IACOBI REBVFFI

CLARISSIMI I. V. DOCT. INTERPRETISQVE PROFVNDISSIMI:

Lectura ſuper tribus vltimis libris Codicis.

Cum apoſtillis, & additionibus viri celeberrimi Celſi Vgonis Diſſuti Cauilloni Celtæ, ac materiarum ſingularium repertorio.

Nunc denuò impreſſa, ſummarijs ad leges quaſque aucta: & multis erroribus diligentiſſimè purgata.

AVGVSTAE TAVRINORVM,

Apud Hæredem Nicolai Beuilaquæ, M D X C I.

TYPOGRAPHVS AD LECTORES.

IACOBI REBVFFI Eximij Iurisconsulti, grauissima atq; vtilissima Commentaria in tres posteriores Codicis libros intelleximus summoperè à viris doctis desiderari, & non quidem immerito, cum sint ea potissimum doctrina referta, quæ magistratibus sublimioribus, & officia curialia apud Principes præcipuè gerentibus, ac alijs rerum publicarum administratoribus permaxime est necessaria. Cum enim ante multos annos impressa fuissent nec postea renouata, nusquam ferè amplius reperiebantur. Et si quæ rara aderant exempla, ea sanè imperfecta adeo, & malè composita apparebant, vt magis arcerent quam inuitarent lectores. Nos itaq; vt bono publico semper pro virili studemus, quo magis dignitati tanti viri consuleremus, & de vobis bene mereri conaremur. Operam nostram non quidem exiguam in id impendimus: vt ipsa plane diuina commentaria, meliori charactere denuo impressa, innumeris mendis, & erroribus purgata, summarijs & indice illustrata prodirent. Vos pro vestra benignitate, Authoris manibus gratulamini, nostris laboribus alacriter frui contendite, & nostram diligentiam si digna videatur, commendantes, efficite, vt indies meliora à nobis sperare valeatis.

CLARISSIMO ÆQVISSIMOQVE ASTREÆ MODERATORI D. Guillermo Tornoer I. V. clarissimo professori: secundoq; in Senatu Tholosano Præsidi vel meritissimo. Nicolaus Boerij I. V. licentiatus: de Montepesulano Clarissimiq; Francorum Regis in sacro maiore Consistorio consiliarius ordinarius. S. P. D.

QVANTVM mortale hoc, & periturum seculum à sacris sumat augmentum legibus, Præses æquissime, non est qui nesciat? ius enim honestè quemquam viuere, alterum non lædere, & cuiq; quod suum est tribuere admonet, & præcipit; nec pacis tantum tempore, sed & belli quod pro singulorū (de licito loquor) iurium & rerum tutela est introductum. Quo non iniuria legifer ille Iustinianus in suarum institutionum proemij principio, quod erat armorum legibus attribuit non ad ornatum (vt glo. voluit) sed vt leges etiam tempore belli necessarias esse nullus dubitaret. Hæ igitur si vtroq; tempore sint legendæ obseruandæq;: ac à cunctis amandæ, quo illas vir litteratus, & iustitiæ amator, & cultor amplectetur affectu, & desiderio colet? amantur, fiuntq; certa negotia propter bonum finem: sed quis potest legali fine melior esse, quæ honestè (vt præmisi) vnumquemq; & iuste viuere, & nisi quod nostrum est retinere nos volunt? Quæ per Deum disciplina aut professio in componendis moribus est legali perfectior? quę virtutibus imbutos dignitatibus ornat, & ediuerso sontes condigno supplicio & pœna castigat. Quid tandem ad æthereum non melius collem iure (cuius est iustitia mater) conducat? profectò nihil. Omnes igitur si enim ista conferas disciplinas ac artes, comperies nullam (quod bona theozophia venia dixerim) quę melius ista hominem ad bene beateq; viuendum instruat & edoceat. Quo fit vt maior circa iuris vtriusq; disciplinam sit hominum affectus, & quam quarLusquisq; mortalium assequi anhelet & studeat. Quæ leuius vt sumatur, Iustiniani Imperatoris exemplo: Clarissimi illius scrutatores, amatoresq; indefessi: præclaras in ea facultate lecturas ac commentaria lucidissima, tum ab antiquo, cum his etiam temporibus ediderunt; quibus illius ænigmata profunditatesq; aperientibus leuior ad illius assecutionem pateret cuiq; via: perpetuamq; illis scriptis post cineres sibi quærerent famam. Inter quos Iacobus Rebuffi natione Gallus. I. V. profundissimus interpres, qui per viginti & amplius annos in florenti Montepesulana vniuersitate assiduè in iuris ciuilis facultate legendo comitis meruit accipere denominationem; vt ipse no. in l. Alexandrinis. C. de decu. lib. 10. non vilem habebit locum, tum ob tanti temporis in legendo exhaustas vigilias: cum ob singularem hanc super tribus vltimis libris. C. lecturam: quam calcographis creditam vir celeberrimus Celsus Hugo Dissutus camillonus Celta iuris vtriusq; doctor, nono mihi amicitiæ vinculo iunctus qui illam ad amussim castigatam suisq; apostillis illustratam meo dicabat nomini: quod me ex Montepesulano ortum (dum ibi publica stipe iura mereret) nouerat: rem mihi pergratam istac dicatione facere ratus, quod meus consensus mea opera ex bibliothecarum erutus latebris, toti noscibilis mundo redditus, meo (vt scribebat) ægide tutus prodiret. Gratiorem verum is mihi rem fecit quando solenne hoc opus tibi dicare non tantum est passus, verum vltro monuit ac compulit, quippe quod tanti viri: tantiq; iurium torrentis sciret nomine tutum, ac à maliuolorum facile obtrectationibus defendendum protegendumq;: vt in quod nullus obmutire latrareq; auderet, quod tu approbares: in illudq; liuoris aliquid infundere, quod tu defenderes, ac tandem quòd tibi iustitiæ æquissimo moderatori quòd ipsum pergratum tum illius propter nouitatem: cum singulares quæ in illo sunt materias crederet ac iudicaret. Sume igitur præses æquissimè hoc (quod tibi periucundum fore non dubito) munus & in illius (si quando grauabere curis) eris lectura pronus, cuius te non pœnitebit (spero) & hunc tam solennem doctorem dum leges, sui memor esto compatriote qui hanc ad te in perstantis pignus amicitiæ mittit: cuiusq; dubio procul non te præterit memoria. Quod tibi (licet sit exiguum) gratum acceptumq; (quod non ambigo) videro munus, alijs quæ nostra propediem officina manabunt inscribere, & vale. tui Nicolai memor.

INDEX NOTABILIVM, QVAE in hoc opere D. Iac. Rebuffi continentur.

ABsuerint qualiter accipitur in l.quotiens nu.2.de dign.folio 161
Absens ad tempus an dicatur abesse.l. in sacris .num.1.de proxi.sacro.scri. fol. 175
Absens causa reipublicę affectanter & deditu operam an habeat vacationē a muneribus. l.procuratores.num.1. & in apostil.de excusa.mu. 61
Absens soldarius cum licentia an percipiat stipendia medij temporis. l.hac lege. num. 5.de proxi. sacro.scri. fol. 178
Absente filio an possit pater consentire. l.1.num.1.de decurio. 33
Absente me vel meo procur.& quādo factum in mei præiudicium teneat.l. si per æquatore . in fi. de censi. 139
Absentes qui & a quam remoto loco ad consilium sint vocandi.& an infirmi.l.fi.nu.2.de leg. 74
Absentis res immobilis an possit prohiberi per statutum vendi pro talia sibi imposita.l.si qui.num.1. de fun. patri. 148
Absenti per absentem an quæratur actio.l.præclaram.nu. 2.de primice. 167
Acetum licet fiat ex vino, diuersum tamen quid est.l. 1. num.1.de erog.milit.ann. 191
Accessorium an & quando videatur cum principali concessum l.quisquis.num.1.de agric.& censi.fol. 129. & quando sequatur principale.l.quemadmodum.nu.4.& in apostil.eodem tit.fol. 130
Accrescendi iuri an sit in contractibus locus.& in quibus in l.vna.& in addit. si liber.imperia.soc.&c. 15
Accusare an possit filius patrem.l.coloni. in fi. & in apostil.in quibus cau.colo. 137
Accusatus de crimine ad honores ante purgationem non vocatur.l.1.nu.1.de reis postul. 69
Accusatus de hæresi, si mortem sibi consciuerit, cuius interfit probare eius innocentiam.l.eorum.nu.1.de iure fisc. 5
Accusare possunt omnes de crimine publico in glo.rub. de iure fisc.in prin.& in addit.apostil. 1
Acquirantur vtrum bona vacantia a priuato nisi corporaliter apprehensa possessione.l.1.num.3.& quid in fisco ibidem in addi.de bo.vac. 11
Acta antiqua in nouo iudicio an, & quando faciant fidē & an ex illis sit procedendum.l.vna.nu.4.& in apostil. de sen.aduer.fis.la. retrac. 10
Acta an ex actis ciuilibus possit quis criminaliter condēnari.l.vna.nu.2. & in addi.de superexac. 25
Acta iudicij an & quando redigi debeant in scriptis in l. quotiens.nu.1.de dign. 161
Acta an possit iudex tabellio scribere.l.comperimus.nu.5. & in apostil.de proxi.sac.scr. 177
Acta eius, qui habebatur pro officiali publico, vel tabellione, cum non esset, nulla sunt.l.actuarios.nu.2.de numer. 197
Actiones an & quæ tollantur anno.l. qui grauatos. nu. 9. & in apostil.de censi. 140
Adiacentia alicui rei, quæ esse dicantur ad hoc vt veniāt cum alienatione ipsius rei.l. si quando.num. 5. & in addi.de bon.vac. 11
Adiectioni non est locus in venditione patrimonialium, vel ciuitatis l.quicunq; nu. 3.de fund.limit. 148
Adiectioni non est locus in perpetua conductione, secus in temporali, & quæ sit ratio diuersitatis. num. 12. l. prædia nu. 3.de locat.præd. ciuil. 154
Aditio an sit necessaria ad bonorum vacantium aquisitionem in fisco.& quid in priuato.l.1. nu.2.de bo.vac. 11
Administratione cessante cessat priuilegium. l.1. nu.1. de excus.mu. 61
Administrator ciuitatis dicitur pater ciuitatis.l.qui conditioni.nu.1. & ibi quod potest comparere pro quolibet de ciuitate de his qui spon.mu.publ.subc. 59
Administrator reipublicæ an possit petere restitutionem in integ.aduersus sententiam latam . l.1.num.3.de iure reipu. 111
Administratorum publicorum quis prius debeat conueniri.l.quoniam.nu.1.de conue.fis. deb. 6
Administrator publicus debet iurare de bene administrādo l.iubemus per hanc nu.5.de erog.milit.anno. 192
Aduocati absentia an sit causa sufficiens vt pars habeat dilationes.l.vna.num.2. & in additio. de senten. aduer. fisc.la.non retrac.fol. 10.& in l.omnes iudices.in princi. & in apostil.de dela. 13
Aduocati militant. l. vniuersos . in principio. de decurio. fol. 36
Aduocati quam dignitatem habere dicantur in l.libertorum.circa prin.de dign. 159
Aduocati vtrum possint quæstionari in l.seuerā. circa fin. de dign.fol. 160.& infra in ver. tortura.
Aduocato fisci vel procuratore absente lata sententia nō valet.l.vna.nu.2. & in apostil.vbi quid in priuato, & an sit expectandus aduocatus priuati de proximo venturus.de sen.aduer.fisc.la.retract. 10
Aduocatus consulere an possit cogi.l. in sacris . num.2.de proxi.sacro.scri. 174
Aduocatus non tenetur exire prouinciam si causa sui clientuli deuoluatur extra prouinciā.l.nemo.la 1.nu.2.quod limita vt in additio.ibi de anno.& tribu. 18
Aduocatus si impetrauit a iudice, quòd possit dicere vnū solum verbum potest adhuc infinita dicere.l. si quando nu.3.de bon.vac. 11
Aduocatus vt inueniatur dandus est petenti terminus.l. omnes iudices.in principio.& in addi.de dela. 13
Aestimatio quæ erat tempore alienationis attenditur l.2. nu.2.& 3.de præd.nauicul. 87
Aestimatio bonorum fit per communem assertionē cuiuslibet: quoniam fit grauamen si aliena bona inspiciantur l.id ab vnaquaque nu. 3.de trib. 20
Aestimare qualiter habeant rem collectarum indictores l.in his nu.6.de prædi.nauicula. 87
Aestimatio an succedat loco rei l.1.& 2. de fabricē. 99
Aestimatores qualiter rem æstimabunt, & secundum qd tempus,& an partibus præsentibus seu vocatis l.2.nu. 1.& in additio.quando,& qui.quar.pars debe. 48
Aestimum qualiter fiat l.susceptores.la 3.nu.1.& in apostillis de suscepto.& archa. 78
Aestimum quid sit remissiuè l.1.num.4.de appo.pub. 26
Aeternū quod dicatur l.primiceriū nu.1.de fabricen. 99
Affectus, an & quando non secuto effectu puniatur.l. his quidem. nu. 6. qui mili.pos.fol. 187.& l. prædia nu. 11. de loca.præd.ciuil. 154

INDEX.

Afflictis non est danda afflictio l. si quando nu. 3. de naufru. 89

Agricolę, & vinicolę an debeant eligi in consules si sit ibi aliorum sapientum copia l. 1. num. 1. de agric. & manci. domi. 152

Agricola an sequantur terra venditionem. l. quemadmodum nu. 12. de agric. & censi. 131

Aliquis admittitur aliquando non vt ipse, sed vt alius l. vnicuique nu. 10. de proximis sac. scri. 175

Aliud pro alio quandoque soluitur l. 1. num. 4. de suscep. sol. 77

Alienabilis fit res etiam probibita alienari, quæ semel alienata est l. vna. num. 10. & in additio. de impo. luc. descrip. 51

Alienatio in extraneum an possit a legë, & a statuto prohiberi. & vtrum in ecclesiam & clericum l. vna. num. 2. & in apostil. non licere habita. & vtrum hoc casu prohibeatur hæredis institutio. & quid de emphyteosi. ibidem. 139

Alimentu an & quando pauperibus sint ex publico ministranda l. diurnos num. 3. & in apostil. de fru. Alexan. fol. 110

Alius, an teneatur pro alio l. iure. nu. 1. de fabricensi. folio 100. & l. 2. nu. 6. & in apostil. de peri. ao. 117

Ambasiator si damnum patiatur cuius expensis ei resarcietur. l. 1. de re mili. 188

Ambasiatores litteras suę ambasiatę portare debent. l. fi. nu. 3. de lega. 74

Ambasiatoribus donata vtrum debent remanere. l. vna. an. 4. & in apostil. publi. lætitiæ. 204

Ambitio non reprobatur in dignitatibus obtinendis l. 1. nu. 3. de princip. agen. in reb. 108

Amissio rerum quandoque probatur per verisimilitudinẽ l. quotiens nu. 4. de naufrag. 91

Angaria quid sit & quid perangaria in rubr. de anno. & tribu. num. 7. fol. 17. & in l. 1. & in apostil. de mulic. & in quo loc. &c. 73

Animalia subditorum an possit princeps sine salario capere ad portandum victualia de vno loco ad alium, si his indigeat l. fi. nu. 4. de fabricensi. 101

Animalibus morbosis certa pascua debent assignari, & limitari, ne cætera inficiantur l. 2. nu. 4. de fund. limic. fol. 145

Annotatio bonorum hodie non fit l. quotiens num. 8. de dignit. 161

Antiquior causa est præferenda: ex quo infertur ad legatum factum per habentem duos equos legando vnum hospitali, & alterum alij monastrio, cui sit danda facultus eligendi meliorem l. quicunque nume. 1. de cohort. 201

Annona quid sit in rubrica de annonis & tributis. in principio. & num. 1. 2. & 3. & in additio. vbi quid differant inter se annona, tributum, decimæ, census, pẽsio, salariũ, & cetera id genus. 16

Apparitores qui dicantur l. apparitores. in prin. de exact. tribu. 23

Appellari an possit ab annotatione bonorum l. quotiens nu. 7. de dignic. 161

Appellatio à sententia, & ab actu extraiudiciali infra idem tempus scilicet annum terminari debent l. qui grauatos num. 5. de cens. & censit. fol. 140. Et an absenti causa reipub. currat tempus ad appellandum nu. 6. & an lapso tempore ad appellandum possit nullitas proponi nu. 8. fol. eod. & a statuto extraiudiciali an possit appellari ibid. nu. 10.

Appellationis iudex potest accipere tricesimas, & in appellatione lis contestatur l. quotiens num. 2. de priuil. scolar. 186

Appellans pater quando filius ad honores promouetur nõ liberatur si filius in officio deliquerit nisi protestatus fuerit l. filios de decurioni. 35

Appellare an possit dominus pro suo subdito l. qui conditioni. num. 2. & in apostil. de his qui spon. mu. publi. subeunt. 59

Appellari an possit ab annotatione bonorum in l. quotiens nu. 7. de dign. 92

Appellari non potest ab actu priuati in glo. rub. de excus. mu. nu. 1. 61

Appellatio extraiudicialis, quæ sit & quæ iudicialis l. qui grauatos. nu. 7. & in apostillis de censi. 140

Appellatio, quando aliter potest succurri, vt aliquid operetur habetur pro consensu l. cum appellasse. nu. 1. & in fine de filijsfami. & quemadmodum pater pro his te. 70

Apocha per exactorem tributorum qualis debeat fieri & alię apochę liberationis quid continere debeant l. 1. nu. 2. & in additioni. de apo. publ. 26

Aquam de aquęductu publico extrahere quis possit permittere l. si qs. l. a 1. n. 1. & in apostil. de aquęductu. 122

Aquam venalem qui habere possunt l. ad reparationem. de aquæductu. 123 & l. seq. fol. eo.

Aquęductus restitutio qualiter fiat l. decernimus. nu. 3. de aquęduct. 124

Aquęductus quantum debet continere. l. 1. nu. 1. & in apostil. de aquęduc. 121

Aquę haustus pluribus cõcessus an diuidi debeat, & qualiter l. si quis l. a 2. nu. 1. de aquæductu. 122

Aquæductus præstat excusat. ei per cuius prædia transit l. 1. nu. 2. de aquæd. 121

Arbitri debent habere salarium à partibus l. multis nu. 2. de princ. agen. in reb. fol. 181. Et sportulæ maiores debentur pro lite, quæ coram iudice quam, quæ coram arbitro ventillatur. ibidem nu. 8.

Arbitrum vt compellat iudex pronuntiare, potest aliquid à partibus accipere l. multis nu. 9. de princip. agen. in reb. 181

Arbiter an possit esse religiosus. & an amicabilis compositor l. professio. nu. 7. & in apost. de muneri. patri. 57

Arbiter tricesimas vtrum possit recipere. & quid in arbitratore & rationem diuersitatis ibi l. in sacris. l. a 3. nu. 11. de proxi. sacr. scr. 176

Arbitratoris sententia an quando & infra quod tempus possit ad arbitrium boni viri reduci l. qui grauatos. nu. 1. & in apostillis de censico. 140

Arcarius quis sit l. fin. de suscept. & arca. 80

Archiatri qui sunt. l. vna. num. 1. de comi. & archia. sa. pala. 159

Argumentum a contrario sensu an & quando sit validum l. 1. nu. 1. & in apostil. de agrico. & censi. 128

Arma qui possint auferre portantibus in sua iurisdictione & vtrũ barones l. vna. n. 4. & in apost. vt ar. vsus. 127

Armorum vsus est priuatis prohibitus. & vtrum possint seruari in domibus eorum ad eorum, & patrię tutelam in rubrica de fabricensibus. nu. 1. & 2. & in apostillis. fol. 99. & l. vna. nu. 1. & 2. & in apostil. vt ar. vsus fol. 127. & nu. 3. fol. sequen.

Artes vilissimæ, quæ appellantur in l. ne quis. num. 1. de dign. 159

Artifices an & qui habent excusationem l. mecanicos. nume. 1. de excusa. artifi. 75

Artificum appellatione qui veniant, & an negociatores in rubrica de nauicula. nu. 3. & in apostillis. 81

Ascendens alcas arbores per pecuniam, an possit admitti

ad i

ad dignitates l.ne quis nu.3. de dignit. 159
Assessoris hæres decedentis in officio potest petere salariū totius temporis l.lege nu.2.de domest.& protect. 173
Ascriptitius fugiens per præsidem reddire cogitur l. omnes num.1.& 2.de agric.& cens.fol. 130. & sui ipsius furtum committit,sicut seruus l.cum satis num. 1. eod. tit.fol. 135
Auctoris vita.fol.vltimo.
Aureus & solidus auri an sint idem.in rubrica de vete.nū mis.po.nu.1. & in apostil. 101
Aureus quando accipiatur pro solido. l. quotienscunque. & in apostillis.de suscept.& archa. 78
Aurei omnes æquali æstimatione debent capi, alias punitur contrafaciens l.vniuersos nu.1.de vet. nu.pot. 102
Aurum pro argento an & quando possit solui.& sic aliud pro alio.l.vna.nu.1.& 2. de argen. precio quod thesau. infer. 81

B

BAculum pictum cum signo sui domini an debeat seruiens portare.l.decernimus.nu.4.de aquæduct u. 124
Baiulo an credatur.l.palatinos.nu.2.de colla.fun.fis. 155
Bannitum receptans an & quando puniatur.l. omnes profugi.nu. 4. & de præstante ei auxilium, & fauorem ibi. nu.5.de agri.& censi. 131
Bannitum recipere an possint ciuitates prohibere.l.nullus. nu.2.& in apostillis.de fabricen. 100
Bannitus restitutus an possit esse de consilio l. cum allegatis nu.2.de re milit. 188
Bannum an possint indicere decuriones. & quotuplex est bannum,& in dubio de quo intelligitur in rub.de decre. decurio.nu.3.& in apostillis. 60
Baronia an sit diuisibilis,& qualiter plures filij succedent l.si vt proponis.nu.10.& in apostillis de dign. 157
Baro an sit censendus burgensis qui emit baroniam. l. in his.nu.5.de prædi.naui. 87
Baro an possit collectas suis subditis imponere pro filia maritanda.l.1 nu.4 & in additio.de exact.tributo fol.21. & in l.1.in prin.& in additio.ne ope.a colla.exig. 30
Barones non debent habere iudices de suo territorio. nec etiam principes.l si nu.1. de decurion. 45
Barones in sua terra æquiparantur præsidibus. l. duos tabularios.nu.3.de suscep. & archa. 79
Bella,quæ permittuntur,& quare.l.vna.num.6. & in apostil.de gladiato. 125
Bellum an possint barones inter se indicere.l. cum ad felicissimam.nu.2.& in additio. de qui.mu.vel præsta. 64
Bellum an possit sine licentia principis indici.l.vna.num.8. & in apostil ve ar. vsus. fol.127. & vtrum teneantur mandatarij damnum in bello passum resarcire ibi num. 9.& 10. 128
Bellum quid causet. l.vna. num. 2. & in apostillis public. lęti. 204
Bellum gerentes an teneantur ad damna passa per pugnantes in eo bello.Et an cōmodantes equos euntibus ad bellum possint agere pro illis peremptis in acie.l.1.nu.9.& 10. vt arm. vs.fo. 128
Beneficium non vacat ex permutatione l.certa nu.2.de pro xi.sacro.scrin. 178
Bona eiusdem sunt cuius est persona l.2.nu.1.in quib. cau. eo.domin.accus.pos. 136
Bonus qui semel fuit nunc potest esse malus.l. magistros nu. 4.de profes.& med. 67
Bona litigiosa inter fiscum & priuatū, apud quem esse debeant lite pendente l. defensionis nume.1.de iure fis. 4
Bona accusati de crimine quo probato publicantur qui sibi mortem consciuit an hæredibus auferantur condemnatione non secuta l.fin.num.2.& in additio.de iur. fis. fo.5. et pauloante an si hæredes velint innocentiam purgare cui incumbit onus probandi. eod.
Bona in quibus fiscus mouet controuersiam penes quem debeant esse lite pendente.l.defensionis.nu.1.& in additio.vbi rationem quare de iur fisc. 3
Bona priuatorum si perueniant ad principem ex quauis cā an teneatur pro talibus bonis ad collectas. l.1. num. 4. 5.& 6.de prædi.nauicula. 86
Bonorum appellatione an comprehendantur futura. l.certa.nu.1.in fi.& in additioni.de iure fisc. 3
Bonorum prætextu vbi quis conueniri potest non conuenitur nisi pro rata bonorum.l.si nu. 9. & in apostillis. de debi ciui. 116
Breuiores causæ,quæ dicantur.l.mediterranea.nu.1. de anno.& tribu. 19
Burgensem an & quando se possit facere homo alicuius baronis.l.ciues.nu.3.& in additio.de incolis. 33

C

CAmera computorum regis Franciæ,quæ sit in rubrica de iure fisc.nu.3. 1
Camera fisci,& camera imperialis an sint idem in rubrica de iur.fisci.nu.2. 1
Cācellarius qualiter in iure appelletur vide infra quæstor.
Cancellatio instrumenti an & quando probet solutionem in l quicunque nu.3. & in apostillis de apo.publ. 27
Canonem pro pluribus annis recipere an cogatur dominus l placuit.nu.2 & in apostil.de colla.fun patr. 151
Canonici quibus est permissum percipere præbendas tempore studij non possunt percipere, si alibi extra studium permanserint l.1.nu.6. de agric.& cens.fol. 129
Capistrum venit cum equo velut accessorium.l.vna. nu. 3. de strato. 183
Capitalis pœna est triplex non vt voluit Rebuffi duplex tantum.l sciant nu.1.& in additio.de his, qui ex publi. ratio.mu.pecu. accep. 8
Capitanei & duces belli missi trans mare contra turchas an sint quoad dignitatem proconsulibus pares.l.1.nu.2. de comi rei milita. 169
Capitaneus ciuitatis qualis debeat institui.l.1.nu.7.de mulie.& in quo loc &c. 71
Capitatio quid sit in rubrica de anno.& trib.nu.4. fol.17. & de col.trac l 1. nu.1. 137
Capitationis onus non est extraordinarium neq; sordidum l.1.nu.3.de palat. sacrar.larg.fol. 182
Captiosæ positioni nō tenetur quis respondere l. præses.nu. 3.& in additioni.si ser.aut liber.ad decurio aspi.fol.46. & ibi quæ dicatur captiosa positio.Item an q̄ respondēs sit bonus vir sit captiosa positio quæ allega. in dicta additione.
Carcer an sit meri imperij l. 1.num.2. & in apostil.de cohortalib. 201
Carcer non multum a seruitute distat l.nemo.n.3.de exac. trib.& in additio. vbi de contractibus in carcere celebratis an & quando valeant. 22
Carceratus pro debito priuato an possit pro fiscali debito recomendari. & quid pro expensis.l quotiens nu. 2. & in additionibus eo.tit. 23
Carcerari quis non potest regulariter pro debito priuato & quid pro debito fiscali. sed bene potest incarcerari vt satisdet de soluendo. l.nemo. nu. 3.& in additio. de exact.tributo fol.22.& l si diuina.nu.4. & in additionibus.eo.titu. 25
Carcerem priuatum faciens qualiter puniatur.l.qui aliquē de muris. 95

Carceri

I N D E X.

Carceri perpetuo non potest damnari liber homo l. nemo. num.2.de exact.tribu. 22
Cardinali an credatur sine litteris.l. vna nu. 2. & in additio.de superindic. 21
Cardinalis qui ex priuilegio potest conferre beneficia suorum familiarium decedentium in domo an possit conferre si moriatur in studio.l in sacris.num.3.& in apostil. de proxi.sacr.scr.fol.176.& l.in sacris. la 3. nu.15.& in apostil. eodem titulo & fol. 177
Cartularij qui vocantur in l.pracepit. num.1. de can. largi tita. 28
Castro dato per principem videtur iurisdictio meri imperij esse donata. l. si quando la 1. nu.2. & in additio. de bon. vac. 11
Castro concesso cum mero imperio an concedantur regalia.l. quisquis.nu.5.& in apostil.de agr. & censi. 129
Castrum dirutum an teneantur subditi restaurare,& illud custodire domino existente potente ad id agendum.l.nemo.la 1.in prin.de anno.& trib. 18
Castra in confinibus ciuitatis an possint teneri l.2. num.1. de fund. limit. 144
Castus quis,& vnde dicantur l.1.nu.2. de maiuma. 127
Casus est probandus apud iudicem,vbi euenit l. 2.num.2. de naufrag. 90
Casus fortuitus magis excusat culpam in actione reali quam personali l. 1.nu. 4. ne quid on.pub.impon. 89
Casus per legem non decisus ex similibus est decidendus l.1.nu.2.de suar.& suscep. 104
Causa cessante an cesset priuilegium vel concessio. l. vna. num.2.& nu.4.& in apostil. de his qui à principe vac. accep. 59
Causa debet in libello,stipulatione,dicto testis, sententia, & alijs multis inseri. l.1. num. 5. & in additio. de apo. publi. 26
Causa in dubio prasumitur impulsiua l.vnica num.2.& in apostil.& quod pratendens finalem debet illam probare esse finalem.ibidem num.4. & in apostillis. de his qui a princ.vac.accep. 59
Cautela abundans non nocet l.meminimus.num.1.de pradijs tamia. 153
Cautela vt incapaci possit relinqui l.1.nu.3.& in additio. de delato. 13
Cautio idonea qua dicatur l.quicunque.num.1. & in apostil.de omni agro deser. 141
Cautio sequestrum vtrum faciat cessare l.litibus.nu.3. & in apostillis.de agri.& censi. 133
Cautio nuda de non offendendo an sufficiat, & an debeat vicissim prastari l.1.nu.7.& 8.de nauicul. 82.83
Cocus ad quos honores admittatur in l.infamia.& in additio. & ibi an succedat in feudo. & an in baronia de decurio. 35
Cedenti bonis an possit auferri camisia l.cum supra num.3. de re milit. 189
Celeritas iudiciorum est amica l.litibus.num. 2. de agric. & censi. 133
Censiti an possint dominis inscijs alienare l.coloni.num.4. in qui.cau.colo. 137
Census an debeat augeri aucta re censuali. l. hi quoque de fundis rei priua. 151
Census quid sit,& quis prastatur in rubr.de anno. & tribu.num.5. 16
Consules an teneantur pro subsidio armorum vel caualcata suorum dominorum l. hi penes nume. 4. de agric. & censi. 129
Centenarij qui dicuntur l.1.nu.2.de exac.tribu. 22
Cessatione tributi an res cadat in commissum l. 1.nu.2. de suscep.& archa. 77
Cessio an fiat inuito creditore,& quid in fisco.l. hi qui nu. 1.& in additionibus.de conue fis.debi. 6
Cetera dictio quid denotet. l. iussus.nu.2.& in apostil. de excus.mu. 61
Cicatrix an sit verum signum notionis, & ibi de teste qui dicit se noscere talem ad certam cicatricem l.stigmata. nu.2.& in apostillis. de fabricen. 99
Citatio an sit de essentia iudicij l. hac lege.nu.6.& in apostil.de proxi.sac.scri. 178
Citatio de comparendo an fieri possit per nuncium absque litteris in l.quotiens.nu.2.de dig. 161
Citatio etsi non appareat in actis, dummodo partes comparuerint valet processus l. hac lege nu. 7. de proxi.sacro.scri. 178
Citatio per edicta melius quam per vocem praconis innotescit l.locorum num.2.de om.ag.deser. 143
Citatus ad locum notoriè non tutum an & quando debeat venire aut procuratorē mittere. l. cū nauarchorum.nu. 6.& 7.& in apostil.de nauicularijs. 85
Ciuiliter agere contra vnum coram vno iudice, & criminaliter contra eundem coram alio an quis possit l.si.nu. 3.de re mili. 190
Ciuis quis sit,& quotupliciter quis fiat.Item in quo ab incola differat l.ciues. nu.4. & in additio.Itē vbi debeat subire munera ibidem.nu.9. & in additio. & quid si sit plurium ciuitatum ibidem.in fi.de inco. 53
Ciuitas aucta,qua vult muris suburbia cingere an poterit contradicentibus illis in quorum loco sunt suburbia.& vtrum poterit facere turrim in agro alicuius vt ciuitas defendatur l.hac prouidentissima.nu.4.& in apostil.de qui.mu.vel prasta. 64
Ciuitas criminaliter accusata per quem comparebit l. fin. in prin.de re mili. 108
Ciuitas lasa an petat resti.in integ.l.rem publicam.num.3. de iure reipu. 111
Ciuitas qualiter constituatur.l.vna.nu.3.& 4.& in apostil. de metropo.berito. 107
Ciuitates vicinę an teneantur conferre in necessitatibus alterius ciuitatis in l.mediterranea.nu.3 & quid si concedatur a principe rescriptum super hoc ibidem in additio.de anno.& tribu. 19
Ciuitates, qua vtantur iure priuati in rubri. de iure reipu. num.1. 111
Ciuitatem conueniens potest petere, vt constituatur syndicus sicuti cum agitur contra pupillum,petitur prouideri de curatore l.1.nu.2.de iure reip. 111
Ciuitas vna an possit habere plures rectores, & vnum tribunal plures iudices l. 1. nu.5.de metrop. berito. 107
Ciuitas potest facere, vt peritus ęquitator teneat equum pro communi, & alter conferat ad expensas l.non videtur nu.1.de mun.patrim. 57
Ciuitates metropolitana dua possunt esse in eadem prouincia. l.1.nu.1.de metrop.berito. 106
Ciuitates Lombardia prascripserunt merum imperium l. 1.de bon.vacant. 11
Classis quid sit in rubr.de classicis.nu.1. 103
Classica quid sint in rub.de classicis.nu.1. 103
Clausula ad sensum sapientis l. quicunque. & in apostil. de omni agro deser. fol.141.& num.4.aliquid singu.
Clausula ex certa scientia quid importet in rescriptis l.omnis. nu.1.de aquęductu. 123
Clausula saluis omnibus priuilegijs quid operatur l.proximos.nu.2.de proxi.sacr.scriniorum. 175
Clerici camera apostolica, & in Francia clerici camera computorum sunt hi quos iurisconsultus tabularios appellat.l.instar.nu.1.& in addi.de iur.fisc. 2
Clerici camera qui sunt & qualiter a iurisconsulto appellentur

lentur in rubri. de prox. sacro. scriniq. num. 2. & in apostil. 173
Clericum an possit officialis sine metu excommunicationis capere vt ipsum officiali offerat l. 1. nu. 3. nulli licere in frenis. 103
Clericum nõ tonsuratum verberans an incidat in canonẽ. l. pen. nu. 4. & in apostil. de aquaeduc. 124
Clericus vestem virgatam vel tunicam deferens an gaudeat priuilegio clericali. l. nemo. nu. 6. & in apostil. de vesti. olo. 97
Clericus ad aliquod officium seu dignitatem an debeat admitti l. colonos. n. 2. de agr. & censi. fol. 133. & ibi quid in pagesiis nobilium. nu. 3. eod.
Clericus factus post delictum an puniatur de crimine & per quem in l. si diuina domus nu. 3. de exacto. tribu. 24
Clericus in reali actione an sit fori secularis l. viros. nu. 2. in apostil. de pala. sa. largi. 183
Clericus violator saluegardiae an possit coram laico conueniri l. ab his. nu. 8. & in apostil. de nauicula. 84
Coadiutor an detur episcopo debili vel infirmo l. vnicuiq;. nu. 2. & in apostil. de proxi. sac. scri. 175
Cohortalis aliquem incarcerare vtrum possit, & vtrum malefactorem in crimine deprehensum possit capere, & iudici tradere l. 1. nu. 1. de coborta. 201
Collega quibus casibus conueniatur l. quotiens. nu. 1. quo quisque or. 115
Collegium quando est permissum l. panphiliae. nu. 1. de diuersis pradys. 153
Collecta an sit munus patrimoniale l. qui immunitatem. nu. 2. de mune. patri. 57
Collecta quid sit & quid exactio angaria & perangaria plaustrum. &c. in rubr. de anno. & tribu. nu. 2. 16
Collecta an possit imponi p possessionibus alibi sitis de mul. & in quo loco l. 1. num. 21. & in apostil. fol. 73. et quis pro fundo dotali collectam soluet ibid. nu. 21. eod.
Collectam non tenetur quis portare extra suam prouinciã l. mediterranea. nu. 2. quod vt in additio. ibi de anno. & tribu. 19
Collectam indicere põt solus princeps pro publica vtilitate l. vna. nu. 3. de superindic. 21
Collectam secũdum quantitatem patrimonij debet quis pati l. 1. nu. 3. de apo pub. 26
Collecta an & quando possit imponi clericis, & ecclesiae. l. 1. nu. 20 & in apostil de mulie. & in quo loco &c. 72
Collecta quae dicatur & quibus imponatur & qualiter l. 1. nu. 15. & quis eam imponat ibidem in apostil. de mu. & in quo loco fol 72 & pro quibus rebus imponatur ibid. nu 16. & in apostil. & ibi etiam nu. 19. q pro ea imponẽda mobilia & immobilia aestimabuntur, & qualiter aestimabuntur, et quando incipiet habere effectum. eod.
Collecta pro solido & libra indicenda est l. indictiones. nu. 1 de anno. & trib. 17
Collectas praeteritas an teneatur soluere qui emit a magnate vel comite bona delinquentis l. fi. in fin. de fid. instru & iur. hasl. fis. 8
Collectas quae personis pro rebus imponuntur debet dominus soluere, & non conductor. l. 1. num. 1. & in addi. de anno. & tribu. fol. 17. & quid si omnes fructus penes colonum puta quia dominus locauit fundum ad pensionem pecuniariam paulo ante.
Collecta imponitur pro rei qualitate l. 3. nu. 1. de prad. nauicul. 87
Collectae & caeterae impositiones possunt exigi à debitoribus eorum, qui non sunt soluendo l. omnes nu. 6. de agric. & cens. 131
Collectoris, & aestimatoris tributorum poena l. perequatore de censi. 139
Collegium quando sit permissum l. 2. nu. 1. de diuers. prad. vrb. 153
Colonus an teneatur de malo substituto l. 1. nu. 2. & in apostil de manci. & colo. 150
Colonus & inquilinus an, & in quo differunt l. diffinimus. nu. 2. de agri. & censi. 132
Colonum an possit dominus propria auctoritate capere. l. vna nu. 1. de colo. pale. 137
Coloni prohibentur esse milites l. 1. num. 2. quib. ad cond. fisc. prad. 155
Coloni, qui fundos steriles fertiles fecerunt non debent per dominos expelli. nec pensio eis debet augeri l. quicunq; desertum nu. 2. de om. ag. deser. 142
Coloni dicuntur serui terrae l. 1. nu. 3. de col. tracen. 137
Coloni qui ex statuto agrorum culturam deserere nõ possunt, probibentur etiam si ipsis pacta immineãtur l. cum satis nu. 4. de agric. & cens. 135
Colonus conuentus à domino debet cauere de restituendis fructibus, si succubuerit l. litibus num. 1. de agric. & cens. 133
Coloni non possunt alienari, possunt tamen praescribi l. quẽadmodum nu. 5. de agric. & cens. 130
Coloni qui ex statuto culturam agrorum deserere non possunt, possunt tamen si terra est effecta fertilis l. 2. nu. 4. de agric. & cens. 129
Colonus ppetuus quid differat ab ascriptitio siue censito. l. 1. nu. 1. de mendic. valid. 109
Comes & baro an possint permittere delationem armorum timenti se ab aliquo offendi l. 1. nu. 5. vt arm. vs. 128
Comite decedente pluribus relictis filijs, an omnes sint comites, & spectabiles l. 1. nu. 9. de dignit. 157
Comes qui ex priuilegio potest legitimare bastardos an possit illam legitimationem delegare l. 1. nu. 3. & in additioni. de peti. bono. subla. 14
Comes rerum priuatarum quis sit l. 1. in prin. & nu. 1. de ca. largi. tit. fol. 28 & l. praecepit. nu. 7. & qualiter hodie vocetur in additio. ibid eo. tit. eod.
Comites qui dicantur l. vna. in prin de comi. & tribu. schola. fol. 169. & vtrum sint illustres l. vna. nu. 1. de comi. qui pro. re. 170
Communitatis vasa an possint baiuli cõfraternitatum alys accommodare l. quisquis. nu. 2. de specta. 120
Commissary ad aliquam seneschalliam missi non possunt iurisdictionem seneschalia vel iudicis minuere aut officiũ eorum in aliquo vsurpare, l. neque. nu. 1. de ca. lar. tit. 28
Computatio per tabularium facta an, & quando operatur solutum l. instar in prin. & an oriatur ex tali computo exceptio rei iudi sicut ex sententia ibidem. de iur. fisc. nu. 2. 2
Conatus an & quãdo puniatur l. fi. nu. 3. & in apostillis. de agri. & censi. 136
Concessa clã vel palã fieri non refert l. 1. nu. 1. de delato. 12
Concessum à non habente ius concedendi, pro non concesso habetur l. immunitates nu. 1. de agric. & cens. 131
Conchiliũ quid sit l. si quis nauiculam. nu. 1. de murileg. 96
Condemnatio facta contra officialem, qui nihil commisit cõtra decus sui officij, est nulla l. 3. nu. 2. de curios. 182
Conditioni propriae quilibet debet deseruire l. ne quis num. 2. de dig. 159
Conducens rem in perpetuum potest eam vendere, & alienare etiam in perpetuum l. praedia nu. 5. de locat. praed. ciuil. 154
Conducens rem in perpetuum an possit illam alienare. l. fi. nu. 5. de loca. praedi. ciui. 88
Conductores vectigalium publicorum à conductore fisci an videantur à fisco conduxisse in l. 1. num. 2. qui. mu. excu. &c. 68

Conductores

Conductores vectigalium an probibeantur à muneribus et bonoribus l.1.nu.1.qui.mune.excus.&c. 68

Confessio an & quando valeat parte absente facta l.inter cartulas.nu.2.& in apostillis.de conuen.fisc. debi. 6

Confessio non inducitur ad obligandum sed ad dirigendum obligationem quæ præcessit, & ad illius ex causa præcedenti probationem l.inter cartulas. num. 1. de conuen. fisc.debi. 6

Confeßio extraiudicialis vtrum præiudicet. l.cum scimus. nu.5.de agri.& censi.fol.134.& vtrum quis sua confessioni stare debeat ibi nu.8.fol.eod.& l.rura.nu.1. de omni agro deser. 143

Confeßio facta per eum, qui de facto fuit tortus, cum torqueri non posset, an præiudicet l.seueram num. 2. de dignit. 159

Confessus non habetur pro iudicato in præiudicium tertij l.1.nu.3.de can.frum.vr.rom. 107

Confeßio coloni cum solutione, & lapsu temporis sibi præiudicat l.litibus nu.7.de agric.& censi. 134

Confeßio sola qua quis se ascriptitium asserit statum non mutat l.cum scimus nu.1.de agric.& cens.fol.134.& quando præiudicet nu 8.& 11 ibi. 135

Confeßioni apud acta facta an poßit quis obuiare. l.rura. nu.3.de omni agro deser. 144

Confirmari an poßit quod nullum est l.meminimus.nu.1.& in apostillis de prædijs tamia. 153

Confirmatio quid operetur, & quando poßit per partes peti, & de vtilitate illius l.1.nu.5. de prædi.cu.sine decre non alie. 47

Confiscatio an pars vel totum veniat in confiscatione in l. indices nu.2.de dig. 160

Confratria vna an poßit alteri coniungi.l. nemo.num.2.de specta. 110

Congregatio plurium de cuius licentia potest fieri l.vna. in fi. de claßi. 103

Coniurationes & confratriæ ad malum tendentes probibentur l.1.nu.3.vt nemo ad suum patroc. 138

Conscius an & quando testificari poßit contra consciũ in l.mulieres.in ver.& ex his.de digni. 160

Conseruatores monetæ deputati ad soluendum stipendia, non possunt soluere per substitutum l.iubemus per banc nu.1.de erog.milit.ann. 192

Constituere videtur in dubio quis saluo iure suo & obligatione sua.l.eos qui.in fi.de his qui spon.mu.subeunt. 59

Consentientes an pari pœna cum delinquentibus puniantur l.si qui.nu.1.ne rusti.ad vllum obsc. 138

Consensus plurium si requiratur an poßint in vnum consẽtire vt ipse pro omnibus loquatur & an vox sua in maiori parte computabitur si ille actus a maiori parte debeat fieri l.1.nu.3.& l.fi.nu.4.de prædi.cu.sine decr.nõ alie. 46.& 48

Consilium superioris auctoritate debet congregari l.obseruare.n.2.& nu.4.& in additio.& ibi rationem, & qualiter congregentur, & vtrum sit necessaria citatio singulorum de vniuersitate ibidem. de decurio. 34

Consilium iudex, & aduocatus an teneantur accipere l.generali.nu.4.de tabula. 76

Consilium qualiter adunatur, & modus proponendi in consilio, & per quos.l si quid extraordinarium. nu. 1.2.& 3 et in apostil.de legatio.fo.74.& in quo loco debet vocari.ibidem nu.8.

Consuetudo vetus est seruanda l.cum satis nu. 11. de agri. & cens. 136

Consul & consularis an differant l.1.nu.5. de dignit. 157

Consulatus, dignitas qualis sit l.1.nume. 2. de equesi. dignit. 186

Consulibus permittitur agere quod vtile est reipub.nõ ante eius bona consumere & inutiliter l. 1.nu.3. de expen.lu. 121

Consules assumentes equos pro seruitio communitatis debent soluere mercedem l.2.nu.3.de naui.non excus. 88

Consules sunt loco decurionum l. nominationum num. 2. de decur. 41

Consules constituti fuere ad gubernationem vniuersi imperij, & pars corporis principis dicebantur l.nemini nu. 4.de consul. 163

Consules patres nostri appellant l.2.nu.3.de consul. 163

Consules locorum tenentur resarcire damna data ciuitati per officiales ab ipsis electos l. 1.nu. 3. de locat. præd. ciuil. 154

Consules an sint illustres.l.1.num.1.de comi rei mili. 169

Consules an poßint facere collectam, & an teneantur soluere collectam l. vna in princ. & num. 1. & in additio. de superindic.fol.21. & in l. actores. num.2. de exactio. tribu. 23

Consules ciuitatum magnorum locorum & nobilium sunt hi quos olim decuriones appellabamus in rub.de decurio.in fin.non autem de consulibus oppidorum ibi. 33

Consules quam potestatem habeant, & quid de consulibus nostri temporis in l. nemini. num. 2. & num. 3. de consulibus. 163

Consules qui constituere & de nouo creare poßint l.nominationum nu.1.& 2.de decurio. 41

Consulibus an noceat negligentia l.indices. nu.3. de anno. & tribu. 20

Consulum vnus an poßit agere per se sine alijs, & an delegare, & procuratorem constituere, & quando l. procuratores. in principio. num. 1. 2. & 3. & in additio. de decurio. 39

Consuetudo antiqua circa expensas faciendas iudici per conducentem eum in eundo redeundo, & stando seruatur, & quare. Item in electionibus dignitatum. l. super creandis nu.1.& in additio.de iur.fisc. 5

Consuetudo an det iurisdictionem, & qualem l. viros. nu. 2.& in apostil.de diuer. offi fol.203. & infra iurisdictio.

Consuetudo an tollatur lege contraria, & econtra l. neminem.nu.1.de re mili. 189

Consuetudo ciuitatis in venditionibus vtrum debet attendi.l.1.nu.2.de vend re.ciuita. 112

Consuetudo circa tributa attenditur, & illorum solutionẽ. l pro locis.nu.1.& in additionibus de annonis, & trib. fol. 18. Et quod ad plus teneantur qui multum poßident quam qui parum ibidem num.2.l.missi.num.5.de exact. tributo fol.24.& l.si diuina.nu. 4. & in additio. eodem titulo. eod.

Consuetudo in quibus attendatur.l.ob metallicum in prin. & in apostil.de metalla. 93

Consuetudo vsque adeo circa collectarum exactionem est seruanda quod non poßit secus, & præter illam exactor exigere quamuis habeat mandatum a præside de exigẽdo vt uoluerit.l.mißi.num.5. & in additio de exact.tribu fol.24.& supra eodem vers consuetudo.circa tributa.& ibi circa quæ attendatur consuetudo.

Consuetudinem tollit lex contraria postea lata l.1.num.4. de indictio. 21

Consuetudinis effectus extra territorium vbi est consuetudo non extenditur.l exemplo.nu.1. de decurio. 40

Contemptor legis punitur l. 1.nu. 7. de princ. agen. in reb. fol.180.nec dignitate aliqua excusatur l.1.nu.3.de priui.eo.qui in sa.pal.mil. 185

Contractus fisci vel principis an sint immunes a gabella soluenda pro contractibus l.1.nu.4.de nauicul. 82

Contractus perfectus non potest ex pœnitentia immutari l.si quis auctoritate nu.2.de om.agro deser. 144

INDEX.

Contractus etsi sit reprobatus à lege tamen si emptor in cusu euictionis sit stipulatus pretium re cuicta debetur l.quemadmodum nu.14.de agric.& cens. 131

Contractus quandoque etiam ex consensu partium non valet nisi aliud accedat l.cum scimus num. 7. de agric. & cens. 135

Contractus in fraudem publicarum functionum facti an valeant.l.vna.nu.1. vt nemo ad suum patro. 138

Contrarium actum faciens priuilegio perdit priuilegium. l. cum decuriones.& in apostil.& ibi qualiter hoc intelligatur de decurio. 35

Contumax an & quando habeatur pro confesso.l. locorum nu.1.& in apostillis. de omni agro deserto. 143

Copia actorum an sit danda inquisito,& quorum l.si vacãtia.nu.5.& in apostil.de bon.vacan. 12

Corporalis pœna an & quando in pecuniariam mutetur. l. omnes iudices.nu.1.& in additio. de decurio. 39

Corporali pœna nemo potest se obligare pro alieno delicto in rub.de decret.decur.nu.6. 60

Corrulator potest dici tabularius & gabellarius salis.l.instar.nu.1.de iur fisc. 2

Cornute quando fiunt quis debet sumptus ministrare. l.vna nu.1.& in apostil.sumptus iniuncti mu. 118

Conuenire qualiter ponatur in l.quotiens.nu.3. de dig. 161

Creditor an possit agere contra quemlibet eorum, qui hæreditatem debitoris diuiserunt, non ex testamento, sed transactione l.2.nu.10.de debit.ciuit. 116

Crimen grauius qualiter accipiatur in l.si grauius. num.2. de dig. 161

Criminosus si petatur remitti an qualiter,& quando id fieri debeat.l.fi.nu.1.& in apostil.de fug. colo. 150

Culpa si præcesserit casum an excuset.l.vnica. nu. 3.& in apostil.ne quid on pub. 89

Culpa vnius alteri quandoque nocet l. super nume. 1. de naufrag. fol.92.& l.2.nu.4.de peric.nomin. 17

Cupiditas rapiendi est auferenda l.2.nu.1.de consul. 163

Curator ad certam rem vel ad certam litem datus an teneatur inuentarium facere.l.si vacantia.nu.2.& in additio.de bo.vac. 12

Curiales non liberantur 40.annorum spatio secus in ascriptitijs l.cum satis nu.5.de agric.& cens. 135

Curiosi officiũ est,crimina nuntiare in rub.de cur.n.1. 181

Cursus publicus quid sit l.2.nu.1.de curio. 182

Custodiæ ciuitatis deputati per principem vel Papam sunt similes Ducibus l.2.nu.1.de comit.rei mili. 169

Custos carceris punitur eadem pœna, qua erat puniendus, qui euasit l.quotiens nu.1.de exact.trib. 23

Custos à quo habebit expensas l.ab his nu.7.de nauic. 84

D

Debita præterita an debeant soluere postea venientes. l.vna.nu.3.de priui.corpo.vrbis Romæ. 104

Debitores fisci summatim exiguntur.l.hi qui.in prin. de cõue.fisc.debito. 6

Debitor fiscalis summatim & sine dilatione ad solutionẽ compellitur l.1.nu.2.de fund.rei priu. 152

Debitor suspectus de dilapidatione bonorum an possit per creditorem compelli cauere l.2.nu.3.de debit.ciui. 116

Debitor fisci,& debitor priuati diuerso iure vtuntur l. 1. nu.3. de suscep. 77

Decimas an possit dominus separare,& dare sacerdoti ipso nec eius nuncio præsentibus.l. 2. num. 7.quando & qui quar.pa.debe. 48

Decipi quis non debet Principis, vel legis auctoritate l. si quis auctoritate nu.1.de om.ag.deser. 144

Decretum iudicis an sit necessarium in constitutione fundi.in rubric.de decre.decurio.num.2.& in apostil. 60

Decretum in quibus rebus,& quãdo requiratur an in alienatione rei ecclesiastica de iure canonico.l.fi. num.1.& in apostil.de præd.cur.si.dec non al.fol.47.Et ibi ꝙ in omni contractu in quo iuramentum interuenit non requiritur ad validitudinem actus decretum.

Decretum iudicis operatur vt aliquis non possit conqueri de dolo vel metu.l.1 nu.5.& in additio. & ibi quid vltra hoc operetur, & an suppleat consensum proximorum nolentium consentire contractui qui tamen a statuto requiritur de præd.cu.sine decre.non alie fol.47.Itẽ quod ad hoc vt interponatur in alienatione rerum ecclesia,vel minoris,& similium debent causa sigillatim expresse probari ibidem.nu 8.& in additio.vbi ꝙ iudex de ipsarum veritate cognoscere debet ibi etiam an falsa cã vicict decretum.& ꝙ pro decreto interponendo nihil debet iudex percipere.vbi supra nu.4. eod.

Decretum multifariam sumitur in rub. de decret. decur. num.1. 60

Decuriones vilibus officijs nõ sunt vexãdi l.humilioribus nu.1.de suscep. 80

Decurio & curialis idem sunt.l.1.nu. 1.de prædi.cu.sine decre.non alie. 46

Decurio delinquens vbi conueniatur,& qualiter puniatur l.quoniam num.2.& in additio.de conue.fisc.debito. 4

Decuriones olim nunc consules appellantur in rubrica de decurio.in principio.fol.33. Et ꝙ torqueri non possunt ibidem.quod limita vt in additio.ibi.fol eodem.Et quòd triplex est decurionum genus.l. curiales.la 2.num.1. in fin.eodem titulo. 38

Defensio an & quando pro quibus rebus,& qualis sit permissa.l.deuotum.per to.l. de met.& epi. 194

Defensio, confessus ꝙ percussit aliquem vel interfecit ad sui defensionem an probare habeat de defensione. & an illa confessio sibi præiudicet.l.rura.nu.3.& in aposti.de omni agro deser. 144

Defensores locorum pro quo & cuius consensu eligantur l.nominationum.nu 3.de decurio. 41

Degradari an possint doctores clerici & milites.l.serui.nu. 1.& in apostil.de agri.& manci.rei do. 152

Delator sui ipsius an præmium consequatur.l.vna.num.1. de his qui se defe.fol.15.Et ibi quid in vxore quæ defert virum suum.

Delator prohibitus falso deferens qualiter puniatur. & qd in alijs.l.omnes iudices.nu.1.& 2. de deluo. 14

Delatus an ad honores admittatur.l.vnica. num.2.de reis postul. 69

Delegati an possint per testes probari,& an & quando delegato sine literis credatur & in quibus. l.prohibitum nu.2 & in apostillis de iur.fisc. 4

Delegatus specialis a principe vel lege an possit subdelegare.l.missi.nu.2.& in additio de exacto.tribu. 24

Delictum iudicis an noceat subditis.l.fin. num. 3. de nauicula. 86

Delictum in mare commissum vbi puniatur infra in versi. mare.

Delictum subditorum an noceat domino.l.iure.nu.2.et in apostil de fabricen. 110

Delictum prælati an noceat ecclesia l.iubemus. num. 2. et in apostil.de naui.non excu. 88

Delictum,vbi conueniatur quis pro delicto alibi commisso. l.1.nu.1.et in additio de municip.et orig. 51

Delicta debent inquiri & puniri l.ante omnia num.1.de castrens. 184

Delictum maius fit in faciendo quam in omittendo l. omnes nu.3.de decur. 39

Delictum vbi cõmissum est ibi conuenitur delinquens l.2. nu.2.

nu.2.de suar.& susce.fol.105. & l.2.num.3. de priuil. scol. 186

Delinquens et consentiens an pari pœna puniantur. l. placet.nu.3.et in apostil.de excus.mune. 62

Denunciatori criminis non est simpliciter credendum l.1. nu.1.de decurio. 182

Denunciatores criminum licet non poßint incarcerare, possunt tamen fugientes sub custodia tenere l.1.num.2. de curios. 182

Denunciationem medici an debeat praecedere inquisitio iu dicis.l.semel nu.1.et 2 de re mili. 188

Denunciationis effectus.l.ingenue.num.?.de murileg. 95

Depositus ab officio an poßit iterum ad illud promoueri.l. nullus.la 1. et in apostil. de diuer.offi. 203

Descriptionem bonorum an poßit petere fiscus sferilite pendente.l.defensionis.nu.4.de iur.fisc. 4

Deserere et derelinquere in quo differunt.l.qui agros.num. 1.de omni agro deser. 142

Desertum prædium occupans an incidat in pœnam. l. si quis in tantam unde vi.et l.qui per potentiam .nu. 1. de omni agro deserto. 143

Dictum testis potest impropriari quatenus eius testimoniū sustineatur. l. si successoris. nu. 2. et in apostil. de peri. no. 117

Dignior est,qui magis, & in pluribus dignitatibus laborauit l.omnes nu.2.de priuil.eo.qui in sac.pala.mili. 185

Dignitatem actu habens præfertur honorario l. ex agentib.nu.4.de prin.agen.in reb. 181

Dignitates duæ possunt se compati, & simul haberi l. 3. nu.2.de digni. 158

Dignitas superueniens non tollit priuilegium praecedens l. eos nu.2.de excus.mun. 62

Dignitas paterna qualiter descendat ad filias, & neptes ex filio l.1.nu.3.& 6.de dignit. 157

Dignitas minor adueniente maiori confunditur, & an minor tollatur per maiorem l.3.nu. 1. de dignit. 158

Dignitas à casu dependet l.1.nu.2.de comis.rei milit. 169

Dignitate priuatur,qui eam obtinet tramite non recto.l.1. nu.2.qui mili.pos. 187

Dignitas an remanet finito officio.l.1. nu. 8. de mulie. et in quo loco. 71

Dignitas comitiua quæ dicatur.l. Alexandrinis in prin. de decurio. 43

Dignitas,quæ venit a patre an sit excellentior.l.si vt proponis nu.2. de dig. 157

Dignitas qualis à collectis liberet,et ad quas.l.actore. nu. 2.et in additio de exacto. tribu. 23

Dignitas superueniens an auferat priuilegium præcedentis l.decurionibus.nu.1.de silen.et decu. 171

Dignitas superueniens an liberet à tributis.l. obsistere. in principio.de anno. et tribu. 19

Dignitas superueniens an eximat quem à iurisdictione sui iudicis dixi aliquid supra & l.curiales. la 4. num.1.& in additio.vbi quòd liberet a præstatione operæ seruilis de decurio. 41

Dignitate finita an duret priuilegium dignitatis.l.eos.num. 4.& in apostil.de fabricen.fol.100.& l.vna.num.1.de magi.scri. 168

Dignitatem an debeant habere mulieres. l. si vt proponis. nu.1.& in apostillis .de dign. 157

Dignitates duæ an possint sumi, & simul haberi.l.maior.n. 2.de dign.fol.158. & vtrum vna cum administratione. l.1.de primi. 167

Dignitates principales.l. 1.nu.1. & in apost.de digni. 157

Dignitatum vtra sit prima antiqua vel noua l.præclaram. nu.1.de primice. 167

Dilatio lapso termino an & quando possit dari.l. si tempora.nu.2.& in additio. de fid.instr. & iur. hasta fisc. 7

Diminutionem non debet operari quod est in augmentum introductum.l.si.nu.1.de præpo.agen.in rebus. 179

Directum dominium an possit alicui per rescriptum tolli.l. quicunque.nu.2.de fun.patri. 148

Discipuli appellantur filij,& Doctores patres l.1.nu.3. de excus.arti.fol.75.& l.2.nu.3.eo.tit.& 157

Discussor qs sit l.peræquatores nu.2.de cēsib.& cēsit. 140

Diues pauperi in accusando præfertur,& ei plusquam pauperi creditur.l.nec venditio.de prædi.cu.sine decre.non alie. 47

Diuites an & quando pauperibus præferantur. l. 1. nu.1. de omni agro deser. 141

Diu quale tempus denotet.l.diu.de suscep. & archa. 78

Docentes in primitiua scientia,poetica:aritmetica:musica & similibus an habeant immunitatem.l.oratione. num. 1.& in apostil.de profe.& medi.fol.66.& l.mecanicos nu.1.& 2.& in apostillis.de excu. artifi. 75

Doctorandus quotiens debet examinari, & a quot doctoribus approbari.l.magistros.num.1.& in apostil.de prof.& medi.fol.67.& in l.vna.num.1. & ibi an promotus a doctoribus corruptis habeat priuilegium.nu.2.& in apostil.de athle.fol.68.& l.1.nu.22. & in apostil.vbi multa sing.de profes.qui in vrbe const. 170

Doctoratum vsurpans id est mentiens se doctorem qualiter puniatur.l.1.nu.5.& in apostil.de profes. qui in vrbe constan. 170

Doctoratus an sit dignitas,& qualis.l.curiales.la 4.nu.1. & in additio.de decurio.fol.42.& in l.1.nu.1.& in additio. de muneri. & honori. fol.55.& l.1.num.1. & in apostillis de equestr.dign. 186

Doctoratus expensę, & nuptiales an fieri debeant ex cōibus bonis.l.1.nu.4.& in apostill.de peric.succes.pa. 70

Doctor an & quando teneatur ad collectas, & ad quas.l. actores.nu.2.& in additio. de exacto.trib.fol.13.& l. medicos.nu.1.& in apostil.de profes.& medi. 66

Doctor approbatus ex causa poterit reprobari.l.grammaticos in prin.de profes.& medi.fol.66. Et idem in notario ibidem nu.1.

Doctor an & quibus casibus in integrum restituatur l. professio.nu.3.& in apostil.de muneribus patri. 57

Doctor legum an poßit esse magister in grāmatica.l. maioribus.nu.1.quemadmodum ciuilia mune. 58

Doctores ex priuilegio capi personaliter non possunt pro debito nec ad curiam duci vel alias vexari.& multa eorū priuilegia, quæ etiam extenduntur in filij & eorum vxoribus.l.medicos.nume.2. & in apostil. de profes.& medi. 66

Doctor in qua ętate poßit quis esse & an habeat dignitatē & an debeat militem præcedere de secundo membro dixi aliquid.supra no.in l.1.nu.1.& in additio. de mu.& honor. 55

Doctor an poßit per substitutum seruire.l. nullus qui.nu.1. & in additio.de decurio.fol.44.& infra eod.ver.

Doctor an poßit legere per substitutum.l.1.nu.3.& in apostil.de profes.qui in vrbe constanti. 170

Doctor qui per 20. annos legit fit comes.l. Alexandrinis. & in additio.de decurio.Et ibi an per superuenientem illam dignitatem alias quas antea habebat perdat.fo.43. & in l.priuatę.nu.2.& in apostil.de excus.mu.fo.62.& l.1.nu.6.de profes.& medi.qui in vrbe Constan. 170

Doctor vtrum torqueri poßit. l. vna. nu.9.& in apostil. de profes.qui in vrbe Costan.fol.170.& infra ver.tor.

Doctoribus quæ loca debēt aßignari ad legendum. l. vna. nu.2 & 3. de stu.lib.vrb.Rom.fol.106.& ibi ꝙ sit infamis doctor qui facit intrare famulos ad suam lecturam vt magis videatur habere.

INDEX.

Doctor vel decurio factus notarius an poßit rogari pro instrumentis faciendis l.maior. num. 3. & in apostill. de dign.fol.158.& l.iubemus.num.2. & in apostil. de proxi sac.scrin. 174

Doctor vel decurio factus notarius priuilegia prioris dignitatis amittit.l.quicunque.de tabula. 76

Doctores qui ad consiliũ principis sunt assumpti an habeãt vacationem.in rubr.de profes.& medi.nu.2. 66

Doctorum filij patrum gaudent priuilegijs.l.in filijs.nu.1. de decurio. 40

Doctorum plurium an ille debet praecedere qui primo adeptus est magisterium dignitatem l.praeclaram.nu.1.& in apostil.de primi. 167

Doctores Perusini,& caeteri nostri temporis an gaudeant priuilegio l.1.de profes.qui in vr.const.nu.1.7. 170

Doctores enumerantur inter personas egregias, & per eos totus mundus illuminatur l. 1. num.8.de prof.qui in vr. const. 170

Doctores legentes non debent in plateis vagari,sed studijs esse attenti l.1.nu.4.de stud.lib.vrb.Ro. 106

Doctor effici qui vult,primo debet approbari ab his qui ius approbandi habent l.1.nu.1.qui mili.pos. 187

Dolo facit,&c.quando habet locum ista exceptio.l. si coloni nu.4.de agri & censi. 132

Domestici primo dẽnt sciscitari super delicto occulto.l.quotiens.nu.5.de naufra. 91

Domicilium an, & quando quis relinquere prohibeatur.l. vna. nu. 7. de colo. thracen. 137

Domicilium de nouo trãsferens nõ tenetur contribuere ad debita ante translationem sui domicilij contracta l.prouidendum in prin.nu.2. & in additio. vbi limito hanc regulam de decurio. 37

Domicilium qui migrantes mutare possunt, & vtrum milites vtriusque militiae.l.curiales.la 2.nu.1.eo.tit. 38

Domicilium non contrahit nisi volens de qua voluntate si solo verbo appareat an sufficit.l. est verum.nu.1. & ibi bonam limit in additio.de inco. 53

Domiciliũ triplex originis dignitatis, & habitationis, & qualiter cõtrahatur.l.ciues.nu.1.& in additio.eo.ti. 53

Dominium an trasferatur ex inutili contractu traditione secuta.l.quemadmodum.nu.3.de agri & censi. 130

Dominium rei patrimonialis quo tempore praescribitur.l.iubemus,nu.1.de fun patri. 149

Dominium an & qñ per biẽnalem praescriptionem amittatur.l. quia agros. nu.3. de omni agro deser. 143

Dominus an sit iudex suorum pagesiorum l.1.nu.2. de curia.vrb Romae. 103

Dominus directus an sit habens tributarium.l.iudices.in prin.de anno.& tribu.& in additio. 20

Domini possunt alienare ascriptitios,& eorum possessiones l.2.nu.3.in quib.caus.col.dom.accus.pos. 136

Dominium non transit ex contractu simulato. l. quemadmodum nu.7.de agrico.& cens. 130

Dominus non tenetur laudare venditionem, quia saluo iure suo fieri debebat l.quemadmodum num. 15.de agric. & cens. 131

Domus appellatione veniunt hi,qui sunt de domo seu de familia,vt si testator substituat domum bardorum, omnes de bardis vñr substituti l.1.nu.4.de cõd.praed.fisc. 135

Domo legata an veniat officina l hac lege.nu.3. & in apostil de meta fol.104.& infra in ver.operatorium.

Domus est tutißimum refugium.in l.nemo.nu. 1.de praeto. & hono.prae. 162

Donatarius contra quem agit. fiscus hypothecaria debet vt absoluatur probare donationem praecessisse hypotecam si eus si priuatus ageret contra eum l.1.in prin.nu. 1.& in additio.de iur.fis.& ibi de rõne diuersitatis. 2

Donare quis sponte de suo quandoque non potest l.1.nu. 2. de strator. 183

Donatarius propria auctoritate rem donatam an poßit adipisci. l.1.nu.4.de fundis patri. 146

Donatio an reuocetur per supernascentiam filiorum. l. 1. nu.2.& in apostil.de praedijs nauicu. 86

Donatio de nouo et liberatio aequiparantur in l. sancimus. circa fi.de consul. 164

Donatio per filium facta patri an qua et quando valeat. l. vna.na.1.et in additio.de impo luc.descript. 50

Donatio vsque ad certam summam restringitur nisi coram iudice fiat.l.nemo.nu.2.de vestibus olo. 97

Dotare an teneatur et quãdo frater sororem.l.1.nu.3.et in additio.de periculo succes.paren. 70

Dotem non perdit vxor cuius mariti bona propter delictũ confiscantur.l.1.nu.1.per.fis.prae ser.credito. 9

Ducenarij qui dicantur in l.1.in prin.de exacto.tribu. 22

Duces an sint spectabiles.l.vna.nu. 2. de comi.et archia. sa.pala. 170

Duellum per quem sit sublatum, & vtrum sit hodie permissum.l.vna.nu.2.& in apostil.de gladiato.fol.125.& per totam.l.& ibi vtrum eorum arma debeant in longitudine,& numero coequari.nu.8.& vtrum prouocatus ad duellum pro crimine capitali victus debeat puniri tanquam iudicialiter victus.ibi nu.9.

Duo efficiunt quod vnum efficere nequit l.cum scimus nu. 9.de agric.& cens. 135

Duplici cingulo dignitatis an quis possit vti l.iubemus.nu. 4.& in apostil.de proxi.sa.scri. 174

Duumuiri qui sunt.l.si ita nu.1.quo quisque or.conue. 118

E

Ecclesia an pro tributario praedio quod emit teneatur ad collectas l.si diuina domus. num. 1. Et quid si ipsa vel clericus laico succedat. ibidem nu. 3. et in additio.de exacto tributo.fol.24.et l.1.num.3.de impo.luc. descrip. 52

Ecclesia an et quando teneatur ad reparandum muros ciuitatis et ad illorum custodiam.l.nemo nu.1.de anno. et tribu.fol.18.et infra ver. reparatio.

Ecclesiae res non alienantur ex contractu, quandoque tñ alien.ex delicto l.si diuina nu.2.de exactori.trib. 24

Ecclesiastica res qualiter potest fieri translatio ibidem. num. 2. 18

Egritudo et. senium tunc demum excusant si deficiat spes conualescentiae l.nemo la 1. de decurio. 36

Electio non potest fieri de extraneo quando in ipsa ecclesia reperitur idoneus l.cum nauarchorum.num.4 de nauicula. 85

Electio officialium ad quem spectat, et quid conferat sola electio officialis.l.praecepit nu.2.et in additionibus. de cano.largitio.tit. 28

Electio sola quod ius conferat electo non confirmato, et de quali electione hoc sit verum.l. si quos.num. 1. et in additio.et ibi an per eligentes possit variari de decu. 44

Electionis quaestione pendente an possit electus administrare.l.maior.nu.2.et 3.de dign. 158

Electores electorum an teneantur pro mala electione. l. si successoris.nu.1.de peri.nomi.fol.117.et num.3.ibid.et l.quicunque.nu.1.de sun.rei priuat. 151

Electus qualis debet esse l. 1. num. 4. de praepo. agen. in re. 179

Electio mala eligẽti est imputãda l.2.nu.3.de peric.nom. 17

Electus ambitiose priuatur dignitate,& punitur l.1.nu. 1. de pistor. 104

Electus cum est insufficiẽs quis habeat alterum in eius lo-

INDEX.

eum subrogare l. ne quis nu. 4. de dignit. 159
Electus ad militiam vel officium debet à Principe approbari l. matriculam nu. 1 de proxi sacro. scrin. 178
Eligendus ad officium, debet per socios probari idoneus l. 1. nu 3. de prap age. in reb fol. 179. & l. ex agentibus nu 2. de princ. agen in reb. 181
Elemosina publica quibus debent dari l. centum. nu. 1. de anno. ciui. 109
Emens contra interdictum legis punitur l. nemo nu. 3. de fund. rei priua. 152
Emere non quilibet potest l. quotiens num. 1. de agric. & manc. dom. 152
Emphyteusim in perpetuam res dicitur concessa, quia quādiu emphyteuta soluet canonem, non poterit expelli l. pradia nu. 1 de loc. prad. ciui. 154
Emphyteuta appellatur conductor l. loca. num. 2. de loc. prad ciui. 154
Emphyteusim accipiens ab officiali Principis non tenetur ad tributa praterita l. 1. nu 3. de fund. rei priuat. 152
Emphyteusis, si transeat in fœminam, & illa nubat ei, qui velit esse de iurisdictione concedentis, retinebit emphyteusim l. murileguli nu. 1. de murileg. 96
Emphyteuta an possit nemus vel arbores fructiferas incidere l. 2. nu. 4. de cens. & censit. 139
Emphyteosim concedens alteri, qui praescribat, unde esset in solutione canonis per triennium, an possit petere rem illam vti commissam l 1. nu. 6. de fund. patrim. 147
Emphyteotica rei alienationi ad quem spectet consensum praestare l. 2. nu. 9. de fund. patrim. 147
Emphyteota rei patrimonialis excusatur à muneribus extraordinarijs l. 1 nu. 1 de collat. fund. patrim. fol. 150. debet tamen agnoscere munera ad eum fundum pertinentia l. omnes. nu. 1. de collat. fund. patrim. 151
Emphyteosis alieni data pro se filijs suis, et nepotibus quis ordo ibi attendatur. l. 1. in fin. et in apostil. de priuil. eorum. 185
Emphyteota an possit fundum domino irrequisito donare l. si. nu. 3. de pradi. eu. sine decre non alie. 47
Emphyteota an teneatur rem domino ostendere pro qua ei fecit censum l. 2. nu. 8. et in additionibus. et an teneatur ostendere instrumentum ibidem in additionibus. 3. quando et qui. quar. pars debe. 48
Empeyteota an dimittendo rem liberetur a praestatione pēsionis l. vna. in priu. et in additio. de colla. dou. 32
Emphyteota an sit dominus l. possessores. nu. 1. et in apostillis de fun. patri. fol. 149. et vtrum possit compelli emere à domino ibidem nu. 4. eod.
Emphyteota de iure an possit rem emphyteotecariam domino inuito dimittere, et quid de consuetudine l. qui vtilia. nu. 1. de omni agro deser. 142
Emphyteota an teneatur ad pensionem emphyteoticariā per suum praedecessorem non solutam l. si. nu 2. et in additio. de fid. instr. et iur. hast fis. 8
Emphyteota fisci an possit rem emphyteotecariam sine fisci auctoritate vendere l. 1. nu. 1. de fun. patri fol. 146 et quid in priuato, et cuius domini requiratur consilium ibidem. nu 7 et in apostil. eod.
Emphyteota fraudem in re emphyteotecaria committens qualiter puniatur l quisquis num. 2. et in apostil. de cens. et quis habeat fraudem illam probare ibid. nu. 3. 139
Emphyteota qualem possessionem habet l. iubemus nu. 1 et in apostil. de fun. patri. 149
Emphyteota fructuarius vel colonus possunt per dominum de possessione quam tenent deijci si non soluāt domino pensionem l. obsistere nu. 1. de anno. et tribu. 19
Emphyteota qui pensionem per tres vltimos praecedentes annos soluit liberatur à solutione totius anterioris temporis l. quicunq; in prin et in additio de apo pub. 27
Emphyteota soluens canonem an possit expelli: et vtrum dimittendo rem emphyteotecariam liberatur a solutione canonis. l. 1. num. 1. de administra. re publi fol. 113. et nu. 2. 3. et 4 fol eo l deuotum. nu. 3. de meta. 194
Emphyteotę, et fructuario an spectent tributaria onera l. obsistere nu. 3 et in additio. de anno et tribu. fol. 19. et rationem ibidem nu. 4. eod.
Emphyteotica res si vendatur quis praeferatur an proximior iure sanguinis an dominus l. vnicuique. nu. 11. de proxi sac. scr. et nu. 12. 175
Emptio, & venditio & conductio aequiparantur, vt non auferatur res primo conductori aut emptori licet minori precio emerent l. quamuis. num. 1. & ibi vtrum statuta facientia mentionem de contractu venditionis extendantur ad contractum locationis de vēden. re. ciu. 114
Emptio contra interdictum legis facta est nulla, & emptor precium amittit l. si. nu. 1. de fun. rei priua. 152
Emptionis, & venditionis contractus an possit per statutum prohiberi l. in his. num. 4. de pradi. nauicula. 87
Emptor ciuitatis an debeat probare pecuniam versam in vtilitatem ciuitatis l. 1. nu. 3. de ven. re. ciui. 112
Episcopus super testamentorum solemnitate statuere non potest l. militaribus. nu. 1. de decurio. 40
Episcopus non potest signare in episcopatu alterius, nisi obtenta licentia l. nihil. nu. 2. de palat. sacrar. larg. 183
Equalitas in iudicijs an sit seruanda l. in sacris la. 3. num. 12. de proxi. sac. scr. 176
Equalitas in tributorum solutione seruatur, & in quibus etiam sit aequalitas seruanda l. in fraudem in principio de annonis, & tributis. 18
Equum fuste vel baculo conductor percutiens an teneatur l. 1. nu. 1. & in apostil. de cursu publ. 198
Equum spectaculis deputatum accipiens, & eo vtens, qua actione conueniatur l. quisquis in principio. & nu. 3. de specta. 120
Equus si deficiat ex defectu pabuli, conductor tenetur. l. animalia. nu. 2 de curs. pub. 199
Error calculi cum thesaurarijs vel clericis camerę computorum vsque ad quae tempora possit opponi vel excipi: & quid inter priuatos, & de quali errore intelligatur l. instar. num. 2. & in additio. de iur. fisc. fol. 3. & ibidem nu. 4. eod.
Error communis quid operetur, & quid pro veritate habeatur. Item quid faciat ius l. praeses. num. 1. & in additio. vbi limitatur si ser. aut liber. ad decu. aspir. 36
Error in causa seu qualitate non nocet ex quo de corpore constat, & an indistincte hoc procedat l. vna. nu. 1. & in additio. ne fis. rem quam vendi. euinc. 8
Exactio violentiam sonat l. vna. ne ope. à colla. exig. contrarium in additio. ibi. 30
Exactori non habenti litteras principis an possit impune resisti, & quid si excedit modum l. 1. num. 1. de exacto. tributo. 22
Exactori si fuerit solutum praetextu falsarum litterarum an liberetur soluens l. semel nu. 2. de apo. pub. 27
Exactori non cogitur quis soluere nisi monstret eum esse descriptum in quaterno collectę pro tali summa l. 1. nu. 3. de exactori. tributo. folio. 22. & varia illorum nomina in l. missi. nu. 1. eo. tit. 24
Exactori an credatur sine litteris principis l. 1. num. 1. & in additionibus. & ibi quid si per testes probauerit eū limit. de apo. publicis. 26
Exactor qui plus exigit qualiter puniatur. l. vna. num. 1. de superexac. 25
Exactor tributorum an possit dictam exactionem delogare. l. missi. num. 2. & in additio. vbi limito dictum auctoris

INDEX.

ctoris de exactor. tribu. 24

Exactores quomodo sint creandi & confirmandi. l. exactores. nu. 1 de suscep. 78

Exactores aliter exigentes quàm debeant puniuntur, vt in l. peraquatores nu. 1. de censi. & censit. 140

Exceptio præscriptionis an impediat litiscontestationem. l. si. nu. 3. & in apostillis de censi. 141

Exceptio, non debes audiri, an impediat litis ingressum. l. omnes. nu. 1. de fundis patrimo. 148

Excusatur nemo à muneribus in casu necessitatis. l. 1. num. 1. de quib. muner. ne. lic. se exc. fol. 64. nec ab eo quod omnibus est pro futurum l. 1. nu. 3. de collat. fund. patrim. 150

Excusatus ab hospitalitate ex priuilegio, debet soluere pēsionem pro tertia parte domus excusata l. omnes nu. 1. de methat. & epid. 194

Executio sententię an sit facienda in bonis prabēda l. omne semen. nu. 1. & in additio. de peti. bo. subla. 15

Executor testamentarius debet iurare de fideliter exequendo officio l. iubemus per hanc num. 5. de erog. mili. anno. 192

Executor missus à præside pro executione facienda intra Baronis nihil potest agere, nisi prius requirat Baronem, vel eius iudicē ordinariū l. 1. nu 3. de execut. 203

Exempla maiorum sunt imitanda l. comperimus num. 8. de proxi. sacro. scrin. 177

Exempla non restringunt regulam l. viros nu. 1. de palat. sac. larg. 183

Exemplis an & quibus sit iudicandum l. 2. num. 2. de decan. 184

Exemptus à munerum præstatione, an etiam ab ordinarijs sit exemptus l. omnes nu. 1. de trib. & anno. 18

Exemptus a iurisdictione senescalli an teneatur coram ipso respondere etiam in criminali. l. quicunque. num. 3. & in apostil. de suarijs. 105

Eximitur cum quis à iurisdictione ordinarij, & sub altera constituitur exemptionis ratio reddi debet l. 2. num. 3. de decan. 184

Expensa maiores debentur longius ituro. l. modios num. 3. de suscep. 78

Expensa sine fructu non sunt facienda l. 2. nume. 2. de consul. 163

Expensas an teneatur facere petens custodiam militarem l. fin. nu. 2. de erog. milit. anno. 193

Expensarum refectio an & quando in causa criminali veniat l. cum satis. nu. 3. de agri. & censi. 135

Expensas an poterit iudex repetere à victo quas propter defectum non condemnationis soluit cum fuissent per victorem in suo libello petitę. l. missi. nu. 3. & in apostil. de exacto. tributo. 24

Expensę debent per notificantem aliquem solui molestato l. nulla macula. nu. 1. & in additio. de delato. 13

Expensę post sententiam a victo possunt peti. l. vna. nu. 1. & in additionibus. de sump. recupera. 75

Expensę pro persequendo malefactore per quem fieri debēt l. circensium. & in additio. de decurio. 37

Expensę quas pater fecit pro adeptione beneficij vel officij pro filio an & quando computentur in legitimam. l. 1. nu. 4. & in apostillis de periculo succes. pa. 70

Expensę in rei melioratione factę per possessorem an debeát ei restitui per probantem rem esse suam vel sibi obligatam l. fin. in principio. & in apostillis de censi. fol. 140. & l. qui agros. nu. 4. de omni agro deser. 143

Extimum an quando & per quos sit diminuendum. l. vna. nu. 4. & in additio. de colla. don. vel rele. 32

Extraordinaria pœna punitur, quando non est certa à lege vel statuto statuta. l. si vacantia. nu. 3. de bon. vac. 12

F

Fabricensium priuilegium quod sit l. eos qui num. 1. de fabric. 100

Facile est concedendum, quod nulli nocet l. iubemus nu. 1. de præp. sac. cub. 166

Factum punit, & si non teneat l. hos nu 5 qui mili pos. 187

Facti exercitium vbi alicui committitur an videatur illi commissa iurisdictio. l. fin. nu. 2. de curio. 182

Factum an puniatur si non tenuit l. fin. nu. 2. & in apostil. de loca. pradi. ciui. 154

Factum per curiam videtur esse per iudicem ordinatum in l. nemo nu. 2. de dig. 159

Falsarius an sit qui falso vtitur instrumento infra instrumentum falsum.

Falsarius monetę per quem puniatur. l. vniuersos. nu. 5. de vete. nummis. po. fol. 102. & infra in ver. moneta.

Falsus denarius non est denarius. l. semel. nu. 2. & in additionibus de apo. publicis. 27

Fama vel infamia citius inhęret persona quam translatio bonorum. l. 1. nu. 1. de peti. bo. subla. 14

Familiaris Principis offensa gravior est quam extranei, & acrius punitur l. 1. nu. 3. de conduc. pradio fisc. 155

Familia appellatione quid veniat. l. quicunque in prin. & in apostillis de re mili. 189

Famulus qualiter ponatur in l. iubemus. num. 1. de præpo. sa. cubicu. 166

Fauorabilior est causa illius qui de damno vitando certat quam qui de lucro captando. l. vna num. 2. pœn fisc. credito. præfer. 9

Feminę an possint consuetudinem inducere. l. si quid extraordinarium. nu. 9. & in apostil. de lega. 74

Ferijs messium, & vindemiarum an gaudeant qui non colligunt vinum nec triticum. l. 1. num. 4. & in apostil. de agri. & censi. 128

Feudum quod aliquis baro propter delictum amisit non debet sibi princeps appropriare alteri uerum baroni assignare. l. quidam ignauia. nu. 2. de decurio. fol. 38. l. murilegulí. nu. 2 de murile. 96

Feudum in uassalli fauorem datum an potest renunciari. l. una nu. 1. de colla. don uel rele. 32

Feudatarius si recedat à feudo, an terra, quas ibi tenebat remaneant domino l. certa nu 2. de iure fisci. 3

Fendi quæstio si sit inter vassallos, dominus eorum est iudex l. 1. nu. 1. de curial vrb. rom. 103

Fidem an debeat seruare iudex criminoso quem promisit liberare si exiret ecclesiam. l. 1. num. 5. & in aposti. de his qui spon. mu. pu. subeunt. 59

Fides hostibus an sit seruanda. l. 1. nu. 6. & in apostil. de his qui spon. mu. pub. subeunt. 59

Fideiubere qui non potest in uno loco an remittitur ad locum ubi habet fideiussorem. l. multis. num. 10. de princi. agen. in rebus. 181

Fideiussor an teneatur ad pœnam principali impositam. l. una. de peri eorum qui pro magistr. inter. 117

Fideiussor coram quo iudice conuenitur l. obtenta nu 1. & in apostil. de prim. 204

Fideiussor idoneus quis dicatur. l. multis. num. 4. & utrum qui non poßidet immobilia est tamen alias locuplex ibi num. 11. de prin. agen. in rebus. 181

Fideiussor in pœna corporali an admittatur. l. si. in fi. & in apostil. de censi. 141

Fideiussor per stipulationem tantum obligatur. l. si cum te. in prin. de decurio. 33

Fideiussorem accipere & nominatum esse soluendo tempore functi officij an sint paria. l. 1. nu. 1. de peri. no. 116

Fideiussorem idoneum, & locupletem pro rei qualitate, an

semper

semper quis præstare teneatur l. in sacris nu. 10. de proxi sac. scri. 176

Fideiussorem priuilegiatum præstans, non videtur præstare. l. 2. nu. 1. de priu. agen. in reb. vbi reg. sullu, vt ibi. 179

Fideiussores sunt dandi vbi facultates non sufficiunt. l. quicunque. nu. 3. de fund. patri. 148

Fideiussoribus effectis non soluendo iterum est cauendum l. litibus nu. 4. de agric. & cens. 133

Fides bona præsumitur pro gestis in iuditio l. 1. num. 6. de præd. cur. 47

Filij non sunt vocandi ad munera, ad quæ eorum pater non est vocatus l. si ille no. 1. de decur. 43

Filius mortuus in bello præstat excusationem l. 2. nu. 2. de his qui nu. lib. 65

Filius maior 25. annis potest excusare patrem à munerib. personalibus l. eos qui num. 2. de his qui num. lib. 66

Filius tabellionis an alteri possit stipulari l. generali. nu. 7. de tabul. 76

Filius nobilis ignobili nubens an succedat in feudum l. si. nu. 2. quando & qui. quar. pars debe. 49

Filij decurionum, & senatorum non obstantibus rescriptis contrarijs patris conditionem sequuntur, & utrum idē sit in filijs priuatorum l. exemplo in princip. & in additio. de decurio. fol. 40. Et idem in dignitatibus l. nullus. & in apostil. eo. tit. 41

Filij filius an ueniat appellatione filiorum aui, & an liberorum l. nullus, & in addi. de decurio. 44

Filiusfam. in castrensi peculio an possit esse in iudicio sine consensu patris, & in quibus casibus l. filiusfam. nu. 1. & in apostil. de castren. pecu. mili. 190

Filius aduocatus, doctor, assessor scholarum rector an quod ex suo exercitio acquirit sit quasi castrense peculium, & utrum potest illud inuito patre retinere: & an teneatur conferre fratribus suis l. si nu. 1. & 2. & in apostil. de silen. et deca. 172

Filius clericus an conferat fratribus acquisitu ex prebenda l. si. nu. 3. et in apostil. de silen. et deca. 172

Filius patris conditionem sequitur non aui l. priuilegio. nu. 1. et in addit. de decurio. fol. 38. et ibi an natus antequā esset decurio dicatur filius decurionis. Item et quando sequitur conditionem et familiā matris l. nati. eo. tit. fol. eod. et in l. filios et in additio. de municip. et orig. fol. 52. et l. bi qui. et in apostil. de murileg. fol. 96. et l. diffinimus. num. 3. et in apostil. de agri. et censi. fol. 132. et l. si cohortalibus. nu. 2. et in apostil. de cohor. 202

Filius pro patre an possit agere. l. si quis. la 1. num. 2. de aquæducta. 122

Filius in officio vtrum succedat hodie patri l. generali. nu. 6. de tabula. 76

Fisci patronus non potest postulare pro alio contra principem agentium in rebus, pro se autem potest l. 1. num. 5. de priu. agen. in reb. 180

Fiscus Ecclesia & domus Principis à quibus non excusentur l. medicos nu. 4. de profess. & med. 67

Fiscus est potentior ciuitate l. 2. nu. 4. de debit. ciuit. 116

Fisco debet tota emenda solui quamuis per statutum media pars applicetur priuato vel alteri l. vna. nu. 1. & in addi. de ven. re. fisc. 8

Fiscum excludunt a bonis vacantibus multi l. 1. nu. 1. & in addi. de bo. vac. 10

Fiscus an & quando æquiparatur minori l. 1. nu. 2. de fun. patri. 146

Fiscus debitorem sui debitoris an & quando conuenire potest & qua actione l. non alios nu. 3. & in apostil. qui. mu. excus. 69

Fiscus & respublica no differunt in rubr. de iure fisci num. 3. & in addi. & nu. 5. 1

Fiscus repetit quod est tabulario non seruata solennitate solutum aut quod in eius vtilitatem non est versum, & qua solennitas requiritur l. fiscum in princ. & in addi. & nu. 1. de conue. fisc. debito. 5

Fiscus vnde dicatur ibidem in fi. & in addi. & quod habet quædam iura quæ alijs inesse non possunt rub. de iure fis. nu. 6 & fisci priuilegia ibidem num. 8. & in additio. et quod titu. de iure fisc. habeat tantum locum in fisco imperiali aut ciuitatis Romanæ ibidem num. 6. in fin. et in addi. fol. 1. et 2

Forensi an et quando ratione domicilij quod in aliqua ciuitate habet possit indici collecta l. cum oeque nu. 1. et in additio. de inco. fol. 53. et ibi an per statutum possit ei indici collecta.

Forenses an et pro quibus rebus teneantur ad collectas l. 1. nu. 16. et in apostil. de mulie. et in quo loc. fol. 72. et eo. nu. limit. in quarum vna reprobo opi. istius et aliorū docto. in apostil. eod.

Forma certa in aliquo contracta per l. inducta omissa reddit actum nullum l. 1. nu. 2. et in additio. vbi 8 fallent. ad d. regulū, et ibi quid si de substantia forma aliquid omittatur de prædi. curia. sine decre. non alie. 46

Forma mutata totus actus videtur mutatus in rubr. de decurio. 33

Fortuitus casus excusat culpam præcedentem l. vna num. 3. et in apostil. ne quid oneri publ. 49

Forum sortitur contrahens regulariter in loco domicilij non originis l. 1. nu. 3. et in addi. de municip. et orig. 51

Frater an intātum teneatur fratri quantum pater filio emancipato l. 1. nu. 3. de periculo succes. pu. 70

Fratres an debemus appellare illos qui pra nobis dignitate pollent l. 1. nu. 4. de silen. et decu. 171

Fratres minores no veniunt filiorum appellatione l. si. num. 1. et in additio quando et qui. quar. pars debe. fol. 49. et ibi an instituti hæredes succedāt, et excludāt substitutū.

Fratres prædicatores, vel minores non possunt in eorum religione recipere debitis obligatos l. si quis num. 3. de fabricen. 100

Fratres duo si habeant emphyteusim ab Ecclesia, an unus possit alteri alienare partem suam l. 1. num. 8 de impon. lucra. descrip. 51

Fratri vni quod scribitur, & alteri scriptum videtur l. interuallo nu. 1. de muner. et hon. non contin. 55

Fraudans gabellam qualiter puniatur l. appuritores nu. 1. et in apostil. de exactio. tribu. 23

Fraus, alienans in fraudem creditorum per cessionem bonorum an effugiat pœnam carceris l. 1. nu. 4. de iure fisc. et quando dicatur alienatio in fraudem esse facta ibidem in addi. 2

Fraus emptoris semper inspicitur præterquam in fisco vendente l. si minori nu. 3. de iure fisc. 3

Fructus corruptos cum incorruptis miscere non est falsitas immo est permissum l. 1. nu. 2. vsque ad finem de condi. in pub. hor. 31

Fructus præbendæ perceptos an transmittat clericus ad suos hæredes l. 1. nu. 2. et in apostil. de anno. ciui. fol. 109. et nu. 3. et 4.

Fructus non lucratur quis ex contractu nullo l. 1. num. 7. et in addi. de prædi. cu. sine decre. non alie. fol. 47. et ibi quid requiratur ad hoc, vt quis lucretur fructus.

Fructu proprij laboris nemo priuandus est l. quicunque desertum nu. 1. de om. ag. deser. 142

Frumentum qui debet, non potest soluere pecuniam l. domini nu. 1. de agric. & cens. 129

Frumenti appellatione non uenit ordeum l. modios num 2. de suscep. et archa. 78

Frumentum fisci coguntur etiā inuitus aliquādo quis emere:

edinerso

INDEX.

ediuerso quandoque etiam inuitus vendere cogitur l. vnn nu. 3. et in addi. vt ne. lice. in emp. spe. se excus. 31
Frumentum quantum valeat qualiter æstimabitur l. septē nu. 1. et in apostil. de ero. mili. anno. 191
Fugientem colonum quando auctoritate propria capere possim l. si quis decurio. nu. 2. eo titu. de decur. 43
Fugientem debitorem an et quando mihi capere sit licitū non adito iudice: sed auctoritate propria l. generali. nu. 2. de decurio. 42
Fugitiuos colonos receptans, an et quando puniatur l. omnes profugi, nu. 3. de agri. et cens. 131
Fugitiui nullam habent fugiendi occasionem, si sciant se à nemine occultādos l. seruos nu. 1. de agric. & cens. 132
Fundos patrimoniales Principis quis dicatur possidere iure priuati l. qui fundos num. 1. de om. agro deser. 143
Fundo effecto litigioso inter dominum & colonum ad quē spectet publicarum functionum solutio l. litibus nu. 11. de agri. & cens. 134
Fundus vna cum colono in inuentario debet describi l. originarios nu. 3 de agric. & cens. 132
Furcæ debent plantari extra villam vel castrum l. si quis nu. 2. de spect. 120
Fur quandoque tenetur aliu pœna quam dupli vel quadrupli l. 1. nu. 1. de grege domin. 156
Furto consumato an sit locus pœnitentiæ l. 1. nu. 2. de gre. dom. 156
Furtum an committat, et vtrum de illo conuincatur qui detinet rem quam fit suam non esse l. vna in fi. de colo. illiri. 138
Furtum an committat, qui rem latentem in littore capit. l. 1. nu. 3. et in appostil. de naufra. 89
Furtum magnæ rei maiori pœna est dignum quam paruæ rei l. sciant num. 2. in princip. de his qui ex publi. ratio. mu peen. accepe. 8
Futura an videantur remissa per priuilegium principis super tributis l. vna nu. 1. et in additio. vt ne. lic. ab emp. spec. se excusa. 31
Futuris creditoribus non competit ius reuocandi alienata in præteritum tanquam in fraudem creditorum l. 1. nu. 2. de iure fisc. 2

G

Gabella pro contractibus qui inter ascendentes, et descendentes fiunt solui non debet l. vna num. 7. et in additio. de impo. lucra. descrip. 51
Gabella quæ soluitur à transeuntibus an sit onus reale vel personale l. 1 nu. 28. de mulier. & in quo loco. 73
Gabellam non debet soluere nauis quæ tempestatibus acta in illum locum deuenit l. 1. nu. 1. de naufra. 89
Generalis concessio plus valet quam specialis l. exemplo nu. 2. et in additio. de decurio. 40
Generalis cōcessio nō tollit specialia l. 2. nu. 2. de silēt. 171
Gerens negotia prius est conueniendus, quam non gerens l. 1. nu. 2. quo quisque ord. conuen. 117
Gradus maiores acquiruntur per labores, & sudores l. 1. nu. 2. de princip. agent in reb. 180
Grammatici & Philosofi sunt immunes l. Grammaticos nu. 1. de profes. & med. 68
Granatus iniustè à peræquatore in tributorum taxatione potest contra eum agere ciuiliter remedio appellationis, & criminaliter l. qui granatos num. 2. & 4. de cens. & censit. 140
Granatus in vno in alio est releuandus l. si quis desertu nu. 2. de omni ag. deser. 144
Gregis diminutio qualiter probetur l. quod ad præsens nu. 1. de murile. 95
Guerra adueniente an possit imponi tributum his quibus est tempore pacis cōcessa immunitas l. 1. nu. 1. et in additio. vt ne. lice. ab emp. spe. se excu. 31

H

Habitantes in villa mensurata non possunt alienare possessiones suas alicui extraneo l. 1. num. 1. non lic. habit. metroc. 138
Hæres quandoque habet minus, quam habebat defunctus l. hac lege nu. 2. de metha & epid. 194
Hastiludia à quibus possint introduci l. 1. num. 1. de spect. fol. 119. et infra populi consensus.
Haud pro non in l. 1. in fi. quibus muneri. excu. 69
Hæredibus vassalli an possit moueri quæstio per dominū super felonia per vassallū commissa: si qua in defunctum non fuit mota l. si ille qui nu 1. & in addi Et quid si conquestus est, et qualis querela sit necessaria de decu. fol. 45. et l. in curialibus nu. 1. et in addi. eo. tit. et fol.
Hæresim docens an plus puniatur quam adiscens l. mecanicos nu. 1. et in apostil. de excusa. arti. 75
Hæres non tenetur ex obligatione qua descendit ex delicto personali l. si ille qui nu 1. et in addi. de decurio. 45
Hypothecam quo spacio tollitur l. fi. nn. 1. de cens. 140
Hypothecam tacitam an fiscus habeat in bonis delinquentis l. vna nu. 3. et in addi. pœ. fisca. credi. præferri. 9
Hypothecam tacitam habens an possit insolidum, vel pro rata agere contra possessorem l. fin. nu. 7. quod facit ad q. de debi. ciui. 116
Hypotheca vnius fundi renuntians mulier, an possit contra cæteros agere insolidum, vel pro rata l. 2. nu. 8. de debit. ciuit. 116
Hodie constat, hodie agamus, allegans in causa fugitiui coloni non auditur l. si coloni nu. 5. de agric. & cens. 133
Homo meus an sit filius hominis mei l. cum satis num. 9. de agri et cens. 136
Honoris continuatio quando fiat, & possit ei renuntiari l. 1. nu. 2. de muner. & hon. non contin 55
Honore alicui collato, statim censetur collatum priuilegium ex eo proueniens l. 1. nn 6 de proxi. sac. scrin. 173
Honor ac reuerentia fit ei, qui salutatur l. 2. nu. 3. de proxi. sacro. scrin. 174
Honorem in gradu habens à quibus muneribus excusetur l actores nu. 3. de exacto. tribu. 23
Honor vtrum in sessione possit impendi l. in sacris nu. 4. de proxi. sac. scri. 174

I

Ignorantia facti, an et quando excuset l. professio nu. 2. de mu. patri. fol. 57. ibi quid de ignorantia iuris.
Ignorantia in delictis an excuset l. vna num. 2. et qualiter probetur ibi nn. 3. de colo. illiri. 137
Ignorans an et quando puniatur l. seruos nu 3. et in apostil. de agri. et cens. 132
Ignorantia probatur eo quod non probat ur contrarium l. super seruis nu. 1 qui milit. pos. 187
Illicitum id est per quod Deus tentatur l. 1. nu. 3. de glad. pen toll. 125
Illiteratus vtrū possit esse iudex, et an aduocatus l. expertes, et in addi. et ibi quod coram iudice ignorante ll. non est necessarius libellus in scriptis de decu. 35
Illustres an possint accensari vel conueniri officio durante & per quos possint puniri l. si grauius nume. 3. & 4. de dignit. 161
Illustres sunt et clarissimi, & spectabiles, quia maior dignitas nō tollit minorē l. ne ad diuersa nu. 2. de silētiar. 172

immu-

INDEX.

Immunis à muneribus an sit immunus ab ordinarijs in rub. de indict. nu. 2. 20

Immunitas ulicui concessa non extenditur ad patrimonialia l. qui immunitatem num. 1. de muac. patrim. 57

Immunitas an finiatur finito officio l. vniuersi. nu. 2. & 3. de legat. 74

Immunitas an transeat ad hæredes l. in sacris num. 9. de proxi. sa. scri. 176

Immunitas si alicui concedatur super collectis aut tributis, an et quando teneantur alij soluere eius quotam l. vacuatis nu. 1. et in addi. de decu. 36

Immunitas per quem: quibus, et quando concedi poßit, et a quo liberet ibidem nu. 2. et in addi. fol. 60. et in l. nominationum nu. 1. et in addi. eod. tit. fol. 41. et in l. 1. nu. 2. de vaca. mu. 60

Immunitas munerum quæ propter publicam necessitatem inducuntur an poßit alicui ex priuilegio concedi l. comparationi nu. 2. de quibus mu. vel præsta. 64

Immunitas data rebus an intelligatur data hominibus in l. senatorum nu. 1. de dig. 158

Immunitatē à muneribus ciuitas superiorem recognoscēs an poßit concedere l. in fraudem nu. 1. et in apostil. vbi limito de anno. et triba. 18

Impediens currentes ad brauium punitur l. nemo num. 1. de spect. 120

Impeditur facilius inchoandum, quam inceptum l. nullus nu. 1. de decur. 41

Imperator si duos simul ad consularem dignitatem elegit & vnus post depositam administrationem iterum assumatur, quis debeat præferri l. 1. nu. 5. de consul. 163

Imperator potest compellere ad sibi mutuādum l. 1. nu. 1. de discus. 33

Imperator cum vadit ad bellum, nemo etiam priuilegiatus excusatur à muneribus l. 2. nu. 1. de quib. mun. vel præst. nc. lic. 64

Imperator est sollicitus de vtilitate ciuitatis l. si qui nu. 1. de diuers. præd. vrb. 153

Imperator non concedit licitum, cuius prætextu potest committi illicitum l. 2. nu. 2. de priuil. scol. 185

Imperator adoratur in l. 1. nu. 1. de præpo. sa. cubicu. 165

Imperator an poßit rem immobilem alienare l. fi. in fi. et in apostil. de loca. prædi. ci. 155

Imperium quare et ad quid est in principem translatum in rubri. de fundi libe. vr. ro. nu. 1. et in apostil. 105

Imperiale ius quid super rubr. de iu. fis. nu 1. 2

Importuna petitione concessum an valeat l. 1. nu. 4. et 5. de pet. bon. subl. et in addi. quod facit pro impetrante rescriptum dilatorium solutionis, et cautela optima ad obuiandum præ di. ibidem nu. 6. 14

Improprijari an poßint verba, vt sustineatur libellus dictu testium, et scriptura mercatorum l. sciant nu. 3. et in addi. de his qui ex publico mutuum pecu. acce. 9

Incarcerare, & sub custodia tenere differunt l. agentes nu. 1. de curio. 182

Incertus quando est delinquens puta quia multi vnum hominem interfecerāt an puniant omnes an nullus l. quinque et in addi. de deca. 43

Incola quis sit et quot modis l. ciues nu. 2. et 6 de inco. 53

Incolæ Romæ gaudent priuilegijs ciuium l. 1. nu. 1. de priuil. corp vr. Ro. 104

Inchoandum facilius impeditur quam inceptum l. decurio. de decu. fol. 23. quod sonat: facilius repellitur quā ejicitur hospes.

Inconstantia reprobatur l hæredes nu. 2. de omni agro deser fol. 141. et l. quēadmodū nu 2. de agric. et cens. 130

Indefinita an æquipolleat vniuersali l. 1. nu. 5. et in addi. de iure fisc. 2

Indefinita quando æquipolleat vniuersali l. 1. nu. 2. vt nemo. lic. in emp. spe. 31

Indemnitatem qui promisit vtrum ante principalem conueniri poßet si renuntiauerit beneficio fideiussorum l. 1. et in addi. de conue. fisc. debito. fol. 5. et l. 1. et in addi. nu. 1. de decurio. 33

Indictio qualiter hodie computatur quid sit, et vnde dicatur in rub. de indictio. nu. 3. et in addi. 20

Indictam quid sit, et quid superindictam in rubr. de indictio. in prin. 20

Indiuidui parte irritata totum an irritetur l. quemadmo. nu. 13. de agri et cens. 131

Industria personæ quando dicatur electa l. fin. num. 2. et in apostil de curio. 182

Infamia an remoueat quem ab honoribus, et vtrum à muneribus l. ignominiæ de his qui non imple. stipen. fo. 68. et quæ à dignitatibus arceat, et quæsitis spoliet, et vtrū ipso iure vel post sententiam l. infames num. 1. et in apostil. de infa. 69

Infamia à quibus honoribus priuet aliquem l. infamia de decu. fol. 35. et infra et l. nec infames in prin. eod. titu. et fol.

Infamia an et qualis repellat à testim l. neque num. 2. et in apostil. de dig. 158

Infamia iuris quare repellit quem à testimonio, et non ab arbitrio l. vnica nu. 2 de infa. fol. 69. et ibi quòd infamibus clauduntur porta dignitatis, et quæ munera poßint subire. ibid.

Infamia siue facti siue iuris repellit à dignitate habitu, & habenda l. 2. nu. 1. de dignit. 158

Infamia cognitione pendente, an debeat electus administrare l. 2 nu. 2. de dignit. 158

Infamis non est remotus ab officio vel dignitate ad tempus l. 1. de his qui in exilium du. sunt fol. 69. et quòd primā dignitatem recuperent, et quando eis nouas assequi permittatur l. 2. eod tit. et fol.

Infans an poßit esse miles quod infero ad q. de præcedentia doctoris, et militis l. 1. nu. 1. et in addi. de mu. et hono. fo. 55. et infra in ver. miles.

Ingreßi monasteria an sē et sua Deo dedicunt. l. si quando nu. 1. et in addi. de bo. vacan. 11

Inhabilitatem suam electus ad aliquod officium an cogatur detegere l. nec infames, et in addi. de deca. fol 35. et l. præses nu. 2. si ser. unt liber. ad decu. aspi. 46

Inimicitiæ quid operantur, et qualiter probentur l. vna. si propter inimi. 75

Iniuriatus an poßit se vindicare l. deuotum nu. 5. de metrat & epid. 194

Inopia causatur ex inordinato modo viuendi l. 1. nu. 5. de frum. vrb Const. 108

Inopia an et quæ excuset l. ad subeundu de decu. fol. 41 et infra in ver. paupertas.

Inquiretur, si fiscus agat contra aliquem poßessorem dicēdo rem petitam ad se pertinere l. si vacantia nu. 4. et in apostil. de bo. vacan. 12

Inquisito an sit dandu copia actorum et quorum supra in ver. copia.

Insignijs doctoratus an habeāt semper vti doctores l. vna nu. 1. et in apostil. de hono. uebi. fol. 106. & vtrum insignijs doctoralibus vtens qui non est doctor aut miles, et postea promouetur an ei debeant de nouo conferri ibid. nu. 2. et in apostil. fol eo.

Insinuationi donationis an iudex debet se subscribere l. cōperimus nu. 2 de proxi. sac. scri. 177

Insinuationem an requirat donatio facta filio emancipato per patrem: et quo tempore l. vna nu. 1. et in addi. de impo. lucra. descrip. 50

Instantia

Instantia iudicij in quibus finiatur triennio l.litibus nu. 9. & in apostil.de agri & cens. 134
Instrumenta antiqua corrosa an qualiter,& quando refici debeant. l. euidenter. in fin. & in apostil. de excus. mune. 64
Instrumento publico an detur fides l.auri.nu.5. & in apostil.de fru.vr.e ouftan. 108
Instrumento falso qui vtitur an sit falsarius l.1.nu.4.& in apostil.de murile. 94
Instrumentorum de nouo repertorum praetextu sententia vtrum rescindatur si fuerit lata contra fiscum ecclesiam.vel minorem l.1.nu.1.& 3. et vtrobique in addit. de senten.aduersus fis.la.retrac. 10
Instrumentum amissum an qualiter per quos,& quando refici debeat l.ne casu.nu. 1.& in addi.de discus. 33
Instrumentum fictitium recipiens qualiter puniatur. l. qui in contract.in addi.de iure fis. 5
Instrumentum liberationis si fit per debitorem amissum an possit ipse suum debitorem cogi facere vt aliud sibi faciat probata per iuramentum amissione l.ne casu. nu.1. & in prin.et vtrum idem sit in fisco de discus. 33
Instrumentum solemnitate debita carens an sit suspectum l.nulli.nu.1.de numerarijs. 197
Instrumentum solutionis partis debiti an creditor cogatur facere. l. placuit. num. 1. & in apostill. de colla.fund. patri. 151
Intestatus quot modis quis decedat l.1.in princip. de bon. vacan. 10
Integro statu,verba ista in contractu vel vltima voluntate posita quid importent l.si quando.num.3.& 4.de bono.vacan. 11
Interdicto recuperandę, quando agitur restitutio possess. debet prius fieri quam agatur causa proprietatis siue detentator possidet cum violentia siue sine.l.si coloni. nu. 3.de agric.& cens. 132
Interdictum fraudatorium quando & quibus competat & pro quare. l. si minori.nu.2.& in addi.de iu fis. 3
Interpretatio dubij priuilegij spectat ad concedentem l.1. nu.6 de fund.lmitro. 144
Interesse lucri cessantis quis aestimabit l.vna nu.1. de colo.illici. 137
Itineris vtrum sit habenda ratio l.pro locis nu.3. de anno. & tribu.& l.nemo la 1.nu.3.eo.tit.& fol. 18
Inuentarium facere curator bonis datus an teneatur. l. si quando la 2.nu.1 & in addit.de bo.vaca. 11
Inuentarium integrum tutor vtrum exhibere debeat ad hoc vt appareat quòd possit administrare l.2.nu.1.quãdo & qui.quar par. 48
Inuentarium tutor vtrum teneatur facere in casu l. mediterranea.de anno.& tribu. 19
Inuocantes patrocinium potentis qui iurauerunt contractum an ligentur.l.vna in fin vt nemo ad suum pat. 138
Iudeus an & ad quos honores admittatur. l. omnes. la 2. num. 1. & in apostil. de decu fol. 42. et supra in versi. doctor.
Iudex acta conficere ex se an possit l.nulli.nu.2.& in apo. de numerarys. 197
Iudex in causa principali an possit esse iudex in causa appellationis au l.nemo.nu.2.de prato.& bono pra. 162
Iudex per se an possit acta conficere l.nulli nume. 2. de numer. 197
Iudex, Procurator, vel Aduocatus gratiam facientes an teneantur parti l.1 nu.5.de sent aduers.fis.lat. 10
Iudex puniturs si aquiescat iniusta petitioni l.pradia nu.8. de locat prad.ciuil. 154
Iudex an possit indicere munus extraord. sine iussu Principis & qualiter puniatur,si contrafaciat l.euidenter nu. 1.de excus.mun. 63
Iudex plus punitur quam officialis non resistens l. placet nu.2.de excu.mun. 62
Iudex potest sibi retinere vnum hospitium in castro l. grãmaticos nu 2.de profes.& med. 68
Iudex punitur qui mandat alij solui condemnationem,quã cui mãdat statutũ l.duos tabularios nu.2 de suscep. 79
Indices prouintiarum an & quando possint ad vrbem venire & redire sine licentia principis l.iubemus nu. 2.de dignit. 162
Iudex permittens labi instantiam, an teneatur ad damna, & ad qua l.de submersis nu.4 de naufrag. 92
Iudex aliquid committens, eo quod sit occupatus non tenetur causas occupationis exprimere l. 1.nu. 8. de metrop.beri. 107
Iudex tenetur inquirere l.1 nu. 4.de strator. 184
Iudex mortuo vel absente delatore an possit ex officio suo causam ad vtilitatem pu.pertinentem perficere l.monete.nu.1.de delato. 13
Iudex qui promisit criminoso in ecclesia existenti, quòd si exiret quòd eum liberaret an debeat ei seruare fidem.vide infra in vers. fides.
Iudex subrogatus an dicatur ordinarius l. eos. num. 2.& in apostil.de comi.rei.mili. 169
Iudices an possint principes vel barones de suo territorio habere.vide supra in ver.barones.
Iudici delinquenti an & per quos possit contradici l.prępit nu.2.& in addi.de cano.larg.tit. 28
Iudici an sit parendum quando pręcipit aliquid contra legem:& quid in dubio & vtrum videatur in dubio contra legem pracipere. l. euidenter. num. 2. de excusa. mune. 63
Iudiciorũ substãtialia,quæ sint in l.nemo.in fi.de dig. 159
Iuramenta terribilia,quæ praestantur per duellantes an iudices debeant admittere l.1.nu.7.de glad.pen tol. 125
Iuramentum calumnia an excuset ab expensis l.quicunq; nu.2.de appoc.pub. 27
Iuramento alicuius statur in his quæ dependent ex animo suo l.si quando.nu.5.de naufra. 90
Iuramento haeredis in quibus statur l.2.nu.2.& in apostil. & ibi quæ dicantur res minimę,quando et quibus quar. pars. 48
Iuranti rem quam portat esse alicuius à vectigalibus exẽpti, an & quando credatur. l. apparitores num.1.de exact.tribu. 23
Iurare qui tenetur an debeat scripturas sacras tangere in ver scripturas sacras.
Iurare vtrum tenẽtur publici administratores, & quale iuramentum praestent. l. si vacantia. num. 1. de bon. vacan. 12
Iure eodem vtatur,quod quis in alium statuerit l. omnes nu. 2 de metbat & epid. 194
Iurisdictionem alterius vsurpans qualiter puniatur l. si quis.num.3.de aquaduc. 123
Iurisdictio concessa quando excedit ur an perdatur. l. cos nu.3.& in apo.de aquedu. 122
Iurisdictio minoris magistratus an & quando per maioris aduentum non pereat. l. nihil. nume. 1. de pala.sa. largitio. 183
Ius ciuile à nemine nisi ab approbato est docendum l. 1. nu.4.de profes.qui in vr.Consti. 170
Ius sibi dicere quando liceat l.generali.nu.1.de decur. 42
Ius habens in re aliena,si eam donet,non rem sed ius quod habet donare videtur l pradia nu.4.& 6.de loca.prad. ciuil. 154
Iussus Imperatoris non excusat l. 2. nume. 3. de curios. & stat. 182

Ius accrescendi non habet locum in ambasiatoribus. l. 2. num. 2. de lega. 73

Ius an sit idem de toto quoad totum quod de parte quoad partem. l. si quis la 1. num. 5. & in apostil. de agrico. & censit. 129

Ius longobardorum an sit allegandum. l. vna. num. 4. & in apostil. de gladiato. 125

Ius sibi dicere an & quando quis possit deficiente iudice. l. fi. nu. 4. de agri. & cens. 136

Iussus superioris ab infamia vtrum excuset. l. monente. nu. 2. & in addi. de dela. 13

Iuxta verbum qualiter interpretetur. l. decernimus nu. 1. & in apostil. de aqueduc. 124

L

LAbores aliquorũ non debent conuerti in fructum aliorum l. iubemus nu. 6. de silentia. 172

Laetitia & honor habetur, cum Princeps aliquid regnum acquirit l. 1. nu. 3. pub. lat. nunt. 205

Lapidicinam priuatus an possit in fundo suo facere. l. quosdam nu. 3. de metalla. 93

Lapidicinas apparentes quaerere an & quibus liceat l. vna an. 4. de thesau. 16

Lauantes pannos in summitate fluminis, an possint prohiberi, si aquam conspurcent: sic & econtra si lauant in parte inferiori fluminis l. cum supra nu. 1. & 2. de re milit. 180

Laudimium an ex donatione debeatur, & an ex permutatione l. fin. num. 3. & in apostil. de praedi. cu. sine decre. non alie. 47

Laudimium an debeat dominus habere à donatario in possessionem rei donatae misso. l. 1. nu. 5. de fun. patri. 147

Legatum factum fratribus alicuius conuentus debetur etiam his, qui nondum sunt professi l. 3. nu. 1. de priuil. dom. aug. 156

Legatum si faciat curator de re minoris, & eo defuncto minor faciat quitationem haeredibus eius de administratis an etiam de legato fecisse intelligatur l. iubemus nu. 2. de praepos. sac. cub. 166

Legato facto priori praedicatorum de certa summa, si deinde fiat singulis praedicatoribus aliud legatum de alia summa, an illa debeatur etiam priori l. his scolaribus nu. 1. de erog. milit. anno. 192

Legem à qua recedere non liceat, nemo sibi potest imponere l. 2. nu. 2. de can. frum. vr. ro. 108

Legumlatoris intentio est nemini praeiudicare l. cum scimus nu. 6. de agric. & cens. 139

Lex generaliter loquens quae munera comprehẽdat in rub. de excus. mun. nu. 2. 61

Legis contemptor tanquam sacrilegus potest puniri, si alia poena nõ sit statuta l. omnes nu. 3. de priuil. eo qui in sac. palat. milit. 185

Legatum ad pias causas an & qui possunt in alium vsum conuertere: & quando l. hac lege nu. 2. & in apostil. de aquaeductu. 123

Legere vel docere in iure prohibetur qui non studuerit ad minus per quinquennium l. magistros nu. 1. & in apostil. de profes. & medi. 67

Legem qui reges possint facere infra in ver. reges.

Legis effectus extra imperium non extenditur l. exemplo. nu. 1. de decu. 40

Legibus quibus renunciari non potest l. fi. nu. 7. de ven. re. ciui. 115

Legitima an possit tolli vel minui per statutum in rubr. de decre. decurio. nu. 8. & 9. & in apostil. 60

Legitimatus an succedat in feudo & emphi. ecclesiastica l. filios nu. 1. in addi. de municip. & origi. fol. 52. & ibi an legitimatio facta per principis rescriptum noceat veris haeredibus, & aliquid singulare de legitimatione per matrimonium subsequens.

Lenonum poena l. fi. num. 1. 2. & 3. & in apo. de specta. & leno. 125

Leones occidere cuilibet pmittitũ l. 1. n. 1. de venat. fer. 126

Leprosus canonicus an debeat habere praebendam l. ex agentibus nu. 3. & in apostil. de priu. agen in rebus. 181

Leuius portatur, quod à pluribus portatur l. 2. num. 1 de priuil. dom aug. 156

Lex, & consuetudo an possint concurrere l. vna. num. 2. de colla. dona. vel rele. 32

Lex, punitur vt violator legis contra legem supplicans l. 1. nu 2 de peti bon. subla. 14

Libellum offerre in scriptis an dicatur, qui facit scribi petitionem suam per notarium actorum l. in sacris num. 5. de proxi. sacro. scri. 176

Libellus an sit offerendus, vbi proceditur summariè, & de plano. Item an de iure antiquo in criminali esset dãdus l. de submersis nu. 2. de naufrag. 91. 92

Libelli oblatio in quibus causis erat olim, & hodie necessaria l. hac lege nu. 2. & in aposti. de pxi. sac. scri 177

Libellus generalis an sit admittendus l. 1. nu. 2. & in apostil. de vetera. 196

Libellus, & petitio an & in quo differant l. multis nu. 6. & in apo. de pria. agen. in rebus. 18

Libellus olim in causis ciuilibus non offerebatur in l. quoties nu. 5. de dig. 161

Libellus plures causas quarum qualibet per se est sufficiẽs ad victoriam obtinendam continere potest l. duplex ratio nu. 1. & in addi. de fide instr. & iu. has. fis. 7

Liberi in causa an possint testificari l. quotiens. num. 2. & in apostil. de naufra. 91

Liberorum quali numero quis habet excusationem à muneribus, & à quibus, & vtrum nepotes inter liberos numerentur l. nepotes nu. 1. de his qui numero libe. 65

Liberorum appellatione an veniant filij filiae l. nullus, & in addi. de decurio. 41

Liberorum praetextu quis & honores, & priuilegium quãdoque consequitur l. in albo de decurio. 35

Liberorum praetextu quis à muneribus excusat, & à quibus, & quot requirantur liberi l. si quis la 2. & in additio. & ibi quid si aliàs talis liberos habens sit locuples, & quid si moriantur liberi an extinguatur priuilegium immunitatis l. eadem de decurio. 38

Liberationis seu solutionis instrumentum habens amplius molestari nõ debet, si cum solẽnitate fuerit dictũ instrumentum factum l. semel in prin. & nu. 1. de apo. pub. 27

Liber rationum qualiter fiat l. neminem nu. 2. de suscep. & archa. 78

Libram argenti faciunt 10. aurei, & auri 72. solidi in rub. de anno & tri. nu. 8. fol. 17. & ibi q 20. libra aeris valent vnũ aureum, & in l. vna nu. 1. & in apostil. de arg. prae quod thesau. infer fol 81. & l. ob metallum nu. 1. & in apostil. de metal. fol. 93. & in rubr. de ve. numis. po. & in apostil. nu. 2. 101

Licentia data veniendi libere an per hoc videatur data licentia remeandi l. iubemus in ver. in glo. quae incipit, sed cum venerint de digni. 162

Licentia extrahẽdi certas res extra territoriũ quot dies debet cõtinere l vna in fi. & in apostil. de tractato. 200

Licentiam petere an sufficiat si non consequatur l. si quis la 1. & in addi. de decurio. 36

Licentiati an possint per statutum compelli certum quid dare doctoribus pro licentia l. hac lege nu. 1. & in apostil. de aquaductu. 123

Licentia-

INDEX.

Licentiatus aa veniat appellatione doctoris l.Stigmata nu. 4.& in apostil. de fabrièca. 99
Licentiā obtinens extrahendi centum somatas bladi non obstante prohibitione, an si extrahat ducentam tota du ceatum publicentur l. iadices aum.2.de dignit. 160
Liceatiam recedendi qai obtinere debeant, & qai noa l. in sacris nu.2.de proxi.sac.scrin. 176
Liciti pratexta noa debet committi illicitum l.1. aa. 3.de corp.& colleg. 105
Locorū differētia esse aon dēt l.1.an.1.de colo palest. 137
Lues execrantur boni viri in rub.de mu patri. nu. 3. 56
Littera prasumantur erronea in quibus antiqaas noa ser uatur stilus l.pracipimus au.1.de can.largi. titu. 29
Litteras Principis nisi iadici ordinario intimata fuerint plena aon datur fides l. 1. na.1.de apoch. pab. 26
Litteris superioris an sit indistincte parendum l. pracipimus nu.3.de can.largi.situ. 29
Litis contestationē impedit exceptio euictionis. l. et si instrumenta.an.2.et in apostil.de fide instr.et ia bas.fis. 7
Loca per deuia eundem aoa est l.2.nu.2.de cursa pab, 198
Locans domum, scholaris aa praferatur si tantum dat quantum alij l.congruit nu.1.de loca. pradiorum ciui. fol. 154. & vtrum sit idem ia pensione l. fi. num. 9. de loca.pradi.ciui. eod.
Locatio perpetaa an prasumatur esse contractus emphyteoticas l.loca.na.1.& in apostil.de loca.pdi.ciui. 154
Loca pletari aemo debet cum aliena sallura & de prada esse solicitas l.obsistere aa.2.de trib & aa. 19
Locas in instrumento aa debeat poni l.generali.in fi.& in apostil.de tabala. 76
Lucrum assumit sibi naturam principalis capitalis l.auri. aa.3.de fun.vr.constan. 108
Lucra turpia, & inhonesta sunt reijcienda l. 2.nume. 2. de curi.& stat. 182
Lucratiaa causa qaa dicatur l.1.nu.4.de impo.lac.descrip.fol. 50. Item q dos, & donatio propter nuptias noa dicantur tituli lucratiui ibidem aa.9.& reaocans doaationem propter immensitatem noa dicitur illam ex causa lucratiua reuocare ibidem.
Ladi qnales permittantur in rabri.de spect. nu. 1.& 2.& ia apostil.de specta.fol.119.& infra ia ver.spectaeala.

M

M*Agicam exercens pro inaeniēdis thesaaris, & furtis, an & qualiter puniatar l.vna. aa. 2.de thesan. fol.16.& infra in ver.thesaurus.*
Magistri an sint instituendi per episcopum, vel per decariones l.magistros nu.3.de profes.& med. 67
Magistratas saper abaadātia possuat statuere, & limitare pretiū frumēti vēdēdi l.1.na.3.de fram.vr.Const. 108
Magistrorū officiorum quis sit iudex, & an possit cognitio demandari l.ex eo.nu.3.de agent.in reb. 179
Magnanimus quomodo qais probetur l. 2.nu. 6. de prad. nauicul. 87
Magnus acrius punitur quam paraus l. nullus num. 2. de fabric. 100
Maioris partis iudicio standum qaando sit, & qualiter intelligatur illa maior pars l. exactores nu. 2.& in apostil.de sasecp. & archa. 78
Maiuma qaid, & quare alias fuerit probibita inde permissa l.1.nu.2.de maia. 127
Maiuma quid sit l.vna de maiama. 72
Malum noa ita facile prasumitur de pluribus sicat de vao l.qaotiens aa.2.de agric.& manc.domi. 152
Manum ia messem alieaam aemo mittere debet l. si cohortalibas aa.1.de cohort. 202
Mandati fines an possint excedi l.pracipimus anm. 2. de can.largi.situ. 29
Mare delictum ia mari commissum vbi puniatur l. vna nu. 2.& in apostil.de classicis & aa 3. 103
Masculinum an & quando comprehendat femininum l. 1. nu. 3.& in apostil.de vesti.olo. 97
Matricula vtrum probet, & sit necessaria ia officiarys l. quicanqae & in apostil.de cohorta. 202
Matrimonium contrahi inter homines diuersa regionis an possit statutū prohibere l.edicimus na. 2.de murileg. 96
Medicina doctores, & aliarum scientiarum an habeant immanitatem munerum rerum, & personarum l. medicos nu.1.& in apostil de profess & medi. 66
Medici Principis vel Papa quam dignitatem habēt l. vaa nu.1 de comi.& archia sa pala 169
Medicas aa & qualis possit astimare an vulnera siat letalia l.qaotiens aa.3.& ia apostil.de ponderato. 80
Medicus tam debet paaperi qaam diati succurrere: & quare eis salaria cōstitaant, & q pmissionē ab infirmis recipere nō debēt l.archiatri nu.4 de profes.& medi. 67
Mendicitas an & qua permittatur l.vna aum. 2. & 3. de mendi.va. 109
Measura falsa cognitionem aa possit ciuitas alieni committere l.qaotiens nu.2.& in apostil.de pondera.& auri illa.fol.80.& ibi qaa sit pœna falsificāttum aut corrumpentium measaras, et poadera.et infra sab eo. ver.
Mensura publica debent esse lignea vel lapidea, et vbi debent seraari l.modios au.1.et 2. de sascep.et archa. fol. 78.et ibi de pœna falsificantiam measaras, et per qaem possit cognosci l. qaotiens nu. 2. et in apostil. de pondera.et auri illa. fol.80 l.diurnos.au.1. et in apostil. de fru..Alex.fol.110.et 4.et in apostil
Mercator cai est commissa pecunia ad lucrum, & damnū, si asserat eam amisisse furto, incendio, vel rapina, id infra annum probare debet l.2.nu.3.de naafrag. 90
Merum imperium prascriptione, vel coasuetudine an possit acqairi l.qaicanque in fi.de san.limi. 145
Metallum inaeniendi caasa potest qais locum alienum ingredi l.cuncti nu. 1.de metal fol.93. ibi vtram priaatus possit habere metallariam.nu.2. eod.
Metalloram decimam aa debeant habere comites, & barones l.cuncti aa.3.de metal. 93
Metalla an qaarere liceat in fando alieno l. qaosdam na. 1.de metall. 93
Metropolitana ciuitas qua dieatur l. vna nu. 2. et in apostil.de metropo.berito. 106
Miles aa posit esse infans l. 1.nu.1.et in addi.de ma.et bo. fol.55.et ibi an habeat dignitatem, et vtrum sit doctori praponendus et ial 1.nu.4.et in apostil.mulie. et in qao loc.fol.71.et l.aaa nu.1.et in apostil.de equest. dig. 186
Miles captas an habere debeat stipendia l.fi. num. 2. et in apostil.de vesti olo. 99
Miles a qao priuat militia l.1.nu.3.q mili pos.vel nō. 187
Milites an et pro qao crimine torqaeri possint, et vtrum hoc procedat in militibus aostri temporis vide supra in ver doctor et infra ia ver.torqueri.
Militia vendi an possit, et an ad haredem transmitti l. 1. au.5.de peri.succes.pri. 71
Militem se dicenti aa et qaando credatur l.1. aam. 1. et ia apostil.de appa.magi.mili. 100
Militare proprys stipendys an qais cogatur l.1.num. 1.de fra.Alexan. 110
Militū vita qualis esse dēt l.1.nu.2.de ero. mili. anno. 191
Milites Perusij si destinantur ad custodiam castelli, à Perusio debent habere stipendium l.fia.nu.1. de erog. milit.anao. 192
Militum Dux potest delegare caasam inter milites vertē-

tem l.tam collatores nu.2.de re mili. 190
Milites nec a nolētibus salgamū accipere debent l.1.nu.1. de salga.hosp.non praſt. 194
Milites non vtentes cibis delicatis sunt magis robuſti ad suſtinendum hostium duritiem l.1.num.2.de cond.in pub.horre. 31
Milites nihil tenentur praſtare pro agris sibi assignatis l. agros nu.3.de fund.limit. 145
Miles pro tempore captiuitatis ſtipendium habere non debet l.1.nu.1.de re milit. 188
Militia simplex no eſt dignitas l.1.n.1.d equeſt.digni. 186
Minans qualiter sit coercendus l.1.nu.6.vt arm.vſ. 128
Mina praecedentes an inducant suspicionem vehementem l vna nu.5.et in apoſtil.de ſtu.libe.vr.Roma. 106
Minor cuius res defectu solutionis cecidit in commissum an restituatur l.quęcunque pro reliquis nu.2.et in additio de fide instru. 7
Minoribus an poſſint indici munera l.1.nu.11.de mulie. et in quo loco. 72
Miseri dicuntur, qui caſtra sequuntur l omnes num.1.de priuil.ſcol. 186
Mobilia tantum possidentes sunt suspecti l.multis nu.12. de princ.agen.in reb. 181
Monetarij fugientes sunt remittendi ad locum, vbi primo fuerant assumpti l.1 nu.1.de murileg. 94
Moneta qualis debeat in solutione attendi quando valor prima eſt mutatus l.pro imminutione nu.3 et in apoſtil. de vete nummiſ.po fol.101.et infra in ver solutio.
Monetam falsam scienter expendens an puniatur tāquam falsans illam l.vniuersos num.6.de vete.nummiſ.po.fol. 102.et supra falsarius moneta.
Moneta valor debet per Principem indici l.vniuersos nu. 2.et utrum poſſit haberi recursus ad superiorem quando nimius ualor indicitur per ciuitatem moneta quam fabricat ibi nu.3 de uete.nummiſ.poteſt. 102
Montispesulani uniuersitas à quibus sit condita cum in ciuitatibus debeant eſſe,et qui doctores in ea floruerunt et alia multa l.mecanicos num.2.et in apoſtil.de excu. artifi. 75
Morbus an et qualis à muneribus excusat l.podagra nu. 1.qui mor.ſe excu. 65
Mors qualiter probetur l.quod ad praſens nu.2.et in apoſtil.de murileg. 95
Mulier conditionem sui uiri an sequatur l.edicimus in fi.et in apoſtil.de murileg. 96
Mulier pro debito publico an poſſit in personam detineri l.nemo nu.3.et in addi.de exac.tri. 22
Mulier in dignitate conſtituta an posſit habere ius patronatus in rub.de iure fisci nu.4.et in addi. 1
Mulier in quo loco munera patrimonialia subit et in quo personalia l.ea quę nu 1.de mulie.et in quo loco fol.71. et an ex persona uiri dicatur eſſe ciuis ibid.num.2.eod.
Mulieres an poſſint habere dignitatem in publico in l.mulieres.nu.1.de dig. 160
Mulieres illuſtrantur dignitate maritorum l.mulieres nu.1. et in addi.de inco. 54
Mulieres inhoneſta, et meretrices an poſſint ab honeſtis carrerys,et proborum consortio eijci l.ſi qua nu.2.et in apoſtil.de specta. 120
Mulieri an et quę munera indicantur l.1.nu.12.et in apoſtil.de mulie.et in quo loco. 72
Mulieribus permittitur vſus veſtium auratarum, quę viris prohibentur,& quę sit ratio diuerſitatis l.1.nu.1. de veſt.holob. 97
Mulier nobilis perdit nobilitatem,ſi nubat ruſtico.l.ingenuę.nu.1.de murileg. 95
Muli qualiter onerari debeant. l.publici & l.animalia in apoſtillis de curſu public. 190
Mulio an teneatur ad gabellas l.parphipū.nu.1.& in apoſtil.de curſu pub. 198
Munera patrimonialia vel personalia an teneantur subire decurio uel ſilentiarius l unusquisque.nu.1.de silē. 171
Munera mere personalia, quę sint & illorum trimembris diuiſio l.1.nu.23.de mulie.& in quo loco fol.73.& quę mixta ibidem nu.26.& in apoſt. eod
Munera personalia pecunia an redimi poſſint l.illud conuenit.nu.1.de excu.mu. 62
Munera siue honores continuare quando quis cogatur. l. cum te.nu.1.quemad.ciui.mu. 58
Munera sordida quibus indici poſſint. l.1.nu.12.de muli. & in quo loco. 72
Munera quę sunt quę habeant dignitatem annexam. l.1. nu.6.de mulie.& in quo loco. 71
Munus quotuplex eſt l.1.nu.1.de uaca.mu fol.60.& l.1. nu.3.de mulie.& in quo loco.fol.71.& num.27.fol.73. & eod.uerſi.
Munus, exemptus à munerum praſtatione per priuilegiū an eximatur ab ordinarys l.omnes omnino.nume.1.de anno.& tribu.fol.10.et in rubr.de indictio.num.2.et in addi.fol.12.et ibi quotuplex ſit munus.et in rub.de mu. patri.nu.2.et 3.et in addi.fol 56.et supra eo.uerſ.
Munus ordinarium quod dicatur l.1.num.2.de agrico.et censit. 128
Munus imponitur pro solido,& libra l.1.nu.17.de mulier. & in quo loc. 72
Murex quid ſit l.ſi quis nauiculam nu.1.de murileg. 96
Murorum refectioni seu reparationi qui cogantur contribuere l.hac prouidentiſſima.num.1.de quibus mu.uel praſta fol.64.et supra in uer.ecclesia.
Muros reficere propria auctoritate consules utrum poſſint l.ſi qua nu.7.de uen.re.ciui.fol.115.et l.reſtaurationi. nu.1.et in apoſtil.de diuer.pra. 153
Mutatio ſi prohibeatur an prohibeatur et add.l.fi.nu.1.de proxi.sac.scri. 178
Mutato nomine an mutetur effectus nominis l.1.nu.2.et in apoſtil.de indictio. 21

N

NAtus ex libera,& aſcriptitio liber eſt l.ſi quis num. 1.de agric.& cens. 136
Nauclerij an poſſint pro debito alibi commiſſo detineri:et quid pro delicto l.nullam.nu.2.de nauicula. 82
Naufragium paſſus debet illud infra annum probare. l.ſi quis num.1.de naufra.fol.90.et vide praticam qualiter damnum paſſus in loco longinquo probet ibidem nu. 3.et in apoſtil. eod.
Naufragium ſi culpa nautarum uenit an teneantur. l.pro his de naufra. 91
Nauigatio quando ſit permiſſa,et quo tempore. l.fin.num. 2.et in apoſtil.de nauicula.fol.86.et in l.quotiēs in prin. et in apoſtil.de naufra. 90
Nauis minus onuſta minus patitur periculum l.1.nu.2.ne quid one.pub.impon. 89
Nauem vendens in fraudem reipublica punitur l.1.nu.1. de nauib.non excu. 88
Naui cum vna qui tenetur aliquid ducere, ſi cum ea non poteſt,tenetur cum alia,alias non excusatur l.cum nauarcorum nu.3.de nauicul. 85
Nauta excuſantur, qui circa priuilegiatas naues laborant, non aūt qui circa non priuilegiatas l.cum nauarcorum nu.5.de nauicul. 85
Neceſſitas vbi eſt eadem,idem ius eſſe debet l.2.nu.4.de nauib.non excuſ. 88

Necnon

INDEX.

Necnon an faciat affirmatiuam l.1.num.2.de silentia. 171
Negationes duæ affirmant et qualiter, et quando hoc sit uerum l.1.et in addi.si ser.aut liber. ad deca.aspi. 46
Negatiua coartata loco, et tempore qualiter probetur l.1. num.1.et in apostil.de cano.fru.ur.Rom. 107
Negatiua qua et qualiter probatur. l.si quis. nu.1.et in apostil.de fabricen. 100
Negligentia an et quando puniatur l fin.num.2.de agrico. et censit. 136
Negligentia iudicis qualiter puniatur l.patrimonialis. nu. 1.2 et 3.et in apostil.de fund. patri. 147
Negligentia iudicum et aliorum curialium punitur l. iudices nu.1.de nauicul. 86
Negligentia reuertitur in caput negligentis l. quicunque nu.1.de fund.patrim. 148
Negotiatores militare non possunt l. 1. nume. 1. negot. ne milit. 188
Nemus si babeat aliqua ciuitas utrum tot debet babere pauper sicut diues. l. 1. nume.2.et in additio.de apoch. pub. 26
Nemoris sui vsum concedens dominus subditis suis, non probibetur concedere etiam hominibus alterius castri l.1.nu.4.de mancip.& colon.patrim. 150
Nomen meum si sit inscriptum libro un is præsumatur meus l.1.nu.4.de nauib.non excus. 88
Nomen ppriū an possit mutari l.1.nu.4.de priuil.scol. 185
Nobilis quomodo.& quoad quid ex delicto desinit esse nobilis l.1.de infam num.3. 69
Nobilitas nū requirat in milite l.1.n.2.negot.ne milit. 188
Nobilitas quid sit l.1.in fin.et in apostil.de dig fol.157.et quotaplex sit et qua præferatur l.si ut proponis.num. 2.et in apostil. eod.
Nobilis an et quando mitius ignobili puniatur l.una.num. 2.et in apostil. ut nemo ad suum patro. 138
Nobiles an teneantur ad collectas l.1. nu.4.et in apostil. de indic. 21
Nobiles uili supplicio uitam terminare non debent idem ex consuetudine italica ex gallica uero secus l. quilibet et in addi.de decu. 40
Nobiles utrum excusentur à collectis dixi aliquid supr.et in l si.in si.et in apostil. de fundis limi. 145
Nobiles qui dicuntur et de eorum prærogatiuis l. 1.nu. 2. in fin.et in addit.de condi.in pub.hor. 17
Nobilitatem paternam an, et quando retinent filia l.si ut proponis.nu.8.de dig. 157
Nobilem quem esse ex linea materna an possit statutum uel consuetudo disponere. l.exemplo, num. 2. in fin.de decurio. 40
Nobilitas in milite vtrum requiratur l.vna.num. 2. nego. ne mili. 188
Nomen officiarij, & officium an & quando propter delictam officiarij aboleatur.l.diurnos. num. 2. de fra. Alexand. 110
Nomina qua & quando possint mutari l.1.nu.4.& in apostil.de priuil.scbo. 185
Non vsus alicuius iuris, quia non accidit non tollit ius qđ habetur in re.l.in filijs.num.1.& in addit. de decur. 40
Notarij duo quando vnum instrumentum recipiunt, in subscriptione alter alterius mentionem facere debet l. nulli nu.4.de numer. 197
Notarij an possint sibi solui facere pro nota,& pro exemplatione instrumenti, & an etiam pro relationib. quæ fiunt p nuntios l.multis nu.7.de princ.agent.in re. 181
Notarius dimisso officio non perdit nomen, & dignitatem notariatus l.1.nu.1.de primic. 167
Notarius consulto aget si consiliu sapientis scribet coram magistratu l.quicunque nu.4.de om.ag.deser. 140
Notarius an compellatur facere instrumentum l. placuit nu.5.de collat.fund.patrim. 151
Notarius an puniatur de falso si scripserit falsum testamētum, qđ est nullū l.pdia nu.11.de locat præd.ciuil. 154
Notarius quis,& qualis esse debeat, & per quem ordinetur,& vtrum possit inuitus creari l generali num. 1.& 2.et in apostil.de tabula.fol.76. et ibi an recepto instrumento cogatur postea publicare.num.3.& vtrum possit cogi conficere instrumentum ibidem num. 7.& in apostil.fol. eodem & vtrum possit per alium scribere ibidē in fin.& in apostil. fol. eodem.& in l duos tabularios. nu.2.& in apostil.de suscep.& archa.fol.79.& l. præclaram.nu.1.de primic. 167
Notarius an babeat dignitatem aut honorem l.boethos. nu.1.de tabul.fol.77.& l.1.de primic.et secundic.
Notarius expedire non potest, quod iudex cum plena causæ cognitione facere debet l.instar n 3.de iu.fisc.& quæ dicatur plena causæ cognitio ibid.in addi. 2
Notarius instrumentum extra suum territorium conficere non potest l.duumuirum.de decu.& in addit. ibidem vbi quid in notarijs apostolicis, et imperialibus. 42
Notarius instrumentum fictitium recipiens qualiter puniatur, et an incidat in pœnam falsi l.omne semen. num. 2.et in addit de peti.bon.subla. 15
Notarius scribens relationes an possit petere salarium pro ipsis l.multis.nu.7.de princ.agen. in re. 181
Notarius semel de falso condemnatus an possit notariatus officium exercere l.si aliquid nu. 1.& in apostil. de suscep.& archa. 79
Notarius si fiat presbiter an possit vti notariatus officio l.exceptores nu.1.& in apostil.de numerarijs 197
Notarius scribens falso testamentum quod ipso iure erat nullum an puniatur de falso l.si.nu.2.et in apostil. de loca.prædi ciui. 154
Notarius nunquam debet scribere debitorem recepisse pecuniam nisi ei fuerit realiter numerata l.1.num.2.& in apo.de cuno.fru.vr.Ro. 107
Notarius stipulās alteri an ei quærat l præclaram.nu.2.de primicc. 167
Notarijs actorum an possit statui forma, vt pro illorum editione certum quid recipiunt l. in sacris lu 3.num. 3. de proxi.sac.scri. 176
Notarij cameræ an & ad quæ munera teneantur l.præcepit.nu.4.& in additio.de can.largi.titu. 28
Nouale quid sit l.omnes profugi in fi.& in apostil.de agri.& cens. 131
Nullū & inutile æquiparanē l.1.n.1.de naui. nō excus. 88
Nullus est signum vniuersale l.decurionibus nu.5. de silē. & deca. 171
Nuncio principis an & quādo sine litteris credatur l.prohibitum in prin.& in additio.de iure fisc. 4
Nuntij puniuntur, qui accipiunt præmium pro nunciandis prosperis nouis l.1.nu.3.public.lætit.nunt. 204

O

OBlatio debitorem vtrū liberet à periculo maioris valentiæ l.1.nu.4.& 6.& in apost.de suscep.& archa. fol.77.& ibi qualis debeat esse illa oblatio.
Oblationi, & consignationi an subdantur immobilia l. 2. nu.6.quando & quibus quar. pars debe. 48
Obligatus ex pluribus causis si simpliciter soluat in quem casum soluere videatur in l.1.nu.7.de consul. 163
Obligatio impediens agriculturam est probibita l. quemadmodum nu.9.de agric.& cens. 130
Occasio deprædandi & subtrabendi est amputanda l.1. nu.2.de frum.Alex. 110

Offerens se in manibus Abbatis post votū religionis emisſsum nu fiat monachus statim ante susceptum habitum l. Stigmata nu.3. de fabricen. 99

Officia duo an possit quis simul tenere l. eternam nu. 3. & num 2. vbi an quis possit impetrare aliud officium ante primum finitum de murileg. fol. 96. & l. vna nu. 1. quibus ad cōdu fiſ pd fol. 155. & l. 2 nu. 1 de magiſ. ſcrin. 168

Officiales acriter puniuntur, qui gratia vel dissimulatione differunt imponere pœnas legibus, vel statuto impositas l. 1 num. 2. de desert fol. 195. & l. 1 nu. 1. pub. latit. nunt. 205

Officiali abutenti officio suo potest resisti l. deuotum nu. 2. de metatis & epid. 194

Officiales publici qualiter debeant conueniri, & diuiderē administrationem l. 2 nu. 2. quo quisque ord. cōuē. 118

Officialis commendatur ex fide, diuturna industria, militia & strenuitate l. proximos nu. 1. de proxi sacr. ſcr. 175

Officialium facta diminutio per statutum nō prejudicat officialibus existentibus tempore statuti, sed futuris tantum l. comperimus nu. 3. de proxi. sacro. ſcrin. 177

Officialis potest ex necessitate seruire per substitutum l. cōperimus nu. 7. de proxi. sacro. ſcrin. 177

Officiali decedente in officio successor debet habere salarium totius tpis l. matriculam nu. 2. de agen. in reb. 178

Officialis quis probatur ex matricula registri ubi officiales notantur l. matriculam nu. 3. de agen. in re. 178

Officialiū in creatione antiquus mos est seruandus l. actua rios nu. 4. de numerar. 197

Officialis asserens aliquid amisisse qualiter debeat reddere rationem l. super nu. 2 de naufrag. 92

Officiales publici non possunt minuere uel ad alios usus cō uertere quantitates statutas de publico pro abundantia fallit in pistorib. l. 2. n. 1 et 2. de frum. urb. Const. 108

Officium habenti si aliud deferatur, in potestate sua est retinere, quod uelit quod declaratur nu. 4. l. hos nu. 3. qui milit. poſ. 187

Officiū alterius nemo debet usurpare l. 2. nu. 1. decur. 182

Officio depositus nō possit iterū ad illud promoueri l. nullus nu. 1. de diuerſ. offic. 203

Officium suum nemo debet relinquere l. 1. nu. 2. de fug colo. patrim. 150

Officia cur minime continuanda, et quare officiales non sunt perpetui l. neminem nu. 3. de suſcep. 78

Officium prothestasię quod sit l. nec protestasię nu. 2. et 3. de mun. patrim. 58

Officium alterum nemo assumere debet, nisi primo finito l. cum procuratores nu. 1. de metall. 93

Officium pręsidis est prouidere, ne potentiores inferant uiolentiā tenuioribus l. cū satis nu. 10. de agri. et cenſ. 136

Officia duo simul et eodem tempore bene exerceri nō possunt l. 2. nu. 1. qb. ad condnc. pręd. fiſc. accęd nō lic. 155

Officia duo habens an debeat habere duplex premium seu beneficium l. 3 nu. 4. 5. de dignit. fol. 158. et l. 1 nu. 1. de pręposſ. agen. in reb. 179

Officio duplici an quis fungi possit l. comperimus nu. 4. de proxi sacr. ſcrin. 177

Officium requirit industriam personę l. 1. nu. 2. de pręposſ. agen. in reb. 179

Officia plura an & quis habere possit l. 1 nu. 1. & in apostil. quemadmo. ciui mu. fol. 58. & an possit cogi l. 1. nu. 13. de mulie. & in quo loco fol. 72. & infra. eo. ver.

Officia publica gerere qui possint cogi l. 1. nu. 1. ne quis liber inuitus. 118

Officia vilia nobilibus an sint danda l. humilioribus nu. 2. et 3. & in apostil. de suſcep. & archa. 80

Officialem in officio delinquentem quis puniat l. eum ad quemlibet nu. 1. de condi. in pub. hor. 31

Officiales quare non sunt perpetui l. neminem nu. 3. & in apostil de suſcep. & archa. 78

Officiales & consiliarij ciuitatis an teneantur ad collectas, & tributa l. 1. nu. 5. & in additio. de manu. nemini conce. fol. 30. & ibi qui & a quibus muneribus sint immunes.

Officiales per quem creentur l obseruare nu. 3. de decu. 34

Officiales an & qui ad exercitum eo aut custodiam facere excusentur l praecepit nu. 5. de can. largi. titu. 29

Officialibus debet solui an et qui erant tempore quo fieri debuit solutio vel ei qui erat tempore quo facta est l. susceptores l. 2. nu. 1. de suſcep. fo. 77. quod infertur ad q. de illo qui emit ad annum iurisdictionem. & e. nu. 2.

Officiali utrum credatur, & in quibus l. 1 nu. 3. & in apostil. de curio. 182

Officialis delinquens an plus puniatur quam iudex l. omnes iudices nu. 3. de decu. 39

Officialis relationi an quando & in quibus credatur l. apparitores nu. 3. et in addi. de exactio tribu. 23

Officialis perpetuus et ad beneplacitum Principis utrum aequiparentur l. curiales nu. 1. et in apostil. de decu. 38

Officialis in officio negligens in officio qualiter puniatur dixi supra, & an habeat stipendia in l. fi. nu. 1. & in apostil. de vesti. olo. 97

Officialis ad collectas utrum teneatur l. 1 nu. 22. de mulie. et in quo loco. 73

Officialis pendente officio ditatus an presumatur quasiuisse ex bonis fisci l. defensionis nu. 2. et in addi. de iure fisc. 4

Officialium creatio an ad decuriones spectet. l. duos tabularios in fine de suſce. et archa. 44

Officiarius negligens qualiter puniatur l. lotas in fin. et in apostil. de murile. fol. 96. et l. nullus nu. 1. de fabric. 100

Officiarius an possit per substitutum seruire l. iubemus per hanc legem nu. 6 et in apostil. de ero. mili. anno. 192

Officiarius vnus an et quando teneatur alium iuuare, et in quibus l. cum nauarchorum num. 4. de nauicula. 85

Officijs regendis an praeferantur nobiles, et diuites bono nati patre l. 1. nu. 1. de condi. in publ. hor. 30

Officiū gerere inuitus si per praesidē quis cogatur qui cogi non debuerat, quo remedio ei succurratur. l. si cum. ne quis liber inuitus. 118

Officium inuitus accipere utrum cogatur aliquis. l. si ad magistratum et in addi. de decu fol. 36. et l ex omnibus domibus in prin. et in addit. eo tit. 39

Officium aliquod prohibitum per statutum vel alias nō potest in alterum transubstantiari nomen. l. 1. num. 1. de priuile. scho. 185

Onera patrimonialia tenetur quis subire in loco originis, si ibi possessiones habeat l. 1 nu. 2. de municip. et orig. 51

Onus rem comitatur nec perit priuilegio possessoris. l. 1. nu. 3. de praedi. nauicula. fol. 86. et l. si quis. num. 3. de diuer. pra. 153

Opem pręstans bannito nō punitur magna pœna statuti, nisi sciret esse bannitum l. omnes nu. 5. de agri et cenſ. 131

Operę de bono quisque laudandus, et de malo puniendus l. cum nauarcorum nu. 2. de nauicul. 85

Operatorium seu officina an veniat in legato domus l. hac lege nu. 3. et in apostil de meta. 194

Ordinamenta consiliorum etiam contrarius valent. l. neminem nu. 4. de suſcep. 78

Ordinamenta iudicum in praeiudicium reipub. principis, vel subditorum non valent. l. immunitates. num. 2. de agrico. et cenſ. 131

Ordinaria patrimonialia in quo differant ab extraordinarijs patrimonialibus in rub. de mune. patri. nu. 4. 56

Ordinariū munus an possit princeps facere ex extraordinarium

narium l.1.in prin.et vnum statutum ibid num.1.de indict.fol.21.et ia rubr.de mu.patri.na.1.et ia addi 56
Ordinem legum quis seruare teneatur l.vna in fi.de cōduc. pradi.fisca. 155
Ordinem iuris vtrum debeat seruare prafectus annona l.prafectus n.1.et in apostil.de appa prefecti.anno. 202
Ordo iudiciarius an seruetur in summaria causę cognitione l de submersis nu.1.et ia apostil.de naufra. 91
Ordo iuris in causis fiscalibus an sit attendendus l. vna nu.1.de conduc.prędi.fisca. 155
Ordo scriptura an et quando attendatur l. quicunque nu. 2.et in apostil.de coborta. 202
Ordo temporis vbi et quando seruetur l.vnicuique nu.4.de proxi.sac.scriu. 175
Ordo temporis seruandus est inter dignitate aquales, vt q prior meruit dignitatem, praferatur, ex quo infertur de doctore qui prior doctoratu decoratus est l.1.num.1.2. et 3.de consulib. 162 163
Ordo duplex tpis et qualitatis l.2.nu.1.de magis scri. 168
Osculum mulierum cum inuicem salutantur approbatur l. 1.nu.1.de domest.et protect. 172

P

PActo an possit inter fiscum, & ecclesiam conueniri vt per triennij cessationem res non cadat in commissum, l.fundi.num.1.de fund.patri.fol.148. & vtrum sit idem de statuto ibidem.
Pacto an possit introduci, q vēditor soluat canonem l. ius emphyteo.nu.1.de fua.patri. 149
Pactum contra bonos mores iuramento confirmatur .l. si quis la 1.nu.2.de agric.& censi. 129
Palatini qui dicantur l.1.de pala.sa.largi. 4
Palatini qui sint, & an sint immunes ab extraordinarijs l.1.nu.1.& 2.de palat.sacra.larg.fol.181.et l.1.nu. 1.de exce. 203
Panis vbi debetur an possit dari frumentum l.1.num.2.& in apostil.de fru.vr.Const. 108
Papa vbi est ibi est curia l.rempublicam.nu.3.& in apost. de iure reipu.fol.111.et in ver.Roma.
Papa cuncat episcopus, non vt reddant rationē sua administrationis, sed vt pecunias extorqueat l.2.num.2. de fabricens. 99
Paria sunt acquirere ex negocio, vel qualibet eius causa l.liubemus na.5.de silent. 172
Partiarij coloni an teneantur pro subsidio armorum, vel caualcata suorum dominorum l.hi penes nu.4.de agric. & cens. 129
Partus an sequatur conditionem matris l. ac diutius nu. 2.de agric.& cens.fol.134 & l.si qui.nu.2 co.tit. 136
Pater quomodo prosit, & obsit quoad subiectionem curię l.eos qui nu.2.de his qui sponte aun. 59
Patientia et permissio Principis paria sunt l. 3. num. 3. de agric.et ceas. 129
Pater prasens an et quando babeatur pro consentiente & quando obligetur l.patrem.nu.1.et ia apostil.et na.2.de plusfa.& quemadmodum pater te.pro eis. 70
Patriam propriam quis cogitur inbabitare si sit illi vtilis. l.vna.si ca.relic.ciai.rus babi.malue.fol.51.& ibi quod nemo propheta in patria sua.
Patrimonialia munera sunt ab omnibus subeunda dixi aliquid supra no in rub.de mu.patri.nu.3. 56
Paupertas an excuset quem a solutione tributorum l.fi. in princ.& in addit. de ann.et tri. 20
Paupertas an excuset a muneribus realibus l.fin.nu.1.& in apostil.de his qui nu.libe. 66
Paupertas debuorem an excuset a pæna l.1,numc.1.& in apostil.de sascep.& archa. 77
Pax eximiam adfert populo latitiam l. 1. num. 4. publi. latit. nunt. 205
Pecunia siue victualia publica non debent in alios quam in destinatos vsus conuerti l. 2.nu.1.de nauicul. 83
Pecunia ad vsum voluntarium deputata an possit ad vsū necessarium absque principis permissu deputari, et quid econtra l.1.per tu.& in apostil.de expen.ludorum. 121
Pecunia vna an possit creditore inuito pro alia solui.l. vna & in addi. de colla.aris. 32
Pecunia qualis esse debet l.1 nu.1 et 2.et nu.3.ibi quid de tenentibus reprobā.et in apostil.de vete.nūmis po. 101
Peculij appellatione an veniat proprium patrimoniū l.vna na.6.de enlo.thraeen. 137
Pedagium an possit prascribi. l.vsum . num. 2. de aquaducta. 122
Pedagium an soluere teneatur qui transiait per locum vbi non soluitur vitando illum.l.qui fiscales.nu.1.& in apostil.de nauicula. 85
Pana non committitur, quando non stat per soluere debētem, quin soluat quo casu potest petere apocham de solutu ac si soluisset l.1.nu.1.de suscep. 77
Pæna vnius non debet esse damnum alterius l apud eam nu.4 de cens.et censit. 141
Pæna nobilium, & plebeiorum sunt diuersa.l.de submersis nu.3 & in apostil. de naufra. 92
Pæna vsurpantis locum altiorem, & honestiorem quam sibi debeatur l.si qua nu.1.& in apost. de spect. 120
Pæna venditori imposita an sit imposita vendenti l.si quis nu.2.de cupres. 156
Pæna duplici an & quando quis pro eodem facto puniatur l.seruos aa.4.& in apostil.de agri.et cens. 133
Pæna certa vbi statuitur pro delicto an possit per iudicem mutari l.vna na 2.& in apostil. de pistn. 104
Pæna ducentium animalia fera vt leones, & vrsus si sequatur mors l.vna in fi.et ia apostil. de vena.ferarum. 127
Pænam maiorem quando lex sequens imponit pro delicto quam pracedensque habeat locum l.fiaa.numc.2.de aquaductu. 124
Pæna sunt molliendæ l.vellera.nu 4.de marileg. 98
Pænitere an possit quis post furtum consummatum l.vna nu.2.de grege domi. 156
Pænitentia an babeat locum in electione dignitatum.l.1. na.5.de silen.& deca. 171
Pænitentia an sit locus ia delictis post commissum delictū l.1.nu.3.de desertn.fol.195.& l.1.num.2.de conduc. prad fisc. 155
Pensio an inter emptorem, & venditorum diuidatur l.si tēpora nu.3.de fid.instr.& ia.has.fis. 7
Pensio statuta an propter rei augmentum vel deteriorationem mutetur in rabr.de impo lue.descrip.num.1.& in addtio. 50
Pensionē an teneatur portare ad domū sui dūi emphytenta & pensionarius, & quando l.pro locis num.1.de anno. & tribu.fol.18.& l.pracepit.num.8.et ia additio.de can.largi.tit. 29
Pensiones antiquæ vtrum debent cōtra legem, & antiquū vsum augeri l.1.na.3.de pas.publ. 145
Penuria crescit ex inordinata administratione l.1.nu.1.de frum.vrb.Const. 108
Perequator qualiter debet prędium astimare l.si perequatore,num.1.de censi.fol.139.& qualiter contrariū procedatur ea.l.& eo tit.nu.2.& fol.eo.
Perficere quilibet debet, quod incepit l.cum procuratores nu.2.de metall. 93
Peritorum iudicio standum est ia re dubia l.semel num. 2. de re mili. 188

Periurus

INDEX.

Periurus an & quando sit infamis ipso iure in l. quotient. nu.4.de dig. 161
Perpetuo dictio quid importet.l.1.num.2.& in apostil. de murileg. 94
Persona capitur aliquando ante bona l. nemo nume.2.de exact.trib. 22
Personæ illustres an & quando poßint carcerari. l.si grauius.nu.1.& in apost.de dign. 16
Personalis actio sequitur fundum.l.fin.num.1.quo quisque ord.conue. 118
Pertinere verbum quid importat.l.omnes.num.2.de colla.fundo.patri. 151
Ponderatori à communi deputato parēdum est circa pondera.l.quoticus nu.3.de ponderat. 80
Ponens an fateatur.l.rura.nu.3.& in aposti. de omni agro desert. 144
Populi consensus si reluctent primates an poßit basilidis introducere.l.1.nu.2.& in apostil de specta. 119
Populus lætatur cum bella desinant l.1.num.2.pub.lætit.nunt. 205
Porcarij vrbis Romæ habent immunitatem à sordidis muneribus l.1.nu.1.de suar.et suscep.vini. 104
Portās res immunes à solutione vectigalis, quomodo probabit eas esse tales l.1.nu. 1. de nauicul. 82
Positioni captiosæ non tenetur quis respondere l.præses. nu.3.& in additio.si ser.aut liber.ad decurio. aspi.folio 46.& supra captiosa positio.
Positioni iuris an & quando sit respondendum.l. maximarum.nu.3.& in apostil.de excu.mu. 62
Poßeßio condictione ex lege petitur ab eo, qui sine titulo prestabat pensionē l.si coloni nu.1.de agric.et cens. 132
Poßeßio mea ad quemcunque peruenerit poßum contra eū agere l.si coloni nu.2.de agric.et cens. 132
Poßeßio quotuplex est l.iubemus.num.2.& in apostill.de fun.patri. 149
Poßeßionem illius rei an quis habere poßit cuius dominium non potest habere l.quicunque. nume. 2. de fun.limit. 145
Poßeßori an & quādo prędia relinquere permittatur l.qui fundos.nu.2.& in apostil.de omni agro deser. 143
Poßessor rei illius debet onus agnoscere l.quisquis.nu.4.de agric.& censi. 129
Potestas an teneatur pro delicto suæ familiæ l.1.num.2.& in apostil. & ibi cautelam ne teneatur licet non exhibeat delinquentem. de execu.& exac. 203
Prata principis & priuati deuastans vtrum pari pœna puniatur. l.insignis.num. 2.& 3. per tot.l. de pascuis pub. 146
Præbendas duas an quis poßit tenere l. hos num. 2. qui mili.pos. 187
Præbenda soluta distribui in certa specie, non debet in aliā speciem conuerti l.1.nu.4.de frum.vrb.Const. 108
Præbendas duas habere quis an prohibeatur l.1.num.5.et in apostil.de anno.ciui.fo..109.& l omnes in fin.vt dig.or.ser.fol.168.& l.hos num.2. & in apostil. qui mi.pos. 187
Præcepta iudicum,& præconizationes non valent nisi habeant diem competentem.l.particulari.nu.2.& in apost.vbi qualiter illud intelligatur de iudic. 21
Præconi fuisse commissum debet constare l. obseruare nu. 4.de decur. 34
Prædia ciuitatis,et Cęsaris quomodo differunt l.si qui nu. 3.de diuer.præd.vrb. 153
Prædia Principis idoneis,et diuitibus sunt locanda, sicut et alia munera diuitibus indicuntur l.1.nu.1.de locat.præd.ciuil. 153
Prædium dominicum vel templorum non alienatur etiam ex Principis beneficio cum pacto, ne canon soluatur l.iubemus nu.3.de fundis patrim. 149
Prædium sterile compensatur cum fertili l.fundos nu.1.de fund.patr. 148
Prædia quædam erant nauicularia functioni astricta, et quæ l.si quis deserta nu.1.de om.ag deser. 144
Prędium accipiens,et nihil de fructibus statuens, tenetur reddere secundum qualitatem prędij l.domini nu. 2. de agric.et cens fol.130.Cuius prędij consuetudo ēst seruanda ibid.nu.3.
Prędia minorum prohibentur alienari sine causa,etiam si sint inutilia l.2.nu.3.de agric.et cens. 129
Prædia limitanea an subdantur collectis, quæ indicuntur ciuibus vel incolis.l.agros nu. 3.de fundis limi. 145
Prædia propter sterilitatem relicta quibus aßignentur.l.1.num.2.de omni agro deser.fol.141.& quæ appellantur sterilia l.si quis.nu.1.eod.tit.& fo.
Præfectus prætorio an poterat legem condere.l.1.num.3.de fun.limi. 144
Prælati tenentur emendare damnum per ecclesiam passum eorum negligentia l.1.nu.4.de colo.illiri. 138
Pręmia iuxta labores sunt tribuenda l. 1. num. 2. de excus.arti. 75
Pręscribi an poßit census vel dominium rei patrimonialis l.iubemus nu.4.5.6.de fund.patrim. 149
Pręscriptio biennalis qū locum habeat circa prędium desertum,et tributarium, et qualiter in ea debeat aduocatus articulos deducere l.qui agros nu.2.et 3.de om.ag.deser. 142
Pręscriptio non currit,cum non euenit casus, quo deberet vel re pręscribenda,et contra non desides l. cum scimus nu 3.et 10.de agric.et cens. 134 135
Præscribatur ne contra rempublicam, et in quibus rebus, et quanto tempore l.si quis decurio.num.1.et in additi.vbi qualiter hoc intelligatur & collectę poßunt pręscribi de decurio. 43
Pręscribens an semper pręsumatur habere bonam fidem. l.quemadmo.num.8.de agric.et censi. 130
Pręscribi an poßit longo tempore ius petendi pensionem.l.ius emphyteotici.nu.4.de fun.patri. 149
Pręscribi an poßit pedagium, et vsus aquęductus vide in ver.pedagium.et vsus aquęductus.
Pręscriptio contra ius publicum an currat.l.fi.nu.4.et in apostil.de metal. 94
Pręscriptio contra non valentem iure suo non currit si casus nō acciderit.l.in filijs nu.1.et in addi.de decurio.40
Præscriptio annalis, an et quando habeat locum l.qui gratuatos nu.3.de censi. 140
Præscriptio quod non currat ignoranti qualiter intelligat l.si.nu.1.& in apostil.qui mili.pos. 187
Pręsens quando dicatur esse aliquis l.in sacris la 3.nu.15.de proxi.sa.scri. 177
Pręsentatio rescripti coram incompetenti iudice facta an priuet illum potestate uscadi iure suo coram competenti l.si quis la 2.nu 2.& in apostil.de aquęductu. 122
Pręsentia iudicis quid operatur l.1.nu.2.& in apostil.de loca.prędi.ciui. 153
Pręsidi transeunti angaria non pręstatur l.2.nu.3.de quib.mun.ne.lic. 64
Pręses solus non potest referre principi,et an poßit facere constitutiones l.si quid extraord.nu.4.et 7.de legat. 74
Pręstatio census non potest pręscribi l originarios nu.2.de agric.et cens. 132
Pretium res habens an rem habere videatur l.hos num. 7. qui mili.pos. 187
Pręstatio census an poßit pręscribi l.originarios nu.2.& in apostil.de agri.et censi. 132

Pręuisum

Præuisum quod est minus lædit.l.particulari.num.1.de indictio. 21

Primicerij qui sunt l.præclaram.in prin.de primice. 167

Primogenitus an sit si rex filium ex concubina habuit et post contraxit matrimonium cum alia et illa mortua cõtraxit cum concubina in l.si senator. nu.2.de dig. 160

Primogenitus regis an dicatur ante susceptum regiam dignitatem natus an qui post.l. priuilegio in additio.de decurio. 39

Prioritas in tempore an habet locum in honoribus deferẽdis,et ordine sessionum.l. primicerius.num.1.de domesti et protec. 172

Princeps an et quando de re ecclesiastica possit cognoscere l.vniuersi nu.2.de fund.rei priuatæ. 151

Princeps de quibus bonis concedere potest l.vna nu.3.et in additio de colla.dona.vel rele. 32

Principis auctoritas in quibus casibus est necessaria in l.nemo.nu.1.de dig. 159

Principis appellatione quis veniat.l.1.et in apostil.de princip.agen in rebus. 180

Principis omnia esse qualiter intelligatur.l.coloni nu.2.in qui.cun.colo. 136

Principis mandati contemptor punitur tanquam sacrilegus l.deuotum nu.6.de metbat.et epid. 194

Princeps agentium potest habere domesticos l.ex agẽtibus nu 1.de princ.agen.in reb. 181

Principis auctoritas plus valet, quam pactio contrahentium l.ius emphyteutici nu.5.de fund.patrim. 149

Princeps potest in emphyteosim dare nullo recepto pretio l.possessores nu.3.de fund.patrim. 149

Princeps non vult derogare emphyteutis, nec eorum ius vsurpari permittit l.1.nu.3.de mãcip.et colo patrim. 150

Princeps adoratur, cæteri salutãtur, scilicet comites, et barones l.1.nu.3. de silentiar. 171

Princeps agentium in rebus coram imperatore tantum est conueniendus l.1.nu.4.de princ.agen.in reb. 180

Principes etiam antiquitus magis priuilegiabant terram vnam quam aliam l.1.nu.5.de colo.tracen. 137

Princeps in suo aduentu debet confirmare omnia priuilegia veteru subditis concessa l.2.num.1.et 2.de curial.vr Rom. 104

Princeps vtitur iure priuati, cum priuati res deuenit ad eum l.1.nu.1.de præd.nauicul. 86

Princeps non censetur velle facere lucrum cum subditorum dispendio l.1.nu 2.de naufrag 89

Principium,et finis quando debeat inspici l.1.nu.5.de impo luc descrip. 50

Prior tempore cæteris præcedit in sedendo,eundo,et loquẽdo l.omnes nu.1.de priuil.cor.qui in sac.palat.mili. 185

Priores soli ciuitatis non possunt mittere legatos ad principem sine magno consilio l.quotiens nu 1 de lega. 74

Priuatorum pactiones fisco non nocent. l.hi qui. in fin.de prædijs nauicula. 88

Priuilegium non habent,qui sunt vltra numerum l.1.nu.2.de stud.lib.vr.Ro. 106

Priuilegia concedentia remissionem canonis annullantur l.2.nu 1.de can frum.vr.Ro. 107

Priuilegium mariti prodest vxori,liberis,colonis, & seruis l.multis nu.3.de princ.agent.in reb. 181

Priuilegijs ciuitatis gaudet etiam qui absens onera non sustinet si pater,frater, vel cognati sustineant l.cum scimus nu 4 de agric.& cens. 134

Priuilegium patris mortui prodest filio l.vnicuique nu.7.de proxi.sacro.scrin. 175

Priuilegium perdit,qui eo abutitur l.3.nu.1.de curios.182

Priuilegij extensio non fit in damnum reipub.l.eos nu.2.de aquæd. 122

Priuilegium concessum militi,ne teneatur soluere pedagiũ in certo loco,an extendatur ad homines subditos militi l.senatorum nu.4.de dignit. 158

Priuilegium non trahitur in consequentiam l.quicunque desertum nu 4 de om.ag.deser. 142

Priuilegium habens faciendi molendinum in flumine non potest impedire quin alius faciat, dummodo ei non noceat l.si quis nu.5.de aquæd. 123

Priuilegiati non sunt supernumerarij l.decurionib.nu.7.de silent. 172

Priuilegium patri concessum an extendatur ad liberos l.sordidorum nu.2.de excus.mun. 63

Priuilegium an transmittatur ad heredes per eum,qui decessit non transacto toto tempore sui officij l.2.num.3.& 4.de leg. 73

Priuilegium principis motu proprio concessum, an & quo casu non valeat l.quisquis nu.1.de cohor. 202

Priuilegium durat etiam tempore vacationis l.quotiens nu.3.de priuil.scola. 186

Priuilegijs alternatiue concessis quod maius est concessum videtur l.2.nu.1.de castrens.et minist. 184

Priuilegium filij prodest matri,& vxori l.ante omnia.nu.3.de castren.et minist. 184

Priuilegium patris ad filium,aui ad nepotem,& domini ad famulum trahitur l.1.num.2.de priuil.eo.qui in sac.pala.mili. 185

Priuilegium est dandum ei,qui inculpatè gerit officium l.1.nu.1.de priuil.eo.qui in sac.palat mil. 185

Priuilegium alicui concessum pro se, & descendentibus masculis,et fœminis,intelligitur de fœminis si sint viduæ secus si nuptæ l.quotiens nu.4.de priuil scolar. 186

Priuilegia conceduntur seruientibus, non alijs l.omnes nu 3.de priuil.scol. 186

Priuilegium concessum militi ratione militiæ,ne possit conueniri,an noceat ei,qui arma illi vendidit l.eos qui.quæ est 1 nu.3 negot ne milit. 188

Priuilegio legis carere debet, qui legẽ fraudare conatur l.omnes nu 3.de metbat.& epid. 194

Priuilegia decurionum et silentiariorum.l.decurionibus.in princ.de silen.et decu. 171

Priuilegia deputatorum ministerio principis.l.fi.in princ.de castrensia. 184

Priuilegiato succedens non priuilegiatus an gaudebit priuilegio et econtra.l.si sub pignore num.2.et in aposti.de fis.usur. 9

Priuilegiatus succedens non priuilegiato an gaudeat priuilegio l.omnia nu.5.et in apostil de colla fun fisca. 155

Priuilegia in libris curiæ debent scribi l.cum antea.num.1.de agrico.et cens. 131

Priuilegio alicui professioni uel arti concesso an gaudeat qui est de illa si illam non exercet.l.cum legem num.2.de excu mun. 63

Priuilegium patris an prosit filio l.si quis ex corpore.num.1.& in apostil de murile.fol.97 et l.fi.nu.4.de silentia.fol.172.et l.in fueris.lu 3.nu.9.de proxi.sac.scr. 176

Priuilegium comiti concessum ad legitimandum spurios an valeat.l.1.nu.3 de pe bo.sublu. 14

Priuilegium non valet contra mandatum speciale postea secutum.l.1 nu.3.de indic. 21

Priuilegium dignitatis an duret dignitate finita in l.quisquis.nu.1.de præfec.præto. 165

Priuilegium an et quando ad superiores transeat.l.pen.nu.1.de metu. 194

Priuilegium an perdatur per actum contrarium l.1.nu.2.et in apostil.de his qui spon.mu.pu.subeunt.fol.58.& supra contrarium actum.

Priuilegium primæ dignitatis non extinguitur per secun-

dę dignitatis aduentum. l. humilioribus num. 4. de suscep & archa. 80
Priuilegium personale personam non transgreditur l. sordidorum in prin. de exen mu. 63
Priuilegium an duret dignitate finita. l. maximarum. num. 2. de excu. mun. 62
Priuilegium an intendat princeps in alterius praiudicium concedere. l. fi. nu. 1. de paf. pu. 146
Priuilegium principis motu proprio concessum. an & quo casu non valeat. l. fi. nu. 1. de coborta. 115
Priuilegium scolarium an extendatur ad eorum famulos l. si quis ex corpore. num. 3. de murilegu. fol. 97. l. fin. nu. 1. de comi. consisto. 168
Priuilegium mariti prodest vxori, & an familia. l. eos. nu. 2. & 3. & in apostil. de fabric. fo. 100. l. ne ad diuersa. nu. 1. de silen. & decu. fol. 172. & l. in sacris. la 3. nu. 9. de proxi. sacr. scri. 176
Priuilegium concessum alicui ratione dignitatis an videatur concessum eius hominibus in l. senatorum num. 3. de dig. 158
Priuilegium meretur amittere qui concessa sibi abutitur potestate in l. iudices. nu. 1. de dig. fo. 160. et l. eos qui nume. 1 de aquęductu. 132
Priuilegium principis an si non apparet de illo per scripturam valeat. l. prohibitum. num. 1. & in additio. de iure fisci. 3
Priuilegium principis in reipu. praiudicium qualiter sit interpretandum. l. si quis. la 2. num. 4. de aquęductu 122
Probatio non admittitur contra prasumptionem iuris, & de iure. l. quicunque num. 1. quod limita vt in additio. ibi de apo. pu. 27
Probationes in criminalibus debent esse luce clariores. l. vna nu. 4 & in apostil. de gladiato. 125
Procurationem semel acceptatam inuitus cogitur quis cō summare. l. cum procuratores. in fi. de metalla. 93
Procurator fisci est iudex inter fiscum, & priuatum. Et vtrum ordinarius an delegatus l. si minori num. 1. & in additio. de iure fis. 3
Procurator regius qui non fecit fidem in processu de suo mandato an reddat processum nullum. l. cum aliter de pula. sacra. largi. 183
Procuratoris officium est vile. l. si quis la 3. quod non procedit in procuratore principis fisci vel episcopi, vt ibi & in additio. de decurio. fol. 39. Et ibi ꝙ non est adeo vile ꝙ infamet: infamat tamen secuta sententia.
Procuratores absentium puniuntur, si negligunt commissa & etiam domini, si fuerint conscij l. 2. nu. 1. de excoll. milit. anno. 193
Procurator fisci erat quidam, qui occupabat bona vacātia l. appa ritores nu. 2. de exact. trib. 23
Procuratoris ex contumatia an possit dominus puniri, vel excommunicari l. 2. nu. 2. & 3. de excoll. milit. anno. 193
Procuratorium exercens doctor vel nobilis an gaudeat priuilegio nobilitatis. l. si quis. la 3. num. 1. & in additio. de decurio. 39
Prodigo credito an curator dari possit. l. semel. num. 3. de re milit. 189
Proditor quis & quotupliciter dicatur. l. fin. nu. 1. & in additio. de delato. 14
Promissio subditorum domino quem habent in reuerentia facta an ligat eos. l vna. nu. 1. de salgamo. 194
Promouendi ad dignitatem inquisitio facienda est de moribus, et vita l. neminem nu. 2. de re milit. 189
Propheta nemo acceptus in sua patria l. 1. nu. 1. si cur. relic. emit. 51
Prosperitates principum sunt populis nuntiandæ l. 1. nu. 1. publ. lætit. vel cons. num. 205
Protestationis effectus qs sit l. ædicimus n. 1. de murileg 96
Prouintia sua non alienę quilibet dicitur obligatus l. 1. nu. 2. quemad. ciui. mun. 58
Prouincia an possit in plures diuidi l. 1. nu. 6. de metrop berito fol. 107
Prouincię quę sponte se subiecerunt Romano imperio, & quę non in rub de stud. liber. vr. Ro. nu 2. 105
Prouinciales soli sunt tributarij l. 2. nume. 2. de priuil. dom aug. 156
Prouocator, et prouocatus quis dicatur in duello l. 1. num. 10. 11. 12. de glad pen. toll. 125. 126
Publicatio saluagardię facta voce preconis an valeat l. ab hes nu. 9. de nauicul. 84
Prosoneta illiciti contractus an teneatur ad restitutionē vsurarum. l. vna num. 2. & in apostil. vt nemo ad suum patro. 138
Protestatio procuratoris an noceat illi contra quem est facta. l. cum satis. nume. 5. & in apostill. de agrico. & censit. 135
Protocollo amisso an pars possit cogi vt faciat instrumentum nouum. l. ne casu nu 1. in fi. de discus. 33
Prouincia dua an possent in vnam adunari. l. vna nu. 7. de metropo. ber. 107
Publicatio bonorum statu integro remanente quem succedere non impedit. l. certa forma. in principio. de iure fisci. 3
Publicatio. Si publicantur bona potest fiscus cogere notarios ut exhibeant sibi instrumenta, qua habent ad illa bona facientia l. defensionis. nu. 3. de iure fis. 4
Publicum an possit fieri priuatum l. diligenter, nume. 1. de aquaductu. fol. 124. & nu. 2.
Punitur quis quandoque sine culpa. l. fi. nu. 5. & in apostil. de periculo. no. 117

Q

Qvęstio iuris per iudicem, quęstio vero facti per peritos in arte facti est terminãda l. 1. nu. 5 de podera. 80
Quæstor qui olim dicebatur hodie vocatur cancellarius. l. omne semen in prin. de peti. bon subla. 15
Quæstor quotuplex sit l. 1. nu. 1. de quęstio. 166

R

Ratificatio an rehabilitet actum vt nunc valeat ex tūc l. nominationum in princip & in addi de decu. 41
Ratio ubi est eadem idem ius an sit statuendum. l. nellera. num. 1. de murilegu. 98
Rebelles an possint a quocunque occidi. l. si desertores. nu. 1. & in apostil. de deserto. 196
Receptator qualiter punitur. l 1. in prin. de deserto. 195
Recognitiones qualiter fiāt l. 2. nu. 10. de fund. patrim 147
Recusari utrum possint notarius, & iudex ut suspecti. l. 2. in fi. & in apostil. de numerarijs. 196
Redēptionis personę pretextu bona alienari prohibita, & restitutioni subiacentia possunt alienari l. quemadmodū nu. 10. & in apostil. de agri. & censi. 130
Referendarij, et alij ibi enumerati seruientes curię principis sunt immunes l. eos nu. 2. de excus. mune. 62
Refirmari non debet quis in officio nisi primi officij rationes reddiderit. l. neminem. num. 1. & in apostil. de suscep. & archa. 78
Reges Francię, & Hispanię an subsint imperio Romano. in rubric. de stu libe urb. Romę. num. 2. & in apostil fol. 59. & ibi qui possint facere legem. nu. 3. eod. 105
Regi expedit subditos nō abuti rebus suis l. 2. nu. 1. de vest. holob. 97

Rei

INDEX.

Rei debendi aa dao esse intelligantur quando plures assumunt officium pablicũ.l.1.nu.1.qao quisq; or.cõn. 117

Reipablicę vtilitati quilibet supponit l.1.na.3.denaus aoa excus. 88

Rei vendicationi quo tempore præscribatur.l.super seruis.aa.3 qui mili.pos. 187

Religionem ingressus aa euitet pablica munera.l.quidam.in pria.de decu. 38

Religiosi appellatione an veniant prior,& gardianus.l.bis scholaribus.nu.1 & in apostil de ero.mili.anno. 192

Religiosus an & qaando pro mortuo habeatur.l.filium.nu.1.& in apostil.de his qui nu.libe. 65

Religiosus mendicans an admittatur ad successionē.l.professio.nu.6.& in apostil.de muneri.patri. 57

Remissio tributorum an fiat propter necessitatem guerram famem vel sterilitatem.l.vna num.1. vt ne.lice.ab emp. spe se exca.fol.31.& infra in ver sterilitas.

Remotus ab officio ad tempas, post tempus illud non est infamis l.1.nu.1.de his qui in exilium dat. 69

Reparationi murorũ et viarum an & quando teneatur eeclesia supra in ver.ecclesia.& muri.& l.hac proaidentissima.nu.1.& 3.& vtrobique in apostil. de qui.ma. vel præsta. 64

Represalię an: quibas: quando per quem: & contra qaos possunt concedi.& pro quib.artibas l.generali nu.3.& in apost.de decurio.fol.43.& l.1.nu.2.vt nul.p vic. 139

Repadians hereditatem instituentis an & quo casu priuetur omnibus bonis alys quocanque titulo ad eum deuolutis l.heredes nu.1.de omni agro deser. 141

Rerum appellatione an contineantur homines in l. senator.nu.1.& in apostil de dig. 158

Res aa & quando ia dubio censeatur haberi pro derelicta l.1.na 6.de naufra. 90

Res mobiles ciuitatis,& modici redditus qua solemnitate alienentur.& vtrum possint alienari pro reparatione murorum ciuis.& de quibus ciuitatibus hoc intelligatur l si quo.num.1.2.& 3.de ven.re.ciui.fol.114.& na me 6.& 7. 115

Res in dubio tantam præsumitur valere quantum est æstimata.l.hi qui.num 3.de pradi.naui. 88

Res vendita potest pro tributis adaocari noa pro alio debito l.qaęcunq; nu.1.de fide instrum. 7

Res debet censeri iuxta conditionem personę cuius est l.1.na.7.de prędi.nanicul. 87

Res nauicularij alienata transit cum sao onere l.2.nu.1.de pręd aauic. 87

Rem meam occultans tenetar ad interesse eius temporis, qao eam detinuit l.cam satis nu 12.de agric.et ceas. 136

Res non est auferenda ei,cui primo fuit concessa l.omnes nu.2.de fund.patrim. 148

Rescriptum contra publicam vtilitatem non valet l.2.nu.1.de aa u.non excus.fol.88.et l.1.nu.1 de pisto. 104

Rescripto principis aon tollantur, quę sunt immutabilia l.originarios.nu 1.de agric.et cens. 132

Respondere obscurè,et noa respondere,paria sunt.in rubri.de mua.patrim.nu.6. 56

Respublica prętextu iudiciorum perturbari non debet l 2.na 1.de decan. 184

Respablica dummodo non lędatur debet intelligi facta con cessio l.2.nu.1.de priuil scol. 185

Reacrentia maior exhibetur doctori,quàm patri.l.1.nu.3.de excas.arti. 75

Rescripta impetrata à magnatibus in curijs principis existentibus an valeant.l.1.num.2.& in apostil. de fun.limit. 144

Rescripta vel priuilegia contra ius an debeant obseruari.l.1.nu.4.da fun.lim. 144

Rescriptum contra pablicam vtilitatem an valeat.l.vna.nu.1.de pisto. 104

Rescriptum generale an deroget speciali præcedenti l.decurionib.num.3.& in apostil de silen.& decu. 171

Rescriptum aa præcedentia tollat.l.fi.per totum, quod inducitur ad q de prapo.agen in reb. 180

Rescriptum surreptitium an præiudicet.l.omnia num.2.de priu.agen.in rebus. 180

Rescriptum principis an & quando eum iusta causa concessum esse præsumatur l.1.na. .de exac.tribu. 22

Respublica minor,& ecclesia an:quado et in quibus ęquiparentur.l.vna na.2 & in additio de senten.aduer fisc.laxetrae.fol.10.& l.rempablicam.in prin.& num.1.de iure reipu. 111

Respublica propriè qua dicatur, & quæ impropriè in rabric.de iur.fisc.au.5.& in additio fol.2.& ia rabrie.de iure reipa.nu 2.fol.111.& l.rempublicam.num 3.& in apostillis eo.tit. eod.

Reuertatur verbum retrāslationem vtrum importet.l.quisquis.nu.1.& ia apostil.de omni agro deser. 174

Reus forum actoris sequitur ia easa.l.quicunque aam.1.de suarys. 105

Reus ia exceptionibus est actor ideoqae probare debet l.super serais nu.2.qui mili pos. 187

Rigor an & qaando pręferatur equitati.l.fin.num.2.de iure reipa. 12

Roma est caput orbis terrarum in l.aemini.num.1.de consul. 163

Roma ibi est vbi est imperator.l.rempablicam.aum.3.et in apostil.de iur.reipa. 111

Romam habitantes clerici an percipiant fructus prabendarum.l.vna namero secando de castren. omnium pala.peca. 186

Rubrica quaado est generalis an lex sit generaliter intelligeada.l.vaa.nam.1.et ia apostil. de capi.ciuium consit.ex. 136

Rusticani habent multa priuilegia l.1.nu.2.de capit.ciu.cens.exi. 136

Rustici noa possunt esse baiuli l.colonos 2.nu.1.de agric,et cens. 133

Rustici soluentes quod debent suis ciuitatibus ad nullum aliud officium debent vocari l.1.na.2.ne rusti.ad ullum obseq.deuo. 138

Rustici effecti diuites debent esse memores pristinę conditionis l.1.nu.3 de murileg. 94

Rusticorum prędiorum possessores magis debent quam urbanorum l.2.nu.5 de debit.ciuit. 116

Rusticorum fily seqaantur conditionem patris,et sunt ad pristinum statum reducendi l.1.num.1.de fugit. colo.patrim. 150

Rustici qai dicantur.l.1.num.1.ne rustica.ad vllum obsequium.deuo. 138

S

SAcerdotium quotuplex est l.nec protestasię.num.2.de mu patrimo. 58

Sacerdos an possit capere pecuniam pro missa celebranda.l.medicos.in fi.de profes et medi. 66

Sacrilegij instar est dubitare,an dignus sit quem princeps adprobauit l.1.nu.2.de domest.et protect. 172

Salarium quid sit in rubrica de anno.et tribut.num.5.et in fine. 17

Salarium an transmittat hęredibus assessor: ambasiator: aduocatus,et officialis ante tempus decedens.l.2.nu.2.et in apostil.de lega. 73

Salarium an et qui officiales ad hęredes traasmittant.l fi.

num.1.et in apostil.de domesti & protecto. 173
Salarium duplex an debeat habere quis pro duplici officio vel dignitate quod habet.l.eos.num.3.& in apostill. de excu.mun. 62
Salarium an debeatur iudici delinquenti.l. iudices.nu.2.et in additio.de anno. & trib. 20
Saluaguardia si detur alicui an debeat ei dari conseruator l.pracepit.nu.3.de cano.lar.ti. 28
Saluaguardia violator cui teneatur infra in littera v. in versi.violator.& per quem possit concedi.l.ab his num. 3.& in apostil.& an parte vocata ibidem nu.4. & 5.et ibi pro qua re detur, & quanto tempore durat, & alia multa singu. vsque ad finem.l.de nauicul. 84
Saluusconductus seu securitus data alicui ad eundum intelligitur etiam data ad redeundum. l.nullam.num.5.et in apostil.de nauicula.fol.82.& à quo possit dari ibi.& num.6.& qualiter praestetur.num.7. et quis sit eius effectus ibi.num.10. 83
Sanctio quid sit.l. fiscum. num. 1.et in additio. de fisca. vsur. 9
Sanitus qualiter attendatur,et probetur.l vna num.4.et in apostil.de mendi.vali. 109
Sapiens quis sit.l.quotiens.nu.1.de pondera.et auri illa folio.80 et ibi an dolosus sit sapiens.
Satisdare de iudicio sisti an teneatur non poßidens immobilia in l quotiens.nu.2.de digni. 161
Satisdare q non teneatur poßidens immobilia qualiter intelligatur l.multis.num.1.de priu.agen.in reb. 181
Scarlatam priuatis portare non licet l. uellera. nu. 2. de uest holo. 98
Scolares non debent occasione alicuius exactionis a studijs auocari l.colonos nu.1 de agric.et cens. 133
Scolaris facilius efficitur peritus,si soluat salarium doctori l.medicos nu.3.de profes.et med 67
Scolaris potest in sua causa dare fideiussorem alium scolarem l.ante omnia nu 2.de castren. 184
Scolaribus recedentibus an paleę, et fimus pertineāt ad hospitem l.in omnibus nu.3.de curs.pub. 199
Scolaris ad tempus recedens an gaudeat priuilegio. l. in sacris.nu.1.de proxi.sac.scri. 175
Scolaris an in loco studij domicilium constituat supra in ver.domicilium.et an teneatur ibi ad munera, et ad quę l 2 in priu. in apostil. de inco. 52
Scolaris factus doctor an gaudeat priuilegio scholarium. l.eam legem.nu.1 et in apostil. de excu. mune. 63
Scolaris an et à quibus muneribus sit exemptus l.1.nu.11. et in apostil.de mulie. et in quo loco. 72
Scolaris matriculatus non intrans scholas an gaudeat priuilegio scholarium.l.vna. num. 1.et in apostil. de colle. et corpo. 105
Scolarium priuilegium ne poßint coram alio quam suis iudicibus conueniri an habeat locum in criminalibus. l. ex co.nu.1.et in apostil.de agen in rebus. 179
Scrinia,in quibus principis scripturę reponuntur sunt tria et de his traduntur exempla secundum tempora hodierna l 1.nu.1.2.3 et 4.de proxi sacro.scrin. 173
Scrinij in sacris militantes à quibus muneribus excusentur l iubemus nu.1.de proxi.sacro scrin. 174
Scriniorum adiutores, qui etiam quęstoris adiutores appellantur quot essent olim l.comperimus nu.1.de proxi.sac. scrin.fol 177.Item possunt in scriptis et sine scriptis accusari,et conueniri l hac lege nu.1.eo tit et fol.et qualis foret olim consuetudo circa eos,et quid hodie statuatur ead l.hac lege.nu.3 fol.eod.
Scriptores librorum scholarium an gaudeant eorum priuilegijs.l.congruit.in fi et in aposti.de loca.pręd ciui. 154
Scriptura an debeat tantum attendi quam id quod scribi debet.l.pracipimus.nu.2.de cano.largi.tit. 29
Scriptura quę requiritur an poßit per testes probari.l.quicūque nu.1.de apo publ.fol. 27.et infra in ver.testis.
Scripturas sacras tangere an debeat qui iurare debet.l. si qua nu.4.& in apostil.de ven re.ciui. 114
Scriptura priuata vtrum credatur.l.1.nu 4.& in apostil. de naui.non excu. 88
Scrupulus quid sit.l.1.num. 1.& in apostil. de metalla. 92
Scrutari se non permittens an sit suspectus.l.euectiones.in fi.& in apostil.de cursu publ. 198
Sculptura an & quando sit danda fides.l.auri.nu.4.& in apostil de fru.vr.Const. 108
Securitus à clerico an possit peti coram iudice seculari.l. nullam.nu.9.de nauicu. 83
Senatores à quibus muneribus excusentur in l senator nu. 2.de dig. 158
Senatores an sint illustres.l.decurionibus nu 2.de silen. & decu. 171
Senatorum filij nati ante dignitatem an habeant dignitatem aliquam vel priuilegium in l.si senator num.1.de dignita. 160
Senescalli tardantes uenire ad exercitum cum armigeris puniuntur l.nullus nu.3.de fabric. 101
Senescallus potest propria auctoritate assumere de seruiētibus in uno castro superabundantibus, et eos collocare ad custodiam alterius l.1. nu.3.de clasic. 103
Senescallus an poßit permittere delationem armorum timenti se ab aliquo offendi l.1.nu.5.ut arm us. 128
Sententia,dictio quid denotet, et quot modis sumatur l. in sacris nu.6.et 8.de proxi.sacro.scrin. 176
Sententia contra absentem an possit ferri, & quando l si apparitor.nu.2.& in apostil. de cohorta. 201
Sententia sine scriptis an possit partium consensu ferri.l. quotiens nu.5.& in apostil de priui.scola. 186
Sententia super delicto prolata an infamet supra in vers.infamia & l.à muneribus de decu. 36
Sententia vtrum futurum respicere poßit.l.1. nu.1. in quibus cau colo.do.accu pos. 136
Sequestrata res peritura tempore an & qualiter possit vēdi l.litibus.nu.10.et in apostil.de agr.& censi. 134
Sequestratio vtrum posit fieri si nō constat de debito per instrumentum publicum.l.litibus.in fi.et in apostillis. de agrico.et censi.fol.134 et l.iubemus per hanc legem.nu. 3.et in apostil.de ero.mili anno. 192
Sequestrum ut amoueatur est pręstanda idonea cautio l.litibus nu 6.de agric.et cens. 133
Seruientibus curię proximioris potest uti iudex,si non habeat l.fin nu.4.de re milit. 190
Seruus domino imperari, vel aequiparari non debet l.1.nu. 2.de priuil scol. 185
Seruiens citās vniuersitatem an habeat duplicata salaria l.fin.num.5 de re mili. 190
Seruientem offendens qui non portabat insigne principis cuius est seruiens an puniatur l.si quis nu.5.et l.stigmata nu.5. de fabricen. 99.et 100
Seruientes per quem poßint creari l.vna num.1.de irenarchis. 81
Seruitium quid sit cui et à quo praestetur in rub de anno.et tribu.nu.6. 17
Seu,dictionis proprietas in rubric. de nauicula. num. 2.et in apostil. 81
Silentiarij qui sunt et quot esse debent. l. 1. de silentia. et decurio. 171
Silentiarij coram quo conueniendi l.ne ad diuersa num.1. de silentia. 172
Sindici duo acceperunt pecuniam à communi pro causa defendēda,si alter decedat cuius intersit pecuniā à de-

defuncto

fuulto repetere l.2.nu.1.de legat. 73
Singulari ad plurale quandoque fit transitus l. 2.num 2. de dom.& protec. 173
Singulare an et quando punatur pro plurali.l. 1.num. 2. et l.2.nu co de comi.res mili. 169
Sindicum citare an sit satis quando vniuersitas debet cita ri vel respu l.1.nu.1.et in apostil.de iur.reipu. 111
Sindicum an poßit vniuersitas vel collegium citari sine su perioris licentia supra in uers collegium et in l.obseruare num.1.et in additio.de deen.fol.34. et utrum nomina eunstituentium eum sint sigillatim exprimenda, et scribenda ibidem num.3.et iu addi et l.fin.de uenden.re.cini.fol.115 et utrum debeant eunstituentes eum nominare sigillatim uel simul ubi supra et supra in ver.consiliũ et eonsensus et infra in uer.uniuersitas.
Soboles ligatur nexu pradce essurum l.eum satis nu. 8.de agri.& cens. 136
Sucietas omuium bouorum an excuset unum à uacatiune munerum l si nu.2.et in additio.de mu.et buno. 55
Solemnitas antiqua utrum debet seruari.l.una nu.2.do pri ui.curpo urb Rome. 104
Solemnitas indulta in sauurem debiturum circa bonorum alienationem nuu potest per iudicem vel emptorem umitti l.1.nu.1.de fid instrum. 6
Solidi 72.libram auri sacinnt l.quutiescnnque uume. 2.de suscep. 78
Sulutio in qua moneta sit faciẽda l.vniuersus nu.4.de vet. num.put. 102
Solutiunem an probet instrumentum liberatiunis, et quid instrumentum debiti repertum cancellatum pœnes debitorem supra in uers.instrumentum liberatiuus,et instrumentum debiti . et l. quieunque num 3. et in additio. de apo.publ. 27
Sulutiu in qua moneta debeat fieri. l. uniuersos uum. 4. et iu apostil de uete nummis po 102
Solutio diutina an inducat obligationem.l. litibus. num. 8. & iu apustil de agric & censi. 134
Solutio partieularis tam in priuatis quam publicis debitis an poßit inuitu creditore fieri.l.fin.num 1. & in additio de apu pu. 27
Solutio qualis esse debet l.vna uum.1.2.& 3.de solu.& libe.debi ciui. 119
Soluens tributa an teneatur pro non solnentibus. l. semel. num.4.de apo.pub. 27
Sors priacipalis an cuntineatur sub promißione pœna.l.abbis num.1 de nauicula. 84
Sortis iudicium an & quando sit permissum,& quando illistetur l.2.num.4. & in additio quando & qui quar. pars fol 48.& an tale iudicium appellationem,& in integrum resti recipiat.
Specialiter praceptum plus timetur quam generaliter l.1. nu.1.de nauicul. 82
Spectaeula qualia sint permissa in rubrica de spect.num 1. & in apostil.fol 119. & in l. vna num. 1.de gladia.penu.sol. 124
Spoliatus à iudice iuris ordine non seruato an sit restituẽdus l si culoni nu 6 de agri & censi. 133
Spoliatus vtrum teneatur adire iudicem qui intulit granamen l si coloni nu.7 de agri.& cens. 133
Spoliatus petens restitui quid probare debeat l. professio. num.5 & in addit.de mu.patri. 57
Spousa vxuris priuilegiu an gaudeat, l pro tyronibus.n.2. & in apostil.de priui. dumus augusta. 156
Sportulę coram quibus,& quales debeantur. l. fi. nu.3.de castren. 184
Sportula qua,& quanta solui debeant l.in sacris nu.1.de proxi. sacro.scrin.fol.176.Et priuilegium competens vni ex litigatoribus circa sportul.solutionem ad alterum purrigitur ibi nu.2.
Spurio relictum an deueniat ad fiscum vel remanet veris haredibus.l.1 nu.2.et in additio. de dela fol. 13.& ibi cautela ꝙ possit ei relinqui.
Statuta cuntra ius cummune disponentia quaiem interpretationem recipiunt.l certa nu 1.de iur fisci. 3
Statutu dispunente, vt antiquior doctor vltimo arguat, si sunt duo licentiati, quurum vltimo licentiatus prior est doctor effectus quis debeat pferri l.1.nu 6.de cosul. 163
Statuere an possit ciuitas super rebus suis vel priuatorum l.1.nu.5.de vend.reb.ciuit. 114
Statuto dispunente, vt pro quolibet animali nascente in territurio soluatur vnus sulidus,non euitabit solutionẽ, qui eduxerit animal,vt pariat extra territorium l.cum satis nu.6.de agric.& cens. 135
Statutum putest reuucare dominium alterius l.si seeũdum nu.1.de iure reipub. 112
Statutum probibens aliquem trahi ad iudicem ecclesiasticum sub pœna intelligitur de trahente inuitum non voluntarium l.1.nu.3.de agric.& cens. 128
Statuta iusta, qua in desuetudinem abierunt, sunt reintegranda l.1.nu.5.de fund.limit. 144
Statuto Regis canente, vt notarius baiuli singulis annis det certum quid Regi si duo sint notarij,vnus ex concessiune, alter ex arrendamentu, an ambo tenentur conferre l.nemini un.5.de cousul. 164
Statuta si caueatur,vt scholaris debeat cõueniri sub eius episcopo,non fit praiudicium rectori, qui ex consuetudine etiã cognoscere putest,secus vero si ex lege l.viros nu.1.de diuers.offic. 203
Statutu disponenti, vt sit destruenda domus, in qua fuerit facta proditiu, vel repertus ludus, aut quid simile non est lucus,si procurator id admiserit domino inscio l. 1. nu.1.de desert. 195
Statuto potest caueri,vt tyronibus ciuitatem aduenientibus,annona viliori pretio vendãtur, dummodo non sit nimis vile l.animalia uu.1. de curs.pub. 199
Stercus p mercede dat fiscus l.ĩ oĩbus n.1 d curs.pub. 198
Statuta an & qua ante confirmationem superioris valeãt l si quid extraordinarium nu.6 & in apo.lil. & qui sint vocandi quando conduntur,& an mulieres ibi uum. 9. & in apu.vbi an possint introducere statuta.de leg. 74
Statuta ita debent fieri vt vtrique parti prusint l fi. uu. 2. de debito ciui. 115
Statutum an per contrarium actum tollatur supra in ver. cuntrarius actus.& l.1.num.3.de bis qui spon mu.pub. subeunt. 59
Statutum an pußit prohibere matrimunium contrahi inter homines diuersa regiunis supra matrimonium contrahi.
Statutum dicens ꝙ ille cui venditur res pacto apposito vt ius administrandi ei non competat nisi post tale tempus an teneatur soluere gabellam etiam antequam dictum tempus administrandi venit in l sancimus . num. 2. de cuusul. 164
Statutum municipale an poßit tollere.l.generalem in rubr, de decre decu.num 7.foliu 60 & verum poßit tollere legitimam vel illi derogare.vide supra in uer. legitima.
Statutum au valeat in his,qua per actum tolli non poßunt ibid.& in apustil. eo.
Statutum an valeat ꝙ pater pro filio conueniatur.in rubr. de decre decu.uu.5. 60
Statutum an & quando valeat ꝙ filia dotata non succedant in rub de decre.decu.in fi.& in apostil 60.61
Sterilitatis pratextu an diminuatur pensio.l.quicunque la 2 nu.2.de fun.patri. 148

INDEX.

Sterilitas an & quando faciat tributa minui l.omne. nu. 1. & in apostil.de cens fol.139. et vtrum hoc casu prædiũ sterile cum fertili compensetur ibidem num.2 & vtrum illius prætextu emphyteota posſit petere remiſſionem l. quicunque.nu.1 de fund.patri. 148

Sterilitas an excuset à collectis, tributis, vel faciat diminuere l vna. in prin. & in additio.de capi. & distra.pigno tribut. 25

Stigmata fabricensibus qualiter insigantur l.stigmata. nu. 1 & in apostil. de fabricen. 99

Stilus curiæ an sit attendendus, et quando obseruandus l. si.nu.1.& in addit.de can larg tit. 29

Stipendia an percipiat medij temporis soldarius qui absentauit se cum licentia. vide supra in versiculo. absens soldarius.

Stipendia an habere debeat miles captus vide supra miles captus.

Stipendium quid sit et pro quibus et per quos dabatur in rub.de anno et tribu nu 7. 17

Stipendium militum an posſit per procuratorem recipi.l. iubemus per hanc legem.nu.2.de ero.mili anno. 192

Stipendium idem debet habere seruiens pro redeundo sicut pro eundo.l.comperimus.nu.3.et in apostil.de nauic 83

Stipulatio in stipulationibus an semper expectetur q̃ res de qua agitur sit in tuto.l si quis nu.1. de castren. 184

Stipulationibus spectatur, vt res de qua agitur, sit in tuto, & an id ppetuo verũ sit l.2.n.1.de castren.& mini. 184

Stratores qui, & quantum debent habere pro expensis l. 1.de strat.nu.1. 183

Studia impedientia sunt remouenda l.1.nu.3. de stud.libera.urb.Ro. 106

Studentes an et quibus muneribus sint immunes. et vsque ad quæ tempora.l.cum vos affirmetis num.1. et in apostil.qui ætate se excusant.fol.64. vbi etiam usq; ad quã ætatem sunt immunes.et in ver.scholaris.

Studens cum licentia Papæ an dicatur licite absens ad hoc vt percipiat fructus sui beneficij.l hac lege. num 8. de proxi. sac seri. 178

Studens de patris voluntate an post illius obitum percipiat expensas in studio faciendas. l.si de proprio. nu. 1. et in apostil.de periculo suc cesſ.pare.fol.70.et vtrum sibi tenentur dicti hæredes pro terminatione sui studij de bonis communibus prouidere ibidem nu.2.et in apostil. et ibi quid si inuito patre studet.

Studij appellatione comprehenditur doctrina. l. 1. num. 1. et in apostil de excu artifi.fol.75.et ibi q̃ studentes appellantur filij doctores vero patres.nu.3.

Studium generale quale sit in rubr.de profes et medi.num. 1.et in apostil.fol 66.et in quibus locis posſit esse. vide supra in littera m in ver.monti spesulani vniuersitas.

Subditorum res, & animalia non sunt usurpanda l. 2.nu.1. de cursu publico. 198

Subhastatio an requiratur in rebus fiscalibus ad longum tempus locatis l.si tempora.nu 4.et in apostil. de fide instrum.fol. 7.et vtrum probet iustum precium. l.si quis.in prin.et in additio.eo.ti.et 8

Subijcere an se posſit maior pari vel inferiori.l.ne ad diuersa.nu 1.et in apostil de silen. et decurio. 172

Subrogandi canonici in locum decedentium, debent secũdum ordinem illorum subrogari l.vnicuiq; nu.9.de pxi. sacro.scrin. 175

Subrogatus in officio tenere debet ordinem subrogantis l. comperimus nu.7.de proxi.sacro.scrin. 177

Subrogatus quandoq; non sapit naturam eius in cuius locum subrogatur l.vnicuiq; nu.5.de proxi sac.scrin. 175

Subrogatus an gaudeat priuilegijs eius, in cuius locum subrogatur l. 1. nu. 4. de colleg.& corpo.fol.105.& l. decernimus nu.2.de aquæd. 128

Subscriptio in instrumento an sit necessaria.l.nulli.nu.3. et in apostil. de numerarijs. 197

Substituto quibus in rebus quis posſit seruire supra in vers. doctor. et in uer. industria persona.et l nullus qui.num. 1.et in additio.de decurio.fol.44 ubi an mulier in feudo vassallus, doctor, miles, et alij multi posſunt et l. si quis nu.3.et in apost.de murileg.fo.97.& l.1.nu.2.et in apostill.de priu.agen.in rebus.fol.180. et l. iubemus per hãc legem.nu 6. de ero mili anno. 192

Substituto seruiens facit hoc periculo suarum facultatum l nullus qui & in additio.de decurio.fol.44.et l. neminẽ eodem titulo et 45

Succeſſorum edictum an hodie inter agnatos et cognatos locum habeat. l. uacantia. nu. 1.et in apostil. de bon. uacan. 12

Succeſſor an teneatur obseruare per suum prædeceſſorem ordinata.l.semel.nu 3 et in addit. de apo.pub. fol.27. et an teneatur pro delictis uel debitis sui prædeceſſoris. et quando l prouidendum nu.1.et in addi. de decu.fol.37. et supra et infra in eo.uer.

Succeſſor an posſit reuocare quod a prima persona nõ fuit reuocatum, quando agitur pro iure quod competit ad rẽ et obligatio concernit personam in rubric. de iure fisc. num 7. 2

Succeſſor an teneatur ad tributa quæ suus præceſſor non soluit l si quis nu.1.et in addi.de fid.instru. 8

Sumptibus cuius debeãt adimpleri promiſſa l.1.nu.2.sump. iniun.mun.ad om.col.pert. 118

Sumptus facti circa meliorationem rei quandoq; non compensant cũ fructibus l.nemo nu.2.de fund. rei priua. 152

Susceptores qui sunt infra in uer.thesaurarij.

Supernumerarius an gaudeat priuilegio.l una. §. quod autem.et in apostil.de colle.et corpo.fol.105.et l una.nu.2. de situ liber.ur.Romæ.fol.eod.et l. unicuique. nu. 1.et in apostil.de proxi.sac.scr. 175

Supplementum legitime an filius recipere cogatur in pecunia uel in immobilibus. et an in una re, et cuius sit electio.Item quid in regno comitatu ducatu, et alijs rebus indiuisibilibus l.2.num.5. et in additio. qñ et qui.quar. pars fol.48.et supra in uers.legitima.

Subrogatus an gaudeat priuilegio illius in cuius locum subrogatur.l.si quis ex corpore.nu.3 de murileg fol.97.et in l.maximarum nu.4.et in apostil de comi rei mili. 169 *et in l. una.§.sed ne tantum num.4. et in apostil. de colle.et corpo.fol.105.et l.omnes.in fin.ut dignit.ordo seruetur.* 168

Suspensus ad tempus an lapso tempore debeat habere fructus præteriti temporis.l.cum allegatis nu. 1. et in apostil.de re mili. 188

T

T*Abellio delinquens in officio qualiter puniatur.l.1.& in additio.de immuni.ne. conce.* 30

Tabellio est publica persona.l. duos. & ibi multa singularia de tabellionibus de suscep & archa. 79

Tabellio factus decurio an posſit instrumenta conficere.& an posſit cogi, & econtra l.vniuersos.nu 1.& in additio.de decurio. folio 36. Et ibi quis tabellio dicatur in dignitate esse.

Tabelliones duo in qualibet prouintia esse debent, & cuius auctoritate debeant creari l.duos tabul. nu. 1. & 2. de suscep. 79

Tabellionatus an dicatur dignitas seu militia in l. præcipua circa fi.de primi.& secundi. 167

Tabulariorum uaria nomina in rub. de tabula. 76

Tacitur-

INDEX.

Taciturnitas an & quando pro consensu habeatur l.1.nu. 2.& in apostil.de fil.fami.& quemadmodum pa.pro eis tene. 70

Talliam indebitè exigens qualiter puniatur l.nullam num. 11.de nauicula. 83

Temporis prioritas consideratur,cateris paribus l.1.nu.4. de consul. 163

Terminus quando alicui actui præfigitur à iure uel statuto non potest præueniri, prorogari autem sic l si tempora nu.1.& in additio.de fide instru.& iu.haf.fis. 7

Terra non debet denudari suis ascriptitijs, qui sunt membra fundi l.cum satis nu.7.de agric.& cens. 136

Territorij, & prædiorum appellatione an ueniant loca silvestria l.1 nu.1.de manci & colo. 150

Tertiam partem bonorum suorum uendens an possit compelli vendere minorem, & cauere l. fin. nume. 3. de debito.ciui. 116

Thesaurarij sunt quos olim susceptores appellabant l. instar.in fi.princi.& in addi de iu fis fol. 2. & l. præcepit nu.6.& in addi.de can.largi titu. 29

Thesaurarij qualiter conficiant eorum rationes l. comperimus nu. 2.de nauicula. 83

Thesaurarij non habent iurisdictionem l.in fiscalibus de exac. tri fol. 24. Item q non possunt dare dilationem de debito fiscali l.missi nu.6.eo.tit.& fol.alias tenerentur soluere de suo proprio ibidem nu.7.fol. eod.

Thesaurarius qui & susceptor dicitur per quem eligitur l. præcepit nu 4.& nu.6.de can lar.tit. 28.29

Thesaurum an & cui quærere liceat l.vna de thesau.& an pecunia numerata aurea vel argentea dicatur propriè thesaurus ibidem nu.4.& in additio. 16

Thesaurarij & alij receptores uictualium portandorum ad exercitum Regis puniuntur, vt ibi in l. qui fiscales nu.2.de nauic. 85

Testes 25.aliquando sunt necessarij l.vnicuique num. 6.de proxi.sacro.scrin. 175

Testis debet reddere rationem sui dicti per sensum actus cōgruentē l.iubemus per hāc nu.4.de erog.milit anno. 192

Testimonium ferre est dignitas l.vnica nu.2.de infa. 69

Testimonium de credulitate an & quando admittatur l. quotiens in fi & in apostil de pondera.& auri illa. 80

Testis inhabilis descriptus in instrumēto an vitiet contractum,& an ei aliquid adminiculi præstet l. unica nu. 2. & in apo.de infa. 69

Testis interrogatus an credat suum dictum esse verum an tali interrogationi teneatur respondere l.præses nu.3.& in additio.Et ibi an teneatur iterum respondere positioni super quam alias deposuit si ser. aut libert. ad decu.aspi. 46

Testis unius dicto an & quando credatur l.quotiens nu 4. & in apostil de ponderato fol 80 & ibidem nu.6.

Testis iuratus vtrum præsumatur ex eo, q in eius depositione est scriptum q iuratus deponit l.iubemus per hāc legem nu.3.& in apostil.de ero. mili.anno. 192

Tinctores pannorum an teneantur de damno dato in tingēdo l.Baphij nu.2 de murilegu. 95

Titulum alterius sibi assumere nemo debet l.1 nu.2. de nauib.non excus. 88

Tormenta qualiter accipiantur in l.seneram in princ l de dig.fol 159 & quis uideatur pati tormenta ibidem.

Torqueri an & pro quo crimine possit decurio, & miles l. omnes iudices nu 2.& in apostil. vbi an procedat in militibus nostri temporis,& an valeret consuetudo in cōtrarium ibidem de decurio. 39

Translatio ad proximiora est facienda l.2.nu. 3. de priuil. dom.aug. 156

Translatio de loco ad locum nō est alienatio l. quemadmodum nu.11.de agri.& cens. 131

Trenga inter Reges Franciæ,& Angliæ facta quis de illius fractione cognoscet l.nullam nu.12. de nauicula. 83

Tributū quid sit, & quotuplex in rubrica de anno & tri. nu. 1. & quasi per totum, & quid appellatione tributi ueniat ibidem nu.9. 17

Tributum,compositio facta à subditis super tributis est seruanda l.fi.nu.1.de anno.& trib fol 20.& nu. 2.

Tributa an possit uicarius non consulto principe augere uel minuere l omnes pensitare nu.1.Et utrum fiscus, & quis nu.2.ibidem,& in additio.de anno.& tribu.fol.17. Et ibi per quos possint remitti.

Tributa præterita an teneatur soluere habens possessionem à fisco l.quicunque nu 3.de omni agro deser. 142

Tributa an cogatur quis extra prouinciam portare l. præcepit num.8.& in additio.quæ limit. de can.largi. titu. fol. 29. uide supra uer.collectam.

Tributorum quædam sunt ordinaria, & quædam extraordinaria in rub.de indic.nu 1. 20

Tributa iuxta bonorum æstimationem sunt soluenda: ex quo infertur contra consules & maiores celantes pecunias, & diuitias, vt minus soluant l. 1. num.1.de cens. & cens. 139

Tributa soluere qui possessores teneantur l. hi penes nu. 1. 2.3.de agric.& cens. 139

Tributum debet minui prædio deteriorato l. 2. num. 1. de cens.& censit. 139

Tributis in soluendis contra contumaces fit executio realis,& personalis l.missi nu 4. de exact.trib. 24

Turpitudinis in pari causa potior est conditio possidentis l quemadmodum nu.6.de agric.& cens. 6

Tutor recipiens solutionem canonis ab emphyteota post trienniū an purget cōmissū l.2.nu.3.de fund.patrim. 147

Tutorum & curatorum negligentia in omittendis legitimis exceptionibus punitur in expensis factis per aduersarium pupilli l.2.nu.5.de fund patrim. 147

Turpitudinem suam detegere vtrum teneatur testis & qui & quando. l. præses. nu.3. & in addit. si ser. aut liber. ad decu. aspi. 46

Tutor an & quando loco domini habeatur l. patrimonialis num.4. & 5. de fun. patri. 147

Tyrones qui sint l.1.nu.1.de tyron. 195

V

V*Acantes ab officio, quod prius administrauerunt, quandoque administrantibus præferuntur l. 1.nu.7. de proxi.sacro.scrin.* 74

Vacatio à principe concessa,sitne perpetua vel temporalis l.1.nu.1.de his qui à princ. vacati accep. 59

Vagabundus quis sit l.quisquis nu.2.de agric.& cens 129

Vagabundus quis sit l.una nume. 4. & in apostil. de colo. thracen. 137

Vagus quis dicatur l.1 nu.2. & in apostil de tyro. 195

Valor monetæ an possit minui,& per quem l. pro imminutione n.1.et 2. de vete.nūmi.po.fo.101.et supra moneta.

Valor qualis debet attendi l.fundos nu. 1. et in apostil. de fun.patri. 148

Variatio quando permittatur l.si quis la 1. in fi.de agri. et censi. 129

Variatio quandoque admittitur l.vnicuiq; nu.8. de proxi. sacro scrin. 175

Vassallus præscribit libertatem spacio triginta annorum, & minori tēpore l.si cohortalibus nu.3.de cohort. 202

Vassallus an possit seruire per substitutum supra in uer. substitutus.

Vassallum suum reuocare quilibet an possit quocunque migrauerit

grauerit

grauerit l.fi.nu.1.de metal.fol.94.& ibi nu. 2. ꝙ domini eorũ rusticos,et censitos ad noua loca se transferentes, et nu 3 fol. eod.

Vectigal quid sit in rub de anno.et tribu.nu.4. 17

Vectigalium conductores habent uacationem ciuilium muuerum non qui ab eis conducunt l.non alios in prin.qui.mu.excus. 68

Vectigalia omnia Florentiæ sunt licita ex consensu principis l.2.nu.1.de fund.patrim. 147

Velo leuato quid importet l.de submersis in principio & in apostil.de naufra. 91

Venatio quorum animalium est permissa l.una. nu. 2. et in apostil.de uena ferarum.fo.126.et qui possent uenationem in eorum terris prohibere nu 3.et 4. ibid.

Venatores principis an gaudeant immunitate l.uenatoribus de excus.mu. 61

Vendere rem suã an cõpellatur quis l.1.nu.2.de metal. 92

Venditor an teneatur ostendere instrumentum emptori de re sibi uẽdita in l.iubemus la 2.de ꝑpo.sac.cubicu. 166

Vẽdere statuto quis põt cõpelli l.2.nu.1.de debit.ciui. 115

Venditio facta per ciuitatẽ non debet reuocari, licet alius plus offerat l.1.nu.1.de vend.reb ciuit. 113

Venditio potest alicui inhiberi propter publicam vtilitatẽ l.2.nu.1.de agric.& cens. 129

Venditor quandoque non possessor præstat censum l. ius emphyteutici nu.6. de fun. pat. 149

Venditio rei fisco obligatæ per eius procuratorem minori pretio facta reuocatur soluto pretio l.si minori in principio de in.fis. 3

Venditionis nomine qui contractus ueniant l.fi.num. 2. de prędi.curi.sine decre.non alie. 47

Verba enunciatiua in contractibus,an et quando sint obligatoria l.cum scimus nu.1.de agri.et cens. 134

Verba enunciatiua posita in contractibus probant inter easdem personas quando continent id in quo possunt partes sibi præiudicare l.1. nu. 2. & in additio. de fide instru.& in has.fisc. 6

Verba trina dena, & similia in pœnis an importent geminationem l. qui textrini de murile. 96

Verecundia maior est mendicare publicè, quàm laborare l.1.nu.5.de mendic.valid. 109

Vestes longæ sunt honestiores,quam breuiores,& quis possit per statutum prætiosarum vestium delationem prohibere,vel certam formam limitare l.2.num. 3. 4. 5. de vesti.holob. 97

Vestes imperiales quibus tincturis tingerentur l.3.num. 3. de vest. holo. 98

Vestes soli Principi conuenientes deferens crimen lęsę maiestatis committit l.temperent nu.4.de vest.holo. 98

Vetustas antiqua est,de qua memoria non extat l.2.nu. 3. de fund. limit. 145

Veterani à quo pedagio excusentũ l. 1.nu. 1.de vetera.196

Vestem clerici scindens an incurrat sententiam excommunicationis l. temperent nume. 4. & in apostil. de vesti.olo. 98

Vestes preciosæ mulieribus permittuntur quæ maribus prohibentur l.auratas nu.2.de vesti.olo.fol. 97. & quis possit per statutum eis prohibere vestes preciosas vel super illis ponere certam formam l.seq.nu. 3. & in apostil fol eod.& l.vna nu.2.3. et 4.et in aposti.vbi de ratione.nulls licere in frę. 103

Vestes preciosæ per statutum portari prohibitæ an veniãt in legato vestium l temperent nu.3.et in apostil.de vesti.olo.fol.98.et l.1.nu.1.et in apostil.nulli lice.in fre. 102

Veterani an et quando à muneribus et honoribus excusantur l.veteranis in prin.de his qui nõ imple.stipen. 68

Vestes si promittantur aut debeantur alicui an attendatur conditio personę l.fortissimis nu. 2. et in apostil. de mili. veste 93

Vestes hiemales,et æstiuales quando debeant dari l. 1. nu. 1.et in apostil.de mili.veste. 93

Via nouercta facit quem haberi suspectum l. qui fiscales nu.1.de nauicula. 85

Via cuius sumptibus sit reparanda, & vtrum ecclesia ad illius refectionem teneatur l. per bithiniam nu.1. & in additio de immuni ne. conce. fol. 30. Et vtrum conductor ibidem,& in l.in omnibus nume. 2. & in apostil.de cur.pub. 198

Viarum refectioni an omnes contribuere debent l.1.nu. 2. & in apostil.de colla.fundo patri. 150

Viarum ad reparationem an concurrere debeant princeps & ecclesia,an & ad murorũ instructionem l.absit nu.1. & 2.de priuil.dom.aug. 156

Vicegerens an & quando vtatur priuilegio illius cuius vices gerit l. maximarum nume. 4. & in apostil. de excus mu. 63

Vicarius principis quam dignitatem habet l.vna nu. 2. de comi et archia sa.pala. 170

Viciniores primo sunt grauandi ad portanda onera l. quicunque desertum nu.5.de om. ag. deser. 142

Vidua vtrum gaudeat priuilegio mariti l quotiens nu.1.& in apostil de priuil sco fol.186.& nu.4.

Viduę gaudent priuilegio mariti in sui vtilitatem quandiu castę viuunt l.mulieres nu 1.& in additio Et ibi ꝙ quę bis nubit non dicitur castè viuere de inco. 54

Vinum nouum quando debeat incipi potari, & antiquum omitti l.iubemus & in apostil.de ero. milit anno. 191

Violator saluegardię l.ab his nu.2.& in apostil de nauicula.fol 84.& supra in littera C.in ver.clericus violator.

Vir & vxor eandem personam representant,& vituperiũ vnius est vituperiũ alterius in l.mulieres in fi.d dig.160

Viri nomen qualiter sumatur l.1.nu.7.de dignit. 157

Vlcisci an sit permissum pro suę possessionis defensione l. deuotum nu.1.de metatis. 194

Vniuersitas an possit criminaliter puniri dixi supra in ver. vniuersitas,& in l fi.nu. 1. & in apostil de re mili. 190

Vniuersitas non patitur pœnam corporalem,sed illa mutatur in pœnam pecuniariam l quinque casus nu. 1. & in additio.Et ibi quid debeat interuenire ad hoc vt vniuersitas puniatur.Et an uo presentes ibi in additio. & nu. 2.& 3.& in additio.& nu.4. Et quid si ratum habeat delictum per aliquos de vniuersitate commissum non seruata solemnitate de qua ibi an puniatur ibidem nu. 1 in additio de decurio.fol.43.& infra eod. versi.vniuersitas ad hoc,&c.

Vniuersitas casualiter congregata an constituat sindicum l.obseruare nu.2.& in apostil.de decurio fol. 34 Et qualiter congregetur ibidem nu.4.& in apostil.fol eod.& l. si qd extraordinariũ nu.7.8.& 9.in apostil. de lega. 74

Vniuersitas,est de iure communi arrestum,vt teneatur pro damno dato in eius territorio l.sup nu.3.de naufrag.92

Vniuersitas ad hoc, vt puniatur quid requiritur in rub. de mu.patri.nu.1.& in additio. vbi singulares limit.ad regulam generalem quam posui in l.quinque casus num 1. & in addi.de decurio.de quo fol.43.& l.una num.1. & in apostil. vt nul.ex nic. 139

Vniuersitas si aliquid ei detur an tantũ dabit pauper sicut diues, et econtra si aliquid ei detur an tantum habeat pauper quantum diues l.1.nu.3 de apoch.pub. 26

Vniuersitas an possit aliquid statuere in præiudicium doctorum l.1.nu.1.et in apostil.de anno.ciui. 109

Vniuersitas in uno solo remanet l.actores nu.1. et in addi. de exacto.tri. 23

Vniuersitatis maioris partis cõsensus in quibus rebus sufficit

ficit l.nominationis nu.4.et in additio.de decurio. et ibi qualiter capiatur illa maior pars fol 41.et qualiter debet exprimi cõsensus ille l. si quid extraordinarium nu. 10.et in addi de leg. 74

Vocandi sunt illi quorum interest l. si quis consortium numero 2.et qui sunt illi quorum interest nume. 4. de fabricen. 100

Voto astrictus an magis mereatur quam non astrictus aliquid facit l. eos qui nu. 1. et 3. et in apostil. de his qui spon.mu.pub.subeunt. 159

Vsaticum seu annua pensio à quibus debetur in rub. de anno.et trib.nu.6. 17

Vsucapio sine causa procedit l. per bithiniam in princi.de immuni.ne.conce. 30

Vsura est pœna non soluentis,et an et qualiter pœna differat ab usura l.1.nu.1.et in additio.de fis.usur. 9

Vsuras soluere non tenetur fiscus regulariter et fallen. l.si sub pignore nu.1.de fisc.usu. 9

Vsus aquaductus an possit præscribi l. usum nume. 1. de aquæductu. 123

Vsufructuarius an sit dominus rei in qua habet usumfructum,et quòd emphyteota æquiparatur l.una nu.1.et in addi.de thesau. 16

Vxor clerici an sit fori ecclesiastici l.mulieres num.2.et in addi.et ibi amplio in uidua de laco. 55

Vxor si aliquam rem emit in aliquibus casibus sit sua non obstan.l.etiam C.de dona inter uir.et uxo.cum si. l. et si instrumenta nu.1.de fide instru.et in. bas.fisc. 7

Vxor testis an possit esse l.quicunque nu. 1.et in apostil. de re mili. 189

Vxor mei hominis an efficiatur mea fœmina l.mulieres nu. 2.de dignit. 160

F I N I S.

TABVLA TITVLORVM SEV RVBRIcarum trium finalium librorum. C. in hoc volumine contentorum ordine alphabetico ſequitur.

ANnonis,& tributis. folio 16
Apochis publicis. 26
Arhletis. 68
Auri publici perſecutoribus. 80
Argenti precio quod theſauris infertur. 81
Auro coronario. 81
Annonis ciuilibus. 108
Adminiſtratione rerum publicarum. 113
Aquæductu. 121
Agricolis,& cenſitis. 128
Agricolis,& mancipijs dominicis. 152
Agentibus in rebus. 178
Appariroribus præfectorum prætotio. 200
Apparitoribus comitis orientis. 201
Apparitoribus præfecti annonę. 202
Apparitoribus proconſulis,& legati. 201
Apparitoribus præfecti vrbis. 200
Apparitoribus magiſtrorum militum. 200

B

Bonis vacantibus. 10

C

Conueniendis fiſci debitoribus. 5
Capiendis,& diſtrahendis pignoribus. 25
Canone largirionalium titulorum. 28
Condiris in publicis horrcis. 30
Collatione donatorum. 32
Collarione eris. 32
Claſsicis. 103
Curialibus vrbis Romæ. 103
Collegiatis. 105
Canone frumentario vrbis Romæ. 107
Capitatione ciuium cenſibus eximenda. 136
Cenſibus, & cenſitoribus. 139
Collarione fundorum patrimonialium. 150
Conductoribus,& procuraroribus prædiorum fiſcalium. 155
Colonis paleſtinis. 137
Colonis tracenſibus. 137
Ciuib. vrb. Alex. 110
Colonis illiricianis. 137
Collarione fundorum fiſcalium. 155
Cupreſsis ex luco daphnenſi. 156
Conſulibus,& non ſpargendis ab his pecunijs. 162
Comitibus conſiſtorianis. 168
Comitibus,& rribunis ſcholarium. 169
Comiribus rei militaris. 169
Comitibus qui prouinciam regunt. 170
Comit.& Arc. 169
Curioſis,& ſtationarijs. 181
Caſtrenſi omnium palatinorum peculio. 186
Caſtrenſi peculio milirum. 190
Caſtrenſiarijs,& miniſterianis. 184
Commeatu. 195
Curſu publico,& angarijs. 197
Cohortalibus. 201

D

Delatoribus. 12
Diſcuſſoribus. 32
Decreris decurionnm. 60
Decret. decur. ſuper immun. quib. conce. 61
Decurionibus. 33
De quibus muneribus. 64
Debitoribus ciuitarum 115
Dignitatibus. 157
Domeſticis,& protectoribus. 172
Decanis. 184
Deſertoribus, & occulratoribus. 195
Diuerſis officijs,& apparitoribus. 202
Diuerſis prędijs vrbanis. 153

E

Exactoribus tributorum. 22
Excuſationibus artificum. 75
Excuſationibus munerum. 61
Expenſis ludorum. 121
Equæſtri dignitate. 186
Erogatione militaris annonę. 190
Excoctione,& tranſlatione militaris annonę. 193
Executoribus,& exactoribus. 203

F

Fide inſtrumentorum,& iure haſtę fiſcalis. 6
Fiſcalibus vſuris. 9
Filijsfamilias, & quemadmodum pater pro eis teneatur. 69
Frumento vrbis Conſtantinopolitanę. 108
Frumento Alexandrino. 110
Fabricenſibus. 97
Fundis limitrophis. 144
Fundis patrimonialibus. 146
Fugiriuis colonis. 150
Fundis rei priuatæ. 151
Fnndis,& ſalribus. 152
Filijs officialium militarium. 196

G

Gladiatoribus. 124
Grege dominico. 156

H

His qui ex publicis rariocinijs. 8
His qui ſe deferunr. 15
His qui ſponte munera publica ſubeunt. 58
His qui a principe vacationem acceperunt. 59
His qui munero liberorum vel paupertate. 65
His qui non impletis ſtipendijs. 68
His qui in exilium dati vel ordine moti ſunt. 69
His qui ex publica collatione illata ſunt. 80
Honorarorum vehiculis. 106
His qui ex officio, quod adminiſtrauerunt conueniuntur. 119

I

Iure fiſci. 1
Indictionibus. 20
Imponenda lucratiua deſcriptione. 50
Incolis,& vbi quis domicilium habere videtur. 52
Infamibus. 69
Irenarchis. 81
Immunitate nemini concedenda. 30
Iure reipublicæ. 111
In quibus cauſis coloni cenſiti. 136

L

Libertinis. 69
Legationibus. 73

Luſtralis

Lustralis auri collatione.
Locatione prædiorum ciuilium. 153
Littorum,& itinerum custodia. 195
Lucris aduocatorum. 204

M

Muneribus,& honoribus. 55
Municipibus,& originarijs. 5t
Muneribus patrimoniorum. 55
Mulieribus,& in quo loco munera. 7t
Metallis,& metallariis. 92
Methatis,& epidimeticis. 193
Murilegulis,& gineciarijs. 94
Metropoli berito. 106
Mendicantibus validis. 109
Maiuma. 127
Mancipijs,& colonis patrimonalium. 150
Magistris scriniorum. 168
Militari veste. 193
Meosoribus. 184

N

Ne fiscus rem quam vendidit. 8
Ne operę a collatoribus exigantur. 29
Nauicularijs. 81
Nauibus non excusandis. 88
Ne quid oneri publico imponatur. 89
Naufragijs. 89
Nulli licere in frenis,& sellis. 102
Nautis tiberinis. 110
Ne quis liber inuitus actum relpublicæ gerat. 118
Ne rusticani ad vllum officium. 138
Non licere habitatoribus metrocomiæ. 138
Negociatores ne militent. 188
Numerarijs,& actuariis. 196

O

Omni agro deserto. 141
Oblatione votorum. 196

P

Pascuis publicis,& priuatis. 145
Petitis bonorum sublatis. 14
Pęnis fiscalibus creditores præferri. 9
Prædiis curialium. 46
Præbendo salario. 5t
Prædijs,& omnibus rebus nauiculariorum. 86
Prædiis tamiacis. 152
Professoribus,& medicis. 66
Periculo successorum parentis. 70
Ponderatoribus,& auri illatione. 80
Potioribus ad munera nominaudis. 75
Priuilegiis corporatorum vrbis Romæ. 104
Periculo nominatorum. 116
Pistoribus. 104
Priuilegiis vrbis Constantinopolitanæ. 106
Periculo eorum qui pro magistratibus. 117
Priuilegiis domus augustę. 155
Palatiis,& domibus dommicis. 156
Prætoribus,& honore præturæ. 162
Præfectis prætorio siue vrbis. 165
Primicerio. 166
Præpositis laborum. 173
Publicæ lætitiæ vel consulum. 204
Professoribus qui in vrbe Constantinopolitana. 170
Proximis sacrorum scriniorum. 173
Præpositis agentium in rebus. 179
Principibus agentibus in rebus. 180
Palatinis sacrarum largitionum. 182
Primipilo. 204
Priuilegiis eorum qui in sacro palatio. 185
Priuilegiis scholarium. 185
Præfectissimatus dignitate. 186

Q

Quando & quibus quarta pars debetur. 48
Quemadmodum ciuilia munera. 58
Quibus muneribus vel pręstationibus. 64
Qui ętate. 64
Qui morbo se excusant. 65
Quibus ad conductionem prædiorum fiscalium. 155
Quibus muneribus excusantur. 68
Quo quisque ordine conueniatur. 117
Quæstoribus. 166
Qui militare possunt vel non. 186

R

Reis postulatis. 69
Re militari. 188

S

Sententiis aduersus fiscum latis. 10
Superindicto. 21
Si liberalitatis imperialis socius. 15
Superexactoribus. 25
Si seruus aut libertus ad decurionatum. 46
Si curialis relicta ciuitate. 51
Si propter inimicitias creatio. 75
Sumptuum recuperatione. 75
Si aute creationem. 75
Susceptoribus præpositis,& archariis. 77
Suariis,& susceptoribus. 105
Studiis liberalibus vrbis Romæ. 105
Sumptus iniuncti muneris. 118
Spectaculis,& senicis, & lenonibus. 119
Solutionibus,& liberationibus debitorum. 119
Silentiariis,& decurionibus eorum. 170
Stratoribus. 183
Salgamo hospitibus non præstando. 194

T

Thesauris. 6
Tabulariis scribis logographis. 76
Tyronibus. 195
Tractatoriis. 200

V

Venditione rerum fiscalium. 8
Vt nemini liceat in emptione specierum &c. 31
Vacatione publici muneris. 60
Vestibus oloberis,& auratis. 97
Veteris nummismatis potestate. 108
Vendendis rebus ciuitatis. 113
Vt armorum vsus. 127
Venatione ferarum. 126
Vt nemo ad suum patrocinium. 138
Vt nullus ex vicariis pro alienis. 139
Vt dignitatum ordo seruetur. 167
Veteranis. 196

Finis tabulæ titulorum.

SOLEMNIS, SVBTILISSIMA AC FRVGI LECTVRA, Reuerendi Patris, & DOMINI IACOBI REBVFFI LEGVM COMITIS EXIMII,

Super tribus posterioribus libris. C. fœliciter incipit.

LIB. X. De iure fisci.

Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Accusare possunt omnes de crimine publico, Imperiale ius quid.*
2 *Camera fisci, & camera Imperialis, an sint idem.*
3 *Camera computorum Regis Franciæ quæ sit.*
4 *Mulier in dignitate cōstituta, an possit hr̄e ius p̄ronatus.*
5 *Fiscus, & respublica an differant.*
6 *Fiscus vnde dicatur, & hr̄t quadā iura, quæ alij nō hn̄t.*
7 *Successor an possit reuocare, quod à prima persona non fuit reuocatum, quando agitur pro iure quod competit ad rem, & obligatio concernit personam.*
8 *Fisci priuilegia quæ, & quando illis vtatur, vel iure cōi.*

IN glo. rubricæ prope prin. ibi au
getur fiscus quantum ad bursa-
le, seu pecuniarium cōmodum.
Sed in vniuerso respublica mi-
nuitur propter crimina & dis-
scutiones, vel. si quis ingenuā.
§. in ciuilibus. ff. de capti. & ibi
Bart. in e. ibi de iure publico: vult dicere q̄ in
præcedēti libro ius publicum sumitur. i. quod
1 cōmuniter omnibus patet, omnes. n. possunt
2 de crimine publico accusare 1 [a] hic accipitur
publicum, quod ad bursam pertinet vt insti. de
publi. iudic. §. 1. Bat. vel magis clare, visum est.
s. de commodis subiectorum, nūc Imperator
nititur tractare de iure suo fiscali, sicut domi-
nus decimas frugum sibi retinuit in signū vni-
uersalis dominij. extra de deci. c. cum non sit
in homine secundum Barto. & Doc. In gl. ibi
quærēda, etiam hodie iuxta determinationem
notatorum per glo. & Doc. in auth. bona. C. de
bo. pro scrip. Item quando bona confiscantur
expresse per l. vt in l. nemo, vel in foro. C. de
epi. audi. & in auth. de incest. nup. §. 1. colla. 2. &
hic secundum Bar. in l. 1. ff. de bon. damn. & sic
etiam habet locum hodie, quando quis delin-
quit contra fiscum in auth de man. prin. §. tu
ssos. colla. 3. & quando non adimuntur omnia
bona, sed pars bonorum, vt C. ad l. Iuliam. de
vi pub. vel priua. l. 2. & hoc tenet Pe. & Cy. in d.
auth. bona. & Bartho. ff. de bon. dam. l. 1. q. vlti.
Item in casib. l. commissa. ff. de publica. Item
etiam hodie habent locum pœnæ, quando ha
bent applicari alteri quam fisco, vt in auth. de
rap. muli. §. 1. colla. 9. & in auth. de interdictis
collc. hæte. §. 1. colla. 9. Item in altero casu du-
plex crimen committendo, vt in l. 3. in prin. ff.
de ijs qui mor. sibi consci. de istis dic vt no. per
gl. in auth. vt nul. iu. §. fi. & per Pet. & Cy. dicta
auth. bona, & plenius per Bar. in l. 1. ff. de bon.
dam. Sed quare non intitulauit hic de iure Im-
periali. Respond. quia ius Imperiale est ma-
gis latissimum cum quandoque consistat in di
spensatione l. 2. ff. de adop. & in l. adoptio non
iure facta, & inf. de superindicto l. 1. & in con-
dendo legem, vt l. fin. C. de legi. quandoque in
authorizando, vt ff. de nata. resti. l. quæris, & in
auth. qui. mo. nat. effi. legi. §. 1. colla. 6. quando-
que cōcernit vniuersalem iurisdictionem Im-
perij. ff. ne quid in loco publico. l. 2. in princ. &
§. marito. & §. si quis a principe iuncta. l. depre
catio. ff. ad l. Ro. de iac. & insti. de iur. nat. §. sed
& quod principi & in similibus de quibus tra-
ctatur in pluribus partibus iuris: hic autem in
hoc lib. 10. agitur de solo commodo pecunia-
rio fiscali ponendo primo hunc tit. generalem
vt hic no. in ea. gl. ibi. §. publicum, quia ibi, de
iure publico pertinente ad statum ciuitatis Ro
manæ, vt ibi habetur, & no. iuncta constitutio
ne prima in prin. C. de iusti. codi. confir. l. cum
qui vectigal. ff. de ver. sig. In gl. ibi, vel Imperij
2 camera, hoc potest intelligi, vt pro loco ipso
vbi est domus, quæ vocatur camera fisci. vnde
proprijs loquendo appellatur Imperialis ca-
mera quicquid ad commodum pecuniarium
Imperij pertinet, vt l. sed Celsus in princ. ff. de
con-

ADDITIO.

a Accusare. Not. gl. & Bar. in l. ea. ff. de popu. acti. & in l. 3. §. diuus, ff. de sepul. viol. & in l. agraria. ff. de ter. mo. Abba. in c. cum p. de accus. lo. de Ana in c. nonnullis. in 2. col. de iu-dic. & in c. fi. in 2. col. de malc. imo etiam filiusfam. inuito pa tre secundum Bar. in l. inter liberos §. filius ff. de adult. & in l. post legatum § filiusfa. ff. de his qui. vt indi. contra glo. in l. cum non solum §. necessitatem. sup. de bo. quæ libe.

contrahen.emp.ſicut menſa dicitur ipſa negociatio, magis quam locus vbi menſa tenetur, vt l.cum pater.§.menſæ.cum ibi nota.ff.de lega.2. Alia vero, quæ ad iuriſdictiones, & honores pertinent Imperij, & non ad commodum pecuniarium aut burſale, continentur appellatione reſpubl.& non fiſci, vt d.l.Celſus in prin. & l.2.§ hoc interdictum. ff. ne quid in loco pu-
a blico. [a] & ſic idem eſt dicere procurator fiſci, & procurator cameræ, & ita vtitur curia Ro-
3 mana, & Bar.& etiam vtitur curia Franciæ Regis habens cameram computorum, vbi ſunt ſtatuti aliqui officiarij, vocati magiſtri cameræ computorum, & alij vt theſaurarij, clerici cameræ, ſeu theſaurariæ & ſimiles habentes certa officia ad ea quæ tangunt fiſcale, ſeu regium, vt hic oſtenditur.ſ. de pace iura.firm.§.ſi qs vero temerario auſu, ibi cameræ noſtræ &c. & ex notatis per gl.& Doc.inf.eod.l.inſtar. vbi fit mentio de theſaurarijs, & ſcriptoribus the-
4 ſaurariæ. In ea.gl.ibi & auguſtæ, facit ꝙ cõceſſa certa penſione reginæ ſuper certis caſtris, ꝙ iura patronatus eccleſiarum videantur reginæ
b cõceſſa, [b] pro hoc quia nobiles mulieres poſſunt iuriſdictionem habere. extra de arbi.c dilecta.& C.de arbi.l.fi.cum gl.licet ſecus in alijs mulieribus.ff.de reg.iu.l.2.pro hoc videtur caſus extra de iure patro.c.ex literis.& 12.q.2.c. cum deuotiſſimam, quarum videtur verius cũ in generali conceſſione non veniant illa quæ ſpecialem habent rationem in feudis, ſi de feu. de.mili.c.generali de ea. qui cur.ven.c.1.& bene facit l.quiſquis.inf.de agri.& cenſi. Nec obſtant prima iura, quæ intelliguntur, quãdo adminiſtratio iuriſdictionis erat ſpecialiter conceſſa illis mulieribus cum expreſſione dignitatis, & in caſu noſtro non erat hoc ſpecialiter conceſſum pro quo extra de do.c.paſtoralis in
5 fin. In eadem gl. ibi loco ratione rei ſucceſſit, & ſic vt idem fiſcus & reſpublica: circa ꝙ dicẽdum eſt, ꝙ reſpublica poteſt ſumi quatuor modis: primo pro toto vniuerſali Imperio, & tũc verum eſt quod fiſcus & reſpub. ſunt idem vt hic, cum fiſcus ſuccedit loco reipub. Romanæ præterea procurator fiſci, & procurator reipu. videntur idem, vt ſ.de mo. multarum. l.procuratores, & l.fi. ff.de aſſeſſo.ſicut ſpecies eſt idẽ cum ſuo genere l.ſi quid earum.§. interemptũ. ff.de leg.3. nam poſito fiſco ponitur reſpublica: & ſi homo ergo animal. Sed non econtra. ita debet intelligi hæc glo.& gl.l.non eſt ambigendum.ff.de bon.poſ.& l.inter publica in 1.q. & per hoc procederet libellus, ſi quis ageret nomine vniuerſali reipublicæ, ſicut ſi ageret nomine fiſci.l.2.in prin.ff.eo. ti.vbi dicitur agi nomine reip.& l.fiſcus in quæſtione.cum ibi notatis in pen.gl.& ff.de leg.1.l.ſi ſeruus plurium.§. a.ſuper verbo ei. Secundo modo poteſt ſumi
c reſpublica pro republica Romanorum, [c] prout erat ab initio, quando regimen vniuerſale erat apud illam rempublicam: & tunc idem vt in præcedenti dictum eſt, quia populus Romanus conſiderata poteſtate ſua vniuerſali habebat fiſcum, & pro tunc dominabatur omnib. nationibus.C.de iuſti. C. confir. in prima conſtitutione in princi. Si autem intelligimus pro republica Romanorum poſt trãſlationem, vt ff.de conſti.princ.l.1.& de offi. præfe. præto.l. 1.ver.regimentis.pro iuribus competentibus illi ciuitati Romanæ, vt in iuribus quæ habẽt infra centeſimum lapidem, vt l.1.§.cum vrbem. ff.de offi.præfe.vrbis.& in alijs iuribus quæ ſunt infra territorium ſuum; & tunc reſpublica Romanorum, & fiſcus non ſunt idem, vt l.ſciendum in prin.ff.de le.& ar.ff.ne quid in loco publico.l.2.§.hoc interdictum; & ad municipa. l.ſimile.& in feud.quæ ſunt regalia.cap.1. Tertio modo poteſt ſumi reſpublica, pro republica cuiuſlibet ciuitatis, & etiam quarto pro republica cuiuſlibet municipij, iuxta no. in auth. de hære.& falc.in prin. & tunc ſine dubio non eſt idem cum fiſco, vt apparet ex l.1.de bo.vacan.& ex tit.inf.de iure reipu.& ff. de public. l.
6 ſed & hi ſecundum Bar.& Doc. In eadem glo. ibi, & dicitur fiſcus, quaſi fixus &c.quoniam fiſcus dicitur ſacus quod declara, vt not. inf. de numerã.& actu.l.omnibus. alias incipit in pro-
d uincijs.lib.12.Bar. [d] In eadem gl.ibi de communi tantum, dic ꝙ fiſcus habet quædam iura, adeo ꝙ alij ineſſe non poſſunt, vt eſt habere ꝓcuratorem fiſcalem, quem nullus alius habet de cauſis inferendis in fiſcũ, vt ff.eo.l.1.& quaſi per totum iſtum librum. Quandoq; habet quædam iura ſingularia ex ſingulari, & ſpeciali cõceſſione principis concedente: & hoc competit fiſco, & non alteri, vt l.1.& multis ll.huius li. & inf.de.ven.re.fiſca.cum pri.eo.l.1.& de iſtis
e loquitur hæc rubrica & ſequentes tit. [e] Quædã ſunt iura quæ competunt fiſco & alijs; tamen in illis habet fiſcus priuilegium, vt alijs præferatur: vt in actionibus perſonalibus, & hypothecaria & ſimilibus, & de hoc loquitur tit. de priuilegio fiſci. Similis differentia eſt inter tit. de iure do & tit.de priui.do. hoc ergo vult dicere gl.ꝙ hic loquitur de iure communi & ſpeciali, hoc eſt de iure communi, quod competit fiſco, quod alteri non competit, alias congruit, nec poteſt congruere: de ſpeciali, quod competit fiſco tantum, quod poſſet alteri congrue-

ADDITIONES.

a Publico. Adde ꝙ fiſcus & reſpublica differant per Bal. in l. 1.in fi.ſup.de pœna iudi qui male iudi & in l.ſi hypothecam.ſup.de remiſ pig. Bar hic eundem, & Bal. in l.ſi pignus. vbi eſt tex.no.ff qui po.in pig.habe.

b Conceſſa. Adde quod mulier in dignitate conſtituta poteſt habere ius patronatus: & ius præſentandi, vt no Abba.in c. ſi.de conceſ.præben.Cardi.in clem 2.de iure patro.Et quid in fœmina priuata eundem Abb.hic alleg.c.ſi.in 2.col.ver. ſed quæro.de conceſ præben.

c Romanorum. Adde quod proprie res publica dicitur Romanorum improprie autem aliarum ciuitatum no.in l.cum qui de ver.ſig.Cardi.in cle.2 de re iudi. Bar.in l.cum rem ſupra qui po.in pig.habe.& Spe.in tit.de reſti in integ.§.2. in 3.carta verſic. idem quoque el 2.& qualiter differat a re fiſci dixi ſupra 2 addi.

d Bar. Vel aliter dicitur fiſcus, quaſi viſcus vel firmus, quia ſemper eſt ſoluendo, vt no.hic Bar & Bal.in l.1.in fi.C. de hære. vel act. vendi.Et ideo annuus redditus a fiſco debitus inter immobilia computatur, vt no. Bal in l.1.in 1.col. in eo. co.& infra de ſuffra.per l.iubemus, & ibi per eum & Docto.in 1. col.ver.2.dico ſup de ſacroſ.eccl Adde Ang & ibi bo. tex. in §.vult.n. ſup.in auth.de non alie. Bal.in addi. ad Spec. in tit.de reſti.ſpo.in ver.redditus, & Card.in cle.exiui.§.cumque, & §.licet de verb.ſig.

e Tit. Adde quod iſte tit.tenet locum tantum in fiſco Imperiali, aut ciuitatis Romanæ, non autem in fiſco aliarum ciuitatum, vt no.Bal.in l.aduerſus.ff.de fur.& Alex.in l.2.ff.eod. tit.idem in l.non tantum.§.aut ſenatus.ff.de peti.hære.

gruere:tamen non placuit Imperatori concede
te.vnde expone hic cum dicit, ibi de iure com-
muni ſubaudi in quo fiſcus eſt priuilegiatus, vt
dictum eſt ſupra.Si habes ibi de ſpeciali tantum
expone. i. de priuilegio quod fiſcus habet in iu-
ribus competentibus ſibi & alteri Bar.In gl.adi-
tionali Ibi pactum perniciosſum. Sed pone cir-
7 ca hæc, patrem dediſſe filio inceſtuoſo aliqua
bona qui mortuus eſt antequam peterentur per
fiſcum, nunquid poterunt peti ab hærede? &
videtur ꝙ non.C.de re.do.l.h.inſ.de decurio.l.ſi
ille in fi.Sed dico contra,nam quando agit pro
iure quod competit ad rem,ſi obligatio concer
nat perſonam,ſi a prima perſona reuocatũ nõ
fuerit a ſucceſſoribus reuocari non poterit, vt
in l.ſup.alleg.Sed vbi competit ius in rem fiſco,
tunc licet prima perſona mortua fuerit poteſt
a quocunque reuocari,ſacit.ff.de ſer.expor.l.ſi
Titius,& de contrah emp. l. ſi quis ſub hoc pa-
cto.Sed ſic eſt hic, ꝙ fiſco competit ius in rem
& ideo ab hærede peti poterunt.ff.ad Syll.l.Ga-
yus.& eſt tex.ff.eo.l. edicto. §. item diui & de re.
8 do.l.his ſolis in fi.Glo.aditionalis, circa hoc cũ
quæritur in quib.caſibus vtatur fiſcus iure cõmu
ni vel priuilegiato vel derogatorio, diſtingue:
quia aut non apparet, ꝙ fiſcus velit vti iure pri-
a uilegiato, ª & tunc vtitur iure communi. C. de
reſcin. vend.l.de contractu.& ff. ne quid in loco
pub.l.2.& §.hoc interdictum. Si autem ſit dubiũ
tunc fit interpretatio contra fiſcum.ff.eo.l.non
puto,aut eſt certum quod fiſcus vult vti iure pri
uilegiato, tunc aut in iure derogatorio in quo
derogatur fiſco,quando cauſa eſt pecuniaria, &
eo caſu fit interpretatio contra fiſcum, vt ff. ad
Trebel.l.ſi legatus.§.fin.& dicto §.hoc interdi-
ctum.& eſt ratio quia magis vult ſubiectos locu
pletari quam ſeipſum,vt in authentica,vt iudic.
ſine quoquo ſuffra.§.1.colla.2.Aut tractatur de
honore vel commodo ſpeciali non in cauſa pe-
cuniaria tunc vtetur iure priuilegiato,& ſpecia-
li & ſuperioritaris.ff.vt le.no.ca.l.1.§.ſi ad fiſcũ.
de hoc per Cy.ſup.de peti.hære.l.1.& in Speeu.
tit.de diſpu.aduo.§. poſt hoc.verſi.vel illud ſpe-
ciale in fiſco ſecunda particula ſecundæ partis.
Sed magis mihi placet qđ ponitur per Cy.d.l.1.

ADDITIO.

a Priuilegiato.Adde quæ ſint priuilegia fiſci.per Bald.in l.1.
ſup.de hære.vel act.vendi.& in l.1.de priu.fiſ.Specu. in tit.de
reo.verſicu.item ſi fiſcus.& in tit.de diſpu.& alleg §.4. verſi.
vel illud ſpeciale.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Donatarius,contra quem agit fiſcus hypothecaria,debet vt abſoluatur probare præceſſiſſe hypothecam donatio nem,ſecus ſi priuatus ageret contra eum, & ibi de ratione diuerſitatis.*

2 *Futuris creditoribus non competit ius reuocandi alienata in præteritum tanquam in fraudem creditorum, & quid in hypothecaria,ſiue pauliana.nu.3.*

4 *Alienans in fraudem creditorum, per ceſſionem bonorum non effugit pœnam carceris.*

5 *Indefinita an æquipoleat vniuerſali.*

Si priuſquam Caſus,in dubio dona-
tarius a fiſco conuen-
tus hypothecaria debet probare donationẽ præ
ceſſiſſe,vt abſolutio ſequatur.h d.ſecundum pri
mam lecturam.Bar.Dy.ſummar ſic. Fiſcus non
reuocat ea quæ emerunt de patrimonio debi-
toris, antequam debitor eſſet factus. hoc dicit
Dyn.In glo.3.in fi.ibi.§.ſi res.de hoc eſt tex. in l.
vltima.§.Lucius.& eo.tit.l.qui ſaxum. ff.de do-
na.facit.C.de rei ven.l.quotiens.Barto.In gloſ.
1 4.ibi qui nec erat adhuc.hæc vera cum ſit ſingu
lare in fiſco,vt donatario incumbat onus pro-
bandi.Secus ſi priuatus ageret hypothecaria cõ
tra donatarium, quia tunc ſibi incumbit onus
probandi,ſibi prius fuiſſe rem obligatam quam
donatam,vt l.de rebus ſup.de donat. ante nupt.
quæ eſt ſingularis quantum ad hoc. Sed eſt ſin-
gulare in fiſco,vt donatario incumbat onus ꝓ-
a bandi. ª & hic eſt caſus,pone gl. in terminis.do-
natarius fuit conuentus actione hypothecaria
a fiſco,fiſcus probauit contractum fuiſſe de mẽ
ſe maij,vnde non conſtabat de prioritate,& po
ſterioritate temporis;quis debet obtinere?& re
ſpondetur quod onus probandi incumbit dona
tario,& ſi hoc probat non reſcinditur per hypo
thecariam, nec tãquam alienatum in fraudem.
Secus ſi priuatus ageret,vt d.l.de rebus.& ſecun-
dum hanc lecturam hæc l. continet ſingulare.
nec obſt.glo. rubricæ quæ non continet verum.
nec ob.quod de iure communi præſumitur du-
raſſe dominus niſi probetur contrarium, q̃a hic
vtraque pars faciebat ipſum dominum fuiſſe &
ipſum eundem alienaſſe.Sed de prioritate,& po
ſterioritate temporis dubitabatur:ꝙ hac l.deter
minatur ſecundum Bar.Sed ſecundum dubium
erat quia in hac l.erat ius cõe fiſci,& priuati. ar.
ff.de iur.& fac.igno.& ita ſm hunc intellectum,
concordaret cum gloſ.rubricæ: tamen opinio
Bar.videtur verior cum hic tractetur de ſpecia-
libus & ſingularibus iuribus fiſci,vt no.ſup. in ru
brica.& arg.l.ſi vno anno.ff.loca.pro quo.ff.de
leg.1.l.qui filiabus,& de leg.3.l.prædijs.In ea.gl.
2 magna ibi.§.ſimili modo.Et ſic habes ex iſta le-
ctura quod creditoribus futuris non competit
ius reuocandi alienata in præteritum tanquam
in fraudem creditorum, & hoc idem ius inter
fiſcum & priuatum.Sed ſi de prioritate & poſte
rioritate dubitatur,fauore fiſci donatario incũ-
bit onus probandi, & hic eſt verus caſus ſecun-
dum hanc ſecundam lec.Bar.ſm quam ſecundã
lecturam hæc l.hoc intendit.donatarius reuoca
toria conuentus a fiſco in dubio debet probare
donationem præceſſiſſe, vt abſolutio ſequatur.
3 hoc dicit Barto. Circa hoc quæro in hypothe-
caria vel pauliana probaui rem mihi donatam
eſſe,

ADDITIO

a Probandi. Adde quæ ſit ratio iſtius ſingularitatis in fiſco,
quod donatarius debeat probare donationem hypothecam
præceſſiſſe per Bart.in l.non puto. ff. eod. & per Alex.in l.&
quę nodũ §.quod dicitur de pig.& ibi ẽt Bar.addo inſuper
quod idem habet iuris fiſcus in poſſeſſore. quia debet pro-
bare poſſeſſor rem fuiſſe prius alienatam,quam hypotheca-
tã fiſco,vt no.hic fin.Bar.& in alle.l.& quæ nodũ §. quod di
citur de pigno.Et vtrum habeat fiſcus tacitam hypothecam
in bonis delinquentis no.Cy.in l.ſi quis poſt hac.ſup. de bo.
dam.Dy.in l.non placuit.ff.de iure fi.pleniſſime per Bart. &
Alex.poſt Dy.& Guil de Cun.in l.reſcriptum. ff. de pac.

esse, vtrum post publicationem potero probare
donationem præcessisse. Respondeo sic nisi in
prioribus articulis fuisset articulatũ de tempo-
re. ar. extra de testi. c. ex tenore. & dixi. C. de pro-
ba. authen. qui semel. Bar. In ead. glo. ante finem
ibi cum adhuc non erant creditores. Et pro de-
4 claratione huius tertiæ lecturæ præmitte quod
ex tit. quæ in fraudem creditorum. oritur quæ-
dam actio in factum contra alienantem quæ ad
hoc est vtilis: vt per cessionem bonorum alie-
a nans in fraudem [a] non effugiat pœnam carce-
ris. l. fi. in fi. ff. quæ in frau. credi. & secundum hãc
tertiam lecturam hoc intendit; actio quæ datur
contra alienantem in fraudem non potest intẽ-
tari contra eius hæredem si probet alienationẽ
præcessisse debitum: hoc dicit Barto. Super mo
dica glo. fina. ibi cum eos non haberet. Sed cer-
te illa actio in factum quæ datur ad pœnam, vt
in carcerem detrudatur, procedit ex delicto vt
dicta l. fina. ergo non datur contra hæredes, vt
ff. de reg. iu. l. sicut pœna, & sup. ex delic. defunc.
l. vna. Et ideo hæc positio non procedit, nisi di-
cas hæredem teneri de eo quod ad eum perue-
nit ex fraude defuncti, vt dicta l. sicuti. Dy. & ff.
quæ in fraud. credit. l. ait prætor. §. hæc actio. se-
cundum prædicta videtur in fraudem futurorũ
alienari non posse. Sed ego aliter intelligo l.
istam simpliciter vt litera iacet: quia si defun-
ctus primo donauit bona fide non in fraudem
futurorum creditorum, & tunc habet locum
hæc lex, aut mala fide in fraudem futurorũ cre-
ditorum cum quibus contrahere sperabat, &
tunc locum habet Pauliana, & hoc dico. per
hanc l. & per alias quæ dicunt alienationem fa-
ctam in fraudem creditorum renocari. nam lo-
quuntur in alienante in fraudem creditorum.
b Vtrum indefinita æquipolleat vniuersali [b] vide
glo. singularem in l. 2. ff. de liber. & posthum. in-
definite. vnde perinde est, ac si diceret præsentiũ
& futurorum. argum. ff. de seruit. vrban. prædio.
si seruitus. vide gl. & Cyn. qui tenent quod idem
est in creditoribus futuris, sicut in præsentibus.
supra de donatio. ante nup. authen. sed iam 6. q.
item eadem ratio quæ est quando in fraudem
creditorum, qui sunt, factum est habet locum
in futuros. & quando inter diuersa & c. vt ff. de
verbo. oblig. a Titio. vnde hæc l. facit contra il-
los qui antequam committant delictum alie-
nant bona in fraudem fisci, vel ciuitatis, ne po-
stea secuto maleficio sequatur bonorum publi-
catio: dicit Thomas de Formentinis de quo
dic vt nota. per Cyn. C. de bon. proscript. l. si
quis post hanc.

ADDITIONES.

a Fraudem. Adde an & quando præsumatur donatio facta fuisse in fraudem Ange. in l fina. sup. de dona. inter vi. & vxo. Bal in addi. ad Spe. in tit de dona versi. Item pone quod aliquis. & in auth. sed idem necesse sup. de dona. ante nup Bar. plene in l. post contractum de do. & in l. omnes. § Lucius. de his quæ in frau. credi. Bart Cæpol. in trac. de contrac. simula. 24 præsum. Cano. in c. ex literis de præsump. & Spec. in ti. de dona. inter vi. & vxo §. 1. ver. & sic nota.

b Vniuersali. Vide Bart. in l. is qui ducenta. §. vtrum. ff. de reb. du. per canonistas in c. vt circa, de elec li. 6 Dic tantum quod licet indefinita æquipolleat vniuersali præsertim ad pœnã cui tandam, tamen quando surgit absonus intellectus, seu constitutio redderetur parui effectus tunc non æquipolleret indefinita vniuersali, & quoad pœnam vitandam. casus est in cle. 2. secundum Do Pano. ibi iuncta gl. in ver possessiones de reb. eccl. non alien. & an indefinita oratio comprehendat futura. no. Bar. in l. si ita. de au. & arg. le. & in l. fi. sup quæ res pig. obl. pos. Cano. in c. fi. de rescri. Zaba. post alios Doc. in clem fi. eo. tit. melius quam alibi per Abba. in c. audiuis col. 4. ver si var. & Fe. col. 14. versi. mata etiam quotidianum verbum de præscri. Alexan. consi. 7 iure super hac dubitatione. & consi. 11 e. inci. visis acutissimis. vol. 2.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Clerici cameræ apostolicæ, & in Francia clerici cameræ computorum sunt ij, quos tabularios iurisconsultus appellat. & an & quando computatio per tabularium facta operetur solutum, & an oriatur actio ex tali computo. cartulator põt dici tabularius, & gabellarius salis.*

2 *Notario commutti non possunt quæ causa cognitionem desiderant.*

3 *Error calculi cum thesaurarijs, vel clericis cameræ computorum vsque ad quæ tempora possit opponi, & quid inter priuatos, & de quali errore intelligatur. nu. 4.*

Instar. Casus, computatio facta per tabu-
larium nõ habet effectum nisi pro-
curatore Cæsaris approbante. hoc dicit Dy. cõ-
putatio id est apocha de soluto. quæ sic voca-
tur, vt supra de fide instrumen. l. plures, & quid
debeat continere dic vt inf. de apo. pub. l. 1. vel
1 sic, cõputatio facta a tabularijs, seu cartularib.
vim sententiæ non habet quo ad condemnatio
nem & solutionem, nisi per iudicem confirme-
tur. hoc dicit secundum vtranque lectu. Bartol.
Et pone casum plenius in terminis. isti tabula-
rij computauerunt vnam rationem ex qua me,
affirmauerunt debitorem fisci in certa quantita
te, quæritur vtrum ista computatio, & affirma-
tio habeat vim sententiæ, ita quod possit fieri
contra me executio vt non admittar ad defen-
siones, sicut nec post sententiam? & respõdetur
quod non, nisi talis computatio fuerit approba
ta per procuratorem Cæsaris, & secundum hoc,
non habet sententiæ vim quo ad condemnatio
nem. Vel pone tales notarij computantes ra-
tionem scripserunt me nil debere, & me inte-
gre soluisse, quæritur an ex hac computatio-
ne oriatur exceptio rei iudicatæ sicut ex sen-
tentia? & respondetur quod non, nisi fuerit
approbata per procuratorem Cæsaris, & istæ
sunt lecturæ quæ ponuntur hic in secunda par-
te gloss. & licet gloss. videatur facere differen-
tiam inter primam & secundam lecturã in per-
sona iudicis quasi prima loquatur in præside, se
cunda loquatur in procuratore Cæsaris; hoc nõ
mutat iuris ministerium. Sed ponit facti accidẽ
tiam, vt patet ex ll. alle. in secunda parte gl. Bar.
In prima gl. ibi. i. tradere rationem; hæc est pri-
ma glo. in qua ostendit quid est computatio, &
deinde declarat qui dicantur tabularij Bartol.
Et ibi susceptoribus. hodie isti susceptores vocã
tur thesaurarij, & cum eis mittebantur isti tabu-
larij, qui hodie in curia Romana vocant clerici
cameræ apostolicæ, in regno aũt Franciæ vocã
tur clerici cameræ cõputorũ, Parisius & in alijs
thesaurarijs regni vt ĩ capitib. Senescalliorũ vo
cant clerici thesaurariæ, vt in mõtepessulano, &
alijs

alijs similibus.sic etiam in gabella salis corrulator porest dici tabularius, & gabellarius salis potest dici susceptor. In ead.gl. ibi & eius officium est ingerere.id est sæpe & frequenter dicere susceptori, seu thesaurario, qui erant debitores fiscales, vt ab eis exigerentur debita secundum Bar. In ead.glo.ibi non vero computare; quod intellige verum principaliter. Sed per quandam consequentiam ad officium eorum spectabat computatio, non enim potcrant denūciare susceptori, seu thesaurario aliquem esse debitorē, nisi possent computare rationem, ex qua appareat quid debetur Barto. In ead. glo.ibi horum ergo tabulariorum.hic est secunda pars glos. in qua examinat literam huius. l. quam secundam partem glo.declara vt scripsi super casu longo. Bart. In ead.glo.ibi, & sunt hæc vera.hæc est tertia pars huius glos. in qua circa præmissas lecturas format tria dubia secundum Bar. In ea.glos. ibi quæ sent.sine appe.re.l.1.§.1.& sic apparet, ꝙ computatio erronea non habet vim sententiæ
2 erroneæ. In ea.glo.ibi.l.calculi.& si est facta cōputatio ab eo ad cuius officium non spectabat, tunc non habet vim sententiæ, ad hoc vt mittatur executioni, & ad hoc, vt pariat exceptionem rei iudicatæ, vt alleg. l.sed bn̄ valet, quo ad aliud primo quod ex tali computatione intimata iudici potest iudex procedere contra illum assignatum debitorem, nisi se legitime defendat, vt infra de apochis publicis.l.1.& dictum est supra circa casus positionem. Item etiam habet alium effectum, quia si aliquis vult retractare cōputationem ratione erroris habiti in computatione hic potest facere vsque ad 30.ann. vt l.calculi hic alleg.ff.de admi.re.ad ci.perti.& sic post
a 30.ann.habet vim sententiæ.[a] Si autem vult retractare calculationem ratione gratiæ adhibitæ in ea, vt quia calculator omisit aliquam exceptionem, vel expensam quam omittere non debebat, vel computauit introitum quem computare non debebat, & tunc potest retractare vsque ad 10. vel 20. ann. secundum distinctionem positam in l.omnibus.§.1. ff.de diuers. & tempo. præscrip. & sic post illa tempora habet vim rei iudicatæ secundum quod si fuisset deductum in sententiam iudicis statim haberet effectum suum, & hoc modo habes declaratā istam tertiam partem gl. Bar. In gl. ibi error fuerit expressus. Idem si non exprimatur, dū tamen de errore exactè possit apparere, vt C.de sentē. quæ sine certa quanti.l.1.2.resp. & l. 3.nam non refert vtrum mente &c.ff.si cert.peta. l. eum ad quem.de quo dic vt ff.de re iudi.l.cum prolatis & l.præses.eo.tit.& no.per Cyn.in l. vnic. supra de erro.cal. Sed opin.glo.credo esse veram Roma. In eadem glo. ibi. Item nota hic arg. hic est quarta pars huius glos.in qua inducit. l.istam in arg. ad duas quæstiones & postea colligit quædam notabilia Bar. In gl. ea. ibi sed contradico. idem Bar. In ead. glos. ibi vt in procuratore de hac quæstione dic plene vt per Inn.extra de off.
3 deleg.c.prudentiam. In ea.glo. ibi. a procedente, breuiter illud quod est faciendum per iudicē
b & plenam causæ cognitionem requirit[b] nō potest expediri per notarium etiam si sibi committatur, vt l.nec quicquam.§. vbi decretum. ff. de offic.proconf.& leg. ea vero quæ essent iurisdictionis possent per notarium expediri, si sibi cōmittatur. In ea.glo.in fi.ibi ius commune habet fiscus, & per hoc videtur quod hæc l.habeat locum in officialibus aliarum ciuitatū, & pro hoc glos. rubricæ quæ dicit quod hæc l.continet ius commune & hoc placet.nam licet hæc l. contineat ius singulare in fisco: quia facit mētionem de quibusdam officialibus, quos solus fiscus habet, vt patet per scripta in hac. l. tamen in iuris effectu continet ius commune, & hæc vera in calculatoribus, & in missoribus rationum ciuitatis, & in clauarijs.& similibus. Sed si sunt administratores, vt consules sindici, & similes quid operaretur, habes tex.in l.præses. supra de tran-
4 sac.secundum Bart. Circa hanc l. quæritur quid in computatione facta inter priuatos. Respon. quandoque inter priuatos erat lis, & calculator fuit positus a iudice inter eos, & tunc talis calculatio valet, & plenam fidem facit. l. 2. supra de vsur. & fruc.le. l. a. tamen prætextu erroris officio iudicis committentis retractari posset vsq; ad sententiam.sup.de iur.& fact.igno.l.error. Si vero computatio est facta ab ipsis partib. tunc sunt aduertenda verba assumationis. Si quidem continent calculationem tantum, & tunc respectu erroris potest quandocunque retractari. vt supra de erro.cal.l.1. Si vero continēt pactum, vel transactionem generalem vel specialē, nunc faceret præiudiciū, vt l.emptor.§. Lucius. supra de pactis.& supra de transact.l.si quidem secundum Bartol.

ADDITIONES.

a Sententiæ. Nisi tale error esset modicus. quia tunc retractari non posset l.quamuis ff. de condi.& demon Bal.in l.si cui. & in l.si sub conditione & in l.cum seruus.eod.tit. Idem in l. omnem.sup.ad Tertul in l.pe.col.6.sup de condit.inser. Vel nisi esset erratum in calculo temporis l si.versi.cum nobis.& ibi Doct.sup.de tempo appel.latii.per Pau.de Cast. consi.34. & ibi an possit in causa appellationis alleg.

b Requirit. Adde quæ, & quando dicatur plena causæ cognitio gl & Doc.in l.3.§.sciendum.in ver.summatim. ff. ad exhi. Bar.in l.1 § de plano.ff.de offi.procon & leg.Cardi.& Lanfr. in cle.sæpe.de ver.sig. Et in quibus causis requiratur plena cognitio. Specu.in titu.de iurisd.omn. iudi. §.postremo.versic. a.sciendum est.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Procurator fisci est iudex inter fiscum & priuatum.*
2 *Interdictum fraudatorium, quando & cui competat.*

Si minori. Casus. Debitori fisci soluenti restituitur eius res indebite alienata.h.d. Bar. Vel si loquitur hæc l. quando contractus nō tenet ipso iure, & dic ꝙ si res obligata fisco a procuratore fisci minori precio quam deberet interueniente fraude emptoris, vel gratia procuratoris venditur, soluto precio reuocatur venditio.h.d.Dy. In tex.ibi inferenti s.tibi debitori Dy.in gl.magna ibi ad instar Yconomi. Idem in administratore alicuius vniuersitatis qd in administratore ecclesiæ, vt hic Bart. ar.l.si C.de sacrosf.eccl. In magna gl.prope prin. ibi alias emptori si soluerat fisco. Istam glo. intelligo quando agitur cōtra emptorem.si enim ageretur contra fiscum, non est dubium ꝙ ipsi

fisco solui deberet.emptor.n. non pôt aliqd di-
cere dño,nec per modum actionis, nec per mo
dum exceptionis:quia ipse non conuenit. Intel
ligitur ergo,hæc qô qñ conuenitur emptor. In
hoc casu cui debeat solui glo. ponit duas opin.
quas iunge simul;aut.n.contractus nô tenuit ta-
liter,ꝙ emptor mereatur perdere precium. tûc
soluetur fisco, & non emptori. Ita intelligitur
hoc arg.l.qui in ꝯctib.inf.eo.ti.& C.de litig.l. fi.
aut emptor non meretur perdere preciũ, & tûc
aut solutio facta per emptorem est conuersa in
vtilitatem debitoris:& dêt sibi solui, alias nô,vt
in gl.facit.C.de præsc.30.ann.l.1.& ibi per Doc.
Illud autem membrum.s.qñ ꝯctus tenuit nô po
1 nitur in hac l.qa vt ŝ. ꝓxime dictũ est, Hic ꝯctus
non tenuit sm Dy.& Bar.In ea.gl.in ver.Item si
traditus: hic incipit declarare ꝯ quê agat,& qua
actione,& hic incipit prima lectura. s.qñ ageba
tur ꝯ fiscum.In glo.mag. ibi,& sm hoc agitur ꝯ
fiscum actione pig. Ista est prima lectura huius
legis,ꝙ agebatur ꝯ fiscum,& hoc vr̃ probari per
hunc tex.Ibi dum dicit aditus procurator meus
qui est iudex inter fiscum & priuatum,nã si age-
retur ꝯ emptorem esset iudex præses prouinciæ
cum lis verteretur inter priuatum,& priuatum.C.
a si aduers.fis.l.2.[a] nec obstat ꝙ solũ possessor cõ
uenitur ad rei restitutionem, vt l.fi.ff.de rei ven.
qa pôt intelligi,ꝙ fiscus vendidit, & non tradi-
dit &c.& sic declara hanc gl.a versu.Item si tra-
ditus erat fundus &c. qui est supra vsq; ad locũ
istum,nec intelligas, ꝙ fiscus possit cõueniri rei
vendicatione,vt possessor, licet possit facere vt
possideat.l.Pôp.§.si is q precario.ff.de acq.pos.
Sed actione pignoraticia quæ est personalis, ꝯ
êt quis tenetur ad restituendũ ar.l.1.ŝ.si ven.pig.
aga.& hoc fuit mens huius glo.Et si opponatur
ꝙ actio pignoraticia requirit rei interuentũ.in-
sti.qui.mo.re ꝯhi.obli.in fi.& ꝙ hic res non per
uenit ad fiscum,& sic non possit ꝯhi act.pig. in-
tellige ꝙ fiscus occupauit res, & sic incipit possi
dere, vel êt si nunquam possedit si emptorê suũ
misit in possessionem : illa possessio emptoris
sufficit ad parandam obligationem , & actionê
pignoraticiã,vt l. creditor hypothecas.ŝ. de di-
strac.pig.licet Pe.aliter sentiat.sup.si vendi. pig.
aga.l. 1.sm Bar.In ea.gl.paulo post ibi,si autem
ꝯ emptorê.Hic incipit secunda lectura, qñ age-
batur ꝯ emptorem,& has duas lecturas, & hâc
l.intellige qñ venditio erat primo vel ipso iure
nulla,vt hic,& l.eum ꝯ ŝ.si vê.pig.aga. alias age
retur ꝯ venditorê primo , & in subsidium deue-
niretur ꝯ emptorem,vt l.1.In eo.ti.Bar.in ea.gl.
ibi.ff. de solu. l. pupilli. Istud de hoc interdicto
est singulare,& satis congruit hic. Nam hic ven
dita est res aliena in fraudê: Ideo pôt eo compete-
b re istud interdictũ fraudatorium , [b] vt d l.pupil-
li.& no.in l.1.ŝ.si ven.pig.aga. Edictum vero de
his q̃ in fraudem credit.loquitur qñ quis alienat
bona sua.Ideo illud est separatum ab interdicto
fraudatorio,pp quod Io.in arbore ponit sub di
uerso titu. interdictum fraudatorium ab illo qđ
in fraudem creditoris,declaratur plenius.d.l.pu
pilli.sm Bar.in ea.gl.ibi de iurisd.om.iud. in l.2.
& sm hoc hæc l.continet casum singularem,qđ
inspiciatur forus actoris , hoc est fisci vendentis
magis quam forus emptoris,cum alio vendente
te nũquam forus actoris inspiciatur. Sed solum
forus empto.vt l.venditor.ff.de iudi & l.1.supra
vbi in rem actio.secũdum Bar. In gl.mag. ibi est
no. sume hunc versum glo. per modum ꝯtrij. d.
l.j.alle.& deinde distingue,vt in gl. pone in l. 3.
in fi.gl.si.sub.quod nihil est , quia ibi loquitur in
ꝯctib.fisco perniciosis , hic aût erat perniciosus
priuato,cuius res vẽdita fuit , & iô illa pœna nõ
vendicat sibi locũ,vt no.ff.de publ.l.si multi. Dy.

ADDITIONES.

a Leg.2.Adde tex.in l.mancipia.sup.de ser fug & in l.2.sup. de sent.quæ sine cer.quan no Bar.in l.ad fiscum.sup.vbi cau-sæ fisca.& in l.1.de off procu.Cæs. Aduerte tamen ꝙ non est ordinarius,sed delegatus.no.Cyn.& Salyce.in l.1.sup.vbi & apud quem in integ.resti peta.

b Fraudatorium.Adde materiam istius interdicti fraudato-rij.& an.quibus,& quando competat.per Spe.in ti. de re.ec-cle.non alie.ver porro.& ver.cæterum. & ver. est & interdi-ctum,& in tit.ff.& C.de his quæ in frau.cre.per totum.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

1 Publicatis bonis statu integro remanente , non amittitur ius succedendi.

Bonorum appellatione an comprehendantur futura.

Statuta cõtra ius cõe disponentia quomodo interpretẽtur.

2 Feudatarius si recedat a feudo,an terra quas ibi tenebat remaneant domino.

Certa forma. Casus. Publicatio bo-
norum statu integro
remanente non impedit quem succedere : h. d.
Vnde scias,ꝙ qñ Imperator capiebat aliquã ter
ram non sibi amicã extrahebat inde hoies for-
tes & armigeros,& eos in alia loca transferebat,
& oĩa bona quæ habebant in illo loco publica-
bat,& alius locus mẽsuratus eis assignabatur, vt
hic,& insf.non licere.habe.metro. super tubrica.
& sic est notabilis hæc lex,ꝙ non perdit ius suc-
cedendi quamquam bona publicentur statu tñ
remanente, alias secus si status mutaretur perdê
do ciuitatem & libertatem. l. si qua pœna. ff. de
his qui sunt sui vel alie.iuris.Bar.In gl.fi. ibi per-
mitti intelligitur.& sic no. ꝙ statuta quæ dispo-
nunt ꝯ ius cõe non recipiunt interpretationem
extensiuã.de quo plene per Bart.in repetitione.
l.oẽs populi.& per Cy.& Doc.in l.2.C.de noxa.
& per Inno.ext.de cõsti.c.cum accessissent.gl.fi.
in fi.& sic no.ꝙ simplex appellatio bonorũ non
porrigit ad futura.qđ d.vt per Cy.& Doc. sup. q̃
res pig.obli.pos l.fi.& per Bar. plene in l.si ita.ff.
a de auro & argen. leg. [a] Super tota l. tertia sum-
2 me argumen. ex l. ista quod si aliquis tener rem
aliquam

ADDITIO.

a Leg. Adde dum dicit ꝙ bonorum appellatione non ve-niunt futura,dic ꝙ est verum in contractib.vt no.Bar. & Bal. in l.fi.C.de pac.per tex.fin.in l fi §.1.de leg.2.Ang.in l.fi ff de pig.Doc.Moder.in l.stipulatio hoc modo concepta. & ibi la te per Alex.in 7.col.& seq de ver.ob. maxime quãdo agitur de magno præiudicio,vt ibi per eum,& per Bar.Bal & Doc. in auth.sed cum testator.sup ad leg.Fal.& p Bal.in l.iubemus. sup.de sacros.eccl.in vltimis autem voluntatib.secus , vt per eosdem vbi.sup.& Bar.in alle.l.fi.in col.15 ver. Item de fru-ctib.sup.de pac.& in mate.huius q.vide gl. & Doc. in l.nam ad ea.in ver.præses de condi.& demon.& Bal.in l.3 in 2 col. ver.& not.quod si omnia bona sup.ad leg.Fal. tex. no.in l fi mandauero tibi §.is cui bona.ff.man.Pau.de Cas.cons. 30.& Car.omnino.in cle.2.in prin.ad fi.de pę.

aliquam in feudum a te, vel ad aliquem honorem, & recedat de eo loco in quo erant terræ quas ipse tenebat, ꝙ ipse terræ remanent pœnes dominum. arg. inf. de vetera. l. pen. & inf. de protec. & do. l. pe. & ar. inf. de prin. agen. in re. l. pe. & ar. sup. de epis. & cle. l. generaliter. econtra videtur ꝙ non debeant remanere pœnes dominum, Sed debeant alijs assignari. ar. inf. de decur. l. si ad magistratum, & l. quidam ignauiæ. & in auth. qui. mo. na. effi. sui §. si vero. eodem modo est arg. ꝙ si clericus non stet in ecclesia sua non gaudeat priuilegio clericali. arg. in præal. leg. secundum dubium de quo erat de cler. non resi. c. relatũ, & in c. iter quatuor. & c. ex tuæ. & c. fi. &c.

LEX V.

SVMMARIVM.

1 *Nuntio principis, an & quando sine literis credatur*
2 *Delegati an possint p testes probari, & an & quando sine literis credatur ei, & in quibus.*

1 Prohibitum. Casus. Nuncijs principis non creditur sine literis, & ipsis volentibus aliorum bona capere quilibet cuius interest potest de facto resistere. h. d. Et diuiditur in tres partes. In prima ponit vnum dictum. In secunda dat remedium ad obseruationẽ illius dicti. In tertia ponit quando officialibus est credendum. Secunda ibi, & vt omniũ. Tertia ibi, tunc enim Bar. In tex. ibi quorum interest: puto etiam quod ad resistendum potest quis conuocare amicos, & etiam sine conuocatione possent conueniri vicini & amici, vt l. si qs in seruiture. in si. ff. de furt. facit quod no. in l. 3. §. cum igitur. ff. de vi & vi ar. Et propterea est consuetum, quod oppressi exclament, succurrite, ex quo videntur conuocare venientes, vt l. prætor ait. § si quid. ff. vi bo. rap. & habes per gl. & Doct. in l. vt vim. ff. de iustit. & iur. Barto. In tex. ante fi. ibi cognouerit. hic videtur text. quod literæ sunt ostendendæ illis quorũ interest textus in authen. de collato. § eos. colum. 9. declarat melius quam alibi, quod hoc debet notũ fieri in curia præsidis prouinciæ quo facto illi officiali creditur per totam prouinciam, & intellige. l. hanc non habere locum nisi quando officialis mittitur de vna prouincia ad aliam. nam in eadem prouincia est præsumptio quod officialis sit notus, vt dicto §. eos. Est verum quod dicti officiales debent portare insignia officia-
a lium ex quibus cognoscantur, [a] vt nuncij baculum regium, alias posset eis resisti. l. item apud Labeonem §. si quis virgines. ff. de iniurijs. iũcta l. si ignorans. ff. loca. Barto. In tex. ibi cum literis nostris. no. quod officiali venienti cũ literis debet obediri, an autem mandatum priuati posset probari aliter quam per literas, vel instrumenta Doc. in l. 1. supra de procura. & plene per Bart. in l. eum qui. in fi. cum l. seq. ff. commo. Bart. In glo. quæ incipit resistentibus. no. quod loquitur de resistentia quæ potest fieri officiali, quod dic vt per Pet. Cyn & Doc. in l. 1. sup. vnde vi. & per Guil. de Cung. ff. de iusti & iu. l. vt vim. & p Dyn. in l. iniuriarum. §. 1. ff. de iniurijs. & per Ber. ext. de off. deleg. ex lris. in gl. pe. & per Dy. in c. ꝙ quis mandato facit iudicis. 11. q. 3. c. non debet, & p Inn. ext. de off. dele. c. si quando. In tex. ibi literis nostris, debet ergo commissio facta per principem probari per scripturam non per testes, vt
b hic. [b] & no. inf. de exc. & exac. l. qcunque. li. 12. & per hoc in auth. de col. §. eos autem. Iac. dicit ꝙ ille qui asserit delegationem a principe non possit nisi per literas probare, vt dictis iu. ib. Sed in alio delegato seruamus secundum generalẽ. C. de fid. instr. l. in exercendis. & per hoc facit. C. de nup. l. imperialis. §. fi. Sed certe imo & delegatus a principe probat etiã sine literis, vt in auth. vt in medio li. §. 1. & h. d. & per hoc. in authen. de litig. §. si non apud iudicem, & est alius vt in
2 auth. vt liti. iurent. §. quia vero. In omnib. enim istis fiebat delegatio per principem, ẽt sine scriptis potest dici, vt concordemus, aut qui asserit est in loco propinquo principi, & tunc posset probari per testes, aut in loco remoto, & tũc habet monstrare literas, vt d. l. 1. sup. de man. prin. & dic. §. eos autem. in auth. de colla. ar. ad hoc ff. de dam. infec. l. 4. §. si tam vicinum Sed hoc non bene concordat. l. & ideo potest dici, aut quis offert sibi mandatum, & tũc oportet, ꝙ habeat literas, vt d. l. vna. quia videtur suspitio, aut ab alio offertur: & tunc posset probari per testes, ꝙ non sit suspitio, & pro hoc quod dicitur de instrumento. in l. si cyrographum ff. de proba. nec hæc distinctio est bona, quia ipse posset facere vt alius offerret mãdatum, & subornaret testes. Et ideo ego dico aut mandatum est simplicis commissionis puta inter Cy. & me, & tunc posset probari per testes, vt d. auth. in medio li. §. 1. & §. hoc diximus. & vt in l. 3. §. quia vero. Si autẽ sit mandatum non simplicis cognitionis, Sed maioris potestatis, vt si asseram datam potestatem in exigendo aliquid magnum, vel vt sim iudex: & tunc si istud consonat officio, quod ego alias habebam, vt si mandat fieri aliquam
c executionem, [c] tunc possit probari per testes:

ADDITIONES.

a Cognoscantur. Adde ꝙ in his quæ sunt magni præiudicij, non creditur nuncio cum sigillo sine literis, no. Inno. in c. qa verisimile de præscri. arg. c. literas. eo. tit. idẽ tenet Abb. Sicu. post gl. & But in c. significante. de app. Bal. in c. i. de pa. consiã. ver. sigillo. & in l. si is qui sup de fur Bart. in extrauaganti ad reprimendum. ver. nuncium Lanfr. de Oria. in c. quoniam cõtra falsam. ver. citationes. & ibi plene Fely. post alios. de proba. Nisi consuetudo sit in contrarium no. Alex. in l. si domine ff. de fal. Bal. in l. si quando. sup. de testi. Io. de Imo. in c. cum parati de app. Fely late in alle. c. quoniam cõtra. in 8. col. ver. gl. in ver. citationes de proba.

b Vt hic. Adde casum in quo valet priuilegium principis super quo non est scriptura confecta de quo tamen aliter constat per Bal. in l. humanum. sup. de legi. & per Panor. in cle. dudum. in fi. ver. valet priuilegium. de sepult. Adde per Panor. Fely. & Doct. in rubr. de consti. nu. 3. & in addi. tam antequã eundem in c. in nostra in fi de rescrip.

c Executionem. Adde distinguendo iterum istud procedere si delegatus, qui aliquem actum iudicialem facit non sit vilis vel alias humilis persona, vel nisi procul ab eo illum actum faciat, vt no. sing do. Inno. in c. cum in iure. de offi. dele. Anto. de But. in c. præterea. de dila. Bal. in auth. offeratur in 4. colum. de lit. contes. late Bar. & Doc. in l. a. in 2. colum. ver. sed iuxta hoc quæro. ff. si quis in ius voc. nõ ierit. Pau. de Cas. cõsi. 48. & Spe. in tit. de cita. §. iam de citatione. ver. sed pone. Adde nouissime per Feli. post Innoc & Panorm. in c. pastoralis. de rescrip. Bal. & Alex. in al. l. 2. ff. si quis in ius voc. eundem Fely. in c. cum ex officij de præscr. & in c. super literis 16 col. de rescri. & in c. nonnullis. in 2. colu. vers. inquantum dicit eodem titu.

ftes:fic intelligo text.vt in authen. de ll. §.fi non apud iudicem: & fic habes in feruiente, quod non poteft aliquem citare fine mandato fuperioris, vt in authen.de quæfto.§. fi vero aliquid, & fine fcriptis poteft ei mãdari, vt §.fi vero epifcopus. in auth.de fanc.epi. Si autem non habet ita confonantiam cum fuo officio, vt puta ꝙ fit iudex: & tunc non poffet probari per teftes fic intelligo dictam l.vnam.& dictum. §. eos autem.de col imo eft cafus quod habet monftrare originale.inf.de diuerf.offi. l. probatorias. & l. fi.de Cung.

LEX VI.

Iuftas. Cafus. Procuratore fifci agente ante tempus actio perimitur, ficut quolibet priuato agente. h.d. fecundum primã lecturam. Sed fecundum fecundam lecturã hoc di.contra fifcum negligentia præfcribitur ficut contra priuatum.h.d.Bar. In tex.in fi.not.maiorem puniri vt terreatur minor. vnde illud. A boue maiori difcat arare minor. Fran. In glo. quæ eft fuper verbo concremari. ibi ideft amitti. dic ꝙ cum quis proponit actionem ad quã non eft admittendus, eft duplex modus repellendi, eft vnus de facto.f.lacerando libellum vel concremando eum in igne, & fic poteft ftare proprie. quafi dicat iudex comburat libellum, eft alius modus pronunciando, vt colligit in l. 2.in fi.§.ut nemo priua.cũ ibi notatis Bar. & Doc.

LEX VII.

SVMMARIVM.

1 *Bona litigiofa inter fifcum & alterum, apud quem debeant effe lite pendente, & ibid.ratio habetur.*
2 *Officialis ditatus pendente officio an præfumetur quæfiuiffe ex bonis fifci.*
3 *Publicatis bonis, fifcus poteft cogere notarios, vt inftrumenta exhibeant ad bona pertinentia.*
4 *Defcriptiones fieri bonorum lite pendente, an poffit petere fifcus.*

Defenfionis facultas, alias eft facilitas. Cafus. Contra fifcum licet cuilibet fe defendere & ante fñiam bona non auferuntur, poft fñiam follicite inueftigabuntur, quod ẽt in officialibus locum habet.h.d. Primo ponit vnum dictum. Secundo rõnem dicti. Tertio ex ijs ponit vnam conclufionẽ Quarto ponit effectum illius cõclufionis. Quinto circa prædicta mouet vnum dubium, & determinat. Secunda pars ibi: cum facultates. tertia ibi, ergo. quarta
1 ibi.vt cum. quinta ibi, fane Bar. In tex.princ. lex ifta loquitur qñ nondum conftabat bona pertinere ad fifcum, & oftẽdit penes quem effe de-
a beant, qõne pendente.[a] Item qualiter inquitatur de quantitate bonorum, & inquantũ teneatur qui de ipfis fubripit Dy. In tex.ibi inquietari defcribiq; hoc verum nifi effet contumax, & fugeret, vt de requi.ter.l.fi. Et circa hoc dic, ꝙ quædam eft defcriptio quæ eft idem quod incorporatio in patrimonio fifci, vt depingere arma fifcalia in domibus & poffeffionibus aliorum, & fimilia: & ifta prohibentur hic. ita intelligit glo. hic dum allegat.fup.vt nemo priua.l. a. cum fimilib. Quædam eft defcriptio. i. fcriptura quæ fit a tabellione, vt res non perdantur, vel fubtrahantur: & illud poteft fieri lite pendente, vt l. 1. §.pe.ibi vide Bar to.ff.de ven.in poffef.mit.licet fequeftratio fieri nõ poffit Bar. & ibi exemptionem. i. comprehenfionem non obftante ꝙ fint Cæfariani. Dy.in gl.1.in fi. Item ibi cõftabat bona vacantia hic dubitabatur Dy. In glo. 3. ibi in auth.vt nulli iudi. in §.fi. dic vt ibi no. & per Cy. in auth.bona.C.de bo.profcrip. & per Bar. ff. de
a bo.dam.l. 1. In gl. fi. in fi. dic ꝙ aut officialis habebat aliqua ante fuum officium, tunc non præfumitur habere a fifco ar. §. interdicimus. in gl.
b alleg.[b] aut quæfiuit bona per officium, & tunc aut erat officialis talis qui poterat cõtrahere de quo habetur.ff.fi cer.pet.l. præfidis. tunc præfumitur ex fua induftria habuiffe. ar.§.arbi.tut.l. fi defunctus.ff.pro focio.l. merito. aut non poterat fecundum officium fuũ contrahere de quo habetur.ff.de contrahen emp.l.non licet. & tũc præfumitur habuiffe a fifco, vt hic, & eft ratio propter prauam fufpitionem vitandam.ar. l ẽt. fup.de dona.int. vir. & vxo. & dic vt no. per Cy. in auth.licentiam.C.de epi.& cle & l. quicquid fi cer.pe In gl.quæ incipit.1.notarios no.ꝙ quãdo bona alicuius publicantur, poteft fifcus mit-
3 tere pro omnibus notarijs, fi habent aliqua inftrumenta ad illa bona pertinentia, & eos cogere, vt fibi exhibeantur Bar. In glo. nifi ibi præfumantur fifci: fi hoc effet verum effet valde notandum. Sed mihi nõ videtur verum per l. fi defunctus.C.arbi.tut.& ff.eod.titu.l.3.§.multa. vbi non præfumitur de bonis fifci, nifi liquido hoc probetur Bar. in ea.glo.ante fi.ibi in prælato dic vt in auth.licentiam.C.de epif.& cle.& not. extra de peculio cleri.c.1.de fuc.ab intefta. c. 2. & plenius 12.q.1.cap.funt manifeftæ. Super tota l. defenfionis facultas. Nota princ. l. ad quæftionem de facto, ago contra te, peto hæreditatem, in qua veniunt quæ poffides tempore fentẽtiæ fiue tempore lit.ff.de peti. hæred.fi quo tempore. Peto ergo lit.penden.vt defcribantur ea quæ
4 nunc poffides: quæro an fim audiendus, & videtur quod non, ne aliquid fiat in præiudicium liberalis iudicij.ff. de petitione hæredita. fi quis libertatem. & quia alia via ordinaria eft profpectum mihi: quia prohibita eft alienatio rerum hæreditariarum, vt l. Diuus eodem titulo, fecundo quia per tormenta feruorum poterit fciri veritas bonorum, vt fupra dixi ergo non debet ad hoc extraordinarium recurri quid plura. l. ifta in princip. di. expreffe, quod non fiat defcriptio: econtra quod fic, quia hoc peto gratia diminuendarum litium & exonerãdæ probationis. ergo fum audiendus infra de agri.

ADDITIONES.

a Pendente. Adde quod lite pendente debent effe penes poffefforem illorum videtur enim adhuc illorum dominus, vfque poft fententiam, vt dot. Barto. in l. abftinendi.ff.de in integ.reftitu Bal.in l.penul.10.colum.verficu. quæro dictum eft fuperius.fupra de conditio. infer. & in tit.de pa conftan. §.nos Romanorum.col.6.& in Spe.in tit.de accuf.§. fequitur videre ver.qualiter fiet.

b Alleg. Adde quod officialis pendente officio ditatus præfumitur ditatus de bonis fifci not.Bald in l.1 fupra de hæred. vel act.vendi. Idem in l.quifquis fupra fi cert. peta.& in c.1. de conten.inter do.& fidc.in vfib.feud. latius per Alexan. in l.diuus.ff.de bon.dam.

agri.& censi.litibus. Item quo iure resistis ne fiat descriptio, cum mihi multum prosit & tibi nihil noceat: ego enim exonerabo onere probationis nec aliquid iuris imutatur, cum non habeat locum ista descriptio, nisi in euentu victoriæ. ar. ff. ad l. aquil. Si tua non interest: ergo malitiose facis volens vt fiat longiori tempore quod pôt citeriori, ergo non debes audiri. ff. de serui. si cui. credo quod fiat descriptio: quia mihi prodest & tibi non nocet. p l. quæ dirimit quæstionem. ff. de aq.

a pluu. l. 2. §. item varijs.ª & hoc l. non habet quia loquitur de illa descriptione: quia valebat consistere & facit supra de bo. dã. l. si quis intra An. de Barulo; quod credo expensis tamen meis vt di cto. §. item varijs.

ADDITIO.

a Varijs voluit allegare. ff. de aqua pluuia arcē. l. 2. § itē varus.

LEX VIII.

SVMMARIVM.

Instrumentum fictitium recipiens in fraudē fisci qualiter puniatur.

Qui in contractib. Casus. Qui in fraudem fisci super rebus fisco incorporatis contraxit punitur in quadruplum. hoc dicunt Bart. & Dyn. In glo. super verbo quadrupli ibi facto priuato, de hoc per Iac. de Are. in d. l. aufertur. §. fi. In glo. fi. ibi etiam si multi sunt. no. quod licet in alijs delictis qlibet teneatur insolidum tamen in officialibus est secus vt l. si multi. ff. de publ. & ibi per Bar. in eadem gl. in fi. nota contra illos qui recipiunt in fraudem fisci promissiones & venditiones ficti-

a tiasª vt teneantur in duplū vt hic & ff. eod. l. aufertur. §. fi. qđ euenit sæpe in facto laudimiorum fisco debitorum ex aliquo cōtractu venditionis ponendo contractum donationis, vt tales fraudantes, solū puniantur pœna dupli cum nondū essent incorporata in patrimonio fisci alias aūt completo contractu sic debito & incorporato laudimio punirentur in quadruplū, vt hic no.

ADDITIO.

a Fictitias. Adde qualiter puniatur recipiens instrumentum fictitium vel simulatum etiam in hoc casu per Bal. in ampliatē § scribam. de prohibi. feu. alie. per Fede. in vsib. feu. Cynus in l. i. quir de imu. nemini conce. c. lib. Ang. late in auct. de nō alie. §. hoc quoque & §. hæc igitur vb. bon. tex. cod. tit. cann. & maxime per Ioā. Andr. in regula sine culpa. de reg. iur. libr. 6. in Mercur.

LEX IX.

SVMMARIVM.

Consuetudo antiqua circa expensas fiendas iudici per conducentem eum in eundo redeundo & stando seruanda est. item in electionibus dignitatum.

Super creandis. Casus. Forma data & consuetudo antiqua in electione officialium est seruanda. hoc dicit. Et præmitte pro euidentia casum quod procurator rei priuatæ. s. Cæsaris fecerat vnam suā legem disponētem qualiter susceptores eligerētur. Imperator mandat illam dispositionem & antiquam consuetudinem obseruari: super qua officialium electione, Pone exemplum in Baiulo Montispessulani qui est susceptor laudimiorum & sub Baiulo qui est compositionum, &c. dic vt no. in l. non tantum. § fi. ff. de decurio. Bar. In text. ibi super creandis. i. nominandis vel ordinandis. Odoff. vel sic qui debeāt eligere susceptores & cuius periculo, & vñ debeāt percipere alimenta ipsi & eorum familiares qui cum susceptoribus stant, dicit. h. d. Dy. in tex. ibi antiqua cō suetudine. not. seruamus antiquam consuetudinem circa expensas fiendas iudici per conducentem eum in eundo redeundo & stando. facit l. domini prædiorum infra de agri. & cēsi. & supra loca. l. exempro. Bar. Item no quod in electionibus dignitatum & officiorum non tantum serua

a tur ius sicut antiqua consuetudo ª quod adeo bene alia lege non inuenitur sic extra de elec c. cū ecclesia vulterana. & de cōsue. c. cū olim & pro hoc infra de priuile. scola. l. quotiens. & de diuersis offi. l. viros. & ibi not. lib. 12. Odoff. In eandē. ibi pabulas alimentorum & ibi yrenarcha. i. milite qui vadit ad inquirēdum latrones Dyn. & sic not. ff. de mu. & ho. l. fi. §. yrenarchæ. In gl. 1. ibi rerum priuatarū sic exponitur. supra de of. comitis rerum priuatarum. l. 1. in yrenarcha. Pone exēplum in capite scribarum. & oppositio in subbaiulo Montispessullani.

ADDITIO.

a Consuetudo. & ratio est quia talis consuetudo habet vim priuilegii principis vt not. l. 2. § ductus aquæ ff. de aq. quoti. & æst. Archi in c. conquestus 9. q. 3 & quod debeat seruari in electionibus dignitatum. not. late Bal. in c. 1 in 2. col. in princ. ver si. Item no. quod dicitur de feud. mar. in vsi. feudo.

LEX X.

SVMMARIVM,

1 *Accusatus de hæresi si mortē sibi consciuerit, cui incūbat onus probandi eius innocentiam.*

2 *Bona accusati de crimine, ex quo publicatur, qui sibi mortē consciuit an auferantur hæredibus condemnatione non secuta.*

Eorum. secūdum primam lecturam hoc intendit, bona delinquentis mortui non pertinent ad fiscum, nisi viuens fuerit condemnatus. h. d. Et hanc primam lecturam intellige quantum ad pœnam criminaliter inferē dam. Sed si ageretur ciuiliter qualiter contra hæredem trāctat pœna dic. vt. l. 1. supra ne ex delic. defunc. quando criminaliter dic plenissime vt in l. iudiciorum. ff. de accu. & plene dixi in l. 1. ff. de priua. delic. Bar. Et ibi eorum idest criminoso rum Dy. & ibi conuictos & intelligas in criminibus quorum accusatio durat post mortē, dicas conuictos etiam post mortem. Sed si de criminibus quorum accusatio morte expirat, vt regulariter, tunc dic conuictos aute mortem Dy. In tex. ibi criminibus publicis vel priuatis si agatur

tut criminali: secus si ciuiliter, vt l. vna. supra ex delic. de. & no. ff. de pu. iudi. l. ex iudiciorũ. Odof.
1 Bertran. de Deucio. Super glo. 1. sed quid si accusatur de crimine hæreseos, ex quo constat bona publicari, & constat ꝙ mortem sibi cõsciuit & hæredes nolunt innocentiam purgare, cui incumbit onus probandi. Responsio vt aperte dicitur. ff. de bonis eo. qui mor. sibi consci. l. fin. §. de illo Dyn. & Odoff. Et ibi secundo, pone secundum secundam lecturam hoc intendit, vbi crimen non extinguitur morte bona non auferuntur hæredibus nisi de crimine condemnatione secuta, hoc dicit, & secundum hoc expone textum ibi post publicam accusationem. s. productam contra eos, qui se dicebant hæredes defuncti. & nota istum casum secundum Barto. In gl.
a quæ est super verbo tertio, dic secundum tertiã lecturam hoc intendit: bona eius, qui metu criminis se occidit non auferuntur hæredibus, nisi accusatione proposita & condemnatione secuta. h. d. Bar. glo. magna in fi. hic examinaui in l. fi. ff. de bonis eorũ, qui mortẽ sibi consciue. Bar.

Pone hoc sequens super tota glo. l. 2. Rubricæ præcedentis.

Quod venim credo quia non potest confirmari, vt ex tũc quod incœpit cognoscere. ff. de offi. procõs. obseruare. §. si. nec vt ex nunc: quia sic iudicia essent super futuro, qđ esse non potest, vt ff. de iudi. l. non quemadmod. Item iurisdictio est de publico, vt no. in auth. de feu. tit. §. ipsos quoque, quæ autẽ sunt de iure publico, aut ab initio valent, aut nunquam confirmãtur. insti. de aucto. tut. §. tutor. & l. nunquam. ff. de vsucap. & ff. de aucto. tut. l. obligari. §. tutor. Tholosam. vel dic ꝙ est ratio diuersitatis inter procuratorem & eũ qui cognouit nomine alieno: quia in agente nomine alieno versat̃ ius priuatum. vt ff. de procur. l. 1. qđ põt esse in pendenti, vt d. l. licet. in alio aũt publicũ tñ vt ff. de iust. & iur. l. 1. §. publicũ. quod non dẽt ex alieno pendere arbitrio, vt dr̃ in testõ. & not. supr. qui testa. fa. poss. l. senium. Tho. de Franginis: vel dic clarius ꝙ vbi in iurisdictione est defectus, nihil operatur ratihabitio, vt no. sup. vbi đ crim. agi oportet. l. 1. & sup. qui pro sua iurisdi. l. 1. extra de re iudi. c. 1. Secus vbi est carentia consensus partis: qa falsus procurator, nam tunc ratihibitio valet, vt d. l. licet, & est rõ quia in primo casu si valeret derogaret iuri publico: quia iurisdictio est de iure publico, in secundo derogaretur iuri priuato. Anton. de Barulo.

De conueniendis fisci debitoribus & alijs rebus.

LEX PRIMA.

Non iniusta. Casus. Primo debet cõueniri debitor principalis quam conueniatur pignorum fisco obligatorum possessor. h. d. Vel sic fideiussor officialium non potest conueniri. nisi principali discusso ẽt si de bonis principalis aliqua emerit. h. d. Dy. In glo. magna super prima positione casus. ibi licet in alijs fideiussoribus sit secus. mihi videtur, quod quantum ad casum huius l. non sit aliqua specialitas, nam fideiussit non simpliciter, sed promittendo indemnitatẽ secundũ quod videtur innui, vt prius principalis debeat conueniri, vt videatur in quo fiscus sit damnificatus, vt l. decem stipulatus. ff. de verb. oblig. facit. l. fi. ff. si cer. pe. & l. 2. supra si mater inde. promi. & ff. ad Velleia. l. tutor. Qualiter autem & ad quid potest cõueniri ille qui indemnitatem promisit habes gl. in l. 2. supra de sen. quæ sine cer. quanti. Et de his apparet ꝙ qui promittit indemnitatem etiam si renunciauerit beneficio de fideiussoribus non
a possit conueniri ante principalem,[a] hoc enim inducit hoc casu natura obligationis magis quã beneficium fideiussionis Bar. Secundum secundam lecturam hoc intendit. Ex tacita hipotheca non potest conueniri possessor nisi principali discusso. h. d. Hodie est ius commune, vt in authen. hoc si debitor. supra de pign. Bar. Secundũ tertiam lecturam hoc intendit debitor debitoris non potest cõueniri a fisco, nisi principali discusso. h. d. In tex. ibi repromissa fisco indemnitate. scilicet ab eo qui fideiussit pro officiali secundum primam lecturam vel ab ipsomet officiali, secundum secundam & tertiam lecturam. In gl. secũda, ibi immo certe speciale: dic breuiter secundum primam lecturam, ꝙ continet ius singulare habito respectu ad ista tempora. idem secundũ vltimam lec. sed secundum mediã continet ius commune. B.

ADDITIO.

a Principalem. idem Bar. in l. quæro, ff. loca Albe. contra in l. fi ea. C. man. Idem tenet cum bar. Alex. in l. curatores. §. magistratu. ff. de administr. re. ad ci. pert. Bar. & Alexan in l. si quis vxori. § si fugitiuum. de fur. Bal. in l. 1. supra de condi. ob tur. causam gl. in l. sniam. sup. de fideius. secundum Lodo. in sing. in ver. fiscus. ver. quæro verum. nota. aliquid infra de decu. l. 1. in addi.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Fiscus repetit quod est tabulario solutum non seruata solemnitate, vel quod in eius vtilitatem non est versum, & qua solemnitas requiratur.*

Fisco. Casus. Cautio quæ non probat contra fiscum, sed contra officialem facit, vt officialis primo conueniatur. h. d. Bar. Vel sic, debitori fisci soluenti sine scriptione liberatio non contingit, tamen prius conueniendus est exactor, ad quem pecunia soluta peruenit, quo excusso peruenitur ad debitorẽ. h. d. Dy. In
1 text. ibi relatum, id est dicitur fuisse relatum. i. positum in rationibus fisci, & peruenisse ad fiscum & non fuerit verũ: & ideo fisco remanet adhuc actio ad repetendum. Vel dic etiam si vere fuerit illatum rationibus fisci, sed ideo remanet actio: quia non seruata solemnitate fuit illatum quasi ex hoc illatum esse non videatur. Odoffr. Sed Bar. aliter sentit vt scripsi super 1. gl. In tex. ibi ꝫ te priuatum, qui debebas soluere tributum & soluisti. numerus soluitur Odoff. & ibi. reposcatur. id est iterum petatur. Odoff. in gl. quæ incipit hoc argentum ibi. auth. ꝫ q ꝓpriã. immo si

peruc-

peruenit in vtilitatē publicam liberatur soluēs licet subscriptio non interuenit vt infra de solu. debi.ciu.l.1.lib.11.Nam & idē in pupillo cui respublica assimilatur vt l.in pupillo.ff.de solut. & idem in muliere, quæ quantum ad casum dotis fisco æquipollet.vt ff. solut.matrimo. l. si pater. Dy.iuncta.l.rem publicā. infra de iure reipub.li. 11.In fi.penul.gl.ibi si tutor vel cur.inter.l.3.Sed in illis par.causa,obligationis vtriusque videtur: & ideo est in arbitrio actoris quod eligat.Arg.ff. de le.1.l.si ex toto.§.si infra scriptum.& l.nemo ex his. §. quotiens de regu. iur.hic autē est principalior causa,obligationis oneris sustinendi illius exactoris ad quē solutio peruenit, quā debitoris qui exactori soluit: & ideo primo conuenitur exactor vt in authen.de fideius.§.1.& infra l.proxima.Dyn.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *In administratoribus publicis prius conuenitur nominator quam collega. At diuersum seruatur in tutoribus. Et quæ sit diuersitatis ratio ibidem & nu. 2.*

Quoniam. Casus. Si diuisa est administratio a iudice vel ab ipsis officialibus prius conuenitur gerens & fideiussores & nominatores ipsius, quā perueniat ad collegam h.d.Bar.Vel sic administratione diuisa primo conuenitur gerens secundo nominator, tertio non gerens.h.d.Dy.In tex.ibi eum scilicet augerium & ibi vos.s. collegas:& ibi augerio proprium nomen Odoff.ibi cæterorum.i. aliquorū Odoff. In gl.magna in fine.circa hoc notatur & melius in d.l.imperator:ff.ad municipa. in administrationibus priuatis dic vt in l.1.§.nunc tractemus.ff.de tute.& ra.distra.& l.1.sup.de transa. In glo.mag.ante fi.ibi & aliud in tutoribus.sed quæ
1 est ratio diuersitatis, quod quando tutores inter se diuidunt administrationem prius conuenitur collega, quā noīator:& tñ in istis administratorib' prius noīator q̄ collega.dico,ꝙ administratores reip. magis sūt occupati ꝑ administratione q̄ administratores pupillar.q.qui & a quib.l.1.& iō ꝑp multitudinem ocupationis magis lex committit eis diuisionem administrationis, quam tutoribus, vt sicut diuisione facta per iudicē prius conuenitur nominator,quā collega:sic ēt facta per seipsos ar.ad hoc supra de re
2 iudi.l.2.Vel potest esse ratio quia isti decuriones qui nominant magistratus vt l. 2. infra de decurio. specialiter eliguntur & principaliter ad nominandum magistratus, non sunt etiam ad nominandum tutores & curatores vt.ff.ad munic. l.2.& de magistra.conuen.l.1.in princip.& ideo non mirum si magis debent, esse diligentes quam magistratus in eligendo principales tu.& cu.& per consequens si negligenter egerint magis debent puniri ar.C.ad l.iul.rep.l.fi.& ff.de in-
a iuriis, nec magistratibus,[a] vel potest dici quod tutela & cura potest geri per alium. ff. de admi. tuto.ita autem.§. gessisse. vnde eo casu collega videtur gessisse at in officio publ.non potest per alium geri vt infra de decurio. l. nullus. Guil. Deucio.

ADDITIO.

a Magistratibus Adde vbi conueniuntur & per quem iudicē puniuntur per Bal. in l. 1. sup. vbi de crim.agi.opor.& Spe. in tit.de compe.iudi.ad ver.39.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

1 *Cessio non fit inuito creditore, & fit tamē inuito debitore.*

Hi qui. Casus. Debitores fisci exigunt̄ sūmatim, nec possunt impetrare vt eodem modo debitores sui exigantur,sed corū exactio in ordinario iudicio defertur,hoc dicit Barto.facit.l. licitatio. §. fi.ff.de publi.In tex.ibi frustratione, not.ex hoc verbo quód debitores fisci exiguntur summatim:quod intelligo quādo debitores iam erant redacti in numero debitorum puta ex aliquo contractu, vel ob tributa, & similia vt hic & infra de exact.tribu.l.2.& l.sacrilegij.§.fi.ad l.iul.pec.in auth.vt iudi.sine quoquo suffrag. §. oportet. colla.2.& ibi textus assignat rationem.Sed si nō essent redacti in numero debitorum sed erat dubium an essent debitores: & tunc contra istos debet fiscus agere ordinario iudicio vt hic:& l.facultas supra tit.1. Bar. In tex. Ibi obseruatis scilicet ipsis debitoribus fisci.Odof.& ibi cum compleuerint.s. solutionē eius quod fisco debent Odoff. ibi cognoscant.i. secundum formam iuris, & ordinem iudiciariū eos conueniāt non aūt per vim, vt quia dicebāt fisco,ex quo vultis, quod ego soluam vobis qd̄ debeo compellatis debitorem meū,vel cōpellā eum per vim:certe non possum immo si facerē caderem a iure meo vt supra vnde vi l.si quis in
1 tantam. Odoff. Super tota l. collige ex hac. l. ꝙ non fit cessio inuito creditore vt hic & supra si cer. pet. nō aduersus, quod ex eo procedit quia aliud pro alio &c.supra de sol.cum a quo.qd est verum,quando aliquis tenetur ex suo contractu secus quādo habet actionem : quia tūc cessio ꝑ iusta præstatione habetur vt ff.de pe.l. quod debetur;& dic vt ibi. Sed licet non fiat inuito cre-
a ditore:fit tamē inuito debitore [a] vt supra de noua.l.1.An.dicitur & auc.Rebuffi.

ADDITIO.

a Debitore. Adde Spe.in tit.de ces.act §.1.in vlt.col & ibi Io. An.in add.q̄ incip.& ibi super ver.Item quæritur.Qd̄ amplio etiam eo non citato & inscio. notat Bal in l.fi.in 1.col.vers. ego dico a simili. supra qui admit. ad bon.pos. Idem in l. 2.de hære.vel act.vend.

LEX V.

SVMMARIVM.

1 *Confessio non inducitur ad obligandum sed ad dirigendū obligat. quæ præcessit & ad illius ex causa præcedenti probationem.*

2 *Confessio facta absente parte an valeat remissiue.*

Inter cartulas. Casus. Scriptura priuata non facit fidem pro scribente, vel eius hæredibus etiam si fiscus sibi successerit hoc dicit Bar.In text.ibi credita. idest numerata continebat in dicto breui Odof. & ibi incerta sunt idest quæ in dicta cedula continentur. Odoff.& ibi ostendātur scilicet scriptis, vel alijs legitimis probationibus, vt per debi-

debitorum confessionem Odoffre. conscripta
sunt in dicto breui Odoffre. In glos. Ibi vanitate
in fine de hoc plene per Bario. in l. nuda. ff. de
dona. & in auth. & si contractus. sup. de fide in-
strumen. Sed nunquid ex confessione efficaci
agitur vel tantum probatur? dico aut confessio
a emittitur in iudicio [a] aut extra. Primo casu di-
co qđ ex tali confessione agitur & datur actio.
ff. de interro. actio. de ætate. §. qui interrogatus.
& sic intelligo quod no. ff. de confes. l. certum. §.
penult. Secundo casu subdistingue cũ cõtinet
enuntiationem tñ, & non agitur, Sed tantũ pro
bat ff. depos. publia. §. fina. aut dispositionem.
verbi gratia confiteor tibi me debere centum
ex emptione, quæ promitto tibi soluere, & tunc
agitur ex tali confessione. Ita enim videmus in
vltima voluntate argum. ff. de leg. 2. l. Lucius. §.
quisquis. & ar. in authen. de iure. a mo. præf. §. &
hoc nil aliud quam agere ex ob. literarum Ber.
de Deucio. vel dic clarius quod confessio nun-
1 quam inducitur ad obligandum. Sed ad obliga-
tionis ex causa præcedenti probationem quod
satis ex l. generaliter. C. de non nume. pecun. col
ligitur. Verum tñ est quod quidam dixerunt ꝙ
ex tali confessione oritur conditio ex l. quod
est falsum: quia nunquam ex confessione oritur
obligatio nisi in contractu literarum, quando
confessio fit spe fu-nu. & speciale est quod tunc
oriatur cõdictio ex l. instit. de li. obli. in princ. er-
go in alijs contrarium est ius commune, debeo
ergo in libello asserere casum, & causam pro-
positam probabo per confessionem, fit ergo
confessio non ad obligandum, sed ad dirigen-
dum obligationẽ, quæ præcessit vt optime hoc
colligitur in dicta l. generaliter. & l. publia me.
ff. depos. damnatur ergo sententia illorum, qui
dixerunt ex dicta confessione dari cõdictio. ex l.
2 Dominus Bermundus. Sed an dicta confessio fa
cta absenti valeat ad probandum. dic vt notat
Dyn. in l. nuda ratio. ff. de donatio. licet aliter
videtur not. in dicta l. cum de indebito. §. fin. Ia-
b cob. Rebuffi. [b]

ADDITIONES.

a Iudicio. Vide Cy. in l. generaliter de non nume. pecun. & in l. 1. de fal causa adiect. leg. Adde late pro hac quæstione Dom. Fely. post Abb. in c. si cautio. in 5. col. vtrunque versi. in glo. in ver. causam. de fide instrumen. & ibi vt dixit Abb. colum. 5. versic. 3 principaliter Adde ibidem Dom. Lanfran. de Oria. in repet. c. quoniam contra. versic. confessiones. colu. 7. versicu. vnum est tamen mente. & ibi in addi meis. & Anto. Vide Dom. meum Do. Decium consi. 18 colum. 2. & consilio 146. colum. 2.

b Iac. Rebuffi. Adde pro istius q. deci. Pe. Cyn. & Salyc. in l. generaliter. supra de non nume. pecu. Bart. in l. admonendi. ff. de iureiuran & in l. certum. § si quis absente. ff. de confess. Panorm. in c si cautio & ibi late per Felyo. post omnes. in 4. col. vers 3. principaliter. de fid. instrum. eundem Panormi. in c. fin & ibi aliquos casus. plene probatur de confessione absente parte extra de confes.

De fide instrumentorum, & iure hastæ fiscalis, & de adiectionibus.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 Solemnitas inducta in fauorẽ debitoris circa bonorũ alienationem per iudicem, vel emptorem omitti non potest.

2 Verba enunciatiua posita in contractibus probant inter easdem partes, quando continent id, in quo partes sibi possunt præiudicare.

Quod in libellum. Casus. Si res fiscalis venda
tur omissa solemnitate, quæ de iure est adhiben
da, debet restitui debitori debitum soluenti vna
cum fructibus perceptis & percipiendis. Dy. vel
sic, si probetur quod in venditione rei debitoris
fisci debita solemnitas non fuerit seruata, retra
hetur res cum fructibus perceptis & percipien-
dis. h. d. Bar. In tex. ibi procuratori meo, scilicet
Cæsaris, Odoff. & ibi contulisti. si tu debitor ob-
ligatus ex contractu, vel quasi Odoff. officiũ, sci-
licet adhærens actioni. Ber. de Deutio. Ibi facul-
tas. i. præsidi, & dic vendenti. i. interponenti au-
thoritatem in venditione Dy. habitis. Ista sub-
hastatio fiebat, quia præconizabatur per ciuita-
tem si quis vult emere talem rem, plus offerenti
dabitur, & publice venalis dẽt esse viginti dieb.
Dy. Et ibi res scilicet suas, & ibi recipies iudicis
officio, vt statim subijcit in glo. In glo. mag. ibi.
sup. de contrah. & commi. stipu. l. optimam. Ista
opinio communiter tenetur quam intelligo, ꝙ
de hoc erat scriptura quæ continebat dispositi-
uè quomodo tali die loco, & restibus fuit facta
subhastatio, & quomodo procurator fisci inter-
uenit, & sic de quolibet actu fuit factum instru-
mentum per se, vt hic gl. innuit ex l. cum preci-
bus quam allegat. Si n hoc cõtinetur in scriptu-
ra enunciatiuè de præterito, verbi gratia nota-
rius hodie facit instrumentũ venditionis in quo
narrat ꝙ factæ fuerunt subhastationes debitæ, &
similia, & tunc illi instrumento non est stãdum
quia instrumentum non probat nisi ea quæ in-
teruenerunt quæ fuerunt tempore & loco cele-
brati instrumenti, vt no. per Inn. extra de proba.
c. qm̃ ꝯ falsam. Sed subhastationes non potue-
runt interuenire tunc quia debet stare 20. dieb.
vt s. nota. & inf. l. 4. præterea tunc non est pro-
prie instrumentum de illo facto, Sed magis fa-
cit denominationem alterius instrũ ergo & c. vt
in authentica, si quis in aliquo. su p. de eden. Itẽ
1 cum ista solemnitas sit inducta in fauorem de-
bitoris cuius bona alienantur & etiam in fauo-
rem fisci non possunt officiales qui vendunt, &
emptor renunciare huic solemnitati, vt l. ius pu
blicum. ff. de pac. Sed si eorum confessioni sta-
retur iam data esset via similis renunciationi er-
go non valet l. doli mali exceptio. ff. de nouati.
2 Et secundum hoc illud quod dicitur in l. opti-
mam, ꝙ verba enunciatiua posita in contracti-
bus probant inter easdem partes intelligo quan
do continent id in quo partes possunt sibi præ-
a iudicare, alias secus [a] de quo plene dixi in d. l.
sciendum. ff. de ver. ob. Bar. in gl. fi. & sic glo. hic
variat. Sed breuiter dic ꝙ hic loquitur quando
tit. habetur pro non tit. arg. l. nec vllam. §. 1. ff. de
peti. hær. Bar. & Iac. Rebuffi.

ADDITIO.

a Secus. No. Bar. in l. si forte ver. vltimo hæc l. facit in ar. ff. de Castr. pec. Alex. in l. rem alienam ff de pig. act. quem uide oino in l. si donationem supra de colla & Lanfr. de Oria. in repe. c. quoniam contra falsam in prin. ext. de proba.

LEX

LEX II.

SVMMARIVM,

1 *In libello possunt cumulari plures causæ, quarum qualibet esset sufficiens ad victoriam.*

Duplex ratio. venditio facta per fiscum solemnitate non
seruata non valet,& ideo debet restitui debitori
debitum exsoluenti Dy. in tex.ibi quapropter il
licita, quod propter duas rationes debet,vel sic
& melius;hæc lex dicit idem quod præcedens si
in venditione debita solemnitas non seruetur
1 res vendita retrahetur. hoc dicit Bart. Ex fi.text.
not. quòd potest quis agere quandoque tanquã
quilibet de populo & etiam pro suo proprio in-
teresse vt hic in fine,tam indemnitati fisci,& tex.
similem habes in l. licet. ff. de procura. & quod
not.in l.iuris gentium. §.si paciscar. ff. de pactis
not. 2. ꝙ in libello possunt accumulari plures
a causæ quarũ quælibet per se esset sufficiẽs [a] facit
quod not. supra de eden. l.edita.& sufficit alterã
probare vt not.extra de rescript.c.2.nisi se astrin
xerit ad vtramque probandam:quod dic vt ple-
nissime dixi.de re iudi.l.diuus.Barto.& per Din.
extra de regu.iur.c.nullus pluribus libro 6. In tex.
super verbo in fraudẽ tuam scilicet tui debitoris
qa ꝓ modico debito vẽdita fuit res d̃bitoris ma
gni valoris & vili ꝑcio Odoff. Itẽ ibi cõmentũ
quasi di.in damnũ fisci qa per talẽ fraudẽ non est
in toto debito satisfactum fisco.& est sensus hu-
ius verbi, commentum compositio facta per
mendacium & facta, per verba ornata & falsa
Odoff. & Iac.Rebuffi.

ADDITIO.

a Sufficiens. Adde Bald.in l.per diuersas.in 11.q.supra mãd.& Bal.in cons.quod incip.cõmune licignani.& vtrum talis libellus ita conceptus sit vnus vel plures vide eundem Bal. l.edita.infra alle.in 23.col.3 de eden.& in l.1.de fideco.Spe.in tit. de lit.contest § 2. in prin.& omnino per Ang & Alex.in l.si certe.de verbo.oblig.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Vxor si aliquam rem emit, in aliquibus casibus sit sua non obstante l.etiam C. de donat.inter vir.& vxor.cum similibus.*

2 *Litis contestationem impedit exceptio euictionis.*

Etsi instrumẽta. Casus.Venditio facta per fiscum
valet etiam sine scriptura, dum tamen alio mo
do probari possit hoc dicit Dy. Sequitur in text.
ibi: vxore tua contrariante qui q̃stionẽ propo-
suisti. Et ibi quibuscunque probationibus: hoc
verum in debitoribus cum fisco contrahentibus
qui non erant redacti in numero debitorum,
1 alias non posset probari solutio nisi per scriptu
ram.supra.tit 1.l.1.secundum Bart.Et ibi & in eã
dominium trãslatum, facit,quod si vxor alicui[9]
emit aliquam rem illa res sit vxoris non obstan
te.l dicente, quòd quicquid vxor quærit, præsu-
mitur de bonis viri vt l.et.supra de don.inter uirũ
& vxo.& l. quintus.ff de dona.inter virũ & vxo.
quia fateor quòd præsumitur empta de pecunia
viri,& vxor, tenebitur viro ad precium,tamẽ res
non est viri sed vxoris vt hic & l.1. & l. multum
supra si quis alteri vel sibi Bar.& est tex.expressius
in l.si ex ea pecunia supra de rei vendic.& ibi re-
2 ferre quæstionẽ non sinet. No.ex hoc text.& vi-
detur hic casus quòd illa exceptio quem de eui-
ctione teneri &c. de qua in l. vendicantem. ff.
a de euictio. impedit litis contesta. [a] vt hic refer-
re &c. quasi dicat non patietur litem contestari:
aliæ leges videntur dicere quòd talis exceptio
opponitur ad merita causæ magis quam ad im-
pediendum processum vt dicta l.vendicãtem &
supra de euict.l.exceptione.& sup. de rei ven. l.
cum a matre. possum tamen dicere vtrumque
procedere quod opponatur ad merita causæ &
ad processum per hanc l.& alias ll. supra allega-
tas faciũt.l.vẽditori.supra de rebus alie. nõ alie.
Barto.in glos.2.quæ est super verbo probationi
bus ibi, idoneis, hoc est notabile ꝑpter statuta
& alia multa Barto.

ADDITIO.

a Conte. Adde Spe.in tit.de emp. & ven §.3.ver.itẽ pone Bar. in l.si procurator Cæsaris.in prin.ff eod.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

1 *Terminus a iure alicui actui præfixus potest augeri non autem minui.*

2 *Dilatio lapso termino an & quando possit concedi.*

3 *Pensio an sit diuidenda inter emptorem, & venditorem.*

4 *Subhastatio an requiratur in rebus fiscalibus ad longum tempus locatis.*

Si tempora. Venditione facta a fisco admittitur secundus em-
ptor qui maius preciũ offert. hoc dicit Dyn.vel
melius infra tempus in subhastatione statutum
quilibet veniens admittitur licet res alteri fuerit
vendita.hoc dicit Bart.in text.ibi patiuntur quia
sunt elapsa Odoff. in gl.1.in prin.ibi & dic quòd
quando fiebat subhastatio dicebatur per præco-
nem &c.hæc est prima lectura secundum quam
not.quòd tempus arbitrio offic.vendentis statui
tur. secũdum quòd no.ꝙ licet vni sit vendita res
infra tẽpus admittitur alius. & ita intellige hãc
1 gl.quam not. Barto.In eadem gloss ibi si autem
cum ipso emptore,hæc est secunda lectura, quæ
est vera in se tamen non habet dubitationem.
Bar.In eadem gloss. ibi vel dic.hæc est tertia le-
ctura Bart.& ibi forte licet glo.ponat hic dubita
tiue tamen pro constãti tenuit supra eadem l.1.
quod tenetur communiter & facta coniunctio-
ne huius tertiæ lecturæ cum prima dic quòd offi
cialis istud tempus.10.dierũ potest augere vt in
a prima lectura non diminuere, [a] vt dicta authẽ.
hoc

ADDITIO.

a Diminuere Ratio est quia quãdo terminus certus ad aliquẽ actum faciendum a iure statuitur præueniri non põt, proro gari autem sic hoc nota.Bal.in l.si in 3.col.ver.quæro quid si dictũ supra qui admit.ad bo.posses. Panor.in cle.quis de app. Lanfr.de Orta,& quod ibi no.in c.quoniã contra.ver.dilatio nes.nu 8.& ibi in 2.mea addi.in vers. neque tenet de prob.& Feli.in c.licet col.1 1.uer.mutatur tertio co.de prob.

hoc ius porrectum. & l. 4. §. si quis condemna-
tus. ff. de re iudi. & est ratio quia in augendo est
fauor fisci quoniã plures venire poterunt. Bart.
In ea. glo. in fi. non habet locum, & sic secũdum
istam glos. hæc l. non habet locum in venditio-
ne rerum ciuitatis vel priuatorũ; tu dicas ꝙ ve-
rum est quantum ad hoc ꝙ in venditionibus re
rum ciuitatis vel priuatorum sit adiectum cer-
tum tp̃s a lege. Sed si adijceretur per officialem
vendentem suo arbitrio, tunc hæc lex posset ha
bere locum ꝙ quilibet veniens infra tp̃s admit-
teretur sine dubio, licet alteri iam esset facta vẽ
ditio. Sed si aliter esset facta simpliciter adhuc
admitteretur quia intelligitur esse facta sub con
ditione nisi meliorem cõditionem attulerit in-
fra tempus appositum in subhastatione, vt hic
secundum istam lecturam, possent ẽt in vendi-
tione esse apposita talia verba ꝙ postea appa-
reat esse recessũ ab illo pacto facto in illa sub-
hastatione. Sed si esset priuatus vẽdens vel alius
officialis habens de hoc authoritatem, ista lex
locum nõ haberet, vt alius admitteretur. Secus
si potestas talis officialis se ad hæc non extende
ret, & sic debetis intelligere hanc gl. Bart. Super
a gl. secunda, & sic secundum hãc gl. post lapsum
primum terminum præconi nõ potest dari alia
a dilatio, & fieri aliud præconium, [a] quod puto
verum si in primo termino aliquid obtulerat,
cui ius erat quæsitum. Ex quo habes notare ꝙ
isti termini extraiudiciales intelligantur perem
ptorij licet hoc non adijciatur, vt hic videtur
probari. & probatur in l. Titia. §. vsuras. ff. de leg.
2. quod not. pro terminis qui statuuntur pro in-
terpellationibus & protestationibus, & similib.
actibus extraiudicialibus, prædicta sunt vera ni-
si esset persona, quæ posset in integrum restitui:
tunc posset impetrare restitutionem vt maius
tempus apponatur in licitatione, vt ff. de mino.
l. & si sine §. quæsitum Bar. dic super tota. l. hanc
l. intelligo si fisco expediat dari plus offerenti:
posset enim esse ꝙ eius interesset dare minus of
ferenti, quia offert faciliorem solutionem, vel
quia magis idoneus, vt l. 4. in fi. & l. Sabinus. ff. de
5 in diem adlectione Bar. In glo. fi. ibi. ff. de iure fi-
sci. l. fi. hoc est expresse contra opi. laicorum &
contra. gl. quæ est in l. Iul. §. si fructibus. ff. de act.
empti. quæ dicit quod pensio diuiditur inter
venditorem & emptorem. nam non diuiditur,
vt hic, imo tota pertinet ad emptorem. non ob-
stante. §. si fructibus. quia venditor habet ius pe-
tere Dyn. tenetur tamen restituere per hanc gl.
& dictam l. fin. & quære quod no. per Dyn. & in
d. l. Iulianus. In glo. 1. ibi perpetuis. ego puto idẽ
in venditione perpetua sicut in locatione, nam
4 in venditione siquidem fiat simpliciter nunquã
potest fieri adiectio, vt d. l. proxima, & infra ne
fiscus rem quam ven. cod. lib. Si autem fiat sub
adiectione infra tp̃s potest quis adijcere non vl-
tra, & idem dico in locatione perpetua, si quidẽ
fiat simpliciter non potest aliquid adijcere, vt
d. l. fi. in prin. & melius. inf. de fun. pa. l. 3. sub aũt
adiectione posset optime alius semel adijcere,
vt dicta l. 2. in fin. de locat. fun. ci. in locatione
b autem temporali [b] puto cum gloss. quod qua-
litercunque siue sub adiectione fiat possit qui-
cunque meliorem conditionem afferre per di-
ctam l. fina. in fin. cum ibi nota. Ber. de Deucio.
vel dic vt no. infra de fundi. pa. l. quotiens hoc
t1. Iacob. Rebuffi.

ADDITIONES.

a Præconium. De ratione huius dicti vide per Bar. in l. statu-
liberum. § Stichum ff. de leg. 1. & in l. mancipiorum. de op. le
ga. & in l. Titia. de accu. & in l. si eadem & ibi Guli. de Cun.
& Sal. sup qui acc. non pos. in c. cum in tua. ext. qui ma. accu.
pos. Bal in l. acceptam. 1. q de vsu. & in cle. constitucionem.
§ 1. in 6. q. de elect.

b Temporali. Adde an subhastatio requiratur in locatione
rerum fiscalium ad longum tempus quæ perpetuæ æquipara-
tur vel temporali. gl. Ang & Bal in l. quamuis. in ver. prædij.
inf de vend. re. ciui. li. 11. Odoff. & Luc. de Pen. in l. 3. in ver. li
citatio. inf. de fun. pa. eo. lib.

LEX V.

SVMMARIVM.

1 *Res vendita potest pro tributis aduocari, non pro alio debito.*

2 *Minor an restituatur aduersus venditionem rei suæ per fi-
scum factã. minor cuius res defectu solutionis cecidit in
commissum, an restituatur.*

Quæcunque pro reliquis.

Casus. Venditio facta per fiscum solemniter pp
debita non soluta retractari non dẽtẽt authori-
tate rescripti vel etiam si res vendita pertineat
ad minorem Dy. vel sic & melius, vẽditio facta
a fisco solemniter non retractatur p̃textu rescri
pti vel minoris ætatis. h. d. Barto. In text. ibi sua
actione. i. sub precij augmentatione Dyn. & ibi
subhastatione, alias auctione. & ibi fisco. i. fisci p
curatore Odof. in fi. tex. ibi intercipiatur. i. exci-
piatur q. d. pp ætatem minorem res non dẽt ab
emptore auferri Odoffr. & ibi pro fiscalib. debi-
tis. i. pro quibuscunq; alijs publicis, qd ipsi gesse-
runt in quibus male se habuerunt, & ex hoc debi
tores fisci sunt facti, & bona eorum venderẽtur.
Odof. ibi sub auctione licitãda sunt. i. sub augmẽ
tationibus pp licitationem vendenda Odof. ibi
arbitrio. ideo h. d. quia nõ est limitatum tp̃s per
quod subhastatio debeat durare s̃m vnam opin.
iuxta notata sup. l. proxima Odof. Et ibi sub ha-
stæ. i. proclamationis quæ fit per p̃conem, quod
appellamus incantum. vñ dicimus ista res ven-
1 ditur ad incãtum Odof. In gl. quæ est super ver-
bo, perpetuo, ibi. pro tributis potest res vendita
aduocari non pro alio debito, vt hic & dicam p
l. proximam Bar. In gl. fi. ibi si propter pu. pen. l.
fina. dic latius aut fiscus vendit rem minoris vt
2 suam, & iuuatur minor, vt dicta l. fin. si aduersus
fiscum, aut vendit vt sibi obligatam pro tribu-
tis, & tunc aut minor vult restitui antequam vẽ-
a datur ex eo, quod res incidit in commissum, [a] &
iuuatur minor. vt inf. de fundis patrimo. l. 2. & l.
Imperatores ff. de publi. & vecti. aut vult resti-
tui postquam fuit vendita, & tunc si interuenit
tutor vel curator non restituitur, vt hic, alias se-
cus l. fi. sup. si propter publi. pensi. Bar.

ADDITIO.

a Commissum. Adde an minor cuius res defectu solutionis
canonis concidit in commissum restituitur Bal in l. 1. in fi. su
pra si aduers. vend. pig. voluit quod sic, quia cadit a iure suo.
Idem tenuit. in l. si damnum. sup. de admi. tut. & Spe. in tit. de
loca. §. 6. ver. 14.

LEX

LEX VI.

SVMMARIVM.

1 *Possessor nouus quando, & ad qua teneatur tributa.*
2 *Emphyteuta an teneatur ad pensionem emphyteuticariam per suum prædecessorem non solutam.*
3 *Collectas præteritas an teneatur soluere, qui emit a magnate vel comite bona delinquentis.*

Si quis pro scribente. Casus, q emüt
a fisco solenniter vendente conueniri non de-
bēt ad aliud quam ad pretium: hoc dicit Dyn. &
Bar. In tex. ibi obnoxij. de singulari trāsit ad plu-
rale. Odoffr ibi proscriptione. id est publice ex-
posita re ad vendendum. Odoff. ibi reliquorum
fiscalium nomine, id est residui debiti ad quod
tenebantur isti debitores, quod non potest totū
solui ex precio dictarum rerum venditarū, quia
non valebant tantum, nec tantum fuerunt ven-
a ditæ. ª Odoff. In glo. fi. in fi. dic plenius quando
1 priuatus vendidit priuato, & tunc quandoq; cō-
ceditur per modum cuiusdam trāslationis non
venditionis, tūc nouus possessor ad tributa non
tenetur, vt infra de cēs. l. fin. & de fundis rei pri-
uatæ. l. 2. in fin. aut transfert fiscus per modum
venditionis, & tunc fiscus vendit vt suam pro-
priam & emptor nullo modo potest conueni-
ri, aliàs inquietari vt infra tit. 2. l. 1. & l. bene
a Zenone, supra de quad præscriptione. aut
vendit eam, vt alterius debitorum fiscalium &
tunc aut vendit eam propter tributa non so-
b luta, & tunc emptor vlterius non tenetur. ᵇ vt
hac l. aut propter alia debita non soluta, & tūc
aut conuenitur propter alia debita & non tene-
tur, vt supra proxima l. aut propter tributa, &
tunc tenetur, vt l. prædijs. ff. de iure fisci Barr. &
hoc verum quando succedit titulo singulari. Si
autem succedit in titulo vniuersali, & tunc tene
tur arg. ff. de hæredi. vel acti. ven. l. 2. §. pen. Sed si
succedat titulo particulari, & ex vltima volun
tate tenetur ad tributa præterita. ff. de censi. l. cū
possessor, §. pen. tamen recuperabit ab hærede
qui etiam ad hoc tenetur. ff. de leg. 3. l. qui con-
cubinarij. §. q ortos. de leg. 1. l. apud Iul. §. hæres.
Et hæc vera in tributis, in quibus est obligatio
realis, vt infra de anno. & tribu. l. 1. & dicta l. Im-
peratores. supra alleg. Secus in pensione emphi-
theuticaria quam non soluit nouus possessor,
nisi pro tempore quo possidet, cum sit persona-
liter obligatus: nam condictione ex l. tenetur, vt
insti. loca. §. adeo. cum no. & condictiones sunt
personales institutio. de action. §. appellamus,
& personalis actio non sequitur fundum. ff. ad
Trebellianum. l. prima. §. si hæres. Bertrand.
de Deocio. Gui. de Ferratijs. pede mortuo ma-
ri quæ actio detur dic vt per Cyn. C. de iure
emphy. l. 1. q. 5. & per Bar. ff. de condit. ex l. l. 1.
2 q. 3. principali. Sed nunquid est idem in nouo
emphyteuta, vt teneatur ad pensionem præde-
c cessorum, ᶜ itaque si inter vtrunque est cessatū
per triennium cadat in commissum: breuiter di
co aut facta est translatio de domino in secun-
do emphy. & non tenetur nouus possessor ad pē
sionem primi. nec ideo cadat res in commis-
sum, quia si affecta erat ad aliquam pensionem,
statim quod venit ad dominum fuit liberata, &
ideo si in alium fit translatio, nunquam postea
restaurabitur. ff. de reg. iu. l. neque pignus proba
tur bene insti. de noxa. §. pen. & inf. de impo. de-
scri. l. pe. & est casus etiam in fisco. inf. de fundis
rei priua. l. 2. in fi. Aut fit translatio de primo em
phy. in secundum, & intelligo iuste & rite alias,
quæstio non esset dubia: & tunc aut est facta trā
slatio per titulum vniuersalem, puta primus se-
cundum fecit hæredem, & dico, quod tenebitur
secundus, vt si conuictus non soluerit pensionē
per tres annos cadat in cōmissum. primo quia
eadem persona reputatur, vt §. 1. in auth. de iure-
iu. a mo. præs. Item quia iam committeretur hæ
reditate non adita multo fortius adita. Gui. Ex
hac l. no. pro illis qui emunt a communi vel ali
3 quo comite vel magnate de bonis alicuius de-
linquentis, vt pro illis bonis collectas præteriti
temporis soluere nullo modo teneantur. argu.
sup. eo. l. & si instrumenta.

ADDITIONES.

a Vendite. Videtur hic tacite innuere, quod subhastatio pro bet iustum precium, quod quamuis Ang. in l. sciendi .n in re-pe. ff de ver. ob. tenuerit. per l. 1. quam ad hoc inducit. inf. de præda. curia. hoc eodem lib. Bar. tamen contrarium tenuit. in l. 1. sup. de præscr. 30 anno & Hiero 3 in alleg. l. sciendum. qui ibi reprehendit dictum Ang. vbi late tractat.

b Teneturi. Adde quid in alijs debitis priuatis, an ad illa teneatur emptor de quo hic vide l. 1. & ibi Bal supra de hære. vel act. ven. eundem in l 2 & ibi Doc. sup. de lega.

c Prædecessorum. Adde pro hac q. di in l. apud Iulianum. supra alle. §. hæres. de leg. 1. Spec. in titu. de loca. § 6. vers. nono quæritur quis illorum, & vtrum idem sit in emphyteuta ecclesiæ per eosdem ibi Panor. post Host. & Docto. in c. potuit. extra de loca. Arch. 10. q 2. qui rem.

De venditione rerum fiscalium cum priuatis communium.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Fisco debetur tota emenda, quamuis per statutum applicetur media pars priuato vel alteri.*

Forma. Casus, ratione partis potest fiscus
vendere totam rē, hoc dicit Bar.
In tex. ibi emptorem qui emit a fisco totam rē,
quam fiscus habebat cōmunem cū alio. Odoff.
& ibi prædiorum. scilicet quæ erant communia
tibi & fisco. Odof. de quibus s. prædijs eo q te in
uito vel ignorāte vēdita erant Odoff. vsurū. scili
cet dictum emptorem. Odoff. si pro quia. Odof.
quæ. id est aliquæ. Odoff. & ibi sibi, scilicet em-
ptori. Odoff. competunt. scilicet verè, & cum
effectu. Odoff. In gloss. quæ est super verbo di-
strahatur. in fin. dic q istud est hic permissum,
propter vtilitatem fisci. vt l. 2. supra de com. re.
alie & ibi glo. aut ergo est vtilitas fisci, quia ma-
iori pretio venditur tota quam pars. vt l. Me-
minis. in fin. ff. famil. ercifcund. & indistincte to-
tum potest vendere fiscus, alias secus, cum tūc
nulla fisci verteretur vtilitas Bartol. In glo. quæ
1 est super verbo redigatur, hanc gloss. no. pro
statutis dicentibus, quod de aliqua condemna-
tione medietatem habet fiscus, & aliam me-
dietatem priuatus, totum enim debet solui
fisco

a fisco, ª & fiscus soluit illi priuato, vt l.senatus.§. senatus,ff.de iure fisci, quod est vtile, quia fauorabilius fit executio qñ debet solui fisco, quam quãdo debet solui priuato.ii.ti. z.l.pe.& ibi dixi, fateor tamen quod si quis solueret illi priuato, directe liberaretur, & fiscus hoc impedire non posset vt dicta l.res.§. 1.facit.ff.de pact. l. si cum emptorem in fi.& de do.except.l.apud Celsum. §.mandaui Barto.

ADDITIO.

a Fisco Adde Bal in l 1.in 3.col.supra de hære.vel act.vend. eundem in l.i.supra de priui fis.eundem & Doct. in l. de his. sup.de epis & cle.& in l.fi.infra de bon.vac.co.lib latius quã per alium,& alibi.in c ad hæc in 4.col.de pac.iur.fir. & Spec. in tit.de eo §.item si fiscus.

Ne fiscus rem quam vendidit euincat.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Error in causa,seu qualitate non nocet,ex quo de corpore constat,& an indistincte hoc procedat.*

Grauissimum Rubrica cõtinet summarium eius,quod dicitur in nigro Bar.a se.fiscus non potest reuocare venditionem factam:hoc dicit cum l. sequẽ. Dy. in tex. ibi ab eadem statione subaudi cuius nomine est vendita. Old. Sed nec ab alia ad quã ista res vendita spectabat.ob.& cum in ijs venditionibus scilicet fisci.q.d.non solum factis a priuato.In glo. super verbo statione in fi. ibi quod non potest reuocari subaudi cũ fuerit facta venditio cum solennitate Dy.& pro hoc 34 q.2.c.si virgo. & dictum glo. intelligo verum, quando ambo conuentus erant sibi subditi ,& alias rite, & in casu permisso fiebat alienatio, cum error
1 in causa.seu qualitate non nocet,ex quo de corpore constat,vt l.cum in corpus.ff. de acquiren.
a rer.do. ª quia vtroque casu poterat alienare.ar. pro hoc.ff.de acqui.hæred l. quod si dubitet.vbi autem non erant vterque conuentus sibi subditi,tunc vt habeat locum quæstio,non valet venditio.Sed propter dictum errorem poterit reuocari. ff. de condictio. ob causam.l.dedi. §.subtilius. ff.de acquiren.rerum domi. l. si procurator meus.& de offic.procur. Cæsaris.l. 1. §. primo, Iacob. Alafardi.

ADDITIO.

a Re.Do. Adde an istud sit indistincte verum per Barto. in l. quæ extrinsecus,& ibi Alex ff de ver.ob idem tenet Ang. in l.si quis in fundo de lega.1.Bald. late in l si in nomine. in fin. supra de testam.

De his qui ex publicis rationibus aliaue ratiocinijs mutuam pecuniam acceperunt.

LEX PRIMA.

Si quis. Casus, qui accepit illicitè mutuũ de pecunia fiscali tenetur in quadruplum.h.d. Dy.In tex. ibi si quis scilicet debitor.ibi detectus,id est inuentus.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Capitalis pœna est duplex iuxta auctorem, & triplex iuxta addit. in litera D.*
2 *Furtum magnæ rei maiori pœna est dignum,quam paruæ.*
3 *Impropriari an possint verba,pro sustinendis libellis, dictis testium,& scriptis mercatorum.*

Sciant. qui aurum fiscale mutuo sumpserit sine principis licent. & qui dederit,pœna hic Inserta tenetur.h.d. Bart. primo prohibet accipi mutuo de auro sacrarum largitionum. secundo punit accipientem pœna publicationis bonorum & deportationis. tertio punit dantem. hoc dicit Dyn. In text. ibi mutuo subaudi nec alio titu.de Ste. ibi,quod si quis scilicet priuatus, quia si alius officialis,tunc capitaliter, vt infra de ijs qui ex pu.col.l.fina. de Ste.d.Item aliud in pecunia ciuitatis in authen. de coll. §.iubemus nullam collat. 9. & ibi ærario,id est officialibus nostri ærarij,& ibi redditurus,id est sicut debitor promisit reddere.Odoff. & ibi bonis, scilicet fisco applicandis etiam si non fuerit dictum, vt supra de pœnis.l. depottatorum. ff. de inofficio.testamen.l.Papinia.§, meminisse.supra de his quib.vt indig.l. 1.de Ste
1 nis, & ibi capitali, id est mortis licet sit duplex
a pœna capitalis.ff.de pœnis.l.capitali.de Ste. ª & ibi largitionibus & pone, vt infra de cautione largitionalium titulorum in rubrica in glo.quæ est super verbo, occulte, ibi subijcit.nam omnis qui non intrat per hostium fur est, & latro. Odofred. In gloss. quæ est super verbo, bonis omnibus, ibi hic auro quod est preciosius metallum,ideo maior pœna imponitur,& sic nota,quod grauius est puniendus de furto magnæ
a rei quam paruæ etiam criminaliter. ff. de pœn. l.aut facta. §.quantitas,& l.respiciendum.§.furta.And. in eadem gloss. ibi ciuiliter, vt liqueat ista materia, si quæritis nunquid suscipiens pecuniam publicam teneatur, dico aut Inquimur in pecunia publica alterius ciuitatis quam Romanæ, aut in pecunia ciuitatis Romanæ aut fiscalis: primo casu,aut eam recipit sine authoritate illius, qui habet potestatem ad hoc, tunc tenetur pœna dupli, si agatur contra eum ciuiliter,vt ff. de furtis.l. ob pecuniam. Si secundo agatur criminaliter, tunc punitur extraordinariè arbitrariè argum. ff. de priua.delict.l. fin. aut recipit cum authoritate illius, qui habet adhoc potestatem; tunc aut pecunia illa non erat destinata ad aliquem vsum tunc non permittitur, vt ff.de vsu. l. Gaius. aut ad aliquem vsum erat destinata, tunc punitur pœna dupli tam dans, quam accipiens in authen.de colla.§. iubemus.

el 2.

ADDITIO.

a De ste.Adde quod imo est triplex capitalis pœna, videlicet relegatio. decapitatio,& bonorum publicatio no.gl in l si in ver.præscriptionis.sup.quo res vend. [illegible] no.in l.transigere & ibi glos.no.in ver capitali.si p.de [illegible]. Spec.in tit. de iure.omni iudi § 1.ver.notandum Abb. vtrunque & Doc. in c.quanto de iureiu. & Inn in c. qualiter de accus. laul. per Alex.consi.mil.400.vol 1.

el 2. coll 9. aut loquimur in pecunia ciuitatis Ro
manæ tunc habet locum pœna peculatus, quia
ſi ſit priuata perſona recipiens deportatur: offi-
cialis vero capitaliter punitur. ff. ad l. Iul. pecu. l.
4. in fi. iuncto. §. lex Iulia peculatus inſti. de pu. iu-
dic. Aut loquimur in pecunia fiſcali, & tunc aut
recipit de authoritate Principis vel Comitis ſa-
crarum largitionum, tunc non punitur, vt ĩ. de
auri pu. petic. l. 1. aut recipit ſine eorum authori-
tate, tunc aut loquimur in pecunia fiſco nõdum
ſoluta, & habet locum pœna dupli. ſupra de iure
fiſci. l. defenſionis, aut in pecunia fiſco quæſita,
tunc aut qui recipit eſt officialis, tunc ſi cõuertit
in vſus publicos non punitur. ĩ. de fru. vr. cõſtan.
l. 2. alias punitur capitaliter. infra de his quæ ex
publica collatione illata ſunt nõ vſur. l. fi. aut re-
cipiens eſt priuatus, & tunc habet locum iſte ti-
tulus, quia tunc aut eſt ærea ſiue argentea, & ha-
bet locum. l. 1. & l. qui in contractibus, ſupra
de iure fiſci aut aurea, & tunc habet locum. l. 2.
in ea. glo. ibi criminaliter, nam in delictis poteſt
agi ciuiliter & criminaliter, vt ff. de priua. delict.
l. fi. Odoff. de Ste. In glo. ea. ibi, & ſic impropriè
in fi. Sed ego intelligo propriè, quia forte com-
modauit ad pompam. ff. commo. l. 3. §. fi. ꝙ non
licet in auro publico, vt hic Cal. Item facit ꝙ ſi
concludo in libello, in quo ago, ꝓ mutuo, qua-
re peto. C. quæ commodaui, quod libellus pro-
cedat: facit. ff. de actio. emp. l. veteres, cum l. ſeq.
3 & infra de fund. pa. l. fundi. lib. 11. In glo. ibi mu-
tuauit, & ſic impropriè. quod eſt vtile pro ſu-
ſtinendis libellis alias dictis teſtium, vel ſcri-
ptis mercatorum, quæ propriis vocabulis non
a vtuntur,[a] Bar. facit. l. veteres. ff. de act. empt. cum
l. ſe. & infra de fundi. patr. l. fundi. lib. 11. vel po-
teſt dici, quòd ſtat propriè, quia forte commo-
dauit ad pompam. ff. commo. l. 3. §. fi.

ADDITIO.

a Vtuntur. Dic ꝙ verum eſt ꝙ debent impropriari quando
aliter nihil operarentur. nota. Bart. in l. ſi inſulam. ff. de præter.
ver. Idem in l. ſi olei. & ibi Salic. ſupra loca. & io. l. ſi vna in
prin. ff. co. Pano. 1. 10 c conſtitutus extra de reli. do. Alex. me-
lius quam per alium conſil. 42. vol 4. & in. l. ſi ſibi. ff. ſi cer. pe.
Barba. in c. Raynaldus 44. col. ver. legauit. de teſta. Feli. late in
ca. capitulum. in fi. in 5. glo. in ver relaxeris. de reſcript. Spec.
io tit. de diſpn. & alle. §. vlt. verſ. dictio. Iaſ. May. præcep. meus
in alle l. Inſulam. vbi bo. tex. Bar. & Doct. ff. præſcript. ver. &
quomodo cognoſcatur propria vel impropria verborum ſi-
gnificatio, vide per Bart. in l. omnes populi. In. 3. q vi princi.
24. col. ver. igitur videamus. ff. de iuſti. & iure.

Pœnis fiſcalibus creditores præferri.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Dotem non perdit vxor cuius mariti bona propter deli-
ctum confiſcantur.*
2 *Fauorabilior eſt cauſa illius, qui certat de damno vitan-
do, quam qui de lucro captando.*
3 *Hypothecã tacitã an habeat fiſcus in bonis delinquentis.*

Rem ſuam. Caſus. Rem proſequen-
tes creditores præferũtur
fiſco pœnam petẽti, hoc dicit Dy. In tex. ibi rem
ſuam. i. ſibi debitam. ſic exponitur. ff. ſi cer. pet. l.
ſicut, & l. ſi & me. Odof. & de Ste. perſequentib. i.
in rem ipſam agentibus, vel in perſonam ſic. ff.
de act. & ob. l. actionis verbo. de verb. ſignific. l.
actionis Odof & de Stenis, & ibi pœnæ, ſcili-
cet fiſcalis, & ibi poſtponitur, etiam ſi ſit prior
tẽpore. Odof. ibi ſortis, quæ erat illicitè mutua-
ta. quam fiſcus petit Dy. & ibi adiectum. ſ. in caſu
in quo quis recipit pecuniam vſibus publicis de-
ſtinatam, & erit vnum ſimplum rei reſtitutio, &
ita remanet ꝙ duplũ ſit pęna: ſic inſtit. vi bo. rap.
in prin. Cal. & ratio huius. l. eſt propter odiũ pœ-
narum reſtringendarum ff. de pœnis. l. interpre-
tatione de lib. & poſthu. l. cum quidam Odof. Et
1 collige ar. ex. l. iſta, ꝙ ſi bona mariti publicantur
propter aliquod delictum, vxor non perdit do-
tem, cum dos ſit proprium patrimoniũ mulie-
rum. ff. de mino. l. 3. §. ſed verũ, & eſt expreſſum.
2 ff. ſol. ma. l. ſi marito. in prin. Item not. ꝙ fauora-
bilior eſt cauſa illius qui certat de damno vitan-
do, quam qui de lucro captando, vt ſ. de iure de-
lib. l. fi §. licentia, & de codicill. l. fi. & de acquir.
poſſ. l. licet. ĩ fi. An. In gl. fi. ibi pignus, ita etiã ꝙ ſi
ſit hypotheca tacitã alterius creditorũm præfe-
ratur fiſco. ſ. rẽ alie. ge. l. vna. & ſi pro. pu. l. 1. cum
ibi notatis, & l. fi. in glo. mag. ſ. qui pot. in pig. &
illa vera, licet contrarium no. in l. eos. co. ti. & in
l. ſi pig. quæ hoc dicit dubitatiue. B. de Deucio.
In ca. gloſ. ibi; vt C. de priuil. fiſci, contrariũ uo.
ff. de iure fiſci. l. aufertur. §. fiſcus, & de pactis. l. re-
3 ſcriptum circa prin. ſed concordare potes ſi di-
cas ꝙ in petitione pœnali habeat fiſcus hypothe
a cam,[a] vt in hac glo. inutilis tamen eſt cõtra cre-
ditores ſortis petitionem prætendentes, vt hic in
tex. & ff. de iure fiſci. l. in ſumma, & l. quod pla-
cuit, & l. ſtatlus. §. fi. vnde perinde eſt, ac ſi nõ ha-
beret, ex quo habet inutilẽ, & ita loquuntur aliæ
glo. iſti contrariæ, quæ dicunt ꝙ non habet, ve-
rum eſt vtilem Dy. vel dic, ꝙ aut delinquit in ad-
miniſtratione, & tunc fiſcus habet tacitam hypo
thecam, vt hic, aut extra adminiſtrationem, &
tunc non, & ſic loquuntur glo. contrariæ de Fer-
ratis, & Petr. de Bel. perti. ar. de dona. cauſa mor-
tis. l. ſi quis. Et eſt ratio, quia ſi indiſtinctè habe-
ret tacitam hypothecam tolleretur. l. poſt con-
tractum. ff. de dona. quia poſt contractum capi-
tale crimen non poſſet donare: quod ibidẽ per-
mittitur quaſi, &c. Odof. Sed hæc ratio non vi-
detur bona, quia ob. l. in ſumma alle. quæ dicit
indiſtinctè creditores omnibus pœnis fiſcalibus
præferri: quare dic, quòd aut impoſita pœna cer
tæ partis bonorum, & tunc habet fiſcus tacitam
hypothecam, quia in ſuis rebus non poteſt con-
ſiſtere. ff. de pig. act. l. ſi rem modo, de reg. iuris. l.
neque pignus, & ad hanc diſtinctionem facit. C.
communia de leg. l. fi. Doct. dic de hoc, vt nota.
de bo. poſ. l. ſi quis poſt hanc. per Cy.

De

ADDITIO.

a Hypothecam. Adde quòd idem tenuit Barto. in l. poſt con-
tractum ff. de dona. & Cy. hic. ſ. quod habeat fiſcus in pœnis
tacitam hypothecam. Idem Bar. in l. reſcriptum in prin ff. de
pact. Dy. in l. quòd placuit, & Bar. in l. aufertur. § fiſcus de iure
fiſci. Guil. de Cung. tamen Alex. Bald. & communiter omnes
Doct. tenuerunt contrarium in alle l. reſcriptum quos ſic po-
tes concordare Bart. & ſui ſequaces dicunt eum habere taci-
tam hypothecam, ſed non cum effectu, quæ perinde eſt ac
inutilis. ſalua per omnia diſt. auctoris noſtri.

De fiscalibus vsuris.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Vsura non accedit pœna, & econtra, & quomodo differant inter se.*

Eius. Casus. Fiscus de pœnis non debet vsuras exigere hoc dicit Dy. in tex. ibi pœnæ debitæ ex contractu vel quasi, ex delicto, vel quasi Dy. Inflictam per sententiam procuratoris Cæsaris te condemnantis in pœnam conuentam vel legalem, in quã incideras Odoff. nõ exigentur licet debitor sit in mora. An. Irrogauit, nec irrogare potest Dy. & ibi vltra. i. vltra pœnã quæ per legem potuit imponi, & ita expone in pœna legali Dy. quam placitum est. s. inter vos, vel per l. Odoff. & ibi pœnã. s. legalem vel conuentionalem Dynus. & ibi inserre in fine tex. Et
1 sic nota ꝙ vsura nõ accedit pœnæ. Itẽm dico ꝙ vsura remanet in nomine, & substantia vsuræ. ff. de ad. tu. tutor qui reper. §. si vsura. & l. qui negociationis. §. 1. Itẽ dico, ꝙ pœna non accedit pœnæ, vt ff. de vulg. ex facto. §. Iulius, quod est verũ nisi quis contra primam pœnam deliquerit. ff. de pœnis l. aut nudam. §. quisquis. Item dico ꝙ pœna non accedit vsuræ. Sed pœna est vltra legitimũ modum vsurarum, alias sic. s. de vsu cum alleg. iuncta. l. eos. §. pe. & fi. ff. de act. emp. Iul. §. ibidem. cum ibi no. Doct. in glo. 1 ibi ꝙ pœnæ. s. meræ alias sic. l. fi. j. all. Odoff. in ea. glo. ibi. ff. de magistra. conue. l. fi. & est ratio, quia sicut vsura vsurarum non debet exigi. ff. de vsuris. placuit. §. qui. ex cau. infa. irro. l. improbum. Sic nec vsura pœnæ debet exigi, cum vsura non sit aliud nisi
a pœna, [a] non soluentis. ff. de vsuris. cum quid. §. si pupillo in fi. Et intelligas hoc verum in mera pœna scilicet cum ex vna parte sit lucrum, & ex alia damnum, alias si interesset illius, cui promissa est licet pœna quo ad soluentem, tamen bene curreret vsura. ff. de eo per quem factum est. l. 1. & ne quis eum qui in ius voc. est vi exi. l. penult. in fi. An. In glo. fi. in fi. ibi mulctam. de quo vide quod no. supra de modo mulct. l. eos. In glo. super verbo ordinaria & depor. l. 2. cum glo. super verbo supponere, & ibi per. Cy.

ADDITIO.

a Pœna. Adde ꝙ quãuis vsura dicatur esse pœna, vt l. 2. & Bar. ff. de nego. ge. & Alex. in l. lecta ff si cer. pe. differt tñ a pœna in hoc, quia vsura potest deberi absq; mora, vt in casu. l. idemq; §. 2. ff. man. & in l. quamuis io fi. de pig act. not. Alex. late in l. mora. ff de vsur. pœna autem sine mora vel delicto non debeatur no. Bar. vbi supra vers. secũdo quæro. & Ang. in alle. l. lecta.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Ad vsuras regulariter fiscus non tenetur.*
2 *Priuilegiato succedens non priuilegiatus an gaudeat priuilegio, & econtra.*

Si sub pignore. Casus. Fiscus succedens in locum priuati debitoris tenetur ad vsuras ex pacto debitas per retentionem pignorum, sicut priuatus debitor teneretur hoc dicit Dy. In tex. ibi, & est ratio dubitandi in hac. l. quia fiscus pro anteriori tempore tãtum vtitur iure illius cui successit, & pro futuro tẽpore iure suo, vt l. fiscus. ff. de iure fisci. Sed fiscus regulariter non tenetur ad vsuras, vt §. fiscus in glo. all. quare nec in hoc casu videbatur teneri, & pro hoc d. l. cum quidã §. si debitores à contrario sensu. Sed non fuit ratio decidendi, quia ius erat à natura quæsitum, ergo ex persona hæredis non debet ius immutari, supra de pactis l. pacto successorum ad quod. ff. ad l. fal. l. in quãtitate in prin. Cal. Et ibi sub pignore. Secus si sine pignore, quia tunc vsuræ non debentur nisi in stipulationem deuenerint s. de vsuris. l. quamuis, & l. per retentionem Dy. & ibi successit, & sic nota, quód non mutatur ius obligationis ex persona hæredis. ff. de ver. obli. l. 2. §. ex his An. Item
1 nota vbi priuilegiatus succedit non priuilegiato caret priuilegio sicut nõ priuilegiatus habet pri-
a uilegiũ si succedat priuilegiato, [a] supra de tempo. in integ. resti. l. 2. & ff. de mino. l. insolutum. §. fi. Bet. Et ibi oportet iure retentionis tantum Odoff. dependi. i. solui. Dy. pacto. s. nudo Dy. placuit inter debitorem & creditorem. Dy. In gl. 1. ibi priuati, sic est econtra vbi non priuilegiatus succedit priuilegiato, vtitur priuilegio. ff. de mino. l. interdum, & de in integ. resti. l. non solum. s. de tempo. in integ. resti. pe. l. 1. 2. & 3. An. In gl. 2. ibi retentionem, quia tunc per retentionem pignorũ consequitur vsuras non iure actionis nisi stipulatio intercesserit in contractu stricti iuris, supra de vsuris. l. quamus. 1. Odoff. Iaco. Rebuffi.

ADDITIO.

a Priuilegiato, hoc verum est nisi tale priuilegium esset personale, quia cum persona extingueretur. not. Bal. in rub supra de vsu. in 4. q. ver. item mutatione personę per l. 1. infra de impo. lucra. descri. eod. li. cum concor. lo alijs autem secus, & est ratio, quia tunc priuilegiũ intelligitur perpetuum not. idem Bal. in l. 1. ad fi. supra de diuer. rescrip & in l. vectigalia. in fine supra de vect per tex in auth. consti quæ de dig §. illud colla. 6 Adde Spec. in tit de instru. edi §. instrumentum ergo publicum. ver. item excipitur quod est vituperandũ. vide late Alex. consi. 86. volum. 1.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Sanctio quid sit.*

Fiscum. Casus. Fiscus non potest petere à debitoribus suis vltra semisses vsuras, hoc dicit Dyn. In tex. ibi fiscum. Sed quæ est ratio dubitãdi in hac. l. quia princeps legibus est solutus ratio videbatur, suos officiales stipulari posse ipsius nomine quantascũq; vsuras vellent sicut alij priuilegiati ar. ff. de legi. l. princeps
1 Sed ratio decidẽdi fuit, quia nil tam principi &c. supra de testam. l. ex imperfecto. de legi. l. digna vox. Audi. parere, idest, obedire Odoff. sanctioni
a quæ dicitur multis modis, [a] vt not. in prooemio. ff. in

ADDITIO.

a Multis modis, dic ꝙ sanctio dicitur propriè lex pœnalis. no. In sum. 1. dist. & ibi Arch Car. io proœ. cle. §. quoniam, & in cle. si. §. fin. in prin. de vi. & ho cle. & in quo differt a constitutione, vide glo. & Zaba. in cle. sæpe in prin. de verb. sign.

ff in prin. Odoff & ibi per quam subaudi sanctio nem Odoff. ad dimidiā quæ dicitur semis Odof. & ibi exigat subaudi etiam si maiores fuerint stipulatæ Odoff creditoribus, sub quibus debeban tut vsuræ centesimæ, & etiam trientes. & sic est deterior fisci conditio succedentis in locum pri uati, quam illius in cuius locum succeſſit: quod videtur contra. l. ff. de publici. l. si ego. §. partus, de diuer. temp. præsc. l. cum hæres. Sed dic quòd ratio est quia fiscus in hoc releuatur, quòd pro tempore futuro poterit exigere maiores si succedit in locum illius, qui minores exigebat vt ff. de vsu. l. cum quidam. §. fiscus. cum §. fi. sic ergo grauetur in illo, quòd non posset exigere nisi secūdum suam cognitionem, si succedit in locum illius, qui minores exigere poterat ar. ff. de iureiuran. l. cum qui. Ber. de Deucio. Et ibi quocumque modo siue per succeſsionem vel alio modo Dy. Iac. Rebuffi.

De sententijs aduersus fiscum latis retractandis.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentorum de nouo repertorum prætextu, an retractetur sententia adue. sus fiscum eccles. vel mino. ē lata.*
2 *Aduocati absentia an sit causa sufficiens, vt pars habeat dilationes.*
*Aduocato procuratore*ve *fisci absente lata sententia non valet. ibid.*
3 *Respublica, minor, & ecclesia æquiparantur.*
4 *Acta antiqua in nouo iudicio an, & quando fidem faciant, & an ex illis sit procedendum.*
5 *Contra procuratorem, aduocatum vel iudicem gratiam facientem an agi poſsit.*

Causas in quibus, Casus. Sententia lata contra fiscum retractatur vsque ad triennium, si aliquid est omissum, quod faceret ad victoriam fisci, & hoc si fraus vel præuaricatio nō interuenit, alias etiam vltra triennium retractatur, hoc dicit Dy. In tex. ibi causas. fuit ratio dubitandi ex. l. iustas, supra de iure fisci. Cal. Item large ponitur, vt cōprehendat omnem quæstionem quam fiscus habet, licet ponatur propriè causa pro quæstione criminali Sed lis pro ciuili, supra de transactio. l. causas. Odoff & Doct. & ibi intra, subaudi si instrumentum pro eo faciēs fit omissum, & idem
1 si testes de nouo reperierit, vt per ipsos sicut per instrumenta de nouo reperta sententia rescinditur si lata fuerit contra fiscum, ecclesiam, vel minorem, quia parem vim obtinent testes & instrumenta. C. de fide instru. in exercendis, & quia appellatione instrumentorum testes continentur. ff. de fide instru. l. 1. in fi. de ver. sig. notionem. §. instrumentorum. Communiter dicitur cōtra, quia istud est contra ius commune, ꝙ sententia per instrumenta nouiter reperta rescindatur, & sic non debet extendi imo magis restringi. arg. supra de inter. ma. l. fi. iuncta 1 eum qui. ff. de ver. signi. vnde ex quo. l. ista prouidet expresse in casu instrumentorum de nouo repertorum, in aliis casibus videtur contrarium ordinasse vt. ff. solu. ma. si vero. §. de viro specialiter, quia tunc daretur materia falsum fabricandi seu committendi: quia lata sententia cōdemnatus posset testes calumniare vel subornare taliter, ꝙ sentētia posset rescindi, & sic falsum committeretur: quod non est dicendum ar. eorum quæ notantur, ff. de rei ven. officium supra de ꝓbat. auth. quæ semel in auth. de testi. §. quia vero. tu dic primam opinionem veram, nec ob. ratio. s. testium subornatio, quia illa ratio locū habet in priuato, & nō fisco, cum non sit verisimile inde oriri iniuriam, vnde Iura &c. supra vū vi. meminerint arg. s. de offic. ciui. iudi. l. 2. & ff. de offi. præ. præ. l. vna circa fi. & idem dico in minore. ar. eorum quæ notantur in l. vbi ff. de eden. & videtur casus secūdum vnum intellectū. ff. de mino l. minor. 25. an. si omissam, & idem in ecclesia quia non est verisimile, quòd subornet cum semper sit cultrix institiæ in seu. de alie. feu. c. 1. § 1. per Doct. item ibi triennium a tempore latæ sentētiæ An. & ibi retractari per resti. in integ. si omissum est instrumentū vel aliquid pro fisco faciēs, ex quo probari poterat ipsius fisci intentio vel exceptio ff. de re iudi. l. Imperatores. licet nulla fraus vel præuaricatio interuenerit Dy. & ibi post id tempus. s. triennij. & subaudi retractari posse, & sic perpetuo qn fraus vel præuaricatio interuenerit pecunia mediāte. Sed si gratia vel ambitione, dic retractari post quadriennium vt notat hic Dyn. In glo. 1. ibi. ff. de iure fisci. in glo. eaibi §. Diuus. & idē si absens sit procurator fisci ar. ff. de va. & extra. cog. l. 1. §. aduocatos & not. in §. Diuus. alleg. in glo. Doct. Secus in priuato, s. de postu. l. velamenta. de Stenis. firmatur quia est ipso iure nulla. Odoff. In ea. glo. ibi restitutione, & est diuersitatis ratio in-
2 ter omiſsionem instrumenti & absentiam aduocati, quia defectus aduocati concernit totā causam,[a] & quamlibet eius partem, cum nulla causa fiscalis sine fisci aduocato valeat vt. s. Diuus. & ibi not. in glo. all. Sed tamen defectus instrumēti non quamlibet causam ꝯcernit cum sine instrumentis causæ multæ terminentur. C. de rei ven. l. cum super & l. indicia & de fide instru. & iure ha. fis. l. & si instru. Item ꝯ quamlibet partem causæ cum sufficiat in vna parte produci quære etiam. ff. de car. edic. l. 1. §. 1 & si quis. Doct. in e. glo. ibi. l. Imperatores. idem si omissi sint testes, vt hac. l. quæ loquitur generaliter arg. s. de fide instru. l. in exercēdis. ff. de fide instr. l. 1. Ferrariæ & Rauēna, & ibi quia respon. vt ibi nota. & hæc vera quādo sine facto aduersarij. Si autē per factū aduersarij omissum fuerit instrm tunc potest retractari ēt in priuato. s. de trāsact. l. sub prætextu, & hæc locum habent in instru. omisso nondū producto. Si aūt quæras an posset snīa retractari prætextu instrumēti iam producti, tunc aut fuit quæsitū de fide

ADDITIO.

a Causam. Adde an expectandus sit aduocatus partis qui est propediem venturus Bart. & Alex. in l. si longius ff de iudic. eundem Bart in l. 1. ff. de vaca mu. & in l. si votus §. fi. ff. de iour. vide late ficu. in c. quod super his extra. de voto. Et an talis absentia sit iusta causa dilationis petendæ not. Bald. in sua Marga. in ver. dilatio. versic. 1. Inno. in c. 1. vt lit non contest. Lanfran. de Oria in repe c. quoniam contra falsam in versic. dilationes de proba.

fide instrumenti & tunc non retractabitur supra de fide instr. l. fi. aut non fuit quæsitum de fide instru. & tunc aut loquimur in maiore & tunc si iudex tulit sententiam non prætextu illius instru. sed alia de causa, tunc nõ retractabitur. Secus si prætextu dicti instrumenti vt supra si ex fal. instr. l. a. & l. falsam cum ibi nota. Aut loquimur in minore, & tunc ipso iure est nulla. supra si ex fal. alle. l. 2. & fi. quæ sic intelligitur per glo. C. si ex fal. instr. l. a. Doc. In ea glo. ibi constitit & supra quãdo prouo. non est. l. venales. ibi in ecclesia vt in authentica de non alie. § si minus. & hoc ideo qa

a respublica, & minor, & ecclesia equiparantur,[a] supra de sacrosan. eccl. l. fi. infra de iure reipublicæ. l. rem publicam Bart. In glo præuaricatio ibi l. si expressim, vbi tenet gloss. quód ex antiquis actis agetur & fidem facient in nouo iudicio sic not. supra de testi. l. fi. super verbo, mouentium, pro quo. l. penultima in fi. supra de arbi. contrarium no. ff. de re iudic. l. cum quærebatur: nam finita prima instantia nõ valent prima acta per gl. & Are. & Dy. no. ff. iud. sol. l. a. ff. de iureiu. l. sed si possessori in fi. cum gloss. pro quo. ff. de excu. tut. l. spadonem. §. qui absolutus. & no. supra de iudi. properandũ. §. fi. & ibi per Cy. super verbo iudicii & §. & si quidem in gloss. vt non teneatur & ibi per Cy. Sed dic quód inter diuersas personas non est procedendum ex primis actis vt d. l. sed si possessori in fi. & dic easdem psonas actoris & rei: nam licet iudex alius sit, tenent tamen prima acta vt no. ff. de iudi. l. mortuo. inter easdem vero personas si processus sit finitus deficiente solemnitate iuris, tunc ex eisdem actis est cognoscendum, vt no. dicta. l. si expressim. & ibi scripsi. quia non videtur finitum, quod inutiliter est finitum. ff. de auctoritate tutor. l. 2. Si vero processus & sententia tenuerint, sed ex aliqua causa est iterum cognoscendum, tunc prima acta sufficient, cum sortita fuerint ritum effectũ vt in gloss. l. cum quærebatur. & vide quod no. supra de eden. l. 2. Docto. & ibi per Cy. & supra de

b re iudic. l. gesta.[b] In glo. fi. de priuileg. credi. l. 3. in glo. cum potuerit. ff. iudi. sol. l. cum res alias incipit, cum lite. & ibi per Dy. & extra de elect. capi. dudum. Dic aut loquimur in casibus in quibus sententia est ipso iure nulla, & dic vt l. si vt proponis. supra quomodo, & quando iudex. & examinaui in l. cum quærebatur. ff. de re iudic. & ibi plene. Aut loquimur in casibus in quibus sententia rescinditur per restitutionem in integrum. & tunc videtur iudicandum ex eisdem actis: nam per restitutionem restauratur prima instantia. l. 1. supra si aduersus re. iud. Barto. In ea gl. ibi agetur scilicet, quando petet sententiam reuocari

5 Odoff. Et ibi procuratorem vel aduocatum vel iudicem ambitionẽ vel gratiã facientẽ Odoff. & ibi imperatores. & dic vt ibi & per la. & per Cy. C. si tu. vel cu. inter. l. etiam in fi. & supra de iudi. l. properandum. §. fi. & l. imperatores vbi videtur gloss. dicere quód sic. ad quod ff. de mino. l. cuius mandato. de dolo l. & eleganter. §. penul. & fi. supra de. conue. fis. de. le. 2. quod potest esse verum si agatur ad pecuniam. Si autem ad speciem tunc non, quia illã nõ posset a procuratore recuperare qđ esset absurdũ. ff. sol. ma. l. si filio. §. 1. ad qđ supra de iud. l. pperãdũ. §. fi. i. sicto s. si tu. vel cu. inter. l. 3. ĩ scđa solutiõe gl. Be. Deucio Ia. Rebuff.

ADDITIONES.

a Equiparantur. Adde an semper æquiparentur. & in quibus. Spec. in titu de loca. §. 6 versic. 15. ad no. Ioan. de Imo. & Ab. in c. inter monasterium. & Ioan. in c. cum Bertoldus. extra de re iudi. imo est ecclesia in certis casibus plus his priuilegiata quos vide in cap. & ibi de San Geor de resti. in integ. lib. 6. & gloss. & Docto. Bald. in l. generaliter in princi. supra de re. credi. Idem in cap. 1. §. Item sacramenta in 3. colum. de pa. iura. fir.

b Gesta. Adde Bart. late discussisse istam materiam in l. 1. in 1. colum. in fi. in versicu. oppono acta facta quorum bono cum dem in l. is apud quem in 4 colum in princip. versicu. quæritur glo. & ibi late do. meum do. Iaso de May in 14. colum. versi. secundus casus supra de eden. Adde ibidem. Bald. in 5. colu. versicu. venio ad secundam partem. & Alex. in l. a ff. iudi. sol.

De bonis vacantibus & de incorporatione.

Rubrica.

In rubro ibi, incorporatione, idest apprehensione & reductione in fiscum. videlicet per quos, & qua forma fit uetur quando refertur, quomodo de hoc in l. fi. & quando non refertur quæstio de hoc in l. 3. Dy.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Fiscum multi excludunt a bonis vacantibus.*
2 *Aditio an sit necessaria ad bonorum vacantium acquisitionem in fisco: & quid in priuato.*
3 *Acquirũtur vtrum bona a priuato nisi corporaliter apprehensa possessione.*
4 *Ciuitates Lombardiæ præscripserunt merum imperium.*

Scire debet. Casus. Bona vacãtia dẽnt ptinere ad fiscũ nõ ad ciuitatem, etiam si de hoc habeat priuilegiũ ad eius postulationem impetratum, vel sic & melius, ciuitates nõ succedũt in bonis vacãtibus & si occupauerint, auferunt ab eis. hoc dicit Bar. In tex. ibi scire debet. s. ad hoc vt bene possis exercere seruitium tibi cõmissum Dy. Et ratio dubitandi potest esse in hac. l. quia ciuitates sunt priuilegiatæ regulariter vt aliæ res publicæ s. de sac. sanc. l. fi. ideo videbant succedere vt fiscus. Itẽ quia admittunt ad receptionẽ vectigaliũ vna cũ fisco. supra de vec. & co. l. fi. Sed ratio decidẽdi fuit, qa habent loco priuatorũ. ff. de vet. sig. l. cũ qui vectigal. & ideo excludũtur, vt priuati licet habeãt priuilegiũ ad earum postulationẽ cõcessum, nõ ob. l. fi. supra de sacrosa. eccl. quia loquitur in certis casibus, vt ibi no. nec ob. l. fi. supra de vectiga. quia ratione soli ꝙ est in ciuitate vbi merces reponebant, præstatur vectigal. & ideo admittitur ciuitas in certa parte vt no. ff. de publica. l. 1. circa prin. circa fi. gl. Cal. Et ibi grauitas in bonam partem sic. ff. de offi. præfec. præto. l. 1. §. 1. ibi & grauitate &c. Odoff. Et ibi intestatorum, quod pluribus modis contingit. vt instit. de hære. quæ ab intesta. defe. in princip. ibi res idest bona, hærede etiam succedente ab intestato iure prætorio Dy. Et ibi nec ciuitates subaudi. ex quibus sunt tales defuncti. vendicandarum subaudi rerum vacãtium Odoff. intestatorũ. s. morientium sine legitimo hærede Odoff. Ciuitatibus idest ad ciuitatũ vtilitatẽ Dy. obtẽtu. i. occasione, Odoff. priuilegiorũ ad eorum instantiã concessorũ, Dy. In glo. 1. ibi. § Diuus, alias incipit vacantium. In ea. glo.

glo. ibi substituti, subaudi excludunt fiscũ, Odoff.
& ibi. l. vacantia. Item infinitæ personæ exclu-
dunt fiscum in authentica de hæredi. & fal. §. si
1 quis autem non implens, & § si dominium re-
rum, vel potes dicere, quòd dominium perti-
a neat ad fiscum aditione præcedente, [a] saltem
per procuratorem fisci arg. ff. de offic. procurat.
Cæsa. l. 1. in fi. & hoc videtur verius & no. in §. an
bona. In glo. alleg. Odoff. Et dic ꝙ interdum ac-
quiruntur bona ex vltima voluntate, & tunc dif-
fert fiscus à priuato quantum ad substantiam ac-
quisitionis in tribus: primo quia fiscus potest
adire per procuratorem, quod non potest pri-
uatus. ff. de acquiren. hæred. l. per procuratorem
iuncta. l. sicut. & quasi per totum, supra de offic.
procur. Cæsa. secundo quia fiscus aditam potest
repudiare, quod priuatus non potest. ff. de offic.
procu. Cæsa. l. 2. iuncta. l. sicut, & quasi per totum
supra de repudi. hæredi. Item quia fiscus cadu-
cam siue non aditam transmittit, quod priuatus
non potest ff. de leg. 2. l. quod principi. iuncta. l. 1.
§. in nouissimo, supra de caduc. toll. Sed in qua-
2 litate, & in modo non est differentia quia in pri-
uato acquiritur aditione, sicut in fisco vt l. cum
hæredes ff. de acquiren. hæredi. iuncta dicta l. 1. in
fin. interdum acquiritur inter minimos, & tunc
est differentia, quia fisco acquiritur dominium
sine traditione arg. huius l. & ff. de iure fisci. l. Im-
peratores, & l. 1. §. an bona. & supra de publi. l.
commissa. Secus in priuato. supra de pact. l. tra-
ditionibus. ff. de rei vend. l. si in rem, & intelligo
quòd datur rei vendicatio, si præcesserit hæredi-
tatis aditio facta per procuratorem Cæsar. not.
ff. de iur. fisc. l. 1. § an bona iuncto. ff. de offic. pro-
3 curator. Cæsa. l. 1. §. fi. In possessione autem dic
quòd non acquiritur nisi corporaliter appre-
b hensa, [b] vt not. ff. pro so. l. cum duobus. §. idem
respondet alias est. l. per se. & incipit si fratres, de
Deucio. Et ibi. § an bona. vel melius dic præce-
dente aditione, vt ff. de offic. procura. Cæsa. l. 1.
§. 1. in fi. & l. 2. & not. in. §. an bona. hic alleg Sce-
nonis. In ea. glo. ibi §. Dynus habet. verum est in
bonis vacantibus: secus in iam incorporatis:
quia tūc demum spacio quadraginta annorum.
vt l. omnes, supra de præscript. triginta anno. Et
dicam in vacantibus hanc glos. veram, quando
sine titulo possidentur: alias idem in fisco, quod
in priuato secundum Dyn. ff. de vsucap. l. quam-
uis, & not. C. de quadri. præscrip. l. 1. in prima gl.
res autem quæ sunt in vsu publico, nullo tem-
pore præscribuntur. vt l. viam publicam. ff. de
via publica. Petrus de Serueria. Et ibi præscri-
prio, hic verum quando bona vacantia possi-
dentur sine titulo: alias si possidentur tit. & bo-
na fide præscribuntur, & vsucapiuntur tanto
tempore quanto contra priuatum. ff. de vsucap.
l. quamuis. & no. in l. 1. supra de quadri. præscrip.
Dyn. in gloss. antepenult. ibi, eadem ratione, &
4 etiam consuetudine, cum ipsæ etiam ciuitates
maxime Lombardiæ præscripserint merum im
perium, quod est maius in authent. de defenso-
ciuit. §. nulla. in fin. & videtur casus, infra de di-
uer. offic. l. viros, lib. 12. cum ibi dicat pote-
statem præscribi. & potestas est merum impe-
rium. ff. de verbo. signific. l. potestatis verbo. de
iurisdict. omn. iudi. l. imperium. de Serueria. Dy.
Iaco. Rebuffi.

ADDITIONES.

a Præcedente. Adde ne fallare quòd fiscus tenetur adire bo-
na vacantia, si adit vt hæreditatem, & ita intelligantur iu-
ra dicentia fiscum debere adire bona vacantia, ita nota. Spec.
in titul. de instru. edi. § compendiose latius Bart. in l. 1. §. an
bona. ff. de iure fisc. per l. commissa quam ad hoc alleg. ff de
publi. idem tangit ipse Bar. in. l. sicut §. 1. ff. quod cuiusque
vniu. no.
b Apprehensa. Et idem dic esse iuris in fisco. non enim bono-
rum vacantium possessio transit in eum sine apprehensione.
not, late, & sing. Bal. in c. 1. quid sit inuestitura vsi. feud.

LEX II.

SVMMARIVM.

*1 Ingressi monasteria, an se & sua monasterio dedicare in-
telligantur.*
*2 Castro dato per Principē, videtur iurisdictio meri imperij
esse donata.*
*3 Aduocatus, si impetrauit a iudice vt possit dicere vnum
verbum, potest adhuc infinita dicere.*
*Verba, integro statu, in contractu vel vltima volunta-
te posita, quid importent, & num. 4.*
*5 Adiacentia alicui rei quæ esse dicantur ad hoc, vt ve-
niant cum alienatione ipsius rei.*

Si quando. Casus. Si Imperator dat
possessiones cum integro
statu, omnia videtur concedere, quæ continen-
tur nomine iusto. hoc dicit Dy. vel sic & melius,
si res conceditur integro statu per Principē, in-
telligitur cum pertinentiis, & omni iure suo, &
instrumentis, & omnibus etiam fructibus, qui in
ea sūt, hoc dicit. Vel breuius beneficia Principis
sunt latissime interpretanda. In ista. l. potest esse
ratio dubitandi ex. l. cum debitor. §. fi. ff. de pro-
batio. & donatio est stricti iuris & condictio ex.
l. quæ pro ea competit, vt supra de donatio. l. si
quis argentum. §. sin autem, etiam quia non re-
peritur in. §. in bonæ fidei instit. de act. sicque vi-
detur stricte interpretanda. Sed ratio decidendi
fuit ex. l. fi. ff. de consti. prin. & hoc operatur ver-
bum, integro statu, hic positum. An. In tex. ibi si
quando no. ꝙ priuilegia sunt latissime interpre-
tanda, vt. ff. de consti. prin. l. fi. & ad hoc sępe alle.
1 Et ibi annorationes idest priuilegia sine stipula-
tione. Dyn. Coll ge arg. ex hac l. an ingressi mo-
a nasteria se & sua Deo dedicant, [a] & videtur ꝙ sic
supra de sacros. eccl. auth. ingressi. Tu dic, ꝙ aut
statim fecit professionem, nec vult acerbitatem
religionis experiri, & tunc ipso ingressu se dedi-
cat & sua: alias si velit experiri ordinem sm lu-
ra nostra infra terminum, vt in auth. de mona. §.
scimus. Et tunc. ī. tempus professionis non sunt
bona dedicanda: quia non est ibi causa perpetuo
morandi. ar. l. si chorus. §. 1. & l. si fundus legatus.
ff. de leg. 3. & ff. de cap. l. nihil. & de reli. l. diui fra-
tres, & C. de religi. si necdum: quia tunc verè di-
citur ingressus cum exire nō potest sicut & pos-
sessio tradita reuocari pōt. ff. de acq. poss. non vi-
detur,

ADDITIO.

a Dedicant. Adde qst. istam late discussam & decisam per Bar.
in alleg. auth. ingressi. in 3. q supra de sacrosan. eccle. Bal. in l.
si nondum. supra de fur. Paul. de Cast. consi. mihi 305. Bar in
auth. si qua mulier, supra de sacrosan. eccle. Panni. & Doct.
in. c. fi. de successio. ab intest.

detur. & de act. empt. l. 3. in princ. cum ibi nota.
2 An. de Bar. Item collige arg. quòd si castrum datur à principe, videtur iurisdictio meri imperij
a esse donata,[a] argum. ff. de offic. eius cui man. est iurisdi. l. 1. in fi. de iurisdict. omn. iudic. l. 2. An. de Barulo. Et pro hoc facit. l. fi. ff. de constit. princ. & l. 1. § cum vrbem. ff. de offic. præfect. vrb. Bart. & ibi scripsi, quòd non haberet dubium, si dedisset castrum cum territorio: argum. ff. de verbo. signific. l. pupillus. §. territorium. Pet. de Mor. contineant, subaudi hoc quod sequitur. Dyn. in-
3 tegro, verba rescripti. Et ibi hoc verbo, not. pro aduocatis qui dicunt frequenter iudici domine audiatis me: quia vnum solum verbum volo vobis dicere, & tamen post dicunt infinita verba: sed ipsi intelligunt vnum verbũ, id est, vnum factum volo proponere. Odoff. & ibi vis, id est, virtus seu effectus vltimus, id est, iste sensus, & ea potestas. Odoff. & ibi scribebamus, scilicet, alicui concedendo in priuilegium. Dyn. & ibi adiacentibus, scilicet ad illorum prædiorum culturam deputaris gratia perpetui vsus, alias secus. ff. de leg. 3. l. si chorus, & l. si ita legatum. Dyn. instructum subaudi, vt idem importet, quod legatum fundi instructi. An. de Bar. possessionis, scilicet patrisfami Dy. tradẽda, scilicet ei ad quem possessio donatur. Super tota l. quæro si ista verba poneretur in contractu vel in vltima voluntate, quid importarent. Respon. vt puto idem, quòd si legaret fundum instructum. argu. l. sæpe. §. fina. & l. prædia. §. ita legatum. ff. de fundo instruct. sed hic comprehendit plura quæ appositione instrumenti etiam non comprehenderen-
4 tur, vt hic patet: & fit largissime, vt not. in l. fi. ff. de constit. princ. & de regul. iur. l. in testis. Bar. In glo. 1. ibi priuilegia, scilicet proprio motu concessa. supra de diuer. rescript. l. si. cum ibi notatis. In ead. glo. ibi. infra de agri. & man. vbi etiam proprio motu principis non valet cõcessio colonorum facta iure venditionis, nisi alius sibi similis societur. Sed dic quòd ibi est ratio, ne ille aliis colonis propter dissimilitudinem molestus existat. ff. de offic. procurat. Cæsa. l. fi. vel solue vt Inno. extra de dona. cap. cum dilectus. vbi dicit, quòd principis priuilegium latissime interpretatur contra ipsum principem concedentem. Sed inquantum alius læderetur: intelligitur stricte, vt l. contraria, & l. 2. §. merito, & §. si quis à principe. ff. ne quid in lo. pu. Bart. magis tamen videtur contra. infra de fun. rei priua. l. fi. lib. 11. Sed dic quòd ibi est ratio: quia iura imperialia, sicut est canonis præstatio: non possunt sic priuato remitti: vt ibi, & supra de præscrip. triginta annorum. l. comperit. & infra de fundi. patri. l. fi. §. fi. vel verbum, integro statu, tollit contrarium Ber. de Deucio. Sed primum videtur verius ꝙ talia iura imperialia per talia verba, integro statu, &c. ne videantur remissa. vt in cap. 1. de ca. qui curiam vendi. in feudis, & de feu. de. mili-
5 conditio. sa. cap. in generali. In glo. quæ est super verbo cum adiacentibus ibi, vt subiicit quod intellige si sint ibi gratia vsus perpetui: alias non
b venirent.[b] ff. de legat. 3. si fundus legatus, & l. si chorus §. 1. nec his verbis debebunt instrumenta aliorum prædiorum, nec pecuniam collectam à nominibus. ibi posita. ff. de lega. 3. si mihi mensa. An. de Barulo. In ca. glo. ibi. vel similia quæ semper in instrumentis ponas & menti habeas. An. & hæc sunt verba optima, & non obliuiscaris. Dulius. In eod. glo. ibi vel fundi, scilicet donati, secus de aliis instrumentis, vel cartis aliorum prædiorum, &c. vt scripsi in præcedenti gl. in princ. An.

ADDITIONES.

a Donatá. Adde Bart. in l. 1. §. 1. in 1. colum. versic. ex hoc collige. ff. de offic. præfect. vrb & in l. 1. & ibi Alex. in vlt. colum. versic. ex hoc sequitur ff. de iurisdictio. omn. iudic. Dy. in l. 1. § damus, de suspect. tuto. Adde Bal. in l. prouil. in 3. col. versi. sed nunquid vendita cum supra de condit. inser. eundem in l. pen. versic. ex his conclude. supra de bo. quæ libe. & in c. 1. §. item si quis. in 1. colum. versic. secundo quod ille in tit. qui. mo. feu. amit. in vsi. feu. Quod tamen intellige de iurisdictione quæ describitur a territorio. non autem de ea quæ esset alicui in priuilegium personale concessa. vt per Bald. vbi supra, & Fels. in c. Rodulphus. 11. col. versic. proprietatis vero. de rescript.

b De quod non venirent in donatione domus talia in domo existentia nisi ipsi essent affixa. vt not. Ducto. in l fi ff. de supel. lega flo. in l. sed & si quid §. proprietatis. ff de vsufr. nisi esset legata vel donata instructa, vel nisi se aliter consuetudo haberet. vt ibi per eos, & in l. fundi. de act. emp. Adde tamen quòd si domus propter delictum confiscaretur esset secus not. fin. Bal. in l. 3. in 2. colum. versic. vnde si statuto cauetur, supra de incest. nup. quod tamen Bald dictum Bar. aliqualiter limitat. in l. fi. ff. de supel. lega. & in l. 3. in 2. col. versi. & prædicta facient. supra de nauti. fœno.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Curator datus bonis debet facere inuentarium.*

Si quando. Casus. Si res aliqua deferatur in fiscum primo debet examinari per procuratorem Cęsa. postea debet incorporari per procuratorem fisci, & tituli in eis sine auctoritate superioris nullo modo debent scribi, & contrafacientes grauiter puniuntur. hoc dicit Bar. Hic dicitur per quos sit incorporatio facienda, quando non refert quomodo & qualiter. Postea imponit pœnam non seruantibus formam hic positam. Dy. in tex. ibi per comitem, id est, per procur. Cæsa. vt supra vbi cau. fis. l. si quid aduersus, cum glo. & infra de com. rer. pri. l. 1. Dyn. Licet aliter glo. intelligat, & ibi per rationales, id est, procuratores fisci. Dy. & ibi incorporatio: quia talia bona incorporabuntur in bonis imperatoris. Et ideo dicitur incorporatiõ. stilus, id est, scriptor. Dy. vel dic. id est, scriptura inter alias res fiscales ascribat Dy. & ibi tituli, id est, signa quæ debent in bonis confiscatis Dy. proponantur, id est, scribantur secundũ primam positionem: vel dic signa apponantur secũdum secundam. Dy. supplicijs. s. capitis sic infra de his qui ex pu. co. l. fi. vel dic vt infra l. fi. in fi. Dy. subeundis arbitrio iudicis. ff. de pœnis. l. sanctio legũ Cal. huius. s. præceptum. propria. i. propria auctoritate vsurpatione in mala parte. inf. de cano. fru. vr. ro. l. fi. In glo. 5. ibi. l. 2. est enim rationalis cõmune nomen ad procuratorem Cæsa. & fisci, vt dicta l. 2. & 3. supra de modo mul. & supra vbi causæ fisca. l. ad fiscum. & l. nullum. Hic tamen
1 ponitur pro procuratore fisci. Dyn. & ibi Cæsa. imo fisci. Dyn. In glo. 7. ibi. l. si quis intra. & sunt ista argu. quòd curator datus bonis debet facere

inuen-

a inuentarium, ᵃ & arg.l.si quis, hic alleg. & ff. de
bon. aucto. iudic. possi. l.fi. & de ven. in poss. mit.
l. 1. §. penult. in fi. Ang. de Barulo. Iaco. Rebuffi.

ADDITIO.

a Inuentarium. Adde Ang. idem tenentem in auct. vt lice. ma. & auie. in princ. col. 8. Spec. in tit. de instr. edi. §. nunc vero aliqua. versic. sed an teneatur inuentarium. Imo etiam obstat ei exceptio non confecti inuentarij. Ita not. fio. Bal. in auth. sed cum testator. supra ad leg. falci. & Spec. vbi supra. §. 18. Abb. in c. ex parte. el 2. de appel. & consi. 52. incipi. præfatos. & Alex. cons. 52 vol. 4.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

1 *Successorium edictum hodie an habeat locum inter agnatos, & cognatos.*

Vacantia. Casus. Bona vacantia debēt
pertinere ad fiscum. Tunc
demum cum certum est de iure nullum existere
successorem hoc dicit Dy. In textu ibi vacantia.
& posuit esse ratio dubitandi in hac. l. quia videbantur
ista bona vacantia concedi cuilibet occupanti.
argu. ff. pro derelicto. l. 1. & per totum.
Sed ratio decidendi fuit, quia vacabāt citra domini
voluntatem, & post mortem ideo succedit
fiscus in subsidium alterius legitimi successoris
cum interest nostra habere hæredem. ff. de interrogo.
act. l. & quia Doct. in glo. 1. ibi de facto,
id est, de proprio facto. Dy. in ea. glo. ibi soluendo,
& certum est nullum existere successorem,
vt hic dicit. l. ista. Dy. Et ibi, an bona. vel dic melius,
vt ibi not. & supra eo. l. vna. super verbo ven
1 dicandam. Odoff. de Ste. In glo. 2. ibi vel superiori:
& ij in infinitum. in ea. gl. ibi & vxor quod
a potest esse verum in transuersalibus ᵃ institu. de
legi. agna. succes. §. fi. & in ascendentibus vero, &
descendentibus dic secus, cum illi intelligantur
in infinitum. ff. de in ius voc. l. quæq; §. parentes
de verb. signif. l. libero. Guil. de Fer.

ADDITIO.

a Transuersalibus. Adde quod successorium edictum habet hodie locum inter cognatos, & fiscum excludit. not. glo. est no. in l. post consanguineus in verbo, defertur, & ibi Bartol. in princ. ff. de suis & legi. allega. & sequitur eam Bald. in l. si ex persona. versic. quæro vtrum si ex successorio supra de fideicommis. Idem in l. si quis posthumos §. si filium in vlt. col. in princ. versi secundo quæritur, & ibi late per Doct. Alex. in 5. col. versic. quid autem in querela. cum multis concor ibidem per eum sig. ff. de liber. & posthu. alleg. Bald. tex. insti. de legi. agna. succes. §. placebat.

LEX V.

SVMMARIVM.

1 *Iurare vtrum teneantur publici administratores, & quale iuramentum præstent.*

2 *Curator ad certam rem vel litem datus an teneatur inuentarium facere.*

3 *Extraordinaria pœna imponitur, cum non est per legem certa statuta.*

4 *Fiscus si agat contra aliquem dicendo rem petitam ad se pertinere, procedetur per inquisitionem.*

5 *Copia actorum an sit danda inquisito, & quorum.*

Si vacantia. Casus. Quæ forma sit ser
uanda in apprehensione
bonorum vacantium dicit primo, secundo ponit
pœnam officiali, & præsidi, & fisci patrono,
qui circa præmissa in fisci dispendium aliquid
commiserunt. hoc dicit Dyn. vel sic & melius.
In prouinciis vbi non est procurator Cæsaris de
principis curia certi officiales destinantur, quorum
sollicitudine bona vacantia sub præside inuestigantur:
& de his inuentarium conficitur, &
Principi scribitur, & committens fraudem hic
pœna inserta punitur, hoc dicit Bar. Primo ponit
dictum. Secundo illud extendit. Tertio ponit
fraudem committentis. Secūda ibi, quæ forma.
Tertia ibi. nam si quid. Oppo. quòd hoc
facit coram procuratore Cæsa. supra eo. l. si quādo
sol. & glo. ibi, quòd hic loquitur. quādo quæstio
refertur ab aliquo: ibi quando à nullo: quòd
non placet: quia est contra tex. hoc est iure id
possidere vel vendicare. In tex. ibi ad ærarium,
id est, ad thesaurarium. Prohibeantur subaudi,
& his fiat controuersia vt differat. l. 3. supra eod.
Dyn. Electi, scilicet à Principe qui eligit vnum
de militibus sui palatij ad istud faciēdum, quod
sequitur. Sieno. & iureiuran. idem credo in omnibus
punitis reipublicæ, si non habeant administratorem
tantum publica auctoritate, vt authen.
vt hi qui ob. se pe. habere res mino. §. fi. siue
publica auctoritate & vtilitate, vt in authen. vt
iudi. sine quoquo suffra. §. fi. & in auth. iusiurandum,
quod præ. ab his per totum. de hoc dic, vt
not. infra de ero. mili. an. l. penulti. in princ. subditi
iurare debent in feu. qualiter vassal. in d. c. §.
fi. & not. ff. de regu. iur. l. non videtur. §. qui iussit.
1 Doct. obstricti. de officio suo bene gerendo, &
sic not. publicum administratorem debere iurare
sic in auth. iusiurand. quod præsta. col. 2. de
deu. & ibi committantur subaudi ad præsidem
prouinciæ, vbi sunt illa bona. An. eorum, scilicet
palatinorum. Et ibi data, publicauit enim
inquisitionem, si est aliquis qui velit contradicere.
An. reclamandi, id est, contradicendi vel
conquerendi Dyn. reclamandi, id est, tempus
infra quod de iure suo quis proponat, alias postea
non auditur, supra de ingen. & ma. l. dissamari.
& de re. pign. si eo tempore, quod est verum,
si tempore transacto, res fuit per fiscum occupata:
alias te non adhuc occupata post tempus
auditur. ff. de ademptio. legar. l. mancipiorum.
Odoff. & ibi iussu nostro subaudi, quod faciemus
per litteras nostras demum completis omnibus
supradictis, vt supra de iure fisci. l. prohibitum.
occupentur, & cum bonis nostris incorporentur.
Odoff. ærarij enim fisci. Dy. seruetur. not. arg.
2 qui tenetur ad litem tenetur facere inuentarium
contra glos. possiam in l. de creationibus supra
de epist. audien. & idem dico de curatore dato
ad vnam rem. per l. istam. & argu. l. & si ad spe-
a cies. ff. rem pu. sal. fo. ᵃ Sed dico sic. Aut illa res
debet

ADDITIO.

a Sal. fo. Dic quod quādo datur curator ad litem certam vel rem certam, tunc non teneatur talis inuentarium conficere, & ita est intelligenda gloss. in allegat. l. creationibus in ver. conscripto. ita tenuit Spec. in titu. de acto. ab vniuer. ver. puberes, & sequen.

debet adiungi cum aliis,& pro illa debet fieri in-
uentarium, quia eadem est ratio nc fraus &c. vt.
§.hine nobis in auth. de hæredi.& fal.& pro hoc.
C.de cura. furi.l.fi. Aut non debet adiungi: quia
datus tantum ad vnam rem vel litem, & tunc
habet locum dicta gloss. quia cessat tunc ratio
frau. &c. ar.l.adigere.§.quamuis.ff.de iur. patro.
& per hoc quæritur cum plures actiones alicui
competunt, & illis vti vult: tenetur eas nomi-
nare, alias non, arg. eorum quæ notantur. C. de
eden. l.1. Ber. de Deucio. Indignationem scili-
3 cet nostrã. punitur ergo extraordina. pœnà cum
non sit à lege determinata. ff. de effrac. l.1.§. ex-
pilatorum. Dy. Vel dic aut deliquerunt in bo-
nis fisco quętendis: & tunc in duplum punien-
tur. vt supra de iur.fisc. l.defensionis: aut in quæ-
sitis:& tunc in quadruplum, vt in eo.tit. l. quæ in
contractibus. Odoff. & de Deuc. patronus, scili-
cet, qui circa frandem fisci aliquid commisit
Dyn. Ih glos.4. ibi. de iur.fisc.l.defensionis. no.
4 ergo secundum glos. istam, quód si fiscus agat
contra aliquem possessorem, dicendo rem pe-
titam ad se pertinere, procedetur per inquisitio-
nem: ad quod facit l. ista. Sed contrarium cre-
do: nam in casibus fiscalibus ordo iuris debet
seruari, scilicet de conueni. fisc. debito. l. quo-
niam. ibi iuris ordinem &c. & infra tit. 1. l. pe-
nult. nec ob. l. ista. quia hic nullus apparebat le-
gitimus contradictor a principio. & hoc innuit
a verbum, vacantis, ar. supra l. proxima [a]. Et nota
ex hac l. casum, in quo præses inquirit: & sic fit
inquisitio de iure nostro. ad quod in l si quis alle.
& est alius casus ff. de offic. præsi. l. congruit. &
idem vbicunque aliquis sine accusatione puni-
tur tam de iure ciuili quam canonico. vt no. per
5 Roffre. in tractatu de inquisitionibus. Item no.
ex hac glo. quód cum fit inquisitio, facienda est
b copia parti [b] quando sibi præiudicatur ex ea vt
hic, data copia, &c. quia nulli est legitima de-
fensio deneganda. vt l. defensionis. supra de iur.
fisc. sicut vbi fit contra aliquem inquisitio, debet
citari, vt fit præsens in iuramento testium: &
det defensiones, vt expressum est extra de accus.
& inquisi. c. qualiter. §. debet. arg. ff de mino. in
causæ la 1. §. causa. & supra si per vim vel alio
modo. l.fi. An. In glo. quæ est super verbo, oc-
cupentur ibi. supra eod. l. si quando. Sed illa ob.
quia sine hac solemnitate fit ibi incorporatio.
Sed dic ꝙ ibi nulla fuerat quæstio, hic sic. Steph.

ADDITIONES.

a Proxima tene primam opin. per ea quæ no Bal. in l.1. supra de hære. vendi. & in cle. 1. supra de priui. fisci Specu. in tit. de re versi. item si fiscus. Adde opti. tex. & qui non potest cauillari. in l missi. infra de exact. tribu. eo. lib.

b Parti. vide late Bal. qui hoc tenet in terminis in l. 2. in prin. supra de eden.

De Delatoribus.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Concessa palam vel clam fieri non refert.*
2 *Spurio relictum an applicetur fisco, vel hæredibus.*
3 *Cautela vt incapaci possit relinqui.*

Si ei qui. Casus. Tacito capaci relicto fi-
deicõmisso cessat delatio. hoc
dicit Dy. In textu ibi capere tempore testamẽti
& mortis Dy. & dic capere. i. cum effectu acqui-
rere Dy. Et ibi potest: quia non ponitur prohi-
bitus de iure Dy. potest scilicet ex testamẽto re-
lictum. Contra. ff. de ritu. nup. l. fi. Sed ibi in pro-
hibitis hic in permissis palam cessat, & sic not. ꝙ
1 non refert concessa fieri clam vel palam, quæ-
dam tamen sunt ꝯcessa, quæ si clandestine fiant
non valent vt electio. & not. extra de clandesti.
despon. per totum. ff. de admini. tuto. l. non exi-
stimo. extra vt ecclesiastica benef. c. 1. ver. porro
& arg. supra de rescin. vend. l. penult. & ff. de ritu
nup. l. fi. quod dic vt ibi per Iac. Butri. & supra de
summa Trinita. l. 3. per Cyn. & ff. vi bono. rapto.
l. 2. §. antepenult. per Dy. Ang. Et ibi palam, not.
ergo non refert cõcessum fieri clam vel palam:
quædam tamen sunt quæ si clandestine fiant ha-
bent in se vitium, & si palam fiant non habent:
vel si habent non tantum. ff. de ritu nup. l. fi. & de
administ. tuto. l. non existimo. Ang. de quo per
Cy. in l. 3. C. de summa Trini. & per Iaco. Butrig.
dicta l. fi. Vt ista materia plene liqueat, dic quod
aut aliquis est rogatus restituere capaci, & valet
indistincte siue clam, siue palam fiat, vt hic, aut
est rogatus restituere non capaci, & tunc aut pa-
lam aut clam aut vtroque modo. Si palam va-
let, scilicet quantum ad hoc, vt non habeat lo-
cum delatio: vt dicta l. non intelligitur in prin.
non tamen valet quantum ad hoc, quód non ca-
pax capere possit, puta propter iniuriam libe-
rorum: vt quasi incestuosus, & tunc applicatur
hæredi: si est de liberis, alioquin aliis, supra de
incest. nup. l. si quis incesti. de na. lib. l. 1. Si autem
alia ratione non erat capax tanquam, quod non
scriptum remaneat penes heredem. ff. de his quæ
pro non scrip. l. si quis in metallum, supra de ca-
duc. tol. in princi. Si autem palam, & clam recte
idem, vt dicta l. non intelligitur. §. si quis pa-
lam. Si autem clam aut testator rogat de resti-
tuendo non capaci, quod erat hæredis, aut de
suo. Si hæredis, aut hæres non tantum habet à
iudicio testato. & bene valet ff. de iure fisc. l. ita
fidei. §. fina. Si autem tantum habet, non valet:
tunc habeat locum delatio. ff de donatio. cau.
mortis l. quod conditionis implendæ, & de con-
ditio. & demon. l. sed si hæc. §. 1. Si autem testa-
aut fideicommiss. effectum non habuisset: etiam
si iste fuisset capax, & tunc non habet locum de-
latio. ff. de his qui. vt indign. l. fi. Aut effectum
habuisset, & tunc habet locum delatio, & ma-
teria huius. l. ff. de his qui. vt indig. l. hæredem, &
l. in fraudem. ff. de leg. 1. in tacitis. Ber. de deucio.
Ad euidentiam huius. l. & tituli debes scire quód
quando relinquitur aliquid aliquibus, qui sunt
indigni, & illud siue relinquatur tacite siue ex-
presse: defertur in fiscum. Ita loquitur totus
titulus de his quibus vt indignis. ff. & C. maxi-
me, l. hæreditas. Et quod ibi nota. quandoque
relinquitur aliquid non capacibus, & tunc, si
aliquid relinquitur palam tunc non defertur in
fiscum. Est verum quód non valet relictum, sed
remanet apud eum a quo relinquitur. vt l. non
intelligitur. in princ. ff. de iur. fisc. & l. Lucius. §. fi.
ff. de leg. 1. Si vero relinquitur tacite tũc in pœ-
nam eius qui assumpsit tacitam fidem de resti-
tuendo

tuendo non capaci, bona deferuntur in fiſcum, vt d.l.uon intelligitur.§.1 ff. de iur.fiſc.& l.etiam
2 ad leg.fal.An autem iſtud quod relinquitur ſpurio palam, quòd debeat deuenire in fiſcum:vel
a remanet apud hæredes.[a] Dic vt l. 1. ſupra de naturalibus lib.& not.in l.hæreditas.& ibi dixi pleniſſime in l.fin.ff.de his qui.vt indig. Qui autem dicuntur non capaces hæredes, dic vt ff. de iur. fiſc.l.1.& not.inſti.de lega.§.legati.Bar.In glo.4. ibi ſtipendiorum, imo videtur ideo non poſſe deferre: quia vacare debent armis.ſupra de iur. delib.l.fi.in princip. Sed dic quòd illa non eſt ratio,nam idem in clariſſimis, & veteranis qui armis intendere non coguntur. Sed tamen propter honorem ipſorum hoc eſt,quia ſi ceſſarent in probatione efficerentur infames. vt infra eo. l. 2. 3. & 4. & ff. de iur.fiſc. l. 3. in princip. pe. de mor. Iſta quæ ſequuntur cadunt in gloſ. 1. in princip.In gloſſ. 1. ibi. §.ſui.& §. in extraneis.& not.ff.de hæredi.inſti.l.ſi alienum.§.in extraneis. Dy.in ea gl.ibi ſecundo.ſ. tempore mot. Dy.Et ibi §.incertis.immo.§.legarl.& not. ff.de iur.fiſc. l.1.in 1.glo. In glo.2.ibi.& non de ſuo,& hoc intelligo quando rogatus de ſuo nihil a teſtatore habebat; puta patronus in tertia inſtitutus. vt l. ita fidei.§.fi.alleg.in glo. Sed vbi aliquid a defuncto haberet,& eſſet rogatus reſtituere non capaci:puto quòd habeat locum hoc,ma.quia quantum de ſuo dat tantum minus videtur conſequi a defuncto de eo,quod ab eo habet.argum.ff.de conditio.& demonſtr. l. ſed ſi hoc ſpeciali. §. fi.
3 Bet.de Deucio.In ea.gl.ibi in tacitis. not. mirabilem cautelam, quæ abſtrahitur de iſta gloſ.q ſi quis non capaci vult aliquid relinquere, quod faciat de bonis hæredis non hæreditatis.& facit
b bene alleg.l.ita.alleg.in glo. Alaſardi [b] In glo.fi. ibi deſtructo.not.ar. a cõſequenti deſtructo Sed non procedit ab antecedenti deſtructo. vt l.eum qui in princ.ff.de publiciana.& ibi no.& in l.quidam tabularum. in princ.ff.de furtis.Rebuffi.

ADDITIONES.

a Hæredes Adde Bar. Bal.Pau.de Caſt.&Doct.in l.teſtamenti factio.& ibi Imo. & Doct. Lanc. deci.præceptorem meum. ff.de teſt.Pau.de Caſtr. Alex.& Do Iaſon.de May. etiam meũ præceptorem in l.ſi is qui ex bonis.ff.de vulg. & pupil.Barth. Cæpo.in ſuis caute.caute.38 incip nunc videamus.

b Alaſardi.Adde alias multas cautelas ad hoc per Barth. Cæpol. cautel 38. & per Do. Thomam de aduocatis de Brixia. moder. cautela.41.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Iudex mortuo vel abſente delatore an poſſit cauſam ad vtilitatem publicam pertinentẽ ex officio ſuo perficere.*

2 *Iuſſus ſuperioris excuſat ab infamia, & dignus eſt venia qui ſuperiori obtemperat.*

Monente. Qui de neceſſitate proſequitur delationem ab alio factã nõ patitur pœnas delatoris hoc dicit Dyn. vel ſic,qui defert ex neceſſitate officij vel ex præcepto iudicis pœnam delatoris non ſuſtinet. hoc dicit Bar. In tex.ibi monente,& potuit eſſe ratio dubitandi:quia licet ex ſuo officio debeat iſta facere: tamen videbatur ſaltem in aliquo puniri, ex quo non probat ar.infra.de decu.l. 2. Sed dic quod fuit ratio decidendi, quia alius detulit, & non ipſe. Item iuſſus ſuperioris a pœna excuſat. vt hic not.in glo. fi. Dy. Et ibi ſolicitudine ideſt cura.quia erat officialis. Inſtrueres ideſt ordinares vel proſequereris Dy.quæ ſcilicet acta cauſæ cal. precibus, ſubaudi. quas porrexiſti Principi intexra ideſt in libro principum ſcripta.Ea propter ideſt quia prædicta te induxerunt.Dy.in perſona ideſt ne pœna non probantium tibi imponatur.Dy.ſententiam.ar. præſtat hic.l. quòd vbi iudex alicuius loci procedit contra aliquem ex officio licet non probetur,non tenetur iudex ad expen.& ad idem.ff.de iur.fiſc.l. fiſcus in quæſtione.§. delatoris. & facit. l. 2.ſupra. qui accu.non poſ. hoc eſt verum ſi iudex haberet tales vehementes probationes, quòd haberet iuſtam cauſam procedendi.Et idem de notario petẽte ſcripturas ab abſoluto.arg.l.qui ſolidum.§.etiam.ff. de leg.2.& quòd not.in auth. de iudi.§. oportet. alias ſecus vt l.properandum.§. ſiue autem alterutra.ſupra de iudi. & quod not. per Ber.& Inno. extra de dol. & contum. cap.finem.reuocabit ſubaudi ne in aliquo puniaris, licet non pro-
1 bes. Not.ex.l.iſta q officium quod quis habet monet, quem vt ſaciat pertinentia ad officium. Item not. quòd mota vna cauſa pertinenti ad vtilitatem publicam defuncto delatore vel abſente iudex poteſt illam cauſam perficere ex illo officio vt l.pen.in prin.ff.de pu. iudi. & ſupra. de aboli.l.2.& etiã poteſt iudex iubere vni vt dictam cauſam cœptam ab alio proſequatur vt hac lege Bar. In gl.fi.ibi officium, ſubaudi quod excuſat a pœna delationis vt hic: & a pœna calumniæ vt ſupra.qui accu.non poſſ.l.2.& eſt ratio quia officium ſuum &c. ff. quemadmo. teſt. aperi.l.ſi quis ex ſignificationibus.& magis releuatur qui facit ex neceſſitate quam qui facit ex voluntate.ff.qui ſatiſda.cog.l.fideiuſſor.§.neceſ
2 ſaria.An.de barulo. In ea. gl. ibi iuſſus,qui iuſſus ſuperioris excuſat ab infamia. ff.de hijs qui not. infa.l.furti.§. qui iuſſu. & ff. de aqua plu. arcen. l.
a quamquam.in fi. 1. reſpon.[a] & dignus eſt venia qui ſuperiori obtemperat.ff.de hijs qui no. infa. l.libero.§. fi.cum l.ſequen. de quo dic vt not. de reg.iur.l.non videtur.§.qui iuſſu. Ant.de Barulo. In glo.fi.ibi tria te excuſant.dic quod etiam vnũ te excuſat officium ſolum excuſat. vt l. delator. & l.fiſcus in quæſtione.§.delatoris.ff.de iur.fiſci. Item ſolus iuſſus.l.non videtur.§.quæ iuſſu.ff.de reg.iur.Item ſolum tertium.vt l.ſeruus,ff.de hijs qui no.infa.Dulius.Iac. Rebuffi.

LEX

ADDITIO.

a Riſo. Adde ad hoc Dy in reg.quod q̃s mandato in prin.col. de reg.iur li.6 Bal.Bar & Albe.de Rola & poſt oẽs Do.Iaſ.in l.ſi q̃s id q̃d.§.fi.ver.doli.ff de iuriſd.omn iud.& verũ idẽ ſit in delegato ad vniuerſitatẽ cãrũ no:Bar.in l.furti § q̃ iuſſu. ff.de infa.& ibi poſt gl cũ.Bar.q̃d in arbitratore & arbitro.Adde tñ q hic eſt verũ in iuſſu q neceſſitatem importat nã gl. & Bar. in l.liberorum.§ excuſatur ff de infa.Spe.in tit.de obli.& ſolu § 2.verſ.illud & Do.Nico.Boerij.in addit.ad Dyn. in regu. quod quis mandato in 1 .& 2.addi.de reg. iur.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Expensa debent resici per notificantem & deferentem aliquem illi qui ex delatione vexatus est.*

Nulla macula. Casus, ille qui ad excusationem aliquē defert non patitur delatoris pœnam. hoc dicit Dy. vel melius qui ad suam defensionem alium nominat non videtur deferre. hoc dicit Bart. In tex. ibi nulla.ar.est.l. ista φ si dico quòd ego non occidi, sed Titius: quòd non videor Titium accusare per l.istam.ad quod ff.de iur.fiscl.l.delator An.hic iunge de expē.quod infra scripsi super gl. Not. etiam quòd qui timet de se & dat damnum alij causa se liberandi, non punitur. quod facit ad quæstionem in margine positam. Delatoris scilicet non probantis. Dyn. Domū scilicet quæ ad fiscum pertinet: quia de bonis vacantibus erat fisco delatis. nam bona vacantia. &c. vt supra de bo.vacan. l. penul. contēderētur & peterētur compelli ad restituendum, monstrauit.ar.est l.ista.ad tale dubium, pone, quòd tu vidēs Titium contra te venientem gladio euaginato cum aliter non posses euadere præposuisti aliquem coram te, qui per Titium est interfectus, cum dictus Titius te interficere vellet, quæro nunquid teneris? & videtur quòd sic, qa q occasionem damni, &c.ff. ad l. Aquil. qui occidit. §.in hac.ff.ad l.Corn.de sica.l.nihil.pro quo facit ff.de præscript. verb. l. qui seruandarum cum glos. & videtur casus. ff. ad leg. Aquil. l. scientiam.§.sed si defendendi, contrariū credo: quia licitum est cuicunque sanguinem suum redimere ff.de bo.eo. qui ante sen.mor.sibi consci. l. t. & not.supra de transact.l.transig ere.ac quod ff. ad l.Aquil.l. sciētiam.§.quæ cum aliter.& qđ ob tuitionem personæ licita est defensio.ff.de iusti. & iur. l. vt vim. ad l. Aquil. l. itaque. quia non præponebat cum malo animo. Sed quæ causa tuitionis ex improuiso contingunt, casui non noxæ imputantur. supra ad l.Cornel. de sicar. l. 1.ff. de pœnis. l. respiciendum §. delinquūt. ad quod supra de postula. l. quisquis. cum glos. su per verbo vtilitas.ff.de iur.fisc.delator.& hic est casus in ratione in l. ista.& ff.ad l. Aquil.l. si quis fumo. §. in hac.nam non dat occasionem præponens, Sed inuasor.nec ob.§. sed si defendendi. quia loquitur in casu in quo venit culpa. Sed in quæstione nostra venit tantum dolus. ff. ad leg. Corn.de sica.l.t.§.diuus, & constat quod iste nō est in dolo. Ad l.qui seruandarum. dic quòd tex. facit pro parte ista. Et ideo teneatur de homicidio inuasor non præponens. C.ad l. Iul.de vi.pu. l.quoniam multa.ff.de seruo corrup.in hoc iudicio. & hæc glo. secundum secundam expositionem in l.is qui aggressorem supra ad l. Corn. de sica. Guil. de Ferra. Monstrauerit idest dicebat non tamen accusando, nec hoc probauit Odof. ad quod facit ff.ad Senatus. Sylle l.si quis in graui.ff.de bo.li l.qui cum maior.§.si libertus, & l.in.

1 seruitutibus in princip.& l.si quis libertum. Sed quid erit de expen. nūquid iste notificans alium

a tenebitur molestato, a videtur φ sic ff. ad turpi. l.1.§.incipit.contra videtur quòd huius l.beneficium non debet sibi esse nociuum supra de his qui veni. eta. impe. l. t.& 2. & 3.de auth.consti. quæ de dig.§.illud.colla. 6. Sed dic φ aut iste delatus retorquet delationē in alium solum instigando curiam & non faciendo partem:& tunc non tenetur ad expen. ff. de fal. Athaletus.in fin. aut instigat probationes adducendo libellum & alia faciendo & tunc ad expen. tenetur. Ita distinguitur in gloss. ff. de his qui not. infa. l. ob hæc.& est ratio: quia licet infamia remissā per l. istam non tamen ius tertij scilicet condemnatio expensarum. vt supra de in ius vo.l.venia. de fer.fugi l. quæcunque. pro quo infra de decurio. l.2.de sump. recuper. l. vna Guil. de Ferra. monstrauerit idest monstrare voluerit, licet non probauit Dy.

ADDITIO.

a Molestato Adde per Spe. in tit. de expe §.6. in fi Bal. in l. 3.& ibi Alber. de Rosa. & in l. nulli in fi.& in l. si quis in hoc genus & Pau.de Cast.cons 18.

LEX IIII.

Ex varia. Casus. Ille qui fisci causam defendit licet succumbat non videtur calumniari nec pœnam delatoris patitur hoc dicit Dyn. In tex. ibi decursū idest deuentū Odoff. defendunt, & defendendo succumbunt non probando. Dyn. Et ibi non teneantur idest non puniantur delatores, si non probent notissimum, & ideo non potest in dubium reuocari. ibi solos, subaudi non alios Odoff. in gloss. 4. ibi punitur scilicet deferens, & non probans Dyn. Iaco. Rebuffi.

LEX V.

SVMMARIVM.

1 *Aduocati absentia an sit causa iusta, vt pars habeat dilationes. item dandus est terminus impotenti vt inueniatur ibid.*

2 *Delator prohibitus, falso deferens qualiter puniatur, & quid in alus. & num. 2.*

Omnes iudices. Casus, deferētes sine fisci aduocato dent puniri, & qui procedit ad deferendum præcipuè malo animo debent puniri. hoc dicit Dyn. vel sic delator nō admittit sine fisci patrono, & male deferentes ex cōsuetudine grauissime puniunt. hoc dicit Bar. In text. ibi aduocato qa sine eo nō

1 valet, qđ fit in pīudiciū fisci. vt hic & s. de aduo. fisc.l.fi & ff.de iur-fisc.l.fi fiscus alicui.& l.3. §.diuus. Secus in causis priuatorū. supra de postu.l.ve lamento: tñ dādus est terminus ad inueniēdū aduocatum.ff. ex qui.cau.mal ab hostibus in fi.& l.

a ait prætor.in fi. Ant. de Barulo. a Et ibi in casum scilicet

ADDITIO.

a An. de Ba. Adde Inno.& Dom. Feli. nouissime in c. 1. extra vt lite non contest.in 4 mihi col. ver. debet autem Bald. in sua marg. in ver. aduocatus ver. t. Lanfran de Orian. in repe. c. quoniam contra in vers. dilationes de proba. Et verum sit iusta causa appellandi si denegatur dilatio ad inueniendum aduocatum, vide Spec. in tit. de compa. in termi. ver. cæterum & seq & in titu. de dila. in princi. ver. circa inducias & vers. auxiliatoria.

ſcilicet, qui ſunt multi, & puniuntur. ff. de iur.
fiſc.l.1.Steno. Et ibi ordinem: Nota in cauſis fiſ-
calibus ſeruatur ordo iuris ſic ſupra de conue.
fiſc.debi.l.quoniam Augerio, & l. ſe.& ibi ſcri-
pſi. Ibi agentibus præſentibus & dicta in iudi-
cio perſequentibus.Steno.ibi nõnulli ideſt mul
ti,Dyn.præcipites ideſt facile ad defendẽdũ pro-
cedentes Dyn.In glo. vbi ſupra tit. t.l.fi.& l.1.§.
expilatores.ff.de eſtrac.Dy.In glo. quæ eſt ſuper
1 verbo implorare,ibi in Theodoſiano,quem nõ
habemus.Sed illam l.habes.in cap.1.alle.in ead.
glo.ibi noſtris.de hoc habes tex.5.q. 6.c.delato-
ri.& per illud.c. dicitur linguam eſſe amputan-
dam falſo teſti. Dyn.In ea.glo.ibi.ideſt executa-
tam.vnde dic clarius.Aut quis non habet facul-
tatem deferendi, aut habet:primo caſu aut non
habet poteſtatem ratione illius quem defert, &
punitur capitaliter vt infra cod.l.fin. & ff. de iur.
fiſc.l.deferre.§.item eos. Aut ratione ſui deferẽ-
tis ſicut ſunt multi in d.l.deferre. in princi. & illi
puniuntur, ſi non probant, ac ſi deferre poſſent
excepto minore, & fœmina.ff.ad turpil. l. 1. §.ſi
accuſatorem.Si vero habet poteſtatem deferen
di,tunc aut peccat in forma, & punitur extraor-
dinarie vt hac l. in princip. aut in materia, quia
non probat, & tunc ſi alias non conſueuit male
deferre punitur infamia vt ſupra l.nulla,& quan
tum detulit,vt ff.de iur.fiſc.l.Senatus.§. Senatus.
& not.ſupra ea.l.ex varia.Si autem alias conſue-
uit male deferre punitur criminaliter pœna fer-
2 ri,vt hac l.in fi.cum concor.de Deu. In gl. fin.in
fi.& hanc approba.arg.ff.de pœnis.l.capitalium
§. ſolent, & §. graſſatores. ad quod ſupra de epi.
audi.l.4.in fin.ad quod ſupra.de iur.fiſci.l. facul-
tas. in fin. & pro hoc text. hic cum dicit deferre
non ceſſant. An. de Bar. & melius infra de ero.
mili.anno.l.1.§.1.lib.12. ibi Doct. Iaco.Rebuffi.

LEX VI.

SVMMARIVM.

1 *Proditor quis dicatur.*

Seruum domini. Caſus.qui domi
num defert ſeue
riſſime debet puniri:etiam ſi delationem proba
uerit,niſi in crimine maieſtatis Dyn.No.l.valde
notabilem, & ſpecialem: quòd non obſtantibus
prolatis ſuper obiectis,punitio fit de delicto Cal.
In text. ibi delatorem ideſt quæ dominũ aliqua
ex cauſa accuſauerit Dyn. exemplum ad hoc vt
delatores puniantur. Dyn. & ibi ſi obiecta ideſt
id quod defert contra dominum Dyn. maieſta-
tis, in quo ſi accuſauit, & probauit non punitur.
Dyn.& ibi proditoris.dicitur proditor qui aliud
1 gerit in animo,& aliud in actu, vt per Bar. ff.de
a pœnis l.reſpiciendum.§. delinquunt, [a] In gloſſ.
ibi.l.1.§.penult.ad primum,dic quòd ibi excu-
ſatur ideo quia probauit quod intendit:quia nul
la lege erat prohibitus accuſare. Ad ſecundum
dic quòd ibi erat pœna imponenda ratione ca-
lumniæ, quæ ideo ceſſat eo quòd probat quod
intendit.argum.ſupra de aduo. di.iudi.l.1.hic au
tem imponebatur pœna ratione tantæ præſum
ptionis quam ſeruus habebat quòd dominum
accuſaret.In ead.gloſ.ibi.eodem caſu.nam in il-
lo crimine omnium eſt æqua conditio ſupra ad
l.Iul.ma.l.nullus.Iaco.Rebuffi.

ADDITIO.

a Delinquũt. Adde varios modos quibus quis dicitur prodi-
tor.per Bal.in l.fi.C.de ſum.tri.eundem in c.1.in 6.col. ver.qd
de rebus eccle.qui mo.ſeu amit.& in l.2.C.quæ res expor.nõ
debe.& Bar.in extrauã.ad reprimendum.verſ.rebelles & in l.
eotem.in parte de publi.vide late hic Cardi in clem. 1. quia
vero de ſta.mona. Alexan. in alleg. l.reſpiciendum.§.delin-
quunt autem.ff. de pœnis.

De petitis bonorum ſublatis.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Fama vel infamia facilius tranſit in perſonam quã tran-*
ſlatio bonorum.
2 *Suplicans contra legem, punitur tanquam violator legis.*
3 *Comes qui ex priuilegio poteſt legitimare, an poſſit, legiti*
mationem delegare.
4 *Importuna petitione conceſſum an valeat.*
5 *Reſcriptum dilatorium ſolutionis an præſumatur motu pro*
prio concedẽtis conceſſum, vel ad poſtulationem impe-
trantis,
6 *Cautela pro impetrante reſcrip.dilatorium ſolutionis, vt*
non poſſit impugnari.

Quiſquis. Caſus.Cõceſſio, facta per prin
cipem de bonis ſibi delatis ad
poſtulationem non tenet,facta ſine poſtulatio-
ne,ſic hoc dicit,& idem l.2. Dyn. primo prohi-
bet quem petere.ſecundo annullat conceſſionẽ
factam ad poſtulationem petentis. tertio vali-
dat conceſſionem proprio motu factam.Secun
da ibi.ſed quoniam.Tertia ibi.ſi qui autem. Bar.
In tex.ibi maieſtatis. q̃ habet multa capita.ff.ad
l.Iul.ma.l.1.2.& 3.hoc quando cõtra principem
vel rem publi.ff.eod.tit.l.fin. Et ibi deprehenſus,
requiritur ſententia. contra videtur. ff. de ritu
nup.l.palam.§.quæ in adulterium;ſo.ibi ſpeciale
in fama,in caſu illius l.quia ibi factum. Not. be-
1 ne fama,vel infamia,cum perſonæ inhæreat,fa-
cilius tranſit in perſonam quam tranſlatio bo-
norum.arg.ff.de poſtu.l.ea cauſa. & de bo. au.iu-
di.poſſ.l.cum vnus.§.is qui.vnde dico quòd licet
deprehenſo in adulterio non tamen in furto:ff.
de ijs qui no. inſa. l. qui.Cuius eſt ratio : quia ſi
mulier in adulterio deprehenditur in nullo caſu
excuſatur,& in omnem euentum rem prohibitã
facit,& ideo dicit l. prædicta. quod not. factum,
ſed rẽ capere alicuius poteſt ſe trahere ad licitũ
puta ſi credat ſe domini voluntate capere. ff.de
fur.l.inter.§.recte & §.ſe.& ff.pro ſocio, merito.
An.de Deucio.& ibi,& punitus ergo non quærũ
tur bona ipſo iure.cõtra quod videtur l.fi.ſupra
ad l.Iul.ma.& hoc tenuit gloſſ. ſupra vnde vi.l.ſi
quis in tantam,circa me.& vt not.in auth.de in-
ceſt.nup.§.1.de Deucio.& dic vt no.ff.de accuſ.l.
ex iudæorum.& Dy.in l.imperiale. ff. de iur. fiſc.
& plene per Cyn.ſupra ad l.Iul.ma.& ibi plectẽ
di ideſt puniendi. conſuetudo. & ſic attenditur
conſuetudo in puniendis delictis pro quo infra
de decre.decu.in Rubrica.& ff.de regu.iur.l.2.&
l.nec ex p̃torio. An.de Barulo. Et ſic no.q̃ de ijs,
de

2 de quibus est lex pôteſt fieri conſuetudo.eadem
ſcilicet bona dānati de crimine maieſtatis Dyn.
munificentiæ ideſt donationis Dyn.confirendo
quòd imperialis eſt largus ſperaret procedendo
ad petitionis actum:alias non punitur, vt l.fugi-
tiuus. ff. de verb.ſign.& l.cogitationis. de pœnis
Dyn. habeat not. quòd punitur tanquam viola-
tor l.qui contra l.ſupplicat. ſic infra l. proxima.
& de theſau.Ant. & ibi inuerecũda. vide hic in
libello iudi.ſtatutorum.C.de offi.lanifi.& carni-
ficum.primum exemp.& glo. r. de mendi. vali.
in rubrica in fi.loci.quòd conceſſio facta non re
net Dy.Relinquat.ex hac l.not.quòd cuius peti-
tio prohibetur eiuſdem facta conceſſio non te-
net ,& eſt ar. ad l. talem l. cauetur, ꝙ ex inceſto
coitu nati non debent legitimari in auth. qui.
mo.na.eff. ſui. §. fi. Pone quòd imperator con-
3 ceſſit comiti ius legitimandi tales non obſtan-
te l. prædicta; quæritur vtrum tale priuilegium
habeat effectum , & videtur ꝙ non , quia per di-
ctam auth.eſt prohibitum.ergo non teneat cõ-
ceſſio vt hic. In contrarium videtur ꝙ Impera-
tor a lege,quam fecit poteſt diſcedere. ff.de leg.
3.l. ſi quis in princi. & maxime cum dixerit non
ob.l.iuxta id quod uo.ſupra ſi contra ius,vel vti.
pu.l.fi.& conceſſum alicui per comitem poteſt
expediri quia quæ fiũt per aliũ ex delegatorib. te
a nẽt pinde ac ſi fierẽt per alium qui delegat . [a] ſic.
C. vbi & apud quem. l.fin. Item electio facta per
duos viros a decurionibus confirmata tenet,ſi-
cut ſi fieret per decuriones.ff.ꝙ cuius. vni. l.item
vbi factum per vnum confirmatur per alium,&
tenet ſicut ſi per illum fieret , & vbi aliquid
factum eſt in codicillis confirmatur in teſtamẽ-
to, perinde eſt ac ſi in teſtamento dictum eſſet
in auth.de defen.ciui.§.interim & ff. de verb.ſig.
l.lege.Dy.& not.hæc quæſtio in d.auth. qui mo.
na.eff.ſui.§.fi. Not.etiam ex hac l.ꝙ reprobatur
petitio importuna nec tenet ad eam facta con-
4 ceſſio:& eo caſu quo tenẽt facta ad poſtulatio-
nem petentis retorquetur contra eum. ff. quòd
quiſque iur.l. 4.in princi. contra regulam. ſupra
de leg. l. quod fauore. Itẽ not. ꝙ punitur tanquã
violator legis,qui contra l.ſupplicat.ſic infra de
theſau.l. vna. in fi. & not. caſus in quibus reſcri-
ptum non valet, nec aliquid operatur.vnus eſt
hic,aut alius.ſupra de ſal.no.l.fin.& infra de an-
no.& tri. l.in fraudẽ.cũ multis ibidẽ alleg.& ĩ.de
indict.l. 1. & infra, vt nem.li.in ep.ſpe.& ſup.de
oper. publ. l.1. & infra l.proxi. In text. ibi quo-
niam plerunque. Iſte.§ facit ar. ad q.de qua quæ-
5 ritur , pone quòd aliquis impetrauit reſcriptum
ꝙ non teneatur ſuis creditoribus ſatiſfacere de
quinquennio : & impetrauit contra omnes vel
ſibi conceſſum eſt ita , ꝙ in reſcripto non appa-
ret an fuerit ſibi conceſſum ad ſui poſtulationẽ:
nec hoc alio modo probari poteſt, quia modo
in dubio, quid præſumatur ſcilicet an fuerit ſibi
b cõceſſum ad poſtulationem ſui vel non , [b] quia
tunc ſciet an aduerſarij ſui debeant vti eodem
iure cõtra eum, & iſta litera facit arg. quia impe
ra.conceſſit illi,quæ cõceſſurus non eſſet ex fre-
quenti , & inuerecunda petitione poſtulantium
Et ibi iudicis. Not.bonam cautelam,vt facias ap
poni in reſcriptis ſeu literis principis gratiam cõ
6 tinentibus conceſſum eſſe noſtra propria volũ-
tate: Nam non poterit impugnari ad hoc. extra

de præben.c.ſi motu proprio.lib.6.vel ſi iuſtitiã continẽant exprimatur poſtulatio eius,cui conceditur. An.de Barulo. In gloſ.quæ eſt ſuper verbo , nullo tamen.ibi ab alio poſſidebant , dic ꝙ ibi loquitur in locatione,quæ fit reſpectũ mercedis,ideo nõ debet auferri poſſeſſori volenti mercedem congruam offerre:hic autem loquitur in largitate ſeu donatione , quæ fit reſpectu meriti quæ non cadit ita in poſſeſſorem ſicut in alium. Bar. In gloſ. quæ eſt ſuper verbo relinquattur,ibi arg.ff.de leg. 3. l. ſi quis in prin. dic vt ibi & ſupra ſi contra ius vel vti.pu. l. fi. & de teſta. auth. hoc inter liberos. In ea glo.ibi poteſt concedi.not.ꝙ fructus decimæ poſſet concedi layco, ſed nõ ius decimæ. Cal. In ea.gl.in fi.ibi ſ.fi & ſ.de va .cog. l. 1 §. proin. in glo. fi. ibi id eſt non petenti. hæc gloſſ.vlti.declarat hunc text.in fin.dum dicit huius tantum, dicit nunc glo.quaſi dicat talis conceſſio facta proprio motu valet nõ aliter. In ea. gl.ibi dum dicit , vel res. hic eſt ſecundus intellectus huius tex.vt velit dicere quod poſſunt concedi aliqua de bonis vacantibus tantum : non ipſum ius occupandi ſicut aliqua res præbendæ poteſt concedi non ipſa præbenda: quia talia iura regia non poſſunt concedi per Principem.infra de ſun.rei pri.l.fi.& de fun. patri. l. fi & infra de anno & tri.l.in fraudem.la.Rebuffi.

ADDITIONES.

a Delegat. Adde tamen quòd talis comes non poteſt hmõi legitimationem ſubdelegare, per rationem quã ponit Alex. in l.1 in 4.col.ff de offi.eius Bal.in l.geſta.de re iudi.& in rub.de offi.dele.in 4.col.eundem in c.quoniam & fi.eo.ti. Addo Ale. late.in l.1 in 3.col ff.de iuriſd omni.iud.& in l.more.in 6.col. eo.tit. Io.de Imo.poſt Anto.de Bu. quod ſedes de offi ordi.

b Non. Diſtingue quia aut talis conceſſio ſeu priuilegium eſt conceſſum ſecundum formam legis, & tunc præſumitur conceſſum eſſe motu proprio Bar. Lodo. Punta.& Doct. in l.3 ff. quod quiſq; iur. idem in l.1 d.a.co ver.item oppono quod priuilegium ſupra de bo.va.eo.lib & authe. quas actiones in 2. col.ver.2.quæro ſupra,de ſacroſ.eccle.plenius per Alex.in alleg l.3 quod quiſq, iuris in princ.eius & Doc. in c.ſi motu de conceſ.præben lib.6.vel niſi eſſet conceſſum circa ea quæ reſpiciunt proceſſum,& non deciſionem litis vt not. Bal.in dic. auct.quas actiones in 1. col.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Quæſtor qui olim dicebatur, hodie vocatur cancellarius. Executio ſententiæ an ſit facienda in bonis præbenda.*

2 *Notarius inſtrumentum de illicito contractu recipiens, an puniatur de falſo.*

Omne ſemen. Caſus huius l. prohibet impetrationẽ bonorum delatorum. Item punit officiales qui fuerunt fauorabiles in petitionibus admittendis vel admiſſis exequendis vel publicis producendis. Item ceſſat omne reſcriptum,& cuiuſcunq; generis priuilegium ſuper petitione bonorum cõceſſum.hoc dicit Dyn. Vel ſic. Primo prohibet impetrationem in genere. ſecundo enumerat quaſdam perſonas de quibus magis videbatur. tertio punit officiales talibus reſcriptis conſentientes. vltimo l. iſtam extendit ad alias res fiſcales. ſecunda pars ibi pari forma, & eſt l. iſta quædam declaratio præcedentis.l. Bart. præcedens

lex loquitur de rebus incorporatis in fiscum cũ ibi dicitur fiscus inuaserit. hic de omnibus incorporatis vel non Bar. In tex. ibi fortunas idest bona. Dyn. esse idest competere Dyn. propinquorum ascendentium vel descendentium vsq; ad infinitum ar. ff. de legi. agna. succes. l. 1. §. 1. vel transuersalium vsq; ad 10. graduin insti. de succ. cog. §. 1. supra de bon. va. vacantia. Odoff. extantibus vel vxore si licet existen. Dy. cũ nec illis imponit pœnam eis qui admittunt petitiones, seu ascribunt, & ibi aduersarij. q. d. illi qui petent talia bona punientur, & qui eorum petitiones receperint Dyn. & Deutio. quæstor qui erat circa latus Principis. vt quia legebat, & scribebat, vt est cancellarius vt C. de diuer. rescrip. l. vniuersa. & in auth. de exhi. reis. §. 1. super verbo quæstorẽ Dyn. petitioni nobis factæ in qua petit bona sibi dari quæ ad nos sunt redacta. Dyn. dederit. Not. ei non esse respondẽdum qui petit aliquid contra iura. infra de fun. patri. l. pen. lib. 11. & l. fi. supra si contra ius vel vti. pu. Ant. de Barulo. admiserit idest receperit eam principi insinuando, & incitando eum. Odoff. de Sten. venditæ. idest subeundæ. Dyn. temeritate, idest auiditate. Dyn. instruxerint idest præparauerint dictas petitiones, & docuerint qualiter formare debent. vel gesta, idest acta dictarum petitionum
1 ab alijs facta. Pertinentes. Dyn. inducit l. istam quod executio non sit facienda in bonis præbendæ: quod puto verum, dicit tamen si sint alia bona in quibus possit fieri executio: alias potest
a in ipsis [a] vt l. commodis. ff. de re iud. & supra de exe. rei iudic. l. quæ stipendia. de Deucio. petitione. quia non debent peti, & si petant, & concedant non tenet concessio vt supra l. proxi. Dyn. muniendas, & proponendas ad adnotationem. adnotatio proprie dicitur priuilegium proprio motu Principis concessum. vt supra si contra ius. vel vti. pu. l. fin. & ibi not. sed hic improprie ponitur pro eo quod ad petitionem conceditur Odoff. ibi. nec pragmatica iussione rescriptum conceditur, cum concessio procetum est causa cõstituta in auditorio Principis. vt l. fi. supra de diuer. ref. & habet regulariter fieri in causa publica, vel alicuius ciuitatis Odoff. In gl. q̃ est s. verbo p̃scriptione ibi. vt nulli iudi §. fi. hanc gl. nõ puto verã cũ de pœna corporali nil loquit̃ vt d. §. fi. loquit̃ .n. dictus. §. in his q vitã ducũt, vt ibi not in glo. ibi nec præbenda. pro qua perueniunt annui redditus Dyn. & in corpore iuris pri. loquitur de non reprobatis de ser. de approbatis, hic autem de reprobatis Dyn. & ibi læsione. non tenet nisi nominatum cum alterius læsione. cõcedentur, vt ff. ne quid in lo. pu. l. 2. §. si quis a Principe. Cyn. in gloss. quæ incipit a scripto, &
2 sic habes hic, quod notarius scribens contractũ
b illicitum non punitur pœna falsi. [b] & hoc nisi in contractibus in quibus hoc est expressum vt l. iubemus. ad fi. supra de test. Bar. Ia. Rebuffi.

ADDITIO.

a Ipsis. Adde Bar late disputantem & tractantem de hac quæstione in alle. l. commodis hosti. Io. And. Ba. Imo & Doc. in c. reprehensibilis in glo fi. & ibi Panor. in pen. col. de appel. & in c. peruenit de fideius. contra Archi. in c. statutum § accessorem de rescrip. lib. 6 Et pro concor concludo q̃ si causa fuerit ecc. tunc prima opi. proce. si vero fuerit causa propria tunc defectu aliorum bonorum fit executio respectu portionis fructuum qui conuertendi sunt in eius vtilitatem. & ita concor. Doct. contrarios. Adde Imol. in c. 1. late de hoc tractantem vt hic non contell. & quæ posui in addi. Capel. Tholos. deci.

b Falsi Dic tamen q̃ licet non puniatur pœna falsi, punitur tamen alia pœna corporali vt no. Bal'd in l. a supra de eunuchis Bar. in clem. iubemus §. 1 supra de sacrosan. eccl.

De his qui se deferunt.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Deferens se ipsum an præmiũ consequatur, & quid in vxore virum suum deferente.*

Is cuius tacite. Casus. Rogatus de restituendo non capaci si se deferat consequitur tertiam partem bonorum restituendorum: vxor vero non capax cui erat restitutio facienda dimidiam omnium bonorum consequitur, si se deferat, & habet electionem quam dimidiã velit. hæres autem qui fidem accommodauit, & in fraudem aliquid fecit deportatur ad insulam, & bona eius omnia publicantur hoc d. Dy. Vel sic, hic loquitur quando hæres grauatus tacite de restituendo non capaci se defert, vel quando vxor non capax cui debet fieri restitutio, defert seipsam. Tertio punit hæredem non accusantem. secunda pars ibi. quod si ab vxore, tertia pars ibi. & tunc accusator. Bartol. In text. ibi tacite si quæratur vtrum quis se deferendo præmium consequatur. quod distingue quia aut hæres aut legatarius seu fideicommissarius aut extraneus. Si hæres aut est capax aut non. si non capax, aut nulli est rogatus restituere, aut est rogatus: si nulli est rogatus restituere, tunc se deferendo consequitur dimidiam totius. ff. de iur. fisc.
1 Senatus. §. Senatus. & sic ponitur verus casus in illo. §. Aut est grauatus restituere, & tunc aut capaci: aut nõ capaci primo casu ↄsequit̃ dimidiã totius nã soluens est in causa deferendi dodrante penes fideicõmissarium remanẽte ar. dicti. §. senatus & l. edicto in prin. ff. de iur. fis. iuncta l. Marcellus. ad fi ff. ad Trebel. Aut non capaci, & tunc dicunt quidam quod cum laboret duplici vicio q̃ de se non est capax, & tacite fidem acomodauit de restituendo non capaci, in nihilum admittatur. in auth. de vte. & consanfra. §. fin. Sed puto contra scilicet q̃ in triente habeat medietatem, in dodrante, sicut in re aliena habeat tertiam partem ar. rationis in contrarium alle. quia cum plus deferat plus præmiari debet. aut hæres est capax. & tunc aut nullus rogatus erat restituere: aut rogatus capaci, & tunc si deferat se per errorem non præiudicat ei, si sit error facti. ff. de iur. fisc. l. 2. & fi. Si vero non per errorem deferat se: sed spe præmij, cum non sit locus delationi punitur vt supra de dela. ex varia in fi. cum glo. aut est rogatus restituere non capaci, & tunc aut defert ante apertas tabulas, & non habet præmium, vt dicta l. edicto § cum ante. Aut post tabulas apertas, & tunc si præuenitur a fideicommissario, idem vt ibidem not. Aut non est præuentus, & tunc habet tertiam eius quod defert scilicet tertiam dodrantis vt in princ. huius l. &

sic

sic intelligit An. tertiã. Aut est fideicõmissarius & tunc aut specialis aut vniuersalis: si specialis tunc debet habere mediã totius eius, quod erat deferendum, & idem in legatario vt l. edicto primo, & in §. Senatus. si vniuersalis, & tunc si est masculus debet habere mediam totius dodrantis. ff. de iur fisc. l. cum tacitum. Si vero fœmina aut est vxor testatoris, aut si non: tunc serua omnia per idem in masculo, vt dicta l. edicto. secundo respon. & l. ait diuus. ff. de iur. fisc. & hoc verum si se deferat: quia alium deferre non potest. vt in dicta l. ait diuus. & l. deferre in prin. si vero est vxor testatoris, & tũc habet dimidiam totius vt hic in vers. ꝙ si ab vxore, & est speciale in ea fauore personæ, quia est eadem cum viro. C. de crimi. expi. hære. l. aduersus. Vel ideo quia magis secreta viro propter socialem cognitionem quæ est inter eos ar. ff. de ri. nup. l. 1. & d. l. aduersus & ideo alius non sic facile posset deferre cum ignoraret tantum secretum: & ideo vt ipsa denũciet se habet minus præmium, vel quia genus ipsarum est auarissimum ff. ad Vel. l. sed si ego cũ ibi alle. & præmissa vera sunt nisi deferens sit nõ capax: quia indignus. nam tunc si se deferat non habet præmiũ, vt in l. edicto. §. cos. aut extraneus defert & tunc si detulit quod fisco non latebat non habet præmium. ff. de iur. fis. edicto. §. his autem. Aut latebat, & tũc habet tertiam eius quod defertur. quæ vulgariter appellatur vt in dicto §. constat cum glo. Et quod dictum est hæredem habere dimidiam. est verum si ipse sit nõ capax, & deferat. si tamen hæres sit capax, sed defunctus ex cuius pſona capit sit nõ capax, tunc distingue vt in d. § extat. ĩ tex. Itẽ intelligitur se deferẽtem habere dimidiam si habebat capere ex persona sua. sed ex persona alterius, tunc tertiam, vt d. l. edicto §. extat. An. de fluxo, & ibi hæreditas dãda vel restituenda alicui qui non erat capax ex aliqua causa quæ multæ sunt, vt not. supra de dela. l. 1. Odo. statim idest post aperturã tabu. fidẽ scilicet quam adhibuit in deferendo seipsum & nunciando. Odoff. & ibi hæredem. si dicas vxorem non capacem directo institutam, & non rogatã alij restituere nihil erit speciale in vxore. qa quilibet institutus non rogatus se deferens consequitur dimidiam omnium, vt ff. eo. l. Senatus. §. Senatus. sed si ponas alium institutum, & non rogatum de restituendo vxori non capaci, & tũc erit speciale in vxore, quod habet dimidiam omnium. nam alius fideicommissarius non capax se deferens consequitur dimidiam dodrantis tantum vt ff. eo. l. cum tacitum, & istum casum sequuntur glo. hic positæ. Dyn. Et est ratio specialitatis, vt facilius sit sollicita ad deferendum ar. l. sed si ego. ff. ad Vell. & quia magis præsumitur scire secreta domus Deutio. apparuerit idest clare probauerit Odoff. ex omni patrimonio idest tota hæreditate Dyn. celebret idest faciat, & tunc facta diuisione bonorum occultorum, & mulieri partis bonorum facta administratione Dyn. ibi mulieris. quia mulieri non restituit hæreditatem Dyn. inimicus not. qui nostra tollit inimicus est. patrimonio, quod ad eũ perueniat a defuncto, & remaneret si detulisset, quod quia non fecit aufertur ei Dyn. In glo. quæ est super verbo statim, ibi apertas, & post cognitionem habitam fideicõmissario, & hæc est veritas Odof. In glo. quæ est super verbo, omni patrimonio, ibi dimidiam subaudi: & non rogatus restituere alicui. propterea cum nõ delinqueret in fraudem fidem accommodando, consequitur dimidiam totius quod esset assecutus, si esset capax vt hic ar. l & argum. l. cum tacitum eo. tit. Dyn. In gl. quæ est super verbo. eligat ibi. l. 2. so. istud est hic in priuilegium vxoris Odoff. Et per hunc tex. dicũt maiores quòd maior debet dare optionem minori, quod est falsum: nisi in casibus in quibus hoc in priuilegium conceditur, vt hic & infra de mera. l. 2. li. 11. & in l. sancimus. C. de don. & in c. 1. extra de parrochijs alias diuisio expeditur officio iudicis. vt Insti. de offi. iudi. §. si familiæ & §. sequentibus Bar. In gl. fi. ibi studiose, hic vera ꝙ patet ex tex. dũ dicit fisci & mulieri inuitus &c. Bar. Iaco. Rebuffi.

Si liberalitatis imperialis socius sine herede decesserit.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Accrescẽdi iuri, an sit in cõtractibus locus & in quibus.*

Iubemus vt. Casus. In socijs liberalitatis imperialis ius accrescendi vendicat sibi locum. h. d. An. Vel dic socius liberalitatis imperialis præfertur omnibus extraneis. h. d. Dyn. De isto iure accrescendi qualiter locum habeat inter viuos, dic vt plene per Bar. in l. re coniuncti. ff. de le. 3. & Dyn. in l. si mihi & Titio. ff. de verb oblig. & per Cyn. in l. 1. C. quando non pe. par. In tex. iubemus. ista l. facit
1 ad ar. quod in contractibus locus sit iuri accre-
a scendi, * cum donatio sit contractus. Idem est in vltimis voluntatibus, vt patet insti. de lega. §. si eadem, & licitum est nobis arguere de vltimis voluntatibus ad contractus. vt probatur. ff. de le. 1. l. seruum filij. §. cum. ad quod facit. ff. de bon. liber. cum liberto. & de assig. li. vtrum. tu dic, ꝙ non est locus accrescendi. vt pbat insti. de inuti. stí. § ꝙ si quis. ff. de verb. ob. cũ q. ff. de consti. pec. cũ. §. item. hoc tamen fallit qñ interest illius qui mecum contrahit: quia tunc locus est accrescendi vt probatur. ff de contrahen. emp. fundus ille. Et ibi a nobis loquitur imperator. sed idem forte in donatione ab alio facta Odoff. In 1. gloss. ibi. vel dic hæredẽ. hoc approbatur scilicet quod vxor præferatur socio supra vnde vir, & vxor. l.

1. per

ADDITIO.

a Accrescẽdi. Adde ꝙ licet Do. Bal. in l. 1 § c. in 4. col. supra, de cadu. tollen. & in § cũ aũt videat distinguere ꝙ ius accrescẽdi habeat locum in contractibus lucratiuis in onerosis secus & in l. fin. supra de inuti. stipu. aliter etiam distinguendo tenet quòd in contractibus bonæ fidei locum habeat non in stricti iuris, veritas tamen est ꝙ in contractibus locum non habet ius accrescendi vt per Bar. & Doctio. in alleg. l. re coniuncti & ibi Alexan. habet tamen supradictam regulam fallen. 10 quas Alex. ponit in l. si mihi & Titio, & ibi etiam Barto. & Doct. ff. de verb. ob. & Bal. in cons 281. in 4. vol. & in quantum his videtur concludere quòd in donationibus habeat locum ius accrescendi, dic esse verum in donationibus causa mortis in alijs secus per tex. in præalle. l. 1. supra de cadu. tollẽ. & ibi Bald. & Doct.

1. per Cyn. & pe. & per Bart. ff. ad Trebell. l.
ex facto. §. fin. In ead. gloss. ibi imperialis idest
illorum inuidorum, & supplicantium, quæ
supplicatio dicitur inuidiosa calumnia Docto-
res ac Iacob. Rebuffi.

De Thesauris.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 Thesaurum an quærere liceat.
2 Magicam exercens pro inueniẽdis thesauris, & furtis an-
& qualiter puniat. & ratio decidendi quæ fuerit nu. 3.
4 Lapidicinas apparentes quærere an & quibus licet.

Nemo in posterum. Casus. phi
betur quis
a principe impetrare thesaurum quærere in suo,
cum cuilibet de iure cõi licite permittat. In alie-
no vero prohibetur quærere studio perpensato,
& si inueniat punit. si vero casu inuenerit, tũc di
midia data dño fundi alterã dimidiã retinebit.
h.d. An. Bar. primo loquit in gñe scđo in spẽ in
volẽte q̃rere thesaurũ in suo. tertio volẽte q̃rere
in alieno. quarto punit facientes ꝯtra hãc ꝯstitu-
tionẽ. quinto loquit in inueniente thesau. a for-
tuna. scđa ibi nã i suis. tertia ibi in alienis. quarta
ibi, ꝙ si nobis. quinta ibi. ꝙ si forte Bar. In tex. ibi
sup inuẽto. s. retinẽdo a se. s. inuẽtore. molestare
ꝗa sup thesaurũ fecimus. l. istã, quã volumus ob-
seruari. Doct. sacrificijs idest ꝯiurationib. & incã
tationib. malorũ spiritiũ. Odoff. condita. idest
abscondita mobilia, nam immobilia recondi
non possunt & per se patent. ff. ad exhi l. 1. &
per tot. titul. & infra quando, & qui. quar. pars
l. 2. glo. ibi Doct. bñficium. i. ipsum thesaurũ vel
æs in terra defossum quod est diuinũ beneficiũ,
& cui Deus dat gratiã inueniẽdi. Odo. Inuidiosa
calumnia. s. aliquorũ inuidorũ, quæ supplicatio
dicitur inuidiosa calũnia. Doc. maiestate postu-
landa. i. ea quæ postulari pñt, ꝙ liceat thesau. q̃re
re. Doct. & iuxta hoc Gratia: gratius est donum
quod inuenit ante preces. Odos. opes. i. diuitias
quas vocauit thesaurum Dy. abditas. i. abscondi
tas. Odoff. suo noĩe. s. inuentoris, & ita vr̃ ꝙ no-
mine dñi possit perscrutare hoc est q̃rere & in-
uenire, ergo a cõtrario posset noĩe dñi. ff. de ad-
mi. tur. ita autem. §. gessisse. & l. 1. §. deiecisse. ff. de
vi & vi ar. supplicandũ, & supplicauerit, cum ne-
mo pœnam &c. ff. de pœn. cogitationis. & ibi in
ueniet. & sic in suo poterit quis quærere thesau-
rum & non in alieno, etiam voluntate domini
1 nisi a casu. In gloss. 2. ibi vt in feudatario. contra-
rium huius gl. puto verũ cum emphitheuta rem
a emphitheuticariã possit dare vt suã, [a] vt infra de
fun. patri l. possessores. ad fin. & l. iubemus. circa
me. & infra. de loc. præd. ci. l. fi. & idẽ in feudata-
rio, vt in feud. de inuestit. de re alien. facta §. rei.
& no. in feu. de ꝯtro. int. vassal. & aliũ de bñ. c. cã
pro quo facit in feudo de prohi. feu. ali. per Fre.
§. illud. item periculum fortunæ pertinet ad em-
phiteutam. supra de iur. emphi. l. 1. ergo & emo-
lumentum. l. secundum naturam. ff. de reg. iur.
In ead. glo. ibi diuortio. nec bonæfidei possessor
ff. ad Sille. l. 1. §. idem. Et ibi §. si fundum, dic vt
ibi not. & insti. qui. all. li. in princ. In ead. gloss. ibi
sol. vt ibi. Vel intellige. §. thesauros. quòd ibi di-
citur idem vt exponatur. idem si imperator di-
uus Adrianus non referat ad casum proximum
positum in princ. §. & sic concordat. §. thesauros
cum §. si in locis. in feu. quæ sint rega. c. 1. in fin.
An. de Furo. & Doct. In glo. quæ est super verbo
arte. ibi indignus. ad quod facit ꝙ qui arte magi-
ca inuenit librum suum quòd fisco applicetur.
2 licet videtur ob. l. eorum. C. de ma. & ma. sed nõ
ob. quia loquitur in sacrificio, ꝙ nulli est per in-
concessum. hic autem in arte per inconcessa. In
glo. quæ est super verb. thesaurorum. ibi sed im-
proprie quandoq; vt ponitur pro pecunia depo
sita a pauco tempore citra in aliquo loco a do-
mino bene noto, & de quo memor erat. ff. fa.
3 ercisc. l. item labeo in princ. & l. thesaurum infra
alleg. Odo. In gl. in verb. nec volentib. ibi q̃rat,
& est simile. ff. d acqui. re. do. l. si is q. §. 1. sed si dñs
ꝯcederet perderet donũ fortunæ. quod esse non
debet ff. de leg. 2. l. cum pater. §. consimilia. Doc.
Vel est ratio in thesauro propter maiorem aui-
ditatem & propter maiorem suspectionem ar-
tis magicæ. scilicet quia ex hoc pareretur occa-
sio maleficij magici comittendi per artem ma-
gicam, & hæc fuit ratio huius. l. vt in prin. l. nam
cum homines sint ad hoc affectuosi vt habeant
thesaurum. ar. ff. de mu. & ho. l. 4. §. 1. ideo verisi-
militer est, vt quilibet quacunq; arte conaret ad
habendum & inueniendum thesaurum in auth.
de nõ ali. §. quia vero vr̃ simile, & ideo ut tolla-
huiusmodi occasio prohibetur vt dominus non
queat concedere licen. quærẽdi in fundo etiam
suo supra de pactis. l. fin. & de indi. vid. l. 2. ff. de
pac. dot. l. conueniri. sed videtur quòd non sit
bona ratio quia secundum hoc etiam dominus
prohiberetur quærere. Sed dic quòd est alia ra-
tio in domino, nam ipse potest quandocunque
sibi placuerit, sed licentia quæ daretur non do-
mino non esset perpetua, quia eam reuocare
posset quando vellet, & ideo acceleraret ille cui
data esset licen. qualitercunque quærere metu re
4 uocationis Dyn. In ead. gloss. ibi venditor. dic
quòd aliud est quærere thesaurum nõ apparen-
tẽ vt hic, aliud quærere lapicidias apparentes, vt
ibi Deu. Et est ratio quia lapicide sunt partes
rei, & de na. rei, & in fructu rei. nõ autem thesau
rus. ff. so. ma. diuorcio. §. si fundum, & §. si vir vn
de cum alij fructus concedi possunt. ff. de vsufru.
arboribus. §. vsufructuarius. ergo, & lapicidie
Doct. hoc verum credo quia cum legis benefi-
cio eam habeat ipso iure dominium ignoranti
quæritur. ff. de condict. inst. l. quæ sub conditio-
ne. §. fi. Item potest vendicare. ff. de iur. fisc. l. non
intelligitur §. in locis ergo. & dic quòd condi-
ctio ex l. potest concurrere cum rei vẽ. ꝙ dic vt
not. supra de iur. emp. l. 2. insti. loca. §. adeo iun-
cta.

ADDITIO.

a Suam. Adde ꝙ vsufructuario æquiparat emphiteuticarius
gl. in l. 1. in ver. emphiteuticarius. supra de iure emphi. Flo in
l. 2. de vsuf. Ale. cõs. 6. vol. 2. Pau. & Cast. in l. 1. in prin. ff. ad Tre
bel. ex quo nõ põt dici dñs nisi respectu & rõne peminẽtiæ ve
no gl. in l quocũq, § fin. in ver si aberit. ff. de leg. 1. & Flo in
rub. de vsuf. in fi. Addo Bal. expresse tenere ꝙ rõ dicat dñs in l.
1. in fi. ff. vsufruct. quemadmo. caue. & in rub. supra. de cõtra.
emp in 1 2. q. per glo ordinariam in l. cum manulata. §. nemo
ff eo tit. Et an lucretur thesaurum repertum in fundo emphi-
teutico vide Spec. in tit. de loca. § 6. ver. 132.

cta.l.lex vectigali.ff.de pig.de Deucio. In gl.fi.ibi ad quod ff.de aqui.q.illam puto veram si est hic & percipit reprobata glo.l.nunquam. §. thesaurus. ff.de acquiren.rer. dom. & in §. item lapilli. inst.de rer. diu. quæ dicũt ꝙ solo visu acquiratur dñium in thesauro quia facit ꝙ per adinuentionem acquirit thesaurus,& ideo cũ effectu intelligatur.s.si percipiat ar.l.si barsatorẽ.C.de fideius. & per hoc est casus in d.§.Neratius.nisi calũnietur:sed gl.illa præsupponit pro veris.est ratio diuersitatis in lapillis, & thesauro, vt dicamus qđ qui in vno grauatur in alio releuetur ar.l.cũ qui.ff.de iureiu. & ideo cum grauetur inuentor thesauri in dando partem dimidiam quod non est in inuentore lapillorum releuetur quia solo visu acquirere possit Iaco. de Roue. vel dic ꝙ lapilli possunt faciliter occupari,& apprehendi, & nõ sic in thesauro arg.l.4.§.Nerua.ff. de acqui.poss. Sed contra quia quilibet in re sua moderator, & sic ꝙ possit concedere ar. supra mand.l.in re mandata.cum ibi alleg. sed dic ꝙ ibi fuit ratio ne quis appetat alienas fortunas, & si appetierit,quod non valeat concessio,vt ex fine.l.appa-
a ret glo.deferre.[a]

ADDITIO.

a Deferre. Adde ꝙ iste titulus ne fallaris nõ hẽt locũ in thesauro in pecunia aurea vel argentea effossa q̃a improprie dr̃ thesaurus not in l.peregre.alias est l.l'ẽponius ff.de acq.pos.& in d.l.nuñquã.§.thesaurus & i l.ſe.§.cũ ista de au.& argẽ.le.no. Bal in l.1.ff.de rer.diui.Bar.& Alex in l.rem quę nobis in pen. colum. de acquiren. possess.melius in l.interdum §. quod ex naufragio.& ibi Ioan.de Imol. eod.titu. Hostien.in c.cum tu extra de vsu.

De annonis, & tributis.

Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Annona quid sit, quid sint, & qualiter differãt tributum, pensio capitatio, census, pensitatio, decima salarium, & cætera id genus. num. 2.3.4.5.6.*
4 *Vectigal quid sit.*
Seruitium quid sit, & a quo præstetur.
6 *Vsaticum seu annua pensio quid, & a quibus debeatur.*
7 *Angaria quid sit, & perangaria, & quid stipendium.*
8 *Libram argenti faciunt decem aurei, & libram auri 62. solidi. & 20. libræ æris valent vnum aureum.*
9 *Tributi appellatione quid veniat. Et quotuplicia sint onera extraordinaria.*

In glo. Rubricæ prope princ. Ibi quicquid tribuitur, & sic apparet ꝙ hoc nomen tributum est generale cõprehendẽs omne id quod tribuit nomen enim annonæ est speciale comprehendens omnes fructus,& prouentus qui ex agris percipiuntur vt l.annonam.ff.de extraor.cri.ar l.1.& 2.ff de adop. In ead.glos. ibi & equorum vt infra.de suscep.l.modios. In glo.ibi vel annona in speciebus idest in fructibus agrorum vt in frumento,vino,lardo,& oleo,& similibus ff.de censib.l.forma.& ff.ad l. Iul.de annon. l.2 & de extraordi.cri.l. annonam. In ead.gloss. ibi in ære & pecunia,vt in authen.de colla.circa princ.colla.9.& infra de succes.l.1.& l.quotiens & l.fi.& infra de lustralis au.colla. in ipsa rub. q̃a nil est ibi text.& est prima rub.lib.11.& vide iuxta hanc rubr.glo.ad Roma. 13.cap. In ead. gloss. ibi medium scilicet aureum dicebat tributum per mare, & medium medij pro fœmina Doct. In ead.glo.in princ.hæc gloss. ostendit quid ap-
1 pellatur annona,& quid tributum,& bene dicit. Sed quæ sit differentia inter vectigal, & tributum not.glo.in l.1.§.1.ff.de publica.& ibi dixi,& quæ sit differentia inter censum,& tributum dic vt ibi Bart. In ead.gloss.ibi. & est sciendum quòd hæc gloss. ostendit quòd quadruplex est tributum. In ead.glo. ibi vtrunque hic ostenditur qui-
2 bus remittitur tributum. In ead. gloss. ibi nomine prædij.hic ostendit quale seu quantum est tributum. Tributum reale proprie est,quod præstatur ratione soli, & sequitur possessorẽ sic ꝙ possessor quicunq; sit nedum tenetur ad tributa debita pro tpe præterito, ꝑ quo alter possessor tenebat primo sed ẽt ꝑ tpe pñti,& futuro:de quo loquitur iste ti.& ti. infra de exac.tri.& C. de alu. & pa.l.2,& l.1.§.1.cum ibi not.per glo.& Bar.de public. & istud tributum quandoq; sumit stricte pro eo quod consistit in pecunia,& quandoque etiam large pro eo quod consistit in auro,argento, & ære etiam consistentibus in specie, vt hac gloss.& in authen.de colla.circa princ. col. 9. & infra de colla.æris.l.1. & de auro coro. l. 1.& de ar.præ.l.1.de pondera.& au.illa.eo tit. isto.& eo. lib.& infra de suscep.l. 1.& l. quotiens. & de venum.po.& de fun.pa li.11.& l.quotiẽs & l.fi.đ lustra:au.collatione in rubri. q̃a ibi nullus est text. & est prima rubri. lib 11.qñq; sumit latissime ꝑ omni eo,quod tribuitur, etiã pro annona vt hic not.ad quod l.modios.infra de suscep.& Archa. & intelligó tribuitur principi: quia tunc proprie vocatur tributum vt hac glo. & iuribus supra allegatis: quia si fiat ecclesiæ vocatur decima de qua loquitur ille tit. extra de decimis. Si autem fiat ciuitati vel priuato vocatur annua
3 pensio vel salarium de quo ff. de vsufru. l. hactenus.de isto tributo habetur extra de sen.c.om
a nis anima. & 23.q. vlt.c. tributum cum ibi not.[a] & ita habet hic & de quarto vini,& olei ꝙ annona potest sumi proprie,& stricte scilicet pro fructibus, quæ perficiuntur in agris vt in frumento vino,& oleo & lardo & similibus,de quibus in l. annona.ff.de extraord.cri.& ff.ad l. Iuliam de annona l. 2. Item potest sumi magis large etiam pro auro argento & ære,quæ tamen consistunt in speciebus,& de omni quòd in specie consistit vt hic not.& de quo habet in l. in fraudem & l. 1.infra eod l.pro locis, & l. sequenti, & infra de anno.ci. lib. 11. & de apparitoribus præfecti anno.li.12.& in multis alijs locis.s. in l.in modios j.de sus cep.& in quarta vini & in marcha soluẽda per

ADDITIO.

a Notãtis. Ex his collige ꝙ inter tributũ decimam censum pẽsionem,& salariũ aliquia est differentię de qua vide per Bar. in l placet & ibi per Dom. Iaso plenissime.supra de sacrosan. eccl.& ibi qđ ab annona differat vide per Abb.in c.qđ clericis in pe.col.de fo.comp.& in c.1.& 2.de censi.& in c.a.in 3. & 4 col.de immu.eccle. Adde latissime per Do.Fel.in c.ad audientiam in pe.colum.de præscrip.Dom. Nico. Boer. in l.br. consue.bitu.in tit de consue.feu.§ 24.& 25.in gloss.1. melius § 17.in glo.s.eo.tit.

da per burgenses. Item habemus capitationem,
4 quod est tributum quod indicitur personis vt burgensibus regijs soluentibus vnam marcham argenti pro capite, & ita de singulis circa capitationem hoc est tributum, de qua infra de capita.li.11 & ff de censi.l.fi §. diuus Vespasianus. Itē habemus decimam extra de decimis. Item habemus impositiones, quæ indicuntur personis pro rebus, vt vendentes soluant.1.20. precij vt infra tit. 2. Item habemus vectigal, quod propriè & stricte sumitur pro eo, quod vehitur & portatur & soluitur, pro solo, vel terra ad quod seu per quā portatur & vehitur. & ð hoc in ti. C. ð vecti. & cō miss. & maxime in l.ex præstatione. & l.vniuersi. eo.titu. & not.in l.1.§.1.ff.de publica. & vecti. per gloss. & Bart. sed largo mō & in genere vectigal potest sumi pro eo quod vehitur vt supra dictū est. & pro tributo vt l.imperatores ff.de publica. cum ibi not.per glo. & Bar. & generaliter & pro omni eo quod fisco præstatur. vt l.2.§.si quis a nemine prohibente.ff.ne quid in loco publi. & nota.per Bar.in d.l.imperatores. Item sumitur largo modo pro pensione quā præstant pro fundo emphyteutæ; quam pensionē appellamus vsaticum vt in tit.ff.si age. vecti.pe. Item habemus cēsum, qui cēsus propriè in iure ciuili sumitur pro tributo, de quo no.infra de censi. super tub. & de omni agro deser.li.11.& in titu.C.si sine cen. vel reli. & de quo habetur. C.qui ca.pig.ta.contra.l. 1.& ff.de cen.per totum. Sed in iure canoni. cēsus est qn̄ p dn̄m traditur prædiū nihil de dominio retinendo sibi: sed solum aliquam pēsionē. quē censum talem communiter pensionem appellamus vt per Bern. & G.extra de reli.do.c.cōstitutus. Itē hēmus publicā pensitationē. Et canonicam pensionem. vt infra de loc. præ. ciuilium.l. 1.li.11.& etiam pro tributo sumitur. Item habemus functiones publ. quæ sunt loco tributi. vt infra eod.l.omnes. & C. de alluuio. & pa.l.secunda. & 3.& j.de agri. & censi.l. litibus. susceptiōes seu annonas ciuiles quæ etiam sunt loco tributi de quibus supra de pe.bo. sublad.2. in fi. & infra de loca.præ.ci. Item habemus canonem quod etiam pro tributo sumitur. infra tit. 1.l.1.& in tit. de cano.largi.tit. & in tit.de sum ptin.l.fi.libr.11. Item habemus salarium quod solo imponitur. ff.ne quid in loco publ.l.2.§.si quis a nemine. Itē habemus annuam pensionem & est quæ præstatur per emphyteutam, quam vsaricum appellamus, & est propriè quando dominus retinet sibi directum dominium & vtile transfert in emphyteutam de quo in tit.C. de iure emphy & in §.adeo insti.loca. & in ti.ff. si ag.vec.pet. & infra de fundis patrimo. & saltuen. & emphi. & eorū cōducto. & extra ð rel.do. Itē habem⁹ seruitiū qđ facit vasall⁹. & ē qn̄ est certū. vt l.feu.de capi.q.cur. ve.§.fi. sed qn̄ seruitiū nō expressit, tūc tenet ad id qđ habet in ti.ð prohi.feu.ali.p Fre.§ firmiter. Itē habem⁹ pēsionē, q̄ alias vectigal appellaṫ qđ propriè p̄stat fructuarius vel ꝯductor ad nō modicū tēpus de quo.ff.si ager.vec. vel emphy. pe.l. fi.cum ibi not. Item habemus salariū vt j.de præbē salario.l.1.& in l.hactenus.ff.de vsufr. Itē habemus stipendiū qđ p modica æra seu particulares solutiones militib⁹ & officiarijs soluit, ð quo C. ð pcu.l.g stipēdia. & qđ largo mō tributū vocaṫ a contributione, vt est expressum.ff.de iure fisc, l.auferre.§. vt debitoribus, & ff.de impen. in re. do. sac. l.neq; stipendiū.cū ibi no. vel ex eo, ꝙ militibus tribuebat.ff de ver.sig.l.agri § stipēdiū & ð quo stipēdio habet.ff.de vsusr.l.hactenus. Itē habem⁹ præbēdā seu ciuilē annonā de quo habetur C.de execu.rei iudi.l.stipendia & supra de peti.bo.subla. l.1.in gl.fi. & l.2.sup verbo ciuiles annonas. Item habemus aliena iuga de quo.C. de epis. & cle.l.de his. Itē habem⁹ indictionē de quo in ti.j̄ p̄xīo & j̄ e.l.indictiones. Itē superindictū, de quo j.ti.2.C.de sac.sā.ecc.l.placet. Itē supexactionē, vt j̄.supexact. Itē munus de quo.j̄.de mu. pa. & ti.sc. itē habem⁹ collectas, exactiones, angarias, & perangarias plaustrū vt auth. Itē nulla cōitas C.de epis. & cle. & l.neminē de sa san. & j̄. quibus mu.liceat se excu.l.cū ad fœlicissimā. & j̄ de īmu.ec.c.cū Itē habem⁹ quinquagesimas ð quibus in l.fi.C.de iure emph. & in l.modios inf.de susce. Item habemus quadragesimas vigesimas quintas decimas vt d l.modios Item quinnas vt j̄.de ar.precio qđ the. infer.l.1.cū ibi not. Itē habemus pondera vt d.l.modios & de pondera. & auri illa l. Itē habemus librā argēti quā faciūt 10 aurei vt j̄.de argē.præ.qđ thesau.infer.l.1.& librā auri quā faciunt. 72.solidi vt l.quotiēscumq; j̄.de suscep.p̄po. & archa.l.1.li.11.& librā æris: vn̄.20. libræ æris valēt vnum aureum. infra de col.æris
a l.1. Rebuffi.[a] Super rubrica de anno. & tributis munerum patrimonialium quædā sunt ordinaria & quædam extraordinaria & quæ sint ista habetur. infra de vaca.pu.mu.l.1.ordinaria autem subdiuidunt, quia quædā sunt certa quo ad præstationem & modum præstandi, vt ea quæ indicuntur rebus vt tributa vt infra eadem.l.2. quædam ordinaria quantum ad præstationem non quantum admodum præstandi, vt sunt indictiones, qa certū est ꝙ præstant, vt qn̄ de quinquennio in quinquennium. vt infra tit. 1.l. 1. Illa etiā quæ quantum ad præstationem & modū præstādi sunt ordinaria subdiuiduntur: qa quædā sūt q̄ imponuntur principaliter personis vt capitatio vt infra ð capi.l.1.& infra ð censi.l.fi.§.di. Vespasianus, sed tributū quod imponitur prædiis multa noīa hēt, vt no. infra de censibus in rubr. & in gl.hic posita nota.do hoc, vt supra dixi de publi. l.1.§.1. vnde tributum omnia ista comprehēdit. Quoad extraordinaria aūt realia sunt duplicia. nam quædā sunt quæ præstantur rōne rei & hæc noīantur superindicta, quædā p̄stantur propter vbertatē, de quo dicitur, infra de superindictis. l. 1. alia quæ præstantur pro voluntate principis, vt pro natiuitate filij princip. de qua dicitur, supra de sacr.san.ecc.l.placet. & hæc inter se differunt

ADDITIO.

a Rebuffi. Adde de multiplici appellatione huius nominis tributum & quod illius veniat appellatione, & in quo ab annona cenm vectigal. collecta & reliquis id genus victa
1 not.per me.supra hoc tit.in 1. Addi.per Sal.in l.fi.sup.sine cēsu.vel reli. Alex.in l.rescrip.§.scien.de mu. & ho. Bar.in cons. incip.punctus q. talis est quidam Titius olim de Perusio.eūdem in l.a.ff.de iure imu Arch. & Io. An in Nouel extra de im mu.eccl.li o Bal.in l.neminem in ver.extra glo. supra de sac. sanc.ecc.latis.per Do.meum Do Iaso.May.in l.placet in 2.col lum.cum seq vbi quid sit collecta quid indictum quid superindictum quid munus mixtum quid ordinarium & quid extraordinarium supra eo. ti & Do.Ni.Boerij in lib.consu.bitu. in tit.consue feu.& recep.§ 17.in gl.a.

ferunt ſicut genus & ſpecies: nam omne ſuper-
indictum eſt extraordinarium. nam eccleſia non
excuſatur a munere ordinario licet a ſuperindi-
cto ſic in d.l. placet. Iacobus Rebuffi.

LEX PRIMA.

SVMARIVM.

1 *Collectas quæ perſonis pro rebus imponuntur, debet domi-
nus ſoluere non conductor, & quid ſi omnes fructus pœ-
nes colonum, puta quia dominus locauit fundum ad pen-
ſionem pecuniariam pauloante.*

Aes quidē. Caſus. Onus æris alieni eſt
perſonale, & ideo diuiditur
inter hæredes ꝓ portionib. hæreditarijs: onus tñ
annonale & tributorum eſt reale, & requirit poſ
ſidentem, vt prout quis poſſidet & fructus perci
pit oneretur. h.d. Bar. Dyn. & An. In tex. in prin.
iſtud quidem incidenter dicit Imperator. Odo.
Et ibi alienum. ſcilicet ex cōtractu, vel quaſi pro
ueniens Dy. & dicitur alienum quod alij debe-
mus. ff. de verb. ſig. l. cedere. §. alienum. doct. poſ
ſeſſiones. ſ. ex quibus debita debētur Odo. & ſic
eſt onus reale. vt l. imperatores. ff. de public. vbi
glo. tangit Bar. In prima gl. ibi, & ibi nota. vide
quod no. in l. a. in fi. ff. de prætor. ſti. & p Dy. in l. ſi
tibi homo. §. ſi fundus. In gl. 3. ibi, item hoc caſu.
vt ſupra compen. l. 1. An. In gl. quæ eſt ſuper ver
1 bo fructus not. bene hanc. l. quæ mirabiliter col
ligit ex l. iſta, ꝙ ſi aliquis locauit fundum ſuum
ad penſionem percipiendam in pecunia, ita,
ꝙ fructus omnes remaneant pœnes colonum,
ꝙ dominus ad tributa non teneatur, niſi conſue
tudo aliter ſe habeat: vt in gl. ſed ſi talis colonus,
vel conductor eſſet partiarius, tunc tenetur qui-
libet ꝓ parte, ſcilicet ſoluere talia tributa ſeu de
cimas, vt ff loca. l. ſi merces. §. vis maior, in fin.
& hoc niſi eſſet conſuetudo in contrarium vt d.
l. litibus. & d. §. Lucius. & hoc verum in onerib.
realibus. in collectis vero quæ imponuntur per
ſonis pro rebus eſt inſpicienda perſona, cui im-
ponitur. l. reſcripto, in fi. ff. de mu. & ho. & infra
eo. l. indictiones. & de mu. pa. ſuper rubr. & ſic il
lud inter hæredes diuiditur pro hæreditarijs por
tionibus Bar. has collectas quæ imponuntur per
ſonis pro rebus debet ſoluere dominus non cō-
a ductor,[a] & ſi illud conductor ſoluat computa-
bit domino, vt ff. de via publica. l. ædiles, ante fi.
Et hoc verum niſi ſit talis, qui iure proprio, ca-
piat fructus, vt vſufructuarius emphyteuta & ſi-
miles, tunc videtur teneri ad omnes indictiones
vt l. quæro. ff. de vſufru. le. pro quo. ff. de vſufruc.
l. hactenus. & l. ſi pendentes. glo. ſi quis cloacā.
Sed doct. dicunt, quod in illis collectis, quæ im-
ponuntur perſonis pro rebus vſufructuarius ſol-
uat pro extimatione vſusfructus & proprietari⁹
pro extimatione proprietatis, arg. infra de noxa.
l. ſi ex duobus. §. ſi plures. & de dam. infec. l. ſi pro
prietarius. ad municip. l. filius. §. idem reſpondit
& infra de mulie. & in quo lo. l. 1. cum ibi not. Et
eſt ratio, quia tales collectæ habent ſolui pro ſo
lido & libra. i. valorum bonorum cuiuslibet. C.
de ope. pu. l. omnes, pro quo. infra eo. l. indictio-
nes. l. fi. circa me. Iacobus Rebuffi comes legū.

ADDITIO.

a Conductor Et ratio eſt quia collecta eſt munus reale, vt no.
in l. prædia ſupra de fideicom. cum ſimi. ex quo infero quòd
collectæ ſolutio pro re aliqua probat illius rei dominium no.
Ange. & Bal. in l. n. in fine. ſupra de naui. ii. doct. in l. cum ſi. &
ibi idem Bal ſupra pro ſocio. idem in l. data in 16. col. ſupra q
accu. non poſ. Alex conſi. 14. vol. 4. Ang. in autheo qui. mod.
na. effi. ſui. §. ſi quis ſupra. col. 2. non tamen probat poſſeſſionē
not. Bar & doct. in l ſi pater. ſupra de act. emp. cum concor.
per eum alleg. Adde tamen, ꝙ collecta poteſt peti actione
perſonali & hypothecaria, vt not. Bal. in præalle. l. prædia. in
1. col. verſ. ſed quæritur cum collecta. ſupra de fideicommi. &
Spe. in tit. de loca. verſ. 18.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Collecta pro ſolido, & libra indicenda eſt.*

Indictiones. Caſus. Onera patrimo-
nialia quæ poſſeſſionib.
Indicuntur debent indici ſecundum modum
æſtimationis earum. Iſte modus ponitur, Infra
de ſuſcep. & at. l. modios in fi. hoc intendit An.
Vel ſic, & melius ad onera realia non tenetur qs
in pluſquam de ea re poſſideat. h.d Bart. In text.
1 ibi perſonis. l. non ſecundum perſonarum con-
ditionem. Odoff. ſolent, & ſic patet ex hac litte-
ra, quòd collecta eſt indicenda pro ſolido, & li-
bra. infra de apoc. pub. l. fi. de operi. pub. l. om-
nes. quod intellige, niſi inquantum ſit conſuetu
do in auth. de man. prin. §. coges. Si tamen eſſet
conſuetudo, vt vnus pro alio ſolueret, non va-
let nec debet ſeruari. infra de omni agro deſer. l.
hac diffinitione lib. 11. vt in auth. vt non fiāt pig.
In prin. colla. 4. & auth. habita. c. ne fili. pro pa ꝑ
doc. proſpiciet. ſcilicet ne conueniaris vltra mo
dum poſſeſſionum quas poſſides. Dy. & Iac. Re
buffi. In gl. t. In fi. de iſto multiplici genere mu-
nerum dicetur, inſra de mu. pa. ſup rub. Ia. Rebu.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Furti ſpecies eſt de alieno largiri: ob id præſes prouinciæ,
non poteſt facere gratiam de collecta. Et an fiſcus vel
alius, ibidem, & num. 2.*

Omnes penſitare. Caſus. Nemo
pōt tributa mi
nuere vel augere, niſi princeps Dy. In tex. pēſita-
re. i. ſoluere pēſiones, quæ. ſ. manus nſæ, genitiui
caſus, legationib. i. ꝑceptis ꝑ lr̄as factis aſcribūt. i.
in ſcriptis mittunt, alicui de nr̄o ꝑcepto exigēda
amplius q̄ ſolitū eſt ꝑſtari, remittēdi, exigendi. ſ.
extra ſolitū. Et no. ꝙ nō pōt aliqs collectā face-
re niſi princeps ſit. extra de excu. mu. Nā ſi quis
vicarius, mutat caſū in iſto verſ. remittēdū, ſub-
audi & remiſerit ꝯpellaſ. ſ. dare fiſco. Odo. ī gl. 3.
ibi in quadruplū. i. qñ exigit plus. In gl. 5. ibi reſer
uari. ſ. qd poſſit cōueniri. In e. gl ibi, cui eſt remiſ
ſum, dic in ſubſidiū ſi nō eſt ſoluēdo remittens,
1 Odo. Et ibi ꝑſes, no. ꝙ ꝑſes nō dēt facere gratiam
de collecta: qā ſpecies furti eſt de alieno largiri.
ff. d fur. l. ſi pignore. §. 1. In e gl. ibi q̄ eſt ꝫ. Sol. aut
a i⁹ fiſci ē dubiū: & tūc valet remiſſio.[a] ff. de fur.
l. inter-

ADDITIO.

a Remiſſio. Adde q̄ ſit nō diuerſitatis, quare fiſcus ius liquidū
in collecta nō pōt remittere, dubium aut ſic: qa remittere iꝰ
liquidū eſt dare, ita no. Bar in l. actione in 2. col. in fi. verſ. alij
ſoluunt ſupra de trāſa. & ita intelligit. l. peculium in prin. ver.
iꝰē not ff. de pecu. idem in l contra iuris poſt glo. & ibi Pau.
de Caſt. in prin. in ver. facere, & in l. tale. in prin. ff. de pact. la
tiſſime per Alex. in l. ſi mulier. vbi multa alleg. ff. de cond. ob
cau. quod non eſt exactor collectionū, vt plene hic per Bart.
& Spe. in ti. de remiſ §. 2. Zaba in cle. paſto. de re iudic. latiuſ,
per Fel. in c. cum Bertoldus in 6. col. de iudi.

l.inter dũ.§. qui tutelam,& d.l.præses. aut certũ est & tunc nondum quæsita potest remittere in sui præiudicium, dum ibi sit soluendo, vt hic & arg. sup. de vsu.l.aduersus. Sed si sit iam quæsita
a not. ff. de trans.l.nulli.de offi.pro.co.l.1.de decr. ab ordine fa.l.ambitiosa.de Deu.In ead.glo.ibi potest remitti subau.quod puto verum arg.sup. de mo.mul.l.fi.in fi.& l.illicitas §.fi.ff.de offi.præ si.infra.e.l.fi.ver. sed hi qui & ar. infra quemad. ad ciui. mu. iudi. l.fin.in ordinarijs autem dic ꝙ si sit munus indictum rei secundum. l. modios infra de suscep.nil valet remissio:quia ipso iure facta est pauperi.ff. de mu.& ho.l.cura extruendi § inops.infra de decu.l.nemo iudex.Si autem indicatur personis,pro rebus tunc potest remittere vt hac glo.& ff.de censi. l. forma.§. illam.& §.seq.& infra de censi.l.omne territorium & infra e.l.nemo in fi.Bert.de Deucio.In eadem gl. ibi eũ vt pater.& expone idest tanquam pater.& ff.de pac.no de marito.infra de mulie.& in quo lo.& Bar. ff. de impen.l.neq; stipẽ.& in additiõe scripsi.In additionibus fosso.5.tamen Bar.tenet in l.Lucius §.idem respõdit constante,ꝙ vir dẽt soluere collectas &c. & idem tenuit in l.prædiꝗ ctaneque stipendium & Specul.in tit. de censi. §.nunc dicendum.in fi.quartæ partis tertia particula.Iac.Rebuffi.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

Exemptus a præstatione munerum, an sit etiam exemptus, ab ordinarijs.

Omnes omnino. Casus. Nullus excusat a collecta ordinaria cũ nõ sit munus extraordinariũ. Bar. An. In tex. ibi oblationem. idest solutionem puta tributorũ de Sre. signatum. idest depositum. Dy & no. ꝙ illud dicitur munus ordinariũ quod l.imponitur Bar.vocare. idest in earum solutionem cessare. nam extraordinaria non tenent̃ soluere nisi essent auctoritate imperatoris indicta vt.s. de supindictis l.1. alle. vocare extraordinaria.idest eorum solutionem remittere Dyn. soluitur scilicet secundum formam,quę traditur.j. de suscep.& ar.l.modios.& not.in rubr.Dy. Per hanc,l. habetur quòd priuilegium quod conceditur excusato a muneribus:nõ porrigit ad mu-
1 nera ordinaria , pro quo faciunt iura in glosis huius.l. alle. Bar. nec etiam extraordinaria not. nõ vocatur extraordinarium quod solemniter fit & ideo doctor qui legit aliquem librum solẽniter qualitcunque sit hora nõ dicitur legere extraordinariè.An.de Bar. Nec Baccalarius dẽt dici legere extraordinariè, si legat hora quinta.dũ tñ solẽniter legat.ꝓ quo facit.j.ti.proxi.l.1. quia magis debet attendi cã quam nomen vt l. si cognatis.ff.d re.du.& maxime si quinta hora per superiorẽ hñtẽ ad hoc ptãtẽ,& cũ cã sit ordinata ar. infra de superindic.l.1. quæ causa,seu necessitas subest ꝑ raritatem audiẽtiũ & numerositatẽ baccalariorũ,q suos cursus in audiendo cõpleuerũt temporibus præteritis, quib' scholariũ erat magna copia, & sic ꝑ necessitatem hoc fit, qđ excusat ar.l.1.ff.de offi.consul.cum ibi not. Præterea quia soluunt vniuersitati ea quæ per alios baccalarios aliis horis legentes , scilicet ordinariis solita sunt solui:& sic si habent onus habeãt idẽ priuilegium quod alii arg. l.fi. ff. de testa.mili.& l.secundum naturam de regulis iuris. & ibi in ea dem ratio,& e.La Tuio. ff.de verb.oblig. cum simi.per hoc ff.de testa.mili.l.fi.& quasi statuta recipiunt interpretationem a iu re cõmuni.l.2. C. de noxa. sed de iure cõmuni non est differentia in horis ergo &c.in prohœmiis fforum.ver.quibus. sub §.sed quia.Iac.Rebuffi.

LEX V.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo circa tributa & illorum solutionem debet attendi, & ad plus tenentur qui multum possident, quam qui parum.nu.2.*
2 *Itineris est habenda ratio.*

Pro locis. Casus. Qui in vno grauatur in alio releuatur.hoc dicit.Dy.In tex.ibi pro locis,circa hoc dic, ꝙ aut limites sũt in alia prouincia ab illa,in qua tributa exiguntur & non dẽt quis portare tributa suis expẽs. argu. ff.de procur.l.sed hæ §.non solum. Si autẽ sũt in eadem prouincia tenet̃ portare vt hic. infra eo. l.nemo.si ergo vterque desert quia ambo sũt in eadẽ prouincia : tunc magis debuit propinquus quam remotus: Si autẽ nulla defert quia vterq; est de alia prouincia , tunc magis debuit remot' quam propinquus : quia plus fatigatur res publica indeferendo,ita intelligunt l.modios in fi.cũ glo.Bar.Et est ar.l.ista.& infra.e.l.nemo. & infra de suscep.l.modios.supra de iure emphy cusi.l.2. §.fi.&.16.quæstio.2.c. reuertimini & cad.causa. quæstio.7.c.decimas & ff.de consti.pe.l.item illa primo,& c.cum simi.& ff.de le. commis.l.fi.fundus in fi.cum sim.Ex quo infero ꝙ emphyteuta debet portare pensionem ad domum sui domini si sunt ambo de eodem castro vel villa alias non argum ff.de transac. cum hĩ. §.causa quod est verũ in vtroq; nisi aliud de vsu & consuetudi
a ne [a] sit obseruatum vel ex pacto inter eos habito in initio contractus fuerit conuentum ar infra de agri. & censi.l.litibus §.hoc de redditibus extra de cẽs.c.quãio.& c.ex parte & supra loca. & conduc.l.legem.& ff. de publ. & vecti.l.publicanus.& ff. de censi.l.forma.§.agri.& §.si nõ quis agrum qui est contra.alias enim emphyteuta nõ tenetur portare pensionem domino suo nisi ad expẽ.domini sui,vt hic. & l.nemo.& ff de operis libe.l.imponi.l.operæ.n.& l.pe.& ar. 12.q.2.vulteranæ. sed non vltra locum vbi ambo morantur. Nec ibi sit talis est cõsuetudo patriæ vt supra dixi, aliter sic.not. ꝙ plus debet grauari in collectis ille qui habet proximas possessiones, quam qui hẽt longinquas. Item not.quòd pro modo. posses-

ADDITIO.

a Consuetudine. Infero ex his dictis quòd consuetudo circa solutionem tributorũ ipsa quoad tributa attẽdatur, quod expresse tenuit. Bal.in l.3.in.2.col.versi. item in quibusdam. supra de nauti.fe.Spe.in tit.de nauti.fe.ver.1.in Spe.& ver.vlti mo quæritur. Et vtrum emphyteuta teneatur portare pensionem ad domum domini sui vide quod posui in addi.ad l.præ capitan fi.in addi.6 de can.largi ti.l.m illo li.

possessionis est onus Imponendum . vt supra co. l.indictiones.& infra de suscept.l.modios secundum dubium,& ibi annonam,idest tributum in annonam conuertendum Dyn. ad milites alias ad limites.In glo.1.ibi pro magnitudine locorum q.d. illi qui possident magna prædia plus debent portare quam qui possident parua,& intellige magnitudine respectu redditruum , vt l. fi. supra de alluuio. & palu.& ff. de euict. l. 1. Bartol. In secunda glos.ibi liminia.hoc vult dicere illa quæ sunt propie limina, quia minus grauantur in expen. itineris plus grauantur in portanda annona
3 & illi qui magis distant a liminibus:.quia plus grauantur in expen.itineris, releuantur,quia minus portant. quod est notandum pro grauaminibus ,quæ tota die inferuntur communitatib. vt minus grauentur, qui plus distant , vt sic ab onere itineris releuentur. nunquam tamen cogitur quis extra prouinciam portare,infra eo.l. nemo. Bart. Iacob.Rebuffi.

LEX VI.

SVMMARIVM.

1 *Aequalitas in tributorum solutione seruatur . & in quibus etiam sit seruanda.*

Immunitatem an possint concedere ciuitates,a muneribus.

In fraudem. Casus. Rescriptum impetratum, ne quis teneatur soluere tributum,non valet.h.d.Dy. Bart.dic munera ordinaria. In tex.ibi elicitum. idest impetratum Dy. sortiri,nisi secunda iussio interueniat.nam tunc posset vt not.supra de peti.bo. sub lat.l.2.Dy.In tex.igitur,quia rescripti impetratio non tenet Dy.æqualis.nor. æqualitatem seruandam in solutione tributorum sicut in iudicijs, & in quibus causis seruatur æqualitas dic , vt infra de proxi.sacro. l.in sacris. Item nota.hic, quod pacta , quæ faciunt ciuitates cum aliquibus , ne soluant aliquid pro collectis non valent , & pro hoc est. l.expressa,infra de decurio. l.vacuatis.& est ratio quia onerarentur pro immunitate
1 te alterius: & ideo talia pacta vel rescripta non valent.infra de cen.l.1.& melius.ff.de mu.& ho. l.3.§. præses.sed licet non valeat in piudicium fisci vel aliorum,valent tamen in præiudicium paci
a scentis, [a] vt no.in d.l.vacuatis in fi.magnæ gloss. An.de Bar.pro quo.l.omnes pensitare.supra eo. & ad prædicta bene facit,l.cura extruendi.§.fin. ff.de mun.& hono.licet supra de cõue.fi.debi.l. 2. teneat , q nullus excusabitur.Ibi subreptione, hoc est contra illos qui impetrant dona a rege eo prætextu, q pro eo multos labores exposuerunt : quoniam talibus litteris per mendacium impetratis non est obediendum , vt hic & legibus in gl.alleg.cum prætex.priuilegij non debet vacillare publica vtilitas.infra de priui.scho. l.2. li.12.ad quod.c.ne damnosa.25.q.1.imo de hoc debet certificari princeps & facta certificatione expectari secunda iussio, iuxta notata, supra de peti.bo.sub la.l.a.in gl.fi. Iac.Rebuffi.

ADDITIO.

a Paciscentis.Dũ dicit q valet pactũ super immunitate in præiudicium paciscentis.hoc est verũ,nisi esset concessa immunitas ab ordinariis onerib.vt no.Bar.in l.1.infra de indicaslo lib.& ita dicit intelligi debere istã l. imo nõ põt per concedentem reuocari,no.idem in l.priuilegia.in fi.sup de sacros. eccl.Bal.in l.qui in patria in 10.col.sup vnde libe. & Alex. in l.oes populi.in 4 col.de iusti.& in idem cons.119.vol.2.latius cons.110 vol.1.& in l.qui semel de decre.ab ordi faciendis. & a quib.concedatur,vide Bar. in l. exceptis. infra de decu. isto lib.eundem in l.2.& ibi allega.ff.de iure immu.

LEX VII.

SVMMARIVM.

1 *Castrum dirutum , an teneantur subditi restaurare domino existente potente ad id agendum.*

Ecclesia an, & quando teneatur ad reparandum muros ciuitatis,& ad illorum custodiam.

2 *Aduocatus non cogitur exire prouintiã, si causa sui clientuli deuoluatur extra prouintiam.*

3 *Itineris est habenda ratio.*

Nemo. Casus. Nemo tenetur portare tributum extra prouintiam.h.d.Dy. In tex.ibi instruendas, instruitur mansio cum in ea portatur frumentum , & similia , quibus instruitur domus. Odof. Vel dic ad instruẽdas mãsiones.i.reficiendas,vel de nouo faciendas mãsiones,vel castra,vel similia. Bar. & sic vr hic ex-
1 pressum,q subditi non teneantur instruere, si sit dirutum,vel ædificare, aut custodire castrũ dñi, dño existente potente ad custodiendum,nec existente magna necessitate, pro quo faciunt ll. alleg.in gl.huius l.& infra proxi. & infra de priuil. do.au.l.2.lib.11.& C.de testi.l.qm.nam ipse dominus suis expensis habet custodire,pro quo. ff. de offi. præ.vr.l.1.verſ.erat autẽ familia,ibi mercede vel gratia,& ff.de operis lib. l. operæ enim. & hoc nisi esset consuetudo, vt infra de agri. & censi.l.domini prædiorum.& l.litibus.§.hoc de redditibus. tenentur tamen ad custodiam murorum, in quibus habitant,cum etiam ecclesiastici teneantur.c.peruenit, extra de immu. eccl. in tex. ibi species. quæ tributorum nomine soluuntur. ibi conferendas.i. portandas Dyn. longius.i.extr. prouinciam Dy.delegetur, mittatur. Dy. itineris, quia laborabant itinerando.nam licet in totum non excusentur, minus tamen soluere debent.arg.infra de aquæduc.l.1.§.1.vel ex pone itineris,vt supra eo.l. pro locis. Bar. necessitatis. hoc est, vbi necessitas fuerit compellantur homines portare de vna prouincia in aliam tributa, alias non. & sic habetur ratio necessitatis.idest paupertatis iuxta l.omnes.supra e.ibi de legentur.i.mittantur Sed de hoc vr supra de operib.publ.l.ad portus.& infra quibus mu.vel præsta.ne.li.se ex.l.si Sed dic q quædam sunt opera, quæ tangunt immediate vtilitatem singulorum priuatorũ,& ad illa oẽs tenenẽ, vt,ll.cõtrariis,& quædam quæ non tangunt immediate ; & tunc non tenẽtur, vt hic, & supra de operib.publ.l.3. de Deucio, delegentur in sua prouincia , & ibi soluat Odoff. Collige hic argu. quod non cogi-
2 tur aduocatus exire prouinciam , si causa sui
a clientuli in alia prouincia deuoluatur , [a] nota. ff. de

ADDITIO.

a Deuoluatur. Adde q si promisit aduocatus suo clientulo victoriam causæ, tunc debet ire extra prouinciam,not.Dy & Ray.in l. Mæuia § si & ibi Bar.ff.de annu.leg.idem in alle §. non solum in vlt.col.ver.vlterius quæritur. ibit tamen eques expen.sui clientuli ita not.sing.Bal.in l.1 an vltim. colum.ver si.vlterius quæritur.C.de iusti.a.

ff.de procur. l. sed,hec. §.non solum.Item collige ꝙ est habēda ratio itineris.supra eodem l.pro locis.& ff.de iudicijs.si longius. & quid operanť viarum discrimina, dic vt nota. extra de resti.in integr. & c.cū ex litteris in fi.Deu.Bar.sed pone quód princeps volebat expendere tributum, ibi vbi exigebatur,nunquid ille exactor poterit exigere sumpt⁹ quos faceret iste collector siue possessor in portando tributo?& videtur quód sic: quia intan tum releuatur ille collector:& ideo nihil interest sua cum tantum haberet expendere:sed credo contra quia interesse obligationis non debet metiri ex persona vel damno debitoris,sed ex persona creditorum ff.de operis libe.l. medicus in vltimo dicto.& in authen. de colla. §.hoc quoque vbi videtur casus in gl.quæ est super verbo longius. hoc bene no. ad id quod determinatur per glos. an debitor sit eiusdem fori vel non in l.item illa in princip.ff.de const.pec. & ad id quod scripsi de emphyteuta supra eo.l. pro locis:vel dic longius,quando expensa itineris est maior quam sit labor eius , pro quo bene facit infra l.prox.Ia.Rebuffi comes legum.

LEX VIII.

SVMMARIVM.

1 *Breuiores causa qua dicantur.*

2 *Collectam non tenetur quis portare extra prouinciam suam.*

3 *Ciuitates vicina an teneantur conferre in necessitatibus alterius ciuitatis. & quid si a principe concedatur rescriptum super hoc.*

Mediterraneæ. Casus. Translatio tributorū quæ pl⁹ habet dispendij quam lucri est vitanda.h.d.Dy. Ad euidentiam huius l. scias quód antiquitus erat consuetudo, quód ciuitates mediterraneæ mittebant annonas ad fortalitias exercitus,quæ erant iuxta ciuitates maritimas, & econtra ciuitates maritimæ mittebant ad mediterraneas. & sic ex hoc sequebatur , quód plus expendebatur in portando quam valeret id quod portabatur : quod princeps prohibet fieri hic . quod facit ad multa primo, quód non imputetur tutori si non exigit debitum in quo oportebat eum plus expendere quā inde percipere poterat. vel si non portauit vel nō fecerit domū in qua plus expendisset quam valeret,vel si non fecit inuentarium illo casu , quo plus expenderet in cōfectione eius quam esset vtilitas, vt l.tutor qui repertorium in prin. ff. de admi.tut.& l.fi.C. de ali.pu.præstan.¶ Item ex hoc potest elici, ꝙ
1 illæ dicantur causæ breuiores,in quibus debet procedi sine scriptura & summarie:vt in authē. nisi breuiores , C. de sententijs ex periculo reci. qñ pl⁹ expēderetur in scriptis q̄ sit valor causæ . Item ꝙ iudex nō dēt facere vocari testes ad locum iudicij , quando tantū distant, ꝙ plus expēdetur in eorum aduentu quam sit valor causæ. ar.huius.l.sed tunc iudex debet delegare examinationē vt l generaliter.§. his de præsentibus. C.de iureiuran.& de fid.instr.auth. apud eloquentissimum. Item facit quod quando in habendo recursum ad superiorem expenderetur plusquam sit valor causæ,quód tūc dicatur non posse haberi recursus & sic , ꝙ eo casu repressaliæ possunt impetrari. qđ plene examinaui in quodam tra-
2 ctatu quem feci de repressalijs.Bar. Item no. ex hac l.quód subditi non tenentur portare colle-
a ctam extra prouinciam [a] supra eo. l.pro locis & supra l.proxi. In tex. ibi mediterraneæ,idest quæ sunt in medio terræ vel quæ nō sunt in mari:nec iuxta mare. Dy. & An.a maritimis q̄ sunt in mari vel iuxta mare onerabantur scilicet ante hanc l.Dy. dispendij. idest damni.Dy. translation. idest impensa facta in trāslatione tributorum de loco ad locum Dy.se nouerint idest sciant, Dy. commiserint idest coegerint ad prædicta soluēda vel portanda de vna prouincia in aliam.Dy. expen.quia forte mediterraneæ portabunt frumēta maritimis, & maritimæ portabant pisces mediterraneis. Dulius.vel potest dici ꝙ expensas faciebāt mediterraneæ ciuitates hominibus maritimarum ciuitatū & econuerso in portandis tributis:quod hic prohibetur fieri.Odoff. dispendij.s.portatio tributorū p homines alterius ciuitatis.In gl.& ibi onera portare.Ad galat.6.c. & ff.ad l.Rho.de ia.l.2.§.idem agitatum est.Cal. In glo.e.ibi soluenda. ex quo a deuotis soluetur supra eo.l.omnes.l.2.Ex ea.glo.not.hic ꝙ vna ci
3 uitas non tenetur conferre in necessitatibus alterius.Item si impetratur rescriptum ꝙ omnes teneantur conferre ad aliquod opus faciendum in aliqua ciuitate,ꝙ non valeat tale rescriptum, quoniam soli illi qui habent prædia circunuicina tenenť ꝯtribuere.ff.đ mu.& ho.l.honor.§.viarū in authen. de eccle. titu. §. ad hoc. & supra l. proxi. ff. ne quid in loco public. l. a. §. viarum. Tu dic quoniam aut illud concernebant vtilitatem tantum illius ciuitatis,& tunc alij non tenētur;vt dictis ll. alle. vel in casu in quo esset tantum tenuis & pauper ciuitas illa quód non posset complere opus illud , nam tunc potest impetrare vt constituatur vectigal,vt quilibet transitum faciens soluat illum & pro hoc ff.de pœnis l.si autem damnum.§.est pœna.supra de off. præ.præto. l.2.§.postquam.supra de re mili.tam collatores. §. 1.& sup. no.uec.insti.l. 1.Aut talis expensa siue opus vt puta faciebat pontem qđ quidem opus concernebat vtilitatem aliarum ciuitatum : & tunc tenebuntur conferre vi-
b cinæ ciuitates [b] cum auctoritate tamen superioris argu. ff. de nou. oper. nunc. l. non solum

ADDITIONES.

a Prouinciam. Limita hoc dictum nisi thesaurarius prouinciæ cui debebat solui collecta esset mortuus, quia tunc thesaurario alterius prouinciæ solueretur. Item not.singu. Barto.in l.1.infra de cano.largi.tit.prestan.isto libro.Et ratio quare subditi & c. est quia collecta facit præsumi prædium esse de territorio cui soluta est vt not Ange.in l.3.sup.de natu. lib. Innocen. in cap. præterea. el.2. de transac. Et ratio rationis est quia subiectio probatur persolutionem pensionis & collectarum.c.1 & c.quando de censi.& c.præcipimus de priui & Bal.in l.solet de offi.procon.

b Ciuitates. Adde hanc quæstionem late ventilatam per Bar. in l.per bithiniam.infra de immuni.nemi.conce.eo.lib.Bal.& moder.in l 4.§.actor de re iudi Spe.in tit.de censi.§.nunc dicendum.vers sed post latius quam alibi per Bar.Cæp.in tit. de seruit.rust.prædio.C de via in q.35.

solum sup. de iure deli. l. fin. §. in computatione, & de bo. autho. iudi. pos. l. si. & sup. de oper. pu. l. ad portus. & in auth. quib. mo. na. effic. sui. §. si qs igitur colla. 6. & ibi notatis cum gl. quæ incipit no. villas. & in regu. fur. secundum naturam. pro quo l. humilioribus inf. de suscep. & arca. Iacobus Rebuffi.

LEX IX.

SVMMARIVM.

1 *Dignitas superueniens non excusat a tributis.*
Emphyteuta, fructuarius, vel colonus, possunt per dominum de possessione expelli si non soluant pensionem.
2 *Locupletari nemo debet cum aliena iactura, nec de præda esse solicitus.*
3 *Emphyteutæ, & fructuario an spectent onera tributaria, & ratio habetur nu. 4.*

Obsistere. Casus. Dignitas superueniens non excusat a tributis
h. d. Dy. In tex. ibi, obsistere. i. resistere ꝫmodis. i.
solutionibus, quæ pertinent ad commodum publicum Dy. & statutis. i. ordinationibus, adiectiue enim ponitur Dyn. vnde subaudi statuimus Dyn. vt idest postquam Dyn. quisque, idest emphyteuta, & fructuarius Dyn. de prædijs emolumenta, idest fructus Dy. consequnut idest consecutus est Dy. his s. leuatoribus tributorū, alias is. s. emphyteuta Doct. spacio sex, eo tempore computādo quo percepit fructus Dy. alias quo cessauit soluere tributa Dy cumulum. i. quantitatem Dy. ad ipsos, s. proprietarios vel directos dominos p ædiorum Dyn. prædij subaudi emphyteuticarij vel vsufructuarij. Deu. exactionē, idest ius exigendi per constitutionem ex hac l. p hoc s. de his qui ex pu. ra. mu. pec. ac. l. 1. cum gl. super verbo authoritate. vel dic ꝙ prædiorū emphyteuticorum reuocationem Dy. & Doc. No. ex prin ꝙ non valet priuilegium pro functionibus non præstandis. de quo s. co. l. in fraudē. An. Item nota, ꝙ publica vtilitas præfertur priuatæ vtilitati. j. de primi. Item no. ꝙ possessor potest purgare moram. infra sex menses Bar. Itē no. ꝙ etiam ille qui fructus non percipit. compellitur ad solutionem tributorum Bar. Item no. fm pri
1 mum casum, ꝙ emphyteuta vel fructuarius vel rusticus qui non seruat dño conuentionem, pōt deijci de possessione quam tenet, vt C. de iu. emphy. l. 2. ff. de noxa. l. si noxale. & inf. de ero. mili. anno. l. omnium. li. 12. Ant. & ideo si dñs cōcessit alicui rustico mansum, vt ibi habitet nisi hoc seruet, auferetur ab eo id ff. de lo. publ. l. 1. in fin. & idem de vxore cui factum est leganim, vt cū liberis moretur, nisi hēet iustam causam, vt l. moram. §. vxore. ff. de an. le. & idem si emphyteuta teneatur dare quartam partem fructuū bladorū inde exeuntium, & noluit seminare: quia si non faciat potest expelli cum id tacite intelligeretur, vt coleret. ff. si cer. pe. l. vnum, & pro hoc authē. qui rem C. de sacrosċeccl. & ff. loca. l. quæro. §. in
2 ter locatorem. Item no. secundum secundam lectu. ꝙ quis non dēt locupletari cum aliena iactura, nec esse de præda solicitus, ff. de admi. tut. l. si minoris. Anto. In glo. 1. ibi dominus exigit, s. habens proprietatem, vel directum dominium Dy. In ea. gloss. ibi, aliqua dignitate, istum casum puto verum, & facit pro hoc quia æquiparatur non soluere, vel soluere, & no habere apocham de soluto fisco, emphyteuta priuatur suo iure; ergo & non soluendo ar. C. de iure emphy. l. 2. Item quia talia onera tributorum ad em
a phyteutā & fructuarium pertinēt, * vt supra eo.
3 l. 1. & l. 3 glo. alleg. ergo, ex quo nolunt sustinere dicta onera priuari debent iure suo argu. l. hoc amplius. ff. de damno infect. Item quia sibi domino non soluendo pensionem, dominus rem sibi aufert, ergo fisco non soluēdo tributum, ar. §. illud in feud. de prohi. feu. alie. per Fre. de Deu. & ibi scilicet tributa exacta. & ibi. l. fisco. hic casus est verus, si soluens minus soluit; tunc enim competit repetitio soluenti, ar. ff. de condi. inde. si non sortem. §. si centum. si autem soluisset solemniter, tunc non competeret repetitio cum liberatus esset soluens, vt argu. infra de apoc. publ. l. semel. eadem enim solutio diuersos effectus parere non potest. ff. de solut. l. qui hominem. §. fin In gloss. eadem. ibi. nisi emphyteuta. & casus verus est. vnde sciendum ꝙ quando fit rei tributariæ translatio fit sine damno fisci, vt infra de præ. tam. l. fin. & l. 3. de fun. rei priuatæ, & hodie præstatur de hoc cautio de iure nouo: vt in auth. de man. prin. §. & non permittas. vnde si alio titulo esset facta alienatio dictæ rei, ita quòd nil penes transferentem remansisset, tunc transferens tueretur illo, in quem facta est translatio: not. existente soluendo, vt dictas ll. nunc autem, quia directo dominus eiusdem possessionem sibi retinuit iuxta quę not. in l. 3. §. ecōtrario. ff. de acquir. pos. & l. si vt certo. §. fi. ff. cōmo. teuebitur, sicut alius quilibet possessor, intelligo post annum, & sex menses, ante enim nō posset conueniri, tamen fructus non percipiat.
4 ar. sup. l. 1. Nec mirum si plus tenetur emphyteuta, quam dominus cum sic lucrum & commodū habeat, vt l. bene. quia l. cōmo. cauendū tñ est, ꝙ non imponit necessitas conueniendi primo emphyteutam. Imo pōt conuenire, quem vult lapus sex mensib. alioquin multum grauaretur si compelleretur dñs quęrere, nisi velit ar. l. inter quos. §. si dñs. ff. de dam. infec. In gl. 2. ibi egenti. pro hoc in gl. auth. ut iudi. sine quoquo suffr. §. oportet. co. 2. In gl. quæ incipit sex menses, ibi 30 dies statuūt. & hæc gl. magis se refert ad secūdū casum. de securo. in dic, aut loquitur de tributo soluendo, & tūc datur annus & sex menses, vt hic, aut de tributo exacto restituendo & tunc 30. dies dantur, vt in l. 5. alleg. in gl. aut de tributo etiam restituto militibus distribuendo, & tūc dantur interdūm 2. menses interdum 3. interdū 4. vt l. pe. §. hoc vide. infra de ero. mili. anno Bar. de Deucio. Iac. Rebuffi.

ADDITIO,

a Pertinent. Adde quæ nota. sup. a in addit. ad alleg. l. 1. supra eo. tit. vbi plene examinam rem. siue hanc quæstionem.

LEX X.

SVMMARIVM.

1 *Dominus an sit directus habens tributarium.*
2 *Salarium an debeatur iudici delinquenti.*
3 *Consulibus an noceat negligentia.*

Iudices

Iudices quos. Casus. Iudices propter
negligentiam, quã in
tributis non exigendis, committunt salaria sua
amittunt. Allegatur. l. ista nunquid habens præ-
dium tributarium sit dominus directo. Item al-
leg. qui tenet castrum pro quo aliquam pensio-
nem soluit causa recognitionis sit dominus dire
ctus, & videtur, ꝙ sic per istam. l. cum ille dabat
prædium tributariũ in emphyteusim, & cũ, hic
remanebat dominus, quod non esset nisi habe-
ret dominium vtile quod nota. in §. adeo. instit.
loc. & ĩ l. 3. ff. đ acq. pos. §. ex cõtrario. & ĩ l. si duo
bus. §. vehiculis. ff. de loca. & ꝓbat in l. ꝯperit. §.
de præscrip. 30. an. gl. tñ vř no. ꝫ. supra de prædi.
mi. l. ob æs & facit prædicta gl. supra de vsu. trãs.
l. 1. & pro hoc facit. l. 1. ff. ad l. rod. de ia. sed credo
primam veriorem scilicet quòd sit dominus di
rectus per l. alle. & pro hoc quia propter tributũ
a est obligatum fisco & potest vendi [a] supra si pro
pter pu. l. 1. ergo non est dominus fiscus: quia si-
bi tñ a res esset obligata & ita glo. tenuit. ff. de no.
op. nũ. l. in prouinciali, nec obstat. l. 1. đ vsu. trãsf.
quia licet dicat Italicos esse dominos non ideo
excludit prouinciales: quia similes sunt in acqui
sitione dominij insti. de rerum di. §. ꝑ traditionẽ.
item nec ob. l. deprecatio. quia verum est ꝙ est
dominus quantum ad protectionẽ vt not. supr.
de quadri. præ. l. bene a Zenone in l. iudices. In
text. ibi iudices. Istud melius cadit in glo. quæ est
super verbo compellantur. habebam famulum
qui mihi seruiebat sub certa pensione, expuli eũ
quia fraudator erat, nunquid totam pensionem
amittet. dicit quód sic ar. l. huius, l. & videtur. ff. đ
au. & ar. le. l. Meuia. & ff. de re mil. l. 3. §. militiæ. &
hic not. de quo di. vt plene no. ff. loca. l. si vno an
no. §. cum quidam Ia. compe. & ibi compẽdia. i.
tributa quæ debẽt nostro ærario applicari modo
compellentur sed in simplum Dyn. super tota. l.
Iudices: hic videtur casus illius. q. quam Iac. de
Are. ponit in l. quid autem. ff. de excu. tu. & l. Mæ
uiã. §. 1 ff. de au. le. videlicet, ꝙ iudici negligenti
b delinquenti nõ debeatur salariũ. [b] quód intellige
quando istud delictum negligentiæ respicit vni-
formiter totum tempus officij, alias pro eo tem
pore quo non fuit negligens sibi salarium debea
tur. ar. l. si fundus. ff. loca. dixi in d. l. Mæuia. §. 1.
Vel dic spãle hic propter magnum periculum,
quod vertitur in negligendo exigi tributa quasi
publice necessitates exponi non possunt, vt l. ob
sistere. supra eo. & in auth. vt iud. si. quoq. suffr. §.
oportet Bar. Item facit ꝙ negligẽtia noceat con
sulibus si infra terminum statutum nõ elegerint
cõsules nouos, sic quod ad superiorem transeat
electio vt authen. vt diff. iudi. §. si vero. extra de
supplen. neg. præla. ca. 1. & quod non potuerint
terminum prolongare vt l. qui romæ. §. calum-
niatus. ff. de verb. obl. & ff. de suc. edicto. l. 1. §. qui
bus. Sed super hoc dici potest ꝙ possint purgare
moram vt ar. l. proxi. & ff. si quis cau. l. si post tres
& maxime si iusto impedimento superueniente
aut alia iusta causa vt ff. de arbi. l. Celsus. §. idem
ait. & supra qui admi. ad bo. possess. l. pe. nec vi-
detur potestas expirasse cum hoc faciant ob pu
blicam vtilitatẽ ar. C. vt cautæ post pubertatem
adsit tu. l. 1. & ff. de neg. gest. l. cũ actum. §. planc.
& l. nã & seruitus. § si viuo Iac. Rebuffi. In gloss.
quæ est super verbo compellantur ibi per æqua-
tores quod intellige vt no. infra de superindicto
l. 1. Iacob. Rebuffi.

ADDITIO.

a Vendi Amplio etiam dño nõ requisito. not Bart. in l si sup.
de iure emphy. & in l. ii & ibi Bal. si pp pu. pen. idem Bald. in l.
fi. in 2. q. supra si aduersus fis. imo pro vna re non soluta pos-
sunt omnes aliæ res vendi. not. idem Bald. in allega. l. 1. in 2.
nota. si propter pu. pensi. erit tamen solemnis talis venditiõ.
vt l 2. ibi Bal. tit. proxi. alleg.
b Salarium. Adde pro hac quæstione Alex. in d. l. diem functo
in vii. colu. de offici. asses. & in l. 1 § diuus de extraordi. cog.
Bal in l. mancipia. sup. de ser. fugi. Alex. in l. si iudex. de vai.
cog & Ang. in l si vacantia 4. colum de bon. vacan. illo li imo
priuatur talis iudex officio maxime si talis causa erat fisca-
lis. vt no. Doct. in primus meis allegat. huius add. & Bart. hic
adde omnino Bald. in præalle. l. mancipia. supra de ser. fugi.
Adde nouissime Anto. Corse. sin. suo. 38 in ver. salarium.

LEX XI.

SVMMARIVM.

1 *Compositio facta a subditis super tributis est seruanda. & nu. 2.*
3 *Aestimatio bonorum fit per communem assertionẽ cuius-
libet, quoniam fit grauamẽ si bona aliena inspiciantur.*

Id ab vna quaque. Casus. In vna
quaque ꝓuin
cia debet solui tributum ab imperatore taxatũ.
hoc dicit Dy. In tex. ibi expetendum. i. exigendũ
Cy. & ibi promissum. i. sperantem Dy. & ibi null[a]
vero de cætero. loquitur aliquibus prouincijs
greciæ quæ promiserunt soluere mediũ aureũ.
Dy. formidant. i. solutionem tributorum inte-
a gram prætendẽtes paupertatem. [a] & infra inspe
ctor. i. exactor. de Specu. secum accedat. & est ar-
gumentum quia quando fit æstimatio ꝓpter col
lectas credendum est assertioni cuiuscunq;, nec
est mittẽdus qui eorũ facultates scrutetur. tu dic
contra l. fi. supra de bo. vac. & hoc qđ dicit fore
grauamen si facultates alicuius inspiciantur, fa-
cit pro q. quam nota. supra de iure fisci l. facultas
ad quod idest. q. 2, quę quasi pars. l. 2. Audi. nosců
tur, subaudi illis qui ꝓmiserunt Dyn. suscipiãt
idest soluant passiue Dyn. conferri idest solui.
Dyn. sacro. & iste ver. est supra de sacrosan. & l.
sacrosan. & dic, vt ibi not. excepta, scilicet vt ni-
hil teneatur soluere nomine tributorum Dyn.
propriæ idest nõ alienæ capitationis idest tributi
Dy. grauamine dicentium se esse de illa ecclesia
cum non sint ar. supr. de epis. & cle. l. qui sub præ
textu, Odoff. abusione. q. d. ecclesia non potest
dicere vt prædia priuata sint sua: quia pp hoc
grauaret rem publi. Dyn. super tota. l. Nota ꝙ
compositio facta a subditis pro tributis est ser-
uãda. Item Thessalonicẽ. ecclesia habet immuni
tatem dum tamen extranei ecclesiæ ipsius præ-
textu præstationem non fugiant. hoc dicit & lo
calis. l. est. Ad cuius euidentiam scias quòd
erant quædam prouinciæ in grecia quæ debebãt
soluere tributa secundum facultatem redditũ
qui percipiebantur ex prædijs propter quod
mittebantur officiales ad inuestigandum reddi-
tus, ex quo illi possessores multum grauabantur:
vnde deuenerunt ad quandam compositionem
cum præfecto illarum partium quod soluerent
mediũ aureũ ꝓ quolibet capite. & hoc fecerũt
Macedões. i. illi đ Macedonia. iubet ẽt & hoc ser
uari: aliæ ꝓuinciæ q̃ non cõposuerunt exigantur

ad ſimilitudinem Macedonum. Quædam aliæ
prouinciæ cōpoſuerunt ſe pro tertio aureo ſol-
uendo quod eis eſt ſeruandum. cætera ſunt cla-
2 ra. Not. quod dixi in ſummario q̃ iſtæ compo-
ſitiones ſuper tributis ſunt ſeruandæ. Secundo
ex fine not. contra clericos, vel ſcholares, vel
alios habentes immunitates a gabellis, qui præ-
textu eorum alios excuſant. Quæro quæ medie-
tas eſt iſta quæ ſoluebatur, dixi ponendo caſum
aureum, eſt iſta opinio vera. Alij dicunt me-
dietas eius, quod ante ſoluebant, quod non pla-
cet: quia ſic eſſet neceſſaria inſpectio poſſeſſio-
num, & fructuum pro medietate, ſicut pro to-
to deuentum eſt: ergo ad medietatem auri, re-
ſpectu capitis, non reſpectu fructuum, vel alio
quoquo modo, quo ad fructus non habeatur
reſpectus Bartol. In gloſſ. 1. ibi ſoluebant, & ſic
loquitur de munere patrimoniali, quod inſpi-
citur alias indicitur rebus, vel perſonis pro re-
bus & terra. Et ibi vel medietate aurei, & ſic lo-
quitur de tributo capitis, ergo de terra. Not. ex
3 hac l. quód ad exſtima bonorum credendum
eſt aſſertioni communi cuiuslibet, non mitti ex-
timatores, quia grauamen eſt inſpicere bona
aliena, vt infra quando, & qui. quar. pars. l. 2.
Item not. quód prætextu liciti non debet com-
mitti illicitum. de quo ſupra, de ſac. ſan. ecc. l. qui
prætextu. An. In glo. penul. in fin. vel dic, q̃ hic
loquitur de cenſu capitis, qui pro capite porta-
tur. arg. ff. de cenſi. l. fi. §. diuus Veſpaſianus. dic er
go, quód vnaqueque prouincia, id pro cenſu ca-
pitis portabit, quod præfectus prætorio hiiſdem
nuper iudicauit: intellige principis auctoritate
glo. aditionalis Rebuff.

De indictionibus.

Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Indictio vnde dicta. & ibidem habetur tributorum di-ſtinctio. & num. 2.*
2 *Immunitatem habens a muneribus, an excuſetur ab ordi-narijs.*
3 *Indictio quid, & qualiter computetur hodie.*

In gloſſ. Rubri. in princ. Et dicitur indi-
ctio ab indicendo, ideſt præcipiē
do vel iubendo, vnde indictio. ideſt iuſſio, vel
præceptum ar. C. de ſacr. ſanct. l. placet. & 16.
q. 7. maiores. In glo. rubricæ ibi: ideo de indi-
ctione dicitur: vos ita continuetis hanc rubricā
ad præcedentes, dictum eſt, ſupra de anno. &
tri. quæ imponitur ratione poſſeſſionis: & quia
ſuper his aliquid indicitur per imperatorē, me-
rito ſubijcitur rubrica de indictionibus, & quia
nemini liceat īdicere, niſi ſoli principi ſubſequē-
ter ponitur titul. de ſuperindictis. Giudo de Su.
In eadem glo. ibi. l. omnes omnino. tu dic pro
1 declaratione horum, quod quædam ſunt tribu-
ta, quæ olim, & hodie ſunt ordinaria, vt illa,
quæ imponuntur perſonis pro rebus vel rebus
tantum, vt l. modios, infra de ſuſcep. & ar. & no.
ſupra titu. 1. in rubrica, & l. indictiones. Item
illa quæ imponuntur propter imminentem ne-
ceſſitatem, ſicut conferre ad pontis inſtructio-
nem, vt ff. de mun. & honor. l. munerum. §. pa-
trimoniorum, & l. reſcripto. §. fin. Quædam
ſunt, quæ olim fuerunt extraordinaria, vt tribu-
tum, quod imponitur perſonis pro rebus de
2 quinquennio in quinquēnium, vt infra l. prima.
Aliud eſt munus quod fuit extraordin. & eſt ho-
die, vt illud quod imponitur auctoritate impe-
ratoris, propter imminentem neceſſitatem,
vel fertilitatem, vt infra tit. 1. vel quia natus eſt
filius principis, vel duxit vxorem, vt not. in l. ſi
placet. C. de ſac. ſan. eccl. Et prodeſt hoc ſcire,
2 quia ab ordinarijs nullus excuſatur [a] ab extraor
dina. ſic, illi qui habent immunitatem ff. de vac.
mu. l. in honoribus. §. qui muneris publici, & in-
fra de mun. pri. l. qui immunitatē Dy. niſi ob ta
lē neceſſitatem eēt indictū illud extraordinariū,
quæ tangeret priuilegiatos, ſicut alios, vt arg. in
authen. de eccle. ti. §. ad hoc ſcimus, & infra de
muner. l. 2. cum glo. & de priuilegio Dom. Au-
guſt. l. abſit. lib. 11. & C. de ſacroſanct. eccl. l. ad
inſtructionem, & extra de immu. capitu. per-
uenit. In eadem glo. ibi erit, quod eſt verum ſi
ſumatur large pro eo, quod de ſuperioris aucto-
ritate indicitur. ſupra de ſacr. ſanc. placet, quæ
eſt ſuper verbo ſuperindictum: ſed proprie eſt
extraordinarium, ut not. infra titu. 1. in rubrica.
Et qualiter computetur hodie indictio dic, vt
3 ibi, & ſupra de iuſti. C. confirm. l. 1. §. fin. & extra
de fide inſtrum. cap. inter dilectos, & in Spec. tit.
de inſtru. edit. §. breuiter. verſic. cæterum. ante
fin. ibi in monte Olympo erat mons lucens in
altitudine, vbi fiebat feſtum, & ludus ſolemnis
dictus Olympias fiebat ad honorem Iouis, quæ
fiebat ſemel per quadriennium, vbi quicunque
victor exiſteret in illo ludo habebat quodcun-
que munus vellet requirere, vnde Hercules vno
anhelitu currebat per octo ſtadia: & tunc com-
putatur, ſic indictio. M. anni faciunt. 66. quinde
nas minus quinque anni, qui ſuppleti de decem
annis ſupradictis reſtant quinque deſuper his, &
ſic M. CCCC. anni aſcendunt 93. 15. ſupra, &
quinque annos, & adde in annos, quia tot præ
ceſſerant de indictione, quando Chriſtus natus
fuit: vel quia ante natiuitatem Chriſti præceſſe-
rat per tres annos edictum Cæſaris Auguſti, vt
deſcriberetur vniuerſus orbis, vt quilibet extri-
maret bona ſua deſcribens orbē ſub tributo ſibi
ſingulis 15. annis reddendo: & ſic his attentis in
anno, quo computatur a natiuitate. M. CCCC.
poſt completas dictas 90. 18. & incluſis dici tri-
bus annis reſtant. 8. anni, & ſic in illo anno
M. CCCC. debet 8. indictio. Item in anno pro-
ximo futuro, quo computabitur in CCCC.
ideſt erit indictio. 10. & ſic vſque ad 15. annum
quo erit completa alia. 15. & poſtea in anno. 16.
inci-

ADDITIO.

a Excuſatur. Adde quod non tantum quis ab ordinarijs mu-
neribus non excuſatur, ſed nec contra illa data immunitas
valet. not. in l. in fraudem. & ibi poſui. In additio. ſupra
proximo titulo. Bald. in l. nec damnoſa contra de preci. im-
pera. offeren. Quod fallit ſi dicatur in priuilegio non obſtan
te. l. nec damnoſa. ſecundum Bal. ibi. item ſi dicatur non ob-
ſtantib. l. vacuatis. infra de decu. eo. li. no. Bald. in l. omnium.
in fi. ſupra de vect. Alex. in l. 2. de iure immu. & Specu. in titu.
de cenſi. § indicendum. verſ. quid ſi vniuerſitas.

incipiet alia quindena, & describetur prima indictio. vnde versus. Si p quindenas domini diuiseris annos his tribus adiunctis indictio certa no
a tatur Iac. Rebuffi.[a]

ADDITIO.

a Rebuffi. Adde indictio vnde dicatur quid sit qualiter cõputetur quando incipiat annus indictionis. & quare sit inuẽta Spe. in ti. de instru. edi §. 1. ver. post annos, & ver. breuiter, & seq. & an indictio omissa in instr. viciet instru. per Bal. in l. fi. in 3. col. l. sup. de fideiu. & ibi an omissa possit per testes probari in supplementum instrumenti. Et quid in falsa indictione an viciet instru Bar in l. nominatim. ff. de condi. & demõ. & in l. si librarius, & ibi Alex. ff. de re iu. Imo. Spec. in titu de rel. § 4. ver. item q non est. item qualiter intelligatur esse de substantia instr. vide Alex. consi. 64. vol. 1.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Ordinarium per legem fieri potest, quod primo erat extraordinarium.*
2 *Mutato nomine, mutatur & effectus nominis.*
3 *Priuilegium non valet contra mandatum speciale postea secutum.*
4 *Consuetudinem tollit lex contraria postea lata. Et nunquid nobiles teneantur ad collectas.*

Omnes omnino. Casus. Olim superindicta quæ personis pro patrimonio præscribebantur per singula lustra propter fertilitatem, vel publicã necessitatem erant extraordinaria: ideo multi habebant immũnitatem, ideo vult Imperator quod omnia sint ordinaria, quod nemo a talibus muneribus excusetur cassatis priuilegijs antea concessis. h. d. An. & Dy. Vel sic indictio munus ordinarium est, ideo ab hoc non excusantur qui excusationem a muneribus habent Bar. & sic no. quod priuilegiũ immunitatis nõ porrigitur ad munus ordi. sed solum ad extraordin.
1 Bar. Not. ex hac l. quod per l. potest effici ordinarium, illud quod primo erat extraordin. facit quod statutum possit fieri quod collecta sit munus ordinarium. Item quod sit munus reale, licet de iure imponatur personæ pro rebus, vt no. in l. indictiones. sup. tit. 1. & l. rescripto in fi. ff. de mun. & hono. & quod ibi dixi & dicam. infra de mu. & in quo loco. l. 1. Bar. In tex. ibi possidentes subaudi res quarum occasione imponuntur tributa personis Dy. inferre. i. soluere id quod imponitur personis de quinquennio in quinquennium Dyn. indictione. i. solutione tributorum per singula lustra Dyn. dubietas, scilicet an indictio sit ordinarium munus vel non. Dyn. vt id. s. quod imponitur personis in quinquenniũ Dy. postuletur. i. appelletur Dyn. Nulla quia prædictum tributum quod imponitur personis pro rebus de quinq. in quinquẽniũ est ordinariũ nõ
2 extraordi. vt olim erat Dyn. seiuncta. i. separata Dyn. nomen. Not. mutato nomine mutatur ef-
a fectus nominis[a] sup. de ferijs. l. a nullo. & de in offic. testam. l. fin. in fi. Item no. quod lex specialis sequens tollit priuilegium etiã speciale præcedens arg. ff. de leg. 3. l. vxoris. §. felicissimo. Ad quod extra de rescriptis. cum con. Item argu. l. ista quod priuilegium non valet contra manda
3 tum speciale postea secutum, intelligo verum, maxime si immineat necessitas tangens etiam priuilegiatos vt alios, vt est expressum in legib. sup. allc. & in auth. de eccl. ti. §. ad hoc. alias valet maxime in præiudicium concedentis, vt pro maritando filiam vel simile, vt scripsi. sup. tit. 1. in fraudem. de quo infra de colla. dona. l. extra de immu. eccl. c. peruenit. C. de sacrosanct. eccl. l. ad instructionem. cum similibus, sic etiam cõ-
4 suetudo, s. vt in nobilibus deficit l. contraria postea lata, vt ff de sepult. vio. l. 3. §. Diu. Adrianus. quod prodest scire, quia licet nobiles milites, & armigeri habeant de consuetudine non soluere collectas, tamen adueniente mandato principis ex tali causa necessitatis eos tangente sicut alios plebeios, sicut est defensio patriæ, & causa similis, tunc tenentur contribuere, vt in iurib. supra allega. quantum est autem de iure an nobi-
b les teneantur contribuere in collectis,[b] dic q sic, quia tanquam nobiles non excusantur vt in auth. de desen. ci. §. pen. collat. 3. & hoc nisi pro feudo quod tenent a principe, cum pro eo tenenantur ad certum seruitium, vt in feud. de prohi. feud. alien. per Fre. §. sumitur: vel nisi sint in continuo exercitu armorum, vt no. in titu. 1. in rubri. iuncta l. si. C. de testam. milit. & concordat huic vt infra vt ne. l. ab epi. spe. se excu. l. vnica. & infra de qui. mu. vel præsta. ne. li. se excu. l. 1. & 2. secundum dubium de garba in fin. tex. accepit, l. per hanc l. etiam Iac. Rebuffi.

ADDITIONES.

a Nominis. Adde late Spe. in tit. de adno. §. fi. ver. item sit cautus aduucatus vt prius. & pro not seq vide late Abba. in c. 1. & in c. pastoralis. §. quoniã de resc. & in c. sunt de bær. adde Feli. in c. accedentes vbi latissime decidit hoc no. in 3 col. in prin. in 5. linea de præscri. eundem in c. de quarta. in 13. colu. eo tit. Do Nico. Boerij in addi. ad Dy & in regu generi. vers. item opponitur lo. 69.
b Collectis. Adde Guidon. Papæ plene examinantem hanc quæstionem in decisio. Gratianopol. & ibi per me in additio. ad eum.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Præuisa prius, minus lædunt.*
2 *Præcepta iudicum, & præconizationes non valent, nisi diem competentem habeant.*

Particulari Casus. Præses debet intimare prouincialibus vt parent se ad soluendas indictiones, ne damnum patiantur si sibi conueniant exactores: hoc dicit Dyn. Vel sic, ante tempus solutionis debet singulis prouincijs notificari vt se præparent ad indictionem soluendum: hoc dicit Bar. In text. ibi delegationum, & literarum, & præceptorũ Imperatorum Dyn. ita exponitur & intelligitur supra titu. 1. l. omnes pensitare. ibi delegationibus &c. tamen Odofr. Intelligit aliter, quod aliqui delegati mandãtur per singulas prouincias ante tempus collectionis faciendæ tributorum, qui monere debent prouinciales, vt parent se ad

ad soluendum indictionem tempore statuto & vtraque positio est bona: nam sunt necessariæ literæ principis,& etiam est necessarium per aliquos denunciari, vt hac l. iuncta l. omnes alleg. ante indictionis; idest antequam incipiat quinquennium quo debent solui tributa. dispendij, idest damni prouincialibus, idest collationibus. auferatur, idest amoueatur. officijs. i. officialibus.
1 In glo. vltim. in fin. ibi tolent.& alibi tela volēt leuius visa volare prius. ff. de edē. l. 1. circa princ. & in auth. offeratur. sup. de lit. contes. ff. de neg. gest. l. diuortio in prin. & de magistra. conue. l. 1. §. si præses in auth. de colla. in prin. co. 9. Audi. & Cato. Nā leuius lædit quicquid præuidimus
2 ante:& ideo præcepta iudicum, vt præconizationes & similia debent continere diem compe
a tentem, alias non valent [a] tanquam impossibilia. ar. de verb. obl §. loca. insti. de ver. ob. l. fin. §. 1. Vnde circa istam l. dic quod licet dies interpellet pro homine,& sic superflua interpellatione non vtendum. l. non cogendum. ff. de procu. tamen licet hoc munus de quo hic l. loquitur sit ordinarium & certum quo ad præstationem: tamen tempus solutionis est incertum & indeterminatum sic.& ff. de ope. lib. l. & cum patronus. Vren. de Secuto. Vel dic quod licet dies sit certus, & præstatio certa tamen propter longū tēpus quod erat de 15. in 18. aliqualis posset induci obliuio maxime inter simplices &c. ar. notatorum in l. regula. ff. de iu. & fac. igno. iuncta l. fi. C de testa. ibi subuenire &c. Vel Imperator volens secure agere &c. vt eius exemplo &c. vt supra de iu. fisc. l. iustas. maxime, quia hic non erat expressa obligatio. & agitur de collectione bonorum quæ sunt propria subditorum in quibus perdendis requiritur maius tempus, vt C. de lō. tempo. præser. l. fi. cum simi. Rebuffi.

ADDITIO.

a Valent. Intellige istud dictum de præcepto iudicis iudiciali: quia alias secus, vt no. Innoc. in c. ad aures. de temp. ordi. & in cap. 2. in 4 col. de in integ. resti. Bal. in sua Marga. in ver. mandatum. ver. 11.

De superindicto.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Consules an teneantur soluere collectam.*
2 *Cardinali an credatur sine literis.*
3 *Collectam imponere solus princeps potest pro publica vtilitate.*

Nihil. Casus. Non cogantur prouinciales ad mandatum præfecti, seu literas alterius officialis soluere superindicta, nisi per principem mandantem literæ fuerunt confirmatæ. hoc dicit. An. Vel sic superindicta solus princeps imponit, nec ad alterius literas quis coarctatur exsoluere. hoc dicit. Bart. Super tota
a l. an consules possunt facere collectam, [a] & videtur quod non vt hic, & infra de præben. sala. l. 1. contrarium videtur. ff. quod cuiusque vniuers. l. 1. §. quibus. pro quo quasi omnes possunt collectizari præter ecclesiam. sup. de epis. & cle. [illegible] auth. item nulla. Tu distingue, quia aut consules volunt facere collectam propter necessitatem sine qua non possunt perficere suam administrationem, vt puta propter litem vel debitū [illegible] soluendum:& tunc possunt vt d. §. quibus. cū glosi. quia etiam eo casu posset res ecclesiastica alienari, vt sup. de sacros. eccle. auth. hoc ius. ad quod facit quod no. co. titu. l. neminem. Aut volunt facere collectam propter vtilitatem publicam, vt quia volunt constituere salarium medico, vel aduocato, & tunc possunt. ff. de decre. ab or. fa. l. ambitiosā. & inf. de decre. decur. l. vnica. Aut volunt facere collectam voluntariam, vt propter ludos, vel propter aduentum principis volunt facere paramenta, & tunc non possunt, vt d. l. 1. de præb. sala. & intellige inuitis, volentibus sic vt inf. de specta. l. 1. li. 11. & ff. de pollici. l. totiens in fi. & qui & a quibus l. priuatus. & sup. de sta. & ima. l. fi. & hoc verum nisi consuetudo aliud induceret, vt infra de expen. ludo l. 1. lib. 11. sup. de Paganis. l. vt prophanos. & inf. tit. 1. l. missi. circa me. & ar. ff. de admi tut. l. cum plures. §. cum tutor. quæ consuetudo qualiter inducatur quot vices requirantur. no. inf. dic. consuetudo,& 12. dis. c. consuetudo & extra de consue. c. fi. & per Cyn. C. quæ sit long. consue. l. 2. q. 2. principaliter. ver. 7. & facit. C. de epis. au. l. 3. in fin. & in feu. quæ sit inuesti §. si vero. Vtrum au-
1 tem consules teneantur soluere collectam, dic vt no. ff. de mun. & hon. l. honorem. & in tit. 1. l. authores, vbi no. contrarium. An. Bar. In tex. ibi titulus. i. necessitas Dy. & ibi solēnis scilicet amplissimæ sedis præfecti prætorio Dyn. confirmata, idest confirmatus debet esse titulus, nexa, idest annexatus debet esse titulus imperialibus præceptis. Not. quod non est credendum litens alicuius dicentis se hoc facere mandato superio-
2 ris nisi in ipsis inferantur literæ superioris etiā si est præfectus: canonistæ excipiunt Cardinales
b quibus creditur sine literis, [b] tamen est qui habent tex. vbi etiam non creditur præfec. prætorio.

ADDITIONES.

a Collectam Adde Bal. in l. etiam in pen. colum. vers modo videndum est de collecta. sup. de execu. rei iudi. Angel. Bald. & Moder. in l. 4. §. actor. & ibi Do. Alex cum cōcor. per eum alle. in ver. & iuxta hoc quærit Angelus ff. de re iudi. etiam & Bal. in l. pe. col. ver modo videndum est. Et quamuis Bal. ibi. & Alex vbi supra tenuerint quod etiam pro dono faciendo possint imponere collectam quos moderni sunt secuti Imol. tamen in d. § actor. dicit procedere in donis pro ambasiatoribus,& xenijs mittendis per c. 1. quæ sint regalia qui adducit Bal. in alle. l. etiam & in l. ciuitas li cer pe. & dum dicit in fi quod solus princeps &c. Dic idem iuris habere ciuitatem quæ superiorem non recognoscat, vt no. Bar. in l. 1. in 4. colu. de muli. & in quo loco. cum concor. per eum alle vide Do. Nico. Boe. in li. consue. bitu. in dō. de consue. feudo. §. 3. & seq. in glo. prima.
b Lris. Adde quod Cardinali creditur, vt hic dicit sine literis in his quæ non sunt dissona nec inassueta. vt no. Io. And. in c. 1. de offi. lega. li. 6 & in c. ad eminentiam de sen. excom. S. [illegible] in c. de lega. §. superest ver. quid si del. gati iurisdictione. in difficilibus autem concessu secus, vt no idem Abb. post gl in c. sicut co. tit. & in c. cum in iure de off. dele & in c. post cessionem. de proba. Bal. in l vni. sup. de manda. prin. Adde eundem in l. exemplo. sup. de proba. Ang. cons. 19. Pet de Anch. in cle. vni. ver. secundo quæritur de probat domi. in c si cum de præb. li. 6 Io. de Ana. in c. cum ex iniuncto, & in c. excommunicamus. §. quia vero in fi. de hære. Barba in tract. Cardin. col 136. & 147. Do. Nico. Boer. in tract. de offi. & potest. lega. in 5. præludio.

rio.Bar.& sic no. hic casum in quo est necessa-
ria superioris authoritas & scriptura de quo in
l.prohibitum.supra de iur.fisc. An. & Dulius.ibi
cogat,propter aliquam necessitatem Odof. hic
no.ex hoc tex.q solus princeps potest collectas
3 imponere, quod est verum pro publica vtilita-
te,sed pro vtilitate ciuitatis vel prouinciæ ipsa
ciuitas vel prouincia imponit,& cogitur impo-
nere,vt no.ff.quod cuiusque vniu.l. 1. §.1.in gl.
super verbo.proconsul.dixi in l. 4. §.actor. ff. de
re iudic. & ibi plene dixi an debeat imponi pro
solido & libra,vel pro capite.Bar. sicut per Inn.
extra de sen.excom.c.grauem. Rebuffi.

De exactoribus tributorum.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Ducenarij qui dicantur.*
Exactori non habenti literas principis, an possit impune resisti: & quid si excedat modum.
2 *Centenarij qui dicuntur.*
3 *Exactori,quis soluere non cogitur nisi ostendat se esse descriptum in quaterno,& pro qua summa.*
4 *Baro an possit subditis suis imponere collectam pro maritanda filia.*
5 *Rescriptum principis semper censetur concessum ex iusta causa,maxime cum conceditur cum procerum consilio.*

Ducenarij & Casus.Ducenarij & cẽ-
tenarij , & sexagenarij
dicuntur exactores tributorum , & non debent
aliquem ex tributarijs conuenire quousque a ta-
bulario suo quæsierint si ille,quem volunt con-
uenire soluerit tributum debitum : & si non sol-
uerit exigent sine omni concussione. hoc dicit.
Odofr.de Ste. Vel sic,exactores non debent con-
uenire nisi eos qui continentur in breuibus siue
scriptis sibi a tabulario traditis.h.d.Bar. In text.
1 ibi,ducenarij.i.exactores tributorum. In glo.ibi,
ducentos, scilicet aureos vel exigebant a ducen
tis debitoribus, vel erant apparitores qui semie-
bant exactoribus,vt infra eod.l. apparitores.qui
nihil debent exigere antequam habeant quater
nos in quibus contineatur quantitas, quam qui-
libet soluere debet. Anto.de Barulo.ibi de apo.
pu.l.pen.vbi sunt aliqui actuarij, idest qui agunt
in exigendis tributis. Et ibi etiam est exactor, &
compulsor, & ibi prohibitum,& ibi est Cæsaria
nus,ibi super creandis , ibi est Yrenarcha & op-
tio.In glo.in ver.tabulario.ibi ingerere. expone
vt sup.de iur.fisc.l.2.si quæratur per quam viam
conueniantur contributarij,vel debitores fisca-
les , dic quod aut exactores non habent literas
principis,& tunc potest eis resisti.vt in authẽ.de
colla.§ eos.& sup.de iure fisc.l.prohibitum. aut
volunt plus exigere monstratis literis,& tũc lo-
cus est appellandi vel simpliciter supplicandi ,
vt inf.de censito.l.qui grauatos.& in authen.de
colla.§.si quis autem. Aut volunt exigere vltra
modum,& tunc si sint conuicti debitores fisca-
les non pñt appellare, vt s.quorum ap. non reci
pi.l.fin.& l.abstinendum. Aut non sunt expresse
conuicti & referunt qõnem de debito fiscali, &
potest appellari si ab eis exigatur , vt s.de app.l.
quoniam.cum ibi no.ad quod s.de iur. fisc. l.fa-
cultas.Ber.de Deuclo Rebuffi. In tex. ibi cente-
2 narij,de his habetur infra de agen.in re.l.fin.lib.
12.& de lucris aduoca.l. 1.eo.lib.& ibi conueni-
te.i.facere conueniri.nec ob.quod habent iuris-
dictionem,sed debẽt instare coram præside, vt
inf.eod.tit.l.in fiscalibus.& l.missi.& ibi breues,
idest cartas,in quibus continentur debita tribu-
torum.simile sup.de conuen.fisc.debi.l. fi. A ta-
bulario.vidistis.s.de iu. fisc.l. 2.de officio istorũ
3 tabulariorũ. Et no.qd ille qui dicit se grauatum
ad soluẽdũ collectas,seu tributa põt dicere exa-
ctori vel officiali , ostẽde mihi si sim descriptus
in caterno,& si ibi nõ reperiatur iniuste grauatur.
tur.Barto.& prouin.i.de conduc.& procura.do-
4 Augu.l.1.lib.11.Sed nunquid baro potest subdi-
a tis suis indicere collectam pro filia maritanda
aut alias prout causa sibi apparebit . videtur q
sic in feu.de prohib. feud. alien: per Frede.§.fir-
mitet. sed contra credo per hanc l.& per l. pla-
cet infra de excu.mu.& in quibus cau.colo.cen.
l.2.in fi.lib.11 & pro hoc supra de sta. & ima.d.
fi.& pro hoc in feud.quæ sunt reg. cap.1. Quod
est verum nisi consuetudo aliud inducat .quæ
valeret,vt inf.de agr.& censi.l.fin. §. caueant. &
l.domini.& inf.eod.titu.l. missi. circa medium.
nec obst. quod dicitur de vasallo, quia ibi tene-
batur ad certam partem fructuum.ideo quia do
minum non sequebatur ad quod erat astrictus.
immo princeps tãtum propter guerrã prius quã
subditos suos talliare, habet primo expendere
tributa & alios suos reditus.§.illud.in auth. vt iu
di.sine quoquo suffr.de hoc not. in l. neminem.
C.de sacrosanc.eccle.& ibi per Cyn.Iac.Butr.&
5 alios Doct.& scripsi super l.fi. C.de statu.& ima.
tamen alibi not. Cyn. quod rescriptum princi-
pis semper intelligitur esse concessum ex iusta
causa,& maxime quando fit cum consilio pro-
cerum,hoc ipse tenet.C.de preci.impera.offe.l.
rescripta.in fi.& hoc est speciale in eo. vt supra
de anno.& tribu.l.3.etiam in feu. quæ sunt rega.
c.1.quia alij,vt barones & consules imminente
periculo,& necessitate tantum possunt , de qui-
bus necessitate & periculo oportet constare , vt
sup.& hæc potest esse differentia inter superin-
dictum indictum a principe & alio &c. de hoc
not.supra l.proxi.

ADDITIO.

a Maritanda. Dic quod non per iura hic allegata quib. adde Bal.in l.hi quib.sup.de fideicom. liber. quod est verum in baronibus qui recognoscunt superiorem,quia quamuis etiã grauentur vltra solitum a principe non possunt nouas collectas imponere no sing Flo.in l.filia nuptura.ff.fam. ercisc.no. Bar in l.cum multa in fi sup de bo.quæ libe.& rõ est quia collectæ sunt de regalibus principis ita no. Alex.consi.mihi 145. vol.2.per c.1.inf.quæ sunt regalia.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Persona quandoque capiuntur,priusquam bona.*
2 *Carceri perpetuo damnari non potest liber homo.*
3 *Carcer non multum a seruitute distat, & pro quo debito, qualiter & quando quis possit carcerari.*

Nemo

Nemo carcerem. Casus. Hæc est prima pars in qua dicitur quod fisci debitores ex tributaria causa, vel non sunt incarcerãdi pro debito, nec patiuntur aliquas pœnas, quia carcer non est inuentus ad pœnam debitoris, sed delinquentium & officialium qui incarcerant debitores fiscales. Anto. In text. ibi supplicia. not. varia supplicia reperta ab insolentia iudicum. & ideo dicit text. in immodice sæuientibus &c. supra de cu. re. l. si quis. & ibi carcer, hic dicitur quod ex quo isti officiales deliquerunt in incarcerando debitores quod puniuntur, & incarcerantur, cæteri debitores securi efficiuntur. admiserint, idest commiserint incarcerando ipsos debitores, & sic ipsa prima pars continet duplicem prouisionem. Primo prohibet iniurias inferri debitoribus. Secundo promittit eis quod de iniurijs querelam exponant coram præside cum securitate Barto. vel certe secunda pars principalis in qua dicitur, quod si debitores fiscales sunt contumaces in soluendo, quia possunt soluere, & nolunt capiuntur & traduntur custodiæ militari, non autem ponuntur in carcerem, & ponitur hic duplex prouisio contra debitores fiscales. Primo quod capiuntur & custodiuntur a familia. Barto. sensu idest irrationalis. indulgentia, idest propter hanc indulgentiam. Si quis, hæc est secunda particula secundæ partis, in qua ponitur secunda prouisio contra debitores fiscales, vbi dicitur quod si debitor captus perseuerat in cõtumacia, capiuntur bona sua, & ex ipsorum bonorum proprietate satisfit fisco. Anto. & Barto. permanebit, scilicet non soluendo Dyn. ad res.
1 Not. hic mirabile quod primo capiuntur personæ quam bona, pro quo supra de pa. po. l. 3. & 4. de Barulo. quia facultate. hic est tertia pars principalis in qua dicitur, quod ideo prædicta statuit vt debitores fiscales proniores sint ad soluendum. An. præbita, scilicet ad capiendum & destinandum, & in solutionem tributorum conuertendum. Dy. promptiores. alias proniores sint. poscuntur idest exiguntur. In text. ibi plumbatarum, forte erant virgæ plumbeæ cum quibus verberabatur debitor fisci, vel dic aut ꝑ, idest quia verberabatur plumbo, qui plumbus ponderabat. In glo. quæ incipit. pœnalium idest hominum, ibi puniendum, est hoc verum in li-
2 bero qui nõ potest in carcerem perpetuum cõdemnari. supra de pœnis. l. incredibile. secus in seruo, vt eodem titu. l. seruus. Item secus in clerico. vt extra de pœnis. c. tuæ. in magna glo. & c. quamuis lib. 6 §. de episco. & cleri. authen. tanquam. in fin. Barto. In glo. quæ est super verbo
3 custodia, ibi vt not. C. qui bo. ce. po. Si quæratur quando quis propter debitum possit incarce-
a rari ᵃ dic, quod aut est obligatus ad factum, & tunc aut est tale factum quod requirit industriã personæ, & tunc ponitur in carcerem, nisi faciat ff. de nou. oper. nuncia. stipulatio. §. fine. cum ibi not. & pro hoc ff. de sta. liber. l. si statu libera. §. si quis non date. supra de cadu. tollen. §. ne autem. Aut non requiritur industria personæ, & tunc non incarceratur, sed dando interesse liberatur, & idem in obligatione dandi vbi succedit interesse ff. de re iudic. si quis ab alio. §. 1. de verborũ obligat. §. quotiens. aut loquitur in obligatione dandi, & tunc aut est debitor fisci, & non potest incarcerari nisi secundum formam huius l. Bar. dic quod põt capi. vt in l. sacrilegij. §. fina. ff. ad l. Iulia. pec. non tamen incarceratur, nisi persistat in contumacia. Aut est debitor priuati, & tunc aut non vult cedere bonis, & tunc potest incarcerari. supra qui bo. ce. po. l. 1. Aut vult cedere bonis, & tunc aut alienauit bona in fraudem, & tunc incarceratur ff. de his quæ in frau. credito. l. fina. §. fina. Aut non alienauit, & tunc non potest incarcerari, vt dicta l. 1. supra qui bo. cede. poss. & supra de actio. & obligat. l. ob æs. Guil. de Ferra. Ratio est quod quis pro debito incarcerari non potest: quia homo liber non cogitur seruire propter æs alienum, vt dicta l. ob
b es, ergo nec incarcerari: quia non multum a seruitute distat, ᵇ qui non liberam facultatem habet ff. de li. ho. exhib. l. 2. Anton. de Bat. An autem in causis fiscalibus admittatur cessio, dic vt not. per Cyn. in dicta l. 1. supra qui bo. cede poss. quæstio. 1. Not. quod pro debitis publicis non debet quis poni in carceribus nec aliquam nouitatem pati in persona, & sic not. contra iudices qui præcipiunt ne eis detur bibere, nec comedere donec soluant. Secundo not. quod pro debito publico possunt homines capi, & detineri. istam materiam examinaui. in l. sacrilegij. §. fina ff. ad leg. Iul. pecu. Tertio nota. quod primo capitur persona. secundo deuenitur ad res, istud videtur contra text. in dicta l. sacrilegij. §. fina. sed forte iudex poterit eligere hunc ordinem vel illum prout sibi visum fuerit: pro debito vero priuati videtur quod persona non possit detineri donec bona soluendo sint, vt in l. 3 §. tutores. & in gloss. ff. de suspect. tuto. & sic debet intelligi l. 1. supra qui bon. cede. pos. Mulieres etiam pro debitis publicis non possunt detineri in persona, vt l. 1. supra de offic. diuers. iudi. & authen. ibi posita. Barto. immo est posita super l. quoniam. C. de custo. reo. & incipit sed nouo iure. Iacob. Rebuffi.

ADDITIONES.

a Incarcerari. Adde quod licet quis pro debito priuato regular. non possit carcerari salua distinctione infra posita, vt notan l. si is § Flauius. ff de solu. glo. in l. 3. § tutores in versicu. vinculis, & ibi Barto. ff. de suspect. tutor. idem in tracta. carceris in 4. quæstio. in 2. columna. potest tamen carcerari, non vt soluat, sed vt caueat de soluendo ita nota. Bartol. in dict. tracta. carce. in 4. columna sequ. est Pau. de Cast. in consilio 30 in primo volum. Adde Domin. Nico. Boerij. in sæpe, al. tracta. consu. in titu. de iurisdiction omnium iudic §. 13. in glos. 1. & Felin. in capitu quod ad consultationem colum 7. versicu. non deuenitur de re iudic. & Abba. ibidem & quod nota. in additio. ad eum columna nona, versicu. nam si bona, vbi reduco, dicis ad Salycet. enim in l. filij. C. de bon poss. & Auge. Aretin. institu. de actio. in § cum in eod colum. 2. versicu. pone vero. ff. ad leg. iul. pec. in contrarium concor. cede. colum 4 Barto.

b Distat. Adde quod immo videtur plus esse quam seruitus: quia est species torturæ. not. Bald in l. ibi clericus. 10 2. colum. ad fin. ver 2 & primo quæritur. sup. de episc. audi. idem in l. 1. sup de his qui ad ic. perue. non pot & in cle. 1. & ibi Cardi. de hære. ideo omnes ferme contractus in carcere per captiuũ facti per metum fuisse celebrati præsumuntur, vt no. Cy. in l. 2. sup qd' me. cau & Bal. in l. falius in pe. col. de fur in inquantum dicit mulierem non posse pro debitis publicis in persona detineri vt no. Bal. in l. 1. in 4. col. ver. quæro cum in ciuitati sup. qui bo. ce. pos. per l. 1 sup. de off diuer iud. & in auth. ibi posita hoc est verum in honesta muliere, quia in meretrice vel infami secus no. Cy. in auth. sed nouo iure. supra de cust. reo. & Bal. in l. conuenientaneum. sup. quõ & quãdo iudex.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Custos carceris punitur eadem pœna, qua erat puniēdus, qui euasit.*

2 *Carceratus pro debito priuati, an possit pro fiscali recommendari, & econtra.*

Quotiens quis. Casus. Qui debitorē fiscalem in soluendo contumacem custodiæ traditum eximit custodia, licet propter debitum, tenebitur tamen soluere fisco, quantum debebat exemptus. hoc dicit Anto. In text. ibi quotiens. facit ista l. quod custos carceris puniatur pœna qua debet puniri qui euasit carcerē, arg. sup. de cu. reo. l. potest. Ant. de Bar. Item alleg. ad quæstionem de fure vel homicida qui ad supplicium ducitur. nam si per aliquem auferatur officialibus debet teneri ea pœna qua tenebatur ablatus. quod determinatur per hanc l. & melius. sup. de mathema. l. fi. vbi est tex. Bar. vel pone sic casum secundū Bar. Qui debitorem captum exemit, ad hoc quod fisco, & priuato debebatur tenetur. hoc dicit, & no. hic ar. quod ille qui est captus in carcere pro debito priuati potest recommendari pro debito fisci, & econtra, [a] de quo dic vt per Bart. in l. 1. in fi. ff. de cust. reo. Item no. quod qui cum abstulit tenetur fisco & priuato Bar. In glo. fi. ibi in l. si per alium, sed ibi sic iuratur in litem propter dubium litis euentum, cum de debito non constaret, & ideo non mirum si iuratur. ar. ff. de pec. l. quod debetur. & quod vi aut clam. l. semper. §. hoc interdicto. & l. si quando C. vnde vi. hic autem certum erat debitum, quare dico, q si fiscus ageret contra aliquem & ille eximeretur fiscus iuraret in litem contra eximentem ne melioris &c. inf. de consuli. l. 2. lib. 11. de Deucio.

ADDITIO.

a Et econtra. Adde hanc quæstionem late ventilatam, & decisam per Gui Papæ in deci. Grationopol deci & ibi an possit pro expensis recommendari, & de hac q. vide per Feli. in c. fi. ver. limita etiam. in pe col.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

1 *Vniuersitas in vno solo remanet.*

2 *Consules an teneantur soluere collectam, & qua dignitas liberet a collectis.*

3 *Honorem in gradu habens a quibus muneribus excusetur.*

Actores. Casus. Exactores tributorum qui sunt multi non excusantur a tributorum solutione, ne per hoc alij prouinciales onerentur. h. d. Ant. vel officiales tenētur ad soluendum tributa ne ipsis cessantibus a cæteris onerentur hoc dicit. Anto. Vel sic, officiales tenentur ad soluendum tributa ne ipsis cessantibus cæteri onerentur. hoc dicit Barto. In text. ibi exactores hæc l. allega. ad quæstionem, pone Rex indicit alicui ciuitati talliam centum librarum, & erant in ciuitate illi quibus erat remissum per principem, nunquid cæteri tenebuntur ad omnia illa c. in solidum, vel releuabuntur in eo, quod est illis remissum, & videtur q vniuersitas teneatur ad totum, quia vniuersitas tenetur ad hoc. nam vniuersitas remanet in istis: 1 etiam si vnus tantum remaneret, [a] ergo tenentur in solidum cum exempti quasi ad hoc nō videantur de vniuersitate ff. de iudicijs l. proponebatur. & quod cuiusque vniue. l. sicut. §. fi. & pro hoc ff. de duo. re. l. fi. & ff. de leg. 1. l. ab omnibus. in princ. Tu dic contra per l. istam. quia dicit q omnes debent compelli ne alij grauentur: & q a concessio principis sine alterius læsione intelligitur ff. ne quid in loco publico. l. 2. §. si quis a principe. & §. merito. ad quod inf. de decur. l. vacatis. cum ibi no. & quod no. sup. ad l. Falc. auth. similiter. non ob. l. ab omnibus quia ibi fiebat dispositio per testatore qui de rebus suis potest disponere iuxta votum, nec p hoc facit alijs præiudicium secūdum Pet. de Mor. Mari. circa hoc vide extra de iudi. c. cum venissent. Secundo no. 2 in q. 2. in repet. quæro circa istam vtrum consules teneantur soluere collectam, & videtur q sic vt hic, contrarium tamen no ff de mun. & hon. l. honorem, sed dic quod lex ista cum gl. loquitur in collectis ordina. quibus nullus excusatur: etiam in quacunque dignitate existat. sup. de anno. & tri. l. obsistere. in prin & sup. de iudi. l. 1. circa me. sed in extraordi. dic quod si habet aliquā dignitatem ordinariam, excusatur, vt dicta l. honorem, si non habet dignitatem ordi. non excusatur, vt hic. nisi sit ei expresse concessum. inf. de excu. mun. l. sordidorum. & ideo consules cum b habeant dignitatem [b] ordin. excusantur: & quia laborant pro seruitio reipublicæ, debent istam collectam cum seruitio compensare. argu. ff. de commod. l. in rebus §. possunt. & in præstatione tributorum & seruitij, & laboris est habenda ratio. inf. de naui. l. antepe. sup. de anno. & tri. l. pro 3 locis, & l. nemo. & l. seq. pro quo l. curiales dominum cum glo. 1. de decurio. & ff. de vaca mu. l. his honoribus. in fi. cōtrarium videtur, s. quod teneantur ad collectam, & loquor de collecta quæ indicitur personis pro reb. nam in his quæ indicuntur patrimonio nullus excusatur, etiam senex. inf. de naui. l. neque. nec munerum liberorum nec super hoc impetratum rescriptū. ff. de vaca. mu. l. 1 § fi & l. his honoribus. in prin. nec miles vt in l. nec sunt munera. ff. de va. mu. & de mu. & ho. l. fin. §. patrimonium. nec ecclesi. vt in auth. de eccl. ti. §. ad hoc iubemus. & de epi. & cle. l. de his ergo non consules argum. prædictorum & quod pro his quæ personis pro rebus indicuntur non excusentur, facit quia sequeretur grauamen aliorum, & honor alicuius non debet

ADDITIONES.

a Remaneret. Lex est in l. si grege. & ibi Bar. ff. de leg. 1. l. Neratius. de ver. sig Do. meus Do. Phi Decius in trac. seu consilio suo quod pro consilio Piano secundo fecit, in tertio eiusdem libro. Et an tunc ille solus de vniuersitate relictus possit fundi cum constituere ooc. Bart. post gl. in l. ergo §. creditoribus. ff. de fideicom liber.

b Dignitatem. Adde an Doctor qui in dignitate est constitutus, vt no Bar & Alex. in l. eooll. florum. & in l. ex eo tempore. ff. de testa. mili. & in cle. 1. de magi. Alex. melius consi. 904. vol. 1. eximatur a sollectis. vide Guid. Papæ decis. quid in Doctore aduocato.

debet in damnum alicuius redundare. supra de sta.& ima.l.& virtutum.ad quod inf. de decur.l. vacuatis cum gl.& cum collecta fiat pro negotijs omnium omnes contribuere debent. ff. ad l.Ro de Iac.l.t.de hoc casus in l.ista. in ratione, & quia tales eliguntur, vt possint implere sumptiones, ergo a sumptionibus non excusantur. infra de decur.l.ad subeunda,quia consules sunt in loco decur.vt no.infra de decur.in rubr.quod cuiuſ.vni.l.nulli.& melius.ff.de do bo.l ex dolo §.sed an municipes,& quod a seipsis exigere debent consules & facit.ff de neg.gest.l.pupilli.§.si si,& tutor exigit a seipso ff de admi. tut. l. quotiens.§.1.& l.eum hæreditas.& ff.de pact.l. cum eo. & hoc credo verum nisi sit consuetudo in contrarium,vt in authen.de man.prin. §.coges. nec ob.l.curiales,vt ibi no.nec ob.quod dicitur de compensatione seruitij, quia in alijs priuilegiis quæ habent sit compensatio. Guil. de Fer. & Pet. de Morma & ibi immanitas.de hoc per Ber.inf.de immu.ne conce.l 1. ibi debiti hanc dictionem puto legendam cum inferioribus,& cum superioribus potest legi ,hoc modo ad solutionem debiti specierum solemnium vigoris

3 &c.additionalis.In glo.fin. ibi collectam cõtra nota.in l.honorem ff de mune.& hono. sed dic quod ordinaria nulli remittatur.vt hic eadem l. & l.obsistere sup.de anno.& tribu.sed extraordi. remittitur habenti honorem in gradu,vt d.l.honorem,quæ similiter in alle. alias forte non excusaretur,nisi forte in quærendo & leuando collectam oporteret eos plus laborare , quia tunc minus soluerent,vt inf.de naui l. cum nauarcorum.de Decurio.

LEX V.

SVMMARIVM.

1 *Iuranti rem, quam portat esse alicuius a vectigal.lib.excu.an & quando credatur.*

2 *Procurator fisci erat quidam, qui occupabat bona vacantia.*

3 *Officialis relationi quando & in quibus credatur.*

Apparitores. Casus. Apparitores miss si ad exigendum aurũ, quod ratione debitorum debent scribere quantum debeatur,& quantum eis solutum est. quod si non fecerint , & rationes reddere nesciuerint detrimentum rei familiaris sustinebunt.hoc dicit Odoff.de Ste.vel sic exactores debent remittere ad curiam in scriptis quid exactum est:& quid non , vt eorum scriptura officium reddat

1 certum. Bart. Facit l. illa quod si aliqui portent merces,& dicunt esse regis,& sic pro eis non debet vectigal solui cum Rex sit priuilegiatus in, hoc vt ff.de publi.vectig.& commiss.l.licitatio. §.fiscus,quod eis non sit credendum , quia hoc tangit ipsos cum forte sub nomine regis velint

a se excusare a solutione vectigalis: * nam hoc per literas d. berent ostendere,vt eodem titulo, l.si publicanus.§.de rebus.nec obst infra de litt. et itt.custo.lib.12 quia eorum iuramento creditur cum castaliter ibi venissent,et non tenerentur literas approbatorias afferre, nec alias poterat fieri probatio nisi per iusum , sed in casu supradicto debent habere literas testimoniales,

2 per quas possent probare,vt dictum est. No.ad cuius dentiam huius l.quod in prouintijs erat quidam procurator fisc.& ipse non exigebat tributa,sed occupabat bona vacantia.supra de bon.vac.l. si quando o.n.Item erat iudex seu præses, & iste habebat inquirere qui erant debitores tributorum, vt infra ead.l.missi.Item erant notarij , qui scribebant nomina debitorum & apparitoribus tradebant.supra eod.l. 1. Item erant nuncij ,siue apparitores,qui discurrebant per prouincias & redigebant in scriptis quid & quantum collegissent & referebant exactori,vt hic,qui exactor in fine anni cum tributis reuertebatur Romam. & in l.missi.Item opinator siue executor cuius officium est insistere apud iudices,vt debita exigerent,vt infra ead. l. missi. Rectores prouinciarũ qui habebant exigere,seu exactoribus auxilium seu authoritatẽ pstare , vt l. clarissimis. ∫. de dig. Dy.In tex.ibi apparitores.i nũcij exactoris. Dy. seruitio,i.diligenter debent exercere suum officium cum collationum , idest tributorum Dyn. perscribant , idest sæpe perscribant Odoffred. idest in scripturam redigant Dyn.constitutum. Lectum Dyn. longinqui subaudi non habet apparitor discutere tributa exigenda Dyn. abductus,

3 i.est procul ductus. desit idest absens sit. Not.ex

b hac l.quod statur relationi officialis,vt hic, vn- de circa hoc distingue, quia aut facit relationẽ de his quæ spectant ad eius officium, & hoc casu dic,quia aut erat casus de quo faciebant relationem parum præiudicialis: & tunc statur eius relationi ff.de re.co l.magis puto. §.necnon. & & in auth.de fide instrum.§.si vero neque. supra de Fal l. si quis decurio. Aut erat casus multum præiudicialis: & tunc aut quæris vtrum faciat pœnam &c.dico quod non vt inf.de tract.& sta. l.1.lib.12.& ibi gl. facit tamen aliquam præsumptionem vt possit procedi ad inquisitionem, & ita intelligitur.l.diuus la a de cust.reo. & sup. de ac cu.l.ea quidem. Si autem super facto alieno, vel quod non spectat ad eius officium tunc nõ statertur nisi tanquam vota vnius testis. ff de test.l. ob carmen. & infra ibi nota. de hoc quod Cyn.dicta l.ea quidem quæstione 4.versicu.iuxta præmissa.

ADDITIONES.

a Vectigal. Adde quod talis ita fraudans vectigal,seu gabellam perdit res quas contra deuetum portat. not. Bald. in l.si quis tantam 13.col.sup. vnde vt lit.an requiratur sententia. no.idem bald.in l.ea quæ sup.de ve.& comm. Berthachi. in trac.gabellarum in vltparte Adde istis no per Bal in l.velusti ff de milit & sut.& in rub.ff.de re diuicol 3 vbi habes, an & quando fraudans gabellam non teneatur. cui adde Host. in c.fi.de cens §.ea quibus ver.sed quid si mercator & Abb. in prohe decr.tea pacificus.col.4.nu.5.vers si.& ex his habes. & ibi in addi.latius per eundem col 4.num 9.& in addi. no. in versi gabella.

b Vt hic. Adde,q tali publico officiali creditur etiam soli p l.quotiens.inf.de ponde & auri illa. Alex.in l 1.§ fi.de ver.ob. Laof.de Oria.in c.quoniam contra,& ibi Abb.in ver.citationes ext.de proba.quod est verum plus quam alij omni testi. vt no idem Abb.in c.ad audientiam de præic.& in c.cum parati de appel.sed et duo testes æquiparantur vt no.idẽ Abb. in alle.c.quoniam contra in s col.de proba. quod dic esse verum in his quæ gessit,no.Cy.in all.l.si quis decurio in 4. expo de fal.But.in c cum a nobis in antepe.col.ver.& casus de teste.Alex in l.1.§ si absens.si ex noxa.cau.lega.& consi.255. vol.1.& consi.31.vol.3.

LEX

LEX VI.

SVMMARIVM.

Thesaurarij non habent iurisdictionem.

In fiscalibus. Casus. Rectores prouinciarum compelluntur tributa exigere, siue illa pertineant ad archam cui praeest praefectus, siue ad archam, cui praeest rationalis, idest vicarius Imperatoris. hoc dicit. Odoff. de Ste. Vel sic, ad petitionem exactoris cogitur praeses facere exactionem Bartol. quod plene declaratur inf. l. proxi. ex quo Not. quod thesaurarij non habent iurisdictionem nec cõpulsionem. In fi. tex. ibi exigendi a debitoribus fisci, quibus. s. rectoribus prouinciarum Dyn. authoritas. s. summando eos debere tributum, vt inf. l. seq. ibi cum iudicem &c. in fi. primae gl. ibi, titulos. quot modis dicatur titulus dic vt no. per Cy. sup. de pe. haere. cogi. & l. 1. In glo. 3. ibi circa fi. & sup. de mo. mult. & inf. de studi. libe. vr. ro. l. 1. Rebuffi.

LEX VII.

SVMMARIVM.

1 *Exactorum varia sunt nomina.*

2 *Delegatus specialis a principe vel lege an possit subdelegare, & quid in exactore tributorum.*

3 *Expensas an possit repetere iudex a victo, quas soluit victori de proprio, eo quod illas omiserit in condemnatione.*

4 *Contra contumaces in soluendo tributa proceditur per capturam personae, & pignorum capionem.*

5 *Consuetudo circa tributa, & illorum exactionem seruanda est, & in alijs multis.*

6 *Thesaurarius an possit dare dilationem de debito fiscali, & si dat an teneatur fisco soluere de proprio. & numero 2.*

Missi opinatores. Haec est prima pars & dicit hic quod opinatores missi ad praesides debent eis insistere, vt debita exigant, & exacta percipiant, vt in annum cum tributis reuertantur. ipsi autem opinatores nihil exigent a tabularijs, sed solus praeses qui hic vocatur exactor. h. d. vsq, ad ver. iudices. vel sic, exactores debent monere iudicem hoc est praesidem potestatem, seu rectorẽ, vt faciat exactionem: & nil aliud habent facere cum debitoribus fiscalibus Bar. Ad euidentiam
1 huius l. hoc praemitto licet sint multa nomina horum exactorum, vt no. sup. l. 1. tamen proprie officium exactoris erat exigere militarem annonam, vt infra de ero. mili. anno. l. opinatoribus. lib. 12. & sup. de offic. rect. prouin. l. nullum. sed in summa dominus Imperator mittebat in prouincia susceptores tributorum, & cum istis susceptoribus mittebat alios quosdam, qui vocabantur opinatores, & istorum erat officium istud annuale, & erat tale quia isti opinatores debebant a praesidibus prouinciarum recipere tributa quae exigerent, & debebant portare illa susceptori. hoc praemisso dic quod sex dicuntur in hac l. vt iuxta tex. Odoffre. In tex. ibi annonae, idest tributorum quae conuertenda sunt in annona militum. Dyn. iudicibus idest apud iudices Dyn. debetur fisco Dyn. accipiant, scilicet exactores Dy. his scilicet susceptoribus vel exactoribus tributorum. Dy. Iudices. haec est secunda pars, & hic dicitur quod si praeses prouinciae patiatur istos opinatores exigere ab istis prouincialibus, poena dupli eius quod exactum est coerceentur. hoc dicit vsque ad versic. & appari-
2 tores delegari. Nota. quod vbi causa est alicui commissa in speciali ille non potest alteri sub-
a delegare: * vt extra de offic. de. eg. cap. fina. in fi. est expressum. Anto. de Barulo. retinebit, quia condemnabunt in duplum. eius quod exactum est Dyn. & apparitores. hic dicitur quod si apparitores ea quae exigere debent delegauerunt deportandi sunt. Dulius. & curiales, contra hic dicitur quod curiales praesidis in exilium sunt mittendi, si opinatores exigere patiãtur ea quae ad eorum officium pertinent. Dulius de Camba. tradentes subaudi tradiderũt, eum iudicem. Haec est tertia pars principalis in qua dicitur qd habeat facere praeses, seu potestas vel alius rector prouinciae. Respondet Imperator quod primo debet mittere pro debitoribus, & inquirere an debeant, & per eorum tabularios debet diligenter scribi, & postea mittere suos officiales contra debitores, & compellere eos ad soluendum, & illud quod solutum erit perueniat ad illos opinatores, seu exactores, ita quod impleto anno reuertantur ipsi opinatores eũ exactione completa. hoc dicit Barto. apparitores repetere oportet Dyn. opinatores, idest tributorum susceptores Dyn. qui si vltra. hic dicitur quod si opinatores vltra annum fuerint detenti per praesidem ipsi praesides soluerint tributa de suo competente sibi petitione tributorum contra prouinciales. Dulius annum, idest si tributa non fuerint perfectè exacta infra annum. Dyn. ipsis aduersus eos. Ex isto versic. determi-
3 nat Hostien. talem q. pone quod iudex non condemnauit victum victori in expen. quod facere tenebatur, & ita iudex debet soluere de suo expen. victori vt legitur supra de iudic. l. properandũ. §. siue autem alterutra, modo quaeritur an iudex possit agere pro illa pecunia quam soluit pro illo quem condemnare deberet, contra ipsum, pro quo soluit, & certe per istum versum
b determinat Dominus Hostiens. quod sic * in summa sua in titu. de dolo. § qua poena. versic. illud specialiter no. quod si ad nos. hic dicitur, quod

ADDITIONES.

a Subdelegare. Adde idem posse delegatum a lege ciuili, quia dicitur esse delegatus a principe non autem a lege praeterea no Alex. in l. 1. in 3 not. ff de off. eius cui man. est iurisdi. post Bar. in l 4 § 1. ff de dam. infe. idem Alex. in alle. rubri. de offi. eius. Et inquantum punit deportatione hic text. exactores tributorum si exactionis officium subdelegant, dic hoc non habere locum in exactore collectarum Papae, in certa dioecesi. sup. negotiorum camerae apostolicae dicitur, quia potest impune plures vnum post alium subdelegare, vt conclu Rot deci. 3 19. inci si collector in nouis.

b Sic. Adde idem tenuisse Do. Bal. in addi. ad Spe. in tit de expen ver possunt expensae non si obmittit Alex. in l. a. supra de fruc & litis expen. l. anfr. de Oria. aliquid maxime in addi. ad eum in c. quoniam contra falsam in §. de expe. 33. mihi carta ver. iuxta praemissa quarto in fi. r. col. ext. de proba. Arch. a. q. 3. c. iuximus. & Feli. in c. significauerunt de excep.

quod si isti opinatores aliquid de receptis tribu
tis retinuerint, condemnentur in duplum, &
eius condemnationis partem dimidiam habeāt
milites, & aliā percipiat fiscus. hoc dicit Odoff.
& Anto. iudicibus. Hic dicitur, quod si præses
inuenerit tributarios contumaces in soluen-
4 do poterit contra eos cuiuscunque sint digni-
tatis suum officium exercere committendo
personas custodiæ militari, & pignoris captio-
ne, & si malitiose solutionem facere distule-
rint, poterit præses authores, seu Sengascaldio-
nes, vel procuratores illorum debitorum, &
eorum prædia distrahere, & corū nomina scri-
bere Imperatori. hoc dicit Anto. de Ste. & Bar-
5 tol. In glo. quæ est ibi super verbo consuetudi-
ne, ibi pro consuetudine, not. hic quod consue-
tudo est attendenda in exigendis tributis & in
eligendis susceptoribus, vt supra de iur. fisc. l.
super creandis. & in muneribus subeundis. ff. de
mune. & hono. l. 1. §. 1. & in criminibus punien-
dis supra de peti. bo. subla. l. prima, & in iudiciis.
supra quæ sit longa consuetu. l. 1. in princip. &
in contractibus ff. de euicto. l. si fundus. & in vl-
timis voluntatibus. ff. de fun. instru. l. cum de-
lanionis §. a sententia. & de lega. 1. si seruus plu-
rium. §. fina. & in exigendis redditibus a colonis.
supra de agric. & censit l. penult. §. caueant. Ant.
de Barto. & in vsuris soluendis. ff. de vsu. l. 1. in
princip. & in iurisdictione exercenda. infra de
diuers. offic. l. viros. & supra de emane. lib. l. 1.
a ad quod. ff. de polli. l. Imperatores. in fine. ª In
text. in versicu. qui si vltra annum hic cogantur
6 exsoluere, hic videtur text. quod thesaurarius
non potest dare dilationem de debito fiscali,
& si facit tenetur dare fisco de proprio. & po-
stea exiget a debitore, sed quare non exigit se-
quens in officio, vt infra de suscep. & arc. l. su-
sceptores, la seconda, dic quod ibi non erant
soluta debita propter paupertatem debitorum,
quare debent remanere subsequenti exactori.
hic autem non erant soluta propter negligen-
tiam iudicis, vel præsidis: quia pertinet ad eius
7 onus. In fine text. ibi relaturi, idest quod nomi-
na istorum qui sunt contumaces in soluendo
Imperatori in scriptis referantur Odoffred. vel
dic quod relaturi, idest, vt indignationem incur
rant principis, vt in authen. de mand. princi. §.
non permittit. & vt diffe. iudic. §. 1. Dyn. Nota.
ex hac l. quod potestates non possunt ipsis exa-
ctoribus exactionem committere, quod est no-
tandum. Iam enim vidi aliquos excusari de ro
baria nec possunt excusari prætextu officij. per
l. istam. Item not. quod ille qui tenetur aliquid
exigere ad certum tempus si non faciat tenetur
soluere de suo, & sic facit contra iudicos com-
munitatum & similes. Vltimo nota. quod pro
exactione tributorum possunt cogi Gastaldio-
nes, & factores dominorum quod no. Bar.

ADDITIO.

a In fine. Infero ex his quod exactor tributorum debet ipsa
exigere secundum consuetudinem loci, in quo exigit vt dixi
supra in addi. ad l. pro locis. de anno. & tribu. etiam si habeat
mandatum de compellendo debitores. no. sing. Bal. in l. 1. su-
pra si propter pu. pensita. Et quia tractauit de multis alijs, in
quibus consuetudo attendatur no. Bal. in tit. de pa. constan. in
prin. ver. ab antiquo Card. in cle. dudum. §. verum de sepultu.
Bal. in addi. Spec. in titu. de consue. in prin. & in tit. de loca. §.
nunc aliqua ver. § Do. Nic. Boc. in l. consue. Bal. in ti. de con
sue. feu. §. 1. & 2. in gl. 1. ver. sed contra.

LEX VIII.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia an pro prædio tributario, quod emit, teneatur ad collectas.*
2 *Res ecclesiæ per contractum non alienatur, sed ex delicto aliquando sic.*
3 *Clericus factus post delictum, an puniatur de crimine, & per quem.*
4 *Carcerari an possint tributarij tributum non soluentes.*

Si diuina domus. Casus. Res trā-
sit cum sua cau
sa & onere. vel sic. Si domus Imperialis, vel
ecclesia res tributarias licitè emerit, & tributa
non soluerit, res ei auferetur & ciuitati assigna
bitur, vt integra tributa soluantur. Bartol. vel
sic. Si fiscus emerit a me tributarium prædium
soluere tenetur, vt ego antea soluebam, quod
si non soluat transfertur prædium in curia ciui-
tatis in qua prædium erat situm, & hoc fit, vt
tributa, & publicæ functiones plenius soluan-
1 tur. Hoc dicit Odoffred. & Anto. de Ste. Nota.
ex hoc argumen. quod si ecclesia possideat præ-
dium tributarium quod emit, teneatur soluere
tributa, & si non soluat fiat translatio illius præ-
dij in fiscum, cum dicit diuina domus. tu dic
contra per l. placet. hic alleg. & expone hic di-
uina, idest Imperatoris. Anton. de Bartol. & ibi
domus. Sed quid erit in soluenda collecta si
possessiones propter quas priuati consueuerint
telliari conferantur in ecclesia, nunquid colle-
ctizabitur? videtur quod sic argumen. ff. de iur.
fisc. l. fiscus. supra de vsuris fisc. l. 1. In contra-
rium dico per §. si quæ vero. in authen. de eccl.
titu. & C. de sacrosanct. eccles. l. sancimus. la se-
conda, & l. priuilegia. secus tamen in tributis &
patrimonialibus præstationibus, vt nota. ff. de
mune. & hono. l. fina. § ab huiusmodi. & hoc ve
rum nisi antequam prædia illa transferantur in
ecclesiam esset indicta collecta pro istis posses-
sionibus quia tunc teneretur ecclesia pro eis. ff.
ad municip. l. incola. la seconda, ff. de iur. im-
mu. l. semper. §. hæc idcirco. Ber. de Deucio. &
vide quod not. per Dyn. ff. de publ. l. licitatio. §.
fi. In text. ibi, Metrocomias, idest qui non erant
fundi Metrocomij. & ibi assignentur, sed qua-
2 liter fiet translatio rei ecclesiasticæ cum alie-
nari non possit. supra de sacrosan. eccl. l. iube-
mus. & authen. ibi posita. dic quod talis transla-
tio fit propter delictum vel contumaciam, vt
subijcit, & ideo licet non possit alienari per con
tractum, isto tamen casu fiet alienatio argumē.
ff. de fundo do. l. si fundum. si autem fiat aliena-
tio propter delictum episcopi vel alterius præ-
lati, fiet tantummodo translatio ad tempus suū
in feu. de capi. cor. §. finali. Sed post quantum
tempus fiet ista translatio, si non soluatur tri-
butum, vt C. de sacrosanct. eccles. authen. qui
rem. Quidam dant biennium, alij sex menses.
supra de anno. & tribu. l. obsistere, Tu dic post
30. dies

30.dies vt J.de ero.mil.an.l.5.& ff.de publi.l.imperatores §.fi.An.& ibi iuncti idest constituti dicti venditores Dyn. Vel dic ipsi fundi:& facit ar.l.ista ꝙ vicus,& illa quæ sunt sub territorio ciuitatis tenentur contribuere ad collectas quæ fiūt per ciuitatem ꝓ cōi vti.supra de epi.& cle.l.nulli in fi.& in auth.qui.mona.eff.sui.§. si quid igitur la 2.cum glo.2.in ver.persolutai.colla.7.ff.de iudi. insulæ.quod credo verum si regantur eodē regimine,& per curiales eiusdem curiæ.ff.de postul.l.ex ea cum ibi not. Ber. de Securo.vide etiā quod not.de iur.fisc.l.si minori.& supra eo.l.missi,& supra si propter pu.pen.l.1.In glo.quæ est super verbo metrocomias.ibi licet emere,ex hoc not.ꝙ lex imperialis quæ prohibet emere comprehendit ecclesiam prout diuina domus ponit pro ecclesia:statutum vero ciuitatis hoc nō posset: quia esset contra libertatem ecclesiæ, vt in
a auth.Cassa.C.de sacrosan.eccl.Bar.In ea.glo.ibi pro Ecclesia ar. ꝙ si clericus vel Ecclesia succedat layco,tenetur ad collectā, sicut laicus tene-
a batur [a] ff.de iur.iur. l.in his. §. non debet de iure fis.l.fiscus la 2.supra de vsu.fi.l.2.Tu dic contra in auth.de eccl.tit.§.si vero res de sacros.ec. l.sancimus la 2. & l. priuilegia. prius esset indicta. ff. ad mu.l.incola.la 2.ff.de iur.immu.l.semper §. hoc circa.de va.mu.l.2.§.qui ad munera de ope.libe.l.duob. in fi.de Decio.Item facit quod quis factus clericus puniat de crimine ꝯmisso prius, dū erat laycus:arg.ff.de accu.l.hos accusare.§.hoc beneficio. Sed ꝯ no.ff.de adult.l.adult.§.1.ff. de excu.tu.l.idem inspici:§. sunt. per Dyn. hoc verū ꝙ clericus vel ecclesia succedens laico teneatur ad munera, ad quæ laicus tenebatur, si sunt ordinaria, & realia siue patrimonialia ipsis rebus indicta: sicut sunt tributa,vt quia emerat vel alio titulo acquisierat res tributarias vt supra de anno.& tri.l.1.& fin. & de iudi.l. 1. & est expressum.ff.de mu.& ho.l.fin.§.ad huiusmodi, & ibi not.& 11.q.1. c.si tributum, & hoc de prædicto loco, vbi est fundata ecclesia vel cymiterium, & hortus situs iuxta ecclesiam, de quo dic, vt not.ext.de cēsib. ca.1.& 23.q.vi. c.sed canonica. & c.seq.cum not.ibidem.Item de prædictis ꝑdijs de quibus fit eucharistia vt supra de sacros.ec.l. placet quæ est canonizata 23.q. 1. c.generaliter §.placet. in muneribus autem extraordi. vt sunt illa quæ ex improuiso inducūtur,vt ff.de va. mu. l.in honoribus §.qui immunis, vel quæ indicuntur personis pro rebus vt l.rescripto. §. fin. ff. de mu.& ho.tunc si ante traslationem factam in ecclesiam vel clericum erant indicta, & non soluta, bene tenebitur supra ad mun. l.incola la 2. ad collectas autem postea indictas non tenebitur vt l. placet supra alleg.& authen. item nulla cōmunitas. C. de epis.& cler. sed qđ J. de collec.fund.fisc.vel rei priua.fallit propter pias causas vt supra de sacros. ec. l. ad instructionem. & in auth.de eccle.tit.§.ad hoc;& de ope. pu.l. ad portus.& infra qui mu.vel præsta.ne.li.se excu.l.1.& fi.Item nisi princeps facit transitum per prouinciam.vt supra de sacrosan.ec.l.iubemus. & l. neminem.de quo in auth.Cassa. ibi posita. Item fallit nomine feudi quod tenet a Dño tēporali vt in feudo de cadu.toll. §. fi. & de mili. vasal.q ar.Bel.de c.1.in fi.de feu. de.mili. c.qui clericus. de feu.se.c.fi.cum ad ea teneatur quæ possūt per substitutū adimpleri C de epis.& cle.l. quisquis & in feu.de ꝓhi.feu al.ꝑ Fre.§.firmiter.& dico extraordi. quæ casu improuiso indicuntur. ff. de mu. l. in honoribus. §. qui immunis ꝙ autem ab his excusantur probatur in d.l. placet.& auth. item nulla commu. & intelligo quæ dixi de his muneribus quæ indicuntur personis pro rebus:nam de meris patrimonialibus nullus excusatur. vt ff.de mu.& hono.l.fi §.ab huiusmodi,&
4 Doct.In glo.quæ est super verbo patrocinij. hic dr̄, ꝙ si præses inuenit tributarios contumaces in soluendo poterit contra eos cuiuscunque dignitatis sint suum officium exercere commit-
b tendo personas custodiæ militari, [b] & pignora capere : si malitiose solutionem facere distulerint,poterit præses eorum prædia distrahere, & eorū nomina scribere imperatori h. d. An. Bar. Odoff.de Sten.In glo.quæ est super verbo, Dominus.ff.de ser.ru.præ.l.via.§.penul.& fi.& vide circa hoc quod no.in l.fluminum. §. adijcitur.ff. de dam.infec.& per Dy.in c.qui in alterius.In gl. antepe.ibi vt diuina domus.Tu dic ꝙ pro his muneribus ad quæ tenetur ecclesia fit translatio, vt hic,& l.iubemus.in fi. supra de sacrosan ecc.pro his autem ad quæ tenetur ecclesia,no. vt d.l. placet,& dic quod erit hæc translatio perpetua propter contumaciam omnium præsidentium ecclesiæ.si autē pp factum episcopi tantum,tūc ad vitā episcopi, vt est casus in feu.de capi.corrar.c.1.§.fi. de Decio. Et ad solutionem iam dictam vide quod not.extra de immu.eccle. & c.2.& d.l.iubemus.in fi.Iaco.Rebuffi.

ADDITIONES.

a Tenebatur. Adde hunc passum esse multum intricatū tā per Doct canonū q̄ legū Bar.n.tenuit ꝯ teneret ecclesia in auct. itē nulla in 2.col. 2. ver deinde quęrit supra de epis.& cle. quē secutus est Inn.in c.verum in gl.sua in ver.de feudis extra de fo.compe.& Card in cle in 2 oppo.de immu.eccle.Bal. contra.in auth.l. sed et periculū.sup. fine cen.vel res Ang.in auct. de eccl.tit.§.1.colla.9 Flo.late in l.cauert vbi reprehēdit Bar. ff.com prædi.& in l.si pendentes §.si quidem cloacarij. ff. de vsuf.latissime ꝑ Pau de Cast in l.inter debitorē ff.de pac.idē io addi ad Bar.in l.1.§.1 ver.quæro an vectigalia,cum cōcor. ibi per eū fin.ff de publi.Adde Do.Iaso.May.in l placet supra alle.in 6.col.ver extraordinarium superindictum.& Do. Nicolaū Boerij in addi.ad Dy.in reg. locupletari in 2.gl.de reg. jur.& Alex.in l.Titium.ff.ad mun. & per quem puniat laicus factus clericus post delictum vide remissiue eundē Do.Boerij in § 2.10 glo.8.post med.de iurisdi omni.iudi.in li.consue. & quæ posui in addi.ad decis.in decis. Tholos. & Do.meum Dom.Decium cons.130.col.1.vol.primo.

b Custodiæ militari dixit,quia non potest tales debitores pro tributis non solutis incarcerari quamuis princeps exactori mandaret ꝙ cogeret eos qua coactione vellet,vt no.Bal.in l. 1. in 2. colum. versic.sed post quod dominos supra h propter publ.pensi.possint tamen incarcerari non vt soluant:sed vt satisdent no.in l.nemo carcerem in 1.addi.§.eo. Et inquantum hic subdit ꝙ potest præses eorum prædia distribuere, dic ꝙ talis venditio debet esse solemnis,vt not.Bal.in l.1.§ fi. si propter pu.pensionē posit 2.quia alias reuocaretur parte citata vt not.ibi idem Bal & in l.1.in s.q.eo.tit.

De superexactionibus.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Exactor plus debito exigens qualiter puniatur.*

2 *An ex actis ciuilib. possit quis criminaliter condemnari.*

Quicquid vltra. Casus. Si exactor
vltra debitum aliquid a prouincialibus exigat, illud in duplū reddere compellitur, si ciuiliter super accusetur, sed
si criminaliter, & conuictus fuerit, & in tali crimine perseueret capitaliter punitur. In text. ibi
illicitum idest exactum, & non per vim Dyn. duplum vide extra de censi. c. ea quæ. quod scilicet.
duplum ibi, oportebit, & hoc si ciuiliter: si aūt criminaliter, sequitur si quis autem &c. In glo. 1.
ibi quia curiales exigebant a prouincialibus. In glo. 2. ibi quadruplum, dic latius quomodo pu-
1 niatur plus exigens: quia agitur contra eum ciuiliter aut criminaliter: Primo casu aut exigit plus
sine mandato, tunc punitur in quadruplum, vt l. placet. hic alle. in glo. si autem exigit plus cum
mandato, tunc si per vim exigit punitur in quadruplum, vt l. per æquatores. hic alleg. si sine vi: tunc in duplum. vt l. ista. Si autem accusetur criminaliter, tunc aut exegit plus non
habens mandatum: & tunc cohercetur, vt ibi causæ fiscales. l. vniuersi. si autem cum mādato, tunc si semel tantum exegit extraordinarie
punitur officio iudicis, cum non sit determinatum in iure ar. ff. de effrac. & expil. §. expilatores.
& not. infra in fi glo. Aut consueuit plus exigere, & punitur capitaliter vt l. ista in fi. Doct. In glo.
quæ est super verbo confirmatus in l. vna. hoc intellige verum si in ciuili aliquis fuit cōdemnatus, secus si absolutus vt no. ad l. Aquil. l. ex morte secundum Pla. & ff. vibo. rap. l. 2. §. hoc edicto
pro quo. ff. de iureiuran. l. si duo. §. item Iulianus & l. duobus. §. colonus. vnde dic, Aut est absolutus ideo quia non cōmisit delictum, & tunc præiudicat in criminali ita loquitur Pla. & iura pro
ipso alleg. quia sæpius de delicto vnius hominis non est quærendum. ff. nau. cau. stab. l. penul. §. fi.
si autem fuit absolutus, quia soluit tunc potest criminaliter accusari. ar. ff. de excep. rei iudi. l. si
quis cum totum. §. plane. Si autem fuit dubium quō fuit absolutus, & stat de hoc processus, tunc
inspiciatur processus, & obseruetur ar. ff. de re iud. l. in summa. si aūt non ɔstat in dubio vī absolutus, ex eo ꝙ non commisit, & sic in totum. ff.
de iureiur. l. fi. §. si vero, & ibi Doc. & vide quod
2 scripsi in d. l. ex morte. Sed an ex actis habitis in causa ciuili possit aliquis in causa criminali con
a demnari abiq; nouo libello Dic, a ꝙ aut erat talis causa in qua ex officio poterat procedi criminaliter, de quibus not. ff. de adulte. l. 2. §. si publico
& tunc potest condemnari ex eisdem actis habitis in causa ciuili probatur ex l. ista & ff. de offi.
præsidis. l. illicitas, & l. fin. & supra de condi. ob tur. cau. l. quod euitandum. & supra si aduersus
liber. l. quos retrahi. & extra de cōfes. c. pen. & supra de testibus l. nullū. pro hoc quia sicut si se habet causa criminalis ad ciuilem sic econtra, sed
ex actis habitis in criminali potest condemnari ciuiliter, qn̄ ex officio agitur vt in auth. de man.
princ. §. quod si delinquentes. col. 3. pro hoc ff. de va & extraordi cog. l. medicus & de furtis. l. inter
dum qui furem ergo ex actis habitis in ciuili potest quis condemnari in criminali. Aut erat casus in quo non poterat procedi ex officio sine
nouo libello sicut ī oībus regulariter est verū, vt ff. de mu. & ho. l. rescripto. §. si quis accusatorem.
& hoc casu non potest cōdemnari criminaliter ex actis in ciuili. Et est ratio quia sn̄ia dēt esse cōformis libello. hic aūt in cā ciuili non fuit petitum vt criminaliter puniret. pro hoc supra de
fid. instrum. co. li. l. fi. ff. cōi di. l. vt fundus. Nā singulæ res desiderant singulos libellos. ff. de excep.
rei iudi. l. singulos ff. de fal. l. si quid obrepserit. Si aūt quæris vtrū in primo casu qn̄ proceditur ex
officio sine libello, vel ex scdo qn̄ procedit ordinarie in cā criminali dato nouo libello, possint
produci acta habita in cā ciuili, ad hoc vt faciāt fidem, & dico ꝙ sic dum tamen inter easdē personas, & testes iurauerint ī cā ciuili p̄sente aduersario, & sic legitime fuerit processum in causa
ciuili supra de arbi. l. penul. & de resti. l. fi. nō. supra de eden. l. is apud quem. intelligo dum tñ
sunt tales ꝓbationes productæ in cā ciuili, q̄ sufficerent in cā criminali, in qua dēnt esse probationes luce clariores, vt l. sciant. C. de prob. alias
nō facerēt plenā probationē in cā criminali: bñ tñ facerent præsumptionem. sic intelligo quod
not. supra ad leg. Iul. de vi pu. l. si quis a lesuudū cum gloss. super verbo destinatus, ad quod ff. do
extraordi. crim. l. fi. de priua. deli. l. fi. & de fal. cri. l. si quis obrepserit Dulius, & Docto.

ADDITIO.

a Libello. Conclude breuiter ꝙ acta ciuilia faciunt peruentum ad criminalem punitionē, quando in processu ciuili cōstat iudici de crimine not. Bal. in alle. l. quod euitandi versi. ex hac ergo litera supra de condi. ob tur. cau. Alex. in l. 2. § si publi de adul. not. in addi Capellæ Tholo deci Adde dominum Ia. May. post Bar. in l. is apud quem 14 col ver. secundus casus supra de eden. & Fel. in c. causam quæ de testi.

De capiendis, & distribuendis pignoribus tributorum.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Tributa an minuantur ratione sterilitatis. Et qualiter procedatur contra differentes soluere tributa.*

Res eorum. Casus. Si tributarius non soluat tributū pōt capi, & vendi res suæ data emptoribus firmitate ꝑpetua
possidendi h. d. An. In tex. ibi distrahantur. distingue quomodo differant soluere, quia aut differt
a quia prædium non est fertile sicut erat a alias, & tunc non debet res vendi, sed debet diminui
de pensione. ff. de cens. l. forma. §. 1. & supra de al lu. l. 2. si autem differt ex eo quód factus est

non

ADDITIO.

a Erat. Adde ꝙ ꝓdio sterili nō dēt imponi collecta no. Bar. in l. obsistere. ... supra de anno & tri. ... li. & in l forma §. 1 de cēsi. Idē cū Bal. in l. 1. & 2. infra de oī agro deser. li. 11. Bal. plene in l. ad instructiones. supra de sacros eccl. & in l. acceptā in fi. supra de vsur. Nisi haberet fundos vicinos fertiles vt facta vnione sterilis ad fertilē fertilis sustineat onus sterilis. no. Bar. in alle. l. 1. & 2. de oī agro deser, & an sit soluenda decrescentibus bonis no. Gui. de Cun in l. 1. § 1. ff. de constit. pec. Bar. in l. 1. §. si cohæredem. ad le. Fal. & Bald. in l. etiam supra alle. de vsu.

ideo soluẽdo tributarius, tunc non dẽt vendi, sed alius tradi, vel dilatio dari infra de omni agro deser. l. locorum domini. Si autem differt soluere pro ꝯtumacia tunc põt vẽdi vt hic, & ĩ. dẽ exac. tri. l. 1. in fi. Et ibi eorũ. s. debitorũ. ꝯparitoribus. i. emptoribus Dy. Itẽ quarto fallit pp publicã defensionẽ Regni vel ciuitatis. & est rõ: qa defensio æqualiter ꝓdest oĩbus & nocet, & iõ tenenẽ oẽs contribuere quantũcunq; priuilegiati, vt hic publicis commoditatibus &c & ar. supra eo. l. 2. in fin. & ff. ad l. ro. de lac. l. 2. §. æquissimum, & de Immu. eccle. c. 2. & de mu. & ho. l. fi. §. ab huiusmodi. licet de iure canonico in casu isto esset Papa consulendus extra de immu. ec. c. non minus & c. aduersus qđ credo verũ de sufficiẽtibus alijs redditibus iuxta no. p gl. & Cy. & in d. l. neminẽ, & in l. rescripta, in fi. C. de preci. impera. offe.

LEX II.

Satis. Debitor tributi si non soluat non debet incarcerari, sed bona sua possunt capi, & vendi: quod intellige nisi contumax in soluendo: quia tunc poterit tradi custodiæ militari, vt supra titu. 2. l. nemo. An. & facit bene hæc l. ad id quod dixi supra titu. 2. l. 2. videlicet, quòd sit in potestate iudicis, primo ad res quam detinere personam, vt l. sacrilegij. §. fin. ff. ad leg. Iul. pe. Bart.

De apochis publicis, & descriptionib. curialium.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 Exactori an credatur sine literis principis. Et literis principis non creditur, nisi iudici ordinario fuerint intimata.

2 Apocha per exactorem tributorum, qualis debeat fieri, & alia apocha liberationis, quid continere debeant, & de nemore cõmuni qualiter participent, diues, et pauper

3 Collectam secundum quantitatem patrimonij debet quis pati. Et si aliquid acquiratur vniuersitati an tantum debeat habere pauper, sicut diues.

4 Aestimum quid remissiue.

5 Causa debet inseri in libello, stipulatione, dicto testis, & alijs multis.

Ad inferiorum. Hæc verba vsque aduersum: sed & autum. volunt ꝙ curiales exactionem facere volentes debeant omni modo obseruare primitus ꝙ exactionem faciendam primo præsidi prouinciæ apud acta insinuent, vt secundum quod præses approbauerit vel reprobauerit huiusmodi exactionem faciãt, vel desistãt. Hæc est prima pars in qua imperator mandat quoad impressionem potentum prohibendam, nihil soluatur susceptori priusquam apocha facta fuerit, & præsidi insinuata. An. In tex. ibi curialium qui non erant potentes Dyn. & ibi fortunas idest substantias potentum not. quòd potentiores consueuerunt opprimere inferiores. sic supra ne. lite pen. l. 1. Au. & Itidẽ pro, etiam. curialium maiorum & potentum. descriptiones idest scripturæ quæ habent fieri de soluto, quæ apocha vocatur, vel idest scripturæ collegarum de æstimationibus patrimoniorũ, & de impositionibus collectarũ Dy. intimentur. i. fuerint approbatæ ante prin. s. vt eis possit tributũ imponi, vel. i. ante nõ valeãt Dy. vel dic initium seu vigores intiment. Hic est

a notandum ꝙ alicui portãti literas principis[a] nõ debet credi nisi iudici ordinario fuerint intimatæ: ad quod supra de op. l. 2. de tẽp. in integ. re. l. eaq;, & potest dici ꝙ si istis literis vtantur puniãtur arbitrio iudicantis ex clausula huius. l. in fin. quæ debet esse generalis, ex quo l. generaliter loquitur iux. no. per gl. ff. de iur. & fac. ign. l. regula. in fi. In priuato aũt qui vtitur suo priuilegio ante intimationem punitur pœna posita infra de aquæ duc. l. fi. in fi. Doc. Et ibi: & mensis, causa, & summa. ĩ. tex. vř cõtra opi. gl. dicentẽ ꝙ in instřo liberatorio non requiritur causa prout not. ff. de pac. l tale pactum, sed non obstat, quia hic ideo causa apponebatř, vt descriptio, & vt eã ostenderetur, & vt fraus vitareř opprimendi subiectos vt patet ex illo tex. & oẽs nřæ potestates &c. infra eo. quo prout ibi, & descriptionis. quia isti curiales maiores dẽnt describere q̃tum receperũt a minoribus curialibus, & ista dispositio descriptionis debet associari quadrimestribus breuib', vt sequitur in hoc etiam Odof. Excellentiæ tuæ loquiť comiti sacrarũ largitinũ vel forte præfecto prætorio, & ibi descriptionis scilicet qualiter fuit descripta seu imposita collecta vtrum æqualiter quo ad pauperes, & diuites, & hoc est quod subijcit, vt oẽs, &c. vt oẽs. s. officiales sentẽtiam ꝓuisionis patiantur. not. ꝙ imperator subuenit pauperibus sicut diuitibus. Nã oĩbus æqualiter securitatem tribuit. ff. de pœnis. l. capitaliũ. §. ad statuas, An. & ibi locupletes. Quæro si ali-

a qua ciuitas hẽat nemus nonne tot ligna dẽt ha-

b berẽ pauper quot diues, [b] videtur ꝙ sic per l. si p rem. ff. de serui. ru præ. contrarium tamen puto quia qui plus damni sustinet, & plus commodi sustinere debet. ff. de condi. inde. l. nam §. natura. ff. de re. iur. l. iure naturali, sed diues maius damnum sustinet, quam pauper, vt hic eum ibi not. & ibi casus. C. đ muneri. patri. l. 1. li. 10. ad quod ff. de colla. bo. l. cum emancipati. §. si duo. ff. de re. du. l. vnica. §. fina. Doct. Super ista. l. dic quòd sunt quinq; dicta huius. l. ad cuius euidentiã not. ꝙ susceptores habebant suos curiales minores siue inferiores qui supra tit. 4. uocantur apparitores interdum opinatores infra eod. titu. l. apparitores, & l. missi, & isti inferiores curiales siue opinatores nil exigebant, sed pecuniam exactã a præside prouintiæ, alias apochã videlicet

1 infra annum susceptori exsoluebant, vt in l. missi. isti susceptores facta solutione multotiens tributorum sibi ab istis inferioribus curialibus

ADDITIONES.

a Principis. Adde an exactori tributorum credatur absq; literis, & quid si substituit vide aliqd supra ti. 2. in l. vnica in prin. & conclude ꝙ substituto ab exactore principis nec ipsi etiã exactori credatur absq; literis q̃tumcunque per testes probauerit arg. not. hic, veluti non creditur procuratori ad recipiẽdũ absq; procuratorio, vt no. Bar. in l. hoc iure in 1. col. ff. de solu. Secus tamen est in substituto ab exactore collectarum Papæ. quia potest probare suam potestatem per testes in defectum literarum no. Rota decis. incip dixerunt &c. in nouis.

b Diues. Adde de hac quæstione per Bar. Cæpo. in tract. de seruit. rusti prædi. c. de monte Pe. de bel pert. in l. si quis legauerit. de leg 1. & Alex. in l. certæ. de ser. rusti. prædio.

libus inficiebant eis aliquem esse solutum quod
redundabat in præiudicium illorum minorum
curialiũ soluentium. qui duplũ cogebant solue-
re vt l. missi. ad istam ergo oppressionem poten
tiũ extinguẽdã mandat imperator ꝙ ipsi inferio
res non ante soluant susceptoribus nisi apocha
recepta insinuata corã præside prouinciæ · alias
apocha non valet, & hoc dr̃ vsq; ibi. sed aurum.
Scd̃o dicitur quæ debent cõtineri in apocha illa,
& dr̃ ꝙ cum aurum soluitur illi susceptori debet
scribi in apocha nomen soluentis, dies causa, &
quantitas quæ soluit, vt sic, si cũ tali solemnitate
fiat apocha descriptionis erit æquitas illustrata,
& de scriptis documentis euidentibus fulcietur.
Tertio ibi hoc obseruando ꝙ istæ scripturæ sin-
gulis quatuor mensibus ad publica, scrinia di-
rigantur, vt appareat quantum cuilibet imposi-
tum, & quãtum a quolibet sit exactum, & ꝑ hoc
cum nos omnia sciemus, nullus ad relationẽ po
tentiũ aut in possessionẽ inferiorũ poterit aliqd
acceptare. Quarto ibi, qd̃ tunc &c. dr̃ ꝙ istæ scri-
pturæ sunt maxime necessariæ cum aliqua pars
de bonis curialibus curiæ obuenit: quod est inter
dutu vt habebis infra qñ & q. quarta pars, & de
non imponendo lucra infrascripta: Nã debent
hmõi bona curiæ acquisita scribi, ad publica scri
nia redigi, alias si hæc scriptura nõ fieret, occulta
rent illa bona per potentes, & nõ esset q̃ solueret
collectas nomine illorum bonorũ, quod ad illo
rum inferiorum dispendium pertineret, vt supra
de exac. tri. l. exactores. Quinto, & vltimo ponit
pœnam non seruantibus formam prædictam.
An. Legitur scd̃o modo prin. huius l. vt sit sensus
dicit imperator ꝙ imponendis collectis consue
uerunt grauari inferiores a potentioribus, vnde
ne hoc fiat, mandat vt qñ cogentibus, & diuersis
negocijs imponenda est collecta, debent descri
bi nomina, & facultates singulorum, & cuilibet
debet imponi onus secundum quantitatẽ bono
rum vt s̃ de anno. & tri. indictiões, & hæc scriptu
ra fiat corã ꝑside alias nõ valet. Secundũ dictũ lo
quitur de apocha q̃ facit susceptor opinatori, &
quid dẽt continere, & hic casus nõ mutatur. oĩa
alia dicta tertiũ, & quartũ referunt ad primũ, &
non mutantur, & secundũ hoc in prin. huius. l. de
bet esse tñ ad inferiores, non dẽt esse curialium,
vel si habes curialiũ, dic iõ sic vocantur, q̃a curiæ
soluũt collectas, nõ aũt ponunt pro opi. sicut in
primo casu. Not ꝙ potẽtiores ꝯsueuerũt oppri-
mere inferiores vt s. ne lic. po. l. r. Scd̃o no. quid
a debeat ꝯtineri in apocha. · Tertio de causa po-
nẽda in libello, & in stipulatione, vt supra de edi
cto di. Adri. tol. l. 2. & ff. de doli excep. l. 2. §. certa
Quarto no. ꝙ quilibet tam diues quam pauper
dẽt secundum quantitatem bonorũ suorũ colle
ctam soluere, vt hic & s̃. de anno & tri. l. indictio
nes. aliud per const. imperij seruat in regno quia
& plus rusticus quam nobilis soluit. Quinto not.
ꝙ imperator subuenit pauperibus sicut diuiti-
bus. nã oĩbus securitatem ꝓbet argu. ff. de pœnis.
l. capitaliũ. §. ad statuas. Item not. casum in l. ista
in qua est scriptura necessaria. vltimo not. in ter-
tio dicto quód tollenda est occasio delinquendi
concor. de ven. re. ci. l. vlt. §. indefensa. In tex. ibi
intimentur. no. non debere credi portanti rescri
ptum principis donec fuerit præsidi insinuatum.
vt hic in auth. de colla. §. cos autem. col. 2. In gl.
insuper verbo manu. s. apparitorum vel aliorum
curialium inferiorum. In glo. fin. ibi secundum
quantitatem patrimonij pari collectas, pro glo.
ista est casus infra de mu. pa. l. 1. & hæc not. glo.
infra de discusso. in rubrica pro hoc C. de ope.
pu. l. omnes, & supra de aduoc. di. iudi. l. scimus
super verbo peræquatio. Sed quid erit e contra. si
aliquid quæratur vniuersitati nunquid tñ habe-
bit paup sicut diues: dic aut aduenit vniuersitati
ex mera ꝓcedentis liberalitate, & tunc tñ habe-
bit paup sicut diues, quia tñ concernit vnã per-
sonam sicut aliã; nec hr̃ respectus ad diuitias vel
paupertates. ista rõne fundatur. ff. de ope. lib. l. vt
iureiuran. §. liberi. & de dam. insec. l. fi. si autẽ ta-
lia bona sint quæsita vniuersitati interuenienti-
bus cõibus expen. debẽt plus habere diuites quã
pauperes ex quo plus in honore contribuerunt
ar. l. secundum naturã. ff. de reg. iur. iunctis not. ꝑ
glo. istam. & supra de oper. pu l. omnes in hac ra
tione fundatur l. 1. in fi. cum l. 3. cum ibi no. ff. de
colle. illi. vbi dicitur, ꝙ illa quæ veniunt ex con-
tributione singulorũ, quilibet capit partẽ prout
contribuit. ad hoc. ff. ad Trebel. l. quotiens. Doc.
4 In gl. quæ est super verbo descriptiones. ibi exti
mũ, & de isto extimo hr̃. ff. ad munici. l. incola.
la 2. Doc. & ibi vniuersus orbis. luce 2. c. & ibi l. ĩ
fraudem. & supra de exac. trib l. actores, & ibi de
manu in manum. quia de collationibus in mi-
nores officiales: & de minoribus in maiores In
5 glo. quæ est super verbo inferentis ibi l. per diuer
sas. & hoc facit, ꝙ causa sit in libello sicut in sti-
pulatione inferenda. ad quod facit supra de edi.
di. Adri. tol. l. fi. §. fi. in l. 3. hic alle. de excep. do. l.
2. §. certa. de hoc dic vt not. insti. de act. in prin.
& in authen. de exhi. re. §. scimus & melius. ff. de
eden. l. 1. in prin. Et sic est in teste qui debet dice-
b re causam. C. de testi. l. 1. cum gl. & in iudice [b] ff.
de his qui no. infa. l. 2. §. ignominiæ. & in operis
noui nunciatione, vt not. ff. de operi. nou. nunc.
l. 1. in prin. & in appellatione exercenda. ff. de ap-
pel. l. appellandum. non tamen in interponenda
ff. de app. l. 3. §. fi. & not. supra de ijs qui vt indig.
l. minoribus. Item secus in recusatione. supra de
iudi. apertissimum. ff. ad Trebel. l. quia poterat.
& vide qd̃ no. supra. de edẽ. l. edicta & ff. de adul-
te. l. denunciasse. In ead. gloss. in ver. inferentis.
ibi imperatoris: siue annus incarnationis Domi
ni. no. supra de iudi. in rub. & de hoc in authẽ. vt
præp. no. impe. coll. 5. de hoc plenius. vt ibi no.
glo.

ADDITIONES.

a In apocha. Adde quid debet apocha continere, & an & qñ
probet per Bal. in aue. sed nouo iure in 1. col. in fi. ver. pro ple
niore notitia iuncto ver. præce. supra si certum pe. & in auc. si
quis de fi. inst. Bar. in l. Louda. in 2. col in fi. de don. & in l. admo
nẽdi. in 6. col. ver. circa primã & ibi oĩo per D. Ias. May. & Lã
fr. de Oria. in c. qm̃ cõtra ver. infra. ver. hactenus visũ de ꝓb.
b Iudice. dic ꝙ verũ in sñia absolutoria quia in condemnato-
ria secus not. Dy. in l. siluusa § diui per illum tex de leg. 1. Bar.
in l. qui testamento § item quæro in 2. col. vers. item ex isto
tex iuncto ver. subijcit tamen in lec. Nico. de Neapo. ff. de ex-
cu. tut. Alex. in l. Iulianus de condi. inde q. ampliat hoc dictũ
per c sicut de re iudi. Idem tenuit Bar. in l. 2. § ignominiæ cau-
sa post prin. ver ꝑ cuius declaratione. ff de infa vbi dicit cau-
sam non requiri quo ad valorem sententiæ. Et io quantũ præ
misit ꝙ testis debet reddere causam sui dicti. Adde ꝙ etiam
licet non interrogetur de causa tenetur quandoq; illã expri-
mere in casibus not per Do. Feli. in c. cum causam de test. & ꝑ
Do. Ias. May. in l. cum hi. §. vult igitur. ff. de transac.

glo.& ibi sufficiat secus in instrumento publico vbi non subtrahit imo habet manu propria subscribere, vt in auth.de tabel.§.nos coll.4. nisi habeat super hoc licentiã vt in Regno Franciæ nomen Regis Alemaniæ. In gl.antepe. ibi de exact. trib. de hoc per Alama.de cla.aquis. ff. de exerci. l.si laborante. Iac.Rebuffi.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Liberationis seu solutionis instr̃m habens amplius molestari non debet, si cum solemnitate fuerit factum instr̃m.*
2 *Exactori, si fuerit solutum prætextu falsarum literarum, an soluens liberetur. Falsum quod est dicitur nullum.*
3 *Successor an teneatur seruare ordinata per suum prædecessorem.*
4 *Soluens tributa, an teneatur pro non soluentibus, distinguitur.*

Semel. Casus. Debitor suscepta apocha a præside de soluto, nõ dẽt postea debitor a succedente pside super hoc molestari. h.d.& secundũ hunc casum intellige oẽs gl.de practica vltima. An. vel aliter, Exactor vel opinator de receptis p apochã a susceptore liberatus non dẽt postea molestari. ẽt ad idẽ officiũ assumendum. h.d.q.erit amodo immunis. quod intellige nisi alij non sint idonei.& sic loquit vlt.glo. quæ alias non põt intelligi nisi sit casus. hoc ĩcdo mõ punire tenetur, tñ primus casus videtur plenior, & melior. An. secundũ ẽt primũ casum põt intel
1 ligi vlt.glo. vt ibi dixi per Bar. Vel dic, qui hẽt instrumentum solutionis seu securitatis de solutione factũ nõ debet amplius molestari. h.d. Bar.& not.ꝙ sicut debitor publicus põt summatim cõueniri & exigi. vt l.penul. supra tit. 4. ita exceptio eius de soluto iudiciũ stati impedit vt hic Bar. In tex. ibi munerum. i. tributorum seu publicarum functionum Dyn. sub alio iudice subaudi. nec etiam ab illo qui eam exposuit infra co. l.fi. refri
2 cari idest reuocari. Sed quid si exactor portet literas falsas vel inhabiles, an soluentes liberentur. gloss. super verbo emissam dicit ꝙ non, pro quo auth.de coll. §. eos, quia illud quod falsum
a est, dicitur nullum. [a] ff.de verb. sign. l. Paulus. ad quod ff.de solu. l.qui hominẽ. §.si nullo & de rebus eorum. l.qui neq;. sed contra vr. ff. de ma.test. l.cum falsis,& qui & a qui. l.competit. sed illi possunt tolli, quod speciale sit fauore libertatis, sed vr̃ obstare. ff.de of. præto. l. Barbarius., vbi error communis facit ius. sed non ob. qa illud verũ est vbi nõ est præiudiciũ tertij. hic aũt esset præiudicium Principis cuius sunt tributa. Ita not. p Inn. extra de off.archi.c. fi. quod põt dici verum, nisi ista pecunia exacta esset cõuersa in vtilitatẽ fisci: quia tunc soluentes essent liberati. ar. ff.de solu l. debitores,& est casus infra de solu. debi.ci. l.1. vel distingue quia aut erat defectus literarum notarij quas deferebat exactor: & tunc soluẽtes eidẽ nõ sunt liberati: ar. š. de edicto Di. Adria. toll. l.fi. & in auth. vt diuinæ iussio. §. fin. col. 8. infra de aquæ duc. l. fin. extra de sal.c.fi. aut nõ erat notarius & tunc sunt liberati. ar. ff.de solu. l.filiæ. cum non sit imputandũ isti tributario qui non disputat de apicibus literarum ar. ff.man. l.si fideiussor §.quendam. maxime cum soluat auctoritate seu mandato præsidis, vt supra l.proxi.& š. de exact. l. missi. qui missus excusat eos. ff. de mino. l. ait prætor, §.2. de reg. iur. l. non videtur §. qui iussit Doc.& ibi eos quibus fuit semel securitas cõces-
3 sa. Circa tex. istum secundum primũ casum quærit nunquid successor tenetur obseruare ordinata pro prædecessore. & dic ꝙ duplex administrator circa iurisdictionem,& circa bona temporalia vt not. infra de admi. rei pu. lib. 11. in rub. primo casu. Aut ordinatio facta per prædecessorẽ erat nulla,& tunc successor non tenetur eam obseruare. ar. ff. de re eo. l.quamuis & de testa. tu. l. iure. Aut fuit aliqua, & tunc aut fuit facta circa illa quæ habent effectum momentaneum, & tũc successor non potest reuocare ar. sen. rescin. non po. l.1.& hic. aut circa habentia effectum successiuum, & tunc aut ordinatio fuit facta cum plena causæ cognitione, & tunc successor tenetur obseruare, vt supra de postu. aut summatim: & tunc non iuxta not. in l.fi. ff. de fer. aut loquimur in illis quæ consistunt in commodo pecuniario & sunt cõsequentia rerum principalium vt redditus, & fructus,& tunc successor nunquam potest reuocare acta per prædecessorem vt hac l. nam sufficit ꝙ res publica possit agere cõtra, vt ff.de publi. l.fi. §. si quis professus. quod est verũ nisi ordinatio fuerit ambitiosa, vt ff.de decre. ab ordine fa. l.ambitiosa,& supra de transac. l.præses. Aut loquimur de administratione principalium bonorum, & tunc, Aut ex hoc nullum incommodum exequebatur ille, cuius res administrabat,& tunc valet ordinatio vt in auth. de ali. & emphi. §. locationes. coll. 9. aut patitur commodum,& tunc successor non tenetur obseruare. ar. l.iubemus. §.fi. supra de sacrosan. eccle. iuncta l.1. ff.de offi. procu. Cæ.& ff.de transac. nulli.
b Bar. de Deucio.: In glo. ibi quæ est super verbo, lætari, ibi, Item hoc nisi alij non sint idonei, hæc
4 glo. vult quærere, licet soluens non possit conueniri pro se, an possit conueniri pro alijs qui non soluerunt. Gloss. non bene se firmat. Breuiter sic dicas. Aut est onus reale, aut personale, si personale, aut hoc consistit in labore tñ etiã quod p vnum nõ põt expediri, sed expedire per alios vt l.honorẽ. §. fi. ff. de mu.& hono. Aut consistit in præstatione pecuniæ aut alterius rei,& tunc, aut imponitur tale onus ciuitati simpliciter aut cuilibet de ciuitate: primo casu non est dubium quòd

ADDITIONES.

a Nullum Infero ad falsos denarios, ex quo non incideret in pœnam statuti punientis falsificantes monetam qui face et falsam monetam qood semel vidi accidere de facto vide remis per Dom Nico Boerii in lib. consue. bitur. in tit. de consue. re. §. 3. in glo. 1. vbi late.

b Deucio. Adde ad huius q. decisionem. scilicet. an successor teneatur stare ordinationibus sui præcessoris Bald. in l.si filio. § fina. ff. sol. ma. Innocen. in ca. cum secundum de præben. Vide late Bald. in cap. 1. in 4. colum. versic.& nota hic arg. infra qui succes tene. feu. confir. in feu De successore autem ecclesiastico dic quòd tenetur ratificare bene gesta sui præcessoris. vt no Arch. 25. q. 2. decessor, & Bald. in titu. qui success. tene. cap. 1. in 2. col. in fi. vers & adde q not Gesta autem contra ecclesiam tenetur reuocare no. Idem Bal. in l.quæcunq; in 2. col. in prin. ver. scias tamen supra de bo. quæ libe.& de vtroq; adde dominum Nicu Boerij in addi. ad Dyn. in regula. is q in ius succedit. in addi 3 de reg. iur.

ꝙ illud quod non potest soluere vnus tota ciuitas soluit, quia adhuc hæc eadem ciuitas remanet. vt l. proponebatur. ff. de iudi. l. municipum. ff. quod cuiusq; vni. no. Secundo vnus pro alio non tenetur ipso iure vt l. legatorum. in princ. ff. de le. 2. & 3. vt nullus vica. pro alio vica. debi. tenea l. 1. sed possibile esset ꝙ propter defectum non soluendorum fieret vnum superindictum nouum, & sic per consequens alij grauarentur, vt supra de superindictis in rubro, & nigro, & quod ibi not. Ita loquitur gloss. in l. actores. supra titu. 3. si non est onus reale: quia pro rebus soluitur tributum, tunc quod per vnum non soluitur alij cogentur soluere: sed eis assignabitur possessio pro quo soluerint vt infra de omni agro deser. l. 1. libr. 11. & supra titul. 4. l. fin. & l. actores. Bar.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta soluens pensionem trium annorum vltimorũ præsumitur etiam pro tempore præcedenti soluisse.*
Probatio non admittitur cõtra præsumptionẽ iuris, & de iure.
2 *Iuramentum calumniæ an excuset ab expensis.*
3 *Cancellatio instrumenti an & quando probet solutionem.*
4 *Actis iudicialibus creditur sine testibus.*

Quicunque. Casus. qui ostendit se tribus annis proximis soluis-
1 se retro soluisse præsumitur nisi contra probe-
a tur. h. d. Bar. Idem in emphyteuta, [a] vt not. supra de iure emphy. l. 2. super verbo repellere. Bar. in text. ibi annorum. s. proximorum ab eo. tributoriæ, scilicet passiue, exposcitur quia exactor negat eum soluisse de decem annis præteritis, vel de pluribus. No. hic quòd præsumptio transfert onus probandi: de quo dic vt not. ff. quod me. causa l. fi. An. vnde hic non est præsumptio iuris
b quia non reciperet probationem in cõtrariũ, [b] sed hic admittitur quare &c. decurso. idest transacto quantolibet. i. quãtocunq; præcedentis tẽprius quo petitur tributũ Dy. & ibi apochas, sed nunquid alias probare poterit solutionem dictorum triũ annorũ, quam per apochas, vt puta per testes vt habeat locum. l. ista, quidã ꝙ non, vt sit vnus casus in quo scriptura requiratur de quibus not. ff. de pig. l. contrahitur. sic & alias sciptura, vt s. de superindic. l. vna. sed vbi scriptura requirit, testibus nõ crederet. ff. de prob. l. celsus. s. de non nu. pe. l. gñaliter. ergo &c. sed gl. vr̃ hic contra in fi. & vr̃ expressum supra de fi. instr. l. plures. Doc. Et ibi ostendere. s. tñ de tribus proxime præteritis Dyn. Illationem. i. solutionem deposcit idest
2 petit exactor Dy. In gl. in ver. superiorum ibi ad præteritũ, & ꝑ hoc potest reprehendi gl. quæ est in auth. de iudi. §. oportet col. 6. quæ dicit ꝙ iuramentum calumniæ excusat victum ab expen. nã ex quo victus est, præsumitur postea calumniari qa de præsenti præsumimus ad præteritũ, vt hic. licet cum regulariter omnibus causis de calumnia iuret, vt supra de iura. calum. l. 1. & 2. nunquã haberent locũ. ll. q̃ de expensarũ condemnatione loquuntur. & de iudi. l. properandum. §. sin autem alterutra cum si. qđ non est ferendum ar. supra de inoffi. test. l. si quã. Item ex quo non probat calumniari videtur supra de aduo. di. iudi. l. 1. ff. de bo. li. l. qui cũ maior. in prin. ergo & c. de Deucio. de quo dic vt no. extra de dolo & contu. c. fi. Item dic ꝙ qñq; de præterito ad præsens habet præsumptio. ff. de re mil. l. non omnes §. a Barbaris. ff. de accu. l. si cui. §. si cum alio. An. de quo dic vt not. extra de præsum. c. scribam. In ead. gl. ibi
3 si chyrographũ: vbi dr̃ qđ cãcellato instr̃o præsumitur debitum solutum. quod intellige vt no. ff. de pact. l. postquam & per gloss. C. de probat. l. si pro possessione. de Deucio. In glo. quæ est super verbo, cautionem ibi præteriti anni scilicet præcedentis dictos tres annos, & ibi chirographum, dic ꝙ si reperiatur instrumentum cancellatum penes creditorem, præsumitur solutum vt dicam l. si chirographum. idem si apud debitorem non tamen familiarem vt l. Fullo in fin. ff. de fur. secus si sit familiaris: quia tunc non præsumitur liberatio nisi probetur instrumentum
c traditum de voluntate creditorum, [c] & de la si. tol. l. vna. §. sed ne furandum. de Deucio. Super eo. verbo, dic vt ibi, & vt not. ꝑ Dy. in fullone vel facinore extra. & not. in l. postquam. ff. de pac. In
4 glo. fin. in fin. ibi receptorum, actis aut factis in iudicio creditur sine testibus supra de dona. l. in donationibus not. ibi extra de prob. c. quoniam contra falsam, & supra de testibus. l. omnibus super gloss. fin. & sic nota quòd licet contra instrumentum in scriptis non admittatur probatio nisi per scripturam vt l. generaliter. de non num. pecu. tamen contra præsumptionem quæ resultat ex instrumento seu quæ ex ipso instrumento comprehenditur, potest fieri probatio per testes vt hic in fine. Barto.

ADDITIONES.

a Emphyteuta. Adde vide de hoc per Dom. Nico. Boerij in lib. consue. bitu in titu. de præscript. §. 4. in gloss. 2. cui adde. d. Ias. May. in l. si certis annis. col. 1. vers. Adde similiter C. de pac. dixi aliquid in deci. Capellæ Tholo. decis. 239.

b Contrarium nisi per aduersarij cõfessionem per glo. sing. in §. aliud quoq, in ver. periculũ. & qđ ibi addidi. supra de æqua. do. col. 6. glo. est in auct. sed iam necesse quam ibi sequuntur Bal. Bar. Cy. & Ang. supra de do. ꝑpter nupt. Imo in c. qa plerique de immu. eccle. quod est verũ si talis confessio ex proposito emanat alias secus vt not. Ioã. de Imo in c. fi. extra de confes. Et alias 6. fallen. ad regulam vide late per Bar. Soci. in tra. falleo. in reg. 314. & Alex. de Imo. cons. 67. in vlti. col. volu. 3. & cons. 145. eadem colum. & parte, & pa. in c. 15. qui num. 5. in apostil. meis post alios in versic. admittetur probatio, de sponsa. & matri.

c Creditorum. Adde ꝙ licet instrumentum debiti cancellatũ penes debitorem repertum non probet solutionem salua distinct. supra posi. facit tamen tantam præsumptionẽ ꝙ locus est iuramento in defectum probationis. ita not. Bar. Bal. Ang. & Alex. & Rapha. post glo. in l. fullo. supra de fur. Bar. plene ad quem te remit. in l. si ff. de his quæ in testa. delen. dixi aliquid in addi. cap. Tholo. deci.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

1 *Solutio particularis inuito creditore an possit fieri tam in publicis quam priuatis debitis.*

Securitatibus. Casus. Qui soluit tributũ apochã & solẽniter accepit incõtinẽti est securus: nec ꝯ istã apochã poterit oppõi exceptio nõ solutæ pecuniæ. h. d.
1 de Bar. Et rõ ꝑ interuẽtũ solẽnitatis de qua s. e. l. 1. de quo d. fisc. debi. 2. & hoc scripsi in tex. vel est ratio quia exactor habet plenam, & facilem exigen-

exigendi potestatem per captionem, & distractionem bonorũ, vel per detentionem personæ vt supra. tit. 1. l. 1. & 2. & supra co. tit. in l. 2. & ff. ad l. Iul. pec. l. sacrilegij. §. fi. & sic non est verisimile ꝙ propter aliquã difficultatem confessus fuerit accepisse nisi fuerit verum ar. ſ. de quadri. præ. l. 2. in fi. & ita hæc ratio redditur per Pe. & ꝙ in l. in contractibus. §. sed qm. C. de non num. pec. In text. ibi securitatibus idest apochis. Dyn. & ibi ex parte. Sed nunquid particularis solutio sit admittenda in tali debito tributario; videtur ꝙ non si tale debitum sit liquidum: vt dicitur in priuato. ff. fa. er. l. plane, & de vsuris. l. tutor. §. Lucius. secus si dubium vt l. quidam examinauerunt. ff. si cer. pe. tu dic quòd licet in debito priua
a to non admittatur solutio particularis[a] vt prædictis. ll. secus tamen in publico, puta in tributo & emphyteusi, vt est casus. infra de colla. fun. pa. l. placuit li. 11. & est ratio diuersitatis, quia debitum priuatum oritur mera voluntate, quare minus subuenitur illi: sed debitum publ. ex necessitate, quare plus subuenitur ei iuxta notata. ff. de procu. l. procura. qui pro euictione. & pro ista diffinitione credo modificandum de debito publico, quod oritur ex necessitate, secus si ex voluntate. Doct. Vel est ratio quia functiones fiscales veniunt contra voluntatem tribuentium. infra de excu. mu. l. priuatæ vel est ratio. quæ not. ff. si cert. peta. allega. l. quidam existi. in fin. magnæ gloss. vel dic ꝙ istorum tributorum seu collectarum potest fieri solutio pro parte, non tamen hic dicitur ꝙ exactor cogatur recipere pro parte, tamen si acceperit valet solutio facta pro par. Bar. tñ hoc est contra. l. placuit. quam vide, & ibi nullam subesse, eo casu, ꝙ exactor existeret non soluendo. quod verum intelligo si bona fide receperit. ad quod supra si plu. vna lnia fuerint eodem. l. 1. quod videt probate hoc verbũ nullam, quod generale. ar. ff. de le. 3. l. Iulianus in prin. de hære. insti. hoc articulo quiq;. Doct. vel dic vt not. per Cyn. in d. l. in contractibus. §. sed quoniam. Super 4. tit. de exac. tri. dixit de personis exigentibus tributa, & de modo exigendi & a quibus exigitur in titu. de apo. pu. dixit de scriptura quæ fit priuatis pro securitate collatorũ, hic dicit de scriptura tributorum, quæ fit non priuatis sed ad pensionem rei publ. vt sciant quantum est exactum, quantum adhuc debent. Bar.

ADDITIO.

a Particularis. Solutio particularis in priuatis debitis ideo nõ admittitur quia est damnosa creditori in l. plane ff. fa. ercisc. & l. uite & l. Titius de vsufruct. Specu. in titu. de arbi. § sequitur 12. co. versic. sed nunquid obligatio. Quod est verum in debito liquido alias secus per l. quidam. & ibi Barto. & Doct. si cer. pet. & quid econuerso. an debitor possit inuito creditore totum debitũ ex vna causa soluere not Bar. in l. fi. qui. mo. pignus vel hyp. soluitur. idem & Doct. in l. quidam proxi. alle. ff. si cer. pet.

De canone largitionalium titulorum.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Comes rerum priuatarum quis sit.*

Omnem. Casus. Quæ fisco erant debita, si fuerint exacta, thesaurario illius prouinciæ vel proximæ ex subscriptione tabulariorum debent apportari. h. d. Dyn. In tex. ibi pendunturn, idest soluuntur, & ibi celebrata idest ad manũ susceptorum peruenerint Dyn. referri si illa prouincia nõ habet locum vbi ponatur thesaurus. Dyn. assignatione, idest subscriptione, vt exinde, idest ex quo fuit assignatum Dyn. integer idest integra quantitas, quæ in huiusmodi scripturis continetur Dyn. omnium tributorum, scilicet actorũ vel breuium. dirigatur idest portetur q. d. si ita fiat princeps non poterit decipi Dyn. thesauros idest custodes thesauri. An. referri idest portari expen. collatorum, vt supra de anno. & tri l. nemo. & l. fi. & abinde vsque Romam portabunt expen. imperatorum vt d. l. nemo. & ff. de mu. & ho. l. fin. §. 1. ibi vel pecuniæ fiscales. Barto. In gloss. ibi datiue hoc placet Guido. de sudarici. In gloss. penul. ibi quæ dicta sunt, vt quia fuerit assignatum Dyn. In gloss. vlt. ibi rerum priuatarum, imo dic ad comitem sacrarum largitionum, qui præerat tributis ex actis, & ad ipsum debebat fieri transmissio titulorum vt l. 1. ad fin. supra de offic. com. sac. lar. & de nouo codi. compo. l. 1. § ideo comes re
1 rum priuatarum præerat rebus fiscalibus tãtum vt patet supra de offic. com. re pri. l. 1. & pro hoc quia res priuatæ principis dicuntur fiscales vt not. ĵ. de sum. rei pri in rubri. ob. lib. 11. hodie loco istius comitis portatur ad principẽ. Guid. de Suda: seu ad cameram computorum cuius Præsidentes sunt loco illius comitis seu præfecti prætorio, sed dic vt infra super l. 2. Bar. vel pone sic casum. Quod particulares exactores exigunt debet dari thesaurario, qui est in illa prouincia, vel in prouincia proxi. vt totum simul deuoluatur ad fiscum. h. d. Bar.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Commissarij ad aliquam senescaliam missi non possunt iurisdict. Senescalia aut iudicis minuere, aut officium eorum in aliquo vsurpare.*

Neque sacrarum. Casus. Palatini nil possunt exigere sed iudices prouinciarum, qui si negligentes fuerint, & Palatinis commiserint cum suis officiarijs puniuntur. h. d. Dyn. In text. ibi Palatini, qui opinatores dicuntur vt l. missi supra de exac. tri. & dicitur hac l. quod in princ. illius præterquam in pęna: quia hic imponitur alia quam ibi. vnde potest dici quòd hæc lex corrigat illam cum sit posterior. An. Bar. nec ista corrigitur cum ibi patitur hic expresse permittit. Vel ibi non fuit iudex commonitus, hic sic & frequẽter vt in fine huius. l. Patet. Vel dic ꝙ iudex poterit imponere quam pœnam de istis sibi videbitur arg. l. quotiens. ff. de act. & obli. & l. qui sepulchra supra de sepul. vio. Bar. alleg. quòd commissarij
1 missi ad aliquam senescaliam non possunt minuere iurisdictionẽ Senescalli, vel iudicis, nec officium eorum in aliquo vsurpare, nec suum officium exercere: nisi expresse eis fuerit sup hoc data ptãs. iõ senescallus vel iudex dẽt citare partes corã eis q hñt aliqua expedire. & ꝑ hoc supra de

bo.liber.l.fin.circa prin. & melius infra de pala. ſa.lar. l.nihil.lib.11.& ſupra vbi cau.fi.l.cum aliquis cum l.ſeq.& in auth.extra de priuil.c.porro niſi ſit eis ſuper hoc data poteſtas, vt eſt dictum ar.ff.de le.3.l.ſi quis in prin.Rebuffi.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Cartularij qui vocantur.*
2 *Iudici delinquenti an,& p quos poſſit,& dbat contradici.*
3 *Saluaguardia ſi alicui detur, an debeat ei dari conſeruator.*
4 *Notarij cameræ, an & ad quæ munera teneantur.*
5 *Officiales, an & qui ad exercitum ire vel cuſtodiam facere teneantur, vel excuſentur.*
6 *Theſaurarij a quibus poſſint eligi.*
7 *Comes rerum priuatarum quis ſit.*
8 *Penſionem an teneatur portare ad domum ſui domini emphyteuta:& penſionarius.*

Præcepit. Cartularij exempti ſunt a munere curſus publici,& a quolibet alio,qđ non conuenerunt agnoſcere, & hoc vt melius & fidelius poſſint largitionales titulos perpetrare, & qa ſic diſpoſuiſſe vr̄ antiquiſſima præfectura.ꝙ ſi rector prouinciæ contra hanc l. cartularijs onus impoſuerit ſeu paſſus fuerit imponi,punientur ipſe,& ſui officiales pœna.30.li-
1 brarū auri.h.d.An.ad euidentiam huius.l.not.ꝙ cartularij vocantur qui retractāt.i.perfectè tractant titulos largitionales caternos, in quibus continentur largitiones ideſt tributorum ſolutiones,& proptie vocat eos tabularios ſuſceptorum de quibus.ī l.2. & dr̄ hic. In tex. ibi cartularios ideſt tabularios,ſint dicti quia caternos tractant in quibus ſcribunt ſolutiones tributorum. decohortalibus ideſt officijs, quæ ad exactionem tributorum erant coharctata arg. eorum quæ not.infra de cohor.in rubr.li.11.Gui. de Su. retractare ideſt fideliter in ſcripturam redigere Dy. idē ſcilicet ꝙ ſint immunes a prædictis Dy. retractare ideſt exercere vel ideſt perfecte tractare. hic not. rationem dandæ immunitatis.ſic infra de aq̄duc.l.1.& infra de decu.l. curiales.ſimile in l.non alias in fi.ff. de iudi.non tñ ſunt exempti a patrimonialibus vt l.actores. ſupra de exac.intellige ergo hanc l. in perſonalibus. Ber. de Bar. & ibi 30.libras ideſt rector xv. & alij alia.xv.quia nō dicit tricena.inſuper virum,hic dicitur ꝙ vir ſpectabilis comes orientis, poſtquam fuerit admonitus a palatinis debet cohercere conatus officialium tam rectoris prouinciæ quam aliorū officialium volentium compellere dictos cartularios ad ſubeūdum munera, & debet curare ne dictis cartularijs onera imponantur. & ſi palatini comites non curauerint admouere puniuntur pœna ſupradicta.h.d.Dyn.inhibendum.Not.
2 hic quod ſi officialis videat ſuperiorem delinquentem debet ei contradicere infra de ſabri. l. iure prouiſum.lib.11.ſic & aſſeſſor debet reſiſtere præſidi cū videt eum deuiare infra de decur.l.
a oēs.[a] Superior autem videns inferiorē delinquētem non tñ admonere, ſed etiam punire debet ſupra de priua.car.inhi.l. 1.Et no. hic ꝙ non intuemur illud ſcriptum,qđ ſcriptū eſt:ſed qđ ſcribi debuit ſic ff de of.præſi.l.illicitas.§.veritas.An. de Fer. & ex hoc tex. dicitur ꝙ ſi alicui detur pri-
3 uilegium ſeu ſaluagardia, ꝙ gardiator ſeu conſeruator eſt ei concedendus & eſt not.per Inno. extra de reſti.ſpol.c.audita.ſuper verbo cum poteſtate regis,& eſt caſus extra de offic.deleg.c.1. libr, 6. & quam poteſtatem habeat talis obſeruator,dic vt ibi per Ioan.An.admoniti,ſed quomodo,nunquid iſte comes orientis, vel nūquid conſeruator priuilegij abſq; requiſitione illius cui datus eſt,ſe habeat intromittere. Ad euidentiam iſtorum dic ꝙ interdum officium iudicis reſpicit meram publ.vtilitatem,& tunc eſt dicēdum quod iudex etiam irrequiſitus ſe habeat intromittere.ff.de offi præſi. l. congruit interdum officium concernit ipſum iudicem,& tūc idem ff.de poſtu.l.quos prohibet.interdum concernit iudicem & vnam partem:& tunc ſi eſt talis pars quæ per ſe neſcit officium implorare,& tunc eſt idem quod ſupra dixi.ff.de poſtu.l.1.§ ait prætor de off.proconſul. l. nec quiquam.§. circa aduocatos. ſi vero non eſt notorium ſufficit ꝙ requiſitus p̄ſtet,& ſic intelligo iſtum tex.& ff. de mag. conue.l.1.§. magiſtratibus.interdum per ſe poteſt,& ſcit petere,& tunc ſufficit etiam ꝙ requiſitus præſtet vt ff.de dam.infec. l. 4.§. hoc autem. & ibi de hoc per Bar. Moderatorum ideſt præſidum prouinciæ.Dy.a palatinis ideſt ſuſceptoribus. Dyn. formidantibus ſub comite orientis & eius officialibus Dyn.ideſt palatinus comites nō admouerit And.in effectu ideſt ſi prædicti notarij non defenduntur ab omni grauamine Dyn.
4 Iſtud ēt caſus hic dr̄ ꝙ nominatio ſiue electio ſuſceptorū & defenſio tractatorū.i.cartulariorū vt a muneribus ſint immunes pertinent ad præſides,& proconſules,& præfectum auguſtalem Palatinis eos admonentibus h.d.An.In tex.ibi nominatio ideſt electio, & ibi ſuſceptorum, qui apparitores appellantur & ſeruiunt ſuſceptori generali, vt ſupra de exac. trib.l. apparitores cum ibi not. ſed ſuſceptor qui habet generalem adminiſtrationem eligitur per procuratorem Cæſaris, vt ſupra de iure fiſc. l. ſuper creandis.& confirmatur per Senatores vt j. de ſuſcep. l.exactores.& ibi not. Ber. de Deu. ꝓuidentibus. hic dicitur ꝙ licet ad rectorem prouinciarum & ad alios ſuperiores pertineant ſupradicta,non tamen poſſunt immutare ſeu reuertere largitionales titulos ideſt tributa, nec habent licentiam transferēdi de vna archa ad aliam, quarum vna eſt præfecti prætorio,alia procuratoris Cæſaris ſeu rationalis, ad quas fere omnes omnia iura publica transferunt. An. quadrimeſtri caſus. ſingulis quatuor menſibus debent præſides mittere caternos eius quod exactum eſt, & eius quod reliquum eſt ad ſacratiſſimam vrbem. Item contra prædicta facientibus pœnam imponit An. vel ponitur ſic caſus. In dicta l.præcepit vt notarij camaræ non grauentur ad munera

ADDITIO.

a De decur.l.oēs. Adde ꝙ idem poſſet etiam quilibet de populo not.late Bal in l obſeruare.§.proficiſci q.33.de offi. proconſ.& lega.Bart in l.ſeuia.Spe.in tit.de ius.iud. omn. iud § 1. verſic.a.Innocen.in cap.cum in iure extra de offic.deleg poteſt tamen officialem ſuperioris in ſuo territorio delinquentem punire dum tamen ſuperiori notū faciat Bart. in l 1.& ibi Bo.tex.cum concor.per eum ibi ſupra de offi.rect.prouin.

a nera quæ personæ laboris imponsitur, [a] & qui
eos grauauerint punientur, per officium superioris iudicis defendentur. hoc dicit vsque ad §.
5 illud Bar. In tex. ibi fideliter not. ꝙ officiales qui per suam personam habẽt seruire vni officio nõ coguntur ire ad exercitum nec facere custodiã Bar. In ver. insuper ibi inhibendi not. ꝙ superior ex officio suo potest defendere subditum suum, qui videt eum grauari: quod facit pro episcopis, qui eorum officio defendunt clericos. Episcopus etiam sine speciali mãdato appellat pro ciuitate sua, & subditis. extra de app. dilectis circa princ. vbi not. Inno. & Ho. ꝙ quilibet dominus habens iurisdictionem vel non habens potest agere de dolo cõtra illos, qui suos homines spoliant vel molestant, & per vtile interdictum vti possidetis, & per actionem iniuriarum si in iniuriam eius factum sit, & alle. ff. de vi & vi ar. l. vim facit. de actio. emp. l. qui pendentem, & ff. depo. l. 1. §. si quis tabulas. Idem tenet Spe. in 2. parte ti. de appel. §. 1. circa fi. versi. Item Episcopus, & Io. And. in c. authoritate extra de priuile. lib. 6. glo. fi. Reb. electio & defensio susceptoris non tantum spectat ad proconsulem, sed etiam ad præ-
6 sidem, hoc dicit & secũdum hoc, Not. quòd rectores prouinciarũ possunt facere thesaurarios in prouincia, & aduerte quia hic loquitur de thesaurariis, & susceptoribus particularibus, thesaurariũ autem vniuersalem eligit procurator Cæsaris, & postea cõfirmatur consensu curiæ, vt supra de iure fisc. l. super creãdis, & ibi not. & l. exactores infra de suscep. Bar. Prouidẽribus, ad euidentiam scias ꝙ pecunia, quæ exigitur quandoque infertur vni cameræ, quandoque alteri, vt ff. de exact. trib. l. in fiscalibus, dicit ergo ꝙ tributa imposita non possunt minui, nec potest statui, quòd pecunia quæ debet ire ad vnam cameram vadat ad aliam, & not. ꝙ potestas non potest iubere ꝙ pecunia soluatur alij quam thesaurario, & si facit punitur, vt in fi. huius. l. quod intellige verum, nisi in pecunia modica, quam potest cõuertere ad suum beneplacitum in necessitates publicas ar. l. diui. ff. de bo. dam. Bar. vel dic trãsferendi istos electos ad alios titulos secundum Odof. & secundum hoc etiam exponetur supra, minuẽdæ exactionis subaudi. i. non possunt minuere officium susceprorum. Et sic not. ex hoc
7 ꝙ vbi aliquod officium est cõmissum alicui non potest prohiberi exercere illud officium. Item not. quòd nominato aliquo ad aliquod officiũ nõ potest alius ad idem officiũ nominari, de quo extra de elec. c. considerauimus. Item not. quòd electio officialium pertinet ad præsidem cum
b cõsilio tamen curialium, [b] infra de suscep. l. exactores infra tit. 3. l. 1. etiã expresse infra de Deca. l. 2. lib. 12. Pro euidentia huius l. & totius ti. istius, est sciendum quòd princeps habebat duo patrimonia, & habebat duos comites, qui præponebantur ad gubernationem istorum patrimoniorum, scilicet comitem sacrarum largitionum, & comitem rerum priuatarum, & habebant idem priuilegium, vt infra de Palat. sa. lar. l. vlti. nam quilibet erat illustris, vt de comite rerum priuatarum probatur supra de offic. co. re. priua. l. 1. iuncta. l. fina. ante finem. supra de assessoribus. probatur de comite sacra. largitio. infra de execu. & exacto. l. siue ex prætoriano. lib. 12. & supra de no. co. com po. l. 1. §. ideo, & supra de offi. co. sacr. lar. & infra de pala. sa. larg. & rerum priuatarum iuncta l. siue supra alle. vnde officium comitis rerum pri. erat, vt gubernaret redditus fiscales qui appropriabantur ad proprium commodum principis, nec conuertebãtur in vtilitatem publ. vt recipere confiscationes, vt supra de iure fis. l. pe. & in auth. de colla, § fi. & ff. ne quid in lo. publico. l. 2. §. hoc interdictum, & not. infra de fun. rei pri. in rub. lib. 11. quòd autem bona vacãtia in vsum principis conuertantur not. supra de bo. va. l. 3. & iste constituebat procuratorẽ Cæsaris, qui sibi reddebat computum. l. pe. supra de iure fis. & licet in glo. vocauerit istum comitem procuratorem Cæsaris in l. 1. supra de offi. co. re. pri. tamen contrarium est verum, vt not. supra de iure fi. l. super creandis, & supra de bono. poss. l. si quis intra in fi. & de bo. va. l. si quãdo cum ibi not. Sed officium comitis sacrarum lar. erat colligere tributum, & hoc tributum applicabatur in thesauraria seu fisco, ex quo soluebantur stipendia militaria, nec conuertebatur in vtilitatem
c principis, [c] & ꝙ haberent diuersa officia probatur infra de nume. & auctua. l. in prouinciis, & iste comes sa. lar. habebat specialem potestatem & custodiam istius thesauri, & ipse reddebat rationem præfecto prætorio, vt in auth. de colla. §. eos iuncta. l. vlt. q. co. & supra de exact. tribu. l. fi. in fi. & omnes collatores, & exactores reddebãt sibi computum, & ipse præfecto prætorio, vt est dictum & vocantur largitiones, vt not. supra eo. in rubr. Item vocantur sacræ. & sic largitionea sacræ, scilicet publicę sumptiones, ideo quia erãt deputatæ ad vsum publicum, & publicè vtilitati deseruiebantur. in auth. de man. prin. §. publicorum, & supra de exac. tri. l. 2. in fi. & l. fi. in quibus patet, ꝙ tales functiones sunt solum ministrandæ militibus pro defensione rei publicæ ad stipendia militaria, vt in auth. de colla. §. eos, & §. nullus, & in auth. vt iudi. sine quoquo suffra. fiãt. §. oportet. coll. 2 & super hoc scias, ꝙ erant aliqui palatini officiales, qui seruiebant in sacris largitionibus de quibus loquitur hic, alij erant qui seruiebant rei priuatæ, & habebant similia priuilegia,

ADDITIONES.

a Imponuntur. Quia regulariter omnes talia personalia munera subire coguntur. vt not. Spe. in tit. de instrumento edi. §. 14. versi. hoc etiam quæritur: sunt tamen alij qui cum his excipiuntur de quibus per eundem Spe. in ti. de censi. § 1. versic. quæ autem, & seq. Cy. in l. voluntar. e in 1. q. supra de excu. tut. Pau. de Cast. in l. rescriptum § fi. ff. de muner & hono. Bar. & Bal. in l. indictiones, & ibi aliquid dixi, supra de anno. & tributo illo ti. & in l. 1. infra de mulie. & in quo lo. l. 1.

b Curialium. Adde ꝙ talis per præsidem, vt scribitur electus habeat per solam illam electionem ius ita, ꝙ mutari non possit vide Bar. in l. sed reprobare in prin. ff. de excu. tuto. Abb. in c. nobis. extra de iure pat. vide melius per Sicu. in c. accedens & obserua dist. quam ibi ponit de præbeo. Et quid si nõdum fuit sibi præsentata dicta electio an possit reuocari Bar. ꝙ sic in l. sancimus infra de consu. & non spar. lib. 12. idem in l. abutu ff de dona. gl. in c. cum Bertoldus extra de re iudi. Io. And. in c. 2. de postu præla. & Bald in l. 2. §. fi supra com. de lega. & an dicatur officialis ante susceptum officium Bar. in l. Publius ff. de condi. & demon.

c Principis. Adde ꝙ isti tales hodie à nobis thesaurarij & clerici cameræ rationalis computorum appellantur, vt not. supra de iure fis. l. instar in 2. col. & ibi aliquid addidi, & de eorum cum procuratore Cæsaris differentia, vide per Cy. in consil. suo incip. rector ducatus.

legla, infra de pala. sa. lar. & re pri. l.si lib. 12. &
no. in rubr. eiusdem tituli. Item not. q iste ti. dif-
fert à ti. de exac. tri supra, quia ibi de personis exi
gentibus tributa, hic de scripturis factis super so-
lutione tributorum, & etiam a præcedēti ti. quia
ibi loquitur de scripturis factis ad securitatē sol-
uentium tātum, hic de publicis scripturis, & scri-
ptura facta super collectione thesauri, quæ tra-
debatur ab exactoribus seu susceptoribus præ-
posito thesaurariæ, & de hoc fit mentio in l. 1.
Item fit mētio de scriptura thesauri, de quo ha-
bes, supra eo. l. 1. in prin. ibi præcipit, & de colle-
ctione tributorum, quæ mittebatur comiti vel
principi sa. lar. per præpositum thesaurariorum,
vt l. alle. Item facit mētionem de scriptura quæ
mittebatur per præfectum prætoris ad præsides,
vt exigerent tributa: de qua habes. ꝫ. eo. l. præci-
8 pimus. Sed iuxta ista quæritur nunquid isti de ista
prouincia tenentur portare ad aliā prouinciam
a tributa sumptibus propriis,[a] & videtur quòd sic
quia causa fisci, & ergo sumptibus ꝓpriis fiat. ff.
ad exhi. l. si hæreditas. §. 1. supra de rei ven. l. si res
mobilis: sed ego dico, q cum ista tributa por-
tentur causa reipub. vt supra de exac tri. l. 2. isti
prouinciales habebant portare extra prouinciā
sumptibus suis propriis. & hoc videtur dicere ti-
tulus iste ibi cum dicitur, integer numerus, & ibi
præstetur, &c. quod non esset si expensas recupe-
rarent, & pro hoc in auth. de man. prin. coll. 3. §.
coges. nā alias Mediterraneæ ciuitates non gra-
uarētur in debitiones, si expen. recuperarent de
anno. & trib. l. Mediterraneę ciuitates, & l. nemo.
cum similibus. Sed nunquid debet portare pen-
b sionem ad domum domini,[b] videtur quòd sic
per iam dicta. Item offerre debet domino, vt C.
de iure emphy. l. 2. ergo oportet quòd adeat do-
mum domini arg. ff. de sol. l. quotiens. §. quia di-
cendum: dico q quidam sunt de consuetudine
qui tenentur deferre, & illi deferunt secundum
consuetudinem, quæ obtinet circa hoc vigorē,
infra eo. l. pen. & fi. alias de iure credo quòd non.
supra de exact. tri. l. pen. circa me. & infra in qui-
ca. colo. l. vlt. & de agri. & cen. l. cum satis. §. ca-
ueant cum ibi not. de hoc scripsi. l. pro locis, de
anno. & tri. Rebuffi.

ADDITIONES.

a Propriis Adde quæ not. in addi. ad l. mediterraneæ vbi po-
sui an, & quando quis teneatur portare tributa extra prouin-
ciā suis sumptib. & quid in collectis supra de anno. & tribu.

b Domini. Adde pro hac q. Spec. in tit. de loca & conduc. §. 6.
versi. sed quæritur. Bar. in l. si seruus communis meus §. seruus
capto. ff. de stipu. ser. Abb. in c. propter sterilitatem in pe. col.
tit. de loca. & Fel. remissiue 10 c. cum Bertoldus in 13. col. de
re iudic.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

1 *Literæ Iudicis præsumuntur erroneæ, in quibus antiquus non seruatur stylus.*

2 *Mandati fines an possint excedi, & non quod scriptum, sed quod scribi debuit attendendum est.*

3 *Literis superioris an sit indistinctè parendum.*

Præcipimus. Casus. Mandatum im-
perfectum susceptū per
mandatariū suppletur, hoc dicit Dy. vel sic mā-
dat hic præfecto prætorio & præsidibus prouin-
ciarū, vt nunciare debeant subiectis, vt se ad sol-
uendum parent, & ab eis exigant, & licet man-
dauerit quòd minus exigant possunt tamē quan-
tum vetus consuetudo requirit, alias permittit,
hoc dicit Odof. Ad euidentiam huius præmitte
1 casum. l. fi. supra de iudi. & dic hoc, q si literæ iu-
dicis aliquid contineant vltra veterem consue-
tudinem præsumantur erroneæ, nec eis est cre-
a dendum,[a] hoc dicit, & est ratio quasi iudices sua
authoritate non possunt augere vel minuere ista
tributa, vt supra l. proxi. ver. prouidentibus, & l. 1.
de superdic. & de anno. & tri. l. 2. sed si iudex ha-
beret contrarium mandatum principis, tunc li-
teris suis de hoc mentionem facientibus crede-
retur. supra de superindic. l. 1. Bart. In text. prope
fi. ibi exactionem procurari, licet litera delega-
toria minus contineat, & est ratio, quia verisimi-
le est si sciuisset, q de toto mandasset. Item quia
contra vtilitatem publ. non tenetur parere: nam
mens videtur esse præfecti, vt secundum consue
tudinem exigat nō alias. ff. de hæredi. insti. l. quo-
tiēs. §. 1. & de fur. l. si quis vxori. §. cum Titio. nam
si sciens consuetudinem hoc scriberet, non va-
leret, vt in auth. de man. prin. §. coges. multomi-
nus ergo si ignoret. ꝫ. de tabul. l. fi. Ber. de Deuc.
In fi. tex. ibi inferri, & sic inspicimus quod scribi
debuerit. ff. de offic. præsi l. licet. An. Not. ex hac
2 l. quòd fines mandati possunt excedi, nā hic plus
exigitur quam esset mandatum: sed contra. ff.
man. l. diligenter, sed dic quòd hoc fuit ratione
consuetudinis, vt not. hic in gl. fi. quæ plus ope-
ratur quam effectus mandati. Item nota, q non
debemus inspicere, quod scriptum est: sed quod
scribi debuit. ar. ff. de offi. præsi. l. illicitas. §. veri-
tas. & l. sed licet An. Sed quæro vtrum litteris su-
3 perioris sit parendum indistinctè, & dic quòd aut
tales litteræ sunt ꝯ ius cōe vel vtilitatem pub. &
tunc impunè eis non paretur, vt in auth. de iudic.
§. oēs 6. coll. & in auth. vt nulli iudic. §. & hoc ve-
ro. coll. 2. Aut sunt secundum ius commune, &
tunc aut tales sunt exortatiuæ & non important
necessitatem, vt l. sæpe. ff de offi. præsi. aut dispo-
sitiuę, & tunc recipiēs eas omnimodo habet exe
qui ar. d. l. diligenter, & d. §. & hoc vero: quod est
verum vbi princeps vel præses tales litteras scri-
psit ex certa scientia, si tamen erroneè non te-
netur exequi arg. huius l. & supra de hære. instit.
l. si pater. & facit supra si contra ius vel pu. vti l.
& si non cognitio ibi. & l. fi. cum ibi not. Rebuffi.

ÁDDITIO.

a Credendum. Infero ex hit q stilus curiæ debet attendi, vt
not. per Panorm. in proœ. decreta. Gregor. & in addi. 1. vbi
alleg. hic An. de Butr. quod quamuis multis sit limitationi-
bus per addentes ibi restrictum amplia, q non tantum sit at-
tendendus, sed etiam obseruandus, vt per compo. de Mar-
sin. suo. 118. item stilus curiæ dicitur.

Ne operæ à collatoribus exigantur.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Barones, & domini castrorum nō debent subditis suis imponere operas, nec exigere: exactio sonat violentiam.*

Opera-

Operarum. Casus. Prouinciales qui ad tributa tenētur ab angarijs sunt immunes. Vel sic exactores tributorum, qui ibant per subditos, vt tributa reciperēt, & imponebant operas ipsis subditis: hæc prohibet Imperator: vnde mandat, vt cesset taliū ope-
1 rarum præstatio, hoc dicit Odoff. In tex. ibi cessare. Not. ex isto text. q barones & domini ca-
a strorum, [a] non debēt operas imponere nec exigere à subditis. ad quod infra ne rusti. ad vllum obse. deuo. l. 1. & 2 quia satis grauantur in tributo. Dy. & est ratio: quia duplici onere grauarentur, quod esse non debet de leg. 2. l. Titia. §. qui in vita. doc. sed quid si prouinciales volunt sponte præstare operas, nunquid exactores tributorum poterunt recipere, videtur q sic: quia istud intro ductum est fauore prouincialiū, ergo ipsi renūciare possunt supra de pact. l. si quis in conscribendo. Item pro hoc facit hæc rubr. cum dicit,
b exigantur. nam exactio sonat violentiam [b], vt not. supra de exact. tri. l. apparitores super verbo prolatum. Item quia hic dicit illicite ergo à contrario si licite, exigi possunt. Tu dic contra. nam huic rubricæ renunciari non potest cum negatiue ponatur, vt not. supra ne fideiusso. do. dētur. l. 1. Item iste tex. nō solum prohibet exactionem imo præbitionem, idest, donationem, & per hoc infra ne rust. ad vllum obse. deuocentur. l. 2. in fi. lib. 11. Bart. In prima glo. ibi deuotum, nec stabulum. infra de cur. publico. l. in omnibus. Dy.

ADDITIONES.

a Castrorum. De baronibus an possint tributa suis subditis imponere dixi aliquid. supra l. æs quidem. de anno. & tribut. eo li. Quid aūt io comite. vide Spe. in tit. de feu. § qui. in pen. col. & ibi quæ, & pro quibus causis imponat not. etiam amplissime Alex. consil. mihi 35. vol. 2. oo. supra in addi. ad. l. 1. add. 1. de exact. tribu.

b Violentiam. Adde quòd imo non videtur violentiam seruare: id enim quod iure facere non prohibemur possumus, iur. vul. exigere autem, licet extorquere denotēt propriè tamen est in iudicio l. fideicommissa § si rem. ff de lega 3. l. non solū. & ibi glo. ff. sol ma. & l. falsus supra de fur. Et si extraiudicialiter denotet extorquere est impropriè, vt no. glo. & Doct. in l. si plures. §. assidue, de admi. tuto. & Card. in cle. 1. § 1. in 1. q. de excess. præla.

De immunitate nemini concedenda.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Tabellio delinquens in officio qualiter puniatur.*

2 *Officiales, & consiliarij ciuitatis an teneantur ad collectas, & tributa. Et a quibus muneribus excusentur.*

His nostræ. Casus. Si aliquis notarius falsum scribat instrumentum, in quo continetur aliquem esse immunem à tributis, cōburitur, & non obstante instrumento tributum exigitur, hoc dicit Odoff. de Ste. In tex. ibi tributariæ, idest, soluendi tributa. censitorum: qui sint dic, vt not. infra de censi. in rubri. li. 11. qui inquirebant quātum quisq; solueret. Dy. cōstruxerint, scilicet tabularij in fine tex. Si quæ-
1 ras qualiter puniantur tabelliones in officio delinquentes, dic aut deliquerunt cōtra ecclesiam, & deportantur supra de sacrosan. eccl. l. iubemus, 2. §. his tabellionib. aut contra fiscum, & tūc aut in non faciendo instrumentū, vt debent, & perdunt manum in authen. de mand princ. §. coges. aut inferendo falsum, & tunc aut est auctor delicti & comburitur, vt hic. aut non est auctor, & perdit bona, & relegatur, vt infra, vt nemo ad su. patroci. l. 1. supra de pe. bo. sub. l. 2. §. memoriales. Aut delinquunt contra priuatum, & tunc aut negligendo nolens facere instrumentum, cum requiritur, & ab officio remouetur, & punitur extraordina. supra de defenso. ci. l. iubemus ad fi. in authen. de ar. §. fi. cum ibi not. colla. 6. aut faciendo instrumentum dolosè aliter quam debet & tunc si super contractu licito, punitur pœna falsi supra de defenso. l. nec extra. supra de restamen. l. iubemus. ad fin. aut super illicito, & tunc aut est illicitus de sui natura, & punitur capite su-
2 pra de eunuchis. Circa istam. l. quæro vtrū officialis vel consiliarii ciuitatis teneantur soluere
a collectas & tributa [a], glos. in l. honorē. ff. de mu. & ho. & supra de exact. tri. l. actores. Tu distingue latius, quædam sunt munera patrimonialia, seu realia ad ista tenentur, vt l. fi. §. patrimoniorum, & §. seq. ff. de mu. & ho. & supra de exact. tri. l. fi. & de apo. pu. l. 1. quædam sunt munera personalia, & istorum quædam sunt in quibus consistit labor personæ, & tunc si quidem per illud onus aduocarentur ab illo officio, tunc excusantur, vt l. curiales, & l. curiales enim.]. de decurio. si autē ab illo officio per illud onus non aduocarentur, non excusantur, vt d. l. curiales. 1. quæ lex probat istam distin. ex magna tamen causa posset ab officio aduocari, & ibi patet, & d. l. curiales enim, si non tale munus cōsistit in præstatione pecuniæ tantum, & tunc aut est munus ordinarium, & ab isto non excusantur, vt supra de exact. tri. l. actores, ita loquitur hæc lex, quæ dicit neminem ex-
b cusari [b], aut est munus extraordinarium, & excusantur, vt d. l. honorem de mu. & ho. & l. his honoribus. §. fi. ff. de vac. mu. & l. in honoribus. §. qui muneris. eo. tit. Bat. Iac. Rebuffi.

ADDITIONES.

a Tributa. Adde quod posui io addi ad l. vnam in prin. de superindicto supra & in l actores. de exact. tribu.

b Excusari. Adde qui & a quibus muneribus personalibus, & patrimonialibus, ac aliis absoluantur, & per quos, in l præcepit, & quæ ibi posui in addi. supra de can. larg. titu. isto lib. & in l actores, etiam in mea addi. supra de exact. trib. vbi quid in Docto, quibus adde Bart. in l. medicos, infra de profess. & medr. isto li & in l. 1. in pe. col. versi. fallit in doctoribus, infra de mulie. & in quo lo. isto etiam li. & Gui. Pap. decis.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Vsucapio sine causa procedit. Via cuius sumptibus debeat reparari, distinguitur.*

Per bithiniam. Casus. Licet incolæ bithiniæ, & aliarum prouinciarum hic nominatarum sint immunes à personalibus, non tamen à patrimonialibus muneribus. hoc dicit Dy. vel sic omnes possessores existentes in bithinia, & aliis prouinciis debent cōtribuere ad reparationē publici aggeris,

ris, & similium munerum pro modo possessionum quas possident, hoc dicit An. vel sic munitio aggerum, vel viarum debet fieri facta expensa pro quantitate patrimonij possessionum, hoc dicit Bart. in tex. ibi per bithiniam vbi maxime reparatio fluminis necessaria est, & ibi possessores subaudi tam mobilium quam immobilium: quia mobiles vsucapiuntur insti. de vsu. §. 1. ergo
t possidentur cũ sine ea non procedit vsucapio. ff. de vsuca. l. sine. ad quod. ff. de leg. 3. l. si cui lana §. lana. nec ob. de. l. 3. l. vxoris. §. legauerat, quia ibi non continentur mobilia; quæ ad tẽpus erãt ibi licet si. perpetuo, vt hic Bart. & ibi aggeris. i. territorij vel obstaculi positi ad aquam frãgendam. vel capitum. i. animalium. Dy. glo. ad euidentiam debetis scire, ꝙ aggeres dicuntur quædam munitiones quæ fiũt iuxta ripam fluminis, ne flumen excrescẽs fluat per planicies. In fi. tex. op ar. ꝙ quilibet tenetur munire viam iuxta domum suam, non autem debet fieri de publico, vt l. ædiles. ff. de loco publico fru. & ideo distingue. Quia quædam est via publica: quædam priuata. Primo casu si quædam via est infra muros ciuitatis, quilibet debet eam munire iuxta domum suam, non autem debet fieri de publ. vel. contraria. Si autem est extra ciuitatem tunc debet fieri munitio expen. cõis imponendo collectam pro quantitate patrimonij, vt hic, & supra de sacrosancto eccl. l. administrationem, & in auth. de eccl. tit. §. scimus: colla. 9. quædam sunt viæ priuatæ, & hoc potest duobus modis intelligi: vno modo via prout est ius eundi, & dicitur seruitus, & tũc refectio incũbit illi, qui habet viam. ille enim qui debet pati non dicitur habere, vt l. refectionis cum si. ff. communia præd. secundo modo accipitur priuata via hoc est facta ex collationibus priuatorum, & tunc idem quod ad illos priuatos pertinet refectio, vt ff. ne quid in loco pub. l. 2. §. viarum. de hoc per Doct. dicitur in
a l. neminem. C. de sacrosan. eccl. [a] In glo. a. ibi. l. ad portus, & l. omnes contra hanc. l. videtur. ff. de ædi. edict. l. 1. §. construant. sed dic, ꝙ ibi tractatur de munere cõcernente vtilitatem rei singularis, quasi quia ratione concernit vtilitatem alicuius ea ratione intantum contribuere teneatur, & ita intelligendum dictum huius gl. si tractetur de muris vel vallis ciuitatum reparandis, dic ꝙ habitantes, idest domos possidẽtes tenentur intra conferre iuxta modum istius. l. Alij autem extra ciuitatem possessionem habentes, qui ibi non habitant nec vtilitatem ex reparatione recipiunt, non tenebuntur, sic tex. contrarius, & ff. ne quid in lo. pu. l. 2. §. viarum. ver. vicinales in fi. vbi autem tractatur de re concernente vtilitatem omnium possessorum, tam extra quam in ciuitate possidentium, vt in reparatione portus vel pontis tunc omnes tenentur iuxta modũ istius l. quæ sic intelligitur cum glo. iuncto. in authen. de eccl. tit. § ad hæc colla. 9. & d §. viarum, ibi refectio. u. idcirco de cõi fit, &c. de hac materia, vide per Pe. Ia. in additione magna. c. circa expen. &c. fi. ibi ablit, quod est verũ si sit refectio magna: sed si sit modica tunc ꝓximiores cõferre habent. s. de operib. pu. l. cures. Guil. de Cung. In gl. fi. ibi animaliũ. s. forte ꝓ quolibet animali vnũ denariũ. j. de impo. lu. descrip. l. vna ĩ prin. j. de man. prin. §. coges in auth. de coll. §. 1. G. Ac.

ADDITIO.

a De sacros. eccl. Concludit igitur ꝙ via debet reparari sumptibus dominorum domorum, & ista est cõis opi. quã tenet Bart. hic, & Docto. in l. ædiles §. studeant. ff. de lo. pu. fru. quod tamen fallit si dominus sit pauper, quia vicinis onus reparandi illam tunc incumbit. ita no. sing. in ver. via versic. no. quòd viam, &c. per gl. so l. si. §. fin. de vi. & iti. pub. & an teneatur conductor vel inquilinus cessante domino domus no. Bart. in alle. §. studeant. in 3. no & ibi quid in illo qui gratis habitat. & Flo. in l. si pendentes. § si quid cloacarij. ff. de vsuf.

De conditis in publicis horreis.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *In officijs regendis præferuntur nobiles, diuites, & bono patre nati.*

2 *Milites non vtentes cibarijs delicatis, fiunt magis robusti ad sustinendam hostium duritiem.*

Fructus corruptos cum incorruptis miscere permissum est, nec est falsitas.

Omnia quæ. Casus. Frumentum in horreo publico conditum prius vetus quam nouum est expendẽdum, si commode fieri potest, alias fiet cõmixtio, hoc dicit Dy. vel sic debet frumentum vetus primo præberi militibus quam nouũ, & si vetus sit corruptum misceatur cum nouo, vt velletur corruptum. vltimo dicitur, ꝙ super his debet adhiberi fidelis custos, & idem intelligas si tractetur de venditione frumenti in publicis horreis conditi, hoc dicit An. In tex. ibi omnia quæ anno quo libet in horreis deponi debent, vt sufficiant militibus tempore necessitatis, vel vt de pretio eius satisfiat Odof. & ibi horreis. s. publicis, ibi erogata, ratio est: quia quæ sunt citius corruptibilia sunt facilius distrahenda, supra de admi. tut. l. lex quæ in fi. misceatur, ratio est in l. ista, quia militibus expedit, vt recipiant de malo frumento, vt assuescant malum, & vt res publ. abundet. infra de ero. mili. An. l. 1. vnde fit cõmixtio ar. l. quod sæpe. §. veneni. ff. de contrahen. emp. & sic facit, ꝙ si redditus sunt alicui assignandi debet fieri assignatio tam in bona quam in mala parte, siue terra ad quod. ff. de pig. act. l. si seruos in auth. de fideius. §. quod autem in fi. infra de omni agro deserto. l. quæ vtilia, & l. qui fundos, & l. qui per potentiam. P. de Mor. mari. melius in authen. de alic. & emphy. §. quod prohibetur. colla. 9. nobi-
1 lis. Not. nobilem ad regẽda officia transmittendum, vt hic, & in auth. de defen. ci. §. interim, & §. pe. coll. 3. Item & ditiores, & infra de decurio. ad subeunda. Item & natos ex bonis parentibus, vt in auth. de referen. §. fi. coll. 2. ad quod ff. de ædil. edict. ꝙ si nolit. §. qui mãcipia. Itẽ & bene natos. ff. de decurio. l. generaliter. §. spurios. Itẽ & Christianos. s. de Iudæ. l. fi. in prin. qui corrigit. §. fi. dictæ. l. generaliter, & hoc verum in officiis, quæ congruunt nobilibus, alias secus, infra de decurio. si quis procurationem, & l. vniuersos. ff. de ar. l. pedius. §. 1. supra de Iudæis. l. Iudæi Romano supra de commer. & mer. l. nobiliores. Bert. & G. de Ferra. cum concor. supra de iusti. codi. cõpo. §. 1. ver. reiectis, & de no. cod. compo. §. 1. & ibi fidelis,

fidelis pro hoc extra de elect.c.quia propter mẽtis,ideſt,bonæ conſcien. Dy. In gl.2.ibi vel dãdo
2 militibus,& ibi eſt verus intellectus, & tũc eſt ratio huius. l.vt milites cibariis non delicatis vtentes ſint magis robuſti ad duritiem hoſtium ſuſtinendam arg.ff. de re mili.l.1.§.fi.iuncta.l.1.cum gl 1. de ero. mili.an. lib.12. Item ne deterius eis contingat, quia in futurum ſterilitate adueniẽte cogerentur prius corruptum ſine commixtione comedere, alias plurimum principem aggrauarent ſi ab eis deberet emere, quod vendere conſueuit,vt infra de fru.vr.conſtan. l.1.lib.11.& ſic propter vtilitatem militum,& Imperatoris hæc immixtio conceditur, alias ſecus,& ſic non ob. ff.de extraor.cri.l.ſacularij in prin.& de neg.geſt. l.ex facto. Sed quando in venditione iſta.l.intelligitur,tunc eſt ratio,quia licitum eſt contrahentibus ſe decipere,vt ff.loca.l.item ſi precio. §. fi. de mino.l.in cauſæ.2.§.pe. & quia emptor poteſt præuidere ſi ſit corruptum vel non ar. ff.de ædil. edict.l.quæritur.§.fi.& per hoc patet,ꝙ qui vendit librum pro correcto cum tantũ ſit pro parte correctus,ꝙ non teneatur vẽditor alias ſic, vt d. §.fi. Bert. ſuper l. omnia. non debet tangi de fru-
3 ctibus nouis,conſumantur antiqui. Item licitum eſt commiſcere fructus corruptos cum incorruptis, & ad prædicta per ſuperiorem officialis ſufficiens deputetur, hoc dicit Bart. & ſic habes tres partes, vt hic colligitur. In tex.ibi frumentũ dicit gl.ſ.nouum,& ſic not.ꝙ non debet nouum frumentũ expẽdi niſi prius expendatur vetus, & ſi tutor alicuius pupilli ꝯrium faceret teneretur, debent enim fructus ſecundum qualitatem temporum vendi quidam primo tempore, & quidam ſecundo ſeruari,vt l.is cui.§.quæri poteſt,vt in poſ.le. Secũdo not.quòd licet miſcere incorruptum cum corrupto: quod tene menti, quia dicent laici, quòd eſſet falſitas, quod non eſt verum, vt hic Bar. ibi nobilis prudens & virtuoſus, de quo dixi plene qui dicantur nobiles, infra
a de dig.l.1.lib.12.Bar.[a]

ADDITIO.

a Bar. Adde per Car.in cle 2 in prin.de ſent. excom. Paul. de Caſt.conſ.115.& conſ.219.& latiſſime per Do Nicol Boerij. in li.conſue.bitu.in tit.de conſue.tur.ſta.perſo.§ 6. vbi quid ſit & quotuplex nobilitas cum multis.q.circa nobilitatem.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Officialem in officio delinquentem quis puniat.*

Cum ad quamlibet. Caſus.Prȩſes prouinciæ debet circa publica inſpicere & cuſtodire,vt bonæ ſpecies militibus præbeantur, & ſi ſui negligentia ſpecies fuerint corruptæ hoc ad ſui dãnum redundabit,hoc dicit Odoff. de Ste.& Dy. Vel ſic,rectores prouinciarũ debent per ſe ipſos domos inſpicere,ne ex pluuia corrumpantur publica frumenta.hoc dicit. Not. quòd licet tutor vnius magni patrimonij, vel aliquis poſitus in aliqua magna adminiſtratione excuſetur ſi negotio imponat aliquem ſufficientem factorem, vt ſupra l.proxi.in fi. & l.argentum. ff. mandati. tamen inſpicere debet an ſint ſarta tecta per ſeipſum, alias non eſt diligens adminiſtrator, vt hic Bart. In tex. ibi depuratæ: i. bonæ de ſentio. officij,ideſt,officialium ſeu cuſtodum,& ibi tuũ. ſ.præſidis prouinciæ. In gloſſ 4.ibi.l.præſes.& 4. Regum,c.12.& 22. In gl.vlt.ibi delictum officia-
1 lis punit dominus, quod eſt verum ſi delinquat in officio, ita ꝙ dominus hoc ſcire poſſet.ff.ad l. Pompe.de parrici. l.vtrum, & l. ſi ſciente.ſupra de aſſe.l.2. not.gl.in authen.de iudic. § nullo ſuper verbo, probatos, coll.6.& ad quod ſupra de commer.& merca.l.2. de paga. l.2. & l.Chriſtianis, & melius de ſal. mo. l.1. in fi. ſecus ſi delinquat extra officium: quia tunc dominus veriſimiliter poteſt ignorare, infra de tabul.l.generali ff.ad mu.l.libertus.§.fi.& in auth. de quæſto. §. ſi vero aliquæ autem in hac habitantium colla.6. Doct.& vide quod ſcripſi. ſupra de offic.co.ſac. lar.l.1.& quod ibi not.per Doct.ff.re,amo.l.ſimi-
2 liter,& ff.de offic.proconſ.l.4.§.proficiſci, & in auth.vt iudi.ſine quoquo ſuffra.§.cos.ver.& non ipſi,& hic per Beren. & Pe.He.

LEX III.

Nulli poſt hac. Caſus.Nulli eſt permiſſum frumẽtum, vel alias ſpecies de publicis horreis recipere,& ſi fecerit punitur amiſſione bonorum, & deportatione,hoc dicit in tex.ibi vſurpare, ideſt, authoritate propria capere. Dy. in 1. gl. dum alias.ll.ſi mihi in glo.2 ibi vſurparet, & ſic in mala parte, vt infra de cano. fru.vr.Ro.l.fi.Rebuffi.

Vt nemini liceat in emptione ſpecierum ſe excuſare, & de ſytoniæ munere.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Guerra adueniente an teneantur ad collectas, hi quibus tempore pacis immunitas eſt cõceſſa. Futura an videantur remiſſa per priuilegium Principis.*
2 *Indefinita quando æquipoleat vniuerſali.*
3 *Frumentum fiſci quandoque quis cogitur emere, & aliquando quis inuitus cogitur vendere.*

Quotiens. Caſus. Nemo emptione frumenti, & aliarum ſpecierum tempore neceſſitatis ſe excuſet. Dyn.vel mandat Imperator, ꝙ cum neceſſitate vrgente ipſe dixerit, ꝙ quilibet emat frumentum, nemo à tali emptione ſe debet excuſare, nec priuilegium in contrarium conceſſum valet, nec excuſatur domus Principis vel Auguſtæ, hoc dicit Odoff.de Ste. Sed in quo differt hic tit.à tit.infra à quibus mu.&c.& à ti.ſupra de immu. ne.cõce. Reſpon.ti.1.a qui.mu. eſt generaliſſimus in omni modo exactionis ſeu præſtationis; ſed ti.ſupra de immu.ne. conce.eſt generalis ad omnia tributa. Iſte autem ti.eſt ſpecialis ad præſtationes quȩ
1 conſiſtunt in ſpecie. Bar.ibi quotiens. Hæc,l.eſt argumẽtum ad quæſtionem an conceſſa aliqui-
2 bus immunitate de non ſoluendo collectas, & tale priuilegium fuerit conceſſum tempore pacis,

cis,an postea adueniente guerra, propter quam
pro defensione patriæ sit necessarium indicere
collectam, an tales priuilegiati possint se excu-
a sare[a], vt sunt nobiles, monetarij, & similes, vt
fuit in facto antequam ciuitas Bononien. esset
in guerra, multi de aliis ciuitatibus veniebant, &
si erant artifices concedebatur eis immunitas:
postea ciuitas incepit esse in guerra, & imponc-
batur eis collecta: quidam de dictis artificibus
voluerunt se excusare, quod nunquid possunt, &
videtur quòd non teneat talis concessio: quia li-
cet quis impetret priuilegium, vt nō soluat col-
lectas, non valet infra de decu. l. vacuatis, & qui
immunitatem habet videtur habere à persona-
libus, tamen tenetur ad munera patrimonialia.
infra de mu. pa. l. 3. sed hoc est patrimoniale. ff.
de mu. & ho. l. rescripto. §. sciendum ergo, &c. in
contrarium dicebatur, & videtur casus, nam his
qui certa conditione muneribus se astringunt,
fides est seruanda. ff. de iure immu. l. 2. in princ. &
pro hoc. l. quia qui publici muneris habent excu
sationem ab extraordi. quæ ex improuiso impo-
nuntur excusantur. ff. de va. mu. l. in honotibus.
§. qui munerum: sed hæc lex videtur contra: quia
illi quibus conceditur immunitas non excusan-
tur à collecta quæ imponitur tempore necessi-
tatis famis vel guerræ, propterea remissio non
trahitur ad ea, de quibus verisimiliter non est ex-
cogitatum. ff. de transact. l. cum Aquiliana. & l.
qui cum tutoribus. §. fi. sed illo tempore quo fie-
bat remissio nihil de guerra fuit excogitatum,
cum esset in pace ciuitas Dy. & pro hoc de dam.
infect. l. damni in prin. & ff. de pig. l. ea ne obliga-
tione. ad munici. l. Lucius. §. Imperator, & ibi ex-
cusationum nota. ꝙ vbi euenit necessitas famis
vel guerræ, omnes tam nobiles quam etiam pri-
uilegiati tenentur ad collectas. j. à qui. mu. nc. se
excu. li. l. 1. & per totum, vbi enim vaxillat publi-
ca vtilitas cessat priuilegium. j. de priuil. schola.
l. 2. Nam & priuato tempore necessitatis tene-
tur quis communicare. ff. ad l. Rho. de la. l. 2. §.
æquissimum, & §. corporum. ergo multo fortius
Principi vel Regi in feu. de phi. feu. ali. per Fre.
c. 1. §. firmiter, ratio est: quia munera præsentia
b non futura videntur esse remissa[b], per primum
priuilegium. ff. de cōtrahen. empt. l. in lege, & de
transact. l. qui tutoribus. C. de sacrosan. ec. l. iube-
mus, nec obst. quod indefinita æquipolleat vni-
uersali. ff. de serui. vr. præ. l. si seruitus, quia verum
est quando omnia quæ continentur sub indefi-
nita sunt eiusdem formæ: quod non est hic in
munere patrimoniali, in quo est maior rō quam
in personali, nec ob. ꝙ ab extraordinario vide-
tur excusationem habere. ff. de vac. mu. l. in ho-
norib. §. qui munerum: quia verum est à perso-
nali non à patrimoniali, vt hic, & ff. de vac. mu. l.
fi. §. duo. de Deu. & ibi onera. s. imposita propter
talem necessitatē Dy. & ibi portione ex hoc ap-
paret, ꝙ est munus patrimoniale non personale
prouinciis. i. aliquibus prouinciis patientibus ne-
cessitatem sicut in Egipto tēpore Ioseph & Pha-
raonis. G. Ac. & ibi excusandus, quominus tenea
tur conferre ad pecuniā, quæ pro emptione spe-
cierum exigitur, qn frumentū quod erat in con-
diro non sufficiebat militibus, & in quocumque
2 modo p̄ sacros apices postulatione vel sine po-
stulatione. Dy. pragmaticam factam cum con-
silio procerum. Dy. In gl. fi. ibi cogitur subaudi,
& postea minutatim pauperibus vendere certo
pretio eis taxato. G. Ac. & ibi coguntur subaudi
illi qui habent in abundātiam, & hoc certo pre-
tio. G. Ac. cogūtur, prima verior Dy. ꝙ sit munus
patrimoniale indictum ipsis rebus, & secundo
denotat dictio, possidētium, quæ est supra, quod
quidē munus subeunt, & nō incolæ dum tamen
sint possessores. ff. de mun. & ho. l. rescripto. §. fi.
incolæ tamen subire munus personale debēt ff.
ad munici. l. incola. G. Ac. In gl. fi. ibi infertur ad
comparationem, habent casum not. Et tñ pone
casum, euenit quandoq; ꝙ frumenta & horrea
publica non sufficiūt militib. & ita cogēte neces-
sitate guerræ necessaria est pecunia pro emēdo
frumēto vel alias species ad quas omnes tenen-
tur, vt hic & An. de Bar. Item etiam potest intel-
ligi quando imminebat necessitas emendi fru-
mentū ob causam famis, & tunc etiam est casus
notabilis, ꝙ licet talis emptio videatur principa-
liter venire in fauorem pauperū, & indigentium
tñ onus est patrimoniale, & sic ēt diuites cōpel-
lentur: rario, quia ad vtilitatem publ. pertinet. nā
sine istis pauperibus ciuitas nō esset perfecta. l. 2.
ff. de nundinis Bart. In glo. fi. ibi quo emere cogi-
tur nō credo, ꝙ de tali munere loquitur hic: sed
3 debet intelligi, quando fiscus habet mulnim de
frumento, quod seruari non potest, tunc impo-
c nit omnibus subditis necessitatem emendi[c], &
istud est patrimoniale, vt ille qui plus habet, seu
ditior est plus emere cogatur, si enim intellige-
retur de munere personali hoc est de cura emē-
di, multi excusarentur quod esset contra istū tex.
& istum casum not. quia etiā sæpe occurrit. Bar.
in gl. fi. in fi. ex hac not. ꝙ etiam istud munus est
pt̄imoniale, & est ēt notabile, vt quis cōpellatur
vendere suū frumentum imminēte necessitate
famis vel guerræ, & sic qui plus de frumēto col-
ligit plus tenetur vendere iusto tñ pretio non vi-
liori, vt l. Imperatoris. ff. ad l. Iul. de anno. Bar.

ADDITIONES.

a Excusare. Adde ꝙ immunitas in dubio non extenditur ad onera tempore guerræ subeunda nisi expresse actum sit, ita no. Dy. & Albe. de Rosa in l. si ex toto in prin. ff de leg. 1. Bar. Cæpo. caute. 118. not. in l. iubemus, & ibi Bal. de sacrosan. ecc. Rayo. & Alex in alle. l. in honoribus de vaca. mu. Io. de Imo. post Dy in præalle. l. si ex toto, & Bal. latius, hic.

b Remissa. Imo videntur esse remissa futura, vt no. Cy. in l. placet in fi. supra de sacrosan. eccle. contrarium tamen in hoc casu. vt hic est veritas, quod tenuit flo. in l. si seruitus in princ. ff. de serui. vrba. prædio. per l. non enim de constit. pecu. & in cle. litteras de rescript. Addo Bart. & quæ not. in addit. supra proxi. in l. si ex toto de lega. 1.

c Emendi. Addo ꝙ tunc etiam vltra iustum pretium potest vendi not. in l. 2. in §. respon. ff. ad l. Iul. de anno. & Bart. hic in 2. no. & ibi quid in aliis fructib. dic tamen hoc esse verum si tale frumentum conseruari non possit, & quid veniat appel. frumenti vide Bar. in l. frumenti ff. de verb sig. Alex. latius in l. triticum de ver obli. & Panor. in c. ex multiplici de deci.

De collatione donatorum vel releuatorum aut translatorum, seu adhæratorum.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteota an liberetur a p̄statione pēsionis dimittēdo rē.*
Feudum in fauorē vaßalli datur, & an ei poßit renūtiari.

2 Lex

2 *Lex & consuetudo an possint concurrere.*
3 *Princeps de quibus bonis potest concedere.*
4 *Extimum an, quando, & per quos sit diminuendum.*

Dispositionem. Casus. Tribura an-
niuersaria minui nõ
conuenit, nec valent rescripta in cõtrarium im-
petrata, imo officiales contra fieri permittentes
puniuntur, hoc dicit Dy. Et facit ista lex ad du-
bium nunquid emphyteota dimittendo rem li-
a beretur à præstatione pensionis[a], videtur quòd sic
per hanc. l. cum gl. quia dimittebantur talia præ-
dia, & assignabantur aliis, pro quo facit: quia vbi
quis tenetur ad vnum, faciendo plus liberatur. ff.
de in litem iur. l. eum fur. ad quod. ff. de aqua plu.
arc. l. is cum quo in fi. ad idem. ff. si serui. ven. & si
forte. §. Labeo. & videtur casus in feu. de vasal.
qui contra constit. lo. c. 1. ad fi. in contrariũ cre-
do, quia non debet quis postulare cuius contra-
rium non esset postulaturus, sed emphyteota nõ
postularet, vt dominus eũ expelleret si pro bono
prædio præstaret modicum censum, ergo &c.
ar. supra de soln. l. pe. & quia sicut ab initio esset
licitũ contrahere, &c. vt supra de actio. & oblig.
l. sicut. Item pro tali pensione datur condi. ex. l.
nota. C. de iure emphy. l. 1. In glo. super verbo,
repellere, circa fi. & insti. loca. §. adeo. super ver-
bo, proprium, quæ est personalis, vt insti. de act.
§. appellamus. & ar. ff. de contrahen. emp. l. fi. §. fi.
à qua personali actione nõ liberaretur quis rem
dimittẽdo. C. de pig. l. 1. ff. de vsufr. l. sed cum fru-
ctuarius, & ff. de aqua plu. ar. l. is cum quo in prin.
pro hoc facit C. de iure emphy. l. 2. prope princ. ibi
volenti, &c. pro quo. ff. de le. commissaria. l. 2. &
videtur expressum, infra de fun. patri. l. quicunq;
la 1. non ob. contraria. nam non videtur facere
plus ex quo aduersarius non vult. ff. de vsufru. l.
quamuis, & de vsu. & hic in l. fi. non ob. l. is cum
quo: quia illa actio est in rem scripta, & ideo di-
mittendo rem liberatur ar. infra eo. ti. l. si tertius.
§. quiq; cũ gl. non ob. l. si forte: quia ibi rem con-
triuit. non ob. c. 1. quia ibi non omnino libera-
c tur. nam offendere non debet, vt ibi. Item feu-
dum datur in fauorem vasalli, vt in feu. quò ca.
feu. amit. c. 1. §. in primis. cui potest renunciari,
vt supra de pac. l. si quis in conscribendo: sed res
datur in emphyteosim, vt melioretur fauore do-
mini non fauore emphyteotæ, vt C. de iure em-
phyt. l. 1. & 2. quasi, &c. Ber. de Deu. In tex. ibi ca-
nonis, idest, tributi vel ordinariæ præstationis
Dy. Et ibi canonem i. ordi. præstationem, ceci-
dit subaudi, pro quolibet qui non soluebatur, vt
hic not. & ff. de annu. le. l. Scio. §. medico. Dy. an-
niuersaria, quia singulis annis debet præstare, vt
infra de fun. re. priua. l. vniuersi. de suscep. nemi-
nem. in ante. i. ante nos. Dy. posterum, idest, post
nos. Dy. translatisq; subaudi ad nouos cultores,
quia fuerunt ab antiquis deserta facta in donatis:
quia cum nihil posset habere censitor omnino
cẽsum dimisit Fra. super his; scilicet prædus Dy.
exactionis, scilicet tributi Dy. præterin tempo-
ris, idest, ante nos. Dy. censemus, scilicet vltra id
quod induxit Antiochus Dy. possessiones, nisi
ex causa superuenienti sit. ff. de censib. l. forma. §.
illam, & §. quamquam porrigatur, & ad illã sug-
gestionem per nos rescriptum isti legi contra-
rium concedatur. Fran. suggestionem hoc non
petito, seu proprio motu obsequatur, si officium
amplissimæ tuæ sedis esse, scilicet se extimet. In
glo. 2. ibi non tollitur, & hoc habet locum, quã-
2 do sumitur consuetudo pro actu vtendi: quia
tunc concurrere possunt. ff. de act. emp. l. non est
nouum de verb. ob. l. qui bis idem de ritu nupt. l.
palam, de pœnis l. aut damnnm. §. fi. supra ad l.
Iul. maie. l. quisque iuncta. l. 1. circa prin. supra de
pe. bo. subla. secus si sumatur prout vicem. l. ob-
tinet. ff. de legibus. l. de quibus: quia tunc concur-
rere non possunt. ff. de condit. & demon. l. Titiæ,
& de acqui. poss. l. qui vniuersas in prin. & l. cum
qui ædes. ar. ff. de leg. 1. l. si quando in prin. nam
ordinarium. l. auxilium cum extraordinario cõ-
suetudinis cõcurrere non possunt. ff. de no. oper.
nunc. l. in prouinciali §. 1. de minor. in causæ. in
princip. & de offic. præsid. l. sæpe ad quod. ff. pro
so. l. merito. de acqui. poss. l. si quis. An. & ibi son.
consue. & dic, vt ibi plene not. per Cy. & quòd lex
cum consuetudine concurrere possit, & per con
suetudinem approbari est tex. supra de ve. iu. enu.
l. 1. §. sed & si leges. In glo. in versicu. possessio-
nes. ibi illa forma, idest, illa lex quæ incipit, for-
ma. ff. de censi. In glo. fi. ibi non valere, quòd ibi
3 concessum proprio motu l. non reprobat, hic
reprobat. vel dic, quòd ibi loquitur de bonis
quæ habet fiscus, vt priuatus, & succedens pri-
uato, & illa proprio motu potest concedere,
vt ibi, hic autem de bonis; quæ ad ipsum per-
b tinent[b], vt ad Principem non ex successione
priuati; quia non potest concedere etiam pro-
prio motu, vt infra de fun. rei pri. l. fi. & de sum.
pa. l. fi. in fi. Ia. vel dic quòd hic est ratio: quia alij
grauarentur, quod esse nõ debet, vt infra de cen.
l. 1. supra de act. tri. l. actores. ad quod. ff. de mu. &
ho. in l. 3. §. præses. An. vel dic hic regulare ibi ca-
suale Beluis. Ad euidentiam huius. l. no. quando
datur alicui prædium ad incensum. facienda est
descriptio, & incensus promissio, vt habes. ff. de
censi. l. forma, & si prædia censualia casmate in
aliqua parte perierunt, est facienda per incensi-
torem releuatio incensus vt præal. l. forma. §. 1.
sed si primus possessor, qui recipit ad incensum
nil potest soluere, fit translatio prædij in alium,
vt soluat certum incensum. interdum fit dona-
tio, quòd cum nil possit haberi censitor donat
alicui: interdum fit adæquatio; quia si primo
præstabantur frumentum vel vinum per incen-
sum, modo dant ad incensum alicuius æris, vt
soluat possessor certam pecuniam nomine in-
census. Tempore ergo Antiochi Imperatoris,
quia prædia censualia casmate perierunt, aliqua
prædia erant translata, aliqua releuata, aliqua
damnata,

ADDITIONES.

a Pensionis. Adde hanc quæstionem decisam per Bart. in l. is cum quo infra alleg. ff. de aqua plu. arcen. Flo. in l. absente de vsuf. Bal in l. 2. versi. si voluerit, supra de iure emphy. Spec. in ti. de loca. § 6 versi. 148. & ibi Io. And. in addi. ad eum, & Inn. in c. quæ in ecclesiarum de consti.

b Pertinent. Dic hoc esse verum in multis subditis suis, vt nota. Bal in c. 1. §. 1. versic. quæro an dominus quo tempo. miles. in vsi feu. & in generali in 1. q. fi de feu. sue. contro. Hosti. in c. dilecti. extra de maio. & obedi Pau. de Ca. cons. 76 incipien. quia frustra, & Oldr. consi. 92. inci. Rex habuit gl. & Alex. in l. prohibere. § fi ff. quod vi aut clam. Quod est verum immoderatè. vt no. Alex. & gl. vbi supra quibus addo Bart. in l. si finita. § 1. ff. de dam. infect,

damnata, aliqua adhærata,& forte pro modico censu: statuit Imperator Antiochus, quod omnia talia prædia soluerent certum quid pro præterito,& futuro tempore quolibet anno:& ita fieret conueniens solutio,& hoc confirmat Imperator Valentinus qui fecit hanc l.istam,& mandat, quod nec mutetur hoc pretium prætextu alicuius priuilegij nec augmentetur,& sic nil innouetur: sed secundum quod consuetum est seruetur hucusque: tali consuetudini hac.l.approbatæ nullo obuiante rescripto. vltimo punit impetrantes rescriptum de minuendo hoc censu,& iudices recipientes ipsa rescripta, hoc dicit. Nota ex princ. huius. l.
4 illum esse canonem,& ordinarium onus, quod quolibet anno præstatur concor. supra de sacro sanct.eccl.l.placet. Secundo not. quod consuetudo l.approbata non tollitur rescripto. Tertio nota. quod rescriptum vtilitatem non tenet, de quo dixi de pe. bo. l. 2. An. de Bar. Item not. quod si aliqua prædia essent releuata in extimo ciuitatis potest postea augeri per superiorem, vt hic fecit Imperator Antiochus. Item no. quod non licet alicui releuare hoc est diminuere extimum ciuitatis, vt hic & de vsu. nulli. quod intellige nisi
a ex causa superuenienti [a], vt l. forma. §. 1. ff. de censi. Bar.

ADDITIO.

a Superuenienti. Debet enim extimum diminui si fundus per aluuio. decre. vt ibi,& no Bal. in l. acceptā in fi. supra de vsu. & in l. etiam supra de exe. rei iudic. Adde Guil. de Cung. in l. quod si maritus,& quod ibi addidi. ff. de consti. pecu.& Alex. in l. Titio ff. ad muni. & quid operatur, vide Bal. in all. l. etiam in vlt. col. supra de exe. rei iudi. cui adde Ang. in fi. supra sine cen. vel reli.

De collatione æris.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Pecunia vna pro alia inuito creditore an solui possit, late distinguitur. Solidus & aureus idem sunt.*

Aeris pretia. Casus. Viginti libræ æris valent vnum aureū. Vel sic pro ære potest solui aurum tanti valoris, hoc dicit Bart.& intellige quādo res publica non læditur, vt not. ff. de solut. l. Paulus,& ibi per Bart.
1 Not. ex hac l. quod hic soluitur aliud pro alio à volente volenti non autem ab inuito instit. de ac. §. præterea, non inuito not. infra de fabri. l. 1. An. de Bar. Tu distingue, quod aut aliquis tenetur ad speciem certam, & tūc non potest præstare speciem,& audiretur volens æstimationem præstare, vt in l. qui concubinam. §. si ædes,& in l. non dubium. §. fi. ff. de leg. 3.& ad l. fal. l. alienus. Aut potest præstare speciem,& non sine incommoditate, & tunc auditur æstimationem præstādo. ff. de leg. 1. l. si domus. §. qui confitetur. Si autem sine incommoditate vera vel præsumpta nō auditur volēs præstare æstimationem, vt d. l. si domus. §. cum alicui. Aut quis tenetur ad quantitatem, & vult soluere in alia forma, & tunc distingue: quia aut interest creditoris solui in ea forma in qua est obligatus debitor, aut non: primo casu non auditur volens in alia forma soluere, vt l. Paulus. ff. de solu. secundo casu non auditur recusans solutionem in alia forma. ff. de aur.& ar. le. l. 1 ad fi. Dy. Et vtrum vnam pecuniā prō alia
a teneatur creditor recipere [a], dic vt not. C. de donat. l. si quis argentum in prin.& secundum prædicta non ob. ff. si cert. pet. l. 2. §. mutui. de Rupe fixa. In glo. 1. ibi aurum: quia idem est vnus solidus sicut vnus aureus, infra de vete. nummis. po. l. 1. cum ibi not. lib. 11. In ea. glo. ibi alias contra vt ff. si cer. pet. l. 2. §. 1.& de sol. l. Paulus: sed dic quod hic nullum incommodum creditoris est. ff. de aur. & ar. le. l. 1. ad fi. ibi ex quibus æs licet annona præstaretur vinum vel frumentum fisco pro censu. Dy.

ADDITIO.

a Recipere. Adde pro hac q. Spec. in tit. de solu.& obli. §. fi. in pe. col. vers. pone in statuto. Oldra. consi. 150. Hosti. & scribe. in c. quanto de iureiur. Bar. in l. 1. supra de fal. mo. Fran. Cur. in tracta. de mone. Dy. in c. in obscuris, & ibi Do. Nicol. Boerij. in addi. 9. & 10 regula. inspicimus de regu. iuris.

De discussoribus.

Rubrica.

In glo. Rubricæ ibi ne vendantur, sub. quod est verum in rebus, quæ ad vsum hominis sunt necessariæ, ceteris tamen ad vsum proprium, supra, vt nemini li. se in emp. Spe. l. 1. ff. ad l. Rho. de Ia. l. 2. infra de naui. non excu. l. 1. ff. de off. præ. vr. l. 1. §. cura. alias nota. supra de iure deli. l. nec emere,& idem de ptra. emp. l. inuitū Doct.& ibi. l. nemo enim, nunquid ergo potest imponi pretium vsque quod vendantur,& non vltimo dico, quòd in casu quo quis potest compelli ad vendendum potest compelli etiam, vt certo pretio vendat pro quo. ff. ad l. Iul. de anno. l. fi. Doct.& ibi collecta, non tamen inquirendo circa cuiuslibet, vt capitale, nec alia mobilia: quia in eis statur, & æstimatur sacramento collatorum, nisi sit suspecta persona cui faciliter credi non potest: quia tunc omnia tenetur scribere. infra quando & qui. quarta pars. l. 2. §. mobiles. 3. de iure deli. l. fi. ff. de exc. tut. l. scire. §. sufficit. de lit. & iti. cu. l. 1. iuncta. l. 3. §. 1. & l. Thesaurus. ff. ad exhi.& de pig. ac. l. quamuis.& de ven. inspi. l. 1. §. de inspiciendo ventre,& supra de seruis fugi. l. 2. Doct.& ibi, vt infra l. fi. ibi quando dicit iugerum,&c. Fran.& dic quòd in hoc tit. propriè ponitur discussor ille, qui discutit patrimonium alterius, vt ipsum ponat in extimo Bar.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Imperator potest compellere ad faciendum sibi mutuum.*

Quotiens. Casus. Discussor qui plus alicui imponit, id soluere tenetur, hoc dicit Dy. vel sic si extimator malè extimat ipse tenetur, hoc dicit Bar. In tex. ibi disceptatione. i. controuersia quæ inter discussores & collatores mouetur. Dy.& sic hæc descriptio coram superiore fiet ad quem reclamat ille qui se sentit grauatū, vt j. de censi. & censi. l. qui se grauatos. vbi Bar. lib. 11. & ibi debitorem, ꝑ de superexact. l. 1. So. ibi loquitur in eo qui plus exigebat,

gebat, hic in eo qui plus scribebat, quã sciebat, fore exigendum G. de Fer. & sic no. ex hoc text. quia arbitratores, qui lædunt partes tenentur. ff. si mensor fal. mo. di. per totum Barto. In glo. 4.
1 ibi mutui. vt quia pro faciendo mutuo Imperatori indigenti fiebat collecta: ad quod potest Imperator subiectos compellere licet quidam excusantur ab isto munere, vt est casus not. infr. de numer. & actua. l. scriniarios. lib. 12. In text. ibi approbatur. nota. hic quod onus probandi incumbit officiali extimanti, seu mensuranti. Bartol.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentum amissum, an & quando, et per quos debeat reparari; plene distinguitur. protocollo amisso, an possit pars cogi denuo facere instrumentum.*

Ne casu. Casus. Securitate tributorum exposita & publicis rationib' conscripta, Iterum exigi non possunt Dyn. No. ex hac l. quod si instrumentum fuerit perditum, quod reficiendum est, vt hic, & C. de lib. cau. l. sicut datam ff. de admi. tut. l. chyrographis. In tex. ibi præda. i. iniusta exactio Dy. expositæ. i. factæ. rursus. i. iterum. Dyn. & ibi petantur. Et est ratio quia sicut est soluenti permissum per rationes publicas quas potest petere exhiberi. sup. de edẽ. instru. & l. seq. & sup. de fide instru. l. illatæ. G. de Fer. In glo. 2. ibi. i. contra collectores, &c. & secũdum hoc pone casum, si soluens tributa apocham de soluto perdiderit, potest tamen ex libris communibus solutionem probare. h. d. se-
1 cundum Bar. In ea. gl. ibi vel dic secundum hoc pone casum, quod si in libris communibus appareat de solutione, non potest quis petere ab officiali, vt iterum faciat apocham de soluto. h. d. & vtraque lectura est notabilis, & no. ex hac secunda lectu. ꝙ si apparet prothocollum ex contractu non potest cogi pars vt iterum faciat instrumentum: bene tamen potest cogi notarius, vt iterum grosset instrumentum, si doceatur amissum, vt l. si quis ex argentarijs. ff. de edend. Bar. In gl. fi. ibi & in auth de hære. & fal. §. 1. Ac. Circa hoc dic quod aut loquimur de instrumẽtis & priuilegijs antiquis, & tunc debent reparari, vt in §. 1. hic allega & in authen. de quæsto. in prin. col. 6 & ibi no. & inf de diuer. præd. l. fin. in fi. lib. 11. & extra de fide instru. c. instrumenta. cũ ibi no per glo. & Innoc. Aut loquimur in amissis, & tunc etiam debent refici, vt not. hic, & in l. chyrographis. sup. alleg. & extra de priuilegijs c. cum olim essemus. cum ibi not. Secundo casu non debent refici nisi sciatur tenor instrumentorum, & priuilegiorum per abbreuiaturam notarij, vel per testes, etiam ꝙ probetur amissio, vt supra de fide instr. l. illatæ. & l. sicut. cum ibi not. & fiet talis refectio officio iudicis ar. ff de dam. infec. l. 4 in princ. & ad l. fal l. maritus. in fi. Et in tali refectione quorum interest sunt vocandi: quia talis refectio est in priorem statum reductio. sicut restitutio ff. de vsuris l. videamus. la secunda, § in Fauiana. & in tali restitutione vocãdi sunt quorum interest. ff. de mino. l. in causæ. §. causa. & per hoc. C. de auth. præstan. l. fin. in fi. & quia eadem solemnitas requiritur in refectione, quæ in noua factione arg. supra de nupt. l. si vt proponis. la 2. Et constat ꝙ instrumẽtum nõ debet fieri sine requisitione partium in authen. de tabel. §. 1. in gl. 4. alle. Et ille qui petit refici debet iurare se non petere causa calumniæ, arg. ff. de bo. auth. iu. po. l. fi. in fi. & ad exhi. l. thesaurus. G. de Fer. Et de istis per Bartol. in d. l. chyrographis. ibi plene. & quod Ang. voluit in §. semper igitur de hære. & fal. & in Spe. de instr. edi. §. postquam. vers. 2. cum sim & per Host in summa. de fide instru. §. fi. ibi. & nõ est alia probatio in scriptis. & est notabile. Et sic no. ex hoc, ꝙ si prothocollum non reperiatur, vt possit cogi pars, vt de nouo faciat instrumentum. vt in hac gl. & facit. supra de libe. causa. l. sicut datam. & quod not. ibi. & ff. sol. ma. l. 2. in prin. & quod ibi not. in glo. mag. & ff. de noua. l. si pupillus. facit quod not. ff. de noua. l. si pupillus. facit quod not. ff. de admi-
a tut. l. chyrographis. Bar. [a].

ADDITIO.

a Bar. Instrumentum perditum debet refici salua distinctione de qua supra per iura hic alle. si desit vtile parti vt voluit Bar. in rub supra de fid. instru. ubo li. & Ang in authen. hæc const. Inno. in fi. colla. 8. & Bar. post gl. in l. nam ita diuer. de adop. & inquantum hic subdit si non reperiatur prothocollum. Ad de qualiter probetur instrumenti tenor & quot testes requirantur, vide Bal. in l. 1. & in l. instrumentis, & in l. cum instrumentis. supra de proba. vbi concludit, ꝙ duo probent tenorẽ instrumenti amissi: ꝙ est verum etiam in casibus scripturam requirentibus, vt not. Card. in cle. constitutionibus. in §. insuper in 10. q. de elect. & in quibus casibus debeat probari amissio instrumenti, vide Baldum In l. 1. supra de fid. instru. & qualiter probetur, vide Spe. in ti. de proba. §. 3. ad fi.

LEX III.

Per singulas. Casus. Homines honorati viri vsque ad comitiuã consistorij, necnon milites, & aduocati possunt ad discussionis seu exactionis officiũ ordinari. h. d. Franc. Vel sic discussores cõstitui possunt omnes in dignitate positi. Dyn. In text. ibi honoratis. idest in dignitate positis. Dyn. & ibi vsque, intellige exclusiue, vt consistoria contineantur. de quo per Cyn. C. de nup. l. a caligato, vel sic ab onere discutiendi & extimandi patrimonia nullus excusatur, nec etiam miles, nec militia. hoc dicit Bar. Vel sic & melius discussio iugerum idest inquisitio bonorum, vt sciatur quãtum quilibet debet soluere pro collecta, debet committi honoratis, vsque ad comites. Item militibus non militantibus, & sic non adhærentibus suis officiis. Item aduocatis præsidis prouinciæ. h. d. An. de Barulo.

De decurionibus & filijs eorum, & qui decuriones habentur, & quibus modis a fortuna curiæ liberentur.

Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Forma mutata tõtus actus videtur mutatus.*
Consules nunc olim decuriones appellati torqueri nõ pñt.
2 *Consules ciuitatum magnorum locorum & nobilium, sunt hi quos olim decuriones appellabamus. in fi.*

In glo. rubricæ ibi decuriones vocantur. similis glo. est ff. de dolo. l. sed si ex dolo, & de fur. l. inficiando. §. 1. & quod cuiusq; vniuer. no. l. nulli. & inf. eo. l. 2. & de silentu. in rubrica lib. 12. vnde circa materiam huius ti. quæritur vtrum consules nostri temporis habeant priuilegia quæ aut antea habebant decuriones, vt sic post depositum officium non torqueantur, nec vilioribus pœnis subdantur. sup. de pœnis. l. decurionem. & l. decurionum. & supra de posi l. diuo Marco. & l. nihil. ff. eo l. si. & videtur quod non, quia certa solennitas in decurionib. seruatur. ff. de al. scri. l. 1. & 2. & de verb. signifi. l. pupillus. §. decuriones. & inf. eod. l. in albo. quæ forma hodie non seruatur, ergo mutata forma totus actus videtur mutatus esse ff. ad exhi l. iul. §. sed & si quis. & ff. de transa. cum ij. §. si prætor.
1 Item olim decuriones hodie consules appellabantur, si careant nomine, ergo & re. sup. de ferijs l. a nullo. & sup. de iudi. l. 1. Item olim erant perpetui. inf. eo. l. decurio fortunam. & argu. ff. si cert. peta. l. præsidis. & l. præcedenti. hodie vero sunt annuales. & ideo si omnibus illis qui sunt consules daretur priuilegium, q; non possent torqueri nimis probationum facultas restringeretur: quod fieri non debet. supra de hæret. l. quicunque. & l. quoniam. in fi. cum quæstiones inuentæ sunt in subsidiũ probationum. ff. de quæstioni. l. 1. circa princ. & l. de mino § tormenta. Item olim res publica habebat ius in hæreditate decurionum per eo. quod hodie non est in bonis consulum. ergo &c. Contrarium videtur licet mutetur forma non mutatur. propter hoc effectus. ff. de pu. iudi. l. ordo. Item isti consules sunt loco decurionum, vt not. hic in rubri. ergo cum sint eis subsliuti habeant priuilegiũ quod ipsi arg. ff. de cond. & de l. filiæ § si. & ff. de dona. inter vir. & vxo. l. si donate. §. sponsus. insti de ac. §. fuerat. Item licet nomine vnius officialis mutetur lex non propter hoc mutat eius officium, vel effectum inf. de ma. & accu. l. 2. lib. 12. & in auth. vt iudi. sine quoquo suffra. §. illud. col. 2. & sup. de rei vxo. ac. l. 1. §. si quid autem. Item honestiores & nobiliores eliguntur ad consulatum. in auth. de defen. ciui §. interim & ff. eo. l. honores. in prin & inf. eo. l. ad subeunda. sed honesti
a viri non debent torqueri ᵃ nec vilibus pœnis subijci. ff. de pœnis capitalium §. omnes. sup. ad l. iul. ma. l. nullus. ff. ad l. Iul. de ambi. l. 1. §. quemquam. Item licet plures sint hodie non tamen propter hoc debent priuilegium amittere. sup. de aduo. diuer. iudi. l. binos. & quia non angustatur facultas probationum cum honestæ personæ sine tormentis dicant verum. arg. ll. allegatarum. & sup. de epis. & cle. presbyteri. & pro hoc inf. de dig. l. Seueram. nec obst. quod non habet hodie tantam potestatem quantam olim cum decreta interponerent, & cætera facerent, vt nota. inf. de decurio. in rubrica. quia licet sit diminutum per abusum non tamen est in totum mutatum arg. supra de his qui no. infa. l. decreto. G. de Fer. & Pe. de Mor. Ma. quod verum intelligo
a de consulibus ciuitatum, & locorum magnorum, & nobilium non de consulibus oppidorũ. arg. ff. de excus. tuto. l. athlethæ. §. primo, iuncta l. propter magistratum. in eodem titulo. Iaco. Rebuffi.

ADDITIO.

a Torqueri. Conclude decurionem nõ posse torqueri quod est verum pro delicto post decurionatum adeptum, quia in delicto ante perpetrato secus no. Bal in l. nihil. & ibi tex. sup. de testi. Do. Iason May. in l. cum quædam puella in 10. col de iurisdic. omn. iudi. & Ang in tract. malefi. in gl. in versic. fallit in crimine læsæ maiestatis. vt not. idem Bald. in l. decuriones de quæsti.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Fideiussor per stipulationem tantum obligatur.*
2 *Absente filio an pater possit consentire.*

Si cum te. Casus. Filiofami. decurione facto patre volente ipse pater & eius hæredes tenentur discussis prius filij facultatibus. h. d. Dyn. Vel sic pater si decuriona tui filij consenserit tenetur pro eo. & etiam hæres eius prius facta excussione de principali. h. d. Bar. In tex. ibi cum te, scilicet filium in potestate patris positum Dyn. & illo, scilicet patre Dy. honor. s. decurionatus datus est & male administrasti. Dyn. tenentur, scilicet insolidum. hac
1 parte. s. cum pater consenserit. Dy. fideiussores nõ tamen vere est fideiussor cum fideiussor tantum per stipulationem obligetur, vt sup. de fideiuss. blanditus. & ff. de verbo. obliga. l. 5. §. satis acceptio. quod hic non est Barto. In glos. 1. in princ. ibi & non contradicit. quod intellige verum in itinere publico secus in priuato. quod not. supra quod cum eo l 1. & l. si filius. ff. de tutelis. & l. Lucius Titius. ff de administ. tuto. & ideo si instrumentum esset factum inter duos priuatos consentiente patre vnius: pater ex hoc non obligaretur, vt dicta l Lucius & l. 1. §. 1. in glo. magna. ff. quod iussu, &c. oportet enim quod tunc specialiter pater se obliget. hoc examinaui plene in l. si cum dotem. §. transgrediamur. ff. solu. matr.
2 Quæro an pater possit consentire filio absente. Respondeo quod sic. casus est in l. honores in fi. ff. eo tit. per quam l. dicunt Doc. q; filio agente in iudicio. pater absens potest consentire Barto. In glo fin. ibi. l eum qui. certe licet in patre hæc ratio concludat: tamẽ idem est in quolibet alio fideiussore, vt l. 3. in prin. ff. de admi. rerum ad ci. pet. tn dic ergo quod speciale est in fideiussore officialis, vt no in l. 1. sup. de conue. fisc. debi. ratio quia tales fideiussores videntur indemnitatẽ
a promittere ᵃ vt d. l. 1. & ff. de magistrati. in glo. 1. quæ indemnitas nõ potest apparere nisi principali discusso. vt dixi in d. l. 1. supra de conue. fisc. debi. Bart. dic quod ratio est vt res publica facilius inueniat fideiussores qui se obligent eis qui cum ea contrahunt argum. ff. de iur. fisc. l. 3. §. cum quinquẽnium. iuncta l. nã rei publicæ. ff. de

ADDITIO.

a Promittere. Adde quod tales fideiussores licet renunciauerint beneficio fideiussorum non tamen prius potest conueniri quam excusso principali. ita not. Bart in l. 4 per illum tex. sup de conue. fisci debi. sup. isto lib in l. quæro. ff. loca. & Alex. in l. curatores. §. pro magistratu. ff. de admi. re ad ci. pet. qui dat hanc rationem quam hic habes no. in addi ad l. 1. supra de conue. fis. debi. l. isto libro.

de no.oper.nunc. l.etiam.In alijs qui non sic de
facili obligantur idem vt ff.ad munici.l.fin. §. 2.
G.de Fer.& ibi no.Rebuffi.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Sindicum an possit creare vniuersitas, seu collegium sine licentia superioris.*
2 *Consilium debet superioris auctoritate congregari, & qualiter congregentur consiliarij,& vt unum omnium debeat praecedere citatio.& nu.4.*
3 *Officiales per quem creentur.*
4 *P. acens fuisse commissum debet constare.*

Obseruare. Casus. Creatione officia-
lium facta per decuriones
denunciatio est facienda electo : & nisi consen-
tiat poterit appellare Dyn. Vel sic. Ad officium
rectoris ciuitatis pertinet conuocare consilium
& facere eligi officiales , & eis electis nunciare
vt possint si voluerint approbare , & qui male
nominat tenetur ad sumptus . hoc dicit Bartol.
1 Super hoc dicunt Doctores , quod vniuersitas
vel collegium non posset constituere sindicum
vel actorem sine licentia superiorum.& per l.1.
& 2.supra de ser.reipub.& infra de præ.cur.l.fin.
& insti.de cura.§.fina.in hac opin.sunt fere om-
nes Docto.Tu dic quia omnis ille qui est domi
nus rei potest constituere sindicum vel procura
torem sine superiore,vt ff.de procurato. l. 1.sed
a vniuersitas vel collegium [a] est dominus,vt ff.de
re.di.l.in tantum.§.vniuersitatis & supra de sa-
crosanct eccle.l.iubemus.la 2.& no. per Innoc.
extra de procur c. fin.ad quod facit extra de re-
scrip.c.edoceri iura contraria non ob. quia lo-
quuntur in administratoribus Odoffr. & in Spe.
titu.de sindico.§.1.versi.sed nunquid vniuersitas
prima parte tertia particula. In text.ibi ad curiā,
& sic allega. hanc l. quod si aliqua vniuersi. ve-
lit constituere sindicum vel actorem debet fieri
in loco publico conuocatis omnibus de vniuer
sitate,nec sufficeret si singulariter in loco priua
to consentirent , quia multa possent allegari
quando omnes simul sunt quæ non allegaren-
tur,si priuatim fieret,& pro hoc facit infra de le
gatio. .pen.in fi.& infra eo.l.nominationum.&
pro hoc videtur tex.ff.de decre.ab ordi.l.2.& in-
tellige locum publicum vbi publici officiales
habitant,& dum curiam tenent , vt in hoc text.
dum dicit ad curiam.ad hoc infra de legationi-
bus.l.1.in fin.& ff.de iniur.l.cor.§.domum Bart.
& Docto.& ibi conuocatis. Not.solennitatem
seruari in conuenienda vniuersitate,& sic nota.
ff.de dolo.l.si ex dolo.& de regu.iur.l.aliud §.re-
feitur. & qualiter citetur dic vt in eodem titulo
l.penu.de Deucio.& ibi faciant, sed contra imo
videtur quod præses eligere habeat,vt supra de
iure fisc.l.super creandis.& de cano.lar.ti.l. præ
cepit. §. illud. sed dic quod hic pertinet nomi-
natio & electio ad decuriones,sed confirmatio
ad præsides supra de suscep. l. exactores. in au-
thentic.de desen.ci. §.Interim. vel ibi eligebant
officiales ad gubernandum res fisci hic rei pu-
blicæ: quare secus iuxta ea quæ not. infra de ad-
mi,re. pub.in rubric. in fin.libro 1 1.Deucio.per
officialem,idest nuncium publicum Fre.de Stel
la.perferre,idest intimare Dyn.& habituro.no.
ab actu extraiudiciali appellari. ibi idem nomi-
nato,vel electo.& ibi restitui,condi.ex hac l. ff.
de condi.ex le.l.1.G.Ac.In fi.text. ibi oportebit.
sed videtur quod immo teneantur in duplum.
supra de superexac.l.vna.in princip.de exac. tri
bu.l. missi. sed dic quod ibi re & facto fuit facta
exactio. hic autem verbo tantum vel scriptura
Dyn.& de Deucio.& sic alleg. hic finis quod in
causa appellationis non oportet petere sum-
ptus , quia officio iudicis veniunt , vt not.infra
de sumptibus recu.l.vna.G. de Fer. Super verbo
magistratus.no.ex l. quod rectores ciuitatis pos
sunt congregare consilium eorum authoritate,
vt hic:& ita intelligitur glo. super verbo magi-
stratus.Secundo not quod rectores ciuitatis ha-
bent hoc facere de necessitate quando hoc fa-
ciendum incumbit vt hic,dum dicit oportebit.
2 Tertio not. quod consilium debet conuocari
authoritate superiorum, nam hic magistratus
conuocat vbi autem magistratus non esset tunc
posset conuocare ille qui est antiquior decurio.
ille enim videtur prior decurionum argum.in-
fra de consulibus l.1.lib.12.& ff.de albo scriben.
l.1.& ibi dixi,& not. per Innocen. extra de ma-
io.& obed.c. 1.glo.quæ incipit & hac ratione.
Quæro quid si non appareat consilium conuo-
catum.Respondeo si quidem omnes essent præ
b sentes [b] valeret consilium , quoniam nemo est
qui lædatur ex hoc quod conuocati non sunt ,
ex quo sunt præsentes argum.l. etiam. §. fina.ff.
de minori. sed si aliqui essent absentes non vale
ret consilium, potuisset enim præsentia eorum
retrahere alios in suam sententiam argumen. l.
in tres §.Celsus. sub.l.item si vnus. In text. ibi su
per verbo,curent,not.ex isto text. quod per su-
periorem in consilio debet fieri propositio. si-
mile in l. 2.§.1.ff.ad Vel. puto tamen quod si de
propositione non apparet, & constaret de vo-
luntate consilij,quod valeret,vt l. si quis in fine.
de lega.& ff.de legi.l.de quibus.in fin.Bart.Item
not. quod licet magistratus faciant propositio-
nem.tamen ipsi non reformant,sed consilium.
quod patet hic:quia magistratus curant,ꝙ decu
riones faciant nominationem,& electionē:ipsi
ergo decuriones faciunt magistratu instigan-
te

ADDITIONES.

a Collegium. Breuiter facies distinctionem per quam concordabis Doctores. aut enim agitur de sindico vniuersitatis,& tunc procedat prima opin. scilicet, quod requiratur consensus superioris:& hanc opin.tenuerunt Bald. in l. si ua ad fin.supra de ser.reip manu.& Barto.in l.actor.in 3.columna versicu.videamus primum.ff.rem ra. habe. In sindico autem collegij,secus not.Alexan in præalleg l.actor. & Alber. in l placet.supra de episco.& cleric. Bal. tamen in l.omnes. la seconda.in 2 colum.versicu.deinde nota aliter distinguit idem & Barto. in l. municipio. vt in pos. lega. quibus adde omnino per Bald in additio.Specu.in titu.de sindi.versicu.in sindicatu.

b Præsentes Adde an præsentium cum constituentium nomina sint scribenda vide Bar.in l.procuratores.inf.eo. & in l. 1.sup.de vend.re.ciui.Cano præsertim Do.Abb.in c. 1.in 3. col.ver.vltimo quæro de sindi.eundem in c.fi.in vlti. col.de procu.Et inquantum petit an vniuersitas casualiter congregata possit sindicum constituere serua opi.Alex in l.nulli. ff. quod cuiusque vni.no præsumitur tamen legitime facta quā do operatur plene facta,vt ibi per eum.

3 te & proponente, quod nota. Item nota. quod
de iure communi ad consilium ciuitatis spectat
facere electiones officialium & sindicorum. fa-
cit infra eo. l. nominationum. hoc verum in of-
ficialibus præsidentibus in prouincia habenti-
bus modicam iurisdictionem, & seruantur ea
quæ habentur in authen. de defen. ci. in princ. &
§. 1. collatio. 3. sed si habeant solam administra
tionem rerum temporalium, tunc serua quod
hic habetur, & not. in glo. super verbo ad certa.
& super verbo faciant, in officiali autem haben-
te solam executionem ordinariam, secus, vt in
authent de iudi. §. nullo. & vt iudic. sine quoquo
suffrag. fiant. § cos. & vt ibi not. & infra de admi
ni. rer. pu. libro 11. in rubrica. & ff. ad municip. l.
2. §. sed si curatores, qui confirmantur per supe-
riorem, vt infra de Yrenarchis. l. 1. In Roma au-
tem omnes indistincte per principem crean-
tur: vt ff. ad l. Iulia. de Ambitu. l. 1. & infra de præ
positis. sa. l. vnica. & de nume. & actua. l. actua-
rios libro 12. excepto prætore, qui creatur a se-
natu. vt supra de officio prætor. l. 2. habentes.
Aut in prouincia merum vel mixtum impe-
rium habent: & creantur per principē: vt in feu.
quæ sunt reg. circa fin. Barto. Nota etiam quod
electio officialium pertinet ad Ciuitatenses. vn
de circa hoc cum quæritur ad quem pertineat
electio & creatio officialium; dic quod tria sunt
genera officialium: nam quidam præsunt iuris-
dictioni: alij rebus temporalibus. alij autem ha
bent nudam executionem, vt seruientes. de pri-
mis duobus habes. infra de admi. re publi. in ru-
bric. Si quæras ad quem spectat electio illorum,
qui habent iurisdictionem, dic aut quæris de il-
lis qui habent iurisdictionem in vrbe Romana.
& talium creatio pertinet ad principem. ff. ad l.
Iulia. de ambitu. l. ista. fallit tamen in prætore.
nam illius spectat creatio ad senatores. supra de
offic. prætо. l. 2. Et est ratio quia eligebantur de
ciuitate Romana, vt ibi dicitur: & ideo quia po
pulares maiorem notitiā habent personæ istius
argumen. ff. de quæstio l. de mino §. fina. & pro
hoc supra de cano. lar. ti. l. præcepit. in §. illud. Si
quæras de illis, qui habent iurisdictionem in
prouincia, tunc aut de illis qui habent merum
imperium, & istorum pertinet creatio ad prin-
cipem vt præsidum prouinciarum, vt in feud.
quæ sunt rega. capit. primo, vnde si aliquis hoc
fecerit tenetur l. iul. maie. ff. ad l. iul. ma. l. fina. ad
hoc facit in auth. vt iudi. sine quoquo suff. fiant.
§. eos. & iusiurandum, quod præstatur. circa prin
cip. Aut quæris de minoribus vt municipalium
magistratuum, & istorum pertinet electio ad
decuriones, vt hic. & supra de magistra. muni-
cip. l. 1. & ff. eodem titu. l. honores. § penult. &
de magistra. comte. l. 1. in princ. Si autem quæ-
ras de illis qui præsunt administrationi rerum
temporalium, dic quod aut præsunt administra
tioni reipublicæ ciuitatis, & tunc spectat ad de-
curiones. ff. ad munici. l. 2. §. gestum. & hic. & ff.
quando appel. sit l. 1. §. solent. Si quæras de illis
qui præsunt administrationi rerum fiscalium: &
tunc aut quæris de maioribus habentibus di-
gnitatem, vt quæstores & istorum spectat crea-
tio ad principem, licet olim eos crearet popu-
lus Romanus, vt ff. de orig. iur. l. 2. §. deinde cum
ærarium. & tunc princeps eos creat, hodie cum
habeat potestatem populi. supra de adopt. l. 1.
& supra de offic. præfec. præto. l. 1. in fin. primæ
colum. Aut quæris de minoribus vt sunt exacto
res, & susceptores, & tabularij, & dico quod aut
mittebantur tunc de palatio principis: & tunc
spectabant ad comitem rerum pri. & sacra. lar.
vt inf. de pala. sa. lar. l. nihil. fallit tamen in actua-
rijs: & est ratio quia magna res eis committeba
tur, scilicet vt portarent pecuniam publicam
ad domum principis, vt infra de actua. & nume.
l. actuarios. Si quæras de alijs qui non mitteban-
tur de palatio, tunc illi eliguntur per procura-
torem Cæsa. præsentibus decurionibus, & con-
firmabantur per præsidem, vt supra de iur. fisc.
l super creandis. & infra de suscep. & ar. l. exa-
ctores. Sed si quæras de alijs officialib. qui habēt
executionem tunc spectat ad iudices ordi. qui-
bus seruiunt, cum etiam ipsi eligant assessores
in authentic. de iudic. §. nullo. in fin. colla. 6. &
in authen. vt iudi. sine quoquo suffr. § eos. col-
4 lat. 2. In glo. quæ est super verb. solenniter. ibi
tube. hic intellige voce præconis sic dicentis, &
debet constare quod præconi fuerit commis-
a sum. [a] argum. supra de exhib. re. l. neminem &
ibi dum dicit, quod debet fieri iussu magistratus. 1
In eadem glo. ibi vel campanæ: aut alio modo
prout habetur per statutum vel consuetudi-
nē Ber. Idem nota. ff. de regu. iur. l. aliud. §. re-
fertur. & quod cuiusque vniuer. l. sicut. & de do-
lo. l. sed si ex dolo. §. 1. ibi campanæ, vel alio mo
do solito Dyn. immo videtur quod requiratur
verbalis citatio, vt ff. de verbor. obligat. l. 1. § si
quis ita. sed ibi in actu in quo verba sunt de ne- c
cess. hic non ideo sufficit si quis faciat in authē.
de liti. §. omnem. ff. si certum peta: l. certum. &
de lega. 2. nutu. & ad l. iul. male. l. 1. in fin. de ex-
traordin. cri. l. saccularij. §. sunt quidam. Glo. 7.
ibi vt ff. de tu. & cu. da. ab his. l. vbi. iuxta hoc vi-
de not. per Rofred. quæ & scripsi in authent. de
defen. ciui. § interim. In glo. in verbo appellan-
di. ibi ab electione, & sic ab accu. extraiudicia-
li. Ant. In ea. glo. ibi ff. quando app. sit l. 1. hodie
infra decem dies, vt in authen. hodie. C. de ap-
pella. & de hoc plene not. infra de mun. in rubri.
Rebuffi.

ADDITIO.

a Commissum. Adde de ratione quare consilium per supe-
rioris iussum non per vniuersitatem congregatur per Com-
postel. in cap. cum omnes de constitu. quod amplhat in sua
marg. in verbo vniuersitas ver. 2. per l. fuit quæsitū. ff. ad Tre
bel. Non tamen eligunt dicti superiores vel magistratus ta-
les officiales. sed vniuersitas, & an requiratur singulorum cō
sensus, vel omnium simul not Bald in authent hoc ius porre
ctum supra de sacrosanct eccles. & in l. non ambigitur & ibi
Angel. ff. de leg. Alexan. in l. suum. ff. de pact. Barto. in l. omnes
populi in 2. quæstio princip. ff. de iustit. & iur. & Alex. consi-
lio 93. volum. 4 & qualiter congregetur not. Barto. in l. 2. §.
deinde quia difficile. ff de orig. iur. & Barto. in l. aut facta. §.
fin. versicu. vlterius quæro in 4 column. de pœn. & Pau. de
Castr. consilio 87. & Innocen. in cap. grauem de sententia
excommun.

LEX III.

SVMMARIVM.

*Contrarium actum faciens priuilegio, perdit priuile-
gium.*

Cum

Cum decuriones. Casus. Sponte munera subiēs excusationem non habet Dy. Ex hac l. no: quod ipso facto quis perdit priuilegium cōtra ipsum
a veniendo [a] de hoc inf. de his qui spon. mu. sub. l. 1. An. In text. ibi susceperis, licet sis maior. 56. annorum Dyn.

ADDITIO.

a a Veniendo. Adde q hoc est verum quoad actum tamen cōtrarium & dependen. ab eo. ita no Inn. in c. accedentibus, & c. si de terra de priui. Bal. in l. 2. & ibi Doc. sup de iure do. impe. Cy. & Sal. in l. voluntariæ de execu. tut. Bar. in l. vsum aquæ & ibi Ang. infra de aquæduc. li. 11. Adde late per Feli. in c. cū accessissent coll. mihi 12. circa fi. versi. tertia regula est, contrauenicns priuilegio &c. extra de consti.

LEX IIII.

Cum adoptiuum. Casus. Filius decurionis adoptiuus non debet torqueri, & qui hoc facit punitur: hoc dicit An. vel sic. filius adoptiuus decurionis habet priuilegium filij decurionis. hoc dicit Bar. In tex. ibi eum. s. filium adoptiuum ad vicem. i. locum Dy. illicitis. l. plebanis Dyn. In glo. 4. ibi adoptiuus. hodie contra. sup. de adoptiuis. l. cum in adoptiuis. G. Acur.

LEX V.

SVMMARIVM.

Appellans pater, quando filius ad honores promouetur, non liberatur si filius in officio deliquerit, nisi protestatus fuerit.

Filios. Casus. Filiusfamilias ad munera, & honores admittitur: sed pater nō tenetur nisi consenserit Dy. In textu ibi nominationem, idest electionem factam de filio Dy. & ibi acōmodaueris. s. tu pater imo contradixeris Dyn. In glo. 2. ibi approbando. approbatio autē sola non sufficeret nisi interueniret protestatio, vt infra de filijsfa. & quemadmo. pa. pro eis te. l. 2. Dyn. & dic approbando nomine filij, nec appellando nomine suo sibi noceat; quia appellando nomine filij: videtur approbare in sui præiudicium ar. ff. rem ra. hab. l. 3. §. 1. de fer. & de su. & suc. lib. 11.

LEX VI.

SVMMARIVM.

Illiteratus potest esse consiliarius.

Expertes. Casus. Ignari literarum decuriones fiunt. Dyn. In text. vel sic illiteratus potest esse consiliarius: hoc dicit Barto. In text. ibi expertes ignorantes Dyn. & ibi prohibent dum tantum habeant experientiam causarum Dyn. & ibi iura. iuxta hoc quæritur an laicus possit esse iudex vel officialis de quo per Cy. C. de iud. l. circa iur. & de sent. ex peri. reci. l. statutis. In glo. ibi institu. de execu. tuto. sed ibi in decurione qui potest habere assessorē, & per aliū defectum supplere, quod non est in aduocato. argu. supra de appella. l. ne causas. ad hoc. §. dic quod similiter literatura ibi, & peritia rerum deficiebant: sed hic literatura tantum. ad quod ff. de excusatio. tutor l. athletæ §. penul. &
a fin. Docto. [a]

ADDITIO.

a Et si. Docto. Adde pro hac quæstione, scilicet an iudex possit esse illiteratus per Docto. in l. 2. & ibi bo. glo. supra de senten. ex pericu. reci. Spec. in titu. de senten. §. 3. qui concludunt, quod sic contrarium autem est in aduocato, vt no. Bar. post glo. in l. 1. §. ait prætor in §. postulare. ff. de postu. & in l. fina. in 6 quæst. per Bal. supra de hæred. instit. adde vnum notādum & quod semel Regijs practicaui. scilicet, quod si agitur coram iudice, vt officiali ignoranti leges quod non est necessarius libellus in scriptis istud est sing. dictum Bald. in authen. nisi breuiores. sup. de senten. ex peri. reci. quod refert & sequitur Lanfran. de Oria. in repe. c. quoniam contra falsam. §. petitiones. colum. mihi 4. versicu. item nota. istud extra de proba.

LEX VII.

Licet. Casus. Communio bonorum non obligat quem alienæ obligationi: hoc dicit. Vel sic. vnus frater non tenetur pro alio in officio delinquente: licet bona non sint diuisa. In text. ibi non tenentur, & est ratio quia ego non teneor pro mala fratris administratione, quia quod ipse acquirit non communicat mihi ff. pro so. l. cum duobus. §. si fratres. alias §. si Papi. alias est lex quæ incipit si fratres. & facit ff. de mun. & hon. l. & qui originem. §. fi. & quod ibi not. Ant. Bart. glo. fin. in fi. & est aliud quando in testamento dicit ff. ad municip. l. Lucius. §. fina. Dyn.

LEX VIII.

SVMMARIVM.

1 *Cæcus ad quos honores admittatur, & quos retineat: Infamis qualiter, & a quibus muneribus repellatur.*

Infamia. Casus. Infames ab honoribus repelluntur: hoc dicit Dy. Vel sic. qui perdit visum non perdit officium: secus si infametur: hoc dicit Bart. Not. ex hac l. quod cuilibet præualet amisisse vnum oculum quam
1 bonam famam. In text. ibi infamia, scilicet facti vel iuris, vt not. infra de dig. l. 2. libro 12. Odoffr. de se. & ibi honorem contra. infra eod. l. nec infames. dic quod infamia priuat ab honore, vt hic, non ab onere, vt ibi Barto. nam similis est periculo vitæ. ff. de ma. vin. l. iusta. infra de specta. l. fin. in fin. In glo. 1. in fi. ibi hic habito. ratio est quia licet dignitas habeat onus annexum poterit per alium gerere. ff. eod. l. spurij. §. minores. de Decuio. Circa infames ita distingue. Aut vocatur ad munus quod habet onus tantum, & tunc dic, vt l. nec infames. infra eod. Aut vocatur ad munus quod importat honorem tantum & tunc repellitur. ff. de inter. & rele. l. relegatorū. § fin. Aut habet munus quod habet onus, & honorem & repelleret ab honore nō ab onere, vt hic, & infra de infam. l. vna. in exeō sic distingue: Aut loquimur in honore iā quæsito, & tūc

siue amittat vnum oculum vel ambos semper retinet honorem.l.1.§.quãuis.ff. de post ul. Aut loquimur de acquirẽdo, & tunc aut amisit vtrũque & tunc repellitur ab habendo.vt ca.l.1.§.casum.ff.de postul. Si vnum oculum tantum amisit non repellitur ab acquisito nec acquirendo ar.a cõtrario sensu.Si loquimur de munere tũc. Aut est orbatus vtroq; oculo,& tunc potest excusari a quæsito & quærendo.ff.de exc.tu.l.post susceptam.si vnum tantum,tunc non excusatur a quæsito sed bene a quærendo.sup.de excu. tut.
a l.frater tuus.Pe.de Seru.[a]

ADDITIO.

a Pe.de Seru.Adde an cecus succedat in feudo per Bald.in l. quotiens in pe.col.ver.quidam sunt qui in istis sensib.sup.de suis & legi & an in baronia quæ sibi de nouo concedi non potest succedat no Bar.in l.Cæcus.ff.de iudi.& de mate.præsentis.l.adde Spe.in ti.de testi.§.1.ver.sed nunquid Cæcus.

LEX IX.

SVMMARIVM.

1 *Liberorum prætextu quandoque quis & honores, & priuilegium consequitur.*

In albo. Casus. Filios habens præfertur non habenti Dy.& Bar.Ex hac l. no.ꝙ parentes habent honorem propter filios: sic econtra.sup.eod. l.adoptiuum An.de Bar.& est casus nouus in hac l.quoniam fiet ista prælatio in ordine & arengando.facit inf. de consulibus l.1.lib.12.& ff.de al.scri.l.1.quod est no. Bar.
1 In tex.ibi patrem, s.decurionem filios habentẽ cõstat, & ratio quia per eum reipublicæ utilitati prouidetur per se, & per liberos. ff.de bo. dã. l.cum ratio. §. si plures. ff. de ven. in pos. mit. l. 1.§. & generaliter. Item quia præsumendum est habere bonum consilium per habentes liberos conseruatur memoria l.liberorum. ad fi. ff. de verbo.sign. iuncta l.isti quidem ff.quod met. cau.& plus reputantur in patria propter liberos remãsuri,& sic plus securi, & destricti ac minus vagabundi ar.l.sciendum.ff.qui satisd.cog.iuncta l.ad subeunda.inf.co.secus videtur si habeat filias. ff.de sta.homi.l.in multis.de reg.iur.l.2.ar. C.de procu.l.maritus.Tu dic idem ff.de ver.sig. l.1.& de leg.3.l.qui duos.Item poterunt filiæ nubere curiali:quia gener iuuabit, & ita non interest per quem iuuet per filium,vel per generum sup.de natura. li. l.3.in fin. & inf. quando & qui. quar.pars.l.2.& l.3.in fi.in auth.de trien.& se.colum.3.§.neque illo.in auth. qui. mo. na.effi.sui, §.pe.nam sine eis respublica repleri non potest sup. de indic. vidui. l. 2.sup. qui nu.libe.l.3.cum glo.& eis ll fauent.ff.sol.mat.l.1.& C. qui po.in pig.ha.l.assiduis. & intelligas in iam natis secus si sint in ventre ff.de excu.tut.l.2.§. qui autem in ventre. cum glo. & est tex. cum glo.sup.qui nu. libe.l.3.Docto.

LEX X.

Si vltra. Casus.Maiores 70. annis a muneribus personalib excusantur Dy. Super tota l. & est ratio quare talis numerus annorum excuset a tali honore: quia licet decurionatus sit honor, vt l.honores.§.is qui. ff. eod. tamen tale officium est via, & fundamentum ad alios honores.inf. de his qui spon. mu.l. 1.& 2. & ideo magis honorat quam cæteri honores cum maiorem laborem requirat & maiorem iuuentutem.quod secus est in alijs honoribus in quibus numerus annorum non excusat. ff.de vaca.mu.l.2.§.numerus.cum ibi no.& quod no. in l.fi.inf.qui ætate. & est ratio quare maius tẽpus requiratur in excusatione tutelæ quam aliorum munerum, quia plus laborat reipublicæ seruiendo cum pluribus ministret, & ideo a labore citius releuetur ar.ff.de admi.tut.l.ita autem.§.gessisse.Sic munera publica authoritate & vtilitate non potest quis administrare per substitutum. inf.eo.l.nullus qui nexu.Bar.In ea.glo.ibi decurio fortunam.& hoc facit fauore publicæ vtilitatis vt in iuribus hic alleg. & quia cœpit gerere tale officium ad quod de iure tenebatur. ff.de excu.ibi.l.2.in prin. & l.tutor petitus.& ff.de va.mu.l.his honoribus.§.auctis.& de mu.& ho. l.3. 2.alias quis excusatur propter causam superuenientem,vt ff.de ar.l.non distinguemus.§. sacerdotio.& de vaca.mu.l.prætor.in prin.& de procur.l.filiusfam.§.fi.Iac.Rebuffi.

LEX XI.

Vxorem. Casus. Vxor pro obligatione mariti non tenetur. Dy.In tex. ibi decurione,s.male gerente.Rebuffi.

LEX XII.

SVMMARIVM.

1 *Infamia a quibus honoribus priuet.Item præmium consequi quis non debet ex eo,quod debet puniri.*

Nec infames. Casus.Infames immunitatem non habent Dyn.facit ista l. quod infames quamuis excusari debent a talijs, & quæstionibus propter nobilitatem vel priuilegium, quod non excusantur decætero propter infamiam ar.huius tex.& sup. de secun.nup.l.2.vbi mulier remouetur ab omni generis nobilitate propter infamiã ad quod inf.de dig l.2. Ber. & ideo dic vt scripsi.supra in glo.l.infamiæ.In text. ibi immunitatem munerum in quibus vertitur tantum onus,si enim haberet simul mixtum honorẽ & onus: onus sibi remanet & ab honore excluditur,vt in l. 3.glos.
1 alleg.Dyn.Et no. hic quod quis non debet præmium consequi ex eo,quod debet puniri Doc. & ibi priuilegij,idest ꝓ priuilegio tribuatur notæ,pro nota intelligatur Odoff.per hanc l.tenet Innocen. quòd si aliquis infamis eligitur iudex non potest se excusare nisi ab alio opponatur, vt ipse nota.extra de rescripti.capit. sciscitatus.
a Iac.Rebuffi.[a]

ADDITIO.

a Rebuffi. Adde ꝙ imo cogitur detegere suam inhabilitatẽ, alias punitur pena de qua in l.qui cum maior. supra de testa. mihi no.Bal.in l.Cassius.ff.de sena.Lodo. Ponta.in sing. versi. officialis ver.not.quod.

LEX XIII.

A muneribus. Casus. Snĩa præsidis, vel anni quinquag. aut valetudo podagræ non liberat quē a decurionatus honore Dy. In tex. ibi imperpetuū intellige hunc text. qñ præses principaliter super hoc pronunciaret excusando quem, secus si ꝓnunciaret super delicto, tunc enim si delictū infamaret perpetuo prohiberetur esse decurio, vt l. infamia. sup. eo. Bar. In gl. fi. ibi ire non possit, sed qualiter probabitur, ꝙ non potest ire, dico ꝙ recurretur ad medicos inf. de re mili. l. semel li. t 2. quia ad peritos illius artis est recurrendū. in auth. de non alien. §. quod autem. colu. 3. & ff. de ventre insp. l. 1. §. 1. Iac. Rebuffi.

LEX XIIII.

SVMMARIVM.

Ægritudo excusat si nulla sit spes conualescentiæ.

Nemo. Casus. Iudex non potest aliquem a decurionatu liberare, sed solus princeps Dyn. In text. ibi subleuari. s. ab onere decurionatus Dy In tex. ibi munerum. i. personalium Dy. hanc l. intelligo quando iudex vult concedere immunitatem ex causa non expressa a lege, alias potest quilibet iudex ordi. vt infra in tit. qui ætate. & in tit. qui morbo. & in tit. qui numero liberorum. & in similib. Bar. In glo. fin. in fi. subaudi non deficiat spes conualescentiæ. ff. de iud. l. si longius. in prin. gl. Ac. & de exeu. tu. l. idem Vlpianus Iac. Rebuffi.

LEX XV.

SVMMARIVM.

1 *Tabellio factus decurio an possit instrumenta conficere, & an possit compelli.*

Vniuersos. Casus. Consiliarij non debent exercere officium tabellionatus. hoc dicit Bar. Ratio quoniam officium est vile sicut procura vt inf. eo. l. si quis ꝓcuratorem. & sic no. ꝯ aduocatos qui officium tabellionatus exercent, quia sicut decurio hẽt dignitatem sic aduocati: militant namque patroni causarum, vt l. aduocati in fi. C. de aduoc. diuer. iud. & l. laudabilem. Ant. puto tñ ꝙ si facerent instrumenta valerent, sed facere non debent, pro quo extra ne cleri. vel mo. c. sicut. vbi dr ꝙ clericus nō debet exercere officium tabellionatus, tamen si exerceret valerent instrumẽta licet ipse puniatur. Bar & Doct. In tex. ibi temperare. i. abstinere Dy. secus in tabellionibus qui
1 scribunt circa latus principis: q illi habent honorem. ꝯ. de excu. mu. l. maximarum. in princi. & tota. l. sed quid si primo fuit tabellio, & post decurio efficiatur, nunquid poterit conficere instrumenta, & vr ꝙ non ar. l. maiorib. inf. quemadmo. ci mu. indi. sed dic quoniam aut loqueris de instrumentis, quorum receperat notas; & potest grossare: immo potest compelli. & idem dicerem
a in captiuo.[a] Ratio quia iam erant recepta ar. ff. de iur. fisc. l. deferre. §. 1. ff. de iudi. l. is q. quoniã nihil videtur de nouo facere q vult inchoata perficere. ff. de bo. li. l. qui cum maior. in prin. & inf. de num. & ac. l. exceptores. & ꝙ inuitus possit etiam compelli probatur arg. ff. de testa. mi. l. pe. & de exeu. tut l. non tamen. in prine. aut quæris nunquid de nouo compellitur recipere instrumenta, & dico ꝙ non arg. ff. de operi. li. l. interdum. potest recipere si vult sup. de fal. l. si quis decurio. sed tunc nō vtetur honore decurionatus, vt hic no. In gl. ibi de nouo fieri, vt hic dixit vera gl. in ꝯrio ibi op. vt ff. de iur. fisc. l. deferre. §. cos. ibi ver. sed eas. C qui ac. no. pos. l. neganda. ff. de pub. iudi. l. qui reus. in fi. de vsuc. l. eum qui ædes. in prin. iuncta l. rerum mixtura. §. Labeo. cod. tit. pro hoc inf. de nume. l. exceptores. In ea. glo. ibi tabellionis, vt sup de aduo. diner. iudi. l. sancimus. la s. de præmis. & ad secundum dic ꝙ possunt conficere instrumenta ante recepta ar. ff. de iur. fisc. l. deferre. §. 1. de publicis iudic. l. is qui. quia nihil de nouo facere vidẽtur. ff. de bo. li l. qui cum maior in prin. inf. de nu. & accu. l. exceptores. sed de nouo recipere non cō pelluntur. ff. de ope. li. l. interdum Ia. Rebuffi.

ADDITIO.

a Captiuo. Adde Bar. in l. 1. §. huius studij. & ibi Alex. in addi. ad eundem. ff. de iusti. & iur. eundem in l. quod seruus de testi. Io. And. in c. sicut ne cle vel mona. & Gemi. in c. vt officium. §. ad scribendas de hære. lib. 6.

LEX XVI.

SVMMARIVM.

1 *Licentiam petere non sufficit, nisi obtineatur.*

Si quis. Casus. Consiliarij non debent recedere a ciuitate sine licẽtia, alias puniuntur. h. d. & no. ex hac l. ꝙ ambasiator dẽt portare literas per quas appareat ꝙ de mandato & licentia suæ ciuitatis vadat, vt hic colligit secundum hoc prout dicit debet habere literas a iudice suæ terræ Bar. Vel sic citatus per iudicẽ non debet recedere illicentiatus. h. d. secundum vnum modum Dyn. In tex. ibi rei. puta ad conquerendum de iniuria sibi facta Dy. & ibi conse
1 quatur. No. non sufficit petere licentiam nisi cō
a sequatur Ant.[a] sortiatur. i. arbitrariè per eum punietur Dy. In 1. gl. ibi ambassia. ad quod infra eo. l. curiales 2. & l. domini. ff. de leg. l. sciendum. §. ordinem inf. de proxi. sa. scri. l. in sacris. & ibi glo. In gl. fin. in fi. facit pro vtraque positione in authen. quomodo oportet epi. §. non aliter. col. 3. Iaco. Rebuffi.

ADDITIO.

a Ao. Adde ꝙ regulariter licentiæ petitio sufficit quãdo agitur de augmento perfectionis, licet non obtineatur imo tunc cessat suspicio ambitionis no. Card. in clem. 1. in 7 opp de testa. idem in cle 1 in 2 oppo de regula Doc. in c. licet eo. titu. in alijs autem secus, vt in cle. dudum. & ibi per eundem de sepul. & in cle. 1. § præs. tum de sta. mona. adde tamen ꝙ quando debet præstari licentia super aliquo actu præstita sine causæ cognitione non valet not. Bald. Pau. de Cast. Io. de Peru. in l. sed si legem. § prætor de in ius voc. & Cardin in clem. si. 12. q. de elec. Feli. in c. quoniam col. 2. versicu. vlti. no. & c. de magist.

LEX XVII.

Qui derelicta. Casus. Curialis miles a curia reuocatur. Dy.

LEX XVIII.

SVMMARIVM.

Officium gerere inuitus vtrum quis cogatur.

Si ad magistratum. Casus. Nemo ab officio sibi imposito se subtrahat, & si faciat, alius loco sui instituatur, cui bona subtracti assignantur, & reuersus onus duplicatum sustinet Dyn. In text. ibi ipsorum, scilicet latitantium, & ibi fuerunt, scilicet & bona recuperauerunt, qui sunt duumuiri, dic vt not. infra ead. l. duumuirũ. & per glo. & Cyn. C. de emanci. li. l. 1. & de iudi. l. fina. Vel pone sic casum, si quis in acceptando officium fuerit contumax alius loco eius eligitur, qui interim bona contumacis habebit. & cõtumax duplicato tempore officium exercere debet hoc dicit Barto. In glo. 2. ibi & prætoris, qui & quot sunt vide quod not. & scripsi. ff. ad l. Iul. pecu. l. sacrilegij §. fina. In ead. glo. ibi emendat scilicet electus. In 3. glo. ibi ad vsum, scilicet redeuntes. inf biennium bona recuperent. infra de omni agro deser. l. qui agros. licet aliqui dicant. inf. annum tantum. sup. a de præscri. 30. anno. l. pen. §. 1. & de re. l. 1. & 2. quod credo verius: quia se substrahit reipublicæ. ff. de re mili. l. qui cum vno. §. qui filium. G. Ae. In 4. glo. ibi qui ex decurionibus tantum sunt, quod est verum quã do per decuriones eliguntur de seipsis. sup. quãdo prouo. nõ est neces. l. si vt proponis. ideo cũ sit magnum periculum in administratione reipublicæ, primo debent esse experti in minoribus antequam ad maiora veniant. ff. de mun. & hono. l. vt gradatim, sed per principem ex alijs potest eligi. supra de app. l. præcipimus. in fin. ff. ad l. Iul. de ambi. l. 1. & supra de mand. princ. l. 1. Nam tunc iuste videtur approbatus. ff. de re iudi. l. quidam. in fi. sup. de crim. fal. l. 2. sed si velit posset eligere ex decurionibus. infra eod. l. neminem. & l. fina. sed si per populum fiat electio: vt sunt defensores qui eliguntur, vt in auth. de defen. ci. § interim. tunc non debent eligi ex decurionibus, sed ex plebeis. sup. de defen. ci. l. 2. & dicto. §. interim. & videtur approbatum, quia cũ tanta solennitate eligitur. inf. quomodo oportet epi. §. si vero nemo. Docto. Sed quæ est ratio diuersitatis, quod defensores ciuitatum non eligantur ex decurionibus, quia habent contraria officia: quia defensor habet prouidere vtilitatibus singulorum circa tangentia eius officium. sup. de defen. ci. l. 4. & in auth. de defen. ci. per totum, sed decuriones vtilitati reipublicæ, vt infra
a eo. l. curiales. Rebuffi.[a]

ADDITIO.

a Rebuffi. Habes ex hac l. vnum menti tenendum, quod quis inuitus officium sumere cogatur: quod amplio etiam per incarcerationem habes glo. per hoc & ibi Bar. in l. præses. supra de suspe. tut. Ang. & Alex. in l. dotem ff. sol. ma. vbi ponit pœnas quibus quis potest cogi ad officium publicum sumendum addo Alex. & Dõ. Ias. in l. plerique. ff. de in ius vo. & Ro. in l. 4. §. prætor ait ff. de dam. infect.

LEX XIX.

SVMMARIVM.

1 *Immunitate alicui concessa a tributis, an cæteri teneantur ad totum, vel pro rata.*

2 *Immunitas per quos, & quibus concedi possit.*

Vacuatis. Casus. Concessa immunitas a muneribus ciuilibus nõ valet etiam cum consensu curiæ. Dyn. vel sic, si alicui concedatur priuilegium quod excusetur a muneribus ciuilibus priuilegio non obstante soluere cogitur munera indicta ob necessitatẽ publicam. hoc dicit Dyn. Vel sic rescripta concedentia immunitatem sunt cassa, nec valent etiam si consensu ciuium vel curiæ concedantur. hoc dicit Bar. In tex. ibi vacuatis. i. annullatis, & ibi necessitatibus, idest muneribus personalibus, & ibi ita intantum Dyn. & ibi præstita,
1 idest concessa. In glo. 1. ibi nisi sit speciali beneficio principis concedentis. non ob. sup. si contra ius vel vti. publi. l. fin. cum ibi not. Et vt habeatur perfecta immunitas debet contineri in rescripto a muneribus personalibus, & realibus in dubio enim talia realia non intelliguntur remissa, vt l. 3. de mu. pa. Item debet contineri a muneribus & honoribus, alias ab oneribus non haberet immunitatem, vt l. cui muneris publici. ff. de mun. & hono. Item debet dici ab ordinarijs, & extraordinarijs; alias in dubio viderentur solum extraordinaria remissa, vt l. 3. & l. in honoribus. §. qui muneris publici. ff. de vac. mun. & videtur tangi per glos. dixi de hoc plene in l. 2. ff. de iur. immu. Bar. In ead. glo. ibi immunem esse, scilicet a ciuilibus muneribus Dyn. In ead. glo. & ibi de mu. & hono. l. cui publici. & dic de hoc vt no. ple. inf. de excu. mu. in rubr. & infr. de vac. mu. l. 1. & supra si contra ius vel vti. pub. l. fi. & ibi plene Dyn. In ead. glos. ibi præiudiciũ fisci. ideo quia erat præstita a tali qui non habebar potestatem ad hoc. Sed quid si comes vel rex qui habet potestatem immunitatem conce
a dendi [a] vni de ciuibus concesserit, & alij minus tantum volunt soluere de collecta quantũ pars illius ascendebat; nunquid bene dicunt; videtur quod non per l. ab omnibus. in princip. ff. de lega. 1. vt persona exempta a collecta: alij non exempti ad totum teneantur. Sed dic quod aut tales ciues tenebantur ad certam collectam, vt anno quolibet ad c. & tunc tantum minus habent alij præstare quam ascendit pars illius, cui immunitas est data ne alias priuilegium isti cõcessum

ADDITIO.

a Concedendi. Imo videtur quod possint. non n posse videntur remittere collectas quas imponere prohibentur cũ solius sit principis munus, vt no. Bal in l. cum multa in fi. sup. de bo. quæ lib. & quæ posui in additio ad l. 1. sup. ne operę a coll. ex in addi. 1. contrarium tamen vt hic dr est verius per ea quæ no. Doc in l. si mihi, & Titio, & ibi oẽs do. Alex. ff. de ver. ob. Bal. in l. fi. sup. de do. inter vi. & vxo. & in c. 1. in prin. de pa. iur. fir. idem in c. cum venissent. de eo qui mit. in pos cã rei ser Inn. & Feli. in c. cum per tabellio. de fi. instr. Doc. maxime Abb. & Barb. in c. pasto. de offi. dele.

cessum vires habeat in præiudicinm aliorum.su
pra de emanc.li.l. nec annus. Item dominus im
munitatem dando videtur tantum dare ius qđ
sibi competebat.ff.de contrah.empt.l.qui tabu-
las.alias est l.qui tabernas.& de leg.1.l.si domus.
§.fi.Nam alias meritum istius verteretur in præ
iudicium aliorum quod est contra l.fina.sup.de
sta.& ima.& ff.de iur.do.l.vir ab eo.& de hoc.ff.
de admi.tut.l.si pupillus.de fideiusso.l. Lucius.
a. Respon. Aut debebant collectam incertam,
& tunc aut ante eius indictionem fuit data vni
immunitas: & tunc tantum minus soluerent
quam pars illius cui est data immunitas ascen-
deret, immo totum quod non possunt dice-
re se grauatos alij cum ab initio tanta colle-
cta potuisset indici quod pars illius cui est data
immunitas includeretur.sic dicta l.ab omnibus.
Nam ex quo simpliciter collecta indicitur illis
solum indicta esse videtur quibus collecta esse
poterat:& non alijs argum.ff.de vulga.l.cohæ-
redi.§.quæ patrem.iunctis quæ notantur sup. fra
ternitatem vel re.l.fina.pro quo.inf. de silen.l.3.
Aut post indictam collectam fuit data immuni
tas, tunc non tantum detrahent consules quam
ascendit portio illius cui est data immunitas,im
mo talis non ob.immunitate poterit collectiza
ri cum immunitas concessa se tantum ad futu-
ra extendat.ff.de excu.tu.l.tutor petitus. in ptin.
& sup.de legi.l.leges.& ar.l. si quis postea quam
ff.de iudi. & quia etiam domino dando immu-
nitatem non videtur alios velle grauare. ff. de
leg.3.l. si fundum sub conditione.§. si libertus.
Ideo si collecta iam indicta sentiret de suo non
de alieno videtur facere remissionem, vt supra
dictum est.Docto.pro hoc vide not.extra de iu-
di.c.cum venissent in repe.a.& in repet. C.ad l.
Falc.auth.sed etiam ea. Cor.In ea.gl.in §.pactū.
pro hac glo.faciunt notata.ff.de re. iur.l. nec ex
2 prætorio.& l.neque pignus.In glo. 1. in fin. sed
bene valet in præiudicium concedētium quod
intellige verum vt possit concedi hæc immuni-
a tas venientibus de nouo ad ciuitatem.[a] ciuibus
enim suis immunitatem concedere nō potest
d.l.2.ff.de iur.immu.vbi plene dixi.posset etiam
ciuibus suis concedi ex causa, vt puta quia Do-
ctor vel medicus,& similia. alias non vt inf.de
decre.decurio.l.1.Bar.in Spe.dicto §. sup.alleg.
& vide super hoc in Spe.de censi.§.nunc dicen-
dum.ver.quid si vniuersitas.cum sequen. 4. par-
te principali.tertia particula.In glo.fin. ibi rele-
uatis: quia concessio valet in eorum præiudi-
cium non fisci vel aliorum ciuium: quia fiscus
exiget nihilominus a fabro, sed ille faber recu-
perabit a concedentibus sibi immunitatem, &
hoc vult dicere hæc glo. ad quod supra de pact.
l.pacto successor.ff.famil.erciscund.l.si filia. §.
idem scribit de religio. & sumpti. func. l. Neta-
tius.Do. In glos.fina in fine.hanc glo.intellige
cum determinatione gloss. præcedentis. Dyn.
facit supra de exac.tri.l. exactores.& not. supra
de anno.& tribu.l.in fraudem.Ant. de Bar.

ADDITIO.

a [a] Ciuitatem Adde Barto.in l. non tantum § in senibus.ff. de excusa.tuto.& in l.2.ff de iure immun.& an immunitas ciuibus concessa extendatur ad nouos ciues uide eundem Bart. consi.57.incipien.Rex Franciæ &c.Dyn.in l.vxorem.§. vxorem,& quod ibi dixi ff.de lega.3. Bartol. in l. prouidendum. infra eodem titu.& Bal.in l.fina.supra de sacrosanct.eccles. addo quod posui in additio.ad l.in fraudem num. 1.sup.de anno & tribu.

LEX XX.

SVMMARIVM.

Expensa pro persequēdo malefactore a quo fieri debent. Item ad expensas incarcerati quis teneatur, quando is non habet, vnde se alat.

Circensium. Expensas factas in quæ-
rendo officiales qui se
absentant Imperator restituet. hoc dicit. Dyn.
hæc l.alleg. quod si incarceratus ad instantiam
mei non habeat vnde satisfaciat expen.incarce
rationis quod ego debeam soluere. circa quod
vide ff.ad exhi.l.sed si hæreditas.§.1.super verbo
exhibendus.Dyn.In tex.ibi circensium, idest il-
lius ciuitatis: & sic est hæc lex localis licet eius
ratio sit generalis. ad necessitatem. i.administrā
dum negotia Dyn. prærogauerit, idest fecerit
repræsentare.quod est verum in illis quæ sua cul
pa facta extiterunt.ff.ad munic.l. Lucius.in prin.
& ad Sylleia. l. lege Cornelia. secus si sine culpa
eius,vt in denunciatione officij:quia ad illas nō
tenetur in authē. de defen.ciui.§.si qua vero.G.
Ac.& ibi cogantur alleg.hic casus, quod si sunt
a facti sumptus p̄ p̄sequēdo malefactorem[a] vel
pro prosecutione, & ipse sit condemnatus de
crimine: iudex de suis bonis habeat satisfacere
damnum passo.in auth.de man.prine.§ quod si
delinquentes.ff.de fur.interdum.§.qui furem.de
Bar.& de extraor.cog.l.medicus. Ber.

ADDITIO.

a Malefactorem. Sed adde cuius expensis fiet talis persecutio,& incarceratio malefactoris,& finalis executio.per Angel in authē.de collato. & alijs capi.§.iubemus.el 2.colla.9. qui allegat tex.in l.mulier opus.ff.de cap.& Bald. in addi.ad Spe.in tit.de execu.sent.ver.potestas.Adde quæ no. in addit. Capel.Tholo.deci.Et quid si officialis fecerit illas expensas nunquid repetet a fisco in c.1.hic finitur lex.

LEX XXI.

Curiales. Casus. Decuriones excusan-
tur a muneribus extraordi. h.
d.Dyn. In text.ibi oneribus, alias muneribus.In
glo. 1.dic vt not.supra eod.in rubr.In glo. 3. ibi.
infra de agr.& censi.l.1. quod intellige vt ibi no.
& infra de fun.rei pri.sed ibi de onere reali ideo
non est secus cum ibi excusantur curiales. Dyn.
ibi secus in prædijs templorum. Ideo dic quod
idem est quia a tali collecta per fiscum indicta
solum suam vtilitatem concernentem prædiū
capituli excusatur, quia tale quid est extraordi:
vt hac l. & a talibus ecclesia, & talia loca sacra
excusantur.in auth.de eccl.tit.§.ad hoc.supra de
sacrosan.l.placet.& de epi.& cle.l.omnes qui.§.
priuilegijs.nec obst.l.vniuer.quæ loquitur de or
dinario. s.de eo quod quolibet anno soluebat
quod ordinarium vocatur.sup de coll.dona.l.1.
cum gl.super verbo anniuersaria.ad quod ff.de
annu.leg.l.Seio.§.medico.Dy.

LEX

LEX XXII.

Eos induxerũt,alias indul-
ferunt. Casus. Filius naturalis est de illa ciuitate
de qua est mater nisi patris conditio trahat ipsũ
ad aliam ciuitatem.h.d.Dy.in tex.ibi anthioche
nis idest illius ciui. Dy. & ibi ciuitatis vt qa pater
erat naturalis.In gl.ibi legitimus vt ff.de sta.ho.
l.cum legitimæ.

LEX XXIII.

SVMMARIVM.

1 *Domicilium de nouo transferens non tenetur ad debita an
te translatiõe contracta. in officio. Et quid de tutore. &
nu. 2. vbi limitatur.*
*Successor an teneatur ex delicto prædecessoris vel ex facto,
quando succeditur.*

Prouidendum. Casus. Decurio non
tenetur soluere sui
prædecessoris debita contracta ante suã electio-
nẽ.hoc dicit Dy.& Bar.In text.ibi susceptorum
dic,idest eorum qui susceperunt eos in Decurio-
natus ordinem Dy.Glo.tamen aliter exponit su
sceptorum no. argu. ex hac l. positione Dyn. ꝙ
q de nouo venit in collegio nõ teneatur ꝑ debi-
to ante cõtracto, qđ facit vt si qs venit de nouo
1 ad habitãdũ ĩ aliqua ciuitate nõ tenet̃ ꝯferre ad
soluẽda debita præterita eius ciuitatis. Dulius.ar.
ad hoc infra de cẽsi.l.fi. Dulius & Bart.idem Dy.
in l.incolæ. ff.ad muni.vbi alle.istam l.& Spe. tit.
de censi. §. nunc dicendum. ver. sed quid si ali-
quis rusticus.In fi.primæ glo.& secundum hanc
positionem gl.not quòd successor in officio nõ
tenetur pro debito prædecessoris.hanc q.posuit
Iac. de Beluis.in auth. vt nulli iudi.§.& hoc vero
iubemus colla.9.& dixi in l.fi ff si certũ pe. Bart.
Ex hac l.no.ꝙ successores non tenentur de facto
a præcessorum,[a] contra Imo.tutor tenetur de fa-
cto prædecessorum.ff. de admi.tu.l.qui nomini-
bus.idem est in administratore.ff.ad muni.l. Ti-
tio.§ fi.Sed dic quãdo successor non habet cãm
a prædecessore nec ius:sed iure proprio succedit
& tunc non tenetur.ff.de testa.mili.l.quærebatur
& ita intelligitur ista l.Aut, habet causam a præ-
decessore,& tunc aut successor vniuersalis, & tũc
tenetur:quia eãdem personam representat cum
illo cui succedit:in auth. de iureiur. a mo.præ.in
prin.& C.de acq.pos.l.vitia.aut succedit iure sin
gulari & tunc non tenetur vt contra eum possit
agi vt infra de vsufr.& quemad.ca.l.3.§.fi.sed be
ne potest ex facto prædecessoris cõtra eũ excipi,
cum distinctione quæ no.ff.de diuer.& tem.præ.
l.an vitium,& de excep.do.l.Celsum.§ si qui aũt
ex cã.sed videtur ad hoc ꝙ nec etiam possit exci
pi ex facto prædecessorum contra singularẽ suc-
cessorem.supra lo.& conduc.l. emptorem. Sed
dic quoniam aut ille qui habebat exceptionem
ex facto prædecesso.habebat ius in re,aut nõ:pri
mo.casu habet exceptionem contra successo.se
cundum quod contra prædecessorẽ. supra pro
so.l.idemque.§. fi.& ff.de ac. emp.l. si quid ven-
ditor.Si autem non habebat ius in re non valet
exceptio contra successores.& ita intelligitur l.
emptorem vt conductores qui non habent ius
in re.ff.de vsuris.l.nũquam.§.quod vulgo.& sup.
de vsur.l. qui ex conducto possidet.& facit.l. ista
ꝙ si consules alicuius loci fuerint excommuni-
ti eo quia cœperũt aliquem clericũ vel propter
aliquam aliam causam similem,ꝙ successores
eorum non sint excommunicati:ꝙ est verum ni
si successores eorũ cõtinuauerint in culpa vt pu
ta retinendo eundem clericum captum: quia
tunc etiã remanerent excõicati.nec ob. l. Titio.
nec l.q noib. qa ibi fuerat successor in culpa: qa
cœpeiat nomina tãquam idonea quæ nõ erant
& ideo videtur in se periculum cœpisse.ff.de ad-
mi.rerum ad ci.perti.l.curatores. §. prædium. cũ
2 ibi not.Item facit dicta.l.secundum Dy.ꝙ si ali-
quis de nouo trasferat domicilium ad aliquam
ciuitatem ꝙ nõ tenetur cõtribuere ad debita cõ
b tracta ante translationem domicilij.[b] & facit in
fra de censi.& censito.l.fi.in prin.secundum Dy.
infra de fun.rei pri.li.11.& supra de fid.instru.&
iur.hastæ fisca.l.fi sed si quis vellet tenere contra
posset respondere ad istas.ll.qa hic successor cũ
illo cui succedit non representabat eandem per
sonam,& ideo non tenebatur.sed in q. prædicta
incola nouus representabat eandem personam
cum vniuersitate cum fungatur vice vnius per-
sonæ.ff.de fideius.l.mortuo.& de iudic.l propo-
nebatur.& ideo sicut obligatio vnius ꝑsonæ cõ-
cernit totum patrimonium præsens & futurum.
ff.de iudi.l.fideicommissum.§. tractatũ.Sic obli-
gatio vniuersitatis respicit patrimonium oĩum
ciuium præsentium futurorum, & pro hoc.
ff.de pig.l.cum tabernam.in prin nã ille qui trãs
fert ita domiciliũ vr̃ se obligare ad omnia one-
ra ciuitatis in qua se transfert ar inst.de hær.qua
li.& diffe.§.fi. & ff.ex qui.cau.in pos. l. apud Iul.
in fi.crederem tamen ꝙ si vellet recedere anteq̃
collecta esset indicta, ꝙ posset & non teneretur
per.l.ff.ad municip.l.incola Ia.Rebuf.

ADDITIONES.

a Prædecessorum Adde late de hac materia dictum in l.semel.
& ibi posui in addi de apo.pu.supra isto lib.
b Domicilij Adde Bar.idem tenentem.in l. incola. post gloss.
& ibi Alex.in add.ad eundem.ff ad municip. Bald.in l.quidam
in fi.supra de fideicõ.& in addi ad Spe.in tit.de censi ver. idẽ
no.quod onus Io.de Ligna.in tit.repræs.in fi.Bal in l.1.in.2 q.
ff. quod cuiusque vni.no. quod fallit si succedat in locum ali-
cuius de collegio veluti si emerit rẽ eius per l.mutilegulorũ&
qđ ibi no.inf.de muri.lib.11.Adde An.Cors.fin.45 in ver.coll.

LEX XXIIII.

SVMMARIVM.

1 *Liberorum prætextu quis a munerib.excusatur, & a qui
bus, et quot liberi requirantur. Et quid si liberos habens
alias sit locuples, vel si liberi moriantur an extinguat
priuilegium.*

Si quis. Casus. Decurio hñs. 12. liberos ex
cusat a muneribus ẽt patrimonia-
libus hoc dicit.In tex.ibi quiete. idest immunita-
te Dy. & ibi donec. & est ratio quia oportet pa-
trem vacare educationi liberorũ vt §.demõstra-
tur in gl. alle.supra de alen.lib.l. 1.Anr.de Baru.
Circa hoc not. ꝙ habens quinque liberos excusa
tur a personalibus vt l.fi.hic in gl.alle. habens aũt

12.vel

12.vel.16.excusatur a patrimonialibus,vt hic, & d.§.demonstratur.& ita simpliciter tenet hic gl. & Bart.Tamen alij Doct dicunt,φ si est decurio sufficiunt. 12.liberi vt hac l.si non est decurio requirũt 16.vt d.§ demõstrat,& pt esse rõ qa decurio hêt on',& est occupat' curię:vt sic minor numerus sufficiat.& quia hæc l. est in tit. de decur. ideo,&c.arg.l.vno anno.ff.loca.& hæc intellige vera, quod decurio habens 12.filios liberos, & alius habens 16.excusantur, scilicet a patrimonialibus extraordi.quæ imponũtur personis pro rebus:& sic ab istis collectis, quæ hodiernis temporibus indicuntur. Nam si sunt onera ordinaria,& mere realia, quæ ipsis rebus indicuntur. tunc non excusãtur. Nam tunc ipse res colligerentur: non curandum de numero liberorũ, sic potest intelligi.l.neque.infra de mu.pa.supra de anno,& tri.l.indictiones.& ff.de mu.& hon.l. rescripto.§.sciendum.&l fi.§. ab huiusmodi. & de va.mu.l. 2.§.patrimoniorum.& l. in honori-
1 bus. Rebuffi. Sed quid si is qui liberos.16. habet sic pingue patrimonium habet,quod potest vacare educationi liberorum, & muneribus patrimonialibus, nũqd excusat?& videtur φ sic:quia hæc lex indistinctè loquitur.ti.ff.de Publicia.l.de pretio.& quia beneficia debent large interpretari.ff.de consti. prin.l.fin.& l.sicut scripta est fenari debet.ff.qui & a quibus.l.prospexit. contra
a credo quia cessat ratio legis.ª supra de epi & cleri.l.generaliter.& ratio plus debet attendi,quam l.vt ff.de iure patr.l.adigere. §.quamuis.& quia beneficia in aliorum præiudicium debent restringi.ar.supra eo.l. vacuatis. Ber.de Deucio.

ADDITIO.

a Legis. Adde φ istud fundamentum non est bonum quod probo alio capite:datur enim hęc immunitas propter numerum liberorum,vt in tex.patet,& tamen durabit mortuis et filijs,ita no.Alex.in l.sciendum.§ si ff. qui satisf.cogan. & in l. semper de iure immu.& in l.si cum dotem. §. si maritus.ff.solu.mat.to.Andr.in reg.decet in Mer.de reg.iur. libr. 6. & ad fundamentum pro contrario responde vt per Dyn. in alle. reg.decet.vers.ibi.per Do.Nico.Boe.in addi.vbi quoniam cessante causa cessat lex. Adde do.meum Decium tam pro opp. huius dicti,quam pro fundamento meo consi.44. col.3. ver. quarto facit.vol.1.

LEX XXV.

SVMMARIVM.

1 *Decurionum genus triplex est.*
Domicilium qui migrantes mutare possunt:& vtrum militis vtriusque militia.

Curiales. Casus.Nisi exigat publica vtilitas curialis ciuitatem non exibit Dy.Vel sic & melius. officialis non cogitur exire locum,in quo seruit,nisi ex causa, hoc dicit Bar.dico tamen φ posset eis iniungi vt custodiam facerent in ciuitate, vel alia, per quæ eorum officium non impediretur:vt dixi supra, de immu.ne.conce.l. 1.Bar.argumentum expressũ, φ si expedit ciuitati ptãs põt compellere ciues ire in ambasiatas:alias nõ vt hic & j.§.hoc considerantes. alle. i gl.& j.eo l.duũuirũ.& l. Alexandrinus Dy. In tex. ibi necessitas quæ resistit legi. ff.de offi.consul.l. 1.An.In gl.ibi interpellet.sille
1 qui vult agere contra decurionẽ vel curialẽ Dy. not.ex hac l.φ curiales non possunt trahi inuit vltra terminos propriæ ciuitatis.sed an volentes vĩ φ sic per l.infra de dig.l.clausis.sed dico quod libera persona quæ non est astricta seruitio, nec professioni,nec alicui militiæ potest qñ vult mutare domicilium.ff.ad munici.l. domicilium. & l.assumptio.& supra de oper.liberto.l.penu.si autem esset astricta alicui professioni non posset mutare vt hic,& infra.eo.l. quidam ignauiæ. & de fabricen.l.si quis consortium.& l. 3.Item si sit astricta militiæ seculari vel cœlesti nõ potest recedere nec presbyter ab ecclesia,supra de epi.& cle.l.ad similitudinem, & in auth.quo.op.epi.§. & illud.de militia sæculari, habes.infra de re mili.l.semel.& ff.de re mili.l.officium. Si autem est in magna dignitate talis persona,tunc aut habet eam sine administratione:& potest vbi vult, vt infra de dig.l.clausis.Aut habet cum administratione,& tunc aut habet perpetuam administrationem aut temporalem : si temporalem nõ potest recedere etiam si vellet ire ad principem, j.
a de dig.l.fi.Si autem habeat perpetuam ª vt præsides prouinciarum tunc possunt visitare principem, sed alias non possunt recedere sine iusta causa,vt ff.de rect.prouin.l.nullus,& in auth. de man.prin.§.illud. Item no.hic φ decuriones posfunt conueniri coram præside.& circa hoc dic, φ. triplex est genus decurionum. nam quidam morabantur in palatio principis:& isti habebãt dignitatem illustrem,vt not.infra de silenti.l. 1. & isti erant temporales, vt dicta l.1.& 2.& excusabantur ab omnibus muneribus, vt dicta l.2.& & post 14.annos liberabantur. vt in eo.tit.l.3. in fi.& conueniebantur coram magistro officiorũ vt in eo.tit.l.4. Erant alii decuriones in vrbe Romana,& isti habebant certum ius dicere, & certa priuilegia.j.de decurio.vr.ro.l.2.& 3.Erant & alij decuriones aliarum ciuitatum & isti conueniebantur coram præside prouinciæ in omnib. causis vt hic, & coram duumuiris in ciuilibus,vt ibsra eo.l.duumuirum,& erant perpetuo astricti vt infra eo.l.decurio fortunam supra de præscr. 30.ano.l. præscriptionem.Iacobi Rebuffi.

ADDITIO.

a Perpetuam. Idem dic esse in officiali ad beneplacitum principis,quia perpetuus officialis dicitur. vt in l. iurisperitos. ff. de excu.tut. Bar. & Doc.in fi.in l.centesimis,de ver.obli. idẽ in l.pupillo.§.si quis ipsi ff.de nou.ope.nunc fa.c.si delegatum.& ibi Gemi.de offi.deleg.li 6.& c.si gratiose.de rescrip. e.li. Cardin.post gl.in cle.2.e.tit.adde do. Catal.de viso.in tract.findi.in 5.q.

LEX XXVI.

SVMMARIVM.

1 *Publica munera ratione religionis euitari non possunt.*
2 *Feudum amissum ob feloniam baronis non debet princeps sibi apropriare, sed alteri baroni assignare, qui eadem seruitia prestet.*

Quidã ignauiæ. Casus. Si aliquis pp munera vitanda in trauerit religionẽ dẽt ab ea abstrahi, & munera publica subire cõpelli,& interim bona ei' debẽt capi ad vsũ eorũ q illa munera subierunt, hoc dicit

1 cit Dy. No. ex hac l. ꝙ munera publica persona lia prætextu religionis euitari non possunt. circa quod dic, quòd si post ingressum indicatur ei munus, excusatur. in auth. d. san. epi §. aliud ꝙ. de episc. & cle. l. repetita dato, ꝙ intrasset vt eui taret munus supra de epis. & cler. l. quisquis. iuncta. l. qui maritus. la 2. §. 1. ff. de adul. Si autem sit indictum ante ingressum tunc intrando magis causa euitandi munera quã ex deuotione intrasse videtur. ideo non excusatur sicut hic. & supra de sacrosan. eccle. l. qui prætextu. ff ad muni. l. or dinatione. §. penul. & de mu. & ho. l. cura § fin. & de infa. l. 2. 3. est & quartum. ꝺ excu. tu. l. tutor pe titus in prin. Si autem cõstaret ipsum intrasse ex deuotione tunc excusaretur ff. de arbi. l. non distinguemus. §. sacerdotio. de va. mu. l. pen. in pri. nam propter seruitium imperatoris quis a talibus excusatur. ff de mino. l. vtrum. § ex facto. de excu. tuto. l. idem Vlpianus. in fi. ergo multo fortius propter seruitium fidei. ar. in authē. quæstio quæ de dign. § pen. & fi. cũ ad maius tribunal sit aduocatus tt ꝛi quis cau. l. qui aũt iuncta. l. cõtra pupillum § fi ff. d re iu. In textu: ibi erui. i. dest ex trahi Dy & ibi meditabatur. Argumentum ꝙ si baro aliquis, mereatur amittere feudum non debet princeps sibi appropriare: sed alteri baroni cõmittere qui eadem munera functionũ debeat subire ꝰ cod l si ad magistratũ. & ꝭ. e l quis & ꝭ. de murile. l. r. murilegui. Dulius. Vel sic facit argumentum secundum Dy. quòd si aliquis baro mereatur perdere feudum ꝙ princeps nõ debet sibi appropriare, sed debet alium substituere vel alteri assignare ut hic & facit infra. co l. quãuis. & supra. eod. l. si ad magistratum. & hoc ideo ne mi nuatur numerus mi itũ, & defensio rei publicæ. Item no. ex hac l quod illi qui volũt fraudulẽter euitare collectas similes pœnas patiantur, & dēt pati occupartbona corũ de quibus dicit in l. ista Rebuffi. in gl. t. ibi pigere imo dic & militiæ. Gui do. vel, dic idest functionis illicite alias fictitiæ negligentiæ seu insipientiæ. Dy.

LEX XXVII.

SVMMARIVM.

1 *Filius sequitur conditionem patris non aui quod declara vt hic.*

Priuilegio. Casus. Decurio spõte fact' priuilegio militiæ patris nõ excusatur. & si auum militem & patrem curialem habet patris sequitur conditionem Dy. Vel sic priuilegiũ quod quis habet per originem per ditur per contrarium consensum & hoc primo. Itē cõditio pfis potiusquam aui est attendenda & hoc secundo Bar. In tex. ibi vendicet. i. se a mu neribus curiæ nõ excuset Dy. & ibi assuetus i. spõ te suscept' ꝙ ante nobilitatis priuilegio poterat se excusari Odoff. astringit alias astringit. i. filius non potest se excusare ab onere decurionatus licet pater suus fuerit miles Dy. decurione scilicet existente Dy. In gl. ibi liberros solu. ibi pater nõ erat decurio nec alicui curiæ astrictus & ideo ha betur respectus ad auum hic autē sic. & ideo ad patrem habetur respectus. ar. supra co. l. eos Dy.
1 Vel dic vt in præcedenti. Nota, ꝙ filius sequitur conditionem patris non aui: quod intellige, quo niam aut filius fuit cõceptus & natus postquam
a pater fuit decurio a & tunc habet locum. l. ista, ꝙ sequitur conditionem patris aut antea fuerat conceptus & natus, tunc sequitur magis conditionem aui ff. de sena. l. emancipatum in fi. & ff. co. tit. l. 2. §. in filiis & ꝓ hoc. ff. de interdic. & re- le. l. 3. & de iure patro. l. diui fratres Rebuffi.

ADDITIO.

a Decurio. Adde an natus ante adeptum decurionatũ a patre dicatur filius decurionis quod facit ad q. quis dicatur primo genitus regis an natus antequã pater esset rex vel ꝯ qui post vide remisiue quæ not. i add. decil. cap. Thol. dec. & Fran. de Cre sing. suo. l vide pro primo arti. Fel. in c inter cæteras de rescri. in prin. & tex. in c ad extirpandas de fi. pręsby.

LEX XXVIII.

Nullus. Casus Nullus a publicis muneribus excusatur. Dy. vel sic, quidam erat in domo imperatoris qui volebat se excusa re a publicis muneribus, dicitur ꝙ nõ potest qua licunque prærogatiua sit munitus hoc dicit. Vel sic prætextu rescripti vel prærogatiuæ sibi cõcessæ non potest quis a muneribus excusari Dulius. In textu ibi nullus scilicet Dy & ibi muneribus scilicet realibus & personalibus, & ibi habeatur intelligo hoc nisi curiæ exercitium, & seruitiũ exerceat, tũc enim excusatur ab extraordi. vt supra co. l. curiales Odoff.

LEX XXIX.

SVMMARIVM.

Filius quãdo sequatur conditionem matris distinguitur.

Nati. Casus. nati ex damnato coitu matris, sequuntur conditionem Dy. in textu ibi ex matrimonio idest cõiunctione. Dy. quidã decurio habebat filium ex aliqua muliere, qui in domo imperatoris habitabat ex concubinatu, dicitur quod ille talis sequitur matris suæ non patris condit. vt sup. c. l. eos. hoc dicit. Sed si ex matrimonio, conditionem patris sequitur vt su pra. co. l. in filijs & dicitur. infr. co. l. nullus solius Odoff. in gloss. ibi de seruis fugiti l. fin. solu. vt ibi secunda solutione. Dy. vel dic, ꝙ ibi odium dñi, qui publice & ancillam suam Dy.

LEX XXX.

SVMMARIVM.

1 *Consilium vnus, an possit per se sine alijs agere; an & delegare & procuratorem constituere, & quando. & nume. 2. & 3.*

Procuratores. Casus. Decuriones dicuntur exercere actiones reipubl. hæc Bar. In glo. 2 ibi nisi oẽs simul. hæc glo. vult dicere, quod omnes decuriones simul debẽt esse in creatione actoris, sed dic cõtra, ꝙ imo possunt constituere actorem, vel sindicum,

dicum, dum tamen sint duæ partes. ff. qnod cuiusque vniuersi.no.l.nulli.cum ibi not.ita tamen vniuersitas potest facere procuratores, dum tamen sit maior pars.supra de sacrosan. eccl.auth. hoc ius porrectum. & pro hoc.ff. de mu. l. quod maior. & ꝙ etiam ipsa vniuer. possit constituere,habetur.ff.ꝙ cuiusque vniuer.no. alle. l. nulli. Et not.ff.ad Trebel.l.ita tamen in prin.Sed nun-
a quid quilibet ex cõsulibus potest agere per se, ᵃ dicunt quidam, ꝙ non per l.nulli.& infra eod.l. nominationum supra alle.sed quia dico,ꝙ ita in habentibus administrationem publicam potest insolidum administrator ita in consulibus. ff.de offi.consul.l. 1.& in tutoribus.ff.de admi.tu. l.decreto.& ff.de cura.bon. dan. l.2 §.si plures.& de cura.bo.l.2.§.fi ita not.gl.supra si vnus ex pluribus.l.r.non ob l.1.de offi.consu.quæ infra loquitur in administratore constituendo. Sed si velit agere per se potest quilibet insolidum: sed cur tam variæ?dico ꝙ ideo quia facilius permittitur agere habenti administrationem, quam administratori dato,ita est in tutore, supra de procu. l.neque,& pro hoc ff.de diuer & temp. præ.l.pe. §.item adiiciendum. Item non est hoc mirum si
1 per se possit agere cum sit eius persona pro approbata,non tamen cum alium eligit est ita persona illius approbata nisi interueniant duæ partes,vt d.l.nulli. Idem dicerem in iudice ordinario: sed secus in iudice delegato,vt ff de offi.cõsu.l. 2. l.nulli.& ad mu.l.si administrator.& l. ea quæ. sed secus in delegato, vt dixi.& not.ff.de re iudic. l. Pomponius. & ratio diuersitatis: quia non est ita approbata persona delegati, vt ordi. cum sit ordinarij per principem approbata in authen.iusiuran.quod præsta.vel ideo quia in ordinarijs est maior occupatio eum plura sint eis negotia commissa, & forte ita retractarentur negotia: secus in delegato cum vna causa regulariter eidem comittatur.vnde propter absentiã ordinarij vnius si omnes requirerentur turbarẽtur negotia: & idem dicerem in procuratore ad plura negotia ne absentia vnius esset nociua domino.ff.man.l.creditor.§.duobus, licet gl.videatur.no. contrarium.ff.de procu.l.pluribus. & idẽ dicerem in pluribus tutoribus, & hoc idem dicerem in pluribus executoribus testamenti, vt quilibet posset insolidum explicare executionem, & hoc fauore testamenti, vt ita tenet Dyn.ff. de fideicom.l.si legatario.§.duobus.Rebuffi.In gl. 1. ibi decuriones.ista expositio non videtur bona: quia decuriones non agunt per se, sed constituunt actorem vel sindicum.ff.quod cuiusque vni.l. nulli. & not.in gl. seq. sed dic, ꝙ ista gloss. habuit respectum ad hoc, quòd qui per alium facit per seipsum facere videt.supra,vbi & apud quos.l.fi. & ff quod cuiusque vni.l. item eorum. §.1.constat ergo, ꝙ ad officiũ decurionum spectat constituere sindicos.ff.quod cuiusque vni.l. nulli.& l plane & infra e.l. nominationum. Dy. procuratores autem ipsi decuriones aut consules facere non possunt, saltem ante litem contesta.l.neque. C. de procur. & est ratio quia non sunt domini.arg l.1.ff.de procu.sed ipsa vniuersitas bñ põt facere procuratorẽ cũ sit dña in authẽ.de san.epi.§.si qñ aũt cã emerserit. pro hoc ff.de fideius.l.mortuo, & infra de re mili. l.tam collatores.§.vt aũt lib.12.Rebuf.Itẽ dic ꝙ licet decuriones cõstituerint sindicos ad agendum ꝙ ipsi etiã agere põt arg.infra eo.l quinq;.ff quod cuiusque vni l.sicut municipii. nec ob. ꝙ agere noĩe alieno sit vile officiũ.arg.infra eo.l. si quis procuratorẽ:quia illud verum est, qñ quis agit nomine priuati: sed secus nomine publico cum in hoc meliores eligantur, vt infra l.ad subeunda. & supra de condi.in pu. horre. l. 1. & vtrum vnus consulum possit agere sine alijs, dic vt no. supra si vnus ex plu.tu.l.1.& quis iuret de calumnia in cã vniuersitatis,dic vt ibi no.& ff.quod cuiusque vni.l.item eorum. §.actor. & supra de iura.calum.l.fi.§. hoc etiam in gl.de fer. In gl.fin. ibi nisi oẽs simul.s.sint pñtes subaudi vlti.vel saltem duæ partes in l.nominationũ.j.eo.&c.l.nulli.cũ l.seq.ff.qđ cuiusq; vniuer.secũdũ Bar.& doc.

ADDITIO.

a Per se. Conclude ꝙ sic ita not.late Spe.qui hãc q.plene examinat in ti de procu.§.ratione,aut formæ,vers. quid si plures & an possint sindicum vel procuratorem constituere, & in quo numero debent esse,& an singulorum requiratur expressus consensus,vel omnium simul vide not. in l. obseruare in 4.col.& infra,ubi posui in addi.supra eod.

LEX XXXI.

Ex omnibus domibus. Cas. Nulla domus priuilegiata quem eximit a publicis muneribus. & occultatores eorum infames sũt, & eorum bona publicantur. In text. ibi origine. s.qui filius curialis Odo & iacturam, ibi amissionem Dy. extimationis. i. famæ quia erant infames Dy.in gl. 2.ibi de domo põt tamen compel-
a li alijs remediis iuris, ᵃ vt supra eo.l. si ad magistratũ,& l.qđ ignauiæ.& infra e.l.quamuis.puto,tñ idẽ quocũq; mõ ad publicũ vocetur officiũ. ar 3.e.l.si ad magistratũ in fi.nec refert vtrũ origine vel alio mõ sit curialis, vt l.qcũq.j.eo.Bar.

ADDITIO.

a Iuris.Hũc tex dicit esse sing.Ludo.Ro.in l.4.§ prætor ait.ff. de dam.infec.quẽ referunt & seq Alex.& do.Iaso.in l.plerisque ff.de in ius voc ad hoc ꝙ qs inuitus põt ad officium acceptandũ de domo extrahi.pro quo adde & qualiter puniat nõ valẽs acceptare qđ no.i l.si ad magistratũ i fi.i addi.sup.e.

LEX XXXII.

Fabricenses. Casus. Fabricenses pristinæ cõditioni restituant, qui nõ leui, sed magna inquietudine pulsentur. vel sic etiam de collegio fabricensium curialis extrahitur, & collegium punitur. hoc dicit Bar. In tex.ibi,curialem,quia sunt filij curialis. Dyn. & ibi ciuitatis,se transferendo ad vniuersitatem fabricæ non leui, sed magna. Dy.pulsentur,quia extraordinarie puniuntur, vt hic & in bonis, vt supra l. proxim.Dy.

LEX XXXIII.

SVMMARIVM.

1 *Corporalis pœna, an & quando in pecuniariam mutetur.*
2 *Miles & decurio, an & quando possunt subijci tormentis.*

Offi-

3 *Officialis delinquens an plus punitur, quam iudex. Delinquitur plus in faciendo quam in non faciendo.*

Omnes iudices. Casus. decuriones cruciatibus plebeiorum non subduntur, & qui contra fecerint puniunt. Dyn. primo ponit decuriones non esse puniẽdos corpore. Secundo punit iudices cõtra facientes. Tertio punit cæteros officiales. secunda ibi ꝙ si quis. tertia ibi & officium. Bar. In text. ibi a consuetudine quæstionandi decuriones Dyn. erroris. quia siue scienter siue ignoranter deliquerit non punitur. An. & ibi cruciatib. idest tormen-
1 tis. Dy. de Securo. pertinaciã. i. audaciã. Dy. quinquaginta imo videtur, quód in tantũ debeat puniri sicut iudex vt supra de app. l. iudices. sed dic ꝙ eadem pœna debet puniri veruntñ pena cor-
a poralis mutatur hic in pecuniariã qd potuit ᵃ. ff. de his qui not. infa. l. quid ergo. §. pœna grauior. & l. si seuerior. & sic punitur plus pręses ꝙ officialis qui plus delinquit: vnde efficit infamis, quod plus est omni pœna pecuniaria arg. ff. de pœnis l. seruorum in fi. glo. de ser. In glo. 1 ibi. §. 1. quod facit contra officiales qui puniunt clericos propter consuetudinem, non enim seruanda est. Itẽ facit contra curatos, qui exigunt pro sepultura crismate vel oleoratione consuetudinis contra formam iuris imo tanto damnabiliores quãto diutius fuerint obseruatæ vt extra de sy. c. nõ satis arg. ff. de furtis. l. ei qui & l. itaque & l. cũ qui
2 §. is autem. In glo. super verbo subcundum argu. huius l. dicunt quidam, quód milites in quæstione falsi possunt quæstionari quia latior probatio requiritur in crimine falsi supra ď testi. l. nullum. & l. vbi falsi supra ad l. Cor. de fal. Sed dico con-
b tra ᵇ per l. milites. supra de quæsti. Item speciale est vt quæstionetur in crimine maiestatis lesæ supra ad l. Iul. ma. l. nullus. Item quia in crimine falsi parcitur magis militi quam priuato. supra de his q se def. l. 1. non ob. l. nullũ. quia non dicit ꝙ quæstionetur sed ꝙ puniatur. Item opp. ad 2. respon. l. huius. de l. decuriones. supra de quæstio. sed dic, ꝙ in ɔtẽptũ totius ordinis subijciebatur
3 qõni, hic nõ. Item habes hic in fi. ꝙ magis punit officialis ꝗ iudex, sed ꝫ cũ iudex peccat in faciendo officialis in non faciendo. ff. de vsu. l. cuiᵃ § denique & ff. solut. matrimo. l. si mora. vbi glo. not. quod magis delinquat in faciendo quã in nõ faciendo; sed dic quod iudex plus punitur cum pœna infamiæ puniatur & non officialis, quæ maior est omni pecuniaria ff. de pe. l. in seruorum in fi. & sup. co. l. infamia. vnde circa hoc dic quoniam aut iudici imponebatur alia pœna corporalis vltra pecuniariã, & tũc potest minus puniri in pecuniaria iudex quam officialis, vt hic & pro hoc insti. vi bo. rap. in prin. Aut nõ punitur iudex pœna corporali, & tũc aut maior culpa deprehenditur in iudice ꝗ in offic. & tunc maior pœna pecuniaria ĩponit iudici, ꝗ officiali vt supra vt oẽs iu. tã ciui. l. 1. §. officiũ. aut reperitur iudex in pari pœna & tunc puniunt pari pęna. sic ꝙ oẽs offi. in simul nõ puniunt quantũ solus iudex supra de cano. lar. tit. l. 2. in fi. & l. 3. in fin. & supra de excu. mu. l. pen. in fi. Rebuffi.

ADDITIO.

a Potuit. Dic ꝙ hoc est verum ex consuetudine vel ex causa rationabili not Spe. in tit. de actore. ver. quid si iudex & ibi per eum cõcor. Sed quid si condemnatus malit pęnam corporalem qua pecuniariam soluere, an audiatur not. Bal. ꝙ nõ in l. quicunq; in pe. col. de ser. fugi. per l. pollicitationibus ff. de ser. fugi. & quod si aliquis possit eo inuito pro eo soluere & an iudex possit eo ẽt inuito accipere de bonis suis ꝓ pęna. not. ꝙ sic Pau de Ca. in l. non tñ, & An. in l. cõsulum de appe.
b Contra Adde ꝙ nõ tñ decurio non potest torqueri nisi pro crimine lęsæ maiestatis vt dicitur hic & per Saly. in l. decuriones. supra de q. sed etiam ille qui fuerit decurio vt not. Bal in l. nihil & in l. milites & in l. Diuo Marco. eo. titu. Et quamuis Cy. in l. 2. supra ad l. Iul. maiest. & idem cum Ang in l. milites supra ad l. vel quæ personæ ad finem de q. tenuerint ꝙ milites nostri temporis non gaudeant illo priuilegio. contrariũ voluit Saly. in l. 1. & ibi do. Ias. in l. eo ver. vnum tñ no. supra de iur. & fac igno Bar. in alle l. milites. & Alex. in l. Centurio in ꝑ col. ff. de vulg. & pupil Addo, ꝙ non valeret consuetudo in contrarium not. hic Bart. Dom. Salon. may. in l. de quibus. in 4o. col. ff. de legi.

LEX XXXIIII.

SVMMARIVM.

1 *Procuratoris officium est vile, quod procedit in procuratore priuati, secus si sit fisci vel episcopi. non tamen infamat.*

Si quis Casus. Decuriones siue curiales procuratores esse non possunt. Dy. vel sic consiliarius non debet constitui procurator & constituens punitur. h. d. Bar. In textu. ibi si quis scilicet nobilis Dyn. mandãdam subaudi & mandauerit Dyn. depulsa idest de priuilegio cuiuslibet excluso Dyn. infamissimam respectu honoris decurionatus Dy. vilitatem alle. quod miles qui vile officiũ exercet puta fodit nõ hẽat priuilegia militaria, vt infra de decurio. & sta. l. per id tempus §. locati l. conductores. & l. milites infra si curia. relt. ei l. 1. & infra nego. ne mili. l. 1. quod est verum si voluntate secus si necessitate. ff. de offi. cosul. ar. supra de ope. li. l. 1. licet milites olim consueuerint arare. infra de fu-
1 limi. l. fi. In glo. fi. ibi officium procur. est vile: & ideo videmus quod aduocati nullo modo volunt esse procuratores Barto. in gloss. 2. ibi officium procur. Hoc verum procuratores priuati non principis vel alterius magnatis vel rei publicæ. ff. de procur. l. filiusfamil. §. miles iuncta. l. frustra. infra de digni. Item procurator fisci est nobilis, quia iudex. supra vbi causæ fisc. l. 2. iuncta. l. cum prætor. §. 2. ff. de iudic. procuratores: non tamen dico ꝙ officium procuratoris priuati sit adeo vile, quod infamet quia non est de illis modis quibus quis infamatur, quos habes. ff. de infami. l. 1. & per totum. nec ob. hæc. l. quia
a hic exercebatur per illum qui erat in dignitate,ᵃ ideo infamat secuta tamen sententia. ff. de insa. l. athletas.

ADDITIO.

a Dignitate. Infero ex his, ꝙ doctor vel nobilis qui alias gaudebant priuilegio nobilitatis & erãt imunes a muneribus personalibus, si fiant procuratores nõ gaudebunt amplius dicto priuilegio. vt per Guid. Pap. decis. 92 ratione. deci & quod ibi posui in addi. quod non procedit in procuratore principis, fisci vel episcopi. vt not. Barto. in l. 1. in princip. in 2. colum. ff. de procu. Card. in cle. fi. eo. tit. & verũ decurio possit esse procurator priuati. dic, ꝙ nõ & conclude ꝙ nõ vt per Spe. in tit. de pro. §. 1. ver. itẽ excipitor ꝙ est miles nisi in cã salutis animarũ no. Arc sing. in c. scriptum. 6. q. 3. refert & sequitur Do. io fin. in ver. mulier & quid de militibus nrĩ tẽporis vide Bar. in l. filiusfa. §. veterani de procu. & no. in addi. supra proxi.

athletas.§.calumniator.nec obst.insti.de excep. §.fi.quia non negat,quando non infamis posset esse,arg.ff.de arbi l.2.§.fi.& l.perinde.ff. de post. l.1.§.sed his personis iuncta l.bene.supra de tut. illu.pe.doct. Et ibi esse, & ideo potest esse infamis procura.instit.de excep.§.fin. An.& ibi vile hæc Rebuffi.l.non habet locum in magistratu & procuratore fisci,vt C. vbi causæ fisc.l. ad fiscũ. & l.nullum.qui iudicare possunt. Ant. ibi quod non possent si essent infames. vt ff. de iudiciis. l. cum pretio Rebuffi.

LEX XXXV.

SVMMARIVM.

1 *Doctorum filij gaudent patris priuilegijs. Item ius quod quis hēt non amittitur per non vsum,si casus non euenit.*

In filijs. Casus. Decurionum filij a muneribus publicis non excusantur licet fiant aduocati. Dy. in tex. ibi retinendis.idest compellendis ad seruitium curiæ, cui pater erat annexus. Dy. Primo dicit vetera iura seruari in filijs decurionum. Secundo, ꝙ officium decurionis non liberat, quem a curia. Tertio ꝙ vbi non exigitur officium quia non expedit, ius non perditur. Quarto quia filij magistrorum non nabēt immunitatem a curia. Secũda ibi eos.tertia ibi, quæ & si. quarta ibi ipsos quinetiam. In tex. ibi decreta, quæ præcipiunt eos detineri in conditiõe paterna Dy. custodiat.idest custodiri faciat filios decurionum. Dy. compellat præterquam aduocatos fisci & alios, de quibus dicetur infra eo.l.fi.Bar.In tex.ibi aduocationis nō obstantum curiæ præferri aduocationi. Odo.& si necessitas 1 non exigit.no.bene hunc text. si enim habes ius eligendi rectorem in aliqua ecclesia, & per centum annos nō elegisti, quia non expediebat, nō perdis ius tuum. Bart. Item facit si princeps ad quem pertinent bona steterit per cẽtum annos, quod non fuerit vsus, quia non habuit locum, non perdat ius.pro hoc supra de anna. excep. l. fin. In fi.tex.ibi obnoxios esse.h c est argumentum, quód priuilegium doctorum non detur eius filiis, quod tamen non est verum vt infra de professo.& me.l.medicos.& l.fi.sed hoc hic facit fauor curiæ. Ant.& ibi decernat, si licet tua sublimitas.Dy.In gl.3.ibi curiales,vnde licet nō sint necessariæ pro re publica dictis aduocatis iu dici munera nihilominus retinentur. Dy. In gl. fi.ibi quæ sunt contra: quia non est absurdum, imo permissum,quia pater habeat excusatione filij. not.ff.de muñ. & hon.l.3.§.quamuis.de decurio.& infra de his.qui nu.li.l. fin.allegatur, ꝙ si quis possit exigere collectam pro filia mantanda & non habuit filiam, vel non maritauit de l. a annis, ꝙ præscriptio non currat contra eum.ᵃ Sed contra per l.ff.de no.oper.nun. ¶ prætor. §. hoc interdictum. Item facilius impeditur ius futurum,quam factum, vt ff. de vsufru.le.l. Sempronius: scilicet. Sed credo primum verius, ꝙ non currat quia nō præscribit quis contra seruitutem,nisi quãdo vtitur libertate, vt ff. quemadmodum seruit. amittan.l.si quid alia. sed isti non fuerunt vsi libertate, nec interpellauerunt aliquam seruitutem cum non habuit locum ser uitus ergo,&c. & pro hoc, supra de præferi. 30. anno.l.cum notissimi. §.illud,nec obst. l.prætor quia ibi erat in potestate illius, quód vteretur illo iure:& ideo potest sibi negligentia imputari, & sic præscribitur alias non præscribitur, & sic facilius currit in quærẽdo quam in quæsito præscriptio.ff.de reg.iur. l. qui potest facere, & pro hoc supra,de ann.excep.l.1.in fin.

ADDITIO.

a Contra eum. Adde ad hoc Bal.in l. hæc aũt iura.ff.de seru. rustı prędi. Bar. & Io.de Platea in l. cum scimus. §. illud.infra de agri.& censi.lib.11.Inno. & doc.in c.cum dilectus. de capel.mona.Abb.& ibi Feli. colum.mihi 7.versi. & inquantum Abbas, & Inno &c de præscrip. Io Fa in § penul. col. penulti.insti.de iu. person.melius per Bald.in c.ex parte ade. Cle.3 de testi. vbi dicit esse casum mirabilem io c. sancimus. in ver si non fuerit necesse.de feu sine cul. non amit.in feud. adde late per Fely.in c.cum accessissent. col.mihi 10. versic. Secunda regula est,de consti.

LEX XXXVI.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudinis effectus extra territorium, vbi viget non extenditur.*

2 *Concessio generalis plus valet, quã specialis. Et an per statutum, vel consuetudinem possit induci, vt quis sit nobilis ex linea materna.*

Exemplo. Casus. Sicut fili senatorum sequuntur conditionem patris sic filii decurionum, nec valent rescripta cõ a traria. ᵃ Dy. In tex.ibi vnusqsq; s.filius decurionis.Dy.& An.delata.idest concessa.Dy.defensa, idest sibi obtenta origine matris. Dy.pro more. idest consuetudine Dy.in fi.tex.ibi exceptio,sub audi, quominus ad ministrandum officium paternum teneatur, quando talis consuetudo quæ est contra ius, vel vtilitatem publicam non est seruanda, vt supra eo.l.omnes iudices.in authē. vt nulli iudi. § fin.pone consuetudo est in aliquo loco, vt nullus delinquens remittatur ad aliquem locum, vbi deliquit, quærit, an valeat talis consuetudo? videtur quód sic:quia lex potest hoc inducere, ergo & consuetudo. supra vbi de cri.agi oportet.l.1.ff.de legi.l.de quibus. Item qa consuetudo, vbi aliquid expetitur est seruanda. 1 ff.de testibus.l.3.Sed credo contra per istam. l.in fine.quia effectus consuetudinis non extenditur extra territorium vbi est consuetudo: quia nec effectus,l.extra imperium. ff de capti.l.in bello. §.manutenendo.& no.supra, quæ sit long.cõsue. l.secunda. supra de summa trinit.l. cunctis, sed si di-

ADDITIO.

a Cõtraria Adde an sit idem in filijs priuatorum per Bar.in l. 1 § de matris ff.ad Sylle glo. 32 q 4.c.liberi.doc.c 2. de conuer.in fi. Bal. & Doc.in l. liberos.& l.filiam. & io l. fœminæ. ff de sena Bar late in consi. inci.in nomine Domini.dubia oc currentia. & Alex.in l.assumptio §.1.ff.ad muni. vbi concludunt regulariter ꝙ sic.maxime quoad originem. Adde tamẽ ꝙ potest a matre denominari, quæ sit patre nobilior. vel qõ pater est mortuus.not. Barba.& Doc.in c.Raynutius io prin. de testam. Dyo.in l.a. & ibi addidi aliquid.ff. de liber.& posthumis.

ſi diceremus , ꝙ ille nõ eſſet reuertendus ad lo-
cum vbi deliquit, tunc extenderetur extra terri-
torium effectus conſuetudinis quod non eſt di-
cendum.extra de conſti.c.licet. & probatur etiã
in l.iſta.& per hoc in auth. vt nulli iudi.§.ſi quid
2 vero comprehenſorũ.In gl.3. ibi poteſt conce-
di & ita plus valet generalis conceſſio quã ſpe
a cialis [a] licet videretur cõtra per l.& ſi quis.§ quæ
ſitum.ff.ſi quis cau.ſed hoc facit fauor multorũ.
An.l.fi.in fi ſed hic erat conſuetudo talis contra
ius publ.ſeu contra vtilitatem publ.& ideo non
ſeruatur vt ſupra eo.l.omnes & in authen.vt nul
li iudi §.2.colla.9.Not.ex fi.tex. quod non valet
conſuetudo nec per conſequens ſtatutum quod
quis cenſeatur nobilis vel ignobilis ex proge-
nie materna;reprobat hic tex.mores& ꝯſuetudi
nem quæ contrarium inducerent:quod not.per
petuo Barto.

ADDITIO.

a Specialis adde ad dem Do Nico. Boerii, io addi.ad Dy.&
eundem Cy etiam in regula gener.ver.itẽ opponit & ibi ali-
qua ad hanc mate. oo.digna de reg.iur.

LEX XXXVII.

Quotienſcunque. Caſus.Qui fa-
ctus eſt curialis
per originẽ vel ſnĩam nõ põt a curia eximi per
principale reſcriptũ.h.d.Dy. In tex.ibi aliquid.ſ.
ꝙ ſint excepti ob oneribus curiæ Dy.latũ.i.pro-
latum.Dy.iudicium.i.ſententia inter partes pro
lata a qua non fuit appellatum.ſupra eo.l.2.Dy.
iuſſionis,ideſt reſcripti. Dy. in glo. ibi curialem.
ſcilicet iudicium & origo vt hic.item oblatio in
fra.de his qui ſpon mu.ſube.l.3.Item votum vt
infra.c.l.quis tam.Dulius.& Dcu.

LEX XXXVIII.

Ne quis. Caſus. Non dẽt quis conſequi
præmium vnde pœnã meretur.
Dy.vel ſic & melius: pœna nõ debet ꝯcedi quæ
habeat honorem annexum ei qui curia fugerit
h.d.Bal.In tex.ibi officialium i.delinquẽtiũ.Dy.
ſpecie ideſt ſub aliqua ſpecie pœnæ ratione de-
licti imponendæ. Dy.ſi quis ſcilicet officialis ob
hoc ſcilicet vt poſſet curiam eultare Dy. ingeni
tis.ideſt teneatur ſubire officia ad quæ tenebat
ipſa origine Dy. eorũ ſcilicet iudicum. In gl.in
verſ.ingenitis ibi honores.§.1. ſimile no.infra de
tabul.l.2.Rebuffi.

LEX XXXIX.

Curiales. Caſus.Curiales licet dicant ſe
de domo principis retrahẽdi
ſunt ad curiam: & damna publica reſarcire de-
bent. An.in tex.ibi noſtræ quia dicat ſe natum in
domo noſtra.de Sceu.

LEX XL.

Quilibet. Caſ9.ſi decurio vel aliquis exa
ctor aliquid vltra debitum a-
ſcripſerit vel exegerit damnatur ad op9 metalli
An.vel ſic,decuriones vel alij officiales in officio
eorum delinquentes plumbatorum ictibus fe-
a riuntur [a] h.d.Bar.In tex.ibi decoctorũ. i. exacto-
rum.Dy.vel erat ille, q decoquit aurũ & inde fa
cit maſſam auream.Odoſ. pro quo infra de aur.
pu.proſequ. l. 1. vel erant decoctores pecuniæ
publ.ideſt qui pecuniꝫ præerant, dum exigeren-
tur tributa vel ſuperindicta,& aliquid vltra debi
tũ exegerit &c. An. al.ſuper infra de fun.rei pri.
l.2.in fi.in exactione not.contra perfidos exacto
res tributorum Rebuffi.

ADDITIO.

a Feriuntur. Confirmatur conſuetudo italica circa vltimi ſup
plicij nobilibus impoſitionem qui eos ſuſpendere nõ faciũt
quoniam eſt genus ſupplicij vilium perſonarum vt no.Bar.in
l.capitalium.§.ſerui.ff de pꝫ contraria autem & diuerſa eſt in
gallia conſuetudo.no.idem.Bar.in l.deſertorum.ff de re mili.

LEX XLI.

Decurio. Caſus.Si quis ex natiuitate aſtri-
ctus fuerit curiæ priuilegio prin-
cipis aut propter ſenectutem non admittitur.
Dy.in tex.ibi meruit qa fuit natus ex patre decu-
rione. Dy.ſuffragijs ideſt reſcriptis vel auxilijs ꝑ
ſcripta conceſſis Dy. No.in fi.tex.ꝙ immunitas
non tribuit exemptionem ab actu qui breuiter
expẽdit.Bar.Itẽ no.hic ꝙ ſenes dẽnt electionib.
intereſſe & vocari ad eas faciendas Dulius.In gl.
3.ibi a natiuitate quia fuit natus ex patre decurio
ne.Dy. In gl.fi.ibi citius alias contra,Imo ſegni9
arg.infra quãdo & qui.q.pars.l.2. & not.ff.de ad
mi.tuto.l.3.& ibi per Doct.In gloſ.quæ eſt ſuper
verbo ſenectutẽ ibi ſecus eſt ex poſt facto,& ita
citius impeditur incoandũ quam impediatur
iam incoatum. ſic eſt.ff.qui ſunt ſui vel alieni iu.
l.patre.tamen in cõtrarium facit.ff.de arbi.l. nõ
diſtinguemus. §. ſatiſdatio. de quo ibi per gloſſ.
& Doctor.

LEX XLII.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus ſuper teſtamentorum ſolemnitate ſtatuere non
poteſt.*

Militaribus. Caſus. Magiſtri militũ , &
alij milites comites duces
ac alij magnates non ſe intromittant de factis
curialium , & per expreſſum prohibentur pu-
nire curiales ſiue aliquam pœnã eis inferre , & ſi
fecerint punientur.Dyn.& Bar. In text. ibi cum
curijs ideſt ſe non intromittant de factis curia-
lium Odoff. licitum ideſt permiſſum poteſtatis
hic eſt argumentum ad quæſtionem ꝙ ſi epiſco-
1 pus ſtatuat ꝙ non teneat teſtũ niſi eſſent duo ſa
cerdotes præſentes,ꝙ epiſcopus non poſſit hoc
facere, & ꝙ ciuitas non ſubeſt ei in tẽporalibus
ſeu ſecularibus & ius teſtãdi eſt ſeculare nõ aũt
ſpirituale Dy.ſuper verbo ꝑt hoc dicit , ꝙ magi
ſter militũ nõ poteſt eſſe ĩ cauſis decurionũ:ſed
nũquid volentes poſſunt eius iuriſdictionẽ pro-
rogare,videtur quod ſic ſupra de iuriſdi. om. iu-
di.l.1.& de iud.l.1. Sed dic contra per l. ꝗ vetera.
l.fi.& eſt rõ ſpecialitatis , ꝙ non prorogetur iuriſ
dictio iſtius magiſtri quia poſſet inferre minacẽ
terrorem vt infra vt ruſti.ad nullum obſe.deuo.
l.2.& infra de meta.l.deuotum. In fi.tex.no.pœ-
nam.10.librarum auri contra iudicem punientẽ
curia-

curialem, cum punire non poterat cum sibi non erat subiectus, Iac. Rebuffi.

LEX XLIII.

Omnes. Casus. Curię astrictus eam dimittere non potest etiam ex principali rescripto. h. d. Dy. in tex. ibi astricti, quia de curialibus fuerunt nati. Dy.

LEX XLIIII.

SVMMARIVM.

1 *Filij sequuntur conditionem patris, & non matris, & ratio adducitur.*
Incohandum facilius impeditur quam inceptum.

Nullus. Materni, quia habebat matrem de genere decurionum. nam propterea ipse filius non efficitur decurio. Ant. de Bar. Casus. Ex filia decurionis non fit decurio hoc intendit Dy. In tex. ibi vinculis. s. curiæ. Dy. illigetur, id est obligetur. Dyn. à quibus, scilicet functionibus ipsa, scilicet mulier. In fi. tex. nota. bonam rationem quare in honotibus & digni-
a tatibus, quis sequitur patrem & non matrem[a], quia non potest habere à matre, quod ipsa ma-
1 ter non habet, & intellige, quia mulier non potest: illam enim ab auo nō habet aut parente: sed marito, vt l. fœminæ. ff. de sena. & l. 1. & l. mulieres. ꝫ. de dig. lib. 12. Bar. iuncta. l. 2. ff. de reg. iur. In glo. fi. ibi. item nota. & sic est argu. ꝙ non miles non potest facere militem, nec ille qui non est doctor, &c. quod non est verum nisi militās haberet iurisdictionem vel superioritatem in militando vel potestatem hoc faciendi à superiore & ambo essent milites, vt l. apud filium. ff. de manumis. vindi. pro hoc. l. quod nostrum. ff. de vsufr. Item quia nil noui dare videtur sed nobilitatem declarare argu. ff. de ac. re. do. l. adeo. §. cum quis in fi.

ADDITIO.

a Et non matrem. Facit hoc ad arg. ꝙ nepos ex filia non succedat in feudo stante statuto, quod in illo soli agnati succedant. de quo vide plene, per Do. Nico Boerij in li. consue in tit. de testa §. 2. in glo 1. & ratio ponetur in c. statutum per ge. de hære lib. 6 & per Bal. in l. 1. in lec. antiqua versi. quæro cum interdum sup. de condi. inser.

LEX XLV.

SVMMARIVM.

1 *Inopia an, & quæ excuset a muneribus.*

Ad subeunda. Casus. Ad munera publica diuites idonei, & non pauperes debent eligi. Dy. In tex. ibi dignissimi, alias dignissimus. functiones publi. id est, munera publ. Dy. In fi. tex. ibi possunt imo videtur, quod inops à personalibus non excusaret. ff. de mu. & ho. l. 4. §. inopes, sed ibi de inopia tolerabili quæ non excusat: sed intolerabilis excusat: vt hic eum similibus. Dyn. nisi sibi constituatur salarium, vt dicitur in mtore argum. l. à tutoribus §. fi. ff. de adm. tuto. Oldradus.

LEX XLVI.

SVMMARIVM.

1 *Ratificatio an rehabilitet actū, vt tunc valeat, vt ex tūc.*
Consules qui constituere, & de nouo sibi creare possint. & num. 3.
2 *Consules sunt loco decurionum.*
3 *Defensores locorum pro quo, & cuius cōsensu eligantur.*
4 *Consensus maioris partis vniuersitatis quando & in quibus sufficiat.*

Nominationum. Casus. Electio à duabus partibus curiæ facta tenet Dy. not. ꝙ illud ꝙ facit maior pars habetur ratum. pone ꝙ ab initio nō facit maior pars, sed duo vel tres, sed postea per maiorem partem ratificatur nunquid valet vř ꝙ sic. s. de iure fis. l. 2. ad mu. l. fi. ꝫ. quia vbi requiritur maior pars, ratificatio non valet arg. ff. de acqui. hære. l. si quis mihi bona. §. iussus, & s. de bo. quæ li. l. fi. §. necessitatē, & ibi glo. nam talis ratificatio non pōt habilitare actum, vt tunc valeat
a actus, vt ex tunc[a]. de officio proconsul. l. obseruare in fi. nec à tpe ratificationis, quia oēs debēt esse præsentes quod hic non fuit arg. ꝫ. de leg. l. 1. in fi. s. eo. l. 2. pro hoc instit. de autho. tu. §. tutor. nec ob. ꝫ. quia ibi poterat valere actus ex noua
1 confirmatione Doct. Quæro vtrum habitatores alicuius castri, qui alias non habuerunt consules ꝓssint sibi creare de nouo, dño illius castri ꝫdicente: vř ꝙ sic quia qñ aliquid ꝯceditur videntur concedi ea sine quibus id ꝯcedi vel esse non pōt. ff. de iuris d. om. iu. l. 2. ff. de procu. l. ad rem. & l. ad legatū: sed talibus castris ꝯcessum est de iure hr̄e aliquid cōe. ff. ad Trebel. l. omnib. de cōdi. & de. l. municipibus de leg. 1. si hæres. §. viris, ergo videtur per ꝯsequēs ꝙ possint hr̄e ꝯsules per quos talia cōia ministrentur arg. ff ꝙ cuiusq; vni. l. 1. §. quibus. Item idem iudiciū est de parte quo ad partē, & de toto quo ad totū. ff. d rei ven. quæ de tota. & derelic. an pars: sed qualibet singularis persona pōt hr̄e ꝓcuratorē & defensorē negotiorū suorū. ff. de ꝓcu. l. 1. ego vř ꝙ incolis cuiuslibet loci sit licitū hr̄e ꝯsules per quos bona cōia regantur. Itē quęlibet ꝯgregatio pōt fieri ꝓ iustitia ꝯseruanda, vt no ff. ꝙ cuiusq; vni. l. 1. ad quod. ff. de coll. illici. l. fi. sed tales habitatores creando ꝯsules hoc faciūt ꝓ sua iustitia ꝯseruāda ego, &c. pro hoc vř casus. nā illi decreta professione pñt sibi eligere iudicē vel aliū ad quem gubernatio professionis pertineat. s. de iuris d. om. iudi. l. fi. & societas eligit sibi magros. ff. de pac. l. item magistri. ad qd in auct. de desen. ciuit. § interim cum gl. itē quia nō reperitur prohibitū ego, &c. ff. ex qui. cau. ma. l. nec nō. § qd enim. ꝯrium credo, qa nullus pōt concedere immunitatē nisi princeps
b vel alius superior[b], quatenus ipsum tāgit ar. s. de immu.

ADDITIONES.

a Ex tunc. Adde ꝙ imo potest, vt not Doct. in l. si quis mihi bona. § iussum ff. de acqui. hære. & Bar in l. si fundus §. nesciēte. in 2. no. ff de dig & in l. obseruare. in 1. col. ff. de off. procons. & lega. Quod tamen fallit 8. fallen. quas ponit Bal. in l. fi. in 1. col. supra ad Mace. & Cardi in cle. 1. §. volumus. de fo. compe. & Do. Nico. Boerij in reg ratihabitionem. in addi. 1. circa medium. de reg. iur. Adde latius quam alibi per Panor. in c. cum omnes. num. 4. in addi. moder. 10 ver. sine consensu. col. 3. de consti & Do. Decium ibidem.
b Superior. Adde quæ no 10 addi. ad l 1. in addi. 1. supra ne oper. a coll. exi. isto li. & in l. vacuatis. 10 2. addi. 10ci. imo videtur quod non possit supra isto tit.

immu. ne. conce. in rubro & nigro: sed consu-
les habent immunitatem cum sint loco decu-
rionum, vt no. supra eo. in rub. l. a. & quia ab ex-
traor. vexationibus sunt immu. supra eo. l. curia-
les, & quia viles pœnas non patiuntur nec quæ-
stionantur supra eo. l. omnes. ergo qui tales im-
munitates dare non possunt consules creare nõ
poterunt. Item vbi aliquid noui statuitur debet
statui de consensu illius qui ius habet in re. ff. de
aqua plu. ar. l. in concedendo cum. l. seq. sed do-
minus illius loci habet plus iuris quã alius cum
2 sit dominus ergo, &c. Itẽ decuriones loco quo-
rum sunt consules, vt est dictum aliquam habẽt
iurisdictionem, vt infra l. duumuirum. ergo mu-
nicipes cum sint priuatæ personæ iurisdictionẽ
dare non poterunt supra de iur. om. iudi. l. priua-
torum. ad quod. ff. ad l. Iul. de ambi. l. 1. in princ.
pro quo facit. quia decuriones sic dicuntur: quia
quando castrum fundabatur de nouo decima
pars illorum qui ibi habitare volebant eligeba-
tur causa consulendi. ff. de verb. signi. pupillus. §.
decuriones, & not. supra eo. in rubrica: si ergo à
principio non fuerunt facti ex post facto non
poterunt creari: quia super creandis officialibus
consuetudo debet attendi supra de iure fisc. l. su-
per creandis. ff. ad municip. l. constitutionibus
in fi. Et de hoc tex. decreti in ratione, quia epi-
scopus non potest eligi in loco in quo nunquam
fuerit alias 16. q. 1. c. fœlix, & c. multum, ad quod
quia illi non possunt habere quibus nõ est con-
cessum specialiter. ff. quod cuiusque vniuer. l. 1.
in prin. & §. 1. Credo tamen ꝙ cum consensu su-
perioris vel præsidis possit creari arg. ff. quando
app. sit. l. 1. §. solent in fi. & quia inter regalia non
numerantur in feu. quæ sint rega. c. 1. Consule-
rem tamen quòd fieret saluo iure Principis arg.
in feu. de sta. & consu. contra. l. 1. & §. si non do-
minus temporalis de alodi. in princ. & infra de
nu. & ac. l. actuarios. idem credo in sindico, ꝙ
non poterit creari nisi consuetudo hoc induce-
ret. ff. ꝙ cuiusque vniuer. l. item eorum. §. sed si
ita. ver. sed hodie, & quia sindici appellantur de-
fensores. ff. de mu. & ho. l. munerum. §. defenso-
res ad quod supra de defen. ciui. l. defensores.
3 Cõstat autem quòd defensores creari non pos-
sunt sine consensu superioris. in auth. de defen.
ciui. §. interim, & qua ratione prohibentur con-
sules sic sindici, & eadem ratione prohibentur
vicarij, & loci conseruatores in authen. vt nulli
iudi. in prin. Guil. de Fer. de mor. ar. stara. loci de
hoc per Pe. Ia. in addi. magna. c. quidam dicunt,
& per Ray. Fabri. ff. de offi. præsi. l. præses: vel po-
ne sic casum. in electione sufficit adesse duas par
tes consiliariorum, hoc dicit Bart. In tex. ibi ad-
esse non possunt, hic tex. facit, quòd omnes de-
bent vocari ad sonum tubæ vel campanæ: vel
alias, vt est consuetum fieri in illo loco, vt not.
& dixi. supra eo. l. 2. Bart. In glo. 1. & ibi eligere,
hoc verum si volunt eligere maiorem magistra-
tũ à seipsis. ff. de mu. & ho. l. vt gradatim. ꝗ quem-
admo. ciui. mu. indi. l. maioribus. ff. eo. l. hono-
res. § is qui, & quod not. supra l. 1. & supra l. si ad
magistratum: si autem minorem se volunt eli-
gere possunt de aliis eligere, quia l. vbi supra all.
dat facultatem eligendi de seipsis: ergo non im-
ponit necessitatem. ff. de iudic. l. non quicquid.
doct. In ea. gl. ibi ad l. si ad magistratũ. dic, vt ibi
4 scripsi in gl. In ea. glo. ibi dicta. l. nulli. & C. de sa-
crosan. eccle. auth. hoc ius, & ibi nulli. Vbi not. ꝙ
a sufficit maior pars præsentium consentire [a], &
illa vera, hoc idem. ff. ad municip. l. quod maior
de reg. iu. l. aliud §. refertur, & dicta. l. vbi, & ff. ad
Trebellia. l. ita tamen in princi. & pro hoc. l. ista
in fi. Fallit quando agitur de magno præiudicio
vniuersitatis infra de ven. re. ci. l. fi. Item fallit vbi
ordinatio est contra ius commune, & cõtra for-
mam iuris communis de defen. ci. §. fi. Item fal-
lit cum agunt talia quæ non sunt de necessitate
seu non tangunt eorum officium quo ad hoc ne
præiudicetur absentibus. ff. de magi. conue. l. 1. §.
1. doct. de hoc per Bern. extra de consti. c. cum
omnes, & de elect. c. ecclesia. & per Dy. in c. om-
nes, & extra de elect. cap. quia propter, & pro his
vide Io. Fa. insti. de procur. §. fi. In glo. fi. in fi. ibi
agebatur de magno præiudicio: quia de dissolu-
tione totius actus, hic autem non. vel hic de ad-
ministrationibus talibus quæ de facili haberi po-
terant, hic autem non. Ber. de Deucio. Vel ibi
tractatur, ꝙ propter factum aliquorum tutorũ
officium cæterorum destrueretur infra de omni
agro deserto. l. quicunque. de quo per Dy. dicto
c. cum omnes de re iudi. & per Bar. in l. nulli. ff.
quod cuiusque vniuer. Rebuffi.

ADDITIO.

a Consentire. Adde an consideretur illa maioritas respectu ratæ rei vel numeri personarum per Bar. in l. 4. §. catho. in vlt. q. ff. de verb. ob. Bal. in l. fi. supra de auth. præ. glo. & doct. in l. plane. ff quod cuiusque vni. no. Bal. consi. 80. & consi. 128 vol. 2. Ludo. ro. cons. 353 Alex. consi. 25. colum. 4. & quod ibi no. in addi. vol. 5. & An. consi. 269. & Card. Alex. in c. nicena. col. 2. 31. dist. Et de ista regula cum suis fallen. vide per dictum Card. in c. non potest de re iudi. Bal. & Alex. in l. ciuitas. ff si cer. pe. Bart. in l. aliud. §. refertur. ff eo Albe. plenis. & Felinum in c. cum omnes. col. 5. versic. in eadem glo. cum seq. colum. de re iudi. & Panorm. in c. cum omnes. proxi. alle. & in addit. ad eum nu. 7. versi. ad vltimum. 5. col. in addit. in ver. in communi. ibidem.

LEX XLVII.

SVMMARIVM.

1 *Dignitas superueniens an eximat quem a iurisdictione sui iudicis.*

Doctoratus an sit dignitas & qualis.

Curiales. Casus. Honorati maioribus
reuerentiam debent alias pu-
niuntur. Dyn. In tex. ibi honorariam puta: quia
sit aduocatus fisci. Dyn. & Ant. vel est factus co-
mes secundum Bar. moderationi, idest, coertio-
nibus. Dy. despiciant. idest, contemnant. Dy. Ad
euidentiam huius. l. præmitte, quod no. infra eo.
l. Alexandrinis, & dicit hæc lex licet curiales ef-
ficiuntur comites debent tamen obedire suo in-
dici, hoc dicit. Alio modo potest intelligi co-
mitiua dignitas, vt in glo. tamen lectura quam
1 posuit est verior Bar. Et sic not. secundum Dyn.
quòd dignitas superueniens non eximit quem à
iurisdictione sui iudicis ordinarij, & sic si scho-
laris efficiatur doctor non eximitur à iurisdictio
ne sui iudicis seu doctorum, & idem si clericus
adeptus est dignitatem, vt non eximatur à iuris-
dictione sui episcopi, vt infra eo. l. Alexandrinis
& l.

& l.neminem iuncta authen.habita ad fi.C.ne fi.
a pro patre, & authen statuimus.C.de Epi.& cle.[a] Doctor enim consequitur dignitatem illustralem, vt not.doct.in tub.procemij.digestorũ, ibi cum dicit illustribus,& antecessoribus iuncto.§. ad istum ver.& vir illustris ex magisterio, & iuris Doctor.C.de iusti.eo compo.Rebuffi.Ex prima glo.not. quòd baiuli conciтare debēt omnes de curia. In glo. fi.in fi.secus si fuerit timor subuersionis reipub. quia tunc propter inobedientiam capite punitur.ff.de re mili.l.desertores.§.in bello. Sed si cesset talis timor, vt sic certa pœna à lege imposita, vt erat hic tunc arbitrio iudicis punitur, vt ff.si quis ius di.non ob.l. t.supra de mo.mulc.l.fi.ff.ex qui.cau.l.sed & si per prætorem.§,sed nec de.l.communi l.fi.ff.de polli.l.de pollicitationibus ad fi.& qui & à quibus.l. prospexit, & in feu. hic fi. lex.§. fi. doc.

ADDITIO.

a Epi.& cle. Adde q dignitas superueniens liberat à præstatione operæ seruilis. in l.nec patronis supra de ope. liber. vbi inducit, q scriptor factus rector studij, non teneatur amplius scribere, & de q.seq.s.an doctoratus sit dignitas, vide omnino per Alex.post Bart.in proce.digestorum,& in l.ex eo tempore.ff.de test.mili. Ang.in proce.insti Card in cle.1. & 2. de magist. Adde omnino per Alex.consi.94. vol.1 & per Fel.in c.1 & c.per tuas. in 1. col. de maio. & obe. aliquid per eundem in proce. decreta. colum.7.

LEX XLVIII.

In successione. Casus. Successores pro gestis prædecessorum tenentur.Cy. In glo. ibi est enim proximus agnatus. Ex quo nota, quòd in honoribus soli succedunt agnati. Dulius.

LEX XLIX.

SVMMARIVM.

1 *Iudæus, an & ad quos honores admittatur.*

Omnes. Casus. Curiæ obnoxius cuiuscunque sit sectæ tenetur. Dy. In tex.ibi tenentur. i. sunt astricti.Odof. superstitio-
1 nis.i. sectæ. Dy. In glo. fi. in fi.circa hoc dico, q inquantum decurionatus habet de onere bene competit Iudæis, vt puta facere expensas sicut decuriones; tamen Iudæus inter Iudæos potest omne munus inbire,& cum honore, vt supra de Iudæis.l.2.& l.Iudæorum primates, vt hic est suscipere tutelam & curam ne superstitio sua sibi præstet immunitatem, vt ff.de excu. tu. l. spadonem.§.ita autem iuncta.l.ne quis. s.eo. hoc casu autem pupillus non morabitur secum cum sibi non expediat, vt supra vbi pu.edu.de.l.2.nam timor esset ne ipsum ad fidem suam perueteret, ff.de ædil.edic.l.ædiles in auth.de mona.§.volumus.colla.1.iuncta.l.1.§.ne.man.Christia.Iudæ. ha.sed inquantum habent de honore,dico quod non cadit in Iudæis, vt d.l.fi.§.de Iudæis, vt dixi in fi.l.infamia.§ eo.& l.1.in fi.§.de infamibus, & l. relegatorum. §.fi.ff.de interdic. & rele.& propterea dixi quibusdam Iudæis qui erāt sufficientes in medicina, quòd nullatenus haberent do-
a ctoratum[a], quia doctoratus est dignitas, Bar.

ADDITIO.

a Doctoratum. Adde hoc expresse tenuisse Bal. in l.1.supra ne re.do. vel eam.glo. & Bar in l.fi supra de Iudæis eundem, & Alex.in l generaliter.§ 1.ff.de decu Ang in auth.iusiur quod præsta ab his.§ 1.coll.2.Card.in cle.1. in 3.not.de testi Et ad quas dignitates non admittantur. vbi supra, & per gl. & Dy. in l.spadonem §.ita auth supra alleg de excu tuto. Bart.in 2. consi.C.§.nec quæ necessario.& Panor.in c.cu sic.de Iudæis.

LEX L.

Omnes omnino. Casus. Curiales qui se ad officiũ antea cōmissum gerendū retrahunt ad alia eiusdem curiæ in ipsorū pœnā seruire cōpelluntur. Dy.In tex.ibi cura à qua se excusare volebāt Dy. & cunctis.s.curiæ: argumentū est hic, & ex l.s.§. proxi. fin Dy. q mutatione status non tollatur, nec mutetur obligatio,nec ob. l.cum quis.ff.de solu. quia ibi non mutauit statum ille qui erat obligatus: sed ille cui erat facienda solutio. vel sic consiliarij nō possunt extra suam ciuitatem officium acceptare.h.d.Bar. & de hoc infra eo.l. duumuirum.Bar.& not.ex hac.l. q si aliquis per fraudem vel ambitionē adeptus est dignitatem, debet eam amittere arg. infra de decre. decurio. l.2.& §.de Iur.fis.l.pe.& j.de re.mil.l.ɔtra.Dulius.

LEX LI.

Quamuis, Casus. Si curialis qui assumpto militaris nomine curiā reliquit legitimis edictis vocatus infra annum non venit,ex facultatibus suis curiæ subuenitur. Dy. Hæc l.declarat. l. si ad magistratū supra eo. vbi dicitur, q bona auferuntur contumaci.hic declarat qualiter sit contumax,& in modo,vt in prin.l.& in tempore,vt in fi.l. Bar. In tex. ibi expectarent commeatus, q d. ita de facto faciebāt eundo extra fines prouinciæ, sicut si eis verè interdictus fuisset ingressus, vel die procurabat cū aliquo iudice fraudulenter, vt sibi interdiceret ingressum ciuitatis vel prouinciæ, & hoc innuit tex.dum dicit quilibet fraude,&c. Bar.itaq; præmisit suam narrationem nunc ponit suū dictum Bar.emendationis l.pœnæ nomine. s.assumpto in fraudem ciuilium munerum. Dy.& ibi officiis scilicet curiæ Dy.suspenso,id est, remoto,vel ablato arg.ff.ad Turp. l.1.in fi.solacia exequantur, id est,committantur. Dy. & alias, vt vel munus, id est, munerib. vel honoribus. Guiller. interest, vt §.l.proxi.edictis.s.tribus per interualla.30.dierum, vt in auth.de lit.§.omnem.coll.8.emēsum, id est,lapsum à tempore citationis Dy.interpellatis.i.requisitis.Dy. moderatoribus.i.rectoribus Dy. contulendum. s. vt dāna publica sarciant. §. eo.l.curiales in. Dy. vel, quæ subrogatis in locū sui assignabuntur supra eo.l. si ad magistratum. Ant. vel verius, vt primo tradantur subrogato postea si non veniat iste tradātur cuius loco dāni sui arg.in auth.de defen.ciui.§.si qua vero.colla. 3. licet in contrarium videatur j si curia.reli. ci. l.1.vbi dicuntur fisco applicari.Sed ibi erat mera pœna hic interesse. Vel die, vt ibi scripsi de immaturo,id est, festiuo. In fi. tex. ibi crear j, id est, conqueri. Dyn. & est ratio, quia non possunt de breuitate temporis conqueri cum infra annum venire poterant.Dy.facit hæc.l. q magnates qui ex forma statuti non possunt ingredi palatium nisi ex causa maleficij, & ipsi faciunt in fraudem

quòd accuſentur de aliquo crimine, vt poſſint ingredi palatium, & facit ad hoc l.1.in fi. ff quæ in fraudem cre. Item facit contra tutorē, qui vt euitet adminiſtrationem facit ſe accuſari de ſuſpecto, & faciūt interim ſibi adminiſtrationem à iudice interdici, vt talis fraus eis non proficiat, vt hic facit. ſ. ſi ex fal. alle. l.1. Item not. ꝙ tempus vnius anni non dicitur breue. Bar. In gl. fi. ibi omiſſum, & bona ſua deductis damnis curiæ datis argu. huius l. & l. ſi ad magiſtratū hic alle. Dy. vel dic plenius ꝙ hæc. l. determinat & perficit. l. ſi ad magiſtratum ſupra eo. nam ibi eo ipſo, ꝙ eſt contumax bona auferuntur, & dantur ſubſtituto tamen ſi ipſe veniat ea recuperat, vt ibi. ſed ſi in contumacia ſteterit per annum applicabuntur curiæ ſine ſpe recuperationis. hic ſimile. ff. de requi. re. Iaco. Rebuffi.

LEX LII.

Quis tam. Caſus. Qui onera ciuitatis ſemel ſubiit interim ſubire non compellitur aliis idoneis exiſtentibus Dyn. In tex. ibi pœnè, id eſt, labore Dy. initiati, quia nondum inceperūt pro curia laborare. Dy. functiones ſubaudi laboris afficiant, id eſt, aggrauet, & eſt ratio: quia ſ. ſufficit ſi cui vel in paucis, &c. vt ſ. de neg. geſt. l. tutori. Odo. In glo. pen. ibi in l. honor. §. fi. & ſ. quemadmo. ci. mu. indi. l.3. In e. glo. ibi, & in aliis tribus caſibus. Item fallit quando diſceſſit authoritate propria ab officio, quia compellitur redire, vt ſupra l. proxi. & l omnes omnino, & l. in filiis Odo. Item fallit ſupra eo. l. ſi ad magiſtratum, & infra de prin. agen. in rebus l. exigentibus. In glo' fi. ibi de fideicom. l. pe. & de coll. l. 2. alibi dicitur inextimabilis. ff. de lega. 1. l. filius. §. ſed vulgarem. Ac.

LEX LIII.

SVMMARIVM.

Notarius non poteſt conficere inſtrumenta extra ſuum territorium. Item nec delegatus poteſt quemquam abſoluere aut excommunicare extra decretā ſibi prouinciam.

Duumuirum. Caſus. Duumuir non poteſt exercere dignitatem extra ciuitatem ſibi cōmiſſam Dy. Nota. quòd priores ſeu anciani curiarum non poſſunt acceptare rectoriam ſeu ſegnoriā aliquam aut aliquod officium extra ciuitatem, vt hic. idem in quolibet alio conſiliario, vt l. omnes omnino. ſ. eo. & hoc ſine licentia ſuperioris, vt ſupra eo. l. ſi quis decurio Bar. Et facit quòd notarius non poſſit conficere inſtrumētum extra territorium
a ſuum [a], & facit infra de ſu. & act. l. in prouinciis, lib. 12 In text. ibi poteſtatem, id eſt, iuriſdictionem Dy. In glo. 1. ibi municipij qui ex curialibus ſunt eligendi. ſupra eo. l. ſi ad magiſtratum ergo Ac. & dic, vt ibi ſcripſi in glo. vlt. ibi de iuriſdictione Odo. iudicis, & ſecundum iſtam cauſam not. quòd delegatus ipſe nō poteſt aliquem excōmunicare vel abſoluere extra prouinciam ſibi decretam. pro quo extra de offi. deleg. c. nonne. Dy. & ff. de offic. proconſul. l. obſeruare in fi. Rebuffi.

ADDITIO.

a Suum. Dic hoc non procedere in notariis Apoſtolicis, & Imperialibus vt not. Spe. in tit. de inſtru. edi. §. ſed nunquid tumendum, & §. reſtat verſi & not. ꝙ cabellio, & ver. ego credo, & tota deci. 294. incipi. inſtrumenta in no. Alij vero licet extra territorium illius a quo fuerunt creati non poſſunt inſtrumenta facere ſi tamen conficiunt probant. not. Bar. in l. cunctos populos io 7. q. 1. prin. ſupra de ſum. Tri. & fide Cathol. idem in l.1 & ibi Guil. de Cung. & quod ibi addidi. ff. de offi. procon. & lega. Io. And. io pe. col. de ſo. compe. li. 6. in nouel.

LEX LIIII.

SVMMARIVM.

1 *Ius ſibi dicere an liceat.*
2 *Fugientem debitorem quando liceat ſine iudice propria authoritate capere.*
3 *Repreſalia quando, & quibus poſſint concedi.*
4 *Lis dicitur terminari per abſolutionē vel condemnationē, non autem, ſi ſequatur abſolutio ab obſeruatione iud. eq.*

Generali. Caſus. Ordo decurionum fugientem capere poteſt per ſe ſi copia iudicis haberi nō poteſt, & præſidi exhibere qui eum condemnare vel abſoluere habet infra tres menſes alias punitur, & eius offi. ſimiliter Dy. In tex. ibi decurionem à curia fugientem Dy. vendicare. i. reducere maluerit. ſ. magis, quam bona eius retinere iuxta. l. quamuis. verſi. itaq; ſupra eo & die vendicare. l. adiecta cauſa de iure quiritium. ff. de rei vendi. l. 1. §. per hanc, & hoc quādo agitur petitorio. Sed ſi poſſeſſorio die, vt ſupra vbi cauſ. ſta. agi debe. l. 1. & vbi quis decuri. vel cohor. l. 1. grauatur puta: quia ille qui fugit allegat aliquam cauſam quare nō tenetur officium ſubire decurionatus Dy originis. ſ. decurionatus, quam quis adipiſcitur ratione originis propriæ vel paternæ ſupra eo. l. exemplo. & l. quotiens. pœna. l. ſtatuta ſupra eo. l. ſi ad magiſtratum, & l. Circenſium, & l. quamuis, vel liberum. i. immunem pronunciauerit cùm appareat ipſum nōn eſſe curialē Dy. officium. i. officiales debent dāmūuū inſtruere, & malè agenti reſiſtere. ſ. eo. l. oēs iudices in fi. Dy. In gl. 3. ibi alicui fa-
1 cere ſe iudicem. circa hoc dic ꝙ aliquotiens qui vult ſe ſubtrahere illi qui immediatè ius habebat in perſonam ſuam, & tunc ſi non ſit copia iudicis, ille cui ſit ſubſtractio pōt capere ſe ſubtrahentem: ſi ſit copia iudicis, tunc. non: ſic hæc gl. ad qd ſupra vbi quis decur. vel cohor. l. 1. ſi autem non vult ſe ſubtrahere: ſed res meas tunc incōtinēti poſſum ſibi rem auferre videlicet vi repellendo ſupra vnde vi. l. 1. ff. de iuſti. & iur. l. vt
2 vim. Ex interuallo autem vel poſtquam venit ad locum deſtinatum tunc nō poſſum rem ſibi auferre, ſed eam poſſum deducere ad iudicē, & deinde rem in iudicio proſequi. ff. de furtis. l. interdum. §. qui fureni. autē non ſubſtrahit res meas ſed mihi debitas tunc ſi ſit præiudicium meum: quia vult fugere debitor cum rebus, tūc propria authoritate poſſum rem ſibi auferre. ff. quæ in frau. cre l. ait prætor §. ſi debitorem. Si autē fuga non ſit præiudicialis rel mihi debitæ tunc non poſſum prædicta facere: ſed debitorē potius debeo cōuenire ſupra de conueni. fiſ. debi. l. 1 in fi. eum concor. ibi all. In ea. glo. ibi tunc. ſ. quando habet copiam iudicis. In glo. antepenul. in fi. ibi not.

3 not.prin.de hoc dic per Cy. d.l. properandū op. ij. facit hæc.l.cum glo. ad multa maxime ad represalias concedendas, vt possint concedi contra ciuitatem quæ denegat facere iustitiam si nō potest haberi recursus ad superiorem vel si supe-
a rior non faciat iustitiam [a], in feu. de mili. vasal. §.qui continen. §.1. Rebuffi. deinde not. q licet quis possit aliquē capere non tamen debet eum retinere, sed iudici præsentare. simile not.l.1. supra vbi quis de cur. vel cohor.& instit. de ac. §.1. & de pa.iura. fir. §.1. & dixi in d.l.ait prætor. §.si debitorem ff.quę in frau.credi. Tertio not.quòd quando causa est publica sicut quilibet admittitur ad agendū.ita quilibet admittitur ad capiendum. Ita tex.dicit hic q quicunque potest manu mittere. Et sic facit, q quilibet possit capere homicidas,& alios malefactores fugientes,argum. l.ad rem.& l.ad legatum. ff. de procur. & l.2.de iurisd.om.iu.iuncta. l. interdum. §. qui tutelam. ff.de fur.cum not.in eisdem Rebuffi. Item nota.
4 hic casum ad q. dicit hic statutum q arbiter, & arbitratores debent terminare causas infra tres menses ipsi absoluunt partes ab instantia iudicij an videantur terminasse causam tex. hic facit q non, sed debet absoluere vel condemnare, vt hic expresse dicit:nam per absolutionem ab obseruatione iudicij nō terminatur causa licet instantia finiatur. Bar.vt C.de iudici. properādum. §.& si quidem. cum ibi nota. super verbo iudicij iuncta l.terminato cum ibi not. C.de fruct. & li. expen.l.præses de sen.& interlo.om.iudi.Rebuf.

ADDITIO.

a Iustitiam. Adde q non tantum possunt concedi represaliæ cōtra ciuitatē quæ alicui denegauit iustitiā vel iniustitiā fecit contra ciuitate ppriam illius cui conceduntur si ad superiorē non potest haberi recursus.oo.Bal.in auth.& omnia in vlt. col.versi.sed quæro C.ne vxor pro mari. Sed etiam si talis nō erat tunc ciuis cum facta est ei iniustitia, vt no. Idem Bal. in d.auth. in 4.col.versi. sed quid de eo.

LEX LV.

SVMMARIVM.

1 *Præscribi an possit contra rempubl. in quibus rebus, & quanto tempore.*
2 *Fugientem colonum quando authoritate propria capere possim.*

Si quis decurio. Casus. Præscriptio temporis non præstat immunitatem decurionibus nec eorum liberis Dy. In tex.ibi præscriptione. 10.vel 20. anno.quibus dicit se fuisse in quiete. In text.ibi eius liberi quorum patri fuit mota controuersia in vita,alias eis non posset moueri infra eo. l. si ille in fine Odof. procreati secus si ante, vt supra de liber.& eo.li.l.2. contra hoc est argumentum, q etiam si nati sint ante,tali conditione teneantur. ff.de pœnis.l.moris.§.parentes. ff.eod.l.2.§.in filiis: sed dico q illæ loquuntur in fauorabilibus respectu liberorum, & ideo fauor extenditur ad antea natos, sed hic loquimur in odiosis respectu filiorum,vt filij astringantur curiæ, & ideo non fit extensio,vt l.cum quidam.ff.de li.& post.Glo.2.
1 ibi tunc secus. circa hoc quanto tempore præscribatur contra rem publicam, dic q si sint res publicæ quo ad se, & quo ad earum vsum nullo tempore præscribūtur. ff.de via publica. l. viam publicam, si autem sint tantum publicæ quo ad se non quo ad vsum, tunc si quæras in his rebus, quæ in homine possunt præscribi saltem 40. annis cum ti. supra de præscript. 30. anno. l. omnes in fi. iuncta. l. fi. infra de fun. patri. Si autem quæris in homine iuri publico subiecto tūc si trāstulit se ad seruitiū alterius rei pub. præscribitur 30. ann. §. de cohortali. l. si cohortalis, alias nullo
a tpe, vt in glo.cum l.præscriptionem all.[a] In gl. pe. glo.istam not. q si aliquis fuerit subiectus alicui ratione iurisdictionis, & non exercuerit iurisdictionem in illum per 30.an.tamen non perdit iurisdictionem, si tamen alius iudex in illum exerceat tunc priuatur primus iurisdictione sua, quam habebat in illum. idē dico si aliquis prætenderet, q non deberet collectizari ab aliqua ciuitate: ideo quia non fuit collectizatus 40.annis, quod intelligo nisi ab alia ciuitate collectizetur vel idem assereret sibi libertatem,& sic interuerteret possessionem, & ex tūc fuissent lapsi 40. anni. & est ratio: quia nullus possidet subiectionem suam, sed cum detinebatur per alium tunc possidetur subiectio, & tunc acquirit ius in illam vnde sine possess.non currit præscriptio ff. de vsu.l.siue,& extra de regul. iur. c.scire. lib.6.& pro hoc.ff.de acquir.poss.l.1.§ per seruum, & in
2 l.per eum in fi. & ideo si quis habeat colonum, & fugiat,potest capere eum authoritate propria dum tamen ab aliquo non possideatur, infra de colo. pa. l.1.& extra de præscrip. c. cum non liceat,& pro hoc supra de præscrip.30.ann.l. præscriptionem iuncta.l.1.de fun.re.pri.l.pe.In gl.fi. ibi sol.vt ibi. in hoc casu tamē præscriptio prodest si patre mortuo nihilo ei obiecto filij super curiali conditione inquietentur: quia non possunt infra co.l.si ille. Odoff.

ADDITIO.

a Allegata. Adde quid in collectis,& an possunt præscribi, & conclude contra illarum solutionem ooo habet locum præscriptio l comperit,& ibi Bal de præscrip.30 anno.quod fallit,si talis præscribens habuerit immunitatem, & fuerit per 40.annos,q non soluerit,vt ibidem not.per l.fi.& de fun.patri.& Bar.iu l.licitatio § earum 10 3. opp. ff. de publi & quid in tributis,vide in d.l.comperit.Panor.& post eum.Do.Feli. in c.ad audientiam in 4 col de præscript & Do.Nico.Boerij. in addit.in regula possessor in addit.3. de reg iur. & 10 tit. de consue. prædi.§.11. in l.consu. bitu.

LEX LVI.

SVMMARIVM.

1 *Dignitas comitiua quæ dicatur.*
Doctor legens 20.annos efficitur comes.

Alexandrinis. Casus. Decurio Alexandrinæ ciuitatis, licet in ea aduocationis munere fungatur nō cōpellitur peregrinari nec aliam curā extra suā ciuitatem recipere.sed postquam vniuersa cōpleuerit prius in ordine sedebit. Dy. hæc lex est localis, & dicit primo quòd decuriones Alexandriæ etiā si sint aduocati nō possunt peregrinari extra

 pro-

propriam ciuitatem cum ibi debeat subire mu-
nera. Secundo dicit q quando aliquis subit om-
nia munera ciuitatis, ita quod sit antiquior de-
curio, & sic fuerit decurio per biennium incipit
hāc dignitatē comitiuam, & sic efficitur comes
remanet tamen decurio, hoc dicit. Not. q licet
Doctor qui legerit per 20. annos efficiatur co-
a mes[a], vt l.1.j.de profes.qui in vr.constan.lib.12.
Si tamen ante erat specularis remanet sub iudi-
ce, sub quo erat ante, vt hic in fi.dum dicit in cu-
rialibus tantum permaneat quod not. Bar. facit
s. eo. l. curiales qui honorariam.In tex.ibi Alc-
xandrinis. i. Alexandrinæ ciuitatis. Dy. fungatur
eadem ciuitate Odof. quod possunt dum tñ cu-
riam non lædant.s.e.l.in filiis,& ibi not.peregri-
nationis extra suam ciuitatē committatur. i. in-
fungatur sibi Dy.primo.i.primo electus Dy. ex-
pletis s.per 30.annos, vt j.eo.l. eum qui.Odoff.
præst.ta.q.d.si aliquis de nouo fuerit creatus de-
curio, & munera sibi iniuncta compleuerit re-
diens ad curiam post biēnium perfruetur digni-
tate primi, alias primitiui ordinis, scilicet comi-
tiuæ: sed nihilominus remanebit curialis, per-
maneat, idest, suo superiori obediat.

ADDITIO.

a Efficiatur comes. Adde si talis habens alias dignitates per
superuenientem comitatus dignitatem illas perdat, vide Pau.
de Cast post Bar.hic. in l nul.a iur.is. ff de legi. qui concludit
q non per l falsa.§.1.de condi & de & q doctor qui per 50.
annos legit fit comes, tenuit Feli.in tu.de magist.col.mihi 2.
nu.1. ver. item qui legit.addens ei ducalem dignitatem.

LEX LVII.

SVMMARIVM.

1 *Vniuersitas delinquens qualiter puniatur. Et an pœna cor-
poralis mutetur in pecuniariam. Item nunquid absentes
etiam debeant puniri. nu.2. & 3.*
2 *Vniuersitas in criminali an possit cōparere per syndicum.*
4 *Vniuersitas si delinquat, sit autem certum qui fuerint cri-
minis incitatores, illi debent corporaliter puniri, & si
vniuersitas pecuniariter.*

Quinque. Casus. Si curialis in sua ad-
ministratione delinquat nō
corporaliter, sed pecunialiter punitur Dy. Not.
q nobilis per iudicē ratione delicti in quo alius
condemnatur corporaliter potest puniri pecu-
nialiter. In tex.ibi iniuriis.i.pœnis.Odoff.cense-
mus, cæteri autem decuriones pœnis corporali-
bus si necessariæ fuerint subiiciuntur, vt s. eo.ne
quis,& supra, vt nemo priua.l.2. sed quæstionib.
& tormentis non, vt supra eo.l.omnes 2.Odo.in
1 tex.ibi coerceri.Pone vniuersitas campana pul-
sata cōmisit delictum quod potest iuxta. l. sicut.
§.1.ff.quod cuius.vniuer.& erat tale delictū pro-
pter quod singularis persona decapitaretur puta
commisit homicidium vel aliquod simile, nun-
a quid omnes de ciuitate decapitabuntur[a], viden-
tur, quod sic, quia vniuersitas vicem hominis
sustinet, vt l.mortuo.ff.de fideius.& hoc.l.si vsus-
fructus ciuitati.ff.qui. mo.vsusfru.amit. contra.
puto. scilicet quod regulariter nō debeat puniri
capitaliter: sed quod illa pœna conuertatur in
pecuniariam, quod sic probo propter vnum
quodq; tale, & illud magis, sed isti quinq; sūma-
res propter ciuitatem habent illud priuilegiū, q
corporaliter non puniantur, vt hic multo ergo
fortius, & ciuitas arg. in auth.multomagis, s. de
sacrosan.eccle. & quia summē iniquum esset, q
propter mortem vnius hominis tota ciuitas de-
strueretur.arg.l.cum ratio.§.fi.de bo. dam. iun-
cta.l.1.in prin.ff si fa.fur.fe.di. Item maius dignū
trabit ad se minus dignum. l. si communem.ff.
quemadmo. serui. ami. & arg.supra de appell.l.
præcipimus ad fi. & arg. l. si debitori. ff. de fide-
iusso. sed in qualibet ciuitate sunt nobiles viri, &
honesti sunt ignobiles, & inhonesti sunt maio-
res & minores, constat autem quod minor mi-
tius quam maior punitur, & nobilis quam igno-
bilis, vt l.auxilium.§.in delictis.ff.de mino.& l.3.
§.fi.ff.ad l.Cor.de Sica.& argu.l.3.§. pe.supra de
sum.Tri.ergo ratione istorum magis dignorum
minus digni mitius puniuntur per hoc Quæritur
quando de crimine agitur criminaliter tunc nō
potest interuenire procur.ff. de publi.iudi. l.pe.
§.ad crimen. Si autem ciuiliter agatur potest in-
teruenire, supra de fal. l.desiде. Sed in causa cri-
2 minali vniuersitatis agitur per sindicum ergo pa
tet, quod pecunialiter agebatur conueniri vni-
uersitatē, infra de re mili.l. tam collatores.§. vt
autem. lib.12. pro hoc.ff.ad l.Cor. de sica l. qui
cedere.& de pœnis.l.ad bestias, & hoc puto ve-
rum nisi summē enorme crimen commisissent
vel multotiens commisissent, vt ff. de pe.l.capi-
talium.§.famosos, & l.aut facta.§.fi.& supra ad l.
Iul.ma.l.nullus,& de epi audi.l.iubemus, & quo.
app.non reci.l.obseruare. de quo not. in l. aliud.
§.refertur.ff.de reg.iuris.Sed istud videtur æquius
argum.l.sicimus.C.de pœnis. & l.1.in prin.ff. de
ma. con. & de hoc not.1 2.quæst.2. c episcopus,
qui mācipiū,& per Bern.Inno & Host.extra de
symo.c.dilectus filius.Et ita not hic p Iac. Ala-
sardi. Sed pone, vt dixi q vniuersitas cāpana pul
sata commisit delictum, nūquid si aliquis fuerit
absens tenebitur de isto delicto, videtur quod sic
quod enim maior facit omnes facere videntur,
vt l.qd maior.ff.ad municip.& l.aliud.§.refertur
oēs teneri videntur, vt ff. cōi di.l. si is cum quo.
3 Sed contrariū puto, scilicet q tantum præsentes
teneantur.ff.de mag.sue.l.1.§.sed si ordo. Et pro
hoc certum est, q plures excusantur de delicto.
nam vbi dubium est quis ex his deliquit nullus
tenetur

ADDITIO.

a Decapitabuntur. Conclude post distinctionem infra posi-
tam q vniuersitas non potest puniri pœna corporali, sed pe-
cuniaria not. Inno.in c grauem in glo.sua in ver consiliarios
de sen.excom Docto.in c.sane.de tempo.ordi. Inno.in c.dile-
ctus in gl.sua.in ver.Abbatibus.de Symo Spec. in tit de accu.
versi.sed nunquid potest vbi ponit q etiam an non præsentes
etiam per Oldra.consi.65.incip.an ex delicto Spe.in ti de ac-
cu. in fi & Arch in c.ita nos 25.q.1. Addetā q pœna contra
vniuersitatē non cōmittitur nisi leuato velo, & pulsata cāpa-
na, & cōsilio, & deliberatione cōmittat delictū, vt no. Bar in
præallega.l.aut facta.§ fi.in 4 col.versi.vlterius quæro. de pe.
Pau.de Cast.late cons 87 Feli in alle.c dilectus.in 2 & 5 col.
de Symo.& in c.eam te.x.col.vers.aliud singul.& 10 col.ver.
secunda declaratio de rescri.vnū tñ adde, q si delictu de quo
hic fit mentio esset per aliquos de vniuersitate non seruata
dicta solēnitate cōmissum, & postea ratihabitio aliorū seque-
retur, q vniuersitas cōmitteret pœnā no.Inn. in alle.c. grauē.
& Bar in palle.l.aut facta §.fin.in vlti.col.versi.puto tñ de pe.

a tenetur[a], vt ff. ad l. acqui. l. itē Mela. §. sed si plures cum ibi not. multo ergo fortius non tenetur cum est certum aliquem non deliquisse ar. ff. de rei ven. l. idem Pomponius. §. si fanum cum §. fi. Item si delicta ex facto proueniunt. ff. ꝙ falso tu. aut cura. l. huius. §. 1. & ideo quis ex alterius facto puniri non debet ar. ff. de sica. l. si & §. de pe. l. sancimus. nec ob. l. quod maior nec. §. refertur: quia ibi loquitur cum maior pars ordinat circa illa quæ sunt de administratione, vt nor. supra, quæ sit lon. consue. l. 2. de offi. præfec. præto. l. 1. ff. de polli. l. toties. §. fi. & hoc videtur notari. ff. de leg. iur. l. non debet, & scripsi. §. eo. l. nominationū, & ꝙ fundatur per l. 1. §. 1. de ma. cōue. Rebuf. & per hoc specialiter. l. ciuitates. ff. ꝙ cuiusque vniuer. no. melius. ff. vi bono. ra. l. 2. §. si quis non homines, cum ibi not. & ar. §. loca. l. circa, & idem dicerem. l. ꝙ absens, & infans non tenetur, si alias pœna criminalis conuersa est in pecuniaria, ꝙ quandoq; fit, vt hac. l. & eodem iure viantur in ista condemnatione sicut in aliā criminali ad qđ facit. ff. de le. 2. l. codicillis. §. insulam insti. de suc. liber. sed nostra. pro hoc facit. l. ista quæ loquitur

4 in condemnatione pecuniaria. Ber. de Deucio. Caue tñ quia vbi vniuersitas delinquit, & est certum qui fuerint inciatores illius criminis illi tñ debent puniri corporaliter non alij. arg. l. in hoc iudicio. ff. de serui. Item caue quia si vniuersitas delinquat, vt dictum est campana pulsata, & sic nō debeat puniri criminaliter, sed pecuniariter, ꝙ nihilominus illi de quibus sit certum interfecisse aliquos debent criminaliter puniri arg. ff. si fa. fur. fe. di. l. si familia. & ita tenuit Dyn. & per Bar. in l. aut facta. §. fi. de pe. & Ia. Brocini. in repetitione. l. ciuitates. ff. ꝙ cuiusq; vniuer. no. de hoc per Cy. & C. vnde vi. l. si quis in tātam, & per Albertum de Gandino. in tra. male. §. pone insuper quæstionem. ver. item pone qōnem sæpe contingentem de facto. In tex. ibi extimabūtur. id est, eligentur prædicti. ver. summares. Odoff. curia. f. Alexandrinę ciuitatis iudicio licet in aliis officialibus sufficiat, si fiat in præsentia præsidis, & quòd duæ partes decurionum sint præsentes, supra eo. l. obseruare, & j. eo. l. si quos spōtaneos. hic tñ tota curia adesse debet, nec sufficit maior pars. In gl. quæ est super verbo dispēdiis ibi personæ. interdū etiam celatur crimen ratione personæ, infra de diuersis off. l. ad splendidioris.

ADDITIO.

a Tenetur. Dic hoc esse verum si est incertus de incertis: nam tū nullus punitur no Bal an ti. de homi. io additio. ad Spe. ver. si apis. & ibidem per Spe versi sed pone. 4 de quo per Bart. late. in l. si io Ripa ff de sica. Secus aūt si est incertus de multis certis, quia tūc pœna corporalis mutaretur in pecuniariā.

LEX LVIII.

Eum qui. Casus. Decuriones impletis vniuersis personalibus muneribus sunt immunes nō autem à pecuniariis habita consideratione meritorum Dyn. In tex. ibi eum. f. decurionem delinquen. Odo. inhæserit. i. seruierit, vel. i. munus decurionatus gesserit Dy. Iniuriis. i. personalibus muneribus Dy. pecuniariis, i. patrimonialibus. Dy. excusari: scilicet pro delicto commisso. Dyn. conuenit subaudi: quia

a pœna corporali non punietur, sed pecuniaria[a], & hoc si habes iniuriis. Si autem habes munus dic, id est, ad munera personalia non tenetur, sed pecuniariis sic, id est, patrimonialibus Beren. de secu. bene cogniti, id est, bene meriti. indigni. quia ad dignos debet tantum hoc priuilegium extendi. Ber. de Securo.

ADDITIO.

a Pecuniaria. Adde quod no. in addi. ad supra pxi. l. in addit. r.

LEX LIX.

SVMMARIVM.

1 *Electio quod ius conferat electo non confirmato: & de quali electione id intelligatur.*

Si quos. Casus. Si habens excusationem à muneribus publicis eligatur eius voluntate tenet statim electio, & confirmatur per præfectum Augustalem, alias punietur. Dulius. Vel sic si decurio emphyteotā nominauit munificum, & consentiat nominatus, valet nominatio & confirmabitur per præfectū Augustalem, alias punitur An. de Bar. In tex. ibi quos. f. immunitatem habentes à muneribus publicis. de Securo. Voluntarios. i. consentientes nominationi, & eam volentes sponte accipere ex sua propria liberalitate seu munificentia. Ber. de Securo. Vel neque vi compulsos neq; fraude in dictos munificos. i. diuites, & ad soluendū idoneos vel expone aliter, vt infra de prædi. nauicu. l. 2. functio. i. officium seu administratio licet sit contra. extra de elec. c. auaritiæ. lib. 6. sed ibi speciale incusat. hic videtur tex. ꝙ sola electio tribuat ius

a non confirmatio[a]. Sed die quòd aut eligitur per Principem, & tunc electio tribuit ius, vt statim

1 possit administrare: in authen. de colla. §. ad hoc vero iubemus, alias hoc quoque iubemus. insti. qui. mo. ius pa. po. sol. § filiusfa. ff. ad l. Iul. de ambi. l. 1. Aut aliter per inferiorē, & tuoc aut superior habet necessario conferre electionē, & tunc electio tribuit plenū ius, vt hic, ad quod ff. de l. 2. l. vnū ex fa §. 1. aut ille qui hēt ꝯfirmare pōt actū infirmare, vt pote: quia habet confirmare causa cognita, & inquirere de sufficientia electi, & tūc cōfirmatio tribuit ius non electio: sic intelliguntur. ll. quæ dicunt, ꝙ tutor ante administrationē non administrabat. ff. de confir. tu. l. quia patre. iuncta. l. 1. §. de confir. tu. & ꝙ not. in le. l. obuenire. ff. de verb. signi. sic intelligitur glo. quæ est de hoc. ff. de testam. mili. l. ex eo. & sic intelligitur. cap. auaritiæ cæcitas. extra de elect. lib. 6. distulit,

ADDITIO.

a Confirmatio. Adde quòd tribuit ius electo etiam non confirmato tam in corporali quam corporali sola electio, scilicet ad hoc, vt reuocari non possit, vt not. Bar. plene in l. sed & reprobari in prin. ff. de excu. tuto. & Abb. in c. nobis de iure patro. Siculus tamen in c. accedens de præben. videtur distinguere in electo absente per Papam, aut communitatem, quia vt dicunt possunt variare antequam acceptet nisi deputassent aliquem ad eligendum qui absentem, vel præsentem elegisset: quia non posset talis variare. pro quo adde quæ posui in addi. ad l. præcepit in addi. 3. inci. adde an talis, supra de can. lar. tit. isto lib

lit, ducendo per verba, & inueniendo dilationes frustratorias: quia sicut appellatur à iuris denegatione, ita a prætermissione extra de app. c. ab eo.li.6. In glo.2.ibi.C. quando prouo. non est ne. & ibi venales infra de fun. & sal. rei do. l.1. lib. 11. Dulius.

LEX LX.

SVMMARIVM.

1 *Doctor an possit per substitutum seruire. Et quid de notario, socio, Aduocato, & alijs. Et seruiens per substitutum facit hoc periculo suo.*

Nullus qui. Casus. Curiales etiam spectabiles nō possunt p substitutum seruire: illustres possunt Dy. & hoc verum in illis quæ consistunt in faciendo, illa vero quæ consistunt in dando per substitutum compleri possunt. Iuxta not. per glo. s. de ag. & cens. l.4. pœnes quos super verbo per se, quæ sic intelligit. Item, vel sic non potest quis seruire per substitutū, nisi habeat speciale priuilegium, vel nisi sit illustris, hoc dicit Bar. de quo not. per glo. in l. quisquis. supra de epi. & cle. & l. continuus §. ab eo. ff. de verb. ob. facit. l. inter artifices. ff. de solu. Bar. In text. ibi generis, vt filius curialis, & alij descendentes ex eo. vt supra eo. l. in filijs. An. & ibi illustrem de istis dignitatibus temporalib. dic, vt no. insti. in procemio super verbo illustribus, & ff. de offi. eius cui man. est iur. l. 1. in prin. in glo. quæ incipit hic not. & in l. qui indignus. ff. 1 de sena. & ibi periculo suatum facultatum. Not. q in casibus in quibus licet alium loco sui substituere intellige fieri periculo substituentis, sic debet intelligi. l. decreto. ff. de admi. tu. ad quod institt. de cura. §. fi. Rebuffi. In glo. 3. ibi de arbitris. Labeo. subaudi, & istæ omnes sunt contra hanc. l. Dy. Sed dic q in dictis tribus. ll. loquitur in pecuniario commodo, in quo affectio non cadit. ff. de in lit. iur. l. nummis. Hic autem in operibus, in quib. cadit affectio. quare secus. ff. de oper. nouum. l. stipulatio. §. fatem. In ea. glo. ibi de naturali. l. si quis sēmp. in fi. vbi licet non sit in dignitate illustri, potest mulier per substitutum seruire: sed dic q ibi mulier erat omnino inutilis ad decurionatum. ff. de mu. & ho. l. 3. §. corporalia. supra eo. l. nullus. la 2. & ideo per substitutum seruire potest, vt l. agentes. in gl. alle. & in feu. de feu. fe. c. vno. §. an mutus. Vel alias imper. cap. t. cum glo. & hoc est propter fragilitatem sexus, vt possit deseruire, & ideo potest per maritum cum sit vna caro. supra de cri. expi. hære. l. aduersus. ad alia duo cōtraria, dic q ibi loquitur in clericis qui opus rurale exercere non debent fauore cleri. supra de epi. & cle. l. generaliter, & ideo per substitutum seruire possunt ad quod in feu. si de feu. defunct. mili. c. quoniam clericus. cum glo. In ea. glo. ibi. l. doctricij, dic q loquitur ibi in casu in quo specialiter erat concessum à Principe. Vel dic ad tollendum multa contraria, quòd aut loquitur in tali tacto, in quo exigitur factum certæ personæ, vt est exemplum in §. ne autem, & tunc non potest facere per substitutum, vt hic alias reglariter possum facere per substitutum, vt ff. de duo. re. l. nemo, & supra de contra. & cō. sti. l. veteris. & dic de hoc, vt not. ff. de admi. re. ad ci. perti. l. 2. §. 1. per quæ apparet, q scriptor non potest scribere librum per substitutum, vt not. ff. de verbo. oblig. l. stipulationes commodissimum: nec magister potest legere per sub- a stitutū, infra de man. & co. l. 1. lib. 11. a Item nec notarius potest redigere in mundum Instrumentum per substitutum in auth. de tabel. circa prin. super ver. ipse per se. & § pe. cum gl. quæ incipit hic est argumentum. Rebuffi. Item nec socius potest dimittere per substitutum, vt not. ita loquitur. § fi. Item nec filius aduocati potest feudū retinere licet velit per alium in aduocando: sed iure idem per la. de Are. Pet. & Cy. in l. quisquis. all. nisi sit causa contraria: licet contrarium notetur. ff. de verb. ob. l. continuus. §. si ab eo. & est ibi per Bar. de hoc, & de vassallo an possit seruire per substitutum no. per glo. Iac. de Are. Pet. & Cy. not. supra de episcopis & cle. l. quisquis. la 1. & per gl. Bel. perti & doc. in feud. si de feu. defunt. mili. §. si quis decesserit, & de prohi. feu. alie. per Fre. § firmiter, & in Spe. tit. de aduocato. §. 1. ver. sed pone Abbas parte prima quarta particula. Rebuffi.

ADDITIO.

a Lib. 11. Adde q de consuetudine quæ censetur lo eius conductione reperita possunt doctores per substitutum legere, vt not. Batt. & Alex in l. nemo ff. de duo. reis Abb. in c. cum. M. Ferrariensis de const quod tamen limitat Do. Ant Corse. sing. luo 319. Quibus autem & quando liceat per substitutū aliquid facere vide Bar. in l. continuus. § si ab ff. de ver. ob. & Abb. in c. fi. de offic. deleg. Adde Abb. sicul. in c. sitmiter. & quod ibi no. tam in antiq. quam moder addi. de sum. Trin. & fide Cathol.

LEX LXI.

Neq; Dorotheum. Casus. Dorotheus, & Ireneus cum eorum familia licet nati sint ante illustrem dignitatem parentum, & filij ipsorū nati, & nasciturì à curiali conditione liberi sunt, & immunes. l. eos. posita supra eod. tit. non habet locum in eis, hoc dicit Dulius. Ad euidentiam no q filij natiante dignitatem non excusabantur à curia. vt l. fi. infra eod. fallit in Dorotheo & Ireneo, vt hic vsque in fi. l. Bar. Item hæc l. hoc dicit, lex quæ dicit filios qui non sequuntur pris conditionem sequuntur matris conditionē, Antiochenę nō habet locum in filiis, in quibus hoc speciali priuilegio concedit, hoc dicit Bar. In tex. ibi natus est ꝫ hoc est. j. e. l. fi. circa fi. vers. sed. progeniti. sed hoc est speciale, vt not. in ver. liberos. & in ver. l. in facultates. Not. q qui acquirit a priuilegiū vt acquirere suis liberis & rebus suis a, vt infra l. se. & se. & l. neminem, & de magi. scrinio. l. 1. & de pxi. sa. scri. l. in sacris. la 2. & de agen. in rebus. l. fi. cum se. secundum Dul. in fi. primæ glo. ibi, vt ibi no. Circa hoc dic, quòd aut certa persona apposita in l. gratia ex. & tunc est idem in aliis tunc ꝫ hic all. & ff. de vi & vi ar. l. 1. §. qd vulgo. de dam. infect. l. damnum in puo. de sal. l. si quis obrepserit, qd verum in dubio nisi aliud in l. teneatur, vt not. hic & in §. pen. hic all. nec intelligas, q hæc, l. sit superuacua ex eo q noīantur personæ

ADDITIO.

a Suis. Adde optimam cautelam pro impetrante priuilegium vt sit amplissimum per Tho. Ferra. in tracta. caute. caute. 39.

personæ hic contentæ, quia ideo in corpore iuris fuit posita vt denotaret ꝙ vbi contingeret simile priuilegium contra ius commune dari, ꝙ
a non extenderetur ad alias personas [a] nisi hoc esset dictum expresse ar. ff. de leg. l. quod vero & l. quod non ratione Rebuffi.

ADDITIO.

a Personas. Adde de hoc per Dynum remissiue in regu. in iudicijs. & ibi Dom. Nico. Boerij in addi. 3. de reg. iur.

LEX LXII.

SVMMARIVM.

1 *Filij non debent vocari ad munera, ad quæ eorum pater minime vocatus est.*
2 *Hæredibus vassalli an possit moueri quæstio pro felonia per defunctum commissa, si eo viuente mota non fuerit.*

Si ille qui. Casus. conuictus, vel confessus se natum ex filia decurionis ciuitatis antiochenæ, & patre non curiali matris conditionem sequitur, ꝙ si ei, & in vita non moueatur controuersia a curia eius filij non sunt inquietādi. An. vel qui obligatus est curiæ ratione maternæ originis eam declinare non potest: & si curia non molestauit patrem, filios
1 non poterit molestare h.d. Bar. Et sic no. ꝙ si pater alicuius habitauerit in aliqua villa, & non fuerit vocatus ad munera quòd eius filij inquietari non possunt Bar. Not. argumentum ad q. feudalem, quòd si de vasallaggio non est patri mota quæstio: filiis moueri non potest. Circa quod dic quoniā aut commiserat feloniam propter quam ipso iure priuatur feudo: & tunc hæredes vasalli possunt vendicare quod est cum alienat feudum domino nō requisito, & hoc ideo quia quæsitum erat ius domino. Nam tunc magis videtur coueniri res quam persona. ff. de iure fisci. l. imperator, & de publi. l. imperatores, & intelligo cadere ipso iure quādo delinquit circa rem, vt dictū est in alienatione. ff. de publ. l. commissa, & pro hoc ff. ad Siley. l. Gaius. Aut non committebatur ipso iure vt cum contra personam domini commiserat quia tunc non cadit ipso iure, vt not. in feu. alic. §. calidis. super verbo remittatur, nam tunc hæres vasalli non potest inquietari quia talis obligatio descendit ex delicto, & ideo
a non transit ad hæredes [a] insti. de perpe. & temp. ac. §. pen. & de reg. iur. l. in hæredem. & ita not. glo. supra de inoffi. te. l. omnimodo, & de reuo. dona. l. fi. hic in fi. Sed quæro nunquid statim haber proponi quærela ad hoc vt transiret in hæredem vasalli? dico ꝙ non, sed sufficeret ꝙ extra iudicium conquereretur. idem dicerem in donatore qui vult reuocare donationem propter ingratitudinem. tamē videtur ꝙ non sufficiat quærela extraiudicialis: quia vbi propter debitum qs perdit bona ad hoc ꝙ quærela transeat contra hæredes oportet ꝙ lis sit contestata. ff. de pu. iudi. l. iudiciorum, sed credo contra vt dixi, ꝙ sufficiat si dicat extra iudiciū: ꝙ reuoco donationē propter ingratitudinem mihi commissam. nam ita video in simili. ff. de inoff. te. l. posthumus vbi dicit quòd sufficit controuersiam esse motam, sed talis cōtrouersia dr̄ etiam extraiudicialis. vt not. ff. ad Treb. l. Lucius §. tres hæredes, & ď peti. hære. l. sed si lege. §. 1. hoc no. glo. supra si ma. factus ra. ha. l. fi. super verbo conquestus non ob. ll. cōtra. quæ dicunt lit. conte. quia loquuntur principaliter vbi propter delictum accusabatur persona: sed vbi propter delictum perdūtur bona ex quo non poterat accusari persona tunc sufficit quærela qualitercunque facta vel l. Gayus ad Silley. & l. imperator ff. de iur. fisc. Sic econtra, si quæstio ingratitudinis vel feloniæ non est mota a defuncto nec potest moueri ab hærede vt supra de reuo. don. l. fi. & infra, & ibi per Cy. & An. In glo. 2. ibi interrogatam. sol. est libertatis fauor vel ibi fuit facta concessio extra iudicium. nam si in iudicio idem esset quòd hic, vt eod. titu. l. iubemus ad l. aliam dic quòd ibi non potest venire in contrarium nisi probet errorem confessionis, & idcirco est necessaria erroris probatio Dy.

ADDITIO.

a Hæredes. Adde ꝙ dominus sciuit feloniam fuisse in eum cōmissam, & non est de suo vasallo conquæstus tunc non potest eius hæredibus moueri super hoc quæstio. ita not. Bal. in § super in 4. col. in tit. de prohibit. feu. alie. per Fre. Ang. late in l. generaliter in fi. mouet hanc q. C. de reuo. dona. post glo. quod est verum si dominus habuit tempus ad conquerendum, & tacuit vt latius not. idem Bald. in l. lege C. de legi. hære. & in cap. 1. in viii. col. qui. mo. feud. amit. & Paul. de Cast. consi. 146. & seq.

LEX LXIII.

Doctitij. Casus Quod est supra in Dorotheo, & Yreneo, & eorum filijs & bonis. C. in l. neque idem statuitur hic in Doctitio. An. primo conceditur priuilegium Doctitio, secundo dicit, ꝙ illustris dignitas liberat quē a curia. h. d. secunda pars ibi. omnes Bar. in gloss. fi. in fi. hæc glo. non procedit iuxta ea quæ scripsi quemad. ciui. mu. l. 2. in tex.

LEX LXIIII.

SVMMARIVM.

1 *Per Substitutum seruire volens, id debet facere periculo fortunarum suarum.*

Neminem. Hæc. l. diuiditur. Primo ponit 6. dignitates quæ non liberant quem a decurionatu nisi quandiu ipsas administrat, & hæc vsq; ad ver. nisi, & ibi Secunda, vbi dicit quòd excusantur illi qui super hoc habent priuilegium speciale, & hoc vsque ad ver. ne tamen & ibi declarat vtilitatem illarū dignitatum vsque ad ver. eos, & ibi dicit qualiter extendatur eius concessio, & vsque ad quas personas, & hæc vsque ad ver. has autē, & ibi quinta in qua ponit alias sex dignitates quæ liberant quem a decurionatu. In tex. ibi post administrationem; hoc ideo dicit: ne eoru m filij durante administratione interim compellantur seruire curiæ. nam primo pater ꝗ̃ filius ad seruitium curiæ est vocandus. supra eād. l. si ille, & ideo viuo patre, & in excusatione existente excusatur filius infra de professo. & medic. l. medicos. cum ibi no. & supra de epis. & cler. l. 2. cum ibi not. & ibi no.

muniantur.nec ob.supra eo.l.vacuatis,& l.exem
plo & l.omnes qui. vbi tollitur omne priuile-
gium quia ibi priuilegiati non habebãt dignita-
tem.hic sic, & ideo hæc duo vincula sunt potio-
ra quàm vnum:in auth. de consan. & vte. fra. §.
fi.infra de fun. patri.l.fi. Item ibi loquitur de pri-
uilegijs inclusis in corpore iuris quæ sunt potio-
ra supra eo.l.neque & l.Doctrij, & ibi honores.
Nota ꝙ honores sunt plenissime interpretandi
& ibi dignitatum.quia durante administratione
neque per se neque per substitutum tenebuntur
seruire: sed post sic scilicet per substitutum one
1 re.In fi.tex.ibi liberari,non teneantur seruire per
se nec per substitutam personam.No.ex ver.ne
tamen, quòd eo casu, quo quis potest seruire
per substitutum : hoc debet facere periculo
fortunarum suarum facit. ff. de admi. tut.l. de-
creto Bar. & insti. de cura.§.fin. & ff. de tute.l.
a solent in fin. [a]

ADDITIO.

a Solent in fi.Adde posita in l.Iulius qui.nu.1 supra isto tit.

LEX LXV.

Diuæ memoriæ. Primo repetit ver
ba praecedentis cõ
stitutionis ad literam.secundo eam terminat.se-
cunda ibi his etenim.Not.ex isto fi. ꝙ licet regu-
lariter constitutio noua non sumat effectum ni-
si post duos menses vt in auth. vt factæ no. con-
sti.tamen si lex continet priuilegium seu lata est
a super priuilegio incipit habere effectum [a] statim
ab initio.hoc dixi in l.1.supra de sum.tri.& fi.,ca.
in q.quam feci a quo tempore ligent statuta, &
ibi allegaui hanc l. Bar. In text. ibi prouecti pro-
pter quod immunes videbãtur non tamen sunt
sed renouare omnino Dy. & ibi his etenim vsq;
hic,durant verba quæstionis Zenonis. Et hic in-
cipit correctio ipsius constitutionis Dyn.subijs-
se.nam per hoc sibi non præiudicant in posterũ.
promulgata est ; & duobus mensibus elapsis
in authen. vt factæ no. consti. circa princi. col.
5.vel si dicas ꝙ stari valeat, erit hic speciale con
tinẽte in his quæ correcta non sunt præstinas.

ADDITIO.

a Habere effectum. Adde pro hoc late per Panor.in c cogno-
scentis.nu.7.ver venio ad secundum,& ibi in addi quæ incip.
quod nota & in addi noua de const.Fel.ibidem nu.10.ver.in-
uuo 1.col.4.& Do Decium ibidem etiã col.7.vers.quarta cõ
clusio Abb.in lectu.antiqua.

LEX LXVI.

SVMMARIVM.

1 *Barones non debent habere iudices de suo territorio,quo-
niam nec princeps.*

Curialibus. Primo ponit intẽtionem
conditoris præsentis. l.se-
cundo ponit suum statutum connumerando,
12. dignitates quæ liberant a curia. tertio remo-
uet omnes alios modos per quos cõtingebat li-
beratio a curia. secunda ibi. si quis igitur. tertia
ibi.alijs autem modis. Bar.per hanc.l.traditur de
terminatio duarum præcedentium.l.In text. ibi
antiquandis. not. hic qualiter l.facit mẽtionem
de præteritis,& ad ea trahitur ꝙ verum si expres
se lex caueat, vt hic alias secus vt supra l. prox.
in fi.Si quis.incipit numerare dignitates quæ ob-
tentæ liberant quẽ a fortuna curiali Dyn. patri-
ciatus,quid sit habes inst.qui.mod.ius pa.po.sol.
§. filiusfamilias, & in quo gradu dignitatis sit
nor.supra vbi sena.vel cla.l.3.in prin. & l. nullus
la 2.supra eod. tit.& insulis idest catonis vel insi-
gnijs specialibus. vt supra de quadri. præscrip. l.
bene in fi. honorarij idest sine administratione,
ordinarij idest cum administratione.exortem id
est separatum seu immunem Dyn. ex euo. idest
ab hoc tempore in antea vendicare quia post-
quam illud nõ conceditur illis qui sunt in maio-
ri dignitate,nõ debet concedi patronis fisci, qui
sunt in minori. ff. de sena. l. qui indignus. Et sic
1 not. argumentum ꝙ Barones non debent habe-
re iudicem de territorio suo: quia nec princeps
vt ff.ex qui.cau. ma. l. si cui in ꝓuincia.& de cri.
sacri.l.fin.ergo minus inferiores argu.huius lræ.
Item pars iurisdictionis videtur translata in eos
sicut erat penes imperiũ. ff. de mag. cõue.l.2. ad
Trebel.l.cogi §.item Metianus.In tex.ibi. ex tri-
bus maribus idest ad seruitium Senatus,depura-
re,per quã deputationem liberatur a curia sicut
fit legitimus, per hoc ꝙ curiæ deputatur. vnde
olim trium masculorum vnum poterat in serui
tium Senatus,& per ipsum a nexu curiæ liberare
hodie iste modus, & alij sunt correcti propter
12.dignitates hac l.emancipatas. Ol.in glo. quæ
est super verbo postquam ediderit ibi.l. Senato-
res. in fin. dic ꝙ ibi pater nulli curiæ erat obliga-
tus, hic erat obligatus. quare secus ar.supra ea. l.
eos.vel dic ꝙ licet videantur esse filij Senatoris
vt ibi nati ante dignitatem non euitant curiam
vt hic: dic ad alia cõtraria ꝙ ibi quo ad pœnam
euitandam retinent priuilegium etiam quod, &
nati in odium pœnarum ar. ff. de pœnis. l. inter-
pretatione.hic autem non propter fauorem cu-
riarum vt per plures negotia melius expediãtur
supra ea.l. Decurio fortunam in fin. In ead. glo.
ibi filio nato. quod verum videtur eo mortuo:
sed patre viuente sic in feu.de capi.cor. §. fin. ff.
de bo.dam.l.1.Imo dic ꝙ perpetuo filius eo pri
uatur. nam ex quo totum fuerat patris eo delin-
a quente totum adimitur [a] ff. ad Silley.l si sequens
gradus in prin.de sal. l. si quis primo. Item quia
feudum datur propter fidem in feu. per quos fi.
inuest.§.fi.iõ,& filio auferatur quia patri infideli
succedens. & infidelis esse præsumitur supra ad
l.Iul.ma.l. quisquis, & istam partem tenuit glo.
in feu.quæ sit prima causa bene.amit.§.præterea
& est tex.de plano in feu. si de feu. defun. mili. c.
si vasallus in feu.si vasal.feu.pri.cui defe.c.1.licet
gl.notauit,ꝯ seu dubitauit,vt hic & s.d li.& eo.li.
l.2.& ff.de sena.l.emancipatum. de in ius vo.l.ad
optimum, sed posset dici ꝙ possunt sustineri in
feudo auito.si auo viuo filius deliquit:quia ius so
lidum

ADDITIO.

a Adimitur Adde quod not.supra in addi.l. si ille qui in 1.ad-
di.inci.adde ꝙ si dominus sciuit supra isto tit.

lidum non fuit filio quæsitum, & sic loquuntur ll.primæ, prima parte alle.& ff.de ver.obli.l.quætiur. & l. quod si pater, & l.ex pationis, secus si eo mortuo. vt in ll.contrariis. Cardinalis de hoc not. in feu. de prohi. feu. alic. per Fre. §. insuper Rebuffi.

Si seruus aut libertus ad decurionatum aspirauerit.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

Negationes duæ an faciant affirmationem, distinguitur.

Si libertus. Casus. Libertus qui ius non habet aureorum annullorũ: nec restitutus natalibus, cum pœna remouetur a curia. hoc dicit Bar. In tex. ibi natalibus idest libertati primæuæ quam habent de iure naturali. non restitutus, & sic duæ negationes non affirmant: quia circa diuersa vadunt, vt hic, & supra de serui. l. 1. secus si circa vnum. ff. de verb. sign. l. a duobus. de condi. & de. l. nonnunquam, & hoc
a verum nisi sequeretur nimia absurditas[a] ff. de dam. insec. l. fluminum. §. quis enim, & hoc verũ quando negationes ponuntur in pari numero. secus si in impari, vt dicta l. nonnunquam supra alleg. ff. de cada. puni. l. nonnuquam restitutus, & ad decurionatum aspirauerit. permittat, nisi in defectum aliorum. ff. de decurio. l. eos qui, in fin. vlciscatur puniendo eũ si se immiscuerit.

ADDITIO.

a Absurditas. Adde quod in talibus inspicitur mens loquentis per glo. in l fin. §. fin. ff. man. & in l fin & ex ele. Guil. de Cung. C. quæ res pig. obli. pos & in clem. 1. de sepul. viola. not. Bart. in l. 1 §. fin autem. ff. de hære. insti. idem Bar. in l. 1. C. de cada. puni. infra alle. maxime si proferantur a rustico. vt si dicas nego me non debere tibi 10 ita not. Bald. in l. qui se patris in l. 4. col. C. vnde libe. & in l. 1 in 8. col. C. de ser. fug.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Error communis quid operetur, & quid pro veritate habeatur.*
2 *Inhabilitatem suam electus ad officium, an cogatur detegere.*
3 *Captiosæ positioni non tenetur quis respondere. & quæ dicatur positio captiosa. in addi.*

Præses. Casus. Si seruus sciẽter patitur se ad dignitatem vocari remouebitur, & punietur, si autem ignoranter remouebitur tantum. hoc dicit Bar. In tex. ibi fungitur qui primo procurauerit se esse decurionem: postea fuit assumptus in officio ædiliũ. Vel dic quod ædiles erãt decuriones, & assumpti erant ad illam dignitatem. G. ignarum. quod in dubio præsumitur supra. de hære. insti. l. fin. & de res. ven. l. quisquis. cũ opinione not. quia opi. publica dat causam iustæ ignorantiæ. ff. ad Mace. l. 3. not. de testa. l. procreatus. quia primo fecit se fieri decurionem, & extra decurionem assumit aliquod officiũ Ber.
1 de Fer. In text. ibi subiugabit: non tamen irrita-
a būtur[a] quæ per eum facta sunt in auth. de tabel. §. si vero præter col. 4. Et not. casum contra casum. l. Barbarius, vbi dicitur quod deposito officio remanet liber, sed potest dici quod ibi ratio est euitatio maioris periculi: quod alias verteretur illi circa illa quæ administrat quam hic, vel dic quod ibi concurrit triplex ratio vt ibi no. vel dic quod glo. illa non est vera per l. istam & per l. non mutatur hic in glo. alle. Op. quod ex dignitate efficiatur liber, vt l. Barbarius. ff. de officio prætoris. Solu. ibi loquitur in Populo Romano qui potuisset facere, & fecisset si sciuisset: hic vero fuit electus ab ordine decurionum qui non potest eum facere
2 liberum. Ex quo not. quod quando est defectus in persona tales electi super quo eligens poterat dispensare eo ipso quod eligit videtur dispensare si scit vt l. quidam consulebant in fin. ff. de re iudi. & supra de nup. l. imperialis. §. silens. cum ibi no. super verbo oportet, & ff. de excu. tu. l. idẽ Vlpianus. Si autem dispensare non poterat viciatur electio vt hic & per hanc l. potest reprobari opi. Inno. quæ dicit quod iudex non potest se excusare allegando infamiam nisi opponatur ab alio per l. nec infames supra titu. de insa. & hoc not. in c. si sciratus. extra de rescri. nam vides hic
b quod iste punitur si patiatur se eligi indignum:[b] debet ergo manifestare conditionẽ suam. text. est cum gl. in l. cum vno. § 1. 2. & 3. ff. de re mili. nec ob. l. nec infames. quia dico quod infamia non est immunitas, vnde non possum dicere non possum cogi ad iudicãdum propter immunitatem sed debet dicere ego non possum esse iudex, quia infamis, & hoc verum si eius infamia alias est detecta per alium: quia forte fuit condemnatus. alias non debet suam turpitudinem manifestare vt l. penul. vt ibi dixi, & not. in l. qui iurasse. §. pa-
3 ter 2. de iureiur. & ibi dixi. Ex quo habetur quod sicut positioni criminis captiosæ aut per quam aliquis detegeret delictum suum non cogitur respondere sic nec positioni semel negatæ nec positioni super qua alias disposuit, nisi lecto sibi di-
c cto primo[c] &c. referendo se ad dictum primũ, & est ratio quia per hoc posset detegi periuriũ suum de quo not. per glo. & Cyn. C. de iuram. calum.

ADDITIONES.

a Irritabuntur. Et ratio est quia communis error habetur pro veritate. l. 1. & ibi Doct. de testa. & l 2. C. de sent. ex pe. reci. & est casus peculiaris. l. Barbarius. ff. de offi. præ quod est verum si talis de quo erratũ sit in possessione vel quasi illius officij vel dig. quam habere creditur. vt not. Abb. in cap consultationibus de iure pa. & Card. in cle 1. § 1 in 13 q. de regula. melius per Alex. cons. 138 vol. 1 Adde tamen hoc verum quod in spiritualibus nihil operatũ nisi in contentiosis not. Arch. in 11. q. 4. c. 1. & Bal. in l. 2. C. de senten & interlo. omnium iudi
b Indignum. Adde quæ posui in additio. ad l. nec infames. supra eod tit.
c Primo. Adde quod non tenetur testis respondere si interrogetur an credat suum dictum esse verum not. Bar. Cep. caute. 144 nec nec positioni ex qua per eius confessionẽ quis aut detegeret suam turpitudinem aut incurreret periurium, vt no. gl. Bar. & Doct. in l. qui iurasse § si pater. ff. de iureiuran. gloss. in cap. si post petitum in vers rationabili causa de confes. lib 6. Et quæ dicatur captiosa positio not. Bal. in l 2. C. de iura. calũ. Pau. de Cas in l. controuersia. ff de transa. & Lanfr. de Oria. in c. quoniam cõtra. § responsiones ver. septima regula est in 2. col. de prob. & quod ibi no. in addi.

lum.l.2.c. quod obseruari.q.12.& per Ioan. An. extra de confes.cap.1.lib.6.& in Spe.titu. de positionibus.§ 7.ver.10.& ver.11.secunda particula.secundæ partis,& præterea interrogatoria captiosa sunt per iudicem resecanda vt plene in Spe.titu.de teste.§.iã ver.caueat.quarta particula primæ partis. Item nota q iusta causa credendi est publica fama.ff. ad Mace.l.2. cum ibi not.in l.1.C.de testa.quod facit ad multa maxime si accusator non probat maleficium reus vero probat se non commisisse maleficium,& publica fama erat q ille qui commiserat maleficiũ, q accusator excusetur a calumnia & falsitate. Aduertendum est q debet probare publicam famam esse tempore quo accusatio porrigetur. nam si iam fuisset publica fama q commisisset maleficium, hodie vero esset publica fama in contrarium,& tunc sequens fama tolleret effectum primæ. vt l. 2. §. 1. ff. quis ordo in bo. posses. serue. & hoc vult dicere hic, dum dicit libera haberetur,sed tunc cum fuit electus, facit supra de testa.l.1.Bar.

De prædijs curialium sine decreto non alienandis.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Decurio,& curialis idem sunt.*
2 *Forma certa in aliquo contractu per leg. inducta omissa reddit actum nullum.*
3 *Consensus plurium si requiratur,an possint in vnum consentire, vt ipse pro omnibus loquaẽ, & num vox istiue in maiori parte computabitur, si actus a maiori parte sit celebrandus.*
4 *Decreti pro interpositione iudex nihil percipere debet.*
5 *Confirmatio quid operetur,& quando possit per partes peti,& de vtilitate illius.decretum iud. operatur, vt quis non possit conqueri de dolo,vel metu.*
6 *Bona fides præsumitur pro gestis in iudicio.*
7 *Fructus non lucratur quis ex contractu nullo.*
8 *Decretum vt interponatur in alienatione rei eccl.vel minoris debent sigillatim singula causa expresse probari.*

Si quis. Casus. Decuriones non possunt vendere bona immobilia sine decreto: alias non valet venditio:& emptor perdit precium, & restituet rem cum fructibus.hoc dicit Bar. Et sciendũ est pro declaratione huius l.interest rei publicæ habere idoneos, & diuites curiales,vt infra l.prox.Et ẽst ratio:quia decuriones eliguntur tantum ad munera publica,vt no. supra tit.2.l.nominationum, & munera nõ sunt concedenda nisi idoneis, vt supra titu. 2. l.ad subeunda.ideo imperator in hoc titu. prouidet ne sic vendendo efficiantur pauperes, & ne res
1 publica lædatur An. & no. hic in prin. idem esse
decurionem, & curialem esse:nã dicitur si quis decurionum,&c. & in rubrica dicitur de curialibus,&c.de quo not.per glo. Azo. & Doct.supra tit.2.sup.rubr. In tex.ibi venditor.s. existẽs adijcit.i.exposuit ad vendendum causas sigillatim ar.q sigillatim sit positionibus respondendũ ad quod supra titu.2.l. fin.§.fin. vers.alijs autem, & infra de ven.re.ci.l.fin.circa fi. & in feu.de noua. fi.for.c.1.in princ.nec sufficit respõsio generalis vt est casus extra de testi.c.præsentium lib.6.pro quo de acquiren.hære.l.si quis mihi bona.§.iussum,& de iniur.l.prætor edixit in princi.& qualiter sint positiones faciendæ, & eis respondendũ not.per Ioan.An.extra de confes. c. 1. lib. 6. Et idem not. de interrogatorijs per eum dicto.cap. præsentium. De securo. strangulatur scilicet a creditoribus.q.d.q multum eum arctant,& insestant ad soluendum. An.probauerit, & ita requiruntur hic duo, vt valeat venditio. sunt & alia duo quæ requiruntur scilicet decreti appositio, & quod fiat de consensu maioris partis curiæ vt infra.e.l.2.iuncta pri.& infirma erit scilicet ipso iure,& reuocabitur de facto sine ꝓcessu.forma.
2 Not.q vbi forma in aliquo actu per l.inducitur
a nisi fuerit obseruata, actus est ipso iure nullus [a]
ff.ad municip.l.constitutionibus arg.ff. de in integrum rest.l.diuus.s. sine cen.vel reli.l.1.& 2.& rescin.ven.l.si quos de transac.l.cum his.§. prætor,& supra de fid.instrum.& iure hastæ fisc.l. 1. & 2.immoderatus venditor.not.hic quod decretum iudicis operatur vt venditor nec emptor possit agere, q sit deceptus vltra dimidiam iusti precij,vt C. de contrahen. empt.l. dudum.ergo quia contra ius restringenda est solum ad proprietatem argu.ff.de condi.insti.l.2.ad Silley.l.1. §.domini appellatione.ff. de le.1. quod vero de pig.l.in quorum, & hæc lex Gul. de Cung. & ibi ex tabellis.istud decretum non potest per tabellionem recitari seu interponi, sed per præsidem prouinciæ maiore parte decurionum cõsentiẽti, vel intellige aliter vt not. per Bar. ff. de iusti.& iure l.omnes populi,& sic decreti interpositio nõ potest nisi per iudicem supra positis seruatis interponi.sed nunquid omnes decuriones
3 possunt vni decurionum committere vocem,
vt vnus pro omnibus loquatur? dico quód sic: quia tunc omnes loqui videntur. ff. de arbi.l.itẽ si vnus.§.si plures argu. ff. de admi.tut.l. tres,sed nunquid vox istius in maiori parte decurionum computabitur cum habeat interponi decretum cum auctoritate maioris partis decurionum.dico q sic. ff. quód cuiusq; vni.l. plane curiæ.inter quos decurio vendens computatur bis. ff.de cõdi.& de.l.qui hæred.§.fin.quod cuiusque vniuer. l.plane. In tex. super verbo dispendium, facit q
4 pro interpositione decreti non detur aliquid iu-
dici.ff.ad l.Iul.repe.l.3. & quia tenetur decretum interponere.supra de offi.præto.l. 1.ff. de re eorum l.magis.§.si æs ergo non dicitur recipere pecuniam:quia turpiter reciperet l. si. ff. de condi. ob tur.causam.Item non fit in figura iudicij vt in simili infra de prox.sa.scri.l.in sacris. in §. hoc si simili

ADDITIO.

a Nullus.Adde hanc regulam positam per Bar.in l. si conuenerit.§. si quis cauerit C.de pign. act.late ventilatam per Fel. in c.cum dilecta in 6 col.ver.de formæ obseruantia cum co. 1 1. de re scrip.vbi tractando per modum tracta.ponit ad præcedentem regulã 8.fall.& Are.in l.nemo potest in 8.col.de legi.& quid si de substantia formæ aliquid omittatur an valeat quod agitur not.Spe.in tit. de refer.præsen.§.4. in prin. & in tit.de inst.edi.9.& ver.sed nunquid.

prolata. In contrarium videtur quia speciale est
in personis miserabilibus l. tam dementis supra
de epi. au. & de epi. & cle. l. nullus. §. 1. ergo in cō-
trarium est ius commune. l. 1. in fi. ff. ad mu. Item
per insinuationem literarum recipitur infra de
castrē. & minist. l. fi. §. 1. de quo minus videt j. de
princi. agen. in re. l. fiu. §. 2. ibi, & pro insinuandis
&c. & de priuile. sco. l. quotiens. §. fin. in penul. re-
spon. primum videtur verius ꝙ vel fit per iudicē
recipiendum per iura primo alle. nec ob. con-
traria. quia in hoc est speciale vt notarij nihil re
cipiant nō autem in iudice: quia ille nihil debet
recipere, nec ob. alia lex qa ibi loquitur de spor-
tulis dandis rei publicæ vel tabellioni: non au-
tem de illis quæ dantur iudici cum habeat sala-
rium de publico, & pro hoc in auth. scriptum
exemplar. §. 1. & hoc credo in ordinario de quo
in l. quæ ordinaria de officio recipiuntur. Nam
delegati regulariter non interponunt decreta vt
l. nec quicquam. §. vbi decretum. ff. de offi. pro-
consul. & hoc verum nisi consuetudo aliud in-
duceret, vt §. quia vero in auth. de defen. ci. Et
ad hoc est necessaria seu vtilis confirmatio con-
tractus facienda per iudicem quando quidam
possunt petere partes quando dubitatur contra-
ctum posse infringi propter deceptionem aut
alias, vt hic, & arg. l. Iulianus. §. si quis colluden-
te. ff. de ac. empt. & cap. fi. extra de maio. & obe.
sicut dicimus in sententia, quam quis potest pe-
tere confirmari. vt illo tit. extra de confir. vtili
vel inutili. de quo plene per Inno. ibi in c. de cō-
firmationibus, vbi videt tenere, ꝙ in contracti
bus iuris gētium hoc non sit necessarium, quod
petatur confirmatio. tamen Bar. tenet ꝙ in om-
nibus casibus, in quibus pars dubitat posse in fu
turū infringi ꝯtractū posse petere illū ꝯtractū ꝯfirmari,
sm Bar. hic. & plenius, supra titu. 2. l. si quos. & in
l. si expressim. ff. de appel. circumuentum. Not. ꝙ
decretum operatur vt quis non possit conqueri
de dolo, vel metu, vt hic. idem si fiat in præsen-
a tia consanguineorum, & amicorum [a] vt l. tran-
sactione supra de transac. facit l. non est verisimi
le. ff. quod metus causa, & probat hic, & in l. si
quos supra titu. 2. & in l. si expressim. ff. de app. sub
fide actoris. Not. hic ꝙ bona fides præsumit pro
6 his quæ fiunt in iudicio vt ff. de regu. iur. l. qui au
ctore, & l. non videtur §. 1. & ff. quæ in frau. cre.
l. qui autem. §. apud labeonem. in fin. Dy. occul-
tis. Not. ꝙ occulte dicitur fieri id quod sine iudi-
ce fit quando decretum esset necessarium secun
dum Barto. hic s. & in l. 2. supra de his qui ex
pu. pec. mu. accep. per quod not. vt ibi immode-
ratus vēditor, & ibi emptor in instrumentis & c.
molitionibus, idest fraudibus per suprapositas,
vt quia sit calore quæsito quidam interposi-
tus, non decurio qui diceret rem suam esse, quā
vendidit. & sic not. contra fraudem legis factam
de persona ad personam An. priuatum, & qui-
dam dicunt ꝙ applicabitur fisco: quia vbi vendi
tio est irrita eo, quia est cōtra l. & ius publicum
precium, & res fisco applicatur. ff. de contrahē.
emp. l. Senatus. §. fina. iunctis quæ not. ff. de
dam. infect. l. fina. & videtur de hoc infra si cu-
ria. re. ci. l. 1. dicunt quidā ꝙ imo vendicari: quia
ita est ratio in ecclesia supra de sacrosan. eccles.
auth. quæ res, sed illa non ob. quia ibi ecclesia in
nulla culpa reperiebatur cum illa non venderet
sed yconomus: quare dico ꝙ precium applicabi
tur curiæ, quæ fuit passa offensam ex tali vendi.
argu. supra de lega. l. legatarius. de ratio opc. pu.
l. 1. supra tit. 2. l. quamuis. ff. de iure pa. l. diuus. la 2.
circa fin. & quod ex hoc curia sit offensa patet.
7 infra eo. l. fin. cum fructibus. Not. ꝙ vbi contra-
b ctus est nullus, possessor nō lucratur fructus [b] sic
supra de fide instrum. & iure hastæ fis. l. 1. in fin.
per Bar. idem in contractu qui annullatur ex cau
sa quæ propter pactum non seruatum retrotra-
hitur. vt supra de pactis inter emp. & vendi. l. cū
te, & ibi restituendum subaudi venditori. quia re-
stitutio est in pristinum statū reductio. ff. de mi-
no. l. quod si minor. §. restitutio. insti. qui mo. ius
pa. po. sol. § pari ratione pro quo. ff. de iur. fisc. l.
aufertur. § 2. & infra de agri. & cen. l. quemad-
modū. lib. 11. & ita secundum prædicta emptor
punietur venditor non: quare est sciendum ꝙ
interdum l. prohibet substantiam contractus
venditionis, hoc est nullo modo fiat venditio,
& sic tam emptor quam venditor puniuntur pa
ri pœna sic l. Senatus. §. fi. ff. de contrahen. empt.
& l. penul. supra quæ res ven. non po. Interdum
lex prohibet non substantiam contractus vendi
tionis: sed qualitatem, & modum, & tunc aut
est par ratio in emente, & vendente, & tunc pu-
niuntur pari pœna. ff. de plag. l. 1. de ficta l. circū-
cidere. 2. respōso. de hijs qui not. infami. l. libero
rum §. notatur. si autem non sit par ratio, tunc
quamuis emptor puniatur non tamen punitur
venditor, sic hæc lex vbi fuit ratio prohibitionis
propter culpam ementium hoc est propter co-
rum iniustitiam vt patet hic in vers. deniq; ideo
cum non sit par ratio non debet esse par punitio
ff. de leg. 1. l. fin. de his qui. vt indi. l. a. circa me. de
excep. do. l. puræ in fi. iuncta l. fin. supra de dolo.
8 In glo. 1. l. 1. titu. de prædijs curialium ibi. non ser
uatur. notanda tamen sunt multa bona in hac l.
Primo ꝙ quādo petitur interponi decretum vt
in alienatione rei minoris vel rei ecclesiasticæ,
& similia debent causæ sigillatim exprimi: nec
sufficeret generalis expressio causæ: vt si dica-
tur vendo propter æs alienum exsoluendum:
sed oportet quod singulariter, & sigillatim ex-
primantur causæ: hoc est, vt nominentur credi-
tores, & quantum cuilibet debetur, vt hic, & l.
magis puto. §. si æs. ff. de rebus eorum, & ad hoc
ff. de acquir. hære. l. si quis mihi bona. §. ius-
sum. versicu. sed vtrum generaliter. Item etiam
not. ex hoc text. quód causæ solemniter, & sin-
gulariter debent probari: alias decretum non
teneret

ADDITIO.

a Amicorū. Adde an decretū iudicis suppleat pro cōsensu p-
pinquorū nolentiū cōsentire contractus minoris vel fœmi
næ stāte statuto ꝙ fœmina vel minor nō posset sine cōsensu
propinq no Bal. in sub C. de contra. emp. in q. 24 ꝙ sic. Nisi
tamen per statutum requireretur vtrunque scilicet, & consen-
sus propinquorum, & decretum iudicis. vt not. idem in l. si fu
atori. C. de mu. & Ant. Corse. sing. suo 69. in vers. consensus.
b Fructus Adde pro hoc Flo. in l. iuris ignorantia C. de iur. &
fac. igno. & Ioan. de Imol. in cap. pen. de re eccl. non alie. &
An ex sententia nulla. Bal. sing. in l. 2. 12. col. C. de serui. & aqua
tenet ꝙ non, sed Barto. Ang. & Imo. tenent contra. in l. si fur.
§. 1. ff. de vsur. idem Bar & Pau. de Cast. in l. sed si legi. §. scire.
ff de pet. hær. & de hoc vide per Lodo. posita in sing. ver. 93.
& si vis scire quæ requirantur ad hoc vt quis lucretur fructus
vide per Bar. in 3 col. C. de vsur. & fruc. lega.

a teneret[a] vt hic,& l. 1. §. hæc verba. ff. ne vis fiat ei l. cũ vero. §. subuentum. ff. de fideicomiss. libertа.& in multis alijs est notanda hæc lex,& hic titulus ex eis potest perpendi: secundum Bart.& Doct. In glo. fin. in fin. vel dic q ibi fit prohibitio certarum personarum quarum faciens contra non sic punitur. hic vero fauore rei publicæ vt habeat curiales locupletes vt supra not. in fi. primæ glo. & ideo contrarium faciens plus punitur. gloss. de cung. dic quòd ibi erat ignorans hic sciens, vt ibi not. argu. infra de tabu. l. generali. Rebuff.

ADDITIO.

a Teneret Adde q non sufficit deducere .cãs sed debet iudex de ipsis cognoscere alias decretum esset nullũ not. Bar. Alex. & Doct. in l bonorum. C. qui admitti ad bo. poss. Spec. in tit. de procu. § 1. versic. quid ergo Archi. 12. q. 2. cap. sine exceptione Barto.& Docto. in l. cum hi. §. volet igitur & ibi Paul. de Castr. in princip. ff. de transact. & an falsa causa viciet ipsum vide per Barto. in l. Seia egressæ versic. sed dic quod differentia ff. de tuto.& cur. da. ab his Panor. in cap. 1, c. 7. versi. quæro quid in decreto de re mob. Alexan. in l iustæ possidet in 2. col. versic. secundo ex gloss. habetis cum 4. col. seq. ff de acqui. possess.

LEX II.

SVMMARIVM.

Diues pauperi in accusando præfertur, & ei magis creditur.

Nec venditio. Casus. Rei publicæ sufficit factum legatum vel hæreditas relicta cuius hæreditatis debitor valebat rei publicæ soluere. quæ solemnitas sit seruãda quæritur,& respondet, q maior pars ordinis debet adesse: & debet apponi decretum & de isto precio debent emi prædia quorum fructus reipublicæ proficient. quia loquebatur Dy. Ad euidentiam scias q l. præcedens & sequens loquuntur in venditione rerum decurionũ, hic de venditione rerum totius curiæ aut totius collegij:& hoc præmisso casus est clarus, & not. primam glos. quæ facit ad multas remissiones Bar. In tex. ibi acquisitæ subaudi aliter valet nisi apud &c. quod est infra, & qualiter acquirat curia dic vt infra titu. 1. per tex. In ea. l. si venditione vel debi. solutione expendi. quia venduntur prædia inutilia,& emuntur vtilia: vel venduntur res quæ seruando seruari non possunt iuxta l. lex quæ tutores. supra de admi. tu. Et ita not. ditiorem præferri in accu.& plus ei credi quam pauperi. supra de decu. l. ad subeunda,& ff. de testi. l. 3. §. 1. In gl. 1. ibi curiales. credo quod velit dicere ciuitatis q de illa loquitur l. fi. infra alle. sed de curiali habuimus supra l. prox. in ea glo. ibi & de vendi. re. fisc. qualiter minoris. ff. de re. co l. 2. An. & ibi secundum eum pro quo. l. 1. infra alle.& ibi de cõuẽ. fisc. debi. l. 2. Item qualiter populi dic, vt not. ff. de minori. l. ait §. qui tamen. In gl. fi. ibi. §. si cõstat. prout est ibi tex. solatium.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Decretum in quibus rebus, & quando requiratur an in alienatione rei ecclesiasticæ de iure canonico.*
2 *Venditionis nomine qui contractus veniant.*
3 *Emphyteuta potest fundum irrequisito domino donare ex qua donatione non debetur laudemium, & an ex permutatione ibid.*
4 *Consensus plurium si requiratur an possint in vnum cõsentire, vt ipse pro omnibus loquatur, & an vox eius pro maiori parte computabitur, si actus a maiori parte sit celebrandus.*

Curiales. Casus. curialibus non licet vendere sine decreto, q emptor perderet tum precium, donare autem, & permutare possunt Dy. super tota l. pone q consuetudo est q proximior de genere possit rem alienatam retrahere: pone aliquis alienat vsumfructũ nunquid proximior de genere poterit infra annum recuperare vsumfructum, q sic vt ff. de serui. l. si quis. §. si in seruo. & arg. ff. de dila. l si tamen. §. 1. pro hoc quia alienare vr, q vsumfructũ cõstituit. s. de re. alie. non alie. l. fi. contrarium vr quia. ll. alle. loquuntur vbi est promissio iure, hic tñ est permissio contra ius.
1 In gloss. 1. ibi in auth. hoc ius porrectum quæ est supra de sacrosan. eccle. de iure enim canonico non requiritur decretum in
a venditione rei ecclesiasticæ[a] vt not. per Archi. extra de re. eccl non alie. c. 1. li. 6.& est ratio quia sufficiunt aliæ solemnitates ad fraudem euitandam quæ debent ibi seruari quæ not. in d. auth. hoc ius porrectum, & in ista ratione fundatur
2 tex. 12. q. 2. c. terrulas cum ibi not. super verbo exiguas. in glo. 2. ibi. & ff. de pig. l. in quorum. circa hoc cum quæritur an alij contractus nomine venditionis contineantur: distingue quia si proferatur nomine venditionis ab homine non cõtinentur. ff. de insti. l. cuicunque. §. nomen tamen & quibus mo. pig. vel hypo. sol. l. sint. §. sed si permisit. si autem proferatur a lege tunc si in casu in quo ius commune non seruatur alij contractus non continetur, vt d. l. in quorum. Si autem sit casus qui procedit de iure communi: tunc si sit identitas rationis: alij contractus cõtinentur ff. de sta. li. l. 1. statuliberi §. fin. alias si sit diuersa ratio non continentur. ff. de ædi. edicto l. ad res
3 donatas. Facit pro opinione gloss. q emphyteuta potest fundum domino non requisito donare facit supra de iut. emphi. l. fin. super verbo vendere & idem ibi Pe. & Cyn. & alle. text infra de fun. patri. l. 1. lib. 11. secundum Dyn. idem Pe. la. quod etiam non debeatur laudimium ex dona-
b tione in tit. de ag. in rẽ emphit. quæ cecidit in commissum. §. item. excepta donatione inter viuos.

ADDITIO.

a Rei eccle. Adde q licet decretum iudic. in omni alienatione immobilium sit regulariter necessarium vt authentica hodie, & ibi Bar. C. de prædi. curia. præterquam in donatione propter nuptias vt ibidem, & in l. si prædia C. de prædi. mino. tamen vbi interuenit iuramentum non est necessarium decretum ad validitatem actus oom gloss. & ibi Cyn.& Guil. de Cogn. in authen sacramenta, & ibi ego aliquid in addi. adde Cung. C si aduersus vendi. & Nico. de Nea. in l. 1. in prin. de eo.

b Donatione. Adde late hanc quæstionem tractatam per Do. Nicol. Boerij in libr. consue. bitu. in titul. de consue. feu. §. 18. in gloss. 1. vbi pro quibus contractibus laudimium debeatur.

uos.de quo in Spe.tit.de loca.§.nunc aliqua ver. 107. idem Bar. de hæredis institutione & legato in l.in suis.de liberis & posthu.in addi.tamen qđ Dy. dicit esse idem in permutatione nor. ꝯrium supra de iur. emphi.l.super verbo transponere & hæc faciunt ꝙ si facta est prohibitio ꝙ non vēdatur bladum extra ciuitatem, ꝙ si donetur ꝙ non se extendat ad hoc prohibitio seu pœna: quia odiosum ad quod ff.de re.eorum l.si pupillorum.§.si prætor.In gloss. 2. ibi specialissimum ius scilicet quòd verbum, venditionis,hic accipitur stricte alias secus, vt l.statuliberi a cæteris. §.fina.ff.de sta.li.Bar.In gloss.super verbo teatralis in fin. ibi teatri vltra dicerem quòd decuriones quorum requirebatur consensus vel præses cuius requirebatur decretum volebant quod emptores huius nominis aliquid soluerent alicui personæ,vel causę vel ad ludum theatralem: sicut quandoque faciunt domini directi qui consentiunt allienationi rei emphiteuticariæ, vt l. fin.in fin. C. de iure emphi.idem imperator hic
4 prohibet An.In glos.quæ est super verbo tabella.in fin. & sic decreti interpositio non potest alteri committi: sed nunquid omnes decuriones possunt vni committere vocem suam vt vnus pro omnibus loquatur: dico ꝙ sic quia omnes videntur loqui ff.de arbi.l.item si vnus.§.idem si plures,& ff.de admini.tut.l.tres.sed nunquid vox istius in maiori parte decurionum computabitur: eum habeat interponi decretum auctoritate maioris partis decurionum. dico ꝙ sic. ff. quòd cuiusque vniuer.l. plane,vel potest intelligi quod aliquando consueuerint vocari decuriones ad sonum tabulæ: percutiebant enim in quadam tabula sicut faciunt ecclesiæ in die veneris sancta.dicit enim imperator ꝙ non sufficit decuriones etiam vocatos ad sonum tabulæ nisi saltim duæ partes sint præsentes, vnde facit quòd non sufficit dictum in instrumento sindicatus conuocato, & congregato consilio, &c. nisi dicatur in quo quidem interfuerint duæ partes, &c.vt supra tim. 2.l.nominationum, vbi autem nomina consiliariorum debeant scribi dixi. ff. de albo scriben.l. 1.Bar.& in Spe.tit.de sindico.§. 1.vers.item ponitur ꝙ nomina prima parte Speculi ternæ particulæ.Iaco.Rebuffi.

Quando,& quibus quarta pars debetur ex bonis decurionum:& de modo distributionis eorum.

LEX PRIMA.

Si decurionum. Si decurionū decedenti aliquis hæres existat extraneus: quarta pars curiæ debetur hoc dicit Bar.& Dy.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Aestimatores qualiter rem æstimabunt, & secundum quod tempus, & an partibus præsentibus seu vocatis, & nu.4. Item tutor partem an integrum inuentarium debeat exhibere, vt appareat, ꝙ possit administrare.*
2 *Iuramento hæredis in quibus stetur.*
4 *Sortis iudicio an sit standum.*
5 *Suplementum legitimæ an filius recipere cogatur in pecunia, vel in rebus immobilib. Et an in vna re, & cuius sit electio.*
6 *Oblationi,& consignationi an subdantur immobilia.*
7 *Decimas an possit dominus separare, & dare sacerdoti, ipso nec eius nuntio præsente.*
8 *Emphiteuta an teneatur domino ostēdere rem, pro qua ei censum fecit.item an & instrumentum.*

Meminimus. Curiā dēt habere quartā partē extraneo succedente euriali:nō rō de singulis rebus: sed facta oīm diuisione:hoc dicit vsq; ad § ad filiorū. Bar. Prima pars vbi ꝯmemorat. l. proxim.in text. ibi voluntate,quod intellige si titulo vniuersali: secus si singulari:quia nunc locum habent sequentia.pro quo.ff.ad Trebel.l.cogi.§.generaliter, & & l.nam quod.§.fin. Sed multi.secunda pars vbi tollit malitiam curialium qui volebant diuidere hæreditatem per res singulas,quod prohibet: sed diuidatur tota in quatuor partes, & ille diuidet qui maiorem partem habet in bonis: sed eliget quòd sors particulariter. An. In tex. ibi præcipitant idest destruunt de securo. In text.ibi sua auctoritate Ex tex.puto quòd filius pro sua legitima vel eius supplemento non possit possessionem rei vacantis etiam sua auctoritate occupare: quia non debetur simpliciter, & determinate in qualibet etiam re, sed debetur sibi ære alieno deducto,vt l.Papin.§. quarta. ff. de inoffi. te. Et nescitur quantum sit immo dico quòd si ingrediatur, nullius partis possessio quæritur, quia suā legitima iuncta est ratione loci,& quare loci?quia pro indiuiso,vt l.Menius. §. duobus ff.de legat. 2. Item ratione quotæ: quia nescitur vtrū tertia vel quarta, vel milesima pars prædij ei debeatur propter incertum æris alieni, vt l. in fideicommissaria in princip. ff. de vsur.& l. 1. §. hæc verba. si cui plusquam per l. fal. ergo possessio non quæritur l.2.§.incertum,& l.locus ff.de acqui. poss.nec ob. l.cum hæredes. ff. de acquir.poss.& quod dicitur in l.fina. C. de edic. di. Adri. toll. & l. item veniunt. §. ait Senatus. ff.de peti. hære. & l. prima si pars hære. pe. nec ob. quod not. in l.non est dubium supra de legi. quia illa iura habent locum quando alicui debetur certa portio simpliciter, & determinate,secus si non simpliciter nec determinate quando dēt hēre partem a manu hæredis vt hic:nam hæres habet facere per diuisionem,& nomina retinere, vt hic. sed legatarius non potest occupare legatum imminente falcidia l. 1. supra quo le. & ff. eo.tit.per totū Bar. In ver.sed vbi tertia pars vbi dr̄ ꝙ cū est faciēda diuisio res immobiles diuulgent. hoc nō est dānosū cū de se ipsis pateāt An.In tex.ibi latere.no.res immobiles p se patēt in tex.ibi sub aspectu.Not. qualiter extimatores
1 dū hēnt aliquā rē extimare debent inspicere rē
a extimandam [a] & præsentibus partibus, seu vocatis

ADDITIO.

a Extimandam. Nota ꝙ extimatores dum habent aliquā rem extimare debent inspicere rem extimandam,& partibus præsentibus seu vocatis &c.vt per Bal.in l.2.in pe.col.C.de resc. vendi.& Flo.in l.si seruum.ff.ad le.aqui.

tis sicut in solutione decimæ debet vocari sacer
dos de quo not. 16. q. 1. c. reuertimini, & in Spec.
tit. de decimis. circa fi. ver. vltimo. in 4. parte in
tertia particula. In text. ibi nobilis quarta pars
vbi prohibet res mobiles diuulgari: sed stetur iu-
ramento successorū An. in ver. mobiles ibi pro-
ferri, per hunc tex. alias dixi ꝙ quando a tutore
petitur copia inuentarij non debet sibi dari re-
rum mobilium scripturarum in inuentario, licet
de immobilibus videatur contra iura per text.
præcedentem. Sed puto idem esse cum sufficiat
parti habere copiam principij, & finis inuenta-
rij: vt ex hoc appareat quòd tutor possit admini
strare per l. fi. supra ar. tu. quia ex hoc pars tuta
est l. 1. §. defendi. ff. ex qui. cau. in poss. ea. plus
enim sibi edi non expedit. l. argentarius. §. edi. ff.
2 de eden. ad quod l. 2. supra de ali. pu. præstan. Bar.
ibi. iuratis Not. stari iuramento hæredis maxi-
me de istis minimis sic l. sancimus. §. licentiam.
supra de iur. deliberan. de his qui ad ecclesi.
confu. l. præsenti, & ff. si cui plusquam per l. fal.
a l. diuus, & ibi dixi Bar.[a] In text. ibi constat: vt
quia defunctus non habebat in eis directum do-
minium: sed forte vtile, vel aliquod ius reale
Dyn. famulum tuum no. quòd res mobiles non
debent patefieri iudicibus, & ea ratione mani-
festetur pompa diuitibus, & vtilitas pauperibus
Bar. In ver. in exigendis. Quinta pars, vbi dicitur
quòd a debitoribus hæreditarijs curia exiget pro
quarta: & hæres pro trib. Itē curia tenet credito-
ribus pro sua quarta, & hæres pro sua parte. An.
In text. ibi portionem, & super nominibus non
est facienda diuisio: sed adiudicatio supra fa.
here. l. ea quæ Dyn. sed qua actione aget curia
eo casu dicunt quidam ꝙ actione cessa quam
hæres tenetur officio iudicis cedere iuxta no. ff.
de leg. 1. l. si res obligata. §. fina. vel tenetur ce-
dere condictionem ex hac l. iuxta l. scito. ff. de
pecul. Vel potest dici, & melius quòd actione
ex persona defuncti sibi competente agat curia:
& in hac quarta habeatur, vt hæres, vt infra §. se.
iuncto supra vnde vir. & vxor auth. præ. de hæ-
re. ac. l. 2. Vel dic quòd cedit ex hac l. vt infra
dicam sm G. Ac. compellentur subaudi credi-
tores, contra curiam agere poterunt condi. ex.
l. cum habeatur loco hæredis. G. Ac. Vel dic ꝙ
agent hac actione qua poterant agere contra
defunctum, vt supra proxi. dixi Dy. In ver. ꝙ si sæ-
pe. Sexta pars, vbi dicitur ꝙ si hæres nolit iurare
tunc res mobiles exhibentur, & diuiduntur, si
3 possunt alias extimantur. An. præbebitur. Not.
tū vbi super bonis alicuius fit inquisitio realis
sic, & alibi supra de bo. va. l. fin. in ver. in omni-
bus. Septima pars, vbi dicit transactiones valere
An. In §. ad filiorum. casus descendentes ma-
sculi, vel fœminæ etiam ascendentes nuptæ cu-
rialibus, vel extranei curiales succedunt in to-
tum, sed in non nuptis triennium expectatur
h. d. & est valde notabilis ad multa secunda pars
principalis in qua dicitur quòd si decurio deces-
sit filia, vel nepte hærede scripta: si illa filia ha-
bet decurionem viuum: curia nihil habebit.
An. in tex. ibi ciuitatis. secus si alienæ. argum. ff.
de lega. 1. l. cætera. §. sed, & si quis iuncto. §. 1.
ead. l. & l. Senatus co. rit. & supra de edi. priuā. l.
si quis post hanc. Et est ratio quia magis est obli-
gatus propriæ ciuitati quam alteri in auth. de de-
feri ci. §. si qua supra de adito. diuer. iudi. l. 2. de
epi. & cle. l. in ecclesiis: Ibi in vers. quòd si post
secunda pars huius partis vbi dicitur quòd filia
decurionis scripta hæres si non sit nupta expecta
tur per triennium, infra quod si curiali nubat cu-
ria nil habebit: alias secus. An. alienum scilicet
ꝙ non sit curialis, & ibi ve pro vel, & in versic.
ꝙ si post in text. ibi adijciatur, ergo excludit fru-
ctus pupillam ætatis, cum supra dixerit trienniū
currere demum post transactam ætatem, & est
similis supra de car. edi. l. 2. cum glo. ad istos er-
go fructus triennij quartæ partis tenetur succes-
sor ipsi curiæ vna cum quarta parte rerum prin
cipalium condi. ex l. In versic. sed si mater. tertia
pars vbi dicitur, quòd si mater vel auia successit
decurioni: si decurioni alicui erat nupta curia
nil habebit An. In vers. extraneum. quarta pars
vbi dicit extraneus curialis hæres curiam exclu-
dit An. de Barulo. districtum idest separatum: &
nullo modo curiali coniunctum nec ratione
agnationis Dyn. In versic. quòd si post paren-
tum. ibi expectari. Not. ista conditio, si nupserit
habet tempus limitatum infra quod debet im-
pleri scilicet terminum post pubertatem quod
not. Bar. Item not. hic casum mirabilem in qui-
busdam partibus sunt aliqua monasteria haben-
tia magna territoria, & dant possessiones in em-
phi. vsque ad quartam generationem masculi-
nam vel fœmininam nubentem in territorio
monasterij; hic habes casum quòd expectatur
triennium post pubertatem. An. nubat, vel non
& cui, quod not. Bar. sic in simili de quadrien-
nio, vt l. fin. C. de temp. in integ. re. pe. In gloss.
2. ibi quæ videbatur contra. Sed non est quia hæc
4 secundum illam intelligitur. In gl. quæ est super
verbo in sortium ibi in eligendo. C. commuia
b de le. circa hoc an stet iudicio sortis[b] dic vt ibi
per Dyn. d. l. fin. in princ. opi. 2. & probatur. ff. de
le. 1. l. huiusmodi. § fin. In ea. glo. ibi conceditur
cuius est ratio, quia cum vxor sit vna caro cum
viro non est mirum si concedatur sibi istud pri-
uilegium supra de cri. expi. hære. l. aduersus, vel
dic verius ꝙ cum ibi loquitur in casu speciali ad
alios non est trahendum. ff. de le. l. ius singulare.

supra

ADDITIONES.

a Dixi. Bar. in minimis stādum est iuramento hæredis. Adde eundem Bar. in l. naturalem. § gallinarum ff de acquir. re. dominio Et quæ dicatur res minima not. in l. 1. ff. de do. Ang. Bar & Bal. in auth. de manda. princi. §. sint ibi quoque & infra q § anteriorum. § illud & c. appellationibus ibi ce per Ar chi. Feli. post Abb. in c. sedes app. de rescri. & Specul. in tit. de dolo §. 1. ver. & sic concipe libellum.

b Sortis. Adde de hoc vide re per Bal. in l. si duobus in princ. in 1. not. & ibi Bar. & Alex. C. de leg. & in l. si duo vti possi. Flo in l. itine. ff. de seru. rustic. prædi. Spe. in tit. de iudi § 4. ver. & iuras cano. in c. si de sorti Panor in c. 1. eo. tit Feli in c. capitulum ad si vers. tenet de sortibus de rescrip. & Archi. post glo in c. hi qui, & sequen. 26. q. 2. Adde tamen ꝙ tale per sortem iudicium appellationem non admittet not. Bald. in alle. l si duobus ibi, col. vers. sed nunquid quod militat in l maioribus C. com. vtriusq; iud. Amplio quòd a tali iudicio vel diuisione per sortes non potest per minorem in int. e. resti. peti. no. sing. & Bal. in l. vt prætor § plane. ff. de mino. Adde Abb. in c. licet post Io. Andr. in col. 4. ver. 3. opi. & ibi in addi. tam antequam not. de proba. Felin. ibidem. col pen. vers. in glos. in ver. possidens.

supra tit. 1.1.fi.In ea glo.ibi supra,de donation.l.
scimus. So.ibi apparebat de voluntate donantis
transferre in donatarium.arg.supra de man.l. in
re mandata.insti de rer.diuis §. per traditionem.
ideo per voluntatem vnius faciliter receditura
communione argu ff de re mili.l. eius militis.§.
militia. Item ibi in aliquo casu habens partem
minorem non potest conqueri si habens maio-
rem eligat, quia si donans habet, maiorem vo-
luit transferre in donatarium. Item donatarius
habens minorem non potest conqueri cum to-
tum quod habet habeat a donante ex causa lu-
cratiua,arg.ff.de dona l.Aristo.& l.fi.non obst.
l. cæteræ.nec l.si quæ. quia ibi cautiones esse de-
bent apud illum qui maiorem partem habet.qa
l.præsumit, ꝙ melius ea custodiat. argu. supra.
G. 1.l.2.in fin. In ea.glo.ibi quæ est contra.ibi est
speciale in domino cum in alio sibi fiat præiudi
cium: quia inuitus habet tradere domum suam.
Item ille cui traditur pars domus nullum ius ha
bebat in te : ideo merito sibi dominus præfer-
tur. pro quo.ff.deposi.l.bona fides.sed in glos. 5.
quæ est super ver. principibus hic alle. glo.quòd
5 filius in modico institutus recipere teneatur sup
plementum lucri in vna re: vel etiam si sit substi
tutus in pecunia ascendente ad legitimam,quòd
vel plus potest petere. immo hæres soluens pe-
cuniam liberetur.ff.de leg.1.l.non amplius.§.fin.
& de au.& arg.leg.l.1.in fi. in auth. de fideicom.
§.quod aût,dic contra ꝙ immo debet habere le-
gitimam seu supplemētum particulatum in re-
bus paternis: quia ad eas iustā habet affectionē.
ff de mino.l.si in emptione. de contrah.emp.l.q
officij.de re mili.l.milites.arg.supra de admi.tu.
l.ideo dicit tex.ꝙ nihil est preciosius filio,quam
habere res paternas in auth neq; vi.qd ex do.§.t
8.colla.& pro hoc.l.si non mortis.ff.de inof.test.
& l.sancimus.§.repletionē.s.de inoffi.test.p hoc
videtur glo.supra de repu.l.iubemus. super ver-
bo numerauì.& hoc expresse voluit dicere glos.
quæ est notabilis in auth.de trien.& se. super ver
a bo in qualitate cum glo. se. [a] pro quo quia ma-
gis debetur hæreditas patris filio quā liberti pa-
trono.ff.de fal.l.si quis legatum.cum glo.sed pa-
tronus petit in qualibet re.ergo,&c.ff.de bo.lib.
l.si libertus.q.soluendo. Item vbi debetur circa
res extimationem dare non sufficit.ff. de pet.hæ
re.l.si possessor.§.1. Itē filius ab intestato in qua-
libet re erat ius habiturus ergo ex testato cū fiat
diuisio respectu habito ab intestato. s.de inof.te
sta.auth.nouissima.patre enim viuo filius in qua
libet re ius habere videtur.ff.de libe.& posthu. l.
in suis.ergo multo fortius ipso mortuo.Item fi-
lius in legitima creditor reputatur.ff. de ver. sig.
l.creditor.ergo cū legitima sit debita in substan
tia pŕna.in auth.de hær.& fal.§.1.rem aliā quam
sibi debeatur non tenetur recipere.ff.si cer.pet.l.
2.de solu.l. Paulus.supra eo.tit.l eum qui.& hoc
verum nisi bona essent in comitatu vel ducatu,
regno:quia cum talia sint indiuidua in feud. de
prohib.feud.alie. per Fred.§. pen. iudicantis iudi
cis officio pecuniam compellentur recipere. ff.
famil.hercis.l plané.iuncta.l iudicem.ff.ad l.fal.
l.si is qui. 400. §.fi.hoc not. gloss extra de vo.&
voti redempt.c. licet.Sic ergo prædicta intelligo
ꝙ habeat quartam partem de rebus quæ com-
modè diuidi possunt: alias extimationem. insti.
de offi.iudi.§.ꝙ si commodè de hoc est glo.no.
extra de testa.c.Raynutius. Super ver. naturale,
quippe ibi. l. marito. sed ibi non præsumitur
dolus committi in re communi. Hic præsu-
mitur negligentia quare secus. vel ibi loquitur
in communione conuentionali quæ obtinet ge
nus fraternitatis,vt l.verum.e.ti.l.1. in alia quare
6 secus. In gloss.2. se.ibi quæ per se patet. Idē not.
in l.quæuis.ff.de pig.act.de pro.l.ad rem.pro quo
ff.ad exhi.l. thesaurus.in auth.de æqua. do. §. il-
lud quoque doc.& ex hoc sequitur ꝙ ll. loquen-
tes de oblatione & consignatione non habeant
locum in rebus immobilibus, vt supra de don.
ante nup.auth.dos data.& ibi gl.alle.hanc l.& ad
hoc de vsur.l.acceptum.& quod ibi no.in 1.glo.
& ff.so.mat.l.mora.& ibi per glo.Bar. in gl. q est
super ver.iurata fide ibi hæredibus. dic ꝙ si mu-
lier accusetur de bonis mariti ꝙ ea habuerit tūc
debet iurare.ff.re.amo.l.Marcellus.cum l.seq.&
§.sinaūt super hoc non accusetur;tūc si interro-
getur super bonis, quæ erant intra domum hēt
iurare ꝙ mulier debet se cōtinere.ī.domū. ff.de
offi.di.iudi.l. 1. & ideo de illis quæ ibi sunt facta,
debet scire veritatem ff.ad Sil.l.& si percussor.&
ideo iurabit in auth.de hære.& fal. §. si vero ab-
sunt.& § sicubi.alle.hic. Si autem de aliis bonis
alibi positis interrogetur non habet iurare quasi
de alieno facto , vt dicta l.Marcellus. §. iurare.
secūdo responso.sm Gui.de Cung.& doc. Facit
7 ad q.si dūs pōt separare & dare decimas sacerdo
ti ipso sacerdote nō pñte nec nuncio eius, & vr̄
ꝙ nō,qa fructus existētes sūt pars fundi. ff. de rei
vend.l. fructus.ergo presbyter est dominus fun-
di in parte:& sic debet esse præsens:sed contra.ff.
de polli.l.2.in fi.dic quòd nō potest vt hic ibi sub
aspectu.& infra.§.ꝙ si sæpe.l.sub præsentia. & fa
cit ꝙ posset mittere nuncium. ff.de ap.l.si per lu-
soria.& l.asinam.& de inoffi.test.l. si suspecta. &
melius de vsu & habit.l plenum.circa prin.& l.si
ita §. dominus.nec ob. iura quæ dicunt dominū
fundi posse prohibere ingredi volentem , quia
intererat capellani.ibi nō intererat illius qui vo-
lebat ingredi.de hac.q not.in Spe.tit.de decimis
circa fin.q.quæ incipit vltimo quæritur quarta
parte Spec.tertia particula. Et not 16. q. 1. c. re-
uertimini ad me.in gl.ar.quia ipsi rustici in fi. gl.
8 P.G in Rosario de Securo. In ea.glo.ibi.l.puto.
§.sicuti. Simile not.in feu.de prohi.feu. alie. per
Fre. §. illud,sed circa hoc dic ꝙ aut iste vasallus
confi-

ADDITIO.

a Seq. adde quod electio rerum pro supplemento legitimæ,
vel ipsa legitima non pertinet ad hæredem scriptum, vt not.
Bald.& Paul.de Castro in l.non amplius. §. cum bonorum,
ff.de legatis primo.vbi dat opinionem comm. & Bald. in l.fi-
lium.quem 17.colum.C.famil.ercis. sed est relicta arb. iudi-
cis,vt not.Bar.in l.Marcellus.§.res quę ff ad Trebel.& Barto.
in l. suus quoque in fi ff.de hær.instit. vel arbitrio boni viri,
vt not.Baldus Pau.de Cast.& Guil.de Cūng in l. scimus re-
petitionem & ibi posui in addi.ad Gui de Cung & in §.illud.
C de inoffi test.non tamen habebit in singulis rebus vt not.
idem Bald.in l 1.in 1.q.C.de edic.diui Adrian.tollē. & And.
vbi supra. An autem & qualiter in regno vel ducatu alia ve
re indiuisibili petatur vide Guil. Pa. & quod posui in addi.
ad eum decr.

a cõfitetur[a] se tenere aliquam rem a domino in
feudum: & tunc compellitur rem domino de-
monstrare. vt in prædic. glo. & ar. in auth. de mã.
prin. § coges. ff. de cen. l. forma. in prin. aut negat
rem in feu. & tunc non compellitur demonstra
re, immo oportet dominum probare arg. ff. de
prob. l. verius. & l. ei qui. cum ibi not. Sed tamen
caueat vasallus, nam vbi dominus probabit cõ
tra cum cadet iure vasallitico: & ideo debet sub
dubio respondere arg. in feu. Si de feu. def. côtẽ.
fu. c. vasallus si feudum. Sed nunquid emphyteu
b ticarius hẽt rẽ ostendere pro qua facit censũ[b].
dic aut negat se emphyteotã esse, sed dicit se te-
nere ad soluendum ex personali obligatione: &
tunc dominus tenetur probare per dictam l. ei q.
Itẽ, quia in dubio præsumitur magis personalis
obligatio quã realis. ff. de an. le. l. Gaius de côtra
hẽ. emp. l. n. §. fi. aut dicit se emphyteotã: sed igno
rat pro qua re soluit & tunc cautatiuè compelli-
tur ostendere: nam aliter præsumitur, ꝙ pro om
nibus bonis solueret. Nam emphyteota non po
test esse sine re. ergo si non ostendat rẽ, præsum-
ptio erit quòd pro toto patrimonio soluat. ar. ff.
ad l. aquil. item mela. § si plures. Si autem domi-
nus dicat se habere ius emphyteoticũ sup aliqua
re, emphyteota aũt dicat super alia re, attendit
quis est prouocatus argumen. ff. de iudi. l. in trib'
& quod not. ff. de act. emp. l. si venditor nisi pro
uocans in locum alterius succederet. ff. de reg.
iur. l. qui in alterius. & ibi not. nec ob. l. Titius hæ
res ff. de act. emp. per quam quidam dicunt in-
distinctè, ꝙ emphyteota debet ostẽdere quia ibi
tenebatur iure actionis & ex natura cõtractus vt
ibi apparet. G. de Fer. de quo in Spe. ti. de loca. §.
nunc aliqua. versi. 60. & ver. se. & se. Item an em-
phyteota teneatur domino ostendere instrumẽ-
c tum,[c] dic vt ibi ver. 141. In glo. pen. ibi de cõdi.
& demon l. Titio. §. ad filiorum. So. dicta contra
traria loquuntur de pœna conuentionali hic de
pena legali. Cardinalis. vel ibi loquitur de pœna
pecuniaria hic amissionis iuris inter quæ est dif-
ferentia vt l. Titio. §. 1. hic alleg vel hic poterat
honeste nubere vt supra de decurio l. ad iubeun
da. & dic circa istam materiam vt not. per Cyn.
supra de spon. l. fin. & l. 1. & per Barto. in l. Titia.
hic in gl. alle.

ADDITIONES.

a Confitetur. An vasallus tenetur rem demonstrare domino
pro quo feudum præstat vide per Dom Nico. Boerij in lib. cõ
sue. bitu. in titu. de consue feu § 12 in glo. 1 & 10 § 17. eo. tit.
& in tit. de consue. re. feu. in §. 2. in gl. 1.

b Censum. An emphyteota teneatur rem ostendere pro qua
facit censum. Adde vide per Dom. Nicol. Boerij. in locis in
proxi. addi. alle.

c Instrumentum. An emphyteota teneatur domino ostende-
re instrumentum vide per Do Nicol. Boerij in lib. con sue. bi
tu. in tit. de consue feu. § 16. 20 gl. 1.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Filius exclusus per priuilegium non facit partem alijs, vbi infertur de fratre minori.*
2 *Filia nobilis nubens ignobili an succedat in feudo.*

Si quis curialis. Prima pars vbi dici
tur, ꝙ filio decurio-
nis debet suppleri quarta integra de toto patri-
monio defuncti alijs hæredibus institutis. An. in
ver. adhuc. Secunda pars vbi dicit, ꝙ de quarta fi
liæ curiali relicta nihil detrahit, sed bene de par-
tibus aliarum filiarum non nuptarum An. depu
tanda, quia nec habet partem integram. Dyn. in
ver. si quidẽ. Tertia pars ver. dicit suppleri filio
si nihil sit relictum An. deputari si nihil fuit reli
ctum. adimpleri si minus quarta fuit ei derelictũ
Dy. in ver. nullo. Quarta pars in qua dicitur ꝙ si
curialis instituit aliquem curialem hæredem &
postea ille curialis hæres propter aliquam digni
tatem quã adeptus est vel quia hoc impetrauit
liberatus est ab officio curiali vt supr. de decu. l.
pen & l. neminem. & l. neque. & l. doctitij. tamẽ
nihilominus curialis habetur ad hoc vt curia ni
hil percipiat de bonis curialis defuncti. Q. doffre.
& hoc secundum quod est ibi volumus: sed si
est ibi nolumus vt Bar. videtur intelligere illi sic
absoluti a curia non derogabunt curiæ quin ha-
beant quartam & hæc videtur verior secundum
hunc tex. vbi dicitur nullo &c. Not. ergo. ꝙ filius
1 exclusus a quarta per priuilegiũ non obstat alijs
& hoc facit ꝙ filius frater minor qui propter al-
titudinem regulæ non succedit. vt c. exiui de pa
radiso extra de verbo. signif. in clemen. non pro
pter hoc facit partem alijs filijs sicut illi qui pro-
pter pœnam eximuntur vt l. 1. in fi. ff. de bo. pos.
contra tab. & l. si necem. §. si deportatus. ff. de
bo. li. Et propter hoc dico ꝙ ille qui decedit cũ
a filio fratre minore videtur decedere sine filijs[a]
& si conditio fideicommissaria facta si sine libe
ris decesserit habeat locum. & posui plenius in
libro minoratarum quem composui de quo in
Spe. de sta. mo. ver. 1. & ver. quarto quærit Barto.
2 Item videtur ex hac l. si quis. & ex. §. fi. l. præcedẽ
tis dicendum ꝙ si filia nobilis nubat alicui igno-
bili ꝙ non succedat in feudum: sed contra vide-
tur quia potest seruire per substitutum vt in §. fir
miter cũ ibi no. in feu de prohi. feu. alie. per Fre.
sed hic non poterat seruire per substitutũ vt su-
pra de decu. l. nullus qui nexu. ver. & generaliter
quinta pars ver. concludit. An. in gl. 1. ibi vel pro
& similiter no. in feu. de pace te. & ejus viola. §. si
quis rusticus in fi. glo. super verb. quarta ibi in au
thentica, de naturali. libe. cu. depu. hæc autem
communiter deficit sed debet esse in quar-
ta colla. post rubricam de consuli. & Domi-
nus Azo. ponit eam in summa sua in gl. quæ
est super verbo Theodosianæ ibi, eis totum
qui legitimam habent eis debitam a iure.
In glo.

ADDITIO.

a Filijs & ratio potest esse quia etiam instituti hæredes non
succeduot sed faciũt locũ cohæredi vel substituto aut ab inte
stato venientib. not. Bald. in authẽ ingressi in 9. col. ver. circa
primam pone vnã conclusionem. C. de episc. & cle. Bar in l. 4
ff de his quæ pro non scrip. ha. & quid si fiat episcopus vel
monachus an quærat hæreditatem sibi delatam tempore quo
erat de ordine minorum not. Bal. in l. si in vlt. col. C de episc.
& cle. Pau. de Castr. in l. non est dubium. C. de iure deli. Quod
tamen intellige procedere in professis tantum vt not. Bal. in
l. 1. C. de sac. san. eccl. Io. And post Ian. in c. in præsentia de p
ba. & Fred. de se. cons. 26.

In glo. quæ est super verbo obuenit ibi. C. de præ
scrip. l. fin. & est ratio quia cum diuersa duo iura
in eadem persona concurrunt id seruandum est
ac si in diuersis concurrerent. ff. de act. emp. l. nõ
est nouum. de his qui. vt indig. l. tutorem, circa
me. de inoffi. testa. l. pap. §. meminisse ad l. fal. l.
quanquam. In gloss. super verbo occasione ibi
cum satis in prin. quod intellige vt dixi supra de
decu. l. si quis decurio in glo. 4. super verbo cu-
riali ibi qui filius igitur ibi quartam Py. vt supra
co. is adhuc.

De imponenda lucratiua alias est lucratiuorum descriptione.

Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Pensio statuta, an mutetur propter rei deteriorationem, vel augmentum.*

In glo. Rubricæ ibi hic. 4. solidi tantum, &
videtur ꝙ annuatim debeantur cau
sa curiæ, & reipubl. dentur. ff. de ann. leg. l. cũ qui
dam. & l. pen. & fi. sed tu dic contra vt hic innuit
glo. per hoc, infra eo. l. res cum glo. super verbo
transferantur ad quod. ff. de tri. vi. & ole. le. l. cum
certus. & l. ex eo, nec ob. contrarium: quia ibi vo
luntate domini fuit nata obligatio hic sine vo-
luntate: & ideo non sic amplianda. ff. ad l. aquil.
Titio. in fi. Item puto, ꝙ si totum patrimonium
1 alienetur insimul per curialem, ꝙ tantum. 4. so-
lidi præstarentur: licet vna res alienaretur, quia
cum hic sit certa pensio statuta augumentatio,
a vel diminutio rei nil operat.[a] supra de iure em-
phy. l. fi. ad fi. ad quod supra, de episc. & cle. auth.
sed hodie. ff. de hære. insti. l. ex facto. §. 1. item cũ
istud onus sit extrinsecum non attenditur quan-
titas vel diminutio rei. ff. de leg. 2. l. cum pater. §.
1. ad l. Fal. l. pœnales. §. fi. cum ibi no. & pro hoc
quia ver. curialis non instituit curialem siue in
totum, siue in parte, quarta pars bonorum curia-
lis debenit curiæ. supra tit. 1. l. 1. in fi. in ea. gl. cir-
ca si ibi etiam inter viuos non simul intelligas,
sed successiue, nam ex successione vniuersali ex
testamento veniẽte habetur vna quarta quæ est
totius patrimonij, & hoc per l. 1. supra tit. 1. de-
inde cum postea in extraneum alienatur habe-
tur alia, de qua dicitur. infra l. 1. §. res vero. vel
dic verius, ꝙ curia cum succedit extraneus ha-
bet quartam totius hæreditatis ex tit. præcedenti
& quatuor siliquas ex isto titu. & sic diuersis re-
spectibus diuersæ sunt argu. supra de bon. pro-
scrip. l. fin.

ADDITIO.

a Operatur. Adde Bart. in l. fi. infra de omni agro deser. lib. 11. Pau de Cast. cõsi. 51 eundem Bartol. in l. si merces. § vis maior. ff. loc. & in l. cum imples in princ. eod. titul. & in l. cotem §. qui maximos ff. de pub.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Donatio per filium facta patri an, quæ, & quando valeat.*
2 *Insinuationem an requirat donatio facta filio emancipato per patrem, & quo tempore.*
3 *Clericus succedens laico, an teneatur ad collectas.*
4 *Lucratiua causa quæ sit. Dos & donatio propter nuptias non sunt ex titulo lucratiuo.*
5 *Principium & finis, quibus in casibus inspiciatur, remissiue.*
6 *Curialis olim non poterat vendere, sed donare sic.*
7 *Gabella pro contractibus, qui inter ascendentes, & descendentes fiunt solui non debet.*
8 *Fratres duo si habeãt emphyteusim ab ecclesia, an vnus possit alteri alienare partem suam.*
9 *Dos & donatio propter nuptias, an sint tituli lucratiui.*
10 *Alienabilis fit etiam res prohibita alienari, quæ semel alienata est.*

Descriptionis. Hic ponitur regula,
quòd de rebus im-
mobilibus alienatis titulo lucratiuo dantur. 4.
siliquæ. Ant. In text. ibi ex lucratiuis. idest re-
bus lucratis. Dyn. in versicu. etsi. idest quamuis.
Dyn. hic pouit exceptionem a regula, quòd
ascendentes, & descendentes liberantur a tali
præstatione. An. non fuit scilicet illis, in quos
res transferuntur per curiales & ibi filio. Hic vi-
detur text. quòd donatio facta de patre in filiũ,
hodie teneat saltim in proprietate quæ per l. est
a filijs reseruata.[a] supra de bon. quæ liber. cum
oportet. §. 1. de hoc vi casus ff. de in rẽ verso. l. si
pro pře. §. 1. hoc not. gloss. in authentic. de im-
men. do. §. 1. super verbo quærebatur. sed gloss.
est contraria. ff. de do. l. 2 in fin. pe. gloss. quare
dic, ꝙ de filio emancipato non est dubium, nec
de filio in potestate circa Castrensia, vel quasi:
sed circa alia dic, quòd potest de aduentitiis, vt
extraneo & bene merito, vt supra de colla. l. si
donatione cum gloss. argu. supra de adopt. l. si
pater. §. 1. alias non potest etiam hodie, vt not.
plene per Cynum, supra de inofficio. do. l. se-
cũda, persoluitur. Hic videtur tex. ꝙ in donatio
ne facta per patrem filio emancipato nõ requi-
ratur

ADDITIO.

a Reseruata. Adde de hoc per Bartol. late in l. si cum filius. ff. de donatio. gloss. & Doctores in l. prima. §. sed si auctor. ff. de auctor. tuto. & in l. prima. § fuit quæsitum, & ibi Angel. & Bald. ad Trebel. vbi concludunt, quod valet donatio causa mor. Bartol. tamen sibi contrarius tenuit oppositum in l. senium. C. qui testamen. facere poss. & hic. Concludes tamen cum Bald. in l. scimus. in principio. C. de inofficio. testam. vbi dicit requiri iudicis auctoritatem, & in l. si furiosi. C. de nupt. imo etiam & patris exigitur consensus tempore donationis non post. vt not. singul idem Bald. in l. vxorem. C. de condi. insti. & an in donatione facta per patrem filio emancipato requiratur insinuatio, vide Hostien. in summa de donatio. § quæ donatio in principio. Doctor. in l. si quis emancipatũ. C de donatio. Bald. in l illud. de sacro sanctis ecclesijs. Cyn. & eundem in l. vt liberis C. de col. eundem in l. si mortis. C. ad leg. falc. & quando per Bald in l. si vna. C. de bo. mater. Adde specul. in ti. de dona. vers. quid si pater emancipans & post omnes Docto. Cy eod tit q. 35.

ratur insinuatio; sic est in donatione propter
nup. vt in authen. vt spon. lar. circa princip. col-
la. 9. sed dic contra quia certi sunt casus in quib⁹
non requiritur qui enumerantur. supra de sa. san.
eccl. l. illud. inter quos istud non inuenitur. ergo
&c. Item quia magis fraus præsumitur inter co-
iunctos, quam inter extraneos supra de dona. l.
data. ergo magis inter eos requiritur insinuatio
quæ est inuēta, ob repulsionem fraudis nec obst.
authē. vt spon. lar. quia ibi non est donatio sim-
plex: sed ob causam in qua nō requiritur insinua
tio vt ff. de dona. l. aquilius. quæ scilicet bona si-
ue successiones iunguntur, vt quia ex linea trans
uersali in vers. cæteris hic excipit alium casum a
regula An. vacuum. idest liberū omnino ab illa
potestate. Dyn. mutetur quia vterque erat curia
lis Dy. alias secus ff. de publ. l. licitatio & fi. Et est
3 hic argumentum secundum Odoffr. a contra
rio sensu, φ clericus succedens layco non tenet
ad collectas: de quo dic vt not. per Cy. C. de sac.
sanc. eccl. l. placet & per Doct. ff. de vsur. l. cum
quidam. §. fiscus immuniati, & sic non habet locū
descriptio vbi in similem personam fit transla-
tio quæ locum haberet, si fieret in dissimilē ad
quod ff. de leg. 3. l. pater. § quindecim & de excu.
tu. l. sed si milites in prin. supra si soe. imperialis.
l. 1. infra nō lice. hab. me. l vna lib. 11. & vbi se
na. vel cla. l. 3. ibi nisi forte & c. in authen. de non
ali. §. si minus. Sed in contrarium sunt, nam pro-
hibitio quæ locū hēt inter psonas dissimilis cō
ditionis locum habet in personis similis condi-
tionis. ff. de transactionibus. l. cum hi. §. si vni. de
teb. eorum. l. si pupillorum. 2. respon. Sed dic, φ
ibi ratio quæ erat dissimilem conditionem ha-
bet, locum sibi vendicat inter personas similem
conditionem habentes quare &c. arg. supra de
dona. l. data iuncta l. illud. ff. ad l. aquil. hic autem
4 non erat, quare secus. In ver. lucratiuas. secunda
pars principalis vbi declarat quæ dicuntur res lu
cratiuæ. An. lucratiuas: id est ex causa lucrati-
ua quæsitas. Dyn. descriptionis: id est præstatio-
nis. Dyn. recipere id est sustinere Dyn. dabuntur
vel deferuntur. Dy. simplici, quæ non habet cau
sam vt l. 1. ff. de dona. Dy. In ver. si vero hic dici-
tur, φ dos & donatio propter nuptias non sunt
ex titulo lucratiuo. Ant. In versic. res vero, quōd
hic dicitur, quōd si curialis alienauerit titulo
lucratiuo, licet donatarius in alium transferat
titulo non lucratiuo semp res trāsit cū onere de
scriptiōis. An. sic no. φ collecta impos. fundo pe
tidēt ab emptore fundi: quia onus concomitat
rem vt infra de prædijs nauicularior. l. 2. & nota.
supra de exact. tribu. l. fi. & de anno. & l. 1. & ibi
sortita est quia fuit translata titulo donationis
vel alio titulo lucratiuo. Dy. contractus etiā nō
lucratiui vt permutationis vel donationis, aut
datiuus in solutū. G. Ac. migrauerit in secūdū ac
ceptoiē si primus nō soluerit, cu asserit, vt qa trāf-
latio fuit facta titulo non lucratiuo. Dyn. in ver.
contra quoque. hic dicitur, φ si curialis alienaue
rit. tit. nō lucratiuo licet accipiēs alienet postea
titu. lucratiuo non tamen habet locū descriptio
An. Occasio. idest differentiæ, φ nullus debet re
putare se ad malum si iudicemus euentum habi
to respectu principij. Dy. tituli. idest considerato
principio. Dyn. euentus primus titulus fuit, φ
decurio, vendidit, posterior euētus format⁹ hoc
modo: quia secundo titu. idest euentus. scilicet
donatio facta ab emptore formatur venditio fa
5 cta a decurione. Et in quibus casibus inspiciat
principium vel finis no. extra de electio. c. dudū
de Secuto mercimonij. idest nisi forte iure cuius
cunque contractus etiam non lucratiui. Dy. alte
rum. idest non curialem, qui nō sit de linea ascē-
denti vel descendenti. Dy. hic dicitur quōd si res
peruenit ad curialem ti. non lucratiuo iste tene-
bitur ad descriptionem. An. principalis idest de-
curionis supra de decu. l. quibus ex tit. non lucra
tiuorum ex quibus facta fuit acquisitio per curia
lem. Dyn. In fine textu. ibi lucratiuè idest oporte
bit præstare quatuor siliquas. Dyn. hæc lex diui-
ditur in duas partes. Primo ponit summarium
suum. Secundo illud declarat. secunda ibi si pa-
ter. Item secunda subdiuiditur, quia primo po-
nit quando relinquitur coniunctis personis as-
cendentibus vel descendentibus secundo quan-
do relinquitur aliis, tertio declaratur quæ sunt
causæ lucratiuæ, & quæ non, quarto ponit quā
to tempore durat onus quatuor siliquarum. se-
cunda ibi cæteri vero, tertia ibi lucratiuas vero,
6 quarta ibi res vero. Ad euidentiam scias quōd
curialis non poterat olim vendere, sed donare
sic in l. finā. supra tit. 2. quando donabat fuit im-
posita vna gabella φ ille qui recipiebat ex dona
tione, vel alio titu. lucratiuo debeat soluere
quatuor siliquas, & ista est descriptio quæ impō
nitur titulis lucratiuis. hoc præmisso imperator
7 dicit quōd ista descriptio imponitur possessio-
nibus tantum non hominibus. idest mancipijs,
si alienantur, nec aliis rebus mobilibus. Item nō
habet locū in 5ctibus, qui fiunt inter ascēdētes
& descēdētes in alijs aūt sic, vt hic dicit princi-
cipio l. in text. prope princip. super verbo libera
mus vel ibi naturale ex quo tex. not. arg. quōd in
contractibus qui fiunt inter ascendentes & de-
scendentes non debet solui gabella: tamen si be
ne inspiciatur cōtrarium innuitur hic: nam ver-
ba generalia super quæ talis gabella est imposita
a comprehendunt ascendentes & descendentes[a]
sed hic imperator statuēdo eos liberauit vt hic li
beramus, ergo ante tenebātur arg. l. decē de ver-
bot. oblig. & ideo nisi statutum eos exciperet
tenerentur. fateor tamen quōd si gabella esset
imposita pro eo quōd transfertur tit. lucratiuo,
tamen quōd tunc inter eos non videntur lo-
cum habere, per rationem positam hic in text.
quia non videtur lucrum, sed magis solutio de-
biti. facit supra de codicillis. l. vlt. Bart. in tex. ibi
immu-

ADDITIO.

a Et descendentes. Limita hoc esse verum si talis cōtractus sit lucratiuus. quia alias secus. ita not. sing. Domi Bar. in l. 1. in 2. co ff. de in ius vocā. Et adde φ nō debet solui p quēuis ex cōtractu nullo secūdum Bal. & Sali in l. 3. C. de eunuchis. & Bal. in l non dubium. C. de legi. eundē in l. 1. §. sed & nostra i lect. C. com. de lega. & in c 1. in fi. de na. feu & Alex. in l. eleganter § quę reprobas de pig & in l. Pomponius. § prętcrea. de acq. poss. Et debet solui pro quantitate in instrumento cōtenta nō pro quantitate quæ debetur. Flor. in l. in lege aquilia. §. si dele tum & §. si quis in princip ff ad le. aqui. Deductis tamē expē. in contractu & forte in proxenetis & subhastationibus. vt Doct. Moder. & Ang. in l non amplius de leg. 1. & in l. fructus solut. matrimo. in l. 1. de fiu. & lit. expē & quod not. Bar. in l. quantitas. ff. ad le. falcid.

immutari. hic videtur casus talis, quod duo fratres
8 accipiunt ab ecclesia quandam rem in emphyteusim, vel accepit pater, qui decessit duobus filijs relictis, quæritur an vnus possit alteri alienare partem suam videtur, quod sic, quia ratio propter quam prohibetur alienare est: quia ille cui alienatur non est obligatus ecclesiæ personali actione sicut alienans, pro hoc videtur casus hic, ergo sibi alienare facit. l. voluntas. supra de fideicommiss. dixi in l. si mihi, & Titio. de verbo. oblig. Guil. de Cung. ponit istam quæstionem. in l. cum hi. §. si inter plures. ff. de transac. qui tamen §. facit contra not. ex §. lucratiuas, qui dicuntur tituli lucratiui de hoc plene dixi, & in glo. in l. apud Celsum. §. de auctore. ff. de doli excep. & ibi ponuntur quædam causæ, quæ
9 dicunt lucratiuæ. Scdo no. quod dos, & donatio pp nup. non dicunt tituli lucratiui, quod est verum, respectu eius cui dat. Sed respectu eius qui dat bene est titulus lucratiuus, vt l. fi. §. 1. ff. quæ in frau. cred. l. Tertio not. quód si quis propter magnitudinem reuocat donationem non dicitur eam reuocare ex causa lucratiua, & sic repetere rem quam dedit sine nouo contractu non dicitur illam rem habere ex causa lucratiua. materiam autem lucratiuarum causarum plene exposui in l. Mæuius. §. duobus ff. de le. 2. in repetitione quã
10 feci de §. illo. Item no. ex ver. res vero, quod res ecclesiæ, quæ semel est facta alienabilis sẽper durat.
a idem in omni re prohibita alienari,[a] vt l. pater §. quindecim ff. de leg. 3. not. tex. l. a primordio tituli, &c. ad id, quod quotidie allegatur. Item not. quód res quæ semel est facta emphyteutica semper durat emphyteutica, Vltimo not. quód decuriones possent alienare sine decreto quod est hodie correctum, supra titu. 2. l. fin. per illam authen. quam feci ibi signati. In gloss. 4. ibi quæ non fit, scilicet onus siliquarum, in glo. quæ est super verbo maiores, ibi, vt in rubrica notaui. sed quæ est ratio quód filius patris curialis, qui tamen filius curialis non existit excusatur ab ista quarta siliquarum, non autem a quarta, quæ habetur, supra tit. proxim. dic, quód ibi tractabatur de quarta patrimonij, hic de quatuor solidis tantum. Item hic de quarta rerum mobilium & immobilium hic de descriptione bonorum tantum immobilium, & ideo quia ibi esset maius præiudicium si fieret remissio quartæ, quam ibi arg. ff. de dona. inter virum & vxo. l. si id quod § 1. & 2. & ad Trebell. l. si legatarius. §. fin. Item ibi fit deductio quartæ de ipsis rebus, hic autem. 4. solidi sunt extra rem, quare de ipsis non tantum curandum. arg ff. de acti. emp l. si scimus. §. cum per venditorem.

ADDITIO.

a Alienari. Adde ad hoc Cyn. in l. si in princ. C. qui. cau. resti. in integ. non est necess Bart in l. 1. in gloss magna C. de seruis fugitiuis. Pau. de Cast. consil. suo. 13. vbi refert Cy in præallegã l. Adde do. meum do. Decium in cõsil. suo 28. incip. dicitur imploratõ præsidio, & pro tenui, &c. col. 3. versic. secunda difficultas.

De præbendo salario.

LEX PRIMA.

Nulli salarium. Casus. Salarium de pecunia publica nemini est dandum, nisi principe consentiẽte. Dy. In tex. ibi salarium dic. i. munus, vel dic, quod aliqd salarium nõ detur subeuntibus munera publicé & sic sumitur pro mercede. supra de iustra. l. vna. ff. man. l. salarium. & ibi publicé contra videtur, quod imo possit taxare salarium. ff. de admi. tut. l. cũ plures. §. in primis. de decu l. decurionibus, sed dic, quod ratio fuit hic: quia decuriones non sunt domini rerum. supra de præ. curia. l. 2. ij certo dã do de istis rebus videtur committere furtum. ff. de fur. l. si pignore. Item est ratio quód id quod commune est negligitur. supra tit. 2. l. 2. §. 1. & iõ quia verisimile est quod male se haberẽt in taxãdo se, ab hoc repellendi. arg. supra de thesau. l. 1. Itẽ quia forte plus taxarent quam deberent, vt inde amicos sibi perquirerent, iõ eis nõ permittitur. supra de sa. san. eccle. l. iubemus. § scientes. & sic veniret etiam in abusũ ar. ff. de re mil. l. officiũ. §. 1. Vel potest dici vt soluantur contraria, quia vbi isti volunt dare, seu taxare salarium ex liberalitate quod non possunt sic. l. ista, & hoc per rationes prædictas. si autem propter iustam rationẽ, & propter merita laboris vellent hoc facere, sic possent vt ll. contrariæ, vt no in d. §. scientes, super verbo permisso & in auth. de ali. & emph. §. 1. super verbo licentiam, cólla. 9 pro hoc, quod not. per Bar. ff. de decre. ab or. fa. l. ambiciosa, ver sic. quæro vtrum liceat, & scripsi supra de super indicto. l. 1.

Si curialis relicta ciuitate rus habitare maluerit.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 Patriam propriã quis inhabitare cogitur, si illi sit vtilis. Item nemo propheta acceptus in patria sua.

Curiales. Curiales reuocantur ad ciuitatem, & ad curiam & locus, in quo in rure habitant publicatur. hoc dicit Bart. Et no. quod qñ quis vadit ad habitandum in rure ne vocetur ad consilia potest reuocari, & grauari, & puniri. in glo. 1. ibi non ciuitati. sed videtur, quod imo ciuitati, p l. quidã ignauiæ, & l. admonendi. supra de decurio, vt iniurię sibi facere habeãt vltionem. ff. de liti l. fin. & in feud. quæ sit prima causa bene. amitten. §. 1. & §. denique. & ideo dic, quod aut loquimur de illis bonis quæ habebant eo tempore quo a ciuitate discesserunt, & in illa ciuitate, & tunc curiæ applicantur, vt illis cõtrarijs. Aut quæris de bonis, quæ habebãt in loco, in quo se transtulerunt: & tunc illa bona applicantur fisco. sic l. ista. & facit ad prædicta de iure patrona. l. diuus. & supra de op. pu. l. vna. circa fi. & hoc in quæsitis tunc, si autem bona post quam se transtulit quæsierit illa retinebit. arg. ff. man. l. si mandauero. §. is cuius. Dy. In glo. 2. ibi propriam patriam. nam dulcissima est. ff. de leg. 3. l. qui habebat in prin. & ibi no. & intellige glo. istam si faciat quis comodum in patria, alias secus cum nemo propheta, &c. supra de tri. sacri. l. fi. cum glo. ff. ex qui. cau. ma. l. huius. in glo.

De municipibus & originarijs.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Debito alibi commisso, vbi quis conuenatur eius ratione.*
2 *In loco originis tenetur quis subire onera patrimonialia si ibi possessiones habeat.*
3 *Forum sortitur quis regulariter in loco domicilij, non originis.*

Cum te biblium. Casus. In loco originis,& incolatus cogitur quis subire munera.h.d. Bar. Not.
ex eo quod dicit biblium ex origine,quod idem
est dicere florentinus & natus de florentia quod
declara vt dixi in l.1.ff.eo.tit.Quærit glo. quid si
in vtraque ciuitate quis simul vocetur ad mune
ra & honores quæ ciuitas præferatur; dicit gl.ꝙ
ciuitas originis: de quo dic vt dixi titu. 1. l.meo.
1 Sed quæro quo ad quæ sortitur quis forum in
vtraque ciuitate gl.tractat.ff ad munici.l.assum-
ptio.§.filius.& ibi plene dixi Ia.de Arc.& Cy.po
nunt in l.2.C.de iuris.om.iu.Bart. In tex.ibi mu-
neribus personalibus,quia simpliciter loquitur
de munere.ff.de mu.& ho.l.an muneris.infra de
mu.patri.l.qui immunitatem.nam patrimonia-
lia vbi sunt bona subibit.inf.de mulie.& in quo
loco l.1.in fi Dy.Muneribus vt ire ad exercitum
soluere collectas vel similia.Odoff.In glo.4.ibi.
l. incola, & sic est hic gl. ꝙ in loco originis quis
possit conueniri licet habeat alibi domicilium,
sed contrarium no. ff. eo. l.assumptio circa me.
magnæ glo.sed idem quod hic no. ff. de iudic.l.
hæres absens.§.1 super verbo debebit & pro ista
parte æquiparatio est de contractibus ad deli-
cta iuxta l tam ex contractibus.ff.de iudic. nam
in loco originis potest quis conueniri pro deli-
a cto alibi commisso.ᵃ ff.de interdic.& rele. l.re-
legatorum.§.dubitatum . nec est inconueniens,
ꝙ pluribus locis quis sit astrictus ratione fori. ff.
eo.l.si quis astrictus videtur expresse in l. incola
hic alleg.cum gl.ibi posita. quod intellige vt in
loco originis possit quis conueniri. s. quantum
ad munera quæ ibi tenetur subire non alias vt
intelligamus hanc gl.& sibi similes tam tex.quā
gl.iuxta materiam arg.l.si vno anno.ff. loc. Aut
tantum sunt munera personalia quātum ad ho-
nores & tutelas,quæ quis tenetur subire in loco
originis vt ff.eo.l.libertus.§ præsumptio.j.tit. 1.
l.oues,& d.l incola.& infra ti.2.l.fi. & C. vbi pe-
tā.tuto.l. 1.& ff.de sena.l.pe. sic intellige. l. filios
ibi ad honores seu munera & l. origine inf. eo.
2 & est ratio ꝙ in loco originis quis teneatur ad
talia munera,quia natus est reipublicæ illius ci-
uitatis.ff.de ven.in pos.mit.l. 1.§ si ea. ver. & ge-
neraliter & de cap l.postliminium.§.filius.& in-
fra de cohor.l quicunque lib.12. iuncto insti.de
le.ag.tu.§.fi.quod est verum secundum Iaco.de
Arc ꝙ in loco.origi.conueniatur si ibi reperia-
tur per dictam l. hæres absens.§. 1. & de inter.&
rel. l. relegatorum §. dubitatum. Item in loco
originis tenetur subire onera patrimonialia si
ibi possessiones habeat.l.rescripto.§.fi.& l.fin.§.
patrimoniorum. ff.de mune. & hon.de censi.l.
forma. §. si vero quis. & inf. de mulie. & in quo
loco.l.1. Item etiam poterit conueniri in loco
origi.si ibi contraxerit vel ibi soluere promise-
rit,vt no.ff.si quis in ius voc.non ie.l. 1.vltra me.
fe.glo.& per Ioan.And.extra de foro comper.
c.Romana.§ contrahentes.lib.6. sic debet intel
ligi quod no.d.l.hæres absens.§.1 & C.de adulte
rijs auth.si vero criminis In alijs autem casibus
3 vt in contractibus regulariter conuenitur reus
b in loco in quo habet domicilium ᵇ non in loco
originis,vt l.2.C.de iurisd.omn.iudic.sic intelli-
ge quod no.ea.l. assumptio circa me. magnæ gl.
quoniam magnum dispendium esset si indistin-
cte actor teneretur sequi locum origin. vel reus
se ibi defendere ar sup.de anno.& tri.l.pro locis.
& l.mediterraneæ,& videtur casus.ff.de verbor.
signifi.l.prouincialis.ad quod in auth. vt differē.
iudi.circa princ.colla.9 & vt omnes obe.iudic.
prouin.§.hoc considerantes collat. 5. & hæc vi-
dētur vera resecatis alijs opinionib.de quo per
Cyn.& Docto in l.2 sup.de iurisd.omn.iudic &
per Bar.d.l.assumptio.

ADDITIONES.

a Commisso.Adde quod hoc est verum ꝙ delinquens possit puniri in loco originis pro delicto alibi per eum commisso quando agitur per viam accusationis vt scribit Bar. in l.cunctos populos 11.col.ver.sed circa præcedentia C.de summ. tri.& fide cath.& quid si per viam inquisitionis vide Domi. Fel.in c.cum contingat de fo.compe.in prin. Et quid si delictum est inchoatum in vno loco,& in alio consumatum vide eundem Do.Fel.post alios in c.fi.in 7.col.versi.ad illum tritum,& ibi in addi de fo.compe

b Domicilium. Vide per Bald. in l.cum archimedorū. in 1. col.in fi C.vt in pos.lega.Fel.plene in c.proposuisti.& in c. fi.10.col.ver secundo considera Dom.Abb.& ibi multas fal-len.de foro compe.& per Barto.Socin.in regu.359.& 160.in tracta fallentiarum.

LEX II.

Si vt proponis. Casus. Sortitur quis forū & persona sui
manumissoris,licet de necessitate manumiserit.
h.d.Bar.rō huius l.est, quia sicut ex origine sor-
titur quis forum ex persona eius in quo nascit.
vt l.proxi. ita ille qui manumittit me vt in mun
dum aliter q̄ ante non eram mittere , vt l. quod
attinet.ff.de reg.iu.merito ex eius persona sortit
quis forum.Secundo no ꝙ hæc dictio,ciuis pro
prie respicit authoritatem , verbum aūt p quod
significatur prouincia,vt cum dr̄ Tuscus: Lom-
bardus: & similes non congruunt huic dictioni
ciuis,sed dr̄ quædam cōditio personæ vt hic ibi
dum dicit,eius conditionis&c.sed sicut a ciuita
te dr̄ quis ciuis ita a prouincia dr̄ quis prouincia
lis,vt l.prouinciales.ff.de vet.sig.& ideo pōt esse
vt ego & tu sumus ciues eiusdem ciuitatis,& nō
solum prouinciales eiusdem prouinciæ,vt con-
tingit in hac ciuitate Perusij, quæ hēt castra quæ
sunt in Ducatu Spolentano,& ciuitas est in Tu-
scia,& natus ex illo castro est Perusius , vt l. q ex
vico.ff.eo.non tā est Tuscus,& hoc plene decla
raui.ff.eo l.1.Gl.2.quærit gl.de duab. q. de quib.
dic vt in ea.Bar.in fi.tex.ibi rogauerint,sed vide-
tur ꝙ manumissus debeat sequi originem ro-
gantis non rogati , quia ibi videtur esse libertus
illius qui rogauit manumitti.ff.de lega.3. l. cum
pater.

patet.§ fidei hæredum.de ali. l. 2.dic. quia quantum ad originem libertus est rogati: sed quantũ ad alia libertus rogantis, vt hic, & ff de hær. insti. l.si seruo fidei, secundum Odoff.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Principis beneficium debet intelligi sine præiudicio tertij. Item an legitimatus per rescriptum Principis succedat in feudo.*

Filios. Casus. Filius sequit̃ originem patris, non matris, nisi ex alia causa ciuitati maternæ sit astrictus. h.d Bar. In tex. ibi retineãtur. idest nisi filij habeant domicilium in loco
a matris.[a] Dy. retineantur subaudi: quia tunc duæ rationes vincerent vnam in auth. de consang. & vte. fratri §. pe. In glos. 1. ibi Damascenus similis glo. est in d. §. 1. & dic vt ibi scripsi & . per Cy. supra de iurisdi. om. iud. l. 2. q. 2. In ea gl. 1. domicilium patris. & est ratio, quia origo est quid naturale, & ideo potius attenderet, quam domiciliũ quod habet naturam accidentalem, ad quod. ff. de tutel. l. 3. §. 2. de condi. & demon l. fideicomiss. Itẽ si haberet sequi domicilium patris magis grauaretur quam si originem sequeretur, cum pater non posset habere, nisi vnam originẽ, nec illam potest mutare, vt ff. co. l. assumptio. domicilium autem pro libito posset mutare, vt d. l. assumptio. & ff. co. l. Labeo. & l. incola. & l. domicilium. & dicta l. assumptio. §. viris & ratione vagari cogatur. ff. de oper. liber. l. quod si domicilium patris non sequitur Doc. In glo. 2. in vers. Item quis in naturali ibi. Respondeo ꝙ in adoptiuo. simile not. ff. eo. l. 1. § parentibus. & per hoc quia perinde habentur ac si fuissent ab initio legitimi. auth. qui. mo. na. effi. sui. §. reliqui. colla. 7. de incest. nup. §. pe. & fi. & supra de nupt. l. imperialis. §. 1. Sed si ab initio esset legitimus natus patris originem sequeretur vt hic. & l. cum legitimẽ de sta. ho. ergo, &c. sed contra videtur in
1 feu. si d̃ feu. mili. §. naturales. Sed dic gl. verã, nec ob. c. naturales: quia ibi ideo, quia beneficium principis debet intelligi absq; præiudicio tertij. ff. ne quid in loco publ. l. 2. §. incerto. & §. si quis a principe: quod non fieret si naturalis legitimatus admitteretur ad feudum. nam cum naturali deficiat ius agnationis. ff. vnde cogna. l. hac parte, institu. de succe. agnat. §. vulgo. & de natura feud. de succes. feud. ergo non posset quo ad suc-
b cessionem feudi legitimatio fieri per principẽ,[b] sine præiudicio agnatorũ vel domini, quibus vel cui ius fuit quæsitum in defectu legitimorum in feu. de gra. succe. c. 1. de alie. feu. c. 1. nec mirum si dicatur legitimatus, quoad legitimantem, non quo ad præiudicium aliorum, vt ĩ auth. qui. mo. na. effi. sui, §. filium. Vel ꝙ licet sequatur domicilium patris, quòd etiam matris sequatur, & hoc quia licet per legitimationes domicilium patris sequitur, tamen ista legitimatio & priuilegium non debent induci in præiudicium alterius, vt supra de emanc. li. l. nec auus. Item quia sic sequeretur, quòd quis voluntate propria faciendo se legitimari mutaret propriam originẽ, quod esse non potest. ff. eo. l. assumptio. pro hoc sunt duæ ll. ff. eod. l. filii. §. municeps. supra de episcop. & cle. auth. astrictos doct.

ADDITIONES.

a Matris. Adde an & quando filius matris conditionem sequatur. per not. in addi. ad l. priuilegio no. 1 & in l. nati. sup. de decu. isto lib. & pro hoc fa. quod habetur in l. exẽplo. in prin. & in addi. 1 illo co. 11. vbi concludo, ꝙ tunc a matre possit denominari, q̃ est parte nobilior vel ipse est mortuus. ita concl. post Barba. in c. Raynutius. in 6. col. ver. potest autem, de testamentis. all. docto quos ibi vide.

b Principem. Adde an feudum extendatur ad naturales tantũ per Bar. in l. ex facto §. si quis rogatus in 2. col. ff ad Trebel. vbi concludit ꝙ non sequitur cum d. Abba. in c. in præsentia. in 7 col. ver. tñ verum dictum, extra de prob Bal. & Imo. idem tenent in l. Lucius. §. fi. ff. de leg. 2. nisi tamen esset talis filius persequens matrimonium legitimatus, vt late per do. Fely. in d. c. in præsentia. col 11. ver. inquantum. Abb Aduerte tamen hoc vnum sing. & menti tenendum, ꝙ licet pater contrahat matrimonium cum matre filii naturalis non legitimatur nepos ex illo, si pater mortuus est ante dictum matrimonium, & ita respondi semel in facto per dictum singul. Bal. Guil. de Cung. in l. benignius, & ibi no. in addi. ad eundem de Cung. ff. de legi. quod inueni postea singularizatum. per do Hypo. de Marsi. sing. 13. & vtrum legitimatio al cui per priuilegium concessa noceat legitimis hæredibus, & habentibus ius in re per Fel. in c. quæ in ecclesia. colum. 12. versic. 4. declarami de consti. Pau. de Cast. in l. hoc iure. in fi. ff. de iust. & iure. & cõs. 331. Abb. in c. venerabilem in 9 col. ver. pone. qui fi. sunt legi. Ray & cõmuniter scri. in l. ex 1. facto in prin. ff. de vulg & pupi. Io. And post Spe. in tit. de succes. ab in testam § 1. ver. sed ex facto. Oldr. cons. 247 inci. factum tale est Bal. cons. inci. in nomine dñi Ah ꝑponit ꝙ quædã puella. Ale. cõs. 138. inci. opportune cõsiderauit Lu. Ru. cons. 194 Inc. in proposita cõsultatione, & D meum. D. Decium consil. 155. incip. diuino, &c. pro tenui mea facultate.

LEX IIII.

Origine. Hæc lex seipsam summat Bart. In tex. ibi eximi idest non potest facere, quin sit ciuis ciuitatis, vnde est natus de Securo. In glo. 1. ibi sequetur paternam, dic quòd paternæ origini non potest renunciari: quia paterna sua videtur. ff. de verb. sign. l. licet. § paternos. Dy. Et in ea. gl. ibi renunciari, & est ratio, quia incolatus venit ex accidenti, ideo est mutabilis, sed origo a natura, quare secus instit. de leg. agna. tutel. §. fi. Dy.

LEX V.

Si quis. Idem dicit quod prima lex. Bart. in tex. ibi ex maiore quam sit illa, ad quam transit occasione. idest constituendo domicilium, ex quo sequitur incolatus. Dyn. tẽtauerit. scilicet principi pro impetrando rescripto, vt non teneretur subire munera in loco originis. Dyn. ibi in ci. qua non posset secure stare. Dyn. In gl. 1. ibi vt dixi infra l. 1. & infra tit. 1. l. ciues. In glo. fi. in fi. ibi fallaciter me. supra si curialis relict. ciui. l. 1. cum gl.

De incolis & vbi quis domicilium habere videtur. Et de his qui in alia ciuitate studiorum causa degunt.

LEX PRIMA.

Non tibi. Casus. Incola alicuius Ciuitatis, licet ibi munus susceperit si antequam ad alios honores vocetur domicilium mutauerit ibi onera subire non cogetur. h. d. Dyn. In tex. ibi obest, scilicet quantum ad munera, quæ postea tibi indicuntur. Dyn. su-

fecepisti subaudi & cōpleuisti, vocareris scili cet
de nouo.Dy.& sic si aliquis habens domicilium
in aliquo loco indicta collecta velit recedere ,
vt teneatur ad collectam , iam ibi positam vt
hic & l.incola.ff.eo.& ibi per Bar.idem est si pri-
ceps cocedat alicui immunitatē a collecta &c.
vel, q bona talis transferantur in aliquem priui-
legiatum, quod priuilegium non extenditur ad
tallias iam indictas,sed solum ad inducendas in
futurum pro hoc. ff. de fund. instru. l. prædia. in
principio.§.1.supra de decurio.l.diuæ in fin.& in
Spe.titu.de reo.§.1.ver. sed quid si pendente lite
secunda particula primæ partis.& hæc faciūt ad
ea quæ scripsi. supra de exact. tri. l.si diuina &
etiam ad ea quæ scripsi de monetarijs & nobili
bus sup.vt ne.li.in emp.Spe.se excu.l. una. In gl.
ibi de vac.mu.l. 2.§. qui ad munera in ea.glo. ibi
de iurisd.om.iu.l.cum quidam. Pro doctrina hu
ius tit.dic, quandoq; aliquis se transfert de loco
originis ad domicilium vel incolatum, & tunc
indistinctè tenetur subire munera vtrobique. s.
tit.1.l.s.& fi.quandoq; aliquis se transfert de vno
domicilio ad aliud & tūc si primum intendit re-
tinere vtrobique tenetur vt l. instructus. ff.eo.Si
autem vult deserere prius & tunc si ante imposi-
tionem muneris potest nec ibi tenetur vt hic.&
l.incola 2.ff.e.secus si post impositionem mune
ris vt alle l.incola. nisi princeps sciens dispensa-
ret vt l.idem Vlpi.§.1.ff. de excu.tuto.de Deuc.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Scolares non habent domicilium vbi studēt nec ibi mune ra subeunt nisi per decē annos ibi steterint.& ratio qua re.nu.2.*

Nec ipsi. Casus. Scolares non dicuntur
constituere domicilium in lo
co in quo studēt,nec tenentur subire munera in
a illa ciuitate,[a] nisi per 10.annos steterint,nec pa-
ter qui filium visitat si ibi domicilium non ha-
beat.Dyn.Intellige istam l.q erat dubium,an qs
vellet eē incola vel nō , nā si vellet statim erat in
cola non expectatis.10.annis vt hic in fi.& ff.eo.
l.nihil.vt quia scolaris figit sedes suas nec habet
animum a loco recedendi,tunc sine dubio con
1 stituit domiciliū ibi vt l.domiciliū cum ibi not.
ff. ad municip. Item si cōstet q nolit nunquid ef
ficitur incola vt infra l. proxi. sic si esset certum
q staret in studio vt scolaris causa studendi & sic
haberet animum recedendi tunc etiam per mil
le annos nō adipisceretur domiciliū in loco stu
dij vt ff.de le.3.l.quæsitū in prin.& per Dy.& Bar.
hic & in §.domum in glo.alle. Cardinali In tex.
ibi in loco vbi non erant incolæ origine , vel
domicilio.Dy.transactis continuis:ve; qui habē
tur pro continuis Dy.quia habitauit per maiorē
partem forte vt ff de fun.instr.l.cum delanionis
§.subiugauit & quod ibi not. per Bar.transact.&
b est ratio quia quis non videtur esse vbi studet[b].
ff.de le.3.l.quæsitū in prin.de fun.instru.l.seyæ.§.
panphile super verbo conueniat, non videtur
ibi habere domicilium Odo.nisi decem annis
fuerit quia tunc præsumitur esse supra de pat.
po.l.1.ff. de acq.hære.l.qui aliena.§.2.& hoc fa-
uore ciuitatis arg supra de lon. temp.præscrip.l.
fi.Cardinalis cōmeat,idest vadat.de securo.lao-
diceorum , & est quædā ciuitas prope anthio-
chiā.In gl.1.ibi domicilium vt ibi cōtractū. vel
ex delictis posset conueniri non ad aliud.ff.de iud.
hæres absens.§.1.ver.ac si homo.ita not.ff.de in
iur.l.lex Cor. §.si tamen.super verbo nō habeat.
tamen si alibi non habeat domicilium poterit
ibi conueniri.ita no.gl.d.l.hæres absens.§.2.super
verbo debebit, & de eo, qd certo loco l.3 § qui
scitū & in auth.ut differ. iudi.ī prin.colla.9 & vi
detur expresse.C.vbi sena.vel claris.l.2. In ea.gl.
ibi cum denarijs. & tunc etiam priuilegia studij
retinet ff.ex qui.cau.ma. l. ab hostib. §.fi.de bo.
posses.ex testa.mili.l.vna in fi.de oper.lib.l.medi
cus circa me.de ædi. edic.l. si qs vēditor. §.1.ff p
posito sacri cubi. l. fi. nisi esset illa requies alteri
damnosa in auth.de tabel.§.2.colla.4.Io.An.In
ea.glo.ibi ff. de cap. subaudi vt primo casu non
videatur a studio recessisse cū ad tempus adsit
extra & animo redeundi per l.Iul.& supra de te
sta.l.cum antiquitas circa me.ff.de actio.empti.
l.granaria iunctis,ff.de ædil. edic. l.quid sit fugi-
tiuus.in princip.de verbo. oblig.l.inter stipulātē
§.varijs.ff.de hære.insti.l.ex facto.§.rerum. & de
leg. 3.l. seruus Vrbanus § in his Dy.In gl.super
verbo cōmeat ibi vt infra eo.l.ciues.& ff.de iud.
l.hæres absens.§.1. Quid si scolaris finito studio
recedit causa præparandi se & quærendi pecu-
niam, pro anno sequenti nunquid pro illo casu
habebit priuilegium studij,dico q sic secundum
An.ar.ff. ex qui.cau.ma.l.si simpliciter in fi.& in
fra de proxim . sacro. scrin. l.in sacris. la a.libr.
12. & pro hoc. ff. de bon.poss.ex testa.mili.l.1.in
fi.& idem dicā si gratia spaciādi exiuerat studiū
ar ff.de oper.li.l.medicus libertus. l.pe.ff.de præ-
po. sa.cubi.& l. 2.circa me.Sed quæro quare an-
c te, 10. annos præsumit habere domiciliū[c] quia
non

ADDITIONES.

a Ciuitate. Adde q nec etiam in loco eorum originis no.Bar. in l.1.in prin. qui profe.vel eta.se excu.quod est verum.in personalibus vt ibi per Bart.in realibus vero secus vt not.idem in tit.cum filios eo.tit.quod est verum si est minor annis not. Bart.in l.1.C.qui profes.vel eta.& ratio supra all.& Barto.& Nico.de Neap.in l.sed & reprobari § fi.i lect.Bar.in 1. colu. versi.quid de scolarib ff. de excu. tut. tallis et in scolari qui in loco sue originis studet.per Bal.in auct. habita.in 2.no.C.ne fil pro patre.

b Studet. Adde,q imo dicit esse in via dum est in studio not. Alex.in l.cum filius.ff.si cer.peta.

c Domicilium.Adde,q illa videtur ratio & verior scolari.n. datur tempus studij etiam limitatum ad perficiendum suum studium vt in scolari theologiæ quinquennium. c. 1. de magi. & tantum tempus pro studio legū. vt in prohe.ffortum.§.sed quia solitum erat: septenium vero studentibus iure canonico datum est.cap.cū eo ibi gloss.ordi.de elect.lib.sexto.Ex quo infero post Bal.in auth.habita in 6. col.subsequenter quæritur,ne fi pro pat. q scolaris Studens a.b.c.vel in primitiua scientia aut vetita non gaudebit priuilegio scholarium et p suprapositam rationem concordabis contrarietatem quæ inter auctores est super hoc passu.dicit enim Bart. simpliciter. in l.quæsitum.in prin.ff.de leg.3.scholarem non fieri incolam loci in quo studet quamuis ibi maneret per mille annos ex quo habuit animum reuertendi, quod est de directo contra gl.hic in ver.constituerunt in prin.quem Ang. & Alex. in l.fi hæres.in 3 col.de iudi.secuti sunt dicentes, q quāuis ibi per mille annos causa studij maneret non sortitur inde ibi forū. Idē voluit ibi Barto §.quinde.in fi.qd restringit ipse pro debi tis alibi contract.Dic, vt per Io.An.in c.si quis cōtra.Imo in c.ea parte .& per Fel.in c.fi.de fo.compe.& Panor. in prohe. Gregor.col.5.nu.18.in addi.tam antiq.quam no.

non præsumitur ante habere animum remanē di. ff. de lega. 3. l. quæsitum in prin. & l. Seiæ ex parte §. Pamphilæ. ff. de fun. instr. nam post 10. annos videtur habere animum perpetuo remanendi, vt in l. alleg. & in glo. & ff. de acqui. hære. l. qui aliena. §. 1. & sup. de patri. po. l. 1. vnde etiam in re propria præsumitur tanto tempore velle dimittere eam, vt supra de præscri. 10. vel 20 annorum. l. fin. Sed quæro nunquid potest clericus conueniri in studio existens, dico quod non nisi contraxit vel steterit per 10. annos. Ita no. gl. ff. de iniur. l. lex Cor. §. si tamen, super verb. non habet. Sed quid si non habet alibi domicilium, dico quod tunc poterit ibi conueniri licet ibi non contraxerit: & ita no. glo. ff. de iudi. l. hæres absens. §. 1. super verbo, debebit, nec etiam posset alibi ex contractu alibi inito per priuatum conueniri, vt no. ff de iudi. l. lex Cornelia. §. si tamen. quod est verum si alibi habet domicilium. quia pro iure curiæ hic nō potest conueniri nec pro iure priuati, vt in auth. de defen. ci. §. partem secus si alibi nō habet domicilium. ff. de eo quod cer. lo. l. 3. §. qui Stichum. & in auth. vt diffe. iudi. in princ. sup. vbi sena. vel cla. l. 2. & ibi videtur casus. Cardinalis.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Domicilium non contrahit nisi volens: de qua voluntate an sufficiat, quod ex solo verbo appareat.*

Est verum. Casus. Qui habitat in territorio alicuius ciuitatis, nō tamen ibi domicilium habet, non cogitur subire munera. An. In text. ibi ciuitatis, idem si in ipsa ciuitate. Dyn. commorantur non animo contrahendi ibi domicilium, de securo. non astringi non probata constitutione domicilij per animum verum, vel præsumptum. Dyn. In secunda gl. Dic quod habitantes in territorio non vocā tur ad honores & munera, vt curiales, vt l. scire. ff. eod. sed vocantur ad honores secundum formam l. 1. inf. vt rustic. ad nullum obsequium denotentur lib. 11. Bart. & de capitatione ciuium
1 censibus eximenda. Circa hanc l. dic quod si aliquis habitat in aliquo loco aut constat, quod habeat animum constituendi domicilium, & tunc statim constituit domicilium, vt quia dixit verbo. ff. eod. l. vel & l. Labeo. Aut constat ꝙ nunquam habuit animum, & per protestationē, & tunc nunquam constituit domicilium quantuncunque ibi moretur, dum tamen ibi non ha-
a beat maiorem partem bonorum [a] ar. ff. de sol. l. prout quisque. & ad mu. l. domicilium. & nil iā naturale. ff. de reg. iu. aut est dubium, & tunc per lapsum 10. annorum præsumitur constituisse domicilium, vt sup. l. proxi.

ADDITIO.

a Bonorum. Adde de hoc remissiue per Felin. in capitu. postulasti. in princip. de foro compe. in cap. dilectus. el 2. colu. 16. versicu. ad domicilium sortiendum de rescript. & infra l. 2. in princip.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

1 *Forensi, an & quando possit ratione domicilij, quod habet in aliqua ciuitate indici collecta, & an per statutum possit indici.*

Cum neque. Casus Qui non est ciuis ratione originis nec incolatus licet possessionem ibi habeat non tamē ad munera astringitur Dyn. In glo. 2. ibi ciuitati dato. hoc est nisi ciuitas habeat tale priuilegiū, quod quicunque habet ibi domum vel possessionem compellatur ad munera. In ea glo. ibi & inf. l. proxi. vult allegare l. priuilegio. In gl. 3. ibi patrimonialia scilicet mere; secus si iuxta, vt scripsi in §. sola ratio infra alleg. & ibi per Bartol.
1 Nota. ex hac l. quod forensi possidenti aliquid in ciuitate, vel comitatu non possunt indici
a custodiæ nec potest indici collecta: [a] quod verum est, vt l. rescripto in §. fin. ff. de mun. & hon. & no. inf. titu. 2. in rubri. fallit in vsurario, vt l. fin. §. sed & eos qui. ff. de mun. & hon. & ad mu. l. fi. §. fin. Item fallit in aliquibus ciuitatibus quæ faciunt aliqua prædia tributaria propter collectā sic onus reale, vt d. l. fin §. patrimonium. & infra tit. 2. l. 3. Item fallit in ciuitatibus quæ haberent priuilegium vt d. § patrimonium. cum §. seq & infra eod. priuilegio. Et ideo ciuitates quæ hoc habuerunt de consuetudine a tempore cuius in contrarium memoria non existit quod imponerent collectas forensibus habentibus possessionem in territorio suo, hoc poterunt facere cum talis vsus sit similis priuilegio, vt l. hoc iure. §. diutius. ff. de aqua quo. & æsti. & l. fi. C. noua vec. insti. non posse. Bar.

ADDITIO.

a Collecta. Quare est munus quod personæ pro rebus imponitur, vt no. Barto. in l. libertus. §. sola ff. ad mu. Felin. tamen visus est sentisse in c. quoniam in 2. colum. vers. de addi. de offi. ordi. quod immo possit quod tamen est intelligendum si statutum sit tale ita no. Bal. in l. 1. c. 6. C. de sent. quæ pro eo quod interest, & in l. fi. C. sine cen vel reliq. & ibi per eum de modo & cautela prouidendi per statutum. Adde do. Alex. post Bar. in l. rescripto. & fi ff. de mu. & hono.

LEX V.

Si in patria. Casus. Qui in patria vxoris vel alibi domicilium constituit ibidem tenetur muneribus responde re Dyn.

LEX VI.

Priuilegio. Casus. Origo & domiciliū faciunt quem vocari ad munera, nisi aliud per priuilegium sit concessum, h. d. Bar. in tex. tantum & tantummodo de securo.

LEX VII.

SVMMARIVM.

1 *Domicilium triplex, originis, dignitatis, & habitationis, & qualiter contrahatur.*

Incola

2 *Incola quis, & quid differat a ciue, & nu.6.*
3 *Burgensem, an & quando possit se facere homo alicuius baronis.*
4 *Ciuis quis sit, & quotupliciter quis fiat, & in quo ab incola differat, & quo in loco debeat subire munera. num. 5.6.7.8.& 9.& quid si sit plurium ciuitatum.*

Ciues. Casus. Efficitur quis ciuis origine,
& alijs modis hic in text. positis. in-
cola vero fit ratione domicilij: quod qualiter
constituatur, hic habetur Dyn. Hæc l. diuiditur
in partes duas Primo ponit qualiter quis efficia
tur ciuis. Secundo qualiter efficiatur incola. se-
cunda ibi incolas. Barto. Circa istam l. no. quod
a triplex est domicilium:ª nam quoddam est ori-
1 ginis, & aliud dignitatis, & aliud habitationis.
Originis tribus modis contrahitur, vt hic, & ff.
ad mu. l. assumptio. & in l. filij in princip. & sup.
tit. 1. l. filios. sed dignitatis dicitur in senatore, vt
habetur infra eo. l. pen. & ff. de sena. l. pe Sed ha-
bitationis domicilium constituitur quãdo quis
se transfert ad aliquem locum gratia ibi perpe-
tuo remanendi, vt ff. ad mu. l. nihil. & l. Labeo. &
l. placet. Secundo ibi quando larem fouet, & ha
bet maiorem partem bonorum, vt hic in fin. &
supra vbi sena. vel cla. l. 1. Sed nunquid alterum
sufficiat habere larem vel maiorem partem bo
norum glo dicit quod sic. hoe per l. ff. de iudic. l.
fideiconꝫ in prin. Sed potest responderi ad l. illã
q ibi hæres tenetur respondere alias vbi posset
defunctus conueniri, sed pro glo. facit melius p
l. 1. sup. vbi sena. vel cla. Item quarto dicitur ha-
bere animum quis ex animo præsumpto. s. per
transcursum 10. annorum, vt supra eo. l. 2. quin-
to ratione militiæ vel clericatus. ff. ad munic. l.
municipes. §. fin. & not. ff. de iudi. l. hæres absens.
super verbo debebit. Item no. quod inter ciuem
2 & incolam est differentia quadruplex. prima
quia incola constituitur voluntate propria, vt
d. l. nihil ff. de capti. l. in bello §. manumittendo:
sed ciuis constituitur vel facto alieno tenetur vt
in origine propria vel paterna vel manumissio-
ñe vt de testa. l. fin § 2. Item efficitur ciuis quan-
doque partim proprio, & partim alieno, vt in
adoptione. ff. de adop. l. præter. & in auth. quibus
mo. na. §. generaliter. Secunda differentia est q
incolatus potest mutari pro libito voluntatis. su
pra de ope. li. l. pen. sed ciuitas non supra titu. 1. l.
originem. & ratio est quia sicut incolatus volun
tate propria constituitur. & ita colligitur. ff. de
solu l. prout quisque. & de regu. iur. l. nihil tam
3 naturale. &c. Faciunt argu. ad q. nunquid qui est
homo alicuius baronis potest se facere burgen-
sem alicuius bastidæ regiæ pro libito volunta-
tis: circa quod dic quoniam aut iste baro habe-
bat aliquod ius in personam istius hominis, vt
quia homo de corpore, & casalogio, & tũc non
potest vt infra de agric. & censi. l. omnes profu-
gi. & supra de decurio. l. quidam ignauiæ, aut
erat astrictus ille homo, nec dominus habebat
aliquod ius necessarium in ipsum, sed erat sim-
plex, vt emphyteuta, & potest tũc intrare vt in
l. alleg. supra de cap. l. in bello. § manumitten-
do. & l. pen. de oper. libert. nec dominus potest ei
præcipere vt perpetuo remaneat. ff. de libe. ho.
ag. l. 2. & de conditio. & demonstra. l. Titio cen-
tum. §. Titio centum, lo secondo. Sed quid erit
si dominus iste opprimebat hominem istum
contra ius nunquid poterit petere existendo de
iure sub iurisdictione eius exemptionem iurisdi
ctionis suæ. Et disting. aut .n. opprimebat plu-
ries eum: & tunc potest eximi per superiorem
a iurisdictione illius. nam etiam propter sæui-
tiam domini eximitur seruus a potestate domi-
ni, quæ maior est quam sit baronis in subditum,
vt ff. de his qui sunt sui vel alien. iur. l. 2. ergo &
dictus homo. Item etiam filius eximitur a pote
state patris propter sæuitiam. ff. si quis a parente
fu. ma. l. fina. & supra de episco. audi. l. si lenones
ergo & iste homo, & pro hoc. sup. de decu. l. nul
lam paternæ hæreditatis. & si qua. prædi po. l. 2.
Si autem non appareant iustæ causæ oppressio-
nis non potest petere exemptionem: quia hoc
esset iniquum quod sub ipso barone moraretur
& sibi non obtemperaret argum. ad hoc in au-
then. de defen. ci. §. pen. colla. 3. & supra de decu
rio. l. curiales qui & l. Alexandrinis. Tertia diffe-
rentia quia vbi quis est incola potest conueniri
ratione contractus & munerum publicorum,
non tamen vbi est ciuis nisi habeat domicilium
4 vt nota. supra eodem l. 1. & ff. eod. l. assumptio.
Et est alia differentia quia ciuitas præfertur in-
colatui. ff. ad mu. l. si libertus §. præscriptio. In
glo. mag. in fin. vel ante me. ibi prædictis exem-
plis, vt in princip. huius gl. Circa hoc dic latius,
quod nos habemus municipem ciuem origi-
narium & incolam: municeps est quoddam no
men commune alijs tribus, & dicitur municeps
per allusionem vocabuli, quasi muneris parti-
ceps. ff. eodem l. 1. iuncto arg. insti. de dona. §. est
& aliud. cum ibi not. sed ciuis non sic est gene-
rale nomen sed habet propriam naturam, &
sic vno de quatuor modis quibus constituitur
municeps sicut est ciuis. Primo modo fit origi-
b ne tam propria, quam paterna,ᵇ & hoc modo
dicitur tam originarius quam ciuis. ff. eodem l.
1. supra titu. 1. l. 1. & l. filios. & l. origine. Secun-
do modo fit electione vt pote dignitatis offi-
cij vel beneficij, vt hic, & ff. eodem l. municeps
in princip. & §. fina. de iure immunita. l. super §.
finali. Tertio modo fit manumissione vt hic, &
ff. eodem l. assumptio. §. fina. & l. eius qui. Quar-
to modo fit adoptione vt hic, & hoc quandiu
adoptio durat. ff. eodem l. ordine in fine, cum l.
sequentibus. qui quidem quatuor modi ponun-
5 tur hic. Et isti quatuor modi differunt ad inui-
cem.

ADDITIONES.

a Domicilium. Adde per Fely. in c. cum dilectus. colu. 3. de rescrip. & in c. quoniam. col. 2. de offi. ordi. & Io. Nico. Boerij tenamentum tit. de iurisd. om. iud. §. 19. in glo. 1. in lib. consue. Bitu.

b Paterna. Siue in ciuitate siue in comitatu. & not. Barto. in l. 1. in princip. in 2. colum. versicu sequitur in text. naturas. ff. ad municip. & ille proprie dicitur ciuis, vt not. Doctor. & maxime Bald. in l. ciues. in 3. colum. versicu quæro. C. de appellatio. & Alexan. consilio mihi 130. volum. 2. & alios modos quibus fit quis ciuis vide per eundem Bald. in l. quod fauore colum. penul. versicu. ꝗ opponitur. C. de leg. & Ludou. Roman in l. prætor. §. patricium. ff. de in ius voc. & quis ciuis & quæ munera subire teneatur recurre ad dict. consil. alleg. 156. Non obmitto tamen, quod ciuium appellatione veniant Doctores ex publico salariati ad legendum not. Barto. & Alexan in l. filij. §. fina. ff. ad munic. & Cardin. in clemen. fina. de Parro. & Felin. in rubr. de magist. col. 2. cum. 1. versic. item sunt ciues.

ccm. nam quando est quis ciuis origine vel manumissione non tenetur subire munera ciuitatis non solum personalia,& hoc siue sint publica authoritate,& vtilitate siue authoritate tantum: sed tamen personalia quæ indicuntur personæ pro rebus non tenetur subire, vt no. ff. eo. l. assumptio circa princip.& scripsi. supra titu. 1. l. 2. Sed quando fit quis ciuis electione vel adoptione tenetur tam ad prædicta personalia munera quam ad prædicta patrimonialia, vt dicta l. assumptio. §. filius. & infra eod. titu. l. ciuis cum glo.& l. municeps in princip.& §. fina. ff. de iure immunitatis. l. semper. §. fi.& de mu. l. 3. in prin. & not. infra, titu. 2. in rub. Et in hoc patet in quo differunt originarius a ciue. Nam originarius dicitur ille qui constituitur primo de quatuor modis antedictis, si origine propria vel paterna, sed dicitur ciuis nedum qui constituitur prædicto modo, immo etiam qui constituitur alijs tribus modis prædictis, & sic originarium est species sed ciuis est genus, vt not. supra titu. 1. in
6 rub.& hac l. in princip. Incola autem differt a ciue, & originario, quia non constituitur proprie vno de quatuor prædictis modis nisi aliud interueniat sed constituitur constitutione domicilii, licet etiam nullus de quatuor prædictis modis interueniat vt hac l. vnde licet ciuis fuerit constitutus vno de quatuor modis prædictis non tamen dicitur proprie incola, nec habeat ibi domicilium,& tunc si ciuis in ciuitate cuius est ciuis habeat domicilium dicitur incola & ciuis: alias si non ibi sed alibi habeat domicilium, tunc illius loci in quo habet domicilium dicitur incola, sed alterius loci vbi constitutus est altero de quatuor prædictis modis dicitur ciuis vt hac l.& ff. eod. l. incola.& ff. de verbo. significa. l. pupillus. §. incola. Et ideo cum domicilium nō constituatur solo animo, sed potius re ipsa. ff. eodē l. domicilium. oportet ad hoc vt quis sit incola in aliquo loco, quod domicilium ibi constituat vno de tribus p̄dictis modis. Primo modo laris fruitione hoc est, quod ibi se, & familiā suam alat, vel quod ibi negocietur continuē. ff. eodem l. Labeo. Secundo maioris partis fortunarum suarum translatione vt hic, & ff. de iudi. l. sed & si susceperit. § primo. Tertio temporis diuturnitate. idest cum 10. annis quis stetit in loco licet alibi maiorem partem bonorum suorum habeat, vel larem foueat. & supra eod. l. 2. supra vbi sena. vel cla. l. 2. & ex his patet quod sola protestatio quam quis facit, vt sit incola alicuius loci, nil facit nisi iu casu, scilicet quando quis in diuersis locis videtur re ipsa domiciliū transtulisse vno vel multis modis de prædictis tribus. nam tunc cū videatur in pluribus locis domicilium habere protestatio & animi declaratio operatur, vt non videatur esse incola vel habere domicilium nisi in illo loco de quo declarat,& animo suo exprimit: dum tamen constituant in illo loco domicilium in quo declarat re ipsa vno de prædictis tribus modis. ff. eo-
7 dem l. si quis instructus. Viso igitur in quo differt incola a ciue quantum ad constitutionem videamus in quo differunt quantum ad munerum subiectionem & participationem. in quo notandum quod incola non ciuis differt a ciue non incola, prout constituitur ciuis origine, & manumissione. nam tunc ciuis non tenetur subire nisi onera merè personalia, non autem patrimonialia etiam indicta personis pro rebus, vt superius declaraui. Sed incola licet non sit ciuis tenetur subire munera nedum merè personalia, sed etiam patrimonialia indicta personis pro rebus, vt ff. eodem l. incola. Item differt incola non ciuis a ciue non incola: quia licet ciuis in loco in quo est ciuis possit conueniri pro muneribus ibidem subeundis vt ff. eod. l. de iure & l. incola 2. tamen pro alijs contractibus non potest ibidem conueniri, vt dixi supra titu. 1. l. 1.& hoc nisi in casu de quo iste ciuis non habet alibi domicilium: quia tunc in loco in quo est ciuis posset cōueniri, vt notauit Azo. in summa de iurisdictio: omn. iudic. §. pen. alias nisi ratione contractus ibidem initi vel ratione rei illicitæ vel delicti licet alibi commissi dat. vbi in rem act. l. 1. ff. de iudic. l. hæres absens. §. 1. de inter.& rele. l. relegatorum. §. dubitatum. Sed incola cum fiat constitutione domicilij, vt hic potest conueniri in loco domicilij. Et sic in loco incolatus de damn. infec. l. 4. § prætor. Item differunt nam incola ciuis non potest se eximere sua voluntate quominus tenetur ciuitati cu-
a ius est ciuis.[a] supra de decuriou. l. exemplo. & l. vacuatis.& l. si ad magistratum. ff. eod. l. assumptio in princip. Sed incola non ciuis potest se eximere ab incolatu voluntate sua alibi domicilium transferendo re ipsa,& facto ff. eodem l. domicilium. Docto. in glo. 1. ibi patre suo facta secus tamen in filio qui non sequit domicilium patris vt fuit notatum. supra l. filio circa & ff. eodem, ratio quia ab initio cum natus fuit potuit sibi filius domicilium constituere supra de operis lib. l. penult ff. eod. l. domicilium, ideo non tenetur sequi domicilium patris. libertus autem antequam manumitteretur non poterat sibi domicilium constituere. ff. de capti. l. in bello. §. manumittentis. ff. de regulis iuris, l. quod attinet, & ideo reipublicæ per natiuitatem ipsius vbi domicilium habebat manumissori fuit ius quæsitum. ideo non potuit auferre per manumissionem. ff. de pactis. l. ius publicum. supra de sta.& imag. l. finali de Deucio. In eadem gloss. ibi.& l. filij in principio, sed illa magis videtur contra quia dicit, quod libertus sequitur orig. manumissorum propter quod est verum vbi non habet causam seruus libertus a primo manumissore. ff. de verborum significatio. l. Modestinus de liber. ag. l. si quis a liberis. §. si quis ex his alere. alias sequeretur primi manumissoris. ff. de lega. 2. l. cum pater. §. fidei hæredum. de
8 Deucio. In fine primæ glos. Sed quæro aliquis est natus in aliquo castro libero vel subiecto alicui ciuitati quomodo appellabitur iste cum hoc nomen ciuitatis sibi non conueniat. Respondeo stat in nomine generali, & vocabitur municeps. ita loquitur rubrica de magistratibus muni-

ADDITIO.

a Ciuis. De hoc per Bar. in l. ordinis. §. patris ff. ad municip. quod tamen limita in ciue facto per contractum. siue ex priuilegio & ibidem,& l. iure co. tit. adde quæ no. in prin. huius l. nu. 2. & in addi. nu. 4.

municip. Barto. In gloss. 2. ibi de milite. tu dic contra quia non est ibi nisi ad tempus ideo non videtur esse ibi ff. de lega tertio, l. seruis vrbanis. §. cum qui, & l. si ita. & l. quæsitum in fine, & l. qui saltum. Dyn. vel dic electione, idest conuentione Bartol. In eadem gloss. ibi. l. assumptio §. iuris. & melius eodem titulo, l si quis instructus. In eadem gloss ibi in princip. huius l. & est secunda differentia quia incola incolatui renunciare potest in munere nundum delato. ff. eodem, l. nihil & l. si quis instructus. tamen origini non. supra titu. t. l. finali, & est ratio quia propria voluntate fit, ergo propria voluntate desinat. ff. de solutio. l. prout quisque §. ciuitas alterius voluntatis quare non potest. ff. de pact. l. iurisgent. §. si paciscar. & §. ante omnia. Item quia ratione contractus potest quis conueniri pro contractu. & tamen ratione origin. propriæ vel paternæ ciuis non. vt fuit notatum. supra titulo primo l. 1. & dicta l. assumptio. §. primo, & idem si adoptione vel manumissione originem habeat argum. ff. de ag lib. l. 3. §. finali cum l. sequentib. Si vero sit ciuis dignitate ratione administrationis poterit conueniri. ff. de iudic. l. pars literarum cum ibi nota. & idem si causa matrimonij. ff. de iudic. l. exigere. & est ratio, quia alibi non habet domicilium, infra de mul. & in quo loc. l. vna. de Deucio. In eadem gloss. ibi ex alterius etiam facto. ff de conditio. & demonstratio. l. in testamento, la secon da. In eadem gloss. ibi nam fit ciuis, tamen matrimonium dependet ex facto duorum. ff. de regu. iur. l. nuptias de Deucio. In eadem gloss. ibi. ff. de iudic. l. qui prior melius. ff. de excusatio. tutorum, l si duas. in princip. & de albo scriben. l. 1. in fin. de Deucio. In eadem glos. ibi qui mu-
9 nus imponit dic si successiue fiat vocatio præfertur primo vocans, vt §. præscriptio. supra allega. Si simul præfertur originaria, vt dicto §. in fine. Si vtraque est originaria præfertur propria argum. l. & magis. ff. de solutio. Si vero in vtraque est, præfertur incola antiquior argumen. l. in liberto. ff. de solu. alias erit gratificationi locus, cum illud munus sit munus quod magis placet, vt institutio. de actio. §. huic. Si autem in vna sit ciuis in alia domiciliarius præfertur vbi est ci-
a uis quia ibi tenetur de necessitate [a] in alia ex voluntate. ff. qui pot. in pignor. haben. l. qui balneum. de Deucio. In gloss. super verbo, electio, in fine. cum aliquis in duabus ciuitatibus vocatur ad munera, quæ illarum sit potior, dic quod aut vocatur successiue, & tunc potior est. quæ primo vocauit vt ff. de iudic. l. qui prior. & de legat l. eundem § primo, aut vocatur simul in duabus ciuitatibus: & tunc aut in vtraque est ciuis in vna origine, & in alia manumissione vel dignitate, & tunc præfertur locus origin. ff. ad mun. l. libertus. §. præscriptio. Aut est ciuis in vtraque istarum propter originem, & tunc ciuitas propriæ originis præfertur illi, vbi pater habuit originem. nam obligatio potior quam habet ex propria persona quam quæ ex alia. ff. de solutio l. & magis. de bon. li. l. qui cum mater in princip. & de fideicommiss. li. l. filius. §. Ipse erit. Aut habet in vtraque incolatum, & tunc præfertur illa in qua primo habuit domicilium: quia antiquius ius habet. ff. de solutio. l. in liberto. supra si cursa. relict. ciui. & cætc. l. 1. & ff locat. l. in opibus aut non argumen. vbi primo habuit incolatum, & tunc habet locum distinctio, quæ ponitur in gloss. quia locus erit gratificationi, cum illud onus videatur minus quod magis sibi placet. institutio. de action. §. huic. & ff. de legat. 2. l. si quis seruum. §. si inter duo. & ff. loca. l. in naue. Aut in vna est ciuis, & in alia habet incolatum, & tunc dicunt quidam si in vna sit ciuis origine in illa pfertur, vt dicto §. præscriptio. Si alio modo distinguitur vtrum primæ fuerit ciuis, & tunc præfertur, aut primæ fuit incola, & tunc reputantur pares. Sed dico quod illa ciuitas vbi fuit ciuis præferatur illi vbi fuerit Incola siue post siue ante: quia ciuitas vbi est ciuis habet necessariam obligationem, sed illa in qua habet incolatum habet causam voluntariam, & necessaria præferatur voluntariæ, vt ff. qui poti. in pignor. haben. l. qui balneum. in princi. facit ad hoc supra de emancipa. l. iubemus. & l. nec auus iuncta. l. nihil. ff. ad municipales.

ADDITIO.

a Necessitate. Imo amplio quod ciuis non succurrens ciuitati perdit ciuilitatem suam si modo sine magno suo, aut suarum facultatum dispendio id posset ita no. Bald. in l. vnusquisque. C. de infan. expo. & tu l. a. in fin. C. de cap. & Alexan. in l. velut. ff. de aureuran.

LEX IX.

Senatores in tex. Ibi dignitatis subratione.

LEX X.

SVMMARIVM.

1 *Mulieres illustrantur dignitate maritorum.*

2 *Vxor clerici an sit eiusdem fori ecclesiastici, sicut maritus.*

Mulieres. Casus. Mulieres in dignitate sequuntur conditionem
1 viri, si sunt de foro mariti sui. Si postea nubat viro inferioris dignitatis dignitatem perdit Dy. In text. ibi mulieres. nunquid mulier in causa criminali debet sequi forum viri videtur quod sic argument. istius text. infra de priuileg. scola. l. quot. in principio, facit ad hoc de proxim. sacro scrin. l. in sacris. la terza in principio, de silentia. l. penult. libro duodecimo. In text. ibi, & forum concor. t t. quæstione prima, capitu. primo, & quod ibi nota. statuimus. subaudi adeo quod origine eximuntur quo ad personalia munera & honores. ff. eodem, l. finali. §. item rescripserunt. la seconda, infra de muli. & in quo loc. l. 1. Dyn. In text. ibi genere nobilitatis nota. ex hoc text. vt aliquis non efficiatur nobilis ex sua origine: sed princeps ipsum nobilitat propter originem suam, vt l. mulieres. infra de dign. de
3 quo ibi plene dixi in leg prima. In materia nobilitationis Barro. allegat. l. istam. quod vxor clerici debeat conueniri coram iudice coram quo mari-

a maritus eius conueniretur [a] & facit inf. de professo.& me.l.fi.sup.de epis.& cle.l.2.Sed pro hoc videtur casus.inf. de proxi. sacro. scri.l.in sacris. in prin.inf.de priuil.sco.l.quorum in prin.& inf. de silen. l. pen. licet istud non bene seruetur de facto,quia sequitur forum viri vxor. vt sequitur actor rei domicilium,vt ff.de iuris.om.iudi.l.pe. & ad municip.l.fi.§.1.

ADDITIO.

a Conueniretur. Adde de hoc per Feli.remissiue in c.2.colu. 11.ver.vxor clerici de fo.competen eundem in c. super eo.in prin.de test.Bar.in l.si angustæ.ff.de leg.2.quod amplio procedere etiam in vidua clerici ita no Bar.in l.quotiens. inf de priui.sco.lib.12.& Bal.in l eum te.C.de nup. si autem nollet vti non cogeretur,vt no.Feli.post Abb.in c. super eo.in prin. de testi.nisi talis vidua inhonestè viueret,vt idem no.in c.significantibus in 2.col.in prin.de offi.dele. vel nisi bis nuberet tunc enim caste viuere non diceretur no.Ang.in authen. quomodo opor epi.§.hoc ideo.idem Feli. in c. si cautio col. 11.ver.& hinc est quod licet vidua de fid.instru.de quo vide plene per Do.Nic.Boerij in tit.de consue.marre.in §. 5. in gl. in lib. consuetu. Bytu. & §. 6. in glo.3.de consue.iur.sta. per so.eud.titu.

De muneribus & honoribus non continuandis inter patrem & filium, & de interuallis.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Infans potest esse miles & coronari.*
2 *Continuationi honoris,an possit renunciari.*

Sicut honores. Ad euidentiam huius l. præmitte ea q̃ ponuntur in l.seq.& ff.de decu.l.honores. §. is q. & de vac.mu.l.a decurionatu, & sup.de decu. l. quis tam. Quibus præmissis dicitur in hac l.q̃ si ego gessi in hoc anno aliquem honorem sicut non debeo continuare eundem honorem in sequenti anno, ita nec filius meus qui est in mea potestate,& stat mecum in eadem domo. Secũdo dicitur quod si ego gessi honorem,tempora vacationum quinque trium vel duorum annorum per l.sequentem mihi concessa nihil proficiunt filio meo,vt tanto tempore excuset. Tertio dicitur quod si filius meus infans electus fuit decurio, quandiu est infans non cogor subire onera decurionatus per eum:quia ad ea quæ mãdari possunt,expresse videor voluntatem tacitã accommodasse.h.d.Ant.In tex.ibi domo. infra in eadem familia. s. patris & filiorum in eadem domo manentium.inf. de filijsfam. & quemad. pa.pro his te.l.3.vocantur, & sic interuallum patris non prodest filio,nec econtra.Dy.impositũ Idest pro futuro tempore s. cum peruenerit ad lectitiam ætatem 25.annor. & ibi possunt. s.tibi patri a filio tuo;vt pro eo intercedas apud rempublicam, vel pro eo onera decurionatus sustineas.
1 In ver.pro infante. no. quod infans potest
a esse miles [a] & coronari vt tex.de quo per Bar. & Doct.inf.de dig.l. 1.Sed quæritur quæ est ratio, quod prohibetur continuare inter patrem & filium, & tamen interuallum patris non prodest filio.Respondeo quia magis grauaretur domus paterna si continuaretur munus de patre in filium, quam si cesset interruptio cũ faciant vnã domum pater & filius vt hic & arg.ff.de ver.sig. l.familiæ vnde interuallum vnius non prosit alteri,habebit tamen aliqualem interruptionem arg.sup.de preci.impe.offer.l.quotiens. & deinde ille filius completo tempore subaudi habebit etiam iure suo interualla temporum con-
2 cessa.inf.l.seq.In glo.t.ibi non potest. non possit renunciari interuallis.ff.ad mu. l. diuus. Et est ratio quia continuatio honoris est partim in fauorem illius ne multum fatigetur expen. sup. de decu.l.quis tam in auth.de defen.ci. §. pe.& partim in fauorem reipubli.inf de sus.& archa.l.neminem.circa prin.ff.de mu. & ho.l. 7.§ præses in fi.ergo renunciari non potest.ff.de postu l.quos prohibet interualla tamen fauore eius cui conceduntur ff.de lega. l. sciendum. §.ordine:ergo eis renunciari potest. sup de pact.l.1.de Deucio. in ea.glo. ibi. l.a decurionatu. Item fallit in alijs tribus casibus in quibus continuatio honoris, seu muneris admittitur quæ notantur.ff. ad mu. l.dum.Item quæro si per fraudem discessit. sup. de decurio.l omnes omnino.& l.in filijs in glo. quæ est super verbo in alijs in fi. ibi per l. prædictam filio.sed illa lex denegat interuallum:non tamen permittit continuationem in gl.pen.ibi. §.pro infante:alias incipit Imperator.no. quod infans &c.vt supra.

ADDITIO.

a Miles. Adde pro hoc Bar.in l.in cioilibus C.de offi vica.& in l.fi.C.de testa.milit. per quæ inferebat ibi Bart. quod Doctor debeat militem præcedere nec ratio sit, idem in Doctore qui minor annorum 17. creari non potest vt no. idẽ Bart. in l.c.1 §. pueritiam. ff. de postu. Alia verò mihi videtur esse probabilior ratio. Doctor n habet dignitatem, vt no. Feli.in c quanto l.1.post Panor.in prin.& ibi in addi. tam noti quã no de magist.miles autem non vt concludit Ludo.Ro.singu. 157.post Bar.in l.eo tempore in prin.ff de testa.mili.per text. in l.fi mi.qui mili.pos.isto li.& in l. 1.inf.de equest. dig. co. Feli.in c.clerici col.2 de iudi. & in rub.de magist.col.2.vers. vlt.nota casum.& dixi aliquid in addi.ad l.curiales.nu.2.sup. de decu.isto libro.

LEX II.

Ab honoribus. Casus. Si aliquis fuerit in aliquo officio, vel sustinuerit aliqua onera personalia vel publica non debet de quinquennio assumi ad tale officium seu munera,sed ad alia munera vel officia sufficit vacatio trium annorum. Si autem fuit ambasiator sufficit vacatio duorum annorum secundum Odoffr.In tex. ibi ad alios, & est ratio, quia per nouos honores secundũ ius non vocatur quis de vno honore ad alium. infra de dign.l.maior.de consuli. l. 1.in fi. quod secus est quando vocatur ad eandem arg.insti. de excusa. tut §.pen.& quia natura magis libenter ad noua se applicat.ff.de vet.iur enucle.l.2.§. sed quia.in proœmio fforum.§.ne autem.de Deucio. & ibi concessa & est ratio quia tres liberi dant ei excusationem.inf.de leg.l. 1. quod nõ est in alio munere, seu honore. inf. qui nu.li.l.nepotes. ergo grauetur in hoc,vt tantum biennij habeat excusationem. Item quia multum periti legati eligi consue-

consueuerint: ideo non mirum si propter fauorem rei publicæ quæ de istis indiget hoc fiat. ff. de lega. l. fi. de mu. & ho. l. fi. arg. ff. de dam. infec. l. 1. Item quia in legationibus regulariter non stant tanto tempore, vt in alijs muneribus.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Fratri vni quod scribitur, alteri scriptum videtur.*
2 *Societas omnium bonorum an faciat, vt vnus ex socijs per alterum immunem excusetur a muneribus.*

Interualla Casus. Frater propter fratrē non habet vacationem, sed propter alios idoneos nondum grauatos quis recte excusatur vt hic. & no. hic q est iusta excusatio ne iterentur munera in eodem quandiu reperientur alij sufficientes Bar. In glo. 3. ibi. sic in fratribus, hanc Ant. de Barulo. In ea. glo. 3. ibi. §. idem Pomp. primam credo veriorem: nec obstat q hic dicitur quod onus est commune: quia verum est cum onus concernit res ipsas, vt hic ratione rerum communium: sed istud onus concernit personam suam: ideo in communi re nō est imputandum, vt ea. l. §. fi. cum fi. de Deucio.
1 In ea. glo. ibi de diuer. rer. vnde quod scribitur vni fratri, videtur alteri scribi: sed illud quia pro vtroque fuerat ibi suppositum. vnde licet scribatur vni ad alterum extenditur: quia quæ in præfatis &c. ff. de verb. ob. l. Titia. §. idem respondit. hic autem non fuit suppositum nec obtentum,
2 nisi pro vno: quia secus. In gl. quæ est super verbo fratribus ibi. §. idem Pomp. hæc glo. videtur tenere quod in duobus socijs omnium bonorū vnus propter alium habeat vacationem: quod non placet: nam societas venit ex conuentione, sed ex conuentione propria nullus immunitatem consequi potest, vt sup. tit. 2. l. origine. & l. fi. ergo &c. præterea non reperitur. l. cautum ergo &c. Barto. Item illa societas concernit res ipsas communes: sed hic istud munus concernit personas quare &c. vt dicta l. cum duobus. §. fin. cum l. sequenti.

De muneribus patrimoniorum.

Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Munera patrimonialia ordinaria, & extraordinaria, quæ sint.*
2 *Munera ordinaria, & extraordinaria quæ, & a quibus quis possit excusari, & nu. 3.*
3 *Boni viri lites execrantur.*
4 *Ordinaria patrimonialia in quo differant ab extraordinarijs. & nu 5.*
6 *Paria sunt non respondere, vel obscure respondere.*

Pro euidentia Huius tit. & materiæ est videndū quæ sunt munera ordinaria, & quæ extraordinaria, & dic q quædam ordinaria dīr quæ hñt certam formam præstationis vtpote per certa lustra temporum. sup. de iudic. l. 1. cum ibi no inf. rub. ff. de mu. & ho. l. fi. §. pen. Sed omnia alia dicuntur extraordinaria. In hac opinione videtur gl. sup. de superindic. in rub. Sed hanc opinionem nō credo veram indistincte: nam quāuis munera quæ sunt circa formam præstationis sint ordinaria, vt l. alle. non tamen omnia quæ habent incertā formam præstationis extraordinaria sunt. nam emptio specierum, collectio prædiorum, refectio murorum: viarum vel pontium sunt munera patrimoniorum ordinaria, quod patet quia in eis excusatio non admittitur: & tamen certū est q ista non habent certam præstationem per certa curricula temporum, sed solum præstant quando vtilitas reipublicæ vel necessitas imminet. sup. vt ne. lice. in emptione Spec. se excu. l. 1. de qui. mu. vel præsta. l. n. ff. de vac. mu. l. sunt munera. infra de priuileg. Dom. Augu. l. fi. & l absit.
1 Quare credo distinguenda ista munera [a] patrimonialia ordinaria quæ habent certam formā præstationis ab extraordinarijs inspecta sua cā. Nam patrimonialia ordinaria credo etiā quando indicuntur ob causam vel euidentē necessitatem originaliter inhærētem rei publicæ, cui indicuntur: q patet cum indicitur munus vel collecta ob reparationem viarum, murorum pontium vel ob emptionē specierum vini vel bladi, ne fames sit in loco vbi indicuntur. nam constat q ista concernunt vtilitatem certam & euidentem territorij, cui indicuntur, vt d. l. 1. 3. vt ne. li. in empt. spe. se excu. & d. l. fi. de qui. mu. vel præ. se excus. Sed extraordinaria credo esse qn non indicuntur ob originalem. s. euidentem vtilitatem rei publicæ cui indicuntur, sed ppter aliud expediens vtpote propter necessitatē accidentalem, vel aliam necessitatem non sic certo modo euidentem: vtpote quando indicitur collecta pro eo: quia res publica est condemnata in pecunia, cum deliquit per modum vniuer-
b sitatis pulsata campana: [b] iuxta no. ata in l aliud §. refertur. ff. de regu. iu. & l. sicut. §. 1. q cuiusque vniu. nam ab initio illud non est vtile, & ex post facto est necessarium delictum emendare. ff. q me. cā. l. metum. §. licet tñ. & idem si indicitur, qa creditur vtilitas, sed non apparet de pñti, seu vi denti,

ADDITIONES.

a Munera. Adde de ista diuisione munerum latius quam hic supra in rub. de indictio. num. 2. & in addi. Et an extraordinarium munus possit per principem fieri ordinarium in l. 1. in prin & vltra per statutum ibi nu. 1. & in addi. ille lit.

b Campana. Addo quod adhuc non diceretur vniuersitas delinquere quamuis velo leuato, & campana vel tuba pulsata delinqueret. ita Do. Abb. in c dilectus cle. 2. in 3. col. versi. ne hanc gl & ibi in addi. tam ant. quam no. extra de symo. & ibi etiam Feli. in col pe ver. sexto inquantum omnes. Idem not. Io. And. in c. filius. § fi. col 3. de pœ. lib. 6 gl & Doc. in l. sicut. ff. quod cuiusque vni. no. & Ang in l. sed ex dolo § sed an ff. de do. Quod tamen limito nisi aliter deligeretur voluntas populi, vt per Feli. in alleg. c. dilectus ver. tertio limita. & col. Item in delicto quod non habet tractum successiuum, vt per eundem Feli. vbi sup. ver. secundo limita. & per Pe. de Anch. consi. 154. incip. ex narratis col 7 ver. & si dicatur Item hoc est verum in delicto faciendo, secus in obmittendo, vt per alleg Felin. ibidem ver. sed hanc conclusionem. c. persecutus Saly. in l. 2. C. de seditio. Adde etiam limitationem quam hic iunges si vis & istas illis in l. quinque num. 2. in addi. supra de decur. isto lib.

denti, vtpote si indicunt propter litigium. nam
tunc vtilitas est incerta non euidens. ff. de pecu.
l. quod debetur. Et idem si indicatur vt seruitiũ
fiat potenti vel magno, qui potest rem publicã
iuuare, tale seruitium interdum admittitur vt ff.
de condi. ob causam l. 3. §. quamquam. & sup. eo
2 dem tit. li repetendi. Et ꝙ prima dicuntur ordi-
naria & alia extraordinaria: nam patet quia or-
dinaria patrimonialia sunt, quæ legis vel sena-
tusconsulti vel constitutionibus principum indi
cuntur seu iniunguntur, vt supra de vac. mu. pu-
bli. l. 1. Sed extraordinaria sunt quæ neque legib.
neque senatusconsultis neque constitutionibus
indicuntur, vt d. l. 1. & j. de priuil. Do. Augu. l. fin.
& de qui. mu. ne. li. se. excu. per totum. & s. vt nc.
li. in emp. spe. l. vna. & supra de mu. patri. l. fin. &
& d. l. sunt munera. ergo apparet quod hæc quæ
concernunt originaliter & euidenter vtilitatem
publicam, sunt ordinaria. Et cum delictum vel
seruitium vel litigium non inueniatur incertũ,
nec concernit euidenter nec originaliter vtilita
tem publicam, apparet ꝙ hæc sunt extraordina
3 ria, vt apparet d. l. 1. Item hoc recte probat text.
qui dicit ꝙ patrimonialia sunt ab oĩbus subeun
da, vt sunt ordinaria a quibus nemo põt se excu
sare, vt l. si patrimoniorum. ff. de mu. & ho. con
cernunt rem publicam, vt l. 2. s. de mu. patri. cũ
igitur collecta ob seruitium vel delictum vel li-
tigium indicta non concernit vtilitatem publi-
cam, ergo non est ordinaria, sed extraordinaria.
& ꝙ non concernat vtilitatem publicam, pro-
batur primo in delicto, quia non est vtile cũ ex
necessitate debeat sequi pœna. ff. de fideius. l.
si a reo. §. id quod vulgo. depositi. l. bona fides. &
idem patet in seruitio, cum dare sit perdere. in
prin. & idem patet in legitimo: quia boni viri li-
tes execrantur, vt ff. de alie. iudi. cã. mu. fac. l. trẽ
si res. & ad Treb. l. item quia poterat. de minor. l.
minorib. & quod munus extraordinarium non
concernat rem publicam, vĩ casus. j. de susce. &
archa. l. humiliorib. vbi dr̃ ꝙ ideo humilioribus
officijs indicit munus extraordinarium ne pu-
blica vacillet vtilitas, & tamen si esset munus or
4 dinarium vtilitatem publicam concerneret, vt
d. l. 2. sup. de mu. patri. Et ex his patet, ꝙ ordina-
ria patrimonialia differunt ab extraordinarijs
in alio. Nam extraordinaria habent causam po-
tius ex facto personarum vt patet quando vni-
uersitas delinquit, & idẽ patet in alijs qui habent
causam ex facto personarum administrantium
rem publicam, vtpote qñ volunt litigare vel ser
uire, & ideo debent indici personis pro rebus. i.
incolis illius loci vbi indicuntur, vt tribuant ꝓ
numero rerum patrimonij sui, vt l. rescripto. §.
fi. ff. de mu. & hon. sed patrimonialia ordinaria
hanc potius causam ex alia indigentia territo-
rij vel loci vbi indicuntur, vtpote cum pontes,
fontes, viæ & muri sunt reficiendi. Nam talia
concernunt sanitatem, seu securitatem, & alias
vtilitates rerum & populi existentis in illo ter-
ritorio vbi indicuntur. s. de sacros. eccle. l. ad in-
structionem, & ideo cum talia concernant vtili
tatem seu indigentiam loci vbi indicuntur, re-
bus indicuntur non personis vt d. l. rescripto. §.
fi. iuncta l. patrimoniorum. §. fi. ff. de mu. & hon.
Et ex hoc sequitur differentia, seu effectus: quia
quando est extraordinarium, & sic concernit fa
ctum personarum indicitur personis, & incolis
illius loci in quo indicitur: non autem alijs qui
non habent in illo loco incolatum; licet ha-
beant res vt l. rescripto. § fi. alle. iuncta l. libertus
§. sola. ff. ad mu. sup. de incolis l. cum neq;. quod
secus est in munere patrimoniali ordinario: qa
tale munus non indicitur personis, & sic nec
incolis, sed rebus, & ideo pro omnibus reb. quæ
sunt in illo territorio: debet tunc conferri licet
ipsarum rerum possessores non sint incolæ il-
lius loci, vt dicto §. patrimoniorum, & supra de
anno. & tribu. in rubric. & dicta l. rescripto. §. fi.
ratio diuersitatis patet ex prædictis, quoniam
cum munus patrimoniale ordinarium indica-
tur ob vtilitatem rei publicæ, equum est vt om
nes res illius territorij contribuant, secus in ex-
traordin. cum illa habeant potius causam ex fa-
cto vel voluntate personarum habitantium in-
colatum in loco, ideo solum incolæ quorum
factum & vtilitatem concernunt debent con-
tribuere tantum, vt ff. ad l. Ro. de lac. l. 2. §. sed si
conseruatis & l. nauis. §. cum autem. ver. potest
dici. ex hoc sequitur tertia differentia seu effe-
ctus, qui concernit indictionis materiam. Nam
patrimonialia ordinaria indicuntur omnibus
rebus patrimonij, siue sint mobiles siue immobi
les vel etiam ponam. seu nomen: seu fœnus vel
mercatura quam quis exercet in dicto loco vbi
indicitur vt dicto §. patrimoniorum. & hoc siue
incolæ illius loci possideant res siue non sint
incolæ, vt hac l. ff. de censi. l. forma. § si vero. nõ
autem rebus siue possessionibus alterius territo-
rij vel patrimonij, vt dicta l. libertus. §. sola. &
5 supra de op. pu. l. omnes. Sed extraordinarium
cum non imponatur nisi solis incolis non im-
ponitur pro rebus illius territorij, nisi ciues vel
incolæ eas possideant, vt dicta l. rescripto. §. fi-
nali. Sed tamen dico secundum Doctores, quod
indicitur ciuibus vel incolis illius loci etiam
pro rebus alterius territorij, quas illi ciues vel
incolæ quibus indicitur, alibi possident. ꝙ pro-
batur sic: nam tales res quæ sunt sitæ in loco cu-
ius earum possessores non sunt ciues vel inco-
læ, quibus indicitur, alibi possident. quod proba
tur sic, nam tales res quæ sunt sitæ in loco cuius
earum possessores non sunt ciues, vel incolæ,
non honorantur in loco vbi sunt sitæ talibus pa
trimonialibus extraordinarijs muneribus, cum
tamen ibi grauentur, seu onerentur, vt dicta l.
omnes. & l. libertus. §. sola & l. rescripto. §. fina-
li, ergo cum in illo loco sint immunes ab extra-
ordinarijs, dicimus vt pro eis extraordinarijs
huiusmodi contribuatur in loco vbi sunt ciues
vel incolæ earum possessores: alias sequeretur
inconueniens scilicet, quod essent huiusmodi
res ab extraordinarijs muneribus patrimonia-
libus immunes argument. a contrario sensu, su-
pra quemadmo. ciui. mu. indic. l. 1. Item huius-
modi extraordinaria indicuntur solis incolis ex
facto ipsorum, vt propter litigium vel delictum
vel seruitium, vt supra dixi. ergo talis collecta,
quæ personatus concernit vt æs alienum, de-
bet respicere patrimonium ciuium totum vbi-
cunque sit, non tantum loci facultates. ff. de
iudic. l. fideiussores. § tractatum. Item cum hu-
iusmodi munera indicantur principaliter per-
sonis, per consequens vbicunque sint debent
sequi

sequi conditionem personæ tanquam principa lioris seu dignioris vel nobilioris. ff. de testa. tut. l. tutor. supra per quas personas. cum per liberã. ff. de edil. edi. l. iustissime. nam cum res quantum adinuicem talium extraordinariorum sequerẽtur personam, vt ff. de censi. l. fina. §. diuus. supra de episcop. & cleric. l. 2. per consequens idem quo ad subeundum munus, vbi cessat immunitas vt contrariorum &c. institu. de his qui sunt sui vel alien. iur. in princip. Et ex hoc sequitur quarta differentia, seu quartus effectus qui concernit indictionis formam. Nam indictio in muneribus patrimonialibus ordinarijs fiet, vt res omnes patrimonij vbi indicitur, describentur, secundum valorem extimantur, & etiã iuxta earum valorem certum quid indicitur, siue fiat per modum collectæ, seu fiat per modum indictionis ad bonum, seu necessitatem reipublicæ fiet, vt quicũque habens in territorio vbi indicitur valorem 20. habeat vnum vehiculũ, vel soluat pro vno vehiculo necessaria: & si habeat valorem 40 soluat duos, & sic deinceps vt dicta l. omnes. quod secus credo seruandum in extraordinarijs, vt computetur omne patrimonium mobile vel immobile, vbicunque fit, extimatur vt dixi: & tunc non oportet sic per res singulares extimare, sed in vniuerso fit extimatio totius patrimonij ciuis vel incolæ vbicunque
a fit, & sic certum quid imponetur pro solido vel libra, & ille qui habebit in toto patrimonio centum vel mille libras, soluet centum solidos, vel minus vel magis secundum quod erit ditior vel pauperior sicut not. sup. de operi. pu. l. 1. super inopes. & de discu. in rubr. quemadmodum ciui. mu. indi. l. 4 de mu. pa. l. 1. ad fi. ad quod infra de censi. & censito. l. qui grauatos. & sic forma indictionis in ordinarijs patrimonialib. differat ab extraordinarijs: nam in ordinarijs solũ extimantur res patrimonij sed solum ciuium vel incolarum vbicunque sint siue extra territorium siue intra vt ex præmissis argum. Sed quid si indicitur simpliciter collecta non adiecto ex qua causa indicitur nunquid censebitur munus ordinarium vel extraordinarium. Nam si censeatur munus ordinarium, nullus excusatur, nec etiam princeps. ff. de mun. & hon. l. fina. §. ab hu iusmodi. infra de priuileg. Dom. August. l. absit. quod secus est si sit extraordin. nam tunc excusabuntur habentes dignitatem, & priuilegia. infra de excus. mun. l. maximatum. & l. eum ff. de excu. mun. l. his honorib. §. qui munus. Dico quod in dubio credatur extraordinarium: nam dicit text. quod ad hoc quod omnes possessores soluant ea quæ muneris patrimonij sunt: debet cõstare munera esse patrimonij. sup. de mu. pa. l. fi. ibi constat &c. & ideo cum ex tali indictione vbi non inseritur certa causa non posset constare onus esse patrimonij, quod ab omnibus subditur, debet iudicari extraordinarium. Nam nihil refert an quis non respondeat vel obscure respondeat. ff. de interrog. actio. l. qui interrogatus. & inf. l. de ætate §. nihil iuncto ff. de confes. l. certum. in princi. & hoc verum in muneribus quæ contribuuntur ciuitati, sed in muneribus quæ contribuuntur principi, dic vt dixi supra de indictionibus Petrus Helie. Super gl. rubricæ in fi. no. hanc gl. de quo hic per Pe. He. & per Cy. in l. voluntariæ. C. de excu. tut. & per Gul. de Cung. in l. neminem. C. de sacrosf. eccl. & per Bar. infra de mulieri. in quo loco l. 1.

ADDITIO.

a Vbicunque fit. Adde de hoc Bar. in l. 1. infra de agr. & cẽsi. lib. 11. Guil. de Cun. in l. placet nu. 7. & quod ibi posui in apostil. ad ipsum in vers. ab ordinario. supra de sacrosf eccl. & in l. e. neminem nu. 3. vbi etiam notaui in apostil. ad ipsum præalle. ti. Spe. in ti. de censi. §. 2. ver. quæ autem & seq. & Card. in cle. 1. de vi. & hon. cleri.

LEX PRIMA.

Ciuilia. Pone casum in personalibus muneribus, quod in promotionibus officiorum vel dignitatum debet fieri promotio per ordinem hoc est seruato ordine l. obseruate supra de decu. & l. nouatione. & l. in successione, & l. Alexandrinis. eodem titulo, quia per ordinem idest gradatim & c. vt l. vt gradatim. ff. de mune. & honor. & quod super hoc dicit glo. prout fortuna &c. idest prout fortuna aliquem fœlicem vel probum: nam probus non improbus debet eligi ad personalia munera. supra titu. 1. l. fina. in fine. Item pro modo fortunarum, id est diuitiarum, quia diues debet eligi vt si male agat habeat vnde soluat: vt in legibus in glo. al. leg. prope princip. glo. In patrimonialibus autem potes ponere casum, quod fiebat collecta pro stipendijs soluendis militibus vel pro reficiendo pontem, vias, portus, vel aquæductus vel muros. Vel habebant recipi hospites quæ latius habentur in l. finali. §. patrimoniorum. ff. de muner. & hono. tunc fiat collecta per ordinem idest quod nullus releuetur: sed omnibus ciuibus & incolis fiat pro rebus quas ibi habent. infra titu. 1. l. finali. Item pro modo fortunarum, idest possessionum suarum quas ibi habent etiã alienigenæ est indicenda collecta possessoribus eiusdem loci, vt l. fina. §. patrimoniorum. ff. eodem, & nota. hic in fine. gloss. rubricæ. Item potes ponere casum in muneribus mixtis, quæ indicuntur personis, & rebus: vel personis pro rebus de quibus in l. rescripto. §. finali. ff. de mune. & honor. vt fiant per ordinem, & pro modo fortunarum, vt supra est declaratum. & notauit gloss. infra titu proximo super rubrica. & hic vltra med. gloss. secundum Odofred. & Doctores. In text. ibi per ordinem idest, vt nullus releuetur, sed omnibus ciuibus & incolis fiant pro rebus, quas habent ibi. Odoffred. sustinenda, idest imponenda in gloss. in fin. ibi. Item secundum facultates etiam pro quibus mouetur sibi controuersia ff. de liber. causa. l. liberis §. finali, iuncta l. 1. infra titulo primo, & l. finali, ad quod supra de pignor. l. in summa. de administra. tutotum, l. fine hærede. §. Lucius. Item ante litem sibi motam tenebatur soluere, ergo & post. vt fiscus in sua possessione & cætera in authentia de mancip. princip. §. coges. infra de agric. & censit. l. litibus. §. hoc de redditibus. lib. vndecimo, ad quod ff. de dam. inse. l. inter quos. §. si dominus. ff. de vsufructus. l. hactenus. de Deucio.

LEX II.

Munera. Casus. Si pro militibus mittẽdis ad exercitũ: vel ꝑ reparationibus viarũ, põtiũ, murorũ, & aquæductuũ, fontiũ viarũ portuũ: vel pro causis similibus collecta indicatur possessoribus, tenent̃ ꝯtribuere ẽt forenses vel alienigenæ in illo loco possessiones habẽtes. In tex. ibi vtilitatis idest pro stipendijs militum, vel pro refectione operum publicarum, & ibi ab omnibus subaudi qui nõ hñt priuilegium vel per principẽ vel per legẽ scriptũ infra proxi. in gl. fi. & supra de anno. & tri l. 2 & 3. & l. in fraudẽ. cum similibus, & no. supra titu. 2. l. cum neq; & supra c. in fi. in gl. rubricæ Odoff. An. & Doc.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Immunitas alicui concessa non extenditur ad patrimonialia.*

2 *Collecta an sit munus patrimoniale.*

Qui immunitatem. Casus. Quibus ꝯcessa
1 est immunitas munerũ, non vident̃ eis patrimonialia remissa. h. d. An. In tex. ibi onera subaudi ordinaria, & non extraordinaria. ff. de mu. & ho. l. muneris, & ibi debent. vide extra de censibus c. cum venerabilis, de securo. In fi. tex. & ita not. ꝙ onus suscipiendi hospites, est onus patrimoniale, & sic vr̃ ꝙ possit ecclesiasticus vt supra de exact. tri. l. fi. tñ ecclesiasticis est specialiter cõcessum, ne teneãtur recipere supra de episco. & cle. l. t. & ista sæpe occurunt, qñ veniũt milites Bar. no. arg. ex hac l. contra vasallos ecclesiæ, in quibus concessa fuit immunitas munerum, vt nihi-
2 lominus teneantur ad collectas. Quia collectæ sunt minus patrimoniale: quia indicuntur personis pro rebus vt ff de mu. & ho. l. rescripto. §. fi. & hoc verum est de ordinarijs per istam l. quia non vr̃ concessa immunitas ad patrimonialia vt hic, & hoc intelligo in collectis ordinariis: secus in extraordinarijs quæ ex improuiso casu accidũt, quia ad illas non tenentur. ff. de va. mu. l. in honoribus §. quæ munera. nisi propter necessitatem rei publicæ indicentur: puta famis vel
a guerræ: quia tunc non excusarentur [a] vt supra vt ne. li. in emp. Spe. se excu. l. vna & ibi no. in gl. ĩ. ibi scripsi. In gl. 1. ibi artiũ. Itẽ sunt alii q immunitatẽ hñt p l. scriptã j. de priuil. corũ q in sacro pa. mili. l. 1. lib. 11. Itẽ in alio. j. de silen. l. 2. Itẽ in alio. j. de excu. mu. l. negociatores. s̃. de sacrosan. ec. l. placet, & l. sacrosa. s̃. de sacrosã. s̃. de ann. l. fi. Itẽ in alio. ff. de iur. immunitatis. l. semper. §. demõstrat̃. Itẽ in alio, vt. j. vt rusti. ad nullũ obse. deuo. in. e. gl. ibi medicos. Imo oĩa alia patrimonialia: in alia remittuntur excepto Philosopho vt ibi not. In ea. glo. ibi corporalia sub. quod est verũ in q̃tũ tãgit laborẽ p̃sonæ: nõ aũt p̃stationẽ realẽ ar. ff. de interdictis, & relegatis l. relegatorũ in fi. de vetera. l. honestæ in fi. de legi. tu. l. 1. in fi. de testa. tu. l. quæro cum fi. In ea. glo. de epi. & cleri. subaudi vt non teneantur subire munera hospitio. vt ibi in ead. glos. infra de excu. mun. & illa, & infra de vaca. mun. pu. l. 1.

ADDITIO.

a Non excusarentur. Adde Albericum de Rosa. in l. ex toto in prin post Dy. ibi ff. de leg. 1. Bal in l. iubemus supra de sacrosan. eccle. & Bar. Cæpo. cautela. 115.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

1 *Ciuitas potest facere, vt peritus equitator teneat equum pro communi, & alter conferat ad expensas.*

Non videtur. Casus. Onus alimẽtandi equos decurionum
1 est patrimoniale h. d. Et not. ꝙ iuste potest facere ciuitas ꝙ vnus teneat equũ pro cõi, qui forte est bonus equitator vel armiger: & alius ꝯferat ad expẽsas forte ꝑꝑ guerrã. Bar. not. l. p gl. supra qñ prouo. non est ne. l. 2 In gl. 3. ibi non rescinditur hoc ideo ꝙ non est notorium, vtrum sit personale munus. ff. eo. l. fin. in princip. quare &c. ff. de re iudi. l. cum prolatis, & l. præses secus si notorium esset: quia ipso iure esset nulla infra de tempo. ap. l. 2. circa me. ff. de tu. & cura. dat. ab his l. Seyæ. de Deucio.

LEX V.

Neque tempore. Casus. Neq; senex vt hic: neq; minores, vt infra. e. l. etiam neq; hñtes plures filios a patrimonialibus excusãtur. Hoc dicit An. In tex. ibi liberorum, subaudi nisi essent 12. vel
a 13. liberi, quia tunc excusaretur [a] etiam a patrimonialibus supra de decurio. l. si quis decurio. ff. de iur. immunitatis. l. semper §. demonstratur. In fin. text. ibi habere potest sub. & est ratio quia cum sint omnes de eadem ciuitate debent eodẽ iure censeri 12. q 2. cognouimus extra de deci. c. in tua, & hoc qa dignũ est similem cum aliis vitam suscipi. vt similem sentiant in legibus disciplinam, vt extra de sta. regula c. recolentes de offi. ordi. c. quærenti. in fi. quia non debet alijs fieri remissio alijs inferri tribulatio 30. q. 1. §. his ita circa fin. & qa qđ a pluribus fert̃ leuius fert̃. s̃. de exac. tri. l. actores infra eo. l. fi. & sic rescripta non debent concedi cum alicuius iniuria, supra de emanci. l. nec Aug. cum multis similibus, & adde alias rationes præter istas, quas dixi supra de anno. & tri. l. in fraudem. An in glo. 1. ibi de vaca. mu. nisi fuerit munus patrimoniale extraordinarium. ff. de iur. immunita. l. semper §. demonstratur.

ADDITIO.

a Excusaretur. Adde hoc esse verum etiam si post modum morerentur omnes vel aliqui ex dictis liberis notaui in apostil. ad illum post eum in l. si quis la. 2. supra de decurio.

LEX VI.

SVMMARIVM.

1 *Dicitur quis conuinci auaritia rapacitate.*

2 *Ignorātia facti an & qñ excuset. Et qd ḋ ignorātia iuris.*
3 *Doctor an, & quibus in casibus potest in integrum restitui.*
4 *Asserens in libello aliquid contra se, habetur pro confesso.*
5 *Spoliatus petens restitui, quid probare debeat.*
6 *Religiosus mendicans an admittatur ad successionem.*
7 *Arbiter an possit esse compositor, & an amicabilis compositor.*

a **Professio.** Casus. Philosophi [a] non dñt habere immunitatē a muneribus patrimonialibus hoc dicit Bar. professio. i. philosophia vt s̄. de iurisdi. om. iud. l. fi. desideriū sub. immunitas, & ibi discrepant sub. & ideo nō debes audiri supra. ꝯ fur. l. 1. si cer. exter. l. 1. G. Ac. rapacitate: alias capacitate alias cecitate Odoff. rapacitate sic ꝯ infra de ven. impo. l. fi. rapacitate sic infra de ve. nummis po. l. fi. rapacitate. No.
1 quòd qnis dicitur conuinci auaritiæ rapacitate, vt hic, & arg. infra de vet. num. po. l. fin. alias dicitur profanus ardor auaritiæ, vt not. supra de episc. & cler. l. si quenquam alias dicitur idolorum seruitus, vt extra de præben. c. auaritiæ. alias est periculo capitali ferienda, vt supra de exa. tri. l. 1. Dulius, & ibi conaris. Cum turpis sit pars quæ suo non congruit vniuerso exemplo, cum bona exempla imitari debeamus. ff. de ma.
2 vin. l. 3. An. de Deucio. In gloss. 1. ibi in integrum, sed dic quod aut est deceptus in facto, & potest restitui: quia peritissimos fallit. ff. de iur. & fac. igno. l. 2. & l. regula in princip. Aut in iure, tunc aut tractat de lucro, licet alius restituatur ff. de mino. l. & si suis. §. t. tamen ipse non, vt hic, & ff. de orig. iur. l. 2. §. seimus. Si de damno licet decipi non præsumatur: si tamen probetur deceptus restituitur supra qui, & aduersus quos l. r. ff. de condi. inde. l. sed si me præsente, in princip. cum gloss. ff. de iur. & fact. igno. l. er-
3 ror, & l. iur. ignorantia de Deucio. Circa istam gloss. & eius materiam, tamen quæritur vtrum
b possit petere in integrum [b] restitui? dic latius quoniam aut vult petere in integrum restitui propter ignorātiā facti & dic, vt ff. de iur. & fact. igno. l. 2 aut propter ignorantiam iuris: & tunc aut loquitur de damno vitando: & tunc si constet ipsum errasse potest petere. ff. de condit. indeb. l. sed si me præsente, & ff. de iur. & facti igno. l. error iuris. difficilius præsumitur errasse nisi valde liquidissimis probationibus appareat ff. de origi. iur. l. 2. §. seruius. Aut loquitur de lucro captando: & tunc non auditur vt hic, & di-
4 cta l. 2. §. seruius. Item facit argumentum hæc quòd si quis asserit in libello aliquid in præiudicium asserentis partis, assignatione facta in præiudicium partis asserentis habetur pro confesso supra de lib. causa l. cum precum supra de pdi. mi. l. prædia. in fi. & de insti. & substi. l. 2. in fin & ex præmissis diceretm quòd si quis peteret restitutionem seruitutis, & dicat se spoliatum seruitute quam habet in fundo alieno, quód non sit audiendus: quia eoipso quòd asserit fundum alienum habetur pro confesso, & est proinde ac si aduersario asserente hoc fuisset confessus, vt dicta l. sed si aduersario hoc asserente hoc fuisset confessus: non esset audiendus nisi doceret de iure suo, & titulo seruitutis, vt ff.
5 si vsufru. petatur l. vti frui. & si seruitus ven. l. fi-
cuti. §. si quæritur. Nec obstat si dicatur quód in causa spoliationis sufficit quód doceret se spoliatum, vt restituatur supra ad l. iul. de vi pri. l. si quis ad se fundum, & de dona. inter virum, & vxo. l. si quarta. quia verum est nisi spoliatus ipse in libello suo asserat intentionem aduersarii
c fundatam esse [c] de iure communi: quia tunc non restituetur, & est casus extra de resti. spol. cap. ad decimas. potest fundare de iure communi. quia vbi nisi volente actore deducitur in iudi. ius proprietatis: tunc exceptio proprietatis impedit restitutionem: tunc imputatur sibi quia in iudicium petitorium deduxit. nam ex hoc est ius quæsitum reo excipiendi in petitorio extra de restitutio. spol. ca. 1. & de causa poss. & proprie. c. cum ecclesia. Pro hoc facit ratio l. quia actor, vt prædixi deducendo proprietatem tribuit ius reo allegando proprietatem, & poterit tunc reus petere sententiam ferri super eo, vt not. ff. de proba. l. circa, & ideo sicut sententia lata pro reo in causa proprietatis, ita deducta pareret sibi actionem, ergo, & exceptionem. ff. de iureiuran. l. sed si possessori. Vnde debet solum petere restitui seruitutem qua
6 fuit spoliatus. Item all. lex ista ꝙ religiosus men
d dicans non admittatur ad successione [d] hæreditatis paternæ, nam hoc est contra professionem suam. Et pro hoc l. in honoribus §. Philosophus ff. de vacatione mun. Item alle. l. ista, ꝙ non pos-
e sit religiosus esse arbiter: [e] nam contra eorum
7 professionem est quód se reddāt peritos negociorum forensium supra de episc. & cle. l. placet & l. repetita. Item quia non habent vnde possunt facere litem suam quia non habent bona vt per hoc supra de pactis iuncta auth. ingressi supra de sacrosan. eccles. & ita not. gloss. ff. de arbit. l. sed si seruum. §. primo. possunt esse tamen amicabiles compositores, & arbitratores: nam die sancto potest de cruce tractari. supra de fer. l. fina. & ideo videtur ꝙ religiosa persona possit istud facere. ff. de arbi. l. & si de meis. §. fi. Item iudex

ADDITIONES.

a Philosophi. Adde glo. c cum ex eo. de elec. lib. 6 Inn. in c grauem in gl. sua in ver. consiliarios de sen. excom. Panor. in c. si diligēti. nu. 30. & ibi notaui in apostil. in ver. scolares clericos de so. compe. plenius per Bal. in addi. ad Spe. in ti. de reo. ver. scholaris & ibi Spe. ver. sed quid scholaris.
b In integrum restitui. Adde Alex. in l. ciuitas ff. si cer. petatur.
c Intentionem aduersarij fundatam esse. Adde Bal. in l. 2. in pe. col. ver. vel pone aliud exēplū, & ibi pe. de fun. infra de apo. pu. & in l. chirographis. §. 1. de admi. tu. Panor. plene in c. venerabili nu. 3. & ibi notaui in apostil. ad ipsum in versi. restitutio extra de off. dele.
d Ad successionem. Adde istud dictū esse intelligendū de professis non aūt nouitijs cle. exiui, & ibi Card de ver. sig. c. nō solū de regula li. 6 1 o. And. post Inn. in c in p̄sentia de prob. Bal. in l. 1. & in l. priuilegia in fi. & in auct. ingressi col. 1 1. in 1. conclu. supra de sacrosf. eccl. & Fed. de Sen. cons. 1 2. 2 2. & 26, Aduerte ꝙ sunt capaces relictorū p alimētis no gl. in l. seruo alieno. §. 1. ff de leg. 1 secūdū Bal in c. 1. §. rursus col. 3. qui. mo. feud. amit. in feu. & in l. cum quæstio in ti. supra de fe & Car. in cle. eos in fi de seq. & in alle. cle exiui §. proinde. q. 2.
e Non possit religiosus esse arbiter. Adde glo. Bar. & Doct. in l. pedius. §. 1. ff. de arbitris Bal. in sua marga. in ver. monachus ver. 13. Spe. in ti. de arb. §. 8. & Car. in clem. 2. q. 19. & melius q. 21. vbi tenet ꝙ possit esse cū sui superioris licētia & ibi notaui in apostil. ad ipm in ver. comparatur seruo de rescrip.

iudex non potest esse arbitrator vt in auth. vt diffe. iudi. §. si vero cōtingat. Itē cadit talis arbitratio in seruo vel dportato ergo multo fortius ī religioso. ff. de le. 2. l. cum pater. §. hæreditatem, & ad Trebel. l. ex facto. §. si quid.

LEX VII.

Etiam minores. Casus. Minores nō excusantur a muneribus patrimonialibus. h. d. Bar.

LEX VIII.

SVMMARIVM.

1 *Protestasia officium quod sit, & nu. 3.*
2 *Sacerdotium in iure est triplex.*

Nec protestasiæ. Officiū protestasiæ est quoddā
1 officiū ad qđ deputabant antiquitus aliqui, vt vēderēt frumentū cōitatis in stationibus. Itē erat aliud offīn laicale qđ sacerdotis nūcupabat. de quo fit mētio s. de epi. & cle. si qs in ꝯscribendo. in prin. ff de excusa. tu. l. sed reprobari. §. sunt aūt & infra de periculo successo. parentis l. 1 Dicit ergo in l. ista ꝙ hæc munera nō sunt psonalia, sed patrimonialia: & iō ab illis nullus excusat. hoc
2 dicit Odoff. In tex. super verbo sacerdotii. dic ꝙ in iure nr̄o est triplex sacerdotium presbyterorū & de hoc s. de epi. & cle. & auth. de san. epi. Item est sacerdotiū doctorū vt ff. de iusti. & iur. l. 1. in prin. Itē est sacerdotiū, quædā dignitas ad similitudinem præfectorum: de qua loquitur hic, & in
3 l. 1. C. de natu. li. & ibi per Odoff. In glo. 1. ibi in stationibus, quia concedebant supra se aliquid ad suos vsus retentos: alij relocabant, & tam pro se quam pro alijs soluere tenebantur: ad quod in auth. de tabel. §. nos autem. G. Ac. in gl. 2. ibi totius prouinciæ subaudi, & erat munus laicale supra de natu. li. l. 1. in auth. qui. mo. na. effi. sui §. vlt. nam isti officiales parent omnibus officialibus illius prouinciæ præpositis his q̄ debebant rei publicæ: non tm̄ pro se imo pro alijs tenebant. sic sumitur supra de iniur. l. atrocem. Ac. in glo. 3. ibi. §. decapprotiæ tamen quia magis potest in patrimonialibus: quia ipse dr̄ principalis in exactione decimarum idest tributorū: quia ab omnibus officialibus exigitur, & postea nomine eorum, & suo soluit ideo denominatur a patrimoniali. ff. de sta. ho. l. quia. de acquirē. re. do. l. quisquis glo. Ac.

LEX IX.

Matrimoniorum. Casus. Mulieres non excusantur a patrimonialibus. hoc dicit An.

LEX X.

SVMMARIVM.

1 *Superindictiones sunt munera patrimonialia.*
2 *Clericus qualiter teneatur munera subire.*

Quantum. Casus. extraordinariæ superindictiones sunt mune-
1 ra patrimonialia hoc dicit Bar. In tex. ibi quādo quidē pro quia, vt s. de pdijs curialiū. l. 1. & ibi facilius quo ad soluētes ga qđ in plures diuidit facilius soluit s. de exac. tri. l. actores. Itē quia solatiū est miseris, &c. & citius soluit qs cū videt oēs soluere quam si solueret solus, vt d. l. actores, & supra de ope. pu. l. 1. & infra de immunita. ne. con-
2 ce. l. 1. Odoff. In gloss. fi. in fin. & idem ibi not. ff. de iur. immunita. & sunt munera qualiter cleri-
a cus teneatur munera subire [a] dic in Spe. 4. parte tit. cle. coniug. & per Archid. extra de immu. ec. cap. 2. & not. aliquantulum per Cyn. supra de sacrosan. ecc. l. placet.

ADDITIO.

a Munera subire. Tu vide de hoc Fel. in c. Rodulphus col. 12. versi. & dū proxime retuli de rescrip. & in c. ecclesia sanctæ Mariæ col. 43 ver. Item an teneatur soluere extra de consti. & dixi aliquid in apostil. ad istum post eum supra de exact. tribu. l. si diuina domus eo. isto lib.

Quemadmodum ciuilia munera indicantur.

Rubrica.

In glo. rubri. ibi. ad l. Iul. viscel. sub. vel dic origo propria vel paterna supra de munic. & origi. l. filios, & l. origine. Odof. In glo. rubri. ibi ad l. Iul. maiest. subaudi origo propria vel paterna supra de munici. & origi. l. filios & l. origine. Odoff. In ea. glo. ibi de decurio. 11. ordo vt primo pater quam filius vt supra de decurio. l. si ille 12. mox honestas, & vita laudabilis vt supra decurio. l. infamia 13. inspicitur ne sit magister aliquarum artium mecanicarum, quæ nominantur de excu. arti. per totum 14. consideratur ne quis propter inimicitiam eligatur infra si propter ini. l. 1. & est personale munus a quo nullus excusatur nisi propter infirmitatem, vt supra tit. 1. l. neque, & l. etiam.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Officia plura an quis simul habere possit.*
2 *Prouintia sua non aliena quilibet dicitur obligatus.*

Cum te curatorem. Casus. Curatores nō debēt eodem tēpore habere plura officia h. d. Bar. Ex l. ista not. quod quis potest simul habere
a plura officia: [a] circa quod dic quòd aut quæritur vtrū qs possit simul tenere in diuersis ciuitatibus diuersa officia, et non potest vt hic & infra qui mili.

ADDITIO.

a Plura officia. Adde salua distinctione de qua hic ꝙ accepturus aliud officium cum is vnū habeat punitur, & qua pœna vide Ludo. rom. sing suo 78. inci. si statutū phibet, & quod ibi notaui in apostil. ad ipsum, & Panor. in cap. cum sit. & ꝙ etiam notaui in apostil. ad eum post alios in versic. depone. num. 3. extra de iudeis.

mill.non pħt.l.his quidem : aut quæris in eadem ciuitate, & tunc aut per vnum officiũ impeditur ab alio:& tunc non põt s.de assel.l.nn.aut põt simul vtrunq; gerere, & tunc potest. de legatio. l. eundem in prin.in glo.3. ibi supra tit.2.l.2. & est rõ: quia non debet de muneribus fatigari. supra de decur. l. quis tam quod est verum in diuersis locis.ff.de decurio.l.eos in fi.etiam volentibus supra tit.2.l. 1. si in eodem si non sit læsio reipublicæ potest ff.de legatio.l.eundem.alias non: qa si non possunt continuari nec eodē tpe geri. supra tit.2.l.1.cum ibi not.ad quod.ff.de vaca.mu.
2 l.fi.§.1.de Deucio.In ea.gl.ibi ad quod ff.de colla.& est rõ quia quilibet suæ prouinciæ non alienæ dicitur obligatus ff. de lega. &c.§. si quis ad opus supra qñ,& qui.quarta pars.l.2.ad filiorum & l. fi.§. 1.nisi in vicina ciuitate defectus fuerit: quia tunc vna aliam adiuuare tenetur. supra de offi.præfe.præto.l.2.§.postquam.supra no.vec.l. 1.in fi.de tut.& cur.da.ab his l.diuus.G.Ac.

LEX II.

SVMMARIVM.

Doctor legũ an possit esse magister in gramatica.

Maioribus. Casus. Qui habuit maiores honores nõ dēt eligi ad minores.h.d.An.Alle.l.ista ꝗ doctor legũ non põt esse Magister in grāmatica:dic ꝯ arg. in auth. de consu.§.fi.& in procemio ffonũ.§.t. & vr̄ sentire gl.supra de decurio.l.Doctitij.Odoff. & non ob. hæc lex quia est verum de maiori ad minorē remoto primo honore,alias sic in auth. de consu. §. 1. C. de app.l.si qñ, & ita reprobatur glo.quæ est in d.l.Doctitii.nec ob.l.vniuersos supra đ decurio. quia ibi erant officia contraria. In fi. text. ibi est,nec per maiorem superuenientem perdit minorem præcedentem.infra de digni. l. maior laco.Rebuffi.

LEX III.

Cum te omnibus. Casus. Qui gesserit honores vel munera in re publica si est copia ciuium nõ dēt eosdē honores ꝯtinuare ibi:immo dēt habere vacationes.h.d.An.in tex.ibi munera intra tēpus tñ īterualli s̄.ti.a.l.2.qđ est verũ in dubio:sed vbi ꝯstat,ꝗ sint alii idonei hēt locũ lex nr̄a.Sed si nõ sint idonei nec illa nec ista.ff.ad munici. l.diuus,cum ibi no.ff. de lega.l.sciendũ.§.ordine.de Deucio & hoc verũ nisi ab oĩ populo tanq̃ idonei eligent in auth.de defen.ciui.§.fi. ibi s̄.de tri.l. 2. qđ est verũ si vocetur ad eadē munera prima vel maiora:si autem ad minora perpetuo excusatur aliis existentibus idoneis supra l. proxi.

LEX IIII.

Vltra modum. Casus. Præses prouinciæ cuius officiũ est qualiter munera & honores in ciuitatibus decernantur prouideat ne aliquis vltra modum in subeundis muneribus affligatur aliis releuatis: sed seruet æqualitatem ordinis. h. d. An. In text. ibi modum positum supra de anno. & tri. l. 5. vel dic.i. vltra partem vnum quemque contingentem cum fiat cum viribus singulorum supra de operi.pu.l.omnes.

De his qui sponte munera publica subeunt.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *In pœnarum remissione de magna vtilitate agitur.*
2 *Priuilegium an perdatur per contrarium actum late distinguitur contraria adducuntur, & soluuntur, nu. 3. ex quibus soluitur quæstio quæ proponitur nu. 4.*
5 *Fidem an teneatur seruare iudex criminoso quem promisit liberare, si ecclesiam exiret.*
6 *Fides hostibus an sit seruanda.*

Veterani. Casus. Qui patitur se creari decurionem videtur suo priuilegio renũciasse nisi sub pacto hoc officiũ acceptauerit saluo suo priuilegio : secus si ad aliũ honorem se eligi passus est:hoc dicit cum duabus.ll.se.Bar.in tex.ibi veterani idest antiqui milites Odoff.& dic veterani,vel quicunq; alii.An. his concessa,per principem Odoff.In tex.ibi nõ possunt cum vocantur ad munera decurionibus ꝯcessa ꝯsueta īponi.s̄.de rebus cre. l. si qs iusiurā. ff.de procur.l.q ꝓcuratorē dat.in fi.G.Ac. & ibi honores.i. totum vnũ honorē vel vnum onus, cum vnus honor vel onus cessionem alias diui-
1 sionem non recipiat.G.Ac.In glo.1.ibi filiis eorum,vt pœnarũ euitatio.ff.de veteranis l.3.non tñ muneris vacatio.est ratio:qa in pœnarũ remissione de magna vtilitate agit s̄.de præci.imperato.offe.l.rescripta,sed in aliis đ magno ꝑiudicio iõ non fit extensio in auth.de man.princi.§. publicorum.In glo.fi.in fi.tu dic melius,quod non est ibi speciale immo ibi maritus etiam si vellet curator esse non potest. supra qui tuto. dar. po.l.maritus. si ergo expresse non poterat. nec tacite per rescriptionē administrationis. ff. qui. mo.pig.ta.contra.l.est dña,sed hic qui excusationem habebat esse poterat administrator supra tit.t.l.1.non autem mirum si gerendo videtur se obligare.ff.de tutel.l.si filius circa me.sed fortius ob. supra de decurio.l. penult. sed ibi hactenus ex necessitate gesserat iõ putabat se adhuc obligatũ esse:qa non tenetur ff. de inof. te.l. pr̄ decedēs.§.nec ei. Not. ex hac l. ꝗ licet aliquis faciat
a actũ ꝯ priuilegiũ suum nõ amittit priuilegium[a]

circa

ADDITIO.

a Non amittit priuilegium.tu dic hic esse speciale propter expressam protestationem de qua hic & per Bar hic & in l. beneficium,& ibi Alex in fi.ff.de consti.princi.alias secus quod intelligo quo ad actũ tñ, & dependentes ab ea non quo ad alios de quibus loquit̃ priuilegiũ vt not.Bald.in sua marga in versic statutum vers.6.eundē in l.a.supra de iur.do.impe.Cy. & Sal.in l.voluntariæ.supra de excu tut & in l a.de vete.& in hac mate.recurre ad Alex in præalle l. beneficium de consti. prin. vbi habes ꝗ verũ est ꝗ priuilegiũ si continet actũ momentaneũ perditur per vnicum actum contrarium,non si habet actum successiuum.de quo per Car.in cle.sæpe §.si tamen q.4.de verb.sig.& Alex cons.197.

circa quod cum quæritur quanto tpe perdat qs
priuilegium ſuum; dic qñ aut aliquis non vtitur
priuilegio ſuo ſibi conceſſo, tunc aut non conue
niebat caſu quo poſſet vti priuilegio, & tunc per
lapſum temporis non perdit, vt ſupra de decu-
rio. l. in filijs. & ff. quemadmodum ſeruitus ami.
l. ſi quis alia aqua in fi. aut poterat vti priuilegio
& tunc effectus priuilegij conſiſtebat in agendo
tunc tollit tanto tempore quanto actio ab eo
procedens vt ff. quemadmodum ſer. amit. l. ab
eo procedens, & ff. de ſerui. ru. præ. litem. §. qui
habet, & ſupra de vſufru. l. corruptionem, & ita
not. glo. ſupra de diuer. reſcrip. l. fallo. niſi priui-
legium habeat effectum litis conte. vt ſupra qñ
libel. princi. datus litis conte faciat l. 1. & 2. Si au
tem effectus conſiſtat in excipiendo, vel in non
faciendo: vt in non dando decimas, vel in nõ ſol
uendo collectas, tũc eſt perpetuum, & nullo tpe
tollitur vt ff. de excep. doli. l. pure. §. fi. niſi aduer-
ſarius contrario iure vtatur. tũc. n. tolleretur 30.
annis vt extra de priuil. c. accedentibus, &c. de
terra. Si autem effectus priuilegij conſiſtat in fa-
ciendo vt in nundinis perditur per non vſum de
cem annorũ. ff. de nundinis l. 1. Sed quæro qua-
liter perdatur in faciendo actum ꝯtrium priuile-
gio, dic qñ aut facit actum contra priuilegiũ cũ
proteſtatione forte ꝙ non intendit renunciare
priuilegio: & tunc non perdit priuilegium, vt hic
in fi. huius. l. ff. de iure immunita. l. 2. aut facit actũ
ꝯtrium priuilegio ſine proteſtatione: & tunc aut
priuilegiũ habebat effectum non iterabilẽ vt qa
impetrauit vt eſſet dñs alicuius rei tunc facien-
do ſemel actũ contrariũ perdit priuilegium ſu-
pra de iur. do. impe. l. 2. Aut habet effectum ite
rabilem, vt hẽt priuilegiũ non ſoluẽdi collectas:
q̃ ſolutio eſt iterabilis, vt indictũ & indictio col-
lectæ, quæ ſolutio eſt iterabilis? & tunc aut quæ-
ritur vtrum perdat priuilegium per pactum con
trarium quantum ad illum actum: & tunc præiu
dicat quantum ad illũ actũ. ff. de vaca. mu. l. præ-
tor. §. ſi poſt cauſam. Aut quæris ſi eſt præiudiciũ
q̃tum ad alios actus, & tunc aut alij actus habe-
bant dependentiã ea illo actu primo, & tunc vr
præiudicaſſe quantum ad alios qui dependent
ex illo actu contratio priuilegio vt hic & in l. ſe.
aut quantum ad alios actus, qui non dependent,
& dico ꝙ non, vt ſ. de excu. tut. l. voluntarie, & de
epi. & cle. l. presbyteros, & l. iſta & in l. ſeq. Sed cõ
tra videtur caſus decretalium extra de conſti. c.
cum acceſsiſſent, & c. cum Martinus Ferrarienſ.
& de præben. c. pro illorum. Sed dicerem ꝙ iſtæ
3 decretales loquuntur de ſtatuto non de priuile-
gio. & poteſt eſſe ratio diuerſa: quia illi qui fece-
runt ſtatutum poſſent illud tollere: & ideo fa-
ciendo actum contrarium videntur recedere ab
illo ſtatuto. Sed ſecus eſt in priuilegio quod erat
inductum a lege, vel a principe, & ideo non ſic
de facili tollitur per actum contrarium arg. ff. de
reg. iur. l. nihil tã naturale, & de ſol. l. prout quiſ-
que vel ibi exigit vtilitas eccleſiæ ꝙ eſſent plures
numero: & tunc per actum contrarium tollitur,
alias non tolleretur vt not. per Inno. c. accedenti
4 bus extra de priuile. Ex præmiſſis determinatur
dubium, pone ciuitati conceſſum erat priuile-
gium nõ ſoluendi collectas, vel vectigal, ſoluit ꝑ
10. annos, quæro nunquid eſt ſibi præiudicatum
perpetuo, & ita priuilegium ſublatũ, & ex prædi-
ctis patet, ꝙ non cum habeat effectum iterabilẽ
iſtud priuilegium: & ideo non perditur niſi 30.
vel 40. annis, vt patet ex prædictis. Item not ſi
quis proteſtet ꝙ certa lege intelligebat ſuſcipe-
re munus decurionatus, ꝙ in cæteris priuilegijs
5 immunitatis ſit ius ſibi ſaluum. Et faciunt hæc ꝙ
ſi iudex ꝑmittat homicidæ qui eſt in eccleſia, ꝙ
ſi exeat ꝙ ipſum liberabit, ꝙ non tenetur ſibi ſer-
uare promiſſionẽ immo põt poſtmodũ ipm pu
nire, vt ff. de dolo. l. 1. & ſupra de commer. iũcta
l. 2. & per hoc in auth. de mã. prin. §. ſed neq; aut.
6 Sed credo contra. quia fides ſeruanda eſt hoſti-
a bus [a] ff. de iur. immunita. l. 2. & de cap. & poſtli.
re. l. induciæ, & de pac. l. legitima, & l. conuentio
num, & in auth. de man. princ. § ſed neque. non
ob. l. in contrarium alle. nam verum eſt niſi fue-
rit facta promiſſio de reducẽdo in eccleſia: nam
licet blando ſermone ſi poſſet inducere eſſet
aliud ſupra ſi quis aliquem teſta. prohi. l. fin. con-
uentio tñ eſt ſeruanda ſibi. ff. de conſti. pecu. l. 1.

ADDITIO.

a Fides ſeruanda eſt hoſtibus bene dixit iſte credo propter l. 1. ff de dolo. niſi forte dicas ꝙ intelligat hic de capitaneo ſeu duce belli qui proculdubio eam ſeruare tenetur, vt not. Bal. in l. conuentionum de pac. & in l. fi. ad le. iul. maieſt. & Pau. de Caſt. conſ. 32.

LEX II.

1 Qui publici. In tex. ibi, honorẽ vel on⁹
& ibi decurionatu. i. ho-
nore, & eſt ratio in decurionatu: quia munus de-
curionis eſt perpetuũ nec recipit iterationẽ. ſ. de
decurio. l. in ſucceſſione, & l. in filijs. Itẽ eſt via ad
alios honores. ff. de decurio. l. honores. §. is qui
ideo quo ad omnia ſibi præiudicat. In alijs ſe-
cus quæ recipiunt iterationem. ſupra de excu.
tu. l. ſi voluntariè de epi. & cle. auct. præsbyteros
2. decurionatus: qa tũc in alijs muneribus ẽt per
det priuilegium in totum: quia ſi decuriones
2 creantur ad munera, & honores vt not. ſupra tit.
e. l. P. An. In gloſ. 2. ibi in alijs de hoc dic vt not.
per Cyn. ſupra de excu. tut. l. voluntarie opi. 1. &
2. In ead. gloſſ. ibi decurionatũ immo magis ad
verbum gloriæ de ſecuro. In ead. gloſſ. ibi ſed ſi
qui domini, ſed ad illud quod dicit de gloriæ cu-
piditate contradicit prædictus. § Sed ibi non re-
probatur vana gloria: quia propria voluntate
ſic concedendo libertatem eueniret quòd nul-
lus ſeruus maneret hæres ad aliam. l. dic quòd
ibi vana gloria eſſet alteri ſcilicet fiſco, & offen-
ſo damnoſa, hic autem nulli eſſet damnoſa,
quia ſufficit ſi tibi, vel in paucis, &c. ſupra de neg.
geſt. l. tutori.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Adminiſtrator ciuitatis dicitur pater ipſius.*
2 *Appellare an poſſit dominus pro ſuo ſubdito.*

Qui condictioni. In text. ibi eius vſque ad trinepotem incluſiue. In text. ibi

 pere-

peregerit cum haberet immunitatẽ, & ibi patrẽ. Not. ꝙ administrator ciuitatis est pater ciuitatis vt hic, & in auth. vt iud.. sine quoquo suf. §. cos. supra de operi. pu. l. 1. & sic poterit agere ꝓ quolibet de ciuitate, vt ꝺ patre di. s. de bo. ma. l. 1. Itẽ dicit Hostien. ꝙ dñs potest appellare pro subiec-
2 cto extra de appel. c. dilecti fi. ij si enim non vult non cogitur cum iure. ff. de mino. l. 3. supra de pactis. l. p. G. Ac. Not. hic decurionem vocari patrem ciuitatis, & ita rector eccle. & rector ciuitatis infra de arbi. ciui. l. 2. in fi. lib. 11. supra de defen. ciui. l. 4. in prin. in auth. vt iudi. sine quoquo suf. § eos, & iusiurandum qđ præstatur ab his. §. 1. col. 2. & in feu. epi. vel ab. in rubr & c. 1 sic Domini & nobiles. ff. de orig. iur. l. 2 §. deinde. Et faciũt argumentum. ll. prædictæ ꝙ decurio, potestas, seu rector possit agere seu defendere pro ciuitate sicut pater pro filio supra de bo. mat. l. 1. Dyn. Et ita qlibet baro posset ꝓ subiecto suo si grauaretur appellare, & valet appellatio extra de appe. c. dilecti, & ibi not. per Inno.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

1 *Magis meretur, qui ex liberalitate aliquid facit, quam qui ex necessitate vel voto, & nu. 3. vb. infertur ad religiosos.*

2 *Pater quo obsit & prosit filijs quoad subiectionẽ curiæ. Constituere videtur in dubio saluo iure suo, & obligatione sua.*

Eos qui. Casus. Liber homo q̃ sponte se curiæ tradit seipsum obligat nõ suos liberos q̃tumcunq; genitos. secus si natura-
1 lis filius curiæ offerat hoc dicit Bar. Not. ex hac l. ꝙ magis meretur ille qui ex liberalitate aliquid facit quam ille qui ex necessitate vel voto. pro hoc supra de dotis promis. l. 1. cum ibi not. iuncta. l. Aristo. ff. de dona. pro hoc facit ff. de lega.
2 l. sciendum. §. legati, & l. si absenti. In tex. ibi debent alias debeãt. Sed contra hoc videtur supra de libe. & eorum lib. l. 2. dic ꝙ aut pater dat operam rei illicitæ, & nocet nondum natis, vt ibi. Sed licitæ, & voluntariæ non vt hic, licet eis prosit supra de natura. li. l. communium. circa me. de decurio. l. fi. §. 2. aut quæris in iam natis: & si pater dat operam rei illicitæ non nocet eis vt in contrarijs: nec ꝓdest quia casus patris non dẽt filijs esse lucrum: aut rei licitæ tunc aut erant alienæ conditioni subiecti: & non prodest vt d. l. fi. §. anterioribus. Si non erant subiecti prodest infra de dign. l. senator tamen nunquam nocet eis supra de nup. l. si. Cardi. constitue, & est ratio quia meretur ille, &c. vt scripsi in princ. l. Et ibi conseruanda, & videtur quòd imo bona sunt obligata. supra de decurio. l. neminem. Sed hoc ideo quia non debetur quarta nisi per mortem, vt supra de impo. lu. descrip. in rubrica fuit notatum, vnde tunc non obligaretur filius qui non permittitur obligari sicut seipsum expresse arg. supra loca. l. si cum hermes. ff. loca. l. item quæritur. §. fi. In tex. ibi lege. ipacto qđ intellectũ hoc ipso ꝙ confert alias offert eos curiæ insti. de nup. §. fi. de hæredi. ab intest. §. quibus. successores. Solu. patris non alijs agnatis. in auth. qui. mo. na. ef. fi. sui. §. filium autem. Et ibi creandi secus in procuratore. nec ob. supra in prin. huius l. quia ibi fauor. ideo extenditur hic odium, ideo coarctatur ibi quarta quod est verum quando ex testamento extranei succedere debẽt curiali. secus si ab intestato: quia tunc curia 9. hẽt vncias. in auth. qui.
3 mo. natu. effi. sui. § si vero etiam G. Ac. Nota ꝙ ille qui gratis, & sponte facit aliquid maius meritum debet habere quã qui necessitate. Et hoc facit contra religiosos qui minus meritum debeãt habere de his qui faciunt astricti per votum quam secularis non astrictus, & pro hoc. ff. ad Silley. l. 3. §. vtrum, & ad Tertu l. 2. §. si mater nõ peccet, & ad Treb. l. nam quod. § qui compulsus.

De his qui a principe vacationem acceperunt.

Rubrica.

Visum. est s. de muneribus, sed qa aliquotiens conceditur vacatio: ideo videndum est quando Odoff.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Vacatio per principem cõcessa an sit perpetua vel tp̃alis.*
2 *Causa cessante, an cesset priuilegium vel concessio.*
Causa in dubio præsumitur impulsiua, & nu. 3.

Nullus Casus. Decurio non potest vacationẽ impetrare tp̃alem nisi a prin-
1 cipe, & ex causa Dy. Not. hic ꝙ vacatio principis est tp̃alis. Sed vr ꝙ in dubio sit perpetua, vt in l. falso s. de rescrip & in auth. consti. q de dign. §.
2 illud. Sed dic ꝙ aut conceditur immunitas ꝑ principem ob cãm, & tunc aut est causa finalis, & tũc cessante illa cessat priuilegium. ff. de vulg. & pu. substi. l. ex facto. in prin. & pro hoc. ff. de re mili. l. milites in agrũ. §. 1. si aũt cã sit ĩpulsiua tũc cessante ea nõ cessat effectus. ff. de postu. l. 1. §. sexũ & de vsufr. le. gñali. §. dubiũ. alias est §. antepen. Aut est dubiũ an sit cã finalis vel ĩpulsiua: & tũc
a præsumitur impulsiua [a] ff. de dona. l. 2. §. fi. In gl. 1. ibi. vt temporalia. hoc verum qñ cã impeditur per quam si conceditur erat tempore duratura. Si autem perpetuo tunc perpetuo potest fieri concessio. ff. de vaca. mu. l. prætor in prin. de excu. tut. l. idem Vlpianus, & l. non solum in fin. & hoc verum quando in concessione exprimit ꝙ sit perpetua vel tẽporalis. sed si simpliciter concedatur, dic ꝙ quandiu causa durat est conces-
b sio [b] infra de professo. & me. l. 1. Aut causa est finita tunc aut est finalis tunc si remanent reliquiæ est concessio. ff. de decurio. l. fin. ff. de excu. mu.

ADDITIONES.

a Præsumit impulsiua. Adde dũ alleg. l. 2. ff. de don. voluit allegare gl. fin. in ver. cã in pd. l. 2 q̃ ad hoc ꝓ hog. allegauit Do. Nic. Boerij in regula decet in fi. apostil. ad Dy. in ver. ipulsiua de quo notauit aliqs in apostil. ad Panor. in c. post trãslationẽ §. cæterũ nu. 17. in apostil in ver. cessat effectus extra de iureiur. de quo etiam per Felin. post Panor. in c. cum nuncius col. 1. ver. nota primo extra de testi.

b Durat concessio. Adde istum in l. si quis la 2. nu. 2. & quod ibi notaui in apostil ad ipsum vbi plene tetigi hanc materiã supra de decu. isto lib & Do meum Do. Philip. Decium cõs. 24. inci. dumno, &c. & pro virili col. 2. ver. 4 bene facit,

mu, cos. si non remaneant cessat concessio infra
de tabula l. 2. de excu. mu. l. 1. & l. negotiatores. Si
causa sit impulsiua nihilominus ea cessante du-
rat concessio. ff. de dona. l. 2. ad fi. de condi. & de-
mon. l. Titio centum, sed in dubio si causa con-
seruat vtilitatem impetrantis præsumitur im-
pulsiua. ff. de dona. inter vir. & vxo. l. sed si more
a §. fin. si concedentis, vel tertij, finalis [a] ff. de leg. 3.
l. si legatum. de Deucio. In ea. gloss. ibi. l. nemo.
Contra hoc videtur supra de decur. l. quotiens
sed ibi erat tantum concessio, hic concurrunt
omnia tria quare secus de testa. l. licimus. G. Ac.
Per hanc l. dicit Dyn. quòd si aliquis iurauit se
non interesse alicui testimonio, quod nõ valeat
& nihilominus remittatur iuramentum, sed de
hoc est casus. ff. ad munici. l. si.

ADDITIO.

a Finalis. Adde tu quod volens dicere effectum cessare ex cessa-
tione causæ debet probare ipsam causam fuisse fina. e in de
quo per Cy. Bal. Ang. & Sal. in l. generaliter C. de epi. & cle.
Ang. Are. in §. illis autem insti. de testa mili. Card. Alex. in c.
cessante col. 1. extra de appel. & Panor. in c. post translationẽ
§. cæterum nu. 16. & ibi notaui remiss. in apostil. ad ipsum in
ver. cessat ius extra de iureiur. & io e. cum nuncius nu. 1. vbi
etiam dixi in apostil. ad ipsum in ver. non cessat & ibi etiam
Feli. col. 2. ver. not. primo extra de testi.

De vacatione munerum.

Rubrica.

In glo. rubricæ ibi inst. de excu. tu. Et circa
hoc vide quod not. per Cyn. supra
de excu. tut. l. voluntarie q. 1.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Munera ordinaria quæ sint, & quæ extraordinaria.*
2 *Immunitate alicui concessa, de quibus muneribus intel-
ligatur.*
3 *Immunitas concessa se extendit ad extraordinarium pa-
trimoniale, & quare plus quam ad ordinarium.*

Muneris publici. Casus. Hñs im-
munitatẽ a mu
neribus publicis ab extraordinarijs excusat, vel
sic muneris publici vacatio simpliciter cõcessa
1 nõ porrigit ad ordinaria munera h. d. Et not. quod
munera ordinaria sunt quæ ponunt. l. senatuscõsul-
to, vel cõstitutione princ. pũ, & alia dicunt extra-
ordinaria, de quo dicã j. de mu. in quo loco l.
1. & dixi latius in l. prima de mu. patri. s. Itẽ no. quod
2 immunitas nõ porrigitur ad munera ordinaria
de quo hic per gl. & s. de decurio. l. vacuatis, & di
xi. ff. de iure immu. l. 2. Bar. in tex. ibi vacationẽ. f.
simpliciter indultã Dy. cõtinere. f. volumus conti
nere. l. excusationem illorũ munerũ. Dy. Not. ex
hac l. quod vacatio muneris intelligitur facta in du-
bio de personali, & de extraordinario patrimo-
niali, & dic de munere nõ habente annexũ hono
rem, & est rõ, quia magis intelligitur de persona
li quàm de patrimoniali ordinario quia patrimonia-
lis remissio muneris est magis damnosa fisco, &
ideo non extenditur ar. supra de. preci. impera.
ot. l. nec damnosa. Item quia sicut persona diffi
cilius obligatur ita fauor personæ est, vt facilius
liberetur. arg. ff. de pign. l. deniq; & ideo cum per-
sonale munus concernat personam. ff. de mu. &
ho. l. fin. in prin. ideo &c. Sed quare vacatio se ex
3 tendit ad extraordinarium patrimoniale plus-
quam ad ordinarium quia personalia sunt incer
ta, & ex improuiso accidunt. ff. de vaca. mu. l. in
honoribus. §. qui muneris, vnde debitor erat in
illis obligationibus, & ideo facilius tollitur. ff. de
pac. l. si tibi decem. §. 1. & ideo actio iniuriarum
a tollitur pacto nudo [a] Sed quare vacatio non ex
tenditur ad illa quæ habent annexum honorẽ:
ratio est quia concernere videntur fauorem per
sonæ, & ideo non debet vacatio tollere illa su-
pra de sacrosan. eccl. l. si ad instructionem. Item
not. hic quòd vacatio principis est temporalis
vt not. supra titu. 1.

ADDITIO.

a Tollitur pacto nudo. Bar in l. si vnus §. pactus col. 1. in fi. ver.
item nota quod actio. ff. de pact. Item simplici renunciatione uo.
gl. Bar. & Alex. in l. Pomponius. ff. de nego. gest. & aduerte quod
actio iniuriarum semel per pactum remissa nõ põt postea re-
uocari per pactum, vt agatur ex ea, vt no. Bar. & Doct. in præ-
alle. l. si vnus §. si pactum. ff. de pact.

De decretis decurionum.

Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Decretum multifariam sumitur.*
2 *Decretum an sit necessarium in constitutione
sinarci.*
3 *Bannum an possint inducere decuriones, & quæ requiran-
tur nu. 4.*
5 *Statutum an valeat, quòd pater teneatur pro delicto
filij.*
6 *Nemo potest se obligare ad pœnam corporalem pro alie-
no delicto.*
7 *Statutum an possit tollere legem generalem. Et an valeat
statutum disponens ne mulieres dotatæ succedant, &
nu. 8. & 9.*
8 *Legitima an possit tolli aut minui per statutum.*

Visum fuit supra de decurio. quod aliquã-
do cõcedant immunitatem
& decreta faciũt ideo de eorũ decretis hic ponit ru
1 bri. Et est sciendũ quod decretũ põt sumi multimo-
de. Vno modo pro sñia diffinitiua, & isto modo
sumit in l. nec quicq. §. vbi. ff. de off. proconsul. &
le. secundum vnum casum. Itẽ interlocutoria. ff.
de alicto. l. 1. Itẽ pro edicto peremptorio. ff. de re
iud. l. decreta. Itẽ pro eo quod maior pars decurio-
nũ facit vt hac rubrica, & ff. qđ cuiusq; vni. l. item
corũ. §. sed si ita decernerẽt, & de decre. ab or. fa. per
totum. Item pro auctoritate quam iudex appo-
nit in alienatione rerum minorum. ff. de re. eorũ
l. 1. & per totum. & supra de prædi. mino. & per
totum. Item pro eo quod Senatores constituunt
supra. c. qui. cau. infa. irro. l. decreto. Item pro li-
bro decretorum. Item pro electione episcopi
vt extra de elec. cap. quia propter, & per totum
Item pro decreto iudicis aduersus contumacẽ.
ff. de dam. infec. l. si finita. §. Iulianus. de hoc in
Spec. tit. de primo, & secundo decreto. in prin-
cipio. prima particula secundæ partis. in gloss.
2 rubric. de decretis decurionum ibi ab acto-

re. Super cuius electione videtur decretum supe
a riorum necessarium [a] vt l.fin. in fi. supra de præ-
di. decurio. & l. 2. supra de seruis rei pub. l. 1.
Sed dic contra quia cum a lege communi eis
concedatur creare sindicum vt l. nulli. in gl. alle.
ergo non tenetur alium requirere: alias ipsi non
viderentur facere vt l. vxori. §. 1. ff. de fal. nec pos
sent eum remouere quod tamē faciunt. ff. quod
cuiusque vni. l. item eorum. §. quod si actor eum ibi
nota. illa. n. quę sunt modici præiudicij faciunt si
ne superiore ad instar tutoris supra de admi. tut.
l. lex quæ tutores. secus si creetur sindicus ab vni
uersitate: quia vix potest consentire, & variæ vo
ces proferuntur, & est ibi maius periculum, quā
in decurionibus qui sunt pro inde. l. ad subeunda
supra de decurio. de Deucio. licet in cōtrarium
not in d. l. nulli de quo per Cy. supra de procura.
l. neq; §. 4. & in Spec. tit. de sindi. §. 1. ver. sed nun-
quid. Vniuersitas, tertia particula primæ partis,
& per Innoc. in cap. fin. de procura. & per Bar.
in l. nulli. ff. quod cuiusq; vni. & ibi etiam per Guil.
de Cugno. & per Host. in summa titu. de sindi. §.
3 quis sindicus. in ead. glo. ibi & statutis subaudi re-
uocando gloss. in dubio. Quæro nunquid decu-
riones possint alicui indicere bannum? & vr quod
non cum istud concernat iurisdictionem arg. in
feu. de sta. & con. contra li. ec. facit. §. item nulla
communitas. sed decuriones non habent iurisdi
ctionem. ff. de tu. & cu. da. ab his l. vbi abstt a con
b trario sensu. Sed dic quod duplex est bānū [b] quoddā
est qd afficit corpus, & tale non potest inulci per
decuriones vt d. §. item nulla de hoc in feu. hic
fi. lex circa prin. & supra qui bo. ce. pos. l. 1. in fin.
glo. insti. qui. mo. ius pa. po. sol. §. relegati. in gloss.
aliud est bannum quod concernit res: & tale pōt
imponi per decuriones puta per modum impo-
sitionis pœnæ vel mulctæ. vt not. hic. & est casus
ff. eo. l. fi. & supra de noxa. l. 2. quia cum possint
statuta facere, ergo, & pœnas apponere per quas
statuta defendat arg. ff. de origi. iur. l. 2. §. post ori
ginē, & arg. ff. de officio eius cui man. est iurisdi-
ctio l. fi. in n. de Deucio, & hoc credo dum tā au
ctoritas superiorū interueniat, & sic publica vti-
4 litas, quia iudex debet iudicare, secundum il-
lud statutum ergo debent consentire argu. insti.
de iur. na. §. plebiscitum. In ca. gl. ibi pro delicto
quod pōt statui in pœna pecuniaria, patre con-
sentiente arg. ff. de custo. re. l. si quis reum. & q, &
a qui. l. si priuatus. non in pœna corporali. l. sanci
mus supra de pœ. arg. pro hoc l. liber homo. ff. ad
l. aqui. de Deucio. In ca. gl. ibi al. no. istud credo
verū quia tm̄ operatur generale in omnibus &c.
ff. de admin. tut. l. si duo, sed specialis renunciatio
valet. ff. de pol. l. 1. §. si conuenerint ergo, &c. ff.
cōia prædi. l. venditor. §. si constat nisi esset tale
statutum quod esset incertum præiudiciale munici-
pibus: nec esset verisimile quod municipes consen-
tirent. ff. quæ in fraudē credi. l. pater de pig. l. obli
gatione supra de nu. no. conti. l. 1. in fin. Sed vbi
non possent renunciare. no. extra de foro comp.
5 c. si diligenti, & not. gl. ff. de iudi. l. 1. Sed circa q.
positam in glo. quæro nunquid valeat statutum
factum quod pater conueniatur pro delicto filij. Cir
ca quod dic qm aut cauetur in statuto: vt pater
puniatur corporaliter pro delicto filij, & tūc nō
valet quia statutum non est aliud, quam gene-
ralis cōsensus oīum ciuiū, vel decurionū. ff. de iu-

sti. & iur. l. omnes populi, & iō non pōt plus ope
rari in vniuerso istud statutum, quā specialis in
singulis. ff. de admi. tu. l. si duo supra de præscrip.
an. l. oēs, sed specialis cōsensus nō valeret. Nam
6 non pōt per consensum qs se obligare ad pœnā
corporalē pro delicto alieno s. de pœ. l. sancim⁹
& ff. de pœ. crimē. Itē quilibet potest obligare quod
in bonis. ff. de pig. l. & quæ nondum §. quod dr, &
supra quæ res pigno. ob. pos. l. filios: l. d corpus
non numerat in bonis alicuius ff. ad l. aquil. l. li-
ber homo ergo &c. ff. de quæstio. l. 1. §. si qui vltri-
mo de appel. l. non tm̄. non pōt statutū igit indu
cere qd non pōt consensus. ff. de pac. l. si vnus. §.
pactus ne peteret. aut cauet in statuto; vt pr pro
delicto filij teneat pecuniariter, & tunc aut est fa
ctum statutū sine consensu ciuium, & non valet
quia istud statutum potest inducere diuisionē pa
trimonii singulorū, & ideo non pōt fieri a decu-
rionibus nisi singuli ciues consentiant. ff. qui. & a
qui. l. priuatus. de polli. l. totiens in fi. & ita not. gl.
s. quæ sit longa consuetudo. l. 2. circa mediū ma
gnæ glo. fin opinio. & pro hoc in auth. de defen.
ci. §. n. Si autem singuli consentiant valet cū pos
sint ex consensu ad hoc se obligare. ff. de cust. re.
l. si quis reum, & iō potest statutum hoc induce-
re, & ita not. glo. ff. de reg. iur. l. nec ex prætore.
nec est inconueniens si plus operetur cōsensus
singulorum, quam decurionum cum ipsi non
sint administratores ciues nisi domini: & ideo
non mirum si potest plus dominus, quam eius
administrator pro hoc. ff. quod certo loco. l. 2. §.
7 idē Iulianus iuncta l. capite. Sed nūqd pōt tolle
re. l. generalē statutū factū per municipes. dic quod
si sit l. præceptiua, vel prohibitiua quod non, cum
etiam non possit per pactum. Si sit permissiua
sic, vt not. supra de pac. l. pacisci. Ex prædictis po
test determinari. q. nunquid valet statutum, quo
cauetur mulieres dotatæ non possunt succedere
in bonis patris & videtur quod non; quia non va-
let statutum nisi in his quæ possunt tolli per pa-
c ctum, [c] sed hoc pactum non valet supra de col-
8 la. per pactum. Sed credo quod valeat quia per
l. istud potest induci, ergo p pactū, licet dicamus
quod iure naturæ debeatur legitima liberis non ta-
men.

ADDITIONES.

a Superiorū decretum necessarium. Idem tenuit iste in l. cum te. nu. 3. vbi etiam notaui in apostil. supra de decurio. l. tutor tamen via est quod non requiratur de necessitate vt not. Bal. in l. 5. col. 2. ver. deinde not. supra de epi. & cler. Bar. in l. actor col. 3. ver. videamus primum ff. rem ra. habe. & in l. nulli. ff. quod cuiusque vni. no. & in l. municipio vbi plenius, vt in possessio. lega. & not. per Bal. in addi. ad Spe. in tit. de syndi co ver. in sindicatu, & in alle. l. nulli col. 2. ver. quanto requiritur de quo etiam notaui in apostil. ad Guil. de Cugn. in l. omnes supra all. nu. 3. supra de epi. & cle.

b Duplex est bannum. Adde quod in appellatione banni in statutis venit bannum pecuniæ non vita nec exilij, & non liberat bannitum a debito not. Bald. in l. 1. col. 8 ver. sic. & si statutum dicit de his quæ pœnę no. & Guil. de Cugn. in auct. item quæritur & ibi notaui in apostil. ad ipsum in ver. in quo anno supra de epi. & cle.

c Quæ possunt tolli per pactum. Nota Ioan. de Imol. in l. alia. § eleganter ff. sol. ma. Bal. in l. omnes populi. col. 11. q. 3. tertiæ princ. ff. de iusti. & iure. & ibi omnino per Alex. col. 3. Bal. in l. 1. col. 15. supra de sum. trini. & fide catho. vbi restringit hoc dictū, vt procedat in pacto iuramento vallato de quo aliquid per Gemi. in c. 1. & ibi notaui in apostil. ad ipsum in princ. in ver. per pactum de consti. lib. 6. Alex. cons. 15. vol. 4.

men ſic iure naturæ. i. iure naturali: quia tunc per pactum nõ poſſet tolli, nec per l. poſitiuam, vt inſtit. de iure na. §. pen. ſed debetur iure ciuili propter coniunctionem naturalem. nam l. ciuilis hoc ſtatuit propter coniunctionem quæ erat inter tales, & ideo poteſt mutari per l. ciuilẽ, &c. cum hodie aliter ſuccedant quam olim, vt in authen. nouiſſima. ȝ. de inofficio. te. & l. cum quæritur, & l. parentibus, & in auth. de trien. & ſe. §. 1. & ita no. glo. in feu. qui. feu. da. poſ §. hoc autem notandum. ſuper verbo legibus, hoc videtur expreſſum in l. Antiochẽnſium. ff. de priuil. credi. Sed dicas ꝙ per pactum non poteſt indici, quòd
9 non ſuccedat, ergo nec per ſtatutum. Sed dic ꝙ plus poteſt ſtatutum quam pactum cum fiat ſtatutum de conſenſu omnium, pactum non niſi duorum, & ideo plus debet operari Item quia in ſtatuto etiam conſentit ille de cuius ſucceſſione tractatur, & illi ad quos poteſt pertinere, & ideo poteſt valere inter alios de conſenſu illius de cuius ſucceſſione agitur, vt ȝ. de pac. l. fi. & ita obſeruatur in Mõtepeſulano prætextu ſtatuti mu-
a nicipalis[a], incipientis pater qui maritat filiã, &c.

ADDITIO.

a Prætextu ſtatuti municipalis. Et ꝙ tale ſtatutum valeat non eſt dubium, vt not in c. Raynutius de teſta Dy. in regula indultum, & ibi Do. Nicolaus Boerij in apoſtil. ad ipſum in ver. oppoſitum huius vbi remiſſ ad ſaturitatem Feli. in c. eccleſia ſanctæ Mariæ, col. 13. nu. 15. verſ. cæterum quæritur communiter extra de conſti. & Alex. conſil. 194. ſecundum maiorem ſupputationem vol. 2. Ego tamen putarem ꝙ per decuriones aut municipes tale ſtatutum non poſſet introduci motus his rationibus, & primo ſtatuta, & maximè pœnalia, & priuatiua quale eſt huc condere pertinet ad merum imperium not. Alex. in l. 1. ff ſi quis ius di. non obtempe. & Innoc. in c. cum acceſſiſſent in glo. ſua in. verſi. tanto extra de conſti. ſed iſti non habent merum imperium. vt not. Alex poſt Bar. in l. 3 ff. de iuriſd. omnium iud. & Bal. in addit ad Spe. eod. tit. verſic. merum imperium ergo, &c. aliud & fortius motiuũ eſt; quia ſtatuta contra legem per inferiorem a Principe condi non poſſunt Doct. in c. cum omnes de conſt. c. 2. de loca. Io. An. c. fi. de offi. Archi. & omnino per Alexan. in l. 1 in prin. ff. quod quiſque iur. Sed illud ſtatutum diſponit contra ll. quæ fœminas etiam dotatas ad ſucceſſionem admittunt. l. non ſine. & ibi Bal & Doct. ſupra de bo. quæ libe. cum ſim. ergo decuriones aut municipes tale ſtatutum condere non poſſunt, ſed ſolus Princeps, & ciuitates quæ ſuperiorem non recognoſcunt, vt ſunt multæ in tuſcia, quia tenent locum Principis, vt nota. Bal. in c. 1. col. 2. ver. item no. bona confiſcari. in ti. de pace, & eius viola. Io. An. in addi ad Spec. in tit. de inſtru. edi § porro. verſi. hæc ſubſcrip. & Bar. in l. 1 § de qua re. ff. de poſtu & Panor. in c. cum te. in fi & ibi notaui in apoſti. ad ipſum. in ver. ſuperiorem extra. de re iudi. an autem ſtatuta per decuriones poſſint condi. vide Io. de Imo. in l. municipes. ff. de condicto. & demon Alex. & Doct in l. 1. ff quod quiſque iur. & in l. ſtipulationes, quæ eſt 5. ff de verbo. oblig.

De decretis decurionum ſuper immunitate quibuſdam concedenda.

LEX PRIMA.

Exceptis. Caſus. Decuriones non poſſunt præſtare per eorũ decretum publici muneris immunitatem niſi doctoribus & medicis. h. d. Do. An. In glo. 1. repetitores ſub. non pedagogi, vt. ff. de vaca. mu. l. 2. §. fi. alias pedagogus ſumitur de iniur. l. apud Labeonem §. communiter. idem dico in quocũq; alio repetitore. ff. de li. & poſthu. l. Gallus. §. 1. de verbo. obli. l. 1. §. 1. Sed magiſter ſic argu. eorum quæ not. ſupra de iuriſd. om. jud. l. fi. de profeſ. & med. medicos. Cardi. in ea. glo ibi ſpecialiter dicatur, hoc verum intellige de munere patrimoniali extraordinario, alias ſi ſit ordinariũ merè patrimoniale non ſordidum nec multũ inquietatiuum vt hoſpitis receptio à tali patrimoniali non poſſunt immunitatem præſtare: quia nec conceſſio Principis tenet nec ipſe excuſatur ſupra de exact. tri. l fi. infra de priuil. domus Aug. l. abſit infra tit. 2. l. 3. ff. de mu. & ho. l. fi. §. huiuſmodi de coll. fun. fiſ. l. fi. de fun. & ſal. rei Dominicæ. l. 2.

LEX II.

Ordinis. Caſus. Decreta per ambitionẽ ab ordine decurionum impoſita nullius ſunt momẽti. h. d. Dulius. de materia huius. l. vide plene per Bar. in l. ambicioſa. ff. eo.

De excuſatione munerum.

Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Appellari non poteſt ab actu priuati.*
2 *Lex generaliter loquẽs qua munera cõprehẽdat, & nu. 3.*

1 In glo. Rubricæ ibi. ff. quãdo ap. ſit quod eſt verum in teſtamentaria & legitima, quare ab actu priuati non appellatur ſicut nec ab actu. l. de ap. reci. l. fi. ſupra de arbit. l. 1. in fi. cum iudex non admittit excutores, quia iudex eſt publica perſona, & ideo poteſt appellari. ff. de admi. tu. l. tutor qui poſt §. tutorum. Si autem ſit datiuus ſtatim appellare poterit, quia datur à perſona publica. ff. de appel. l. cum in vna. §. tutorum. de excu. tu l. ſcire in princ. l. poſſet ſe excuſare ſi vellet. inſti. de excu. tu. §. qui autem. ȝ. de excu. tu. l. quinquaginta, & l. tutores. de Decio.
2 In glo. fi. in fi. ibi, & infra de profeſ. dic ꝙ ll. alle. hic loquuntur generaliter cum ſub ſui generalitate comprehendunt perſonalia. Item patrimonialia extraordinaria. Item patrimonialia ſordida vel. multum inquietatiua, vt eſt hoſpitum receptio, vt ſupra de mu patri. l. 3 ff. de vaca. mu. l. his honoribus. §. qui muneris, & l. is qui. & infra eo. l. maximarũ. & ff. de mu. & ho. l. fi § pe. & fi.
3 Non autem ſub generalitate iſtarum. ll. intelligo, ꝙ comprehendantur merè patrimonialia non ſordida nec inquietatiua: quia ab iſtis nec Princeps, nec Pontifex excuſatur, vt ll. hic alle. & ff. de mu. & ho. l. fi. §. ab huiuſmodi. merito igitur ab iſtis nullus alius excuſatur cum nullus ſit plus vel tantum priuilegiatus: ſicut Princeps. ff. ad munici. l. ſimile, nec obſt. generalitas. ll. hic allegatarũ, vbi dicitur ab omnibus munerib. eos eſſe immunes: quia intelligo hanc generalitatem de muneribus aptis ad recipiendum excuſationem, & ideo. cum talia munera merè patrimonialia ordinaria non ſordida, non inquietatiua, non recipiant excuſationem, non intelligo de ipſis. ff de lega. 3. l. ſi mihi. in princ. & §. fi. de lega. 2. l. Gayus.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Adminiſtratione ceſſante, ceſſat priuilegium.*

Etiam.

Etiam. Casus. Qui fuerunt procuratores Cæsaris non habēt immunitatem
1 ciuilium munerum. h. d. An. In fi. tex. ibi debēt, & est ratio, quia cessante administratione debet cessare priuilegium arg. ff. de iure patro. l. adigere. §. quamuis. item quia non solida. l. maximum. G. Ac. in glo. ibi administrantes ad quod. eo. tit. l. athletæ. §. gentium. Sed contra hoc infra ti. eo. l. eos qui. & l. ea lege. sed dic q͂ ubi sunt administratores qui sui natura habent perpetuam administrationem supra de decurio. l. decurio. & deponunt officium ex iusta causa, & retinent priuilegia. ff. de decurio. l. fi. & supra de quæstio. l. pe. ad fi. Si autē ex iniusta causa tunc non retinent, infra de dig. l. iudices supra de dec. ... infamia. aut sui natura est temporalis, & tunc aut conceditur priuilegium ratione officii, & eo finito expirat priuilegium hic, & ff. de iure immunitatis, l. semper §. negotiorum. Si gratia personæ durat finita administratione, vt in ll. contrariis. de Deucio.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Quidā enumerātur quibus data est vacatio a muneribus.*
2 *Cætera dictio, quid importet, ... consistunt.*

1 Inuitis. In tex. ibi principalibus. i. decurionibus supra de decurionib. l. quilibet. Et dic casum venerunt sicurio & apolliņius, & cæteri plures de Antiochia ciuitate ad Imperatorem, & supplicauerunt, vt eis munerū concederet immunitatem, & Imperator respondet q͂ si sint de illis quibus hoc est concessum audiantur, alias non, dixit sub. petendo pro se, & pro aliis qui cum ipsis venerant immunitatem, vel sic protectores, & propositi laborum habent immunitatem, nec ad personalia munera seu ciuilia sunt vocandi. h. d. Dulmi. ibi &c. de hoc
a verbo, &c.ᵃ vide per Doct. ff. de peti. hæredi. l. item veniunt. §. petitam. & extra de appel. c. si-
2 ficauit nobis cum duobus. c. sequētibus, & quod not. per Doct. in §. illud. in auth. de tabell. 3. coll.

ADDITIO.

a De hoc verbo, &c. vide Bar. in l. his quiex col 3. versic. & per ista dico. ff. de test. latissime per Do Alex. post alios in l. Gal. lus §. idem credendum col. 7. cum concor. ibi per eum sig. ff. de libe. & posthu. Lanfran. de Oria c. quoniā falsum. in princ. nume. 13. & ibi notauit apo. in verb. dictio, &c extra de proba. & Gemi. c. 1. §. cui extremum de elect. coutu. lib. 6.

LEX III.

Tutelæ. Casus. Licet quis habeat tres tutelas diuersarum domorū, vt excusetur a quarta, vt ff. de excusa. tu. l. tria. non tamen excusetur a ciuilibus. h. d. An. In tex. ibi domuum quasi eiusdem domus pro vna computatur puta trium fratrū. l. vnius patrimonii insti. de excu. tu. §. item in fi. glo. quæ sunt contra. imo videtur contra cum publica vtilitate sit facilior excusatio. supra qui ætate. l. 1. ff. de excu. tu. l. spadonem. §. qui accepit. Sed ibi est ratio, quia tutela est munus vtilitate priuatum. ff. de excu. tut. l. athletæ. §. tutela. ideo si munus vtroque iure defertur non debet prodesse infra de prim. l. vtilitas: & quia facilius datur excusatio ab eodem munere quam a diuerso instit. de excusa. tuto. §. pe. supra de mu. & ho. non conti. l. 2. & melius se comparantur quæ ex diuersis fontibus veniunt, quam quæ ab eodem. ff. de excus. l. quinquagintа. de. l. 1. c. plene lo 1. §. 1. non obst. supra qui ætate. l. vnica, quia tutela potest geri per alium. ff. de admi. tu. l. ita tamen. § gessisse: ideo cū eius consilio licet sit senex administrare potest. ff. de vaca. mu. l. 2. §. corporis, aliā munera per se geruntur supra de decurio. l. nullus. ideo ille tempore excusatur quo per se laborare non potest. ff. de oper. li. l. liberta. non ob. §. qui accepit, quia inde est ibi fauor tutelæ, sed quia proprie non est munus publicum. ideo sub generali remissione non continetur. ff. si ager. l. 1. in fi. de Deucio.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

1 *Absens causa reipub. affectater vel dedita opera, non habeat vacationem a muneribus.*

Procuratores. Casus. Procuratores absentium causa reipublicæ non habent vacationem munerum ci-
1 uilium. h. d. An. In tex. ibi vacationem, ipsi au-
a tem absentes habentᵃ, insti. de excu. tu. §. ne qui reipubl. infra de professo. l. 1. & ibi habent cum iure suæ personæ vocentur pro quo. ff. pro so. l. verum in prin. secus si ex persona domini. nam tunc priuilegium domino cōpetens. & eis competeret. ff. de absentib. de re iudi. l. si cum procuratore. Deucio. & ibi absentium quam tenentur dimittere causā inceptā ff. de legat. ... eundem in fi. in glo. 1. ibi reipub. & est ratio, quia licet gerant facta priuati non debent se excusare ab his quæ sunt publici iuris infra de primipi. l. vtilitas. nam, cum ille qui ex necessitate non posset se excusare. supra l. tutelæ. multominus qui ex volūtate. ff. si quis cau. l. si iuncta. l. p̄curator qui pro aut. ff. de procura.

ADDITIO.

a Ipsi autem absentes habent. Ego limitarem hoc dictum nisi tales abessent dedita opera, & affectata, vt l. ei qui data. ff. ex quib. cau. ma. & l. pen. supra quomodo, & quando iudex, & Ludo. Ro. sing. suo. 591. loci. tu habeo q͂ quamuis absentes, & ibi quis præsumatur affectator, & dedita opera abesse.

LEX V.

Idraulę. Casus. Portantes aquam in domo Principis vel custodes aquæ pub. non habent immunitatem. h. d. An. & Odo. in fi. tex. ibi possunt, id est, non habent immunitatem Dy. quod est verum nisi dum Principi seruiunt supra eo. l. 1. not. G. Ac.

LEX VI.

Venatoribus. Casus. Venatoribus nō datur immunitas. h. d. An. in glo. ibi decretum 34. dist. c. quorundam, & ibi

& ibi per Archi. in fi. gl.86.dist.c.quæ venatoribus. versi.Esau.& extra de clerico venatore. c.1. & 2.& hoc officium priuatum est,quod non debet impendi publicè supra l.proxima.

LEX VII.

Negotiatores. Casus. Dat immunitatem munerum negotiantibus circa quoddam genus vestis. Dy. In tex.ibi vestiarios id est facientes vestes.Odo.linteones, id est emptores vel facientes linteamina. Odo. purpurarios, & ementes purpuras vel faciẽtes vestes de purpura.& semper dicas Principi. Odoff.

LEX VIII.

SVMMARIVM.

1 *Necessarium est, vt fiat exactio à prouincialibus.*
2 *Iudex plus punitur, quam officialis non resistens.*
3 *Delinquens & consentiens an pari pœna puniantur.*

Placet nullum. Casus. Nullus iudex debet aliquid indicere nisi canonem institutum vel nisi de mãdato Principis: sed si necessitas exegerit ad præfectum recurrẽdum est,vt eo auctore fiat,& quod
1 factum erit Principi intimetur. h d.Dyn.in text. ibi studio iudicum exigentium. vrgere, quia necessariũ est, vt fiat exactio à prouincialibus. Roboret, hoc ideo quia non sufficit in arduis generale mandatum nisi ratificatio subsequatur.ff.de ritu nupt.l.generali.vel fuit mandatũ non taxata certa quantitate.dissimulatione,non prohibẽdo & sic tacite supra de sacrosan.eccl.l. iubemus. §.
2 sanè.supra ne san.bapti.iteire.l.fi.G.Ac. In fi.tex. ibi castiget.& sic plus punitur iudex quam officialis non resistens.ad quod supra de bo. vacan.
a l.si vacantia ad fi. quod non videtur a, per l. supra de cano.lar.ti.l.2.& l.pe.in fi.& infra eo.l.cui denter in fi.& est expressum supra de appel.quo niam iudices. Sed dic ꝙ in ll. proxi. all. isti officiales erant immediate subiecti iudici se destinanti,vt quia assessores,hic autem non,ideo,&c. supra vt omnes tam ciuil.l.vna §.pe.ver.officiũ, & sic intelligitur.l.omnes iudices supra de decurio.circa fi. Nota hic, ꝙ nullus potest facere superindictum, nisi solus Princeps, & de hoc dixi.
3 supra de superindic. Item not. ex fi. huius. l.ꝙ faciens delictum punitur plusquam consentiẽs.
b Sed videtur ꝙ imo pari pœna puniantur b, supra de epi.& cle.l.quamquam.in fi.sed dic ꝙ nos habemus consortẽ seu participem delicti, vt quãdo cõcomittat delictum,& tunc pari pœna puniantur, vt in l. contra. Item participem habemus delicti qui impellit aliquem ad delinquendum, & tunc plus punitur particeps quam qui eius impulsu delinquit, vt in auth. vt iudic. sine quoquo suffra. §. eos, & de seruo corrup. ff. l. in. hoc iudiciũ. & in l.1. §. persuadere. Item habemus adiutorem delicti vel præstantem opem, qui non principaliter delinquit, & non punitur tãta pœna licet eadem. l.puniatur regulariter in hoc,& supra de nili agge.non rumpen.l.1.& §.de rapto.vir.l.1.§. pœna.& de extraordi. cri.l.t.

ADDITIONES.

a Quod non videtur. Adde istum in l.omnes iudices nu.3.& quod ibi notaui in apostil.ad ipsum supra de decu isto libro.
b Pari pœna puniantur. Adde tu quod delinquens,& consentiens pari pœna puniuntur, quando pœna ipso iure imponitur, sed non in materia statuti simpliciter loquentis de delicto: secus si etiam de consentiente quando consensus est authorisabilis, quia illum comprehenderet, vt pro vtroque not. Panorm. in c.quanto, & ibi notaui in apostil. ad eum in prin. extra de sent. excom.

LEX IX.

SVMMARIVM.

1 *Munera personalia an possint pecunia redimi.*

Illud conuenit. Casus. Qui electus est ad aliquod munus personale non potest ipsum redimere per pecuniam, vt ipsum non subeat. h. d. Ant. in fi.
1 tex. ibi taxandæ, ratio est: quia nascendo obligatur reipubl.ad seruiendum, & sic ad factum. ff.de ven.in posl.l.1.§.generaliter.lo 2.quod non liberatur dando pecuniam.ff.de leg.3.l. fideicõmissaria.§.fi. Item nec dando substitutum supra de decurio. Loullus. Et not. argumentum cõtra iudices qui recipiunt pecunias à subiectis, ne teneantur ire ad guerram, quod tamen non debẽt facere.ff.de mu. & ho. l.extimationẽ. Not. ergo arg. contra hoc quod faciunt potestates rectores & consules, quia recipiunt pecuniam pro muneribus personalibus, vt ne quis forte vadat ad exercitum: quod facere non debent, vt hic, & ff.de muneribus & ho. l.extimationem. Dy.

LEX X.

Priuatæ. Casus. Qui habent prædia Principis in emphyteosim nõ tenentur ad superindicta nisi ad canonem debitũ. Dy. hoc dicit cum l.euidenter infra eod. Vel sic prædia emphyteoticaria Principis extraordinarias præstationes non subeunt. h. d. Primo ponit dictum. Secũdo remouet dubium. Tertio assignat vnam rationem. secunda incipit ibi quando tertia ibi & pari. Prima pars est clara in tex. ibi assignata. i. tradita alicui ad censum vel emphyteosim. Dy. Et ibi potest primum. i extraordinariũ. Dy. canonis. i. procuratorum, proposito ad suscipiendum canonem. Dy. Extimato.i.summis priuilegiis munerato. Odo.& Dy. præbitionum id est, solutionum faciendarum ad mandatum Principis decurritur. i. soluitur, nexuerunt, id est, obligauerunt. Et nota ex l.ista ꝙ illi qui pro possessionib. respondent tertiam partem communi, ꝙ non tenentur soluere collectam quæ imponitur pro imminentibus necessitatibus. Bar.

LEX XI.

SVMMARIVM.

1 *Referendarij, & quidam alij curiæ Principis seruientes hic enumerati sunt immunes, & quæ sit ratio.*
2 *Dignitas superueniens non tollit priuilegium præcedens.*
3 *Salarium duplex an debeat habere, qui habet duplex officium, vel duplicem dignitatem.*

Eos.

EOS. Casus. Magistri scrinij sacrarum epi-
stolarũ, vt sunt prothonotarij seu se-
cretarij, vt credo, & libellorum, vt sunt notarij
actorum curiæ principum qui vocantur graffa-
rij, & qui accedunt in peragendis responsis prin-
cipis, vt sunt referendarij seu magistri requesta-
rum sunt immunes de muneribus, & durat hoc
priuilegium, si de hac dignitate promoti fuerint
ad maiorem iuxta not. in l. fi. supra de diuersis re-
scriptis, & in auth. de exhib. reis. §. 1. super verbo
quæstorem. colla. 5. In tex. ibi signandis. i. sigil-
landis, quibus apparet Imperatorem respondis-
se, & ita innuit de cancellario: vel dic propriè
assignandis, & ita innuit de magistris requesta-
rum. Dy. Et ibi exortes. i. exemptos: quia labo-
rantes pro republica habent priuilegium digni-
tatis, & quietis. ff. de iudi. l. si lõgius in fi. de dona.
1 l. si filius. Quæro quæ sit ratio in primo dicto du-
bitandi: quia videbatur ꝙ illi qui habent digni-
tatem non debeant excusari à muneribus, vt vi-
detur in decurionibus supra de decurio. l. nullus
qui. nam expedit reipublicæ, vt sint plures qui
administrẽt ff. de decurio. l. 3. §. spurios. ratio de-
cidendi est: quia dignum est, vt qui pro re publi-
ca laborant præmientur dignitate & quiete. ff.
de iudi. l. si longius in fi. non obst. l. nullus: quia
loquitur de illis, qui erant astricti certæ profes-
sioni qui difficilius excusantur quam exempti à
curiali fortuna: vel hic loquitur de his qui ha-
bebant dignitatem superillustrem. Sed quæ est
ratio in secundo dicto: quia videbatur cessare
priuilegium postquam cessabat officium. ff. de
excu. tu. l. administrãtis, & infra de profes. & me.
l. 1. quæ sunt contra: sed dic ꝙ hoc concedebatur
priuilegium in memoria pristinæ dignitatis, &
ideo ea cessante non cessat priuilegium. ff. de de-
curio. l. fi. & supra de decurio. l. neminem in ver.
ne tamen, &c. In l. contraria dabatur priuilegiũ
ratione officij vel laborum, & ideo cessante la-
bore cessat priuilegium, & ita not. ff. de iure im-
munitatis. l. semper. §. negotiatores in fi. l. Not.
a arg. ꝙ dignitas superueniens[a], non tollit priui-
2 legium præcedens, vt infra de silen. l. 3. & ibi not.
infra de digni. l. 3. Sed argumentum contra se-
cundum Dyn. supra de incolis l. fi. Sed dic ꝙ ibi
mulier non habebat ex se dignitatem, sed à viro,
& ideo facilius perditur. pro hoc. ff. de legat. 2. l.
quod Principi & de sena. l. fœminæ, & est argu.
3 etiam ad hoc quod dicitur in fi l. Pone ꝙ rex de-
bet dare cuilibet magistro in Theologia cẽtum,
cuilibet doctori decretorum quinquaginta repe-
ritur qui est doctor & magister nunquid habebit
b vtrumq; salarium[b], argumentum est eum ll. al-
leg. ꝙ habeat vtrumq;. Sed dic quoniam aut sa-
larium datur eis ratione magisterij, & tunc ha-
bebit vtrumq; per ea quæ dixi supra. nam digni-
tas semper concernit fauorem personæ, & ideo
non debet inducere contrarium effectũ in auth.
constitutio quæ de digni. §. illud, & infra de pri-
mi. & secundi. l. 1. & ff. de iudi. l. si longius in fi. &
in auth. vt iud. sine quoquo suffra. §. illud. aut da-
bitur salarium ratione lecturæ, & quia non po-
test vtrãq; lecturam petere non habebit vtrũq;
vt j. de proxi. sacrorum scri. l. hac parte in fi.

ADDITIONES.

a *Dignitas superueniens. Adde quod notaui in apostill. ad istum post eum in l. Alexandriois num 1. vbi tango de doctore qui per 12. annos legit qui acquirit dignitatem commitatus an per adeptionem illius perdat, alias dignitates, quas habet supra de decu. isto li.*

b *Vtrumque salarium. Adde Bal in l binos in fi. supra de aduoc diuer. iudi. eundem in auth. vt iudi. sine quoquo suffra. §. illud. & ibi Ang. eundem Bald in fi. in c. 1. col. fi. in tit. de feu. Gar. & Pau. de Cast. in l. fi eadem de assesso.*

LEX XII.

SVMMARIVM.

1 *Officiales multi sunt in palatio Principis, & qui.*
2 *Priuilegium durat dignitate finita.*
3 *Positioni iuris an, & quando sit respondendum.*
4 *Administrans nomine alieno an habeat priuilegium, & ratio adducitur, & quid de cæteris, qui substituuntur loco aliorum.*

Maximarum. Casus. Qui sunt in ma-
gna dignitate ab om-
nibus muneribus sordidis sunt immunes, cæteri
non nisi antiquis consuetudinibus eis sit conces-
sum. Item rectores & grammatici. & sunt sor-
dida munera, vt hic habetur. Dyn. Diuiditur in
sex partes. Primo ponit quasdam dignitates quę
habent immunitatem à sordidis muneribus. Se-
cundo dicit alios Palatinos non habere immu-
nitatem nisi hoc doceãt. Tertio dicit circa ma-
gistros sciẽtiarum seruãda iura antiqua. Quarto
nominat munera sordida. Quinto liberat quo-
rundam possessiones à quibusdam præstationi-
bus extraordinariis. Sexto & vltimo declarat
prædicta locum habere dignitate durante vel fi-
nita. secunda incipit ibi cæteros tertia ibi circa
rectores. quarta ibi sordidorum. quinta ibi lega-
1 tis. sexta & vltima ibi, hoc tamen. Scitis quòd in
palatio Principis sunt multi officiales. nàm qui-
dam sunt consistoriani, quidam notarij, quidam
cubicularij, omnes isti habent immunitatem à
muneribus sordidis, & not. versum sordidorum
vbi sordida munera nominantur plenius quam
alibi. Item no. versum legatorum, vbi apparet ꝙ
priuilegiatæ personæ pro possessionibus suis nõ
debent soluere collectas pro remuneratione le-
gatorum qui mittitur à curia, & iste est proprius
intellectus huius versus: sed glo. aliter intelligit.
2 Item no. ex fi. huius l. ꝙ priuilegium durat digni-
tate finita: secus si priuilegiũ daretur officio non
habenti dignitatem annexam, vt s. eo. l. 1. & ibi
3 not. & facit infra eo l. eam legem. Bar. Et not. ex
ista. l. 2. respon. ꝙ licet positioni quæ consistit in
a iure communi non sit respondendum[a], vt not.
supra de jura. calum. l. 2. §. quod obseruari, tamẽ
si consistat in iure speciali, vt est priuilegium est
ponenda

ADDITIO.

a Non sit respondendum, no. Bald. in alle § quod obseruari col. 7. ver. quarto non tenetur, & in add. ad Spe. in tit. de positio. versi. positioni iuris. & ibi idem Spe. §. 7. versi. 13. Bart. in l. non fatetur col. fi. versi. quæro facio ibi fi de confes. & Lanfran. de Oria. in c. quoniam contra falsam. § responsionis nu. 5. ver. quinta regula. & ibi notatur in apostil. ad ipsum. in ver. positioni iuris extra de proba. vbi ego limito hoc dictum in iure scripto, quod non pendet ex facto partium, vt no. idem Bal. in rub supra quæ sit lon. consue. nec omitto, ꝙ respondẽs positionibus iuris sibi non præiudicat, vt not. Olur. cons. 143.

ponenda & probanda, vt hic, & ff. de probat. l. ab
4 ea parte. Item not. ꝙ qui adminiſtrat nomine
a alieno non habet priuilegium [a], & eſt ratio quia
regulariter gerit ex voluntate non ex neceſſita-
te, vt ff. de lega. l. vicarius, & l. filius, & ſupra eo. l.
procuratorũ : ſed qui adminiſtrat nomine pro-
prio ſic, vt ff. qui ſatiſda. co. l. ſi fideiuſſor. §. ſi ne-
ceſſaria. In tex. ibi conſiſtoriani de quibus infra
de comi. cōſi l. 1. & 2. Et ibi excubicularij in actu
& exercitio, & cubicularij qui depoſuerunt ha-
bent tamen idem priuilegiũ, vt infra de præpo.
ſa. cu. l. 2. & infra eo. l. eam legem, vel cubicularij
Principis excubicularij Auguſtę infra de præpo.
ſa. cu. l. cubicularios : vel cubicularij qui ponunt
in lecto, excubicularij in aſſurgendo vendicen-
tur, id eſt excuſentur. Dy. contineat. i. habeant.
Dy. exceptionem. i. priuilegia excipiendo eos à
muneribus ſordidis conceſſa iuuant eos, ſi pro-
bentur corporibus vel collegiis fuiſſe conceſſa.
Dy. digeſtarum id eſt enumeratarum priſtini. i.
molendini, vel dic propriè. ff. de vſuf. l. ſicut. §. ſi.
de po. l. 1. §. ſi quis ſeruum. G. Ac. ponendarum. i.
non debet habere curam æquorũ ducendorum
infra de curſu pu. l. 2. Dy. ex more. i. antiqua con-
ſuetudine. Dy. includitur puta ſibi mandatur, vt
limites imperij in aliquo loco includat, vel val-
libus vel foſſis vel palis illiriciane, expone, vt in-
fra tit. 1. l. 1. talibus ſordidis iam dictis, & dicen-
dis virorum. i. ſuperius nominatorum q. d. quòd
prædicti viri non teneantur illa ſubire. Dy. eum,
ſcilicet carbonem vel eorum ſcabonum conſti
tuendum, alias conſtruendis cenonis & expone,
vt ſcripſi infra de dig. l. 4. allegatis. i. electis in ali-
qua dignitate vel magiſtratu. ſupra de inco. l. ci-
ues. poſſidere, quia ſi pro alio exerceat vt vica-
rius, his priuilegiis non gauderet arg. ff. de in ius
vocan. l. ſed ſi in hac. §. ſi. Dy. & pro hoc eſt ca-
ſus in l. filius. ff. de legationibus. Iaco. Rebuffi.

ADDITIO.

a Non habet priuilegium. Hoc eſt verum quando eſt ſub-
ſtitutus a ſuo ſuperiore immediato cuius vicem gerit. ſecus
autem ſi à ſuperiore ſui ſuperioris, vt not. Bart. & Alex. in l.
filias ff. de lega. & in l. 1 §. hi quibus ff. de lega. 3. & Panor. in
c. ſane. num. 2. & quod ibi notaui in apoſtil. ad ipſum in ver.
vice rector. extra de offic. delega. de quo aliquid per Ludo.
Roma. in ſuo ſingu. 561. incipien. Bar. l. filius. & quod ibi not.
in apoſtil. ad eum.

LEX XIII.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium perſonale perſonam non egreditur, & ibi-
dem multa de priuilegiis.*
2 *Priuilegium patri conceſſum an extendatur ad liberos.*

Sordidorum. Caſus. Priuilegium per-
ſonale nō trāſit ad ſuc-
ceſſorem. h. d. Bar. & nota. ꝙ hæc. l. venit ad
1 declarationem præcedentis. l. Et nota hanc glo.
quæ plene diſtinguit in ſua materia ſicut alibi, &
ideo vide eam & ſigna, & primum membrum
glo. eſt quando priuilegium conceditur perſo-
næ quod declara, vt not. per Dy. in c. priuilegiũ
perſonale extra de reg. iur. lib. 6. & l. tale. ff. ſolu.
mat. ſecundum autem membrũ eſt quando pri-
uilegium conceditur rebus. Quid autem ſi du-
bitatur vtrum ſit conceſſum rebus vel perſonæ
glo. tangit. ff. de cenſi. l. forma. §. quamquam, &
ego dixi in l. pe. ff. de ſerui. l. alia autem membra,
ſimiliter clara & plene examinata per Dyn. in c.
priuilegium. Bar. in gl. 2. illud ideo, quia filij ſunt
cauſa priuilegij. ff. ſol. ma. l. 1. de Deucio, & ar. in
auth. multomagis ſupra de ſacroſan. eccle. & ſic
hæc gl. eſt falſa per l. in honoribus §. vacationũ.
ff. de vaca. mu. & l. 1. §. de iure immunitatis. de
Securo. non credo gl. falſam cum debeat intelli-
gi iuxta terminos huius l. vt l. ſi vno anno. ff. loca.
vnde ratione magnæ dignitatis de qua ſupra l.
proxima in prin. debeatur priuilegium, vt l. præ-
ſenti à muneribus ſordidis, in quibus non eſſet
congruum decorari liberos talium in dignitate
conſiſtentium, quod ſequeretur ſi haberent ſu-
ſtinere talia onera, alias munera ſordida, & vilia
vt l. 2. in fi. ſupra de epiſc. & cle. iuncta. l. emanci-
patum in fi. & l. liberos cum nota. in eiſdem. ff.
de pœnis. l. moris. ff. de pœnis. iuncta ratione. l.
iſti quidem. ff. ꝙ me. cau. Nec ob. §. vacationum
nec alia iura. ſupra allegata : quia loquuntur re-
gulariter. ſ. in iis qui habent vacationem alio ti.
quam dignitatis ſic. l. 1. ſupra eo. quæ ita concor-
datur cum fi. l. ſupra proxi. & l. eos, & ver. igitur
ſupra eo. Et intelligo de filiis ſiue hæredibus inſti
tutis ſiue non, vt l. iuriſiur. §. ſi liberl. ff. de oper. li.
In ea. glo. ibi perſonæ quæ eſt cauſa immediata
ipſius priuilegij. nam ſi mediata eſſet, tunc tran-
ſiret. ff. de in integrum reſti. l. non ſolum ſupra ad
Velleia. l. hæredes de Deucio. In ea. glo. ibi, & da-
tur ſub. ſi ſimpliciter fuit datum. ſecus ſi cōtem-
platione certæ perſonæ. ff. de ſerui. ru. prædi. l.
prætoris in ſecũdo, & l. Lucius. Deucio. In ea. gl.
ibi l. 3. §. 1. & l. 3. Si vero detur certæ perſonæ, &
hæredi tunc ad primum hæredem. l. antiquitas,
ſupra de vſufru. aliud ſi perſonæ & hæredibus. l.
manna. §. de legat. circa hanc l. quæro vtrũ pri-
uilegium extendatur ad ſucceſſores, & dic quo-
niam aut conceditur priuilegium perſonæ, aut
rei, aut loco vel ciuitati vel cauſæ, primo caſu
aut conceditur ſimpliciter perſonæ & immedia-
te, aut conceditur perſonæ ob cauſam, ſi ratio-
næ cauſæ, vt minori : quia læſus eſt conceditur
priuilegium reſtitu. tunc extenditur ad ſucceſ. &
mulieri beneficium Velleiani. ff. de in integrum
reſti. l. non ſolum, & de modo. l. interdum ſupra
ad Velleia. l. hæredes. Si autem perſonæ conce-
ditur ſimpliciter non propter cauſam, & tunc
poteſt habere locum diſti. glo. hic poſitæ, aut cō-
ceditur generi vel poſteris. & tunc dic, vt gl. vel
conceditur perſonæ, & hæredi, & tunc ad primũ
hæredem extenditur ſupra de vſufr. l. antiquitas,
vel perſonæ & hæredibus, & tunc ad omnes ſu-
pra de lega. l. in annalibus. Si autem concedatur
rei tunc ſi ſimpliciter tunc ad omnes ſucceſſ. il-
lius rei extenditur, vt ff. de cenſi. l. 3. in fi. aut con-
ceditur contemplatione certæ perſonæ rei, &
tunc nō extenditur ad ſucceſſ. ff. de ſerui. ru. præ-
di. l. pecoris. 2. reſpon. Si autē fiat per Principem
tunc ex noua conceſſione, & impetratione ex-
tenditur ad ſucceſſores, & eſt iniuria ſi ſibi dene-
getur. ff. de aqua quoti. & æſti. l. 1. §. permittitur.
Si loquamur de priuilegio cauſæ conceſſo, tunc
extenditur ad cauſam ſucceſ. ff. de re iud. l. tem-
pus. Si autem loco vel ciuitati tunc extenditur
ad omnes ſucceſ. & ciues, vt in gl. Sed cum quæ-
ritur

2 ritur an priuilegium patri concessum extendatur ad liberos, & dic quoniam aut fit mentio de liberis in succes. & tunc extenditur ad omnes in infinitum.ff.de operi. li.l.cum patronus. §. cum libertus. Si autem non fiat mentio de liberis tūc aut priuilegium nō est in corpore iuris clausum & tunc non extenderetur nisi diceretur expresse, vt ff. de reg. iur. l. priuilegia, & l. in omnibus, aut in corpore iuris clausum, & tunc aut liberi sunt causa priuilegij, & tunc extenditur ad hæredes suos non ad extraneos, vt est priuilegium dotis concessum fauore liberorum ff.sol ma.l.1.& de priuilegiis dotis supra l.1 & ff so.ma. l.etiam, & supra qui po.in pig. ha.l.assiduis.§.exceptio. Aut liberi non sunt causa concedendi priuilegium, & tunc aut priuilegium concernit præiudicium priuati, & tunc aut est præiudicium magnū tunc non extenditur ad filium. ff. de bo. li. l. qui cum maior in prin.iuncta.l.si de iur.de li.l.si filius. §. 1. Si sit modicū præiudicium tunc extenditur ad filios infra de proxi.sa.scri. l.in sacris. la 3.in prin. & de agen.in rebus.l.fin.& de priuileg.sco.l.quotiens. in princip. Si autem concernat præiudicium reipublicæ, & tunc aut quantum ad pœnarum remissionem, & tunc extenditur ad filios, & pro hoc supra de præci Impera. offic. l. rescripta iuncta.l.supra de pę.l.decurionum filij, & supra de decurio.l.à diuo Marco. & ff.de pę.l.moris. Si aũt concernat conditionis exceptionem tunc non extenditur. ℑ.de murile.l.si quis ex corpore. Si autem concernit muneris publici exceptionem tunc aut erat ista immunitas temporum, & tunc non extenditur ad liberos.ff.de iure immunita.l.semper immunitati. aut erat perpetua, & tunc aut quæris vtrum habeat istam vacationem post mortem patris, & dico quòd non. ff. de vaca. mn.l.in honoribus.§.vacationū. Aut vtrum extendatur viuente patre, & dico quòd sic infra de professo. & me. l. medicos, & supra de episc.& cle.l.2.

LEX XIIII.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium concessum scholari, an competat etiam facto doctori.*

2 *Priuilegium concessum monetariis, an extendatur ad non operantes.*

Eam legem. Casus. Priuilegiū occasione dignitatis cōcessum durat non solum dignitate existente, imo ea finita, durante tamen persona. Dy. In tex. ibi dignitatum.s.maximarum. Dy.vixerint. Nota ꝙ
1 priuilegium concessum scholaribus circa iudicem per auth habita.durat in scholari facto do-
a ctore [a], per l.istam, & supra eo. l. cos in fi. ad qđ ℑ.de proxi.sac.scri.l.iubemus.s̃.de dig. l.3. lib.12.
2 Dy. perfruantur. Nunquid priuilegium concessum monetariis extendatur ad non operantes dic ꝙ non vt not.per Anal.ff.de ꝯhen.emp.l.1.

ADDITIO.

a In scholari facto doctore. Ego non puto istud esse omnino verum per ea quæ not. Bal in auth habita col.5. ad fi. versic. quæro igitur quid de scholari licentiato vbi quamuis satis consentiat scholarem licentiatum ad doctoratum gaudere priuilegiis scholarium non tamen in scholari doctore.

LEX XV.

SVMMARIVM.

1 *Iudex an possit indicere munus extraord. sine iussu Principis, & quæ pœna puniatur si contrafaciat.*

2 *Iudici an sit parendum quādo præcipit aliquid contra leg. & quid in dubio, & an videatur in dubio contra legem præcipere.*

3 *Ratio decisionis huius legis adducitur.*

4 *Instrumenta antiqua corrosa, an & quando refici debeāt.*

Euidenter. Casus. Prædia principis propria, vel emphyteoticaria ab extraordinariis, & sordidis sunt exempta.h.d. Bar.In tex ibi ne fundi. i. possessores fundorum. Dy.& ibi pretij puta propter operationem specierum publicarum, vt infra tit. 1.l.1. An.de Barulo not. ꝙ hæc l. videtur superuacua cum idem dicatur supra in l. placet in princ. Sed dic ꝙ ibi
1 nullus iudex potest indicere alicui munus extraordi.sine iussu expresso Principis, & tunc loquitur.l.placet. Item specialis iussus non sufficeret, vt in l.priuatæ supra eo.circa medium: sed l.ista addit ad illas quia hic imponitur pœna inde facientibus contrarium, & officialibus qui obtēperant, vt non fiat. ibi in l.priuatæ non fiebat indictio de illis, qui tenent prædia Principis ad tē-
2 pus, hic sic. Item not. in fi. ꝙ vbi iudex præcipit aliquid ꝙ constar esse contra.l.non est obediendum ei, vt hic, & supra de appel.l.quoniam, & de decurio. l. omnes. Si autem constat ꝙ sit secundum l.est ei obediendum.ff.de reg. iur. l.non videtur. §. qui iussu, & ff.si quis ius dicen.non ob.l. 1. aut est dubium, an sit secundum l.vel contra. & tunc in dubio semper est ei parendum. ff. de iudi.l.si quis ex aliena. si quis in ius voca. non ie. l. 2. alias posset aliqualiter in dubium reuocare præceptum iudicis, & sic essent iudicia illusoria quod non debet esse.ff.de iudic. l. si prætor.& ne
3 quid in lo.pu.l.fi. Dy.Item quæro quæ potest esse ratio huius.l. quare possessores isti tenentur ad ordinaria non ad extraordinaria, dico ꝙ homines aliorum. f.senatorum qui nō sunt ita magni excusantur. ℑ. de dignitatibus. l. senatorum substantias, vel dic ꝙ magis res illorum reputantur Principis & expedit sibi priuilegiare: quia tunc immediati, & priuilegiando eos seipsum priuilegiat argu. in auth.vt iudi.sine quoquo suffra.§. cogitatio. sed videtur ꝙ in l.specialitatis habeat locum hæc.l. quia ita parum possent, & si dictū non esset, quia nec in aliis colonis supra eo. l.pe. & supra de superindic.l.1.vbi extraordinaria nō imponuntur: sed dico ꝙ iudices possunt ad litteras Principis indicere in aliis: sed in colonis Principis non.s̃.eo.l priuatæ rei nostræ circa me. Sed quid addit legi, priuatæ, videtur ꝙ nihil ergo vr superflua: sed dic ꝙ imo addit, quia hic imponitur pœna facienti ibi non. Sed videtur hæc. l. ꝯ expressum casum. l. secundum intellectum huius glo.& ita videtur contra. supra ne lice. po. in emp. specierum. l. 1. circa fin. ibi cum dicit dominium. Sed dico ꝙ ibi dicit tempore necessitatis, & guerræ, & famis nullus se poterit excusare, ergo à cōtrario sensu extra illas duas causas possent se excusare, & ita voluit glo. alle. ita intel-
4 ligendo extra has duas causas. Item facit hæc. l.

pro

a pro instrumentis antiquis corrosis reficiendis[a], vt infra de prædi. ciuitatis.l.vlti.lib.11.& dic, vt dixi. supra de discusso. l.2.

ADDITIO.

a Pro instrumentis antiquis corrosis reficiendis. Adde Panor. in c.cum per tabellio col.1.versi.sed Hosti. & quod ibi notaui in apostill. ad eum vbi habes qualiter sint reficienda, & verum requiratur partis cuius interest citatio extra de fide instru. Card. vbi supra, & Feli. ibidem col.2. versic. contrarium & melius, & Card. consi.74. inci. Titius.

LEX XVI.

Ab illustribus. Casus. Illustres nec sordida munera nec extraordinaria subire coguntur, hoc dicit And.

De quibus muneribus vel præstationibus nemini licet se excusare.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *A muneribus in casu necessitatis nullus excusatur.*

2 *Immunitas munerum, quæ propter publicam necessitatem indicuntur, an possit alicui ex priuilegio concedi.*

Comparationi. Casus. In casu necessitatis à mune-
1 ribus nullus excusatur. Dy. ratio huius. l. in fi. est: quia si hoc fiat in maioribus inferiores minus erunt quieti, & minus conquerentur de collecta, quæ in eorum patria fit iuxta vulgare à boue maiore discat arare minor arg. etiam supra de iure fil. l. iustas. Doct. In tex. ibi iugationis expone, vt supra d impo. lucra. descrip. l.1. ibi munera, alias munia in glo. quæ est super verbo ibi sola nomina, similis expositio in auth. vt ordina. præfectu.
2 §. coll. & infra de colo. illiricia. in rub. not. quòd à muneribus quæ indicuntur propter necessitatem publicã non potest se aliquis excusare prætextu alicuius priuilegij. Ratio est: quia ius commune. ff. de testa. mili. l. eius §.1. sed propter necessitatem infringitur ius commune. s. de oper. li. l.1. & ff. de officio consul. l.1. Si ergo tollit ius commune ergo, & priuilegiũ tollet, & pro hoc infra de priuil. schol. l.2. in fi. Sed pone ꝙ Princeps concedit alicui ꝙ etiam publica necessitate emergente nõ teneatur, non obst. etiam tali. l. quæro nunquid valeat tale priuilegium, videtur ꝙ sic, quoniam valet priuilegium ꝯ. l. dum tamen dicatur non obst. tali. l. ff. de leg. 3. l. si quis in prin. & in auth. de test. imperfec. § si quid. coll. 8. Sed credo contrarium, & intelligo de tali necessitate quæ exigitur propter defensionem patriæ vel regni: quia Princeps non potest tale priuilegium concedere cum concederet in dissipationem reipub. nec in hoc esset Augustus arg. ff. de fur. l. interdum. §. qui tutelam. ar. corũ quæ no. in auth. qũo oportet epis. coll.1. in prin. Itẽ quia esset contra iurisgentium priuilegium. s. pugna pro patria. ff. de iusti. & iure. l. veluti iuncto. §. singulorum insti. de re. di. & insti. de iure na. § pe. & hic, & supra ne in emp. Spe. l.1. & supra de preci. Impera. off. l. rescripta, & l. quotiẽs, & l. nec damnosa, & si contra ius vel vti. pu. l. fi. Si aũt guerra non tenderet ad defensionem regni vel patriæ seu reipub. tunc dic vt in feu. hic finitur lex. c. 1. iuncto. c. 1. de mili. vas. qui contu. est, & §. hoc vero iubemus. in auth. vt nulli iudi. colla. 9.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Imperator cum vadit ad bellum, nullus etiam priuilegiatus excusatur a muneribus.*

2 *Bellum an possint barones inter se indicere.*

3 *Præsidi transeunti angaria non præstatur.*

Cum ad fęlicissimam. Quãdo Imperator ipsemet ad exercitum proficiscitur nullus etiam priuilegiatus à muneribus excusatur. Dy.
1 In tex. ibi solita nobis ministeria, & rõ est: quia ex quo ipsemet vadit qui est s. omnes priuilegiatos, vt j. de priuil. do. Augu. l. absit. lib. 11. in eius præsentia cessare debent omnia priuilegia, vt j. de cursu pu. l. nullus. li. 12. iuncta. l. inquisitio. s. de solu. Sed an lex ista habeat locum vbi Princeps non vadit, sed alius qui locum sui tenet: non vr arg. ff. de excu. tu. l. fi. s. de excu. mu. l. procuratorum: sed dic ꝙ imo habeat locum l. ista, ar. ff. de obsequi. l. honori. ff. de leg. l. filius. ff. de dam. infect. l.1. qui bona. §. si quis alieno. pro quo. s. ad l. Iul. maie. l. quisquis circa princ. j. de metatis. l.2. circa princ. lib. 12. nec ob. l. fi. quia illa excusatio est ꝯ ius commune: ideo de facili tollitur, hic aũt est fauor si tollatur talis excusatio munerũ. nec ob. l. procuratorũ: quia ibi volebat excusari ad sui commodũ hic ad commodum publicũ vult tollere excusationẽ. Ber. de Deu. hoc crederem verum in casu necessitatis de qua loquitur. s. l. proxi. & præceden. mandato Principis, vt s. de superindic. l.1. alias nõ crederem hoc posse fieri cum Imperator per modum cuiusdam spãliatis, & prærogatiuæ præsentiam personæ suæ hoc disponit, vt hic, & d. l. nullus cum concordetur cum propter eius præsentiam non est supplicandum aliud sinistrũ fieri, & l. præsenti. s. de his qui ad ec. confu. iuncta ratione. l. fi. de officio præto. & in feu. de alie. feu. c 1. §. si munus in auth. de nõ
2 alie. & 11. q. 1. c. si tributum. Et idem crederem in baronibus transeuntibus per loca eis subdita dum vadunt ad guerram, vt non possint occupare bona subditorum, & vti priuilegio hic cõcesso Imperatori, esto ꝙ barones haberẽt guerram inter se, quia indicere sibi adinuicẽ bellum
a non possunt[a], imo incidunt in l. Iul. maie. ff. ad l. Iul. maiest. l.3. & ex quo cõsequi quis debet poenam non debet consequi præmium. l. siue hæreditaria. ff. de neg gest. nec enim indicere possunt tales collectã, vt l. pe. s. de excu. mu. & l.1. s. de su-
3 perindi. Itẽ pro hoc quia si præses facit transitũ, sibi angaria non præstãt, nec alicui nisi Principi in auth. de man. prin. §. illud coll. 3. & vt nulli iudic. doct. in gl. quæ est super verbo pertinẽt in fi. Item nota. in l. neminem supra de sacros. eccle.

LEX

ADDITIO.

a Non possunt. Adde Bar. in l hostes, & ibi Alex. vbi est pecularis de hac materia. ff. de cap. & postli. reuer. eundem Alex. in l. ex hoc ff. de iusti. & iure. Doct. in c. olim. lo 3. extra de resti. spo. & in c. sicut de iureiur. & Panor. in c. quod in dubiis nu. 2. & ibi. notaui in apostil. ad ipsum in versi. interesse bellis. extra de poenis.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Murorum refectioni seu reparationi qui contribuere teneantur.*

2 *Barones sibi inuicem bellum indicere non possunt, imo incidunt in leg. Iul. maiest.*

3 *Personæ ecclesiasticæ an teneantur ad reparationem murorum.*

4 *Ciuitas aucta volens muris suburbia cingere, an possit inuitis suburbanis, & vtrum possit facere turrim in agro alicuius, vt ciuitas defendatur.*

1 Hac prouidentissima. Casus. Quilibet tenetur conferre ad instructionem murorũ,
& ad comparationem specierum. Dy. Nota ꝙ
omnes ciues tenentur cõferre ad restitutionem
a murorũ [a], vt hic, & supra de operis pu. l. ad portus. Sed quid si ciues dicant ꝙ primo expendantur quæ sunt in cõmuni antequam collecta indicatur, nunquid sunt audiendi dico ꝙ sic. supra de præd. curiali. l. 2. & ff. de test. mili. l. si certarum. § 1. & de aquæ duc. l. ad reparationem. Item facit quod no. ff. ꝙ cuiusq; vni. l. 1. §. ꝙ si nemo. Sed
2 quæro nunquid ad refectionem murorum teneantur contribuere illi qui habitant in vicis? vr̃ ꝙ sic cum vicus sit pars ciuitatis arg. ff. de iudic. l. insulam, & ad municipa. l. qui ex vico, & supra de nat. li. l. 3. §. 1. & de epi. & cle. l. nulli. penul. rñ. & pro hoc facit gl. in auth. qui. mo. na. effi. sui. §. si igitur. col. 7. Sed credo dicendum, quoniam aut refectio murorum vel constructio cõcernit vtilitatem illorum, qui sunt in vico, & tunc tenentur contribuere. ff. ne quid in lo. pu. l. 2. §. viarum supra de bo. autho. iudi. pos. l. fi. & de iure deli. s̃. l. fi. §. in computatione, & pro hoc ad l. Ro. de Iac. l. 1. & 2. § si conseruatis. aut non cõcernit vtilitatem eorum, & tunc aut ciuitas est sufficiens pro illa expensa, & tunc non tenentur: aut non, & tunc sic arg. l. 1. alle. & probatur. s̃. noua vect. insti. non pos. l. 1. & j̃ de priuil. Do. August. l. 2. & pro hoc. ff. de incen. ru. & nau. l. ne quid circa meníum. In glo. quæ est super verbo constructione. ibi. l. 3. dic vt scripsi. s̃. de immu. ne. conce. l. 1. In
3 glo. 2. ibi placet. idem not. eo. ti. l. ad instructionem: sed dic ꝙ personæ ecclesiasticæ non tenentur ad instructionem murorum seruire personaliter vt portãdo lapides, & similia, quod est sordidum munus supra ti. 1. l. maximarum. vers. publicis, sic hæc glo. cum concor. sed sic intellexit glo. j̃. de priuil. Do. Aug. l. absit. lib. 11. super verbo numeremus: sed an teneãtur ad contributio-
b nem pecuniarum [b], dic ꝙ si fiat constructio murorum volũtariè non tenentur, sic dictæ gl. & qd̃ not. 16. q. 1. c. generaliter in fi. super verbo collationibus, & extra de immunitate ecclesiarum. c. nõ minus, & c. aduersus. Si autem fiat necessario vt puta guerra imminẽte, tunc tenentur in auth. de ecclesiasti. ti. §. ad hoc sancimus. coll. 9. & d. l. absit, & quod not. d. c. aduersus, & per Inno. d. c. non vnus. Et est ratio: quia hmõi ꝯstructio æquiparatur emptioni specierum publicarum, vt hic & à tali ecclesia nõ excusatur, vt sup. l. proxi. l. 1. supra eo. ergo, &c. ad hoc. l. ad portus. hic alle.
4 de hoc per Cy. d. l. ad instructionem. In glo. fi. in
fi. ibi. l. professio vel dic, vt in cõtrario not. circa l. istam quæro si ciuitas est multum augmentata, & ciuitas illa suburbia includeret intra muros, illi quorum sunt agri ibi contradicunt, nunquid nihilominus poterunt muri fieri vel nũquid poterunt facere turrem in agro alicuius, vt ciuitas
c defendatur, dico ꝙ sic [c], supra de operis pub. l. turres. Sed vtrum salarium sit eis dandũ per ciuitatem not. gl. l. si locus. ff. quemad. serui. amit. Sed quid si ciuitas vult facere muros, aliquis qui moratur extra ciuitatem habet in hac ciuitate domum, nunquid poterit compelli conferre? dico ratione possessionum tenetur ad talia conferre arg. supra eo. l. 1. in fi. & secũdum possessiones quas hic habet, & ar. huius. l & de censi. l. forma. §. si vero quis agrum. & not. supra de incolis l. cum neq;. Sed quid erit si ad collectam ratione refectionis murorum vocatur quidam diues, vt conferat, & ipse circa suum domicilium vult facere muros, & per hoc euitare, ne conferat ad communem refectionem, nunquid bene dixit? & dico quòd non: quia expedit omnibus, vt fiat communiter, quia si in propriis, tãtum sibi prodesset, & ideo pars non auditur quæ non congruit vniuerso arg. l. actione. §. Labeo. ff. pro socio. & argu. in authent. de resti. & ea quæ parit. §. quamobrem. colla. 4. quia inspicitur magis quòd communiter prodest. non quòd priuatim. Item pro hoc quia non potest se quis segregare, & per seipsum ad partem seruire: nec auditur si hoc facere velit, infra de murilegu. l. murileguli, & supra de decurio. l. qui delicta. Iaco. Rebuffi.

ADDITIONES.

a Restitutionem murorum. Adde quod notaui in apostil. ad istum in l. nemo. la 1. num. 1. supra de anno. & trib. & Guil. de Cung. in l. ad instructiones, vbi etiam notaui in apostill. ad ipsum supra de sacrosan. eccle.

b Pecuniarum. Adde quod nota in apostil. 1. huius legis. in vers. refectionem murorum, in quibus remiss. examino plene hanc q.

c Dico ꝙ sic. Adde de hoc Bar. in l. item si verberatum. §. 1. ff. de rei ven. & in l. Antiochensiũ de priui. cred. Guil. de Cung. Pau. de Cast. & Dom. meus Iason May. in l. ex hoc iure. col. 3. vers. nunquid autem cum concor. ibi per eum. sig. ff. de iusti. & iure. & Alex. in l. 2. ff de ope. pu & consi 189 vol. 2. debet tamen ciuitas soluere domino prædij in quo vel muros vel turrim construit æstimationem rei quam tollit secundũ Ang. & Flo. in l. venditor. §. si constat. ff. com. prædio.

Qui ætate se excusant.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Studentes a quibus muneribus sint immunes, & vsq; ad quam ætatem:*

Cum vos affirmetis. Casus. Minores xxv. annis liberalibus artibus insistentes à muneribus excusantur. Dy. vel sic studentes habent immunitatem à muneribus personalibus vsque ad 25. annos, hoc dicit Bartol. Nota. ex hac. l. pro studentibus, vt in terris propriis non grauentur ad custodias,

custodias & alia munera personalia,& loquitur
a in minoribus 25. annorum * quia Imperator nō præsumit, ꝙ postquam excesserint ætatem 25. annorum,ꝙ bene adiscant. Bar. in gl. 1. ibi studēs. Idem vī inf. de stu. lib. vr. ro. iuncta rubr. cum nigro ibi duos quoq; &c. gl. nō bene declarat hāc l. Et ideo dic ꝙ quædam sunt munera patrimonialia in quibus requiritur consilium vel discretio, vt esse de ꝯsilio vel habere aliquod regimē, & tunc non conceditur minori 25. annis, nisi in defectu. sic loquitur ff. de decurio. l. 3. de mu. & ho. l. rem publ. quædam sunt munera personalia in quibus aliquod consilium non requiritur, vt facere custodiam in ciuitate,& similia. & ad ista possunt vocari minores, a quibus hic liberantur propter studium, & habent istud priuilegium causa studiorum. Bar.

ADDITIO.

a Loquitur in minorib. 25. annorū. Infero ex hoc dicto post Ang. & Io. Fabri. in proœ. rubr. insti. ibi cupidæ legum iuuentuti ꝙ iuuentus est studiosa legum necessaria, est n. iuuenis di scip nobilior sene, & acutior ingenio ad percipienda iuris enigmata, vt no. in l. Gallus. in prin. ff. de lib. & posth. & in l. cum quid. & ibi gl. ff. si cer. pet.

LEX II.

Cum filios. Casus. Minores 25. annis absentes cā studij gratia personalium munerum a studio vocari nō debēt, si alij sunt in ciuitate idonei. Dy. Et addit ad pcedentem. l. cum non excusentur a patrimonialib. Bar. in gl. 1. ibi persona vt no. s̄. de impu. l. fi.

LEX III.

Manifesti. Casus. Qui excessit ætatem 55. annorum non pōt vocari ad munera personalia. Dy. in gl. 1. ibi. sup. qui ætate. l. 1. Quæ sit ratio diuersitatis dic vt p Doc. in l. si vltra. sup. de decurio. & sup. de excu. mu. in l. tutelæ. In glo. ibi cum dicit in honore. Quæro quæ est ratio quia honor concernit commodū & honorem personæ. ff. de iudi. l. si longius in fi. vnde omnes appetunt honorem & nullus recusat. s̄. de quæsto. l. 1. li. 12. & de professo. qui in vrbe constan. docen. l. 1. & ideo propter ætatem non excusatur ab honore. ar. s̄. de mu patri. l. pfessio. secus in muneribus: quia illa concernunt merum onus. Sed quare secus est in decurionatu quam in alijs honoribus dic vt not. super l. si vltra. sup. de decurio.

Qui morbo se excusant.

LEX PRIMA.

Si ea cęcitate. Casus. Orbatus vtroq; oculo excusatur a muneribus personalibus: secus si vno tantum. h. d. Bar. in fi. tex. ibi sentiet. vide ext. de censi. c. licet. de securo. In tex. aciem. i. virtutem visiuam. Dy.

LEX II.

Cum auricularij, alias articularij. Casus. Debilitatus pp morbum hēt excusationē. h. d. Bar. in t. gl. ibi quasi auriculā tenens, non intelligas de morbo pp quē aliqualiter debiliter auditus quia tunc minus audiens non haberet excusationem, vt l. fi. ff. de legi. tu. Bar.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Morbus an,& qualis a muneribus excuset.*

Poda græ. Casus. Podagra nō dat immunitatem nisi prorsus valitudo pedum reddat eum inhabilem, vt et suis interesse non possit. h. d. An. In tex. ibi rectorem alias
1 est in litera non possis rector prouinciæ si alleg. &c. Circa istos podagrosos sic distingue; qa aut quæritur vtrum habeant excusationem tpe quo ab illa podagra grauantur, ita ꝙ ambulare non possint,& dic ꝙ sic, vt hic in fi. l. ibi vocari te nō patietur. aut quæris vtrum habeant vacationē simpliciter,& oī tpe. quia podagrosus est, tunc siquidem pp illam infirmitatem ita debilitatus est ꝙ ambulare & suis rebus superesse non possit & habebit immunitatem, vt sup. l. proxim. & hac l. 2. respon. ff. de vac. mu. l. pe. in prin. aut non est ita debilitatus, sed quandoque vexatur quandoque non,& tunc non habet excusationem, vt hic in prin. & sup. de decurio. l. muneribus. Bar.

LEX IIII.

Casus patris. Casus. Infirmitas pris nō liberat filium a muneribus personalib. h. d. Bar. Pone ꝙ pater & patria erant in necessitate, quæritur cui primo debeat subuenire, qñ æqualiter ab vtroq; vocatur simul & sunt i pari necessitate & paupertate, qn alias non hēt dubium. Et vī ꝙ primo teneatur iuuare patrem, * nam obligatio patris a patre se habet vt genus & spēs, sed obligatio spālis præfert gnāli. ff. de lib. & posth. l. cum quidam. & de leg. 3. l. vxor fælicissi. Item potest filius præstare patrocinium ꝯ rem publ. pro patre. ff. de postul. l. pe. Sed vī ꝯ per l. istam. & p l. ff. de cap. & postli. re. l. postliminium. § filius. & de fo. l. in liberto & de seruis expor. l. Titius. Itē filius iuuādo patrē iuuat seipsum sed plus tenetur sibiipsi quam patri ergo &c. ar. ff. de ven. in pos. mit. l. 1. §. & generaliter. & ita de cohor. l. quicunque. & pro hoc facit. ff. de procu. l. filius. §. miles. & sup. de pcu. l. qui stipendia. & l. militem. nec ob. l. in ꝯriū, quia loquitur de defensione ciuili, nec erat ibi casus necessitatis ex me. nec ibi res publica requirebat defensionem filij. nec obst. ff. de re mili. l. qui cum viro in fi. vnde ibi excusatur, vt minus puniatur nō tamē in totū excusat. de hoc p Cy. in l. aduo-

ADDITIO.

a Iuuare patrem,& ista videtur esse veritas. Nam filius tenetur alere patrem bannitum,& hostem ciuitatis secundū Bart. in l. si quis a liberis § 1. in prin ff de lib agno. & in auth. incestas. & ibi Bal. C. de nup. & in l. corruptio. itē in fi. C. de vsuf. Bar. in trac. alimentorum ver. quæro in quo loco,& seq. quod est verum etiam si esset emancipatus talis filius alias reuocaretur in potestatem patris, vt no. Doc. vbi sup. & Pau. in l. 2. § ius naturale ff de iust. & iure.

aduocati.C.de aduo.di.iudi.& per Spe.in tit de aduocato.§.1.ver.quid si pater, & quod Odoff. & Bar. & Docto.in l.veluti.ff.de iusti. & iu.ff.de cap.& postli.re.l.filius.

De his qui numero liberorum.

LEX PRIMA.

Numerus. No.hic ꝙ numerus liberorum non excusat ab oneribus. Sed quare militia excusat a munerib. vt ff. de vac.mu.l.pen.§.duo.dico ꝙ aliqñ excusatur quis rõne officij a muneribus, & tunc excusatur ab honorib.ꝭ.de leg.l.3.& de his q non sti l. 2. & 3. aliquando excusatur non ratione officij; sed alia causa vt propter ætatem a munerib. & tunc non excusatur ab honoribus.ff.de vac.mu. l. 2. §.numerus.& in l.in honoribus in prin.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Religiosus an & quando premortuo habeatur.*
2 *Filius mortuus in bello præstat excusationem.*

Filium ab hostibus. Casus. Fili ab hostibus captus nondum reuersus patri non prodest ad excusationem personalium munerum. Dyn. In
1 tea ibi filium. Quid de filio religioso, vt ꝙ non prosit patri, cum seruire non possit loco patris ergo &c.ff.de mu.& ho.l.3.§ quis.ver.ideo.n.ecclesia iuncta l.pe.ff.de vac.mu. ibi vel si quis sacerdotium &c. Item quia non hr̃ pro superstite
a sed pro mortuo.[a] inf.eo.l.pe.iuncta l fin §. nã & maritis.sup.de epis.& cle. Tu dic ꝫ quia licet nõ sit in ptãte patris postq̃ intrauit religionẽ tamẽ patri dẽt prodesse ad instar adoptiui dari in adoptionem per patrem.ff.de vac.mu.l.2.§. adoptiui. & §. incolumes. Item licet pro mortuo habeatur tñ per gloriam viuit.ꝭ.de epis.& cle.l. qsquis.n.sed circa medium in auth. de monachis. §.si vero.ergo prosit patri, vt ff. de excu.tu. l.bello amissi Deucio. Et ibi proficere. s.pp incertitudinem status insti. qui. mo. ius pa. po. sol.§ si ab
2 hostib. Deuclo. dr̃ hic ꝙ filius mortuus in bello tribuit excusationẽ, sed non captus ab hostib. rõ est: quia mortuus in bello reputatur viuere per gloriam non autem captus.ff.de excus tut l.bello amissi.insti.quib. mod. ius pa. po. sol.§.si ab hostib.& de vac.mu.l.1.§.incolumes. Item pater hẽt excusationem pp quod filij poterunt subire munera in futurum.ff.de mu.& ho.l.3.§.q̃uis.ergo multo fortius pp seruitium futurũ pater debet excusari.ff de re mili.l.non oẽs in fi.sed qui morit in bello constat seruisse nõ aũt sic cõstat de capto apud hostes, quia põt esse captus culpa sua.ii.s.de re mili.l.1.iuncta l. ff. de cap.& postlimi.re.l.postliminio carent.

ADDITIO.

a Mortuo Non hr̃ pro superstite, & ratio est quia non est in patris potestate secundum Arch. 12.q.1.c. non dicatis Bal. in l.Deo nobis.§.hoc et.sup.de epis.& cle.in vers. an monachus

quod est verum nisi quo ad sibi fauorabilia, vt no. Alex. in l. sub conditione.ff.de lib. & posthu.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Liberorum numerus, quis, excuset a muneribus, & an nepotes inter liberos numerentur.*

1 Nepotes. Numerus quinque liberorũ excusat; inter quos nepotes ex filio præmortuo numerantur. Dyn. in glo. 2. ibi differant.s.in quinque.primo in ætate vt not. supra titu. 2. in fin. Item numero liberorum, vt hic. Item tertio in morbo, vt no. supra titu. proxi.l.1. Item quarto in interuallo temporum, vt no. supra de mun.& hon.non conti. l. 1.gl. Item quinto in appellatione, vt no. supra de excusa. mu.in rubrica.& ibi scripsi. An. In ead glo. fi.circa medium ibi, nam filiorum. Et est ratio huius glo. nam nepotes ex parte filiarum dant excusationem auo paterno. nam non debent duobus tribuere excusationem. Sed quare secundum hanc rationem tribuunt excusationem auiæ maternæ nepotes ex filia, quod nõ videtur per prædicta, sed tamen tribuunt, vt supra in prima gl. & infra l.de personalibus. sed dic quod quantũ ad excusationem munerum congruentium mulieri tribuunt excusationem auiæ sicut & matri, dum tamen mater non viuat, quia eadem ratio habet locum in vtraque cum neutra habeat liberos in potestate, vtraque etiam intendit ad educationem nepotum. Et si dicas, quod tribuit excusationem diuersis personis, dico quod verum est respectu diuersorum munerum, non tamen respectu eiusdem muneris; & hoc non est inconueniens &c.

LEX IIII.

Cum facultates. Casus. Qui omnia bona sua filio dedit amodo pro his personalia munera nõ subit. Dyn. vel sic diuitiæ filiorum non onerant patrem. hoc dicit. Nota. l. auream pro his qui dant bona in solutum creditoribus, vt non possint postea inquietari pro collectis. Et est ratio, quia onus reale sequitur rem, vt supra de exac. tri.l. fin. hoc nisi in fraudem fecerit, vt nota. in glo. Dullius &c.

LEX V.

De personalibus. Casus. Sicut mares ita mulieres numero quinque liberorum a muneribus excusantur. Dyn. &c.

LEX VI.

SVMMARIVM.

1 *Paupertas an excuset a muneribus realibus,*
2 *Filius maior 25. annis potest excusare patrem a muneribus personalibus.*

Eos qui. Casus. Licet pater habeat excusationem propter quinque libe-

liberos, si tamen aliquis liberorum sit maior il-
1 le ad munera compellitur, & si quis propter pau-
a pertatem a realibus se excusauerit propter an
gustias bonorum ad personalia non vocatur.
Dy. vel sic numerus liberorum excusat patrem
non filium si sufficiens reperiatur. Item propter
paupertatem a muneribus excusatur. h.d. Barto.
In tex. ibi applicetur. Not. q filius maior 25. an-
nis potest excusare patrem a muneribus perso-
2 nalibus videlicet ab exercitibus. i. caualcatis &
a similib. vt § quamuis in gl. alle. Dullius. Et ibi
vacationem personalium munerum Dy.

ADDITIO.

a Propter paupertatem. Adde Bal. in auth. defuncto. col. fi. supra ad Tertul. notaui in l. indictiones post illum. sup. de anno. & tribu isto li. & Bal. in tit. de pac. constan. § nos Romanorum. clem. 3.

De professoribus & medicis.

Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Studium generale quale sit.*
2 *Doctores assumpti ad consilium principis habent vacationem.*

De excusatione munerum in genere. Item in spē
in certis sit. dictum est. Sed quia sunt quædā per-
sonæ quæ alias excusantur quam supra dictum
sit, vt professores liberalium artium & medici-
næ, vt sup. de decre. decurio. l. 1. ideo de his pro-
ponit & de eorū excusationibus dicere. Odoffr.
1 In gl. rubricæ in fin. Idem nota in l. eos quæ hic
alle. Tu dic quod idem est si in ciuitate regia do-
ceant & no. in procem. ff. orum. § hæc autē tria &
infra eo. l. medicos. Et idem vbicunque est stu-
a dium generale,[a] cum hoc sit scissum imperium
& in multis locis sit studium, vt no. inf. de stu. li.
vr. ro. in rubrica lib. 11. intellige cum præceden
te priuilegio principis; vt d. § hoc autem ibi, ma
ioribus, idem si fuerit studium generale, in quo
loco sunt leges lectæ tanto tēpore quod nō ex-
tet memoria in contrarium, cum talis vetustas
& priuilegium æquiparentur. C. no. vec. inst. nō
po. l. pe. & fi. & 9. q. 3. c. cum quæstus. & 18. q. vl-
ti. c. seruitium. & in eis nota. Et idem dicas in do
2 ctoribus, qui in consilium principis sunt assum-
pti: ideo habent vacationem, vt ff. de excu. tut. l.
iurisperitos. & not. Insti. de excus. tut. § item ra-
tione Guil. de Ferrarijs &c.

ADDITIO.

a Studium generale. Adde Cardi. in cle 2. § fina de magi. Et quæ sint studia generalia notat idem Cardi. in cle. dudum §. ab omni q. 15. & seq. & ibi notaui in apostil. ad cum. de sepul. vbi loquitur de studio Paduano in quo licet immeritus in iuris vtriusque Doctorem promotus sum & dicitur studium generale in quo leges tanto tempore sunt lectæ, quod non extet memoria in contrarium secundum glo. sing. & Bart. in proœm. ff. orum.

LEX PRIMA.

Cum te medicum. Casus. Medicus in exercitu existens excusationem habet extra, non post, nisi sit de numero electorum. Dy. In tex. ibi legionis, vt milites infirmos curare. Odoff. legionis, vt quia debent esse 7. milia, & c. pedites. & 700. & 30. equites vt pleneno. ff. de ijs qui no. infa. l. 2. in prin. In gl. super verbo numero, ibi cum dicit j. eo. l. nec intra. Hæc gl. vr innuere q illi qui ingrediuntur professionem priuilegiatam eo ipso non habeant priuilegium, & ita videtur notare gl. j. eo. l. nec intra. Sed dic contra per l. 1. infra eo. l. si quis in archiatri. & in l. ista, sup. de excu. mu. l. maximarum. 2. respon. & inf. no. gl. inf. eo. l. medicos. in 1. gl. & inf. eo. l. intra. intelligūtur de illis qui ingrediuntur professionem non priuilegiatam in glo. 1. ibi princeps de legione. prima habetur mentio. infra de appel. præ. præto. l. fi. & ibi nota.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Doctor approbatus, ex causa potest reprobari. Idem in notario.*

Grammaticos. Casus. Approbatus ex cā poterit reprobari. Dy. vel sic doctor qui non legit vtiliter scolaribus potest reprobari. h.d. & facit l. sed reprobari. ff. de excu. tut. Bart. in tex. ibi grammaticos i. magistros grammaticæ. oratores. i. magistros rethoricæ. & idem de docētibus dialecticam, vt no Insti. de excu. tu. § item qui Romæ in gl. 1. ibi
restitui non posse. Sed hic versatur vtilitas publi
1 ca Decurio. Nota argumentum q notarius vel
quicunque in publico officio existens, si reperiatur insufficiens debet remoueri licet semel fuerit comprobatus. pro hoc ff. de decretis ab ord. fa. l. quod semel. & infra eo. l. reddantur. & ff. de excu. tu. l. sed reprobari. vnde circa hoc, dic quoniam aut ab initio erat insufficiens & tunc verū est quod dixi per l. alleg. Et hoc ideo propter publicam vtilitatem, licet secus in sñīa lata pro priuato, nisi fuerit appellatum. supra sententiam rescindi non po. l. 1. lata tamen in præiudiciū reipublicæ rescindi potest sine appellatione. ff. de re iudi. l. Imperatores. Sed si ab initio erat sufficiens: sed post factus est insufficiens, tūc aut culpa sua erat inhabilis & remouēdus infra de dig. l. iudices & de cohor. l. si quis ex grege. aut sine culpa factus est inhabilis, & tunc retinet honorem, licet deponat onus infra de ijs qui non impleuerunt. l. 2. infra de vetera. l. 1. in fi. Et si sit dignitas habens administrationem potest regi per substitutum & habebit stipendia sua j. de agen. in re. l. penul.

LEX III.

Poetæ. Casus. Versificatores qui sciunt bene componere versus, vt Ouidius, Virgilius, & similes nolūr immunitarē: h.d. An. Iac. Rebuffi, super Cod.

Et differt poeta a philosopho, quia ille habet excusationem munerum personalium non patrimonialium, vt sup. de mu. patri. l. professio, & dicitur poeta qa alios excedit, vt apud nos Vergilius. apud Græcos Omerus. instit. de iure natura. §. sed quotiens. Odof. in glo. 1. ibi. Vergilius. i. metrificatores vt Ouidius.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

1 *Docentes in primitiua scientia, Poetica, Aritmetica, Geometria, Musica, & similibus, an habeant immunitatem.*

Oratione. Casus. Qui docent artem numeri quæ est ars Aritmetica,
1 vel docent computum, quæ est ars Geometrica
a non habent immunitatem [a] hoc dicit An. in gl. fi. in prin. ibi Geometri qui sunt dic vt no. inf. de excu. arti. l. 2. in ea gl. ibi. l. a. §. fi. vel calculatores i. repetitores, quia calculant. i. repetũt quæ dicit iure. pro quo. s. de decurio. l. 1. cum gl. Odoffred. lex ista facit mentionem de oratione diui pij q̃ non habemus, in qua priuilegia & immunitates munerum personalium conceduntur professoribus liberalium artium forsan secundum quod dicitur de decurionib. s. l. 1. & j. co. l. medicos. & dicitur hic q sñia orationis prædictæ extenditur ad professores liberalium artium non autem ad calculatores. h. d. quasi dicat professores. i. magistri hñt priuilegium rõne professionis: nam calculatores. i. studentes qui calculant. i. docentur, scolares. n. rõne studij non hñt priuilegium vacationis personalium mu. sed rõne ætatis, vt supra qui æta. l. 1. & 2. hñt enim alia priuilegia rõne studij, vt C. ne fi. p patre. auth. habita. Et quæ sunt priuilegia professorum in liberalibus artibus: & in legibus dicitur. j. co. l. medicos. & l. vlt. inf. de professo. qui in vr. constan. l. 1. ff. de excus. tut. l. si duas. & l. sed & reprobari. vel dic secũdo professores liberalium artium hñt excusationẽ munerum personalium non calculatores q calculantur. i. repetunt, quæ dicit doctor. & p hoc est sup. de decre. l. 1. vbi dicit antistes. & sic repetitores excludit, vel dic tertio calculatores. i. geometriam docentes, qui propter calculationem certam non habent excusationem, vt ff. de excu. tu. l. Geometri. Sed alij docentes liberalia q professores sunt & legitime ordinati, vt inf. co. l. nostros. & l. si quis. & l. grammaticos, habent excusationem vt hic, vel dic qñ professores liberalium artium habent excusationem & grammatici, vt inf. co. l. grammaticos. sed non calculatores. i. illi qui docent pueris alphabetum, vt l. 2 § fi. ff. de vac. mu. Item quinto non habent excusationem calculatores. i. docentes computũ, & sic Aritmeticam, nec ẽt docentes Musicam, vel Astrologiam vel similia, vt & no. institu. de excu. tu. §. item qui Romæ. Item poetæ nullã hñt excusationem, vt sup. l. proxi. philosophi autem habent vacationem personalium non patrimonialium, vt s. de mu. patri. l. professio. vel similia, professores ergo, & medici, & alij qui sunt de numero inf. de stu lib. vrb. Ro. l. vnica ff. de excus. tu. l. si duas. §. minores. habent vacationem munerum, vt inf. l. medicos. Sed alij non nisi alia ratione inuenitur, vt sup. eo. l. 1. & dixi. sup. de mu. patri. l. 1. habent ẽt hi de quibus in l. ista dicitur vacationem hospitum suscipiendorum, vt inf. de metal. l. archiatros li. 12. Odoff. & Doc. Item est effectus, q de septem liberalibus artib. trium i. tres scientiæ, seu earum magistri habent priuilegium immunitatis. s. Grãmatica, Dialectica, & Rethorica. Sed quadrimi. i. quatuor artes. alij nõ habent immunitatẽ, vt est Geometria, Aritmetica, Astronomia & Musica. iuxta no. in d. §. itẽ Romæ. insti. de excu. tut. & propterea notanter dicitur hic studiorum professores.

ADDITIO.

a Non habent immunitatem. Adde Bal in auth habita. versi. & ideo dico l. fin sup. ne filios pro patre & notaui aliquid in apostil. ad istum. in l. 2. in princ. vbi dico quod scholaris, studens 2. b. c. vel in primitiua non gaudeat priuilegio scholarium.

LEX V.

Nec intra. Casus. Non sufficit esse de collegio medicorũ nisi specialiter immunitas sit concessa. h. d. Bart. vel intellige vt scripsi. sup. e. l. super gloss.

LEX VI.

SVMMARIVM.

1 *Medici sunt immunes a muneribus, & eos vexantes puniuntur.*

Doctores, an & quando teneantur ad collectas, & ad quas.

2 *Doctores pro debito personaliter capi non possunt, nec ad curiam duci, nec familia potest scrutari de armis.*

3 *Scholaris facilius efficitur peritus, si soluat salarium doctori.*

4 *Fiscus, ecclesia, & domus principis a quibusdam non excusantur.*

Sacerdos an possit recipere pecuniam pro missa celebranda.

1 Medicos. Casus. Medici & alij contenti sunt immunes a munerib⁹ rerũ & personarum: & eos vexantes punientur, & salaria sunt eis danda. h. d. Dy. Et no. hanc l. q doctores ll. & aliarum sciarum hñt immunita-
a tem [a] ẽt a munerib. patrimoniorũ, & sic nõ põt eis de iure imponi collecta. Item no. q non põt
b capi personaliter [b] vel duci ad curiã vel aliquo
2 modo vexari, & sic familia non dẽt eos scrutari de armis. vr tñ q hæc l. non vendicet sibi locum nisi in doctoribus actu legentibus, non in alijs. h. d. Bar. & no. gl. huius l. quia notabilis est. Bart. In text. ibi alios. i. Dialecticæ, & Rethoricæ. G. Ac. possident. idẽ si in ulco. ff. ad munici. l. qui ex vico. G. Ac. functione. i. tributorum solutione
3 Dyn. eos. supra numeratos. Dy. instituanr. Not. quod

ADDITIO.

a Habent immunitatem. Vide de hoc dicto quod notaui in apostil. ad istum in Lectores. num. 2. supra de exacto. tributo rũ libro.

b Non possunt capi personaliter. Adde Alex. in l. 3. ff. de fur. vbi ampliat in eius vxore, & liberis hoc dictum procedere.

ꝙ facilius efficitur bonus scolaris si soluat salarium doctori arg. ff. de adul. tut. l. cum in plures. §. in primis. de dona. l. acquilius. Dulius. Itē not. ꝙ prouocatur doctor ad melius legendum, & legendum, si habet salaria: quia labor nō debet esse sine mercede. vt sup. de aile. l. 1. in authē. de iudi. §. ne autem labor. An. In gloss. 3. ibi archiatros. primo facit l. hac lege. inf. eo. tit. in gl. 4. ibi patri subijt. nam cum in vno dat priuilegium, in alijs videtur denegare. ff. de iud. l. cum prætor. sup. de procu. l. maritus. Doc. Sed dico ꝙ de cæteris non vr̄ denegare per §. angariarum. inf. all. vbi dicit inter cætera, & ita vr̄ innuere ꝙ alia priuilegia patrimonialia habeat, sicut hic. In gl. 4. ibi pro hac opi. & hæc vera. quia hoc dicit, ꝙ ab omnibus muneribus excusetur. ff. de leg. 3. l. nihil. in princ. & l. quæsitum. §. id fortasse. & l. si cui lana. iunctis de auro & ar. le. l. 1. & l. pedicul. §. Labeo. vnde si diceret simpliciter muneribus comprehendent tantum personalia, vt erat in l. qui immunitatem. sup. de mu. pu. Item excusatur ab omni functione ēt publica: iuncto verbo, publicis. in eo. tex. vt hic, & inf. eo. l. fi. & tamen functio est tributum: & munus patrimoniale. supra de exac. tri. l. si & no. ff. de publica. l. 1. §. 2. & de anno. & tri. l. 4 & istam partem tenet gl. supra de excu. mu. in gl. rub. in fi. & inf. e. l. fi. & plenius. ff. de vac. mu. l. his omnibus §. angariarum. Nec ob. illa rō de hospitis receptione, cui non soluit gl. quia verum est de iure fforum, sed per l. istam omnia remittuntur, ac si singulariter essent enumerata. ff. de admi. tut. l. si duo. ff. de pig. l. & qui non debet. §. quod dicitur. de Deucio: nam specificatio magis prodest quam noceat argu. ff. si quis cau. l. sed & si quis. § quæsitum. & d. §. quod dr̄. & ext. de procu. c. qui ad agendum. li. 6. quod tamen intellige vt dixi sup. de excu. mu. in fi. gl.
4 rub. de Deucio. Sed qualiter excusantur, & non fiscus vel ecclesia, cum ecclesia non excusetur. ff. de mu. & ho. l. fi §. hmōi. cum ibi not. nec etiā domus principis. sup. de exac. tri. l. fi. & inf. de priui. domus au. l. absit. & ī. de iudi. l. 1. & non debet concedi minoribus, quod denegatur maiorib. sup. de decuriō. l. fi. §. pe. Sed non obstant, quia illi præstant tributum, qui non reperiuntur exempti. ff. de vac. mu. l. sunt munera. sed isti non reperiuntur plus priuilegiati q̄ princeps vel ecclesia, vt no. d. l. sunt munera. & sup. de excu. mu. in fin. gl. rub. iunctis no. sup. ex qui. mu. vel præsta. ne ll. se excus. l. 2. sup verbo, pertinent. quia grauaret respu. si totum patrimonium eorum esset excusatum: cum sit latum. ī. de priui. Do. Augu. l. 2. & l. absit. Item no. mirum si princeps sibiipsi imponat onus, vt det exemplū alijs vt animosius soluant, considerans ꝙ a boue maiore discat arare minor. vt sup. de iu. fisc. l. iustas. iuncta l. 2. sup. ex quib. mu. & quod in eis nō. doctoribus autem tale onus non imponat quia laborant pro repub. & per quorum sententiam imperium gubernatur. l. digna vox sup. de legi. & ff. de consti. prin. l. cum conditor. & ipsi pauperes existant authen. habita supra ne filius pro patre. princeps autem sit semper diues & soluēdo. ff. de fin. da. l. 2. cum no. ff. vt le. no. ca. l. 1. & dignius est subuenire pauperibus quam diuitibus, vt l. archiatri. infra cod. titu. In gl. 5 ibi. l. pe. Sed hoc non puto verum q̄a etiam priuati in propria causa non exhiberent inuiti. ff. de li. ho. exh. l. fi. §. fi. ff. de eo quod cer. loc. l. 1. ergo nec isti qui sunt priuilegiati. quod verum est nisi in certis casibus tangentibus munus publi. vt sup. de decurio. l. si ad magistratum & l. quid ignauiæ & ff. de mu. & ho. l. si quis magistratus erit. ergo in hoc priuilegium, vt non trahantur inuiti ad munus. Ioan. tenet primam. Cardi. in ead. gl. ibi non ad doctores sic ff. de auro & arg. leg. l. Plaucius. supra sine cen. vel reli. l. fi. Tu dic quod aut sunt destinati a republi. quod fieri potest & compelli possunt, vt legant vt inf. de stu. li. vr. ro. l. 1. circa me. & tunc a publico debent habere: quia nemo tenetur proprijs stipendijs militare. infra de ero. mili. anno. l. cum sæpe. ff. de testa. mi. l. 1. l. exeo & est tex. notabilis ff. de origin. iur. l. 2. §. post hunc Appius Claudius. ver. Gaius. & tunc nihil possunt a scolaribus petere. inf. eo. l. archiatri. Aut legunt per se & tunc si pauperes sunt possunt petere. ff. de operi. lib. l. suo victu. & l. nisi iuncta l. patronus. eo. tit. & ff. de tut. & ra. dist. l. 1. §. si pupillus & videtur expressum. ff. de orig. iur. l. 2. §. pen. Si fuerunt diuites, & tunc a sponte offerentibus possunt accipere, sed non debent ab inuito exigere vt in ꝫrio: cū ibi notatis. & sup. de operi. li. l. 1. nam hoc casu etiā philosophi poterunt accipere ff. de execu. tu. l. sed reprobari § pe. & d. l. 2. § pe. de orig. iu. ff. de vac. mu. l. in honoribus §. philosophi. & no. gl. ff. de actio. & obl. l. actio in personam. de Deucio. Et not. exemplum de magistris. c. pen. Sed an sacerdos posset recipere pecuniam pro missa celebranda, dic vt not. extra de præben. c. significatum. Rebuffi.

LEX VII.

SVMMARIVM.

1 *Legere vel docere prohibetur, qui non studuerit ad minus per quinquennium.*
2 *Doctorandus quomodo debet examinari, & a quot doctoribus approbari.*
3 *Magistri per episcopum ne, an per decuriones debeant institui.*
4 *Bonus qui semel fuit, nunc potest esse malus.*

Magistros. Casus, magistros & doctores, & alios ante excellere oportet moribus & facundia, & debent ad hoc
1 approbari Dy. In tex ibi non possum. alijs negocijs occupatus Odoff. quo casu ipse sufficeret p̄ omnib. supra de testa. l. enim repente, nisi prius
2 studuerit per quinquennium, [a] vt in procemio ff.orum. § quibus. temere, idest propria authoritate. infra qui milit. pos. l. 1. in prin. & de agen. in re. l. 1. in prin. de certo qualiter cum consilio doctorum fuit examinatus, & deinde dando licentiam docendi & proficiēdi mereatur, si esset magister vel doctor optimorum. i. doctorum habētiū peritiā illius sciæ in qua vult doctor vel magister

ADDITIO.

a Quinquennium hoc videtur intelligendū, de scolari theologiæ in c. 1. ext. de magist. vel de schola iuris ciuilis, vt no. in alle. proœ. ffortum §. quia solitum erat nam scholaris iuris canonici habet septennium. c. cum ex eo, vbi gl. ordi. de omnibus his de elec. lib 6

gister effici, vt C. de aduo. diuer. iudi. l. neminem Odoff. Et sic no. quod est recurrendum ad consilium commi qui habent illius artis peritiam, vt inf. de re mili. l. semel & ibi An. contentus. Not. ꝙ præsumitur bonũ quod agitur a bono, vt hic & inf. l. proxi. vel sic potest summari, non debet quis admitti ad docendum nisi prius fuerit approbatus & examinatus, & alia habuerit q̃ requiruntur in actu doctorandi. hoc no. ꝙ doctor dẽt præced re alios in morib. & ideo pp defectum morum posset licite reprobari Secundo not. ꝙ
2 doctor dẽt esse approbatus. Sed aduerte q̃a ad hanc approbationẽ requiritur p̃ntatio & iuram doctorum primo. l. nemini. s̃. de aduo. di. iudi. secundo examinatio & comprobatio doctorum
ꝛ vt hic: q̃a doctores de iure cõi debent esse septẽ vt l. si quis. Sed in hac ciuitate Parisiensi ex priuilegio summi Pontificis sufficiunt quatuor. Itẽ requiritur licentia, seu decretum superiorũ, vt hic dum dicit decretum curialium mereatur: vt extra de magistris. c. 1. & 2. in cle. requiritur ẽt ꝙ ei tradantur insignia doctoratus, & est hoc expressum extra de magistr. c. 2. in cle. & no. hanc l. ex qua vides oĩa quæ requiruntur ad hoc vt q̃s possit doctorari Bar. in gl 4 ibi comprobare. qđ est verum si in ciuitate sint tot, vel sufficiunt illi. qui sunt in auth de non alie. § quod autem a nobis ʒ de re mili l. semel. iuncti his quæ no. ff. de
3 ven. inspi l 1. §. obstetrices & mulier. in fi. huius. l. Quæritur nunquid magistri debent institui per epm in ciuitate? vr̃ per l istam, ꝙ immo per decuriones, vt ff. de decre. ab or. fa. l. 1. nisi forte cõstitueretur salarium ab ecclesia, aut vellet legere in Theologia. & istud credo verum. Item no. ꝙ vbi aliquis fuit doctor approbatus in morib. quod fieri debet vt hic nunquid si efficiatur doctor in alia scientia erunt iterum probandi mores. vr̃ ꝙ non ff. de manu. vindi. l. iusta. ff. de re mi
4 li. l. non omnes. § a barbaris. Sed dic cõtra, quia ille qui semel fuit bonus potest esse nunc malus. ff. de dam. infec. l qui bona. §. si quis stipulatus. & de excu. tut. l. spadonem. §. qui absolutus. & ff. de confir. tut. l in confirmando. & de tut. & cur. l. in dando. non ob. ꝙ semel fuit bonus: quia licet fuerit semel bonus in illo officio non sequitur ꝙ nunc sit bonus in alio. Iac. Rebuffi.

ADDITIO.

1 Septem Adde quod debent omnes circa approbationem illius concordare, ut in tam partium inicro aliquis dissrepare videatur secundum glo. Panorm. & Doctor. in c. non potest extra de re iudic. nisi esset eminentis literaturæ per l. si quis infra cod. titu.

LEX VIII.

Reddatur. Casus Qui indebitè ad magistratum ordinem se trãsfert patriæ suæ reddat. nisi a probatissimis fuerit approbatus Dy. vel sic vnusquisq; qui se gerit p doctore cum non fuerit examinatus & approbatus non excusatur a muneribus: secus si fuerit probatus h.d. No. qđ dixi in summario, & licet de eo loquatur qui assumit habitum doctorum philosophiæ cum idem vr̃ in qualibet alia sciẽtia ar. sup. eo. l. medicos. Immo plus qui se gerit pro doctore, cum non sit tenetur crimine falsi, vt ff. ad l. Cor. de Fal. l. eos. in fin. Itẽ no. ꝙ doctores debent hr̃e virtutem fortitudinis, & vim fortunæ patienter sufferre Bar. in tex. ibi reddatur. i. reducatur ad patriam, vt munera patriæ suæ suscipere compellatur. sup. de decurio. l. quidam ignauiæ. & l. quamuis. & l. alexandrinis. de Decio. non possit. i. allegare se non posse profitetur i. non curare de prospero vel aduerso. Odoff.

LEX IX.

SVMMARIVM.

1 *Medici tam pauperibus quam diuitibus seruire debent, & nullam promissionem ab infirmis possunt recipere.*
Idem de aduocatis lite pendente.

Archiatri. Casus. Ideo medicis salaria constituuntur, vt teneantur tam pauperibus quam diuitibus seruire Dy. vel sic medici qui salarium consequuntur ex publico ita paruis sicut magnis seruire tenentur: sed salarium ab infirmis non debent recipere,
1 nisi cum sanati fuerunt. h.d. Bar. Not. quod medici non debent recipere promissionem ab infirmis: & si receperint cassantur, vt ff de vari. & extraor. cog. l. medicus. Et sic aduocati non debent recipere promissionem a clientibus lite durante, vt l. quisquis sup. de postu. licitẽ tamen accipitur quod eis offertur. Ber. In tex. ibi malunt, propter opus misericordiæ in quo lucrum versatur in auth. de hære. & fal. §. si vero expressim G. Ac. periclitantes, idest infirmitate constituti. Dynus.

LEX X.

Siquis in archiatri. Casus. Non debet in locũ defuncti magistri alius subrogari, nisi fuerit approbatus, & licet subrogetur in numerum non subrogatur in gradum. h.d. Bar. Not. quod septẽ doctores debent approbare: de quo dixi. sup. eo. l. magistros Bar vel sic qui subrogatur in locum medici defuncti debet approbari a numero septem: nec habebit locum primi. Dy. In tex. ibi si quis sub. ex collegio medicorum, quia quandiu sunt in cætu idonei non debent eligi extranei. Et ibi meritis, non autem secundum receptiones in auth. de noua. §. ordinationem. primis. i. antiquioribus decurionibus, vel dic. i. medicis Odoffre. inueniri hoc est dicere ꝙ sicut vltimus venit ponatur vltimus in matricula aliis ante cum propositis. G. Ac. In gl. fi. ibi. l. 2. & infra de proxi. sa. scri. l. comperimus. in fi G. Ac.

LEX XI.

SVMMARIVM.

1 *Grammatici, & philosophi sunt immunes.*
2 *Iudex potest sibi vnum hospitium in castro retinere.*

Grammaticos. Casus. Magistri sciãrũ q fuerunt Palatini hñt ppetuã imunitatẽ ab oĩb. muneribus. ipsi & eorũ filij, & ꝯiuges. h.d. Bart. Lex ista dat imunitatẽ gramma-

grammaticis,& phylosophis maxime qui comi
tatum vel secundi gradus fuerunt adepti. Dyn.
1 In tex.ibi præter quasi dicat nihilominus habet
priuilegia per vrbes.i. per Imperatores cõcessa.
Dy.vel sic præter.j.vltra,& sic includit & nõ ex-
cludit.ff.de pig.ac.l.1.in fi.G. Ac.archiatros cu-
iuscunque professionis.ideo quia principiũ hu-
ius l.loquitur generaliter & subsequentia. ff. de
le. 1.l.si seruus plurium §.fi.G. Ac. militarunt. i.
officium medicorũ exercuerunt. Nam militat
in filijs catulus,vt no.de bon.pos ex testõ mili.l.
1.missionem honestã vel cãriam,& hoc a princi
pe.ff.de his qui.no.infa.l.2.ĩ.de decurio.l. si quis
2 decurio de offi.præsi.l.fi.Et ibi suscipiant: & sic
est ibi expressum,quia iudex potest retinere vnũ
hospitium in castro donec assizas teneat. nã isti
excusantur pp priuilegium cum sit munus patri
moniale. sup. de mu.patri. l. qui.est verum nisi
essent alia loca regia,vbi morari possent.sup. de
offi.rec.prouin. l.nulli.& dic vt ibi scripsi, & ibi
coniugibus.et post mortem maritorũ in vidui-
tate remanentibus,vt in authẽ.de nup. §.mater.
vbi non tñ permittimus.col.4 ĩ.de incol.l.fin.2.
respon.& j.de dig.l.mulieres.& de priuile.sco.l.
quotiens in princip. In gloss. 3. ibi. §. phyloso-
phis. Tu dic verius ꝙ ibi de phylosophantibus
in patria sua,hic in palatio principis vel ibi de
simplicib. phylosophis,hic de archiatris. G.Ac.
In gl.4.ibi Alexandrinis & biennium compleue
runt.j.de proxi.sac.scri.l.proximos.& de princi.
agen.in re.l.princeps.

De athletis.

Rubrica.

Dictum est supra de excus. mu.ciuiliũ
quibuscunq; concessa gra
tia virium, artium, & scientiæ,experiundarum
in re publica. Nunc videndum est de immunita
te concedenda gratia experiendarum viriũ cor
poralium in re publica,de Deucio.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Doctorandus quoties debet examinari.*
2 *Doctoratus doctoribus corruptis non habet priuileg. doctorum.*

Athletis. Casus.Qui pugnabant in collu
ctatione habebant immunita-
tem,si tria interuenerint. Primo ꝙ a tenera æta-
te fuerint in arte pugnãdi. secundo ꝙ habuerint
tres coronas victoriæ vnam ad minus in altera
Roma. tertio ꝙ obtinuerit aduersarijs incorru-
ptis Dy. Vel sic q tribus prælijs fuerit coronatus;
quorum vnum Romæ fuerit excusatur a mune
ribus.h.d. Et ad euidentiam præmitte,ꝙ consue
tudo erat,& adhuc est, qñ fiunt torneamẽta vel
hastiludia & similia ꝙ ei,q se melius se habebat
imponebatur in signum victoriæ aliquid super
caput.dicit ergo hic ꝙ si quis ter fuerit corona-
1 tus iuste non prece dẽt hrẽ immunitatem. Et sic
no.ꝙ qui ter bñ se habuit in aliquo exercitu seu
actu bonus præsumitur quod facit ad multa. Et
ex hoc est inuenta cõsuetudo ꝙ scolaris ter exa-
a minaretur. [a] primo a suo doctore pñtante, a pri
uato examine, tertio in publico examine: facit
quod dixi ĩ tit.1.l.magistros.Bart.item not.ex l.
ista ꝙ licet gladiatores sint sublati, vt inf.de gla-
dia.l.1 t.l.1.non tñ athletæ,nam hæc fit principe
approbante & sine mercede: sed gratia bonorũ
& virtutis experiundæ.In tex.ibi corruptis Not.
2 ex l.ista ꝙ doctor, qui promouetur ab alijs do-
b ctoribus corruptis non habeat priuilegium.[b] nã
qui vincit aduersarijs corruptis, non vr vincere
ĩ.de pe.iudi.qui ma.iu.l.1.& ĩ.de transac.l.cum
ea & est expresse in simili in authent.quo modo
oportet epi.§.& hanc j.de pisto.l.vnic.l.11.redẽ
pris.i.quia nõ dederunt alij vt paterenẽ se vinci
Dy.in gl.2.ibi quod est no. ꝓ hoc est in procem.
insti.circa med.& de iusti.& iur.§.his.j. de stu.li.
vr.ro.l.vnic.li.11.quare &c.ff.de ædi.edic.l.præ-
cipiunt.& no.in l.Gallus.in prin.O.de off.& quod
no.in auth.de mona §.pe.in glo 4.ibi honorum
gratia,& est subaudi.l. septicia.

ADDITIONES.

1 Scolaris ter examinaretur, & approbaretur de prima exa-
minatione no in l.nemini.sup de aduo.diuer iudi.de secũdo
s.priuato examine quod fit per septem doctores ad minus
no.in l.si quis sup.de profes.& medi.per Abb.plenius in cap.
proposuisti ext.de proba & Card in cle. 2 q. 2.de magist. &
debent oẽs esse concordes,nec sufficit maior pars vt no. Pa-
nor.c non põt de re iudi & notaui in apostil. ad istũ in l.ma
gistros nu.2.in ver.examinatio, & approbatio Doctorum.su
pra proxi.ci. & tertio decretum seu licentia superioris puta
episcopi vel cancellarij arg.alle.l.magistros.& no. in cle.2.de
magist.aduerte,tamen quia si illius scientia sit notabilis non
debet examinari vel saltem leuius ut no gl.& Cardi. in cle.1.
§ 2. de iureiur.

b [b] Non habeat priuilegium. Adde quod nec dicitur Doctor.
no.Bar.in l.athletæ ff.de excu.tut.

De his qui non impletis stipendijs sacramento soluti sunt.

Rubrica.

Dictum est Sup. de quibusdam excusa
tionib. in spẽ,verum quia
qñq; milites non expletis stipendijs ab exercitu
remittuntur,& qñq; honestè & hñt excusationẽ
personalium munerum,qñque inhonestè, & nõ
excusantur,qd mirũ & qualiter sit hoc est intelli
gendum,volens dicere ponitur rubr. de his &c.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Infamia repellit ab honoribus,& non ab oneribus.*

Ignominie. Casus. Qui ignominiose
mittuntur a militia ab ho
noribus repelluntur:sed ciuilibus munerib. sunt
astricti. Dyn. vel sic infamia remouet quem ab
honoribus non a munerib.h.d.Bar.

LEX II.

Cum ob. Casus. Qui propter securitatẽ
missus est a militia honesta a

muneribus & honoribus habet vacationem: nõ tamen habet priuilegia alijs concessa, qui pro finito tempore militauerint Dy. vel sic cautariè misus ante finem militiæ consequitur immunitatem a muneribus, non priuilegia veteranorũ. h.d. Bart. In text. ibi vacationem. i. temporalem Dy. In gl. 2 ibi. 60. annis iunge nota. in l. hæreditatum. ff. ad l. Fal. & in procemio 6. lib. per Ioan. And. & per Cy sup. de iur. deli. l. si infami. & qui testa. fac. pos. l. senium. per Cy. & not. in feud. de pa. tenen. & iu. fir. §. item sacramenta.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Veterani an & quando a muneribus excusentur.*

2 *Et an excusentur a patrimonialibus ordinarijs, nu. 1.*

1 Veteranis. Casus. Veterani a munerib. & honoribus excusant si honestam vel cãriam habent missionẽ Dy. i. si 20. annis militauerunt; vñ hoc iure cõi sibi cõcedit, quare superfluo petit a principe sibi concedi de Barulo. In tex. ibi fragilitate. nam de iure sibi cõceditur sine impetratione aliqua Dyn. Duobus modis legitur hæc l. Primo sic dicit priuilegia veteranorum consequit qui 20. annis militauerit in legione vel vexillatione, secus in cohorte, vt l. 1. §. exercitium. & ibi not. ff. de infa. sed hæc lec. non placet cum legio in se cohortem contineat. Vel pone casum secundum aliam lect. sm quam. h. d. qui 20. annis militauerit in legione vel vexillatione priuilegia veteranorum cõsequitur. Et ideo qui in cohorte militauerit nõ ha
2 bet hoc a principe impetrare. h. d. Bar. in gl. 2. ibi non patrimonialiũ qđ est verum de illis q̃ sunt ordinaria. nam si talibus non excusantur, vt in l. in muneribus hic alle. & ff. de priuil. vetera. l. pe. Sed ab extraordinarijs patrimonialib. excusant vt no. s. de re mili. l. 2. & ff. de mu. & hon. l. si §. pe. in gl. fi. ibi. l. 1. hanc Dyn. Ant. & Odoff. & Ber. de Deucio. per d. l. sed & milites. §. veteranus.

Quibus muneribus excusentur qui post impletã milit. vel aduoc. per prouin. suis commo. vacan. commoran. & de priuil. eorum, & de conduc. vectig. fisci.

Rubrica.

Supra tit. proxi. & in quibusdam alijs dictũ est de excu. mu. verum quia veterani & missi a militia, & ab aduocatione post impletam militiam vel aduocationem habent priuilegia ẽt suis commodis commorantes, vt supra tit. proxi. i. vlti. q̃ sunt illa priuilegia hæc rubrica dicit se dicturam non tamen in nigro aliquid dr vt dicit gl. verum quia conductores vectigaliũ habent immunitatem post speciales tractatus ponit istum titulum de conduc. vel &c. Odoffr.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Conductores vectigalium prohibentur ab honoribus, & muneribus, & ibid. ratio.*

2 *Conductores publicorum vectigalium a conductore fisci, an videantur a fisco conduxisse.*

3 *Fiscus quando possit, & qua actione conuenire debitorẽ sui debitoris. & num. 4.*

Non alios Casus. Conducentes vectigalia publica a fisco vacationẽ habent ciuilium munerum nõ qui ab eis cõductoribus conducunt. h. d. Dy. Not. q̃ cõductores vectigalium prohibentur ab honoribus & muneribus vt melius possint satisfacere fisco. Et ex
1 hoc sumitur arg. Pone nobilis aliquis hẽt seruitutẽ percipiendi annuã pensionẽ in bastidia aliqua regis, procurator regius intentat vtilem negatoriam ꝯ istum nobilem petens dictos hoĩes declarari esse immunes. quæritur nunqd possit hoc facere? vr q̃ sic per rõnem huius l. & facit in auth. vt iudi. sine quoquo suffr. §. cogitatio. & ff. de iu. immu. l. semp. §. cõductores. Sed dico qui aut procurator dicit pensionẽ pertinere ad regẽ & põt se opponere vt nõ soluant illam nobili, aut non dicit pertinere, & tunc non põt se opponere. nam primo casu contendit de iure ad se ptinẽte, alias non põt se interponere nisi de iure ad se pertinente ff. de lib. exhi. l fi. & ꝫ. de li. cã. l. principaliter. la 2. & pro hoc fiscus non dẽt se interponere in ꝯctib. priuatorum. ꝫ ne fis. rẽ. l. 1. & 2. & ita no. gl. ext. de præscr. c. auditis. & ibi per Inn. no. Nec l. ob. qđ dr q̃ interest fisci &c. nam verum est & ideo interest sua ne ꝯ iustitiam opprimant: sed si ipsi velint se obligare alteri põt. nec ob. §. conductores. quia loquitur in illis qui erant primo obligati fisco, & deinde volebant alia negotia administrare. vnde ne ideo paret ꝑiudicium fisco vel reipu. prohibentur attendere ad aliam obligationem: hic non erat illud periculum. Item ibi non erant idonei ad vtrunque exsoluẽdum hic sic, & q̃ nisi sint idonei possint se alteri obligare, probatur. s. de crimine stellio. l. 1. iuncta l. ff. de pig. ac. l. si quis in pignore. in fi.
2 Item no. ex l. ista in secundo dicto q̃ ille q cõducit a conductore fisci non vr conduxisse a fisco, nec hẽt idem priuilegium qđ conductor. vñ facit arg. pro arrendatoribus bailliuiarum q postmodum particulariter arrendant alijs membra bailliuiæ; nunquid põt isti secund. conductores conueniri tanq̃ pro debito fiscali, qa priuilegiũ tale transit ꝯ quemlibet successorẽ. ff. de mino. l. in causæ. la 1. cum l. fi. Item quia trãsit semper cum onere suo. s. de impo. lucra descript. l. 1. §. res. & ff. de ꝯh emp. l. si quis sub hoc pacto. Item sicut primus cõductor possidet dño ita & secũdus. ff. de acq. pos. l. qui vniuersas §. fi. & quẽadmo. ser. amit. l. Pomp. & pro hoc. ff. de admi. re. l. 2. §. frumentarie. Sed dico ꝯ arg. huius l. quia cõductor conductoris fiscalis nõ est conductor fisci, vt hic cum ẽt nihil ꝯxit cum fisco, & ꝑ hoc ff. loca. & cõducti. l. qui fideiussor. vñ priuilegiũ obligationis fiscalis non transit ꝯ singularẽ successorẽ. ff. de admi. tut. l. si ex plurib qđ credo verum nisi in casu vbi primus conductor esset nõ soluendo & cõpelleret sed ad soluendũ officio iudicis si esset confessus, alias non vt s. qñ fis. vel priua. debi. debito. l. 3. & ibi gl. & posset ẽt fiscus hypothecaria persequi fructus pceptos ꝑtextu illius conductionis. non ob. prima rõ, qa verũ est vbi est bñficiũ afficiens rem ipsam, hic aũt agebat actione psonali ex ꝯducto. & id ẽt verũ est in subsidiũ, alias nõ vt hic: qa erat mere personalis actio.

actio. Ber. Itē nō ob. quod dr̄, ꝙ tñ sit cū onere, &c. verū si est inhæret rei: sed hic loquit de priuilegio quod descendit ex actione personali qa
3 obliga. non sequitur fundum. Non ob. §. frumētariæ. quia illi ibi erant non soluendo, & debitor
a debitoris^a. ff. de iure fisc. l. 3. §. multa. vel ibi loqtur qñ erāt obligati ex eadem causa vt ibi dicit. Et intelligo de pecunia, destinata ad cōparatio nem frumenti vt exigat frumentum, hic autem primus non locauerat secundo nomine fisci sed proprio nomine. Non ob. quod vltimo dicitur ꝙ posset nomine domini secundus possessor: qa verum ideo quia possessio concernit rem secus in personali actione, vt dixi quæ non respicit rē sed personam. de quo supra de conue. fisc. debi
4 to. l. pen. in text. ibi non alios contra istum, text. videtur. ff. de admi. re. ad ci. perti. l. 2. §. frumentariæ. So. dico, ꝙ ibi primus erat non soluendo iō agitur ꝯ̄ fin tanq̄ contra detentatorem rerū. Itē secūdi fuerūt ꝓfessi se debere tñ ex rebus fiscalib. ideo ex officio proceditur ꝯ̄ ipsos ff. de iur. fisc. l. 3. §. multa. Item quia: serui erant debitores ex eadem causa. quia nomine reipu. contraxit cum eo non nomine proprio. Et ibi ius est. Et ratio quia in primo casu nedum conducunt iure fisca li, imo iure reipub. ideo tanquam conductores reipub. non tenentur ff. de mu. & ho. l. rescripto. §. debitores. in secundo iure priuati. quare secus G. Ac. In glo. 1. ibi l. conductor. alias sumitur infra de fru. vt. constan. l. 1. & 2. In glo. 2. ibi qui petant tu. l. fi. hoc non credo verum cum adequata sint patrimonia fisci & imperatoris: supra de quadri. præscrip. l. bene a Zenone. Sed dic ꝙ vbi coloni. erant temporales non excusantur sic. §. coloni si vero erāt perpetui excusantur sic. §. coloni. ita not. d. l. fi. idem in conductoribus. vt hic Ber. de Deucio. In gl. fi. ibi haud. pro non. Nota. hunc tex. cum glo. vbi sumitur haud pro non. & tunc debet esse cum aspiratione de quo legitur ff. de solut. l. 1. super verbo controuersia in gloss. Barto.

ADDITIO.

a Debitor debitoris. Adde hoc esse verum facta prius discussione principalis vt no. Bar. & Bal. in l. non prius supra quādo fiscus vel priua. quod est verum etiam si est creditur ex delicto vt ibi plene per Bald. & in fi. limitat hoc esse verum pro ea tamen parte qua principalis non est soluendo. Nec omitto vnū sin. ꝙ fiscus nō pōt agere cōtra debitores debitoris sui ex scriptura facta manu propria debitoris fisci vt no. Bar. in l. hi qui per illum tex. supra de conue. fisci debitoribus isto libr. & l. exceptionē supra de proba. Et qua act agat hoc casu no. Barto. in l. non intelliguntur. §. multa ff. de iure fisci & in l. 3. supra quando fiscus vel priua.

De libertinis.

Rubrica.

In glo. Rubr. Et dic quod dictum est supra de ingenuis: quia onera munera & honores suscipere debēt & qui excusātur & qui non. Sed quia dubitabatur quid iuris de Libertinis ideo ponit rubricam de libertinis. Odoff.

LEX PRIMA.

Conditio. Casus. Libertini non excusantur a ciuilibus muneribus Dyn. In glo. 1. ibi conuenienti hoc est verum cū vocatur ad munus publ. vtroque iure si ad mun^s tantum auctoritate publica, aut vocatur ad tu telam filij patroni & non habet excusationem ff. de excu. tu. l. Libertini in prin. nisi fuerit suis nū mis empti. vt d. l. Si autem ad tutelam aliorum si impetrauerit ius annulorum aureorum habet excusationem a tutela liberrinorū, sed ingenuorum non. ff. de excu. tu. l. cum oratione. nec est contra ius auctenticorum. quia illud fuit introductū ad augmentum iuris. ff. ergo debet illud diminuere ff. de condi. & demon. l. cum tale. §. fi. Si non inpetrauit non excusatur ff. de excu. tutor. l. libertus. Card. de Ocio.

De infamibus.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Infames ab honoribus & dignitate arcentur: nō autem ab oneribus realibus & personalibus.*
2 *Infamia iuris qua repellit a testimonio non autē ab arbitrio. & qua munera possit subire ibid.*
3 *Nobilis quomodo ex delicto desinit esse nobilis, & quoad quid.*

1 a Infames. Casus. Infames ab honorib. & dignitate^a arcenī non ab oneribus seu muneribus realibus & psonalibus Bar. & Dy. In tex. ibi qui scilicet honores. In text. ibi indictiouibus idest ordinarijs tributorū præstationibus. Dyn. in glo. 1. ibi. l. Iul. Sed illud magis videtur esse munus quam honor. ideo non dēt
2 excusari. ff. ad exhi. l. 3. §. exhibere infra de naufra. l. 3. Sed dic. ꝙ habet honorem annexum quia ad eius fidem recurritur secundum quod iudi. supra de fideiul. l. fi. ideo repellitur. ff de interdi. & rele.
2 l. relegatorum. §. fi. de Deucio. In ea. gl. ibi pedi^s Sed quæ est rō quōd infamia iuris repellat quē a testimonio. ff. de testib. l. 3. §. Iulianus. tamen non repellit ab officio arbitrij. vt l. pedius. alle. dico quod arbiter ex consensu partium. ff. de arbi. l. diē proferre. §. stari. & l. non distinguem^s. §. de officio & ideo sic partes videntur arbitrium approbasse, sed testimoniū redderetur in inuitū sicut iudicium argu. ff. de verborum obligationibus. l. inter stipulantem. §. 1. Et ita crederem ꝙ testis adhibitus in instrumento contractus testamēti si nemo eum repellat licere esset infamis, ꝙ non

ADDITIO.

a Ab honoribus & dignitate. Adde hoc intelligendum de infamia non repellit a dignitatibus nisi dicatur in sententia ita not. Bal. in l. 1. col. 10. supra de here. insti. Guil. de Cung. in l. cunctos populos num. 4. & quod ibi notaui in apostil. ad eū in ver. si. a dignitate. supra de sum. trini. Panor. in c. super eo. nu. 2. & ibi etiam notaui in apostil. ad ipsum in ver. impedit ex. de elect. eundem c. inter dilectos. nu. 12. & quod ibi notaui in apostil. ad ipsum post And. Barba. in versic. perdit dignitatem extra de excel. præla. infamia autem iuris ipso iure quē a dignitate Arcet. & a iam quæsita remouet vt ibi proxi. alleg. Barto. & iste in l. infamia. supra de decur. isto libro & l. 2. §. simile ff. de infami. & Ludo. Roma. sing. 534. incip. fuit a me quæsitum.

a ꝙ non vicietur contractus,[a] vel testamentum ex ratione, quam dixi, quia contractus sunt voluntarij, & ita testis nũquam repellitur nisi pars opponat. ff. de testi. l. r. iuncta auth. si testis. s. de testi. Ber. Circa istam l. qñ infamis possit gerere munus distingue: quia si infamia impediat ipsũ minus posse morari in loco, i quo indicitur munus tunc non potest gerere. ff. de excu. tu. l. sed & milites. § sedignominia. Si autẽ infamia nõ pster sibi tale impedimentum, tunc munus publ. auctoritate tñ põt gerere, vt in §. equissimũ. alle. in gl. ad quod insti. de excep §. fi. Si aũt sit munus pu. auctoritate & vtilitate tunc si hẽt honorem annexum non põt gerere vt hic primo rñso. vt ff. d interdic. & releg. l. relegatorũ. §. fi. Si aũr nõ hẽt immixtũ, tunc si pstat in labore personæ tũc hẽt subire, vt hic secundo rñso. & si constat nie re in aptitudine animi, vt est ferre testimonium non hẽt subire infamis duplici rõne: qa legum actus sunt infamibus interdicti vt extra de testi. c. licet ex quadã. & qa ferre testimoniũ est digni tas 23. q. 5. c præcepis. & dignitas infamib. denegatur. ergo, & c.) de dig. l. 2. ad quod. ff. ad l. Iul. re. pe. l. ea. §. 1. & l. alle. in glo. Per hanc l. dico, ꝙ

3 licet sit aliquis cõdemnatus de falso, propter qđ desinit esse nobilis ex aliqua l. vel statuto adhuc remanet nobilis quantum ad maioritatem pœnarum & ad eam quilibet nobilis magis gra uatur, quam plebei ex forma statuti vel iuris, de quo dixi in l. 1. infra de dignita. Bar.

ADDITIO.

a Quod non vicietur contractus. Adde ꝙ talis testis ex quo fuit in instromento descriptus, vt testis adminiculatur instrumento hoc probatur in cap. ex literis secundum lect. do. An. ibi extra de fide instru. pro quo est tex. celebris in l. si quis ex argentarijs. § 1 ff. de eden quem ad hoc alleg Bal. in c. 1. §. finaurem in ti. de contro. inuest. in vsi. feu. de quo vide Anto. Corse. in suis sing in ver. testis. ver. 11. inci. licet pater qui est coniunctus.

De reis postulatis.

Rubrica.

Quia videbatur reos postulatos criminis interim ad honores, & munera vocari non debere. & sic quodammodo excusationem habere iõ post tractatum de excu. mun. ponitur de reis postulatis. Odoff.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Accusatus de crimine ante purgationem non admittitur ad honores.*

2 *Delatus an ad honores admittatur.*

1 Reos criminis. Casus. Accusati de crimine ad honores non vocantur antequam se purgauerint Dy. vel sic pendente processu criminali nõ põt quis ad honores vocari. h. d. de quo dixi in l. reus. ff. de mu. & ho. Bar. de quo habetur extra de accu. ca. omnipotẽs. & per Inno. e. ti. c. accedens. & plenius per eundem de symo. c. accusatio. c. fi. de secu. ro. In gl. 3. ibi retinet. Idem in administratore: si tñ accusetur de cõmisso extra accusationem, alias secus sic concor. ff. de solu. l. quamuis. cum l. quod si forte. §. 1. & infra eodem titul. & §. si quid aũt. insti. de susp. tut. Ber. in ea. gl. ibi in testimoniũ quod credo veiũ nisi tale sit delictum, quod non posset probari, alias nisi per accusatores, vt puta: quia in arresto officialis est commissum delictum: nam tunc accusati capitaliter possent ferre testimonium ar. sup. de re pub. l. consensu. §. sup plagiarijs. in auth. de mona. §. dormire. Ber. Item intelligo in cã criminali, quia in ea probationes luce, & c. vt supra de prob. l. fi. secus forte in ciuili. ff. de testi. l. 3. §. lege Iul. Quæro

2 nunquid requiratur ꝙ sit lis antequam dicatur reus. & vr ꝙ sic arg. ff. rem ra. l. amplius hic & in authen. de litigio. § si vero initium. & facit sup. de adul. l. adulterium. Sed dico ꝙ per solam citationem dr̃ reus postulatus. nam a citatione incipit iudicium, vt supra de asser. tol. l. t. & infra de re. mili. l. tam collatores §. qui. & insti. de pe. tẽ. liti. § fi. item reus delatus non potest eligi ad honorem. ff. de mun & ho. l. reus. Sed ante litem contest. dicitur delatus. ff. de iur. fisc. l. deferre §. si communem. & de verb. sig l. iudicasse. Nec obst. contrarium, quia verum est, ꝙ non incipit, nisi lite contest. quantum ad hoc, ꝙ dicatur lis proprie, & intantum tunc incipit, ꝙ non potest postmodum recedere nisi lite finita: sed delatio ante incipit, quæ sufficit ad hoc, ꝙ repellatur ab honore.

De his qui in exilium dati, vel ab ordine moti sunt.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Remotus ab officio vel ordine ad tempus, post tempus non est infamis.*

1 Quibus post. Casus. Remotus ab officio vel ordine ad tempus non est infamis. Dy. in tex. ibi prorogauit, & ideo potest aduocare, & suo ordini superesse Odoff. Et ibi infamia. idcoq; non prohibentur adipisci nouos honores, & multo minus antiquos. Dyn.

LEX II.

Ad tempus. Casus. Ad tempus exulatus reuersus primam dignitatem recuperat, nouam non assumit nisi post tantum tempus quãtum fuerit absens. Dy. in tex ibi recipit. si tñ locus vacet. ff. de tu. l. 2. in prin. alias tenetur expectare, quod vacet vt ibi. Dy. & ibi abstinuerit post reuersionem. Dy. per fugam. idest exilium. Dy.

De filijsfa. & quemadmodum pater teneatur pro eis.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Pater præsens an & qñ habeatur pro consentiente, & obligetur, & quando taciturnitas habeatur pro consensu, & num. 2.*

Par-

Patrem. Casus Qui consentit decurionatui filij emancipati non obligatur, secus si ille erat in potestate,& ille videtur 3l fentire qui non dissentit.h.d. Bar.in tex.ibi ad de
1 curionatum sub.ad quem nominantur. Dy.in gl. si.super verb.consentire ibi l.si filius.Circa hoc distingue qa aut est munus priuatum & auctoritate & tunc habet locum quod hic dr, quia vi-
a detur consentire si sit præsens a vt hic & ii.ad mu. nicip.l.2 in princip.aut priuatum vtilitate, sed publicum auctoritate vt in tutela, & tunc aut imponebatur tutela per testatorem, & tunc pater præsens non videtur consentire. ff. de administra.tuto.l.Lucius.la 1.ibi Bar.Si autem imponebatur per iudicem tunc videtur consentire l.pr.ff.de tute.& ibi l.si filius. Eresl ro quia magis obligat patrem factum iudicis, quam testatoris nam pater tenetur ad instar fideiuss.ff.de munici. l.2.§.pen.sed de fideiussore qui fuit præsens & passus est nomen suum scribi tenetur licet taceat ergo & pater.ff.de fideius.l.cum ostendimus in fine secus in testatoria tutela quia obligatur pater qa non habet locum fideiussio in tali tutela.Insti.de satisda.tut.§.1.Si autem sit priuatum auctoritate & vtilitate, & tunc habet locum. §. inuitus. In
2 glo.1.ibi in officio constitutus. Sed qualiter ille teneatur dic vt not.supra de decurio l.1.glo.2.in fi.In e.glo.ibi filius.§.inuitus.dic hic esse speciale fauore reipu. vt tacens habeatur pro consen-
b tiente,b sicut est alias fauore pupilli.ff.de fideius. tut l.4 §.fin & vide quod nota.in contrar.& per Dy.in c.qui tacet.& per Cy C.ad Velley. l.si fine. & de procu.l.inuitus & per Bart ff.solu.matrim. l.quæ dotis.& no.in l.q vas. §. vetare. ff.de fur.& de pig.ac.l.Gaius.& de pig.l.fideiussor.§.pater.

ADDITIONES.

a Si sit præsens. Adde hoc esse speciale fauore reip.vt infra dici tur alias enim præsens præsentia non habetur pro cōsensu ni si expresse consentiat vt not. Bal.in l.si § necessitate col.pen. ver.quæro an sufficiat præsentia supra de bon.quæ liber.

b Pro consentiente. Addē Bar in l.si seruus & ff.de dona.inter vi.& vxo.Panor.in c.venerabilem num. 20. & ibi notaui in apostil ad ipsum ver.consentiat extra qui filij sint legi. Gem. in c.si postqu.1 & ibi etiam notaui in apostil.ad eum in ver. taciturnitas de consef.li.3.Roma. sing.suo 485 inci.inferiore principe Anto. Cor.sing.suo 379.in ver.taciturnitas.& Anchar.consi.325.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 Appellatio quādo alter potest succurri,vt aliquid operetur,habetur pro consensu,& in fi.commen.& nu. 1.

Cum appellasse. Casus. Appellare a nominatione facta de filio & nō prosequi est ɔsentire.h.d.Bar. In text.ibi dicas.Ex eo,ꝗ filius fuit electus ad officium & postea nō fuisti persecutus appellationem & filius gessit & sic teneris tu pater. Odoffr.
1 quæro quæ fuit hæc ratio dubitandi:dico ꝗ ista, quia illud quod de sui natura ordinatur ad vnū effectum non debet operari cōtrarium. ff.de cō di.& demon.l.cum tale.§.fi.& de situ inffituc l.si mancipia.in prin. Sed appellatio ordinat de sui natura ad infringendum id propter quod appellatur.ff.de mi.l.preditur & ad terg.l.1.§.fin.nā qui non appellat tacite videtur sententiam approbare.ergo qui appellat videtur per dissentium sē tentiam suspendisse.supra si sæpius.in inte.l.1. su pra de postu.l.1.& de appel.l.lij, qui ad ciuilia.& pro hoc.ff.de annu.leg.l. legata inutiliter.Sed di co, ꝗ per appellationem nō videtur approbare sententiam qui appellat,sine nominatione aliquā appellat:immo videtur eam suspendere vt dixi. Sed videtur vel e pertinere ad se negocium pro
2 pter quod appellat vt hic. Et sic vbi actus de sui natura tenebat ipso iure videt agnoscere illa ꝗ in præteritum acta sunt, fuisse acta nomine suo; nō autem approbare actum illum sed ad ipsum velle pertinere illa quæ acta sunt ff rem ratha.l.3 §.filius.Si autem actus de sui natura ipso iure nō tenebat,per appellationem non confirmaretur ff.de appell.l.si constat.& l.si expressim. In gl.fi. ibi de postu.l.1.vbi si non appellat videtur sine consentire:sed appellando non,cuius contrariū hic dicitur. Sed dic ꝗ ibi appellabat a sniā ꝗ eā lata quæ tenebat contra quam non habet reme dium nisi appellationis.: & ideo appellando nō videtur consentire, sed cōtradicere ar. supra de appel. l. cines. & l. 11 qui.hic autem appellabat a sententia lata super munere filio ini ncto cōtra. quam pater etiam non appellando habebat suffi ciens remedium,scilicet tantū protestando seu cōtradicēdo vt hic & infra. l.fi. & ideo suo nomine appellando cōsentire videtur nominatio ni d filio factæ vt dicto §.salsus cum aliud appel latio operari non posset. ff. de pac.l.Labeo. & l.postquam.cum ibi not.Ber.

LEX III.

Si hi qui. Casus. Filius in potestate cū patre ad idem munus vocari non debet;secus si sit emancipatus. hoc dicit Barto. In text. ibi constituti sunt alias non liberarentur cum incidissent in eum casum a quo negocium incipere posset.ff de lega.3.l.1.§. 1.G. Ac. Et videatur , nam si pater & filius in potatestate existens hēat bona indiuisa vna æstimatione debēt æstimari, & de vno patrimonio collecta indici. sic iura hic in glos.alle.& ff. de exac.trib.l.diuus. cum l.se.Odoffr.Cūctatione.idest sine mora vel. dubitatione vel ɔditione. Dy.debebis. f. ut ipses prouinciæ in admistratione muneris delati. Dy. In gl. 1. ibi patrimonii,quod est verū prout con cernit patrimonium: sed sic non accipitur hic. quia tunc pater non excusaretur propter filium nec econtra supra de mu.non conti.l.1.cum ibi not.Sed hic accipitur ,ut est munus personale quia fit cum labore personæ & tunc excusatur pater per filiū & econtra vt d.l.1. & hic. de Deu. Sed dic gl.veram , ꝗ etiā possit intelligi hæc l.in patrimonialibus.non ꝗ patrimonium filij excu setur propter patrimonium patris nec contra. Sed de vtroq; patrimonio sit vna æstimatio , & vna collecta vt ietipsi sup tex. qd intelligo verū quando bona patris & filij erant de eadem con tributione.alias secus vt infra.tit.a.l.1.& eū not. supra de mu.& ho.nō conti.l.1.& maxime cum fructus filij in potestate constituti pertineant ad patrem per l.cum oportet.§.de bo qli.& sic pa tri sunt indicenda hæc onera. ff.de vsufr.l si pen dentes. §. si quis cloacarij. de vsufr. le.l. quæro, & de impen.in re,do.fac.l.neque concordat.

LEX

LEX IIII.

Sine periculo. Casus. Pater non tenetur pro filio curatore creato: sed si eum nominauit tenetur. h.d. Bar. In tex. ibi tuo. scilicet patris. quia expresse contradicebas. In fin. tex. ibi obligabitur sub. in subsidium primo excusso filio. supra de conuen. fisc. debi. l. quoniam augurio. ad quod faciunt not. supra l. i. de Deucio. & Odoff. In gl. i. ibi vel furioso. quod intellige, vt scripsi, supra de execu. mu. in rub. in e. gl. ibi cum eodem no. in l. filios infra alleg.

De periculo successorum parentis.

Rubrica.

Supra ti. proxi. dictum est de filijsfam. & quemadmodum pater pro his teneatur, sed quia quandoque accidit, quod pater qui tenetur pro filio officium suscipiente decedit alio hærede relicto, quam filio & an ille hæres possit conueniri dubitatum fuit, quasi ex maleficio pater teneretur, sic quod hæres non teneatur, Sed quia tenentur ex contractu, de hoc volēs dicere ponit rubricam de periculo, &c. Odoff.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Si filius studebat de voluntate patris, an eo mortuo alij filij teneantur ad expensas factas. Et an teneantur etiam ad faciendas. nu. 2.*

3 *Dotare an teneantur, & quando frater sororem. Et frater in plus non tenetur fratri, quam pater filio emācipato*

4 *Expensa doctoratus & nuptiales an fieri debeant de communibus bonis. & quid de expen. factis per patrem in emendo officio vel beneficio pro filio, an computentur in legitimam.*

5 *Militia an vendi possit, & ad hæredem transmitti.*

1 Si de proprio. Casus. Onus dignitatis quæsitæ per patrem trāsit ad filios. h.d. Bar. argu. est in lfa ista, quod si filius voluntate pr̄is & mādato fuit ad studiū, quod licet pr̄ postea decedat tenebunt oēs hr̄des pr̄is ad expensas factas p filiū in studio. arg. ff. de mu. & ho. l. 3. §. fi. & arg. §. idē scribit. & l. si tutū in gl. alleg. Dubius. In tex. ibi repromisit. s. sine fideiussorib. ff. de dā. infe. l. pror. & primo rn̄so. & intelligitur palā vel principi alias lege Iul. ambitus teneret. ff. ad l. Iul. de ambitu. l. 1 alias dic vt no. in l. Bar-
2 bari⁹. ff. de offi. præt. No. ex l. ista quod si filius de voluntate pr̄is iuit ad studium quod mortuo pr̄e hæredes eius de cōib. bonis tenentur sibi prouidere,[a] ff. fa. erc. l. si tulia §. idē scribit. Sed vr̄ ꝯ. ff. de mu. & ho. l. 3. §. fi. & ad munici. l. Lucius. § idē. Ber. primā opi. tenet Dy. & ll. istæ vltι. allc. loquunt, qn̄ honor vel onus erat delatū post mortē pr̄is: sed hic erat onus studij delatū in vita pr̄is & ipso volente. Sed dico ꝯ quod non teneantur, quia ille ll. alle loquunt vbi munus erat pu. auctoritate, & vtilitate, qd̄ erat delatū viuente pr̄e. sed studere non erat pub. vtilitas immediate sed remotè. Et pbo
3 quod nō teneant qa non est fauorabilior cā studij, quā cā dotis. ff. sol. ma. l. 1 & de iure do. l. in ambi-
b guis. sed frater non tenet sororē dotare[b] de bonis proprijs, dū tn̄ ipsa habeat vn̄ se possit dotare ff. de admi. tu. l. cū p. ures. §. pe. de leg. 3 l. viginti. §. fi. s. de dot. pmi. l. fi. nec ēt dotē pmissam p patrē tenent soluere hr̄des nisi ipsa conferat vel renūciet hæreditati. s. de colla. l. filiæ. ff. de colla. dotis. l. 1. & quasi per totū. ergo genus expensarū studij non spectabit ad ipsos. Item frater non tenetur plus fratri, immo minus quam pr̄ filio emancipato. Sed pr̄ non tenetur soluere expensas factas p filium emancipatum, dum tamen ipse habeat vn̄ faciat. ff. de peti. hæredi. l. si. ergo, &c. Et pro hoc
4 facit ēt glo. fi. de hoc. Et an expēsæ doctoratus[c]
c debeant fieri de cōi, & ēt expēsæ factæ in nuptijs alterius ex fratribus, dic plene, vt per Bar. in l. 1. §. nec castrense ff. de colla bo. In gl. 2. super ver. sacerdotem ibi dignitas, de qua no. & scripsi. s. de mu. patri. l. nec protestatiæ. In glo. ibi cum dicit. §. filius. ff. ad munic. l. Lucius. § iō respondit. Dy. In glo. fi. ante fi. ibi cum dicit nec vendi poterat, nec ad hæredem filij, &c. Pone exemplum si pr̄ expendit pro filio ad habendum aliquod beneficium vel prælaturam, vel vt faceret eum fieri doctorem vel militem, quia ista coherēt personæ & nō possunt in aliud transferri. licet enim istæ dignitates ex consequenti afferant aliquod commodum pecuniarium, tamen principaliter concernunt honorem. C. de officio di. iudi. iuncta l. vnica. j. de professo. qui in vr. constan. quæ debent haberi per talem filium præcipua, & tanquam quasi castrensia. C. de epis. & cle. auth. presbyteros. & l. fori. supr. de aduo. di. iudi. iuncta l. 1. §. sed an id. ff. de colla. bo. si enim tale lucrum non haberet filius præcipuum multominus pecuniam per patrem ad hoc collectam: quod tn̄ contrarium est in iuribus supra alle. In e. glo. ibi proprie, cum dicit alias forte. l. si munus erat tale, quod poterat vendi & ad hæredem filij aliqd peruenire vt potest poni exēplum si pater emit aliquem redditum annuum pro filio & eius hæredibus: & sic principaliter concernat pecuniarium commodum, de quo in l. omnimodo. C. de inof. test. & in l. illud. de colla. in quibus talem redditum appellat militiam. In ea gl. in fin. saltē quo ad hoc vt hēat ꝯferre catenus quaten⁹ erat ipse de hoc honore receptur⁹. ar. s. de inof. test. l. omni-

ADDITIONES.

a Sibi prouidere Adde per Doc. & primo Bal. in l. fi. §. in seruis sup. de bo. quæ libe. & in l. quamuis post prin. supr. de fideicom. per l. ex parte. § filius. ff. fa. ercis. & l. si longius § fi. de iudi. melius in l. q pater. ff. fa. erc. qd̄ ego limito nisi filius haberet peculiū castrense. vel quasi vel aduentitiū qd̄ erat apud patrem. qa in primo casu pater videtur tanquā negotiorū gestor de peculio expendisse vt no. in l. filius, & ibi Bar. ff. de pe. u. hære. & ling. in l. uesonosus. ff. de neg. gest. & in l. 1. §. nec castrense. ff. de colla. bo. & oioo per Alex. in l. & qui de peti. hære. secundo aūt no. quod puniur limitarem si filius studens sit boni ingenij, quia hoc casu tenentur sibi de bonis cōibus prouidere vt no. Bal. in l. Macedonian. supra ad Mace. per l. Suchū ff. de lega. 3 Q. ta l. mita. ego amplio et si studeat mutto pr̄e. vt per Bal. vbi prox. in e. q. refert casum sibi accidisse. Bertac de Firmio, sed non meminit loci.

b Dotare. Adde Bar. & doc. in l. 2. §. 1. ff. de eure & ra. distr. Dy. & Bar. & Doc. post glan alle. l. cum plures Bar. Bal. Ang. & gl. in l. qui filium ff. vbi pupil. edu. debeat etiam si sit nata ex vno parente, secundū Bal. & Ang. in l. qua h. iuni supra alleg.

c Expensæ doctoratus. Adde videndum de hac quæstio Bal. in l. cū nō solum. § fi. supra de bo. quæ libe. & in auth. ex testō. col. 1. ver. 1 qrit de expensis. C. de colla. eundem in l. has § in seruis in fi. supra de bo. quæ libe. & Pau. de Cast. cons. 120.

oĩmõ.§.imputari.cũ ibi no.ad qđ.ff.đ colla.bo. l.1.§ nec castrense supra de colla.l.illud Dyn. Et sic vult dicere finis huius glo. ꝙ vbi filii dignitas affert commodum pecuniarium & pater fecit expensas pro dicto honore & hæredes nõ teneã tur portare onus illius dignitatis, arg.ff. de regu. iur.l.secundum naturam.š.de cu. furio.l.nec lucrum.& ideo id quod affert pecuniariũ cõmo
a dum tenetur filius conferre *. & venient in contributionem & ita not. glo ff.de colla.bo.l.1.§. nec castrense.supra de inof.te.l.omnimodo.§.fi.
3 Et intelligo ꝙ tenetur conferre lucrum quod factum est tempore mortis patris deducto onere. & ita not.gl. supra de colla.illud.Et idem teneas in militia quæ potest vendi. sed non ad hæredẽ trãsmitti vt est cum superemit pro filio ad vitã filij aliquem redditum super communitate aut super alijs, quia tunc non æstimabitur quantum constitit patri sed quantum ita militia seu redditus posset vendi tempore mortis patris deducto onere militiæ:& sic etiam possent intelligi.ll.supra alle.cum no.in eisdem. in l.fi.C.de pig.eodẽ modo dicas si est militia, quæ non possit vendi sed bene ad filios filii transmitti, vt potest poni exemplum in feudo.vt d.l.omnimodo.§.Imputari & ibi tex. loquitur alternatiue vendatur,&c. Et isto modo videntur intelligere gl.in dictis ll. G.de Cung.in dicto.§.imputari.& Bart. in dicto §.nec castrense.&c.

ADDITIO.

a Tenetur filius conferre.adde Gul.de Cung ita distinguẽtẽ & concludentẽ in l.oimodo.§.imputari nu.2.& ibi notaui in apostil.ad ipm in ver.in legitimã cõputari supra de inof.test.

De mulieribus & in quo loco munera sexui congruentia,& honores agnoscunt.

Rubrica.

In fi. Rub. de quo not.ff.de reg.iur.l.2.& in Spe.tit.de procu.§.1.ver.2.tertia particula primæ partis principalis.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 Mulier in quo loco munera patrimonialia subit in quo loco personalia & an ex persona viri dicatur esse ciuis ibidem nu. 2.
3 Munus quotuplex sit.
4 Prohibiti qui sint habere honores.
5 Mulieribus quæ munera possint competere.
6 Munera dignitatem annexam habentia quæ sint.
7 Capitaneus ciuitatis, qualis debeat institui.
8 Dignitas an remaneat finita officio.
9 Munus sordidum quod sit,& quibus possit indici.nu. 10. & qualiter diuidatur.nu. 18
11 Minoribus an possint indici munera.& ad quæ teneantur scolares.
12 Mulieri an & quæ munera possint indici.
13 Officia duo suscipere cogi an quis possit.
14 De consuetudine quandoque imponitur munus per capita non habito respectu ad patrimonium.
15 Collecta quæ dicatur quibus imponatur et qualiter,et quo & pro quibus rebus.nu. 16.
An mobilia & immobilia veniant æstimanda & quando incipiet habere effectum nu. 17.
16 Forenses an & pro quibus teneantur ad collectas.
17 Munus imponitur pro solido & libra.
20 Collecta an & quando possit imponi clericis & ecclesiæ.
21 Collecta an possit imponi pro posses. alibi sitis & quis ꝑ fundo dotali collectam soluet.& nu. 22.
22 Officiales an teneantur ad collectas.
23 Munera mere personalia quæ sint, illorum trimembris diuisio.& nu. 24.
25 Qui excusentur ab istis muneribus.
26 Munera mixta quæ sint.
27 Munera ordinaria & extraordinaria quæ sint.
28 Gabella quæ soluitur a transeuntibus an sit onus reale vel personale.
29 Angaria & parangaria quid sit remissiue.

1 Ea quę. Casus. Mulier in loco domicilij mariti subijt munera personalia patrimonialia vero in loco vbi est patrimoniũ Barto.in fin.totius l.vide quod nota.extra de paro. c.fi. & đ dec.c.apostolicæ de Securo. In 3.gl. ibi de reg.iu.l.2.quod dic per exempla vt hic per
2 Bar. In trac.munerum personalium. An autem ex persona viri dicatur ciuis vel qualis dic plene vt per Bar.ad munic.l.fi.§.idem respondit.In secunda gl.ibi nisi prima placet idem Bar. Quia in vrbe Romana est tanta copia hominum, & mulierum, quód non est necesse vocari ad honores & munera mulieres aliũde venientes, non tamen intelligas,ꝙ mulier nupta romæ possit cõpelli ad munc.& hono.ĩ ciuitate originis ꝓpriæ quia per hoc aduocaretur a seruitio viri:qđ esse non debet sic nec liberta nupta de voluntate patroni dẽt vocari ad operas ꝑ quas aduocaretur a seruitio viri vt supra de operi.libe.l.patroni.Ber.Super gloss.fin.ibi ad subeũda. de hoc per Bar.in hoc tract. munerum patrimonialiũ circa fin.versi.itẽ quærit gl. de fundo dotali. In ea. gl. ante fin. quod esse non debet.& hoc per Bart. in tracta. munerum patrimonialium in versi.item q̃ro aliquis est ciuis hic & plenius ꝑ Petr.Hælyæ. Super glo.fi in fi.& super toto tit.pro intellectu huius glo.& potius materiæ;quia hic fit mentio de honoribus: & muneribus personalibus; & patrimonialibus quæ imponuntur tam masculis quam mulieribus &c.vt in Bar.vsq; quasi pro pe.fi.vbi dimitte vers. itẽ quæro cum in iure &c. & recipe. vers. item quæro passagium vsque in fi. & postea recipias ver.omissum. Item quæro cum in iure sæpe fiat mentio &c.& eo complero recipias tunc dictum Pe.Heliæ circa prin.ibi. sed hanc opi. non credo veram vsq; & dicatur hanc opin. non credit veram indistincte. d. Pet. Heliæ supra de mu.patri.super rubr.nam quamuis &c. quia fit hic mẽtio d honoribus & mu.patrimonialibus & personalibus quæ imponunt tam masculis quam mulieribus.ideo materiam munerum hic tractemus: quorum diuisionem ponit glo.super rubric.supra de mu.patrimo.& etiam in rubr. supra de excu.mun. & latius in l. voluntariæ, supra de excu. tuto. multo latius in l.neminem.supra de sacrosan.eccle. Ego autẽ
3 vltra omnes hic multa dicã. Sciendum est ergo ꝙ munus dicitur tribus modis. vt l. munus trib' ff.de verbo signif.sed propriè munus ꝙ necessariò subimus. lege, more, vel mero imperio eius qui subeundi habet potestatem. vt l. munus propriè. ff. de verbor. signific. & istud munus diuidi-

diuiditur per iuriſconſultos in l.fi.in princ.ff. de
mu. & ho. Quia munerum quædam ſunt perſo-
na lia,q̃dam ſunt pr̃io.quædam mixta. Aſſumo
primũ,munerum pſonaliũ, q̃dã hñt honorẽ an-
nexũ,& appellant honores vt hic in tex.q̃dã hñt
vilitatẽ annexã & appellant ſordida vt l. ſordi-
dorũ.ſ.d excu.mu.& l.maximarũ,q̃dam nonhñt
nec honorẽ nec vilitatẽ.& iſta appellantur mu-
nera ſimplicia vt hic in text.& ſ de multis rubr.
Circa primu m.ſ.d munere hñte dignitatem an-
nexã dic q eſt honor,hoc eſt adminiſtratio reip.
cum dignitate gradus, vt l. honor. ff. de mun.&
4 ho.Sed quæro qui prohibentur habere honores.
Reſpõdeo,q pp delictum, & infames de iure vel
de facto,vt ſupra de inſt.l.1.& ſupra de decurio.
l.nec infames.& ſ.de re.poſt.l.1.& infra de dig.l.
1.Itẽ non põt cõcedi maioribus iſte honor cum
adminiſtratione: ſed bñ ſine adminiſtratione:
vel poteſt poni exẽplum in conſiliarijs regiis ho
noris,vel in capellanis honoris Papæ vel in mi-
litibus,q qñq; fiunt exiſtentes in pueritia vel in-
a fantia [a]. Item in doctorib. qui qñq; fiunt iuue-
nes.Item poteſt poni exemplum in cantorib. &
aliis iuuenibus d cubiculo, ſeu domo principis;
qui habent aliquas dignitates ſeu hono. ſine ad-
miniſtratione. vt poſſunt poni multa exempla,
ex multis ti.ſ.li.12.& l.fi.C.de inoffi.teſt. & l.1.in
prin.de natura. li.& in multis aliis ll.bene poteſt
concedi,vt ſ.de mu.& ho.non conti.inter patrẽ,
& filium.l.1.§.pro infante.& ff. eo. l. ad tempu.
& de vaca.mu.l ſextumdecimum.& l.ſpurii.§.1.
ff.de iudi.Et niſi in defectum aliorum,vel niſi in
contrarium ſit conſuetudo,vt l. non tantum. in
5 prin.§ 1.ff.de decurio. Sed an poſſit cõcedi mu-
b lieribus, [b] tex.hic vr q ſic qñ.d.honores.in con-
trarium facit.l.fœminæ.& l.3.§.corporalia. ff. e.
ſed honores ſine adminiſtra.ſine dubio compe
tunt.Item põt poni exemplũ in Montepeſ. & in
multis aliis locis,vbi in aduentu principis anga-
riantur honeſtiores,& nobiliores mulieres.ideſt
eis iniungitur per conſules & alios gubernato-
res ciuitatis, vt vadant obuiam & ad impenden
dum reuerentiam principi.quod munus eſt per-
ſonale cũ aliquo onere. Item in aliquibus anga
riantur mulieres vt prouideant pauperibus, in
firmis hoſpitalium,quod contingit in Mõtepeſ.
de honorabilibus dñabus eiuſdem loci. & ſic de
ſimilibus.quod munus hẽt aliquem honorẽ an-
nexũ: & perſonale & de talibus põt loqui hæc l:
& ſibi ſimiles.quia talia reputãtur ad honorẽ vt
infra in ſe.ver.mulleribus.vt l. t. & l. mulieres. ſ.
de dign.& C.de nup.l. imperialis. & ff. de Sena.l.
fœminæ. honores vero cum adminiſtratione
non reperio in iure concedi mulieribus. immo
prohibitum,vt l.2.de reg.iu. & vide quod ibi no.
niſi hodie de iure canonico in abbatiſſis monia
lium.Item in dñabus quæ ſunt miniſtræ ſororũ
tertii ordinis ſancti Franciſci. Item mulieribus
præexcellẽtibus vt in reginis & comitiſſis q̃ qñ-
que ſuccedunt in comitatu ex cõſuetudine vel
priuilegio ſibi dato. & ſic non ob. ſ. de arbi. l. fi.
de quo extra de arbi.c.dilecti.& hic in tertia glo.
& per Cy.d.l.fi.& per Spec.in ti.de arbi.§ 1, verſ.
1.& 2.& ita de facto vidimus in regina Ioanna
6 Regina Hieruſalem & Siciliæ. Sed quæro, q̃ di-
cantur iſta munera quæ habent dignitatem anne
xam.ſ.in l.neminem.Cy.de ſacroſan.eccl.ponit
exemplum qñ aliquis conſtituitur iudex,quibus
iudicibus debemus honorem, vt l. 2. ff.de in ius
voc.& ff.de iudi.l.pars literarum, & melius.ſ.qũ
prono.nõ eſt nece.l.oẽm honorẽ.Sed certe ego
video q multa ſunt officia vbi eſt nulla iudican-
di poteſtas,tñ habẽt dignitatẽ annexam, vt ſunt
illi qui præſtant cubiculo principis vt agentes in
rebus & ſimiles,de quibus habes.infra li.12. prin
cipis. dico ergo q illud officium hẽt honorem
& dignitatem annexam, q ſic reputatur in ciui-
tate:bene põt eſſe q idem officiũ alibi reputet
honor vt eſt in ædilib.curulib.ſeu correis:quorũ
officiũ reputat ad honorẽ i locis aliqb. & in aliis
non.& ſic in plurib.officijs ſimilib.alibi non in l.
munerum.circa prin.ff.de mu.& ho. nec requi-
ritur q habeat poteſtatem iudicandi ſi ſolum ſuf
ficit q ſic reputetur in ciuitate. & videm' in iſta
terra.ſ.in capitaneo perguelſe.quia licet nullam
habeat iuriſdictionẽ tamẽ honoris reputatur.Sic
7 eſt in magnis ciuitatibus in quibus capitanei cõ-
muniter inſtituunt milites aut nobiles q reputa
tur honor:qd ſecus eſt in capitaneo ſuburbiorũ,
in quibus morantur ruſtici, vbi inſtituuntur re-
gulariter aliquis ruſticus ſeu ignobiliſs. vbi tamẽ
non apparet qualiter in ciuitate reputetur, dico
quod illud officium habet honorem & dignita-
tem annexam, & q habet poteſtatem ſtatuendi
per ſe,vel cum ſociis,vt diximus in decurionib.
qui ſunt in dignitate, vt ſupra de decurio. l. 1. &
3. & l.4.& l.cui muneris.ff.de mu.& ho.Item ad
uertendum eſt,q iſti honores non habent tantũ
iuriſdictionem ordinariam: nec ob. l.ſi eadẽ. ff.
de officio aſſeſſorum,& ſ de crimine ſacri,l. fin.
nec poſſunt Indici niſi ciuibus & incolis. vt ſ. q
pro ſua iuriſdictione.l.1.& hic. Item vacario ſim
pliciter conceſſa non porrigitur ad munera iſta
quæ habent dignitatem annexam, vt dicta l. cui
muneris & quod no.in l.vacuatis.ſupra de decu
8 rio. Sed quæritur an talis dignitas remanet fini-
to officio? breuiter ſi officium eſt temporale nõ
remanet dignitas finito officio, vt l.1.ſ. de excu.
mu.niſi alia l.ſit expreſſum.& facit qd no.p Ioã.
in c.de multa.in fi.de præben. & ſcripſi in d. l. 1,
9 Venio ad ſcdm & dico q aliud eſt munus qd hẽt
in ſe vilitatẽ annexã qd appellat munus ſordi-
dũ:& illud eſt illud qd cõſiſtit i officiis vilibus. dic
ergo quorũ multa nominent in l. maximarũ. ſ.
de excu.mu. Tu dic clarius q ſicut illud ẽ honor
quod honor reputatur vt ſ.dixi.ita illud eſt vile
quod reputatur vile.& hoc facit infra de ſuſcep.
& Arch.l.humiliorib.& iõ põt eſſe q idẽ officiũ
alibi eſt vile:alibi nõ.vt d.l.munerũ in prin.& põt
eſſe

ADDITIONES.

a In pueritia vel infantia Ex hoc inferebam in l.1.nu.1. ſupra
de decu.iſto li.in apoſtil.ad iſtum poſt cum q militia nõ eſt
dignitas cum infantes ſint capaces dignitatum vt ibi plene,
& per Ludo.Rom.ſing.iuo 515.incip.an ſit nulla dignitas,
& Bar.in l.ex eo tempore.ff de teſta.inſti.p l.fi.infra de æquo
ſter dig.iſto lib.doctoratus,autẽ (quia ille dicit q aliquando
illum iuuenes aſſequunt) minor annis.17. non poteſt gradũ
aut inſignia percipere vt Bar.in l.1.§.pupillum. ff. de poſtulan
& dixi in apoſtil.ad iſtum in alle.l.1.in princ.

b Mulieribus. Adde Cy.in l.cũ te.ſupra de nup.Ang.in authẽ.
de conſulib.§ ſi autem vxorem colla.3.Panor.in c.ſignifica-
uit.extra de reſcrip.& melius in c.ſignificauit nu.a.& ibi po-
ſui aliquid in apoſtil. ad ipſum in verſ.in muliere de arbitr.
& Bar.in l.1.infra de dig.li.12.in 2.col.

esse q̄ idem officium respectu causæ dicitur vile
& non vile. nam ego vidi multos valentes viros
quærentes elemosynas pro pauperibus: & nō est
vile respectu causæ: facit supra de sacros. eccle. l.
ad instructionem. & l. priuilegia. ibi humanitaris
20 nostræ est &c. Item quæro quibus possunt indi-
ci ista munera sordida: Respon. aliquando indi-
cuntur hominib. positis in dignitate, l. humilio
ribus, infra de suscep. et archa. sed contra hoc fa
cit l. maximarum supra de excu. mu. prout ibi ex
cusat quādā dignitates præexcellentes. So. illud
verū in muneribus, quæ sordidum patrimoniū
respiciunt, vt ibi patet. & infra dicam dum tra-
ctabo de patrimonialibus & mixtis. hic loquitur
de muneribus, sordidis mere personalibus, alijs
21 verò etiam infamibus. l. 1. C. de his qui nō im
ple. sti. l. 1. Itē quæro an possint indici minorib⁹,
puto, q̄ sic si possunt illa officia expedire. arg. su-
pra qui æta l. 1. sic enim conceditur in hoc priui
a legium scolaribus, [a] ergo in contrarium est ius
commune. Nec ob. l. ad rempu. ff. eo. quia ibi lo
quitur in munere, quod habet administrationē,
si concederetur minoribus esset periculum pro
pter imbecillitatē consilij. & ideo tunc dicendū
est vt dixi in præcedentibus, & pōt poni exēplū
in pluribus munerib. personalibus sordidis, quæ
bene possunt iniūgi minoribus d̄ quibus in l. ma
22 ximarum. §. sordidorum. sup. d̄ excu. mu. An aūt
possit mulieribus, dic q̄ sic ad munus quod non
habet honorem neque dignitates annexas. exē-
plum quando non reputatur honor nec vilitas,
vt legatio & esse susceptor pecuniæ publicæ &
similia. & ab istis non excusatur aliquis propter
dignitatem vt arg. ff. de excu. tuto. l. propter ma-
gistratum. Item nec propter infamiam vt l. 1. de
infami. cum si. item nec propter minorem æta-
tem vbi in administratione versaretur periculū
vt supra proxi. dixi. & de quo posset poni exem-
plum. ff de mun. & hon. l. fi. §. iudicandi. in fin. ibi
& scribere magistratus &c. an autem possit ꝯce-
b di mulieribus [b]. & videtur hic text. quòd sic hic
dum dicit munera. In contrariū videtur l. 3. §. lex
Cornelia ff. e. & breuiter dicit enim de mulieri
bus quorum sensus capax est: puto autem mulie
res capaces omnes officij per quod earum pudi
citia non lædatur. verbi gratia sicut potest poni
ī ciuitate vnus medicus q̄ iudicet de vulneribus
vt dicam infra de pondere. & auri illa. l. fi. ita pos
sit poni vna mulier & plures quæ haberēt iudica
re vtrum mulierēs essent prægnātes vel nō, vel
virgines vel non. vt. ff d̄, ven. inspi. l. 1. Item sicut
potest. poni aliquis qui denunciet vuluā ita pos-
set poni vna mulier quæ denunciet inallia idest
vulnera in muliere quæ aliquādo sciūt plus quā
masculi. & sic de similibus. per quæ earum pudi-
citia non lædatur. Item possunt elici multa exē-
pla de muneribus talibus personalibus quæ pos-
sunt honeste indici mulierib. vt esse pistrices: &
similia. de quibus in l. maximarum. §. sordidorū.
§. se. supra de excu. mu. Itē si ordinētur mulieres
calefactioni balnei publici deputati ad balneā
dum alias mulieres. vt ff. de mu. & ho. l. fi. §. 1. ver
sic inter personalia. vel ad quærendum pro pau
peribus puellis maritandis vel alia opera pia
quæ earum sexui congruant, vt hic text. ab istis
autem muneribus multi habent excusationem
& vacationem, & excusantur a l. multi vero ex

13 priuilegio quæ videre per vos. Item quæro vtrū
quis possit cogi ad duplex. dic vt supra quēad-
mo. ci. mu. ind l. 1. & alias plenius dicam. Itē quæ
ro vtrum ille cui indicitur tale officium possit se
pecunia redimere dic vt l. illud. supra de excu.
mu. Venio ad secundum principale membrum
scilicet de munere patrimoniali, & hic aduerte,
quòd proprie dicitur munus patrimoniale vbi
vertitur sumptus vt l. munerum §. patrimonio-
rū sup. eo. melius in eo. tit. l. 1 § patrimoniale. &
illud diuiditur tripliciter, quia q̄nque sumptus
imponitur personæ tantum nulla habita contē-
platione patrimonij vt quando imponitur præ-
statio per capita: quandoque imponitur ꝑsonæ
habita contemplatione patrimoniorum, vt quā
do imponitur pro solido & libra. Quandoque
imponitur rebus nulla contemplatione perso-
næ, & circa principium quando imponitur per
capita de hoc habetis. ff. de cēsi. l. ætatem & sup.
de anno. & cap. l. 1. & supra de anno. & super rub.
& ab isto nec excusatur aliquis, nec per sexū nec
ætatem nisi aliter se habeat consuetudo prouin
ciæ. vt d. l. ætate ff. de censi. & istā præstationem
14 dēnt facere solū rustici nō ciues d̄ iure cōi. Vñ
de ꝯsuetudine quādoque imponitur etiam ciui-
bus tale munus videlicet per capita non habito
respectu ad patrimonium, vt quādo imponitur
vnus aureus pro quolibet capite vnius hospicij,
quod vulgariter vocatur capagium: & hoc fit
propter aliquos lucrantes multas pecunias non
ostendētes se aliquod possidere patrimoniū, qd̄
potest dici extraordinarium munus, si ex cā ex-
traord. indicatur iux. inferius scribenda. Item p̄t
poni exemplū in Montepessula. vbi ī die ascen-
sionis est iniunctum priori Sancti Firmini vt ibi
faciat portare mille panes, & regi totidem & cō
sulibus totidē & alijs ministralib. & officijs eius-
dem villæ certum numerum: & ita personis nō
habito respectu ad patrimonium, quod potest
dici ordinarium vt infra. Item potest poni exem
plum in multis alijs fluminis rhodani & in pluri
bus alijs passagijs, in quibus quicunque transiens
per illum locum soluit certum quid argenti vt
in pedagio de stella sito in dicto flumine itē pōt
poni exemplū in iudeis qui migrantes vel tran-
seuntes, per regnum Franciæ soluunt regi certā
reddibentiam & illud munus est reale & ordina
rium impositum personis non habito respectu
ad patrimonium cum tñ soluat pauper sicut di-
ues. & hoc est vel ex priuilegio vel antiqua con-
suetudine, quæ eundē habēt effectum ut ī. no. ue
cti. uult. nō pos. l. pe. & fi. ff. de aq. quo. l. hoc iure.
§. duct⁹ ut j. de capi. ci. cēsib. exi. li. 11. & ista p̄sta
tio dēt imponi ꝑ salarijs rectorū ciuitatis ꝑ par
te ut d. l. 1. §. de mu. & cap. & istud onus dēt qs su
bire in loco in quo est ciuis & incola ꝑut statim
15 dicā j in scdo mēbro. Venio ad t̄m & dico q̄ q̄n
que imponit ꝑsonis ꝑ reb. habita cōtemplatio-
ne, & ista in uulgari appellat collecta, quæ impo
nitur ꝑ solido & libra: q̄ñ licet princeps impo-
nat

ADDITIONES.

a Scolaribus. Vide quod notaui in apostil. ad istum in l. ipsi
nu. 1. supra de inco. & vbi quis domi habere videa.
b Cōcedi mulierib. Adde de hoc per Spec. in titu. de syndico
ver quid d̄ mulierib. & in ti. d̄ citra §. ver. 2. sed nun qd̄ mulie
rib. & recurre ad notata p me. sup. eo. e. n. 5. in ver. mulieribus.

nat certum quid pro foto, tñ ex post fit distributio pro solido & libra.i. fm valorem bonorum, cuiuslibet vt l.oẽs ĩ.alle.l.1.ã.de qui.mu. vel pſta. ne.li.ſe excu.& istud munus pōt dici extraordinariũ, licet qñq; ꝯuertatur in ordinarium, vt in impositione. 12. denariorum pro libra, vt ſ. de indi.l.1.vt dicit gl.in l.rescripto.§. fi. in fi. de mu. & ho. hic q̃ro primo quis possit imponere col-
a lectam [a] respō.& dic aut imponitur propter necessitates ciuitatis,& pñt ipsi ciues imponere, vt no.in l.1.§.pe.& ff. q̄ cuiusque vni. & probat. ſ. de opi.pu.l.oẽs.& ſ.de immu.ne.cōce.l.fi.aut imponitur ob publicam vtilitatem, & non potest imponi sine expressa licentia principis, vt supra de excu.mu.l.placet.& supra de superindi.l.1.vnde si quædam ciuitas vellet imponere collectã, vt donaret principi non posset de iure: prædicta vera in ciuitate quæ recognoscit superiorẽ, sed si essent ciuitates liberè & recognoscerent supe-
16 riorem possent vt sibi placeret. Sed quæro quibus possit hæc collecta imponi. respō. ciuibus & incolis tñ, vt a.l rescripto in fi.ff.de mu.& ho.& iō si forenses possidẽt in territorio vnius ciuita-
b tis non posset sibi imponi [b] collecta, quia cũ imponatur personæ licet ꝓ rebus, & persona nō est subdita non potest sibi collecta imponi. vt d.l.rescripto in fi.& l.libertus.§. sola. ff.ad municipa. & ſ.de incolis.l.cum neque. fallit in vsurario. Itẽ fallit in ciuitate, quæ de hoc hẽt priuilegium, vt d.l.munerum.§.patrimoniorum.ff.de mu.& hono. Item fallit in ciuibus, quæ hoc hẽnt ex con-
c suetudine cuius ꝯrij non extat memoria, [c] q̃ hẽt vim priuilegij, vt l.hoc iure.§.ductus aquæ.ff. de aqua quo.& æsti. Itẽ fallit in ciuib. qui fecerunt sua prædia tributaria ꝑꝑ collectas; sed tñ dẽt imponi rebus nō personis & iō cadit in se.mẽbro, de quo Bar.ff.de mu.& ho.l.rescripto.§ fi. Item
17 quæ qualiter imponatur.& glo.l.1.supra de apo. publicis, dicit quod imponitur magnis & paruis
d pro solido & libra. [d] nam qui plus habet plus soluat, vt supra, đ quib.mu.vel præsta.ne.li. se.excu. l.1.& quod ibi dicitur fallit si imponatur pro salario rectorum vt supra proximo membro dixi: fallit etiam in casu, quem statim dicam. Quæro
18 ergo vtrum istud munus diuidatur in sordidum & non sordidum glo.dicit q̄ sic, vt puta si imponeretur collecta pro redimendo aliquo munere sordido diceretur munus sordidum, alias secus: certe licet de iure communi munus non possit redimi pecunia, vt l.illud.supra de excu.mu.tñ si hoc contingeret fieri auctoritate superioris, fateor dictum contrarium, & tunc ad istam collectam sordidam non tenerentur hi qui non tenebantur ad munera, de quibus in l.humilioribus. infra de suscep.& supra de excu.mu.l.sordidorũ, & l. maximarum. alias alter pro altero grauaretur.ꝯ l.1.vt nullus ex vica. pro alie. vica. debitis tene.li.11.& sic tunc non imponentur collectæ,
19 pro solidis & libris. Item quæro pro imponenda ista collecta, quæ res æstimabuntur. Rñ. omnia mobilia & immobilia, vt sup. de immu. ne. conce. l.fin. Sed quæro qualiter fiat ista æstimatio, dic vt in l.susceptores. infra de suscep. & ar. Sed quæro a quo tempore incipiet habere effectum talis æstimatio, dic vt l.1.in princip. supra
20 de apoc. publicis. Item quæro vtrum collecta possit imponi clericis, & ecclesiæ. Respondeo ex prædictis apparet q̄ non, cum enim non debet imponi personæ non subditæ, & ecclesiæ & clerici non sunt nobis subditi ergo, &c. hodie declaratum est supra de episco.& cler. authen. item nulla communitas. de hoc scripsi, supra de
e exact.trib.l.fi. [e] Item quæro aliquis est hic ciuis,
21 & alibi habet possessiones vtrum pro possessio-
f nibus alibi positis, [f] cogatur hic soluere collectas gloss. hic dicit, quòd non, quia alibi solueretur tributum, & hic collecta quod esse non debet, & secundum hoc sequeretur, quòd si esset res, pro qua non solueretur collecta vel tributum alibi. quòd hic cogi posset. & ita intelligũt quidam istam gloss. si simpliciter loqueretur damnant eam. Sed ego puto, quòd gloss. verum dicit: nam pro possessionibus tributariis non debet solui collecta alicubi vt l.priuatæ. supra de excusa.mu. & sic vineæ, pro quibus soluitur tributum regi, scilicet quarta pars non deberent poni in extimo nec collecta, nec salinæ & similia, vt d. l priuatæ. & l.placet. & l.euidenter in eodem titu. & argu.ff.ad munici.l. Lucius. §. idem respondit constante. aut saltim illud in extimo est deducendum. argu.ff.de noxa.l. si ex duobus. §. si plures. & de dam infec.l.si proprietarius. sed si alibi non solueretur tributum, tunc dicit glo. aut imponitur collecta ab eo, qui habet iurisdictionem vniformem in omni loco, vt a principe, & tunc deberet quidẽ soluere. scilicet in loco domicilij pro rebus, quas habet vbique, & sic intelligatur d. l.rescripto in fi.& quod ibi not.per Docto. aut imponitur a ciuitate, & tunc non potest extendi collecta pro rebus quæ sunt extra territorium argu.ff.de iurisd.omn. iudic. l.fin.& de bon.auctoritate iudic.possi. l. cũ vnus. §.pen. quod est notandum, tamen in ciuitatibus Italiæ cum qualibet ciuitas habeat consuetudines imponendi collectas in forensibus pos-

ADDITIONES.

a Imponere collectã. adde Bar.10 si sup.đ si.pindi. & ibi p illũ istō li.Bar.in l.1.vbi ēt istũ nu 4. & ibi tetigi aliquid in apost. ad eũ.sup de exac.tribu.plenius notaui in apostil. ad Guil. de Cung.in l.nemine n.9.in apost.in ver.collectã.sup.de sacros. eccle & Alex.cons.104.vol.4.

b No posset sibi iponi ita oo. Alex.post Bar.in alle.l.rescripto. ff đ mu.& ho.& io l cũ neq; sup de inco.& Bal 10c.1.& col. fi ver.aduerte q̃ sont regalia in vſi.seu qđ intellige eē verũ ꝑ psona nō ꝑ reb scđm Bar i l.forma.§ 1 ff.de cẽsi & in l.munerũ §.pimonioꝝ.ff.đ mu.& ho & i l.cũ neq; sup.đ ico.alto li.

c Cuius cōtrarij nō extat mem. ita no.hic Bar.col.mihi 6. ver. itẽ fallit i ciuit.q̃ hoc hñt.& i alle.l.cũ neq;.in ꝑx.apo. Sed tu aduerte inquãtũ cōcludit requiri cōsuetudinẽ hoc casu tanti tpis cuius initij memoria ñ sit, & vt tenet ēt iste hic illud nō vr verũ imo vr sufficere cōsuetud.10.an.& ꝑ hoc pōdero d Bar.i l.1.ĩfra de au.coro isto li.vbi dicit q̄ licet forẽsis nō possit de iure cogi ad munera psonalia puta ad custodiã portarũ vt l.rescr. p illũ all.§.fi.ff đ mu.& ho tñ si ciues hẽant hoc đ antiqua cōsuetudine poterũt cogere forẽses sed antiq̃ cōsuetudo dr 10 an.vt no.Pan.e si co.10.extra đ cōsue ergo nō requirit, &c. Et ita cōtra Bar.cōsuluit Alex cōs.110.scđm maiorẽ numerũ ic. viso & dudũ discusso ꝓcessu col 4 ver.nec obstat q̄ videat necessariũ eo.a.& ita refert & sequit d.meus d.lal. May.in l. de quibus col.15 ff.de legi.

d Pro solido & libra. Adde quod notaui in apost.ad istum in l.indictiones nu.1.supr de anno.& tribu.

e De exac.trib.l.fi.add eũdẽ i l si diuina dom° n.3 & qđ ibi notaui io apost.vbi multa singul.đ hac materia sup.đ exac.trib. & i l.1 n.3.sup.đ impo.lu.dicr & Gui.đ Cug.i l.placet n.2. & q̃ ibi notaui i apo.ad ipm in ver.eccl.sup.đ sacros ecc.& qua liter puniãi iponẽs eis collectã vid Pan.i c.massana i fi. & qđ ibi notaui in apost.ad ipm i ver.sunt excōicati, extr.de elect.

f Alibi positus.adđ Flo.i l.si pẽdẽ.§.si qd cloacariũ.ff.de vsufr.

possidētibus in territorio nō est dubiū, ꝙ pro re-
bus alibi positis in ciuitate originis vel domicilij
nō debeāt soluere collectas. cū iam soluūt in ci-
uitatibus vbi sitę sunt: alias forte posset cōpelli ēt
ꝓ his quæ hēt extra territoriū arg. l. fi. ff. de decre.
22 ab or. fa. Itē quæro qs excusetur ab isto munere,
rñ. nullus regulariter, vt hic, & s̄. de mu. patri. l. 2.
& l. pr̄imoniorū. fallit in doctoribus actu legēti-
bus, vt l. medicos, & ibi no. s̄. de ꝓfes. & medicis.
Itē fallit in officialib. ſm distinctionē positā per
Bar. & ibi scripsi in l. 1. s̄. de immu. ne. cōce. Item
quærit gl. de fundo dotali quis soluet collectam
dicit glo. & bene ꝙ maritus per. l. hactenus. ff. de
vsuf. & ꝓbatur melius. ff. de impen. in re. do. fa-
ctis. l. neq;. quia vir percipit fructus ergo, &c. vt
l. 1. s̄. de anno. & tri. de quo per Bar. d. l. neque. &
plenius ad municipa. l. Lucius. §. idem respōdit
constante, & Spe. ti. de concessi. §. nūc dicēdum
23 in fi. Venio ad tertium. s. ad munera merè patri-
monialia quæ ipsis rebus indicuntur, & ista sunt
triplicia, quandoq; indicūtur ipsi rei de eo ꝙ fa-
ciendū est in ipsa re seu de ipsa re, vt ꝙ nauis vel
seruus vel æquus vadat in seruitiū reipu. hoc eīn
fit de ipsa re. Item ꝙ milites hospitentur in do-
mo, hoc enim fit in re ipsa. Quandoq; ista mu-
nera sunt de eo quod percipitur ex re, vt qđ de-
tur certa pars fructuū sicut est in regno Franciæ
vbi est impositum quartum vini, & extraordina-
riè, & similibus quæ sunt quasi reducta ad ordi-
narium, vt not. l. 1. s̄. de indi. vt l. modios. s̄. de su-
sce. & ar. quandoque imponitur ipsi rei de eo qđ
nō fit de re ipsa neq; in re neq; ex re, sed est om-
nimodo extra rem, vt qñ res dēt præstare certā
pensionē pecuniæ annuā, qīn pecunia ex re ipsa
non percipitur. de primo & secundo patet exē-
plum. ff. de mu. & ho. l. munerū. § patrimoniorū
& §. seq. & de priuil. vetera. l. pe. De tertio est
24 exemplū in l. hactenus. §. 1. ff. de vsuf. & s̄. de im-
ponen. lu. descrip. l. 1. & in omnibus legibus tra-
ctantibus de tributo seu vectigali, qđ soluitur in
pecunia, vt recte pōt poni exemplum in gabellis
& in clauaria aquarum mortuarum, & in multis
aliis, & pedagiis, vt j. in se. versu. & differt istud
tertiū à munere, qđ imponitur personæ ꝓ rebus,
nam ibi est obligata persona, & per ꝯsequēs oēs
res patrimonij, vt l. aufertur. § fiscus. ff. de iure fis.
& no. s̄. pœ. fisca. credi. præferri. l. 1. & de iure fis. l.
1. hic vero quælibet res tenetur pro munere, qđ
eam respicit, & non vltra, vt ff. de publ. l. Impe-
25 ratores. Item quæro qui excusentur ab istis rñ.
nemo cuiuscūq; priuilegij vel dignitatis existat
etiā si sit ecclesia, vt s̄. de exac. tri l. fi. & ibi scripsi.
& j. dicetur in se. ver. & de sacrosan. eccl. l. placet,
& l. iubemus nullā nauem. & j. de naui. non excu.
l. 2. & de epi. & cle. l. de his. nisi quatenus. l. vel pri
uilegio sit expressum specialiter, vt s̄. de episc. &
26 cle. l. 1. Venio ad tertium principale. s. ad mune-
ra mixta, & cum supra vidimus de simplicibus
facile videbimus compositū: sunt enim ista mu-
nera quæ habent onus personæ cum sumptu, vt
d. l. munerū. §. mixta. ff. eo. potest poni exēplum
in illo qui vadit ad legationem vel facit ꝓ repu.
aliquod opus sumptu ꝓprio, vel colligit debi-
ta vniuersitatis periculo suo. Sed hic est aduertē-
dū, dixi enim s̄. ꝙ a personalibus quidā excusan-
tur, ab istis pr̄imonialibus nullus, qd ego fiet pp
hoc ꝙ sapiat naturā muneris personalis, vt excu-
setur a toto, an vero pp id ꝙ sapiat naturā patri-
monialis vel realis excusentur à nihilo. & breui-
ter licet ꝯtingat, ꝙ quis nō poterat grauari à per-
sonali pp delictum, siue pp aliā immunitatē tem
per fiet separatio, quia quatenus hic respicit per-
sonā nō grauabit, quatenus aūt respicit sumptū
seu patrimoniū grauabitur, vt l. relegatorum. §.
fi. & l. se. ff. de interdic. & rele. & hic est casus in l.
maximarum. s̄. de excu. mu. nam ibi ponuntur
quædā munera sordida, quæ respiciunt sumptū,
& laborē personæ, & sic sunt mixta à quibus ex-
cusantur solū patrimonia quorūdam, qui sunt
in maximis dignitatibus, & aliorum patrimonia
non excusantur, licet sint in minoribus dignita-
tibus: sed constat ꝙ omnis persona quæ est in di-
gnitate, prout personā respicit excusatur à mu-
neribus sordidis, vt l. humilioirb. j. de suscep. &
arc. ergo apparet, ꝙ alij existētes in dignitate mi
nori non grauātur ipsi sed eorū pr̄imonia. Item
27 quæro cū in iure fiat mētio de ordinariis, & ex-
traordinariis. quæ sunt ista & dicit. G. in d. l. nemi
a nē [a], quia ordinaria sunt quæ habēt certā & ordi-
natā præstationē. Extraordinaria sunt quæ qñq;
per accidens indicūtur, vt l. Seio. §. medico. ff. de
annu. le. & l. & si per prætorē. § si feriæ. ff. ex qui.
cau. maio. & idē tenet Cy. C. de excu. tu. l. volun-
tariæ. § 1. ver. sexta differētia. sed l. s̄. de vaca. mu.
publici. l. 1. videtur dicere ꝙ illa sunt extraordi-
naria munera, quæ non imponuntur a lege vel
senatusconsul. vel constitutionibus principum:
sed certè illa satis concordat cum d. glo. quia qñ
imponitur lege vel cōstitutiōne perpetua, tunc
de necessitate habet certam, & ordinatā præsta-
tionem: sed eā quæ imponūtur qñ que per acci-
dens nō pñt habere perpetuā nec ordinatā præ-
stationem, & hoc mō forte debet intelligi. l. 1. s̄.
de indi. quia indictiones ꝑ singula lustra ante illā
l. nō imponebātur perpetuo: sed forte ad bñ pla-
citū Principis: si enim hic fuisset sine dubio fuis-
sent ordinariæ præstationes: sed quia nō erant iō
fuit necesse redigi in aliā constitutionē. Itē quæ-
28 ro passagiū seu gabella, quod soluitur a trāseun-
tibus vtrum sit onus reale vel personale, & rñ. ꝙ
est reale, vt l. 2. ff. de priuil. vetera. & no in l. fi. de
can. lar. ti. Sed tūc quæro vltra tñ cum dixi cleri-
cos teneri ad onera realia, quæro an ab eis pos-
sint corrigi istæ gabellæ. de tabernis vero habe-
tur in c. clericis extra de immu. ec. lib. 6. respon.
ꝙ dixi ista munera patrimonialia exigūtur, quā-
do patrimonium iuit ad clericum cum illo one-
re, vt s̄. de exac. tri. l. fi. sed si ad eum iuisset res li-
bera non posset grauari, sed istæ gabellæ & pe-
dagia indicuntur rebus liberis clericorum, ideo
quia transeunt per tuum territoriū, hoc aūt non
pōt fieri, ergo &c. Sunt & aliæ diuisiones mune-
rum, & quædā publica quædā priuata, & istā nō
ꝓsequor: qa nō pertinēt ad nr̄m tractatum. Item
b quædā dicūtur angaria quædā pangaria [b], qđ nō
prose-

ADDITIONES.

a Guil. in d. l. neminē. Adde eūdē Guil de Cūg. in l placet nu. 7. & qđ ibi notaui in apostil. ad ipsum in ver. ab ordinario supra đ sac. san. eccl. & istū in rub. supra đ mun patri. nu. 2. & ibi notaui in apostil. ad eū isto li. & in rub. đ indict. mun. isto ēt li.

b Angaria perangaria. Vide tu de istis supra in rub. de anno & tribu. num. 7. isto li. glo. in c. 1. in tit. quæ sint rega. in versi. seu. & Guil. de Cung. in l. neminem nu. 12. in ver. quid dicitur angariam munus supra de sacrosanct. eccle.

29 prosequor: quia sub prædictis continẽtur, & ha-
bemus rubricã specialem j. de cursu publico, &
perangariis lib. 12. vltimo scias q oĩa dicũtur hic
munera ciuilia, vt l. munerũ. ff. d mu. & hoc. Bar.

De legationibus.

Rubrica.

In glo. Rubricæ circa fi in versic. item or-
dinatim, ibi cum dicit. ff. eo. l. 3. in
ptin. & §. ordine.

LEX PRIMA.

Pater trium. In text. ibi liberorũ, quid
si vnus fuerit emancipa-
tus, & in officio legationis susceptus an pro illo
excusetur, non videtur, quia excusationẽ habet
pater, quia in prouincia deserit filios, vt gl. h. d.
ideo tunc cessat ratio quare, &c. ff. de iure patro.
l. adigere. §. quamuis. Item quia nomine patris
nõ gerit ergo, &c. ff. de leg. l. filius. Tu dic ↄtra. ff.
qd cuiusq; vni. l. illud de excu. l. amicissimos §. t;
de mu. & ho. l. in hono. §. quãuis. de excu. tut. l. in
bello. Nec ob. prima ratio quia iste videtur in
prouincia quo ad cõmodum. ff. ex qui. cau. ma.
l. si quis stipulatus, & l. si quis Titio. nec ob. l. si fi-
lius: quia non excusatur pater ratione filij exi-
stente in officio, sed tanquam filio de Deu.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Sindici duo acceperunt pecuniam a communi pro causa defendenda, si alter decedat, cuius intersit pecuniam non expensam a defuncto repetere.*
2 *Ius accrescendi non habet locum in ambasciatoribus.*
Salarium an transmittatur ad hæredes aduocati.
3 *Priuilegia an transmittantur ad hæredes per eum, qui decessit non transacto toto tempore sui officij. & num. 4.*

1 Cum vos. Pone casum in terminis, si-
cut Titius, & ego sumus crea
ti sindici ad defendendum quandam causam in
curia Principis, & accepimus pecuniã à cõi pro
sumptib. litis, ego solus causam defendi, sed Ti-
tius non venit, sed mortuus est; ego volo repe-
tere ab hæredibus illius Titij illam pecuniam
quã ipse habuit a repu. quæritur an possum. Rñde
tur q si ille accepit pecuniam ob proprios sum-
ptus, & non possum repetere ego, sed respub.
aut ille accepit pecuniam propter sumptus hoc
est, vt solueret aduocatis tunc eum ego qui iui
ad defendendũ cãm, sim ad hoc obligatus pote-
2 ro illam pecuniam repetere. Item potero colle-
gam meum qui derelinquit onus sibi impositũ
accusare corã præside: qd intelligitur si ille col-
lega meus viueret. h. d. Et not. hic q licet vnus ex
officialib. vel ambasciatoribus decedat, vel alias
officiũ non impleat, qd salarium decedentis vel
alias non implentis non accrescit ei, qui solus
impleuit, qd est notandum Bar. In tex. ibi vos lo-
quitur duobus ex tribus sindicis Dulius, & ibi
sumptus i. pecuniã de qua debuit fieri sumptus,
& ibi desertæ alias decretæ. in fi. tex. ibi potestis
scilicet crimen præuaricationis, vt insanietur, &
extra ordinẽ puniatur, vt s. de aduo. diuerso. in l.
1. Dy. in glo. iii per verbo; oporteat, quæro circa
istam gl. nunquid hæredes aduocati debeant hre
a salarium, ex integro, si aduocatus moriatur in
initio causæ, & vr q sic per. l. ff. de va. & extraor.
cog. l. 1. §. diuus, & ibi plene per Bar. & s de aduo.
di. iudi. l. post duos. ff. eo. l. legatus añ §. 1. & p hoc
ff. loc. l. qui operas, & ita tenuit gl. vt d. §. diuus &
s. de condi. ob cãm l. fi. Sed ego credo ↄ verum
& æquum: quia casus fortuitus debet nocere illi
in cuius personã contingit non alij ff. de fideiuss.
l. exceptionẽ. Item vbi quis locauit rem & ope-
ram, si propter casum fortuitũ nõ potuit exple-
re opus, non recuperat mercedẽ. ff. loca. l. si vno
anno. §. itẽ cũ quidã, ergo si fuerint locatæ ope-
ræ personæ, & locator impediatur propter ca-
sum non dẽt hre mercedẽ. Item aduocatus cer-
tat de lucro, & clientulus de damno. Item vterq;
impeditur casu fortuito, quia ẽt clientulus impe-
diur pp casum aduocati, ergo potior debet esse
conditio illius qui certat de dãno. Item rei quã
actoris. s. de iure delibe. l. fi. §. licẽtia. & ff. de verb.
obl. l. si seruum. § sequitur. Item vbi quis tenetur
præstare operas, & ex illis dẽt hre lucrũ. ff. de an-
nu. le. l. Scio amico. Secus in casu vbi quis tene-
batur præstare operas alicui ex causa lucratiua,
quare dies quo impeditur casu fortuito. ff. d opi.
li. interdũ, & de sta. li. l. cum hæres. §. stichus. nec
ob. l. in ↄrium all. primo, §. diuus, quia intelligo,
q vbi nõ stabat per aduocatũ, sed per cliẽtulum
qui volebat cãm ducere, & vr stare per aduoca-
tum ẽt qñ stat per cliẽtulum arg. l. Scio all. Item
non ob. l. post duos, & l. si legatus: quia ibi loqui-
tur in salario, qd recipiebatur à publ. in quo est
rõ, quia maior gratia est illi facienda de publico,
quam de priuato. ff. de ven. inspi. l. 1. §. generali-
ter, ita magis dẽt sibi subuenire respub. in vsi. feu.
de noua fide. forma. in fi. & pro hoc. j. de dome-
3 sticis & protec. l. fi. Item circa. d. l. quæro pone
q consules alicuius loci habent priuilegia, vnus
ex illis moritur cũ stetit per medium annũ, nun-
quid trãsmittentur priuilegia ad filios eorũ, sup-
posito q debeãt esse per annũ in administratio-
ne, & q transmittant ad filiũ priuilegium, vr q
sic. s. de aduo. diuerso iudi. l. post duos ff. eo. tit. l. si
legatus añ. Sed vr ↄ quia facilius transit ad hære-
des cõmodũ pecuniariũ, quã priuilegiũ persona
le. ff. de reg. iu. l. priuilegia, & de vaca. mu. l in ho-
norib. §. vacationũ, & p hoc. ff. de decurio. l. spu-
rij. §. minores. Sed ↄ credo q scilicet priuilegium
transeat ad liberos, & intelligo de priuilegio, qd
datur gratia honoris sibi delati, & est casus. ff. de
4 decurio. l. 2. §. pe. in vet. præterea. Est tñ sciẽdum
quod quædam sunt priuilegia quæ conceduntur
alicui ratione laborum, & tunc illa nõ sequũtur
nec ipsum nec eius hrdes nisi impleto toto labo
re. s. de his qui nõ imple. sti. l. 2. in fi. ff. de excu. tu.
l. sed

ADDITIO.

a Salarium. Adde Bal. in l. 1. col. 3 ver. sed ego dico. q in salario supra de suffra. & in l. post duos supra de aduo. diuer. iudi. vbi videtur inclinare in partem affir. Bar. idem in l. diẽ functo col. 3. versic. quid de aduocato, ff. de offi. assesso. & in l. §. diuus el 2. in 1. col. ver. & in 6. versi vlterius quæro. & col fin. versic. quæro aliquis conductus est ad legendum. ff de var & extraor. cogni. Paul. de Cast. in alleg. l. diem functo, & ibi omnino per Alex. col. 13. vers. iuxta prædicta.

l.sed & milites.§.quãdoq; & est ratio : quia nihil
videtur egisse cum aliquid superest. s̃. ad sille. l.
cum sil.& de his qui.vt indig.l.pe.sed fallit in sti-
pẽdiis quæ cõcernunt cõmodum pecuniariũ, vt
in ll. all.in ɔ̃rium , quædam sunt quæ ɔceduntur
gratia honorum,& tunc non inspicimus quãto
tpe fuit in honore,quia statim transeunt ad libe-
ros.s̃.de excu.mu.l.eos,& in ver.præterea. s̃.alle.

LEX III.

Transmarina. Casus.Legatio trans-
marina tribuit vaca-
tionem biennij,secus si prope:quia tunc talis le-
gatio non tribuit. h.d. Bar. In fi tex.ibi exhibuis-
se.& est ratio, quia qui magis laborat plus præ-
miari debet.l. fi. supra de officio magistri offi. &
l.2.in glo.fi.in fi.ibi,vt not.& supra in rubr.In gl.
2.ibi de hono.no.contra.l.2.& si illa determina-
tur per istam , vel dic ꝙ legatio à remotis tribuit
vacationem ab omnibus ciuilibus muneribus,
vt hic legatio verò de propinquo tribuit vaca-
tionem à munere legationis per biennium.Bar.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

1 *Immunitas an finiatur finito officio : opponitur, & solui-
tur, num. 2.*

Vniuersi. Casus. Qui dignitates suffra-
gio receperunt non habẽt va-
cationem à muneribus propter dignitatem : sed
si legatus fuerit, habet propter legationem. h.d.
Et est.l.singularis,& ideo notabilis Bar.in tex.ibi
suffragio.i.gratis impetratione tamen facta.Dy.
1 In glo.t.in fi. vel dic ɔ̃iungendo hanc lecturam
cum præcedentibus,ꝙ quandoq; quis ɔsequitur
officium absq; dignitate, & tunc durante officio
habet immunitatẽ,vt s̃.de excu.mu. l.t.& quod
ibi not. Aut cum dignitate,& tunc aut illa digni-
tas obuenit absq; procuratione , & absq; pacto,
& nõ prætextu salarij , & habebit immunitatem
durante dignitate , & postea , vt d.l.maximarum
in fi.& l.eam , aut obuenit cum aliquo ex prædi-
ctis, & habebit immunitatẽ durante officio non
postea,vt hic ſm istam lec. quod not. quia l. ista
est singularis. Bar.in gl. t ibi.l.auxilio eodẽ mo-
do exponitur.s̃.de tu. l. decurio.for. In ea.gl.cir-
ca fi.ibi præsidatus. Sed op.habens honorem eo
2 deposito,habet vacationem.s̃.de ho.non conti.
l. 1. sed præses habet honorem. ff. ad l. Iul.;de vi
priua.l. 1.& supra de priua.car. l.t. so. hic præses
gessit honorem sumptu publico in auth.de iudi.
in prin. & §. illud. ideo non habet vacationem.
ff.eo.l.filio.& not.in l.t.supra de hono.non ɔti.
sed in legatione est speciale : quia licet sumptu
publico fiat datur vacatio biennij,vt d.l.filio.&
est ratio propter laborem magnum , & pericu-
lum longæ peregrinationis. Rebuffi.

LEX V.

SVMMARIVM.

1 *Consilium qualiter adunatur , & modus proponendi in
consilio , & per quos. num.2. & 3.& in quo loco debet
conuocari, num.8.*

4 *Præses solus non potest referre Principi .*

5 *Statuta an valeãt sine superioris confirmatione.& nu.6.*

7 *Præsides prouinciarum an possint facere constitutiones.*

9 *In negotijs tangentibus vniuersitatem qui debeant voca-
ri , & an etiam mulieres .*

10 *Consensus maioris partis sufficit, & numquid debeant sin-
gulorum nomina exprimi .*

Si quid extraordinarium.

Casus. In his quæ publicam vtilitatem respiciũt
non valet reformatio facta à prouincialibus et
consentiẽte pr̃,side nisi per præfectũ vel Princi-
1 pem fuit approbata.h.d. Et ad euidentiam præ-
mitte, ꝙ quando præses vel aliquis superior po-
nit aliquod dubiũ in suo consilio petit super hoc
suum sibi cõsilium exhiberi , vnde est idem pro-
ponere , & ɔsiliũ postulare hoc præmisso. Pone
casum sic, ꝙ præses prouinciæ conuocauit Par-
lamentũ in prouincia,& in eo proposuit,& con
siliũ petiit super aliquo emergenti qđ respicie-
bat vtilitatem publicã , super quo fuit cõsultum
ꝙ ad Principem mitteretur legatio ad eius curiã
vel fuit aliter reformatum.Quæritur an sufficiat
per præsidem approbari,rñdet Imperator ꝙ nõ.
2 h.d.Et no.hic modum faciendi propositionem
in cõsilio seu Parlamento , petit enim ꝓponens
sibi sanum, & vtile cõsilium exhiberi , & hoc est
verum qñ propositio fit super aliquo dubio:sed
qñ fieret super certo tunc secus, vt l.2.s̃.de decu-
rio.verbi gratia finitũ est officiũ vnius officialis,
ɔgregatur ɔsilium , vt eligatur ɔsequẽs officialis:
tunc quia certũ est electionem debere fieri non
petit consiliũ super hoc, sed petit vt eligant ho-
mines de consilio. Secundo no. ꝙ præsides pro-
a uinciarum coadunant ɔsilium [a] , seu Parlamen-
3 tum vniuersale prouinciæ, quod intellige nõ ꝙ
oẽs de prouincia debeãt ire:quia hoc esset durũ:
sed de omnibus ciuitatibus debent ire aliqui am-
basciatores vel sindici qui ciuitatẽ pñtent,& isti
dicuntur assistentes Principi vel præsidi , & hoc
4 sentit gl.posita super verbo,inter oẽs.Tertio no.
ꝙ præses non potest solus referre Principi,quod
intelligit gl.in his quæ respiciunt publicã vtilita-
5 tem;alias secus per ti.de relati.Quarto no.ꝙ sta-
tutum seu constitutio facta à præside seu Parla-
mento vel cõsilio prouinciæ non valet nisi ap-
probetur per superiorem : sed ɔ̃ hoc opponitur,
quia quilibet populus potest sibi facere statutũ,
vt ff.d iusti.& iu.l.oẽs populi.Sol.dicit Guillel.ꝙ
illud est verũ in his q̃ vtilitatẽ priuatã respiciũt.
in his vero quæ respiciũt vtilitatem pub.priuati
nõ pñt, vt hic:sed ego in d.l.oẽs populi aliter di-
co,nã quidã est populus liber qui hẽt oẽm iuris-
dictionẽ,& ẽt põt facere legẽ & statutũ, ꝓut sibi
placet vt d.l.oẽs populi, & insti. de iure naturali
gentium,& ciuili. §.oẽs populi. vbi ponitur exẽ-
6 plum in populo Romano.Quidam sunt populi
qui non habẽt iurisdictionẽ, vt ciuitates quæ de
iure cõi non habent merũ imperiũ. Item not. ꝙ
prouincia quælibet habebat merũ imperiũ , vt l.
illicitas.§ qui vniuersas.ff.de offi. præs.tñ à præ-
side appellatur ad superiorẽ,tũc eorũ statuta nõ
valent

ADDITIO.

a Coadunant consiliũ. Adde quod notatur in apostil. ad istam
in l.cum te.nu.4 supra de decu. isto libro.

a valent nisi confirmentur à superioribus[a], vt hic,
& ita fit in istis ciuitatibus Marchiæ & Ducatus,
nam non admittũtur eorũ statuta nisi approba-
ta per superiorem de quo dic plene, vt dixi in d.
l. omnes populi. fit etiam statutum, quod si fie-
ret in aliquo castro non admitteretur nisi per
7 omnes approbaretur. Item not. quòd præsides
prouinciarum non possunt facere constitutio-
nem, tamen isti præsides, qui mittuntur ab eccle-
sia aliud obseruant, vel ex consuetudine, vel ex
speciali concessione de quo dixi in d. l omnes
8 populi vbi hanc l. allegaui. Item no. ꝙ cõsilium
seu parlamentum debet vocari in loco pub. de
quo etiam dixi plene in l. 2. supra de decurio. &
videas quæ ibi dixi. & ista omnia perpetuo not.
Bart. In tex. ibi omnes vel maiorem partem, vt
in fi. l. Dy. & ibi conuenerit, id est tractatum fue-
rit, qui legati mittantur, & ibi quibus. s. prædiis,
& ibi fortuitis, id est propter casus fortuitos su-
peruenientes. Dy. & ibi, ꝙ maioris. In tex. in fi.
ibi auctoritas, scilicet præfecti vel Principis. Dy.
Quæro quæ sit ratio huius l. in princ. ratio quia
relatio ista siue consultatio similis est consulta-
tioni quæ fit in causis priuatorum, scilicet quo
ad hoc: quia postquam fecit relationem iudex
non habet in causa illa iurisdictionem, supra de
rela l. 1. Item antequam sit facta postquam or-
dinauit consulendũ Principem, ex tunc non po-
test se intromittere iudex, supra de appella. l. ex
illo tẽpore, & ff. de appel. l. ad Principem, alias
9 Imperatorem in fi. l. Not. in causis quæ tangunt
causam pub. omnes qui sunt de vniuersitate, vel
qui repræsentant vniuersitatem, debent congre-
gari in loco pu. & id quod sensus maioris partis
approbat, illud valet vt hic. Circa istam tertiam
quæro nunquid in tali casu sint vocandæ mulie-
res & minores, & videtur quòd sic, vt hic. Item
ꝙ mulieres sint vocandæ probatur in authen. vt
iudi. sine quoquo suf. §. hic omnia, vbi Impera-
tor vocauit vxorem suam. Sed contrariũ credo,
quòd mulieres non sint vocãdæ, & est ratio: quia
non habent sanum cõsilium arg. supra de spon-
sa. l. si pater. in fi. Item non licet eas inuicem in
locis pu. esse cum viris supra de offi. di. iudi. l 1. ff.
de arbi. l. fi. arg. ff. de execu tu l. sed & milites. §. sed
ignominia. qđ verum est nisi in actibus qui merè
pertinent ad mulieres, vt in electione abbatissæ,
in auth. de san. episcopis. §. iubemus igitur, ibi fę-
b minarum monasteriis[b]. Item non debẽt vocari
minores cum non habeant sanum consilium. ff.
de mino. l. 1. ff. de testa. mili. l. fi. & ff. de decurioni-
bus. l. spurii. §. minores, & de mu. & ho. l. ad rem-
pub. nec ob. qđ dicitur de Imperatore: quia hoc
erat propter excellẽtiam dignitatis vxoris: quia
parẽ habet dignitatem cum Principe. s. de qua-
drien. præscrip. l. fi. Item nõ ob. de minore: quia
loquitur in resti. minorũ quæ restitutio peti non
potest à minore nisi habeat curatorem. Item de-
bent vocari oẽs, verum si sint idonei arg. l. vt gra-
10 darim. ff. de mu. & ho. Item dr̃ quod maior pars
hẽt interuenire, nũquid oportebat in actu quem
c faciunt, ꝙ nomina maioris partis exprimatur[c],
vt in creatione sindici, & videtur ꝙ sic, quia alias
cognosci non posset maior pars, nisi designare-
tur argu. ff. de operis no. nun. l de pupillo. § qui
nunciatur, & ꝙ cuiusq; vni. l. nulli cum l. se. Item
pro hoc j. l. proxi. vbi scripsi: de quo dicitur ibi
ꝙ ponebantur nomina: sed dic qñ aut actus ille
exercetur per administratorem vniuersitatis, vt
per ꝯsules, & tunc distinguentur, aut oẽs ꝯsense-
runt, & tunc neminem oporteret exprimere, vel
consentiũt aliqui, & tunc debent nominare: aut
fit per vniuersitatẽ, & tũc credo ꝙ non oporteat
aliquẽ nominare, vt propter difficultatẽ ar. ff. de
vsufr. l. vsufructuarius venari, & de sol. l. si alicui
nũmi, & ff. de eden. l. quidam. §. nummularios &
de exerci. l. Lucius, & ideo dum tamen in publ.
scriptura cõtineatur de maiori parte fuisse actũ
ꝙ stetur tali scripturæ secundum ea, quæ nota. de
fide instru. & iure hastæ l. 1. super verbo, ordine.

ADDITIONES.

a A superioribus. Et tunc dicuntur ius ciuile not. Bal. in l. cer-
tum col. 3. versic. sed nonne per statutum vnde cog. & in l. ex
placito col. 3. ver & hæc faciunt ad quæstionem de re. permu.
b Fœminarum monasteriis. Potes dare meliorem rationem,
quia mulieres non possunt cõdere statuta, nec in illorũ con-
ditionibus interuenire aut consuetudinem inducere, vt not.
Bar. sing in l. 1 per illum tex. ff. de legi. quod ad hoc pro sing.
alle. allegat, & sequitur Ludo. Ro. sing. 42. inci. ad hoc, vt se-
cunda consuetudo.
c Exprimantur. Adde Bal. & Ang. in l. non ambigitur de legi-
bus, & in l. 1. q. 5. de offi. consu. Alex. in l. suum. § hodie. ff de
pact. eundem consi. 42. vol. 4. Panor. in c audiens num. 8. & ibi
notaui in apostil. ad ipsum in versi. non præstant singulariter
consensum extra de elect.

LEX VI.

SVMMARIVM.

1 *Priores soli ciuitatis non possunt mittere legatos ad Principem, sine magno consilio.*
2 *Absentes qui & a quam remoto loco ad cons. sint vocandi, & an infirmi.*
3 *Ambasciatores litteras sua ambasciata portare debent.*

Quotiens. Casus. Cum ab Alexãdri-
na ciuitate legati mitterẽ-
tur ad Principem, curiales exceptis qui infirmi-
tate vel alia necessitate impediti sunt, cõuenire
debẽt in curia, & quod eis vr̃ sua propria manu
subscripta dẽt mittere præfecto prę̃to. quo exti-
mabitur, an decreta bene sint interposita à decu-
rionibus super eo, ꝙ legati Alexandrinæ ciuita-
tis consuluerint eos. Dy. non debet mitti legatio
ad Principẽ nisi voluntate cõsilii, & auctoritate
1 superiorũ. h. d. Nota. ꝙ priores soli huius ciuita-
tis non possunt mittere legationẽ ad Principem
2 siue magno cõsilio ciuitatis. Secundo not. ꝙ qñ
vocatur ad ꝯsilium sufficit, ꝙ sint in consilio illi,
qui sunt in ciuitate: nec sunt expectandi illi, qui
sunt absentes vt hic, dum dicit intra vrbẽ. Item
not. ꝙ non sunt expectandi infirmi, vel alias im-
3 pediti, vt sint in ꝯsilio. Item not. ꝙ ambasciato-
res debẽt portare litteras suæ ambasciatæ. ad qđ
facit quod dr̃ s. de decu. l. si quis decurio. Bar. in
tex. ibi ab Alexandrina quæ est in Egipto, & se-
det ibi præfectus Augustalis. ff. de officio præfec.
Augu. l. 1. & ibi impediunt. vide quod not. 7 q. 1.
c. factus est. de Secaro, & ibi curiæ. Et sic not. ꝙ
in creatione sindici omnes de vniuersitate sunt
vocãdi per l. istam ad quod infra de ven. re. ci. l.
2. Do. & ibi comitati. i. associati tam decuriones
quam præfectus Augustalis referent hoc præfe-
cto præto. qui extimabat vtrũ illud pro quo mit-
titur ad Principem. Odo. & ibi perpensa. i. diligẽ-
ter indicta. Dy. allegatur. l. ista, quòd si consules
vel

vel decuriones aliquid ordinēt extra curiam, &
locum vbi solebant se congregare, quod nō valeat, quod actum erit per l. hanc, & s̄. de decu. l. 2.
no. 23. di. c. in nomine dn̄i super verbo, in vrbe.

De excusa. artificum.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Artifices qui a muneribus excusentur, & quid sit otiū.*
2 *Præmia iuxta labores tribuenda.*
3 *Discipuli appellantur filij, & Doctores patres. Et maior reuerentia exhibetur Doctori quam patri.*

Artifices. Casus. Artifices hic nominati
in breui cuiuslibet ciuitatis cō
prehensi à personalibus muneribus habent immunitatē, vt in docendis artibus in quibus otiū
requiritur promptiores existant. Dy. In text. ibi
1 subdito, id est scripturæ subiectæ. Et ibi otium
quo ad corpus licet sit animi labor, vt in stu-
a dendo [a], vel dic: quia cum satis laborauerint
requiem consequantur infra de propo. sa. cui. l. 2.
circa medium, alias reprobatur otium in auth.
de tabell. §. vt igitur, & extra de renun. cap. fi. de
Deucio, & ibi statuarij qui statuas faciunt, ibi lagitarij seu lactarij, & ibi marmorarij qui marmora operantur ligni, & idem in lapide vel metallo vel alia materia, fabricarij qui camisias
fuebant troyarij perticarij. De his habuimus supra de excu. mu. l. negantes. tignarij qui ante larotis volubilibus faciebant tigna. In glo. 4. ibi
2 docentibus, & est ratio: quia cum præmia dentur iuxta labores supra de statu. & ima. l. vt virtutum, & magis laborat docens quam adiscēs, plus
debet præmiari, vt supra scripsi. supra tit. 1. l. 3.
de quo per Bar. ff. de lega. 3. l. legatis seruis. §. or-
3 natricibus in glo. 5. ibi discipulos. Nota discipulos appellari filios, & Doctores patres, & merito: quia interdum maior reuerentia exhibetur
Doctori quam patri, quia filius reprehendit patrem quandoque. ff. de condi. causa da. l. 3. §. 1.
discipulus non reprehendit sed excusat. ff. de arbit. l. qualiter. §. 1. An.

ADDITIO.

a In studendo. Panor. in proœ. decre. col. 2. nu. 6. vers. aduerte primo infert ex tex. huius l. ꝙ appellatione studij comprehendatur doctrina, & sua est ratio: quia docendo quis fit peritior, vt no. hic glo. quod facit ad dissolutionem q. qua quæritur an appellatione studentis veniat doctor legens de quo per eundem vbi supra, & ibi notaui in apostill. [illegible] cum pqd alios vbi etiā per Do. Feli. col. 2. vers. in eadē glo. ibi legētiū.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Artifices an & qui excusat. habeant, & vtrum docentes poeticam, geometriam, arithmeticam, & similes scientias excusat. & immun. habeant, & num. 2.*
3 *Discipuli vocantur filij, & Doctores patres.*

Mecanicos. Casus. Lex ista sicut superior dat immunitatem
quibusdam opificibus in littera nominatis. Dy,
1 ibi impar studium. Not. par studium esse discendi & docendi, & ita debent studere discipuli, vt
Doctores in ti. l. nota, quod qui est sufficiens ad
docēdum debet docere non alius supra de professo. & me. l. 2. & l. reddatur, & infra de stu. li. vr.
l. 1. Dy. Item concor. secundum An. supra de
male. & Mathe. l. culpa. sed contra quod punia-
a tur plus docens quam adiscens [a], supra de hæreticis. l quicūque. §. fi. so. vt ibi, Circa hoc tamen
quæritur qui artifices habeāt excusationem? dic
quoniam quidam sunt mecanici, & tūc quidam
sunt qui adiscunt, & illi non habent excusationem. quidam sunt qui docent, & tunc habēt excusationem illi qui operam necessariam publicis vtilitatibus exhibent. ff. de iure immunitatis
l. super. §. pe. & not. in l. 1. huius ti. in gl. super verbo ista, & tales sunt mecanici: sed alias artifices:
tunc dic quod quidam sunt artis improbatæ de
iure, & tunc artifices illius scientiæ non habent
excusa. sed potius sunt puniendi. supra de mathe.
l. 2. & l. eorum. aliæ sunt scientiæ quæ non sunt
prohibitæ nec expresse approbatæ vt poeta, &
tunc isti non habent excusationem nec pœnam
supra de professo. & me. l. poetæ. Quædam aliæ
scientiæ sunt quæ sunt expresse approbatæ, &
tunc quidam qui vacant circa istam scientiam
in adiscendo, & tales non habent priuilegium,
vt hic no. & ꝓbatur in l. pe. §. pe. ff. de iure immu.
aut vacant in operando, & tunc non habent priuilegium siue excusationem, vt ff. de excu. tut. l.
geometri. Aut vacant circa doctrinam, & tunc
habent priuilegium, vt not. supra de professo. &
me. l. medicos, & supra de aduo. di. iudi. l. nemini
circa medium. ff. de excu. tu. l. iurisperitos. ex quibus ll. proximis dicitur, quod non habēt doctores priuilegium, qui vacant circa practicam nisi
sint in officio, & nisi legissent 20. annis, vt j. de
profes. qui in vr. l. 1. fallit tamen in medicis qui
vacant circa practicam: quia ista operatio tunc
est super omnes, vt ff. de va. & extraordi. cog. l. 1.
§. 1. & ff. de decretis ab or. l. 1. si autem vacant in
docendo videtur glo. distinxisse insti. de excu. tu.
in § item Romæ Grammati. Sed potest dici, ꝙ
omnes qui docent scientias speculatiuas habeāt
excusationem. s̄. de profes. & me. l. medicos. in
prin. & in l. fi. sed ista scientia geometria numeratur inter liberales artes, vt ff. de variis & extraord. cog. l. 1. § 1. ergo habeant excusationem.
Sed quid de Doctoribus Theologis dico ꝙ habent excusationem licet non numerentur inter
artes cum sint medici animarum argum. in authen. vt cum de appell. cog § si vero liberi. cum
alij medici qui curant corpora habeant excu:
Sed quid in doctoribus decretorū, credo quod
sic: quia duæ sunt partes regiminis reipub. scilicet sacerdotium, & imperium, vt in auth. quō
oportet episcopos in prin. & habēt æqualia priuilegia in auth. de non alic. §. si minus, & ideo sicut habent scientiam regiminis tēporalis habēt
excusa-

ADDITIO.

a Docens quam adiscens. Tu dic ꝙ docens hæresim punitur ad mortem, vt ibi per istum aliter, sed adiscens punitur mitius, vt nota. glo. in c. pe. extra de hære. & Bar. in l. cunctos populos col. 6. supra de sum. Trin. Nec excusatur conuersus ad fidem instructus à magistro sibi per ecclesiam dato, vt nota. Card. in cle. 1. §. fi. q. 2. de vsuris.

excusationem, ego & illi qui habent scientiam regiminis spiritualis arg. dicti.§.si verò liberi. ad hoc tamen ꝙ magistri habeant excu.requiritur, ꝙ sint approbati per magistros suæ facultatis. s. de professo.&me.l.si quis Archiatri. & ideo Pedagogi non habent excu.ff.de vaca. mu.l.2.in fi. & supra de profes. & me.orationem. secũdo requiritur ꝙ doceant in locis approbatis de iure.s. in ciuitatibus vel vrbibus regiis, si sint doctores
2 legũ ff.de excu. tut. l.sed & reprobari in fi.Si sint doctores in aliis scientiis oportet ꝙ doceant in
a suis ciuitatibus [a], vel Romæ in l.prædicta, sed & reprobari. §. non amplius. tertio ꝙ doceant in locis ciuitatis vbi consueuerũt legi sciẽtiæ alias, infra de stu.li.vr.Ro.l.1.§.1.Quarto requiritur ꝙ sint inter numerum à lege vel consuetudine statutum supra de profes. & me. l. 1. & l. nec inter. Quinto requiritur ꝙ sint sufficientes.s.de profes. & me.l.2.& l.reddatur, & infra eod.tit.l.fi.in d.l.
3 super verbo,filios. Not. ꝙ discipuli vocantur filij & doctores patres,& probatur ꝙ maior reuerentia exhibetur per l.doctori quam patri: quia reperitur in l. ꝙ filius corrigit patrem suæ colore excu.ff.de condi.ob causam.l.3.§. sed seruus, & tamen discipulus sententiã magistri sui Cassij excusat. ff.de arbit.l.qualiter.§.& Sabinus. An.

ADDITIO.

a Ciuitatibus. Adde ꝙ licet regulariter in ciuitatibus non in castris debeat esse studium generale. vt nota Panor.post glo. & Io.And io proœ.decretalium vbi posui in apostil.ad com & ibi Feli.& glo.alia in l.vnica.infra de stu. libe.vr.Ro. li.11. fallit tamen in studio castri Montispessulani, vt not. Bald.vbi supra col.6 post medium quem refert,& sequitur Do.Nico. Boerij in proœ.Dy.de reg.iu.in vlu apostil.Bononiæ vniuersitas doctoribus etiã nominatissimis 000 caruit testator placentinus qui assidue ibi legendo postquam dictam vniuersitatem construxerat fœliciter in domino quieuit.Ioan.etiam Fabri ibi studuit,vt ipsemet refert in § fi.insti.de socie.& floridus ille doctor. 30.& amplius annos in legendo, ibi iura ciuilia transegit aliique multi quos oc proluxios tim ad hæc vsque tempora inibi iura professi sunt.

De potioribus ad munera nominandis.

LEX PRIMA.

Si ipse. Casus. Iusta est causa appellandi, si post alterũ debeat nominari. h. d.Pone casum, vt supra quemadmodũ ci. mu. indi.l.pe.& fi.vel pone rector debet esse natione Romana est de natione Constan.certè licite appellatur. Bar.,vel debeat eligi de vno officio fabrorum,& fuit electus de alio officio. In tex. ad munera,id est onera per ciuitatem imponenda. Dy. In tex.ibi potiorem, quia antiquior in albo decurionum vel senior ætate.ff. de albo decurionum.l.1.§ præses.alle. in glo. in tex. age causam, id est appella. & ostende alium potiorem, & obtinebis. Dy.

Si propter inimicitias creatio facta sit.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Inimicitia quid operentur, & qualiter probentur.*

Si propter. Casus. Creatio facta ab aliquo propter inimicitias facit aliquem, si vult appellare. h. d. Nota hic ꝙ eo ipso ꝙ quis est electus ab inimico suo præsumitur electus, propter inimicitias sicut dicimus in teste qui vult ferre testimonium contra inimicum suum, ꝙ eo ipso intelligitur tulisse testimoniũ propter inimicitias, vt l.3.§.1.ff.de testi. & sic habes ꝙ quis non potest eligere inimicum suum. In tex. ibi,inimicitias, quæ probãtur per comminationem mortis vel accusationem capitalem: vel si petat omnia bona in authen. de testi. §. si vero quis dicat odiosum cum glo. Et est ratio: quia inimici facile, &c. vt ibi nota.in tex.ibi, docere, etiam si esset idoneus, quia per inimicitiam fuit facta.ff.de arbit.l.licet de excu. tut. instit. §. etiam si propter inimicitias. in tex. æquitas, vide quod nota.74.distin.c.honoratus. de Securo.

De sumptuum recuperatione.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Expensæ à victo post sententiam possunt peti.*

Muneribus. Casus. Electus qui habet excusationem recuperat
1 sumptus quos fecit in lite, ab eo qui eum nominauit: h.d. Nota quod dixi in summario: ex quo habes ꝙ quando electus appellat eligens seu nominans debet citari: quia eius interest, vt videtis hic. nam condẽnatur in expensis. facit. ff.de appel. l.nam ita diuus. Bar. In tex.ibi personis, quia à patrimonialibus nemo excusatur supra de mu. patri.l.neque,& ff de mu.& ho. l. rescripto. Dy. & ibi fatigandi quod probatur eo ipso, ꝙ obtinet modo.ff.de vaca. mun.l.1.§. & si per calumniam,& ibi securitatem. s. sentẽtiam iudicis appellationum. Et ibi recuperabis in fi.nor. arg. ꝙ
a expen.possunt peti à victo etiã post sentẽtiam [a], si non fuerint petitæ in causa ante per l.istam. & s. de decu.l.2.Dy. Item quia in casu huius. l. põt peti per actionem in factum expen.vt no. in l.seueriter in gl.alle.ergo põt peti qñcumq; ff.de eo qd certo loco.l.fi.not.ff.de leg.3.§.si rẽ. Deucio.

ADDITIO.

a Etiam post sententiam. Adde Bar.in l.non solum de re iudicata,& plenissime per Lanfran.de Oria in c.quoniam contra falsam.§.expensæ.num.2. & quod ibi notaui in apostil.ad ipsum in versi. condemnat extra de proba.

Si ante creationem quis decesserit.

Rubrica.

Super Rubro ibi creationem sub. videndum est vtrum periculũ pertineat ad hæredem electi vel ad eligentem. Dy.

LEX PRIMA.

Si ante. Casus. Onus subeundi munera non transit ad hæredes mortuo patre, hoc dicit Bar.

De

a *De tabularijs*[a].

Rubrica.

SVMMARIVM.

Tabulariorum varia sunt nomina.

In glo. Rubricæ ibi ciuitatibus, de quibus. ff.si men.fal.mod.l.fi.supra de iure
deli.l.fi.§.sinantem dubius. in authen. de hære &
fal.§.si vero absunt. & no. ff. de acqui. re. do.l.si
epistolam. In ea.glo.in fi.ibi qui poti. in pig. ha.
l.pe.vbi appellantur conditionales. Item cartu-
larij in auth.de arbi.§.fi. Item serui publici.ff. de
adop.l.non aliter insti.de adop.§.fi.ff.rem pupil-
li sal.fo.l.1.Item notarij supra de execu. mu.l.ma-
ximarum de man. princ. l.vna.ff.de testa.mili.l.
Lucius. Rebuffi.

ADDITIO.

a De tabularijs. Adde quod istos tabularios appellamus in Francia clericos cameræ computorum de quo vide per illum in l.iostar. num. 1. & quod ibi notaui in apostil. ad illum supra de iure fisci isto lib.

LEX PRIMA.

Nullus. Casus. Notarij qui ad aliquā militiā vel aliud officium transeunt,
remouentur intra quinquenniū non postea.h.d.
Et nota hic quòd tabelliones non possunt esse
milites. An. In tex. ibi impleto, quia tunc non
retraherentur ad officia quæ deseruerunt.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Doctor vel decurio factus notarius prioris dignitatis priuilegia amittit.*

Quicunque. Casus. Si decurio notariatus officiū assumpserit priuilegia decurionatus amittit. h. d. Bar. In
1 glo.fi.ibi. supra de fal.si quis dic,vt ibi per Cy. 5.
op. In ea. glo. fi. in fi. Circa hoc dic extra suum
actum vel officium non creditur tabellioni, nisi
sicut vni alteri,vt supra de testi.l.iurisiurandi:sed
si quæras circa suum actum instrumentorum,&
tunc dic quod aut ab initio non interuenerint testes
in instrumento, & sibi non creditur, vt in auth.
de fide instru.§. sed si instrumenta. aut intersuerunt testes, & tunc si instrumentum stat ꝯ quod
negatur, statur dicto tabellionis,vt in authen.de
fide instru. §. si vero stat instrumentum non statur dicto tabellionis arg. supra de arbi. l.in arbitriis.§.sinautem in scriptura:quantum autem ad
solemnitatem instrumenti non statur tabellioni, vt supra de dona. l. in donationibus cum ibi
not. pro quo facit in authen.de hæred. & fal.§.si
vero absunt.nec quantum ad veritatem contractus, vt ff. de testi.l.ob carmen.§.1.sed simpliciter instrumento staretur dummodo haberet essentialia, vt d. §.sed si instrumenta, & supra de
proba.l.cum precibus videtur, &c.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Notarius quis esse possit, & nunquid possit quis compelli esse notarius, num. 2. & num recepto instrumento possit compelli illud publicare, num. 3.*
Item num inuitus compellatur recipere instrum. num. 6.
4 *Consilium iudex, & aduocatus an teneantur recipere.*
5 *Beneficium prætoris non perditur licet eueniat actus, vbi necessarium non sit.*
6 *Filius an succedat hodie patri in officio.*
7 *Filius Tabellionis an alteri stipulari possit.*
8 *Tabellio quando per alium instrumenta scribere possit.*

Generali. Casus. Seruus non potest esse tabellio, & si dominus eū sciuerit tale officiū assumere parti ad interesse tenebitur, seruus vero fustigabitur. h. d. Nota hic,
1 quód notarius debet esse liber homo. Secundo
nota, quod si notarius patitur se rogari de aliquo instrumento, & sciat se habere aliquā qualitatem
vel defectum propter quam instrumenta ab eo
confecta non valeant, quod ipse tenetur parti ad interesse: quod est notabile. Item not. quod ignorans
non punitur. Bar. In tex.ibi ordinentur, sub. per
elect. ad quod supra de iure fi. l. super creandis.
de decu.l.2.& in auth.de tabel.§. illud in fi. & dic
ordinentur per quemlibet iudicem habentem
plenam iurisdictionem, vt supra de cano.lar.tit.
l.præcepit.in §.illud,& de defen.ci. l.defensores.
iuncto §.rerum prouincialiū corpore. de defen.
ci.& s.de comiti.sacra.lar.l.1.& per hoc,quia illi
possunt dare qui priuare, vt in auth.de defen.ci.
§.interim:sed habeo quod iudices priuant tabelliones suis officiis,vt in auth. de armis. §. fi. cum ibi
not.6.coll.& l.iubemus.s.de defen.ci. ergo,&c.
de hoc plenius scripsi. j.tit. t.l.duos.& per Inno.
extra de fide instru.c.cum P.& in Spec.tit.de instru.edi.§.restat. versic. 1. nota quod tabellio. & pro
hoc in summa ne cleri. vel mo. §. quæ sunt per-
a missa. ver. quid igitur fiet[a].Sed nunquid pōt quis
2 compelli esse notarius? dic quod sic, quia cum dicatur seruus publicus,vt hic nota.& actus publicos
quis euitare non possit, vt in auth.de defens. ciuita. §. interim,& §.si quæ vero, ergo,&c. Item
quia est munus publicum,vt s. de defen.ci.l.iubemus circa mediū.& insti.de adop.§.cum aūt, quod
euitare nō pōt, vt ff.de mu. & ho.l.fi.§.hi quoque
& l.si quis magistratus ergo,&c.doc.& ibi ignorantiam sub. probabilem, & inexcusatam bene
obligamur partita. & videtur casus. s. de incestiup.l. qui contra veniam. ibi detineri. i. tenebitur ad interesse reipu. id est cōtrahentibus quorum confecta per seruū instrumenta non valēt.
3 An. Sed nunquid tabellio recepto instrō poterit seu compellatur postea publicare, & videtur
facere tex. huius, l. quod sic in argumentū, quod dicitur
seruus publicus de hoc vide argu. quod colligi-
4 tur supra de defen.ciuit.l.iubemus. Sed nunquid
aliquis

ADDITIO.

a Quid igitur fiet. Tu conclude notarium per iudicem non creari, vt not. Oldrad. consil 77. Panor. consil. 114. vol. 1. & in d. c. cum P. Tabellio nu 8. & ibi notaui in apostil. ad eum in ver. non recognoscentibus superiorem extra de fi. instrum & Alex. plenissi. in l. nec ei §. 1. de adop. & Bal. melius quam per aliquem in rubrica, supra de fi. instru. col. 1.

aliquis iudex vel aduocatus tenetur accipere cõ-
silium vide glo. & tex. infra de proxi. sa. scri. l. in
sacris. Bart. in gloss. 2. ibi rem pup. sal. fo. l. 2. &
3. & sic hæc glo. videtur innuere, quòd nota-
rius possit stipulari pro præsente, quouiam ipse
stipulari posset, quia glo. dicit ꝙ in stipulatione
notarij acquiritur actio maxime his qui nõ pos-
sunt stipulari ergo, & illis qui stipulari possunt,
quod non credo verũ, quia non est. l. de hoc nisi
in casu quo quis propter absentiã vel infantiam,
vel alias non posset stipulari sic supra de cap. l.
cum cognatos, cum similibus quæ dicunt nota-
rium posse stipulari. Item hic probatur: quia ex
propria stipulatione datur actio directa ex alio
vtili, vt l. 3. & 4. alle. in glo. & tamen iura nolunt,
ꝙ quãdiu habet locum directa habeat locũ vti-
lis. ff. ad l. Aquil. l. liber homo. l. 1. pro hoc certus
ordo datus à iure seruandus est supra de sen. pas.
ff. ad Trebel. l. hæredes. §. fi. sed l. dat istum ordi-
nem, ꝙ primo stipuletur ille cui est acquirenda
stipulatio, si pater, si non hẽt, seruus est sibi emẽ-
dus si habet vnde, si nõ habet vnde, seruus publ.
stipulari debet. ff. rem pu. sal. fo. l. 2. & 3. de ma.
conue. l. 1. §. exigere. ergo vbi ipse potest stipula-
ri seruus pub. pro eo stipulari non potest de hoc
videtur casus. ff. de procur. l. mutus. §. si procura-
tor. iuncta l. in causæ in fi. in eo. ti. idem. ff. de ꝯdi.
instit. l. seruus alienus cum l. seq Ber. de Deucio.
Sed dico ꝯtra quia id quod inducit de sui natura
acquisitionem non debet contrarium operari.
ff. de condi. & demonst. l. cum tale §. fi. & de fun.
instruc. l. si mancipia in princ. sed præsentia dñi
inducit acquisitionem. nam in casu isto nõ quæ-
reretur actio si esset absens. ff. de verb. ob. l. si pro-
curatori præsentis, nec ob. quod dĩ, ꝙ vbi habet
locum directa, &c. dico ꝙ non est de necessitate
ꝙ ibi habet locũ directa non habeat locũ & ius.
vnde non est inconueniens, si habeat quis plures
ac. ff. de serui l. ei qui & de libe. le. l. 3. in fi. Et per
5 hoc, quia beneficium prætorum non perditur,
licet veniat actus vbi necessarium non sit s. de le-
gi. hære. l. fi. nec ob. & his verbis cum similibus:
quia. ll. illæ inducunt consilium non præceptũ,
quia vtilius est pupillo habere directã actionem
nomine suo quam vtilem ex persona tutorũ, vt
not. gl. ff. de admini. tu. l. quotiens super hoc vide
Bar. ff. rem pupilli sal. fo. l. 2. & Guiller. de Cũgno
in d. l. non aliter. ff. de adop. & Dy. in d. §. exigere
de. l. 1. ff. de magistra. ꝯue. & Io. An. extra de vsu-
6 ris in c. quãquam. lib. 6. & ibi Inno. Sed nunquid
filius debet hodie succedere patri in officio, di-
co ꝙ non: sed si reperiatur idoneus præ aliis dẽt
eligi. j. ad simile offi. l. 1. lib. 12. & supra de aduo.
diuer. iudi. l. petitionem. §. filius. nec ob. l. contra.
quia loquitur de his qui erant astricti ad seruitiũ
reipub. sed tabelliones non sunt tales: quia pos-
sunt libere renunciare officio. In ea. gl. ibi à ser-
uando, & ideo tabellio requisitus tenetur facere
instrumentum, alias punitur, vt supra de defens.
ciuita. l. iubemus in fi. & in authen. de armis. §. fi.
colla. 6. cum ibi nota. & arg. j. de colla. fun. patri.
l. placuit. Fallit in quatuor vel quinque casibus.
Primus si post horam ordinatã requiritur, quia
tunc non tenetur facere arg. ff. de operis li. l. cum
pari onus in fine. & l. iubemus, & quando appel-
lan. sit. l. 1. §. quod ergo sic, & de solu. l. si solutu-
rus. Secundus prætextu infirmitatis argum. ff. de
oper. li. l. eius artificij. §. fina. & l. interdum, & ff.
de vacatio. mu. l. fina. §. penul. Tertius si sit occu-
patus negotiis etiam suis argum. ff. de arbi. l. licet
in fine, & supra de serui. & aqua. l. præses. Quar-
tus propter inimicitias requirentis, vt dicta l. li-
cet, & ff. de excus. tuto. l. athletæ. §. re missionem,
& hoc verum vbi inimicitia venit ex parte fa-
cientis instrumentum arg. ff. loca. l. si merces. §.
culpæ, & vel. l. in his, secus si ex parte petentis,
vt dictæ. ll. Quintus est, si non soluatur ei de la-
bore argum. in authent. vt iudi. si. quoquo suffra.
§. hæc omnia. & supra de testibus. l. quoniam
vnde pro nota habebit salarium, & pro gros-
sata habebit aliud. argument. infra de princip.
agen. in re. l. fina. versicu. ad similem. Guil. de
a Deucio [a]. In ead. glos. ibi vniuersos, dic quòd
non debet esse, sed si assumunt illud officium,
possunt, & valent, quæ faciunt, vt supra l. pro-
xi. & simile dicunt canonistæ de clericis, vt ex-
tra ne clerici vel monachi. c. clericis, & dic, vt
7 ibi. Bart. In eadem glo. quæ est super verbo, ser-
uituti, circa hoc quæro nunquid filius tabellio-
nis alteri priuato possit stipulari, & videtur ꝙ sic
cùm acquirat actionem ex stipulatione sua pa-
tri. ff. de verbo. obli. l. si filius ij: sed si per patrem
acquiratur priuato, vt in glo. ista ergo, &c. ff. de
do. inter vi & vxo. l. 3. §. fi. supra de donat. l. a. §. si
pecuniam, & pro hoc videtur casus. ff. de admi.
tu. l. quotiens. 2. respon. Sed credo contra, quia
contra ius commune est, quòd alteri per alte-
rum quæratur actio insti. de inutili. stipu. §. alteri.
vnde non est ampliandum hoc, ne duo iura spe-
cialia reperiantur concurrere circa eundẽ actũ,
supra de dotis promissione. l. 1. iuncta. l. ff. de iure
do. l. cum post. §. generi. & pro hoc. ff. man. l. si
vero non remunerandi. §. 1. nec ob. quod dici-
tur, quòd per filium quæritur actio patri: quia
verum est in his quæ gerit tanquam filius: sed in
his quæ gerit, vt publica persona, non quæritur
actio patri, & pro hoc. ff. de exerci. l. si eum. in
princ. nec ob. l. quotiens: quia ibi tutor potest
gerere per alium, vt in l. ita aũt. §. gessisse. ff. de
adm. tut. sed tabellio non potest. in auth. de ta-
bellio. §. si vero propter. vel potest dici, quòd
seruus tutorum potest stipulari pupillo: quia tu-
torum interest: sed patris non interest, quærere
alteri priuato. In ea. glo. l. ibi iubemus lo a versi.
his. In ea. glo. ibi, vt nemo ad suum patr. l. 1. &
s. de testa. l. iubemus in fi. quod intellige iura ad
suum officium pertinẽtia ar. ff. loca. l. si quis fun-
dum. §. si quis vitulos, & l. item quæritur. §. si ge-
neri. & ff. de orig. iuris. l. a §. seruius, alias si eo-
rum imperitia damnum, vt nota. j. de num. &
actu. l. a. s. de magistra. conue. l. fi. ff. si men. fal.
mo. dixe. l. fi. & ꝙ quisque iuris. l. a. in aliis autem
non notariis, dic vt in l. leges sacratissimæ. C.
de legibus, & per Dyn. in c. ignorantia. extra de
8 regul. iur. lib. 6. In ea. glo. ibi de tabel. in princ.
& §.

ADDITIO.

a De Deucio. Limitabis, & aliter nisi talis notarius esset post-
ea promotus in doctorem, vel ad aliam dignitatẽ quare con-
ficere instrumenta non cogitur quantumcumque rogatus, &
si conficiat non gaudet priuilegio illius dignitatis quam est
assecutus, vt vult glo. not. & ad hoc ordinaria in l. vniuersis,
supra de decur. isto li. & in l. si quis decurio. supra de falsis.

&§. illud quoque colla. 4. quod intellige niſi ſit
mortuus vel grauiter infirmatus, & ita impe-
ditus ꝙ ſcribere non poſſit, quia tunc pote-
a rit per alium,[a] vt extra de fide inſtrum. c. cum
p. tabellio facit ff. de officio eius cui man. eſt iu-
riſdictio l. 1. in prin. Bar. In ea. glo. ibi ſexto lo-
b cus,[b] de loco dic, & hora habes, & in ſimili. ff.
.qd vi, aut clã l. aut q aliter. §. j. & extra de ꝓb. c. qm
ꝯ falsã ad quod in auth. de colla. §. pro fiſcalibus
de hoc vide Encelmum, & in extrauagan. execra
bilis in fi. & per Bar. ff. ſi certum peta. l. lecta quia
p. c. In ea. glo. ibi contractus. Sed melius in auth.
vt præpo. nom. impera. in prin. per totum ti. col
la. 5. de ſecuro. Et vide hic notata per Doc. inſti.
de inutili. ſtipula. §. item verborum & per Bart. ff.
de eden. l. 1. §. editiones.

ADDITIO.

a Per alium tu vide de hoc plene per Lanfran. de Oria. in c. quoniam contra §. inſtrumentorum productiones nu. 11. ver. vlterius quæro extra de proba.

b Locus. Adde quod notaui in apoſtil. ad Guil. de Cung. in l. comparationes num. 4. in verſic. locus ſupra de fide inſtrum. vbi plene.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

1 *Notariatus officium non eſt dignitas, nec honor.*

Boethos. In text. ibi quæ vocabula id eſt honores per hæc vocabula de-
ſignati, & ibi nõ honore. q. d propter honorem
ſuperuenientem vel priuilegium non poterit
priorem euitare fortunam, & ibi inexorabilium
id eſt contra quas ll. non poterit ſupplicari prin-
cipi, nec valet reſcriptum, & ibi ſubire id eſt aſſu-
mere aut compelli dum tamen infra quinquen-
nium reuocetur vt ſupra l. 1. hic ponit nomina
quorundam officialium, qui debent illi officio
deſeruire, & ſunt obligati ipſi, & eorum filij nec
debent ad alia officia tranſire h. d. Bar. in tex. ibi
1 honore. Nota ꝙ officium notarii non eſt digni-
tas nec honor: de quo dixi ſupra ſi ſeruus aut
libertus ad decurio. aſpi. l. præſes vbi de hoc Bar.

De ſuſceptoribus præpoſitis, & archarijs.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Pœna non committitur, quando non ſtat per ſoluere debẽtem, quin ſoluat: quo caſu poteſt petere apocham de ſoluto, ac ſi ſoluiſſet.*
2 *Ceſſatione tributi, an res cadat in commiſſum.*
3 *Debitor fiſci, & debitor priuati diuerſo iure vtuntur, vt hic.*
4 *Oblatio vtrum liberet debitorem a periculo maioris valentiæ.*
5 *Aliud pro alio quandoque ſoluitur.*
6 *Oblatio de qua in hac lege an ſit facienda in iudicio, vel extra.*

Suſceptores. Caſus. Suſceptores debẽt a ſoluente ſine mora reci-
pere, alias puniuntur h. d. diuide. Primo ponit
ſuſceptores ſine mora debere recipere. Secundo
prouidet volenti ſoluere. Tertio punit ſuſce-
ptores negligentes recipere. Quarto punit iudi-
cem negligentem condemnare, ſecunda ibi. nã
ſi ſoluere volẽs. tertia ibi, & qui. quarta ibi. quod
t autem. Nota hic, quód ſi ꝑ debentẽ ſoluere non
a ſtat ꝙ liberatur a pœna[a] etiam quæ imponitur
a lege reique non incidit in commiſſũ. Item po
teſt petere apochã de ſoluto ac ſi ſoluiſſet. 500.
In tex. ibi ſuſceptores iuxta l. iſtam pone, ꝙ ali-
quis erat mihi obligatus in quoddam ſeſtario
Bladi, obtulit mihi tempore quo erat bonum fo
rum, ego volui acceptare, poſtea valuit magis,
peto bladum ipſe voluit mihi dare ſecundum
quód tunc valebat, quæritur quid iuris? videtur ꝙ
debitor bene dicat, quia ſicut moratio nocet de
bitori ita, & creditori, & de hoc eſt tex. ff. de act.
emp. l. 3. §. pen. de periculo, & commo. re. ven. l.
illud & infra de ero. mili. anno. l. 3. §. pe. & ibi ne
quis prouincialium ſubiectorum, & ibi conte-
ſtationem id eſt denunciationem, & obligatio-
nem, & conſignationem. ſupra de vſuris. l. acce-
ptam, & ſufficit ſi fiat extra iudicium in auth. de
2 temp. non ſo. do. §. 1. colla. 7. An. & ibi commiſ-
ſi. Nota propter ceſſationem tributi rem cadere
in commiſſum, vt hic, & ſupra de vecti. l. infra de
omni agro deſcr. l. omni. nec ob. ff. de cenſi. l. cũ
poſſeſſor. §. fi. quia poteſt iure pignorum vendi ſi
hoc principi expediat, alias cadat in commiſſũ
vt iuribus alle. in duplum. Nota de pœna dupli
contra ſuſceptorem quod per ſoluentem offere
tur recipere recuſantem. de Securo. negligentis
ſcilicet ſi iudex eos non puniat modo prædicto
cum pecunia eſt perdita. de Securo. Et ibi viola-
uerit vel exigendo pluſquam debeãt vel minus.
Dy. & ibi ſarcietur, ſcilicet priuato quando plus
fuit exactum, vel fiſco cum minus. Dyn. Et ſic
iudici fuit denunciatum, quia tũc poteſt ſibi im-
putari alias non. ff. de dam. infec. l. 4. § hoc autem
de magiſtra. conue. l. 1. §. magiſtratibus. Dyn. in
3 glo. quæ eſt ſuper verbo debitam, ibi eſt amiſſa.
Tũ dic idem etiam ſi non ſit amiſſa, & hoc dicit
iſte tex. vnde ex quo habes ſecuritatem amodo
non potes inquietari de apo. pu. l. 2. de non nu.
pecu. l. in contractibus. §. 1. Secus in debitore pri
uati, vt iuribus. in gloſſ. alle. & eſt ratio: quia hic
fiſcus habet regreſſum contra ſuſceptorem, &
ideo offerens liberatur. ff. de procu. l. minor in
prin. iuncta l. 1. ſupra de in. fa. mino. ſed priua
tus creditor contra nullum. not. totum tit. iſtum
ad materiam clauariorum. & leuatorum tallia-
4 rum, & indictionum. Circa hanc l. quæro nunqd
offerens liberatur etiam a periculo maioris valẽ
tiæ in caſu huius l. adeo ꝙ ſoluendo precium, ꝙ
valebat

ADDITIO.

a Liberatur a pœna. Hinc infero poſt Inno. in cap. 1. extra de offi. deleg. & Bal. in ſua marga. in verſ. inopia verſic. 1. quòd debitor pauper non potens ſoluere non poteſt excommunicari nec interdici (abutuntur tamen plerique contrario) Sed poſſunt ne eis omnia remedia tollantur, carcerari niſi cedant bonis non tamen in carcere noxiorum, vt no. Ang. in l. nemo carceretur. ſupra de exact. tribu. ſupra iſto libro eucio tamen ex dictis Angel. vbi ſupra conſuetudinem eſſe ſeruandam dum dicit ꝙ non poteſt mitti niſi in carcere ſoluto.

valebat tempore oblationis possit se liberare, & videtur ꝙ non supra de vsuris l. acceptã, vbi requiritur ꝙ deponat supra de pact. inter emp. & ven. l. 2. præsertim in obligatione generis vel quantitatis quæ perire non potest supra si cert. pera. l. incendium ad l. Fal. l. in ratione §. incertæ. sed dico contra: nam ex sola oblatione spectat periculum peremptionis in creditorem, vt ff. de solu. l. qui decem, & de verb. obli. l. si ex legati causa ergo periculum deteriorationis multo fortius argumen ff de contrahen empt. l. quod sæpe. §. in his, & de commo. & peri. rei ven. l. t. cum ibi not. Item per oblationem constituitur creditor in mora, sicut per interpellationem transfertur periculum in debitorem. ff. de peri. & commo. rei ven l. illud, & l. si quis vina, sed si post interpellationem creditoris res debita efficiatur carior periculum caristiæ pertinet ad debitorem vt no. in l. vinum. ff. si cer. pet. & de condi. trit. l. in hac. igitur si post moram creditoris q voluerit recipere efficiatur carior res debita, periculum caristiæ pertinebit ad creditorem nõ ad debitorem, & sic poterit se liberare soluendo æstimationem quã valebat tpe obligationis pro hoc. j. de ero. mili an. l. nu li. & hoc dico etiã
5 licet esset obligatus ad speciem, & sic poterit solui aliud pro alio scilicet extimatio pro specie nec est inconueniens propter moram non reci-
6 pientis. ff. solu. ma. l si vero negocium in fin. Sed nunquid requirit quód hæc oblatio in casu huius
a l. fiat in iudicio, [a] dico ꝙ nõ imo sufficit ꝙ extra fiat in auth. de tpe non so. do. §. t. colla 7. nec reperitur cautum iure, quód debeat fieri in iudicio, & facit tex. iste, ꝙ non propter solutum tributum res cadat in commissum ipso iure, & ꝓ hoc. ff. de pu. l. imperatores. Sed Doctores dicũt contra eum venditur res iure pignorum propter non solutum tributum. ff. de censi. cum possessor. §. fi. Sed si caderet in commissis nõ venderetur iure pignorum cum dudum applicaretur fisco non habens rem hypothecatã. ff. de regu. iur. l. neque pignus, & pro hoc. ff. de rescin. ven. l. fundus qui. sed gloss. tenuit supra si cert. peta. l. cum non committatur, sed credo gloss. veram, & est in electione fisci vtrum velit habere rem iure pignorum, vel ex causa commissi, nam expedit quandoque habere iure pignorum, vt cum ascendebant plus tributa quam valeret res: quia tunc potest pro residuo agere contra debitorem re distracta supra de pigno. l. distractis, si autem valeat plus res quam tributum tunc expedit ne committatur. Et sic non obst. in contrariũ alle. & hoc probat l. fundus qui. supra alle. & ita potest intelligi in authen. de colla. §. si vero quãdo. Iaco. Rebuffi.

ADDITIO.

a In iudicio. Ego crederem tamen quód hoc casu deberet oblatio fieri cum consignatione debiti arg. l. si creditrici & l. ex prædio, & quod ibi not. supra de vsur. & quod no. Bar. in l. quod soluturus. ff. de sol vel forte cum oblatione verbali cum protestatione de non vendendo vt not. Bal. in fin. l. fi. supra ante credi. & in l. si prius supra de distrac. pig.

LEX II.

Iuxta. Casus. Ad nominationẽ susceptorum in subsidium deuenitur nec licet ab eis emere h d. Not. ꝙ non licet emere de bonis administratoris fisci. sed contra, rem aligeren. l. t. So. ibi in administratore priuari, hic in publico. facit infra de ero. mili. anno. l opinatoribus li. t 2. Bar. In tex. ibi nominatores idest procuratores Cæsaris quos nominauit sup. de iur. fisc. l. super creandis Dy & ibi ex eorum scilicet præpositorum, vel susceptorum.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Officiali cui debeat solui, an ei qui est tempore quo fit solutio, vel ei qui erat tempore quo soluendum erat.*

2 *Et infertur de eo, qui emit per annum iurisdictionem, quis debeat habere condemnationes factas in secundo anno, pro delictis commissis in primo.*

1 Susceptores. Casus ei debet solui qui est officialis tẽpore quo fit solutio, non ei qui fuit tempore quo fieri debuit solutio h. d. Not. hanc l. q̃a de his diebus erat quæstio de facto, quam intelligo nisi in officiali antiquo qui si non exegit totum soluit de suo. nam nunc sibi debet solui, vt l. missi opinatores. de exac. tri. Bar. In text. in noui idest nouiter creati. Dyn. Et ibi accrescentes idest species pro præteritis annis scilicet accrescentes nouæ speciei. Et sic nota quod iusticiarius debet recolligere residuum collectæ quæ remansit suo prædecessori. An. & Du. ius.
2 Ex hac l. sumitur argu. quod vbi quis emit ad annum iurisdictionem, ꝙ condemnationes quæ fiunt in sequenti anno per secundum emptorem pro delictis tempore primi emptoris commissis, pertineant ad secundum emptorem per hanc l. & arg. insti. de re. di. §. illud, & ff. ad munici. l. Titio, & de serui. l. 2. §. final. de minor. l. 3. §. contrarium videtur. ff. de dam. infec. l. damni. §. sabini ad Trebel. l. qui ita §. si damnũ, & de verb. obli. l. si filius 2. concor. Sol. dic ꝙ si pœna ipso iure erat commissa tunc debet esse primi. arg. ff. de publica l. imperatores & l. commissa, & de accu. l. ex iudiciorum, & in l. pro hac parte alle. Si vero ex qualitate delicti non erat ipso iure commissa, tunc pertinet ad secundum emptorem, vt in iuribus pro hac parte alle. attentis tamen verbis venditionis vtrum dixerit vendo omnes pœnas omnes condemnationes, nam primo casu ad primum pertinebunt. secundo casu non argum. ad hanc distinctionem. ff. ad l. Ro. de iac. l. fina. §. primo G. de Ferrarijs.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

1 *Refirmari quis non debet in officio, nisi primi officij rationes reddiderit.*

2 *Liber rationum qualiter fiat.*

3 *Officia cur minime continuanda. Et quare officiales non sunt perpetui.*

4 *Ordinamenta consiliorum etiam contra ius valent.*

Neminem. Casus. Non debet quis in officio cõfirmari nisi primi

mi officii rationes reddiderit. Item ratio singulis annis debet reddi. Item officiales non debent esse perpetui, sed annales, vel ad plus biennales. h.
1 d. No. hic adaptari l. quod non debet quis refir-
a mari in officio [a] nisi fuerit primo de officio pri mo quittatus. Itē no. ex versu integro igitur pro illis qui dant pecuniam mercatoribus ad dimidiam partem liciti lucri, & damni secundum l. 1. supra pro socio quod solum in fine anni possunt petere rationem a mercatoribus, & non ante.
2 tenementi Bar. Not. de modo conficiendi librū rationum quia in eo debent poni causæ in quibus expēditur, ita quod si fraus est possit inueniri alias ratio non potest intelligi facit. ff. de eden. l. argentarius. §. edi. expressius de condi. & demō. l. quæ sub conditione rationum. Bar. In tex. ibi finitum, quia officium erat finitum. Dyn. absolueratreddendo rationem, & restituendo reliqua. ff. de publi. l. licitatio. §. 1. & 2. placuerunt idest bene administrauerunt. Dyn. Iustitia cum nemini suum officium debeat esse damnosum. ff. de fur. l. si seruus communis. §. quod vero. ff. quemadmodum testa. aperi. l. si quis ex signatoribus. An. prudentis, cuius est ratio; quia qui semel est malus, & c. ff. de re mili. l. non omnes §. a Barbaris. An. ibi disperierint idest consumpserint, vel spenderint Dyn. recentem nam si flagrante crimine quis capiatur atrocius punitur recentem scilicet antequam occultata consumat reparare alias reintegrare iacturam idest resarcire dam
3 num quod intulit reipu. Et not. hic rationē quare non sunt cōtinuanda munera vel officia: sunt & aliæ rationes supra de decurio. l. quis tam, & quemadmodum ciui. mu. indi. l. 2. An. dominatione. Not. rationem quare officiales non sunt
b perpetui [b] quia facerent multum malum quod non facient si sciant se per modicum tempus moraturos argum. infra de excu. & exac. l. 3. lib.
4 12. vetera. Et ibi auctoritas. Not. arg. de ordinamentis consiliorum quæ fiunt contra ius quod valeant, & iuri præferuntur arg supra de decurio. l. 1. & ibi not. in rub. Dulius ordinis. scilicet decurionum. Dyn. In glo. antepen. ibi ciuitatis, quod sit obseruanda.

ADDITIO.

a Refirmari in offi. Adde Bar. in l. rescripto ff. de mune. & hono. & in l. 1. supra vt omnes tam ciui. ut si fuit refirmatus debet bis sindicari nisi fuerit sibi primum officium prorogatum Barto. in l. & ideo de verbo. obli. & Alexan. in l. dies. de dam. infecto.

b Non sunt perpetui. Vide in l. nemo supra de assesso. & in l. honores. §. fi. ff. de mu. & hono. Gaius tamen iudicabat esse Tiberius Cæsar si officiales essent perpetui qui interrogatus quare ita permitteret; esse consultius dicentibus, vt annalia essent officia. Respondit vidi abigentes muscas famelicaturas ab corpore egri.

LEX V.

SVMMARIVM.

1 *Aureus quando accipiatur pro solido.*
2 *Sol di 72. faciunt libram auri.*

Quotiescunque. Ista. l. breuis, & clara. ex qua not.
1 quod cum dico solidum licet non exprimatur
a auri intelligitur de solido aureo [a] quod est verū quando profertur a iure: sed secundum consuetudinem in partibus istis intelligitur de solido
2 minuto hoc est monetæ minutæ. Secundo not. quod 72. solidi faciunt libram auri. Et sic si bene cōputes quilibet aureus habebat sextā partem vnciæ. hodie verò aurei Veneti & Florentini, quibus vtimur, habēnt octauam partem vnciæ, & sic octo faciunt vnciam. & 96. faciunt libram auri. Bar. In gl. fi. in fi. ibi. l. fi. & insti. de pe. te. liti. §. fin.

ADDITIO.

a Solido aureo. Adde quod notaui in apostil. ad istum in rub., de anno. & trib. nu. 7.

LEX VI.

Frumenta. Casus. Duo dicuntur hac l. Primo dicitur, cum Præpositus publicis horreis assignat aliquam quantitatem frumenti militibus transferendam, debet ei fieri apodixa de frumento assignato. facit supra de appo. pu. l. 1. Secundo horreis publicis nō debet aliud frumentum reponi quam publicum. In text. ibi modo idest quantum tradiderint ad vsum militum aduocemur scilicet instrumentis quæ fuerit per istos milites frumenta recipiētes. In fin. text. ibi constitui idest frumenta militibus ministranda ibi ponuntur alia non Odoff. Nor. in fin. text. quod blada priuatorum non debent reponi in locis publicis, & sic facit contra rusticos qui ponunt archas in ecclesijs sic supra de offic. rec. prouin. l. fi. & de operi. pu. l. basilicam, & facit infra de meta. l. cunctos Ber. lib. 12.

LEX VII.

Diu minime. Dicitur hic quod pecunia exacta a prouincialibus non diu retineant, susceptores, sed istam ad ærarium, vel thesaurum publicum transferre festinent. An. l. Hæc facit contra eos qui tenent pecuniam communem: & cum ea et ex ea faciunt mercantias. facit infra de his qui ex pu. rat. l. 1. §. 2. Bar. in tex. ibi collatio hoc est dictū quod pecuniam exactam a collatoribus non debent diu susceptores tenere, sed &c. An. Et intellige diu idest incontinenti licet alias pro decennio sumitur. ff. quod & a qui. l. si cum fideiussoria. §. Aristo. alias pro quinquēnio. ff. de re mili. l. milites. arg. §. fi. alias pro biennio. ff. ex qui cau. in pos. ea. l. diu. ff. loca. l. cum domini.

LEX VIII.

SVMMARIVM.

1 *Exactores, & susceptores quomodo debeant creari, & confirmari.*
2 *Maioris partis iudicio standum. Item potestates, & rectores per se non possunt eligere exactores collectarum, sed a consiliis ciuitatum sunt eligendi.*

Exa-

Exactores. Hic ponitur ordo qualiter debent eligi susceptores, vel exactores. facit. supra de iure fisc.l.super creã dis.& quod ibi not. & supra de ca.lar. titu. l. præci.§.illud etiam. Et ibi dixit Bar. Et dicit hoc, exactores, & susceptores creati in cœtu curiæ debẽt confirmari, & ipsorũ nominantiũ noĩa dẽt rectoribus prouinciarum notificari, cum eorum cedat periculo si quid exactores male gesserint. Dyn. vel dic clarius, exactores siue susceptores tributorum cum eliguntur ad hoc officium nominatorum per procuratorem Cæsaris, vt supra de iur. fisc. l.super, & nominati publicantur in vrbe in cœtu publico Senatorum, vel in prouincijs decurio. & per omnes Senatores, vel decuriones, vel maiorem partem confirmantur, & confirmatis eis tam nomina nominantium quam ipsorum electorum ad notitiam præsidis declarantur, vt si ipsi susceptores male administrauerint teneantur nominatores in subsidium non confirmatores: sic & cum minor magistratus eligit, & magnus confirmat: quia solus eligens tenetur, vt insti. de satisda.tu.§ fin. susceptoribus non inuentis soluendo, vt supra eod.l. 1. & hoc dicit. Et collige aliud notabile ꝙ qui confir
1 mat electum non videtur eligere. Tertio not.
a ꝙ stat iudicio maioris partis.[a] quod dic, vt supra de decu. nominationum. Quarto not. de hac electione vt dixi supra de iur fisc.l super An. In tex. ibi exactores, Not. l. expressam ꝙ potestates & rectores ciuitatum non possunt per se eligere exactores collectarum nec alios officiales: sed eligendi sunt in consilijs ciuitatum argu. huius l. & supra de decurio.l.2. Dulius. In fin.text. ibi redundare excusso tamen prius susceptore, vel exactore, vt supra l.2. Dyn. & An. In gloss. 1. ibi Senatores sub. quando Romæ, vel decurionum, quando alibi fit Dy.

ADDITIO.

a Maioris partis. Adde de hoc Antho. Corsc. in suis singul. in ver. vniuersitas iuci. quod fit a maiori parte, & ibi regulã affirmatiuã ponit cum 5. aut 9. limitationibus, & qualiter intelligatur illa maior pars, vide quod notaui in apostil. ad istum in l. nominationum nu. 4. supra de decu. isto libro.

LEX IX.

SVMMARIVM.

1 *Mensura publica debent esse ligna vel lapidea, & qua pœna puniatur falsificans mensuras.*
2 *Frumenti appellatione non venit hordeum.*
3 *Expensæ maiores debentur longius iuno.*

Modios. Casus. Modij debent collocari per singulas prouincias, & ciuitates pro possessionibus tributa soluãt, nõ vltra, & si contra factum fuerit pœna imponitur: quãtum autem solui debeat dicitur in litera Dyn. Deinde primo præcipit esse modios vel mensuras in vnaquaque ciuitate ligneas vel lapideas, ad quas in dubio recurratur. secundo punit eos mittentes fraudes in mensuris. tertio ponit quãtum nomine tributorum mensuræ debet solui. secunda incipit ita. tertia ibi, & submotis. Nota prin.l. de mensuris ligneis, & lapideis quæ obseruantur per vniuersas ciuitates vel loca Item no. pœnam falsificantium pondera & mensuras de quo plene in l.arbitrio § de eo.ff. de dolo, vbi vide quæ dis signare sunt notanda Bar. In tex. ibi ciuitates intellige ibi ciuitates, vel villas etiã modicas, vel castra quod possunt habere mensuras j. de sacris aduo, l. 2. li. 12. Et ibi quadragesimas
2 Et not. argum. expressum quod appellatione frumenti non continetur ordeum, vt hic licet alias contineatur, vt infra de fru. vr. constan. l. 1. & 2. Dulius facit argum. hæc l. quod constitutio mẽsurarum pertineat ad principem in auth. de coll. §. eos, & quod per principem debeant signari probatur infra de fru. Alex, l.2. lib. 11. Sed. ll. istæ loquuntur in mensuris quibus mensurabantur publicæ functiones quæ principi debebãtur. Sed quid in alijs mensuris, dico ꝙ pertinet ad Dominum seu Baronem institutio mensurarum, quibus mensurantur census eius. iu. nõtis no. infra de stu. li. vr. ro. in rub. lib. 11. Sed institutio illarum quibus contrahunt ciues pertinet ad ciues seu cõsules ciuitatum, & pro hoc ff. de contrahẽ. emp. l. imperatores. quia sicut in voluntate eorum est contrahere, ita & qua mensura vt ibi tamen ne cõmittantur fraudes est consuetũ eas signari signo domini; quæ consuetudo habet seruari vt
3 dicta l. imperatores in fin. iuncta l. 2. supra allc. In glo. fin. ibi. l. pro locis, vnde cum susceptores grauentur quando longius vadunt: ideo plus suscipiunt ratione expensarum. plus enim est quadragesima quam quinquagesima; quia quanto res in plures partes diuiditur tanto plus quilibet minoratur, vt not. in auth. vt iudi. sine quoquo suffra §. 1. super verbo sufficere. nec ob. d. l. pro locis vbi remoti minus soluunt: quia ibi collatores deferunt; vnde in compensationem laborum expen. minus soluunt hic, vero non deferunt, sed susceptores vadunt ad quærendum: vnde ea ratione plus soluunt. An. & Bcr.

LEX X.

SVMMARIVM.

1 *Æstimum qualiter fiat.*

Susceptores. Casus. Susceptores præsentibus defensoribus ciuitatum scribere debent, quæ a collatoribus suscipiunt Dyn. Vel clarius susceptores in qualibet ciuitate debent describere bona singulorũ præsentibus defensoribus ciuitatis. Et fit ista descriptio ad cautelam possessorum, vt nil exigatur vltra quam patiantur propriæ facultates. qđ dic vt supra de anno. & tri. l. 2. An. In tex. ibi iugationis idest possessionis quæ per iugum aratur. Dyn. vt not. supra de imponen. lu. descrip. l. 1. in princip. Et ibi species scilicet victualium Odof.
a Not. ex l. ista ꝙ quando fit extimum[a] debet re-
1 quiri defensor ciuitatis: cuius territorium æstimatur:

ADDITIO.

a Quando fit æstimum. Adde istum in l. 2. nu. 1. & quod ibi notaui in apostil ad ipsum supra quãdo, & q. quarta pars debet & ibi quantum extimabunt. & quando, & in quod tempus.

matur:& sic sufficiet requiri sindicum villæ:nec est necesse ꝙ singuli de villa requirantur,& quãdo fit æstimatio vniuersalis : sed quando ex aliqua causa æstimatur prædium vnius , vel mensuraretur ille debet requiri cuius prædium æstimaretur, vt l.2.& 3.supra fin.regun. Istud extimum debet intimari præsidi , vt l. 1. in princ. supra de apo.publ.Bar.

LEX XI.

Securitates. Casus. Securitates publicæ quas susceptores faciunt ipsis debent imputari, & si quid malefecerint punientur , securitatibus firmis manentibus Dyn. vel latius dic susceptores fecerint aliquas securitates inquirẽtes pr̃imonia singulorũ.& illę securitates fuerunt publicatæ in actis defensorũ vt s̃.l.proxi.imputat susceptoribus q̃a s̃m illas securitates idest s̃m ꝙ inuenerunt quẽlibet possidere ipsi colligent,& non plus vel minus.secundo dicitur ꝙ quatenus ipsi exegerunt pro mercede sua debet hoc aperte discuti , & inquiri. Tertio dicitur, ꝙ si ipsi susceptores fecerunt aliter apocham de solutis,illæ securitates remanebunt firmæ,& nõ poterit ipse discussor opponete exceptionẽ non solutæ pecuniæ : ꝙ est nota.& dic vt supra de apo.pu.l.fin.& l.semel An. In tex.ibidẽ publicaris.in actis defensoris.vt supra l.proxi. An.deduci,vt puniatur si male egerit Dyn. In fi. text.ibi ferri idest remanebunt firma : ita ꝙ non poterit opponi exceptio non num. pe.supra de apo.pu.l.fin.An.Et ibi ferri argu. est l. ista si thesaurarius Regis vel alicuius Baronis aut ciuitatis scribat aliquem ab aliquo id ad quod tenebatur ciuitati vel Baroni accepisse , licet in veritate non acceperit , quòd ipse tenetur domino[a]
a vel ciuitati:ille autem qui debebat liberatus est arg. huius l. nisi forte thesaurarius desiisset esse soluendo,quia thesaurarius tenetur secundo ille qui debebat argum. supra de quad præscriptio. l. 2. in fin. ff. de publica. vec. & com.l.fina. §. si quis professus.Dulius. melius supra de con uc.fi.debi.l. 2. In gloss. 2. ibi contra susceptorẽ, de eo quòd pro eorum mercede accepit Dynus.

ADDITIO.

a Tenetur domino.Not.in l.missi, & ibi Barto.supra de exact. tribu.aduerte tamen ꝙ repetit a debitoribus, vt no idem Bar. vbi supra,& in l.4.§.si auctor de re iudi.& aliquid in l.munerum.§ mixta.ff.de munc.& hono.

LEX XII.

SVMMARIVM.

1 *Notarius semel de falso condemnatus an possit notariatus officium exercere.*

Si aliquid. Casus.Si quis fraudem commisisse probetur susceptor vel tabellio ab officio remouetur : quod postea non reassumit etiam ex rescripto principis. h. d.
2 Dyn. & ex hac l. colligitur ꝙ notarius semel cõdemnatus de falso instrumento non potest decetero notariatus officium exercere facit ff. de eden.l. si quis ex argentariis §. 1.& ibi glo.alleg. hanc l.In tex.ibi possessor.Idem si quilibet alius priuatus cum ista accusatio sit publica.Et ibi deprehendat,& statim pendente accusatione interdicitur sibi officium.insti.de suspe.tu.§.si quis autem. Et hoc verum cũ delinquit in officio alias secus,vt scripsi de re.pôst.l.1.glo.fi.in prin.Dyn. Si autem sit absolutus supplebuntur sibi expensæ,& damna ff.de re mili.l.3.§.is qui ad hostes,& infra de ero.mili.anno.l. fi. lib. 12. interuersione idest fraude in officio commissa.Dy.deco. idest fraudem commisit Dyn.ad quod supra eo.l.neminem.nam si semel calumnieẽ est,& c.ff. de accu.l.si cui §. hisdem.In glo.1.ibi infra de cohor. dic,vt ibi not.& melius infra de diuer.offi.l.quocunque lib.12.In glo.fi.in fi. Circa hoc dic quoniam aut remouetur propter delictum quis ab officio. tunc aut deliquit in officio aut extra officium. Si delinquat extra officium potest redire ad id officium per rescriptum tamen principis infra de cohor. l.si quis ex gre.non autẽ alias sine rescripto redibit infra de dign.l. iudices. Si autem in officio delinquat,tũc aut in eodem officio, & tunc non debet redire ad illud per rescri
a ptum principis[a] vt hic,& supra si quacunq; prædi.po.l.1.& infra de diuer.offi.l. quicunque apparitores. Et idem intelligo si delinquat in alio officio:quia non debet ad aliud officium aspirare infra de proxi.sa.lar.l.2. & hoc verum est nisi diceretur in rescripto non ob.tali lege. ff.de leg.3. l.si in princ.supra de mosii.te.l.si quando.aut remouetur alias quam propter delictum : & tunc aut fuit amotus quia alias administrauerat illud officium per abitionem alias non est admittendus,vt de asse.l.nemo de crimi.stelli.l.fin. & supra eo.l.neminem. Aut vult redire sine ambitione : quia non erant alii ita idonei: & tunc admittitur infra de princi.agen.in re.l.agentibus. supra de offi. asse. l. liceat. ff. de mu. & ho. l. honor.§.fina.

ADDITIO.

a Per rescriptum principis. Vide de hoc quod notaui in apostil.ad illum in l.medicos num.1.in apostil.in versic.reprobari supra de profes.& medi.isto lib.

LEX XIII.

SVMMARIVM.

1 *Tabelliones duo,& duo susceptores esse debent in qualibet prouintia.*
2 *Iudex punitur mandans alij solui condemnationem,quam cui mandat statutum.*
Item tabellio cuius auctoritate debeat creari.
3 *Tabellio est publica persona,& multa singularia traduntur de tabellione.*
4 *Barones æquiparantur præsidibus prouinciarum. Et tabellionarij,qui : ac ipsorum , & aliorum minorum officialium creatio non ad decuriones spectet.*

Duos tabularios. Casus. In qualibet ꝓuincia debent esse duo tabelliones , & duo susceptores, quorum vnus nihil communicet in alio. Et si hoc non fuerit custoditũ pœna imponitur Dyn.

hæc

hæc l. est fortis. & eam diuide, quia primo dicit
1 quòd in qualibet prouincia debent esse duo su-
sceptores quorum vnus suscipiat aurum : alius
species, & dēnt eē duo notarii seu numerarii vi-
delicet cuilibet susceptori detur vnus notarius.
Secunda ibi scire autem, & dicit, ꝙ susceptor au-
ri nihil habet commune cum susceptore aliarū
specierum. q.d. vnus non debet se intromittere
de officio alterius, & quod debet solui vni non
debet solui alteri. Et expone ibi cum arcæ, &c.
idest scrinio ibi ratiocinijs, &c. vt aliæ species
aliarum rationum extra aurum quod pertinet
ad alium susceptorem. tertio ibi versu iudices,
punit iudices in 5. libris auri, & alios officiales
pœna capitis si prædicta nou obseruauerint q.d.
si illud, quod debet solui vni susceptori alteri fe
2 cerit solui puniatur pœna prædicta. Not. ex
fin. huius l. quòd punitur iudex qui mandat pe-
cuniam condemnationis alij solui quam dictat
statutum. facit, quod dixi supra de canon. lar. tit.
l. præcipit. §. prouidentibus. Bar. Sed An. de Ba-
ru. intelligit sic, quòd pecunia quæ colligitur ex
solutione tributorum quod vocatur aurum lar-
gitionale, non mittetur ad scrinium rationaliū
seu comitis rerum priuatarum, vt supra de ca-
no. lar. tit. l. 1. & l. præcipit. §. pen. & de exac. trib.
l. in fiscalibus. Et sic collige ex his quòd aurum,
quod percipitur per præsides ex collectis non
mittatur ad magistros rationales, vt l. supra alle
gat. & infra de numera. & actu. l. 4. lib. 12. Et in
auth. de collatoribus. §. eos. col. 9. Et de istis scri-
psi supra de cano. lar. titul. l. 1. est alia archa.
communis de qua ff. ꝙ cuiusque vniuer. in l. 1. In
tex. ibi largitionale idest illud de quo collecto-
res largiuntur soluendo tributa Dyn. Et ibi arcæ
in qua reponuntur aliæ species ad quas erat alius
successor deputatus. Dyn. Commune idest
non debet habere proprium aurum, nec ponere
cum auro largitionali, quod habetur ex tributo
supra eo. l. frumenta, vel dic quòd aut erant duo
susceptores, vnus auri, & alius aliarum specierū.
Et dic ꝙ aurum nō debet poni in archa vbi aliæ
species recondebantur nec vnus debet se intro-
mittere de officio alterius. supra de exac. tri. l. mis
si infra de excu. l. 2. supra de compen. l. 1. & de te-
sta. l. consulta. Dyn. Et ibi militandos. Not. pœ-
nam 5. librarum auri iudici permittenti officia-
rios vti officio alij attributo. de Securo. Not. ꝙ
auctoritate principis debent creari tabelliones:
a & quod ad principem a pertineat creatio, pro-
batur quia creare tabellionem est eligere perso-
nam cuius scripturæ adhibeatur fides supra de
fal. l. si quis decurio. ad illum igitur pertinet crea
tio illius qui potest habilitare personam, & dare
credulitatem, sed hoc pertinet ad principem su-
pra de iur. anu aure. l. 1. ff. de nata. resti. l. 1. ergo
3 &c. Item tabellio est publica persona, & publicis
vtilitatibus deseruit arg. ff. de adop. l. non aliter,
& de magistra. conue. l. 1. §. exigere, sed conces-
sio iuris publici pertinet ad principem. ff. ꝙ vi
aut clam l. 3. §. plane. Sed dic ꝙ quidam erant ta-
belliones, qui scribebant in palatio, & isti habe-
bant dignitatem, de quibus habetur infra de pri-
mic. l. præclaram supra de excu. mun. l. maxima
rum in prin. in auth. vt sine prohi. matres debi-
trices. §. fin. colla. 7. erant alij, & horum crea-
tio etiam pertinebat ad principem. qui potest
dare dignitatem infra de consu. l. fin. & de dig. l.
nemo. erant alij. qui scribebant publicas fun-
ctiones, & horum creatio etiam pertinebat ad
principem, vt hic in princ. & infra de nume. &
actu. l. actuarios lib. 12. erant alij qui scribebant
actus iudiciales : & istorum creatio pertinet ad
iudicem ordinarium. nam ad iudicem pertinet
creatio ministrorum suæ iurisdictionis, in auth.
de iudi. §. nullo. Vnde magistratus municipalis
potest conficere acta supra de ma. municipa. l.
2. & secundum quod potest per se, & per alium:
quia quod possum per me, & per alium nisi re-
periatur expresse prohibitum. ff. de admi. tut. l.
4 ita autem. §. gessisse. Item Barones in terra sua
æquiparantur præsidibus: nam omnem iurisdi-
ctionem habent arg. ff. de offi. præ. vr. l. 1. §. cum
vrbem, & argu. ff. de offi. præsi. l. omnia, sed præ-
sides possunt creare tabellionem : quia possunt
quod est maius scilicet creari iudices pedaneos
ergo quod est minus supra de peda. iudi l. fina.
item indicere officium tabellionatus est munus
publicum. ff. de mu. & ho. l. 3. § præses. Item sunt
alij tabellionarij qui scribunt contractus singu-
larum personarum. Et horum creatio spectat
de iure communi ad decuriones: quia princeps
non potest cuilibet discernere sufficientiam per
sonarū; & ideo relinquitur decurionibus supra
de prosc. & me. l. magistros. ff. de decre. ab or. fa.
l. 1. Item quia ad ipsos decuriones spectat crea-
tio officialium minorum supra de decurio. l. 2.
sed confirmatio, credo ꝙ spectat ad præsidem,
vel illum qui tenet locum præsidis arg. ff. quan-
do ap. sit l. 1. §. solent, & supra de decurio. l. 2. &
supra eo. l. exactores. Et de hoc scripsi supra de
tabula. l. generali. super verbo ordinentur.

ADDITIO.

a Ad principem not. Inno In c. cum p. tabellio de fi. instru. &
Spe eod. titu § restat versic. sed quis potest vel ab habente
potestatem ab illo argum l. 1 supra de eman libe not. Barto.
in l. 1 ff. de offi. procon. & Bald. in l. 1. q. 6 supra de inoffi. te.
de quo vide quæ notaui in apostil. ad istum in l. generali
num 2 in versi quid igitur fiet in primis constitutionibus supra
de tabu. isto libro.

LEX XIIII.

SVMMARIVM.

1 *Decuriones vilibus officijs non sunt vexandi.*
2 *Officia vilia, nobilibus, an sint danda.*
3 *Officia expertis non rudibus sunt committenda.*
4 *Priuilegium primæ dignitatis non extinguitur per aduen-
tum secundæ.*

Humilioribus. Diuiditur hæc l. in
quinque partes. Pri-
mo dicit in genere decuriones non vexandos
1 officiis vilibus. secūda ibi susceptionem, dicit ꝙ
officium exigendi collectam pro vestibus perti
net ad officiales proconsulis, vel ad eos qui
alias hoc facere consueuerunt. tertia ibi ho-
rum &c. dicit ꝙ ad decuriones spectat ad pdicta
repetere rationem, & inuenire ad hoc hominē
sufficientem. quarta ibi. neque enim assignat ra-
tionem. Ad cuius euidentiam sciendum ꝙ pro
exactione, vel collecta pro vestibus erat consti-
tutum

rum certum salarium officialibus proconsulum seu aliis: dicit ergo quod ratio prædictorum est, quia non est æquum decuriones sustinere damnum dictæ exactionis non factæ: & alios habere lucrum, sed alia ratio colligitur ex prin. l. quia est vile officium, quinta ibi hanc. igitur concludit ad prædicta ponendo vnam excusationem,
a & est clarus tex. Not. bene quod ista officia vilia non sunt danda decurionibus, sed aliis hominibus inferioribus subditis, vt stare ad custodiam portarum, & facere istas viles exactiones, & similia. facit quod dixi supra de mu. & in quo lo. l. vt Bar. Item not. quod qui semel in aliquo officio bene se gessit poterit assumi iterum in eodem, vt hic, & supra de asses. l. liceat dummodo nõ con-
3 tinuet, vt supra eo. l. neminem. Tertio not. quod offi-
a cia debent cõmitti expertis non rudibus [a] Quarto not. quod non debet vnus habere commodum, alius onus, sed qui habet vnum habeat, & reli-
4 quum, vt ff. pro so. l. si non fuerint. §. fi. & de reg. iur. l. secundum. Item not. quod priuilegium primæ dignitatis non perit propter secundæ dignitatis aduẽtum. de quo dicemus infra de proxi. sa. scri. iubemus. An. In tex. ibi humilioribus idest vilibus. Dyn. scilicet, vt vadant ad cauandum fossata. Fredericus. curiales idest decuriones qui curiales appellantur, alias vocantur. Dyn. vt not. supra de decurio. in rub. & l. curiales. vtilitate quia intenti istis officiis minoribus non possent vacare aliis maioribus. meruerunt, idest aliquo tempore ratione tributorum qua colliguntur pro vestibus excreuerunt. Dyn. horum scilicet decurionum qui debent inquirere de diligentia illorum, qui eliguntur ad talia officia, nõ vt ipsimet gerant. Odoff. damna suscipiendi tributa. Dyn.

ADDITIO.

a Expertis non rudibus. Simile dicimus in aduocato grosso & rudi cui causa subtilis non debet committi, vt not. Bal. in l. fi. q. 16. supra de hær. instit.

LEX XV.

SVMMARIVM.

1 *Archarius quis sit.*

Aurum siue argentum. Archa-
1 rius vocatur qui aurum vel argentum suscipit, & si male egerit ad dispendium moderatorum prouinciæ suorumque officialium pertinet, & si quid ad ærarium fuerit referendum comitibus ærarii debet referri. Dyn. In tex. ibi dispendium, quia iudices de suo emendabunt: susceptores autem punientur in eo quod extorserint, & vltra in personam supra de discusso. l. 2. iuncta l. fi. sup. de condi. in pu. hor.

De ponderatoribus, & auri illatione.

LEX PRIMA.

Aurum quod. Casus. Aurum quod pro tributis soluitur debet equis ponderibus ponderari. An. vel sic potest quis soluere aurum, vel in massa, vel in solidis aureis h. d. Bar. materiam idest massam. In tex. ibi apendere idest soluere, alias est ibi apprehendere, & tunc dic si quis susceptor Dyn. suscipiatur quia par debet esse libra qua ponderatur aurum in solidis. & in massa. Dy.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Sapiens est, qui nec fallit, nec fallitur ergo dolosus non est sapiens.*
2 *Ciuitas an possit alicui committere falsæ mensuræ cognitionem.*
3 *Ponderatori a cõi deputato parendum est circa põdera.*
Medicus, an & qualis possit æstimare, an vulnera sint lethalia.
4 *Testis vnius dicto, an & quando credatur, & nu. 6.*
5 *Quæstio iuris per iudicem, quæstio vero facti per peritos in arte facti est terminanda.*
6 *Nicostrato an sit credendum sine iuramento.*
Testimonium de credulitate, an & quando admittatur.

Quotiens. Casus. In qualibet ciuitate debet esse vnus officialis, qui vocatur nicostratus idest cognitor auri qui nec fallit nec fallitur in cognoscendo aurum: ad cuius fidem, & industriam recurratur cum de auri qualitate, à prouincialibus illati contigerit du-
1 bitari. No. sapiens est qui nec fallit nec fallitur ergo dolosus non est sapiens quia decipit seu fallit. Item sapiens est qui non potest falli: quod intelligas si habeat facti peritiam quia ignorantia facti sæpe prudẽtissimos fallit. ff. de iur. & fa. igno. l. 2. An. In tex. ibi dubitatio inter soluentem, & suscipiẽtem cognitorẽ idest nicostratem auri. An. vel etiam personæ. Odoff. Et ibi per singulas ci-
2 uitates. Ar. huius l. dicunt quidam quod ciuitas potest constituere aliquem qui cognoscat de mensuris, & puniat falsè mensurantes, sic infra de irenarchis l. 1. tu dic contrarium quia cognitio de mensuris falsis tangit merũ imperium
a & magnæ pœnæ impositionem [a] & talem cognitionem dat solus princeps, vt ff. ad l. iul. de ambi. l. 1. & in auth. iusiurandum, quod præst. ab his. §. 1. & ff. de fal. l. pe. nec ob. hæc l. quia dico quod iudex non habet peritiam in omnibus officiis, & ideo quando aliqua incidunt, quæ consistunt in peritia, quæ non requiritur a iudice, vt in cognitione auri, & mulieris prægnãtis: tunc iudex consulit illos qui sunt periti in illo officio, & illis creditur, vt hic infra de re mili. l. semel, & ff. de ven. inspi. l. 1. circa prin. Ber. Vnde licet nominatio talium in quibusdam pertineat ad ciuitatem, sed tamen confirmatio spectat ad præsidẽ, vt supra de

ADDITIO.

a Impositionem. Adde quod corrumpens mensuras publicas, & pondera, vel falsans debet de iure ciuili relegari, vt not. Al. be l. pen. ff. de fal. & l. modios. & ibi Bar. tit proxi. Aduerte tamen quod Alex. in l. hæredibus. § de eo. ff. de dolo, & in l. annonam. ff. de extraord. cri. & Abb. in c. 2. dicunt esse pœna arbitrariam scilicet de illis quæ sunt variæ in iure positæ. Sed in foro conscientiæ debet triginta diebus pœnitere, & in pane, & aqua ieiunare, vt per eum vbi supra.

ff de decu.l. 2.& sup.ti.2.l.exactores iunctis his quæ
scripsi infra eo.tit.l.modios,& l.duos. Et deinde
habita relatione talium expertorum iudex pro-
cedet iuxta casus qualitatē, vt l. pen. ff. de confe.
& l.arbitrum.fami.ercisc.hæc l.est clara. Ex qua
3 not. quòd ille qui præest ponderi communis
& florenum improbat, vel approbat est ei parē-
dū:similiter in ciuitate Parisiis est extimator pu-
blicus equorum, & est ei credendum. Itē in qui-
busdam ciuitatibus de anno in annū præponunt
a quidā medici,[a] qui habent æstimare vtrum vul
nera sint mortalia, vel ex eis sit remansura cica-
trix seu membri debilitatio, & sic est ei parendū
4 seu credendū, vt hic cū similibus. Et aduerte ꝙ
statī dicto vnius, quod est verū qñ ille cui statur
præponitur a cōi totius ciuitatis. Sed qñ a iudice
præponeretur, deberent eligi duo si reperirētur
in ciuitate, vt supra de fide instru.l. comparatio-
nes, & infra de re mili. l. semel lib. 12. alias vnus
sufficit, vt in auth. de non alie.§. quod autē Bart.
Et allegatur l.ista ꝙ experto in sua scientia sit cre
dendum ad quod infra de re mili. l. semel ff. de
ven.Inspi.l.1.§. 1. de sta.ho. l. septimo. Et hic est
b casus, in quo creditur vni testi [b] sic ff.de verb.ob.
l.1.in fi.de do.præle. l. theopompus. sunt alij qui
not.in Spec.tit.de teste.§.restat de mino.ver.hoc
tamē fallit, quarta particula primæ partis. Et est
ratio quare stetur dicto vnius testis, qui deponit
circa illa quæ spectant ad suum officiū.ff.de fal.l.si
quis decetio, & ex l.ista dr̄ iunctis ll.alle. ꝙ suffi-
ciat vnus medicus ad deponendū de vulnere, qđ
est verum vbi est tm̄ vnus medicus in illa villa:se
5 cus si plures in auth. de non alie. §. ꝙ autem. Et
not.ex l.ista ꝙ vbi decisio quæstionis quæ consi-
stit in iure pertineat ad iudicem, vbi tñ consistit
in facto quod requirit peritiā alicuius artis: tunc
debet decidi per peritos illius artis, & ad eos per
iudicem remitti vtpote per marescallum si tra-
ctatur de æquo morboso vendito, vel ad cam-
psores si tractatur de computo, & similibus. ad
quod supra de vsur.& fru. le.l. 2.ff.si cui plusquā
per l.fal.l.1.§.interdum. Et talis decisor vocatur
arbiter in d. l. 2, nec debet se intromittere de his
quæ consistunt in iure, sed super his debet ad iudi
cem remittere.ff.fa. ercis. l. arbitrum de conse.
l.pen. Not.ꝙ creditur isti nicostrato. Sed nunqd
6 stabitur suo dicto cum iuro vel sine. Circa quod
dic quod aut eligitur quis ad officium non ꝓut
incidit casus: sed generaliter.s.quotiescunq; con
tingit casus, & tūc tales ab initio suæ administra
tionis habent iurare infra de ero. mili. anno. l.p
hanc in prin. supra de bo.vacan.l.fi.in auth iusiu
randum quod præsta.§.1.vt hi qui obli.se perhi.
habere res mi.§.fi.ꝙ tales non debent iurare cir-
ca singulos actus, cum sufficiat sacramentum a
principio præstitum.ff.de iudi.l.rem non nouam
in prin.cum ibi not.de iura. calum.auth.hoc sa-
cramentū arg.in auth.de non alie.§.quod autem
ff.de ven.inspi. l. 1. §. 1. aut quis eligitur ad actus
singulos prout actus vel casus incidit, & tunc in
quolibet actu licet iurare arg.ff. de proxi. sa. scri.
l.vnicuiq; §. 1.ff.de prose.& me.l.si quis archiatri
& not.eo.tit.l.magistros.ad quod ff. de aduo. di-
uer.iudi.l.nemini. Et licet habeat iudicare de cer
titudine, si tñ deponat in tali actu de quo nō po-
test haberi plena notitia sufficit ꝙ tunc deponat
c de credulitate [c] arg.in auth. vt hi q obli. se perhi.
habere res mino.in prin.& arg.ff.de ven.inspi. l.
1.§.1. pro quo quia in iudicijs dubius est euentus
litis.ff.de pecu.l.qđ debet iuncta l. 2.§.1.supra de
iur.calum.vbi iurat ꝙ credit se habere iustā cau-
sam: alias compelleretur anceps subire periurium,
quod non est dicendum.ff de in litem iuran.l. vi
deamus, & rerum amo.l.marcellus. Bar.

ADDITIONES.

a Quidam medici. Ego puto istud dictum esse intelligendum medico chirurgico, & not glo.& Archi. 11.dist.c.ego sol. & Panor.in c.significasti extra de homi.& Ang. de peru. in suo repertorio in versi.vulnus vbi refert Do. Anto.draccio in l. septimo mense ff de sta.ho.

b Vni testi. Tu vide alios casus in quibus vni testi creditur per Barthol.Soc.in suo trac.fallen.fallen.413. inci. testi vni.quod ibi notaui in apostil.ad eum vbi addidi alias fallentias.

c De credulitate. Ita not. Io. And & Abb. in c. fraternitatis in gl.2.extra de frigi.Bar.in prohe.ffor.ū. §. eo. ver. sed aduerte Bal.& Sal.in l.comparationes supra de fi.instr.Io & Imo in c.proposuisti extra de prob. quod est verum nisi deponerēt de re perceptibili sensu corporeo, vt tactus vel oculus quia tunc tenentur iurare non ꝙ ita credunt sed ꝙ ita est ita not. Bar. in l.Theopōpus ff.de dote præle.Bal.in rep. l. 2 char. 33. ff.de iureiur. Ludo.Rom in l.1.in fi.ff de ver.ob & Feli.in alle.c. proposuisti 4. ver.tertia conclusio extra de proba.

De auri publici persecutoribus.

LEX PRIMA.

Auri persecutores. Casus. Nulli susceptori auri publici licet aurū coquere sine licētia: q̄ si habuerit, nō licet retinere sed thesauris inferre Dy. Vel clarius officiales qui aurum pub. suscipiunt susceptores consueuerunt partim aurum præsumere sub. idest coquere sine licentia imperatoris: & cum interdum habeant licentiam coquēdi, aurum retinere, & non mittere ad æraria publica: vnde mandat imperator, vt nullus coquat aurum sine licentia principis: nec coctum in suos vsus conuertat, & h. d. An. Hæc l. fortis est in tex. nec glo. bene declarat, & hoc dicit. Susceptores non possunt pecuniam acceptam sine licentia in massam redigere, & habita licentia nō debent retrahere. Not. ꝙ licet solidum soluatur pro libra auri, non potest susceptor redigere in massam sine licentia: ex quo habes casum ꝙ isti exactores publici, si exigant pecuniam non possunt eam redigere in florenos, nec aliam pecuniam sine licentia: sed si omne lucrum quod inde perciperetur debet esse publicum, & sic qui tale lucrum retinet contra conscientiam retinet: & fiscus potest repetere: quod est notandum pro istis exactoribus publicis. Bar.

De his quæ ex publica collatione illata sunt non vsurpandis.

LEX PRIMA.

Nullus iudicum. Casus. Officiales non debent aurū publicū quod ad eos peruenit mutuo dare. Dyn. alias patientur pœnam vt dicitur supra de his qui ex pu.ratio. l. 1. & 2. & dic ꝙ ibi An. In. tex.

ibi

ibi indicum idest præsidum, qui ad instantiã exactoris exigunt a collatoribus supra de exac. tri. l. in fiscalibus. & l. missi. ad rem publicam idest reipu. vtilitatem. Dy. interuentione. quod facit alteri mutuando nomine publico vt dicebat. Et sic de dante loquitur hæc lex ne contrarietur gloss. rubricæ.

LEX II.

Nullus penitus. Casus. Quod in horreis publicis infertur, vel in archa non debet quis vsurpare quocunque titulo, nisi de sublimium iussione. Dy. vel sic non potest aliquis officialis vt susceptor speciei publicas transferendas in horrea publica vel aurum transferendum in archam publicam ad alium tit. conferre nisi ex principis voluntate, si contra faciat punietur vt infra l. proxi. No. casum in quo principis est necessaria voluntas vt supra de iur. fisc. prohibitum An. In tex. ibi sublimium idest principis. vt not. supra l. proxi. Dy. In gloss. 2. ibi vel hic secus, hæc vera vt not. in simili supra de contra. iudi. l. 1. & quæ sit ratio dic vt ibi not. Dy.

LEX III.

Sciant iudices. Casus. Susceptores canonis ad alias necessitates sine metu capitis transferre non possunt. Dy. In text. ibi licere. Sed contra. ff. de operi. pu. l. pecuniam. sed dic quòd ibi pecunia erat destinata ad opus non necessarium. hic autem ad opus necessarium ad quòd. ff. de compen. l. quod labeo. Dy.

De auro coronario.

Rubrica.

Super rubro. Non solum fit collatio siue collecta pro vestibus imperialibus. vt supra de suscep. l. penu. sed etiam pro corona. ideo &c. Odoff.

LEX PRIMA.

Ad collationem. Casus. Aurũ coronarium dicit quod confertur pro corona principis: ad hanc collectionem non tenentur nisi illi qui consueuerunt vt iudæi. vt supra de iudæ. l. iudeorum. Nota de consuetudine vt dixi supra de exac. tributo. l. missi. An.

De irenarchis.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Seruientes per quos possint creari.*

Irenarchæ. Casus. Irenarchæ ad concordiam retinendã & pacem conseruandam, Idonei a decurionibus nominantur. An. Vel sic sindicos ad denunciandũ maleficia, seu milites ad capiendum malefacto res consilium ciuiratis debet præponere non iudex solus siue porestas ciuiratis siue alius rector.
1 de istis diximus. ff. de custo. reorum. Bart. Hic videtur casus q consules cum senescallo, debeant creare serulentes, & apparitores. ad quod supra. de cano. lar. ti. l. præcepit. §. id de suscep. l. exactores. in aut. de defen. ciui. §. & absolute. quia possunt eos a suo auditorio repellere. in auth. de iudi. §. si vero iudex de spor. l. 2. ergo possunt creare, vt exinde veniat creatio, vnde venit priuatio in auth. de defen. ciui. §. non habente. Sed dic cõtra q de rigore iuris solus princeps possit. vt infra de cohor. l. 1. & l. 3. de re mili. l. neminem. & de priuileg. scol. l. 1. de pala. l. non aliter. de agen. in re. l. 2. de nu. & actu. l. actuarios. & de diue. offi. l. in his. & dixi in simili in dicto. §. illud. Et ex. l. ista dicitur q si aliquis stat qualibet die in carreria ante portam meam, vt mecum possit rixari q possit & debeat per iudicem prohiberi. Et de hoc est tex. ff. de ædi. edict. l. 1. in fi. Et allego de hoc casu. ff. ne quis in lo. pu. l. 2. §. merito. ibi cum dicit. si cui aditus sit deterior aut angustior. &c.

De argenti precio quod thesauris infertur.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Aurum potest quis soluere pro argento. & pro qualibet libra argenti potest soluere decem aureos. Item vna quãtitas pro alia soluitur dummodo creditoris non intersit. num. 2.*

Iubemus. Casus. Qui debet argentum, soluendo quinos aureos pro libra argenti liberatur Dy. Vel sic pro libra argẽ
1 ti possunt solui quini aurei. hoc dicit. Et not. q potest solui aurum pro argento. dixi in l. paulus ff. de solu. Barto. Vel sic. qui debet argentum & vult soluere aurum pro qualibet libra argenti debet soluere bis quinos solidos. Et sic not. quòd
a libra argenti valet quinos aureos. libra auri ª va
2 let solid. 72. ar. supra de suscep. l. quotiens. Et nota q soluitur vna quantitas pro alia, quando nõ interest creditoris. vt ff. de auro & arge. n. leg. l. 1. & supra de dona. l. si quis argentum. in prin. & facit. ff. de so. l. paulus. respon. creditorem Bar. An.

ADDITIO.

a Libra auri. Tu vide de omnibus his libris per istom. supra in iubi. de anno. & tribu. num. 8. versicu. item habemus librã argenti isto lib. et Guil. de Cung. in l. illud num. 5. & quod ibi notaui in apostil. in versicu. libram auri. supra de sacrosan. eccle & Io. fabri instit. de acti. tut. §. nos autem in fin. vbi etiam notaui.

Explicit liber decimus.

DOMINI IVSTINIANI SACRATISSIMI PRINCIPIS

Incipit Liber Vndecimus.

De naviculariis, seu naucleriis.

Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Naviculariij cum habeant collegium iure approbatum possunt habere sindicū, & archā communem.*

2 *Seu dictionis natura quæ sit.*

3 *Artificum appellatione qui veniant: & an negotiatores.*

Super verbo lustrali posito in rubrica & super l. græca. firmata quæ incipit in dictionib. Pro euidentia istorum præmitte, quæ scripsi. supra de
1 indict. super rub. Super rub. ibi de nauiculariis, &c. nauicularij hñt corp⁹ & collegiū ꝑ iura approbatum. ff. de iur. immu. l. semper. §. licet. & l. fi. & sic possunt habere archam communem & sindicum vel actorem. ff. ꝙ cuiusq; vni. l. 1. in principio. §. 1. & §. quibus. vt sunt plura alia collegia de iure approbata. vt in l. fina. ff. de iur. immu.

Circa gl. prin. Rubr. ibi de interdi immo in ti. de iurisdi. sic est simile supra ad Trebel. & de inter. ꝑ to. & in tit. de reli. & sūp. fu. & aleæ l. visu & in titu. de re. cre. & iureiu ran. & in multis aliis locis in iure ciuili.

In gl. rub. ibi a munere transeundi vt supra ex qui. mune. vel præstationi. ne. excu. se liceat. l. 1. In gl. ibi vel supra dixit de collatione speeierum vt d. l. 1. & supra. vt nemini liceat in emp. speeierum se excusare.

2 In glos. rubr. ne ergo posset esse dubitatio ponitur in rub. de nauiculariis seu naucleriis &c. na
a tura enim dictionis seu[a] alias siue propriè est vt licet distinguat casum, tamen contingit vt duo pro eodem ponantur vt l. si quis ita. ff. de auro & argen. le. & ibi dixi. Bar. ꝙ facit ad quæstio. statutum est in ciuitate vt candelarij gaudeant certa immunitate. quæritur modo quomodo intelligitur candelarij. Ex hac l. ac glo. videtur ꝙ tam illi qui faciunt candelas, quam illi qui vendunt si maiorem partem fortunarum suarum posuerunt in illa mercantia, & simili sicut hæc gl. est in l. semper §. negociatores. ff. de iur. immu. & fuit de summa Azo. sumpta sed hoc tit. Ad quæstionem dico ꝙ propriè loquendo solum ille q̄ hēt noticiam faciēdi illam artem de candelariis cō prehenditur. quia ideo dicitur artificium. vt l. le-
3 gatis seruis. § si ex officio ff. d le. 3. Negociatores
b vero nō propriè dicuntur artifices[b], quia de iure gen. quilibet scit emere & vēdere: licet vnus magis caute q̄ ali⁹: & appellant negociatores ex frequentia. vt d. l. legatis iu prin. nisi consuetudo regionis aliud induceat. sic ideo isti appellātur potius mercatores candellarum & candelarij & de hoc ind. §. negotiatores. isti mercatores nauiū non appellantur nauicularij: sed potius negociatores, quod bene not. Bar. notabile fuit dictū nisi cōsuetudo &c. nā sic est in Mōtepes. vt denominentur ab illo officio in quo plus frequentāt vt d. l. legatis. §. si vnus. & d quo publice se gerūt & tenent operatoriū apertum. vt est exemplum in draperijs & similibus offieiis. ad qd̄. l. Labeo. ff. de supellec. le. l. 3. ff. ad Mace. & l. sclendum. §. illuc. de ædil. edi.

Greca indictionibus. Casus. Imperator volens declarare primam partem rubric. ibi de lustrali auri collatione intēdit hoc dicere in hac l. græca seu quæ fuit greca & reducta ad latinū videlicet, ꝙ vltra tributa q̄ annis singulis soluebā tur, de quibus in ti. de anno. & trib. & de susce. & archa. l modios lib. 10. quæ erant ordinaria indicitur personis pro rebus vna collecta de quinquēnio, in quinquennium, sic ꝙ in primo quinquēnio. alia indictio de argento & in alio quinquēnio. fieret alia indictio de ære. vltimo præcipit certis officiarijs ad hoc certum officium deputatis, vt habeant summam curam & diligētiā circa conseruationem seu collectionem prædictarum indictionum. hoc dicit.

ADDITIONES.

a Dictiōnis seu. Adde omnino de hac dict. per Ang. Are. in inst. in rub. de excep. in 1. col. Car. in clemen. 1 §. porro de sum. tri. & fide cath. & Panor. in cap inter cæteras nu. 2. & quod ibi notaui in apostil. in versic. de dictione seu.

b Artifices. Ego dicerē contrariū per ea quæ not. Ludo. Ro. sing 649 loci nuquid esse coquis Fran de Cie. sing 98. incī. sta tuto cauetur. Gem. c. 2. nu. 1. & quod ibi notaui in apostil. ad ipsum in ver. appellatione artis de vita & ho. cleri. lib 6. & Felin. in rubr. de offi dele. 1. col. 2. ver. tribus modis vbi artificis appellatione venit coquus.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Timetur plus quod specialiter præcipitur, quam quod generaliter imperatur,*

2 *Nauclerij an possint detinere, debito vel delicto alibi commisso.*

3 *Species portans à solutione uectigalis immunes, quomodo probabū esse tales.*

4 *Contractus fisci vel principis an sint immunes a gabella soluenda pro contractibus.*

5 *Saluus conductus alicui concessus pro eundo, intelligitur etiam concessus pro redeundo: Et a quo possit concedi num. 6. qualiter præstetur. numero 7. Et quis sit eius effectus. numero. 10.*

7 *Nuda cautio an sufficiat præstari ab eo qui tenetur cauere de non offendendo.*

8 *Cautio de non offendendo vicissim sit præstanda.*

9 *Securitas a clerico an possit peti coram iudice seculari.*

Talium

11 Talliam indebite exigens qualiter puniatur.
12 Treuga inter reges Franciæ, & Angliæ facta, quis de illius fractione cognoscet.

Nullam. Casus. Naucleri portantes res publicas habent plenam securitatem eundo & redeundo. hoc dicit Bart. sed potest poni casus in terminis si rex sit in aliquo exercitu, & mandet pro victualibus, quód portantes non compellantur soluere aliquod passagium arenam vel pedagium. Et potest esse ratio dubitandi in hac l. ff. de concussi. l. 1. & 2. Item omnes sunt sub securitate legis. ff. ad l. iul. de vi publica. l. prima & supra de his qui ad eccles. con
1 fug. l. denunciamus. Ratio est decidendi, quia plus timetur quod specialiter præcipitur, quam quod generaliter imperatur. ff. de iniur. l. item apud Labeonem. §. habere dicat. & de pu. l. 1. §. 1. Item quia vltra prouisionem iuris communis ponitur alia poena hac l. & infra eo. l. 3. Item licet alij non portantes publicas res soluant aliquod onus pro transitu seu passagio, vt l. vniuersi. & l. ex præstatione. & l. a legatis. supra de vect. tamen isti sunt immunes vt hic. & l. licitatio. §. res. ff. de publicanis. Item text. ibi nullam vim, hoc est signum vniuersale. argu. l. in re mandata. cum ibi not. supra man. quasi dicat. nullam. scilicet cum armis vel sine auctoritate iudicis. Istæ enim sunt species violentiarum vt l. 2. & 3. in princip. & §. fin. ff quód met. cau. & hic quantum ad propositum, licet aliam distinctionem
2 faciat glo. in contitul. l. extat. Et pro hoc dico, quod isti naucleri non possunt detineri ratione debiti vel delicti alibi commissi in loco vel occasione condemnationis de his factæ vel repressaliar. & per hoc facit text. istæ in fin. ibi, omni securitate, &c. facit. ff. de iudic. l. 2. §. legatis. Bar. Et dic quod nullam vim, scilicet in personis vel in rebus, ad quod dicta l. extat ibi. tu vim putas esse. sic nititur curia parlamenti, Parisius, quód litigantes ibi eundo: stando: & redeundo omni securitate potiuntur: & in corpore & in bonis. In text. ibi delegatas idest traditas ab officialibus, qui præsunt horreis publicis. Idem intelligo si comitatur ab eo, qui post præest rebus principis. vt ff. de legi. l. princeps. & l. licitatio. §. fiscus. ff. de pu. iunctis not. infra eodem titu. l.
3 si publicanus. §. 1. Sed quomodo probabunt in itinere sibi has species esse commissas portandas. Respon. per litteras sibi datas. arg. supra de decurio. l. si quis decurio. & l. si qua per calumniam supra de episcop. & cler. ff. de pu. l. si publicanus. §. 1. Sed quid erit si aliquis portat tales species, quas emit a re publica? dico quód non habet hanc immunitatem vt l. licitatio. §. fin. ff. de pu. Barto. Annonarias. expone vt supra de anno. & tri. in rubric. Transferentes idest portantes. In text. ibi nec concussiones idest exactiones indebitas vel tallias seu seruitia aut pedagia. sed proprie concussio dicitur, quando officialis infert metum & propter hoc extorquet pecuniã vt l. 1. ff. de concussio. Prohibet ergo istos nauicularios hoc pati. Barto. In text. nec aliquod genus incommodi idest iacturæ siue damni Odofr. & vult quód auctoritate, l. vt occasione gabellæ vel pedagij seu vectigalis, nisi ab eis occupetur vt l. licitatio. §. res. & §. seq. ff. de publi. Illi ergo qui portant res principis non soluunt pedagium.
4 Circa hoc quia hic loquitur de pedagijs, quæ accipiuntur, quia res portantur, quæro si in ciuitate est gabella vel impositio contractuum an contractus celebrati a fisco vel a principe sint immunes ab ista gabella vel impositione, posito quód gabella vel impositio sit licita ar. quod non supra ad l. falc. l. 1. §. ad municipum. & quod ibi not. Barto. contrarium quod sint immunes vt dicto §. res. & §. sequen. nec ob. dicta l. 4. ff. ad municip. quia loquitur de onere imponendo circa res quærendas: hic autem de onere imponendo rebus iam principi quæsitis. ar. supra de peti. bon. sublatis. l. 1. & 2. & hoc verum quando princeps non teneatur nisi in casibus necessitatis qui habentur sup. vt ne. li. in em. spe. l. 1. & ex q. mu. ne. li. ex. se. l. 1. per rorũ. & de exac. trib. l. fin. infra de priui. do. Aug. l. absit. C. de sacrosan. eccle. l. ad instructionem. cum simili. In
5 text. ibi. sed venientes & remeantes. Not. arg. quod si alicui est data securitas veniendi non etiam
a concessa securitas redeundi[a] posset dici immo facit contra: quia hic non expressisset in eundo & redeundo nisi necesse fuisset. dico tamen contrarium vt supra. Non enim venit secure qui non potest redire secure. vt l. sciendum. ff. de lega. & ad tre. l. de ætate. & ff. de sepulc. vio. l. vtimur. & ibi dixi & plene. ff ad l. iul. ma. l. 2. in princip. Barto. Melius in l. qui mittuntur. in fin. ff. ex qui. cau. ma. quod facit ad intellectum auth. habita. C. ne fi. pro patre. cum tex. ibi dicit; venerat. vt not. Barto. dicta l. vtimur. hoc verum nisi totum sit appositum in concessione securitatis. quoniam illud seruaretur. l. quæ notorium cum ibi not. ff de pac. quod intellige nisi venerit impedimentum personis eorum quibus est data securitas. vt l. ait prætor. in princip. & l. succurritur. ff. ex qui. cau. ma. Item facit quód si aliquis conduxit equum ad terram suam, quód pro eodem salario videatur conduxisse ad eundum & redeundum, sic quód non teneatur dare aliud salarium: vt est hic in simili: quod idem priuilegium conceditur in eundo sicut in redeundo. Item verba ambigua contra locatorem sunt interpretanda. l. veteribus. ff. de pact. & de contrahen. empt. & ven. l. Labeo. Circa quod erit attendenda longinquitas itineris, & quantitas loquerij vt l. 1. ff. de rebus dubijs. & l. qui solidum. §. 1. ff. de le. 2. Item quantum consueuit locari equus pro qualibet dieta. ar. ff. de vsur. l. qui semisses. de pigno. act. l. vel vniuersorum. & de le. 1. si

seruus

ADDITIO.

a Redeundi. Adde Barto. in l. 1. §. non fuit de dolo. Ange. in auten. de manda. princip. §. neque autem & Panor. capit. quia diuersitatem extra de præben. & in capitulo ea parte numero, quinto & quod ibi notant in apostil. ad ipsum in versicu gloss. in capitulo primo extra de appella. & Alexan. consil. 146. volumine 2. sed tu aduerte quód hoc est verum pro prima vice tantum vt not Barto. in l. dotis ff. de iure do. & in alleg. l. prima per istam quæst. 4 ff. ad leg. iul. mate. Gemi. in capitulo primo. §. ille vero in 2. not. de filijs præsbyt. lib. sexto Panor. capitulo fin. extra de treu. & pace & Alexã. plenissi. in alle. l. prima & consi. 15. volumine quarto. Quod tamen intelligo habere locum in saluoconducto simpliciter concesso secus si ad tempus esset concessum vt nota. Rapha. Cuma. in l. si mihi & Titio. & ibi Bar. ff. de verb. ob. l. cum in annos, ff. quib. mo. vsusfructus amitta.

ſeruus plurium. §. fina. Sed ſi certum ſalarium pro qualibet dicta erat ſtatutum, tunc dico quòd debentur pro ſingulis diebus & in eundo & redeundo, cum tunc teneatur locatori de ſalario donec reddiderit. nam in obligationibus reddendi tenetur quis rem reſtituere in eo loco vbi recepit. nam hoc inducit natura obligationis. ff. de iudi. l. argentarium. in fin. ff. ſi cer. peta. l. cum quid. & commo. l. eum qui. cum videatur equam conduxiſſe vſque ad tempus, donec reſtituerit ar. ff. e. l. ſi is qui. immo videtur ſẽti. ſi vltra teneat vt nota. ff. loca. & cõduc. l. item quæritur. in fin. & pro hoc facit. l. iſta licet inducatur in contrarium. & ff. ex qui. cau. ma. l. quæ mittuntur. in fin. quod intelligo verum, niſi locator tradiderit nuncium qui equum alteri locauerit, vel locare potuerit. ff. loca. l. diem finito & l. ſed addes. §. penul. In tex. ibi cum ſecuritate.

6 Not. hic ſecuritatem dari a lege: ſic in ſimili in aut. habita. C. ne fi. p pa. & in l. præſenti. in princ. & §. 1. C. de his qui ad eccle. cõfu. & in l. quiſquis in fi. C. ad l. Iul. ma. & ff. de legatio. l. fi. quãdoque datur ſecuritas ante bella de quo in l. conuentionum. ff. de pact. & l. poſtliminium. §. induciæ. de captiuis. quandoq; datur ſecuritas a iudice & tunc ſerua quod habetur, & not. per gloſſ. & Iac. de Bello vi. in §. ſed neque in authen. de man. princip. colla. 4. Item datur ſecuritas a l. cultoribus agrorum & bobus & aliis animalibus ſemẽ portantibus, & omnibus rebus agriculturę neceſſariis vt. C. quæ res pig. ob. po. authen. agricultores. ſignata ſuper l. pignoris. Et quod dictum eſt in bobus animalibus idem intelligo ſi quis colat cum aſinis vel alijs animalibus, cum in vtroque ſit idẽtitas rationis. argument. ff. de contrahen. emptione, l. ſi in emptione. §. final. & infra de pala. ſacra. larg. l. fina. libro duodecimo. ibi. cum enim par ſimiliſque. &c. Et idem dico ſi cum vaccis, quia appellatione boum & vaccæ cõprehenduntur. ff. de vſuca. l. ſi aliena. §. Scæuola. & pro hoc. ff. de leg. 3. l. qui duos mulos. Et idem credo eſſe conceſſum vxoribus agricultorum ad inſtar vxorum militum. vt ſupr. de vxo. mili. l. 1. & clericorum. vt ſupra de epiſc. & cle. l. a. in fi. & doctoris atque medici. ſup. de pſe. & medi. l. medicos & de incolis. l. mulieris. Item etiam quandoque conceditur ſecuritas per canonem vt puta monachis cõuerſis & agricultoribus. vt extra de treuga & pace. c. fin. Vnde treuga nil aliud eſt quam ſecuritas data perſonis & rebus ad tempus diſcordiæ nõ finitæ & talis treuga poteſt dici ſecuritas conuentionalis. Item conceditur per canonem romipetis vt, 24. quæſtion. 3. c. ſi quis romipetas. & c. ſe. & extra de peregri. c. 1. Quãdoque datur ſecuritas ab homine, vt quando quis timet offendi ab alio & tunc quãdoq; petitur ſecuritas de re ad rem. & habet locũ ti. de dam. infe. de quo in l. qui bona. in prin. & in l. hoc amplius. §. conuentum. ff. de dam. infect. Quandoque petitur ſecuritas a re perſonæ: & de iſta non reperio in iure quia ſi domus tua minetur ruinam non debeo ibi tranſire. vt dicta l. quæ bona. §. 1. tamen poteſt implorare iudicis officium ſi eſt vicinus vt eam refici faciat. vt. l. præſes, ff. de offi. præſi. & l. ad curatores de damn. infecto. Quandoque petitur ſecuritas a periculo rei, & iſta eſt licita. vt in l. fina. infra de erog. mili. ann. & facit. l. ſi fideiuſſor. §. fi. ff. q ſatiſ da. cog. & l. imperatores. §. fina. de appellatio. Quandoque petitur ſecuritas de perſona ad perſonam, quia timet ne inſidietur: & tunc poteſt petere vt caueat ne ipſum offendat: quia ſi pro rebus petitur cautio, vt in titulo de damno infecto. Multo magis pro perſonis cum anima hoc eſt animatum corpus debet præferri quibuſcunque rebus. l. ſancimus ſupra de ſacroſanct. eccle. & vbi maius periculum ibi maiori remedio & cautione eſt agendum. vt ff. de car. edic. l. 1. §. ſed ſi quis & 42. diſtinctio. quieſcam⁹ & 7. quæſtio. 1. cap. vero. & non dubium quin ſit maius periculum in perſonis quæ non recipiunt extimationem. ff. de his qui deic. vel eff. l. fi. & alle. caſus in l. Domicianus, circa finem ſecundũ vnam lecturam. C. de his qui ad eccle. confu. Quod intelligo ſi imminet iuſta cauſa, videlicet quod ſit talis metus qui poſſit cadere in conſtantem virum vt l. metum. cum l. ſequenti. ff. q metus cauſa. & conſtito iudici de inimicitijs. Vel ſi perſona ſit talis quæ conſueuit hoc facere, maxime ſi eſt potens. Item iudex debet conſiderare ſi timens ſit perſona, quæ veriſimiliter poſſit lædi, vt hæc colligi poſſunt ex dictis quæ habentur in l. metum. & l. illicitas §. ne potentiores. ff. de officio præſi. de re iudi. l. ſi quis ab alio. C. ſi quis impera. maledi. l. 1. de probatio. l. ſi ſciant. quòd metus cauſa. l. ſi per vim. & l. fin. de tranſact. l. interpoſitas. & extra quòd metus cauſa. capitu. ad audientiam. & de præſcript. capitulo litteras. immo cauſa & timor poſſet eſſe talis, quòd iudex concederet vt eſſet licitum ducere famulos vel ſeruientes. vt l. fi. in princip. infra de erog. mili. anno libro 12. & ibi notabilis glo. cuius expen. Si autem metus eſſet verus non eſſet præſtanda ſecuritas, quia non præſumendũ q quis ſit immemor ſuæ ſalutis. 1. quæſtio. capitulo ſcimus. pro quo. C. ad l. e. Iu. repe. l. fi. arbitu. l fi. infra de præpo. ſa. cubi. l. fi. lib. 12. Circa, q quæritur an petens ſecuritatem teneatur iurare. Et dico, q ſic ſcilicet, quòd veriſimiliter timet. pro quo ff. de dam. infect. l. qui bona. §. penult. & C. de nili agge. non rumpen. l. vna. Item circa petitionem ſecuritatis habet implorare iudicis officium. vt dicta. l. denunciamus. & dicto §. ne
7 potentiores. Sed an in dando ſecuritatem ſufficiat nuda cautio, quod ſic quia lex loquitur de nuda cautione, cuius appellatione non intelligitur fideiuſſoris datio. l. ſancimus. C. de verborum ſignifica. in contrarium videtur. quia cum fideiuſſoribus eſt nobis magis cautum. ff. qui ſatiſda. cog. l. prima. G. de Cungno. dicto §. ne potentiores. dicit, quòd debet conſiderari qualitas perſonæ a qua hic petitur. nam ſi eſſet idonea perſona locuples, & imobilia poſſidens: non erat neceſſe, quod præſtet fideiuſſorem vt d. l. fin. & h ſciendum. in princip. ff. qui ſatiſda. cog. Item ſciendum, q debet dare ſecuritatem pro ſe & ſuis familiaribus & alijs ſuis, quòd non offendat, &c. Ad quod l. qui inſulam. in fine. ff. loca. tamen non ab alijs. vt l. ſi merces. §. culpæ. ff. loca. Sed debet promittere per ſe & familiares ſuos; qui autẽ dicantur: dic vt ff. de lega. 3. l. ſeruos autem. Item dẽt promittere q nõ offendet me nec meos amicos ar. ff. de præca. l. cũ præcario. ad idẽ. l. ſi ſtipulanti.

lanti.ff.de verb. oblig. & l. 2. & l. non ſolum. de
vſu & habi. Et dicet ſic promitto tibi, &c. & vo-
bis iudici, &c. ꝙ non dabo per me vel alium in
perſonā ſua, nec ſuorum nec ſuis rebus in iuſte
damnum. & hoc ſub pœna centum librarum. ꝙ
poteſt fundari per l. ſi ſtipulatus fuero. ff. de ver-
bo.oblig.& l.cœterum.de vſu & hab.& l.iſti qui
dem. §. qui tacuit. & §. nihil. ꝙ metus cauſa. de
agri.& cen.l.ſcimus.de epiſ.& cler.l. 2. & ſi qua-
cunque prædi. po. l. vna. circa medium. & in
feud. de prohibi. feud.alien. per Frederic. capi-
tu. imperialem, §.inſuper. Et quod dicit nec in
rebus ſuis dabit damnum etiam probatur per l.
vt vim. ff de iuſtitia & iure. & l.ſtipulatio iſta. de
verborum obligati.& C.vnde vi.l.1. Item quòd
dicit, vt iniuſte non dabit damnum, &c. ideo
dicitur: quia poteſt dare damnum iuſtè, & tunc
non infringere ſecuritatem: quia quod licitè fit
pœnam nō meretur.l.Gracus. C.ad l.iul.de adul
terijs, extra de iureiuran.capitulo ſicut.& capi-
tulo petitio.& eſt ibi bonus textus. Et eſt ſcien-
dum quòd ſi per iudicem non ſit ſtatutum tem-
pus ſecuritatis eiuſdem arbitrio relinquitur. ar-
gumen. l.ratum.ff. de ſolutio. & l.prima. in fine.
de iure deliberan.& l. ſi finita in principio. ff. de
nou oper. nunc.nec obſt.§.ſed neque.in authen.
de mand. princip. vbi datur tantum ſecuritas de
triginta diebus, quia loquitur de quadam ſecu-
ritate, quæ per iudicem præſtatur, vt ibi nota.
8 Circa hoc quæritur quid ſi petis cautionē a me
de non offendendo, & ego peto a te, vt mihi
caueas alias non tibi cauebo, an poſſim hoc iu-
ſte petere, & dico quòd ſic niſi ex vna parte eſ-
ſet iniuſtus metus, quia tunc non eſſet cauendū.
arg.ff.ſi cui pluſquam per legem.l.hoc autem, in
princ.& iſtud tenet Bar.in l.quæ bona §.ſi quis iu
xta.ff.de dam.infect.Item quæritur ſi coram iu-
dice huius loci ſit præſtita ſecuritas, & in alio
territòrio offenderit an teneatur infringēs ſecu-
ritatem, & dico, ꝙ ſic cum generaliter debeat
intelligi tam ratione contractus quam ratione
domicilij vt l.hæres abſens.& l.oēm.ff. de iudic.
imo poterit ꝯueniri coram iudice in cuius terri-
torio fuit commiſſum delictum. vt ff.de offi.præ
ſid.l. 3. Quid erit ſi iuſſus per iudicem recuſet
præſtare ſecuritatem? dic ꝙ tūc habetur pro præ
ſtita, ac ſi taceret. quia tunc vr̄ conſentire.ff.de in
terro.ac.l.de ætate, §.qui tacuit & §.nil. ff.de dā.
infect.l.ſi finita. §. eleganter extra de iuram. ca-
9 lum.c.fi.§. pœna. Item quæro quid ſi petatur a
clerico ſecuritas coram iudice ſeculari, an com
pellatur dare? nota quòd ſic in famoſo clerico,
vt extra ne cle.vel mona.c. ſacerdotibus. & pro
hoc facit extra de ſenten.excommuni.c. ſi cleri
cos lib.6. & pro hoc dicit Inno.quòd nunquam
aliquis gaudeat in malefi. extra de ſent. excom-
mu.c.vt famæ tuæ, & pro hoc in auth. de man.
princ.§.non permittas. Sed dico, ꝙ alias nō gau
debit iſte clericus priuilegio, niſi quia capiatur
per ſecularem, & remittet eum ſuo iudici, qui
prouideat ſuo ſubiecto, infra de priui.ſcho.l.hac
lege lib.12.quare videtur ꝙ ſaltim ſit talis male-
ficioſus retinendus per prædicta vt l.capite quin
10 to.ff.de adul. Et erit effectus huius ſecuritatis vl-
tra pœnas ſibi imponendas, de quibus dicetur ſu
per gl. ꝙ ſi ille cui eſt præſtita ſecuritas interficia
tur & ſint aliquæ coniecturæ contra illum, ꝙ eā

præſtitit, ꝙ tunc poterit condemnari ſine alijs
probationibus: pro hoc authent. vt li. ma. &
auiæ. §. pen. in fi.& ſupra de adul.auth. ſi quis &
alias ex ſola præſumptione in criminib. quis nō
condemnatur. quia ſanximus, &c. l. abſentem.
ff.de pœnis. Item eſt alius effectus ſecuritatis. q a
ex ſolis primis præſumptionib. poterit ille quæ-
ſtionari, quamuis alias de nouo præſumptiones
aliæ non fuerint.ff.ad Sylle. l. excipiuntur. Item
eſt alius effectus ſecuritatis, quia ille qui publicè
præſtat ſecuritatem magis dubitat ipſum inua-
dere, vt in auth.quomodo opor.epi.coll.1.§.igi
11 tur epiſcopus ordinandus.& §.& illuc.in tex.ibi
10.li auri. Not. pœnam ꝯ indebite exigentē tal-
liam ſuper gl.2.ibi munerum perſonalium, quā-
diu tamē ſunt ī actu.& vt ff.de iure immu.l. ſem
per. §.negotiatores, extra aūt actū non excuſan
tur arg.§.de profe.& me.l.1.ſupra de excu. mun.
l. 1. a muneribus aūt patrimonialibus excuſant,
etiam in actu exiſtentes arg. ſupra. de mu.patri.
l. qui immunitatem. quod intelligo ordina-
riis, quia ab extraordinarijs patrimonialibus,
etiam excuſantur.ff.de vaca. mu.l.in honoribus.
§.qui muneris, & l. hi qui & ſupra. de vaca. mu-
ne.l.1. Sed videt̄, ꝙ acrius puniri debeat cū fran-
gens ſecuritatē pub. puniatur pœna.l. Iuliæ ma-
ieſta. vt ff.ad l. iul. ma.l. 1. ſed dic ꝙ ſi intentetur
condictio ex illa.l.habet locum illa pœna, ſi ex
iſta habet locum iſta pœna, vt l. quotiens. ff. de
act & oblig. Bar.vel dic circa hoc latius, ꝙ ſi in
dāda ſecuritate eſt appoſita pœna a lege vel ab
homine, illa ſeruetur. ſic dicta l. 1. ff ad l. Iul. ma
ieſt.& l.ſi delegatio arg.de his qui ad eccle.con-
fugi.l. qui ad ſtatuas. C.ne fi.pro pa.authen. habi
ta.de nill age.non rum.l. vna. in feud.de pace iu.
firman.§.ſi quis non temerario, & hic.& d.l. 3.in
fra eo.credo tñ quod iudex poſſit ex cauſa iuſta
in pœnis prædictis moderamen adhibere. ff. de
pœ.l.hodie cum ibi notatis. Si autem non ſit ap
poſita pœna a lege, nec ab homine licet multi
doct.teneant ꝙ ſit puniendus capitaliter alleg. de
hoc multa iura: tñ hoc non credo ſed ꝙ debeat
puniri arbitrio iudicis acrius tamen, quā alias
puniretur ſecūdum qualitatem delicti inſpectis,
& conſideratis exceſſibus, circunſtantiis, & per
ſonarum qualitate.ff.de effract. l. 1. §. expilato-
res. ff de pœnis. l.aut facta in princ.& §.ſe. & ſe.
quia pœna eſt menſura culpæ. ff. de verborum
ſignificatio.l. aliud eſt fraus. aliquid. ff. de iniu.
l. vel vulnerum magnitudo. §. atrox.ad quod.ff.
de pœ.l.ſanctio.de his qui no. infa.l.quod ergo.
§. pœna. C.ex quib.cau. infam. irroga. l. & ſi ſe-
uerior.& ff.de iure deliberand. l. prima. in fine.
12 Quod ſi eſt facta treuga inter Regem Franciæ,
& Angliæ, & quiſque eorum inculpet alterum
de fracta pace quis de hoc cognoſcet? dico,
quòd Papa, vt extra de iudic. capitulo nouit il-
le. § fina.& tamen facit contra.ff.de legat. l. fin.
ſed dic, quod ibi eſt alius caſus. hanc naturam
ſecuritatis tractant multi Docto. tamen ſpar-
ſe in dicta l. illicitas. §. potentiores. ff. de offic.
præſid.& in l.quæ bona.§.qui damni. & §.ſi quis
iuxta de damno infect. & in l. vtimur.de ſepulc.
vio. & in l.denunciamus. C. de his qui ad eccle.
confugi.& in Spec.tit de lega.§. ſequitur verſic.
quid ſi timeo. & habetur mentio.24.q.3. c.Rō-
mipetas, & capitulo ſequen. & extra de peregri-

na.c.ideo de treug.& pac. c.fi.super l.t.glo.fi. in fin.& sic est pœna hic vltra quadruplum contra omnes est.§. omnes insti.de act.Sed dic ꝙ ibi loquitur in pœna, quæ erat applicanda vni., hic autem pluribus quare secus. supra de his qui a non.d.ma.l.fi.sic concor.l.t.ff.de incen.in prin. cum l.3.§.fi.eodem titu.sic etiam not. in §.omnes .circa medium magnæ gloss. Vnde an pęna posset vltra quadruplum extendi dic, ꝙ aut loqmur in pœna legali & tunc aut l.apponit pœnā per modum quotitatis:& tunc si diuersis applicatur potest excedere quadruplum, si autem vni & eidem tunc non, sic dictus. §. omnes cum ibi notatis & insti.de ob.quæ ex delic.§. fi. Aut lex apponit pœnam per modum quantitatis, & tūc quadruplum potest excedere.supra de seruis fugi.l.si quis seruum fiscalem aut loquimur in pœna ꝯuentionali;& tunc aut pœna apponitur per modum quantitatis, & iuxta dationem quantitatis vel pecuniæ, & tunc potest excedere quadruplum, & hoc ideo ne fiat in fraudem vsurarum. ff. de act. empt. l. mulierem. §. idem Papinianus cum glo. Si autem apponatur iuxta dationem speciei seu iuxta factum, tunc potest quadruplum excedere. ff. de euic. l. si dictum in princ.de act.empti.l.Lucius.& ibi not.aut apponitur pœna per modum quantitatis & tūc quadruplum potest excedere insti.de inuti.stip.§.alteri.hoc modo innuere vř gl. cum dicit prima verior.ad quod nota. supra de sen. quæ pro eo quòd inter.l.vna.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Occasio malignandi tollitur. Et pecunia publica siue victualia non debent in alios quam in destinatos vsus conuerti.*

2 *Thesaurarij quomodo conficiant eorum rationes.*

3 *Seruiens idem stipēdium debet habere pro redeundo sicut pro eundo.*

Comperimus. Casus. Species quæ portandæ suscipiuntur debent intra annum tradi & ei a quo susceptæ fuerint apocha đ soluto reportari hoc dicit. Et primo ponit vnū inconueniens quod dedit causam legis condendæ. Secundo circa illud dat remedium. secunda ibi illoq; Bar. In textu ibi susceptas species. s. in prouincia publico nomine Dyn. conuertere ī cām sui lucri. inferāt idest tradant marescalo exercitus vel receptori ad hoc per principem deputato, species scilicet in annonis vel alijs rebus cōsisten. reportent idest suscipiāt illationis. idest traditionis. Nota ex l. ista
1 tolli naturam malignandi. An. Item nota ꝙ sicut pecunia publica prohibetur mutuari seu in alio vsu conuerti: sic est in victualibus publicis đ quibus non est facienda aliqua negociatio vt hic sine tamen licentia superioris vt supra tit. 4. l. t.2.& 3. & de his qui ex publicis ratiocinijs mutuam pecuniam acceperunt. Item in text. in
2 versi. primo. Nota ex hac l. modum conficiendi rationes ab istis officialibus, seu thesaurarijs, qui multa recipiunt & multa transmittunt ad alios debent enim ea, quæ cœperunt scribere & a quo recipiunt nominatim, & ex qua causa vt supra. de exact. tributo, l. apparitores. & debent etiam apponere diem receptionis: vt hic. Item debent etiam ponere cui dederunt nominatim. supra. de suscep.& Archa. l neminē & etiam diem qua dederunt, vt hic: alias non valet ratio reddi, cum ille cui redditur ratio non posset alias comprehendere, nec intelligere, si aliquid machinationis in ea habitum est: vt dicit textus in dicta l. neminem. & ideo non potest intelligi non videtur reddi, nec edi vt l. argentarius. §. edi. ff. de edend. Bartol. In textu ibi intra annum, opponitur ꝙ imo. J. medium annū debeat inferre species de necessitate. infra de naufra.l.quotiens in fi.de officio rec. pronin.l.ciuitas iuncto.ff.de aqua quot. & esti.l. 1.§. stantem. Solu. transuectio debet incipi post hyemem, vt in contrarijs: sed quia potest esse ꝙ post hyemē sit incœpta & non potest ante compleri, datur annus vt infra l. fi. vnde quidam possunt impleri tempore prohibito licet non possint incipi. ff. de pub. iud. l. is qui. §. fi. de iure fis. l. deferrē. §. 1. vnde isti bene possunt cōtinuare: sed tamen suo periculo ar. ff. si quis cau. l. 2. §. penul. vnde hic, iō statuitur annus quia portantur species ad exercitum vt hic. & supra in rubri. nota. he ergo milites patiantur damnum infra annū debet solui sic supra de his qui ex publ.ratio.l. 1. & 2. Item est hic argumentum, ꝙ si aliquis se debebat representare infra annum, & se representauerit debet facere recipi instrumētum representationis arg. huius l. Ber. de Securo reportēt, hoc verum nisi de expen. ualde minutis in quibus statur sacramento administratoris. l. scimus. §. in computatione š. de iure deli. & de dona. l. si quis pro redēptione. & ff. si cui plus quā p l. fal. l. Dixi. Bar. intra alterum annum, ideo dicit alterum vt denotet tantum tempus dari in eundo sicut in re
3 deundo. Et facit. l. ita ꝙ seruiens idē stipendiū a
a dēt habere in redeundo sicut in eundo ad qđ l. qui mittuntur in princ. ff. ex qui cau. ma. melius supra eo. l. t. ibi ac remeātes &c. Et est ratio, qa vtrobiq; est idem labor: ideo vtrobique erit idē priuilegiū arg. ff. de annu. le. l. Seya in prin. Dy. in tex. ibi reddantur nota. ꝙ officialis qui dat alteri res transportandas debet reassumere litteras de accepto si ei fuerint p̄sentatæ, alias nō teneretur sed habeat regressus contra eum, cui datæ fuerunt res portādæ vt hic. ei enim iniungitur hæc necessitas quod intellige verum quando officiali danti nō potest culpa imputari ꝙ minus idoneæ personæ committit vt l. eum qui in fi. & l. argentarius. ff. cōmo. iunctis nota. in l. si ut certo. §. custodiam. ff. cōmo. tenetur enim iste officialis de dolo lata culpa & leui. vt ff. de admi. re. ad ciui. perti. l. magistratus. Bar. in gl. q̄ incipit ad quas faciendas not. bene hanc glo. qualiter officiales qui recipiunt dona tenentur facere apocham đ recepto. Rebuffi Doctor legum. h.d.

ADDITIO.

a Idem stipendium. Adde Bal. in l. a. co. 4. a. ver. sed quęro qđ in nuncio. supra manda.

LEX

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Sors principalis an contineatur & includatur in summa promissa nomine pœnæ.*
2 *Saluaguardiæ violator qualiter sit puniendus.*
3 *Saluaguardia a quo possit cōcedi, & an parte vocata debeat concedi nume. 4. & 5. & quanto tempore duret. nu. 6.*
7 *Gardiator a quo habeat expensas.*
8 *Clericus violans saluaguardiam, an possit coram laico conueniri.*
9 *Publicatio saluaguardiæ voce præconis facta an valeat.*

Ab his. Casus. Qui ꝫ nauicularios rapinā fecerint in quadruplum tenent. h. d. Bar. in tex. ibi ab his. s. raptoribus eorum. egerũt. i. bona nauiculariorũ rapuerunt eorũ rapiētiũ, & hoc si est tex. nolumus, si aũt in text. volumus tunc expone in text. eo. s. nauiculario. audaciam, accipe in malam partem sic. s. vnde vi in l. si quis in tantā. teneatur. s. nauicularius in gl. in prin. ibi vi bo. rap. alias condic. ex l. ibi & not. ꝙ totum quadruplum est pœna. & hanc approbat Odo. & multi doc. fauore publicæ vtilitatis, de qua hic loquitur, cū iste portet species pub. vt supra e. in rub. cum ibi no. In ea. gl. ibi vel verius recōp. tata & bene. nam ī dubio vbicūq; in l. vel statuto imponitur dupli pœna vel quadrupli simplum continetur vt l. hoc edicto. §. t. ff. de publi.
1 Bar. Sed pone ꝙ aliquis promisit mihi se soluturum. c. certa die sub pœna 200. nunquid sub istis 200. contineatur sors. s. c. & vr ꝙ non. ff. de ar. l. si quis rem. sed credo ꝯrium. s. ꝙ includat rei persecutio ar. huius l. & ff. de publ. l. licitatio. §. ꝙ illicitē. de seruo corrup. l. vt tm. §. in hac. sup. de spon. l. mulier in prin. & ita not. ff. de pact. l. rescriptū. §. si pacto. in loco enim rei succedit talis pœna, dum tñ tantum vel plus contineatur in eadē pœna, & etiam nouatur prima actio. ff. pro so. l. si qs a socio. & ff. de ae. & ob. h obligationū ferè in fi. nec corrigitur iste mod⁹ nouationis per l. fi. sup. de noua. vt no. per Dy. in d. l. obligationū ferè & plenius per Bar. in d. l. ita stipulatus. ff. de ver. obl. & sic est idē in hac rapina ac si esset facta in priuato, quare ergo de his specialiter dicit. Respondeo ne videatur neglectum, vel verius, quia s. in l. l. huius ti. statuerat ꝫ raptorē pœnam, cum aũt nō videbatur raptor alia pœna afficiēdus ne afflicto afflictio det. l. diuus. ff. de offi. pſi. Itē nō dēt diuersis legibus puniri idem delictū vt ff. de accu. l. senatus. & nautæ cau. l. licet. §. fi. tamen nihilominus pœna quadrupli afficietur, quia illa datur fisco hæc spoliato vt no. d. l. 1. gl. fi. & hoc nō est inconueniens quem puniri diuersis pœnis, dum eidem non applicantur: sed diuersis. arg. ff. de sepul. vio. l. quæ sepulchra. & insti de act. §. oēs iuncta l. fi. supra de his, qui a non. d. manu. quia cū res rapitur alicui quæ pertinet ad tertium, & eius tertij est periculum rei: tūc pœna illi applicatur vt §. si quis ferum. vbi autem periculum pertineret ad illum cui est facta rapina, tunc pœna sibi applicatur, vt hac l. & ar. l. proxi. & sup. de fur. l. fi. §. sed cū i secunda. ff. vi bo. rap. l. 2 §. hæc acti. vnde in recōpensatione damni, dr debere pœnā inferri, quæ sit propria cā. ff. de litigi. l. fi. & de pet. hære. l. at vbi. & de calum. l. 3. §. pe. Itē hāc l. intellige, ꝙ iste inuadens si comiserit hic violentiam cū armis teneatur. l. Iul. de vi publi. l. 3. §. t. & ad
2 l. Iul. de vi priua l. t. Ex præmissis patet, ꝙ vio-
a lator saluæguardiæ[a] teneatur regi ieu deputatis ab eo ad emendam ciuiliter: quia delinquendo offendit eum saluagardiam violando: ergo dēt habere suæ iniuriæ vltionem, vt in feu. quæ fuit prima causa be. am. §. denique. & ff qui, & a qui. l. si quis hac l. cum ibi not. & ff. de lega. l. pe. maiestas enim contempta vindicanda est, ff. de iuris. om. iudi. l. si familia. & arg. sup. de testi. l. nullū & ff. de appella. re. l. ei cuius. Baro autem cognoscet & puniet de delicto in eius territorio, seu iurisdictione cōmisso. C. vbi de crimi. agi oportet. l. 1. & auth qua in prouincia & extra de rapt. c. 1. cum propter cōfessionem saluæguardiæ nō debeat detrahi iuri & iurisdictioni baronum. de his qui sunt fui. in feu. de pa. te. §. iniuria. Et sic nō mirū si pro eodem facto seu delicto per vtrunque puniatur, cum plures excessus suo facto cōmiserit. arg. ff. de priua delict. l. nunquam plura. & supra de his qui a nō. d. ma. l. fi. & in feu de clevio. pa. in princ. & §. 1. & 3. Sic ergo ex prædictis collige, ꝙ communiter saluaguardia non tollit ius. Et est verum: quia per eam non derogatur ordinario: sic not. extra de priuile. c. accepimus. & est expressum in eo. titu. c. ex parte tua. gardiator tamen in his, quæ officium saluægardiæ concernunt hēt iurisdictionē. supra de ca. lar. ti. l. præcepit, & extra de offi. deleg. c. 1. Et est effectus saluægardiæ: quia magis rimetur, quod specialiter prohibetur vt no. d. c. accepimus. Circa istā ma-
3 teriam saluæguardiæ, quæro an solus princeps[b]
b possit concedere saluāgardiam, an aliculus iudex? videtur quòd solus princeps: quia concessio priuilegij spectat ad eum qui pōt priuare, sed solus princeps priu: ergo in saluagardia. c. priuilegium. ergo, & c pro quo. C. de legi. l. digna vox sit. etiam dicit Hostien. extra de priuileg. §. quid sit priuilegium. ita supra de decurio. l. nemo, pro quo sunt ll. quia. princeps habet hoc facere. C. de leg. l. fin. & C. eod. l. fin. ergo nullus alius poterit. C de vecti. & co. l. allegans. ꝓ hoc ff. quod vi aut clam. l. prohibere. §. plane. In contrarium videtur. ff. de censi. l. forma. §. quamquā ad hoc allegatur & alleg. l. denūciamus. C. de his qui ad ecclesiam confugi. ff. de conditio. & demonstra. l. si tui in princip. & est casus in decretis 13. quæstio 3. c. qui diuina. in fine. Nec obst. ll.
4 contrariæ, quia nullum priuilegium est vel modicū: vel aliter qa dicit Host. ꝙ eps potest concedere contra istud ꝙ concernit eum, vt extra de priuil. cap. si quis possit priuilegium. iuxta hoc quæro

ADDITIONES.

a Violator saluægardiæ. Adde tu de materia violatoris saluæguardiæ & illius infractionis pœna in decisio. parlamenti Gratianopol. decisio. 137. & ibi ad plenum tetigi de hac materia.

b Solus princeps. Adde Bal. in tit. de pace constan. § imperialis col. 1. in fin in verf dispensationem.

quæro an ſaluagardia debeat concedi partibus
vocatis quarum bene intereſt, uidetur dicendũ
ꝙ vocentur partes: quia iſta ſaluaguardia iudicis
officio petitur, & non iure actionis, vt l. denun
ciamus alleg. pro hoc §. ſi quacunque prædi. po.
l. vnica. & hoc videtur, ꝙ partes ſint vocandæ. ff.
de mino. l. in cauſæ. §. 1. & pro hac. infra de ag. &
cẽſi. l. tñ ſcimus. li. 11. circa hoc dic, ꝙ dẽt sẽper ꝯ
cedi cã cognita & partibus vocatis, uel nõ uoca
tis. Et in ſaluaguardia & ſecuritate ſemper habet
locum in auth. de manda. principum. §. ſed neq;
5 colla. 3. An ergo partibus vocatis vel non dico,
ꝙ quando datur officio iudicis, & tunc aut peti
tur concedi contra aliquem ſpecialiter nomina
tum, & tunc ille vocatur, aut petitur genera-
liter, & tunc nullus vocatur: ſicut dici. Innoc.
quód vbi iudicis officium imploratur ſpeciali-
ter poteſt implorari parte non vocata, & ſine li
bello extra de libel. obla. c. 1. C. de edi. diui. Adr.
tol. l. fi. de appel. reci. l. fi. Item quæro an pro om
ni iure detur ſcilicet tam ꝓ corporali quam in
corporali, dico, ꝙ ſic pro hoc. C. ꝙ cum eo. l. ſi
ſeruus, & l. quotiẽs. ff. de ſer. Item nunquid ſalua-
gardia conceſſa alicui perſonæ videatur conceſ
ſa bonis, dic ꝙ ſic arg. in authen. de noua. §. illud
quoque. ff de adopt. l. 2. §. fi & l. ſi pater. in prin. ff.
de pac. l. fi. ſupra de ſacro. ſan. eccleſi. l placet. de
profe. & me. l. medicos. doct. Itẽ hic quæro quæ
ſit pœna frangentis ſaluamgardiam; videtur, ꝙ
pœna l. Iul. ma. vt ff ad. l. iul. ma. l. 1. in gl. quidam
dicunt, ꝙ ſit arbitrio iudicis cũ. l. non ſtatuat arg.
ff. de verb. ſigni. l. ſi qua & de excep. doli. l. 1. & 2.
& credo, ꝙ ſit caſus de tali frãgẽte qua pœna pu
nietur in ru. de pace & eius vio. c. 1. §. ſi qs aliũ.
tamen primum videtur verius. Item quanto tpe
6 durat ſaluagardia videtur ꝙ 30. diebus in auth.
de man. princ. § ſed neque. & hoc in ſecuritate.
Sed nunquid in ſaluagardia dico ꝙ perpetua ſit,
quia vbi cõceditur priuilegium durat perpetuo
potiſſime quando ad defenſionem. C. de diuer.
reſcrip. l falſo de excepti. do. l. pure. §. fi. vel poſ-
a ſum dicere, ꝙ ipſo mortuo expiret [a] vt extra de
offi. iudi. deleg. c. fi. §. officium. lib. 6. Sed nunquid
requiratur vexillum vel baculi appoſitio ad hoc
vt quis dicatur in ſaluagardia, dic ꝙ nõ quia nul
la. l. cauetur ergo &c. in auth. de trien. & ſe. §. cõ
ſideremus. Item baculus ſeu vexillum in ſignum
ſaluægardiæ apponitur, ſicut annulus eſt ſignũ
matrimonij extra de ſpon. c. ſi inter & pileus li-
bertatis. ſupra de lati. li. tol. l. 1. §. ſed & qui domi-
ni. inſtit. de lib. §. multis & arra venditionis, vt
ff. de contrahen. emptio. l. ꝙ ſæpe iuncto. §. item
precium inſti. in eo. ti. ſed prædicti caſus poſſunt
fieri ſine ſigno, vt patet in prędictis iuribus, ergo
& ſaluægardiæ. pro hoc, in auth. de man. princi. §.
titulos. ſupra. vt nemo priua. in rub. & in nigro
7 & inſti. de re. di. l. ſanctæ Item quæro iuxta hoc
an ipſe gardians habeat expen. ab ipſo gardia
to vel a republica, videtur quód a repub. infra de
re mili. l. tam collatores. contrarium videtur. ff.
de eden. l. prætor. §. fi. & de oper. liber. l opere.
la 1. & pro hoc ſupra de ero. mili. anno. l. cum
ſæpe. Circa hoc dico, quód aut petitur per
ipſum priuatum ſaluagardia, & tunc expen. pro
priis petitur. pro hoc in authen. de iudi. §. ne aũt
labor pro hoc C. de prox. ſacro. ſcri. l. in ſacris. §.
modum. lib. 12. vbi vero petitur ab vniuerſitate
ſeu per vniuerſitatẽ, & tunc expen. fiunt a publi
co in auth. de man. prin. §. illud tñ & in authen.
vt nulli iudi. §. nulli. colla. 9. Item quæro, ꝙ ali-
cui fuerit ſaluagardia conceſſa, an poſſit dici ab
aliqua fracta antequam extiterit poſita? dic ꝙ nõ
ar. ſupra de teſta. l. iubemus. §. fi. ibi, quid. n. anti-
quis &c. cum. ibi no. in auth., vt factæ no. conſti.
§. 1. colla. 6. ff. de decre. ab or. fa. l. fi. de acq. poſ. l.
quæ abſenti de decu. l. pen. in fi. circa hoc quærit
b an clericus violans [b]. ſaluaguardiam poſſit con-
8 ueniri coram iudice ſeculari ſaltem corã ſalua-
gardiatore ad hoc deputato, & per ipſum puni-
ri: & videtur tex. ꝙ ſic. C. ut nemo priua. prædi.
ſuis ali. tit. impo. vel vela regia ſuſpen. l. 2. ibi vel
clericus &c. nec videtur ob authen. ſtatuimus. C.
de epiſc. & cler. quæ generaliter prohibet eccle-
ſiaſticas perſonas coram iudice ſeculari conue-
niri, quia in generali prohibitione nõ videntur
contineri illa quæ ſunt regalia & ſpecialiter per
imperatorem iure ſuperioritatis ſibi reſeruata,
vt eſt hic & ar. in feu. q ſunt rega. c. 1. cũ ibi not.
quoniam reatus omnem honorem & dignitatẽ
excludit. C. vbi ſena. & cla. & l. quotiens. infra de
digni. lib. 12. ad quod. C. ſi quis imperator. ma.
di. l. vnica & etiã uſ expreſſum l. additos. C. de
epi. audi. ſaltim ciuiliter vt ibi not. & maxime de
clericis non dedicatis ad ſeruitium domini &
eccleſiæ per tex. dictæ authen. ſtatuimus. ibi cum
nulla eccleſiaſtica perſona. Sed quicquid ob-
ſeruetur periculoſum eſſet dicere clericum pro
aliqua cauſa poſſe conueniri coram aliquo iudi
ce ſeculari, per dictã auth. ſtatuimus & in c. nul-
lus extra de ſo. compe. cum concor. nec videnť
obſtare dicta iura quia cum dicát clericos in di-
ctis caſibus puniendum & intelligendum per
ſuos iudices. qa ſic verba iuridice ſunt interpre-
tanda argumen. l. vt gradatim. §. ſed ſi lege. ff. de
mu. & ho. pro hoc facit tex. in d. l. 2. vt nemo pri
9 uatus, ibi omnes iudices. Iuxta hoc quæro ſi ſal-
uaguardia publicata fuerit per uocẽ pconis, aut
alias & frangens ſaluaguardiam ſe excuſet aſſerẽ
do ſe ignorãte iniuriatũ fuiſſe in ſaluagardia, an
dẽat admitti talis excuſatio. Et circa hoc pmit-
tendum eſt an ualeat talis publicatio facta per
præconem, & in prædictis dico ꝙ ſi ſaluagardia
eſt impetrata ſpecialiter eſt expreſſe intiman-
da, & non ſufficeret per præconem, ratio eſt
quia quantũcunq; eſt aliquis act⁹ de quo princi
paliter interſit alicuius, ille dẽt pñtialiter & ſibi
ſingulariter certificari, & eidem intimatio fieri
ut l. 1. § denũciare. alias eſt uerſus ſub. &c. §. quã
uis de uen. inſpi. cum concor. ſed ſi ſaluaguar-
dia ſit impetrata generaliter, prout eſt cõſuetũ
fieri tunc ſufficeret fieri publicationem per præ-
conẽ. quia tunc nõ dirigitur ſpecialiter nec ſpe-
cifice ꝯ aliquem, ut in auth. ſi omnes. §. ſi ut ab
hære. ſe ab. cũ ꝯcor. & pro iſta deciſione facit qđ
ſcripſi

ADDITIONES.

a Expires. Addo Bald. in l. 2. ſupra. de poſtulan. Bar. in l. vxorẽ. § Scæuol. ff. de leg. 3. & l poſt dotem col. 2. ver. 5. modo legẽ. ff. ſol. mat. & Cy. in l. fi ff de contra. emp.

b An clericus. Vide de hac, quæſtione in remiſſione quam poſui ſupra iſta. l. n. 3. in ver. violator ſaluægardiæ.

fcripfi.$\bar{s}$.hac l.fuper tex.in illa q.incipiente,iuxta
hoc quæto an faluagardia debeat concedi parti
bus vocatis. Eft verum refpondendo ad princi-
pale quæfitum, ꝙ q̃q̃ talis frangens faluagardiã
pro delicto teneatur refpondere coram fuo iu-
dice ordinario,vt fup.fcripfi, tamen coram fal-
uagardiatore refpondere non tenetur, nifi con-
ftet de eius fcientia maxime cum vox p̄conis
paucis innotefcat.in auth.de litigi.§. oẽm vero.
alias eft verfus fub.§.ad excludendas colla. 8.ad
quod l.fi eo tempore.$\bar{s}$.de remif. pig. & not.per
Inn.in c.fi.ext.de maio.& ob. quod intelligo ve
rum,nifi ignorantia effet craffa & fupina , vt qa
faluagardia forte erat publicata ante domum
fuam,& penuncelli regij pofiti in porta vicini
fui in faluagardia exiften.vt l.fed & fi. §.præfcri-
bere ff.de infti.iuncta l.nec fupina de iur. & fac.
igno.pro hoc facit quod fcripfi.fup.eo.tex.ante
fi.in illa qō. quæ incipit, fed nunquid neceffa-
rio &c.requiratur vexillum &c.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

1 *Annuatim portabatur Romam frumentum ab Alexandria.*

2 *Laudandus quifque eft de bono opere, & de malo puniendus.*

3 *Cum vna naui qui tenetur aliquid ducere, fi non poteft cum ea,debet cum alia,alias non excufatur.*

4 *Electio non poteft fieri de extraneo, quando in ipfa ecclefia reperitur idoneus.*

Et an officiarius teneatur alium iuuare,& in quibus.

5 *Nauta habent excuf.qui circa priuilegiatas naues laborant,non autem qui circa non priuilegiatas.*

6 *Citatus ad locum notori è non tutum an, & quando teneatur comparere aut mittere procuratorem,& nu.7.*

Cum nauarchorum Cafus. Qñ
id ꝙ per p-
fonas certæ regionis debet expediri, nō pōt,cō-
pleri debet per homines circunftantes expen.
publicis.h.d.Bar.circiter.i.circum circa prouin
cias vbi erāt piratæ vel alij depredatores.Odof.
titubaret.i.labaret.claffis.i.nauigij maritimi. in-
fra de cla.l.vna.vel dic.i.copiæ nauium,vt fecu-
rius irent.Odoff.feceffus.i.loca quæ funt infulis
quæ funt feceffa.i.feparata ab illis. Dyn.vel dic.
i.ceffanter habitent nauicularij, qui fe infula il-
la prouinciæ transferebant in hyeme caufa per-
quirendi vel faciendi naues.obierit in illis infu-
lis ad quærendum adiutorium. Dyn.merito va-
riando factum Imperator commendat præfe-
ctum orientis de his quæ fecit circa p̄miffa.fum
mares.i.primares vel magiftratus.adduxit.i. in-
duxit fuafionibus,vel præmijs vel etiam necef-
fariis præceptis. comeatus , ideft tranfuectionis
frumentariæ,quam debet facere de licentia co-
mitis Orientis.fidem ideft ad ipforum nauicula
riorum periculum pertinens . dictum onus fru-
mentariæ tranfuectionis.comportarent,i.fimul
cum nauicularijs orientalibus, qui hoc facere
confueuerunt portarent immunitate. q.d.ratio
1 ne remunerationis. Et pro euidentia & decla-
ratione huius l.fciendum eft,quod frumenta cō
fueuerant fingulis annis portari de ciuitate Ale
xandrina & alijs partibus orientibus ad ciuita-
tem Romanam,vel ad alia loca, feu caftra , vbi
erant milites per nauicularios orientales , & in-
fra certum tempus: euenit cafus quodam tem-
pore quod ibi deficiebant naues , & homines q
hoc portare folebant, vel propter hyemem vel
metum pyratarum vel alia caufa , fic quod dū
naucherij quærebant naues & nautas infulis il-
lius prouinciæ,& ita propter talem inopiam na
uigij & tranfuectionis indignarentur hi qui ifta
frumenta habebant recipere, præfectus præto-
rio orientis conuocauit præfectum auguftalem
& præfidem Infularum , & aliorum qui præerāt
in prouincijs circunftantibus , ac naucherios
aliarum prouinciarum , & conftituta eis certa
mercede fecit portare Romam dicta frumen-
ta,& alias fpecies quæ, erant portandæ : de quo
Imperator in l. præfenti commendauit multū
2 dictum præfectum prætorio orientis. Et fic no.
ex hac l.quod de bono opere qs debet laudari,
fic,econtra de malo opere quis debet puniri,&
vituperari: fic legitur in Paffione fi male locu-
tus fum teftimonium perhibe de malo, fi bene
cur me cædis,quafi dicat , non bene facis. fupra
de fumma trini.l.inter claras in princip. de epif.
& cleri.l.quoniam venerabilis de officio re.pro
uinc.l.3.infra de quæfto.l.vna lib.11.An. Barto.
3 & Docto.Item nota ex hac l.quod fi mando ali
cui vel conuenio cum eo , vt mihi mittat cum
tali naue milie farcinatas ordei , & fi illa nauis
impediatur poteft aliam conducere. nam duæ
funt partes huius præcepti mittere , & cum tali
naue mittere vnde licet excufetur quia non mi-
fit cum illa naue , quia non potuit non tamen
excufatur fi non mifit.ff.de ar.l.Celfus.Item no.
hanc l.ad hoc quod defectus vnius ciuitatis fup
pletur per aliam ciuitatem fic, ff. de tuto. & cu.
da.ab his l. diuus.Item facit quod fi rex mandet
alicui vt mittat fibi tot baleſterios de tali loco,
quod fi eos habere non poffit poteft fupplere
de alijs locis,vt arg.d.l.Dyn.& fupra de cano. la.
4 ti.l.fina. Item facit quod vnus officiarius tene-
retur alium iuuare in armis , & in alijs factum
exercitij iufticiæ concernentibus, & hic, & fup.
de his qui, latro . vel alijs crim.reos. l. fina. fed
etiam per ifta admiraldus maris poteft manda-
re patronis & gubernatoribus nauium,vt ad eū
veniant pro portandis victualibus ,& harnefijs
neceffariis ad exercitum. pro quo facit infra
de fabri.l. fin. quibus tamen debentur ftipendia
& a tallijs debent obferuari ĩmunes vt d. l.fi. Itē
facit ad hoc qđ non poffit fieri electio de alio
quandiu reperitur idoneus in eadem ecclefia ar-
gum.fupra de epif.& cle.l.in clericis. de quo dic
vt extra de electio. c. cum inter canonicos. An.
Item not.ex hac l.quod fit expen. pub. non eo-
rum qui hoc facere debebant : quod intelligo fi
illis nulla culpa poterat imputari,alias fecus ,vt
ff.ad l.Ro.de iac.l. fi vehenda. §. t. facit infra de
nau.l.finali,& quod ibi not. Et fic rector ciuita-
tis pro neceffitate publica poteft imminente
caufa iufta conftituere falarium: & fic poffit fa-
cere proclamationem, quod quicunque recepe
rit talem malefactorem , & eum præfentauerit
habeat tantum,in hac l.quam ad hoc alleg.Guil
liermus de Cugno in l.prima.ff. de iuftitia & iu-
re. Item facit hæc l. ad hoc , ftatutum veftrum
eft

eſt inter ſtatuta vniuerſitatis ſtudij non poſſit aliqua ſtatuere, ſeu ordinare contra ſtatuta antiqua, ſecundum quod erat datus certus modus in eligendis rectoribus, conſiliarijs, bedellis, aut alijs vniuerſitatis officiarijs compertum fuit quod ſi ille ordo ſeruaretur, vniuerſitas eſſet multum læſa, quod certè hoc caſu poſſit ordinari contrarium, vt hic, & l. legatam. ff. de rebus ad ci. perti. quod eſt bene notandum in multis factis ciuitatum collegiorum & aliorum tãgentium gubernationem & ordinationem reipubli. ad quod facit l. legatum. ff. de vſufruc. leg. iuncta l. vt gradatim. §. ſed ſi lege. ff. de mune. & honor. cum concord. ſecundum Bartol. & Do-
5 cto. In glo. quæ eſt ſuper ver. immunitate, in fin. ſed certe magis innuit contrarium, ſed qualiter, dic quod nautæ qui laborant circa naues priuilegiatas, quod eas ſuſtinent excuſantur, ſed aliæ naues quæ ſunt ad patriæ ſuſtentationem deſtinatæ non habent priuilegium. An. & credo quod excuſentur a patrimonialibus extraordinarijs non autem a patrimonialibus ordinarijs, vt ff. de vaca. mune. l. in honoribus. §. quæ in munerum. & l. hi qui. & ſupra de vaca. mune publi: l. vna. lib. decimo. Item dicitur per l. iſtam quod ſi aliquis faciat tranſitum per terram alicuius baronis periculoſam, quod poſſit petere guidagium ſibi dari quod interſit reipub. per itinera publi. commeari ſecure. ff. qui deiect. vel effu. l. 1. §. ſumma. ad quod de offic. præfec. l. 1. & ideo præſidia publica non ſunt deneganda, vt ſupra de ſen. præfect. præto. l. 1. circa medium pro quo caſus infra de ero. mili l. cum ſæpe. lib.
6 12. Et ex hac l. præſenti apparet quod non volens venire tempore aſſignato vel propter hyemem aut metu pluuiarum aut alia cauſa legitima quod eſt excuſatus & datur alia prouiſio de quo. ff. ſi quis cau. l. 2. cum l. ſequen. Sed quid ſi citatus per aliquem commiſſarium vel delegatum, vt veniat comparere in certo loco in quo audet venire ſecure propter metum inimicorum ſuorum petat a citante ſibi aſſignari aliquem locum tutum, nunquid audietur? & dicitur quod ſic. ff. ad Trebel. l. de ætate cum ibi no. & de rebus dubijs. l. vbi. ibi quam tutiſſimo & extra de ſpon. cap. cum locum circa fin cum ibi not. & in quæſtio. 9. cap. hortamur. & ſi nolit locum tutum aſſignare poterit licitè appellare, vt extra de appella. cap. ex parte. & habetur & not. de hoc 33. quæſtio. 2. cap. ſiue de coniugij. §. nãque etiam locus, vel poterit proteſtari in abſentia quod propter metum non audet ibi venire, vt ſupra de his qui per metum iudic. non appel.
7 l. 2. §. fina. & extra de appella. l. fina. Sed nunquid tenebitur mittere procuratorem, & videtur ꝙ ſic ſi procurator poteſt ibi venire ſecure ſine periculo, cum ceſſet ratio in procuratore. l. adigere. §. quamuis. ff. de iure patronat. Aliqui tenent contrarium, quia nemo compellitur conſtituere procuratorem regulariter. l. prima, ff. de procurato. Innocen. tamen diſtinguit aut cauſa ardua & tunc excuſatur nec compellitur mittere procuratorem, vt extra de procur. cap. querelam alia. non poteſt ſe excuſare quia ſufficit, quod poſſit per alium comparere, vt extra de appel. cap. cum parati, & de elect. c. cupientes. §. quod ſi per 20. lib. 6.

LEX V.

SVMMARIVM.

1 *Repertus cum frumento, vel alijs rebus vetitis in via nõ recta vel conſueta, eſt ſuſpectus de fraude.*

2 *Theſaurarij fraudantes, vt hic puniuntur.*

Qui fiſcales. Caſus. Qui per rectam viam non vadit & ſpecies publicas diſtraxerit capitali pœna punitur. h. d. Barto. in tex. ibi fiſcales. i. imperatorum vel reipublicæ. ſi recta ſub. l. ſolita per quæ conſueuit nauigari. deuia. i. a recto tramite deuiantia ſectatus. i. ſecutus. Et legitur duobus modis: vno modo quod nauta animo interuertendi frumẽtum non debet alibi ire vendendo, vel alias negociando, alias capite punitur & concor. l. 2. ſupra eod. vel poteſt legi quod ſi nauta, qui eſt deputatus ab Imperatore vt portet frumentũ ad aliquam patriam pro vendendo, & portauerit ad aliam vbi vendiderit precio viliori, quod pu-
1 nietur pœna capitali ſecundum Odofred. Nota ex hac l. imo quaſi caſus, quod ſi quis reperiatur cum ſumma frumenti vel cum alijs rebus vetitis portans extra territorium in aliqua via nõ recta, & non cõſueta, eſt ſuſpectus quod ea vellet exportare. facit extra de curſu publico. l. ſi qs per publicum lib. 12 & ff. ad l. Corn. de Fal. l. eos in fin. ſecundum vnam lecturam. & hoc modo poteſt intelligi ſup. de ſerui. fu. l. ſi fugitiui. vbi dicitur quod ſi fugitiui deprehendantur &c. qũo n. poterit probari quod habuerit animum tranſeundi cum fuerit captus in actu tranſeundi. Reſpondeo ex qualitate loci vbi inuentus eſt: & dic vt ibi Barto. pro hoc ff. ad l. Aquil. l. itaque. §. primo, & ne in flumine publico. l. 1. §. ſunt qui putant. & l. aut facta. §. locus. de pœnis & inſtitu. de iniur. §. atrox, & hæc faciunt contra illos qui portant aliquas mercantias, & omittunt tranſire per pontem vt euitent pedagium, ſed tranſeunt per flumen, aut per alia loca quod nihilo-
a minus tenentur ſoluere pedagium, [a] & ſic nota quod recta via eſt ſequenda neceſt deuiandum ab illa vnde Salomon fili non egrediaris terminos quos poſuere parentes, quoniam fures, & latrones conuenit angulos & non ſimplices ad hoc ſupra ſi minor ab he. ſe ab. l. 1. Item hæc fa-
2 ciunt etiam contra theſaurarios & alios receptores victualium ad exercitum regis portandorum, qui fraudant regem & ſubditos pluſquã debeant exigendo & de victualibus retinendo, & minori precio redditus regios alijs vẽdendo, & hmõi lucrũ & munera accipiũt, & quandoque cum emptoribus redituum regiorum ſocietatem & conuentiones faciendo, quod non debeat remanere impunitum. ff. de concuſſio. l. 1. & ſupra eod. l. 2. & de his quæ ex pu. collatio. illa ſunt l. 1. & 2. & 3.

ADDITIO.

a Soluere pedagium. Ego dicerem hoc eſſe verum ſi dedita opera, & vt euitaret pedagium id feciſſet per ea quæ notat Felin. cap. 1. colum. fina. verſic. vltimo inquantum dicunt extra de conſtitutio.

LEX

LEX VI.

SVMMARIVM.

1 *Iudices, & alij curiales de negligentia puniuntur.*
2 *Nauigatio quando sit facienda.*
3 *Delictum iudicis, an noceat subditis.*

Iudices. Hæc l. legitur duobus modis, si iudices patiuntur tempore rectæ nauigationis naucherios in suo territorio commorari, puniuntur, & ipsi municipes, hoc dicit secundum vnum intellectum: vel secundũ alium intelligitur de iudicibus qui patiũtur naucherios detineri secundum An. de Barulo. Bar.
1 In tex. iudices sub. vel alij curiales diœceseos, & expone diœceseos, vt not. in authen. quomodo oportet epi. §. non aliter colla. t. in terra suæ iurisdictionis onusta. i. nauigia speciebus vel annonis publicis onerata, prosperior flatus. i. cum ventus erat bonus pro nauigando. sub prætextu i. sub colore ficto hyemis, quia asseruit tempus hyemale cum sit æstiuum, & aptius ad nauigandum. Dyn. & intellige hyemis. i. appropinquantis non autem extra, erat hyems, quia tunc excusaretur arg. de officio recto. prouin. l. ciuitas. inf. de nau. l. 3. & sic verbum prætextu sumitur pro fictione sic sumitur. supra de sacrosanct. eccle. l. qui sub prætextu. immorari. i. ibi permanere cũ mora. permiserint vna idest simul municipib. i. castris & villis, vbi erant dictæ naues. Odof. corporatis, idest habitatoribus qui faciunt vnũ corpus, licet non fuerunt municipes. i. in tallijs non contribuendis vel dic idest consiliarijs, qui reputantur de corpore magistratus cum supra de municipibus, dixit: ad quod supra de appella. l. quoniam fortunarum. t. bonorum dispendijs. i. damnis deportationis sub. & bonorum confiscationis excipiant. i. sustinebunt. & est maior pœna in eos quam in alios cum tempus nauigationis acceptabile ad eorum officium immediate & specialiter pertineat. similis est ratio. supra de suscep. & archa. l. duos in fi. admisisse reuelatum. i. probatum. Quæ fuit ratio huius l. ꝙ propter præmissa talis pœna imponatur. Respond. hoc ideo est, quia ex tali mora posset res publica pati maximum detrimentum, si deficerent victualia militibus in exercitu existen. & talis mora esset magnum periculum allatura, & ideo morositas vitari debet. Et si mora culpa ipsorum vel dolo contingeret non mirum si ob hoc puniantur, & vt metu pœnæ præcaueant & abstineant, & quod vbi mora posset damnũ afferre debeat de remedio prouideri patet. ff. de appel. reci. l. fina. & de ferijs. l. solet. & versic. vbi maius periculum &c. l. 1. §. si quis de car. eod. ff.
2 Sed quare est hoc quod municipes & corporati puniantur propter negligentiam vel culpam iudicum, cum hoc videatur contra ius & rationem. infra vt nullus ex vicarijs isto. lib. l. 1. 2 1. & supra de inoffic. testam. l. si quis suo. & supra de pœn. l. sancimus. Respon. quod hoc non ob culpam iudicum, sed propter suam, quia ipsi fecerint naues vna cum iudicibus remanere, cum
a debebent cum bono vento nauigare, ᵃ & hoc patet ex litera ibi cum municipibus & corporatis &c. & sic pœna pari puniri debeant, quia in pari culpa & negligentia fuerunt ad hoc supra de episcop. & cleric. l. quanquam in fin. & quia tales species erant in loco patenti, scilicet in flumine vel portu loci propter quod debeat præsidere inquietare vt ipsos subito faceret recedere vt in simili, vt supra de Sicarijs. l. 1. & de famo. libel. l. 1. & supra de appe. l. quoniam. cum ibi no. sic etiam alias possessores iuxta littora tenerentur damnum emendare nautis si appareat quis fecerit. ff. de incen. rui. nau. l. ne quis. in tex. ibi cũ
3 municipibus. No. ex hoc versicu. quod propter delictum iudicis puniuntur omnes ciues: & sic facit quod propter denegatam iustitiam a iudice possunt concedi repræsaliæ contra omnes ciues. de quo plene dixi in lib. de repræsalijs in 6. quæstio. principali. Bartol. Item not. ex hac l. contra pedagerios & alios officiarios arrestantes animalia portantia victualia asserendo contra veritatem, quod alias transiuerunt sine solutione pedagij integri vel alia occasione, seu colore conuento tradant, & moram faciunt in relaxando dicta animalia & homines ea ducẽtes: non ꝙ puniatur pœna hic contenta: quia in casu huius l. poterat illud impedimentum venire in maximum damnum reipu. sed patiẽtur alias pœnas de quo hr. ff. de public. l. 1. §. item si damnum. & l. quantæ. § si damnum. & l interdum. §. diui quoque. ver. sed illud. & ff. vi bo. rap. l. 2. §. si publicanus. a contrario & C. de fur. l. etiam. Itẽ etiam tenetur ad æstimationem damni & expẽ. ff. de publi. l. licitario. §. ꝙ illicite pro quo. ff. ad l. Aquil. qui occidit. §. in hac. & sup. de decurio. l. 2. in fi. cum ibi no. & l. circensium magistratus. & ff de calum. l. si quis ab alio. sequitur rubrica de prædijs, & omnibus.

ADDITIO.

a Cum bono vento nauigare. Adde quo tempore sit permissa nauigatio no. in l. quotiens. inf. de naufra. isto lib. Floria. in l. arboribus §. nauis. ff. de vsufructu gl. bo. in l. 1. inf. de mili. veste lib. 12. & in l. 1. petitorio. sup. de res vendi. & Bar. Cæpo. de seruit. rust. prædio. ti. de naui.

De prædijs & omnibus rebus nauiculariorum.

Rubrica.

Continuatur ita Sup. dixit de nauicularijs publicarum specierum qualiter in officio suo debeãt se habere, verum quia si male habent prædia & eorum res sunt obligatæ reipub. vt sup. tit. proxi. l. fi. & no. eo. ti. in rub. ideo ponitur hic tit. loquitur tantum de nauicularijs portantibus species publicas. Vnde pro declaratione huius tit. sciendum est, ꝙ isti nauicularij tenebantur portare merces publicas secũdum formam. l. cum nauarchorum. sup. tit. 1. Item ꝙ si aliquid perdebatur culpa nauicularij cuiuscunque debeat emendari ab omnibus nauicularijs, vt j. de nau. l. fi. & pro hoc erant. obligatæ omnes res nauiculariorum ad hoc. C. in qui. cau. pig. vel hypo. contraha. l. 1. & 2. pro rata æstimationis suarum rerum quisque contribuere tenebatur, vt infra eo. l. 2. in fi. & l. fi. secundum An. & Bar. Doc.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Princeps vtitur iure priuati, cum res priuati deuenit ad cum.*
2 *Dona'io an reuocetur per supernascentiam filiorum.*
3 *Onus concomitatur rem, nec perit ex priuilegio noui possessoris. quod est verum, si onus sit mere reale, secus si personale.*
4 *Bona priuatorum si perueniant ad principem ex quauis causa, an teneatur ad collectas pro illis bonis, & num. 5. & 6.*
7 *Res debet censeri iuxta conditionem personæ, cuius est.*

Domum. Casus. Ad domum principis veniunt res cum onere suo.
1 h.d. Barto. Et sic no. ex hac l. principem vti iure
priuati: sic extra de exac. trib. l. si diuina. Secun-
do no. quod res tacite sunt obligatæ fisco si alie
nentur, ideo reuocatur alienatio, quia re ipsa in
fraudem alienata vt s. de prædi. cur. l. 1. & 2. & vl
ti. sed si donasset antequam esset nauicularius
non reuocaretur, vt sup. de iure fisci. l. 1. fallit ta-
men. C. de inoffi dona. l. si totas, & C. de reuoc.
dona. l. si vnquam. de quo ibi per glo. & Doc. &
d. l. si totas de quo insti. de actio §. item si quis in
2 fraudem secundum Odoffr. Quoniam donatio
prius facta etiam reuocatur per filios postea
a natos[a] quæ nō supererant tempore donationis,
& quia tunc nil eis debebatur: fit tamen reuoca
tio in id quod immense fuit donatum, vt d. l. si
totas. & l. si vnquam secundum Odof. quod ve-
rum est nisi talis donatio sit facta extraneis, quia
tunc reuocatur in totum, vt d. l. 1. & l. cum dona
tiones, & l. si liqueat eo. tit. secus si fratribus iam
natis fuit facta donatio vt ibi, & ibi no. per Do-
cto. Modernos. Item Odof. intelligit l. istā quan
do nauicularius erat debitor ex mala admini-
stratione, ego autem intelligo si tenebatur ad
aliquam functionem pro modo rerum imposi
tam & tex. magis conuenit ad hunc intellectū.
pro declaratione horum vide quæ scripsi. supra
de ca. lar. ti. super l. præcepit. Et erat ratio dubitā
di in hac l. quia non tenetur ad onera aliqua ad
quæ tenentur priuati, vt supra de excu. mu. l. eui-
denter. & inf. de colla. fun. patri. l. 1. & sic vide-
batur excusari: ratio decidēdi est, quia princeps
vtitur iure communi, sicut priuatus nisi in casi-
bus in quibus repetitur priuilegiatus, vt l. 1. & l.
instar. sup. de iure fis. Item quia loquitur de one-
re quod habet deseruire reipubl. & in maxima
necessitate, & ideo non excusatur. sup. qui. mu.
vel præsta. l. 2. In tex. ibi in prin. bonis etiam non
solum alios in quos reperiuntur res nauicula-
riorum translatæ. Dy. obnoxia. i. obligata ꝓ ma
la administratione seu gestione nauicularij, vel
occasione alicuius muneris vel collectæ sibi im
positi vel impositæ. agnoscere. i. soluere. functio
nem. i. solutionem seu præstationem. In fi. text.
3 no. hic ꝙ onus comitatur rem nec perit priuile-
gio noui possessoris, quod est verum si onus est
mere reale vt hic, & sup. de anno. & tri. l. fi. & ff.
de serui. rusti. prædi. l. via. §. si fundus. secus si per-
sonale vel mixtum quia magis sapit naturā per-
sonalis: quia persona quæ est dignior sibi attra-
hit rem quæ est minus digna. sic in auth. de eccl.
titu. §. ad hoc scimus. colla. 9. Ber. de Deucio. Et
4 allegatur l. ista ꝙ si bona priuatorum perueniāt
ad principem ex causa confiscationis aut com-
missionis vel alia causa, ꝙ ipse tenetur soluere
collectas, & alia onera pro quantitate istorum
bonorum, vt hic, & pro hoc sup. de exac. tribu.
l. si diuina domus. & ideo ne prouinciales alij
grauentur. pro hoc inf. de priuil. Do. Aug. l. 2. su-
pra quemad. ci. mu. indi. l. fin. sed contra videtur
quod debeat excusari quia princeps excusatur a
muneribus extraordinarijs sup. de excus. mun. l.
priuatæ. & infra de colla. fun. patri l. 2. sed dic ꝙ
aut erat ibi munus ordinarium: quia anno quo-
libet indicebatur, vt s. de colla. do l. insta. & tūc
non excusatur vt l. pro ista parte allegata. & inf.
5 de fun. patri. l. fundi. lib. 11. Istud primum mem-
brum intelligo si erat munus reale seu patrimo
niale, vt hac l. & ꝩ. cod. l. 2. & scripsi. sup. de exac.
tri. l. fi. aut erat munus extraordinarium, & tunc
aut indicebatur propter publicam necessitatē,
& tunc non excusatur. int. titu. 1. & l. 1. & 2. & su-
pra qui. mu. vel præsta. l. 2. & l. fina. & vt in emp.
specie. l. 1. aut non indicebatur propter pub. ne-
cessitatem, vt talia vel collecta pro filia sua ma-
ritanda, & tunc aut erant indicta antequam fie-
rent bona principis & tunc tenetur. de euict. l.
1. & ff. ad munici. l. incola l. 2. & arg. ff. de leg. 1. l.
ab omnibus. §. Titius. de condi. & demonst. l. qui
hæredem. §. fin. & de iure fisc. l. fiscus. & de vsur.
l. cum quidam. §. fiscus. aut non erat indicta col
lecta, & tunc tenetur princeps qui succedit in lo
cum priuati in authen. de eccle. titu. §. ad hoc. &
sup. de sacrosanct. eccl. l. pen & l. euidenter. & l.
priuatæ sup. de excu. mu. & l. licitatio. §. fiscus
ff. de publica. & ex præmissis soluitur secunda
quæstio, an clericus succedens laico teneat sol-
uere in tallijs. de quo in Spe. tit. de cler. coniuga.
& per Guil. de Batulo latius extra de immu. ec-
cle. c. 1. lib. 6. & scripsi plene de exac. tribu. l. fina.
6 Circa hoc quæritur de quadam quæstione, quæ
est sæpe in facto. quidam mansus situs sub qua-
dam castellania & districtu castri deuenit ad
quendam militem dominum directum dicti
mansi vel iure prælationis, vel pro censu nō so-
luto, pagesius qui tenebat dictum mansum con
tribuebat munus cum alijs pagesis habitatori
bus dicti castri in tallia annua. l. libratum, quæ
solui annuatim consueuit condominis dicti ca
stri, quod ipse miles contribueret in dicta tallia
pro modo & valore pagesi, dicti mansi, qui con
solidatus fuerat cum directo domīio dicti mi
litis, miles dicebat se non teneri, & quæritur qd
iuris & licet multa possent allegari pro & con-
tra tamen prædicta videtur quæstio decisa vt
miles teneatur contribuere attento, quod istud
munus est ordinarium per prædicta iura alleg.
sup. sed in quæstione prædicta est vnū singula-
re

ADDITIO.

a Per filios postea natos. Adde Bar & Doct. in l. si vnquam, sup. de reuoca. dona Bal. in l cum acutissimi sup. de fideicom. quod probatur in l. tale pactum §. fi. ff. de pact. quod ego am plio in donatione etiam iurata, vt per Bar. in l Titia. §. Imperator in fi. ff. de lega. 2. Oldra. consi. 173. in fi. & Alex. consil. 96. vol 1. Sed an reconualescat talis donatio morte filiorum not. Bal. in l. 1. sup de inoffi. dona. Pau. de Cast. in l. 1. & 3 sup. de posthu. here. insti. & Bar, in præalleg. §. Imperator. q penu.

re quod miles allegat. ſ. quod ſi ab initio dum
manſus fuit conceſſus in emphyteuſim nobilis
cuius erat non contribuebat pro ipſo manſo: er
go nec, modo quia redijt ad ſuam priſtinam li-
bertatem ſeu immunitatem, & res de facili re-
uertitur ad ſuam naturam. ff. de pac. l. ſi vnus. §.
quod in ſpecie pro quo. ff. de ſerui. ruſt. prædi. l.
attilianus. quia ſicut ſeruitus redijt ad ſuum pri-
mum ſtatum ſic eodem modo libertas ſeu im-
7 munitas vt contrariorum &c. ff. de leg. 3. l. fi. Itē
res debet conditionari ſecundum cōditionem
perſonæ, vt ſup. de impo. lu. deſcrip. l. 1. Item ꝓ
hoc facit. ff. de publi. l. licitatio. §. mercatores, &
§. fiſcus, & in auth. de eccl. ti. §. ad hoc, ſed facit
contra. inſ. de ſun. re. priua. l. nemo & alia iura. ſu
pra pro iſta parte alle. Circa hoc Dominus Be-
rengarius de ſecu. ll. doctor eximius tenebat di-
ctum militem ad prædictam talliam non teneri
per iura ꝓ iſta parte alleg. ſup. vt in tali tallia res
conditionetur ſecundum conditiooem perſo-
næ ipſius militis, ſicut econuerſo factum fuerat
ꝙ dictus manſus francus & immunis factus fue-
rat talliabilis, quo ad præſagiam quæ deuenerat
ipſi ruſtico multomagis cum deuenit ad militē
debeat ſequi eius conditionem arg. ſupra quod
quiſque iu l. 1. & pro hoc facit in ſpeciali extra
de iu pa. lib. 6. vbi patet quod clericus ſuccedēs
laico in iure patronatus vtitur priuilegio cleri-
corum. Item facit ad hoc ꝙ rei emphyteutica-
riæ conceditur priuilegium immu. propter do-
minium, vt ſup. de execu. mu. l. euidenter. & infra
de priuil. Do. Aug l. 1. cum concor. ibi alle. nec
obſtant iura quæ videntur contraria, quia lo-
quuntur de rebus quæ ſemper fuerunt functio-
ni ſeu talliæ aſtrictæ, ſed hic prius erat res immu
nis & poſt redijt ad ſuam primam conditionē,
& ad primam immunitatem, & pro iſta parte di
xit ſe præbuiſſe conſilium cuidam militi & fina-
liter obtinuiſſe &c.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Res nauicularij alienata tranſit cum ſuo onere.*
2 *Aeſtimatio, quæ erat tempore alienationis attenditur. & num. 3.*
4 *Emptionis & venditionis contractus, an poſſit per ſtatutum prohiberi.*
5 *Baro an ſit cenſendus, burgenſis qui emit baroniam.*
6 *Homo magnanimus probatur eo modo qui hic traditur.*
7 *Aeſtimare qualiter habeant rem collectarum indictores, & num. 8. ex quo infertur ad prælatos res eccleſiæ alienantes. & nu. 9.*

1 In his. Tria dicuntur in l. hac, primo ſi na
uicularius alienat mihi aliquā rem
patrimonij, illa res eſt obnoxia nauiculariæ fun
ctioni, non perſona mea nec reſiduum patrimo
2 nij mei. Secundo dicitur in verſu domus, quod
ſi domus nauicularij ad me peruenit pro ea æſti
matione erit obnoxia nauiculariæ functioni q̄
poterat haberi & percipi ex ea tempore ſactæ
alienationis, cum pecunia mea mutuaretur, vt
3 viciſſim daretur pro illa re. Tertio dicitur quod
ſi in loco vel area mea donata vel vendita a na
uiculario ex qua modica penſio colligi poterat
ædificaui opus ſumptuoſum, puta quia ſeci ibi
turrim tenebor pro illa modica penſione, quæ
tempore alienationis ex ea colligi poterat. Idē
eſt in alijs rebus nauicularij venditi in fructiferis
tempore contractus quæ licet nunc factæ fru-
ctiferæ, habebitur reſpectus ad tempus contra-
ctus, quia tunc non tenebitur emptor ſecūdum
qualitatem eius penſionis quæ per induſtriam
ſuam acceſſit, ſed potius tenebitur inſpecto ſta-
tu domus & penſionis, quæ tempore venditio-
nis percipiebatur ex ea. cum induſtria & diligen
tia debet cuique prodeſſe & non nocere. h. d. ſe-
cundum An. & Odoſ. in prin. tex. ibi ſas. i. licētia
4 prohibet, vt ſupra man. l. in re. Et no. arg. ꝙ per
ſtatutū non poſſit prohiberi cōtractus emptio-
nis & venditionis cum hic dicatur, ꝙ licētia pu-
bli. quæ eſt de iure gen. emendi & vendendi im-
pedir annulare contractum. In contrarium eſt
tex. ſup. de contrah. emp. & vend. l. dudum. & l. ſi
in emptione. § 1. & ff. de contrah. empt. ibi mo-
res ciuitatum &c. non ob. hic tex. quod Impera
tor vult dicere ꝙ illa publica facultas ſit cauſa
impulſiua nōn annulandi contractum, ſed non
negat quin poſſit ſi vult. Bar. Non perſonæ, no-
ta arg. quod ſi emerem a vaſallo tuo non pro-
pterea ſum tuus vaſallus, ſed res eſt tibi obno-
xia ſeruitio, non perſona. nam hic iſte qui emit
a nauicularijs non eſt nauicularius. An. functio
nem, ideſt præſtationem mercatorum, ideſt em
ptorum, ſeu onus quod erat per nauicularios
ſubeundum ratione rerum. Dyn. vt quia in of-
ficio male ſe habuit, ita quod factus eſt debi-
5 tor fiſci. Odoſ. Pro modo ideſt valore rei em-
ptæ addita. i. ſcripta comparauit arg. quod bur-
gen. qui emit baroniā non cenſeatur baro quod
videtur vt ſup. de impo. lu. deſ. l. 1. §. 1. ff. de coll.
bo. l. 1. §. ſi is qui bona. & ff. pro ſocio. l. hæres ſo
cij: ſed dic ſi habet baroniam a rege, tunc vide-
tur baro, a. ias non argu. in ſeu. quis dicatur dux
& c. c. 1. Bert. de Deucio. ſed eam partem. Nota
ꝙ onus nauiculariæ functionis cōcomitatur rē
tanquam lepra vt onus tributi vel pignorum, vt
ff. de publi. l. Imperatores. ſup. ſine cen. vel reli. l.
pe. & ti. & ita non mutatur ex perſona cuiuſcū-
que ſucceſſoris etiam priuilegiati, vt ſup. l. pro-
xi. & ad idem facit. ſup. de anno. & trib. l. 1 & de
impo. lu. deſ l, 1. cum ſimilib. An. totum patri-
monium. l. emptorum acceſſerit. i. comparaue-
rit rem exiguam. Dyn. ad penſionem ideſt ſolu-
tionem ſaciendam. Dyn. vbi ideſt quando ve-
niunt, ideſt vendunt emolumentum, ideſt quan
tum communi æſtimatione valeret Dy. vel dic
ideſt quantum percipiebatur in redditu tempo-
re emptionis ſecundum Dullium. addito ideſt il
lud augmentum animoſi, ideſt emptoris quæ
animoſe volebat habere domum bene ornatā.
6 Ex quo no. vnum modum probandi hominem
magnanimum. Item no. ex hoc tex. pulchritudi
nem vrbis pro quo. ff. de leg. 1. l. cætera. §. hic ſe-
natus, & de ope. no. nunc. l. prætor. §. hoc inter-
dictum. An. & Barto. Not. ex verſicu. domus. at-
tendi & extimāri quantum res habet de reditu,
non autem quantum valet res. quod facit vt in
æſtimatione communitatis pro ex ſoluendis
collectis debeant extimari domus, & alia bona
ſecundum redditum qui inde percipitur, & non
ſecundum valorem rei vt hic patet. Et maxime
in

in collectis debet attendi fructus seu redditus,
eum talia onera concernant fructū rei, & ideo
qui fructus percipit tenetur ad hoc. sup. de an-
no. & trib. l. 1. ff. de vsufruc. leg. l. quomodo & de
re. co. l. pe. in fi & sup. de rescin. ven. l. si quos. nō
ob. in auth. de non alie. §. si vero alicuius. quia lo
quitur in contractu emphyteutico in quo non
obligatur nisi volens: sed hic loquitur in imposi
tione muneris, quæ fit in inuitum. de istis tallijs
quæ fiunt pro solido & libra habetur supra de
8 operi. pu. l. omnes. Item facit hæc l. contra æsti-
matores castrorum qui assignato certo redditu
vtputa c. libris annualibus super aliquo castro
æstimant quantum anni potuerunt constare in
ædificando, & etiam extimant iurisdictionem,
& multa non habentia aliquem vel saltim mo-
dicum redditum: quia non deberent extimare
nisi quantum percipit in redditibus, vt hic ap-
paret pro quo supra de sacrosanct. eccles. au-
thenti. perpetua ibi, quod si res &c. & in authen.
de alle. emphy. §. 1. & in authen. de non alien. §.
si vero alicuius. de Deucio. Circa finem text.
nota inspici antiquum statum rei non moder-
num; quod verum quando res fuerit meliorata
diligentia possessorum, ne sua diligentia sit si-
bi damnosa. sup. de allu. & pallu. l. fina. & de po.
l. 1. sed pone qđ fuit augmentata sine diligentia
sua, dico quod tunc inspi. præsens status. ff. de
censi l. forma. §. penul. & ita not. glo. ff. loca. l. si
9 merces. §. vis maior. Doct. Item hic text. facit
cōtra miserrimos prælatos ecclesiarum qui dū
alienauerunt rem modici valoris vel domum
ruinosam, postea facta reparatione vel re me
liorata dicunt ecclesiam deceptam contra qđ
est. l. ista. quia habenda est consideratio extima-
tionis quia tempus contractus inspicitur. supra
de rescind. vendi. l. si voluntate & extra de con-
trahen. emptio. cap. 1. An. Item ex hac l. nota ca
sum mirabilem quod si aliquis emerit aliquam
domum vel rem alij obligatam, & eam melio-
rauerit quod liberetur primam æstimationem
præstando: contra hoc est l. si fundus. §. secun-
do. ff. de sol. fateor quod istud superiniunctum
fuit obligatum, quia sequitur cōditionem areæ,
nec hic negatur, sed dicitur quod possessor libe-
ratur soluendo primam æstimationem, si enim
hoc inducitur hic fisco agente multomagis pri
uato agente, quod maxime esset verum si expen
sa esset facta in illis casibus in quibus faciens p̄-
fertur alijs habentibus anteriorem hypothe-
cam, vt l. interdum cum l. sequentib. ff. qui po. in
pign. haben. Bartol. sed contra præmissa oppo-
nitur quod immo attendatur melioratio respe-
ctu temporis præsentis, vt ff. de iure fisc. l. 3. §. di-
ui. & supra de sacrosanct. eccle. authen. qui res.
& supra de allu. & pallu. l. 1. sol. Non obst. d. §. di-
ui. quia æstimatio fit secūdum meliorationem
verum est quoad commodum meliorantis nō
ad eius incommodum argumen. infra de omni
agro deserto. l. fina. non obstat etiam dicta au-
then. qui res quia illud est odio possessoris qui
emit contra l. prohibitionem argumen. inf. de
agric. & censit. l. quemadmodum. circa fin. nec
obst. dicta l. 2. de allu. quia loquitur de meliora-
tione parenti non latenti, vt ibi patet. Bertran-
dus de Deucio.

L E X III.

S V M M A R I V M.

1 *Collecta pro qualitate rei debetur, et res transit cum suo onere, & nu. 2.*
3 *Res in dubio tantum valere præsumitur quanti æstimata est.*
4 *Pactiones priuatorum in præiudicium fisci non valent.*

Hi qui. Casus. Qui emit prædia nauicula-
riorum tenetur ad onus secundū
antiquam æstimationem quæ pactis priuatorū
non tollitur, & vendentes tenentur si emptores
non fuerunt idonei. h. d. impositæ. s. pactiones.
Bar. mentis, scilicet contrahētium. Bar. arbitrio
idest dispositione propriæ mentis conueniem-
do inter emptorem & venditorem vt ipse ven-
ditor teneatur talem pensionem nauiculariam
soluere non emptor. Dy. ad hoc. ff. de pact. l. ius
publicum. quasi dicat istæ pactiones voluntariæ
non prosunt seruare, pactiones seu conditiones
quæ a l. intelliguntur sunt seruandæ, vt sequitur
Barto. facit hæc l. secundum Dyn. & Dullium,
1 quod ille qui emit rem ab alio qui tenebatur
collectam soluere non tenebitur soluere nisi p
qualitate rei non autem totam collectam ven-
ditori impositam, cuius res fuerat, vt sup. de de-
bi. ciui. l. vlti. & ibi not. & pro hoc facit l. ista sed
melius facit l. proxima. in tex. super verbo cogā
tur no. ex hoc tex. quod res transit in emptorem
cum suo onere. sic sup. e. l. 1. & 2. Item no. quod
si emptor est minus idoneus ad soluendum fun-
ctionem seu pensionem fisco debitam, vendi-
tor tenetur in subsidium. facit ad hoc supra de
iure emphy. l. ii. §. necessitatem, ibi ad personas
&c. & in auth. de man. prin. §. non permittas &
in feu. de lege Corn. §. similiter. sed an tunc tene
bitur venditor nedum pro præterito tempore,
sed an etiam pro futuro, cum emptor non est
idoneus, & videtur quod non teneatur de vtro-
que vt sup. de fi. instru. & iu. ha. fisc. l. si quis præ-
scribente lib. 10. & inf. de censi. l. fi. & habetur de
hoc inf. de fun. rei priua. l. 3. Odoffre. dicit hic ꝙ
nauicularius venditor tenebitur in subsidium,
cum emptor non est idoneus & pro futuro, &
pro præterito tempore, & sic intelligitur hæc l.
quæ indistincte & generaliter loquitur, & est hic
speciale in odium nauiculariorū qui quasi quo-
dammodo videntur delinquere vendendo res
2 functioni seu pentioni astrictas. super tota l. hi
qui, facit hæc l. ꝙ si dominus castri qui concessit
hominibus eiusdem castri ius scindēdi ligna in
nemore suo vendat castrum cum suo iure ꝙ
emptor debeat pati illos homines vti iure scin-
dendi ligna sic. ff. de ser. rusti. præd. l. via. §. si fun- 1
dus. & sup. l. proxima. contrarium videtur quia
talis obligatio non transit ad singularem succes
sorem, vt ff. de contrah. empt. l. fi. §. 1. & ad Treb.
l. 1. §. si hæres. sed dic quod aut dominus consti-
tuit ius scindendi hominibus ligna animo con
stituendi seruitutem, & tunc talis seruitus trāsit
cum re & emptor tenetur, vt in l. §. si fundus cum
si. & ff. qui. mo. vsusfr. ami. l. nec vsusfructus, aut
non animo constituendi seruitutem, sed alias &
tunc emptor non tenetur vt in l. pro hac parte
alle. & ff. de dona. l. qui saxum, & de leg. 1. l. apud
Iulia-

Iulianum.§.ſi quis alicui,& l.nihil in princ. ff. de
ſerui.ruſti.prædi.l.pecomm. Ber. de quo p Bar.
in d.§.ſi quis alicui, & plenius. ff. de ſerui. leg.l.
3 pen.& de ali.le.l.mela in fi.In glo. quæ eſt ſuper
verbo opinionem ibi ſcriptura prohibet no.ſe-
cundum iſtum primum intellectum, quod in
dubio pſumitur res tm valere quantū æſtimata
eſt in æſtimatione cōmunitatis:ſed contra hoc
videtur obſtare l. ſi fundum ſub conditione §'ſi
libertus.ff.de le.1.& l.cum pater.§. pater qui fi-
lios.de leg.2.ſed dic ꝙ ibi fuit extimatio priua-
ti hic publica cui ſtandum eſt in dubio niſi pro-
betur contrarium.Bar.In ea.gl.in fi. & ſic ſecun
dum iſtum ſecundum intellectum debet referri
opinio ad communem extimationem, de re.n.
quæ non eſt appoſita venalis non poteſt fieri
extimatio niſi per opinionem quæ fit ſecūdum
extimationem rerum quæ ſunt in eodem loco,
& quæ eaſdem habent qualitates,vt l. precia re-
rum.ff.ad l.Fal.& ibi dixi,& quod no.in l. 2. ſup.
de reſcin.ven.Bar.in gl.quæ incipit.i.pactiones.
4 circa me.ibi valet tantum.Et ſic no. ex hoc tex.
cum gl.ꝙ pactiones priuatorum non valent in
præiudicium fiſci ſed in præiudicium contrahē
tium,ſic vt hic cum concor.Bar.

De nauibus non excuſandis.

Rubrica.

Viſum fuit. Sup.tit.2. de nanicularijs
per quos publicæ ſpēs trā-
ſportantur: & de priuilegijs eorum, & deinde
ſup tit.1.de prædijs & rebus ipſorum, quæ pro
mala geſtione eorum,& pro ſoluendis functio-
nibus ſunt fiſco aſtrictæ ſeu obligatæ.verum qa
naues priuatorum quandoque ſunt neceſſariæ
reipu.pro ſpeciebus transferendis eſt videndum
quando res publica eis vti valeat,& capere poſ-
ſit omni excuſatione repulſa. ideo ponitur hic
tit.de nauibus non excu.ſub. quominus res pu-
blica eas capere poſſit cum eis indigeat.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Nauem vendens in fraudem reipub. punitur pœna hu-
ius leg.*
Nullum & inutile æquiparantur.
2 *Nemo poteſt ſibi aßumere titulum alterius.*
3 *Quilibet ſupponitur vtilitati reipublicæ.*
4 *Liber meus aa præſumatur,ſi nomen meum ſit inſcriptū,
& aa ſcriptura priuata credatur.*

Multi. Caſus. Naues quæ ſub nomine &
tit.alieno excuſantur publicantur.
hoc dicit & ſic videtur hic caſus cōtra comita-
tenſes ſeu forenſes qui faciunt aliquem ciuem
emere pro eis res,vt ſub tit.ciuium non ſubſint
oneribus eis impoſitis.quia tales res ſunt publi-
candæ.hæc enim l.loquitur generaliter,vt infra
l.prox.op.ꝙ alia pœna puniatur.ſup.de iur.fiſc.
l.qui in contractib.ſo. aut contra aliquem pro-
ceditur:quia celebrauit ꝯctum in fraudem fiſci,
& loquitur ꝯrium: aut quia rem ſub titulo alie-
no excuſauit.& loquitur hic Bar. In tex.diuerſo
rum.ſ.hominum priuatorum tuentur.i.defen-
dere nituntur titulū. i. nomen alicuius magna-
tis vel regis faciendo ſcribi,iſta nauis eſt talis re-
gis.ſociandam. quia confiſcatur & ēt ille cuius
nomen ponitur puniretur ſi ei rei conſenſerit.ſ.
1 de his qui po.no.l.vna. Sed pone ꝙ aliquis ven-
didit nauem in fraudem,vt onus euitet, nūquid
habet locum eadem pœna? dico ꝙ ſic,vt ff. ad
munic.l.ordine.§ in fraudem.& l. fi. §. idem re-
ſcripſerunt. ſed pone ꝙ ſolum deteriorauit na-
uem,vt non acciperetur ad tranſuectionem, &
vt eſſet inutilis,nunquid punietur?vr̄ ꝙ ſit pœna
deportationis.ff.de re mili l.qui cum vno.§. cū
qui filium. ſed quidam dicunt ꝙ non punietur
ſic magna pœna.nam ibi loquitur in perſonam
vtilem reipublicæ quam debilitauit, hic autem
aliam rem:vnde propterea minus puniatur ar.
ſup.de ſacroſan.eccl.l.ſancimus.in fin:maxime
quia pœnæ ſunt molliendæ & reſtringendæ. ff.
de pœ.l.interpretatione.& l. ſi præſes. quare di-
cunt ipſum puniri in extimatione illius nauis in
qua erat ante deteriorationem naue deteriora-
ta pœnes dnm remanente arg.inf.l. proxi. cum
gl.& ff.ar.ſur.ce.l.facienda. ſed non valet, quia
nullum & inutile æquiparātur vt ſup. de reſcin.
ven.l.1. in princ. & quia ſeruitij amotio propter
inutilitatem nauis eſt res indiuiſibilis.ff.de incē.
ru.nau.l.3.§.ſtatus.& de leg.1.l.& ſi parti s.alij di
cunt ꝙ non puniatur in perditione nauis:ſed ex
tra ordinem in corpore,vt inf.titu.1.l.vna.cum
ibi no in fi.ſed hoc non valet quia plus eſt cor-
pore puniri quam in nauis perditione.ff. de pœ.
l.in ſeruorum.in fi.& ſic punietur plus ille q de-
teriorauit quam ille qui excuſauit in totum ꝙ
non eſt dicendum.quare dic ipſum puniri in p-
ditione nauis,vt §.ſenatus.cum alle.ſup. Ber. de
2 Deucio.Celebrare.i.facere no.ēt ex iſta l.ꝙ pro
hibetur quis ēt affigere titulum & nomen alie-
rius,vt ſ.vt nemo priua.&c.An.Item no.ex hac
l.fraudibus eſſe obuiandum,ſic ff.de re.ven.l.in
3 fundo cum concor.ſecundum Dulium. Itē no.
quemlibet debere eſſe ſubiectum vtilitati rei pu
blicæ cum hoc neceſſitas exigit,nec pōt ſe priui
legio excuſare ſecūdum Dulium. ſic ſ. de anno.
& tri.l.obſiſtere. Et ſic facit hæc l.& inf. l. pro-
xi ꝙ prælati eccleſiarum prætextu ſuæ dignita-
tis non valeant ſe excuſare a collectis, quæ fiūt
pro defenſione patriæ,& pro expellēdis inimi-
cis patriam vaſtantibus.ad quod facit ſup. vt in
emp.ſpecierum.ne.li.ſe excuſa l.1.& inf.de pri-
4 ui.Do.Aug.l.abſit.cum concor. Ber. Item not.
ex l.iſta ꝙ liber præſumatur eſſe meus ſi nomē
meum ſit ſcriptum.ad quod ff. de ope.li.l.fin. &
de cōdi.& dem.l.filiæ. §.Titia.ſed ꝯ eſt: quia nō
a creditur ſcripturæ priuatæ.[a] ſup.de proba. l. in-
ſtru-

ADDITIO.

a [a] Scripturæ priuatæ. Adde plene per Bar. in l. ſcripturas per
totam præſertim in ver.cum quæritur.ſup.qui pot.in pig.ha.
& in l.admonendi in 6.col. ver. circa prima.ſ.circa apochā,
& ibi per Alex Bal.in ſub ſup.de fi.inſtr.in vlti.car.verſi.viſo
de ſcripturis confectis eundem Bald.in l rationes per totam.
& l.inſtrumenta in 1.col.ver.reuoco ad dubium & l.non epi
ſtolis.& l.inter cartulas hic alleg Spec.in titu. de inſtr.'edi §.
nunc dicendum reſtat.ver.priuatorū autem,& ver.reſtat tra-
ctare de ſcriptura.Et adde ꝙ ſcriptura priuata probat cōtra
ſcribentem non pro eo niſi ſit approbata per partem, idē cau
tela eſt quando producitur ꝙ producatur in quantū faciat
pro eo.& non aliter Bar.no.in l publia §.fi.in 3.no. & in l.cū
tabernam § idem quæſijt.ff.de pig.

ſtrumenta.& l.non epiſtolis.& de conue.ſi.de.l.
inter cartulas.& facit.ff.de reli.l.vel ꝙ pater. §.li
berti.ſup.co.tit.l.monumentorum. ſed ſi ſigillũ
vel ſignum meum ibi,ſit appoſitum facit præ-
ſumptionem 73.di.c.in nomine dñi. & no. ext.
de ſol.cap. 2.in ſimili.ſ.de reb.alie.non alie.l. 2.
de ſecuro.& de fi.inſtr.c.2.& de prob.c.poſt ceſ-
ſionem & ẽt no.de elec.c.vt certa. ſuper verb.li
teris.& per Io.And.& Archi.lib.6.& eo. tit.c.in
ſtrumento.in cle.& in Spec. tit.de proba.§.vul-
tis. ver.ſecunda particula ſecundæ partis.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Reſcriptum contra publicam vtilitatem impetratum, non valet.*
2 *Delictum prælati an noceat eccleſiæ.*
3 *Conſules aſſumentes equos pro ſeruitio communitatis debent ſoluere mercedem. ſecus in principe.*
4 *Neceſſitas vbi eſt eadem, idem ius eſſe debet.*

Iubemus. Caſus. Nauis publica autho-
ritate non poteſt excuſari ali
quo priuilegio in corpore iuris inſerto vel non
inſerto, & publicatur ſi quis contrarium fuerit
1 attentatum.h.d.Bar. Not.quod reſcriptum im-
petratum contra publicam vtilitatem non va-
let.ſ.de preci.imper.offer.l.nec damnoſa.& ſi ꝯ
ius vel vti.pu.l.fina. & ſup. de peti.bo.ſu.l.1.& 2.
An.Item no ꝙ delictum prælati redundat in dã-
a num eccleſiæ[a] de quo dic vt no.per gl. & Doc.
2 in l.iubemus.C.de ſacroſ.eccl.& An. & Dulius.
Et an delictum prælati vel collegij noceat eccle
ſiæ vel monaſterio habetur extra de excep..c.ve
nerabilis.§.licet inſti.quia tamen.& 16. q.6.c.ſi
epiſcopum.& ibi per Docto.iuris canonici no.
Circa quod dic quod aut adminiſtrator deliqt
de voluntate domini,vel ipſo mandante,& tũc
dominus punitur.ff.de vi & vi.ar.l. 1. §. deiecíſ-
ſe ſup.de actu.l.non ideo.& ff.ad Syllei. l. ſi per-
cuſſor.& de iu.fiſc.l.2.§.pe.& hoc intelligo, quã
do dominus erat talis qui poterat obedire ex
delicto.alias ſi dominus erat infans non tenere-
tur. ff. de Sica.l.infans. aut deliquit adminiſtra-
tor ſine voluntate domini, & tunc aut admini-
ſtrator eſt ſub regimine domini vt procurator
vel ſamulus tunc punitur dominus ſi negligen-
tia aliqua poſſit domino imputari, & intelligo
hoc in illo qui habet publicam adminiſtratio-
nem,& ex debito ſui officij tenetur coercere de
licta.nam tunc tenetur ex delicto officiariorum
ſuorum,niſi corrigat ipſos.ff.de offi. proconſul.
& le.l.4.ſup.de commer.& merc.l.2.& in auth.
de iudi.colla.6.nullo.& ſup. de reſe. l. conſilia-
rios.Item intelligo hoc etiam in nauta vel cau-
pone qui habebant familiam prauam,qui ex de
licto eius tenentur. ff. de his qui deie.vel effu. l.
1.alias regulariter priuatus dominus non tene-
tur de delicto familiæ ſuæ niſi eſſet talis fami-
lia,quam poterat prohibere, veluti quia erat in
poteſtate ſua.ff.de noxa.l. 2. & 3. in princip. vel
erat conſcius vel particeps,ſupra de inceſt.nup.
l.cum ancillis.& de ſal.mo.l 1.§.pen. aut domi-
nus erat ſub regimine adminiſtratoris, tunc aut
dominus factus fuit locupletior ex delicto ad-
miniſtratoris tunc inquantum locupletior eſt
tenetur.ff.de tribu.l.3. §. fina. & de adminiſtrat.
tuto.l.fina. & de actio.empt.l.3.§.ſed cum in fa-
cto. Aut non fuit locupletior ex delicto admi-
niſtratoris: & tunc aut adminiſtrator habebat
ius aliquod in re, vel pœna poterat cadere in
perſonam adminiſtratoris, vtputa pœna eſt vt
quicunque veniat contra tale ſtatutum ſoluat;
quæ pecuniaria pœna poteſt cadere in perſonã
adminiſtratoris,& punietur adminiſtrator in iu
re,quod habet in re adminiſtrata. vt in ſructua-
rio argumen.ff.de adulte.l.ſi poſtulauerit. §. iu-
bet. & §. a Tirio. & ſic prælatus perdere poteſt
ius quod habet in eccleſia ſua ad vitam ſuam.in
ſeu.de capi.cor.cap.fina.vel etiam in pœna pe-
cuniaria.Si autem erat pœna quæ non poteſt ca
dere in perſonam eius,vt quod perdat dominiũ
quicunque faciat hoc, quia dominium non ha-
bet adminiſtrator, tunc commutabitur pœna
in alia pœna pecuniaria,vt teneatur adminiſtra
tor in æſtimationem rei. Et dominus non pu-
nietur in aliquo.ſup.de ſal.mo.l. 1. in fi. & infra
de fun.patri.l.2.& ita not.hic in glo.in fin.Item,
intellige hanc l.quod liceat capere naues, & a-
lias res pro neceſſitate reipubl. videlicet cum
competenti ſatiſfactione,vt ſupra titu. 2. l.cum
nauarchorum .circa fin.& infra de fabri.l.finali.
3 Quod facit contra conſules locorum qui ca-
piunt æquitaturas cum mittunt nuncios alibi
pro factis communitatis, & nihil ꝓ ſalarijs vel
loquerijs eis ſoluunt, cum hoc nulli competat
niſi ſoli principi,vt ſupra de ſacroſanct. eccle.l.
neminem angarijs.dic vt ibi per glo.& Cyn. de
quo not.per glo.& Docto. ff. quemadmodum
4 ſerui.amit.l.ſi locus.§ fina. In gl. prima ibi nam
idem tenet Guil.de Cugno. ſupra de ſacroſanc.
eccle. l.iubemus nullam. Barto.& ibi plene per
chy. quæſtio. 1. nam hoc facit neceſſitas publi-
ca.ergo non mirum ſi idem ſit in modica naue,
ſi ſit in ea eadem neceſſitas, cum in ea ſit eadẽ
ratio idem ius debet ſtatui. Dyn. in glo. finali,
ibi eum qui attentauit, prima opinio eſt verior
per l.cum te.§.dominus. ff. de publi. Bartol. In
fi.glo.dic vt ibi not.per Cyn.Barto. & alios Do
cto.contra hanc l.opponitur de l.maximarum.
in princ.ſup.de excu.mu. dic quod illud verum
eſt niſi gratia publicæ neceſſitatis indicatur. vt
hic.& ſup.vt ne.li.in empt.ſpe.ſe excu.l.1.& pro
hoc ff.ad l.Rodiam de iac.l.2. Rebuffi.

ADDITIO.

a In damnum eccleſiæ. Adde quod contrarium not. in cap. 2.
extra de dolo & contuma.& est glo.in cap.2.de ordi.cogni.
vide not.in l.iubemus nullam hic alle.& Bal in prælu.feudo.
vlti.col.& in c.1.qua do.feu.proprie. priue. item vide in re-
gula delictum de reg.iu.lib.6.& ibi per Do. Nico. Boerij in
apoſtil.ſuper verbo a prælato.Car.in clem.1. 5. oppo.de re-
ſti.in integ Innoc.in capitu.cum in officijs de teſtam. & ad-
de ample Felin.Sande.in capitu.cum dilecti colum.2.de ac-
cuſa.eundem Felin.in cap ad audientiam colum.16. verſ.ſe-
cundo limitatur extra de reſcrip.Abba.& Felin. in cap. cum
venerabil.colum.5. verſicu.ad intellectum regulæ delictum
de exceptio.vbi dicunt quod delictum prælati non nocet in
iudicialibus & Felin.in cap.cum acceſſiſſent colum. 16.verſ.
& pro intelligentia ſup.de conſti.vbi ponit duos caſus qui-
bus prælatus tacite poteſt præiudicare eccleſiæ Panormi. in
capitu.ſi diligenti.num.26.in verbo nocet eccleſiæ extra de
foro competen.

Ne

Ne quid oneri publico imponatur.

Rubrica.

Visum est supra de naviculariis princi-
pis species portãtibus impe-
ratori seu ad exercitum: & quia quãdoq; contin-
gebat ꝙ subditi de mandato iudicum faciebant
poni in naue aliquas suas species cum speciebus
principis in simul transferendas inuitis ipsis nau
tis : & ob hoc naufragia, & iactus fieri continge-
bant: ideo ponit hic rubricam.

LEX PRIMA.

SUMMARIUM.

1 *Lex ista duobus in casibus procedit.*
2 *Nauis cum minus est onusta minus patitur periculum.*
3 *Culpa precedens an & quando faciat quem teneri de ca-
su fortuitu.*
4 *Casus fortuitus magis excusat culpam in actione reali,
quam personali. Et infertur ad quaestionem de quodam
mulione nu. 5.*

Oneri. Casus. Qui cogit nautam ad aliqd
suscipiendũ vltra onus tenetur ad
emendationem damni, & criminaliter puni-
1 tur, hoc dicit Barto. Not. istam l. habere locum
in duobus casibus quando aliquis imponit sarci
nam nec apparet de voluntate naucleri, vel si
nauicularius est coactus: secus si sciret nauicula-
rius, vt in gloss. Et est hoc arg. contra onerantes
animalia vltra debitum, & contra accipientes
equos ad vecturas, & eis imponunt vltra modũ
solitum, & de hoc sunt plures casus in titulo ad
l. Aquil. Bar. In tex. nequi. sub. iudex vel curialis.
dispendium .i. damnum. Naufragii idest rerum
quae per naufragium perierũt. obligatus scilicet
iudex qui compulit portare rem priuati experie
tur idest sustinebit rigorem idest extraordinariè
2 punietur propter damni emendationem. Quae-
ro quae fuit ratio huius l. Respondeo quia citius
vadit nauis & minus periculũ patitur cum est
alleuiata quia iactus fit, vt euitetur maius pericu
lum. ff. ad l. Ro. de iac. per totum, & sic multum
notabiliter prohibetur hic ne aliquid misceatur
cum speciebus publicis. sic supra de his qui ex
pu. ratio. l. prima, & 2. supra de suscep. & archa. l.
frumenta, & l. duos. §. similiter autem. Circa
hanc l. quaeritur si de mandato iudicis fuerit ali-
quid impositum cum nauis leuiter venit ad por
tum, & sine aliquo periculo ac si nil fuisset appo
sitũ an punietur talis iudex? videtur quòd non,
quia cessat ratio &c. argu. l. adigere §. quamuis
ff. de iur pa. in contrarium facit ff. quod quisque
iur. l. 1. §. 1. & quia licet damnum non contigerit
euenire tamen potuit arg. ad quod. ff. ad l. Corn.
de sica. hi quoq;. Item facit contra prohibitionẽ
huius l. ergo puniri dẽt licet nullum damnũ res
publica sustinuerit arg. ff. de re mili. l. 9. §. in bello
licet secus crederem si res essent ita paruulae ꝙ
ex immissione earum nullo modo nauis minus
leuiter iret, & ex hoc nullum damnum poterat
iure sequi ar. l. scio. ff. de i ite. testi. & de aedi. edic.
l. 1. §. proinde. qđ erit in arbitrio superioris iudi
cis argu. ff. pro socio l. vnde si nerue, & de poe. l.
hodie, & maxime si nauicularii, & alii existentes
in naue consentirent, & affirmarent hoc non
3 posse nocere. Not. qualiter ex hoc quòd quis
imponit onus proprium seu priuatum oneri
publico tenetur de casu fortuito sequenti: quia
videtur quodam modo in culpa: & sic culpa
praecessit casum quia facit hic solum contra pro
hibitionem l. & pro hoc. ff. loca. l. videamus §.
fi. & depo. l. 1. §. si res. sed videtur contra, quia ca-
a sus fortuitus excusat culpam praecedentem[a]. ff.
de impen. in re. do. fal. l. 3. Vnde circa hoc dic ꝙ
aliqñ culpa p̃cedens facit aliquẽ teneri de casu &
hoc est regulariter verũ qñ culpa ordinatur ad
casum de sui natura, & ita loquitur l. ista, qa onus
quod imponebatur naui poterat dare casum
casui. ff. de regul. iur. l. qui petitorem in fin. & l.
videamus in fin. ff. loca. aliqñ casus subsequens
excusat culpam praecedentem, & quando habet
locum hoc dic, quoniam aut commiserat culpã
in non faciendo: quia non fecit quod facere de-
buit: tunc aut ille qui fecit qđ facere non debuit
fuit in mora vel contumacia: ista faciunt teneri
ipsum de casu fortuito subsequenti. ff. de verb.
obli. l. si ex legati causa, & de leg. 1. l. cum res. §.
fi. & l. si seruus. §. sequitur. aut fuit in simplici cul-
pa, tunc aut erat obligatus iste actione p̃sonali:
& tunc aut illa actio nondum erat nata quando
contigit casus fortuitus, & tunc casus fortuitus
excusat culpam. ff. de impen. in re. do. l. 4. & de
do. praeleg. l. pater in prin. & ibi not. per glos. &
de interdic. & rele. l. alia. aut erat actio iam nata,
& tunc aut quaeris nunquid casus fortuitus ex-
cuset reum a culpa quae veniebat ex consequen-
tia actionis non principaliter, & dico quòd non
excusat casus subsequens culpam praeceden-
tem. ff. loca. l. cum quid in fin. & pro hoc. ff.
de solu. l. si stipulatus. §. 1. in fi. iuncta l. prima. §.
idem Pomponius ff. de post. in quibus dicitur
quòd multum differt inter actionem quae da-
tur pro his qui veniunt ex natura cõtractus & ea
quae veniunt ex consequentia contractus: si autẽ
teneantur actione in re vel in rem scripta: tunc
casus fortuitus excusat culpam praecedentem. ff.
de noxa. l. electio. §. si his, & de ali. iudi. mu. l. non
solum. §. penul. sed quae est ratio ꝙ qui tenetur
culpa mora vel contumacia non liberatur casu
fortuito: sed qui fuit in culpa simplici liberatur
vt dicta l. fin. ad l. Ro. de iac. dico quòd grauior
est mora cõtumaciae quam culpae: quia propter
moram contumaciae iuratur in litem non per
simplicem culpam. ff. de in lit. iur. l. secunda, &
4 ff. de peti. haere. l. si quis possessor. in fin. Sed
quare casus for. magis excusat culpam in actio-
ne reali quam personali saltim quantum ad
illa quae veniunt ex natura actionis. dico
quia in personali obligatione erat obligatus ex
con-

ADDITIO.

a Culpam praecedentem Adde Bar. in l. si autem. §. homo. ff.
de rei ven. l. si vehenda §. si eade, & ibi Barto. ff. ad l. Rod. de
iac. sed vide oo. per Bar. in l. si prius ff loc. & in l. si vi certo. §.
sed interdum. ff. commo. Flo. in l. sciemus §. lege ad l. Aquil.
per Cyn. in l. ad comparandas supra ma. & l. 2. § quod dixi-
mus, & ibi Bar. si quis cau. Et limita nisi culpa cadat in morã
quia tunc casus superueniens propter dolum vel culpam
praecedentem obligaret secundum Flo. ibi. supra.

contractu, vel quasi propriè: quia obligatio nõ potest dissolui sine iusta causa supra de a c.& obli.l.sicut.sed si dicas q casus fortuitus est iusta causa: dico q ista exceptio casus fortuiti tollitur p replicationem culpæ: vt dicta l. cum quidem in fin.ff.loca.si autem commiserit culpam in faciẽdo: quia fecit quod facere non debet: tunc aut istud factum cadit in naturam delicti tunc aut descetnit interesse vel superuenit casus propter factum ipsius actoris: & tunc liberatur reus a culpa præcedenti propter casum subsequentem.ff.ad l.Acquil.l. legis Acquiliæ, la secunda, aut sine facto actoris venit iste casus,& tunc subsequens non excusat culpam præcedentem. ff. quod vi aut clam.l.si aliud.§.primo,& alia,& de fur.l.inter omnes §.1.& de vi & vi ar.l.1. §.rectissime.aut non cadit in naturam delicti, & tunc excusatur culpa propter casum subsequentem. ff. ad l.Acquil.l.si quis fumo,sed quare facilius excusatur qui commisit culpam non faciendo, quod facere debet quam ille qui commisit culpam faciendo qa prius culpa cadit in vitium negligẽtiæ,q̃ naturale vitiũ ẽ ar.s̃.qñ,& q.quar.pars l.1.§.1.ff.ad l.Acqui.l.si seruũ §.si fornicarius. In secundo casu videtur cadere ad malum, & ideo magis punientur.ff.de pe. l. aut factæ.§.fin. Hæc faciunt ad determinationem de cotando qui locauit mulos suos cuidam mercatori pro portando mercaturas apud nundinas cum tali pacto, quòd eas portasset tali die in loco nundinarum de certo loquetur conueniendo, cotandus tardauit arripere iter per vnam diem pro recipiendo maius onus ab aliquo alio mercatore, quo subsecuto euenit quòd in itinere per latrunculos omnia fuerunt depredara,& per præmissa dicitur corandum ad hoc teneri, cum culpa hic præcesserit casum: quia si non tardasset per diẽ illam,& muli non fuissent onerati tucius, & leuius venissent in nundinis in die conuenta pro hoc facit. ff. commo. l. si vt certo loco.§. si de me petisses,& §.se.& §.si me rogaueris,& l.argẽtum.ff.loca.l. item quæritur §. exercitu.ad quod de verb.obligatio.l.qui Romæ. §. calimacus, & de nau.fe.l.fina.& ad l.Aquil.l. si seruus seruum. §.si fornicarius, & si quis cau.l.secunda.§.si quis tamen cum possit. Circa medium glos. prædictæ.l. oneri. ibi cum dicit conuerterit publicas merces. Itẽ est alia rõ quia iste immiscebat res priuatas cum publicis quod est per l. prohibitũ supra de suscep. l. frumenta, & idem est scilicet quòd nauta puniatur posito quòd nullam mercedem receperit: nam propter hoc non debet excusari vtendo naui alias quam sit sibi permissum posito quod ex hoc nullum lucrum consequatur.ff.de fur. l. si pignore. §. primo,& ista ratione fundatur totus titu.supra de his qui ex publi.coll.& idem dico q etiam debet puniri ille qui res suas in naui prædicta defert: licet de voluntate nautæ.ff.de sicca.l.lege Cornelia.§. fina. infra de salga.l.1.de nieta.l. deuotum, & ista ratione fundatur supra de his qui ex pu.ratio.Item quia nauta nullum ius haber ad recipiendum, sed ad portandum species publicas ideo suus cõsensus nil facit.ff.de verb.obli.l.qui Romæ.§.Calimacus.De Deucio.

De naufragiis.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Gabellam soluere non debet nauis, quæ tempestatibus acta in eum locum deuenit.*

2 *Princeps non censetur velle facere lucrum cum subditorũ dispendio.*

3 *Afflictis non est danda afflictio.*

4 *Furtum an committat, qui rem latentem in litore capit. distinguitur.*

5 *Iuramento alicuius statur, in his quæ dependent ex animo suo.*

6 *Res an & quando censeatur haberi pro derelicta.*

Si quando. Casus. De rebus quæ sunt in
naui quæ naufragiũ patitur
fisco nihil debetur hoc dicit, sed quia l. hæc de
consuetudine non seruabatur, ideo imperator
Fredericus volens cessare omnem consuetudinem
hic l.contrariam fecit authenti.nauigia su-
1 pra de fur. Bar. Et not. ex hac l. arg. imo casum
quòd si per tempestatem maris aliqua nauis ve-
niat ad portum: non debet soluere gabellam
quæ est solita præstari in portu de rebus quæ por
rantur, & hoc ideo quia violenter vt hic, & l.
Cæsar.ff.de publi.& l. fin.§. si propter necessita-
tem eo.tit. Et idem si propter timorem hostium
vel piratarum venerunt ad portum etiam non
debent soluere gabellam facit etiam arg. quòd
si tempore necessitatis homines vicini territo-
rii venerunt ad molendum in territorio nostro
quòd possint reportare sine gabella seu pedagio
quia propter necessitatem famis venerunt quæ
est magna necessitas, vt l. 2. supra de pa.qui fi.dis
Bar.ad quod bene facit supra vt nemini lice. in
empr.specierum se ex l.1.cum ibi nota.in prima
2 glo.super verb.necessitas.Item not.ex hac l.qua
liter princeps non vult facere lucrum cum dis-
pendio subditorum, vt supra de cadu. tollen.in
fin.& de edi.diui Adria.tollen. l. fina.in princip.
quod facit contra dominos tirannos qui sub-
3 ditos affligunt indebite. Item not.ex hac l.q affli
ctio non est danda afflicto, vt l. dementis supra
de epis. audi. qualiter autem,& per quos domi-
nus debeat probare res esse suas dicitur infra
eod.l.quotiens.infra quod tempus dicitur infra
l.proxi. An. In tex. ibi aliquam terram scilicet in
qua non erat littus nec portus, ad dominos, quò-
rum ante erant pertineant scilicet illata; quod.n.
4 ius quasi dicat nullum sectetur idest consequa
tur. Circa l. hanc quæritur si aliquis rem ia-
centem in litrore aut alibi accipiat an poterit
a de furto inquestari:[a] super hoc dico quòd si eam

capiat

ADDITIO.

a De furto inquestari. Adde Abb.in c. cum dilecti in verbo in gloss.1.de accu.& ibi Ana.quod est verum nisi res haberetur pro derelicta quia tunc occupans non committeret furtũ, sed efficeretur illius rei dominus vt not. Bar.in l. falsus.§. si iactũ & §.quæ alienum hic alle.& ibi tex.& Ale.& l.naturaliter.§. nihil commune ff.de acqui.poss.de quo plene per Fel. in d.c. cum dilecti col.8 in glo.in verbo dilapidationem.

espiat non animo appropriandi, sed restituendi domino si appareat maxime si hoc protestetur verbo vel scriptura quòd tunc non puniatur, vt ff. de furtis l. falsus. §. si iactum, & §. qui alienum & de incen. rui. nau. l. secunda. §. non tantum versic. quid enim. Et idem si fecit portari ad curiam vt. ff. de cap. l. si quis ingenuam de quo in l. in eum supra de fur. & in dicto §. qui alienum, & in decretis 14. quæst. 5. c. si quid & cap. multi. In dubio autem præsumitur quasi redditurus, vt non debeat inquestari si reputatur bonus homo, & probus, vt l. non omnes. §. a Barbaris. ff.
5 de re mili. cum concor. & quia in his quæ depẽdent ex animo in dubio debet stari iuramento illius de cuius animo agitur, vt est gloss. notabilis insti. de actio. §. alie. gloss. quæ incipit: & nunc videtur quòd emptor, & c. maxime si prætendat habere aliquod ius seu iustam causam hoc faciendi instit. de vsucap. §. sed tamen. Aut præcedunt aliquæ præsumptiones propter quas hoc fecerit iuxta nota. per gloss. & Doct. in l. admonendi. ff. de iureiuran. & l. in bonæ fidei supra de re. credi. alias autem si est difamatus vel consueuit talia, vel similia perpetrare non crederetur iuramento suo argum. l. si cui. §. iisdem. ff. de accu. super quo est gloss. notabilis. ff. ex qui. cau. in poss. ea. l. Fulcinius. §. quid sit, & per Bar. dicto §. qui alienum. Super l. prima de naufragiis in prima gloss. ibi nauis, & res in ea contentæ. Intelligo quòd facto naufragio nauis debet restitui domino ipsius, & merces domino ipsarum, vt verba singula in princip. posita reddantur singulis. Et circa hoc qualiter res debeant reddi domino, distin. quia aut constat quis ipsarum rerum sit dominus, aut non, primo casu, aut non apparent res, & tunc debent emendari per vicinos. ff. eod. l. nequid in princi. & §. de his in fin. Si autem apparent, & tunc si nullus eas apprehendat potest dominus eas occupare. insti. de rerdi. §. fina. si aliquis eas occupauerit tunc si recepit eas ad finem, vt redderet domino nulla pœna tenetur, sed solummodo eas tenetur restituere domino. ff. eo. l. 2. §. non tantum vers. sed etenim. Si autem dolo recepit tunc si recepit in naufragio tenetur pœna octupli cuius medietas debet applicari parti alia fisco. ff. eo. l. prima in princip. iuncta l. 3. §. fi. eod. titu. aut recepit ante naufragium vel post, tunc si ex interuallo non tenetur nisi furti pœna ff. eo. l. 1. §. fina. si autem recepit post paucũ tempus vel incontinenti tunc tenetur pœna illius edicti. ff. eo. l. 1. §. antepen. & hoc cum tale naufragium fuerit factum alias non tenetur nisi pœna furti. ff. eo. l. Pedius in princip. cum glo. Et hæc vera quando ciuiliter agitur: si autem criminaliter tunc si occupans rem fuerit causa naufragij tunc si velit sibi applicare res ex cã cõsuetudinis punitur pœna deportationis vt auth. naugia in glo. alle. si autem velit alias sibi appropriare tunc punitur secundum qualitatem personæ, & quantitatem rei, & frequentia delicta. ff. eod. l. Pedius. §. fin. aut non inuenitur ille cuius est res, & tunc non debet ille qui inuenit sibi appropriare: sed debet in publicum deponere. ff. de fur. l. falsus. §. qui alienum, & si per multa tempora steterit quòd dominus non venerit videtur quòd fisco applicetur tanquam vacans supra de bon. vacan. l. vacantia. quod procedit qñ sunt vacantes per mortem aut alias supra de bon. vacan. l. prima. Item quando res non sunt habitæ pro derelicto, & hoc constat, & sunt in bonis alicuius quia tunc debet dari curator istis bonis. ff. de cu. bo. dan. l. secunda in princip. & in gloss. ad quod. ff. de munc. & hono. l. prima. §. fina. alias autem si habitæ fuerint pro derelicto, & hoc constat tunc occupanti conceditur, vt per totum titulum supra pro derelic. & idem si istæ res de sui natura non sunt in bonis alicuius insti. de rer. diui. §. feræ, & §. item la-
6 pilli. In dubio autem vtrum res censeatur haberi pro derelicto necne tunc fiscus intromittere se non debet, vt hac l. Sed inueniens potest rem custodire per annum, & postea si non inueniat dominum tradere debeat Episcopo qui eam distribuit ad pias causas argum. supra communia de suc. authen. omnes peregrini. in authenti. vt cum de appellatio. cog. §. si vnum de prædictis, & 14. q. 5. cap. si quid, & in feu. quo temp. mi. inuest. pe. de. cap. primo, & per Barto. in dicto § qui alienum, sed in pluribus partibus tales res vel animalia domini temporales faciunt custodiri per annum, & si nullus veniat infra annum applicant sibi quod est contra hanc l. & contra authenti. omnes peregrini, & illa iura. supra alleg. vbi autem non fuerunt res amissæ in naufragio, sed eius timore fuerint iactæ dic, vt dicta l. falsus. §. iactum instit. de rer. diui. §. penulti. & fi. sed nunquid si nauis venit in loco vbi remansit, & dedit damnum poterit retineri per dominum loci donec damnum emendet: dic quòd si non est liquidum damnum non potest retineri, dum tamẽ dominus præstet cautionem de damno emendando, vbi apparebit, alias autem posset retineri. ff. de dam. insec. l. hoc amplius. §. Neratius. ff eo. l. ratis, aut est damnum liquidum, & tunc permittitur retentio supra de compen. l. fi. ff. vt in pos. le. l. is a quo in prin. alias autem si per viã cautionis vel retentionis sibi nõ prospexit dominus loci nullam habet actionem. ff. de dam. insec. l. prætor. §. fin. cum l. sequ. in princip. iuncta l. si in area. ff. de condic. indeb. sic intelligitur. ff. ad l. aquil. l. quemadmodum. §. si nauis, & ff. ad exhi sed celsus. §. sed si ratis. Rebuffi.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Naufragium passus debet infra annum probare. Et practica qualiter probetur quando contigit in loco lõge distanti, habetur nu. 3.*

2 *Casus venit probãdus apud iudicem loci in quo euenit.*

3 *Mercator cui cõmissa est pecunia ad lucrũ, & dãnũ, si asserat eã amisisse incendio, furto, vel rapina, id infra annum probare debet, alias non auditur.*

Si quis nauicularius. Casus. Qui dicit res naufragij esse suas dẽt hoc probare. ĩ. annũ, & si ꝓbauerit restituentur: si aũt. infra annum is non probauerit perit instantia illius causæ. hoc dicit Bar. Si quis nauicularius subaudi qui publicas species ad aliquem locum deferendas recepit. Dyn. res agitur idest vbi naufragium factum est Dyn. cum scilicet iudicem.

euentum ideſt naufragium,& caſum non autem
tenetur probare damnum ſingularum rerũ,ſed
iudex iuxta conditionem perſonæ, & exercitiũ
nauis præſtito iuramento a nauta arbitrabitur
de rebus argum.ſupra vnde vi.l. ſi quando, & ff.
quod vi aut clam.l. ſemper.§. in hoc interdicto
& de incen.rui.naufra.l.nequid.§. 1.relatio ideſt
cauſæ cognitio. præfecturam ſubaudi, cui
debuerunt ſpecies publicæ deferri in naufra-
gio perditæ. An. reuelata ideſt probata vt dictũ
eſt Dyn. diſpoſitio in fine probatio. contra il-
lum qui rapuit infra annum in quadruplum
poſt annum in ſimplum, vt ff. ad l. Ro. de lac.
l.prima. Dyn.per negligentiam ſcilicet petentis
Dyn. claudatur ideſt labatur ſeras. ideſt tardas
emenſo. ideſt lapſo non admitti quaſi dicat in-
fra annum non probat periit inſtãtia illius cau
ſæ Dy. Et intelligo ſuper quadruplo quia ſuper
1 ſimplo perpetuo audiret. Dy. In gloſ.quæ inci-
pit primo ibi iudicis hæc vera Bar.tu dic quòd
infra annum primum debet paſſus naufragium
probare caſum,& interpellationem faciendam
ſuper hoc,quia pœnalis eſt, & non datur regu-
lariter vltra annum.ff.de vi,& vi ar.l.1.in princi.
& §.1.de calu.l.prima in princ.& l.annus,ſed in-
terpellatione facta in primo anno ſequenti de-
bet fieri deciſio,& ita intelligitur dicta l.ſubmer
ſis,& not.in authen.nauigia.ſupra de fur.de quo
dic vt ibi plene not. per Cyn. In eadem gloſſ.
ibi in ciuili. hoc non eſt verum non enim age-
2 batur ciuiliter nec criminaliter Bar.In ead. glo.
ibi vel verius hic de inſtantia hæc ſo. eſt contra
tex.qui dicit quòd poſt annum non poſſit inter-
pellare iudicem: ſi enim ſola inſtantia periret
poſſet iterum iudicem interpellare.dico ergo ꝙ
nauicularius ad ſuam defenſionem volebat pro
bare caſum naufragii. Dicit ergo imperator ꝙ
apud iudicem illius ciuitatis vbi caſus occurre-
rit, probet per teſtes de naufragio & illas pro-
bationes portet ad præfectum, ad quem ſpecies
illas cum naufragio exportabat, & infra annum
hoc faciat: alias non poſſet allegare ſe naufra-
3 gium paſſum eſſe vt hic caſus in hac l. Ex qua
nota mirabilem practicam quòd in loco vbi pa
titur quis aliquem caſum faciat examinari te-
ſtes de caſu, & illæ probationes poſtea faciunt
a fidem ᵃ coram iudice competenti. Et aduerte
mirabile quia in tali examinatione non eſt ne-
ceſſe citari partem quæ forte multum eſt a lon-
ginquo, & ſic poteſt intelligi. ff. de excu. tuto. l.
ſcire oportet. §. ſufficit, vbi dicit quòd ſufficit
probare caſum ex naturali inſtantia hoc eſt ſe-
cundum ius gentium quo in ore duorum vel
trium ſtat omne verbum non attenta ſolemni-
tate ciuili, & vide quòd dixi, & Guil.in l.ſecun-
4 da.§.quod dicimus.ff. ſi quis cau. Secundo not.
mirabile, quòd is qui dat ſuam pecuniam mer-
catoribus ad partem lucri, & damni: quòd ſi
mercatores dicant ſe ſuſtinuiſſe damnum fur-
ti: rapinæ: incendij vel ſimilium: quod merca-
tor debet de hoc facere fidem infra annum alias
non auditur.cui congruit, quia mercator debet
reddere cauſam, & rationem omni anno, vt ſu-
pra de ſuſcep & archa.l.neminem, & ibi dixi li-
cet tamen hæc in argu. faciant, hic tamen non
firmo: nam illa illatio alias allegatio caſus fit
per mercatorem ad ſui defenſionem. nam ex-
ceptiones ſeu defenſiones ſunt perpetuæ, vt l.
puræ in fin.ff. de doli excep. l. licet ſupra de ex-
cept. & ſic poterit probare vſque ad ſententiam
& hoc ſit ſpeciale in fiſco, & ideo hoc ex con-
ſuetudine in partibus iſtis apponitur pactum
quòd mercator debeat probare caſum infra cer
tum tempus Barto.In fin. gloſſ. ſupra ad contra-
rium ratio ſpecialitatis fauor in contrarium pu-
blicus, vt citius finita inſtantia vacent vtilitati-
bus publicis in auth.vt cle. ap. propri. epi. §.ſi ta
men colla.6.Circa hanc l. quæro ſi nauicularius
poterit conuenire raptorem coram iudice ſuo
proprio?& videtur quòd non vt extra de rap. c.
1.ſed vbi fuit commiſſum raptum.tu dic contra
vt ff.de incen.ru.nau.l.nequid.§.de his,& eſt ſpe-
ciale,vt ibi not. & etiam ſpeciale infra de ſuarijs
l.fin.lib.11.

ADDITIO.

a Faciunt fidem. Adde ꝙ iſta eſt practica Bar.quam dat in l.ſi quis infra de nau.quam refert Anto.Cor.in ſing.ſuis in verbo teſtis incipiente in loco, &c.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Nauigatio quando fieri debeat.*
2 *Liberi in cauſa patris an poſſint teſtificari quod declaratur,& ſoluitur contrarium nu. 3.*
4 *Amiſſio rerum quandoque probatur per veriſimilitudinem.*
5 *Domeſtici primo debent ſciſcitari ſuper delicto occulto.*

Quotiens. Caſus. Cum de naufragio
quæritur examinandi ſunt
duo uel tres de naui, qui melius ſcire debent, &
eis deficientibus deuenitur ad alios, & hæc naui
a gatio ᵃ debet fieri calendis octobris. hoc dicit
1 Iſtam l.intellige quando non agebatur ciuiliter
nec criminaliter contra aliquem, ſed nauicula-
rius volebat probare naufragium, & amiſſio-
nem rerum ad ſui defenſionem: vt dixi ſupra l.
proxi. Deinde primo dicit quòd teſtes examina
ri debent ſuper naufragio. ſecundo quæ perſo-
næ.tertio quo tempore debeat nauigari. Secun-
da incipit ibi circa magiſtros. Tertia ibi ſuſce-
ptiones.In parte glo. intelligit ꝙ agebatur ciuili-
ter vel criminaliter ego aliter dixi ſupra l.proxi.
Bar. examen.i.cognitio. Dyn. adhibetur ſcilicet
examinato tam ſuper naufragio quam ſuper re
bus amiſſis .duorum vel trium. Not. iſtum
text.ad id quod dicit.ff.de teſtib.l.prima,ſcilicet
quòd reſcillitur multitudo teſtium:quod intelli-
ge,vt ſufficiat pro vno articulo reducere ad tres
teſtes, vt hoc manifeſte dicit iſte text. Cæteri.ſ.
nautæ

ADDITIO.

a Nauigatio. Adde Bar.hic & Do.Flo.in le.arboribus.§.nauis ff.de vſufruc & l.fi.nu.2.ſuper verbo cum bono vento nauigare ſupra de naui.& hæc nauigatio eſt aduerſa ab octobri vſq; ad aprilem, vt not.glo.in verbo nauigatum in l.qui petitorio ff.de rei ven & in l.1.in f.de mi.veſte in gl.ſuper verbo aprilis & Bar.Cepo.de ſerui.ru.in tit.de naui.

nautæ abunde idest sufficienter. Dyn. quæsitor
idest indagator, vel iudex Dyn. Et sic not. hunc
tex. de solerti indagatione iudicis. potest enim
de multis indagare de multis circunstantijs vel
interrogare vt ad veritatem perueniat facit ꝙ
not. supra de testi. l. testamentum. Bar. In ver-
su magistros scientia plenior, no. ꝙ prius debent
examinari, & torqueri sicut expedit hi qui me-
lius noscunt veritatem Bar. Immoretur. i. in vo-
cando eos, & inquirendo ab eis. Dy. vel dic vt in
gl. obierint. i. fuerunt mortui Dyn. In versu pla-
a ne. i. a liberis nautis. No. ꝙ liberi in causa patris[a]
possunt testificari ꝙ contra l. testis. ff. de testi. sed
2 dic ꝙ interdum reperitur esse tale negocium ꝙ
de sui natura potest probari per alios quam per
liberos, & etiam de facto; & tunc habet locum
contrarium, quòd liberi in causa patris non pos-
sunt testificari vt in l. contraria, & supra de testi.
l. parentes. interdum reperitur negocium quod
de sui natura per alios potest probari quam per
filios: non tamen de facto quia pater non habet
alias probationes nisi filiorum, & tunc idem ꝙ
filii in causa patris non admittunt, quia simpli-
citer prohibitus testificari etiam in defectũ alia-
rum probationum non est admittendus supra
de quæsti. l. 1. in fin. vnde tunc non deficit ius sed
probatio iuris. ff. de test. tu. l. duo sunt Titii. nam
omnino inhabilis etiam in subsidium non est
admittendus. ff de iur. immu. l. 2. §. 1. Si autem est
tale negocium quod de sui natura per alios non
potest probari quam per filios: tunc in defectũ
aliarum probationum filii sunt admittendi in
patris causa sic l. ista pro qua supra de repu. l. cõ-
sensu. §. super plagis in auth. de mo. §. cogẽdum.
cum ibi not. Et secundum istum intellectum di-
cunt Docto. per hanc l. ꝙ vbi aliquis reperitur
mortuus in carreria, & nescitur quis hoc fecerit,
ꝙ tunc sit præsumptio ꝙ illi de carreria sciant,
& capi possunt, & cum ipsis informatio habeat
pro quo. ff. ad Syllei. l. prima. §. si villa, & l. & si
certus. §. si vnus, & l. excipiuntur. ff. de offic. præ-
fec. vigi. l. 3. §. effracturæ, & ff. loca. l. dominus
horreorum in princip. de incen. ru. nau. l. ne-
quid circa princip. de custo. re. l. fina. extra de
coha. cle. & muli. cap. tua de Deucio. Intra iudi-
cia idest còram iudice. Dyn. super eorum idest
super rebus eorum, necessitas scilicet publica
specierum nomine tributorum Romæ deferen-
3 dorum. Super prima gloss. in fin. dic vt dixi in
princip. text. & supra l. proxi. Bar. In glo. quæ est
super verbo, liberis, ibi forte erant in naui, hæc
dixit hoc timore l. testium supra de testi. sed hic
intellectus glo. vt loquatur de liberis qui erant
in naui contradixit textui qui dicit vniuersos
mortuos: dico ergo intelligendum vt iacet litte-
ra scilicet nauem, & omnes esse peremptos, &
ideo cum per eos qui interfuerunt probari non
possit, recurritur ad coniecturam scilicet ad li-
beros nautarum, qui verisimilius scire de morte
patris debent. Item de perditione rerum possint
verisimiliter testificari quòd viderunt res im-
mitti in naui, quæ postea perempta est, & de hoc
habes duo notare. Primo quòd si conueniatur
de morte alicuius sufficiens est probatio quòd
inter liberos, & coniunctos habetur pro mor-
tuo. Item si inter socios seu commilitones pro
mortuo habetur, vt in authen. hoc supra de di-
uor. dixi plene in l. 2. §. si dubitetur. ff. quemad-
4 modum testa. aperi. Secundo no. arg. ad proban
dum amissionem rerum per verisimilitudinem
de quo per Cy. in l. si creditor supra de pig. actio.
& dixi. ff. de eden. l. si quis ex argentariis. §. penul.
5 Barto. Super tota. l. quotiens. not. quòd vbi de-
lictum est perpetratum occulte quod debet pri
mo inquiri cum domesticis domus vbi fuit in-
uentus mortuus: secundo cum vicinis. ff. ad Syl-
lei. l. & si certus. §. si vnus, & hic & argum. ff. de
quæstio. l. de minore. §. tormenta, & quòd cum
famulis primo debet inquiri patet. ff. ad Sylleia.
l. 1. §. si quid in villa, & §. hoc autem senatuscon.
vnde præsumitur contra famulum nisi fuerint
acriter vulnerati ab occisoribus, vt dicta l. pri-
ma § penulti. ff. ad Sylleia. vel si clamauerunt ex-
cusantur, vt l. 1. iam dicta. § occisorum ad Syllei.
alias possunt quæstionari licet loquatur de seruis l.
ista. dicerem etiam in libero homine, quòd non
careret culpa. Item circa hoc pone quòd magi-
ster nauis vna cum aliis submersus est, quæro
qualiter probabitur mors, vbi nullus euaserit.
dico quòd per famam filiorum, & dictum, &
depositionem eorum licet non essent præsentes
tempore submersionis supra so. ma. l. si quid.
Item quæro quæ fuit ratio huius l. in fin. & in-
telligo in sensum vsque hic positum inclusiue
vt ff. de verbo. sign. l. si quis interfit, & in feu. hic
finitur l. §. & his cõsequens de quo per Cy. in l.
a caligato. C. de nup. In gloss. quæ est super ver-
bo nexu. In fin. ibi. §. exhibere. melius supra de
testib. l. si quando. quod est verum nisi excusatio
nem habeat Senatus, vel aliam. ff. de testib. l. in-
uiti, & l. lege. ad Sylleia. l. prima. §. impubes su-
pra qui. eta. l. prima. Isti autem, & similes qui ra-
tione dignitatis excusantur debent a labore ve-
niendi in iudicium excusari, testificari autem
debent si mittatur notarius ad domum ipso-
rum. ff. de iureiuran. l. ad personas. ad quod l.
postliminii. §. fina. de cap. de vaca. mune. l. secũ-
da. §. corporis. iuncta l. quoniam. supra de hæ-
reti. In glo. sequenti ibi, omne verbum Matthæi.
18. & extra de iudi. cap. nouit, & secunda ad
Corinthios. 13. & idem not. in authenti. de
testib. in princip. collatio. 6. & extra de testib.
capitulo in omni, & capitulo licet infra, &
2. q. 4. cap. primo in feu. si de inuesti. inter Domi.
& vasal. lis oriatur cap. 2. gloss. 1. In glosa quæ
incipit quippe ibi non postea. sed pe. quòd
est verum in dubio: sed vbi esset certum an
bonum

ADDITIO.

a Liberi in causa patris. Adde ꝙ regulariter testis domesticus, vel de familia repellitur a testificando per tex. in c. in litteris de testi. & in l. etiam supra de testi. & Bal. in d. c. ex litteris vbi dicit ꝙ familiares sunt soliti seruire dño per fas, & nefas idẽ tenet Fel. in d. c. in litteris in ver. 2. concl. col. 2. dic tñ ꝙ fallit primo, vt hic, & dicit hic Bar. ꝙ tales testes pferunt de quo tamen vide Fel. in d. c. in litteris in ver. fallit tertio col. 3. Item fallit in vxore quia põt esse testis pro marito no. Panor in d. ca. in litteris in vlt. col. in ver. quæritur quid de vxore Spe. in tit. de testi. §. 1. in 2. col. ver. sed nunquid intellige sane dũ modo sit talis vxor quæ teneat maritum, & bonæ famæ alias secus tñ Bal. & Sal. in l. 2. supra de testi. tenent indistincte ꝙ in nullo casu vxor possit esse testis pro marito etiam si esset sancta de quo tñ vide Felin. in d. c. in litteris in ver. fallit 4. col. 4. Alias fallentias vide per eundem Fel. in d. c. in litteris...

bonum nauigare esse tenetur nauta nisi nauigaret. supra de nauicula. l. fi. quia in incertis non certis & c. ff. de verbo. obli. l. continuus. ff. ne quid, in flu. publi. l. 1. §. æstas. iunctis quæ ibi notantur per Odonem de Stenis.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

Naufragium passo an teneantur nautæ. Et quid de possessoribus prædiorum existētiū iuxta locū vbi factum est.

Pro his. Casus. Si tributa per prouinciales exsoluta exactori tributorum in mari perierunt: non perierunt periculo prouincialium hoc dicit. Not. pro his qui soluunt collectas alicui officiali quæ postea aufugit cum eis nō imputetur hoc d. Bar. In glo. fin. in fi. quia si culpa nautarum venit naufragium ipsi tenentur vt ibi alias non vt hic, sed tantum possessores qui iuxta locum vbi est factum naufragium possident prædia tenentur emendare iuxta modum culpæ. ad quod supra de cap. l. fina. circa fin. de paganis l. christianis. nam propter delictum cōmissum in re, quis punitur re quamuis alias non delinquat supra de fal. mo. l. 1. & de hoc est casus, ff. de incen. ru. nau. l. ne quis. §. de his.

LEX V.

SVMMARIVM.

1 *Ordo iudiciarius an seruetur in summaria causa cognitione.*

2 *Libellus an sit offerendus, vbi proceditur summarie, & de plano.*

3 *Pœna nobilium, & plebeiorum sunt diuersa.*

4 *Iudex permittens labi instantiā an teneatur ad damna, & ad quam portionem.*

5 *Libellus de iure antiquo in criminali erat dandus.*

De submersis. Cū de naufragio quæritur summatim examinatur, & ex eo φ illa cognitione reperitur posteā per inquisitionem procedi, & causa debet in fra biennium terminari alias nauicularius absoluitur: & iudex tenet. hoc dicit. Primo ponit qualiter istæ causæ examinentur: quia summatim, & leuato velo. secundo dat potestatem iudicibus procedendi contra rapientem, & puniendi. tertio statuit terminum isti instantiæ, & iudici pœnam imponit. Secunda incipit ibi, & si quisquam
a Tertia ibi si vero leuato velo [a] idest sine solemnitate iudiciorum: prolatio tamen fieri debet, vt no. per Bar. supra de iudi. l. iudices plenaria in-
1 terpellatione. Not. φ summaria cognitio fit sine libello: alibi autem dicitur quōd libellus de plano potest offerri ff. de adulte. l. miles. §. sexaginta, & alibi dī, φ in summaria cognitione ser
b uatur ordo iudiciarius. [b] ff. ad exhi. l. thesaurus nam in actione ad exhibendū cognoscitur summarie vt eod. titu. l. 3. v. sciendum, Sed distingue: aut summaria cognitio est incidens aut principalis. Primo casu vt est exemplum supra vbi in rem ac. l. 2. de adulte. l. quoniam Alexandrum de iudi. l. quotiens. non est opus libello, vt supra de ordi. iud. l. 1. cuius est ratio, quia illa quæ post litem contesta. contingunt ad iudicantis officiū pertinent. ff. de ædil. edic. l. ædiles. §. item sciendū Vel est melior ideo ne fiat multiplicatio litium quod esset si super quolibet incidenti daretur libellus supra de re. credi. l. si quis iusiurandum in fin. in authen. de litigi. §. omnem infra de agri. & cen. l. litibus. Si autem summaria sit principalis vt bonorum possess. quæ ius non tribuit in qua sūmarie pceditur. ff. quis ordo in bo. posses. seruetur l. 2 §. dies. tunc aut apparet contradictor aut non si non apparet nec apparere potest, vt quia peto bo. poss. causa litis agnoscendæ: tunc non offertur libellus: quia non est in iudicio qui litiget: nec est hic actus trium personarum, vt supra de inoffi. testa. l. 2. & ff. de inof. test. l. Papinianus in princip. & §. 2. Aut apparet contradictor, & tunc aut est bo. poss. in qua proceditur ad facti executionem: & tunc offertur libellus, vt in carbo. ff. de car. edic. l. prima, & l. 3. §. summatim supra de edic. diui Adri. tollen. l. fina. aut non proceditur ad facti executionē vt in contra tabulas, & vnde liberi, & similibus, maxime hoc per l. fina. supra qui admit. ad bo. poss. possunt, & tunc in ea non datur libellus: sed in vtili peti. hære. quæ datur exigitur vt. ff. de bo. poss. l. 3. §. si causa. quis or. in bo. poss. seruetur l. 2. §. primo, & §. dies cum ibi notatis, & quod nota. in l. fin. de edic. diui Adria. tollen. fallit in l. ista, vbi apparet contradictor, & tamen libellus non offertur: quod est speciale in fauorem naufragiū passi. vt ff. co. l. ne quid in princip. & §. de his vel quia quæstio erat breuis, vt supra eod. l. secunda iuncta authen. Et prodest hoc scire quando princeps mandat quōd procedatur summariè, & de plano, & sine strepitu iudiciario, de quo habetur extra de verbo. significa. cap. sæpe contingit in clem.
2 In tex. super verbo commoniti hic videtur text.
5 φ in causis vbi agitur sūmarie, & de plano [c] sit in po-

ADDITIONES.

a Velo leuato. Adde φ ista clausula velo leuato intelligit. l. summariæ. vt l. ista in gloss. 1. & Ioan Paps. in sum. vers. sine strepitu in libello reali.

b Ordo iudiciarius ita no. Bar. in extraua. ad reprimendū ver. summarie & Alex. in l. in summa de condi. inde.

c Summarie, & de plano. Adde primo de clausula summarie seu simpliciter quid importet Alex de Imo. & Frā. de Are. in l. 1. § si quis simpliciter. ff de verb ob. & vide Feli in c. de causis. § præterea de offi & po. iudi. de. adde Old. in conf. 115. vbi quid operetur hæc clausula simpliciter. & de plano sine strepitu. & figura iudicij. Spe. in tit. de aduo §. consequenter ver. studeat insuper Car in cle sæpe q. 14. in cle. Alex. conf 7. col. 3. in princ. vol. 3. Rom. conf. 20. incip. viso puncto, & dic φ dicta clausula non tollit ordinem iudicij substantialem sed dilationes sic vt voluit singu Bartol. in extrauaganti ad reprimendum versic. summarie. idem no. Alex. in l. in summa. ff de condi. inde. Do. meum Do. Phil. Decium conf. 51. co. 2. & cōs. 17. col. fin vbi dicit φ confirmat actum nullum. de clausula de plano quid operetur dic quōd facit excludi exceptiones quæ requirunt altiorem indaginē ita dicit Ia Bu. in l. si vt certo §. custodiam ff. commo. & de hac per Car. in cle. 2. q. 38. de iudi. item in rescripto postea operatur, vt libellus non requiratur Barto. in l. nequicquam §. de plano ver. quæro si rescripto. ff. de offi procōsu. & leg. car. n d. cle q. 21. & per Bar. in extrauaganti ad reprimendum ver. de plano. Alex. cōs. 6. col. 2. in prin. vo. 3. itē importat dicta clausula de plano φ possit procedi tempore feriato in honorem hominum per Lanfran. in repe. d. cle. sæpe in verbo de plano.

potestate actoris dare libellū nec posset petere reus q summariè, & de plano cognoscat, quia ex parte actoris ius metitur. ff. si pars hær. peta. l. 1. §. 1. & quid importent ista verba, & vbi sit dā dus libe. lus dic, vt not. extra de iudi. c. dispendio sam. de verb. sign. c. sæpe in cle. & iunge not. ff.
3 quis or. in bo. possef. ser. l. a. § dies. Super tota l. de submersis not. causas de rebus amissis ex nau fragio procedere sine aliquo velamine. secundo nor. pro qualitate personarum pœnam inferendam, nam aliter puniuntur serui, & aliter no-
a biles * &c. vt ff. co. titu l. Pedius, & supra de summa trini. l. nemo, & ff. ad l. Corne. de fal. l. 1. §. vltimo. Tertio nota, quod in causa ista debet iudex procedere summariè sine oblatione libelli. Quarto not. negligentiam iudicis, & officialis puniri sic supra de suscep. & archa. l. 1. & infra de priuile. sco. l. 2. in fin. & de fabricen. l. 1. & vl. secundum Dulium, sed opponit supra eo. l. 2. ibi not. in gloss. vel dic quòd ibi non loquitur de instantia causæ, & defensione eius, nec de culpa iudicis, sed de negligentia partis: & sic casus diuersi non aduersi, vel solue, vt Odoffred. quod ibi in instantia causæ culpa actoris transiuit per lapsum anni. Item hoc potest intelligi de causa criminali: & tūc non est contra quod dicitur in fi. quòd iudex qui sua negligentia permittit labi biennium, & ita perit instantia tenetur in dimidia damni vel rei secundum diuersos intellectus & suus officialis in alia dimidia. Iuxta hoc quæro nunquid erit necesse quod actor agat contra iudicem, & suum officialem? super hoc credo q debeat venire ad superiorem, & eius officiū excitare, & processum, & acta sibi exhibere vt eis visis prædictum iudicem, & officialem appellet ad satisfactionem, de qua hic dicitur, non erit necesse petitionem offerri ergo nec hic longe minus ad quod in auth. vt iudi. sine quoquo suffra. §. necessitatem colla. 1. & in auth. de man. princ. §. q si delinquentes. Item quia non debent lites ex litibus oriri, vt supra de fruc. & liti. expen. l. ter minato, & facit supra de transac. l. fratris. acta n. prædicta videntur sufficere ad informationem prædictam, si redacta in formā publicam proferātur iuxta ea quæ notant supra de eden. l. 1. sic, & acta causæ principalis producuntur ad fidem faciendam de iustitia vel iniustitia interlocutoriæ quibus visis debet iudex appellationis pronūcia. re, vt not. per Archi. extra d iura. calū. cap. appel lationis causa lib. 6. non obstat quæ notantur su pra de vi pub ica l. si quis ad fundum in fin. magnæ glo. quia ibi maius est periculum. & quia ibi libellus debet offerri, & quia probationes debēt esse clariores in causa criminali quam in causa ciuili: sup. de prob. l. sciant. Super gl. 2. ibi criminales excusabātur, hic enim aliqui de hoc quòd dicebantur accepisse de naufragio, quòd licet in se non sit verum tamen non conuenit textui nostro in fin. vt infra dicam. Ideo dic quòd hic nauicularius petebat se absolui, vt dixi supra l. 2. & l. quoties, & tunc sic continuatur sequens litera, quòd si in ista cognitione iudex reperit aliquem aliquid accepisse poterit contra illum procedere ad petitionem nauicularij: & puto quòd hic sit causa sufficiens procedendi per inquisitionem scilicet quia iudici notum est examinationem factam in aliquo iudicio, vt not. in l. athletas. §. calumniator. ff. de his qui not. insa. & dixi in l. 2. §. si publico. ff. de adulte. Barto. In gloss. quæ est super verbo sine interpellatione in fin. ibi corrigitur per dictam authentic. certe si intelligeremus quod esset causa criminalis, de necessitate haberemus dicere quòd esset speciale: quia de iure antiquo requirebatur libellus, vt l. libellorum. ff. de accu. sed intelligendo, vt dixi, dico quòd non est speciale nec corrigitur: nam quando quis proponit aliquid ad suī excusationem nec petit aduersarium sibi condemnari ad aliquid non est necessarius libellus vt l. scire oportet. §. oportet. ff. de excusatio. tut. & quod hic procedatur sine libello intelligit glo. in l. a. §. dies. ff. quis or. in bo. pos. serue. In gl. quæ est super verbo biennium in fin. ibi speciale Item contradicit l. a. supra cod. sed dic vt dixi ibi, quia ibi datur annus ad probandum hic statuitur biennium iudici ad determinandum Barto.

ADDITIO.

a Nobiles. Adde no. Bal. in cap. 1 § si quis vero de pace iu. fir. & in §. insuper col. 1. de prohi. feu. alie. per fede plene p Alex. in l. pedius. §. 1 ff. de incen. ru. nau. & hoc verum quo ad pœnā corporalem sed contra quoad spiritualitates, sed Card. in cle. 1. §. pen. de hære. per G. de cu. in l. nemo, & ibi etiam per Bald. de sacrosanct. eccle.

LEX VI.

SVMMARIVM.

1 *Vnus pro culpa alterius quando sit tenetur.*
2 *Ratio qualiter fit summēda ab officiali dicente aliquid amisisse.*
3 *De iure communi fundatur arrestum, vt vniuersitas teneatur pro damno dato in eius territorio.*

Super. Casus. Pro vno nauiculario omnes alij tenentur. h. d. Nota casum spe-
1 cialem vbi vnus tenet de culpa alterius. Et istud est vnum onus nauiculariorum pro quo res eorum sunt obligatæ, & supra de prædi. naui. per totum. Item hic intelligit gloss. quando naufragium sua culpa contingit, quæ culpa colligitur
2 ex pluribus vt in gloss. quam not. Vltimo not. qualiter debet quis recipere rationem ab officia li publico, qui assignat aliquid perdidisse, nam qualiter probatur, dicam infra titul. s. l. quod ad tempus, & ibi de hoc tangam. Barto. In text. ibi concilium. Not. bene omnia, subueniunt pro rata patrimonii non pro numero personarum supra de mune. patri. l. prima. & de immunemi. conce. l. fina. ergo, & hoc damnum pro rata patrimonij non pro numero personarum
3 emendare tenetur Dyn. Nota super eodem verbo, iste text. alleg. quod arrestum regium, quod est de damnis clandestinis per vniuersitates sub quarum territorio committuntur emendandis, fundatur de iure communi, & pro hoc. ff. de incen. ru. nau. l. ne quid infra de fabricen. l. iure, & de diuer. prædi. l. 4. & de operi. publi. l. ne splendidissimæ, & de epil. audi. l. christianos de cap. l. fina. In gloss. fina. circa fin. ibi. l. penulti. & Iac. Rebuffi, super Cod. M 4 hæc

hæc vera, vt sic l. ista de maiori dubio intelligatur arg. ff. de car. edic. l. quod labeo iuncta l. secundum naturam. ff. de reg. iur. Bar.

De metallarijs.

Rubrica.

Nomen metalli est generale pro omni metallo scilicet auro, argēto, ferro, plumbo, stagno, & similibus Odoff.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Scrupulus quid sit.*
2 *Vendere rem suam an quis compellatur.*

Perpensa. Casus. Qui vult esse metallarius, debet soluere octo scrupulos, & mettallum quod vult vendere, debet vendere fisco precio competenti. Bar. Et sic no. 1 cuiq; licere fodere metalla secundum formam huius l. & glo. Bar. In tex. octonos scrupulos idest octo aureos. Circa perin. glo. ibi scrupulus est 24. pars vnciæ pla. aliter dixit infra eo. l. 2. rogerius aliter, vt l. per annos infra eo. Hug. dixit quod 2 scrupulus[a] dicitur pondus sex siliquarum siliqua è quarta vnciæ pars vt l. liberto. §. nihil. ff. de annu. le. & not per gl. sup. de epis. & cleric. auth. Sed hoc. & secundum hoc scrupulus esset vna vncia cum dimidia quia tamen hic est dubium stādum esset opinioni, ac quia scrupulus est minoris ponderis: hic est in dubio contra fiscum vt l. non puto ff. de iur. fisc. Bar. Et sic soluentur isti octo scrupuli semel pro introitu officij, vt hic per Azo. in summa. huius titu. In glo. ibi cum dicitur quasi lucem baiulans. Istud nihil videtur dici, bene dico quod verisimiliter potest dici balluca, illud quod in rudi, & grossa materia primo de minario vel de venis metalli extrahitur, & de his debet hæc cautio solui: sic innuitur insr. l. pro xi. & ideo dicitur baculla quasi boni aliquid luceat ibi: licet nondum affirmatum sit, & ideo quasi bonum lucens idest aliqualiter apparens: sed melius videret dici in belluca idest ante metallum est finatum alias non est verisimile, quod daretur fisco nisi esset finatum, & purgatum metallum de quo infra l. proxi. & l. per annos, & illud videtur innuere glo. ibi vel belluca, &c. In 2 gloss. pen. supra de contrahen. empt. l. dudum. vbi dicitur, quod quis non compellitur rem suam vendere. ad quod co. ti. l. inuitum & supra de iur. deli. l. nec emere, sed potest dici quod hoc fallit hic sicut in casibus in dicta l. dudum notatis. Vel dic verius quod hic non compellitur vendere, sed in casu in quo vult vendere præfertur fiscus sicut in simili supra de iur. emphi. l. fin. in feu. qualiter olim feu. po. alie. §. fina. per quos fiat inuesti. §. sed etiam tes. ff. de priui. credi. l. t. & innuit hæc litera dum dicit potissimū, &c. & hoc tenet hic Odoff. vbi autē fiscus non curat emere quicunq; metallarius potest vendere. ff. de verb. obl. l. qui Romæ §. cohæredes, nec credo fiscum admitti dum si volit loco suo emptorem dare cum hoc quod hic dicitur sit priuilegium speciale quod respicit personam eius, & sic ad alium non transmittitur, sicut nec ius laudandi emphyteutæ vt supra de iur. emphyteu l. fi. ibi non conductorē, & c. & de admi. tu. l. ex pluribus de iur. do. l. si mulier. §. ex alle & de publi. l. licitatio. §. fi. nec ob. supra communi diui. l. 3. in fi. quia ibi supponebat emptorem suo loco propter impossibilitatem soluendi, vt & rei precium iustum haberetur: qd alias haberc non poterat, hic autem fiscus hoc facere non potest cum semper sit soluendo. ff. de fun. do. l. 2. & quia hoc est contra viam iuris vt l. alle. & supra man. l. in re mandata, vel hic specialequia ad principem spectat fabrica monetarum quæ fiebat ex istis metallis, quod intelligo si fiscus offerat iustum precium, alias potest alteri cuicunque vendere vel si nolit emere fiscus ff. de verb. obl. l. qui Romæ §. cohæredes. Et circa hoc vtrum quis compellatur rem propriā vendere, & in quo casu, dic quoniam aut quis aliquādo exposuerat rem venalem priuatim: & tunc cogitur: sed potest pœnitere. ff. de dona. l. qui saxum, aut exposuerat publice, & tunc aut vult reuocare quoad omnes venditionem: & tunc potest. ff. nau. caup. sta. l. t. in princip. iuncta l. fur. aduer. nau. caup. l. t. & de pecu. l. quam tuberonis. in fin. iuncta l. si quis seruum. §. etiam & de insti. l. si quid. § penul. Si autem non expositum fuerat venalem, tunc aut loquimur de rebus necessariis ad vitam, & tunc compellitur tempore necessitatis non alias. ff. de offi. præfect. vrb. l. t. §. cura carnis, & supra de epi. audi. l. 1. alias non cogitur regulariter vendere supra de contrahen. empt. l. inuitum. & ff. re. amo. l. nec enim, & supra de iur. deli. l. nec emere fallit tamen fauore publicæ vtilitatis vt ff. quemadmodū serui. ami. l. si locus. secundo fallit fauore religionis. ff. de religi. & sump. fu. l. si quis sepulcrum. Item tertio fauore libertatis, vt supra de communi seruo ma. l. prima, circa me. Item quarto fauore fisci vt hic, & supra de communi. re. alien. l. prima. Item quinto fauore humanitatis & sæuitia possessoris: vt ff. de his qui sunt sui vel alien. iu. l. 2. §. 1. item sexto causa vitandæ duræ separationis. ff. de leg. primo. l. si domus. §. qui confitetur. Item propter naturam præcedētis obligationis, quia est obligatus ad hoc vel vltima voluntate, vel ex pacto. ff. de leg. secundo. l. si cui fundus. & de leg. 1. l. Titius. go. de actio. emp l. si hæres. de emp. & vē. l. si fundum. Item causa vitandæ communionis vt ff. communi diui. l. communi diuidundo. §. fi. & ff. de leg. 3. l. cum pater. § dulcissimis. Item causa publicæ necessitatis. ff. ad l. Rodi. de iactu. l. 2. §. cum in eadem.

ADDITIO.

a Scrupulus. Adde quod scrupulus est genus ponderis de quo per glo. in verbo octonos, & ibi Bar. in l. 1. isto tit. & Bar. Cep. in l. in genere in fi. ff. de verb signi. vbi loquitur de singulis generibus ponderum, & mensurarum.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo in quibus attendatur.*
2 *Libra, vncia, & scrupulus auri, quot aureos faciat.*

Ob

Ob metallicum. Casus. Quando est cõsuetudo, vt
metallarius soluat metallicum canonē non per
scrupulos: sed per libras nomine libræ soluat 14.
vncias, quia tantam pecuniam debebat multi-
plicatam per multos scrupulos ꝙ faciebant li-
bram vel multas libras, quanti ponderis debeat
esse libra, hoc dicit. Et not ꝙ hic attenditur con-
a suetudo [a], concordat ff. communia prædi. l. ven-
ditor. §. si constat. An Pro intellectu huius. l. ob
metallicum. & glo. dic ꝙ in dubio. 12. vnciæ fa-
1 ciunt libram, vt l. seruum meum. §. fi. & ibi not.
ff. de hæredi. insti. nisi cõsuetudo aliter se habeat,
vt hic, & in quibusdam ciuitatibus in venditio-
nem quarūdam rerum intelligitur libra. 47. vn-
ciarum, quibus consuetudinibus est sta .dum, vt
l. Imperatores. ff. de contrahen. empt. Et vt om-
nis tollatur dubietas consuetudine introducitur,
ꝙ in qualibet ciuitate sunt mensuræ publicæ ad
quas recurritur, vt l. modicæ supra de suscep.
Bar. & sic valet consuetudo introducta in aliqua
ciuitate, vt non soluatur collecta pro solido &
libra. vt l. omnes supra de operi. pu. Sed ꝙ solua-
tur ad extimam proborum virorum, aut alias,
vt hic, & supra de exacto. tri. l. missi. §. apparito-
res, & infra de ero. mili. An. l. 1. & de agri. & cen.
l. cum satis. In glo. ibi licet regulariter. 12. faciāt
b libram [b], & sic attentis notatis hic, & supra l.
2 proxi. & in l. seruum §. fi. ff. de hære. instit. secun-
dum leges. 12. vnciæ faciunt libram auri. & in li-
bra sunt. 24. scrupuli, & sic compiuentur qua-
tuor scrupuli pro vno aureo. sex aurei facient
vnciam, & sex aurei multiplicati 12. vicibus re-
perietur quòd erunt. 72. aurei qui aurei. 72. faciēt
libram auri. vt supra de suscep. & arc. l. quotiens.

ADDITIONES.

a Attenditur consuetudo. Adde ꝙ consuetudo loci debet inspici in eo, quod vt no. Bar. in l. 1. § fi in fi. de ven. insp. quod est verum etiam in testa. vt ibi per Bar. & not. in l. si non speciali, & ibi per Doct. supra de testa. item verum etiam in contractibus, quia ea quæ vigent in loco contractus debent seruari. l. si fundus, & ibi Bart. ff de euic. Adde Innoc. in c. 2. col. versi illud tamen no. extra de consue. & l. semper, & ibi Alex. ff. de regu. iur. no. in c. Raynutius extra de testa. in glo. item in iudiciis.

b Faciant libram. Adde pro ampliori declaratione istius glo. ea quæ dicuntur, & no. in l. quotiens hic in fi. l. alle. vnum tamen no ꝙ vncia pro mensura est trium digitorum, vt l. via, & ibi Flo ff. de ser. rusti. prædi. sed pro pōdere est 12. pars libræ.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Alienum metallum inueniendi causa potest quis locū ingredi, & quæ & quanta pars debeatur fisco.*
2 *Metallariam habere in fundo suo potest priuatus.*
3 *Comites & Barones an habere debeāt decimā de metallis,*

Cuncti. Casus. Metallarius qui inuenit
metallum in loco alieno præter
illos scrupulos de quibus dicitur in 1. l. soluet de-
cimam fisco, & decimam domino fundi. Et no.
1 ꝙ potest quis locum alienum ingredi causa me-
tallum inueniendi: sed non causa inueniēdi the-
saurum, vt supra de thesau. l. vna, & est ratio, vt
dicit glo. quia metallum labore inuenitur: the-
saurum casu vel vt credo est melior ratio, quia
ex metallo semper fisco debetur tertia & deci-
ma, vt hic, & in prima. l. in quocumq; loco inue-
niatur, & ita hic fauore pub. vtilitatis. An. & idē
Dy. sed Odof intelligit ꝙ hucusque dictum est,
quando aliquis fodit metallum in loco pub. hic
autem loquitur quando foditur in loco priuato,
& tunc ponetur sic casus, ꝙ si aliquis fodiat me-
tallum in fundo alicuius priuati decimam eius
quod inuenit præstabit fisco, & aliam decimam
domino illius fundi residuum erit suum. h. d. &
sic soluitur ad l. 1. supra eo. ꝙ in fundo pub. hic
in priuato secundū Odof. vel dic quòd illi octo
scrupuli de quibus loquitur dicta. l. 1. supra eod.
soluunt tantum semel pro introitu iuxta notata
per Azo. in summa huius tit. Nota ex hac. l. cū
cti. quòd ex lapidibus qui fodiuntur in prædiis
priuatorum fiscus debet habere decimam par-
tem. Bar. sed nō seruatur per omnes, nec est mi-
rum, & dic etiam ꝙ de istis debentur alia decima
ecclesiæ parrochiali, vt extra de decimis. cap. ex
transmissa, & c. pastoralis, & c. peruenit, ꝙ etiam
non bene seruatur per omnes, & malè: quia non
soluēdo decimas ecclesiæ multa sinistra sequen
tur. 16. q. 1. c. decimæ, & c. reuertimini. hæc de-
cima ecclesiæ primo deducetur quam aliæ deci-
mæ, vt iurib. supra alleg. Ber. de Securo. & Doc.
2 In tex. ibi decimas not. ꝙ priuatus potest habere
metallariam in fundo suo, vt ff de rebus eorum.
l. 3. §. fi. cum se. & se. sed videtur contrarium cum
hoc sit ius regale in feu. quæ sunt rega. cap. 1. sed
dico ꝙ recipere decimam ex argentaria illud est
ius regale, quod habetur iure superioritatis: sed
quærere metallariam fodere assimare ac aliā de-
cimam ex fundo proprio recipere iure dominij
proprij, ista non sunt iura regalia nec ipsa mine-
3 ria, vt hic patet, & supra eo. l. 1. in prin. Sed quæ-
ro an Comites & Barones habentes merum im-
perium hodie istam decimam habere debeant,
dicitur ꝙ non, quia regale est, vt in feu. quæ sunt
regalia. c. 1. ergo non cadent nisi in Principe pro
hoc: quia ista decima datur iure superioritatis,
vt hic: ergo dicamus ꝙ aliquis eam sibi ratione
præscriptionis vēdicare non possit supra de præ-
scrip. 30. an. l. comperit. supra de bo. vacan. l. 1. in
contrarium videtur: quia Baronibus & Comiti-
bus habentibus merum imperium conceditur,
ꝙ est plus. s. animaduertere in corpus humanū,
ff. de iurisd. om. iudi. l. imperium iuncta. l. scimus
supra de sacrosan. eccle. ff. de origi. iu. l. 2. §. dein-
de cum ærarium. ergo ista decima concedatur,
quod est minus arg. ff. de reg. iu. l. non debet. j. de
agen. in re. l. ex eo. & pro hoc, quia imperium
hodie est scissum, vt no. j. de stu. li. vr. Ro. in rub.
ergo dicamus quod comites idem ius habeant
hodie in parte quam habent de imperio sicut
Princeps. ar. ff. de vsur. l. qui scit. de rei vendi. l.
quæ de tota, & hanc partem tenent communi-
ter Doct. nec ob. ꝙ istud est regale ergo non po-
test cadere in priuatum per c. præalleg. quia di-
cunt quidam ꝙ illud. c. tantum loquitur in Ala-
mania: ergo in aliis prouinciis ibi enumeratis
possunt cadere in alium quā in Principem: sed
hoc non placet: quia ex diuersitate locorum di-
uersa iura non debent statui supra de tempo. in
integ. resti. l. superuacuam. de no. op. nun. l. 1. § 1.
quia ibi Imperator magis conuertabatur, non
autē determinatiuè: ergo idem in aliis prouin-
ciis,

ciis,vt enumerata sint regalia arg. ff. de dam. infect. l. damni de vi & vi ar. l. 1. §. quod vulgo. quare die quod licet sit regale postea est scillum imperium,& sic in alium cadunt quam in Principem & sic.j. de appar. praefec. praeto. l. fi. & supra de ratioci. ope. public. l. vna circa fi. & ff. de rebus eorum l. magis in prin. & de cen. l. forma. §. salinae. ff. de poll. l. Imperatores in fi. doct. domino. fillius fundi in tex. super verbo certo modo, id est residuum retinent. In glo. super verbo cuncti ibi, sed an domino inuito. f. licet quaerere metallu.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

1 *Nemo debet aliud assumere officium nisi sit liberatus a primo.*
2 *Perficere quilibet debet quod incepit.*
Procurationem semel acceptatā cogitur quis consumare.

Cum procuratores. Casus. Officiales ad exigendum metalla non debent ad aliam dignitatem ascendere nisi prius illud officium perficiat. h. d. Bart. Not. quod ille qui dereliquit aliquod de-
1 bet redire ad illud, nec potest aliquod accipere donec sit liberatus a primo. facit supra de leg. l. vniuersi. de decurio. l. qui delicti. & infra de re mili. l. militares viros. de Securo. vnde lex ista tractat de vltima parte rubricae,& dicitur hic quod procuratores ex curialibus creabantur, qui mittebantur ad insulas,& ad loca vbi metalla fodiūtur, vt eis procuratoribus, & instantibus metallarij soluerent debitum canonem scrupulorum de quibus dixi supra l. proxi. isti procuratores simulabant hostibus metum, & a causa procurationis illicentiato hospite nulla licentia petita recedebant, volentes forte promoueri ad aliquā dignitatem; mandat Imperator eis redire ad officium procuratoris, & ad nullam dignitatem
2 promoueri, nisi procuratione finita. Not. quód debet aliquis illud perficere quod incepit, quia nil actum credimus,&c. vt supra ad fille. l. penul. & qui ponit principium supplere debet,&c. vt in dec. e. de consecra. dist. 1. c. nullus, & alibi non consequitur integra priuilegia qui stipendia non compleuit. vt supra de his qui non imple. stipen. l. 2. & ibi de hoc ego no. Secundo nota quod compellitur quis consummare procurationē semel acceptam, vt ff. man. l. si mandauero. §. sicut. & maxime hanc procurationem, quae infertur inuito, impropriè dicitur procuratio, vltimo qui ad vtrumq; festinatur neutrum bene peragit, vt supra de assesso. l. nemo. §. r. An.

LEX V.

Per annos. Vsq; hic dictum est quādo effoditur metallum praeter nunc de auro. Dy. Casus fodiētes aurum tenentur soluere septem scrupulos pro canone. h. d. Bart. scrupuli i. aurei. In tex. ab aurilegulis, id est qui aurum fodiunt vel etiam qui recolligunt in tex. dioecesi expone, vt in auth. quo. opor. epi. §. non aliter. In si. tex. quasi dicat quod hoc nō solum locum habet in prouincia vbi solum est fodere, vt in pōtica imo et in alia,& in quibusdam aliis puinciis vbi aurū reperiatur. Dicitur super tota. l. quae est ratio quod aurileguli, de quibus hic loquitur, minus soluant quam alij metallarij, de quibus habetur in aliis legibus praecedentibus, respondeo, quia magis laborant in quaerendo aurum quam alij metallarij in quaerēdis,& fodiendis aliis metallis arg. ad haec supra de anno. & tribu. l. pro locis,& l. nemo possessor, & ff. de an. le. sed addes. l. si quis mulierem sic de recipientibus fundos steriles infra de omni agro deserto. l. 1. & fi. & labor non debet esse in damno, vt sup. de praedi. naui. l. 2. & supra de alu. & palm. l. fi. & etiam, quia in maiori abundantia alia metalla reperiuntur. Doct.

LEX VI.

SVMMARIVM.

1 *In fundo alieno an possint quae i metalla.*
2 *Hac lex quare posita sub h c titulo.*
3 *Lapidicinam priuatus an possit in fundo suo facere.*

1 Quosdam. Casus. Prohibetur quis ingredi fundum alienū causa inueniēdi marmora vel metalla si periculosum sit aedificiis domini loci, ergo a contrario sensu colligitur, quod quis potest inuenire metallum in alieno inuitis dominis: quod est propter publicam vtilitatem, vt in glo. An. In textu ibi cuniculis id est factis magnis fossatis subterrenis Dy. labefactent id est corrumpent Dy. Nota ex hac. l. quod obuiandum est malicus hominum sic. ff. de rei vendi. l. in fundo. Item etiam nota quod praetextu liciti non debet committi illicitum sic supra de sacrosanct. eccle. l. qui sub praetextu,& de episco.& cleri. l. cum qui probabilem Doct. Sed
2 cur haec lex est hic posita cum titu. loquatur de metallariis,&c. respondeo: quia metallarij melius sciunt quaerere lapidicinas quā alii. & quandoque ipsi,& res publica indigebant istis lapidibus marmoreis p ędificiis muris & palatiis construendis. Et quia quaerendo saxa & marmora quandoq; inueniuntur metalla, & saepe plus est in nigro quam in rubeo, vt scripsi in ista rubrica huius lib. i r. in glo circa me. ibi sed py. cōtra vtilitatem publicam hic vel secundum Azo.& Dy. in quirēdis metallis, quia interest reipublicae subiectos habere locupletes in authen. vt iudices sine quoquo suffra. circa princi. Item propter publicam vtilitatem fisci qui habet decimam hoc permittitur supra eo. l. cuncti. & l. vtilitas infra de primipil. nec obstat. supra de thesau. l. vna quia ibi de thesauro in alieno inuēto nihil fiscus habet. Et ita dicit Azo. in sum. sua sub isto titulo.
3 Super glo. fi. in fine priuatus tamen in fundo suo potest facere lapidicinā pro lapidibus suis marmoreis quaerendis,& extrahendis, vt ff. sol. matr. l. si fundus in dotem, & cum praedio cum l. vend itor. §. si constat & etiam pro faciendo minerio cauari terram causa perquirendi aurum, vt fit in mineriis,& argenti fodinis, vt iuribus praedictis sic. ff. de rebus eorum. l. 3. §. fin. de vsufruct. l. aequissimum. §. inde est quaesitum: de iure do. l. fina. ex lapidicinis facit supra eodem. l. cuncti. Item cuilibet priuato licet fodere in suo quod ei placet pro suo commodo proprio. ff. de dam. infec. l. proculus,& supra de relig. l. statuas.

LEX

LEX VII.

SVMMARIVM.

1 *Vassallum suum quilibet potest reuocare, vbicunque migrauerit. & num. 3.*
2 *Domini temporales possunt reuocare censitos suos ad noua loca se transferentes.*
4 *Præscriptio contra ius publicum an currat.*

Metallarij. Casus. Metallarij & metallariæ qui effodiendis thesau
riis inseruiũt non debent deserere prouinciam,
quam inhabitant & si deserant, & in aliũ locum
migrauerint cum sua sobole reuocãtur, nec præ-
iudicium fisco generatur. subaudi quoniam pos-
sint reuocari ad opus metallicum quandocunq;
recesserint, & ad aliud opus se dederint. hoc di-
cit. Nota an in pœnam possit quis damnari, vt
sit de aliquo corpore, vel vt deijciatur de aliquo
corpore: ꝙ dic plene, vt in glo. Item not. ꝙ qui-
1 libet potest reuocare suum vassallum vbicumq;
migrauerit arg. huius. l. j. tit. 1. l. 1. supra de decu-
rio. l. si quis decurio cum si. An. In tex. metalla-
rij qui effodiendis metallis intendunt. Dy. exte-
ram sub. regionem. In tex. retineant. i. si domus
Principis tales contineant. Dy. constiterit scili-
cet Principis. Dy. In text. censibus. i. vsibus pri-
uatorum. Dy. Nota contra rusticos qui dereli-
ctis propriis locis, vt dominos fraudent ad alia
se transferũt loca, vt infra de agri. & censi. l. om-
nes Dui. In text. ibi indiderit id est fecerit se cen-
2 situm alicuius priuati. Dy. Item not. argu. ꝙ dñi
tẽporales possunt reuocare censitos transferen-
tes se ad bastidas nouas seu ad loca burgensia. j.
de agri. & censi. l. cum satis supra de decurio. l.
quidam ignauiæ, & l. si ad magistratum, quod est
verum si sint ascriptici vel curiis vel officiis vel
terræ alligati, vt hic cum ꝯcor. & melius in auth.
de quæstori. §. 1. & §. si vero forsan. colla. 6. alias
autem non credo eos posse reuocari cum hoc
esset vna species seruitutis si compellerẽtur mo-
rari in certo loco. ff. de condi. & demon. l. Titio.
§. Titio. s. de li. ho. exhi. l. 2. domini tamen directi
bene possunt eos compellere ad culturandũ, vel
ꝙ eas dimittant arg. ff. de ma. test. l. Mæuia. cum
hoc sit in eorum interesse. ff. de præscript. ver. l.
3 ob eam rem. de Securo. Item est argu. quòd dñs
possit vendicare vassallum si recedat à feud. ff.
de rei vendi. l. 1. quod est verum, quia compelli-
tur retinere feudũ vassallus si sit astrictus ad ali-
quod personale seruitium perpetuum, vt not. in
feu. de capi. qui cur. vendi. in fi. secus autem vbi
non astringitur ad aliquod seruitium vltra natu-
ram feudi. nam de natura feudi est, ꝙ potest di-
mittere feudum, vt de vas. qui cõtra consti. lota.
feu. alie. c. 1. Item no. ꝙ cõtra ius publicum non
a currit præscriptio a, & probat hoc supra de præ-
4 scrip. 30. an. l. comperit. vnde circa hoc dic quòd
quædam sunt publica quæ non cadunt in vsu ali-
cuius priuati, sed semper in vsu publico, vt via
publica, & campus martius nec cadunt in com-
mercio hominis, & talia non possunt præscribi.
ff. de via publica. l. viam publicam, & de lega. 1. l.
apud Iul. § fi. Quædam autem sunt publica, quæ
non sunt in vsu publico, sed applicantur ad pri-
uatum vsum Principis, vt iura fiscalia; in talibus
dic quoniam aut loqueris in tributo, & in eo nõ currit præscriptio propter fauorẽ publicæ vtilitatis, quia ad stipendia militis destinabatur, vt s. de exac. tri. l. 2. & ideo nõ currit, vt supra de præscrip. 30. an. l. comperit. quod est verum nisi cõcessio Principis subsequatur: quia tunc põt præscribi. j. de fun. patri. l. fi. aut quæris in aliis iuribus publicis, vt præscribere libertatem contra curialem conditionem, & tale ius non põt præscribi, vt supra de decurio. l. si quis decurio. & supra de præscri. 30. ann. l. præscriptionem. vna tamen res publica contra aliam bene potest præscribere. 30. annis. j. de fun. rei pri. l. cum qui. aut loqueris de aliis iuribus fiscalibus, & tunc dico quòd tales res quæ possunt cadere in commercium hominis possunt præscribi regulariter. 40. ann. vt not. insti. de vsuc. §. res fisci. & supra de præsc. 30. an. l. omnes.

ADDITIO.

a Præscriptio. Adde in quibus casibus non currat præscriptio, & quæ res non possunt præscribi, & quæ personæ nõ possunt præscribere, & contra quas non currit præscriptio gl. amplã in c. cum non liceat extra de præscrip. Specu. in titul. de præscrip. per To. per Abb. in consi 94 vol 1. per Do. Nico. Boerij in regula possessor de re. iur. lib. 6. in addi. suis super verbo adde dum dicit, &c.

De murilegulis, & gineciarijs, & procuratoribus ginacij, & de monetarijs, & bastangarijs.

Rubrica.

Hæc glo. Continuat rubricam & exponit eam: sed melius exponentur singula verba super textũ in legibus ad quas glo. remittit. Barto. In glo. rubricæ prope princip. ibi serui palatini. hæc glo. & Azo. in sum. innuunt ꝙ sunt serui: ꝙ non puto sed proprius sit dicere ꝙ sint liberi astricti ad istas conditiones, de quibus. j. videbitis vt patet: quia dabant pecuniam ad hoc, vt ad istas conditiones assumerentur: quod non esset si serui essent. nullus enim daret pecuniam, vt seruus fieret, vt infra eo. l. a. & l. si quis ex corpore. Item inuenit quasdam leges quib. contrahebant matrimonium, vt l. edicimus infra cod. & l. murileguli. ergo serui non erant, vt supra de incest. nupt. l. nõ ancilla. s.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Monetarij fugientes sunt remittendi ad locum vbi primo fuerant ad illud officium assumpti.*
2 *Perpetuo, & semper dictiones qualiter intelligantur.*
3 *Rustici effecti diuites debent esse memores pristinæ conditionis.*
4 *Instrumento falso, qui vtitur, an sit falsarius.*

Monetarios. Casus. Astrictus ad cudẽdum monetam Principis non liberatur alicuius priuilegio dignitatis, hoc dicit, ex qua l. apparet qui dicantur monetarij, innuit etiam hæc l. ꝙ isti vocantur serui, sed

ſed magis liberi conditionati. Bart. ideo quia te-
nentur ſeruire monetæ ad quam ſunt recepti.
1 Circa quod quæritur, rex conceſſit monetarijs
ſuas monetas cudentibus certa vadia ſeu ſtipen-
dia, & quod liberi deſcendentes per lineam ma-
ſculinam ab ipſis ſint monetarij, & percipiant
ſtipendia, & quod gaudebunt priuilegio paren-
tum ſuorum, nunc contingit, ꝙ quidam mone-
tarij qui cudebant monetam regiam in Monte-
peſulano ſine licen. magiſtri monetarum acceſ-
ſerunt aliqui ex eis pro cudenda moneta comi-
tis Armaniaci; prædictus magiſter monetarum
requiſiuit curiales regios, vt compellerent præ-
fatum comitem ad remittendum præfatos mo-
netarios, præfatus vero comes contradicebat, &
dicebat hoc fieri non debere & eſt arg. huius. l. &
ſupra tit. proxi. l. fi. ꝙ debebant remitti magiſtro
monetarum Montiſpeſulani, pro quo facit ſu-
pra de decurio. l. ſi quis decurio. la 3. & l. qui de-
relicta, & infra de colonis illiricianis l. 1. infra
de cohor. prin. & comi. l. ſi cohortalis apparitor.
& infra de re mill. l. militares viros, & ff. ad mu. l.
de iure, & infra de agri. & cenſi. l. omnes profu-
gi. & de fabri. l. 3. nam cum modico tempore ibi
ſteterint retrahi, & reduci debent ad ſuum offi-
cium ad Montēpeſulanum cum aliis moneta-
riis exercendum. quia comes ipſos retinere non
poteſt niſi 30. annis in fabrica monetarum ſua-
rum permanſiſſent, vt infra de ſun. re. pri. l. enim
qui. & facit ſupra vbi quis de curiali, vel cohor.
l. 1. argū. contra quia quilibet poteſt domicilium
ſuum mutare, & alibi ſe transferre pro ſua vo-
luntate, vt ff. ad mu. l. non vtique, & l. domiciliū
per quod videtur ꝙ non deberet fieri remiſſio
prædicta, ſed non obſt. nam cuiuſlibet arbitrio
talia ſunt commiſſa, niſi ſe aſtrinxerint pactione
vel voto ad reſidentiam in loco aliquo facien-
dam, ad quæ facienda iuris ſolennitas exigitur
ad quod facit in l. Titio centum. §. Titio. ff. de
condit. & demonſt. iuncta. l. nec ſi volens ſupra
de li. cauſa. & infra de agri. & cēſi. l. cum ſcimus.
& monachi, & conuerſi, & alij regulares reuo-
cantur ad clauſtra, & ad cænobia, & ad mona-
ſteria ſi fugiant vel ſi ſint vagabundi, quia Deo
ſe vouerunt, & religioni voto ſe aſtrinxerunt, &
ideo reddire ad monaſterium compelluntur, vt
extra de regu. & tranſe. ad reli. c. non nobis du-
bium, & c. fina. propterea credo, ꝙ ſi monetarij
ab initio promiſerunt cudere monetas regiās &
fuerunt recepti, & priuilegia eis conceſſa, & ma-
giſter monetarum collocauit, & deputauit eos
ad præmiſſa, ꝙ poſſunt reduci, & ad cudendum
monetam cum ſuis filiis monetariis compelli,
& reduci, & magiſtro monetæ remitti per iura
prædicta præſertim: quia cum recipiuntur ad of-
ficium iurār probe, & fideliter ſeruire in officio,
& ꝯceduntur eis priuilegia, vt non poſſint con-
ueniri niſi coram magiſtris monetarum, & cer-
tam quantitatem percipiunt de marcha argēti,
& in ſuo ingreſſu parant vnum prandiū ſuis pri-
matibus ſeu magiſtro monetarum, & alijs ſociis
& de conſortio monetariorum, & ita audiui ſer
uari in Montepeſulano & in Toloſa. de Securo.
2 In textu ibi ſemper quamdiu viuunt. Odoff. ſic
a eſt de verbo, perpetuo[a], vt ff. pro ſocio. l. 1. & de
procurato. l. & iu perpetuum. & ſic facit in argu.
ꝙ ſi teſtis deponat ſe vidiſſe aliquē ſemper poſ-
ſediſſe tale caſtrum, ꝙ debeat interpretari ſecū-
dum vulgarem modum loquendi, & ſecundum
poſſibilitatem & qualitatem ac naturam ipſius
actus. In tex. conditione ſcilicet faciendi mo-
3 netam. In textu ab huius conditione, nota ꝯtra
ruſticos qui diuites efficiuntur: quia non debent
eſſe immemores priſtinæ conditionis, & facit. ſ.
de cohor. l. ſi cohortalis. An. & pro hoc, quia ne-
mo debet verecundari facere artem ſuam, vt
not. in auth. de tabel. §. quod autem. colla. 4. pro
quo facit glo. ſupra de poſtu. l. quiſquis in fi. Su-
per glo. 1. quæro nunquid ille qui ponit falſam
monetam tanquam falſarius punietur, & vide-
tur ꝙ debeat, vt ff. de furtis. l. lege Cor. ver. eadē. l.
circa, quod aliud eſt emere, & aliud vendere: be-
ne ille qui ponit falſam monetam ſcienter, de-
bet puniri tanquam falſarius. nam ſicut ille qui
4 facit inſtrumentum falſum tenetur, ita ille qui
b vtitur falſo inſtrumento[b], vt l. qui falſos codi-
cillos ſupra de falſis. ſic dicimus hic, & pro hoc
videtur infra de ve. numiſ. po. l. t. d. l. autem, le-
ge Cor. loquitur in emente & vendente: puto ta-
men ꝙ tanta pœna non ſit ſibi imponenda ac ſi
fabricaſſet, ſed quod ad tempus debeat relegari
iuxta. l. falſi. §. ordine. ff. de falſis. ſi autem dicat ſe
ignoraſſe, & prætendit ignorantiam facti vel iu-
ris iſto caſu non excuſatur, & pro hoc facit dicta.
l. lege Cornelia à contrario ſenſu. & ea. l. ibi do-
lo malo. Sed circa hoc diſtingue de perſonis:
quia aut erat talis quæ tota die recipiebat pecu-
niam, vt mercator, & tunc præſumitur ſciens ar.
l. 2. §. ſeruus. ff. de orig. iu. Si autem erat talis per-
ſona quæ ſic non conſueuit recipere pecuniam,
vt ruſticus vel ſcholaris, & tūc præſumitur igno-
rans, vt ff. de re mili. l. cum vno. §. fi. & l. qui com-
meatus ad fi. & l. 3. §. ſi plures, & hoc credo verū
niſi ignorantia eſſet craſſa & ſupina: quia tunc
non eſſet toleranda arg. l. nec ſupina. ff. de iu. &
fac. igno. In ea. glo. ibi grauiſſimè non apponē-
do formam publicam, alias ſecus, vt ff. ad l. Iul.
pecul. l. ſacrilegij. §. quicumque in moneta, &c.

ADDITIONES.

a Perpetuo. Adde de hoc verbo perpetuo qualiter ponitur Bar. in l. ſi. vſuſfructus ff de vſufr. leg. & Bal. in l. 1. ſupra ne re. do vel temp glo. & Bar. in l. annua § at ia in fi. ff de ann leg. Bar. in l. omnes, & ſicut ſupra de præſcrip. 30. ann. Spe. in ti. de ſententia § 8. in fi. adde per Car. in cle 2. queſt. 15 de reſcrip & de verbo ſemper qualiter ponitur vide in l. 1. & ibi Bar. in 5 col. in fi. in ver. item in quæſtione Ang. & Docto. ff. ſol. mat. Angel in authen. de hære. & fal. in princ col. 1. in verbo ſuper tes. ibi ſemper Panor. in c. ad honorem nu. 1. 1. extra de autho. & vſu pal.

b Vtitur falſo inſtrumento. Adde hoc verum ſi ſcienter vti- tur falſo inſtrumento ſecundum Ang. in auth. de non alie. § quia vero. l. 3 coll. 2. idem in illo qui producit quod eſt verū etiam ſi proteſtetur, ꝙ non velit vti, vt per Bar. no. in l 3. ſup. de fide inſtru. vide Bar. in l. iubemus. § ſane. ſupra de ſacroſan. eccle. & glo in d. § quia vero item verum etiam ſi vtatur eo in alio capitulo vero de quo ſit lis quæ non ſit de capitulo falſo Alex. in l. ſi vnus ſupra de teſta. Io. An. in addi. ad Spec io tit. de inſtru. edi. § poſtremo alias ſi verſicu. huic Bald. in l. quicunque in fi. ſupra de ſer. fugi.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Baphij & gynacij qui ſint.*
2 *Tinctores pannorum tenentur de damno dato in tingendo. Idem de cæteris artificibus.*

Baphij

t Baphij & ginęcij. Primo ponit ꝙ per tinctores & textores pannorum substantia, & patrimonium Principis minuitur quando malefaciunt, hoc dicit Baphij. i. tinctores, vt dicit glo. & ginæcij. i. textores, vt dicitur in glo. rubricæ per quos subaudi & malefacientes, substanta priuata. i. patrimonium tenuatur. i. minuitur, hoc autē fit duobus modis quod infra proxi declarat, & species ginæcij. i. panni contexti. Ad euidentiam scias quod ista tincta in qua panni Principis tingebantur, erat multum cara & preciosa infra eo. si quis nauiculam, & infra tit. 1. l. vellera. corrumpebāt ergo isti vel faciendo pannos debiles, vt modicum reciperent de tincta seu modicū in tingendo. Secundo modo corrumpendo istam tincturam corruptam immiscendo, hoc est vbi panni texebantur, & expone litteram, species ginæcij. i. panni contexti in ginæciis, hoc est in loco vbi panni texebantur confectæ. i. contextæ corrumpuntur per prædictos malos tinctores, seu textores, faciendo pannos debiles, vt modicum de tinctu reciperent vel tenendo eos modicum in tincta propter quod ipsi panni corrumpuntur, & sic est primus modus. Alius est corrumpendo tinctam, & hoc sequitur in tex. per quos. f. malè gerunt. Dy. in baphiis. l. in locis vbi fit tinctura admixta temeratio. i. per eorum audaciam, & temeritatem vim adducit. i. aliquid adducunt ad immoderandum vel augendum tinctam: quod additum est inquinatæ alluuionis idest corruptæ augmentationis: hoc autem ideo faciebāt: quia quando adepti fuerunt illud officium dederunt pecuniam, modo volebant eam retrahere, & recuperare per dictas corruptelas: prohibet ergo dictis administrationibus, vt hic sequitur, & sic littera est plana, & ex prædictis patet ꝙ quædam littera exponit vim propter vim non est
2 nec habuit intellectum huius litteræ. Nota. arg. ex hac. l. ꝙ tinctores pannorum qui eos corrumpunt in tincta: nam eorum culpa factum præsumitur & tenentur. facit. ff. loca. l. item queritur. §. si gemma. & §. si fullo. Item facit contra scriptores qui aquam immiscent in incausto propter quod littera est magis alba. Item cōtra speciatores, qui malas species maxime deintus bonas eas immiscendo: etiam contra illuminatores & pictores qui immergunt illis, & pingunt de adulterinis coloribus, vt teneantur domino ad interesse. Item tenentur crimine stellionatus vt ff. de crimine stellionatus. l. 3. §. si quis vltimo. not. ꝙ qui dat pecuniam, vt habeat officium habet animum malefaciendi & indebite lucrandi: propter quod factus est tit. vt iudi. sine quoquo suff. Bart. In tex. inquinatæ. nota. ꝙ precio non sunt honores adipiscendi siue simoniacè. vt hic & supra de episco. & cle. l. si quemquam, & j. de præfectis. & mag. l. 1. & de pisto. l. 1. Item not. ꝙ quis nō debet patrimonium diminuere; sed augere. & arg. ff. vbi pu. edu. debe. l. 2. iuncta l. cōtra iuris. §. subtilius ff. de pac. l. creditor. §. Lucius. Odoffre. Item notā. quòd præsumptio est quòd ambiciosè electus corrumpat, seu fraudet publicam rationem. An. in textu alluuionis per similitudinem loquitur: quia sicut alluuio dicitur latens incrementum insti. de rerum diui. §. præterea. Item dignitas obueniebat latenter data pecunia. Odoffre. alluuionis id est sordidis concussionibus, quia sordidum est vt quis precio corrumpatur. Dy. & Odof.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Mulier nobilis nubens rustico perdit priorem dignitatem, & nobilitatem.*

2 *Denuntiationis effectus 11. enumerantur, & quæ requirantur vt operetur.*

Ingenuæ. Clara est hæc. l. & declarando eam vide infra eo. l. edicimus Bar. In tex. ibi socientur sub. per contubernium de incest. nup. l. cum ancillis, in tex. denunciatione facta per parentes, vt scripsi. j. eo. l. edicimus. In tex. teneantur, subaudi quo ad laborem non quo ad conditionem seruilem: quia certi sunt modi quibus fiunt serui instit. de iu. perso. §. fin.
1 Odof. & hoc facit contra honorabiles & nobiles mulieres quæ defunctis eorum viris, habent matrimonium cum eorum bubulcis vel gartionibus: quod est ignominiosum & eis summè in dedecus, & perdunt honorem, & dignitatem quam fuerunt assecutæ coruscantes radiis prioris viri, vt ff. de sena. l. fœminæ, & supra de incolis. l. mulieres. In glo ibi de agri. & censi. l. fi. dic ꝙ hic loquitur de seruis fisci, ibi de seruis priuatorum quibus non tantum fauetur. de Deu. Vel dic vt ibi no. in glo. ibi. l. 1. sed hic fauore reipub. ibi fauore libertatis infra l. edicimus. In ea. glo.
2 ibi denunciationis iuxta hoc dic ꝙ denunciatio habet plures effectus. Primus est ꝙ per denūciationem quis constituitur in mora. ff. de vsu. l. si quis solutioni. Secundus est quia per denunciationem acquiritur ius de nouo. ff. de pig. ac. l. si conuenerit, & supra de iu. do. impe. l. fi. Tertius quia per denunciationem ius conseruatur in futurum. ff qui. mo pig. vel hypo. sol. l. si debitor in fi. & l. sicut. §. non videtur. Quartus quia per denūciationem saltem iudicialem interrumpitur præscriptio. C. de præscript. 30. an. l. cum notissimi de anna. ex. l. 1. cum glo. Quintus quia per denunciationem quis protegitur. ff. de no. oper. nun. l. 1. in princ. Sextus quia per denunciationē conseruatur & restringitur ius supra de euict. l. emptori. Septimus quia per denunciationē præstantur alimenta vel non præstantur. ff. de li. ag. l. 1. & quasi per totum. Octauus quia per denunciationem efficitur bonæ fidei ille qui alias esset malæ fidei. ff. de fur. l. falsus. §. qui alienum. Nonus quia per denunciationem efficitur malæ fidei ille qui alias esset bonæ fidei ff. de rei vend. l. si fundum. Decimus quia per denunciationem iudex inducitur ad cognoscendum. ff. ad Turp. l. 1. §. incidit. & de insa. l. ob hæc verba, licet alias non posset cognoscere. ff. de mu. & ho. l. rescripto. §. si quis accusationem. Vndecimus quia per denunciationem præiudicatur circa statum personæ, vt hic & infra eo. l. edicimus. ad hoc aūt vt denunciatio valeat, & operetur tales effectus quatuor requiruntur. Primo ꝙ fiat bona fide non mala. ff. ꝙ falso tu. aut. l. 2. Secundo ꝙ fiat cum causa, nam sine causa nullius est momenti supra de rescin. ven. l. si maior. Tertio ꝙ causa sit sufficiens

clens alias nō valet, vt supra deb. vendi. plg. impe. non po, Quarto quod fiat re integra vel saltim tali tempore, quòd res non possit retractari vt supra de rei ven. l. si fundum alleg. & sic intellige hic, & ff pro emptore. l. aliena. alias nisi prædicta interueniant denunciatio non habet effectum, vt d. l, si fundum. no. ff. quæ in frau. credi. ait prætor. §. si quis particeps, & de materia denunciationis siue protestationis, vide plene per Bar. ff. de no. ope. nunc. l. non solum. §. morte.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

1 *Gregis diminutio qualiter probetur.*

2 *Mors qualiter probetur, quando animalia pereunt.*

Quod ad præsens. Duobus modis legitur, in glo. secundum primum scias quòd Imperator habet pascua multum magna, in quibus tenebat gregem suum, & alij homines, & rustici habebant similiter greges suos in eisdem pascuis, & tenebantur Principi ad hoc, vt quando vnus grex eius minuebatur debebat suppleri de gre-
1 gibus aliorum. & illi qui præerant gregi Principis vocabantur bastagarij: contingit ergo quòd quodam anno decesserunt multa ex animalibus Principis, dubitabatur quantum rustici deberent dare bastagarijs pro reparatione gregis Principis, Imperator statuit quod pro illo præsenti tempore sufficiat si illi rustici darent quintum animal. hoc est de quinque vnum, & secundum hoc hæc glos. quæ dicit quòd rustici præsentabant hoc omni anno dicit cōtra litteram; prouidet enim Imperator solum ad remedium illius instantis temporis, dum dicit quod quædam ad præsens remedium pertinet, non enim vniuersaliter prouidit pro omni tempore: ratio est quia secundum varietatem temporum contingit casus quod in quibusdam annis greges augebantur ex his quæ nascebantur, quandoque minuebantur, quandoque in magna, quandoque in parua qūātitate facit. ff. ad l. fal. l. pretia. §. nonnullam. Circa hanc lecturam quæro an sufficiat ei qui præest animalibus qui vult probare diminutionem hoc est mortem eorum, quòd anno illo contingit communiter, quòd de quolibet grege mortua est certa pars in regione, videtur quod non: debet enim clarè probare se amisisse arg. l. si creditor. supra de pigno. ac. & ff. loca. l. si quis fundum. § Imperator. in contrarium facit. l. ista. respondeo si quid tractatur de morte vnius animalis vel duorum quæ non pascebant gregatim, quod debet clarè probare, vt in l. prius alleg. si vero gregatim pascebant sufficit probare per istas coniecturas, durum q; esset quod pro qualibet oue quæ moritur vel deperit haberentur testes de visu: bene sufficit dicere quòd illo tempore sic communiter accidit in regione illa
2 arg. huius. l. idem dicitur dum tractatur de probando mortem vnius hominis; aut enim dicitur
a mortuus in exercitu a, vel conflictu aut in domo sua, vt probatur in l. si quid. ff. sol. matri. & tetigi in l. 2. §. si dubitatur. ff. quemadmo. testa. ape. similie dico in tutoribus vel curatoribus qui habent reddere rationes de aliquibus supellectilibus quæ visu consumuntur: sufficit enim probare, quòd in tanto tempore debent esse corruptæ tot ex illis supellectilibus argum. l. fi. supra de ali. pu. præ. Secundo modo legitur, vt bastagarij dicantur bociarij seu macellarij qui bestias vendunt, & occidunt populo ad minutum: pone ergo quòd statutum erat, quòd bastagarius daretur certus numerus animalium, quæ occiderentur & venderentur populo, contingit quòd venit magna multitudo hominum vnde ille numerus animalium non sufficiebat, statuit ergo Imperator pro remedio secundum istud instās tempus, quod detur quintum animal hoc est pro omnibus quinque, quæ dabantur addatur vnum, & hoc fiat pro reparatione humani corporis: facit quòd licet statutum dicat quòd illi tenent locum perusinum debent certam quantitatem piscium omni die ponere in platea: vnde si ex casu multitudo gentium superueniret possint cogi ad portandum plus, intātum quòd sufficiat ad multitudinem pro reparatione corporis humani. Bar.

ADDITIO.

a In exercitu. Adde quod mors probatur multis alijs modis de quibus per Bart. in l. quosiens supra de naufra. & in l. genero ff. de insa. & per Bar. in l. illa Bald. in cap. 1 quo tempo. miranuellt. in versi. feu. pe. de in l. proponebatur. ff. de re iudi. Bar & Ang. in l. 2 §. si dubitetur. hic alleg. Bart in l. fi. supra de edi. diui Adri. tolleo Lanfran. in repe. cap. quoniam contra falsam in § testium nu 107. in verbo qualiter probetur mors & ibi aliquid inotaui de proba. Panorm. in cap. quoniam frequenter. §. porro num 2. in versi. certitudo aliter extra. vt lit. pro Anto. Corse. singu. 183. in versic. mors Ioan. Ao. in addit. Spec in tit. de noto. cri. § fama versic. quid si ageretur, & per Bal. in l. 3 C. de proba. & in l. si quidem hic alleg. Panorm. in cap. in præsentia in versic. sola fama extra de spon. vnum tamen adde quòd mors debet probari per allegantem sicut vita, & per Bar. in d. l. si quidem vide Alex. consil. 4. col. 6. in 2. vol. & in consi. 25 in 4. parte.

LEX V.

SVMMARIVM.

1 *Carcerem priuatum faciens, qualiter puniatur.*

Qui aliquem. Casus. Qui occultat aliquem ex textoribus punitur pondere quinq; librarum auri, hoc dicit Bart. In fi. tex. contra quòd imo capite pu-
1 niatur faciens priuatum carcerem supra de priua. car. inhi. l. 1. sed ibi inuitus hic volens argu. ff. de li. ho. exhi. l. 3. §. si quis volentem, vel aliter hic loquitur de his qui possunt habere priuatum carcerem. Bertran. prima videtur verior. In glo. in fi. sol. vt hic. vel dic q hic lo. de tingentibus q est dignius officium quam textorum, de quibus ibi loquitur arg. insti. de re. diui. §. si quis in aliena. Bertr. & sic apparet q tincturerij Montispesulani debeant in sedibus præferri canabasseriis cum habeat dignius officium, vt dicto. §. si quis.

LEX VI.

SVMMARIVM.

1 *Verba trina, dena, & similia in pœnis an importent geminationem.*

Qui

Qui textrini. Qui occultat aliquem de textoribus punitur pœna trium librarum auri. h. d. quæro dicitur hic trinis libris auri, quot sunt glo. dicit tres arg.
1 ff. de lega. 1. l. si quis testamento. Not. quòd in pœnis ista verba trina dena, & similia non important geminationem numeri secundum istam glo. Contra not. in prima cõstitutione. ff. §. hæc autem tria. communiter tenetur ista, vt plene examinaui in l. stipulatio ista. §. cum, qui. ff. de verbo. obliga. Bartolus.

LEX VII.

SVMMARIVM.

1 *Protestationis effectus quis sit.*
2 *Mulier monetaria prohibetur nubere extraneo, ex quo infertur ad statutum. mulier an conditionem sui viri sequatur.*

Edicimus. Mulier nobilis nubens monetario si post protestationem non recedit, efficitur monetaria mulier ascriptitia, nisi post protestationem à domino retrahatur eiusdem conditionis efficitur, & monetaria non potest extraneo nubere, hoc dicit Bar. tres partes habet. secunda incipit ibi si qua.
1 tertia ibi sed vt monetario. Not. primo de virtute protestationis seu denunciationis. nam qui eam protestationem cõtemnit perdit suum ius. facit supra eo. l. ingenuæ, & ff. de li. ag. l. 2. in prin.
2 & supra de remis. pig. l. si eo tempore. Not. ex fi. prohibitum esse mulierem monetariam nubere extraneis: facit ad. q. fit statutum quod inter homines diuersarum regionum non contrahatur matrimoniũ sub certa pœna, quæritur verum statutum valeat? & videtur quòd sic vt hic, in contrarium quòd non; quia aufert libertatem contrahendi matrimonium, ergo &c. ff. de verbo. oblig. l. Titia, & l. si diuortio, & de condit. & demonstr. l. cum ita. respondeo statutum non valet quantum ad hoc, vt faciat matrimonium vetitum, si contrahatur: quia cum sit sacramentum, & res spiritualis laici non possunt statuere contra illud, cum non sit de iure cõcessum. Sed an valeat ad hoc vt contra facientes puniantur, videtur dicendum quòd si quidem possunt honeste nubere seruata forma statuti, quia in qualibet secta sunt tot, inter quos possit matrimonium contrahi. & tunc facientes contra incidũt in pœnam, alias secus, vt d. l. cum ita. & l. seq. ff. de condi. & demon. & hac. l. Barto. In glo. ibi si liberi. Sol. ibi homo non habet sequi conditionem mulieris, hic autem mulier sequitur con-
a ditionem sui viri a, ideo secus arg. ff. de iurisdict. om. iud. l. cum quædam puella.

ADDITIO.

a Sui viri. Adde quod hic dicitur etiam habere locum mortuo viro: quia priuilegium mariti extenditur ad mulierem donec secundo nupserit. l. fœminæ, & ibi Bart. ff. de sena. & per Cy. in l. 1. supra de episc. & cle.

LEX VIII.

SVMMARIVM.

1 *Bastangarij qui dicantur.*
2 *Officium alterum impetrare nemo potest, antequam finitum sit primum, & an duo officia simul tenere quis possit, & qua pœna puniantur contrafacientes. num. 3.*

Aeternam. Bastangariis non licet ad aliam militiã transire nisi
1 illa completa, hoc dicit Bart. & sunt bastangarij illi qui præerant macello, hoc est facientes carnes ad sustentationem hominum, vt supra eo. l. quoad præsens. Bart. æternam expone, vt not. supra eo. in rub. in fi. & in l. 1. versic. super verbo semper scripsi, & vt not. ff. de serui. vrb. præd. l. cum debere. super verbo æternus in fi. tex. id est dato, quòd super hoc impetrauerint rescriptum
2 non valet. Dyn. Item not. ex hac. l. quòd nullus potest aliud officium impetrare, antequam sit finitum officium quod tenet. vt supra ti. 1. l. cum procuratores, & de leg. l. vniuersi. & supra cod.
3 l. 1. Item not. quòd quis non potest tenere duo officia, vt sup. qui mili. po. l. eis quidam, & contrarium facientes puniuntur pœna decem librarum auri, nec potest quis tenere duas præbendas, vel dignitates in eadem ecclesia, nisi vna sit alteri annexa extra de præben. c. de multa, & co. tit. cum singula. lib. 6.

LEX IX.

SVMMARIVM.

1 *Conchilium quid sit, & quid murex.*

Si quis nauiculam. Casus. Si quis subripiat nauiculam ad atramentum imperiale deputatam pœna duarum librarum auri tenetur, hoc dicit Bertran: secus si quis sibi vsurpet aliud officium, quia tunc punitur grauius, scilicet pœna sacrile-
1 gij, vt infra vt dig. ordo seruc. l. 1. Quæro quid sit murex, & quid conchilium glo. respondet quòd murex est piscis qui appellatur curnana marina, conchilium est qui cum præscinditur effundit lachrimas purpurei coloris, & tingũtur purpurea, & est tincta valde preciosa, ita quòd soli Principi ea valet & non aliis. Quædam est alia tinctura quæ ei assimilatur, vt color de grana quæ si in pano laneo apponatur scarlata appellatur in nostro vulgari, & videbitis infra ti. 1. l. 3. & 4. & fi. Bar. Super tota. l. contra quod imo pœna decem librarum auri debeat puniri qui subripit nauiculam supra de naui. l. 1. Sed dic quòd ibi est grauius delictum, scilicet de securitate fracta, & impedimento transuectionis publicarum specierum quæ ad exercitum portabantur.

LEX X.

SVMMARIVM.

1 *Lana, sericum vel linum quomodo tingantur.*
2 *Officiarius negligens qualiter puniatur.*

Lotas. Glo. intelligit hoc quòd hic dicitur blatæ, & metaxæ, sit genus cingæ vel purpureæ, & ponit pœnam officialibus qui passi sunt hoc contrarium fieri, & hoc secundum glo. Tu ponas casum aliter, ad cuius euiden-

1 euidentiam. Scias quòd quandoque tingitur la-
na sericum vel linum non filatum: quandoque
tingitur filatum in metassa seu blata non rexta-
ta, quandoque tingitur pannus post texturam,
Item not. ꝙ princeps habebat quosdam præpo-
sitos qui à tinctoribus res tinctas recipiebãt. præ-
cepit ergo Imperator quòd isti præpositi non
recipiant istas res tinctas nisi lotas seu lauatas,
nam vt moris est, post tincturam lauantur, &
si contra fecerint imponit eis pœnas hic dictas.
In tex. expone lotas id est lauatas, vt sic fieri cõ-
uenit post tincturam in posterum, hoc dicit, ꝙ
ante hanc. l. quandoque fiebat contrarium. se-
ries, hoc est seriosè ordinatæ, quod est ordine
ordinantur cum in tinctura iniunguntur. id est li-
nium, & liniserium secundum hu. loquitur ergo
de his quæ tincta sunt non filata, & metassę seu
ganetæ secundum vulgare nostrum sunt, quan-
do ea quæ filata sunt in messa seu ganeta redi-
guntur, & cinguntur. aliud quod sequitur est cla-
rum, & est argum. quòd illi quibus datur pan-
num ad tingendum debent reddere pannũ tin-
2 ctum & lauatum. Bart. Nota hanc. l. contra offi-
a ciarios regios negligentes[a], vel remissos in exe-
quendis his quæ statuta sunt vel mandata ad qd.
C. de offi. præto. l. si quos, & infra de fabricen. l.
fi. §. penulti. cum concor.

ADDITIO.

a Negligentes vel remissos. Adde istum in l. iudices num. 2. & quod ibi notaui in apostil. ad illum in ver. salarium supra de anno. & tribu. lib. 10.

LEX XI.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteosis, si transeat in fœminam, & illa nubat ei qui velit esse de iurisdictione concedentis, retinebit emphyteosim.*

2 *Feudum amissum per feloniam baronis princeps non debet sibi appropriare, sed alteri baroni assignare.*

3 *Obseruantia regni castellæ circa traditionem castrorum, & cæterorum redditum, qui assignantur strenuis militibus.*

Murileguli. Murileguli si ad aliam di-
gnitatẽ transierunt ad cõ-
ditionem propriam retrahuntur, & res aliena-
tæ per eos reuocantur nisi emptor voluerit il-
lam conditionem subire, hoc dicit. Facit in ar-
gumentum, quædam sunt monasteria quæ ha-
1 bent possessiones cõcessas in emphyteosim sub
hoc pacto, quòd transeant in fœminã, quæ cum
nubat in extraneo, qui vult effici de iurisdictio-
ne monasterij, ꝙ retineat in emphyteosim, facit
supra de impo lucra. descrip. l. 1. Bar. murileguli,
id est colligentes pisces de quibus fit incaustum
Principis. Argum sumitur ex. l. ista. In secundo
2 dico ꝙ si aliquis baro committit feloniam pro-
pter quam mereatur amittere terrã suam quòd
Imperator vel Rex non teneatur illam terram
sibi appropriare: sed alij dare qui seruiat, secun-
dum ꝙ ille consueuerat facere arg. ad hoc supra
de decurio. l. si ad magistratum, & l. quidam in fi.
& ibi not. & l. quamuis. Dulius. Sed supradictæ.
ll. non multum faciunt ad hoc: quia nõ mirum
si curiis damnũ passis propter fugam curialium
cum bonis ipsorum satisfiat curiis vel substituti,
in loco fugientium, qui laborant in officio: sed
domini non constringuntur bona sibi confisca-
ta. s. alteri dare, imo possunt ea sibi retinere, vt
supra de bonis proscrip. l. si quis post hanc, & de
sen. passis, & re. l. 2. & l. fi. & si terram tenebat in
feudis à domino vel rege, tunc si delinquit con-
tra dominum; tunc feudum domino applica-
tur, vt in feu. quæ sit prima causa be. amit. §. de-
nique, & §. seq. vt suæ propriæ iniuriæ habeat vl-
tionem: si contra alium tunc defertur feudum
ad proximos agnatos, vt in feu. si vas. feu. priue.
3 cui defera. c. 1. Sed ista. l. facit per obseruantiam
regni castellæ, nam ibi sunt castellaniæ, & castra
cum certis aliis terris & redditibus, qui vocantur
militiæ, & cum moriuntur vasalli sine hæredi-
bus vel cum propter crimen condemnantur ad
perdendum bona conceduntur illæ militiæ ba-
roniæ, & castra militibus strenuis in armis, illi se-
quuntur regem, & suas acies contra sarracenos,
& ad hoc facit bene. l. ista in ratione. nam sicut
substitutis de quibus hic loquitur traduntur bo-
na illorum, qui deliquerunt officiariis vt ser-
uiant in officio, sic eodem modo traduntur mi-
litiæ prædictæ aliis vt deseruiant, vt illi faciebãt.
Bertran. de Securo.

LEX XII.

SVMMARIVM.

1 *Filius matrisne an patris conditionem sequatur.*

1 Hi qui. Partus sequitur conditionem ma-
tris. h. d. Bar. In glo. ibi cum, vel
a dic hic speciale, vt s. de decurio. l. eos, & l. nati[a].
Sed regulariter contra, vt no. supra de decurio. l.
nullus solius supra de municip. & ori. l. filios, &
per hęc iura & per dissolutionem ipsorum dici-
tur ꝙ si aliquis nobilis ex genere contrahat ma-
trimonium cum filia alicuius plebei vel merca-
toris vel ignobilis, & suscipiat liberos ab ipsa, &
postea fiat miles sicut sui maiores fuerant, quòd
liberi prædicti sint nobiles, & priuilegia nobiliũ
habeant non obstan. ꝙ mater ipsorum fuisset à
parentibus ignobilibus procreata: pro quo facit
supra de decurio. l. exemplo, & ff. de sena. l. filiã,
& econuerso si mater sit nobilis, & ꝯtrahat cum
mercatore, vel plebeio filij ab ipsis procreati re-
putantur ignobiles, & ideo si emant terras vel
possessiones à militibus vel nobilibus ꝙ tenean-
tur soluere finãcias quas soluunt ignobiles emẽ-
do à nobilibus, & facit ad præmissa. ff. de sena. l.
fœminæ, & hoc vidi obseruari per curiales re-
gios leuantes financias de Securo.

ADDITIO.

a Et l. nati. Adde quod ibi notaui in apostil. ad istum, & in l. filios supra de munici. & origi. lib. 10.

LEX XIII.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium patris an prosit filio.*

2 *Priuilegium concessum scholaribus an extendatur ad eorum famulos.*

3 *Per substitutum an possit quis seruire.*

Si quis

Si quis ex corpore. Hoīes astri-
ctī conditio-
nibus huius tit. non pñt liberari nec ēt ex rescri-
pto principis, nisi dato substituto, qui solēniter
approbetur: & talis liberatio vltra personā eius
3 non porrigitur. h. d. Bar. No. secundum Dyn. q̃d
priuilegium patris non prodest filio, arg. ꝯ sup.
de professo. & me. l. medicos. & de proxi. sacro.
scrinio. l. in sacris lo. 3. in prin. & sup. tit. 2. l. eo. &
de epis. & cle. l. 2. sed dic vt ibi no & no. per Dy.
2 d. l. 2. sup. de epis. & cle. Item no. secundum Dy.
ꝙ priuilegium concessum scolaribus non pro-
dest eorum famulis. Sed dic arg. ꝯ inf. de comi.
consisto. l. 2. de priuile. scola. l. quotiens. in prin.
& d. l. in sacris & in auth. habita. sup. ne filius ꝓ
patre. Sed credo dicendum sic, qñ aut actus qui
exercebatur per familiam erat talis ꝙ immedia
te spectabat ad scolares, & noīe scolarium exer
cebatur: vtputa portabat victualia ad opus sco-
larium & hic non tenetur soluere vectigal: &
tunc extenditur. Si autem loquatur de illis quæ
fiunt nomine proprio & spectant ad eos princi
paliter tunc non gaudent priuilegio scolarium,
vt in dictis ll. alleg & ff. de preca. l. cum precario
& de vsu & ha. l. cæterum. & ff. de serui. se. l. pen.
3 Item nota, ꝙ subrogatus in loco alterius debet
vti eodem iure inf. de com. re. mili. l. 2. li. 12. hīc
nota secūdum And. ꝙ potest quis seruire ꝑ sub-
a stitutum.[a] C. de episco. & cle. l. quisquis. sup. de
decurio. l. nullus qui. Item no. ꝙ ex mala admi-
nistratione substituti primo conuenitur substi-
tutus secundo substituens. sup. de prædijs nauicu
la. l. fi. in fi. secūndum And.

ADDITIO.

a Per substitutum. Adde quod notaui in apos. ad istum pōst eum in l nullus qui nu 2. in apost. in. ver. 1. li 11. sup de decurio. li. 10. & ibi remiss. an & quando quis per substitutum seruiat.

LEX XIIII.

Priuatę. Qui assumūtur vt præsint alicui collegio hominum conditionatorum non admittuntur interim ēt ex sacro rescripto nisi satisdent idoneè. h. d. Barto. Quæro vtrum hoc sit verum in quolibet officiali publico ꝙ non admittat nisi satisdet, puto ꝙ nō sed spāle est hoc & in casu l. fi. §. imperatoris. ff. de admi. re. ad ci. perti. Alias demū de necessitate exigit fideiussor, si ipse nō est diues & idoneus, vt j. de fun. patri. l. qcūq; ad emphyteusim. Bar.

LEX XV.

Qui aut. Partus sequitur conditionē illius ex parentibus qui fuit murilegulus. h. d. & sic est casus specialis in quo partus sequitur quantum ad statum conditionem patris Bar. sic & de seruis fugi. l. fi.

De vestibus holoberis, & deauratis, & de intinctione sacri muricis.

Rubrica.

Super rubrica In fi. glo. dic declarando ꝙ quadā sunt vestes de auro puro textæ, & istæ sunt vestes holoberæ, quædam sunt vestes de serico auratæ, vt qñ aurum inuoluitur supra filum sericū, & istæ dñr deauratæ: quædam sunt in quibus non est aurum sed sunt tinctæ ex illa tinctura quæ fit ex murice & ex conchilio, quæ est adeo preciosa sicut aurum, & hæc videbuntur in legibus sequentibus. Bar.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Mulieribus permittitur vsus vestium auratarum quæ viris prohibentur, & quæ sit ratio diuersitatis.*
2 *Vestes preciosa mulieribus permittuntur, quæ maribus prohibentur.*
3 *Masculinum, an & quando comprehendat fœmininum.*

Auratas. Casus. Priuatus non dēt texere
nec conficere vestes aureas ad
opus priuatorum nec debent nec possunt tales
vestes aureæ confici nisi in locis publi. secundū
And. & Bar. auratas. i. quæ sunt totæ de auro pu-
ro quas in rub. vocat holoberas Bart ac sericas,
hic loquitur de vestibus auratis quæ nō sunt to
tæ de auro non autem de holoberis q̃ non sunt
totæ de auro. Odoff. peragaudas. i. ne totum au
rum ponatur in gironibus alicuius vestis. vel dic
secundo ꝙ nullus debet texere de auro in vesti-
bus priuatorum, sed tantum in pānis imperia-
1 libus. Odof. Vel dic paragaudas. i. girones vel lo
ra vestimentorum. Dy. in tex. ibi viriles, mulie-
ribus tamen non est prohibitum, & pōt esse ra
tio; quia talibus vestibus quis multum ornatur
& leges loquentes de ornamentis talium defe-
runt mulierib. ff. de auro & ar. le. l. Plautius: & j.
nulli licere in frænis. l. 1. §. nulli & esset magis
odiosum principi cum inter homines debeat
dignosci arg. ff. de acq. pos. l. 1. §. veteres de Se-
2 curo, Item no. hic ꝙ sicut mulieribus permitti-
tur, vt deferant vestes deauratas & marib. prohi
betur. Sic & aliquibus prælatis putà maioribus
concessum est portare mitras auratas cū gem-
mis, & aliquibus aurifrizatis, solum. inferioribus
vero prælatis est cōcessum ꝙ vtantur planis &
albis, vt extra de priuile. c. vt apostolicæ. li. 6. gi-
neciarijs, est nomen personarum hoc est texto-
rum si habes gineciarijs. Si vero hēs ginecijs, est
nomen locorum in quib. panni texebant. Bart.
No. ex hac l. ꝙ non licet viris portare pānos de
auro, vel de auro filatos, vt j. l. proxi. de cōsuetu
dine non seruatur hodie. Bar. alleg. l. istā, ꝙ statu
tum pœnale q̃d loquit in viro non extendat ad
3 mulierem. Circa hoc cū quæritur qñ sub mascu
a lino comprehendatur fœmininū,[a] dic quoniā
aut loqueris an sub virtute personæ cōprehēda-
tur & dico ꝙ non ff. de verb. sig. l. quisquis. aut q̃-
ris an comprehendatur ex legis interpretatio-
ne; & tunc aut verbum profertur ab hoīe ma-
sculini generis, & in eo casu aut in actu fauora-
bili

ADDITIO.

a Comprehendatur fœmininum. Adde Panor. in c. significauit, & quod ibi notaui remissiue in apostil. ad eum in ver. masculinum nu. 2. de rescri.

bili & tunc comprehenditur fœmininũ, & non
econtra.ff.de testa.tut.l.si quid ita in prin. & de
leg. 3. l. qui duos mulos. aut loquimur de actu
odioso, vt in exhæredatione & tunc non com-
prehenditur fœmininum.ff.de liber. & posthu.
l.cum quidam.& de ven.in posses.mit. l. 1.§.illũ
quæritur. aut profertur a lege, & tunc aut eadẽ
est rõ in masculino & fœminino,& tũc cõpre-
henditur fœmininum ff.de neg.gest.l.3.in prin.
& de constitu.pe.l.1.in princip.& ff.de iurisdict.
omn.iudic.l.si quis id quod.§.1.aut non erat ea-
dem ratio: & tunc non comprehenditur. ff. de
oper.libe.l.sicut.& de ritu nuptia.l. libertum in
fi.& hic.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Regi expedit subditos suos non abuti rebus.*
2 *Donatio vsque ad certam summam restringitur, nisi coram iudice fiat.*
3 *Quis possit per statutum prohibere delationem vestium pretiosarum, vel illis certam statuere formam, & nu. 4. vbi soluitur contrarium.*
5 *Vestes longæ sunt honestiores, quam breuiores.*
6 *Priuatis quarum vestium delatio sit prohibita.*
Clericus vestem virgatam vel tunicam deferens, an gaudeat priuilegio clericali.

Nemo. Nemo debet portare pannos au
raros vel de auro, nisi sibi fuerit
concessum specialiter & ab excellentia princi-
pali, & si contra fecerit grauiter punietur. hoc
dicit. facit hæc l.pro his quæ vidi proclamari de
mandato regis, vt quis non esset ausus vestem
alicuius panni portare nisi certi pretij, & non es
set ausus excedere illud pretium, quæro si illud
posset fieri de iure. dico quod sic per hanc l. &
pro hoc infra nulli licere in fræn.l. 1. Item quia
expedit regi vt sui subditi non exponant sua in
vanum vt insti.de his qui sunt sui vel alien. iur.
§.primo,& ff.de his qui sunt sui vel alien. iur.l.2.
Item potest restringi voluntas alicuius propter
bonum pub infra de metatis.l.votum,& inf. ne
2 rusticani.l.2. Item quia donatio restringitur vs-
que ad certum modum, si non fiat coram iudi-
ce,& est ratio ne sua deuastent C.de dona. l.da-
ta.& l.illud supra de sacrosanc.eccle. Item lega
ti vadunt cum sumptu publico,vt ff.de leg.l.le-
gatis. Sed certus modus est statutus in legatis mit-
tendis: quia tantum, scilicet tres possunt mitte-
re, vt ff.de legationibus. l. sciendum. & in cleri-
cis restringe, vt in authẽ. vt determi. sit nu.cle-
ri.§.primo colla.1. & hoc credo quod possit ta-
xari secundum magis & minus arg.ff.de ali. pu.
præstan:l.2.& 3.Nec obst. si dicatur, quod mu-
lieribus permittatur, vel quia est eis deferẽdum
vt dixi in text. quia dico quod mulieres minus
exponunt, quia maiori tempore eis durant.ff.
3 de leg.2 l.codicillos.§.insulam. Iuxta præmissa
a quæro si senescallus fecit statutum [a] ꝙ vxores
burgensium,& etiam mercatorum non portẽt
coronas aureas vel argenteas nec vestes lõgas
nisi vsque ad pedes,& contrarium facientes sta
tuit quod in decem libras condemnentur, an ta
le statutum valeat; & ipsas mulieres inuitas ad
obseruantiam restringat & videtur quod valeat
per iura in præcedenti quæst. alle. Item statutũ
pœnale possunt facere senescalli, vt supra de
noxa.l.2.cum ibi notatis.& ff. quod quisque iu-
ris. l. 1. & de regu. iur. l. nec ex prætorio & facit
ad hoc.ff.de priuile.credi.l. Anthiocensium. &
ff.de assesso.l.1.ibi edictis,& no. supra de decre-
ris decurio.in rub.Sed dico contra quia statutũ
ipsas non astringit argum.supra man.l. in re mã
data.& supra de contrahen. empt. l. dudum.&
supra de iudic.l.nemo exterius. Item statutum
contra.l.facere non potest vt supra de offi. præ-
fec.præto.l.formam. sed istud statutum esset cõ
tra hanc l quæ permittit mulieribus portare ve
stes etiam auratas prohibendo tantum viris hic
& sup.in l.1. Item licet statuta pro sua iurisdi-
ctione tuenda facere possint, non tamen facere
possunt statuta subiectis præiudiciaiia sine con-
sensu ipsorum cum dicta statuta concernant fa
ctum seu commodum vel incommodum sub-
ditorum, vt in feudis de pace ten §.post Natale
Sanctæ Mariæ,& arg.C.de auth.præsta.l.fin.ma
4 xime cum sunt contra l. Et si dicatur quod hoc
contrariatur eis quæ dicta sunt in alia q. præce-
denti. Respondetur ꝙ sibi adinuicem non con-
trariantur: quia q.præcedens loquitur de prohi-
bitione quæ fit authoritate regia, qui potest sta-
tuta rationabilia facere in suo regno ad instar
præfecti prætorio, qui potest l. condere in pro-
uincia sui regiminis, vt d.l.formam. Item prohi
bitio supradicta tendit ad maiorem vtilitatẽ, &
ad maiorem euitationem damni subiectorum;
cum sæpius homines se induant quam semel in
anno vel bis, sed vna garlandia seu corona suf-
ficit ad vitam mulieris, & possunt vendi post tã
to precio quanto fuerunt emptæ vel quasi, &
sic non agitur de euitando tanto damno sicut
5 supra. Item vestes longæ sunt honestiores quã
breues, & ideo personæ religiosæ prohibentur
portare vestes breues vel minus decurtatas, &
ideo aduocati deferebant togam .i. vestem ma-
gnam & longam,& sic dicebantur togati, vt su
pra de aduo.di.iudi.l.si quis de togatis.& l.ne qs
& ad hoc facit bene ext.de vita & ho.cle. vbi p-
hibentur religiosi portare epitogia alijs vesti-
6 bus breuiora. Item nota hic ꝙ sic est prohibitũ
priuatis deferre vestes deauratas sicut est prohi
bitum tunicas vel camisias in paragaudis deau-
ratis,& hæc sunt argumento quod clerici con-
iugati si deferant tunicam virgatam non gau-
b dent priuilegio clericali, [b] pro hoc extra de
cleric.coniugatis. capitu. primo, libro 6. Sed
credo quod si tunica sit aperta ex toto quia de-
fert cotardiam desuper indutam, quod tũc gau
deat

ADDITIONES.

a Fecit statutum. Adde de hac q. Bald. in l.quod non rõne.ff. de legi.in fi.vbi tenet ꝙ tale statutum valet, sed ꝙ non debet extendi per illam l.de qua vide per Cardin. in prohe cle.in ver.vniuersitati q.2.Bar Cæp.in l.mulieris de verb.signi.& in trac.de ser.rusti.ti.de seruit.aque haustus.

b Priuilegio clericali. Adde de hoc Gemi.c.1.nu.2. & quod ibi notaui in apost ad eum in versicu.ipso iure extra de vi & ho.cle.li.6.Philip. Fran.ibidem nu.2.& quod ibi etiam notaui in apostil.ad eum in versi.sententia quod no.in fi. & in c.1.nu. 1.vbi etiam addidi ad eum in ver.tonsuram & vestes de cle. coni li.6 plenissi.per Alex.consi.8.volu.1.& consi.61.volu.4. & consi.72,& consi.177.vol.1.

deat priuilegio:pro quo facit dictum c. 2. extra de vi.& ho.cle.c.2.in cle. in viridem quoque cē semus,ibi cum dicis,publicè, vt exponamus publicè. i.patenter.Item si patenter portaret tunicam virgatam vel supertunicale virgatum, seu partitum licet possit detineri per iudicem secularem, vt ext.de sen.excom.c.si iudex laicus li. 6. tamen resumendo vestes clericales resumit priuilegium, vt no.per Doc.iuris canonici in præalle.c.1.ext.de cle.coniug.de Securo.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Ratio eadem vbi est, ibi idem ius esse debet.*
2 *Scarlatam priuatis portare non licet.*
3 *Lex ista loquitur de tincturis pretiosis, cum quibus tingebantur vestes imperiales.*
4 *Pœnæ sunt molliendæ, & restringendæ.*

Vellera. Duo prohibentur hac l. primo ne quis tingat vestes suas aliquo colore, qui habeat instar muricis. nam cum verus color muricis est prohibitus, ergo & eius similis. Secundo prohibetur quis ne primo colore de rodino superposito tingat vestes suas quocunque alio colore siue habeat instar muricis siue non. Sed debet primo imponere colorem album, & postea imponat qualē vult dummo-
1 do instar muricis non habeat & h.d. No. in primo casu vbi eadem ratio ibi idem ius: & dic vt ff.de ver.obl.l.Titio. Secundo no. quod non deber fieri fraus legi & alia via inueniri, vt ff. de transac.l.cum hi.§.si cum lis. secūdum Andr. de Barulo. vel pone casum sic, nō debens lanæ vel pāni tingi aliquo colore simili colori muricis.
2 h.d. Nota ꝙ non licet priuatis hominibus portare scarlatam cū sit species similis purpureæ: Nota ꝙ non licet viris tingere vel portare pannos habentes similitudinem cum tunica muricis.& sic de iure non licet habere vestes de scarlata & imponitur pœna capitis vt hic in fin. Ex quo habes ꝙ pro minimo delicto imponit magna pœna. infra l. proxi. modificabitur quod ad præterita Barto. Vellera. idest lana. adulterino. i. prauo in tex. ibi rodino. i. tinctura cuiusdam piscis quasi dicat non debet postea purpureo colore detingi, cum priuatis sit concessum alijs vti coloribus secundum Dullium. & ibi cum de albo. & est ratio quia vestimentum album pōt bene alium colorem recipere: sed vestimenta alterius coloris maxime preciosi nō possunt ex post contrarium vel diuisum colorem recipere secundum Odof. & forte hic casus non reperiretur alibi. Sed quæro quæ est ratio ꝙ nō debeāt vestes priuatorum tingi cum tinctura quæ fit cum rodino: & ad hoc dicunt quidam ꝙ ex eo, quia talis tinctura erat cara, & ideo vt nō nimis expendant subiectis prohibuit Imperator hoc, quia ipse volebat subiectos esse locupletes in auth. vt iudi. sine quoquo suffra. §. 1. colla. 2. Sed ego credo ꝙ hæc fuit ratio, quia cum tincturis decocto murice & rodino piscibus fiebant tincturæ cum quibus vestes imperiales tingebātur, & fuit prohibitum priuatis vestes talibus tincturis tingi, vt sup. quæ res vendi non po. l. 1. Sed quæro quare tam grauis pœna imponitur pro his? Resp. propter contemptum, & quia offendunt principem tingendo vestes priuatorū cū tincturis cum quibus vestes imperiales dicuntur tingi, & sic debent puniri contemptores, q̄a inobedientia & contemptus etiam alias puniunt grauiter, vt ff. de re milita. l. 3. §. in bello. cum ibi not. & sunt hæc in arg. ꝯ illos qui contemnunt prohibitiones & banna pœnalia iudicum quod pœnis statutis puniri debeant, alias parum prodesset obedientibus sua obedientia si contumacibus sua contumacia non obesset: contempta enim maiestas non debet impunita remanere, vt ff. de iurisd. om. iudi. l. si familia de interroga. act. l. de ætate. §. qui tacuit. & ff. de ope. no. nunc.
3 l. 1. ibi iure vel iniuria &c. Item quæro circa hāc l. si priuati vestes vel pannos tinctas & tinctos iterum lauare & tingere de tincturis cum quib. tinguntur panni gētium prophanarum vel plebeiorum faciant, an incidant in hanc vel aliam pœnam? & credo quod non quia quæ non sunt prohibita cuilibet sunt permissa, vt sup. de reli. l. statuas. & l. ista non obstat quia loquitur de tincturis preciosis cum quibus tingebantur imperiales vestes: nam & de incausto facto de cocto murice & conchilio fiebat incaustum de quo rescripta principis signabantur, & cum dicto incausto nullus priuatus aliquid scribere debebat, alias esset puniendus si hoc faceret. sup. de diuersis rescriptis, l. sacri affatus, & supra quæ res vendi non possunt. l. 1. sed cum incausto q̄d fit cum gomis & alijs speciebus scribuntur omnia alia. idem dico in vestibus tinctis si interim tinguntur cum herbis vel alijs tincturis communibus cum quibus panni priuatorum tingūtur. nam si cum rodino tingerentur haberet lo-
4 cum pœna huius l. Item pœnæ sunt molliendæ & restringendæ. ff. de pœ. l. si præses, & l. interpretatione. & l. si absentem. & ar. ff. ac. & ob. l. Arrianus. & ff. de lib. & posthu. l. cum quidā. Item hic prohibet vestes, & pannos tinctos tingi cum murice vel cum rodino, ergo cum alijs tincturis non vetitis permissum videtur argumen. ff. de iudic. l. cum prætor. & supra de procurat. l. maritus. ad quod facit. ff. solu. matrim. l. si cum dotem. in princip. & l. si vero negotium. §. de vno. Item de tincturis modici precij cessāt ratio prohibitionis: quia cum talibus tincturis modici valoris non tinguntur vestes principum, & ita tingendo non parificant se principi nec suum patrimonium minuunt: sed potius maiores expen. euitant, & ideo hæc lex non habet locum, nec eius pœna. argumen. ff. de iure patr. l. adigere. §. quamuis. De Securo.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

1 *Stamina vulgo dicuntur tramus.*
2 *Miles captus an debeat habere stipendia.*
3 *Vestes preciosæ per statutum portari prohibitæ an veniant in legato vestium.*
4 *Crimen læsæ maiestatis committit, qui præsumit portare vestes soli principi conuenientes.*
Vestem clerici scindens an incurrat excommunicationem.

Temperent. Hæc lex est facta ad mo dificandum præcedentem quæ imponebat ita grauem pœnã, in qua verisimiliter multi incurrunt, præcepit igitur Imperator φ nullus audeat possidere dictas species seu dictos pannos quæ cõueniunt soli principi & domui suæ. h. d. Primo in prima parte. Secunda incipit ibi, nec pallia principis, φ nullus in domo sua texat tales pannos vel pallia. Tertia incipit ibi proferantur. iubet quod quicunq; habet dicta pallia, seu dictos pannos de dictis coloribus, proferantur in publicum & fisco tradantur. Quarta incipit ibi nulla stamina. cum supra prohibuerit ne texantur panni in totum tincti conchilio. hic prohibet ne contexantur panni qui habent stamina de filo dicto colore tincti. Quinta incipit ibi ne eiusdem, prohibet ne fili tincti dicto colore pro trama ponantur in
1 pannis. In text. ibi imperfectionis, idest tinctionis. licet glo. aliter exponat. decurrant quasi dicat sola tincta dicto colore non currant per telam sordidam arguto pectine, & est sensus sicut supra prohibuit stamina fieri de dictis filis, Ita prohibet infra fieri stamina quæ in vulgari appellantur tramus. Sexta incipit ibi reddenda. præcipit quod vestimenta holobera, idest de auro puro offerãtur & dentur ærario. Aerario. s. dicta fila & dicta pallia de quibus dixi supra in tribus proxim. versiculis. posset etiam legi cum sequẽ. Septima incipit ibi nec est. dicit quod nullus potest conqueri de istis vestibus si non rehabeat precium, quia satis est quod propter dictam alienationem ipse mereatur immunitatem a pœna capitali quæ imponebatur per l. præcedentem. calcatæ leg. dicit illa quæ nõ feriantur. vnde cũ propter istam oblationem liberentur a pœna præcedẽ. l. merito dicit calcatæ leg. impunitas. Octaua incipit ibi, nisi quis. dicit quod sequitur ex oblatione habet locum in præteritis, sed si quis in seruitutem contra prædicta fecerit pu-
2 nitur crimine l. iul. maiest. Not. argum. ex hac l. pro prioribus idest consulibus istius ciuitatis q sæpe faciunt l. quod omnes soluentes collectã antiquam infra certum tempus liberentur a pœnis quas incurrent. cum enim pro modico imponitur magna pœna, & multi in eam incidunt, videtur licitum vt per aliam. l. concedatur impunitas. Item per hanc l. potest imponi casus. &
3 l. cum lex. ff. de leg. Vltimo hæc l. potest induci ad quæst. cum sint statuta per Italiam quod mulieres non possint portare certa statuta ornamẽta & certos pannos; quod si maritus vxori suæ pannos, & ornamenta & res ad eius vsum paratas legauerit an debeantur illa prohibita porta-
a ri [a] ex forma alicuius statuti. de hoc dicam. inf. titu. nulli licere in frænis. l. 1. & tetigi in l. quamuis ff. de auro & argen. lega. Barto. contra hanc l. est supra l. 1. & 2. vbi non prohibentur mulieribus tales vestes deferri: sed solis viris. hic autem contrarium ibi, cum cuiuscunque fuit sexus &c. Solu. hic loquitur de mulieribus vilis cõditionis, ibi de nobilibus. de quo. infra titu. 3. l. 1. §. nulli. vel dic quod hic prohibetur maribus, & fœminis deferre in l. contrariis. sed non viris, quod est contra aliquas mulieres portantes
4 vestimenta aurea. Item not. ex fin. l. quod in crimen læsæ maiestatis nedum quis incidit dum in personam principis machinatur, vt supra ad l. iul. maiest. l. quos quis. sed etiam qui præsumit facere vel portare vestes soli principi conuenientes. Et sic facit quod ille qui scindit vel qui rumpit vestes clerici incidat in pœnam excõmuni-
b cationis, [b] qui quæ adhærent religiosis religiosa sunt. ff. de rei ven. l. qua religiosis. & 17. q. 4. cap. si quis suadente. In glo. quæ incipit idem si pedes Bartholomæus Brixi. In eadem glo. dixit idem sicut si ipsum percuteret. quia eadem violentia fit personæ. ff. de iureiuran. l. si est quæstionis. sed forte posset responderi, quod in dicta l. dicitur actione iniuriarum agi potest, nec potest negari quin etiam clericus hoc casu posset agere hac actione: sed non sequitur quod ob hoc sit excommunicatus quia requiritur iniectionem manuum vel pedum in personam clerici factam fuisse, vt extra. de senten. excommunica. cap. nuper. circa medium. & illud est iniuriam facere vel inferre, quæ etiam verbo infertur, vt supra de iniur. l. si non conuicij. & aliud est facto inferre: & tunc oritur actio iniuriarum, vt ff. de iniur. l. lex Cornelia. & tunc bene incideret in canonem latæ sententiæ, vt in præallega cap. si quis suadente. & extra de sentent. excommunicatio. cap. contingit. Sed Inn. supra quod scindens vestes quas defert clericus eis vestitus incidit in sententiam excommunicationis: secus si essent separata a corpore clerici. & plus dicit quod si caperet per frænum rocinnum clerici æquitantis, quod esset excommunicatus: quia violentia personæ videtur inferri propter cohærentiam & sic ipse dicit in c. nuper. sup. proxi. allrg.

ADDITIONES.

a An debeãtur illa prohibita portari. Adde tu quod licet Bar. in l. quamuis per istum alleg. teneat indistincte φ non Bal. tamen in l. cum te sup. de dona. ante nup. & in rub. supra de condi. furti tenet φ saltem debetur illarum vestium æstimatio quẽ ad hoc refert & sequitur Franciscus de Cre. sing. suo 64. inci. statuto huius ciuitatis: pro quo adde eundẽ Bal. in l. in legatis. sup. de leg. & Lodo. Ro. & Moder. in l. multum. ff. de verb. ob.

b In pœnam excommunicationis. Adde Guil. de Cug. in l. si qua per calumniam nu. 4. in ver. sed pone φ ego non percutio corpus sup de episc. & cle. & Guid. Pap. deci. 315. & ibi nu [illegible] in apostil. ad eum.

LEX V.

SVMMARIVM.

1 *In officio suo negligenter se gerentes, debent salarium perdere.*

2 *Captus ab hostibus non habet stipendia.*

Purpure. Prohibet imperator fieri nundinas. i. mercationem siue cõmercia a priuatis vestium imperialium, idest purpurarum, & ad hoc, vt huiusmodi mercationes possint melius cohiberi vult imperator φ certis temporibus mittantur certi scriniarij ad hæc commertia prohibenda: quod si male excercuerint hanc solicitudinem eis cõmissam perdent omnia salaria quæ de publico consueuerunt habere, & soluent 26. lib auri. & quod mittebantur scriniarij, idest septimus de scrinio exceptorũ, q erant tũ. 7. scriniarij, sextus de scri-

nio

nio canonum quia isti erant 6. quintus de scri-
nio tabulariorum quia isti erant quinque. & ita
mittebatur vnus de quolibet scrinio. & sic erant
1 tres, quibus hæc committebantur. Nota ꝙ qui
negligenter se gerunt in officio suo debent per-
a dere salaria, ª quæ de publico percipiebant, vt
hic. & sup. de anno. & tri. l. pe. immo est honore
& administratione priuandus. vt sup. de offi. præ
fec. præto. l. si quos. cum simili. ibi nota. An. hæc
l. a contrario sensu facit, quod si Papa concessit
alicui vt quandiu steterit in studio possit perci-
pere fructus suæ ecclesiæ, modo propter aliquã
cãm vacet studium nunquid priuabitur isto pri-
uilegio, arg. hic ꝙ non priuatur, cum non sit in
culpa, vt ff. de var. & extraord. cog. l. t. & loca. &
conduc. qui operas. In ꝯrium vř quia ideo datur
priuilegium, vt quasi faciant, & ideo cessante cã
&c. sup. de excu. mun. l. 1. & de prose. & me. l. 1.
2 Item pro hoc quamuis non sit in culpa captus
b non habet stipendia. ᵇ inf. de re mili. l. t. lib. 12.
De securo. Hoc intelligo verum si longo tẽpo-
re studium vacare habeatis: quod verisimiliter
ibi non remanend. propter mortalitatem guer
ram vel similia. quia tunc habebit priuilegium,
etiam tempore quo ad domum rediit. ff. ex qui.
cau. ma. l. qui mittũtur. §. t. & l. si tui. §. 1. alias au
tem si modico tempore studium vacaret vt ꝓ
pter aliquas ferias repentinas: aut alia iusta cau
sa & crederem nõ perdi illud priuilegiũ. Sic po-
test intelligi. l. & si per prætorem. §. si feriæ. ff. ex
qui. cau. ma. & ff. de re mili. l. non omnes. §. qui
ab hostibus. iuncta l. scio. cum concord. ff. de in
integrum resti. & ff. de lega l. 2. ibi An. ex neces-
saria causa.

ADDITIONES.

a Perdere salaria. Adde istum in l. iudices nu. 2. & quod ibi notaui in apost. ad eum in ver. salarium. sup. de anno. & tribu lib. 10.

b Non habet stipendia. Adde Bar. Ang. & Bal. in l. 1. inf. de re mili. li. 12. Bal. in l. fi. sup. de cõdi. inser. in fi. & Spe. in ti. de loca. §. postquam col. 8. versi. quid si faber. & vtrum debeat redimi per decem exercitus vide eundem in ti. de iudi. §. spe cialia vero ver illud autem quæritur, & seq. vbi disting.

De fabricensibus.

Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Armorum vsus est priuatis prohibitus, & vtrum possint in domibus, ad eorum & patriæ tutelam seruari, & num. 2.*

1 Super rubrica No. hic ꝙ in statuto
quo prohibentur ar-
ma teneri per priuatos nõ continentur lapides
& fustes. Sed vř ꝯ de legibus, quæ dicunt ꝙ appel
latione armorum lapides & fustes continentur
ff. de vi & vi ar. l. 3. §. 1. & ad l. Iul. de vi pub. l. hi
qui. Sed dic ꝙ quædam q̃ de sui natura nõ pos-
sunt applicari ad alium vsum nisi ad vsum ar-
morum vt ensis & lancea, & talia continentur
sub nomine armorum. & sub statuto de quo dř
hic, & ita intelligitur glo. ista. & ff. ad l. Iul. de vi
publica. l. 1. quædã ẽt sunt quæ ex natura sui ge-
neris applicantur ad alium vsum, & circa ista
est distinguendum, quia aut tu quæris vtrum ap
pellatione armorum contineantur ante malefi
cium commissum, & dico ꝙ non continentur
vt est in lapidib. vt ff. de auro & arg. leg. l. quam-
uis. aut quæris an post maleficium commissum
comprehendantur: & dico ꝙ sic, & ita intelligũ
2 tur in contrarium alle. Sed nunquid est licitum
a tenere saltim arma ª in domo propria ad defen
sionem. & vř ꝙ sic. ff de iusti. & iu. l. vt vim. & ff.
de vi & vi ar. l. 1. §. vim. & ideo videtur licitum
cum sine his non posset quis defendere. ff. de ꝓ
cu. l. ad legatum. & de iurisd. om. iudi. l. & quia,
& l. 2. Sed contra videtur. ff. ad l. Iul. de vi pub. l. t.
& l. pe. & in auth. de armis. §. pe. nec ob. l. contra.
quia omnia sunt licita &c. quoniam vnũ nisi ex-
presse fuerint prohibita: sed omnia arma sunt
prohibita tam in inuadendo quam in defendẽ-
do: quia princeps vnicuique videtur dedisse se-
curitatem prohibendo arma. arg. in authent. de
man. prin. § patrocinia. ff. quod metus causa. §.
non est verisimile. & ff. ad l. Iul. ma. l. t. Sed certe
hodie derogatur huic. l. & similibus per genera-
lem consuetudinem prouinciarum aliarum cũ
hodie armorum factores non eligantur a te pu
blica arg. ff. de legi. l. de quibus. & facit ꝙ de vsu
dicitur vt in auth. vt proprio nomine impera-
to. §. 1. vnde tempore harum legum nullus ibat
ad exercitum nisi esset personaliter electus, vt
ff. de re mili. l. qui cum vno. §. qui filium. & erãt
destinati in certis locis isti milites quorum auxi
lium implorabatur cum indigebat res publica.
sup. de offi. præto. l. 2. § quantos autem. sed ho-
die ab vsu recessum est. ideo etiam iura armo-
rum prædicta sunt abrogata.

ADDITIO.

a Arma. Adde Lodouic. Rom. sing. suo 263. incip. prohibitum est.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Aestimatio an succedat loco rei, & pro re solui possit, & num. 2.*

Omnibus. Ad euidentiam no. quod fa
bricenses sunt qui faciũt ar
ma publica de ferro, quod dabatur eis a priuatis
qui pro tributo soluebant certam spẽm ferri fa
bricensib. Dř ergo hic ꝙ qui debet soluere fabri
censib. ferrum non liberatur soluendo æstima-
tionem; quia fraus posset fieri fisco soluendo
aliud pro alio: quia minus solueret quam vale-
ret ferrum quod debet solui. & ita no. ꝙ aliud ꝓ
1 alio non debet solui. Item no. ꝙ qui tenetur ad
aliquod munus non liberatur soluendo æstima
tionem vel redimendo onus pro pecunia, vt su
pra de excu. mu. l. illud. & ff. de mu. & hon. l. exti-
mationẽ. An. Vel pone casum sic pecunia pro
2 tempore solui non debet fisco. h. d. Not. hic vi-
detur casus contra rectores huius ciuitatis qui
in suis electionibus promittunt dare communi
duas balistas certi valoris. postea volunt dare

quantitatem non audiuntur. casus est hic in terminis, licet regula sit quod aliud pro alio solui non possit inuito creditore, vt l. 2. ff. si cer. pet. In tex. ibi speciebus fabricæ debitis. Dy. In tex. ibi. venerabilis, alias notabilis. no. hic materiam ferri dici nobilem secundum Dulium. ibi liquescat. no. quod ferrum quod cito liquescit melius est. Dulius. fraudibus. i. fraudum committendarum Dy. consulatur faciendo arma. Dy.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Aeternum quid dicatur.*
2 *Papa euocat episcopos non vt reddant rationem administ. sed vt pecuniam extorqueat.*

Primicerium. Ista l. tractat de priuilegio primicerij, & primicerius est qui præest fabricensibus qui recipiebat arma facta a fabricensibus, & reponebat in publicis armamentis: iste primicerius qui per biennium durauit in suo officio habet immunitatem omnium munerum, & etiam habet dignitatem protectoris vt veniat singulis biennijs adoraturus imperialem æternitatem. Not.
1 quod adoratur principalis maiestas. Item not. quod dicitur æterna, improprie, cum quia nihil est æternum nisi Deus. vt ff. de serui. vr. præ. l cum debere. An. In textu primicerium, qui præerat fabricensibus. Dy. honoreque, quia quilibet tenetur eum honorare per biennium. i. in fine cuiuslibet biennij. s. veniant ad principem. i. eo. ideo vt magis sint diligentes in eorum officio: & vt reddant rationem quot loricas & quot & qua-
2 lia arma fecerunt in isto biennio. Sicut Papa facit coram se episcopos euocari non vt rationẽ administrationis audiat: sed vt pecuniam ab eis extorqueat. Odoff.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Signa deferenda per fabricenses, quæ, & qualiter imponantur.*
2 *Cicatrix an sit verum signum notionis, & ibi de teste qui dicit se noscere talem ad certam cicatricem.*
3 *Offerens se in manibus abbatis post votum religionis emissum, an fiat monachus statim ante susceptum habitum.*
4 *Licentiatus an possit impetrare per rescriptum, vt habeatur tanquam doctor.*
5 *Seruientem offendens, qui non portabat insigne principis, cui seruit an puniatur.*

Stigmata. Fabricensibus sicut tironibus stigmata infiguntur: & qui eos celauerint cum eorum liberis fabricæ
1 vendicantur. hoc dicit Bart. Primo quæro quali-
a ter ista signa infiguntur. [a] possumus dicere quod imponebatur aliquod signum, sicut videmus hodie aliquos portare aliquod signum panni in brachijs. Sed hoc non est de mente. l. quia fugiens poterat celare vnde infigitur in carne. vt not. in l. penult. vt ff. ex quib. cau. malo. Ista l. probat vnam solennem practicam. Si quæratur in iudicio de aliquo homine quærendo vtrum iste qui tali tempore fuit in studio, vel qui sic fecit: & talis testis dixerit se cognoscere quia vidit, & inspexit faciem eius, valet eius dictum, vt l. cum in diuerso. ff. de religi. Sed vt de facto accidit inuenitur homo mortuus cuius facies est adeo deuastata, quia non potest per eam cognosci, certe deueniendum est ad alia signa cor-
2 poris. Vnde si testis dicat, & recognoscit quod
b est talis ex tali cicatrice [b] quam habet in aliqua parte corporis, quod talis testis recte probat: casus est hic. facit etiam vt animalia ex istis signis seu stigmatibus recognoscantur, & ideo de consuetudine est inuentum vt equi, & alia animalia signentur certis signis quibus recogno-
3 scantur. Barto. Et ex istis habetur: nunquid si aliquis vouerit religionem, & se obtulit in manibus abbatis: nunquid incontinenti est monachus ante habitum susceptum, & efficiatur intestabilis. & per l. istam cum similibus supra positis. videtur quod incontinenti non sit monachus: immo interius sit habitus sicut, & hic stigmata. Nam & miles ex tunc fruitur priuilegio militari ex quo in numero est receptus, non ex quo est electus, vt ff. de re milita. l. antepenul. & vltima. Sed contrarium credo ex quo constat de voto, vt modo dixi vt sis monacha, nec requiratur habitus vt extra de regu. capitu. porrectum. quod ponit hunc casum. An. Facit quod
4 si aliquis fuit licentiatus, & a Papa impetrauerit, vt sit tanquam doctor, quod non valeat impetratio quia birretum est insignium doctoris, & hoc insignio stigmata imponuntur, vt ff. de officio proconsul. & leg. l. prima. Item quia talia signa multum faciunt, vt ff. de iniur. l. item apud Labeonem. §. si quis virgines. & l. prima. §. sed & qui domini. & supra de lati. liber. tollen. & pro hoc. ff. de testamen. milita. l. ex eo. Item princeps non videtur donec habeat insulas, vt l. bene a Zenone. supra de quadri. præscrip. quia non habetur pro completo cum aliquid deest, & facit ad præmissa. ff. de legat. 3. l. librorum. §. quod tamen Cassius, & extra. de rescript. capitu. Rodulphus. Super quo vide quod habetur, & nota. per Innocen. & alios Doctor. iuris cano-
5 nici. in capitu. super literis. extra de rescriptis. Item hæc l. facit argumentum, quod si aliquis percutiat seruientem qui non portabat baculum, quod non teneatur maiori pœna quam si priuatum percussisset, si ignorabat ipsum esse seruientem: ad quod facit quod de iure fisci, l. sed si accepto, quia vestes & baculus depictus sunt signa per quæ cognoscuntur, & discernuntur deferentes quales sunt, & ad hoc melius. ff. locati. leg. si ignorans. & ff. de rerum diuision. lege sanctum. quia legati portabant

ADDITIONES.

a Infiguntur. Adde spe. plene in tit. de procu. §. 1. versi. item quod est mues.
b Ex tali cicatrice. Adde Anthoni. Corse. firmæ in singul. suis in ver. testis incip. dictum testis asserentis &c. vbi refert Barto. hic.

rabant herbam vt cognoscerentur, & ad hoc faciunt etiam iura superius alleg. & ext. de sen. excom. c. si iudex. lib. 6. & inf. de aquæ ductu. l. pen. sed si sciebat eum esse seruientem tunc secus: quia certum certiorari non oportet. vt ff. de ac. empt. & ven. l. 1. §. fi. Sed ignorans excusatur: & si non a toto tamen a tãto, vt ff. de termino amo. l. 2. §. fina. & sup. de tabu. l. generali. De securo. & sic in percutiente clericum non incedentem in habitu clericali, vt nota. in dicta l. si ignorans. ff. loca.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

1 *Negatiua qualiter probetur, & quis eam probare teneatur.*
2 *Vocandi sunt illi quorum interest. & qui sunt illi quorum interesse dicitur nu. 4.*
3 *Fratres prædicatores, vel minores non possunt in eorum religione recipere debitis obligatos.*
5 *Percutiens seruientem, qui non portabat baculum an teneatur eadem pœna, ac si portasset.*

Si quis consortium. Hic ponitur ordo qualiter quis ad fabricam suum ordinem pŏt conuolare: & dr̃ hic, ꝙ qui vult esse de consortio fabricensium debet venire coram suo iudice vocatis illis quorum interest: & qui lædentur ex tali incorporatione, & coram actis debet probare se non esse subiectũ alteri corpori ciuitatis nec alteri obnoxium. præstans hanc cautelam fuit electus & inuenitur alteri corpori obnoxius restituitur illi corpori cui primo fuit obnoxius. An. Edoceat. i. probet Dy. suscipiatur per magistrum fabricensium. Odos. oppresserit. i. per mã
1 datum admissus fuerit. Et nota hic probari ne-
a gatiuam [a] sic, & alias in auth. de hæredi. & fal. §.
si vero absunt. super verbo vidisse. circa fin. in ver. item no. quod negatiua &c. & de hoc habet extra de elec. c. bonæ me. No. tex. pro opin. Inn. qui dicit quod quando negatiua est causa alicuius intentionis quod ille qui negat debet probare. vnde si dico te excommunicatum quia non soluisti vel non es audiendus in iure quia non soluisti collectas, tu qui excipis debes probare. Ita notat ipse in cap. super his de accusa. & Cyn. in l. 2. C. de iure emphy. in 5. qõ. Item videtur de hoc tex. inf. l. hoc iure. ff. de verbo. ob. & ibi dixi.
2 Bar. Item nota quod vocandi sunt illi quorum
interest, vt hic, & sup. si minor ab hære. se absti. auth. omnes. & ff. de mino. l. in causæ. §. causa cognita. & ff. de adopt. l. nam ita. & inf. de omni agro deser. l. quicunque defectum fundum. §. fi. & sup. de auth. præst. l. fin. & extra. de testi. cap si-
3 gnauit nobis. Et est in argum. l. ista ibi obno-
xium &c. quod fratres prædicatores vel minores non possunt aliquem recipere in ordine qui sit obligatus alicui. & argum. in auth. de san. epi. §. si quis autem monachicam. nec debet ad ordines promoueri, vt extra de obli. ad ratioci. c. 1. secundum Dulium. Er ego quod hospitalarij Sancti Ioannis de hoc inquirebant quando recipiebant fratres. & de hoc interrogabant eos &
4 super alijs & bene faciebant. Et circa hanc l. quæro
qui possunt esse quorum interest: dico ꝙ illi quibus posset esse præiudicium quia illi sunt vocandi l. nam ita. ff. de adop. & sup. de auth. præstan. l. fi. & l. in causæ. § causa cognita. ff. de mino. Sed nunquam debebunt vocari singulariter? dico ꝙ non sufficit quod generaliter vocentur cum p̃cone, vt no. ff. ex qui. cau. in pos. ea. l. hoc autem. §. 1. & ex qui. cau. ma. l. ergo, & sup. de re. pig. l. si eo. tempore. & si hypothecas. Sed quæ est ratio huius l. dico, quod cum esset astrictus alij curiæ esset denudare vnum altare, vt aliud cooperiretur: quod esse non debet. i. vnam curiam ꝓpter aliam denudare, vt l. cæterá. §. sed & si quis. ff. de leg. 1. & sup. qui pot. in pig. hab. l. assiduis. Item
5 præmissa superius alleg. videlicet l. nam ita. &
aliæ eius concordantiæ faciunt, ꝙ quando priuilegia vetustate, vel alia causa sunt corrupta, vel deleta, vel quando instrumenta, vel testamenta reficiuntur, vel interim grossantur, debent vocari illi quos tangunt, & qui possint damnum pati ex refectione. de hoc dici consueuit. sup. de discus. l. ne casus. An. & Doc. & ibi plene scripsi in d. l. ne casu.

ADDITIO.

a Probari negatiuam. Adde Lanfr. de Oria in c. quoniã, contra falsam in prin. ou. 3. ver. tertio nota, & quod ibi notaui in apost. ad eum in ver. corporis, & seq. & §. testium depositiones in fi. ver. & negatiua non potest probari extra de proba. & Panor. c. de testib. nu. 1. vbi et notaui in apost. ad cũ in ver. ad certas personas & locum ext. de purga. cano. & ibi an & qua. negatiua sit probabilis, & cui probandi onus incumbat.

LEX V.

SVMMARIVM.

1 *Fabricensium priuilegium quod sit.*
2 *Priuilegium concessum marito prodest vxori.*
3 *Priuilegium datum doctoribus videtur etiam datum familiæ eorum.*

Iure prouisum. Fabricenses cum sobole tenentur fabricæ seruire, & vnus tenetur pro alio de corpore. In tex. ibi periculo. periculum est omnium qui sunt in numero illo vel collegio. gerant. i. solli-
1 cite aduertant qualiter socij faciant. No. casum
in quo vnus tenetur pro alio. simile in l. fin. sup. de naufra. alia similia notantur per gl. in l. 1 §. si plures. ff. de exerci. not. argumentum pro statutis Florentinorum qui dicunt ꝙ vno delinquente de vna agnatione cæteri tenentur. facit infra de primipilo. l. si, ratio istorum statutorum, & l. est quæ hic in text. ponitur Bar. prouisis. s. fabricen. committitur. i. male administratur Dy. speculam. i. malam administrationem Dy. Not. ꝙ
2 si ab vno de corpore delinquitur ad omniũ trã-
sit dispendium, vt sup. de naufra. l. vlti. & ibi not. secundum Dulium. & specialiter nominatores vt supra de suscep. l. 2. li. 10. Item hæc l. est in arg. ꝙ dñs tenetur de facto suorum curialium, vt supra de conditis in pu. horreis. l. a & ibi de hoc dici ꝯsueuit. & ibi no. & in auth. de indi §. hæc aũt. & ff. de offi. procõs. l. 4. Itẽ facit ꝙ pr̃ pŏt per filiũ duelare. & ff. de legationib. l. legendũ. §. legati,

quod est verum si alle. aliquam necessitatem vel causam iustam, vt no. de clerico violatore pacis. §. rusticus. In glo. posita super verbo aut omnino. & ibi per Iaco. de Bello Visu. alias contra arg. ff. de ver. ob. l. stipulatio ista. §. si quis. & de
3 condi. & demon l. qui hæredi. in prin. Item facit
4 pro statutis villarum vt amissa per ignem emendentur per vicinos. ad quod ff. de incen. rui. naufra. l. ne quis. & sup. de naui. l. fi. & facit. ff. de decurio. l. decurionibus lapsis, & argu. supra noua vectiga. inst. non posse. De secuto.

LEX VI.

SUMMARIUM.

1 *Fabricensium priuilegium quod sit.*
2 *Priuilegium concessũ marito prodest vxori.*
3 *Priuilegium datum doctoribus videtur etiam datum familia eorum.*
4 *Dignitate finita an duret priuilegium dignitatis.*

Eos qui inter. Fabricenses, & eorũ vxores & liberi durante eorum officio vel finito non possunt nisi coram præfecto prætorio vel magistro officiorũ conueniri. h. d. Bar. Sed dic clarius secundũ An. de Barulo. quod hæc lex tractat de priuilegiis fabricensium. & duo priuilegia dantur, vnum durante officio ibi vsque eos &c. & aliud finito officio, quod potest esse quando fuit fabricen. electus ad tempus regulariter in perpetuum, vt su-
1 pra l. proxim. Primum ergo priuilegium est ꝙ ipsi & filij sui, & vxores suæ debent conueniri coram magistro officiorum durante officio. Tandem quod etiam post finitum officiũ sunt immunes a personalibus oneribus. Ex quibus
2 not. quod priuilegium mariti prodest vxori. corruscant enim radiis maritorum, vt in authen. de
3 consulibus & ff. de sena. l. r. in fin. & l. fina. Item not. quod priuilegium quod datur doctoribus legum & aliarum artium videtur datum suæ familiæ, vt supra de proxi. sac. scri. l. in sacris. in princip. & supra de episcop. & cleric. l. 1. & 2. & expresse supra de profe. & me. l. magistro. in fin.
4 & dic plene vt ibi not. An. Item not. quod dignitate finita durat beneficium siue priuilegiũ dignitatis, vt infra de silen. l. decurionibus. & l. vlti. infra de magi. scri. l. 1. & ibi not argum. contra. infra de agen. in re. l. eos. & dic vt ibi nota. & in præal leg. l. 1. inf. de mag scri. & facit ad supradicta sup. de excu. mu. l. eam quam. Et sunt hæc in argum. Rex Franciæ fecit fieri arrestũ quod causæ appellationum nulli committantur nisi sit in officio regio, contingit quod quædam causa appellationis fuit commissa cuidam iudici ordinario, lite contestata ibi in causa ipse renunciauit officio iudicaturæ. Quæritur si de causa prædicta possit nihilominus cognoscere & ipsam sententiam calculo terminare vel finire. & videtur quod non quia deuenit ad statum talẽ, quo committi non posset. argum. ad hoc ff. ad l. Aquil. l. huic scripturæ. §. fi. & l. seq. quæ incipit; quia in eum casum. & pro hoc. ff. de operi. lib. l. plane. & facit. ff. de arbit. l. non distinguemus. §. sacerdotio. & ibi est casus conuersus. Sed quod possit cognoscere. facit j. de veteranis. l. fi. li. 12. & no. de hoc in simili extra de rescri. c. statutum lib. 6. per G. de Baiio. & per alios Doc. Sed videt quod si fuit commissa causa sibi vt iudici. & officiario, quod iudex successor in officio cognoscere posset resumptis processibus in statu in quo inueniuntur, vt inf. de offic. deleg. c. quoniã Abbas. & in auth. vt nulli iudi. §. & hoc vero. Si autem fuit causa commissa nomine proprio expresso non appellatiuo, quod tunc posset cognoscere & diffinire argum. ff. de stipu. seruo. l. si seruus communis.

LEX VII.

SUMMARIUM.

1 *Negligentia, & tarditas iudicis, seu officiarij est punienda.*
2 *Magnus magis punitur quam paruus.*
Bannitum recipere an possint prohibere ciuitates ibid.
3 *Seneschalli tardantes venire ad exercitum cum armigeris puniuntur.*
4 *Animalia subditorum, an possit princeps sine salario capere ad portandum victualia de vno loco ad alium si bis indigeat.*

Nullus. Tria dñr in hac l. Primum a quib. fabricenses debeant abstinere vsque ibi: quotiens &c. Secundum, ꝙ sit seruandũ in translatione armorũ vsq; ibi, ꝙ si aliqua tarditas. Tertio de pœna imponenda ei per quem translatio est tardata. Primo ergo dr̃ ꝙ fabricensis non dẽt conducere agros alienos: quia non debent intendere culturæ agrorum & alienarũ rerum: sed huic operi tm̃ intendere; si ꝯ fecerit perdit agrum q sciens eius conditionem sibi eũ locauerit: & ipse fabricensis pœna punitur exilij bonis oĩbus publicatis. Secundo dr̃ ꝙ magister officiorum qui præest translationi armorũ cũ vult arma transferre in hanc sacratissimã vrbẽ, vel in aliam prouinciam, dẽt scribere p̃fecto p̃torio numerum armorum, & locũ in quo sunt transferenda, vt sic p̃fectus prær. inueniat p præsidem prouinciæ sufficiẽtes angarias. i. naues cũ salario publico ꝙ est notabile, & per has naues fiat translatio armorũ. Tertio dr̃ ꝙ si præfectus fuerit negligens ꝯ hoc, & sic fuerit tardata armorum translatio punitur in l. libras auri. Si vero præses fuerit negligens punitur in 30. & ista pœna applicabitur fisco. & h. d. ad prin. s. loca. l.
1 fi. cum sim. An. No. ex hac l. negligentiã & tarditatem iudicis, seu officiarij puniendam, vt supra de naufra. l. pen. & ibi not. Item no. in versi. illo quotiens sane &c. vbi dicitur conueniat &c. aliquem conueniri extra iudicium simplici verbo vt in sacra scriptura. Vos inquam conuenio ô
2 Iudæi. Item no. magis cõueniri præfectum prætorio quam moderatores prouinciarum, & sic magis punitur magnus quam paruus. vt sup. de epi & cle. l. patri. & probatur. sup. de naufra. l. de submersis. & ff. de incen. rui. naufra. l. pedibus. de quo per Cy. C. de sum. tri. & fi. cath. l. nemo contra. extra de iudic. c. nouit ille. vbi dicitur ꝙ ita iudicat dominus paruum vt magnũ, sed ibi loquitur de pœna spũali aut de ordinatione inter partes facienda. Et est arg. l. ista, In prima parte ꝙ ciuitates pñt ordinare, ꝙ nullus debeat hospitari

a spitari aliquē bannitum,[a] nec dare aliquod auxi
lium: & si quis contrafecerit amittat domum
in qua hospitatus fuerit vel subeat aliquam
poenam, sicut hic statuit imperator contra locā-
tes prædia tollenda fabricensibus. & hoc si aliqs
sciēs aliquem esse bannitum fuerit hospitatus, ꝙ
scientiam non ignorantiam volumus obligari
vt supra de tabul. l. fina. & melius. ff. de pen. l. me-
trodorū. facit ad hoc bene ēr ff. loca. & ꝓduc. l. si
quis ignorās cū ibi notatis. Itē facit bene ad pmis
sa in feu. de pace iura. fir. §. receptatoribus. & ff.
de recepta. l. 2. in authe. de lenonibus. §. præconi
zamus. & §. si quis autem patiatur & sup. de fal.
mone. l. 1. §. domus autem. Nisi esset supina, &
crassa ignorantia. vt ff. de iur. & fac. ign. l. regula.
3 & l. nec supina secundum Dulium. Item hæc lex
facit contra seneſcallos tardantes venire cū ar-
migeris ad exercitū regiū infra tempus assigna-
tum, vt puniantur si culpa vel negligentia potest
eis imputari, secus si fuerint diligentes: sed casu
aliquo fuerint impediti propter quod venire in-
fra dictum tempus non potuerūt vt ff. si qs cau.
l. 2. §. quod dicimus. §. sequen. & §. penul & final.
& in authen. de his qui ingrediuntur ad appell.
§. 1. & 2. & ff. de excu. tuto. l. scire oportet. §. suffi-
cit. & l. sed cū tēpore. In tex. conueniat vult dice
re ꝙ præfectus prætorio receptis litteris magi-
stri officiorum. seu magistri ipsius fabricæ man-
det præsidi illius prouinciæ vt prouideat de ani-
malibus & nauibus vt ea arma deferant sumptu
publico. & ita expone ꝯueniat. idest admoneat.
seu denunciet ipsi moderatori prouinciæ, ibi cō
festim publico, vel dic, quòd priuati non debent
compelli eorū sumptibus ad talia præstāda quæ
sunt principi necessaria. Et ita innuit text. iste cū
gloss. ꝙ si princeps indigeat animalibus ad por-
tandum sibi victualia de vno loco ad alium lo-
4 cum: ꝙ non debet animalia subiectorum recipe
re sine salario. ad ꝙ sup. de nauicula l. cum nauar
chorum. in fin. & nota in prohemio ffōrum in
prin. super verbo sanctionē. & ff. de iniur l. sexa-
ginta corpora in fi. licet contrarium videatur de
nauibus non excu. l. 2. de sacrosan. ecclesi. l. iube-
mus nullam. & supra de qui. mu. ne. se excu. li. l. 2
& vt ne liceat ab emptu. spe. se excu. l. 1. Sed dic,
ꝙ illæ leges loquunt in casu eminentis necessita
tis & vbi princeps nō habebat de suo alias nō es
set sibi licitum vt not. in l. neminem. supra de sa.
san. eccle. Bart. Munerarium quid sit vide supra
de suscep. l. modios. & infra de accu. l. mune. lib.
12. quorum interest idest ad quorum officiū per
tinet super istis prouidere. Dyn. conuenientibus
idest sub disiunctione transeuntibus vel idest
per negligentiam omittentibus. Item no. ex hac
l. curiales nō debere se dedicare culturæ agrorū:
nec debere se inuoluere alijs negocijs sic supra
si curialis relic. ciuitate rus habitare ma. l. 1.

ADDITIO.

a Aliquē bānitū. Adde Bar. in l oēs. infra de agr. & cēsi. isto li.
& i. l. sæpe. §. ideō sūt de fid. inst. & Alex. in l. 1. ff de recep. arb.

De veteris nummismatis potestate.

Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Aureus & solidus aurei an sint idem.*
2 *Decem aurei valent librā argenti. vnus aureus 20. libras aeris. de vncijs & dragmis, & scrupulis ibidem.*

1 Super gl. Rubri. ibi & solidus auri. idem
est sed hodie aliter seruatur
Barto. Sed dic hoc ē verum quoniā exprimitur
per vel etiam per l. solidus auri & tunc est ibi au-
a reus & solidus auri.[a] sed quando simpliciter ex
primitur solidus auri si proferatur a iure tunc ēt
idē est, vt idē sit solidus & aureus. sed secundū cō
suetudinem intelligitur de solido minuto idest
monetæ minutæ. vt per Bar. in l. quotiens. infra.
alleg. in gl. ibi imago Mathei. 22. capitulo. in ea-
dem glo. ibi. l. quotiens. Sed hodie ad pondus flo
rentinorum. 96. statuunt libram auri vt ibi dixi.
2 Bart. In argento autem. 10. aurei valent librā ar-
b genti[b] vt supra de ar. pre. quod the. infer. l. vna. li.
to. & vnus aureus valet 20. libr. æris vt supra de
coll. æris. l. vna. & 12. vnciæ faciunt libram auri.
nisi alia sit consuetudo vt supra de metallis l. ob
metallicum. & octo dragmæ faciunt vnciam. &
tres scrupuli faciunt dragmam: vt not. eod. ti. l. 1.
de quo scripsi latius in d. l. ob metallicum. in fin.
glo. rubricæ ibi de fabri. l. 2. melius. de fal. mo. l. 1.
& ibi per Cyn. & idem quod hic not. infra. de iu-
re reipub. in fi. glo. rubricæ.

ADDITIO.

a Aure[9] & solidus auri. Adde tu solidi vel aurei qualiter intelli
gantur Alex. in l. fi. ff in ius voca. & in l cum de indebito co
lum. fina. de probatio & in l. quotiens. sup. de suscep. & Arch.
isto libro.
b Decem aurei valent libram argenti. Adde de oībus his li-
bris istum & quod notaui in apostil. ad eum in l. vn. nu. 1. in
ver. libra auri. supra. de ar. præ. quod thesau. infertur lib. 10.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Pecunia qualis esse debeat in forma & specie, & nu. 2.*
3 *Reprobam pecuniam tenentes, vt contrahentes fraudentis incidunt in pœnam.*

Solidos. Puniūtur extra ordinem priuati
emētes & uendentes refutantes
aureos siue solidos ueterum nedū modernorū
principum auctoritate formatos dūmodo sint
boni auri & recti ponderis. hoc dicit An. & Dy.
1 In tex. ibi ponderis. scilicet de quo dicit gl. rubri
cæ. Bar. speciei probæ de iure ut tantam utilitatē
afferat in forma quantum in specie, & ut tantū
valeat ille aureus si redigatur ad massam quan-
tum valet in forma vt dicit tex. ff. de contrahē.
emp. l. 1. ex quo sequitur ꝙ impensa cudenti dēt
fieri de publico: licet Innocen. aliter dicat in ca.
quanto extra de iureiuran. Quæro per quem de-
clarabitur ꝙ iusti ponderis & boni auri. Respon
deo per illum qui præest & positus est ad hoc. vt
supra de ponder. & auri illa. l. 2. lib. 10. Bar. ex hac
l. not. ꝙ antiqui aurei non debent refutari, dum
2 tamē sint legitimi ponderis. Sed quid si non sint
legitimi ponderis nunquid debent recipi pro la
bore. Iste textus facit argumentum quod a cōtra
rio sensu. Item reputatur falsa talis moneta quę
non hēt pondus legitimum. ff. de fal. l. quicunq;.
nam duo sunt de specie legitimæ monetæ. vt
not. ff. de contrahen. emp. l. 1. in princ. & de ver-
bor. significa. l. Paulus respondit. & ideo non de-
bent recipi pro aliquo pcio. ff. de pigno. ac. l. ele-
ganter. §. qui reprobos. Iuxta præmissa quæro si
aliquis

aliquis habet pecuniam reprobam si poterit eã
tenere vel petere æstimationem sibi dari secun-
dum valorem intrinsecum. & credo quòd si bo
na fide ãn recepit & tenuit credens bonam & le
galem esse, quod sit excusatus a crimine ar. ff. de
ludi. l. si quis perferendum. eodem titu. l. si falsus
§. si quis alienum. & 14. quæst. 5. capitu. si quis. &
ca. multi. falsum enim non committitur sine do
lo. vt supra đ fal. l. nec exemplum. immo talibus
bona fide tenentibus & cum ad noticiam eorũ
deuenerit tradentibus super hoc deputatis dabit
& soluetur quod per tales deputatos erit æstima
tum vt. §. eos. infra alle. ad quod supra de me. &
metal. l. 1. & ff. ad sillei. l. lege Cornelia. & de rei
vendi. l. item si verberatum. vnde cum primum
tamẽ apparuerit sibi eam esse reprobam debuit
eam ostendere superiori, & tradere, & ipsum re-
quirere, vt eam faciat æstimari: & illis qui sunt
deputati pro recipiendis monetis & tradendis
monetariis ipsam tradi & æstimationem sibi
solui. vt in authen. de collectoribus. §. eos. 2. er-
go nũmmularij ad hoc deputati habent notitiã
talium, & ad eos in talibus deputatos quibus est
data potestas capiendi & recipiendi monetas ta
les & frangendi debet recurri, vt ipsas faciant
cõflari & in alias pecunias eas conuertant, si eis
videatur faciendum cum ad ipsos pertineat ta-
lia facere & monetas fabricare. argu. ff. de peric.
& com. re i ven. l. lecto. & audiui quòd curiales
regij faciebant publicè clamari, quòd monetæ
tales vel similes apportarentur certis deputatis,
qui eas perforabant & conflari faciebant, & ꝙ
eis auferri debebant & per ipsos approbari facit.
supra de ponder. & auri illa l. 1. & l. fi. Si autem
3 subditi mala intentione reprobas teneant, vt cõ
a trahentes fraudarent, tunc inciderent in pœnã [a]
vt ff. ad l. Corneliam de fal. l. falsi. § ordine. & l.
diuus. 2. & in eo. titu. l. falsos. in dubio autem dic
vt scripsi. supra de murilegulis. super l. 1. in glos.
fi ibi ex ordine. vt ff. de effractoribus. l. 1. §. expi-
latores.

ADDITIO.

a Inciderent in pœnam hoc est verum nisi doceret se ab alio habuisse licet testes non deponant de nomine ita singul. not. Bart. in l. maiorem supra de fal. quod intelligo verum quãdo persona expediens est persona honesta alias teneretur de nomine deponere ita not. Barto. in l. lege Cornelia. ff. de fal. & Alex. in l. sacularij. de extraord. cri.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Tex. huius legis quomodo sit intelligẽdus hic declaratur.*
2 *Aestimatio, quæ est ab initio non potest decrescere nisi auctoritate principis.*
3 *Moneta qualis debeat in solutione attendi, quando valor prima est mutatus.*

Pro immunitione. Si æstimatio
seu precium
monetæ minuatur est necesse vt ipsi aurei qui
sunt precia rerum pro illa minori accipiantur.
& eodem modo precia rerum seu specierum ve
nalium debent diminui seu decrescere. hoc di-
cit secundum Dulium. & Doct. vel sic, diminu-
ta æstimatione floreni diminuitur æstimatio re
rum, quæ vẽduntur ad florenum. hoc dicit Ray.
vel sic. cum precium solidorum decrescit opor
tet precia rerum diminui. hoc dicit. Dyn. Inde
1 hic text. videtur loqui de valore extrinseco, ibi
quæ in extimatione solidi &c. vt si florenus va-
leat viginti solidos, voluit princeps vt tantũ va-
leret decem solidos vt in exemplo. si sextarium
frumenti tempore venditionis esset extimatum
seu appreciatum ad vnum florenum tempore
quo florenus valebat. 20. solidos & postea man-
dato principis florenus est redactus ad 10. soli-
dos. illud quod constabat siue erat appreciatum
vel venditum ad 10. solidos quod erat precium
vnius floreni. & hoc videtur dicere hic text. cum
dicit in æstimatione solidorum &c. Vel potest
loqui de valore intrinseco vt si in floreno erant
duæ vnciæ auri & fuit diminutus in materia, ꝙ
hodie non sit in floreno nisi vna vncia forte
mixta cum ære de mandato principis, & vt in
exemplo sextarium frumenti vendebatur pre-
cio vnius floreni aurei eo tempore quo in flore
no erant duæ vnciæ auri, qui forte vt in exem-
plo valebat viginti solidos, nunc autem diminu-
ta æstimatione seu valore intrinseco floreni da-
bitur nũc seu soluetur florenus pro minori sum-
ma scilicet. 10. solido. cum ipsi aurei qui sunt
precia rerum sint diminuti, & minus valeãt quã
ante: & sic tradentur & recipientur pro minori
precio cuiuslibet rei: & istum intellectum vide-
tur hic sequi glo. In tex. ibi specierum idest rerũ
2 venalium Dyn. In glo. ibi auctoritatem. ex hac
glo. habes ꝙ æstimatio quæ est ab initio non po
test decrescere nisi auctoritate principis vel ab
eo deputati. quod intellige vt dicam. infra l. pro
xi. Sed quæro quomodo decrescente æstimatio
ne aurei decrescit æstimatio rerum, cum cres-
cat & decrescat per se vt. l. precia rerum. §. non-
nullam. vt. ff. ad l. fal. Respon. vt colligitur ex
summario: non enim intelligas vt res dentur
pro minori precio, sed dabitur pro tot aureis, &
dicitur decrescere ideo quia aureus minus va-
3 let. Barto. Allegatur lex ista. pone aliquis pro-
misit tempore bonæ monetæ centum, vel le-
gauit, & postea antequam dies solutionis eue-
niret moneta est mutata. quæritur de qua mo-
a neta sit facienda solutio [a] dic quòd si non est
conuentio in contrariũ & moneta sit mutata vt
forte sæpe accidit & diminuta in pondere vel
in materia tunc est facienda solutio de moneta
antiqua quæ currebat tempore contractus. non
tamen reprobata vel de moneta noua in tanto
tamen pondere & tali materia in quibus erat
moneta tempore contractus. vt cap. olim. extra
de censi. & argu. l. si filius. cum concor. ff. de ver-
bor. obligat. Si autem moneta non est mutata
in pondere nec in materia sed in æstimatione
vel

ADDITIO.

a De qua moneta sit facienda solutio. Adde Bal. in l. secunda §. 1. supra communia de lega. & in l. illud ad fin. supra. de sacrosan. eccle. pleoius in l. accepiam. quæstio. 17. infra de vsur. & in apostil. ad Specu. in titulo de obli. & solu. versiculo obligatio legalis & ibi Specu § nunc aliqua versiculo fin. Card. omnino in clem. 2. quæstio. 12. & 13. de deci. & Oldra. consi. 13. 31. & 249.

vel valore vel eius cursus totaliter sit reprobat' & debitor non sit in mora: tunc sufficit, φ soluat monetam nouam in eadem tamen materia, & bonitate ac pondere quibus erat moneta antiqua tempore contractus. vt l. res in dotem. ff. de iure do. & l. cum quid ff. si certum peta. Si autem debitor fuerit in mora tunc tenebitur creditori ad interesse vt l. binum. ff. si certum peta. & l. in hac de tritica. de quo latius per Doct. in iuribus supra allega. & per Cyn. in l. in minorum. C. in qui. cau. in inte. resti. non est necess. & per Innocen. in capitulo empto. extra de iureiuran. & per Specul. in titulo de solu. in fine in quarta parte tertia particula. & plenius per Hostien. in summa de censi. ver. quis census soluendus sit. & magis clare per Bar. ff. de solu. l. Paulus. versi. quæro quid si moneta est mutata.

L E X III.

S V M M A R I V M.

1 *Aurei oēs debent æquali æstimatione capi alias punit̃ contrafaciens.*
2 *Monetæ valor debet per principem indici. Et an possit haberi recursus ad superiorem quando minus valor indicitur per ciuitatem monetæ quam fabricat. nu. 3.*
4 *Solutio in qua moneta sit facienda.*
5 *Falsarius monetæ per quem puniatur.*
6 *Monetam falsam scienter expendens, an teneatur tanquam falsans illam.*

1 Vniuersos. Casus. Omnes aurei debẽt accipi æquali æstimatione & contrafaciens grauissime punitur. hoc dicit. Et eodem modo punitur, qui aureos radendo diminuit Anton. ibi æternales vultus radendo solitum vel scindendo de imagine imperatoris aliquid violare, imiscendo æs vel alio modo Dyn. circa principiũ l. ibi vniforme precium habet verum si sint eiusdem ponderis valoris & formæ iuxta. l. 1. & 2. supra eod. secus si essent aurei diuersæ formæ & diuersi valoris vt sunt floreni de Francia & floreni de Arragonia. Item secus si aurei essent diuersæ formæ, diuersi ponderis, vt sunt Franci: & scuta auri quia secundum bonitatem, & valorem debet fieri æstimatio & precium imponi: ff. ad l. falcid. l. in lege falcidia. § fin. & l. sequent. quæ incipit precia. ad quod in l. 1. ff. de rebus du. Ibi auaritiæ. sic in similibus supra. de mune. patrimo. l. professor. & ibi not. Dnlius not. ex hac l. notabili, φ contemptor mandati principis punitur pœna capitis. de quo per An. de Bar. supra de thesauris. l. 1. In gloss. finali. in fine. dic, vt per Cyn. dicta l. 2. & per Bernardum extra de iureiurando. capi-
2 tulo quanto. in gloss. 1. Nota quòd vnusquisque debet accipere monetam pro ea quantitate, quam iubet superior. Sed quæro vtrum monetam factam in vna ciuitate sub vna æstimatione possit quis expendere in alia ciuitate, ita quòd quis cogatur accipere sub eadem æstimatione. Respondeo ciuitates non possunt facere monetam alterius nisi auctoritate principis nota. supra eodem, in rubrica. Aut ergo princeps concessit, quòd possint facere monetam quæ expendi posset in territorio suo tantum. & tunc alij alterius territorij non coguntur recipere. aut dubitatur & videt concessisse vt in toto suo territorio expendantur. argumen. l. cum vnus §. penulti. ff. de bon. aucto. iudi. po. & ff. de iurisdict. omn. iudic. l. fina. & de tuto. & cura. da.
3 ab his. l. 1. Quæro quandoque fit moneta ab aliqua ciuitate vel dominio: si non est speciei probæ vel imponitur ei nimis magna æstimatio an possit haberi recursus ad superiorem. Respon. sic in capitulo quanto, extra de iureiuran. & ita vidi fieri in marchia cum per rectorem cuderetur quædam moneta, quæ non erat speciei probæ; facta querela summo pontifici qui eum correxit. & credo, quod fuerit Dominus Tangrandus. Barto. sed quid si aliquis est obligatus in ali-
4 qua summa pecuniæ & debitor velit soluere in pecunia minuta, creditor autẽ nolit recipere nisi in aurea vel econuerso: quid iuris circa pmissa? videtur dicendum quod si non fuerit expressum de qua pecunia sit facienda solutio vt quia est obligatus in decem libras turon. tunc detur electio debitori soluendi vel in pecunia argentea vel aurea curibilibus tamen & approbatis. Nã cum sit dare libram auri in qua intrant 72. aurei vt l. quotiens. supra de suscep. & etiam sit dare libram argenti quam valent. 10. aurei vt supra de argen. pre. quod the. infer. l. 1. & sic verbum libram absque specificatione auri vel argenti. & sic per contrahentes videtur probatum φ debitori detur elctio soluendi in pecunia aurea vel argentea & minuta ex quo per principem vtrique est approbata. l. 1. huius tituli. cum hic sit pluralis locutio, quæ resoluitur in plures singularitates: quæ pro parte vera dicitur si in vno singulari verificetur. ut est soluendo in auro vel argento minuto. l. falsa. §. si ff. de conditio. & demonstratio. & hoc approbat consuetudo. & ve ritimiliter hoc actũ censetur. l. semper in stipulationibus. ff. de regul. iuris. l. imperatores. ff. de contrahen. emptio. cum multis alijs iuribus. Si autem specifice in contractu, vel obligatione moneta fuerit expresse conuenta. vt quia promissi fuerunt decem floreni auri & vellet soluere in pecia minuta quæ non est ex auro, sed ex argento & ære composita, non credo, quòd audiretur, nec econtra. cum sit alterius formæ & de altera materia: quoniam aliud pro alio inuito creditore, solui non debet. l. 2. §. 1. ff. si certum petatur, verum si moneta quam vult soluere debitor sit eiusdem materiæ, & recti ponderis & per principem approbata vt in exemplo: quòd aliquis est obligatus in decem florenis auri: & sic ita quòd antiquus cursus florenorum non sit reprobatus nec cursus francorum nec etiam scutorum auri & debitor velit soluere octo francos pro decem florenis vel septem scutis auri cum duob. solidis & dimidio qui æquiualẽt decem florenis auri de Francia: tunc debitor non habet excusari ex quo sit solutio in auro & in eadem materia & pecunia per principem approbata. & hoc nisi ex hoc creditor pateretur aliquod damnum. & in hoc venit verus intellectus, vt l. Paulus. ff. de solut. de quo ibi

a ibi plene per Barto.[a] Sed quæro circa hanc. l.
5 nunquid si aliquis falsauerit monetam in terra baronis punietur per baronem vel per principem. & videtur quòd per principem cum sibi iniurietur. supra de fal. mo. l. 2. & ideo est sibi remittendus. supra si quis impera. ma. l. 1. Sed videtur contra scilicet cum baro habeat merum imperium. quia punitio criminis læsæ maiestatis pertinet ad iudicem inferiorem. supra ad l. Iul. maiest. l. nullus. & ff. ad l. Iul. maiest. l. famosi. in versicu. hoc tamen crimen. Sed etiam vt dixi punietur per principem cum sic delinquendo fiat eius iurisdictionis. scilicet principis. supra de episcop. & cleric. authe. item nulla. & l. si quis in hoc genus. & in hoc casu erit potior conditio occupantis. vt supra de re milit. l. cum collatores. §. quoniam. & supra de asser. tol. l. 1. in fi. &
6 ro. quæstio. 1. capit. placuit. Sed quæro si ille qui sciens vtitur falsa moneta puniatur eadem pœna qua punitur qui fabricat: & videtur quòd sic. supra de fal. l. si falsos codicillos. Sed credo contrarium quòd non teneatur tanta pœna cum nõ teneatur nisi simplici pœna falsi. ff. de falsi. l. in lege. cuius pœna est deportatio. vt in eodem tit. l. 1. in fin. Sed pœna fabricantis est mortis. vt supra de fal. mo. l. 2. Item qui falsificat rescriptum principis punitur pœna mortis. supra de falsa mo. l. secunda. & 3. & tamen qui vtitur relegatur ff. de fal. l. falsi. §. ordinc. Item qui falsificat aliud instrumentum deportatur. Sed vtens relegatur solummodo vt Dyn. & ad tempus vt dixi. & de hoc not. supra de fide instrument. l. si vteris. & ibi
b Cy. & scripsi supra de murilegulis. l. 1.[b].

ADDITIONES.

a Ibi plene per Barto. adde Cy. in l. in minorum per istum al leg q. 9. supra in quibos cau. resti. in 10 eg. non est neces. Ale. post Bar. in proxi. alleg. l. paulus. Bald. in l 2 supra com. de leg. & in l. fi. supra de non nu. pec. Aud. de Iser. in ti. quæ sint regalia. in ver. pecuniæ 10 versi. seu. Ang. in l. cum quid. ff. si cer. pe. Bar & Saly. in l. quod te. & in l. vinum eo. tit. Spe. in ti. de concess præb. in rub. in fin. Doct. 10 c. olim causam extra. de censi. & ibi Ioan. Aod. & 10 c. cum canonicis in gl. pe. & si. 32. q. 7. quis ignorat & Old. consilio 249.

b De murilegulis. l. r. ru vide de hac q. remiss. quas posui in apostil. ad istum in l. solidos in fi in apostil. in versic. inciderent in pœnam supra eodem titu.

Nulli licere in frænis & equestribus: & in baltheis hyacintos aptare, & de artificibus palatinis.

Rubrica.

Quia supra dictum est de fabris facientibus arma. vt supra tit. 2. & de fabris facientibus monetam. vt supra ti. r. nũc dicit de fabris facientibus fræna: sellas & alia ornamenta.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Ornamenta mulierum an sint prohibita.*
2 *Gemmæ quæ, & quales, ac quibus sint permissæ & prohibita. & nu. 4. vbi ratio diuersitatis adducitur.*
3 *Clericum an possit officialis sine metu excommunicationis capere, vt ipsum officiali eius præsentet.*
4 *Gemmæ permittuntur deferri in annulis, secus in vestibus, & quæ sit ratio diuersitatis ibid.*

Nulli. Primo loquit̃ de ornamẽtis q̃ fiunt circa ornamentũ equorũ. Secundo de ornamẽtis q̃ fiunt circa ornamẽtũ vestimentorũ. Tertio loquit̃ de facie̅tibus istas species sic ornatas. Scda ibi fibulis. tertia incipit ibi: nulli. Not. ꝙ ornamenta possunt haberi circa equos.
1 Not. ꝙ pertinẽtia ad ornamẽta mulierũ nõ sunt prohibita. simile. ĩ. de vesti. oloberis. l. r. & 2. cũ ibi not. Sed hodie in multis ciuitatibus est statutum ꝙ ista ornamenta nõ licet mulieribus portare: propter hoc dico ꝙ si maritus legaret vxori vestes suas: quia licet de iure contineantur omnia ornamenta vt l. vestis. & l. sequ. ff. de aur. & argen. le. cum eo casu quo sunt prohibita non
a possunt dici accessiones vestium[a] nec illis vestimentis accedere ar. huius. l. & eo modo nõ possunt dici causa mulieris parata ea quæ eius gra-
2 tia sunt prohibita. Bart. In hac l. sunt octo dicta Primum ꝙ nulli licet margaritas & smaragdos siue hyacinctos in frænis & sellis equestribus & balthcis imponere quàuis alijs gẽmis prædicta licet exornari. Scdo dicit, ꝙ cucurnia. i. morsus frænieх aliquibus gẽmis non debet exornari. Tertio ꝙ milites in clamidibus suis possunt vti fibulis aureis quæ solo auro & argento preciosa facta sũt sine omni gẽma: Quarto dicit ꝙ qui contra prædicta ꝯtinuo fecerit. l. libras auri ꝯdemnatione mulctari debet. Quinto dicit ꝙ nulli priuato ex auro & gẽmis liceat aliquid facere, qd ad cultũ principis ptineat exceptis matronalibus ornamentis & exceptis annulis in quibus tã maribus q̃ mulierib⁹ licitũ est gẽmas imponere. licet priuatus dicat se ornamenta ex auro & gẽmis quæ ipse fecit principi velle offerre qd sub tali colore nõ pmittit ei hoc facere. Et est ratio: quia pietas imperialis talia dona non expetit, neq; sibi a priuato requirit offerri cultum requirit. Sexto dicitur, ꝙ si aliquis ꝯ vetitum huius sanctionis fecerit vel ornamenta vsibus regijs deputata qua si principi fecerit offerãda centũ libris auri condemnatione mulctabitur, & capitali supplicio ferietur. Septimo dicitur ꝙ ea quæ ad cultũ principis pertinent non debent fieri a priuatis nec in priuatis ædibus. Sed tantum in aula regia a palatinis facienda sunt. Octauo & vltimo dicitur, ꝙ si aliquis contra id quod supra proxime dictum est, fecerit prædicta pœna ab eo exigi debet per officium palatinorum. quæ pœna fisco applicabitur. Dulius. In textu ibi alijs autem gemmis. & potest esse ratio quia margaritæ smaragdi & hyacinti sunt gemmæ magis preciosæ excellentiores.

ADDITIO.

a Accessiones vestium. adde inquantũ iste videtur fundando se ꝙ ornamenta aurea & argentea tãquã accessiones nõ venirent vestibus legatis & ꝙ hoc non est verum per l si non sint. § peruenimus. ff. de auro & arg. lega. & l. cum aurũ versi. fi. & ibi Bar. e. tit. refert & sequitur Ludo. Rom. sing. suo. 622. incipi. lego mulieri seu vxori. sequitur & alleg. Ludo. A otho. corse. sing. suis in versi. legatum sed bene verum est inquantum per statuta prohibentur ꝙ tũc nõ veniũt illa ornamẽta nec possunt dici accessiones & ita loquitur Corse. vbi supra.

tiores: ſplendidiores,& lucidiores alij quibuſcunque gemmis (vt in libro de proprietati bus rerum)& quibus princeps vtitur in ſuis ornamentis & veſtimentis. Item quia ſunt cariores & intereſt principis ne ſui ſubditi depauperentur expenſis inanibus & ſumptuoſis. institu. de his qui ſunt ſui vel ali.iur.§.1.& in authentic. vt iudices ſine quoquo ſuffra.§.cognatio.colla. 2.& ad quod ſupra de murileg.l. 2. & princeps reſtringit expendendi voluntatem taxando largitiones & expenſas.infra pu.letitiæ nú.l.1.& in fra. de ſalga. hoſ. l. 1. & de deſertoribus. l. 11.
3 libro 12. De Securo. Super verbo nulli ibi munus offerre.not.argumentum quòd non licet alicui iudici ſeculari capere clericum vt ipſum offerat officia'i ſine metu excommunicationis. Sed credo cõtra.ff.de fur.l.interdum.§.qui furẽ. & l.falſus.§. qui alienum iacens.de male.& mathe.l.fin.vbi delinquentes quis poteſt capere ad tradendum iudicibus.& ff. de adulte. l. capite quinto & de his q̃ in frau. cre.l.ait prætor.§ ſi debitorem.nec ob. l.iſta quia hic erat actus ſimpliciter illicitus priuato vt oĩ loco præterquam in domo principis. ſed in clerico delinquente non Item qui capit clericum delinquentem oc currit periculo ne euadat publicam vtilitatem hic autem nullo publico periculo occurrit. Item op. ad iſtam l. ante finem ibi cẽtum libras ſcilicet quod debet perdere omnia bona ſup.de pe l.deportatores. ſed dic,quod hic eſt ſpeciale vt & ſupra de rap.vir.l.1.c.penultimo vbi perdit caput & non bona. uel hic erat caſus in quo bona non debebant applicari fiſco.quia habebat hic liberos,ff.de bo.dam.l.cum ratio natura lis.§.ſed plures.de quo per glo.& Doct.C.de bo. dam.authẽ bona dam. & in auth vt nulli iudic. §.fi. circa principi. text. ibi hyacintos.circa hoc vide quod not. extra de vi. & ho. clerico. capitulo penultimo & ibi per Hoſtien. de Securo. in verſiculo de cucumijs. Et eſt ratio:quia magis eſſet indecens eas poni in morſu fræni quã in ſellis; & quia facilius poſſent frangi & deteriorari & p hoc ſubditi magis damnificari,& ſic honeſtius in alijs partibus,& locis eas collocari. ad quod infra de ſpecta.& cenicis.l.ſi qua in publicis hoc lib. 11.& ſupra de ſacroſan. eccleſi.& l. 2 principi enim placet in omnibus obſeruantia honeſtatis vt infra de maiuma.l 1.lib.11.&.ff.de aibi.l. ſi cum dies.§. ſed ſi in alijs.& ad qd. ff.de iuſticia & iure. l iuſticia. ibi honeſtæ & expedit principi ne quis re ſua male vtat,& habere ſubiectos locupletes.ff.de his qui ſunt ſui vel ali. iuris.l.1.& 2.& §.cogitatio.Guill.de Securo. In textu. ibi annulorum. Sed cur ſecus in annulis permittitur magis apponi gemmas quam in veſtibus Reſpon.quia per hoc non aſſimilatur principi ſicut ſi in veſtibus apponerentur gemmæ; & quia per hoc modicum læduntur ſubditi. & quia nimia pompoſitas & diminutio bonorũ damnoſa prohibetur. in authen. de conſuli. & non ſpar.pec. circa princip. colla. 3. in princip. & §.1.& infra de conſuli.& non ſpar.pec.l. 2. li. 12. Item quia decens & rationabile eſt q̃ ſit diſcretio & diſtinctio inter ornamenta, & veſtimẽta imperialia & ſuorũ ſubditorum. ad quod extra de priuileg. capitulo vt apoſtolicæ. libr. 6. & p ea quæ habẽtur & notantur. ſupra de veſti. oloberis & aura.de Securo. Quia ideo ceſſat in mulieribus, quæ non poſſunt aſſimilari principi quantumcunque bene ornentur: & maxime quia veſtes & ornamenta mulierum ſunt multum diſſimilia veſtimentis & ornamentis imperatoris. Item eſt bene ratio vt imperator plus honoris ſaltim in ornamentis, deferat mulieribus quam hominibus, propter ſeruicia quæ faciunt viris: & propter pericula quæ ſuſtinent in pariendo:nec non etiam propter procreationẽ
a liberorum, [a] quibus reſpublica augumentatur cum liberi nedum dicantur, naſci parentibus immo etiam reipublicæ. ff. de ven. inſpi. l. fina.§. generaliter.iuncta l.fina. C.qui po.in pig. ha.& l.1.ff.ſolu.matrim.& his quæ habentur. & no.in l.1.& 2.ſupra de veſti.olo.

ADDITIO.

a Propter procreationem liberorum. Adde quod iſta non eſt bona ratio cum par aut maior militet in viris fœminę nam que in copula carnali patiuntur tm̃ non agunt vt viri & ſócitius ſunt puberes maſculis vt not. Doc in l.arrogatoi.§ nõ tantum.ff.de adop.& Ang.& Fab.inſti. de nup.in prin.

De claſſicis.

Rubrica.

SVMMARIVM.

1 Claſſica quid ſint.
2 Claſſis quid ſit.

Quidam habent in rubrica de claſſicis idest nauibus paratis ad bellũ
1 vt ſunt galleæ Alii habent claſicis idest hominibus aſtrictis ad claſſes ducendas. Hæc rubrica plus placet quia iſte liber principaliter tractat de hominibus condonatis aſtrictis alicui muneri.Bar.Et quia ſupra in principio huius libri erat de nauibus marinis & alijs quibus ſpecies diuerſæ victualia & arma ad aciem principis deferũt & colliguntur cauſa defendendi prouincias a piratis & alijs malis hominibus prouincias vaſtantibus.Hic autem loquitur de nauigijs deputatis ad portandum milites,& alias gentes armorum ordinatorum ad defenſionem reipublicæ contra piratas & alios damnificantes patriã: vt sũt galeæ & alia ſimilia nauigia apta ad bellãdũ.
2 Vnde claſſis dicitur & multitudo & congregatio nauigiorum cum armigero collectorum vt eſt congregatio nauigiorum Admiralli regis Franciæ. Vnde claſtarius claſſarij idem quod tubicinator pro militibus congregandis. Idem claſſiarius dicitur qui nautis imperat. Itẽ claſſicum dicitur a calo calas, q̃ eſt vocare & dicitur claſſicũ claſſici cornu vel tuba vel aliud inſtrumentum cauſa conuocandi ad bellum.& eſt ſignum bellicum.Item claſſicum proprie dicitur concordantia plurium inſtrumentorum ſimul reſonantium vel ſonantium ſiue ſunt tubæ vel cornua in bello vel homines, & illi qui cornu erant deputati ad cornandum in acie imperiali & vocãtur in iure cornicularij. de quibus no.ỹ. de appar.præfec.præto l.1.& in Leornicularii.ỹ. de Cohar.prin.& Cor.in lib.12.

LEX

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Classis quadam valde notabilis.*
2 *Delictum commissum in mari vbi, & per quem veniat punendum.*
3 *Senescallus potest assumere propria auctoritate de seruientibus superabundantibus in vno castro pro custodia alterius.*
4 *Congregatio plurium de cuius licentia possit fieri.*

1 Classem. In quadam ciuitate quæ voca
tur silentena ciuitas erat quæ-
dam classis valde notabilis. Iubet ergo impera-
tor ꝙ tam illa classis quã aliæ quæ sunt in orien-
te pertineant ad præfectum prætorio orientis,
q armet & aptet de hominibus astrictis illi fun-
ctioni. & si illi non sufficiant alios superaccres-
cat, & eos exerceat ad purgandum mare malis
hominibus & etiam propter alias necessitates,
publicas potest præfectus committere comiti
orientis. Bartol, In textu accrescentibus. id est si
illi censiti non sufficiant alios superaccrescat,
& addat ex quibus accrescentibus sufficientem
2 numerum impleat. licet glossa aliter exponat.
Nota ex hac lege, quòd sicut congruit bono
principi prouinciam purgare malis hominibus
super terram: ita eidem congruit super mare. ca
sus est hic & sic patet quòd sicut quis potest pu-
nire delinquentes in suo territorio ita potest pu
a nire in mari [a] adiacenti illi ciuitati vel prouin-
ciæ facit. ff. de publi. cesar. & ibi dixi. Barto. & in
censitis idest huic ministerio deputatis vel astri-
ctis. Dyn. Seleucenam alias Seleuciam de qua
actuum. 13. alias dicitur falerna iuxta quoddam
magnum stagnum in quo latitabat draco. de
quo legitur in vita beati Georgij in princi. & est
3 illa ciuitas in prouincia libiæ in terra egypti. In
gloss. super verbo accrescentibus, facit hæc lex
ꝙ si rex habeat sua castra in confronta commu-
nibus regni & habeat ibi elientes & vnum ex il-
lis castris indigeat plus custodia quam aliud ꝙ
seneschallus possit propria auctoritate & sine
licentia principis accipere de seruientibus ha-
bundantibus in vno castro & ponere seu depu-
tare in custodia alterius castri indigentis illic ser
uientibus, & non obst. l. cum sæpe infra de ero.
mili. anno. lib. 12. quia loquitur quòd non debẽt
remoueri ad priuatorum iuuamen: sed bene rei
publicæ vt hic. nec ob. infra de ero. mili. anno. l.
penu. quia ibi cessabat necessitas nec etiam obst.
supra de offi. magistri officiorum: quia ibi non
imminebat periculum: sed loquitur in subroga-
tione facienda, & pro hoc quia si auctoritas re-
gia expectaretur posset esse periculum. ff. de iu-
di. l. lõgius §. filiusfam. ad quod supra de his qui
latro. vel ali. cri. re. l. secunda. & vnus officiarius
debet mittere alteri dum est necesse. supra de of
fi. præfec. præ. affri. l. in nomine domini. §. post-
quam. l. tam collatores. §. erit. facit supra de de-
curio. l. generali lib. 10. & de episc. & cler. l. si quis
in hoc genus. Item facit hæc. l. quòd congrega-
4 tio plurium non possit fieri sine licentia supe-
rioris pro quo supra de episcop. & cleric. l. con-
uenticulam. & de mona. l. prima. & hoc nisi ad
conseruationem sui vt ff. de cura. bo. dando. l.
fin. & infra de ero. mili. anno. l. per hanc circa fi.
versiculo ita vel causa confratriarum conuiuio
mercantiarum spectaculorum aut alias sine ali-
quo actu illicito vt. l. vt prophanos. supra de
paganis.

ADDITIO.

a In mari adiacenti illi ciuitati. Adde quid si sit commissum in loco vicino duabus ciuitatibus ab vtraque pariter distantibus? & dic ꝙ potest vbique puniri seruata præuentione. Ita not. Ang. in l. iane. ff. de iniur. & Barto. cep b. tit. de seru. ru-sti. tit. de mari.

De curialibus vrbis Romanæ.

Rubrica.

Visum est supra libro præcedenti de curia
libus in genere nunc de curialibus
ciuitatis Romanę in specie. Odoff. in glo. ibi im-
minentibus excusantur &c. Sed an decuriones
teneantur soluere in collectis, scripsi plene. su-
pra de exact. tri. l. actores.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Quæstio de feudo si sit inter vassallos, dominus eorum est Iudex.*
2 *An sit iudex suorum pagesiorum.*

Si quis. Si aliquis vult accusare curialem
de aliquo, quo priuaretur a curia
debet hoc facere coram iudice curiæ hoc dicit
1 Bart. Hæc lex allegatur per Dulium ꝙ si sit quæ-
stio de feudo inter vasallos ꝙ dominus eorum
sit iudex & pro hoc supra de decur. l. quotiẽs. &
in authen. de quæst. §. si vero forsan. coll. 6. & de
hoc casus in feu. de prohi. feu. alie. per Fre. c. prę
terea. & extra de iudi. c. ceterum. & de fo. comp.
2 c. ex transmissa. & c. verum. Item facit ar. ꝙ dñs
sit iudex suorum pagesiorum si litigent occasio
ne terræ quam tenent ab eo in emphyteosim. et
probatur hoc in d. §. si vero forsan. sed domini
superiores hoc non permittũt nisi dominus pa-
gesiorum habeat alias iurisdictionem in terra il-
la. In glo. 2. in fi. ibi exigat, quia tunc habet respõ
dere sub iudice in cuius territorio est commis-
sum crimen vel confectus contractus C. vbi de
cri. agi. l. 1. ff. de iudi. l. hæres absens & dic, vt ibi
& hæc non obstant in rescripto aut priuilegio
& sic fori exceptione non admissa. quod est no-
tandum. And. in gloss. fina. in fin. Sed ibi simili-
tudinariè loquitur Dyn. vel dic illam l. intelli-
gi in casibus permissis, quorum aliqui ibi no-
tantur in gloss.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Imperator confirmat priuilegia decurionum.*
2 *Princeps in suo aduentu non debet denegare confirmationem veterum priuilegiorum subditis concessorum.*

Leges.

Leges. Confirmat ptimo. imperator oēs
leges pro decurionibus factas. Se-
1 cundo in ver. singulos, prohibet aliquem decu-
rionem torqueri. Tertio in ver. huic enim con-
firmat omnia ipsorum antiqua priuilegia & cō
cordat secundum dictum, quod de curiones nō
torquentur. supra de quæsti. l. admo. in fine nisi
in falso instrumēto supra de fal. l. si quis decurio
& in criminib. exceptis. ff. ad l. Iul. maies. l. nullus.
Ant. In text ibi decuriales. scilicet decurialibus
tractantes. Dyn. rationibus idest legibus quæ
rationabiles sunt. Dyn. facit. ff. de bon. damna.
l. cum ratio in text. ibi iniurijs corporalib. sub. &
quæstionibus seu tormentis. notam idest infa-
miam, separare. hoc ideo dicit, q separata sunt
per l. & debemus credere, q leges rationabiliter
sint pfectæ licet etiam earum omnis ratio red-
2 di non valeat ff. de legi. l. non omniū. Facit hæc
lex pro priuilegiis renouandis & confirmandis:
quia quandoque nobiles & comites hoc petunt
fieri maxime in nouo aduentu principis, vt non
debeat per principem denegari, maxime cum
sunt iusta & rationabilia vt hæc l. qđ qñq; ptin-
git cū sint vetustate corrupta corrosa vel a casu
pdita: qa tunc etiam sunt renouanda, vt supra
de discusso. l. ne casu. lib. 10. cum ibi not. Quod
qualiter hoc fiat & debeat probari habetur ex-
tra de priuile. cap. cum olim essemus de confir.
vtili vel inutili. cap. cum dilecta. & scripsi dicta
l. ne casu.

De priuilegijs corporatorum vrbis Romanæ.

Rubrica.

Quia supra visum est de priuilegiis curialiū siue decurionum vrbis Romæ. nunc videndū est de priuilegijs ciuium ad vrbē Romanam venientium, & de nouo ibi constituentiū domicilium suum de Securo. & potest dici corporatus duobus modis siue, quia est de corpore aliquo, vt pistor, siue quia est incola vrbis. And.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Incolæ Romæ gaudent priuilegijs ciuium.*
2 *Solemnitas antiqua an sit seruanda.*
3 *Debita præterita an teneantur soluere postea venientes.*

Nulli. Incolæ vrbis Romæ gaudēt priuile
1 gijs ciuium. Item vbicunque habitā-
tes possunt ad ciuitatem retrahi. hoc dicit. Bart.
not. speciale in vrbe Romana eo ipso quòd
quis est incola gaudet, omnibus priuilegijs
ciuium, in alijs ergo secus. differt enim ciuis
& incola vt patet in titul. de municip & in titul.
de incolis per totum. Barto. & not. eo. titu. de in-
col. l. ciues. Vel pone casum sic, illi qui de nouo
veniunt ad vrbem Romanam causa ibi habitan
di priuilegiantur, vt antiqui ciues, nec tenentur
aliquid dare pro introitu, & si derelinquant vr-
bem sub colore peregrinationis sunt ad ipsam
vrbem reducendi. hoc dicit. In text. ibi vrbis in-
colæ de nouo venientes sustineant. i. nō est ali-
quid de nouo imponendum. Dyn. corporatis
idest ciuibus antiquis, suffragia. idest priuilegia
quibus suffragantur, & adiuuantur priuilegiati.
Sed aliter sumitur supra de mutile. l. 2. & aliter su
pra de legatio. l. vniuersi. li. 10. & supra de suffra.
2 l. 1. de Dencio. In fin. text. non seruari antiquam
solemnitatem sic infra de pascu. pu. l. 1. & supra
de fid. instrum. & iure hastæ fis. l. 2. An. & est ratio
huius. l. vt ciuitas hominibus repleatur. vt ff. sol.
matrimo. l. 1. quia si ibi datur prærogatiua &
priuilegium pro nascituris liberis multomagis
debet dari iam natis venientibus vt hic. iura
enim æqualiter fauent iam natis & nascituris. l.
qui in vtero. ff. de sta. hom. iuncta l. 2. §. 2. ff. de vē
tre in po. mittēdo. & sic non obst. l. nemini. infra
de consuli lib. 12. vbi venientes de nouo ad of-
ficium tenentur dare aliquid pro introitu, & etiā
iudices dant aliquid pro introitu, vt in authen.
vt iudi. sine quoquo suffra. §. hæc omnia. & etiā
episcopus debet dare priuilegia vt in authen. de
san. episco. § pro consuetudinibus glo. quæ inci
pit etiam in illis facit, q si concessum est homi-
nibus alicuius castri vel ciuitatis quòd possint re
cipere vel scindere ligna in nemore domini &
deinde veniant ibi multi habitātes q possint vti
concessione prout illi qui pro tempore erāt in
loco tempore concessionis ad quod ff. de censi.
l. forma. §. quamquam. & de aqua quoti. & æsti.
l. 1. § pmittitur. Item poterat hic cogitare q cre
sceret. ff. de ali. leg. l. cū vnus. §. fina. & ff. de serui.
vrb. præ. l. si seruus & arg ff. de iudi. l. proponeba
tur. & de serui. vrb. præd. l. cum debere. & de re.
dubi. l. si cognatis supra de excusa. mune. l. sordi-
3 dorum. cum ibi nota. Doct. Sed nunquid postea
venientes tenentur ad debita præterita, quæ nūc
debentur. dico quod non: sed antiqui. supra de
decurio l. prouidendum. infra de fun. rei pri. l. 2.
in fine supra de fide instrumen. & iure hastæ fisc.
l. fi. ad talias enim pteritas & indictas ante aduē
tus ipsorum exsoluendas minime tenentur arg.
ff. ad municip. l. incola quæ loquitur in receden-
te & incolatui renunciante vbi per glo. fit distin
ctio. Sed multo minus tenetur de nouo veniens
ad tallias ante impositas & indictas arg. ff. de va
ca. mu. quod est verum nisi essent contractæ ra-
tione priuilegiorum, vel eorum quæ in earum
vtilitatem euidenter verterentur. sic dicta l. pro
uidendū. & alijs iurib. s. allega. iuncta l. 1. §. viarū
ff. ne quid in loco publi. insti. de leg. patro. tu. §.
fin ff. de legi. tu. l. legitimos. & ff. de regu. iuris. l.
secundum naturam. de Secur. de hoc plene scri-
psi dicta l. prouidendum & tangit gloss. & Barto.
dicta l. incola.

De pistoribus.

Rubrica.

De pistoribus quorum est vtile offi-
cium vt infra de perfectissimatus dignitate. l. vnica.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM

1 *Ambitiose electus priuatur dignitate et punitur. rescriptū contra publicam vtilitatem an valeat.*
2 *Pœna certa statuta, an possit per iudices & rectores ciuitatum mutari.*

Quæcun

Quicunque. Casus. Si pistores ad aliquam dignitatem ambitione aspirauerint puniti. 20. libris auri retra-
1 huntur, nec valet rescriptum contra hoc elicitũ An. Et sic nota tria ex hac. l. primo contra electos ambiciosè. supra de iure fis. l. super ercãdis. Secundo, quòd quilibet debet cognoscere conditionem suam & non aspirare ad maiora, quibus est indignus: quod dic vt supra de muri. l. 1. Tertio quod non valet rescriptum contra publicam vtilitatem. quod dic vt supra de petiti. bo. sub. l. 1. An. quæ faciunt contra istos ministrales ciuitatum tendentes ad officia maiora, quam ipsi sint, vt non valeat electio nec institutio de eis facta. In textu in fine: nisi fiat mentio specialiter de hac. l. Dyn. iuxta not. supra de petit. bo-
2 no. subla. l. 1. gloss. fina. in fine & supra de murile. l. secunda & ibi scripsi. Facit ad hoc. 1. quæst. 1. capitu. quicunque studet. & quasi per totam illam quæstionem. facit. l. ista, quòd si certa pœna
a fuerit statuta ^ in aliqua ciuitate pro aliquo debito, quòd iudices & consules seu rectores ciuitatum non possunt illam pœnam minorare vel compositiones pro illo delicto. Item quòd rescriptum super remissione vel diminutione illius pœnæ obtentum non valeat. ad quod supra de naui. non excu. l. secunda & de petit. bono. subla. l. 1. & infra de cano. fru. vrb. Romæ. l. 2. & fina. nec rect. seu gubernatores ciuitatum possunt talia vel similia facere in damnum seu præiudicium ciuitatis infra de iure reipublicæ. l. 1. & de vend. re. ciuitatis. l. fin. bene enim gerere & administrare rempublicam eis permissum censetur non aliquid damnosum vel remissiones facere. ff. quod vi aut clam. l. prohibere. §. plane. & supra de transactio. l. præses. & ff. eodẽ titu. l. nulli. & de officio procurato. ce. l. fina. de custod. reorum. l. ne quis recept. & in authen. vt diffe. iudi. §. 1. colla. 9. circa quod vide quæ not. ff. de re iudic. l. acta §. de amplianda. & supra ad l. Iuliam de vi publica. l. seruos. vbi dicitur quòd iudices non possunt pœnam mutare de quo per Doctor. in §. pœna grauior. & l. quid ergo. ff. de his qui no. infam. & in l. & si senior. C. ex qui. cau. infa. irrog.

ADDITIO.

a Vbi certa pœna est statuta in aliqua ciuitate iudices non possunt illam minorare nec rescriptum super illa diminutione valet. adde Bal. in auth. interdicimus supra de epi. & cle. & in l. in molus & ibi pe. de sum. sup. de appel. flo. in §. hæc autem ff. ad le. aqui. & Alex. in l. illicitas §. si. de officio præsi.

De suarijs & susceptoribus vini & cæteris corporatis.

Rubrica.

Visum est supra titulo 2. de priuilegijs cõcessis curialibus & decurionibus vrbis Romæ. nunc videndum de priuilegijs concessis porcinarijs seu portarijs. vrbis Romæ de securo. in gloss. 1. rubricæ ibi custodiunt porcos scilicet ne damnum dent, & a lupis capiantur. 5. loca. l. si quis fundum. §. imperator. & §. si quis vitulos. pro quo. ff. de acquire. rerum do. l. pompo. cum ibi not. pro quo est casus extra de regul. iuris. capitulo quamuis. & dic quòd eadem priuilegia habent occidentes porcos sicut custodientes. ff. de iure immun. l. fina. §. fin. & est eadem ratio cum vacent ministerio necessario, & vtilitati villæ pro quo facit. infra de pala. sacra. lar. l. fin. & pro hoc facit gl. supra de testa. mili. l. scriniarios ar. ff. de contra. emp. l. si emptione. §. fina. Dulsus. Super secunda glo. ibi de conductoribus vectiga. fisci, quæ rubrica est in ti. supra qui. mu. excu. lib. 10. & facit quod scripsi infra tit. 1. de seruitoribus studentibus.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Porcarij vrbis Romæ habent immunitatem a sordidis muneribus.*

2 *Casus per legem non decisus, ex similibus est decidendus.*

1 Porcinarij. Casus: Porcarij vrbis Romæ habent immunitatem a sordidis muneribus. hoc dicit Barto. & fuit ratio huius. l. quia ciuitas Roma abundabat multis carnibus, priuilegiantur ergo isti quia apportent multas carnes. Barto. In textu ibi exhibeant indagando porcos per ciuitatem, & eos custodiendo. Odoffre. liberentur: quia satis habent facere custodiendo porcos & eundo per ciuita-
2 tem congregando eos. Dynus. In gloss. fina. in fine. similis gloss. est supra de nili agge. non rum pen. l. prima. hæc gloss. facit argumentum quòd si casus specialis. l. non determinatus reperiatur debet trahi ad casum similem & ad consequentiam vbi est eadem vel similis ratio seu maior pro hoc facit. ff. de bono. posses. ex testamen. mili. l. prima. §. 1. ar. C. de iure do. l. vbi. iuncta. l. si constante. in princip. ff. solut. matrimo. ad quod l. non possunt ff. de legi. & quod ibi dicitur de porcinarijs gratia exempli dicitur, quòd sit speciale in eis. ar. ff. de damno infec. l. damni in fin. de vi & vi ar. l. 1. §. quod vulgo. quæ prosunt ad interpretationem statutorum vt fiat extẽsio ad casum similem vbi est eadem ratio vel maior, dum tamen non sint contra iura vel non sit idẽtitas rationis. ff. de leg. l. quod vero. & l. sequen. & l. quod non ratione. & supra de prædijs curia. l. fin. & C. de noxa. l. secunda & propterea idem potest dici in custodibus porcorum priuatorũ 1 propter laborem continuum, vt hic: & quia non inuenirentur qui propter vtilitatem officij vellent custodire nisi aliquibus priuilegijs gauderent vel. l. fina. ff. de testamen. milita. & alijs iuribus supra alleg. Docto. Sed quare excusantur a sordidis muneribus cum ad sordida sint astricti. vt dicta l. maximarum. cum contrario sensu ff. de eden. l. si quis ex argent. §. primo. Respondetur quòd cum sint occupati ad istam custodiam non possent vacare ad alia sordida munera personalia vt supra de decurio. l. curialis & de can. lar. titulo l. præcepit. & facit ar. supra de asses. l. fina.

LEX

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Reus quandoque sequitur forum actoris, vt hic.*
2 *In criminali conuenitur quis, vbi deliquit.*
3 *Exemptus a iurisdictione seneschalli an teneatur coram eo comparere, & respondere in criminali.*

Quicumque. Casus. Praetor Vrbanus iudex est porcariorum siue agant siue conueniantur, hoc dicit. Et nota
1 casum in quo reus sequitur forum actoris. simile in l. ne quis. ff. de incen. ru. nau. super glos. ibi posita. Barto. & est ratio huius. l. vt facilius eorum causae expediatur coram iudice isto quam coram alio, vt supra de decurio. l. curiales vltra lib. 10. & de episc. & cle. l. omnes qui vbique, & sic magis poterunt eorum officio deseruire. de
2 Securo. In textu ibi litis subaudi ciuilis. nam in criminali bene conuenirentur vbi delinquunt infra de priuileg. scolar. l. quotiens. lib. 12. nec obstat. infra de silen. l. pen. & de proxi. sac. scrinio. l. 3. in sacris. lo 3. lib. 12. quia ibi fuit expresse eis datum priuilegium in ciuilibus & criminalibus, hic autem non: & ideo debet intelligi de ciuili arg. ff. de testi. l. 1. & C. vbi sena. vel claris. l. 2. quod est bene notandum. Et per quae iura
3 deciditur quod si Rex aliquem exemit a iurisdictione seneschalli, quod non teneatur coram eo respondere: quia tale rescriptum non extendatur ad causas criminales, sed tantum ad ciuiles per iura supra allega. de quo plene habetur extra de priuileg. cap. 1. lib. 6. & supra vbi de cri. agi oportet authen. qua in prouincia. & in authen. vt omnes obed. iudi. prouinci. §. 1. colla. 5. per glo. & Doct. & etiam intellige hunc tex. in caussis ciuilibus esse verum, nisi alibi contraxerit de qua materia habetur. ff. de iudi. l. haeres absens, & extra de foro competen. cap. Romana. §. contrahentes. lib. 6.

De collegiatis, & corporatis, & nummularijs.

Rubrica.

In principio glo. Rubricae ibi, & dicitur à collegio: collegium enim dicitur collectio plurium personarum simul in eodem collegio seu corpore habitantium, vt est collegiũ religiosorum. qui simul in eodem conuentu habitant de quo no. extra de elect. c. 1. per Bernardum.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Scolaris matriculatus non intrans scolas, an gaudeat priuilegijs scolarium.*
2 *Subsistuendus in collegio in locum alterius, debet subsistui de voluntate praepositorum collegij. Et an supernumerarij gaudeant priuilegio.*
3 *Illicitum non debet committi praetextu illiciti.*
4 *Subrogatus an gaudeat priuilegio eius, in cuius locum subrogatur.*

Qui sub praetextu. Primo dicit quod qui intrat vnũ collegium, & munera ad quae ordinatus est non exercet, non effugit munera alterius collegij, de quo exiuit, seu debet de nouo extrahi, & alius loco eius subrogari requisitis primatibus collegiorum, idem si decederet. hoc dicit, vsque ad vers. quod autem. Bartol. & nota primo argumentum, quod ille qui est in collegio alicuius artis nec exercet artem, non debet gaudere pri-
1 uilegio illius collegij. Sic qui est in matricula
2 scolarium & non intrat scolas*, non debet gaudere priuilegio scolarium. ff. ex qui. cau. ma. l. antepenul. & l. non verè cum ibi nota alias gaudet licet per aliquam partem anni non intret, vt nota. in l. qui concubinam. §. vxor. ff. de lega. 3. & ibi per Barto. in additione. Sed aduertendum est quod per hanc l. inducitur quoddam iudicium praetorium, per quod ille qui est in vno collegio si transit ad aliud causa effugiendi munera ab illo retrahitur: sed interim videtur, quod sit in quasi possessione iuris illius priuilegij, & debet gaudere priuilegio illo. ff. de aqua
2 quo. & aesti. l. fin. Secundo nota quod quando vnus de vno collegio remouetur, & alius subrogatur debet fieri de voluntate, & consensu seu consilio illorum, qui praesunt collegio; & idem dicit glos. in l. qui sub praetextu supra de *sacrosanct. eccle. etiam si transiret ad aliam regulam de quo in cap. licet extra de regula. Item nota ex hac. l. per quam innuitur, quod quis non potest esse in diuersis collegiis, quod an sit verum dixi. ff. de collegiis illici. l. fina.

§. Quod autem. Qui supra numerum admittuntur in collegio non gaudent beneficiis collegij, hoc dicit, si seruientes qui sunt vltra numerum statutum non habent priuilegia nec stipendia illorum qui sunt intra numerum.

§. Sed ne tantũ. Pone casum Imperator quandoq; personis astrictis alicui collegio permittit, vt de collegio exeant, & alij loco eorũ ponãtur, & sic vendunt ius suum, vt §. de murileg. l. si quis ex corpore. Dicit ergo Imperator quod sicut illis vendentibus cartam hoc est locum suum, & ipsi sunt immunes a muneribus; ita prouidet illis qui sustinebant munera illius collegij secundum conditionem illius, qui tunc erat dum emit illum locum, & postea nulla nouitas fiat. hoc di-
3 cit Barto Item nota ex principio huius. l. quod praetextu liciti non debet committi illicitum, vt dixi supra de annonis, & tribut. l. fina. lib. 10. An. In textu ibi cum dicit, quod minus exequitur: facit quod si frater laicus faciat donationem

ADDITIO.

a Non intrat scolas. Adde Bar in l. qui sub praetextu supra de sacrosanct. eccle. & in l. semper. §. fi. in 2. not. ff. de iure immu. Bald. in authen. habita col. 6. versi. sequitur in textu scolaribus supra ne filius pro patre & proce. digestorum. col. 1. versi. & praed. sunt 10 arg. Card. in proce. cle. 10 prin. Feli in proce. decret. colum. 16. versic. secundo limita. & Panorm. c. quidam num. 17 & ibi notam in apostil. ad eum in versi. scolarisextra de priui.

nem fratri suo presbytero omnium bonorum suorum, qui post donationem factam presbyter non culturet nec teneat bona donata, quòd præsumatur in fraudem talliarum, & aliorum munerum facta donatio: pro quo facit infra vbi dicitur subeundæ appellationis velamine, &c. Et ita sacerdos solum habet nomen, quòd bona sint sua: sed donans ex post cōtinuè recipit fructus propter quod tenetur ad talia onera exoluenda. l. quæro. ff. de vsufru. leg. l. hactenus cum concor. ad quod allegatur text. C. de natura. lib. l. 3. §. & quod de subeunda. & ibi hoc tenet Guido de Sudaria cum multis iuribus ibi per eum
4 allegatis. Item nota ex fi. huius. l. quod subrogatus loco alterius debet vti iure, & officio eius in
a cuius locum est subrogatus [a], & de hoc dic vt supra de præd. naui. l. fi. An. per hanc. l. videtur in principio quòd seruitores studentium vel clericorum seruiētes in aliis officiis laicalibus non habent priuilegium, quod habent eorum magistri attento quod non seruiunt eorum officio, & ita videtur intelligere Dy. pro quo. l. scriniarios supra de testa. milit. Sed contra tenendum per l. 1. & 2. supra de episco. & cleri. & de fabri. l. eos, & supra de professori. & medi. l. medicos. Item quia non solum ventri: sed etiam domino, & illi qui sunt de familia sua, vt l. 2. §. t. ff. de ven. in pos. mit. & videtur expresse. ff. de bono. pos. quæ ex te. mili. l. 1. vnde lex ista intelligitur de illis qui nihil ibi faciebant: sed fraudulenter ibi erant. ad quod authen. habita. C. ne filius pro patre, & probatur. 11. quæstio. 1. cap. clericum. de Securo.

ADDITIO.

a In cuius locum est subrogatus. Adde tex. in l. antepe. & ibi Bar. infra de proxi. sacro scri. lib. 12. quod est verum etiam si subrogatus erat inferioris ordinis vt ibi, & not. in l. 1. supra de rei vxo. act.

De studijs liberalibus vrbis Romæ & Constantinopolitanæ.

Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Imperium & iurisdictionem qualiter, & ad quid Principes acquisiuerunt.*
2 *Prouincia qua sponte se Romano imperio subiecerunt, & qua non.*
3 *Reges nostri temporis exempti ab Imperio vel superiorem non recognoscentes non possunt condere leges sine consensu populi.*

Quia est visum de collegiis & corporibus quorundā, nunc ponit de collegiis doctorum, & aliorum nominatorum hic & supra in titul. de profes. & medi. lib. 10. Super glo. rubricæ, ibi, imperium sciffium argum. in authen. de cle. vio. pa. §. fi. in feu. de prohi. feu. alie. per Fre. c. Imperialem. ibi à Principibus Italicis, de statutis contra liberta-
1 tem, & facit. §. si vero dominus. Quod intelligo verum quantum ad merum imperium & iurisdictionem & territoria, quæ Reges, Duces, Comites, & Barones ex concessione Imperatoris vel consuetudine sibi quætere potuerunt sic in feu. quis dicatur Dux Mar. Comes. c. 1. infra de fetuis iuni. l. quandocumque castellorum supra de emanci. li. l. t. ne filius pro patre auth. habita. & quæ not. supra de fal. mo. l. 2. & de ve. num. in rubrica. secus quo ad imperij subiectionem, & potestatem condendi. l. quæ soli Romano Imperatori competit. nam Princeps istud alij concedere non potuit, iuxta notata in auth. quomodo oportet episco. in principio: quia princeps solus est lex animata in terris. in auth. de cōsuli. §. fina. colla. 4. Si enim princeps posset eas a subiectione liberare sequeretur destructio imperij; quod princeps facere nō potest cum imperium non sit in eum trāslatum vt destruat: sed vt con-
a struat siue augmentet [a]. ff. de origine iuris. l. 2. §. nouissime, ff. quod vi aut clam. l. 3. §. plane. Et
2 hoc intelligo in prouinciis seu regnis, quæ ab initio spontanea voluntate se subiecerunt imperio Romano, vt Italia, alias si sint prouinciæ quæ per captiuitatem seu violentiam se subiecerunt, vt Hispania, Sardinia, Cecilia, & Narbonen. prouincia. ff. de origine iuris. l. 2. §. capita. credo quòd tales si per iustum bellum se exemerint sint immunes a iure subiectionis: quia eo iure potuerunt eximere quo iure fuerunt captiuatæ. ff. de capti. l. nihil. iuncta. l. nil tam naturale. ff. de regu. iur. nam per iura bellorum, & hostilitatum transferuntur etiam iura religionis. ff. de offic. præfec. præ. l. 1. §. 1. ff. de religio. l. cum loca.
3 Sed tamen crederem quòd Reges nostri temporis, qui sunt exempti a Romano imperio vel nō recognoscunt superiorem, non possent condere legem sine consensu populi, cum non inueniatur populum potestatem trāstulisse condendi leges in tales: sed bene possent etiam facere statuta ad regimen regnorum, dum tamen non essent vsibus, & legibus populi contraria de officio præfect. præto. l. formam. populus autem bene posset condere legem de consensu Regis. nam licet imperium esset in imperatorem trāslatum, & potestas condendi legem tamen populo adhuc erat permissum condere legem saltim non scriptam scilicet consuetudinem. ff. de legi. l. de quibus supra quæ sit lon. consuetu. l. 1. & 2. de quo per Petrum in titu. de actioni. præiudicial. per quam quæritur an aliquis sit seruus, & per Docto. supra de officio præfecti præto. affri. l. in nomine Domini. §. t. & per Bartol. in procemio digestorum in rubrica, & in l. 2. ff. de rei vendic.

ADDITIO.

a Augmentet. Et ideo Imperator Augusti meruit habere denominationem, vt not. Docto. post glo. in rubro. proce. insti. in versi. Augusto.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Doctoribus qua loca ad legendum debent assignari.*
Item Doctores facientes intrare famulos scolarium, vt plures videantur habere, sunt infames.

2 *Priuile-*

2 *Priuilegium non habent, qui sunt vltra numerum.*
3. *Impedimenta debent remoueri, quæ impediunt studia.*
4 *Doctores legentes non debent in plateis vagari, sed studijs esse attenti.*
5 *Minæ præcedentes an inducant suspicionẽ vehementem.*

Vniuersos. Primo ponit ꝙ aliqui magistri legebant in aliquibus locis ad hoc, vt ibidem staret multitudo populi vel in locis, & conuocabant homines vndique, vt viderentur habere multos scolares, & sic ad pompam, magis quam ad vtilitatem: hæc Imperator prohibet dicens, quod qui hoc facit est infamis, & expellitur à ciuitate, & hoc vsque ad
1 versi. illos vero. Nota ex hac parte quòd doctores qui faciunt intrare scolas famulos scolarium vel alios secundum veritatem non studentes ꝙ ex hoc sunt infames. Bartol. & expellebantur à ciuitate. Illos vero, hic dicit Imperator quòd in locis priuatis recte potest doceri aliquibus discipulis a doctoribus nisi doctores essent de numero illorum, qui sunt deputati ad legendum omnibus volentibus audire, illi enim non possent, & si facerent deberent perdere scolares, & priuilegia quæ habent eo quod publicè legunt, & sic nota contra doctores qui non docent omnia, quæ possunt publice omnibus si aliqua docent singulariter in ea materia. Bartolus. Item
2 nota quod illi qui sunt vltrâ numerum non habent priuilegium, vt supra titu. 1. l. 1. versic. quod autem. And. versicu. habeat igitur, dicit Imperator ꝙ doctores debent esse in qualibet facultate in istis studiis. Nec obstat l. si duas. §. est autem. de excusatio. tu. quia illo tempore erat sufficiens numerus, qui ibi statuitur, tempore autem huius. l. iste erat sufficiens numerus. Et ideo in ciuitatibus quæ habent studia secundum diuersitatem temporũ est statuendus diuersus numerus. Barto. vel ibi loquitur de practicantibus vna cum docentibus, hic de docentibus tantum doct. Item nota ex hoc versi. ignorantiam gloriosam illorum, qui hoc adiicunt artes: quia quod noua testa capit inueterata sapit. Dnlius
3 de Gombayrinis. Ita vt vnicuique, hic Imperator committit præfecto, & earum ratione rectori cuiuslibet ciuitatis vbi est studium, vt faciant assignari loca doctoribus, & magistris ita distantia, quod quãdo vnus legit non audiatur in scolis alterius, & quòd strepitus scolarium qui sunt in vna scola non audiatur in alia, ne ex hoc studium turbetur, & sic not. quod ad officium iudicis pertinet remouere quicquid fieret iuxta scolas per quod lectura impediretur vel anima audientis turbaretur: quod facit ad quæstionem positam in glo. fi. ff. solu. matri. l. 1. & ibi dixi Bar. nam sciẽtia non discitur in tumultu. sed in otio.
4 And. In tex. ibi amoueri, quia non debent doctores legentes cum laicis conuersari, & ita esse in plateis & vagari: sed vt sint attenti in studio: quia vagus scolarium, &c. infra de tyro. l. 1. lib. 12. ita & in militibus, qui debẽt esse in cõtinuo exercitio. infra de re mili. l. milites. lib. 12. supra d. alleg. l. 1. in versic. si autem ibi interdicta, & est ratio: quia maior præsumptio est pro eis qui legunt publice, quam qui priuatè vel absconsè, & quòd magis sciant, & sic scolares magis proficiant argum. ff. de ritu nupt. l. fi. de admin. tuto. l. non existimo, & possent tradere scientiam adulterinam, si legerent in absconso argum. in procœmio digestorum. §. hæc autem tria in gl. 1. ibi in bona parte. Nota quòd si quis dixerit al-
5 teri quod bene se vindicaret, & post aliquod tempus reperiatur vulneratus ille cui minæ fuerunt illatæ quod debent intelligi illa verba in bona parte, scilicet quod se vindicaret iuridi-
a ce[a], per iudicem. sic habetur in l. furti. §. mandati in fi. ff. de his qui not. infa. vbi dicitur condemnabo, idest condemnari faciam. pro hoc. ff. de excusat. tuto. l. 2. §. neque & ff. de adulte. l. miles. § socer. & de bo. libe. l. qui cum maior. §. si libertus. Dulius. de quo ibi per Pet. de Bellapertica, & per eundem. ff. de administ. tut. l. 2. in princ. & melius in Specul. titul. de præsumptio. §. species. versic. sed pone. secunda parte secundæ partis. In glo. penult. de diuina scientia. potest responderi, quod in hoc Imperarot voluit deferre Papæ, qui præest in spiritualibus sicut Imperator in temporalibus in authen. quomodo oportet episco. in princip. collat. 1, sicut & alibi detulit in authen. vt cle. apud proprios episcopos prius conue. in princip. & §. 1. & colla. 6: & in authen. de eccle. titul. in princ. coll. 9. & in pluribus aliis locis iuris ciuilis, vt in primo li. C. & in pluribus ritul. authenticorum. Imperator enim voluit prouidere principium reipub. circa doctrinam, & eruditionem legalis scientiæ per quam mundus regitur, & illuminatur, & etiam circa scientias primitiuas sine quibus scientia legalis nequiret edoceri nec adisci, & per quas leges ciuiles magistri in sacra pagina medici artistæ, dialectici, rethorici, & alij, & in scientiis approbati priuilegiantur & proteguntur, vt supra de profess. & me. per totum. Item tempore harum legum forte non erat facta compilatio decretorum, nec decretalium quamquam etiam decreta, & decretales, & etiam constitutiones omnium scientiarum appobatarum vocentur & vocari possint leges, vt habetur in primis capit. decreti.

ADDITIO.

a Vindicaret iuridice. Limitabis post Ang. in l. 1. supra si quis impera. male. n. si minans consueuisset suas minas executioni mandare de quo per Bar. in l. metu. supra quod metus causa. Are. in suo tract. malo. in gl in ver & ei minatus est mortem, & Panor. c. scribam. in fi & ibi notatu in apostil. ad eum in ver. torturis extra de præscripe.

De honoratorum vehiculis.

Rubrica.

Visum est Supra de doctoribus & magistris, & eorum priuilegiis supra tit. proxi. & tit. de profe. & me. qui doctores sunt in illustrali dignitate constituti, vt nota, Doct. in rubri. procœmij digestorum super verbo illustribus, & ibi per Bart. nunc hic subiicitur de quibusdam viris magnificis & honoratis quibus debetur honor, vt in l. 1. hic situata, & in
b authen. vt ordin. præfect. & prætori. circa me. collatio. 5.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Insigniis doctoratus, an semper vti debeant doctores.*

Omnes. Antiquitus in signum dignitatis, & honoris homines in dignitate positi ibāt in carruchis seu vehiculis, & dubitabatur in ciuitate Romana vel in vrbe Constantinopolitana, vbi erat Princeps, & videbatur quod non propter reuerētiam Principis, tamen hic Imperator omnibus habentibus dignitatem permittit scilicet quod possint vti vehiculis omnes positi in illis dignitatibus, & in illis ciuitatibus.
1 Iuxta quod quæritur vtrum habeant necesse vti carruchis, rex. innuit quòd sic, dum dicit semper vtantur glo. tamen exponit, vt liceat eis vti si volunt, & sic not. quòd doctores non habent
a semper vti insignis doctoratus ᵃ. Sed possunt si volunt etiam vbi est Princeps. Bart. In text. ibi honorati, id est nobiles ciuitatis seu magnates dignitate decorati, & fuit ratio, vt ab aliis discernerentur, & laus eis afferretur vt in princ. vt §. de vestiolo. per totum, & nulli licere in frænis, &c. l. 1. per quæ censetur esse prohibitum burgensibus, & aliis quibuscumq; diuitiis præditis, cum istis promittendo aliis prohibitum esse censetur. l. cum prætor. ff. de iudi. l. maritus. C. de procura. & vt in auth. vt or. præfect. circa me. coll. 5. iuncta. l. 1. §. fi. ff. ad munip. & pro hoc. ff. de fal. l. eos. §. qui se pro. milite. ibi vel illicitis insigni-
b bus ᵇ, & facit pro hoc. ff. de iure fil. l. sed si accepto cum glo. nam qui toga vti volebant hoc à Principe impetrabant. Item clerici qui vestibus clericorum vtuntur puniuntur: quia inhabiles ad impetrādum per certum tempus se reddunt, & alias puniuntur: vt extra de vita & honestate cleri. c. qui in cleri. de Securo.

ADDITIONES.

a Insigniis doctoratos. Adde Anto. Corse. in suis sing. in verb. Doct. incipi. Doctores non habent necesse semper vti, &c. vbi refert & sequitur Bar. hic functa glo.
b Illicitis insignibus hoc facit ad quæstionem vtrum vtens insigniis doctoralibus vel militaribus nec doctor aut miles si post fuerit effectus doctor aut miles an sit necessarium quòd et de nouo conferantur, & dic quod sufficiunt solita portari casus est in c quod quidam vers. si forte secundum lect glo. pe in versi. exhorruit quam ibi sequitur Archi 1. q. 1. refert, & sequitur Ro. sing. suo 7 3 1. inci. quidam vtitur insigniis doctoratus.

De priuilegijs vrbis Constantinopolitanæ.

Rubrica.

Visum est Supra de priuilegiis vrbis Romæ veteris: nunc videndum est de priuilegiis vrbis seu Romæ nouæ, scilicet Constantinopolitanæ.

LEX PRIMA.

Vrbs. Constātinopol. ciuitas habet eadem priuilegia quę Roma. h. d. & quæ sunt priuilegia dicit in gl. An. & melius not. in auth. vt eccl. Ro. in princ. coll. 2. Facit hæc lex quòd si Rex concedat huic vniuersitati studii omnia priuilegia quæ habet studium Parisiense; quòd talis concessio sic generaliter facta valeat pro hoc. ff. de condit. & demon. l. in testamento, & de hæred. instit. l. hoc articulo, & idem si concedat huic loco nundinas cum similibus priuilegiis quæ sunt in nundinis talis loci. ad quod supra de priuile. cor. vr. Ro. l. 1. secundo respon. Et qualis probatio requiritur super his, & an de prioribus priuilegiis fidem fieri debeat, habetur extra de priuil. c. cum essemus. & not. in simili extra de fide instrum. c. 1. in vlti. vers. sed pone quod Papa ita mandat &c. ad quæ faciunt quæ not. in auth. si quis. C. de eden. & in Spe. de instru. edi. §. nunc dicamus. ver. illud autem scias, vsque in fi. de Securo.

De metropoli berito.

Rubrica.

Visum est Supra de priuilegiis & prærogatiuis concessis ciuitatibus Romanæ & Constantinopolitanæ: nunc de priuilegio & dignitate ɔcessis ciuitati de Berito.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Duæ metropolitanæ ciuitates esse possunt in eadem ciuitate.*
2 *Ciuitas metropolitana quæ dicatur.*
3 *Ciuitas qualiter constituatur, & num. 4.*
5 *Vna ciuitas an possit habere plures rectores, & vnum tribunal plures iudices.*
6 *Prouincia an possit in plures diuidi.*
7 *Prouincia duæ an possint in vnam aduniri.*
8 *Iudices quando committunt aliquid, eo quod sint occupati non tenentur exprimere causas occupationis.*

Propter multas. In eadem prouincia possūt esse duę matrices ciuitates, hoc dicit. pone in terminis, & prouincia phœniciæ erat quædā ciuitas metropolitana, & magna quæ vocabatur Tyrus: in eadem prouincia erat ciuitas Berytus, in qua erat studium generale, & in eadem vigebat multum peritia litterarum, impetrauit à Principe, vt ista ciuitas Beryti diceretur metropolitana, sicut ciuitas Tyri, & hoc Imperator concessit propter multas virtutes quibus ciuitas illa erat ornata, &
1 hoc primo. Sed contra hoc instatur quod per hoc fit iniuria tyro, hoc est illi ciuitati. Ad hoc respōdet Imperator quod nulla fit ei iniuria: quia etiam illa remanet metropolitana priuilegio antiquorum Imperatorum, & Berytus efficitur metro-
2 politana priuilegio suo, hoc dicit. Pro declaratione quæro quæ dicatur ciuitas metropoli-
a tana. glo. dicit, id est Archiepiscopalis ᵃ, hoc nota

ADDITIO.

a Archi episcopalis. Adde idem esse si habeat patriarcham secundum Bar. hic & Nico. de Neapo. in l. si duas. §. decet per illum alleg. & § Grammatici de excusatio. tuto. & Berta. de Firmo in suo tracta. de episcopo in prælu.

nota in §.decet. J. alleg. sed quid erat de iure an-
tiquo antequam essent episcopi. Respon. Erant
tres ordines ciuitatum, quædam maximæ, quæ-
dam mediæ, quædam paruæ. Maximę diceban-
tur illæ in quibus erat forum causarum cui sub-
erant multæ aliæ ciuitates etiam habentes me-
rum imperium. Et magnæ ciuitates dicebantur
quæ habebant merum imperium non habebãt
tamen alias ciuitates sub se. Paruæ dicuntur quæ
non habent merum imperium, sed solam iuris-
dictionem quæ datur defensoribus ciuitatum, vt
in cor. de defenso. ciuita. istam distinctionem
facit tex in l.si duas.§.decet autem.ff.de excusa.
tuto. illa ergo ciuitas quæ erat magna dicebatur
metropolitana etiam antequam essent episcopi
& archiepiscopi, hoc respectu est inuentũ quód
ciuitas cuius sedes est patriarchalis vel archiepi-
scopalis dicitur metropolitana, quæ habet plu-
res episcopos sub se habẽtes merum imperium.
illa vero quæ episcopo est subdita non dicitur
3 ciuitas metropolitana. Sed quæro qualiter con-
stituatur ciuitas. Respon. volũtate Principis vo-
lentis aliquem locum esse ciuitatem probatur
per hanc.l.& hoc Inno.tenet in ti.cum ab eccle-
siarum. extra de offi. ordi. vnde possibile est esse
ciuitatẽ licet non habeat episcopum: quia Prin-
ceps non potest facere episcopum: sed dat alia
priuilegia, & sic non sequitur, Papa priuat ali-
quam ciuitatem episcopo ergo desinit esse ciui-
tas. secundo quæro qualiter prouincia consti-
tuatur hic videtur text. ꝙ ciuitates quæ sub vno
metropolitano faciunt vnam prouinciam, vt
hic in fi. sit illa mater prouinciæ, &c. Cy. tangit
hoc supra de præscrip. lon. tempo. l.fi.& ibi de-
terminat ꝙ prouincia appellatur secundũ vsum
communem appellandi, vt Tuscia Lombardia
& Syria, & isto iure vtimur. arbitror tamen ꝙ
olim fuisset facta distinctio prouinciarũ, vt om-
nes ciuitates quæ suberant vni præsidi, & sic vno
metropolitano constituerent vnam prouinciã,
vt l. illicitas.§.qui vniuersas.ff. de officio præsi.&
secundũ illum ritum antiquum remanet adhuc
hodie nominatio prouinciarũ quo ad quædam.
4 Tamen qualibet ciuitas habens distinctum ter-
ritorium quæ superiorem non recognoscit po-
test dici prouincia, vt not. per glo. in dicta. l. fi.s.
de præscript. lon. tempo. Tertio quæro pro de-
claratione huius ꝙ hic principaliter dicitur, ꝙ
in eadem prouincia possunt esse etiam duæ ci-
uitates matrices: videtur enim monstrum, quód
in eodem corpore sint duo capita, vt extra de
officio ordi. c. quoniam, &c. glo. si quis vellet
facere in eodẽ episcopatu duos episcopos. nam
illud esset monstrum. Sed ꝙ vnus episcopus ha-
beat duas ecclesias æquè principales, hoc nõ est
monstrũ ita loquitur hic; hoc non est mõstrum.
5 Vnde ex glo. ista circa princ. insurgit dubium,
quomodo est ꝙ vna ciuitas potest habere duos
rectores, & in eodem tribunali possunt esse plu-
res iudices, vt l. 1. ff. de offi. consul & ff. de re iud.
l. Pompo. scripsit si vni. respondeo ista proce-
dunt ad similitudinem corporis humani mon-
strum enim esset si aliquis haberet duo capita:
sed non si haberet duas manus vel duos pedes,
& similia. Et ideo isti rectores ciuitatũ qui sunt
loco capitis non possunt esse plures, & ideo non
potest esse nisi vnus tex, vt 6. q. 1. in apibus: sed
alia officia inferiora possunt in eorum corpore
parificari, & sic possunt esse plures rectores in
eadem ciuitate, vel in vna ecclesia parrochiali
plures capellani & vnius pupilli plures tutores
& similia. Circa secundum scilicet quód duæ
ciuitates maxime sint in eadem prouincia sub
vno tamen præside nil est quod impediat. nam
quilibet priuatus potest in pluribus ciuitatibus
habere domicilium, & in vtraque esse æquali-
ter instructum, vt l. domicilium. ff. de municip.
secundum hoc in vna prouincia parificantur
ciuitates magnæ remanente vnitate prouinciæ.
6 Sed quæro an vna prouincia posset diuidi in
duas glo. dicit quód sic. ff. de ass. l. si eadem. puto
tamen quód licet non sufficit fieri sine rescripto
Principis, vt hic patet, & arg. l. & per hoc dico,
quód comitatus non possunt seipsos diuidere in
plures, vt in feu. de prohib. feu. alie. per Fre. §.
præterea ducatus sine licentia ciuitatis cui sub-
est, quod intellige quantum in præiudicium ci-
uitatis, sed inter esse causa commodioris admi-
nistrationis possunt hoc facere sicut in pluribus
tutoribus, vt l. 2. ff. de admin. tut. periculum ta-
men, commune remanebit, vt l. inter tutores. ff.
7 de admin. tut. Quæro vtrum de duabus ciuitati-
bus vel prouinciis possit fieri vna glo. dicit quód
sic, vt in authen. vt iudi. sine quoquo suffr. §. il-
lud, & §. hoc autem. vnio fit multis modis quan-
doque vna subiicitur alteri quandoq; non subii-
citur si sibi vnitur. Et hæc vnio vel fit quód vna
sit principalis alia non, vel quód vtraq; sit æquè
principalis, vt nota. per glo. extra ne sede va-
cante. cap. 1. & ibi per Innocen. & alios Docto.
iuris canonici. Quæro quando vniũtur duæ pro-
uinciæ, ita quód vtraque remaneat principalis:
sed sub vno præside vtrum negotia vnius ciui-
tatis possint expediri in alia? Respon. sic vt ex-
tra de offic. legati. cap. nouit. & ibi per Innoc.
Quæro quando duæ ciuitates vel prouinciæ vel
ecclesiæ vniuntur an debita vnius alia valeat su-
portare Innoc. extra de priuileg. cap. pastoralis.
tenet quód habeat locum titulus de separatio-
nibus: quod ego examinaui in l. 1. §. si cohære-
dem. ff. ad legem fal. in eo, quód ibi dicitur an
portio grauata accedat, & ibi hanc. q. formauit
8 Bart. In text. ibi propter multas facit pro litte-
ris sententiarum & commissionum quas faciunt
iudices in quibus dicitur nos arduis negotiis oc-
cupati, vt non sit necesse exprimere causas, &c.
In tex. ibi Tyro. ex hac ciuitate fuit oriundus no-
bilis Vlpianus Iureconsultus. ff. de censibus. l. 1.
no. ex hac. l. bene merenti præmium concedi sic
supra de nauicula. l. 4. hoc libro, & de statuis, &
ima. l. & virtutum. Item nota. quód nobis be-
ne facienti tenemur naturaliter bene facere. l.
sed & si lege. §. consuluit. ff. de petitio. hæred.
& l. si non forte. §. libertas. de condictio. indeb.
& extra de testamen. cap. cum in officiis. Item
nota. quod cum aliquod datur seu conceditur
alteri debet concedi sine alterius damno: quia
qui malè acquirit, & bene dispensat grauatur
potius quam præmietur argumen. supra de præ-
cip. Imperat. offe. l. 2. & infra de omni agro
deser. l. quicumque primo responso. & vltimo
hoc libro. & infra de veteranis. l. 2. Odoff. Cir-
ca l. istam quomodo est hoc quód Principes se
intromittunt de disponendis Archiepiscopati-

bus, & de factis ecclesiarum cum non sit eis attri
buta potestas, sed magis obsequendi necessitas.
16. q. 5. c. non placuit. & c. laicis, & c. nullus po-
test dici, quod tempore huius. l. Imperatores
hoc poterant facere ex tolerantia Papæ, vel ex
priuilegio eis concesso: vel forte sicut fiebat per
Imperatores, & tali potestate vtebātur pro bo-
no & conseruatione sedis Apostolicæ & Eccle-
siarum: sed postea eis renunciauerunt, vel quia
malè vtebantur fuit eis interdicta illa potestas,
& ita not. 63. dist. c. in sinodo. In glo. vltima &
dic vt ibi: ecclesia enim tunc indigebat præsidio
Principum, & expediebat ecclesiæ quòd fierent
per ipsos talia & maiora, & quòd interessent
electioni summi Pontificis 23. dist. c. in nomine
domini, & de iure enim Archiepiscopi debent
ordinari per suffraganeos suæ prouinciæ, vt 66.
di. c. 1. sed Papa consueuit ipsos Archiepisco-
pos ordinare ad voluntatem suam 63. di. c. me-
tropolitano. de Securo. vel potest responderi
quòd hoc non habetur in hoc tex. ꝙ Imperator
se intromittat de aliquo facto ecclesiæ: quia lo-
quendo de ciuitate metropolitana intelligit de
ciuitate eminentiori, & maiori totius prouin-
ciæ in qua præsidet præses in tota illa prouincia,
qui præsides dignitatem habebant clarissimam,
vt per consequens ciuitas illam habeat dignita-
tem. C. de priua. carceri. l. 1. & licet Papa confe-
rat Archiepiscopatus tamen Princeps potest
conferre priuilegia tali ciuitati metropolitanæ,
vt hæc notantur hic latius per Bar.

De canone frumentario vrbis Romanæ.

Rubrica.

Visum est Supra de nauiculariis publi-
cas species Romæ deferen-
tibus, vt supra in tit. de nauicula. nunc vidēdum
est quid obseruare debeant cum publicas spe-
cies recipiunt per ipsos deferendas. de Securo.
super glo. rubricæ ibi placet, & vt not. supra de
cano. lar. titu. super rubrica.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Negatiua coarctata loco & tempore qualiter probetur.*
2 *Notarius nunquam debet scribere debitorem recepisse pecuniam, nisi ei fuerit realiter numerata.*
3 *Confessus quandoque non habetur pro iudicato.*

Nautici. Nautæ debent confiteri se re-
cepisse species incorruptas: qđ
debet comprobari aspectu officialium tempo-
re, quo dantur, & quo restituuntur. h. d. Nota
a quòd negatiua [a] coarctata loco & tempore di-
1 recto probatur per visum, sicut affirmatiua, vt ff.
de aur. & ar. leg. l. si quando, & l. pediculis. §. Ne-
gatius. de hoc no. in c. bo. me. in antiquis. de elec.
Barto. & per Cy. & Doct. in l. optimam supra de
contrahen. & commi. stipu. vnde ad euidentiam
huius. l. no. ꝙ aliqui nautici erant deputati ad de-
ferendum annonas de prouinciis in sacratissi-
mam vrbem de quibus habuimus supra de naui-
cula. & not. ex hac. l. quòd illa est valida confes-
sio siue testatio quæ fit coram iudice concordat.
2 ff. de adulte. l. mulier. §. Socer. Secundo no. fieri
probationem per inspectionem oculorū con-
cor. l. si irruptione alie. in glo. Tertio not. cum
petitur liber redhiberi, quia est viciosus per aspe-
ctum iudicis vel illius qui huius rei habebat pe-
ritiam potest probare arg. supra de admi. tu. l. lex
quæ. An. & per istum text. dicitur pro Do. Guil.
de Fer. quòd notarius de illis quæ vidit potest fa-
cere instrumētum ad requisitionem partis alias
non: iuxta not. in l. si ex cautione supra de non
nume. pecu. & si cer. pe. l. si ex precio, & ita ista. l.
probat ꝙ ibi not. in glo. quod notarius nūquam
b debet scribere debitorem recepisse pecuniam [b],
nisi eidem fuerit in sui præsentia numerata, & de
hoc per Bar. dicta l. si ex cautione, & per Innoc.
extra de fide instr. c. si cautio. & facit pro hoc. J.
de erō. mili. anno. l. per hanc. §. hoc etiam. Item
3 not. ex l. præsenti, quòd non sufficit confessio
nauiæ nisi oculis subijciatur, alias inspiciatur.
Sed quare non sufficit cum pro iudicato habea-
tur confessio. sup. de confess. l. 1. & ff. de confess.
l. 1. dico ꝙ ideo, quia concernit præiudiciū con-
fitentis statur confessioni: sed non in præiudi-
cium tertij argu. ff. de re. eo. l. magis puto. §. illud
supra de sacrosan. eccl. auth. hoc ius porrectum,
& idem intelligo in quolibet actu qui nō posset
induci consensu confitentis argu. ff. de castren.
pecu. l. si forte supra de colla. l. in donatione, vn-
de talis cōfessio videtur in fraudem fuisse facta.
ff. de transact. l. cum ij. §. sed cum his, & de leg. 3. l.
cum quis decedens. §. codicillis, & de proba. l.
quæ testamentis. pro hoc facit. l. per diuersas. C.
man. cum dicitur ibi. in text. solutiones petu. &
vide quæ ibi notantur per glo. Bar. & Doct. in d.
l. si forte.

ADDITIONES.

a Negatiua coarctata loco & tempore probatur directo per visum sicut affirmatiua. Adde illum in l. si quis consortium num. 1. & qđ ibi notaui in apostil. ad eum in vers. probari negatiuā supra de fabricensibus illo lib. Philip. Fran. in c. si motu proprio num. 8. & quod ibi notaui in apostil. ad eum in vers. negatiua non coarctata de præben. lib 6. & do. meum. Dom. Philipp. Decium consi. 73 col. 2. versi. tertio dato &c.

b Debitorem recepisse pecuniam. Adde plene Bald. in rubr. supra de fide instru. col. 5. Bar. in l. si non singuli supra si cert. peta. & in l. singularia ff. eod. tit. Bar. Bal. & doct. in l. si ex pretio supra si cer. peta. & in l. prædia. ff. de acqui. possess.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegia concedentia remissionem canonis annullantur.*
2 *Nemo potest sibi legem imponere à qua recedere non liceat.*

1 Si quid frumenti. Annullat om-
nia priuilegia
concedentia remissionem canonis, hoc dicit
hæc. l. potest intelligi, vt alleg. annullet omnia
priuilegia imposterum cōcedenda vel iam con-
cessa, & tunc nihil noui addidit: quia hoc habe-
mus supra de preci. im pe. offe. l. nec damnosa, &
si contra ius vel vti. pu. l. si. cū si. Secundo modo
pōt intelligi ꝙ annullet omnia priuilegia con-
cessa

cessa in quibus erat dictũ expresse non obstante
tali lege, & tunc inducit, quia aufert priuilegia
his quibus erant concessa. & aduertendum, quia
dicit non valeant, & intelligitur ipso iure. contra
opp. supra de præci. impera. offe. l. vniuersa. Sol.
quandoq; lex dicit nõ valeat simpliciter, & tunc
intelligitur ipso iure, vt hic, & supra de legi. l. nõ
dubium. quandoque dicit non valeat, si a parte
fuerit aliquod factum vel obmissum, & tunc in-
telligitur ope exceptionis dicta. l. vniuersa. bene
facit ꝙ vbi statutum dicit, ꝙ si cõtrahentes non
soluunt gabellam infra octo dies cõtractus non
valeat, intelligitur ope exceptionis. sic dixi in l. si
2 ita quis. §. ea. l. ff. de verb. obli. Bar. In fi. tex. quod
est verum, nisi in rescripto dicatur non obstante
tali. l. quia nemo potest sibi legẽ imponere quin
sit sibi licitum ab ea recedere. l. si quis in princ.
ff. de leg. 3. vel dic nisi secunda institutio interue-
niret in auth. de man. prin. §. deinde competens
coll. 3. & not. C. si contra ius vel vti. pu. l. fi. & su-
pra de peri. bo. subla. l. 1.

LEX III.

Neminem. In. l. præceden. prohibuit
remissionẽ hic ꝓhibet ca-
nonis mutationẽ, hoc dicit nullus põt postulare
canonis mutationem, & impetrata priuilegia à
iudicibus non admittuntur, & impetrãtes in du-
plum puniuntur, & iudices qui canones in pro-
prios vsus conuertunt, puniuntur. h. d. Bart. In
text. ibi ab vsurpatione id est ꝯuertendo in pro-
prios vsus. In tex. ibi immutando canonẽ, quia
tenebatur soluere frumentum, & volebat vt pro
frumento solueret vinum vel econuerso. Odof.
non finimus, nisi dicatur nõ obstãte tali lege &c.
vt dixi supra l. proxi. detinendos id est condem-
nandos, cæterosq; iudices coram quibus forte
fiebat professio de frumento suscepto supra ea.
l. vnde cùm ipsi deberent Romæ mittere sibi re-
tinebant. Odof.

De frumento vrbis Constantinopolitanæ.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Penuria crescit ex inordinata administratione.*
2 *Panis vbi debetur, an possit dari frumentum.*
3 *Magistratus super abundantia possunt statuere pretium frumenti vendendi.*
4 *Præbenda solita distribui in certa specie, non debet in aliam speciem conuerti.*
5 *Ad inopiam deuenitur per inordinatum modum viuendi.*

Nulli. Quod debet dari in pane non de-
bet solui in frumento. Item ex in-
ordinata administratione crescit caristia. Ad eui
1 dentiam præmitte quòd Constãtinus statuit cer-
tam quantitatem frumenti dandam comitibus
horreorum qui illam quantitatem deberent da-
re pistoribus, & pistores ex illa reddebãt panem
coctum domui Principis, & quorundam alio-
rum officiariorum publicorum: quæ quantitas
fuit augmẽtata per Theodosium, hoc præmisso
2 venio ad casum. Quæro vtrum domui Princi-
pis vel alteri domui publicæ cui debebat dari
panis coctus possit dari frumentum? respondet
Imperator, & dicit, quòd non imo hoc prohi-
bet sed præcipit dare panem coctum, & sic di-
stribui canonem ex ordinatione Constantini &
Theodosij. ratio est; quia si datur frumentum
potest conuerti in alium vsum quam in pane;
sic dispergeretur, & caristia efficeretur, quia res
publica cogeretur emere frumentum, quòd si
moderate administrasset potuisset vendere: hoc
dicit in tex. ibi nulli scilicet, domui aliquorum
officialium. domibus, vel nostris, vel publicis.
3 Nota quòd ex mala administratione frumenti
crescit caristia. ex quo not. ꝙ priores qui habent
arbitrium super abundantia possunt huius vigo-
re ponere ordinem qualiter, & quo ordine in
ciuitate, & quantum frumentum possit vendi
qualibet die vel mense. facit ad hoc. ff. de offic.
præ. vr. l. 1. §. cura carnis, & ad l. Iul. de anno. l. 3.
& de extraord. cri. l. annonam. Bart. vel potest
poni casus quòd in qualibet ciuitate reponitur
frumentum commune in vna domo, vt tem-
pore necessitatis distribuatur per homines ciui-
tatis vnde prohibet Imperator, quòd a modo
illud frumentum nemini detur etiã domui suæ:
sed certa quantitas de frumento pistoribus de-
tur, vt inde panem faciant. Et quemadmodum
antea in frumento fiebat distributio, nunc fiat
distributio in pane cocto, & hoc potest dicere
hæc lex secũdum alium intellectum. Odo. Nota
4 præbendam canonis dari consuetam in certa
specie singulis diebus non debere conuerti in
alium modum seu speciem distributionis, de
quo extra de constit. c. cum omnes. quamquam
in l. præsenti talis mutatio distributionis tende-
ret ad damnum rei. Et idem esset in canonicis:
sed illa mutatio dicitur tendere in damnum ser-
uicij diuini vt dicto. c. cum omnes. eo. tit. c. cum
5 Mar. Ferrariensis. Item nota quòd ducitur cito
ad inopiam qui non viuit ordinato, & seruato
modo & mensura: & crescit patrimonium eius
qui viuit ordinatè, vt ff. vbi pu. edu. de. l. ius ali-
mentorum, & est ratio: quia est seruandus mo-
dus in expendendo, ne victum longi temporis
breuis hora consumat, vt extra de censi. c. cum
Apostolus, & alibi iuxta facultatem ecclesiæ fa-
ciendi sunt sumptus, vt eo. tit. c. cum super & 10.
q. 3. c. inter cætera. Au. Item nota contra illos
qui tempore messium vendunt frumentum, &
postea ex indigentia emunt, & regulariter carius
& sic venit caristia, vt hic expresse dicitur. Item
nota contra illos qui in die Ascensionis sunt de-
putati dare panẽ charitatis pauperibus, & postea
magnam partem sibi retinent & dant officiariis
regiis & consulatus, qui non indigent: imo quã-
doque conuertunt illam elemosinam, vt loco
panis detur pecunia quod fieri non debet etiam
in qualibet alia ciuitate, & ista fuit vna positio
casus facta per Odoff. in l. præsenti. Item nota
contra executores testamẽtorum quibus est da-
ta potestas dare pauperibus certã quantitatẽ pa-
nis, quòd illam erogationem non possunt con-
uertere in erogationem pecuniæ, vt hic habetur
ff. de admi. re. ad ci. perti. l. legatam, quia aliud
pro alio inuito creditore solui non debet. l. 1.
supra de fabricen.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Officiales publici non possunt minuere vel ad alium vsum conuertere quantitates statutas de publico pro abundantia. Fallit in pistoribus. nu. 2.*
3 *Lucrum assumit sibi naturam capitalis principalis, ex quo infertur.*
4 *Sculptura an & quando sit danda fides.*
5 *Instrumento publico datur fides.*

Auri statuta. Quãtitas statuta ad em-
ptionem frumenti non
potest minui nec ad alios vsus cõuerti: sed quod
de ea debet in publicum librum scribi: cõtra fa-
cientes puniuntur in duplum. lucrũ assumit na-
1 turam sortis. h. d. Nota primo ꝙ si in aliqua ci-
uitate est statuta aliqua quãtitas pecuniæ, scilicet
pro habenda abundantia, ꝙ officialibus publicis
non competit arbitriũ minuendi illam vel con-
uertendi in aliam causam, vt hic dicitur in tex.
Et hic titulus non solum habet locum in ciuita-
te Romana: sed in qualibet ciuitate, vt hic not.
2 super rubrica. Secundo not. ꝙ licet non possit
ad alium vsum conuerti tamẽ potest pistoribus
mutuari. Ad hoc op. supra de his qui ex publi.
l. 1. & 2. Solu. non licet mutuari extraneæ perso-
næ, sed si mutuum tendat ad expeditionem ne-
gotij propter quod erat ordinaria pecunia po-
test fieri, vt hic: mutuatur enim pistoribus qui
forte se aliter poterant parare ad cõponendum
panem, & ad alia necessaria facienda, & sic vide-
tur casus pro conseruatoribus monetæ huius ci-
uitatis, qui habent potestatem deputatam pro
dispendiis militum, & pro militibus conducen-
dis, vt possint ex causa militibus mutuare pecu-
niam, vt se armis. i. equis fulcirent, quod not.
3 Vltimo not. quòd lucrum assumit sibi naturam
principalis capitalis: quod facit ad multa, & spe-
cialiter si inter plures socios erat contracta so-
cietas ad certum tempus, ꝙ sicut non debet di-
minuere capitale missum in societate, ita nec de
lucro, quod tamen dimitto sub dubio. Bart. In
tex. ibi potestatis, vt quia assecutus est officium
in vrbe. Dy. mancipiis. s. pro pane faciendo, id
est debet scribi quot modis traduntur pistori. s.
de frumento. Odof. ibi soluendi. i. debet scribi
quot panes inde factos à pistore postea recepit.
Odof. In fi. tex. & hoc ad finem ne aliquis præ-
textu ignorantiæ se valeat à pœna huius. l. excu-
sare arg. ff. de instit. l. sed & si pupillus §. proscri-
bere. Odo. In glo. fi. in fi. ibi, lapideis pro quo. ff.
de secun. tab. l. 1. in prin. cum ibi not. Et sic nota
4 ꝙ scripturæ & sculpturæ repertæ in tabulis æreis
aut in lapidibus marmoreis aut aliis fidem fa-
a ciunt [a], vt not. in decretis. 24. q. 2. c. sanè profer-
tur, & pro hoc facit. s. de religi. l. monumento-
rum, vt sunt imagines regum positæ in palatiis,
& aliis locis publicis, vel vt sunt scripturæ in car
tulis contentæ vel in pariete, vel in aliqua tabula
plantatæ seu fixę in quibus scribebantur nomina
clericorum ipsius ecclesiæ. & officia ipsorum, vt
faciunt religiosi qui scribunt nomina illorũ pro
quibus fiunt anniuersaria, velut sunt columnæ
in quibus sunt imagines. Item scribebãtur olim
in parietibus in columnis dedicationes, & con-
secrationes ecclesiarum, vt in dicto c. sane pro-
fertur, & quod ibi not. Item olim in albo, id est
in dealbatione quæ fiebat in pariete, siue in ma-
tricula vel tabula scribebãtur nomina decurio-
num. de quo. ff. de albo scriben. l. 1. Item etiam
olim scribebantur edicta prætoris. Item citatio-
nes & vocationes in ius quandoque de quo ff.
de iurisdict. omn. iud. l. si quis id quod. Item scri-
bebantur quandoq; ante tabernam, & in loco
patenti, vt aliquis non contraheret cum aliquo
institore, vt ff. de instit. l. sed & si pupillus. §. pro-
scribere. Item quandoque scribuntur nomina
illorum qui relinquunt aliquid fiẽdum in repu-
blica. de quo ff. de admi. re. ad ciui. perti. l. lega-
tum. ibi inscriptione, & in l. 3. ff. de operi. pub. &
credo talibus sic publicè, & patenter, & de anti-
quo factis debere dari fidem, & maxime factis
per personas authenticas, & per dispositionem
iurium, vt arg. ff. de verbo. signi. l. sciendum, alias
essent inuanum iura facta de talibus. argu. ff. de
procur. l. non cogendum, & supra de lati. liber.
5 tollen. l. 1. Et etiam fides datur instrumento pu-
blico supra de testa. l. publicati. & extra de testi.
ca. Albericus. nec ob. supra de probat. l. exem-
plo. & l. instrumenta domestica. & de censi. l. in-
ter cartulas: quia illa fiebant absconsæ, & ad
priuatorum vtilitatem. sed hic scripturæ fiebant
patenter, & publicæ, & magistratuum autho-
ritate vt hic, & aliis iuribus supra alle. De Secu-
ro. Sic est in terminis prædiorum. ff. de termino
mo. l. fi. & ibi per Bar. & per Cy. C. de accu. l. 1. &
clarius. ff. fi. regun. l. in finalibus, & l. seq. & vide
no. in decre. 86. di. c. tanta nequitia.

ADDITIO.

a Fidem faciunt. Adde Bart. & omnes in l. monumentorum supra de reli. glo. in l. in testamento la 1. in versic scriptura ff. de condi. & demon. Inoo. plene in rubri. extra de conse. eccle. vel alta. Bal. 10 l. exemplo. supra de proba. & Feli. c. ex parte col. 16. versi. aliæ scripturæ extra de rescriptis.

De annonis ciuilibus.

Rubrica.

Visum est. Supra de annonis publicis, s. de annonis vrbis Romæ vel Constantinopolitanæ ciuitatis nunc vult dicere de priuatis tãquam de inferioribus, & ideo ponitur rubrica de annonis ciuilibus quas præstat Imperator bonis militibus. Odof. Vel sic. visum est supra qualiter annonæ publicæ percep-tæ debent ad vrbem apportari, & comitibus horreorum vel marescallis Imperialis exercitus tradi. vt supra de nauicula. l. comperimus, & supra tit. 2. l. 1. & qualiter exactè dispensentur supra tit. 1. l. 1. & l. fi. nunc est videndum qualiter ciuiles annonæ bene merentibus, & viris dignitate decoratis per Principem concedãtur. De Securo.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Vniuersitas studij an possit aliquid statuere in præiudicium doctorum.*

2 *Fructus*

2 *Fructus perceptos prabenda, an transmittat clericus ad haredes. & nu. 3. 4. & 6.*
5 *Duas prabendas, sicut nec duas vxores quis habere non potest.*

Annonas. Annonæ ciuiles non dantur pro titulis dignitatum, sed ꝓ meritis hoc dicit. In tex. ibi titulus idest nō dātur salaria nisi pro benemeritis, vt bene faciant illi officio, ad quod quis positus est. Sequitur versic. ideoque duobus modis legitur. Primo vero est ꝙ doctor qui nescit legere habebat scolares: certe propter hoc non debet habere salarium. Secundo vero legitur, cum salarium sit deputatū auctoritate principis non poterit illud immutari
1 ri statui vel reuocari Et sic not. ꝙ per vniuersitatem studij Parisius non potest aliquid statui in præiudicium pactorum, & conuentionum facto rum a communi Doctoribus quod tenementi: licet de hoc scolares tedeat. Sequitur versicu. Et quicunq; casus. salaria debita transmittuntur ad hæredes, posset etiam istud aliis concedi quouis alienarionis titulo: istud intelligit glos. nostra in
2 salarijs temporis præteriti. Sed an docens pro futuro tempore debet habere salarium si officium non compleuit, dixi plene in l. 1. §. diuus. ff. de var. & extraordi. cog. Item glo. inducit in argumentum ad glo. quod si clericus decedat post perceptos fructus præbendæ illos transmittit ad
a hæredes suos [a], de quo supra de offic. ordi. cap. præsenti. lib. 6. & per Archidia. extra de rescrip. c. statutum. lib. 6. dixi plene in l. diuortio. ff. solut. mat. Bar. Intex. ibi vniuscuiusque merito. licet sint pauperes dum tamen fideles, & idonei approbentur, & sic fit Bononiæ vbi eligunt de popularibus aliquos antiquos. Odoff. vel hæreditatis merito, & iure hæreditario ex testato, vel ab intestato. de Deucio. In glo. & ibi aduocentur, & quod in authen. de mona. §. ordinaria, & infra de proxi. sac. scri. l. vnicuique lib. 12. In glo. fin. in fine ibi iam perceptam, vt transmittant ad successores ad a rg. infra de primipila. l. 1. lib. 12. supra de leg. l. 2. infra de domes. & protec. l. fina. de agen. in re. l. matriculam in feu. hic finitur lex. §. his consequenter ad quod. ff. loca. l. qui operas cum ibi notatis. Sed in contrarium facit ꝙ bona reuctorum sunt pauperum supra de episc. & cle. l. 2. & ideo ad alias personas eas transferre non possunt in authen. de eccle. tit. §. inter decimas. Glo. tamen ista videtur variare. transmittant, eo ꝙ laborauerint, & sic suos fecerunt etiā ad trans
3 mittendum infra de cro. mili anno. l. cum sæpe Sed fallit in rectore ecclesiæ, qui solum est vsufructuarius, & sic ex quo mortuus est v on transmittit ꝑ §. finitur. insti. de vsufr. Et ꝙ æquiparentur rectores, & vsuarii. Nota. extra de re. permu. cap. cum olim in glo. fin. & melius extra de pecu. cle. c. fin. in penulti. glo. & pro hoc extra de pign. c. ex litteris habetur, vbi Docto. tamen quātum ad præbēdam rectori ecclesiæ habet fieri reseruatio futuro successori extra de testa. cap. relatum. 2. & de elect. c. quia sæpe, & de officio ordi. capitulo præsenti. lib. 6. & 1 a. q. 2. cap. nec huius placiti. De se
4 curo. Sed quid de clerico qui renunciauit beneficio præbēdæ suæ fructibus iam maturis, & alius subrogatus est loco ipsius ad quem pertinebunt fructus, & videtur ꝙ renuncians habere debeat: quia eo anno seruiuit ecclesiæ, vt supra de cadu. tollen. §. in primo, & §. pro se. ff. de regu. iuris. l. secundum naturam. Item quia, & si decessisset ante quam eos percepisset ad hæredes transmisisset infra de domesti. & protec. l. vlti. & l. matriculā alle. & de priui. l. 1. & supra de aduo. di. iudi. l. post duos. §. 1. Item videtur etiam ꝙ subrogatus debeat cauere pro parte fructuum præstanda, vt alias dicit lex. ff. so. ma. l. diuortio. §. interdum, & l. si filio. §. fin. præterea videtur ꝙ sit casus l. ꝙ debeāt diuidi pro rata. ff. so. ma. l. diuortio in princ. & § ꝙ in anno. & §. non solum, & l. de diuisione, & ff. de iure do. l. dotis fructus. in prin. & §. 1. cum
5 suis similibus. Idem debet dici in beneficio ecclesiæ cum ecclesia pro vxore clerici reputetur, nam sicut prohibetur quis habere plures vxores
b ita duas præbendas sine duo beneficia [b] in diuersis ecclesiis, vt supra ad l. iul. de adulte. l. eum qui supra de incest. nup. l. 2. extra de cler. non resi. ca. quia, & extra de præben. c. 3. contrarium videtur ꝙ subrogatus debeat habere omnes fructus: quia fungitur vice illius qui renunciauit, vt infra de comi. rei mili. l. 1. vt digni. or. ser. l. si. de aqueduc. l. fi. supra de murileg. l. si ex corpore. Item quia renunciauit, in culpa fuit sicut ille qui repudiauit vxorem voluntariē sine causa iusta, vt in authen. vt liceat ma. & auie. §. quis autem. pro hac parte facit. ff. de act. emp. l. Iulianus. §. si fructib. ff. de vsufru. l. arbores. §. 1. & l. item si fundi. nam fructus pendentes sunt partes fundi siue præbendæ. ff. de rei ven. l. fructus pendētes de leg. 2. l. Meuius. §. pen. l. cum filius. §. dominus, & ff. de vsur. l. habemus. §. fructus. Item si pereat vsufructuarius pendentibus fructibus pertinent ad proprietarium. ff. de ao. le. l. in singulas. ff. de vsufru. leg. l. defuncta. secundum vnū intellectum. ff. ad l. fal. l.
6 penales. primo responso. Item quia remittentibus, & c. ff. de ædi. edic. l. quære. §. si venditor. supra de pact. l. postquam. de commissis l. fina. & ꝙ subrogatus debeat habere facit supra d decurio. l. si ad magistratum, & l. quidam ignaulæ l. quamuis, & videtur casus expressus in authenti. vt cleri. qui recip. in rubro, & nigro vsq; ad §. istud secundum Dulium.

ADDITIONES.

a Ad hæredes suos Adde Inno. in l diuortio. ff. solu ma. glo & Doct in cap. præsenti de offi ordi. lib. 6. & in c. statutum §. assessorem de rescrip. eo. lib. Arch. io cap. consuetudinem in 6. de cleri non resi. eod. lib. Card. io clem gratiæ num. 12. & ibi notatur io apostil. ad eum io versic. & cleric. præesse de rescri. & Panor. c. reprehensibilis nu. 8. & ibi etiam notatur in apost. ad eum in ver. testari extra de appel.

b Duo beneficia ego puto istud esse intelligendum de curatis quo quia se non compatiuntur ideo plura habere quis prohibetor, & alia etiam vt quæ residentiam requirant de quo vide Card. in clem gratiæ nu. 13. & ibi notatur in apostil ad eū in ver. ad de iure communi de rescrip. & Philip. Fran. plene. sc. super eo. num 5. vbi etiam posui in apostil. ad eum in ver. plura beneficia retinere de præben. lib. 6.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Elemosina publica quibus debent dari.*

Centum. Legitur duobus modis. Primo de frumento distribuēdo inter

inter milites. Secūdo de distribuendo inter pau-
peres hoc magis placet per l. supra de sacrosan.
1 eccles. l. priuilegia, & est clara hæc lex. Nota ꝙ di
xit ciuibus nostris argumētum, ꝙ curiales posi-
ti sup faciendis elemosinis publicis non debent
hoc dare extraneis vel forensibus, sed ciuibus
pauperibus, sed potest intelligi quód dicat ciui-
bus nostris, & omnibus qui sunt sub Romano
imperio. facit ꝙ Episcopus qui debet dare extra
neis pauperibus, vt supra de epis. & cler. l. nulli
Bar. In tex. ibi per singulos dies idest ꝙ singulis
diebus solet dari. Dyn. In gloss. vlti. ibi militibus
qui debent armari, & a republica infra de re mi
li. l. milites.

De mendicantibus validis.

Rubrica.

Super glossa rubricæ ibi cum di
cit galio-
tas canō vocat illos galiādos extra de vita, & ho
nesta. cleri. ca. 1. lib. 6. ibi cum dicit in authen. de
quæsto. § si vero vitæ coll. 6. in fi. glo. ibi de diuer
sis de quo. 45. di. c. duæ sunt.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Colonus perpetuus qd differat ab ascriptitio siue censito.*
2 *Mendicare quibus sit permissum, & nu. 3.*
4 *Sanitas, & infirmitas quomodo probentur. Item minor*
ætas, & senectus qualiter probari possint.
5 *Verecundia maior est publicè mendicare, quam laborare.*

Cunctis. Casus. Qui sine necessitate pu
blicè mēdicant possunt inspi-
ci, & qui eos inspexerit, & prodiderit ac etiā pro-
barit, dominium eorum consequitur si sint ser-
ui, alias ius colonatus si sunt liberi salua domi-
nis actione serui corrupti. hoc dicit Bar. In text.
ibi in singulis idest singulis annis faciant omnes
mendicantes connocari, & omnes inspiciant,
de quibus dubitatur vtrum sint mendici, vel nō
& an egeant elemosinis, vel non. Dyn. Inertibus
idest pigris cum possint vitam quærere. latebrā
quid sit dic vt supra de decurio. l. quidam igna-
1 uiæ. In tex. ibi perpetuo not. de colono perpe-
tuo: quia iudicio meo differt ab ascriptitio idest
censito: quia hic seruit quamdiu viuit, ac illi, &
liberi eius sunt perpetuo solo annexi, vt infra de
2 agri. & censi. discrimina. An. In gloss. 1. ibi quia
publicè not. ex hac glo. quia pauperes verecun-
di qui non publicè quærunt, sed à quibusdam sin
gularibus amicis, & clam non incidunt in hanc
constitutionem. Item intelligo publicè, & palā
sine delectu secundum formam l. palā. ff. de ri-
tu nup. Bar. Glo. quæ est super verbo incerta ibi
3 quia ignoratur. Pro declaratione debes scire ꝙ
mendicitas quandoque est certa ex qualitate re
ligionis: vt quia est de aliquo ordine mendican-
tium ab ecclesia tamen approbato, vt in c. reli-
gionum diuersitas extra de religio. do. lib. 6. quā-
doq; est certa respectu causæ, pro qua quæritur,
vt sunt hospitalarii spiritussancti, qui vadunt per
mundum. Isti tamen non admittuntur sine litte
ris dioecesani Episcopi. de pœ. c. 2. in clem. quā-
doq; quis quærit pro seipso, & tunc mendicitas
dicitur certa in ciue, & noto ex vulgari opi. vt l.
vbi, & ibi not. C. de iure do. sed si vulgi opi. non
est certa tunc debet implorari, ita loquitur lex
ista. Bar. In glo quæ est super verbo plenitudinē.
in fi. ibi debilitatem, vel dic verius ꝙ ibi respubli
ca seu rector, vel præses prodidit mendicantem
quare reipublicæ applicatur: hic autem priuatus
cum prodidit, et ideo priuato applicatur arg. su-
pra de capti. l. ab hostibus Bar. Nota in hac l. vbi
dicitur inspectis ꝙ pauperem mendicantem, qui
in aliquo ostendit membrorum debilitatem po
test quis inspicere, & tangere, & velle videre an
hoc sit verum, & deinde potest priuatus talem
mendicantem facere venire ad iudicium, & ha-
bebit locum hæc lex. Item poterit hoc facere of
ficiarius publicus in authenti. de quæstori colla.
4 6. Item not. ꝙ ex inspectione corporis potest
comprehendi sanitas, & infirmitas sicut ætas. si-
mile in quacunq; re suspecta potest apprehendi
an sit vitiosa, vel non supra de cano. tri. vr. ro.
a l. 1. recte ergo testis qui deponit de sanitate [a] ali-
cuius dicit sic esse quia vidit. Nota etiam quód
sicut minor ætas pt̄ pbari ex aspectu. ff. de minor.
l. minor. 25. annis ex aspectu. Ita similiter senect9
vt hic. Item nota quod tales qui fingunt mendi-
care puniuntur ciuiliter quæ pœna applicat par
ti, & sic delinquunt, & per consequens puniendi
sunt extraordinarie a rectore ciuitatis. Igit hæc
lex facit ad quæstionem vtrum filio robusto, &
sano, & nihil operanti pater possit denegare ali-
menta, & videtur hic ꝙ sic, & in l. si quis a liberis
§. si vel parens. ff. de li. ag. quod intellige si secū-
dum conditionem natalium operari non esset
sibi verecundum: quis enim diceret ꝙ filio vnius
hominis nobilis imponeretur necessitas laborā
di? certe nullus. nam non possumus. ff. de condi.
Insti. l. filia, & l. nepos proculo. ff. de verb signi.
5 Not. ad hanc l. ꝙ maior verecundia est publicè
mendicare quam laborare, & ideo robustus cor
pore qui publicè quærit sine distinctione natalīū
cogitur laborare postquam in tanta miseria est
deductus: non enim sibi est turpe sed si alio mo-
do posset viuere nō percipiendo alimenta a pa
tre non cogeretur laborare, vt supra dixi, & ex
his apparet ratio. quia hæc lex non habet locum
in his qui clam mendicant Bar. In fine tex. super
verbo, actione. Ideo videtur, ꝙ dominus possit
recuperare talem seruum infra de agri. & censi.
l. seruos, & de colo. tracen. l. 1. & de colo. pal. l.
r. Solutio hic habet actionem, & sic rem habere
videtur, vt l. qui actionem. ff. de reg. iur. Sed hæc
solutio non procedit, sed supponatur quód ser-
uus non fuit occultatus. & ad mendicandum in-
ductus per alium, & ideo potest dici quod tunc
efficiatur delatoris cum fuerit occultatus, & in-
ductus per alium: quo casu dominus nō videtur
damnum pati cum habeat regressum contra la-
titan-

ADDITIO.

a Testis qui deponit de sanitate. Adde Bar. in l. fin. de re iudi. Angel. in l. 2. ff. si quis cau. & Bald. in addi. ad Spe. in tit. de ap. veri. quæ tempora.

titātem, vel forte dominus fuit in culpa permittendo suum mendicare, vel dic, ꝙ licet efficiatur delatoris dominus poterit ipsum recuperare si sibi vel alteri non poterit culpa imputari, & tūc æstimatio serui dabitur de publico delatori. de securo. facit C. pro qui. caus. serui pro præmi. lib. acci. l. 2. in fi.

De nautis tyberinis.

Rubrica.

Quia per tyberim frumenta, & aliæ species de quibus supra dictum est deferūtur cum nauigiis ad vrbē, & de vrbe ad prouincias plerīq; mittuntur: ideo subiicitur hic titulus de nautis tyberinis. Odoff.

LEX PRIMA.

Qui nauem. Qui habet nauem tyberinam cogitur opus publicum suscipere nec aliquo priuilegio excusatur: hoc dicit Bar. In tex. ibi ostenso. qui ante se habere negauerat de securo. Agnoscat autem ꝙ in vehendo consistat non autem intelligas de aliis omnibus vt tutelæ, & curæ, & similibus: quoniā ab his puto eos excusatos supra de excu. tuto. l. penult. & supra de nauicula. not. in rubrica, & supra ex qui. mu. vel præsta. l. 1. Odoff. Iuxta hanc l. quæro quid si nauis inueniatur extra alueum fluminis. Respon. idem, princeps enim loquitur generaliter: licet in illatione aliqualiter se restringit. Sed quæ fuit ratio condendi hanc legem nōne sufficiebat titulus supra de nauibus non excu. Respon. quia in vrbe Romana erant multæ personæ priuilegiatæ quæ prætendebant immunitatem. idem placuit principi de hoc principaliter legem condere, vt magis certè hoc prouideretur argum. l. item apud Labeonem. §. hoc edictum. ff. de regu. iur. Barto. intelligitur tamen cum debita satisfactione supra de nauicula. l. nauarchorum cetus. ad quod supra de naui. nō excu. l. fin.

De frumento Alexandrino.

Rubrica.

Supra dictum est de frumento vrbis Constantinopolitanæ, modo vult dicere de frumento vrbis Alexandrinæ.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Militare proprijs stipendijs, an quis cogatur.*
2 *Occasio deprædandi, & subtrahendi est amputanda.*

In æstimatione. Primo confirmat salarium ꝙ præfectus orientis statuerat quibusdam officialibus positis ad congregandum frumētum ad ciuitatem Alexandrinam: & etiam ad tuendam substantiā nauiculariorum q̄ erat obnoxia reipublicæ vt supra de prædi. nauiculariorum per totum. Secundo prohibet ad illud officium vocari decuriones, sed alios officiales pcepit eligi, pulsiōe facta Secunda incipit ibi atque vt curialibus. Bar. In tex. ibi in æstimatione idest secundum æstimationē, & quantitatem cohibetur idest coadiunatur munere idest salario eis constituto secūdum quantitatem frumenti, quod coadunatur, vt in
1 principio l. dixi. Bar. Nota ex hac l. ꝙ nemo cogitur propriis stipendijs militare, & quod remunerandus est labor in authen. de iudi. §. ne autē labor. colla. 6. Item nota contra solitos de præda viuere. ff. de adminis. tuto. l. si minoris. An. & infra de lucris aduo. l. fin. lib. 12. Item nota ex lege ista in principio pro statutis quæ dant salariū alicui officiali secundum quantitatem eorum quæ venire fecerunt in commune concor. l. Scyo. ff. de adimen. lega. Item ex secunda parte not. argumentum pro statutis quæ prohibent nobiles aduocatos, & similes a quibusdam officijs publicis. Ray. facit C. ne li. po. patro. liti. pręs. vel ac. in se trans. l. vna cum ibi notatis super ver
2 bo, potentiorem. Item not. ex fi. huius legis occasionem deprædandi, & substrahendi auferendam, & impediēdam sic, & infra de lucris aduo. l. 1. quod male seruant senescalli regij, & officiarii multos officiarios deputando, & mittendo p senescallias fingendo quod eos mittant pro reparatione fortaliciorum, & pro leuādis subsidijs & exactionibus diuersis, qui prætexrn commissionum multa extorquent a subditis, & pecunias regias subtrahunt subtiliter, & sibi appropriant cum detrimento subiectorum, vt dicto titulo de lucris aduo. per totum lib. 12. & ff. de officio præsi. l. illicitas, & de concus. l. 1. & 2. & in authen. vt nulli iudi. in princip. & §. 1. colla. 11. Quæro si senescallus creauit seruientes, vel capitaneos pro custodia villæ vel castri, & vult eis statuere salarium de bursa Regis soluendū sine consensu Regis, an hoc facere possit, & videtur ꝙ sic ex hac causa, vt l. ambitiosa. ff. de decre. ab or. fa. Item pro hoc tutor potest ministrantibus res pupilli salarium dare, vt ff. de administra. tuto. l. cum plures. §. in primis, & l. tutor secundum dignitatem. §. fina. & pro hoc supra de episco. & cler. l. iubemus, & ff. si quis in frau. patro. l. nimis libertus. Sed dico contra per l. istam. quia non valet nisi fuerit roboratum per Regem, & pro hoc supra de anno. ci. l. 1. & 2. & supra. de fru. vr. constan. l. 1. & pro hoc videt casus in l. Seuerus circa principium infra de pala. sacra. lar. & in auth. de iudi. §. ne autem labor, & in authenti. vt iudi. sine quoquo suffr. §. cogitatio. nec obstant. ll. cōtrariæ quia ibi ministrabant salaria de proprio, & in sui præiudicium statuebant: hic autem in principio hoc facere non potuerunt argum. supra de decurio. l. vacuatis. nec obstat lex quæ loquitur in tutore: quia tutor est quasi dominus senescallus not. argum. ff. de fur. l. interdum. §. qui tutellam. Item hoc facit tutor auctoritate legis, sed in capitaneo propter periculū ꝙ esset in mora, & Rex non potest adiri de facili: crederem tamen contrarium cum talia dilationem non recipiant, & pro hoc infra de cohor. l. 2. §. 1. lib. 12. iuncta l. 4. §. si tam vicinum. ff. de dam. infec. & ff. de ap. reci. vel non l. fin. secus si necessitas tanta

non

non vigeret, & sic intelligitur quod dictum fuit supra. Sed quid erit si de facto fecerit cōtra legē istam, vt si fecit aliquos ad officium istud gerendum qui non deberent institui ad hoc officium ipsos instituit, vel illum qui erat amotus ab officio. Dico ꝙ non potest facere hoc nec creatio facta sine consensu principis valet supra de sus. scep. & arc. l. si aliquis in fin. vbi dicitur ꝙ non tenet rescriptum super hoc impetratum. Sed hoc verum est si per subreptores fuerit obtentum: secus si ex certa scientia principis fuerit concessum infra de cohor. prin. & co. l. si quis ex grege cohortali, & dic pro & contra, vt ibi not. De Securo.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Mensura signis publicis signantur, & quales debeant esse, & ex qua materia nu. 4.*
2 *Nomen officiarij, & officium propter eius malam gestionem aboletur.*
3 *Alimenta, an & quando sint pauperibus de publico ministranda.*
4 *Mensura debent de publico deputari. & coæquari.*

Diurnos. Primo addit certam quantitatem frumenti dandam singulis diebus pro alimentis Alexandrinæ ciuitatis. Secundo reuocat nomen cuiusdam officij. Tertio dicit hādas quasdam esse mensuras, quæ vocantur tesseræ, & eas iubet signari, & suo nomine nuncupari, Hoc dicit. Secunda ibi, & tertia ibi: & tesseræ. Bar. In textu ibi alimonia id est, vt de publico vendatur qualibet die volentibus emere pro suis alimentis, vel dic, vt de publico detur pauperibus illius ciuitatis, vt supra titu. 3. l. fi. de-
1 signentur idest signum publicum eis imprimatur. Et sic nota pro eo ꝙ fit quotidie in ciuitati-
a bus vbi mensuræ signis publicis signantur [a] Bar. Et nota ꝙ in honorem Regis Alexandri fuit ciuitas de qua hic dicitur ita nominata. Item nota ꝙ in honorem imperatoris hic nomen scribitur vel eius largitio ab eo facta fuisse scribitur sic. ff. de operi. pu. l. opus. Sed etiam nomen illius cuius est sepulchrum in eo scribitur vt supra de religi. l. monumentorum, & sic etiam fit hodie, ꝙ nomina illorum qui faciunt ædificari ecclesias vel capellas, & ædificia seu palatia faciunt ibi scribi sua nomina annum. & diem constructionis. de
2 hoc scripsi supra de frumen. vr. constan. l. a. Item not. ꝙ nomen officiarii, & officium propter malam gestionem ipsius aboletur sic econuerso factum prosperum, & eius nomen qui peregit illud approbatur, vt supra de episc. & cler. l. quoniam venerabilis recordationis. Item nota ꝙ alimoniæ solitæ præstari in honorem, & priuilegiū ciuitatis augumentātur, & hic, & supra de fru-
3 men. vr. constan. l. 1. & de anno. & tri. l. fi. Facit hæc lex ꝙ quotiescunq; reperitur calamitas magna, & caristia ita ꝙ pauperes non possunt se sustentare debent eis alimenta ministrari de bonis Regis vel reipublicæ, vt hic, & supra de anno. ciuili. l. fin. & ff. de decurio. l. decurionibus lapsis, & supra de episco. & cleri. l. 2. & deberent subditi in tali necessitate talliari, & maxime clarius præbendati qui tenētur pauperes alere, & eis ex necessitatibus subuenire. & hæc patent 42. distinctio. cap. 2. & cap. quiescamus; & 76. distinctio. capitulo 1. & capitulo non satis; & capitulo pasce fame morientem: tempore enim necessitatis debent victualia communicari indigentibus vt ff. ad l. Rhodiam de iac. l. 2. §. itidē agitatum est, & in feu. de cle. vio. pa. cap. fin. & in decre. distin. 1. cap. omnes cum ibi notatis. hoc tamē male seruatur, & ideo videntur occisores si fame pereant, vt in præallegato capitulo, pasce fame
4 morien. & ff. de liber. agn. l. necare videtur. Item hæc lex facit argumentum ꝙ mensuræ ligneæ cum quibus mensurantur blada, & census annui debiti dominis in locis iurisdictionis militum, & Baronum debeant deputari, & signari, & etiā coæquari ad quod facit supra de suscep. & archa. l. modios, & ff. de contrahen. emp. & propterea
b in multis locis sunt mēsuræ æneæ [b] tam salis quā olei, & quam bladi, & tenentur in domo communi: & illi qui volunt habere mensuras faciunt eas coæquari cum illis, & signari certo signo: vt fraus non possit committi in mensuris maioribus, & minoribus: & vtinam ita fieret in omnibus villis, & castris. De securo. Iaco. Rebuffi. legum doctor.

ADDITIONES.

a Signis publicis signantur de colla. & aliis c. §. finantem coll. 9. Bar. in l. modios supra de suscep. & archa. libro 10. & in l. penulti. in fine de fal. & omnino per Alexan. in l. annonam de extraor. criminibus.
b Sunt mensuræ æneæ Adde Bar. in l. modios supra de suscep. & archa. & quod notaui supra eod. in proxi. apostil. in versic. signis publicis.

De ciuibus vrbis Alexandrinæ.

Rubrica.

Supra dictum est de corporatis vrbis Romæ vt supra de priuile. cor. vr. Ro. modo, vult dicere de corporatis vrbis Alexandrinæ idest de ciuibus vrbis Alexandrinæ. Odoffred. & Iacob. Rebuffi.

LEX PRIMA.

Corporatos. Tria dicit. Primo decurionibus Alexādrinis cōcedit immunitatem purgandi fluminis nili. Secundo pro illo munere concedit assumi de munere vectigali pertinente ad imperiū circa quantitatem. Tertio iubet quod illud quod inde minuitur ex vectigali naulum repleatur. Secunda ibi, & pro tenore. Tertia ibi ita vt ex titu. Bar. In text. ibi præcomodari pro purgando nilo. Rav. in 1. glo. in princip. scilicet decuriones habent primam expositionem, & Dyn. & Ant. de Barulo, & Bar. sed Odof. tenet sequentem. In ea. gloss. in fine ibi respectu aliarum ciuitatum. Ex hac glo. nota ꝙ melius est esse mediocrem ciuē vnius nobilis, & honorabilis ciuitatis, & plus debeat honorari quam esse ciuem maiorem vnius paruæ ciuitatis. Sed circa hoc quæritur qd prosit

tali

tali ciuitati si de vno vectigali recipiatur:& dein
de de alio restituatur respon. Multum, quia vecti
gal imperatoris erat mixtum,& semper reperie
batur ibi pecunia vnde poterat sumi tempore
debito. Aliud vectigal erat paruum, consequitur
ergo respublica quoddam mutuum reddēdi de
pecunia habita ex alio vectigali facit. ff. de verb.
ob.l.si pœnam;& de lega. 1.l. non quoq; Bart. &
hoc fit propter publicam vtilitatē. quod est mul-
tum notādum, ꝙ princeps vult plus expendere
de suo quam collectizare subditos. de quo habe-
tur latius per Docto. in l. neminem C. de sacro-
san. eccles. quod etiam est contra multos domi-
nos temporales, qui pro reparandis eorum ca-
stris molendinis,& alijs eorum bonis compellūt
subditos ad contribuendum.& reparandum cō
tra quos etiam facit supra ne operæ a colla. exi.
l.1.& infra in qui. cau.co.cen.l.1.& infra vt rusti-
ca.ad nul. obse.deuo.l. 1. & 2. De Securo.& vide
quæ scripsi dicta l. 1. supra ne ope. a colla. exi.
& etiam in l.nemo supra de anno.& tri. Iacob,
Rebuffi.

De iure reipublicæ.

Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Ciuitates quæ vtuntur iure priuati.*
2 *Respublica quæ dicatur.*

Licet regulariter quælibet ciuitas
præter ciuitatē
1 Romanam, & ciuitatem constantinopolitanā
vtatur iure priuati, vt ff. quod metus causa l. me-
tum. §.animaduertendum, tamen quandoq; vti-
tur iure speciali & singulari;ideo de hoc ponitur
vel continua sic dictum est supra de iure quarū-
dam ciuitatum specialiter: nunc generaliter di-
cendum est de iure reipublicæ cuiuslibet ciuita-
tis secundum Azonem. Vel sic visum est supra
in toto libro 10 principaliter de iure publico per
tinente ad fiscum seu imperatorem seu ad alios
principes,& iurisdictiones,& dominationes ha-
bentes,& etiam in isto libro 11. vsq; ad titulum
istum quamuis etiam illa iura tendant consecu-
tiue ad defensionem,& bonum publicum subdi
torum, deinde visum est de aliis iuribus speciali-
ter ad ciuitatem Romanam: constantinopolita
nam. Metropolitanam,& Alexandrinam nunc
autem dicendum est de iure reipublicæ pertinē-
2 te ad alias ciuitates. Iacobus Rebuffi. Super ru-
brica ibi reipublicæ qualiter accipiatur respu-
blica gl. ponit in corpore de hære, & fal. in prin.
dixi supra de iure fisci super rubrica Bar. circa fi-
nem glo. ibi per rescriptum dic ꝙ quædam sunt
ciuitates in Lombardia quæ habent merum, &
mixtum imperium ex constitutione Federici de
quo in corpore de desen. ci. §. iusiurandum in fi-
ne magnæ glossæ collatio. 3. Bart. In fine glossæ
ibi per priuilegium de quo not. supra de veteris
numi. mil. po. in fine glo. rubri.& per Cy. C. de fal.
mone. l. 2. Iaco. Rebuffi.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM,

1 *Citare volens rempublicam, an sufficiat si citare faciat syndicum.*
2 *Agens contra ciuitatem potest petere, vt constituatur syndicus sicuti quando agitur contra pupillum petit prouideri de curatore.*
3 *Administrator reipublicæ an possit petere restitui in integrum aduersus sententiam latam.*

Si quid. Sententia lata aduersus ciuitatē
indefensam est ipso iure nulla.
Hoc dicit Odoffredus. An.& Bar. In textu ibi ea
specie idest causa defensores idest procuratores
actoris, vel sindici statutum idest iudicatum. In
glo. quæ incipit diffinitiue incipit & l. ciuitates.
aduertendum tamen est quia infra eodem lege,
rempublicā, dicitur quod æquiparatur pupillo.
differt tamen in hoc: quia licet contra pupil-
lum non perueniatur ad secundum decretum
vt l. apud iulianum. ff. ex quibus causis in posses.
ea. tamen contra ciuitatem poterit imponi, &
est ratio quia pupillus speratur fieri maior ciui-
tas nunquam argum. l. in fine. §. fin. ff. de tutel. &
& rati. dist. de quo in l. 1. §. quibus ff. quod cuius-
que vniuer. Bar. In eadem glo. in fin. ibi hic autē
ergo, & restitui poterit cum tenuis ipso iure. Ia-
1 cobus Rebuffi. Circa hanc l. quæritur quando qs
vult citare rempublicam an sufficiat citare sin-
2 dicum[a]. Videtur ꝙ sic. vt l. aut qui aliter. §. 1. ff.
quod vi aut clam infra not. & bene in l. non po-
test dolo carere. ff. de regulis iuris. quod intellige
verum si sindicus citatus non venit. eius enim cō
tumacia non noceret reipublicæ, vt ibi dicitur:
sed si comparuerit, & litigauerit sententia vale-
bit, vt dicitur in hac glo. & ff. quod cuiusque vni-
uer. no. per totum titulum. quæro ergo qualiter
citabitur ciuitas vel respublica. Respon. citando
eos qui ciuitatem regunt. ff. de condi. & demon.
l. municipibus,& nota. plene extra de conc. præ-
ben. cap. si. lib. 6. & præmissa intelligo vera in pri-
ma citatione veniendi ad causam postquam ci-
uitas ab initio misit sindicum videtur velle per
illum in iudicium non posse litigare vt l. 1. §. ver
sus. ff. de procurato, ideo non est ipsa amplius ci-
tanda: sed ille sindicus pro quo facit extra de do
lo,& contumacia capitulo causamq; & ibi not.
per glossam, quæ incipit nō ꝙ citandus,&c. ideo
dic ꝙ melius est vt citetur dominus in prima ci-
tatione, vt ff. si quis ius dl. non obtem. l. 1. §. si pro
2 curator. Nota ꝙ sicut quando agitur contra pu-
pillum potest petere creditor, vt constituatur tu
tor, vt l. 2. ff. qui petunt tuto. Ita quando agitur
contra ciuitatem potest actor petere, vt consti-
tuatur sindicus vt hic, & imputabitur actori si
3 non petijt quod nota. Bar. Super hoc quæro nū-
quid administrator reipublicæ potest petere resti-
tutio-.

ADDITIO.

a Citare sindicum. Adde Bar. in l. municipib. de condi. & demon. in l. si. ff quod cuiusq; vni. no. Bal. in auct. sed cum testator col. 1. ad fin. supra ad l. c. Fal & in sua marg. in ver. citatio ver. 32. quem omnino vide in c. 1. col. 7. in ver. an vniuersitas de mil. vassallo qui contu. est in feu.

tutionem in integrum aduersus sententiam latã contra rempublicam sine speciali mandato, & videtur ꝙ non. ff. de minor. l. illud. §. si talis iuncta l. rempublicam infra eod. Item rem alienari, & in iudicium deducere sunt paria. ff. de iure deliberandi l. ait prætor. Sed administrator non potest rem alienare, vt infra de ven. re. l. fi. ergo nec in iudicium deducere nec restitutionẽ petere. Sed vr. contra. supra de officio eius qui vicem al. ge. l. 1. Sed dico quia aut iste erat administrator vniuersalis vt consul vel sindicus: & tunc potest sine speciali mandato petere, vt d. l. 1. pro hoc, ff. de administra. tuto. l. cum post mortem. §. fin. Aut erat administrator singularis, vt procurator quem habere potest supra de decurionibus l. procuratores, vel est actor, & tunc aut petit restitutionem incidenter tunc potest absque speciali mandato argu. ff. de iurisditio. omnium iudi. l. & quia, & de procurato. l. ad rem & l. ad legatum, & supra vbi & apud quos resti. l. fin. & ff. de procurato. l. qui proprio. §. item quæritur. aut petebat principaliter restitutionem in integrum, & tunc non potest sine speciali mandato, vt d. l. illud. §. si talis Iaco. Rebuffi.

LEX II.

An respublica. Respublica non habet tacitam hypothecam nisi ex speciali priuilegio vel ex pacto. Hoc dicit Bar. vel dic plenius casum, Titius erat debitor cuiusdam ciuitatis solui pro illo Titio ciuitati, & ciuitas cessit mihi omne ius quod habebat in dictum Titium nunquid habeo hypothecam in bonis Ticij, & ego habebo, potest autem ciuitas habere tacitam hypothecam propter expressum priuilegium sibi concessum, vel propter expressam conuentionem de pignore potuit habere expressam hypothecam. Hoc dicit Anto. de Securo. Et est regulare, quòd nulla ciuitas potest habere tacitam hypothecam in bonis sui debitoris, nisi esset administrator reipublicæ. vt infra de debi. ci. l. 2. & ibi notat in gloss. Anto. de Securo. proponitis subaudi pro quodã amico vestro. Dynus in obligatione id est expresse, creditoribus subaudi. qui non habent tacitam hypothecam de iure communi: sed est speciale in republica Romanorum, vt supra quibus modis pign. vel hypo. taci. contrahi. l. 1. & 2. & ita per l. istam probatur quòd titulus iste non loquitur de vera republica, & nota quòd ciuitas habetur loco priuati: quod dic, vt in l. qui vectigal. ff. de verbor. significatio. & dixi intra de debi. ci. l. secunda. Anto. de Securo. Quæro circa hanc l. vtrum ciuitas per statutũ possit facere, vt ex contractu habeat tacitam hypothecam. Respon. ꝙ sic quantum ad subditos suos, vt in l. anthiocẽsium. ff. de priuile. cre. secundũ vnã lecturam, & ibi dixi Bar.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Intra quod tempus resp. ab. restituatur, & nu. 2.*

3 *Ciuitas læsa an petat restit. in integrum, arguitur hinc inde, & soluuntur, atque distinguitur.*

Rempublicam. Nota quòd respublica habetur loco pupilli. Bar. in tex. ibi vt pupillam in aliquibus tamen respublica non habetur loco pupilli. Primo in manumissione suorum qui non possunt manumitti a minore viginti annorum: sed a republica sic, vt supra de seruis reipublicæ ma. per totum, & ff. de manumissionibus quæ ser. ad vniuer. perti. impo. l. fin. Item etiam quoad secundum decretum. vt dixi in l. 1. supra eo. Item quo ad venditionem bonorum potest etiam ciuitas vendere si debitum non soluit, vt infra tit. 2. l. fin. Bar. In text. ibi extra ordinem, & ita per in integrum restitutionem. vt ff. de mino. l. in causæ 2. in princip. extraordinarium &c. iuncta l. respublica supra ex quibus causis ma. super 1. glo. ibi vel in iudicio. differt tamen quia si interuenit læsio in contractu expone extra ordinem idest per in integrum restitut. si in iudicio nunc dicas ipso iure, vt supra l. 1. Odoff. si tamen non fuit defensa vt ibi nota. In glo. fi. in fin. hæc glo. videtur
1 tenere quousq; ad quatuor annos non enim in ea potest expectari tempus maioris ætatis quod est hodie expressum extra de integ. restit. cap. 1. lib. 6. Bar. quia facilius tollitur ius priuilegiatum quam ius commune. ff. de testam. militari. l. eius §. militia, & ideo licet ecclesia vel respublica iuris communis beneficium competens non perdat nisi decem annis, vt in authen. quas actiones. C. de sacrosan. eccle. & in l. omnes supra de præscriptio. 30. anno. beneficium tamen iuris specialis perditur infra quadriennium argu. ff. de acce. & obli. l. in honorarus. §. sed cum rescisa,
2 & hæc vera in cõtractibus. Sed quid esset in præscriptionibus, nunquid si præscribatur contra ecclesiam, vel rempublicam habet quatuor annos videtur ꝙ sic quia est in præscript. minorum, vt not. supra si aduer. vsuca. l. 1. Sed videtur contra quòd sibi sufficere debet tempus quadraginta annorum vt videtur casus in auth. hæc constitutio in noua constitutione. §. f. colla. 8. & ita tenet Hostien. de quo not. supra de in integrum restit. c. 1. lib. 6. & eo. titu. cap. in auditis antiquis, & per glossam, & Cyn. & Docto. in authen. quas actiõ. supra de sacrosan. eccle. super glo. ibi vel verius
3 aliarum ciuitatum. Et ita secundum hanc glossam quælibet ciuitas læsa poterit petere in integrum restitutio. Sed videtur quòd non, sed solum lex ista intelligatur in Romana ciuitate: hoc ideo quia res alterius ciuitatis quam Romanæ dicitur cẽseri iure priuati, vt l. eum qui vectigal. ff. de verbo. significatio. item restitutio est iuris singularis, & ideo nõ extenditur. ff. de legi. l. quod vero, & l. ius singulare cum ergo verba l. habeãt locum in republica Romanorum ergo, &c. Item verbum simpliciter sumptum debet intelligi de eo de quo principaliter dicitur. ff. si ager vecti. l. 1. §. fina. sed ver. reipublicæ dicitur de Roma principaliter vt dicta l. eum qui. ergo &c. ff. ex quibus causis maiores 25. ann. resti. l. sed si per prætorem. §. fina. Item contra minorem non opponitur exceptio mace. ff. de mino. l. verum in fine cum l. sequen. sed contra ciuitatem aliam opponitur exceptio macedo. vt l. nihil.

hil.ff.ad Macedo.ergo alia ciuitas non vtitur iure minoris. Item si pupillus manumittat seruum ex causa iusta cum auctoritate tutoris non videtur peculium concessisse.ff. de ma. vi. l. penulti. Sed si respublica alterius ciuitatis manumittat, videtur etiam peculium concessisse. ff. de ma.quæ ser. ad ci.perti.im po.l. fina.ergo &c. & hanc partem tenet hic Barto. & idem Petrus, & Cyn.refert in l.respublica supra ex quibus causis maiores 25. ann. resti. Sed videtur contra. ff. ex quibus causis maio. l. legatis cum legati restituantur propter ciuitatem ergo ipsa ciuitas, nam propter vnum quodcunque tale, &c. ff.de colla. bon. l. dedit dotem. Item sermones sunt intelligendi,&c.ff.loca.l.si vno anno in princip. de verbo. obligatio.l. stipulatio ista. §. hoc quoque, sed hic tractatur de iure alterius ciuitatis Romanæ supra eod.l.secunda, & l. fin. infra eo. & no.in rubrica ergo lex ista intelligitur de qualibet ciuitate, quæ est in titu.isto, ideo quia res
a cuiuslibet ciuitatis potest dici publica,[a] & etiam municipiorum licet non ita propriè.ff.de publica.l.sed & ij.Item facit.ff. ad l. Iul. maie.l. 3.& l. penulti.iuncta l.supra de abol. l. fallaciter. Item Ecclesia, & ciuitas æquiparantur. ff. de an.le. l. annua.§. a Ticia, sed ecclesia restituitur supra de sacrosan.eccles. l. fina. & authen. quas actiones ergo respublica quæ ei æquipatatur, vt plenius not.C.ex quibus causis maio. l. respublica, & in hac gloss. Item ratio quare restituatur respublica Romanorum vel fiscus est quia reguntur per alios administratores: quia ratio habet locum in ciuitatibus vt not.dicta l. respublica, & videtur casus supra de officio eius qui vicem alterius gerit l.prima licet quidam dicant,vt Iaco. Butri. cuius opinio, videtur sequi Barto. in dicta l. respublica.quòd quælibet ciuitas potest restitui non iure minoris, sed ex regula generali per l. ff.ex quibus causis maio. 25. ann. resti. l. sed & si per prætorem. est alia opinio dicentium quod duplex est ius in qualibet ciuitate scilicet quoddam quod competit in eo quod non competit cuilibet ciuitati, vt sunt molendina, vt dicta l. cum qui, & in talibus non habet restitutionem nisi respublica Romanorum: quia talia possidet vt priuatus, vt dicta l.cum qui. alia sunt iura quæ competunt cuilibet ciuitati, vt est pars ciuitatis Romanæ; vt ff.ad muni.l.Roma. vt sunt viæ publicæ, vt ff. de via publi. re. l. viam publicam.ff.ne quis in loco publico l.littora,& in talibus potest quælibet ciuitas restitui, & potest dici ciuitas Romana. Sed credo secundam opinionem veriorem vt hic not.in gloss.supra eod. in rubrica. Et si dicatur quòd gloss. est contraria in l. respublica non est verum: quia illa remittit nec obstat l. in contrarium alleg. l. eum qui vectigal. quia verum est quòd vtitur iure priuati in pluribus casibus, vt ibi dicitur: sed non in isto. & hoc probat l.ibi sequens, quæ incipit inter publica, nec etiam ob. quod dicitur quod est contra ius commune, quia verum est quòd ab homine non debet extendi contra ius commune, sed per l. potest extendi. vt habes exemplum in l. prospexi. ff. qui & a quibus non obstat quod dicitur tertio, verbum debet intelligi de eo de quo principaliter dicitur; concedo. Sed dico quòd hic non sumitur simpliciter respublica: sed prout comprehendit alias ciuitates, vt declarat titulus sub quo est lex ista, & l.præcedens, & sequens hoc dicunt, cum sint verba, vt dixi, intelligenda secundum materiam, vt dicta l. si vno anno. & ff. de lega. 1. l. si seruus plurium. §. fina.& ff.de testam.l.hæredes palam. §.sed si notam nec obstat l. nihil. ff.ad Macedo. quia exceptio illa non opponitur contra rempublicam ipso iure, sed ope exceptionis iuuatur respublica, vt ibi dicitur. Nec obstat quod dicitur de seruo ma. &c. quia loquitur in casu vbi non cadit restitutio: quia aduersus libertatem non datur restitutio, vt ff. de mino.l.si ex causa. in fine cum l.sequenti,& supra si aduer.libet.per totum Sed quare non videtur concessisse peculium quando manumittitur a minore quam quando a republica: dico quia maior ratio est in pupillo quia reipublicæ prouisum est, vt detur sibi alius seruus vicarius eiusdem valoris loco supra de seruis reipublicæ ma. l. prima & ista prouisio non est in pupillo qui manumittit eum nullo alio sibi dato nec obstat l. sed & si per prætorem. §. fina. quia verum est quòd legatus ciuitatis restituitur ex causa generali non iure minoris, & quod dicit quod videtur abesse causa reipublicæ Romanorum dico quod verũ est principaliter: vel dic quòd restituitur: ratio quia absens, & hanc partem sequuntur hic Azo. Odoff. Anto. Dulius Bertrandus de Deucio, & multi alii Docto. quod videtur plus per multas alias rationes tenendum. Sed quid erit in respublica municipiorum, gloss. tenuit quòd non in l. respublica supra ex quibus causis ma. Fran.tenet contrarium per l.legatis. ff. ex quibus causis maiores 25. ann. resti. sed Doctores communiter tenent glossam veram per l.ff.vt lega.no.ca. l.si quando,& vt in posses.le.l.prima nec obstat l.municipiorum nec l.legatis: quia nõ loquuntur quòd habet restitutionem legatus iure minoris: sed ex causa generali, vt dicta l sed si per prætorem. §. fina.eod.titulo. Sed si dicat quis legatus restituitur propter municipium, ergo, & municipium:dico quòd non est immediate causa restitutionis municipium per se, sed absentia facta propter iustam causam: quia tunc sequeretur quod qui est absens etiam propter testimonium cum habeat excusationem, vt dicto §. fi. quòd etiam ille priuatus propter quem est absens etiam restitueretur.quare dic quòd est argumentum sophisticum Doctorum. Præmissa credo si sit municipium tale quòd respondeat alicui ciuitati, sic quòd non habeat regimen per se sed tanquam absens respondens, & accessorium ac dependens alterius regiminis, vel non si ibi habitatio plurium, & ciuium, vt sunt aliqua castra quæ oppida vocãtur vel villæ iuxta

. ADDITIO.

a Potest dici publica. Adde Specu. in titulo de restitutio. in inte.§.secundo, & versiculo idem quoque Bartol. in l. cum rem supra qui po. in pig. hab. vbi quòd propriè dicitur respu Romanorum sed impropriè aliarum ciuitatum l.eum qui de verb.sign.& Cardi.in clem.2.de re iudi.& arg.in quo differant respublica, & fiscus vide quod notaui in apostil. ad istum in rubri.de iure fisci numero 3.in apostil.in vers.publico supra lib.10.

iuxta nota. in l. legatis supra alleg. & in simili dicitur in l. quæ ex vico. ff. ad municip. & l. nulli. §. quòd si ex vico. C. de episco. & cler. iuncta l. quæcunque infra de fundis limi. & l. pupillus. §. oppidum. ff. de verbor. significatio. & aliis iuribus supra alleg. Sed si est tale municipium quòd habeat per se iurisdictionem, & separatum dominium, & regimen & sit ibi plurium habitatio sumpta natura a verbo municipe quod est nomen generale iuxta nota. in l. 1. ff. ad municip. tunc teneo quòd possit restitui prout, & ciuitas cum sit eadem ratio, quòd per alios illa communitas iuxta nota. in dicta l. respublica. regatur & generale vitium est intelligi quòd communiter possidetur l. secunda supra quando, & qui. quar. pars, & hoc argumentum iuxta iura supra allegata iunctis his notatis. ff. de excusatio. tuto. l. athletæ. §. remittuntur, & eod. titulo l. propter magistratus, & quæ not. extra de senten. excommunica. capitulo si ciuitas lib. 6. & quæ not. per Bal. in l. a. §. t. de verbo. significatio. & per glossam, & Docto. in titu. ciues supra de incol. & l. procuratores supra de decurio. libro 10. ad quæ facit l. si duas. §. 1. ff. de excu. tuto. & maxime hoc tempore moderno hæc opinio fundatur quoniam licet tempore antiquiori tota iurisdictio gubernatioque totius reipublicæ esset penes populum Romanum quia tunc omnibus dominabatur respublica Romanorũ ex post facto fuit translata per populum in imperatorem vt l. 2. §. nouissime. ff. de or. iut. iuncta l. prima de consti. princi. & insti. de iure na. gen. & ci. §. sed quod principi, & propterea Roma dicebatur caput orbis terrarum, & nedum Roma antiqua, sed
a vbicunque habitat Papa [a] vel imperator, & de hoc est textus notabilis. C. de vere. iure enucle. l. prima. §. sed & si quæ leges, & sicut etiam per consequens gubernatio totius imperii, & reipublicæ propriè, & generaliter quantum ad ea quæ tangunt defensionem ac iurisdictionem, & gubernationem, & bonum statum vniuersalis imperii, vt patet in titulo de iure fisci, & pro maiori parte in iuribus istorum trium librorum C. sola gubernatione reipublicæ remanente penes Romanos. In his quæ tangunt solum communitatem seu ciuitatem illam, & etiam extra ciuitatem intra centesimum lapidem, vt l. prima §. cum vrbem. ff. de offic. præfec. vr. & iuxta nota. per Barto. supra de iure fisci l. super. verũ cum postea imperium fuerit per plures partes, & plura regna, & dominatores diuisum, vt not. supra de stu. lib. vrb. ro. super rubrica tam per modum alienationum quas facere incepit imperator Constantinus de Roma in beatum Silueſtrum Papam iuxta nota. in authenti. quomodo oportet epi. in princip. colla. 1. & deinde per Fredericum, & alios Imperatores, vt not. in authenti. de defenso. ci. §. iusiurandum colla. 3. quam per multos modos infeudationum, vt in multis titulis libri feudorum quam etiam per multas acquisitiones per multos Reges, & potentes, & etiam recuperationes per iura bellorum acquisitas sic sibi acquisierunt dominia: quòd etiam neuter imperatori se subiicere intẽdunt pro ipsis acquisitis cum per talia sit translatio etiam si essent religiosa l. nihil. ff. de capti. iuncta l. cum loca. ff. de religio. & his quæ scripsi supra dicta rubrica supra de stu. li. vr. & plenius per Ia. in titu. de act. in rem præiudi. per quam quæritur an aliquis sit seruus per gloss. & Docto. insti. de iure perso. §. ius autem, & tunc ea quæ tangunt iura, & statum iurisdictionis, & superioritatis sub nomine reipublicæ, vt in titulo de iure fisci: & in multis aliis titulis sequentia autem tangentia statum, & commune alicuius vniuersitatis continentur etiam sub nomine reipublicæ attenta etiam diuisione regiminum ciuitatis quasi quælibet habet suum regimen, & gubernationem prout olim habebat, & hodie habet ciuitas Romana, & hæc videtur fuisse inuentio huius l. & totius tituli, & titulorum sequentium iuxta nota. hic in prima gloss. in principio gloss. rubricæ, & in l. prima in gloss. prima, & in multis aliis locis huius materiæ ad quod etiam bene facit quod not. supra de frumen. vr. constan. in fine gloss. rubricæ. Quibus omnibus bene consideratis potest sumi respu-
b blica quandoque largissime [b] quandoque largius quandoque stricte, vt dicitur de præside iuxta nota. ra. ff. de offi. præsi. in l. prima, vt idem ius sit de parte, & quod de toto. l. quæ de tota. ff. de rei ven. & l. quid sit de vsur. iuncta l. si quid carum. §. inter emptum de lega. 3. & l. inter publica de verb. signifi. Iaco. Rebuffi.

ADDITIO.

a Vbicunque habitat Papa. Adde Abb. in cap. ego extra de iureiuran. nec debet Papa ex Romana ciuitate sine causa trãsferre sedem alio, vt ibi & Ioann. Andr. in capitulo fundamenta, & ibi pro vtroque dicto notaui in apostil. ad Philip. Franc. de electio. libro sexto Felin. in alleg. cap. ego col. fina. versic. in text. ibi apostolorum & Panor. cap. per venerabilẽ. num. 18 & ibi notaui in apostil. in versic. transferri sedem extra qui filii sint legi.

b Potest sumi quandoque largissime. Adde quod notaui in apostil. ad istum supra eo. in vers. potest dici publicum nu. 3.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

1 *Statutum potest reuocare dominium alicuius.*
2 *Rigor quandoque præfertur æquitati, vt hic.*
Respublica potest dici qualibet ciuitas.

Si secundum. Statutum erat in ciuitate vt quicunq; ædificia ruinosa non reparat efficiãtur ciuitatis. Si ergo aliquis ruinosam domum sit passus labi, & ciuitas vendidit areã valet venditio h. d. An. Vel sic statuta ciuitatis non reuocat per præsidem. h. d.
1 Et ex hac l. no. q statutũ pt ex cã reuocari dñium rei tuæ, vt l. venditor. §. si constat. ff. cõia prædiorum dixi in repetitione l. oẽs populi. ff. de iusti. & iure Bar. & est hic rõ decidendi, quia tale statutũ concernit publicã vtilitatem. ff. de dam. infec. l. ad curatoris, & de no. ope. nun. l. ptor ait §. hoc. interdictũ. C. ne vrbs deformetur ruinis supra de ædi. priua. l. 2. & l. si quis post, & l. neminem, & l. singulariũ, & sic no. q qs non facit quod vult de re sua. in l. no. ff. de ædifi. priua. l. si vt proponis sic
2 ff. de operi. no. nun. l. 1. primo responso, & ibi no. Item nota q rigor præfertur æquitati: de quo supra de iudi. l. placuit. Item no. ex istis quòd respublica cuiuslibet ciuitatis potest dici respublica, vt

vt not. supra l. 2. secundũ Odoff. Item facit hoc l. ꝙ ab eo ꝙ continetur in statuto non possit appellari dixi in dicta. l. omnes populi. & ff. de app. reci. l. si. dixi in l. si qua. ff. de verbo. sign. vbi tangit glo. & ff. de or. iuris. l. 2. §. deinde. Barto.

De administratione rerum publicarum.

Rubrica.

Nota ex fine rubricæ ꝙ priores per quos ciuitates reguntur possent eligere officiales qui regant ciuitatem & negocia reipublicæ administrent. facit l. 2. ff. ad municipa. tetigi in lege obseruare. supra de decurio. lib. 10. Bart. & ibi plene scripsi. Iacob. Rebuffi.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteota soluens canonem an possit expelli. Et vtrum dimittendo rem emphyteoticam liberetur à solutione canonis. & nu. 2. 3. & 4.*

Fundum. Conductor non debet expelli a conductione donec vectigal soluerit. hoc di. Bart. An. Intelligit in conductione facta in perpetuum. Odoff. autem intelligit in conductione idest in emphiteota quæ in idem recidunt. ff si ager vecti. l. prima. in princi.
1 Iacobus Rebuffi. Nota quòd emphyteota soluens vel soluere volens pensionem non potest expelli ab ipsa re nec sibi auferri per dominum. & idem dico econuerso quòd nec emphyteota potest rem ipsam dimittendo se liberare vel eximere a solutione canonis seu annuæ pensionis cum in receptione rei soluere pensionem promiserit & pro hoc. supra de ac. & ob. l. sicut in initio. & quia debent ad Imparia iudicari vt in simili dicitur. supra de repu. l. fin. ibi ex vtraque parte æqua lance &c. & ff. de arbi. l. sed cum dies §. sed si aliquem. in fine. cum ibi notatis. nec obstant iura quæ dicunt vsufructuarium & vasallum posse vsumfructum & feudum relinquere proprietario. vt ff. de vsufruct. l. cum fructuarius & in feu. de vasal. qui contra consti. lothar. re. feu. alie. capitulo vnico. §. fina. & etiam domino inuito. & hoc est iõ q̃a in fauorẽ ipsorum principaliter eis ꝯceditur feudũ vsusfruct. & q̃a vsufructuarius non se obligauit proprietario: & hic erat talis contractus qui erat vltro citroque obligatorius. ad quod infra de omni agro deser. l. quicunque in fine. & de vasal. plene notatur in feu. de capitaneo qui curiam vendidit. §. fina. Item non obstat quòd dimittendo liberatur quis a seruitute. vt not. ff. si serui. ven. l. sed & si forte. §. labeo. quare sic ibi ratio est, quia seruitus erat realis debita a re ipsa. & sic ne mirum si relinquendo rem liberatur a seruitute: præterea in contractibus nominatis non est locus pœnitentiæ, vt supra de rescinden. venditi. l. de contractu. immo vterque contrahentium ad eius obseruantiam restringitur. & idem in contractibus innominatis cum contractus ab vtraq; parte proficiscitur per quæ concluditur ꝙ emphyteota non potest se deliberare derelinquẽdo rẽ a solutione canonis. Sed quid si emphyteota obligauerit tantum rem emphyteuticariam an eã derelinquendo liberatur? & videtur etiam idem vt non liberetur. si in dicto contractu sit obligatio personalis quæ descendit ex contractu emphyteuticario. vt l. 1. C. de iure emphi. §. adeo. insti. locati. vel ex stipulatione vel iuramento quæ communiter interueniunt in talibus contractibus. & videtur expresse. ff. de contrahen. empti. l. fi. & infra de fund. patri. l. quæcunque. & hoc etiam tenet Iacob. de bellouisu in dicto. §. fin. in feu. de vasal. qui contra const. re. lo. feu. alie. quoniam hic duæ sunt obligationes: vna realis fundi: alia personalis vt dictum est, sic ꝙ dominus intentando vnam potest dimittere aliam. C. de pign. l. distractis. & l. persecutionem. & in authẽ. de fideiusso. §. sed neque coll. 1. quod durum est. & in hoc decipiuntur layci qui non credunt se ad hoc teneri. s. obligando rem tantum: quorũ nõ admittitur talis iuris ignorantia si sunt in patria in qua possunt consulere peritiores. l. in bonorum. ff. de bon. pos. Et hæc vera nisi sit con-
2 suetudo vel factum pactum in contrarium vel pro emptio. rei. de quo per Specu. in titulo. de locato. §. nunc aliqua versicul. 128. ista non habent locum in tributo cum sit onus reale. ff. de publica. l. imperatores. & quid sit tributum pensio & similia nomina not. supra de anno. & tribu. in rubrica. & ibi scripsi. Iacobus Rebuffi. Sed
3 quæro circa hanc. l. si aliquis possedit rem ipsam decem annis & soluit pensionem nunquid possit dominus rem sibi auferre si titulum possessor non habeat. Respondeo & dico quòd sic. quia de acapito debet fieri scriptura & per eam probare & fidem fieri de contractu. vt supra. de iure emphyt. l. prima. & sola pensionis præstatio non inducit titulum nec probationem. ad quod facit. supra de dona. l. censualis professio. & ff. de decurio. l. hærennius modestinus. Item per hoc. supra de rei vendi. l. solemnibus. quæ solutio pensionis non est modus probãdi nec trãsferendi dominium. Sed si non ostenderet titulum vel ostenderet insufficientem & soluisset pensionem per quadraginta annos tunc secus esset vt infra, de fundi. pa. l. fina. & supra de iure emphyteo. l. secunda. non ob. ff. de vsur. l. cum de in rẽ verso. quia loquitur in principali actione pro annuali præstatione exsoluenda, & in casu econuerso & cum allegabatur titu. ad probationem ipsius inducebatur temporis diuturnitas & bene quantum ad possessorium: nec obstat quod præsumitur bene soluisse per tres annos tributarius probando solutionem vt supra de apochis pub. l. quicunque quia non obst. hoc probatur habuisse titulum & sine titulo non trãsfertur dominium vt supra de long. tempo. præ. l. diutina. sic nec per pactum traditione non subnixum nec per confessionem solam vt supra. de
4 pac. l. traditionibus. Itẽ. l. prædicta loquitur in tributis in quibus p̃sumitur, quia collatores soluerint ꝓ temporibus lapsis si ꝓbent solutionẽ triũ annorũ proximè lapsorũ: quia nõ verisimile ꝙ susceptores fecerint apochã seu antipochã de solutis triũ ꝓximè ꝑceden. annorũ nisi de annatis ꝑcedẽtibus soluissent collectores. Itẽ licet p̃-

ſumatur ſolutio non obſtat hoc ꝙ præſumitur vtilis dominij conceſſionem & tráſlationẽ præceſſiſſe. & l. iſta ſupponit ꝙ obſtabat poſſeſſorẽ eſſe emphyteotam cui ſoluenti non debet res auferri vt hic & ff. ſi ager vec. vel emphi. pe. l. 1. & 2. Argum. contra in feu. ſi de feu. defuncti mili. contro. fuerit. cap. ſi quis per 30. annos. Sol. ibi non eſt neceſſe probare titulum conceſſionis per ſcripturam, hic ſic vt ſupra dixi. vel forte idẽ poſſet dici hic ꝙ ſufficeret emphyteotæ probare poſſeſſionem & ſolutionem. 30. annorum etiã in emphyteota priuati: & quod ſupra dictũ fuit de ſolutione. 10. annorum tantum, quod nõ ſufficeret niſi quantum ad poſſeſſorium tantum vt prædixi de quo in ſpec. titu. de locato. §. nũc aliqua. verſiculo 64 & verſiculo 142. Iacobus, Rebuffi legum profeſſor.

LEX II.

Contra. Si officialis eſt negligens in exigendo cautionem de legato vel fideicom. præſtando tenetur ad intereſſe hoc dicit Barto. in fine gloſſ. & ſic intelligitur hæc lex quando hæres deſinit eſſe ſoluendo vel ciuitas haberet electionem vel ageret contra hæredem vel adminiſtratorem: ſic intelliguntur. ll. ſupra alleg. Et nota ꝙ cogitur adminiſtrator reſarcire de ſuo quod vniuerſitas per ſuam negligentiam admiſit concor. ſupra de adminiſtra. tuto. l. debitoribus. & argum. ſupra de magiſtra. conue. l. 1. & in iuribus in gloſſ. alleg. An. contra hanc. l. eſt ſupra de hære. vel acti. vend. l. 2. vbi non cauetur venditori de idemnitate per emptorem hæreditatis ſo. ibi in contractibus hic autem loquitur. l. de hærede debitore ex vltima voluntate, nam fauore vltimæ voluntatis tenetur cauere hæres de ſoluendo legato adueniente die vel conditione. & die vt ibi, & adde ꝙ quandoque etiam debitor ex contractu debet cauere quando eſt ſuſpectus ne dilapidet bona ſua: de quo dic vt recitatur per Cyn. ſupra. vt in po. lega. l. 2. & dic etiã vt not. per glo. & Docto. ff. de iudi. l. in omnibus, Iacobus Rebuffi.

De vendendis rebus ciuitatis,

Rubrica.

Quia per adminiſtratores de quibus ſupra dictum eſt venduntur bona ciuitatis ideo de ipſa venditione hic ponitur. Odoff.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Venditio facta per ciuitatẽ, non debet reuocari licet alius plus offerat.*
2 *Conſuetudo ciuitatis in venditionibus vtrum attendi debet,*
3 *Emptor ciuitatis an debeat probare pretium eſſe conuerſum in vtilitatem ciuitatis.*
4 *Fiſcus in venditione rei ſuæ maius habet priuilegium quam ciuitas.*
5 *Ciuitas an poſſit ſtatuere ſuper rebus ſuis vel priuatorum.*
6 *Statutum extat peſulani, vt proximior de genere poſſit rehabere infra annum rem venditã pro eodem pretio.*

Si ſine. Venditio pura & perfecta non debet a republica reuocari licet per
alium maius offeratur. hoc dicit Bartolus. In textu ibi vereris idest dubitas, adiectione idest maioris precij oblatione. tibi primo emptori Doctor. propriam legẽ idest priuilegium vel ſtatutum, ff. ad municip. l. Lucius. Barto. vel dic propriam legem idest conſuetudinem. Iacobus Re
1 buffi. Nota ex hac. l. venditionem factam a ciuitate non poſſe reuocari licet alius plus velit offerre. Item nota quòd tempora in ſubhaſtationibus ſtatuta habent locum tantum in vendi-
2 tionibus rerum fiſcalium non ciuitatibus. Item nota quòd conſuetudo ciuitatis debet ſeruari in venditionibus rerum ſuarum. ſic ſupra titulo ſecundo, l. fin. ſic & in alijs. ſic ſupra de ædifi. priua. l. an in totum. cum concor. Item & in alijs vt infra de fun. limi. l. ſecunda. Item & in alijs vt ſupra de meta. & met. l. ſecunda. Item & in alijs vt infra de paſcu. publ. l. prima. in fin. Item & in alijs vt infra de agrico. & cenſi. l. domini prædiorum in fin. Item & in alijs vt infra de exact. & tranſ. mil. an. l. prima. libr. 12. Item & in alijs vt ſupra de iure fiſci. l. ſuper creandis, Item & in alijs vt ſupra de exact. tri. l. miſsi. in quibus & in earum concor. præcipitur conſuetudines debere obſeruari & etiam. ff. de decurio l. non tantum cum ibi alleg, & de offi. proconſul. l. obſeruare. & prædi. l. venditor. §. ſi conſtat. vt de admi. tuto. l. ſine hærede. §. Lucius. quod intelligendum eſt de conſuetudine bona non praua de Securo in authen. vt nulli iudi. in princip. colla. 9. in gloſ. quæ eſt ſuper verbo præſtituta in fin. dic vt dixi in l. prima & l. ſi tempora. ſupra de fide inſtrumen. & iure haſt. Barto. in gloſſ. quæ eſt ſuper verbo fiſcum in fine. Idem tamen gloſ, in eadem. l. fina. in fine. Primum quod dicit hæc gloſ.
3 quòd emptor ciuitatis debet probare pecuniam conuerſam in vtilitatem ciuitatis non videtur verum: quia authen. hoc ius porrectum loquitur in creditore quod eſt ſpeciale vt ibi per Docto. & Cyn. & C. ſi aduer. credi. l. prima. & ff. ſi certum petat. l. ciuitas. & per Innocen. extra depoſiti. capitulo primo. Item ſecundum hoc quod dicitur hic in gloſſ. quòd ſufficit confeſſio, in fiſco videtur contra l. ſi procura. §. primo. & quòd ibi nota. ff. de iure fiſci. & quod notant Doctor. in l. inciuile. ſupra de rei ven. dicit ergo quòd gloſſ. intelligit confeſſionem idest apocham in qua continebatur eſſe ſolutum vt ſupra de apo. pu. quaſi dicat, hoc non eſt neceſſe quòd verſum fuerit in vtilitatem fiſci. & hoc tene men-
4 ti. Barto. Nota ex hac. l. quòd fiſcus maius habet priuilegium in venditione rei ſuæ quam ciuitas: quia fiſcus poteſt admittere adiectionem in re vendita: ſed ciuitas non, Sed quæ eſt ratio dico quòd ciuitas in hoc releuatur quòd emptor habet probare pecuniam fuiſſe conuerſam in vtilitatem ciuitatis. ff. ſi certum petatur. l. ciuitas. Non autem quando emit a fiſco vt ſupra de apo. pu. l. fina. & de quadrien,

drien. præ. l. 2. §. hoc autem. & ideo si grauatur in vno releuatur in alio argum. ff. de iureiuran. l. cum qui. Item est alia ratio quia fiscus habet magis latum priuilegium quam ciuitas. & ideo pôt magis ignorare vires rei suæ quã ciuitatis. nã vbique non potest esse præsens: & ideo permittitur adiectio vt ff. qui & a quibus. l. in fraudem. & supra de professo. & me. l. magistros iuncta. l. quicquid. supra de rescind. vendi. & quod dixi ꝙ ciuitas non potest admittere adiectionem, intelligo
5 nisi habeat statutum vel. l. propriam vt hic dicitur. Sed quæro nunquid ciuitas ipsa potest facere tale priuilegium & statuere, videtur ꝙ sic. supra de iure reipublicæ. l. fi. imo etiam potest facere statutum super rebus pertinentibus ad priuatum vt ibi dicunt quidam vt supra quæ sit lõ. consue. l. fi. & extra de constit. c. cum accessissẽt & c. cum. M. Ferrarien. & pro hoc. ff. de priu. cre. l. antiocensium., & nota. ff. de reg. iuris. l. nec ex præterito. & supra de noxa. lib. 2. Sed contra not. supra de decre. decurio. lib. 2. in rubrica in verbo si quid autem. & ibi de hoc dixi. tamen cum auctoritate superiorum bene possent facere statutum rationi & iuri conforme. vt extra de consue. cap. cum consuetudine. Sed pone ꝙ ciuitas fecit statutum, vt quicunque emeret aliquam rẽ in tali ciuitate possit & debeat ad adiectionem nunquid liget contrahentes qui non sunt de ciuitate. & videtur quod non. ff. de iurisdi. om. iudi. l. fi. & ff. de cap. & postli. reuer. l. in bello. §. qui manumittendo. & supra de summ. triu. & fi. ca. l. cunctos populos. sed videtur contra ꝙ liget quia pro lege seruatur tale statutum vt supra de emã. li. l. 1. & ff. de decre. ab or fac. l. fin. sed dico quòd aut isti contrahunt infra territorium ciuitatis & tunc debet seruari statutum ciuitatis vt ff de euictio. l. si fundus & supra quemadmo. testa. aperi. l. secunda. aut contrahunt extra territorium ciuitatis & tunc aut super rebus quæ extra territoriũ ciuitatis: & tunc non ligatur extraneus vt l. al leg. pro parte ista. & supra de decurio. l. duumuirum. l. exemplo extra de consti. capitu. 1. & 2. lib. 6. & de consecra. di. 3. cap. 1. aut super rebus quæ sunt infra & tunc ligatur vt ff. de in di. adiec. l. vbi §. idem iul. in fi. & in §. marcellus pro hoc; quia ratione rei efficiuntur de foro ciuitatis vt supra.
6 vbi in rem actio. l. 2. Item hæc. l. facit pro consuetudine montispesulani incipien. si quis testator. & est septimum statutum municipale montispesulani de approbatis continens ꝙ proximus de genere possit pro eodem precio rem venditam infra annũ retrahere & recuperare. Sed contra supra de contrahen. emp. & ven. l. dubiũ. sed ibi fuit præcedens consuetudo reprobata per l. alleg. quam tollere potest, sed consuetudo superueniens derogat legi. præterea illa consuetudo erat grauissima & impediebat vendẽdi arbitriũ, sed hæc consuetudo non impedit. sed venditionem factam retractat infra tempus certũ: quod tolerabilius est, præsertim, quia inter proximos habetur affectio & est verisimile quòd vẽditori placeat ꝙ proximus sui generis potius rem habeat quàm extraneus. arg. ff. pro socio. l. nec adiecit. & ff. vnde li. l. scripto hærede. & vide quod no. per Cyn. in præalleg. l. dubium. de Secuto. & Docto. Iacobus Rebuffi legum Doctor.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Emptio, vẽditio, & cõductio æquarantur, vt nõ auferatur res primo conductori, aut venditori licet minori pretio emerent. & ibidem vt statuta loquẽtia de venditione extendantur ad locationem.*

Quamuis. Locatio perfecta non reuocatur licet alius maiorẽ pẽsionem offerat. hoc dicit Bartolus. An. & Dulius. vel dic secundum Odoffredum. quædam ciuitas locauit prædium postea illi prædio accreuit aliquod, & sic plus offertur de precio pro loquerio prædij supradicti, quæritur an ob hoc debeat locatio reuocari. Respondetur quòd non. sicut nec venditio vt supra l. proxima. Incremẽtis, idest augmentis, vt quia maius precium offertur vel dic incrementis idest si prædium augeatur. & ideo maius precium offeratur. & sic vi-
1 detur intelligere Odoffredus. Nota ex l. ista æquiparari emptionem & venditionem & conductionem, vt non auferatur res primo emptori vel conductori licet pro minori precio emerit vel conduxerit. & est ratio: quia licitum est contrahentibus se adinuicem decipere. ff de 2
mi. l. in causæ. §. fina. & loca. l. item si precia. §. fina. nisi esset deceptio vltra dimidiam iusti precij vt l. secunda. supra de rescinden. vendition. & vide quæ nota. in dicta. l. secunda. per gloss. & Doctor. An. Quæ faciunt ad interpretationem statutorum facientium mentionem de contractibus venditionum, vt etiam extendantur ad contractus locationum vel econtratio. & hac l. iuncta. l. supra proxima. ad quod dicta. l. Item si precio. §. fina. & supra. de vsu. l. si ca. cum ibi nota. in fine primæ gloss. & ff. si quid in fraudem patron. l. prima: §. si quis in fraudem ibi si quis emerit. Nec obstat. ff. de ædil. edicto. l. sciendum. quia ibi cessat ratio in locatione quia per eam dominium non transfertur vt, ff. loca. l. non solet sed hæc & supra. l. proxima est eadem ratio scilicet deceptio: ergo idem ius ff de verborum obligation. l. a Ticio ad l. acquil. l. illud. & supra. ad l. falcidi. l. fina. & ff. de iure patronatus. l. adigere. §. quamuis, quæ omnia procedunt quando statuta non contrariantur iuri communi: sed sunt secundum iuris dispositionem ff. quæ res pigno. ob. po. l. prima. §. eam rem ff. quibus modis pignus vel hypothec. sol. l. sicut re corporali. §. venditionis. & supra de re. alienis non alienan. l. fina. idem est vbi sit prohibitio vltra formam aliarum rerum, vt est in rebus ecclesiasticis: quia prohibitio habet in se ius commune in rebus prædictis ex priuilegio, & eandem causam rationabilem: quia tunc sicut prohiberetur alienatio sic eadem ratione prohiberetur obligatio vt supra. de sacro sac. authenti. hoc ius porrectum. cum ibi nota. & 10. quæstione secunda. capitu. casellas. §. hoc ius porrectum. secus si talia essent contra formam iuris communis, quia tunc nõ fieret extẽsio ad alios cõtractus. ff. de pigno. l. in quorum finibus, cum debeant tunc stricte teneri, vt verba sonant argu. ff. ad municip.

l.constitutionibus iuncta l. si vero. §. de viro. ff.
solut.matrimo. & de legatis. tertio l.non aliter
& extra de deci.capitulo ad audientiam. Et quia
prohibitio facta ab homine ad alium casum
non expressum non extenditur cum est facta
contra formam iuris communis, vt in dictis iu-
ribus & supra de prædijs curialium.l. fina.& eo-
rum est ratio cum fauores debeant ampliari &
pœnæ astringi.ff.de liberis & posthu.l.cum qui-
dam.& de pœnis.l.si præses. Item circa præmis-
sa est differentia & distinctio facienda inter pœ-
nam.l.& hominis. vt patet ex præmissis iuribus,
& ex nota. in dicta l. in quorum. de Securo.de
materia huius.l.scripsi in dicta l. fina. de prædijs
curia. Iacobus Rebuffi.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Res ciuitatis etiam mobilis & modici redditus, cum so-
lemnitate alienari debent. & cum consensu maioris par
tis.num. 1.*

2 *Res ciuitatis etiam immobilis potest pro reparatione mu-
rorum alienari. Et de quibus ciuitatibus hoc intelliga-
tur.nu.3.& nu.6.7.*

4 *Scripturas sacras tangere an debeat, qui iurare de-
bet.*

7 *Legibus, quibus renunciari non potest, Item an ciuitas pos
8 sit vendere rem immobilem pro noua constructione mu-
rorum, in instrumento syndicatus an omnium constitué-
tium nomina debeant exprimi.*

Si quæ. Immobilia ciuitatis & mobilia
quæ seruãdo seruari possunt pro
vtilitate ciuitatis permittuntur alienari auctori
tate principis in vtraque vrbe Roma: in alijs au
tem vrbibus auctoritate præsidis & consensu
curialium honoratorum & possessorum ciui-
tatis quorum interest. hoc dicit secundum Bar-
tolum. & habet. l. tres partes. Primo præmit-
tit alienationem. Secundo ponit modum alie
nandi in Roma. Tertio modo alienandi in pro
uincijs. secunda ibi indefessa. tertia ibi, in prouin
cijs vero. Bartolus. Nota ex prima parte quòd
1 res immobiles ciuitatis. & etiam modici reddi-
tus & etiam bona mobilia quæ seruando serua-
ri possunt alienari possunt eadem solemnitate,
& id quod dico de mobilibus colligitur ex eo
quòd dicit mancipia. facit. l. quæ tutores. supra
de administra. tuto. & sic alia quæ seruando ser-
uari non possunt poterunt alienari sine decre-
to ad similitudinem, vt dicta l. lex quæ tutores.
Bartolus. Item nota quòd res ciuitatis & rei-
publicæ alienari potest cum expedit ciuitati, sic
in re ecclesiæ & pupilli vt in authentica hoc ius
porrectum. supra de sacrosan. eccle. & ff. de re-
bus eorum per totum. & sic in re dotali. ff. de iu-
2 re dotium. l. ita constante. An. de barulo. Item
nota quòd pro reparatione murorum ciuita-
tis potest etiam res immobilis ciuitatis vendi.
Doctor. Item nota ex secundo dicto, quòd tol-
lenda est occasio delinquendi: ideo fit cum scien-
tia principis: quod dic vt supra de apochis pu.
l.prima.§.hoc obseruando. Item nota quòd in
his quæ fiunt cum licentia principis tollitur om
nis fraudis suspitio. Item nota casum in quo
est necessaria scientia principis, quod dic vt su-
pra de iure fisci.l.prohibitum. Item pro hoc di
co quòd in ciuitatibus quæ in temporalibus nõ
recognoscunt superiorem vt est ciuitas peru-
sina & sic populus liber vt nota. in l. hostes. ff. de
capt. quod venditio rerum immobilium pos-
sit fieri auctoritate eius consilij, ad quod est om
nis potestas: illud enim vicem imperatoris ge-
3 rit in ciuitate illa. Nota circa tertiam partem
quòd illa solemnitas habet locum tantum in
ciuitatibus quæ sunt sub aliquo principe, non
in ciuitatibus liberis vt supra dixi. Bartolus.
Item nota ex tertio dicto differentiam inter ec-
clesiam vendentem & ciuitatem: quia cum ec-
clesia vendit sufficit maiorem partem præsen-
tium consentire iuranti ordinatori domus, ta-
men cum vendit ciuitas omnes iurant. Item
nota quòd bona ciuitatis venduntur cum de-
creto sicut bona minorum nec mirum: quia
ciuitas æquiparatur minori vt supra titulo se-
cundo. l. tertia. intelligas ergo de illis rebus quæ
seruando seruari possunt, alias decretum non
esset necessarium vt l. lex quæ tutores An. In
textu ibi annonæ ciuiles id est pensiones, vel
census annui in blado existentes: de quibus ha-
betur supra de anno. ci. & de anno. & tribu.
super rubrica. nota vrbis, Constantinopolita-
næ, inire, id est facere contractum scilicet ven-
ditionis. collata id est recepta. mœnia idest mu-
ros: sed aliter exponitur mœnia, idest solaria
publica vt supra de ædifici. priua. l. meniana di-
spensata id est erogata. moliri, id est machinari
conniuentia, idest mercatione fraudulenta si-
ue collusoria. curialium id est decurionum. sen-
tentiam idest dictum & assertionem suæ credu-
litatis. putet idest credat. patriæ suæ idest ciuita-
ti & reipublicæ eiusdem. designare idest specifi-
care & exprimere. competentem idest sufficien-
tem. ineundi idest faciendi. stabiles idest firmi.
4 In gloss. quæ est super scripturas, hæc gloss. vide-
tur quærere vtrum quilibet debeat iurare &
a scripturas sacras tangere, [a] dicit gloss. quòd non
sufficit enim quòd sacrosanctæ scripturæ sint
propositæ & sufficiat quòd ad memoriam re-
ducatur iuramentum quod ab initio præstat of-
ficium fideliter exercere & consulere. & sic vi-
detur ex hac gloss. quod quis obligatur, si dicat
vel promittat aliquid sub virtute iuris præstiti
de præterito. de hoc est textus extra de iureiu-
rand. capitulo penulti. Sed dico quòd quan-
doque

ADDITIO.

a Et scripturas sacras tangere Adde glo. in cle. 1. in versicu. tacta. & ibi Cardi. de hære. Fely post Pañor cap. fraternitatis col. pen. versi in glo. fi. in si de testi. Alexand. de Imola in l. at prætor. § fi. ff. de iureiur. Bart. Soci. in suo tract. fallen. regu 46. Lanfran. de Oria. in ca quoniam contra. § testium deponens nu. 1. & ibi late distinguendo absolui hanc. q. in apostil. in versic. tactis scripturis extra de proba. & do. meum Philip. Decium consi. 91. col. 1. vol. 1.

doque iuramentum præstitum comprehendit
illud de quo agitur, & tunc loquitur hæc gloss.
quandoque iuramentum in præteritum fuit in-
terpositum super alio, & tunc non valet ta-
le dictum promitto, vel dico sub virtute iu-
ramenti præstiti vt dicto capitulo penultimo.
5 Bartolus. In gloss. fina. in fine dic vt scripsi
per Bartolum. supra eodem. l. prima Iaco-
bus Rebuffi. Ex hac. l. habetur quod venditio rei
immobilis ciuitatis debet fieri cum consensu
maioris partis curiæ vel ciuium. Sed videtur quod
maior pars decurionum vel curialium sufficiat
vt ff. ad municip. l. quod maior cum ibi nota. in
qua est contra. Solu. l. in contrarium allega. lo-
quitur in nominatione vel creatione curialium
vel sindicorum vbi non est tantum periculum
vel damnum, hic vero de alienatione rei ciuita-
tis, in qua maius vertitur periculum & damnum
& ideo maior solemnitas & inquisitio & ciuiũ
præsentia requiritur. quia vbi vertitur maius pe-
riculum ibi cautius est agendum vt. ff. de car.
edic. l. prima §. sed si quis. & alienatio rei nõ po-
test fieri per administratores solos sed per ciues
qui sunt domini vt ff. de acquiren. rerum domi.
l. traditio. & institut. quib. alienare licet vel non
§. primo & ideo vocandi sunt vt supra de fabri.
l. si quis consorcium. & supra si minor ab hæ-
redi. se absti. authentic. omnes. & ff. de seruitu.
rusticorum prædio. l. per fundum. & ff. de regu-
lis iuris. l. quod nostrum. & si dicatur quòd pa-
ria sunt rem in iudicium deducere & alienare
vt ff. de iure deliberan. ait prætor. potest dici
quòd hoc est verum quo ad eandem potesta-
tem: sed non quo ad eandem solemnitatem
vt supra de decurio. l. nominationum forma. &
6 ibi scripsi. Item dicitur hic quòd pro reparatio
ne murorum ciuitatis potest res eius immobi-
lis vendi: iuxta hoc quæro si ciuitas habeat si-
bi aliquos debitores obligatos in certis quan-
titatibus pecuniarum an possit res immobilis
ciuitatis vendi: & videtur quòd sic. ff. quod cu-
iusque vniuer. l. ciuitates. ad quod facit quòd no
ta. & habetur. ff. de re iudica. l. a Diuo. Pio. §. in
venditione. & hæc lex non exprimit quod prius
ad exactionem nominum procedat: sed ego
credo quod prius debeat fieri exactio debitoris
quam rei immobilis venditio, nisi periculum
immineret si differretur reparatio murorum,
& exactio seu executio debitorum non esset
prompta vel parata. & pro hoc. ff. de re. eorum
qui sunt sub tuto. vel curato. l. magis puto. §. non
passim. & 10. quæstio. secunda capitulo casellus
§. hoc ius porrectum: sed si periculosum esset
expectare exactionem & reparationem muro-
rum differre vt quia tiranni vel inimici vellent
debellare capere & debellare ciuitatem vel lo-
cum: tunc secus dicerem argumen. ff. de ap. re-
ci. l. fina. quia dilatio morosa esset periculum al
latura. & facit ad hoc. ff. de riuis. l. fina. & non
debet expectari quod expectatum non prodes-
set, & multominus quòd timeretur, quòd noce-
ret argumen. ff. ad Vellcia. l. aliquando, igitur
causa cognita erat procedendum & inquiren-
dum, si ciuitas habet bona mobilia ex quibus
posset fieri reparatio murorum. & si habet pecu
niam vel alias res quibus posset fieri reparatio
murorum cum minori damno vt in præallega.
§. quia loquitur in executione rei iudicatæ, quæ
debet in his quibus potest statim fieri, & non
debet expectari exactio nominum ne lites ex li-
tibus oriantur: quia debitores negarent se debe
7 re forte vel differrent solutionem. Sed quæro
nunquid pro noua constructione murorum
posset ciuitas vendere rem immobilem, sicut
pro reparatione. & videtur quòd non supra de
iudeis. l. fina. Sed credo contra si ciuitas indi-
geat constructione murorum pro sua tuitione
& defensione murorum: quia eadem est ratio
vtrobique ad quod ff. ad l. aquil. l. illud. & pro
hoc. ff. de oper. pub. l. nouum. cum ibi not. & fa-
cit supra de sacrosan. ecclesi. l. ad instructionem.
& supra de quibus mu. vel præst. ne. li. se excu. l.
fina. Sed an ciuitas vel consules vel quilibet pri
uatus possit construere vel reficere muros sua
propria auctoritate dicam, infra de fundis limi.
l. secunda. de quo etiam nota. per Doctor. ff. de
re. diui. l. sacra. §. muros. Doctor. Quæro an ciui-
tas posset renunciare solemnitati huius. l. puto
quod non. nam supra proxime dixi non aliter
fieri vt hic dicitur ita demum &c. sed prohiben
tibus renunciari non potest vt nota. per gloss. su
pra ne fide. do. dentur. l. prima. Item ll. dantibus
solemnitatem non potest renunciari vt. ff. de le-
ga. primo. l. nemo potest. veruntamen si esset ta-
lis ciuitas, quæ habet ius condendi statuta secun
dum ea, quæ dixi in l. omnes populi. ff. de iusti-
tia & iure. tunc faciendo primo. l. secundum
modum & formam alienandi vel circa ipsam
alienationem valeret alienatio seruata forma.
l. municipalis. sed licet discreparet ab ista casus
est in l. prohibere. §. plane. ff quòd vi aut clam.
Vltimo Specu. inducit istam. l. ad quæstionem,
quòd instrumento sindicatus debeant singula-
riter inserri omnia nomina instituentium sindi-
cum, ibi sigillatim vnumquenque &c. vt nota.
in Specu. titulo de sindico. § primo. versiculo.
item opponitur quod &c. de quo dixi plene in
l. prima de albo scribendo. facit extra de pro-
curato. capitulo fina. Bartolus de hac etiam ma
teria scripsi. supra de prædijs curia. l. fina, Iaco-
bus Rebuffi.

De debitoribus ciuitatum.

Rubrica.

Cum superius dictum sit de rebus ciuita-
tis, nunc videndum est qualiter de-
beat procedi contra debitores & emptores de
securo.

LEX PRIMA.

Non prius. Debitores ciuitatum non
possunt habere in eis hono
rem, nisi prius debitum soluant. hoc dicit Bar-
to. idem in debitore fisci vt ff. de mu. & ho. l. re-
scripto. §. primo. & dic vt not. supra de murile.

l. penulti. & nota vnum speciale in debitore ciuitatis, alias nota. infra l. proxima. And. Reipublicæ scilicet ciuitatis cuius pecuniam sibi appropriauit, & dic principaliter obligatum; aliud autem in fideiussore, si principalis est soluendo: & pro hoc ff. de nego. gest. l. si quis tutor. §. secundo & de excusan. tuto. l. spadonem. §. si ciuitatis princeps. alias idem in fideiussore si non sit soluendo principalis. honorem. idest officium, seu administrationem publicam. subire idest reperire conuentus, scilicet per ciuitatem, declaratur, idem in tutore, & curatore, si sit minoris debitor nisi in matre & auia. vt supra quãdo mu. tu. offi. fungi potest authen. ad hoc & not. supra de procuraro. l. reum criminis. & ff. de publi. l. licitario. §. debitores. vt supra ne tuto. vel curator vecti. condu. l. 1. & supra de his qui ad eccle. confu. l. 1. & infra qui mili. non po. l. 1. & extra de obligat. ad ratioci. & quæ ibi not. Quæro circa l. istã quę est ratio diuersitatis ꝙ debitor ciuitatis propter reliquata ab ipso ꝑpetrata ab honoribus depellitur non tamen debitor ex mutuo sibi facto per ciuitatem: respondeo; quia in primo casu propter suum delictum est obligatus. Et ideo non debet honores vel officiũ interim assumere vt supra de suscep. l. si aliqd. & ĩ ꝺ cohortalib. l. si qs ex grege. Sꝺ recipiẽs mutuũ non delinquit, ꝓpterea si repellerentur ad hoc multi recipere nt mutuũ vt honores & officia euitarent: ꝙ posset in damnũ reipublicæ redundare. sed contra hoc opponitur: quia ad officium non debet assumi qui in officio primo delinquit vt prædicta. l. si aliquid quia præsumitur ꝙ male se haberet vt prius vt ff. de accusa. l. si cui. §. iisdem criminibus. Sed potest respõderi ꝙ vicium ex mala gestione & post reliquata cõtractum fuerit per solutionem abolitum: secus si in eo officio commiserit delictum vt scripsi, d. l. si aliquid. & facit ad hoc quod nota. ff. de solutio. l. quod si forte de Securo. & Docto. In glo. fina. ibi idem si fideiussorem. vt ff. de publica. l. licitatio. §. si debitores. & qui satisda. cogan. l. 1. Jacobus Rebuffi.

LEX II.

SVMMARIVM

1. *Statuto vendere quis potest compelli.*
2. *Statuta ita debent fieri vt vtrique parti prosint.*
3. *Tertiam partẽ bonorum suorum vendens, an possit compelli vendere minorem.*
   Debitor suspectus de dilapidatione bonorum an possit cõpelli cauere per creditorem.
4. *Fiscus est potentior ciuitate.*
5. *Rusticorum prædiorum possessores magis debent quam vrbanorum.*
6. *Ciuitatis fauore datur actio ex hac lege.*
7. *Creditor ex tacita hypotheca an possit contra quemlibet possessorem agere.*
8. *Hypotheca vnius fundi renũcians mulier, an possit contra cæteros insolidum an pro rata residui agere.*
9. *Bonorum prætexen, vbi quis conueniri potest, nõ conuenit nisi pro rata bonorum.*
10. *Creditor an possit agere contra quemlibet eorum, qui hæreditatem debitoris diuiserunt, non ex testamento sed ex transactione.*

Apud eos. In hac prima parte dicitur ꝙ pecuniã ciuitatis si bene est collecta apud idoneos debitores administrator ciuitatis non debet eã exigere, sed permittere vt perseueret illa pecunia pœnes idoneos debitores exigendo vsuras quolibet anno & ita expediet ciuitati pecuniam pœnes idoneos debitores perseuerare, & etiam expediet debitoribus soluere quolibet anno vsuras, ne cumulus debiti contra eos nutriatur, & sic esset eis difficilis solutio. & sic nota, quòd ex hoc posset culpa tutoris vel alterius administratoris redargui. An. Barto. Cum simul hic ostendit prouisionem suam commendabilem & secundum eam cosulitur vtrisque sic. ff. soluto matrimo. l. seruus dotalis in fine. & infra de agri. & cen. l. colonos nulla de Securo & Docto. secunda pars incipit ibi & quia nephas, etiam breuiter hoc dicit, excusso debitore ciuitatis conueniuntur possessores pro rata eius quod possident condiiione ex. l. ista. hoc dicit Bartolus. Postulari sub. cum agitur personali actione contra emptorem pro rata non ad totum debitum sed in tantum quantum valet, res quam teneat emptor contra quem agitur. & si tertiam partem rerum teneat conueniatur ꝓ tertia parte. habituri scilicet emptores vel alij ad quos bona translata erant in titulo emptionis vel alio quouismodo secundum Dyn. & Doctor. tertia pars incipit ibi ab eo autem. hoc dicit, debitor ciuitatis qui alienauit maiorem partem cogitur eidem alienare minorem, hoc dicit, & sic nota quòd in vtilitate reipubl. cogitur quis vendere res suas. & hoc habet locũ in illis ciuitatibus quæ pecuniam credunt, expedit enim eis, quòd sint locupletes possesso-
1 res, quibus pecunia possit credi. Item nota argumentum pro statutis quarũdam ciuitatum, in quibus cauetur, quòd si quis possidet modicam rem iuxta confinia habentium magnam possessionem quod cogatur ei vendere, quòd de iure communi non esset. Bartol. Recepisse sub. per alienationem ab eo factam secundum Dy. Quarta pars incipit ibi. quòd si quispiam. etiam breuiter hoc intendit, qui emit a fisco bona debitoris vendentis vt sua nõ poterit condictione ex l. ista conueniri. hoc dicit Bartolus. Quinta pars incipit, quòd si quis debitor. si debitor ciuitatis ita dissipauit omnia bona sua & non appareat illorum possessor pertinebit hoc ad dispendium ciuitatis: & ita curent administratores ciuitatis pecuniam pœnes idoneos & rusticos prædiorum possessores collocari. An. &
2 Dulius. Nota ex prima parte statuta & ordinationes ita fieri debere vt vtrique parti prosint concord. l. colonos nullam. infra de agri. & censi. & ff. solut. matrimo. l. seruus dotalis in fine secundum Bartolum. Item nota ex secunda parte, possessores rerum debitoris personali actione conueniri: quod est notabile vt hic. & supra de conue. fisci de. l. prima & de prædi. naui. l. secunda. Et est hic in argumentum, quòd si aliquis emit de rebus alicuius qui debet collectam quòd ille qui emit per partem suam quam emit tenetur soluere collectã, quam venditor soluere

tene-

tenebatur excussis tamen prius facultatibus ven
ditoris vt in dictis iuribus. Dulius. Nota ter-
3 tia parte quód qui vendidit tertiam partem bo-
norum suorum compellitur vendere minorem
de quo nota supra de metalla.l.prima Az. & scri
psi plene in dicta l. prima & argum. quod res mi
nus idonei debitoris sunt apud idoneum transf-
ferendæ. Dulius Item est in hoc nota.hic ver-
sus & vltimus, q si habeam debitorem minus
idoneum & timeo ne dilapidet bona sua pos-
sum petere, vt eius bona tradantur alicui bono
viro secundum Dy.Item potest compelli vt ca-
ueat alias mittetur creditor in possessionem bo
norum.ff.de iudi.l.in omnibus iuncta .in posses
sionem.ff.ex qui.cau.in posses.ea. Item potest iu-
dex sibi interdicere ne alienet bona.ff. de poll.l.
in pollicitationibus in fin. & pro hoc. ff. de pri-
uileg.cre. l. creditoribus in fine. & habebit lo-
cum interdicto. quia postea non poterit do-
mum transferre si alienet. ff. de cura. furio.l.luk.
4 Doctor. Nota ex quarta parte quód potentior
est fiscus quam ciuitas. parit enim priuilegium
ciuitatis: de quo dixi supra de bo.vacan.l.prima
& nota supra de iure reipublicæ.l.2. An.nota ex
quinta parte q administrator ciuitatis debet pe-
cuniam ciuitatis apud idoneos collocare con-
cor.ff.de vsuris.l.li.vnde & in princip.huius Lau-
di.Item nota q administrator ciuitatis dicitur
pater ciuitatis vt supra de his qui spon.mu.sub.l.
tertia in fine.& sic argumentum quod non pos-
sit agere & defendere nomine vniuersitatis si-
ne mandato sicut potest pater nomine filij. C.
debo mater.l. prima.facit in authen. de iureiur.
a mo præstito.§.1. & supra de defen.ciui.l.in de-
5 fensoribus.de securo.& Docto. Item nota ex fi.
q magis debent idonei possessores rusticorum
prædiorum quam vrbanorum. nam vrbana sub
iacent maioribus periculis ac incendij & ruinæ.
facit.supra de nego. gest.l.diuortio. & quód no-
ta.ff.solut.matrim.l.secunda circa princip. Item
nota hanc vltimam gloss. in qua ponit ea quæ
sunt specialia in debitore ciuitatis, quam signat
sententia Bartol.in gloss.quæ est super verbo ob
noxius. ibi in bonis autem administrantis ha-
bet forte, imo nunc forte. & sic nota istam vlti-
mam gloss. contra primam administrationem
ciuitatis. ciuitas habet tacitam hypothecam, ta
men quantum ad hanc legem non est bonus in
tellectus non enim tunc aduocaretur quilibet
possessor pro rata: sed a quolibet possessore to-
ta res aduocaretur vt supra si vnus ex pluribus
hære.deb. vel cre. l. prima & argumen. supra de
distra.pig.l.creditores quamdiu. & ff. de distrac,
pig.l. creditores. & ff. de iure fisci. l. moschis.&
ibi nota. dicendum est ergo quod bona non
erant obligata. Et dicuntur obnoxia eo ipso q
6 erant debitoris ciuitatis.Barto.Item nota ex hac
glo.quod agetur condictione ex hac l.& est spe-
cialis casus fauore ciuitatis, alias autem si quis
possideret aliquas res, quæ fuerunt debitoris
mei, quæ non essent mihi obligata: non posset
a me conueniri, nisi alienatio esset facta in frau-
dem: tunc enim reuocaretur per tiru.de his quæ
in fraudem creditorum,& in his fieret executio
sicut si esset in bonis debitoris vt institu. de act.
§.si quis in fraudem.Item glo. ponit alios casus
scilicet duos: sed ista exempla non conueniunt.

nam ibi est verum quod creditores agunt pro ra
ta.& primo ponit. supra eodem. de leg.l.prima
in fine. sed certe ibi no tenebantur pro rata eius
q valet sed tenerẽtur in totum pro portione hę
reditaria: qua tenebatur hæres cuius res fuerunt.
Item glo.ponit alios casus scilicet duos: sed ista
exempla non conueniunt. nam ibi est verum
q creditores agunt pro rata. Bartolus Circa 3
7 hanc gloss. quæro si bona erant tacite obligata
per legem, nunquid creditor poterit contra
quemlibet possessorem bonorum agere? & vi-
detur quód sic vt hic in gloss. & supra si vnus
ex pluribus hær. de. vel credito. l. prima &
de distrac.pigno.l.quamdiu. Sed credo quód nõ
nisi pro rata solum debiti, vt probatur hic in l.
ista. quia hic erant bona obnoxia.& pro hoc.
supra eodem.de leg.l. 1. in fine iuxta. l. de regul.
iuris.l.in testamentis. & ff. de iure fisci.l.mochis
in fine. & supra de præ. naui. l. secunda & supra
si propter pu.pen.l.prima iuncta.l. [illegible] na.possessor.
ff.de censibus. Item hec est special licet aliqui
dicant in l. illa. & [illegible] & ex his po-
tes dicere quod mulier quæ habet tacitam hy-
pothecam in bonis viri non possit conuenire
possessorem nisi pro rata rei possessæ quia non
habet nisi tacitam hypothecam. quia est incon-
ueniens si maioris efficaciæ sit tacita quam ex-
pressa hypotheca.ff. in quibus causis pignus vel
hypothe.contrahitur.l.est differentia. supra qui
potiores in pigno. ha.l. assiduis & l. vbi.supra
de iure dotium. non obstat. l. in contrarium al-
8 lega. quia loquitur in expressa hypotheca. Sed
a quid si mulier [a] renũciet iuri hypothecario pro
vno fundo, deinde vult agere contra vnum pos-
sessorem ad dotem, nunquid poterit sibi oppo-
ni, quód deducatur pro rata illius rei in qua re-
nunciauit videtur q non: quia non debet no-
cere renunciatio in vna re facta in alia re. supra
ad Velleia.l.iubemus. ff. quib. mod. pig. vel hy-
potheca.sol. l. paulus respondit. Sed credo con-
tra quod deducatur pro rata eius in qua renun-
ciauit.quia secundi creditores offerentes dotem
mulieri possunt eam vrgere, vt eis cedat actio-
nem. supra de distra. pign. l. mulier & de actio.
& obligatio.l.si a creditore. & C. debito. vendi.
pign. imped.non pol.l.2.& de remissio. pigno.l.
fin. Sed per ipsam factum est quominus cedere
possit actionem in rebus illis, in quibus renun-
ciauit. & ideo tantum poterit excludi per exce-
ptionem doli inquantum eius facto est factum
quominus cedat de sol.l.Stichũ aut Pamphilũ.
§.planc.ff.quando actio de pec.est anna.l.1.ff.de
pecul.qui scientiam.§.hæc omnia, quod non vide-
tur posse procedere in expressa hypotheca.vt iuri-
9 bus.s. alleg. Itẽ nota q vbi aliquis põt cõueniri
ex eo q tenet bona, q nõ cõuenitur, nisi pro rata
bonorum: & hoc soluitur q de consuetudine est
ita q confiscatio bonorum datur dominis pro
suo territorio.ff.de tut.& curat.l.pupillo. ex qua
dicitur

ADDITIO.

a An mulier vel alius hñs tacitam hypothecam possit in so-
lidum vel pro rata [illegible] contra possidentem vide Bar.in l.mo
chis. ff. de iure fisci & not. bonam.q.de muliere quæ renun-
ciauit iuri hypothecario pro vno fundo & agat in solidum
contra possidentẽ an possidens possit opponere q deduca-
tur cota [illegible] fundi super quo renũciauit iuri hypothecario.

dicitur, q bona quæ habet sub quolibet dominorum delinquens, confiscantur domino sub quo sunt sita bona, hoc posito pro vero: quia ita tenet Iacobus. Pone ergo quod quidam cuius bona sunt confiscata erat pluribus creditoribus obligatus, quæro qualiter isti qui con[illegible]atione habuerunt eorum a cre[illegible]toribus condemnati
a conueniantur [a]. Et dic. q si debitum fuit factum ratione certi territorij tunc ille sato, qui habet illa bona dēt satisfacere vt argumētum. ff. de pecul. l. hinc quæritur. §. potest. aut respicit totum patrimonium. ff. de iudi. l. si fideicōmis. §. tractatum. & isti domini videntur hæredes istius delinquentis & condemnati vt sup. ad l. Iul. de vi publ. l. a. sed hæredes æqualiter conueniuntur. ff. de hæred. insti. l. ex facto. §. Imperator. ergo &c. & pro hoc. infra eod. tit. l. 1. § fina. ex fundo & ita dicit Iaco. de Are. per dictam l. si ex facto. contrarium credo q non tanquam hæredes isti domini conueniantur: sed tanquam bonorum possessores: nam non vt veri hæredes succedunt tales vt ff. de iure fiscal. l. 1. §. an bona & l. non possunt. & ideo si talia bona sunt onerosa postea [illegible] cus dēt repudiare, vt d. §. an bona. & hoc ad similitudinem erogatoris, qui non potest præcise ad soluēdū cōpelli vt ff. de pecu. l. in erogatio ne iuncta l. insti. de aqui. per erro. in fine propter q ista bona non possunt isti habere n[illegible] ære alieno deducto. Sed æs alienum pro rata diminuit bona. ff. de pecul. l. si peculium in fin. ergo. &c. Et pro hoc facit. ff. de relig. & sump. fu. l. celsius. in fine. & l. sed & si pro rata. argu. etiam. ff. ad Trebel. l. Titius in versic. cum tamen. & supra de pē. naui. l. 2. Item ex istis pōt quæstio decidi pone q aliquis est hæres institutus, veniūt proximi & volunt testm̄ impugnare, randem transigūt cū hære. & diuidunt inter se bona, ex causa transactionis non autem per modum quotæ sed quod vnus habeat quod est vltra talem aquam & alter citra, nunquid quilibet poterit per creditorem conueniri. dicit Iaco. q sic per. l. ff. de hæred. insti. l. ex facto, contrarium credo per ll. alleg. Docto. in glo. quæ est super verbo vetus in fine l. bene a zenone supra de quadri. præ. istam tenet Petrus scilicet quod illa lex corrigatur per l. bene a zenone supra de quadri. præs. sed prima videtur verior per hunc textum, qui dicit sumptus, ergo per hoc non differt ius antiquum a nouo. tene ergo primam quæ ibi ponitur in glo. scilicet, q hic emit rem singularem, ibi emit vniuersalem Barto. Iaco. Rebuffi.

ADDITIO.

a A creditoribus condemnati conueniantur Adde istum in l. 1. & qd ibi notaui in apostil. ad ipm nu. 1. sup. de bo. vac. li. 10.

De periculo nominatorum.

Rubrica.

Hæc glo. continuat hanc rubricam, & duas sequentes Bart.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Fideiussorem accipere, & nominatum esse soluēdo tempore functi officij paria sunt.*

Hi qui. Electores offi[illegible] istum publicorū non tenentur p electis l[illegible] eis fideiussores non receperint, si pro rem[illegible] depositæ administrationis soluēdo fuerint. h. d. Barto. n[illegible] obstat l. inter eos. §. 1. ff. de fid[illegible] vbi non sufficit quem esse soluendo tēpore depositi officij, sed tempore litis contest quia hic non hic in his qui incidunt in obligationem ex necessitate, ibi in his qui incidunt ex voluntate ita not. q non. lex ex persona supra de prob. Bar to. nota quia erant decuriones. quod decl[illegible] a vt sup. d. decurio. l. 2. creati idest nominati non exegistis rempublicam saluam fore. potuissent [illegible] cer procuratores reipublicæ qui super hoc debebant prouidere, & qui debebant exigere tempore depositi officij, supersede[illegible] idest neglexerit.
1 Odoffr. Nota ex l. ista q hæc duo sunt pa[illegible] accipere fideiussores siue non recipere & no[illegible] tum esse soluendo tempore functi offic[illegible] vt hic & ff. de magistra. conue. l. 1. §. si magistrat[illegible] An. Quæro quæ fuit rat[illegible] dubitandi in l. ista dic q magistratus non receperat cautiones ab administratorib. quod facere debebat. ff. a[illegible] ad ci. peti. l. 3. §. in eum. insia de loca. præ. c[illegible] & ratione culpæ præcedētis videbatur per[illegible] teneri ar ff qd vi aut clam. l. 3. §. si talia. Sed [illegible] decidendi fuit quia hæc culpa fuit de non faciē do quæ purgatur quando desinit interesse, cum fuerunt non soluendo tempore administ[illegible] nis depositæ. item quia in pari culpa vltima mora nocet. ff. de periculo & cō. rei ven. l. illud. Sed hic etiam ciuitas fuit in culpa: quia non exigitur de culpa: quia non exigit debita tempore depositi officij administratoris. quod erant debitores soluendo ergo &c. in glo. posita super verbo damna quæ incipit sortis in fin. Sed contra hoc oppo. ff. de admi. tut. l. tutor qui § fi. Sol. dic q magistratus tenentur actione stricti iuris, scilicet actione i factū & no. ff. de admi. reipub. l. 3. in quo non veniunt vsuræ vt ff. ad mu l. constitutionibus. & l. Lucius. §. Paulus respondit. & ideo fideiussor non tenetur ad vsuras: quia nec principalis. secus in actione tutelæ quæ est bonæ fidei, & ideo tenetur tutor ad vsuras per actionē tutelæ vt d. l. tutor. §. vsuris. & ideo non est mirū si fideiussor teneatur vt principalis. argumen. ff. loca. l. quæro in princi. & de admi. re. l. 2. §. fina. Dyn. Iaco. Rebuffi.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Electores electorum an teneantur de mala administratione electorum.*
2 *Dictum testis potest impropriari, vt eius testimonium infirmetur.*
3 *Electio mala eligenti est imputanda.*
4 *Factum vnius quandoque alteri nocet.*
5 *Punitur quis quandoque sine culpa.*
6 *Alius pro alio quando puniri possit vel debeat.*

Si successoris. Nominator non tenet p nominato offic[illegible] stū ipse conuenitur ex persona alterius ab eo no-

nominati hoc dicit no. ex hac l. quod ad magistratum pertinet sibi nominare successorē, electio tamen pertinet ad collegium, vt l. 2. ff. de decurio. Barto. & in auth. de defen. ci. §. fina. colla. 3. & hic no. & hæc glos. An. In tex. ibi successores in officio denominauerit, scilicet ad officium, scilicet primi nominatoris. Et sic est argu-
1 mentum quod si eligantur, vt eligant electores qui debebant eligere aliquem ad aliquod officium vel dignitatem, & iudex vel officialis electus male gerat, quod electores electorum non tenentur nec sunt conueniendi, vt hic. & ff. ad mu. l. libertus. §. plane Docto. & Iacob. Rebuffi. Item opponitur. ff. de nego. gest. l. ex facto. Solu. quando que quis nominat aliquem in suū coadiutorem, & tunc pro illo ipse tenetur, per illum enim ipse gerit, & pro tali ipse teneretur nominator vt in contrario. Sed quando eligit aliquem ad aliquod officium distinctum a suo, non nominat sibi successorem, & tunc nominator non tenetur vt hic Barto in tex. ibi manus porrigi. intelligitur enim manus porrigi intellectualiter magis quam corporaliter. facit. infra titulo secundo, l. quotiens. & de iure codi-
2 cil. l. quod per manus. Et sic est argum. pro teste, qui interrogatus quomodo scit, dicit quod tetigit cum manibus licet non esset res tangibilis: quod refertur ad sensum congruum illi rei. Barto. in fine primæ glo. ibi si ego so. ibi nomine mandantis mandauit, vt ibi mandatur in tertia glo. vel dic vt no. in l. præcedenti. & illa. l. si ego. eodem titulo. Sed dic quod ibi vterque erat mandator illiciti: quia primus mandator erat in delicto hic autem non. quare secus, ff. de pœnis. l. sancimus. quare in fine tertiæ glo. si illi sue cedit in vniuersum ius hic solum in officio, vt ff. de verborum significatio. l. hæred tas. super glo. fina. in quo vult dicere vna cum textu huius l. quod licet ego tenear in omni malegesto ab eo quem nominaui, nisi fuerit inuentus soluendo tempore officij finiti. vt supra l. proxima. non tamen ego tenear, quod nominatus a me alium nominauit minus idoneum. de quo enim ipse solus tenetur, & sicut ego non teneor de hoc nominato, ita nec fideiussor, vt l. libertus hic alleg. secus in parte, vt hic nota. secun-
3 dum Andr. Iacob. Rebuffi. Nota ex hac l. quod mala electio est in culpa. & ideo nominanti imputatur si nominatus male se habuit in officio sic. ff. de rei vendica. l. vtique & ff. de nego. gest. l. nam & seruus §. penultimo. ad l. Aquil. l. si seruus seruum. §. fornicarius. & ff. de his qui deiec. vel effu. l. si vero. § primo, & ff. nau. cau sta. l. debet exercitor. & ff. de pub. l. 1 in princip. & §. 1. & §. dixerit aliquis. & l. cum si exhibuissent. & ff pro socio. l. ide mque. & l. de illo, & supra de acquiren. possess. l. fina. & ff. locati. l. vnde videamus. nam eis qui tenent malam familiam vel malas sibi associant vel parum diligentes adhibent sibi imputandum est, vt patet in iuribus prælibatis. & ff. si mensor fal. mo. dixe. l. 2. & ff. de exerci. l. 1. §. primo, & facit ad præmilla in authenti. iusiurand. quod præ. ab his. §. finali, & supra de conditis in publicis horreis. l. a libro decimo. & ff. commo. l. cum qui. & l. quia. & per hæc iura potest dici quod barones qui vadunt ad exercitum tenentur emendare, damna data per suas gentes subditos spoliantes, & damnificantes, & ablata & deprædata refarcire, & reddere damnum passis, quod male sentiatur. de hoc in simili in præalle. l. 2. de hoc a item quod consumit & accipit imperialis gal iona dictū fuit supra de sacrosanct. eccle. l. neminem. Sed contra l. istam oppon. ff. quod cuiusque iuris. l. 2. vbi dicitur quod magistratus non tenetur, si suus assessor per imperitiam statuit ius iniquū: sed ipse assessor. Solutio. hic est ideo quia iuris permissione magistratus eligunt assessorem, cū ipsi plurimum ignorent iura. Et ideo non est sibi imputandum culpa assessoris: sed ipsi assessori qui reputauit se peritum & sufficientem qui etiam sufficiens communiter reputabatur. Sed ille qui nominauit sibi successorem in officio debet diligenter inquirere de idoneitate & sufficientia nominati. Alias culpa nominati sibi ascribitur. argum ff. de regu. iur. l. qui cum alio. Vel forte potest dici quod magistratus non tenetur illo edicto. sed assessor. Sed non negatur ibi quin teneatur ad emendam damni dati, si assessor imperite iudicauit, si culpa aliqua posset magistratui imputari & assessor esset non soluendo. Item contrarium. ff. si aliquis ali. te. prohi. l. 2. §. fratris. & ff. de pactis. l. si vnus. §. vt in summa. in quibus ponitur quod pactum vel factum alterius alteri non nocet. Sol hoc est regulare, sed quod noceat est speciale hic secūdum Odoffred. sed potest dici quod hic nominatio nocet: quia fuit in culpa minus idoneum nominando vel cautionem non exigendo, vt supra
4 l. proxima. Et sic culpa a propria eligatur. & nota quod quandoque factum vnius nocet alteri, vt ff. de fideiuss. tuto. l. cum ostendimus. §. finali, & ff. de tutel & ra dis. l. 5. §. nunc tractemus. & supra de magist. conue. l. fina. & supra ad l. iul. maiesta. l. quisquis. & supra de liber. & eorum liberis. l. 2. & supra de murileg. l. ingenue. & l. edicimus & supra de decurio. l. nati. & l. eos. & l. exēplo. & supra de priuileg. l. finali, & supra de quæstion. l. diuo Marco. & supra de præscrip. long. temp. authen. malefidei. & ff. de diuer. & temp. præ. l. cum hæres & supra de prædijs & alijs re. na l. 2. sed sunt specialia sed causa specialitatis posset in qualibet assignari. Sed regulare est quod factum vel culpa alterius alteri non noceat, vt supra de inofficio. testamen. l. si quis in suo. supra de pœnis. l. sancimus. & ff. eodem titu. l. crimen. & supra res tra & alios acta in nibro & nigro. & supra ne fillius pro patre, quasi per totū, & extra de regu. iur. l. non debet aliquis alterius
5 odio prægrauari. lib. 6. Quandoque tamen punitur quis sine culpa: sed ex causa fit, quæ subest vt in cap. non est sine culpa. infra eodem titu. & dic vt in qualibet not. per Dyn. & Ioan. Andr. Iacob. Rebuffi Item tem quæ culpa caret in damnum vocari non conuenit, vt extra de consti. cap. 2. & vide quod ibi not. per Bernard. in glos.
6 Item qualiter & quando alius pro alio puniri possit, vel debeat? dic quod triplex est pœna vna æterna, & illa non punitur alius pro alio, vt prima quæstione quarta, capitu. 1. & capitulam itaque. Alia corporalis & hæc duplex: quia alia in corpore punitur. & in hoc alius pro alio quandoque punitur, vt eo. cap. primo, § item peccato ciuium, & in vers. item in peccato Nabucho-

buchodonosor. & quasi per totum. Item alia circa statum rei, vt est seruitus vel infamia, & in ista punitur alius pro alio, vt puta filius pro patre, vt 6. quæst. 1. cap. verum. & 15. quæstio. vlti. capitu. cum muliere. & patet etiam in mul. . . s in ribus. supra al. eg. . lia spiritualis & hæc est quadruplex. nam quædam est excommunicationis & in illa non punitur alius pro alio. & 24. quæst. 3. capitu. sed habet rationem. & 11. quæstio. 3. cap. quando multos. alia interdicti & illa punitur alius pro alio. vt extra d. . spon. cap. non est nobis & extra de senten. excommun. cap. alma mater. libro 6. Alia est remotio seu expulsio ab obligationibus, & in ista punitur alius pro alio, vt 17. quæstio. 4. cap. mitor. Alia repulsio ab or-
7 dinibus. Et ita similiter punitur alius pro alio. nam propter adulterium vxoris repellitur maritus ab ordinibus. & 34. distinct. si Caius. sic & filius perdit ecclesiam propter simoniam patris, vt 1. q. 5. c. 1. & dic de hoc vt no. in q. 4. in gl. summali quæ incipit ad intelligentiam. de Securo. Doct. & Iac. Rebuffi.

De periculo eorum, qui pro magistratibus interuenerint.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Fideiussor an teneatur ad pœnam principali impositam.*

Si fideiussorem. Fideiussor reipublicæ tenetur ad interesse non ad pœnam in quam magistratus delinquendo incurrit. h. d Idem no. ff. de fideiusso. l. fideiussores magistratuum. hodie tamẽ recipitur forma fideiussionis tali modo, quod etiam in pœnam teneantur. promittunt enim interesse & omnem condemnationem, quæ fiet de eo. Barto. & Iac. Rebuffi. quia nihil tam naturale & c. l. . ff. de pact. & l. 1. §. si conuenerit
1 ff. de po. Et sic est argumentum in l. ista. quod si aliquis fideiussit pro accusato de crimine & accusatus est condemnatus & postea ei fit præceptum vt soluat id in quo est condemnatus infra talem diem sub pœna 20. librarum quod fideiussor non teneatur ad pœnam vt hic, & d. l. fideiussores magistratuum. & vlt. secundum Dullium. in prima gl. ibi principaliter. quia tũc tenetur fideiussor vt hic. facit quod dicitur. ff. ad munici. l. 2. §. . . . & supra d . . . u. l. ab his. & l. nauarchorum. & l. qui fi . . es. . p. de anno. & trib. l. iudices: & de . ano. far. . præcepimus. & de susce. & arch. l. fi. Sed factum quod secundario tang . . publicã esi negl . . ter vel male se habuit in . . ficio, vt dando malos tutores quibus dare debuit . hic secundario respublica læditur: quia secundario eius interest ne quis se . . male vtatur insti. de his qui sunt sui vel alie. . . . sed hoc tempore. ideoque si condemnetur . ipub. ad . . . am pœnam . . . a de ca. lar. l. 1. l. præcepit. non te . . tur fideiussor, vt ff. ad mun. l. 2. §. primo, secundum Odoffred. Iaco. Rebuffi.

Quo quisque ordine conueniatur

Rubrica.

Dictum est. Sup. de administratorib. . . . bi & eorum nominatoribus & fideiussoribus. sed quia quandoque plures administratores . . . untur quorum alt. pro altero conueniatur, quo ordine conueniantur videndum est secundum Dullium.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Rei debendi an intelligantur esse duo, quando assumunt officium publicum.*
2 *Gerens prius conueniatur, quam non gerens.*

Et si duobus. Administratores tenẽ . . insolidum omnes, licet administratio sit concessa omnibus . . . . . si pro portionibus diuersis. primo tamen gerẽ, secundo collega non gerens cõuenitur, & vno mortuo si alter in administrando commiserint culpam pro tali culpa hæres mortui non tene-
1 tur. h. d. Et nota ex primo dicto, quod quando plures assumunt officium publicum eo ipso intelliguntur esse duo rei debendi licet non sit expressum. & hoc est verum de iure isto secundũ quod duo rei constituebantur tacite, sed cum hodie necesse sit quod hoc exprimatur vt in auth. de duobus reis in prin. & per totum tex. colla. . vnde nisi expresse agatur quod sint duo rei, quod hoc casu non erunt duo rei, vt in glo. infra l. proxim. Bar. Insolidum. si tamen soluendo sunt possunt implorare diuisionem per epistolam, vt C. de con sti. pec. l. si. & ff. de tut. & cur. da. ab his l. 1. §. nunc
2 tractemus. In secundo dicto no. quod prius conueniatur gerens quam non gerens. subaudi & prius conueniatur nominatus & fideiussor gerentis quam non gerentis, vt ff. ad municip. l. ergo. cum . . in tertio dicto, no. quod sicut ad hæredes non cedit cura. vt sup. de nego. gest. curatorum. ita nec pericula . . hic. vltimo dist. . . e vt ff. ad mu. l. Imperator tot iudi. & Iac. Rebuffi.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Collega quibus casibus conueniatur.*
2 *Quid debeat seruari in conuentione, & exactione publicorum officialium, remissiue.*

Quotiens. Si duobus pro . . administratio ad . . . . . fit . . . . quilibet conueniendus est prius quam nominator. sed pro separatis portionibus tunc primo administrator deinde fideiussor postea nominator vltimo loco . . . a. h. d. Bart. Quod in-
1 te . . ge quod conueniatur collega in his . . . . . bus, qui ponuntur sup. de admi. tut. l. 2. in fi. . . . Doc. aliter intelli . . vt in distinct. quæ est . . ad munici. l. Imperator. & S. de conue. . . deb . . qui. Item intelligo quod collega qui male gessit

non

non fuit soluendo tempore finiti officij, vt d. l.
imperator. And. Item no. hanc l. quæ fuit allega
ta in qõne de facto, si est actum cõtra vnum de
obligatis insolidum, & est facta executio realis,
& personalis an possit agi contra tertium pos-
sessorem rerum nõ excusso primo alio correo
2 obligato insolidum. Bar. Et quid debeat serua-
ri in conuentione & exactione officialium pu-
blicorum dic vt sup. de conue. fisci debi. l. quo-
niam augurio. Bar. Iac. Rebuffi, in glo. quæ inci-
pit, vel etiam ipsi ibi secus in tutoribus. & est rõ
diuersitatis, quia administratores reipubli. ma-
gis sunt occupati quam tutores pupilli, vt not.
ex ratione. l. fi. sup. qui ætate. li. 10. & ideo ppter
multiplicationem occupationis permissa est
eis diuisio auctoritate propria magis quam tu-
toribus. sic & alias propter multiplicationem
occupationum non delegabilia delegantur, vt
l. 2. sup. de pedaneis iudicibus cum ibi nota. pro
hoc ff. de offic. eius, cui man. est iurisdict. l. 1. §. 1.
vel dic vt dixi in l. quoniam augurio. sup. de cõ-
ue. fisc. debi. quæ incipit, quæ separatim sup ver-
bo soluendo. & hoc quod fuerit soluendo tem-
pore depositi officij probare debet collega qui
conuenitur: quia ille dicit alterum soluẽdo fuis-
se ergo &c. pro hoc. ff. de probatio. l. ei qui. nam
postquam ille nunc tempore quo agitur est nõ
soluendo præsumitur in præteritum fuisse non
soluendo. Item & econtra de præterito præsu-
mitur ad præsens, vt supra de proba. l. siue possi-
detis. Item præsumitur de præterito ad præteri-
tum, vt sup. de apochis pu. l. quicunque. itẽ præ-
sumitur de præteritis ad futurum. nam qui se-
mel malus &c. ff. de accu. l. si cui. de re mili. l. nõ
omnes. §. ad barbarum. Item econtra præsumi-
tur de futuro ad præteritum, vt sup. de adulte. itẽ
si qui adulteri. Iac. Rebuffi.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Duumuiri qui sunt, & quotuplices. nu. 1.*

Si ita. Dnobus modis lege; primo vt l. ista
ponat duos casus. duo fuerunt crea
ti duumuiri, quærebat vnus istorum ab impera-
tore qui prius conueniendus esset ipse vel no-
minator. dicit imperator quod si officium non
fuit diuisum priusquam nominator cõuenitur.
Secundo dicitur si officium fuit diuisum post
nominat. conuenitur, vt hic dicit. & secundum
hoc dicit. l. proxim. superior. vel dic secundo ꝙ
ponat vnum casum. i. ꝙ in tota. l. officium fuit
diuisum. quærebatur simpliciter an vnus tene-
retur pro altero. Respondet imperator quod
sic. quæsiuit secundo quando conueniretur col-
lega, dicit imperator prius nominatore excusso
1 & fideiussore vt dixi sup. l. proxi. Nota qui sunt
duumuiri vt sup. de iudi. l. fi. An. Alij intelligunt
l. istam ꝙ prima pars loquatur in duumuiris. Se-
cunda pars in magistratibus. sed ista non appro-
batur: & ppea An. de Barulo nõ posuit nisi duas
primas positiones in fi. 1. gl. ibi sed contra. sup.
de iudi. l. fina. sed ibi non dr, ꝙ sit magistratus, vt
no. sup. de emanci. li. l. 1. licet dicatur ibi quod
sunt officiales publici. contrarium tamen no. ꝙ
immo sunt magistratus, vt supra de decurio. l.
a duumuirum. Quare dicit ꝙ duumuiri sunt mi-
nimi, alij autem sunt maiores & hoc colligitur.
ff. si quis ius di. non ob. l. 1. in princ. vel dicit ꝙ
duumuiri interdum habent iurisdictionem, &
tunc est idem ꝙ magistratus municipalis. vt l. fi.
hic alleg. Sed interdum habent iurisdictionem
intra ciuitatem & non extra. vt d. l. duumuirũ.
interdum non habent iurisdictionem nisi ex cõ
suetudine: & tunc est alius á magistratu munici
pali, vt dicta l. 1. cum ibi not. supra de emancip.
li. de Deucio. & dic quod duumuiri eliguntur
tantum ex decurionibus, & sic erant nobiles, vt
ff. de decurio l. honores. §. is qui. & no. supra de
decurio. l. si ad magistratum. super verbo duũ-
uiratus. Iac. Rebuffi.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

1 *Personalis actio an sequatur fundum.*

Cum te. Ego & Titius sumus creati ad-
ministratores reipublicæ fa-
cta diuisione a iudice: Titius contraxit nomi-
na, & non exegit vt potuit, quæritur an teneat
ex culpa illius, & dicitur quod prius cõuenitur
ille Titius & eius hæredes. secundo possessor
rerum suarum. tertio conuenitur nominator.
vltimo ego & sic fere idem dicitur hic vt in se-
cundo dicto sup. l. quotiens, & sup. l. proxi. & in-
tellige quod non dedit fideiussorem alias prius
conueniretur quam nominatores, vt in l. quo-
1 tiens. Sed opponitur in eo ꝙ dicit teneri posses-
sores ergo personalis actio sequitur fundum cõ
tra. ff. ad Trebel. l. 1. §. hæres. Respon. vel loqui-
tur de republica Ro. & non est contrarium. quia
agit tacita hypotheca de iure reipublicæ. l. 2. &
loquitur de illa conditione ex l. de qua satis di
ctum est sup. de debi. ciui. l. 2. & no. ꝙ sola. l. ista
sufficeisset supplera per secundam. An. & Iacob.
Rebuffi. Publicum ciuitatis alicuius in qua fui-
stis electi administratores. fœnus. i. pecuniã sub
vsuris creditam. collocasse. i. mutuasse separa-
tim. i. diuisim. ob personam eius. i. pro mutuo
egistis per ipsum separatum progredi, seu con-
ueniri. interpellare. i. conuenire, vel requirere
seu admonere vt soluat.

Ne quis liber inuitus actum reipublica gerere cogatur.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Officia publica gerere qui possint cogi.*

Si vt proponis. Seruus reipublicæ
non compellit in-
uitus subire seruilem actum, & multo fortius
ingenuus. No. ꝙ licet excusetur ab actu seruili li
bertus non tamen ab alijs ciuilibus muneribus.
& sic soluitur ℥. ff. de liber. l. vna. dignitate autẽ
seruus iura ista habere nõ potest ẽt volens, vt ff.
ad

ad l. Iul. visci. hodie secus vt ibi no. & not. ꝙ verbum procuratio conuenit liberis: actus autem conuenit seruis, vt ff. de neg. gest. l. cum actum. An. Ductus est. i. manumissus. actum. i. officium vile. seruis committi consuetum, vt cloacas & plateas purgare vel similia peragere. Odoff. ad
1 ministrare. i. gerere. Non quod licet officia publica liberi & ingenui honorabilia cõpelli possunt gerere & administrare regulariter, vt supra de aduo. diuer. iudi. l. scimus. & ff. de mu. & hon. l. fi. §. iudicandi. tamen officia quæ gerere redũdaret in dedecus electi, id officium recipere & administrare non compellitur vt hic. & ff. de ope. lib. l. hæc demum. & l. eius artificij. & l. sequ. per quæ etiam dico, ꝙ si locumtenens Regis Franciæ alicui filio baronis magni generis & status eligat: vt sit iudex Montispessulani non possit inuitus ad hoc cogi: quia esset sibi. & suo generi dedecus recipere tale officium ita paruũ. ad quod facit sup. de senatuscon. e lau. tollen. l. 1. & pro hoc facit. ff. si quis omissa causa testamenti. l. Iul. scribit. quia indecorum esset lucrũ seu commodum pecuniarium præferri honori suo, & subueniendum est illi qui pudori suo patitur & volenti dedecus eius cuitare, vt ff. ex quibus causis maio. l. in eadem causa. in fi. cau. maio. Item probant iste duæ l. vt ff. de lib. causa. l. 2. Iaco. Rebuffi.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Officium gerere inuitus si quis cogatur per præsidem, qui cogi non debuerat, quo remedio ei succurratur.*

Si cum ingenuus esses. Si aliquis ingenuus compellatur actum reipublicæ administrare inuitus poterit præsidis auxiliũ implo-
1 rare iuxta istas duas ll. quæritur si præses prouinciæ senescallus compellat aliquem inuitum ad aliquod officium gerendum quod gerere de iure compelli non poterat nec debebat & ipsum arrestauerit vel mulctauerit ipsius legitima excusatione non admissa, & ipse appellauerit & appellatione non obstante in arresto detinuerit, appellatione non recepta nec admissa, & in causa appellationis obtinuerit: qua pœna præses vel senescallus puniri debeat, & videtur ꝙ triplici pœna. Prima in expensa quæ ipsi grauato adiudicari deberet per iudicem appella. vt supra de decurio. l. 2. & sup. de sumptuu in recuperatione. l. 1. & sup. de excu. tut. seueriter. & ff. de vaca. & excu. mune. l. 1. §. sed si per calumniam. cum suis concor. in gl. alle. Item vĩ ꝙ debeat puniri in 30. ponde. auri quia appel. legitimam refutauit. vt sup. de appell. l. quoniam iudices. Itẽ & in l. libris auri. quia ad officium inhonestum & indecorum ipsum instituit & elegit inuitum. & pro hoc sup. de aduoc. diuer. iudi. l. sancimus. circa finem. Sed posset forte dicere ꝙ ibi ab officio aduocationum repellebat & curiæ subtrahebat ipsum ad officium gerendum instituendo & cogendo: & sic grauius delinquebat, & sic videtur quod vtraque pœna sit puniendus: nec mirum si multiplici pœna puniatur ex causis diuersis & sic quandoque contingit; vt supra de sacrosanc. eccle. l. placet. in fine. ad quod etiam facit. ff. de public. l. licitatio. §. quod illicite. pro diuersis enim excessibus plures & diuersæ pœnæ imponi possunt & debent, vt d. l. placet. & s. de summa trini. & fide catho. l. 2. quia crescente contumacia crescere debet pœna, vt ff. de pœ. l. relegati. vt ext. vt lit. non contest. c. quoniam frequenter. §. fi. & no. de hoc exemplum de iudic. c. at si clerici. super verbo duplici pœna. Docto. & Iac. Rebuffi.

Sumptus iniuncti muneris ad omnes collegas pertinere.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Coruatæ quando fiunt, quis debet sumptus ministrare.*
2 *Sumptibus cuius debeant adimpleri promissa.*

Cum ad munus. Si vnus ex pluribus officialib. electus expensas totius muneris supportauerit pro rata eas repetet a collegis. hoc d. cit Barto. Et si nullus gessit vterque tenebitur reipublicæ,
1 Hoc dicit in vltimo dicto An. No. pro illis qui eliguntur ad aliquod officium & quidam gesserunt alijs desistentibus, quod sumptus recuperant secundum Dulium. Angariarum. quid sit hoc munus, dic vt no. per Cy. supra de sacrosanctis eccl. l. neminem. solum te functum, id est te solum sumptum vel expensas fecisse ignorat. quia hoc casu tenentur omnes reipublicæ in-
2 demnitatem præstare secundum Odoff. In glo. vltima, quæ est super verbo detrimenta. in fine. hæc glosa facit ad quæst. homines cuiusdam nobilis promiserunt sibi facere quinque iornalia quolibet anno pro certo tempore: quilibet ipsorum hominum petijt sibi prouideri in cibarijs, dominus dixit se ad hoc non teneri, quia de hoc non fuit facta mentio in promissione. quæ
a ritur quid iuris.[a] l. ista facit pro domino, secundum vltimum intellectum glosæ. quia gerere debuerunt isti collegæ suis sumptibus negotiũ reipublicæ, sed isti de iure communi tenebãtur subire munera reipublicæ quandoque suis sumptibus, & sic hoc casu munus est mixtum sicut est munus perangarie. sed alij non tenebantur dicto nobili nisi per promissionem, sed pro ipso nobili facit: quia de cibarijs nulla mentio facta fuit in promissione. ergo pro obmisso haberi debet. vt ff. de ver. ob. l. quicquid astringendæ. Item pro hoc facit. ff. de ope. li. l. suo victu. Sed vĩ ꝙ dñs debeat eis prouidere in cibarijs. vt eo. tit. statim alle. l. imponi. & l. opere. & l. pen. §. fin. &

ADDITIO.

a Quid iuris. Adde Bar. in l. in rebus. §. possunt. ff. commo. gl. in l. si non sortem. § libertus ff. de condi. inde. & ibi Alex. in lectura & apostil. & in l. quoniam. sup. de testi. de quo plene per Bar in alle. §. libertus col. fina. & in l. suo victu de ope. liber. & Ale. omnino in l. stipulationes commodissimũ de verbo. oblig.

& sup. de testi. l. quoniam liberi. & ff. ad exhib. l. sed si hæreditas. §. plane. & ff. man. l. idemq; Labeo. cum concor. alleg. propterea cum dominus vtatur operibus ipsorum hominum debet eis cibaria ministrare. arg. ff. commo. l. in reb. §. pe. & ff. de ædili. edi. l. item si serui. § fin. non obstat. l. suo victu. quia seruus magis constringitur domino quam isti subditi essent astricti prædicto nobili. propterea. l. ista habet plures intellectus vt ibi no. quia secundum Azo. intelligitur quando promisit operas incertas, quia tūc suo victu præstare eas debet. secus quando promisit operas certas: quia tunc sumptu patroni eas præstare debet: alij tamen dicunt contrarium, vt ibi no. qui intelligunt quod promittēdo operas certas vel incertas tenetur eas præstare patrono si habet vnde possit alere se. sed si non habeat vnde: tunc sumptibus patroni eas præstare debet. Vel forte potest dici quod quia tantum beneficium recepit a patrono quia ipsum manumisit & ei libertatem dedit, interpretatur ipsa lex ita large promissionem, nec mirum si propter magnum beneficium libertatis lōgior fiat interpretatio pro patrono, vt libertus suis sumptibus operas promissas præstare teneatur. arg. extra de testibus. c. cum in officijs. & sup. de oth. præto. l. 1. in fi. sed promissio hominum de præstandis operibus debet strictius interpretari videlicet quod sumptibus domini teneantur operas promissas facere & præstare, quia in promissione non fuit expressum quod ipsi suis sumptibus tenerentur prædicta quinque iornalia facere, & ideo ciuiliter & stricte debet interpretari promissio vt dominus teneatur cibaria ministrare. arg. ff. de serui. l. si cui. & arg. ff. de leg. 1. l. si ita scriptum, & maxime si extra dominium talium hominum talia iornalia sunt præstanda vt l. quod nisi. §. si ex prouincia. cum l. sequē. ff. de oper. liber.

De his qui ex officio quod administrauerint conueniuntur.

Rubrica.

Visum est. Sup. de administratoribus reipublicæ quo ordine conueniantur, & qualiter alter pro altero teneatur: nunc videndum est de administrante pecuniam reipublicæ sub vsuris mutuante, si pecunia exigi non possit, an pro sorte, & pro vsuris conueniri possit. Iaco. Rebuffi.

LEX PRIMA.

Fęnoris. Si debitor reipublicæ reperitur minus idoneus; administrator tenetur ad sortem quam mutuauit, non autem ad vsuras. hoc dicit Barto. Ratio decidendi potest esse in hac lege, quia in sorte consideratur damnum in vsuris lucrum, & ideo magis fuit subueniendum circa damnum quam circa lucrum. argum. sup. de pœnis fiscali. l. 1. & supra de iure delib. l. fina. §. licentiam. Item quæro si administrator mutuauit idoneis debitoribus & postea officio durante successores debitores fuerunt facti non idonei, nunquid tenebitur iste mutuans de sorte, & ita per leuem culpam desijssent esse soluendo? Respondeo quod non tenetur de leui culpa aliud si ab initio, arg. sup. ar. tu. l. 2. & ita intelligo. l. istam quando ab initio fuit in leui culpa mutuando non idoneis.

De solutionibus & liberationibus debitorum ciuitatis.

Rubrica.

Visum est. Sup. de debitoribus ciuitatis, qualiter teneantur, nunc qualiter solutione liberantur.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Solutio qualis esse debeat, vt valeat. Cum non sit recte, operatur vt pecunia non præsumatur conuersa in vtilitatem respub. nu. 2. & quæ requirantur cum soluitur seruo respub. nu. 3.*

4 *Qua actione agatur ex hac lege.*

Cautiones. Apochæ de soluto a seruis confectæ ita demū debitoribus soluentibus prosunt si a curatore reipublicæ sunt subscriptæ. aut pecunia soluta ad vtilitatem publicam est conuersa, & non aliter, & si primus debitor curatori soluerit pecuniam nec in vtilitatem publicam est conuersa tenetur curator de peculio eius serui, & debitor remanet obligatus. hoc dicit Iaco. Rebuffi. Nota
1 ex hac l. quod non dicitur soluens pecuniā soluere nisi recte soluat. & ideo soluens non liberatur, licet tamen non liberetur non potest conueniri nisi in subsidium, vt sup. de conue. debi. fis. l.
2 1. Vltimo nota, quod quando pecunia soluitur administratori ciuitatis non recte, non præsumitur conuersa in vtilitatem ciuitatis nisi probetur. Hoc dicit, & eodem modo soluetur munus rite tutori, vel curatori quod not. Barto. & Iacobus Rebuffi. In textu ibi assignantium & subscribentium, & signum in apocha apponentium. profecisse idest in vtilitatem reipublicæ conuersam fuisse, vt interciperentur idest sub-
3 straherentur. Nota ex primo dicto, quod cum soluitur seruo reipublicæ non est solum necessaria authoritas curatoris, sed etiā subscriptio. Nota ex secundo dicto, quod licet desit solennitas, non curamus ex quo pecunia venit in reipublicæ vtilitatem. & sic nota quod non trahimus iuris ministerium ad iniquum compendium sic supra pro empto. l. fina. An. facit ad hoc l. ista quod si quis velit litigare contra ciuitatem debeat offerre libellum contra consules, sicut hic agitur contra curatorem ciuitatis. qa isti habentur tanquam patres, vt supra de debi. ci. l. 2. in fin. & supra de his qui spon. mu. suscip. l. 3. in fin. & ideo sicut contra patrem datur libellus in contractu filij. supra de bonis ma. l. 1. in fine. ita & contra consules. supra de decurio. l. quinque summares. in fine. Item in vltimo verbo cum dicit restituet. Quæro qua actione restituet

tnet actor & conuentus ab illo qui soluit pecuniam dico quod condictione indebiti.ff.de cōdi.indeb.l.si procurator.§.Celsus. cum adiectione tamen de peculio, quod de peculio est adiectio non tamen nomen actionis, vt no.ff.de peculio.l. 3. §. cui congruit. & est effectus: quia si esset nomen actionis semper esset stricti iuris cum non inueniretur inter actiones bonæfidei, & si sit adiectio sequetur nomen actionis cui adijcitur: & sic si agatur de peculio ex contractu bonæ fidei erit actio bo.fi. & hoc est verũ, vt ff. de peculio.l.in bo.fi.ver.no.quod & de in rẽ verso.l.filinsfamili.togam.in fin. Item quæro quid erit si erant plures curatores, & vnus tantũ subscripsit.nunquid.sufficit. Respondeo & dico ꝙ sic.arg.ff.de adminiſt tuto.l.3.& l.decreto.& de autho.tut.l.& si pluribus.& ff. de solu. l. quod si forte.§.2.In glosa quæ est super verbo assignantium ibi.l.pactum.vbi sola authoritas sufficit sine superscriptione, & ibi non paratur soluenti plenissima securitas, nisi interueniente iudicis authoritate, vt not. sup.si aduer.solu.l.1.& ff. de mino.l.ait prætor.§.quid tantum.& insti.quibus alie.licet.§ admonendi.& sup.de admi.tut.l.frustra. An.& Dulius.& Iac.Rebuffi.

De Spectaculis & scenicis, & lenonibus.

Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Ludi qui sint permissi, & qui minime, & nu. 2.*

1 **Nota** ad euidentiam quod ludi honesti, q fiunt ad delectationem popularium
a in quibus eruor non effunditur; [a] Ita quod bonis moribus castitatis perseueret. Item illa quæ fiunt causa virtutis experiendæ & sine quæstu pecuniæ approbantur, inhonesta vero reprobantur & vtentes illis notantur infamia, vt ff. de his qui no.infa.l.1.§.fi.& l.athletas. & sup. de athletis.l.1. & ad talia explicanda legari potest, vt ff. de le.1.l.ciuitatibus.& de an.le.l. annua & populares & primates ciuitatum debent suis sumptibus talia peragere, & confraternitates & festiuitates cum prandijs ad honorem Dei & popularium facere possunt iure permittente, vt sup. de pag.& sacrifi. l. vt prophanos. ad quod facit. ff. de an.le.l.cum quidam.ff.de colle. illici. l. cum
2 sodales. Item quidam ludi fiunt per singulares homines prodeũtes in scenam causa quæstus & pecuniæ colligendæ. vt vidi fieri per mymos ioculatores, & talia facientes notantur infamia, & potest poni exemplum in illis qui affigunt fasces in plateis, & cum cortinis circunquaque positis, & desuper dimisso aliquo spacio in parte anteriori cum equis, & imaginibus ligneis ad effigiem hominis faciunt currere & trepidare, & videtur ꝙ moueant se per artificium illius hominis, qui infra cortinas est: & vocatur vanascelli vulgariter. & gentes ibi se congregant vt hoc videant, & vxor illius hominis vel aliquis gartio pro ipso quærit pecuniam ab illis qui sunt ibi, & hac de causa hæc faciunt, & aliter ille locus appellatur scena, & accipitur scena, vt not. in præallegata, l.ciuitatibus. & not. de hoc infra eodem l.si qua in publicis. De Securo.& Iacobus Rebuffi.

ADDITIO.

a In quibus eruor non effunditur. Adde Archid & Gemin. in c.qui venatoribus 86.dist.& ibi bo.gl.& Oldr.consil.78.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Hastiludia à quibus possint introduci, & cum cuius authoritate.*

2 *Populi consensus, si primates reluctent, an possit hastiludia introducere.*

Non inuidemus. Hic Imperator permittit quibusdam qui ginecij appellantur: celebrare spectacula maxime cum velint ea facere suis expensis. Hoc dicit Barto. Cohortamur, id confirmamus. agonis idest certaminis, volentium, & sic non compellnntur, secundum Dynum. Et propterea si vniuersitas vellet facere collectam ꝓ ludo vel honore aliquo, & aliqui contradicant expensis contradicentium non possit fieri, vt hic. & supra de auro coro. l. 1. & infra publicæ lætitiæ.l.1.& supra de sta.& imagi. l.penultima.
1 & fin. Iacobus Rebuffi. In textu ibi spectacula. Quæro nunquid ciuitas vel castrum possit facere hastiludium vel similem ludum sine superioris authoritate? & videtur quod non, vt hic quia hic specialiter quibusdam permittitur, ergo alijs prohibetur, vt ff. de iudi.l. cum prætor. & de procurato. l.maritus. contrarium videtur, dum tamen proprijs expensis castri vel ciuitatis hoc facit vt in fine huius legis. & quia ciuitas statuã ponere potest, vt ff. quod vi aut clam. l. is qui in puteum.§.1 contrarium credo verius, quod illa quæ directo magis tangunt authoritatem ciuitatis non posset facere sine superioris authoritate, vt patet in refectione murorum ciuitatis quæ magis tangunt authoritatem publicam, quam exercitium istorum ludorum, vt ff. de re. diui.l.sacra. §. fina. iuncto infra titulo primo, l. vna.& ff.ne quid in loco publico.l.2. §. viarum. & ff.de administra.rerum ad ciuitatem perti. l. legatam.§.fina. Item non obstant ista vbi imperator non prohibet, quia semper intelligitur si petit licentiam a superiore sic. ff. de cada. pu.l. 2.& 3.& sup. de religi.l.obnoxios. Ber. de Deu-
2 cio. Iacobus Rebuffi. In glosa quæ incipit ibi consentientes vel ibi populi tantum. No. quod
a sufficit consensus populi [a] in agendis licet reluctent primates. Barto. In prima glosa ibi sau-

ADDITIO.

a Sufficit consensus populi. Adde Barto. in l. maiorem. ff.de pact. & in rubr. si p. de rescin. vendi. ver. item si collegium Alex.omnino in l.suum § hodie, de pact. & in l. quod maior, ad munici.quibus adde illum in l.cum te. nu. 1. & quod ibi notaui in apostil.ad eum.sup.de decu.lib.10.

sanguis effunditur.pro quo facit quod notatur, ff.de lega. 2.l. cum filio. §.fina.quod verum est, quod magis est præsumptio quod sanguis effundatur quam econtratio. alias secus cum hoc faciant causa virtutis experiendæ. supra de athletis.l.1.ff.de his qui not.infam.l.athletas. in principio.ad l. Aquil.l.qua actione.§.si quis in collu ctatione.& quod not.extra de tornea. capitulo primo, prædicta enim præsumptio sanguinis effundendi potest haberi ex qualitate armorū, quæ deserunt tomeantes. ff.de alea. l. solent. de re mili.l.omne delictum. §.si quis commilitonem,& secundum hoc intelligo in authent. vt omnes obe.iudic.prouinc.colla.5.in principio. cum dicit nec fortitudinem &c. & per ista potes videre vtrum hastiludia sint permissa. Doc. Iacob.Rebuffi.

LEX II.

Eos qui. Deseruientes sacris ludis nullo afficiuntur supplicio. Hoc dicit. Et est causa, quia tales ludi sunt liciti.& ideo ludentes non infamantur. Bartol. In textu ibi agitandi vt sunt quidam qui habent officium in ludo portantes baculum in manu,& faciunt retrahere & sedere homines circunstantes vt magis appareat ludus. dicit Imperator quod præfectus vrbis prædictis hominibus qui agitatores vocantur nulla alia munera imponat præter prædicta cum satis habeant agere in officio. Alij ponunt casum quod prædicti agitatores ratione sui officij non sunt aliter puniendi cum non delinquant tale officium exercendo, cum sit permissum. & hoc dicit hæc lex secundum Odoffredum. In fine textus ibi supplicijs, id est nulla alia munera eis imponantur. & est ratio vt melius sint intenti & seruiant in isto ludo argumen.infra titulo primo,l.1.2.responso. supra de cano.lar.ti.l.præcepit.circa principium.Hæc lex probat bene,quod bannarij qui in æstate officium peragunt, vt pastores cum animalibus fructus non depascant, corripiunt, & banna in eis pro banno reexigunt: non possunt compelli portare lapides vel sementa pro constructione murorum vel iornalia facere quandiu durat tempus banneg iandi.ad quod facit infra de agr. & censi,l.1.& supra de aduoca. di. iudic. l. sancimus. & supra de asse. l. fina. nam qui ad duo simul festinat neutrum bene peragit.vt ibi. excusari enim debent esse quia banniare & ad muros operationem præstare eodem tempore nō possent argumen.ad hoc.ff. ad Sylleian.l.si quis in graui.§. si cum omnes. Doctor. Iacobus Rebuffi.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Equum spectaculis deputatum accipiens, qua actione conuenlatur.*
2 *Communitatis vasa an possint baiuli confraternitatum alijs accommodare.*

Quisquis. Accipiens equum deputatū spectaculis, & eo vtens ad suum commodum,vna libra auri punitur.Hoc dicit Bartol. In textu ibi volnptatibus, Romæ erat vnus ludus quo ponebatur vna domina in equo in capite plateæ: & quidam alii consules, & milites currebant in equis in laudem & honorem illius dominæ,valete madonna.& quandoque Imperator, & quandoque consules dabant istos equos ad exercendum istos ludos. secundum Odoffred. In fine textus ibi mulctetur.
1 immo videtur quod teneatur furti. ar. ff. commo.l.si vt certo.§.sed interdum.& ff.de fur.l. qui re commodata.in principio. sed illæ locum habent in illo qui habuit administrationem rei vel domini. Hic autem non, quare sic furtum non committit vt hic. & ff. ad l.iul.pecula.l. sacrilegii.§.primo,sic etiam in illo qui habet dominium destinatum ad vnum vsum,& conuertit in alium, & non teneatur furti. vt supra de do.quæ sub mo.l.1.& l.quotiens. quæ potest esse ratio huius legis.dico quia aut fuit commodatum per principem,& ita vtitur ad aliū vsum quam sit commodatum quod fieri non debet. ff.commoda l.si vt certo.§.2.& § interdum. aut fuit donatus & ad certum vsum donauit & certam legem apposuit donationi & seruari debet,vt supra de do.quæ sub mo.l.1. & ideo pœnam imponit nisi seruetur lex pet ipsum apposita.Item facit hæc lex quod baiuli confraternitatum non debent vasa confraternitatis alijs commodare. Sed si contrarium faciant puniri debent hac pœna.Sed de consuetudine contrariū seruatur, quæ eos excusat, vt ff. commu. prædio.l. venditor.§.si constat Item oppo. de l.nemo.& soluit glosa hic & ibi In glosa ibi,sed ar. contrarium infra titu. 1.l. 1. sed dic quod illa loquitur in iudice,vt ibi patet, hic in priuato. vel ibi non ad priuatum, sed ad publicum vsum necessarium conuerti potest.Docto. Iac. Rebuffi legum professor.

2

LEX IIII.

SVMMARIVM.

1 *Mulieres inhonesta an possint ab honestis carrerijs, & proborum consortio expelli.& nu. 2.*
2 *Furca debent plantari extra villam vel castrum.*

Si qua. In loco in qno imagines principis consecrantur non debent fieri spectacula turpia. in alijs locis non prohibetur. Bart. Vel dic quod in talibus locis honestis non debent introduci personæ viles vel inhonestæ ioculatores depicti cum vilibus vestibus.
1 Et sic no ꝙ in loco honesto non decet inhonestas esse personas, [a] vt supra de sacros. eccl. l. 2.
2 Item no ꝙ honestas est seruanda & in ludis.arg. J. de maiuma. l. 1. secundum An.de Barulo.& Dulium. Odof. dicit, ꝙ qñ moriebatur aliquis de

ADDITIO.

a Non decet inhonestas esse personas. Adde quæ sit pœna occupantis locum maioris, & honestioris, & dic ꝙ debent poni in loco viliori,et est casus sing.in c.præcipimus.63 dis. quem ad hoc dicit esse singularem. Lod. Ro.sing. suo 389. incip non debet minor.

de magiſtratibus Romanis fiebant quædam
ſtatuæ deputatæ ad perpetuam memoriã illius:
& ponebantur in loco publico vbi ſtatuæ Im-
peratorum ponuntur. Sicut & Romæ capito-
lium, vbi eſt columna magna & ſuper ea eſt ca-
put auteum ad memoriam cuiuſdam magna-
tis antiqui. Dicit Imperator quod nullus popu-
laris agitator vel alius vilis ſi moriatur faciat
fieri ſtatuas & poni in loco publico, quia deri-
ſio eſſet: & ſi faciant remoueantur. Sed in lo-
co priuato & vili, & vbi ludi fiunt tales ſtatuæ
ponantur, & hoc ſecundum Odoffredum. In
2 textu ibi rugoſis, ideſt turpibus. Nota pro con-
ſuetudine quæ ſeruatur in villis, quod homines,
& mulieres viliter viuentes ab honeſtis carre-
rijs expellantur, & in carrerijs remotis & ſeor-
ſum permanere permittantur. ad quod ſup. de
ope. publi. l. ædificia. & vidi quod conquereban
tur de illis qui domos ſuas locabant meretrici-
bus: quia per curiam compellebantur exire ex-
inde, & collocabantur in carreria remota iuxta
hortalia & in ſuburbijs, & talis carreria vocaba-
tur bordellum, & ſic fit in Montepeſulano. ar-
gumentum tamen facit contra & pro conque-
rentibus ff. de petit. hæredita. l. ancillarum. §. fin.
& ibi fiebat ex tolerantia, vt ibi notatur. quia
domus talis poſſet publicari. vt in authentica:
de lænonibus. collatio. 3. §. ſi quis autem patia-
tur. Si curia vellet ad hoc prouidere; ergo mul-
to magis poſſunt de eorum domibus tales mu-
lieres viles expelli. & de hoc. ff. de vſu & habi.
l. non ſolum. cum ibi notatis. facit ad hoc quod
ſi in aliquo manſo. ſunt aliqua animalia mor-
boſa, per quæ alia animalia circumuicina poſ-
ſent infici: poſſunt eis paſcua deputari, & limi-
tari, & eis quorum ſunt ſub pœna inhiberi, vt
non tranſcendant limites, nec depaſcant in a-
lijs paſcuis, in quibus animalia ſana depaſcunt.
& pro hoc facit. ff. de via publica. l. ædiles. & ff.
quod vi aut clam. l. qui in puteum. & ff. de ex-
traordina. crimi. l. prima, poſſent enim de faci-
li alia animalia infici & corrumpi: quod debet
euitari. ſupra de ædi. actio. l. ſi prædium. & ſicut
propter infirmitatem contagioſam, vt eſt lepra
a ſeparantur infirmi a conſortio aliorum, [a] &
eijciuntur extra loca. ſic & in hoc caſu debet
de animalibus brutis fieri. vt extra de coniug.
lepro. capitulo primo, & extra de eccleſ. ædifi-
can. capitulo ſecundo, & facit ad hoc infra de
re milita. l. cum ſupra verentes. & facit ad hoc.
ff. de elo. l. prima ibi. nam & cœlum peſtillens,
& ruinas & cæt. ſic nec etiam carnes corruptæ,
nec infectæ vel piſces aut alia victualia vendan
tur, vt ff. de officio præfec. vrbis. l. prima, §. cura
3 carnis. Item præmiſſa ſunt in argumento quod
furcæ patibuli debeant affigi vel plantari extra
villam vel caſtrum. quia aer poſſet infici per
cadauera punitorum, pro quo facit bene ff. de
ſepulch. viola. l. tertia. §. diuus Adrianus. vbi
prohibetur corpora mortuorum ſepeliri infra
caſtrum: & ſub pœna & contrafacientes pu-
niendi ſunt. Item aſpectus fieret deterior, &
terribilis, ideo prohiberi debet, vt ff. ne quid in
loco publico. leg. ſecunda. §. proinde ſi cui.
alias eſt ve. ſub. §. merito. & ideo ponuntur com
muniter patibula in locis remotis; ſic nec pa-
leæ nec fœnum debent detineri intra ciuitates
propter timorem ignis. infra de eroga. mili. an-
no. l. prouincialium. & eſt gloſa. ff. de ſeruitu.
vrban. prædio. l. fiſtulam. in fine. ad quod facit.
ff. quod vi aut clam. l. ſi alius. §. ſed & alia. ad
leg. Aquil. l. ſi quis fumo. §. primo. Iacobus Re-
buffi.

ADDITIO.

a A conſortio aliorum. Adde Guil. de Cugn. Bald. & Pau. de
Caſ. in l. a. ſup. de ſum. trini. per tex. in auth. iuſiurandũ quod
præſtatur ab his in fi. Alex. in l. caſus. ſup. de teſta. & Bar. Cæ-
pol. de ſerui. ruſt. c. de paſcuis. 6. q. prin.

LEX V.

SVMMARIVM.

1 *Punitur impediens currentes ad brauium.*
2 *Confratria vna an poſſit alteri coniungi.*

Nemo. Nullus iudex feſtiuitates ciuita-
tis impedire debet animalia ad
ludos neceſſaria tollendo, vel aliud faciendo
per quod impediatur publica feſtiuitas, con-
trafaciens vt violator legis punitur. Hoc di-
1 cit. Nota contra iudices tollentes equos curren
tes ad pallium. Item nota contra eos qui Ra-
ganiſos exiſtentes ſuper equos currentes ad bra
uium faciunt ire ad alium locum expauendo
equum currentem vel faciẽdo cadere vel alias
impedimentum præſtando vt non currat: quia
punitur tanquam legis violator vt hic Bartol.
& Iacobus Rebuffi. vnde dic quod Romæ erãt
equi, qui currebant ad pallium, & erant ibi quæ-
dam paluſtra argentea in quibus ſtabant ma-
gnates vna cum ſenatoribus ad videndum lu-
dum. vnde prohibetur hoc ne illi equi com-
modentur alicui ciuitati, & ſi contrarium fa-
ctum fuerit commodans acriter punitur. Hoc
dicit ſecundum Odoffredum. Hiſtriones, id eſt
mimos puta tubicinatores, vel alios fiſtulan-
tes. tranſducere, id eſt tranſmittere. plauſibus *id*
eſt delectationibus, vel ſuaſionibus, vel *preci*-
bus perſequitur. Et ſic nota turbatores feſtiui-
tatum ciuitatis fore puniendos. ad quod ſupra
eodem, l. 2. ſed nunquid magis ampliabuntur
feſtiuitates ſi iſti deſeruiant ludo? dico quod
non quia cum vtrique ludo deſeruirent neu-
trum bene peragerent. argumen. ſupra de aſſeſ-
2 ſo. l. fina. & infra titulo proximo. l. 1. Et facit
hæc lex, quod ſi rex facit proclamari ne equi
extrahantur de regno vel bladum, vel aliæ res;
quod hoc poſſit fieri iuſte patria de his indigen
te. & pro hoc l. officium. ff. de re milita. Item fa-
cit hæc lex quod officialis vnius confratriæ non
poſſit eam coniungere & vnire confratriæ al-
terius ſancti vel vtenſilia vel paramenta alicui
accommodari facere alteri confratriæ, vt ſu-
pra eodem, l. quiſquis. & extra de rebus eccle-
ſiæ non alienandis. capitulo primo. ad quod
præbet argument. ſupra de compenſ. l. prima.
Sed dico quod authoritate epiſcopi, & conſen-
ſu baiulorum confratriæ & confratrum, & ex
cauſa rationabili ſubſiſtente poſſit vniri, vt no-
ta. in ſimili in præallegato capitulo primo, ex-
tra de rebus eccleſiæ non alienandis. ad quod

facit

facit ſupra de mettopol. beri.l. vnica, & in authentica, vt iudices ſine quoquo ſuffragio. §. illud colla. 2. & ſicut vnire, ſic etiam paramenta accommodare quia ſi id quod eſt maius poteſt fieri ſcilicet vniri ergo, & vtenſilia accommodari, quod eſt minus. Item confratres poſſent confratriæ renunciare, & ſic annihilabitur: ergo de conſenſu ipſorum poterit fieri adiunctio ſeu vnio multo magis, & ſicut vna eccleſia annectatur alteri propter exiguitatem redditu um ſeu prouentuum, vt extra de rebus eccleſiæ non alienandis cap. ſi vna in clc. Et ſic vna confratria emolumentis diminutis vel minoratione confratrum facta propter mortalitatem vel alias poterit alteri vniri vel coniungi.

LEX VI.

SVMMARIVM.

1 *Lenonum pœna quæ & nu. 2. & 3.*

Lenones. Hæc lex reſpicit vltimam partem rubricæ, & dicitur quod
1 ſi domini vel parentes abutantur poteſtate, quã habent in filiabus vel ancillis imponendo eis neceſſitatem peccandi in corpus ſuum, poteſtatis iure priuantur: nec per eas patribus vel dominia aliquid acquiratur. vt liceat filiabus vel ancillis implorato ſuffragio epiſcoporum, vel iudicis à tali miſeriarum neceſſitate abſolui, vt liberatæ ſint penitus a patris vel dominorum poteſtate, & idem eſt ſi aliqua aliæ mulier libera alicui lenoni ſe conducat prætextu paupertatis, vel ad illius mandatũ peccaret, quia ſi vult poteſt implorare prædictorum iudicum auxilium, vt vinculis conditionis huiuſmodi liberetur. parentes autem, & domini qui inuitis filiabus, vel
2 ancillis peccandi neceſſitatem imponunt, non ſolum priuantur patria poteſtate, ſed etiam ipſi, & alii qui inſiſtunt ad aliquam aliam liberam inuitam ad ſtuprandum proſcripti pœnam exilii patientur, & ſunt etiam metallis publicis aſcribendi: minorem enim patiuntur pœnam quam filiæ, vel ancillæ vel aliæ quæ coactæ ab ipſis, vel ab aliis lenonibus in corpus ſuum peccare coguntur. Odoffredus. Docto. & Iacobus Rebuffi. peccandi ſubaudi cum pluribus indiſtincte. Sed quid ſi cum vnó vel duobus tantum, videtur ſecus argũm. ſupra de adulte. l. ſi ca. Sed poteſt dici idem. argum. de ritu nup. l. palam quæ ſit ratio diuerſitatis inter partem primam huius legis, & ſecundam, dico quòd in prima parte non multum eas ſollicitabant, & ideo imponitur pœna vt perdant poteſtatem. In ſecunda parte multum inſtabant, & frequenter, & eis inuitis. Et ideo magis punitur propter nimiam frequentationem, vt ſupra de ſuperexactoribus l. vna, & ff. de pœnis l. capitalium. §. ſo-
3 lent. Item hanc legem intellige in fine, quòd
a in totum bona ſua perdat: [a] quia verbum proſcriptio continet amiſſionem omnium bonorum argum. ſupra de petitio. bono. ſub. l. finall. Item opponitur contra hanc legem, quòd ſola infamia puniatur quis pro lenocinio, vt ff. de his qui notantur infa l. athletas. §. ait prætor. Solutio ibi loquitur de illo qui tenebat mulieres vel ancillas in ſua domo ratione quæſtus pecuniæ. quæ erant meretrices, at iſtæ filiæ, vel ancillæ tales liberæ non erant meretrices alias, ſed per patres vel dominos vel lenones inductæ fuerant ad meretricandum, & ita vt hic dicitur puniꝰ pater, & dominus, & leno. opponitur, & videtur quód pœna vltimi ſupplicii deberent puniri, vt in authentica de leno. §. præconizamus collatione 3. Solutio ibi loquitur de lænonibus, qui iuuenculas detinebant obligatas & ad mecandum compellebant mulias ſic decipiendo, & cogendo, & ideo quia multipliciter, & grauiſſimè delinquebant compellendo, & cogendo ipſas ad mechandum, & vitam peſſimam exercebant, & in plures delinquebant, ideo grauius puniuntur quam patres vel domini qui ſollicitauerunt ipſas filias vel ancillas ad peccandum: & quanto magis delicta iterantur tanto magis iterantes, & continuantes delicta grauius puniuntur quaſi de ducti vel diuerſi in profundo malorum, & incorrigibiles facti, & ideo lenones qui artem ſuam enormiſſimam continuare conſueuerunt vltimo ſupplicio ſunt tradendi, vt in prælle gato. §. præconizamus. dic, vt ibi per Iacobum de bellouiſu, & pro hoc extra de iudi. capitulo cum non ab homine. §. fina. cum ibi notatis, & de pœnis l. capitalium. §. ſolent, & §. in exulibus, & nota ꝙ Epiſcopi, & iudices præſtãt ſuum auxilium filiabus, & ſuum auxilium impendunt ſi fuerit poſtulans ſic. ff. de damn. infect. l. quarta. §. hoc amplius. In gloſſa quæ incipit non alias ibi. l. prima. Solutio ibi hæc faciebat pro iure ſuo. quia eſſet ſibi dedecus ſi ille qui erat de genere ſuo eſſet ſeruus. argumen. ſupra de ſenatuſconſulto Claudiano l. prima. hic autem erat ius proprium illius mulieris. Iacob. Rebuffi.

ADDITIO.

a Bona ſua perdat. Adde Bar. & Imo. in l. palam quæſtu. ff. de ritu nup. & in l. is qui reus. ff. de pub iudi. Ang. omnino in auth. de lenb. §. præcopizamus. & ibi glo. coll. 3. & Are. in ſuo trac. maleſi. in glo. in ver. adulterii.

De expenſis ludorum.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Pecunia ad vſum voluntarium deputata, an poſſit conuerti ad neceſſarium abſque principis permiſſu. Et quæ ſit decidendi ratio nume. 2. Et infertur ad conſules numero 3.*
3 *Iudicibus, & conſulibus permittitur a iure bene agere, & quod vtile eſt reipublicæ, non autem bona eius conſumere, & inutiliter.*

Cum præſidem. Pecunia deputata ad ſpectacula ĩ refectionem murorũ põt conuerti, & ipſis refectis cauſa reducatur in priſtinum ſtatum. h. d. Barto. Vel dic ſecundum Odoffr. ꝙ olim detinebatur certa pecunia ad faciendum ſpectacula vnde hic prohibetur ne præſes illam pecuniam

in alios vſus niſi in reficiendis muris ciuitatis cõuertat: & poſtquam muri erunt refecti de prima pecunia, quæ peruenit ad manum ciuitatis prædictum ludum fieri faciat. Odoffredus. In textu certaminis; idest ludi quia certando, & tripudiando, & ſine læſione populus delectabatur editione, idest explicatione erogabantur idest expendebantur transtuliſſe, idest conuertiſſe deriuatum idest expẽſum in reparationem murorum ciuitatis. præſidio idest defenſioni cũ pecuniæ interuentu, expenſæ fiunt in reparatione murorum, & dic præſidio idest auxilio agonis idest certaminis, ſiue ludi qui per agonetas
1 idest ludentes exercetur. Not. quòd pecunia deputata ad vſum voluntarium abſque permiſſu principis poteſt ex cauſa conuerti in vſum neceſſarium; ſecus ſi eſſet deputata ad vſum neceſſarium, vt fuit viſum ſupra de his qui ex publi. colla. l. 2. Vltimo no. quòd pecunia deputata ad vnum vſum ex cauſa conuertitur in alium, & finito illo vſu remanet pecunia depu-
2 tata vſui primo quod notat Barto. Iacobus Rebuffi. Quæro quæ ſit ratio in hac lege? dico quòd opus murorum eſt neceſſarium intantum, quòd nullus ſe excuſat, vt l. vltima ſupra qui. mune. vel præſtatio. & l. ad portus ſupra de operi. publicis, & ita tendebat ad vtilitatem publicam, & ita hoc facere poteſt præſes. Si autem voluntarium eſſet non poſſet, vt ſupra de tranſlatio. milit. anno. l. prima quæ eſt hic pro contrario ſignata in gloſſa, & eodem modo reſpondetur ad legem, hac lege infra titulo primo etiam in gloſſa pro ꝯ ſignata quia non eſt curandum tãtum de voluntariis ſicut de neceſſariis ſupra qui
3 bus muneri. vel præſtatio. l. prima. Item facit hæc lex pro conſulibus qui partem grani quæ expendebatur multum laxè, & copioſè in feſto aſcenſionis domini, & corporis Christi auctoritate iudicis dictæ villæ in constructione murorum, & fortaſſiciorum conuerterent: quibus peractis, & completis promiſerunt prædicta erogari prædictis, vt prius: cuius regimen pertinet plenariè ad ipſum conſulatum, & ad præſidem, ad quod facit. ff. quod vi aut clam l. prohibere. §. plane: quia conſulibus, & iudici permiſſum eſt a iure bene gerere, & quòd vtile eſt reipublicæ dictæ villæ facere, & agere: non autem bona ipſius conſumere, & inutiliter arg. dictæ l. & ff. de furtis l. interdum. §. qui tulclam. De Securo.

De aquæductu.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Aquæductus quantum debet continere.*
2 *Aquæductus præſtat excuſationem a muneribus ei per cuius prædia tranſit.*

Aquarum. Illi per quorũ prædia aqua publica trãſit a ſordidis muneribus ſunt immunes, ſed aquæductus formas purgare tenentur: & ſi ſunt negligentes comm prædia publicantur. Item inter dextram, & ſiniſtram locorum per quos talis aqua decurrerit oportet eſſe latitudo quindecim pedum: & ſi in ipſa latitudine arbores pullulauerint ſunt ex-
1 ſcindendæ hoc dicit. Not. hic de dextra, & ſiniſtra. Item not. quòd quando publicus aquæductus permeat per locum priuatum ſemper talis aquæductus debet habere locũ quindecim pe-
a dum [a] in quo loco nullæ ſunt arbores, & ſi quæ naſcantur debent exſcindi. Si vero tranſitum facit per locum publicum debet eſſe latitudo decem pedum, vt l. omnes. §. ſuper his infra eod. titulo. Nota quòd præſumptio iuris eſt quòd arbor radices mittat extendens per quindecim pedes. Barto. Iaco. Rebuffi. Fines prædiorum per quæ aqua conſueuit tranſire. formarum idest riuorum, & eſt vulgare Romanorum ex Dy. Vel dic quorundam inſtrumentorum plumbi vel terræ, vel lignorum præforatorum, per quæ aqua tranſit. meatus idest aquæductus per quem aqua ducitur ad palatium, vel Romæ ad purgandum villam. occupati ſimilis eſt ratio de cano. largi. titu. l. præcepit in principio. neglexerit, ſubaudi aquæductum purgare argum. ff. de regu. iuris. l. ſecundum naturam. habeat hoc eſt dicere quòd vallum debet fieri, & habere amplitudinem quindecim pedum. Ita quòd in medio valli non debet aliquid poni, ſed vt ripæ ſint fortiores debent plantari arbores in qualibet parte valli a dextris, & a ſiniſtris ita quòd radices non pullulent, nec vallum perforent immo exſcindetur. Dyn. & exſcindentur ſine plantatione hominis, vel differt a dicto caſu immediatè
2 præcedente. Quæro qualiter intelligatur lex nunquid excuſetur ab omnibus extraordinariis vbicunque habeat prædia gloſſ. dicit ꝙ tantum ab illo in quo eſt aquæductus, ſed videtur in omnibus, & a quibuſcunque cum loquitur indiſtinctè hæc l. præſertim quia extraordinaria non nocent tantum ſicut ſi eſſet in ordinariis vt ſupra de excu. muner. in rubrica. Item dicit hæc l. in ſecundo dicto, quòd excuſatur ne ſit grauatus, &c. ſed niſi in aliis etiam releuaretur, erit nihilominus oneratus ita quòd nihil prodeſſet ſi cõtingat illud prædium eſſe modicum, & multa magna prædia habere alia, & pro hoc ſupra de decurio. l. curiales omnium, & ſupra de cano. lar. titu. l. præcepit, & ſecundo dicto vbi ab omnibus excuſatur propter curam ſuam, & videtur verum licet glo. hic dicat contrarium. Item beneficium principis, &c. vt ff. de conſti. princi. l. fina. ſic, & legis beneficium debet interpretari large ad quod ſupra de bo. vacan. l. ſi quando. Sed nunquid diceremus excuſari etiam ab ordinariis alia prædia? dico quòd non ſecundum quòd dicit gloſ. ſupra de indictionibus, & ita credo ꝙ tantum quantum ad illud prædium excuſatur ab ordinariis quantum ad illud infra de metha. l. omnes qui metata etiam pro hoc. ff. de vaca. & excu. mune. l. in honoribus §. primo. Item quæro de iſta purgatione quibus ſumptibus fiet:

ADDITIO.

a Debet habere locum. 15. pedum Adde Spec. in titu. de cen. poſſeſ. & proprie. § 3. verſ. quid ſi non permittatur, & in ſ. tuis de poſſeſſ. & propriet. § 4.

fiet: videtur ꝙ istius cuius est prædium, & hic videtur casus. Item pro hoc. ff. de operi. li. l. suo victu. Item habet emolumentum; quia excusatur a munere, ergo debet supportare onus expensæ vt ff. de regu. iur. l. secundum naturam, sed credo quòd cũ sumptib. publicis fieri dẽat pro hoc qa libertus sumptu domini præstat operas, vt l. penultima. ff. de oper. li. Item pro hoc quia idem est in nauicularijs quamuis habeãt immunitatẽ, vt l. cum nauarchorum supra de nauicula. & naucle. qui sumptu publico hoc faciunt quamuis habeant immunitatem, vt est dictum, quia verum est quòd pro labore suo consequenter immunitatem ab extraordinariis muneribus hic, & sumptus consequenter a republica supra de fabricensibus l. vltima, & de frumento Alexandri. l. 1. & infra eo. l. ad reparationem, nec obstat l. suo victu, quia loquitur in casu rationabili, quia multum tenebatur libertus patrono. quia de non homine & c. arg. ff. de bo. libe. l. 1. & adde quæ dixi in quæstione hominum qui iornalia certa promiserant domino, vt supra sumpt. iniuncti muneris. l. 2. Docto. & Iaco. Rebuffi.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Aquam de aquæductu publico extrahere quis possit permittere.*

2 *Filius pro patre an agere possit.*

Si quis. Deriuãs aquam a publico aquæductu ad fundum tuum, priuatur fun. do. hoc dicit Bar. Vrbis idest Romæ Dy. mutare idest immutare vel ducere deuiando ipsam ab alueo. In glossa super verbo principis. Et sic
1 nota quòd aliquis non potest ducere aquam de
a aquæductu publico nisi d licẽtia principis[a] alias puniretur, vt hic, & hoc verum nisi tanto tempore quis aquam duxerit de cuius memoria non extitit in contrarium, quia tunc perinde esset ac si princeps concesserit, vt infra eod. l. vsum aquæ cum ibi notatis in principio glossæ, & in fine l. quæro nunquid lex ista habeat locum in cæteris ciuitatibus: dico quòd sic etiam pro hoc quia hic aquæductus fit ad letitiam reipublicæ, vt nota. in rubrica, sed spectacula etiam habent locum in aliis ciuitatibus supra de specta. l. 1. & l. nemo. ita hic, & pro hoc infra eo. l. vsum aquæ ibi quando dicit singulis ciuitatibus, & est expressum infra eodem titulo l. vltima. Item quæro hic cum dicit, priuatis. pone quòd sit præiudicium regi, aliquis vult agere pro rege nunquid potest lite contestata, vt tueatur ius regni: quia in popularibus actionibus potest, & publicis, & videtur quòd non possit quia tales res videntur priuatæ, vt hic, & ita videtur quòd non possit nisi habeat mandatum. Item procuratori regio est hoc commissum de bonis vacan. l. vltima, & illi iura fiscalia debent expedire supra vbi cau. fisca. l. 1. Item videtur casus, vt in rebus fiscalibus non possit. ff. ne quid in lo. publi. l. secunda. §. hoc
2 interdictum. Sed videtur contrarium scilicet quòd quilibet possit agere: quia filius pro patre agere potest, vt ff. de procur. l. sed hæc, sed princeps videtur pater omnium, vt in §. cos in authenti. iusiuran. quod præsta. circa medium colla. 2. & videtur casus supra de dela. sed ex vario, & ff. de diuer. & tempo. præscrip. l. inter quatuor. Sed credo contrarium. ff. de iudi. l. cum prætor, & supra de procu. l. maritus: quia specialiter est hoc commissum procuratori fisci ergo aliis est prohibitum, & pro hoc. ff. quod cuiusque vniuer. l. nulli. Item speciale est in quibusdam personis, vt agere possint sine mandato, vt supra de pact. conuen. l. si. & l. sed habere. ff. de procura. & l. exigendum supra eo. tit. ergo in cõtrarium, &c. & facit arg. supra de arbi. l. arbiter Kalendis. De Securo. Iaco. Rebuffi.

ADDITIO.

a De licentia principis. Ego putarem tacitum principis consensum satis esse per ea quæ not. Barto ff. de flum prima oppos. de quo per Bald. in cap. primo § si quis de manso. col. penulti. versic. sed concessio aquæ in titu. de contro. inuesti. in feu. & Oldra. cons. 13.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium meretur amittere, qui abutitur potestate sibi concessa.*

2 *Extensio priuilegij non fit ad malum, & dannum reipublicæ.*

3 *Iurisdictionem concessam excedentes, an eam in totum perdant.*

Eos qui. Auertens aquã de publico aquæductu debet ipsam ducere p castellum, vel aliud paruum foramen, ne matrices fistulæ corrumpantur contrafaciens perdit beneficium, & punitur in corporc. hoc dicit Bart.
1 Nota quòd priuilegium meretur amittere qui concessa sibi potestate abutitur, vt supra de spectacu. l. lenones. Item nota quòd qui totum vult totum perdit, vt hic, & extra de officio dele. capitulo super quæstionem. §. porro. Vnde versus. Toto priuatur qui toto sollicitatur, Item not. Non minor est virtus quam quærere parta tueri. Item not. non debet quis virgas colligere cum quibus colligens verberetur, & si faciat poterit dicere: heu parior talia vulnera facta meis. omnia qui quærit omnibus priuatus erit secundum Dulium. Eligere, subaudi antequam aqua superuenit ad fistulas matrices idest maiores, & principales eo sic dictas: quia per eas aqua magis vniuersaliter facit cursum suum trahere: hoc est dictu quòd per certum locum, & foramen non per largas fistulas seu per amplos riuos debet aquam ducere ex publico, ille cui est per principem concessum. plectetur arbitrio iudicis imponenda cum non sit certa a l. inducta, vt ff. de effrac. l. prima. §. expilatores, & ff. de pœnis l. hodie sic exponitur, seuerissima supra ne liceat petenti l. prima. In glossa super verbo seuera, & est casus qui totum vult totum perdit, & facit supra de plus pe. l. vni-
2 ca. In glossa super verbo trahere in fine ibi. l. si quando. So. hic ad malum, & damnum reipublicæ fieret extensio. quod esset iniquum. ff. ne quid in loco publi. l. secunda. §. si quis

a principe ibi autem in alieno præiudicio non
fiebat extensio quare secus, vel dic quòd in be-
neficio late interprætatur, vt in l. contra. secus
in priuilegio quia priuilegium est lex priuata l.
Lucius. §. vltimo. ff. ad municip. & ideo restrin-
gendum. ff. de le. l. ius singulare, & l. id vero. Sed
l. in contrarium allegata loquitur in beneficio
quod non est contra ius commune, & ita loqui-
tur l. si quando. Et ideo distingue: aut loquitur
de beneficio, &c. aut quæritur vtrum contra ip-
sum principem late interpretetur, & dico quòd
sic, contra alium non, & ita intelligo dictã l.
secundã. §. merito, & pro hoc supra de anno. &
tribu. l. omnes omnino, & l. in fraudem, aut de
priuilegio, & tunc si in læsionem alterius, & di-
co ꝙ non infra co. l. si quis. Aut si contra princi-
pem, & tunc si intra corpus iuris sit habet inter-
pretari contra ipsum, sic supra de priuile. corpo.
vr. ro. l. vnica. Aut extra corpus iuris, & dico ꝙ
est restringendum. ff. de legi. quod vero, & l. ius
3 singulare. Docto. Iacobus Rebuffi. Et facit hæc
lex, ꝙ si consulibus alicuius ciuitatis fuit facta cõ
cessio iurisdictionis & ipsi consules excedunt
a concessionem perdunt in totum iurisdictionẽ [a]
& pro hoc in auth. de tabel. §. non autem colla.
4. & supra de spect. l. fin. Sed posset distingui, aut
erant in dolo, & tunc perdant: aut in culpa, non
in totum priuantur sed restringatur, & ita loqui-
tur in vsu feu. si de feu. contro. fu. inter do. & va-
sal. c. vasallus, & hãc quæstionem vidi de facto.
Nam comes dederat iurisdictionem bassam cui
dã militi, & ipse vsus fuerat iurisdictione nimis
large, dicebant curiales comitis ꝙ debebat per-
dere totam iurisdictionem, & credo ꝙ bene di-
cebant seruata distinctione supradicta. ad quod
facit extra de priui. c. taurum & 11. q. 3. c. priui-
legia, & supra de iudæis l. iudæos. si enim bona
fide, & absq; dolo, & lata culpa vsus est vltra de-
bitum credens, & motus iustis rationibus vti, &
iure suo, puniri non debet, vt ff. pro socio. l. meri
ro, & ff. de iurisdi om. iudi. l. si quis id. §. doli. & su
pra ad l. Fa. de plag. l. plagij, & extra de reg. iur.
rem quæ culpa caret. de hoc etiam scripsi infra
eo. l. si quis. Iaco. Rebuffi.

ADDITIO.

a Perdunt in totum iurisdictionem. Adde Bal. in l. 1. in fi. supra
de eman. libe. & ibi habes alios quatuor modos quibus tol-
latur iurisdictio.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

1 *Vsus aquaeductus potest præscribi tanto tempore cuius ini-
tij memoria non extat in contrarium.*
2 *Pedagium an possit præscribi.*

Vsum. Ius hauriendi aquam vel ea vtendi
de publico aquæductu non turbat
si tanto tempore quis est vsus ꝙ de cõtrio memo-
ria nõ extat. Item irrigantes agros, & hortos de
1 aqua publi. aquæductus puniuntur. h. d. Bar. No.
hic vsum aquæ ducendæ posse præscribi tanto
tempore, ꝙ de eius contrario memoria non
extat: longo autem non præscribitur in l. diligen
ter in glo. alle. Bar. Secundo not. hortorum deli
tias. Tertio non inhiberi furtiuos aquarum mea
tus secundum Dulium. Percipiant hoc est dice-
re ꝙ tantum de aqua percipiant quantum con-
sueuerunt percipere, & non plus. pœna sub. con-
fiscationis fundi, & supra eo. l. 2. vel dic extraor-
2 dinaria cum expresse non caueatur l. Diuus. Item
alle l. ista, ꝙ pedagium possit quis præscribere tã
to tempore quod non extet memoria in con-
trarium quia antiqua consuetudo æquiparatur
concessioni, vt ff. de aqua quo. & æsti. l. hoc iure.
§. ductus aquæ, & de pollici. l. imperatores, idem
rescripserunt, & de public. l. si publicanus, & est
expressum extra de verbo. signi. c. super quibus-
dam, & supra noua vectigalia l. pen. & fi. In text.
ibi more motes designant ipsius vsus ingressum
idest primum actum vsus designat per ingres-
sum idest aquæ continuationem inducẽdo eam
consuetudo designat egressum siue complemẽ-
tum, & ita intelligitur insti. de iure na. §. ex non
scripto, & ff de vsucapio. l. 3. iuncta l. 1. supra per
quas perso. no. acquir. Iaco. Rebuffi.

LEX V.

SVMMARIVM.

1 *Aqua haustus pluribus concessus an diuidi debeat, & qualiter.*
2 *Præsentatio rescripti coram incompetenti iudice facta; an priuet illum potestate vtendi iure suo coram competenti.*
3 *Iurisdictionem alterius vsurpans qualiter puniatur.*
4 *Beneficium principis in præiudicium reipublicæ stricte debet interpretari, sed principis largè.*
5 *Licet vnus habeat priuilegium faciendi molendinum in flumine nihilominus alius poterit facere dummodo illi non noceat.*

Si quis. Habens beneficium ducẽdi aquã
ex publico aquæductu debet ipsũ
intimare præfecto, & non alij, & iudex qui cõtra
fecerit punitur l. librarum auri, & si aqua tãtum
abundat ꝙ sufficiat ciuitati totum superfluũ de-
bet diuidi inter eos quibus priuilegium est con-
1 cessum ducere aquam. hoc dicit Bar. Et not. di-
ligenter vltimum responsum huius l. ex quo ha-
beo quòd quando pluribus simile conceditur
hauriendi aquam quòd ille haustus aquæ debet
diuidi inter eos pro motu iudicis; quod bene
2 nota. Vltimo not. ex princip. l. quòd iudex qui
se intromittit de officio quod non spectat ad
se grauiter punitur. Not. hic quòd præsentatio
rescripti facta coram iudice incompetenti pri-
a uat quem vtendi iure suo coram competenti [a]
& tollit effectum dicti rescripti. Item nota
quòd si de frumento alicuius ciuitatis debet
tribui alicui certa quantitas annualis, quòd
debet tribui quando de frumento superest per
hanc l. Bartolus. de quo vide per Docto. in l.
cum certa. ff. de vi. triti. & oleo lega. Per diui-
nam

ADDITIO.

a Coràm competenti Adde Bal. in l petendæ supra de in iote.
re. pen. col. pe. versic. & est simile & Spec. in tit. de rescrip. præ-
senta. §. 1. versi. 1.

nam liberalitatem, idest principis largitatem qui diuinus nuncupatur. Si quis, dictum est supra eo. l. eos quòd quilibet potest aquam ducere de aquæductu pub. per priuilegium principis. hic dicit coram quo sit insinuandũ tale priuilegium, & dicit ꝙ non p̃sidi sed præfecto prætorio Dy. Termis. i. balneis vel dic ꝙ est locus in quo congregatur aqua ad aquandum equos deputari hoc est dictũ ꝙ prius debet p̃fectus aquã reseruare, quæ est necessaria reipublicæ, & ciuium. Et postea de superfluo concedere reliquam partem ei qui priuilegium impetrauit. celestes apices idest rescriptum imperiale. intimare idest præsentare preces, idest rescriptum ꝙ per preces vel supplicationes consueuerunt impetrare, administratores, idest præsides pro vi-
3 gore idest arbitrio. Dyn. Nota qualiter debet puniri qui vsurpat iurisdictionem sibi non competentem: quia punitur in l. libris auri. Item punitur l. iul. maiestatis. ff. ad l. Iul. maiest. l. 3. in fine sed illam intelligo de illo qui nullam habebat iurisdictionem. secus illo, qui habebat aliquam, Et extendit eam vltra quam debeat: quia tunc pœna arbitraria puniretur: quia facilius iurisdictio extenditur quam de nouo ponatur. Et ideo dicunt quòd potest protogari iurisdictio illius qui habet aliquam. ff. de iudi. l. secunda. §. si iudex, & l. iudex & ad mu. l. ea quæ, & tamen partes nõ possunt iurisdictionẽ dare ei qui nullam habet supra de iurisdi. om. iud. l. priuatorum consensus, & pro hoc insti. de inutili. sti. §. alteri iuncta l. quod vi aut clam l. 3. §. primo de vsur. l. si quis solutioni. §. primo, & pro hoc infra de decurio. & statio. l. 1. iuncto supra de diu.
4 offi. l. viros, & de hoc scripsi supra eo. l. eos. Item not. in fine huius l. quòd beneficium principis stricte debet intelligi in præiudicium reipublicæ licet in præiudicium principis large interpretetur, vt supra de bo. vaca. l. si quando, & ff. ne quid in loco publico l. 2. §. merito. & §. si quis a principe. nam in dubio publica vtilitas præfertur priuatæ. ff. pro soc. l. actione §. non semper, & infra
5 de priuileg. l. vtilitas. Item est argum. licet aliquis habeat priuilegium faciendi molendinum vel aliquid aliud in aliquo flumine quòd nihilominus alius facere potest dummodo habenti ibi molendinum non noceat argu. ad hoc supra de serui. & aqua. l. si manifeste. & dic, vt ibi no. per glo. & Doct. Iaco. Rebuffi.

LEX VI.

SVMMARIVM.

1 *Clausula ex certa scientiæ quid importet in rescriptis.*
2 *Iudex potest pro homicidio inquirere, & inspicere vbicunque fuerit suspitio.*
Aquam venalem qui habere poßunt.

Omnis. Seruitus aquæ ducẽdæ ad aliqua loca priuata ex aquæductu palatij Adriani etiam per rescriptum est prohibita, & contrafaciens in c. libris auri punitur, & debet esse latitudo aquęductus antedicti decẽ pedũ & munda omnibus arboribus, & sic præfectus formas prædicti aquæductus fieri facit ita obseruari. Item potest dictus præfectus prædia, & domos priuatorum ingredi, & inquirere ne aliquis extrahat dictam aquam. Vltimo in fin. nota quòd quando officialis timet ne in aliqua domo aliquod delictum committatur illicite, impune potest ingredi, & inquirere ne ibi fiant maleficia facit l. requirendi. supra de serui. fu.
1 In gloss. siue ex certa scientia, nota bene hanc gloss. quæ tenet quòd licet lex expresse prohibeat hic rescriptum principis super tali negocio concessum, & ex certa scientia non valeat ipso iure, tamen si princeps rescribat, & in rescripto dicat non obstante tali l. valet. Barto. de quo latius per Cyn. & Docto. in l. rescripta de præci. impe. offe. & in l. fina. si contra ius vel vtil. pu. Omnis seruitus idest ius recipiendi aquam de aquæductu Adriani imperatoris, & siue ex certa scientia siue per errorem. Dyn. terrarum idest, locorum in quibus aqua congregatur, & conseruatur. Vel expone, vt supra l. proxima sulcum idest meatum, per quem aqua deriuatur prouidentia tui præfecti factas, idest fistulas candem formam, scilicet quam supra præcepit, formidine idest sine timore pœnæ ad requirendum, & sic ad officium iudicis, & aliorum curialium pertinet circuire loca, & curare ne deceptio aliqua contra publicam vtilitatem fiat. ad quod in authenti. de man. princi. colla. 3. §. illud tamen in fine quod in authenti. vt nulli iudi. colla. 9. §. 1. sic etiam not. in venditione carnis. ff. de offic. præfec. vrbis l. prima. §. cura carnis, item, & in mensuris, & ponderibus rerum venalium. ff. de extraord. cri. l. annonam in princi. extra de emp & vend. cap. vt mensuræ in princ. In gloss. quæ incipit perforando ibi aquam secundum rescriptum vel dic propriè: quia instruxit eum qualiter debeat intrare ad curiam, & supplicare, & similia facere ad hoc supra de peti. bon. sub. l. secunda. §. sed quoniam plerunque
2 hæc lex facit quòd si quis sit interfectus, & ignoretur per quem, & sit fama vel suspitio contra hospitium aliquod situm in carreria in qua sit interfectus, quòd iudices. & curiales possint infra domos intrare, & perquirere, & explorare intus omnia loca, & cameras si interfectus possit ibi reperiri: & idem videtur dicendum de rebus furtiuè subreptis de hoc dici consueuit supra de serui. fug. l. requirendi, & ibi de furtis in domibus requirendis no. per Cy. Item facit hæc lex, quòd iudices possunt inquirere de criminibus ex suo officio, ad quod ff. de offi. præsi. l. congruit, & melius in authen. de colla, colla. 1. § iubemus autem omnes. quia ibi dicit, quòd per se debent inquirere de criminibus, ergo ex suo officio, & hoc faciunt curiales indistincte: sed ipsi debent aduertere an laboraret infamia contra aliquem, vel non vt extra de accu. ea. cum oporteat, & extra eodem titu. cap. 2. lib. 6. & de hoc dic vt in Spe. tit. de inquisitio. §. quando autem. versic. 3. præses ex officio suo tertia parte Iaco. Rebuffi.

LEX VII.

SVMMARIVM.

Aquam venalem qui habere possunt.

Ad reparationem. Pecunia ex vectigalibus redacta pro reparatione aquæductus dẽt expendi dãdo tñ operariis aquæductus, & habentes ius ducendi aquam ex publico aquæductu nihil solue re tenentur fisco ex ea. hoc dicit Bart. Et not. ꝙ turpe esset ciuitati vendere aquam almæ vrbis Constantinopolitanæ vel Romanæ.

Clausulis idest rationibus vel computis, quia computantur pecuniæ vel ponuntur in operariis idest textoribus pannorum. Dyn. quamcunque descriptionem idest pensionem vel collectam cum hoc habeat beneficiõ imperatoris, vel ex longo vsu supra eod. l. eos, & l. vsu sustineant dico tamen quòd coguntur ad reparationem faciendam, si necessitas fuerit, vt ff. de via pu. l. ædiles. §. studeat, & ff. ne quid in loco publi. l. secunda. §. viarum. quemadmodum ser. amit. l. si locus in fin. quod est verum, nisi culpa alicuius esset destructus: quia tunc ille solus teneretur. ff. de via pu. l. secunda. ad finem. In glo. super verbo venalem in l. mela. §. quædam dic ꝙ ibi loquitur in priuatis qui possunt venalem habere, hic in principe cui esset execrabile: vt dicitur hic, vel dic quòd ibi loquitur in aqua publica vel priuata alterius quam ciuitatis Romanæ, hic autem in ciuitate Romana, quare secus argum. ff. ad mu. l. simile de verborum significa. l. cum qui vectigal. cum supra de iu. reipublicæ l. rempublicam, vel loquitur in ciuitate in qua erat magna penuria aquæ, quare non mirum si propter necessitatem & penuriam cessat omnis l. ordinatio non vendendi aquam, cum necessitas legem non habeat supra de officio consul. l. prima. sed qualiter prouidebitur reparationi, si ista quæ hic dicuntur non sufficiant, dico quòd quilibet ad hoc habebit conferre de proprio secundum ꝙ quilibet habet magis vel minus l. si certarum §. primo. ff. de testamen. mili. Item pro hoc, vt ex collatione fiat secundum quòd quilibet habet magis vel minus facit l. secunda. supra de immune. conce. Sed quæro quæ est ratio in fine l. quod non imponatur collecta, vt hic dicit, est ratio: quia videtur execrabile, vel potest etiam dici quia hic concedebatur per principem, ergo non debet imponi salarium. secus si ædificatur in loco publico ex concessione principis. ff. ne quid in loco publico l. secunda. §. si quis nemine a contrario sensu, & l. si legatum. ff. de ope. pu. & quantum ad hoc credo hoc esse ius commune etiam in qualibet ciuitate cum conceditur a principe, l. ista allegatur ꝙ non est indicenda collecta pro reparatione murorum, quandiu aliquid superest in communi reipublicæ. Doct. & Iac. Rebuffi.

LEX VIII.

SVMMARIVM.

1 *Licentiati an possint compelli per statutum certum quid tradere pro licentia doctoribus.*

2 *Legatum ad pias causas, an & qui possunt ad alios vsus conuertere.*

Hac lege. Præfectus ɔuertẽs aurũ aquæductus ad aliud opus de suo resarcire tenet, & dẽt aurum prædictũ in archa, vel alio separatum deponi h. d. Bar. Et not. hanc l. pro his quæ dicta sunt s. de his qui ex pu. rationibus pec. acce. l. 2. Bar. In textu præfecturam. i. præfectum pretorio extruendum. i. faciendum siue restaurandum. archarius. i. thesaurarius seu custos archæ in qua prædicta pecunia reponitur cõ
1 sulum liberalitate. Facit hic textus cum glo. pro eo ꝙ licẽtiati dẽnt certum quid doctoribus pro
a licentia [a] sicut istis consulibus, & aliis qui assumunt officium de nouo vt l. nemini, & l. penult. hic in glo. allega. & in authen. de consulibus. §. quantumcunq; colla. 4. & in authen. vt iudi. sine quoquo suffra. §. hæc omnia colla. 2. & in auth. de Sanct. Episco. §. pro consuetudinibus colla. 9. Item si soluit tempore licentiæ ꝙ non teneatur amplius soluere doctoratus: quia cum licentia sit sine administratione, & doctoratus cum administratione, non teneatur amplius soluere, sicut ille qui semel soluit tanquam consularis quæ est dignitas sine administratione, postea sol uit tanquam consul. vt l. 4. infra de consu de Securo. & Doct. In glo. posita super verbo cogatur in fi. solutio, ibi pecunia deputata ad ludos potius delectabiles quam necessarios conuertebatur ad constructionem siue refectionem murorum, & sic ad opus reipublicæ necessarium, & ad euitandum periculum, & damnum quod cõrigeretur, nisi reficerentur muri: quia inimici, & hostes possent locum occupare, & ciues occide re: quod potuit euitari, & præses ibi cõuertit pecuniam in opus prædictum auctoritate illius l. & sic anctoritate principis hoc fecisse videtur, & dic de hoc vt nota. in glo. l. legatum. ff. de admi. re. ad ci. perti. Item dissolutio iurium prædi-
2 ctorum facit in facto quorundam Episcoporũ, & consulum qui legata ad pias causas, & aliquas caritates panis relictas pauperibus fecerunt con
b uerti in constructione murorum, [b] vt illa prædicta posset se defendere ab incursu hostium: sed contra ipsos facit: quia ex collectis, & aliis expensis illa constructio fieri potuisset, & debuisset ad quod facit infra de colla. fund. patri. l. fin. & supra de his quæ ex pu. colla. illata sunt non vsurp. l. fina. præsertim: quia ad pios vsus, & pauperibus erant relicta, & ad ipsos alendos ad quod facit supra de sacrosan eccle. l. sancimus, & qui pauperibus subtrahit alimenta ipsos necare videtur, vt ff. de lib. agno. l. necare, & ad hoc facit l. assiduis. §. fina. supra qui po. in pig. ha. de Securo. Iaco. Rebuffi.

ADDITIONES.

a Debet certum quid doctoribus pro licentia. Adde qđ collegiũ Doctorũ nõ põt statutũ nouũ cõdere quo grauent Doctorandos. Ita no. Bal. in auth. habita col. 1. in 2. principali vers. sed qd in collegio supra ne filius pro patre: qđ tñ sacrum Paduanum collegium mea tempestate minus bene seruauit.

b In constructione murorum. Tu dic ꝙ qñ relictum ad pias causas si in illas conuerti põt nõ pt præterquam per Romanũ Pontificẽ in alias causas conuerti. secus si non potest in illas causas conuerti. quia tũc per ipsum vel inferiorẽ alias causas cõuerti põt. Ita no. Card. in cle. quia contigit 3. q. & seq. & ibi bo. tex. de reli. do. Bald in l. si qs ad declinãdã supra de epis. & cle. Bar. in l. legatum de viul. lega. & Pau. de Castr. cons. 16.

LEX

LEX IX.

SVMMARIVM.

1 *Publicum, quod aliquando fuit non potest fieri priuatum, & hoc operatur fauor reipublicæ, vt nu. 2.*

Diligenter. Fons publicus ab initio vel ex post facto publicus effectus vsui priuatorum non applicatur, etiam ex rescripto, & super hoc non obstante reipublicæ præscriptione longi temporis hoc dicit Barto.
1 Et nota vltimum verbum quod aliquando fuit publicum minime potest fieri priuatum secundum Dulium. In textu ibi apicibus idest rescriptis vsum priuatum concedentibus per subreptionem idest præsumptionem. appetito. idest postulato. Dyn. recurrat idest reddat oraculis sacris idest rescriptis imperialibus, sic exponitur supra si ꝯ ius vel vtili. pu. l. & si legibus. In gloss. longi temporis vbi vel verius ipsum publicum idest in publico vult dicere ꝙ hic loquit̃ d̃ aquæductu publico solito stare vsui publico: sed prima magis placet vt ibi no. Bar. hæc l. vr̃ contraria multis legibus supra eo. l. cos, & l. si quis p diuinam: sed dic ꝙ fuit hic impetratum contra formam publicam datam, & institutam supra eod: l. si quis, & infra ea l. fin. & est forma vt impetretur de certo scrinio supra de decurio. l. vltima, & coram certo iudice præsentetur d. l. si quis And. de Baru. vel dic secundum alios hæc l. loquitur in ciuitate Romana, aliæ in alijs ciuitatibus arg. supra eo. l. omnis seruitus Doct. vel aliter dicamus ꝙ hæc l. intelligatur, ꝙ totus vsus publicus efficiatur priuatus in totum, vt scilicet tunc non valeat l. contraria quando pars vsus tantum arg.
2 supra de pe. bo. subla. l. 1. circa finem. Nota ex hac lege quod istud quòd semel fuit in vsu publico si post repetiatur possideri per priuatum, quòd debet reduci ad vsum publicum vt hic, & hoc est fauor reipublicæ quòd priuatus ostendat titulum: secus in iure priuati: quia non ideo ꝙ semel priuatus possidet, ideo præsumitur hodie possidere: nec est sibi restitutio illius rei facienda licet probet possedisse, quod est notandum nisi violentia vel deiectio probaretur, nam debet obtinere is qui potiora iura allegat supra de ædi di. Adria. tollen. l. fina. sed qui dicit solum possedisse non allegat potiora iura: ideo quod prius possedit: sed iste qui nunc possidet cum sit potior causa possidentis. ff. de regu. iuris l. cum pars. vnde licet dominium sit causa restitutionis non tamen est possessio sola sufficiens nec ob. l. si colonus infra de agri. & censi. quia ibi probatur fuga præcessisse, & ita probatur violentia, & ita intelligo. ff. de condi. fur. l. & ideo & not. per glo. ff. de petitio. hære. l. non tamen. §. primo. nec obstat supra vnde vi l. cum quærebatur: quia ibi probatur occupatio possessionis vacantis, vnde ex eo, quia occupauit, & alter probat semel habuisse possessionem apparet ꝙ possidet ex iniusta causa. Sed ego intelligo in casu vbi fuit possessio ex iusta causa, vel saltim ex non iniusta Iacob. Rebuffi.

LEX X.

SVMMARIVM.

1 *Iuxta verbum qualiter interpretetur.*
2 *Molendinum quid.*
3 *Aquaductus restitutio qualiter fit.*
4 *Baculum pictum cum ligno sui domini an debeat seruiens portare. clericum non tonsuratum verberans an incidat in canonem ibi.*

Decernimus. Nullus debet ex fonte publico aut ex paruia riuis quæ munuscularij appellantur aquam substrahere, & contra facientes ipsam restituere tenetur publicis aquæductibus. Item iuxta publicos aquæductus nullus plantare arbores potest ne aquæductui publico noceat. Et contra facientium prædia publicantur, ad quæ aqua deriuata fuit, & arbores plantatæ fuerint, & dicta pœna non remittitur per sacros apices. Item custodes dictarum aquarum nomine principis signantur in manibus, vt cognoscantur, & non trahantur ad alium vsum, & non tenentur hi ad angaria vel perangaria, & si aliquis eorum decesserit in eius locum est alius subrogandus cum impressione illorum signorum. hoc dicit In tex. ibi vniuersos not. hunc versicu. pro his quæ vidistis supra de fabri. l. stigmata, & supra eod. l. omnis ser-
1 uitus de eo qui habet vnum nomen, & alio no-
a mine nuncupatur. Item not. de verbo iuxta, [a] vt si res distat ab alia parte per decem pedes non dicatur iuxta eam supra eod. l. omnis. pro quo vide ff. de serui. vr. prædi. l. quidam libertus, & ibi
2 gloss. in verbo secundum communem. Nota ex ex hac l. quòd molendinum dicitur mola aquæ ideo not. quòd custodientes aquam principis signantur in brachiis sicut milites, vt supra de fabricen. l. stigmata. Tertio nota quòd subrogatus debet esse eiusdem conditionis, cuius erat ille in cuius locum subrogatur, vt supra de murileg. l. si quis in corpore, & in feu. de l. Corrad. §. secundum Dulium. In text. ibi munuscularios idest crinios parum de aqua ducentes: sic inducitur. ff. de ædil. edic. l. prima. §. illud versicu. proinde scientibus. hic ponit pœnam facientibus contra prohibitionem. nulli super not. quòd pœna super legem imposita per sacrum oraculum non eximitur ad quod supra de pe. bo. subla. l. 2. quod est verum nisi in oraculo fieret mentio de hac l. iuxta no. supra eod. l. omnis in glo. posita super verbo vsurpationem. deputari sub. ad finem ne absque principis concessione vel vsu longæuo aqua accipiatur per priuatum. §. eo. l. 2. cum ibi no. l. se. Item alia ratione ne immunda proijciantur in hoc sit prohibitum ĩ. de re mili. l. cum supra vitentes proijciẽs autẽ talia turpia in aquæductu

ADDITIO.

a De verbo iuxta Adde Bar. & Bal. in l. 1. supra de epis. & cler. aliquando dicit vicinitatem prope per 14. pedes secundũ Lodo. Ro. sing. suis in ver. statutũ vers. dicit statutum de quo Panor. c. quoniam Abb. extra de offi. dele. & c. ex litteris de fide instr. Aldra 49. alias 197. inci. in confessione cuiusdam donationis, & Alexan. consi. 9. vol. 4. vbi etiam dicit quòd quandoque ponitur pro intra & contra per l. vxorem. §. legauerat. cum glo. sua. ff. de lega. 3.

ductu publico fonte vel puteo moderanda arbi-
trio iudicis.ff.de extraordi.cri.l.t.§.1.Si autem a
fonte priuato vel puteo talia turpia proiician-
tur proiiciens tenebitur actione iniuriarum, &
etiam ad interesse. ff. quod vi aut clam l.his qui
in puteum in princi.de aqua plu.arc.l.apud Tre
3 bacium secundo.rubricæ.ff.de iniur.l.1. Nota ꝙ
qui vsurpat aquæductum debet eum restituere,
sed qualiter fiet restitutio talis, dico ꝙ debet res
reduci ad pristinum statum ff.de no.ope.nunc.l.
stipulatio & tunc poterit dare libellũ ad interes-
se:qa restitutio facta est,& tenet, & ita tenet Dy.
ff.de do.cã mor.l.si filio de verb.obl.l.stipulatio
nes non di. §. celsus de re iudi.l.si quis ab alio. §.
fina.quæ est ratio quòd tantum puniatur ille qui
de paruis riuis sicut de magnis? dico quia per par
uos fiunt magni ; & ita intantum tenetur argu-
4 mentum de aqua pluuia arcen.l.sin autem.Item
facit hæc l.& l.signara hic in gloss.quòd seruiens
debet portare baculum depictum signo sui do-
a mini [a] vel aliud signum per seruientes portari
consuetum, vt cognoscatur ab omnibus quòd
seruiens curiæ talis domini est : sic etiam legati
Romani quandam herbam deferebant, quæ
vocatur saguina, vt cognoscerent quòd erant
legati Romani, vt nullus faceret eis iniuriam,
vt ff. de re. di. l. Sanctum.ad quod facit supra de
lati.li. tol. l.prima circa me. vbi patet quòd de-
debant portare secundum pileum, & facit ad
hoc.ff. de iure fi. l.sed accepto vsu togæ Roma-
næ.ad qđ facit infra de protec. & domesti.l.fi.Et
si non portarent baculum vel signum, & fieret
eis iniuria per ignorantes ipsos esse seruientes
non punirentur amplius quàm si alicui alteri pri
uato fecissent iniuriam. ff. de iniur. l. item apud
Labeonem. §.si quis virgines,& ff. loca.& con-
ducti l.si quis ignorans, & idẽ posset dici de cleri
co non tonsurato per ignorantem quòd non
b sit excommunicatus [b] de quo etiam ibi nota.
5 in gloss. Item sunt in argum. quòd illi cui est
concessa saluagardia debent concedi penuncel-
li Regii, & apponi seu appendi in domibus seu
prædiis vt cognoscãt omnes quòd illa domus
& prædia sunt in saluagardia;sic etiam scriptura
quandoque ponitur in loco patenti pro noticia
contrahentium vt ff.de instito. l. sed & si pupil-
lus. §. proscribere, & §. p̄cedenti.de facto salua-
gardiæ scripsi plene supra de nauicula. l. ab his
Iaco.Rebuffi.

ADDITIONES.

a Baculum depictum signo sui domini. Adde istum in l.prohibitum in principio. & quod ibi notaui in apostil. ad eum in versiculo cognoscantur supra de iure fisci libro 10. & ibi an & quando eis cum tali baculo vel sigillo dominorũ suorum siue litteris credatur.

b Non sit excommunicatus. Adde Panor. in cap.primo num. 5.& quod ibi notaui in apostil. ad eum in versicu. ipso facto extra de aposta.Gemina, capitu.primo nume. secundo.& ibi ẽt notaui in appos. ad eum in versi. ipso iure, & ibi etiam Philip.Franc.numero primo, & quod notaui in apostil. ad eum in versiculo tonsuram & vestis de vita.& hone. cleri. libro 6.& Guil. de Cung in l. si qua per calumniam nume.1. & seq.& quod etiam notaui in apostil.ad eum in vers. es excõmunicatus supra de epis.& cler.

LEX XI.

SVMMARIVM.

1 *Pœnam maiorem quando lex sequens pro delicto imponit quam præcedens, qua locum habeat.*

Diuinam. Duo dicuntur in hac l. Pri-
mo cõfirmat l.quæ est supra
eo. l. si quis per diuinam.ꝙ nullus de vrbe Regia
vel ẽt prouincialis audeat de aquæductu aquam
sumere sine principis auctoritate,& tũc insinua-
to principis rescripto corã p̄fecto,vel coram his
qui de ipso possunt cognoscere. Secundo dicit
ꝙ q cõtra prædicta fecerit denarum librarum au
ri condemnatione, & alia pœna grauissima fe-
rietur secundum Dulium, vel sic hæc l. confir-
mat præceden. scilicet ꝙ nulli liceat aquam du-
cere de publico aquæductu, & imponit aliam
pœnam scilicet imponit aliam pœnã super illas
1 quæ per legem imponuntur. Et not.hanc l.quòd
quando l. sequens imponit pœnam maiorem
quam præcedẽs pro delicto, quòd habet locum
pœna vltimæ l. & etiam præceden. quòd est ve-
rum quando l.sequẽs confirmat præceden.alias
quis non potest fieri reus duabus legibus pro eo.
delicto l.qui sepulchra. C.de sepulcro.vio.& ff.
de accusa.l. Senatus.Bar dispositionem, legem
siue ordinationem.sanctissima ciuitate scilicet
Romana veteri,& idem potest dici de Constan-
tinopoli sine diuinis apicibus idest sine rescri-
ptis imperialibus more solito idest cõsueto.tuæ
celsitudinis, loquitur præfecto.grauissima idest
arbitraria.

De gladiatoribus penitus tollendis.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Spectacula qualia sint permissa.*
2 *Duellum per quem sit sublatum, & vtrum gladiatorum arma debeant coæquari num.8. & vtrum prouocatus ad duellum pro crimine capitali victus debeat condemnari tanquam iudicialiter victus nu.9.*
3 *Illicitum id est per quod Deus tentatur.*
4 *Probationes in criminalibus debent esse luce clariores.*
5 *Duellum est singulare certamen.*
6 *Bella quæ & quare permittuntur.*
7 *Iuramenta terribilia, quæ præstantur per duellantes, an iudices admittere debeant.*
14 *Quis dicatur prouocator, & quis prouocatus in duello, & nu.11.& 12.*

Cruenta. Imperator Constãtinus eradi-
cauit cruenta spectacula, q̃ fie-
1 bant in ocio ciuili, & domestica quiete:qa cruẽ
ta erant, & sanguinem effundebant, vnde gla-
diatores esse omnino prohibuit, vel certami-
na cum gladiis in quibus sanguis certantium
effunditur fieri prohibentur. hoc dicit secun-
dum Odoffred. Dul. & Anto.cruenta specta-
la scilicet certantiũ in quibus cruor seu sanguis
effunditur quæ fiebant inspiciente publico po-
pulo : quoniam hæc sunt prohibita, sed alia
spectacula honesta quæ non offendunt san-
guinem

gulnem, vt sunt ludi permissi de quibus. C. & ff.
de alea. & supra de spectaculis. illa sunt permis-
sa, vt in eis habetur: In illis autem in quibus est
dubium, vt sunt hastiludia quæ cõmuniter fiunt
cum gladiis dispunctatis, & tunc in dubio habe-
tur licen. vt scripsi supra de specta. l. 1. super gl. 1.
ibi duella, &c. Super hoc an duellum sit hodie
a permissum [a], aliquo casu? & videtur ꝙ sic, quia
2 certamina pugilum sunt permissa, & illis daba-
tur præmium, ergo & duellum supra de alea. l. 1.
lib. 10. & dicto. §. in colluctatione in glo. alleg.
ff. de re iudic. l. commodis. si ergo præmiantur
propter pugnam, ergo pugna est licita. ff. de reg.
iuris. l. sine hæreditaria. Item quia permittitur
pugnare cum bestiis: ergo cum hominibus cum
idem periculum sit vtrobique. ff. de postulan. l. 1.
§. remouet. Item videtur ꝙ permittatur saltim
in defectu probationis arg. ff. de quæst. l. 1. circa
prin. & l. de minore. §. tormenta. in quibus legi-
bus dicitur, ꝙ veritas inquirenda est quibuscum-
que modis. ff. de testi. l. testium. §. tu mag. Item
videtur ꝙ saltim remittatur vbicumque agatur
de fide rupta, vt in crimine læsæ maiest. & prodi-
tionis. nam in tali crimine debet se purgare di-
uino iudicio supra de iure delibe. l. fin. §. licen. &
supra de his qui ad ecclesiam confu. l. fina. §. sic.
vbi. & de aboli. l. fallaciter: sed in duello est di-
uinum iudicium: ergo &c. & pro hoc videtur
casus in feu. de cle vio. pa. §. si miles, & §. rusti-
cus. & de pa. tenen. & eius vio. §. si quis hominẽ.
Item videtur ꝙ saltim habeat locum in crimine
læsæ maiestatis, cum dicitur crimen perduelli.
insti. de hære. quæ ab intest. defe. §. per contrariũ.
Item fuit alia opinio, ꝙ in nullo casu sit permis-
sum de iure Romano. i. secundum leges, & hoc
est verum, ad quod probatur; quia nemo in sua
causa debet ius dicere supra ne quis in sua causa,
& ff. de iud. l. Iul. Et si dicas ꝙ potest cum autho-
ritate superioris scilicet principis, vt nota. in l.
iustæ. ff. de acqui. possess. dico ꝙ non debet iudex
permittere alicui, vt aliquis sibi dicat ius, vt sup.
de exact. tribu. l. missi. & de cano. lar. tit. l. 2. Item
quando aliquid est prohibitum, & id per quod
peruenitur ad illud. ff. de spon. l. oratio. Sed ll.
prohibent ne iudices permittant partes venire
ad arma, vt ff. de vsufruct. l. atqui suum, & ff. cõi
di. l. communi diuidundo. §. si inter. Item quia
non est permittendum id ex quo sequitur tristis
euentus supra de veteri iure enu. l. 2. §. inuitus. ff.
de condi. & demonst. l. cum tale in princ. sed ex
hoc potest sequi tristis euentus, & perire inno-
cens: quia vidimus multos, &c. vt not. in dicto.
§. si quis in coluctatione, ergo &c. Item quia in
iudicio seruanda est æqualitas supra de fru. & li-
tis expen. l. fi. infra de proxi. sa. scri. l. in sacris 3.
Sed in tali duello non potest seruari æqualitas:
quia in tali duello impossibile est reperire duos
homines æqualis virtutis. ff. de condit. inde. l. si
non sortem. §. libertus, ergo &c. Item id per qđ
3 Deus tẽtatur, illicitum est iure diuino supra de
paganis. l. 2. & l. vt prophanos, vt supra de the-
sauris. l. 1. & Exod. 20. c. Matthæi. 4. c. quæritur
cur Patriarcha. Sed in tali duello tentatur Deus,
vt nota. in dicto. §. si quid in colluctatione, &
extra de pũrg. vulg. c. 1. Item ꝙ aut dicet ꝙ habet
locum in causa ciuili, & non potest. C. de actio.
& obliga. l. negantes. Item nec circa criminalia:
quod probo quia aut constat de crimine, & tũc
est puniendus supra de pœnis. l. qui sententiam.
aut nihil probatur, & tunc absoluendus est supra
de eden. l. qui accusare, aut probatur semiplenè,
& tunc locus est quæstionibus. ff. de quæstio. in
l. 1. in prin. & per totum, & non est locus duello.
4 Item in criminibus debẽt esse probationes luce
clariores supra de probatio. l. sciant cuncti: sed
duellum non est clara probatio imo obscura, &
fallax: quia succumbit innocens sæpe, vt dixi
ergo &c. Item certi sunt modi probationum in
criminibus & iure ciuili inducti, vel per testes
vel instrumẽta vel quæstiones, vt supra de quæ-
stioni. & probatio. per totum, & quotum ap.
non reci. l. 2. sed ista non enumerãtur inter illos:
ergo non est permissum. ff. de his qui sunt sui vel
ali. iuris. l. patre furioso. & ita notat glo. ff. ad le-
gem Iul. ma. l. fi. & d. §. si quis in colluctatione, &
de leg. 2. l. cum filius. §. fi. Item princeps non po-
test facere statutum, quod esset illicitum, cum
sit duellum contra ius diuinum, & inferior non
potest tollere legem superioris, vt not. supra de
vsur. authent. ad hæc, & 21. distinct. cap. inferior.
nec obstat. l. in contrarium supra allega. quia
permissa erat pugna causa virtutum experien-
darum licet ibi mors posset euenire. Item ibi
non fiebat pugna cum gladio. Item non obstat
quod dicitur de fide rupta, verum est ꝙ permit-
titur diuino iudicio scilicet iuramento, quæ pu-
nitio est permissa de iure canonico. vt extra de
purga. c. 1. & 2. & c. veniam. & c. seq. sed per duel-
lum non: vt dixi. nõ obstat etiam. §. si miles, &c.
si quis hominem in feu. quia loquuntur de iure
Lombardorum. nos de iure Romanorum lo-
quimur, nec obstat gloss. §. contrar. quia ibi est
opi. placen. quæ non est vera. Item non obstat
in Lombardia de homicidio liberi hominis. l.
recolimus, vbi duellum filius pro suo patre oc-
ciso cum bene opponere poterat: quia illa lo-
quitur de cõsuetudine Lombardorum & Lon-
gobardorum, quæ non obtinet contra ius com-
b mune ciuile Romanorum nec facit ius [b]. Nec
obstat eod. titu. l. qui vero, vbi ille qui pendente
treuga vel post osculum pacis hominem dicitur
occidisse, debet se defendere per se & non per
campionem, si duellum sibi opponatur: quia
lex vt supra proxima. §. item. eodem modo re-
spondeo ad l. quicumq; eo. tit. quia non tenent
contra ius diuinum canonicũ nec ciuile, & quia
sunt consuetudines licet prauæ: Item non ob. in
Lombardia de parricidis, vbi delatus de parri-
cidio si duellum sibi offeratur, debet pugnare
per se & non per campionem, nisi decrepitas
vel iuuenilis ætas, vel infirmitas aliud suadeat;
quia

ADDITIONES.

a An duellum sit hodie permissum. Vide Gemi. in c. 1 § sacri. num. 7. & quod ibi notaui in apostil. ad eum in vertic. pugnare de homi lib 6. Panor c. 1. num. 1. & ibi etiam notaui in apostil. in ver. duella extra de purga. cano. Bal. in c. 1. col. 7. de pace te. in vsi. feu. Cal. consil. 1. in tit. de treu. & pace, & Oldra. consi. 191.

b Nec facit ius. Adde ꝙ etiam non debet allegari: quia illę ll. Longobar. sunt abrogatæ, & recesserunt ab vsu, vt not. glo. 17. q. 1. c. quicumque. § hinc si quis glo in vsi. feu. tit. 4. c. 1. Iaco. de Alua. in prælu. feu. & Bal. in authen. dos data. supra de dona. ante. nup.

quia poteſt tunc duellum refutare. Eodem mo-
do poteſt reſponderi ad l. ſi quis ſeruis. in tit. de
fur. & ſeruis fugi. vbi ſeruus poteſt ſe defendere
per pugnantiam ſi de furto accuſetur, & in eo. ti.
l. ſi quis aliũ de furt. vbi facta fuit pœna pro fur-
to, & deuictus fuerat qui furtum non ſecerat, &
apparuit poſtea ꝙ furtum fuerit factũ per alium
& debet reddi deuicto, id quod ſoluerat. per
quæ bene patet, ꝙ falſa eſt probatio per duel-
lum: ſed prædictæ omnes. ll. ſunt locales, & non
generales, & conſuetudinariæ, & non valent, ne-
que tenent: ipſi autem obſeruant eas inter ſe &
malè. Et idem dico ad l. ſi quis liber homo. eo. ti.
vbi delatus poteſt ſe per pugnam defendere cũ
ſcuto & fuſte. Item eodem modo reſpondetur
ad l. ſi quis vxorem in eo. tit. qualiter quis ſe de-
fendebat, vbi mulier per maritum accuſata de
adulterio ſe poteſt defendere per pugnã facien-
tem per aliquem de ſuo genere. Item eodem
modo reſpondetur ad l. ſi quis alium cito in eo.
tit. vbi poteſt quis appellare aliquem pro incen-
dio vel furto, dum tamen prius iuret quòd non
quærit eum per pugnam fatigare, ſi qua militet
contra eum ſuſpicio. Item nec obſt. l. quibuſcũ-
que vbi pugna pro infidelitate ſecundum con-
ſuetudinem eiuſdem loci, vt in feu. de alien. feu.
patet. §. non eſt conſuetudo Mediolani, & ibi
per colũbam plura ſunt notata de pugna. Item
in Lombarda in tit. de homicid. li. ho. l. recoli-
mus, vbi dicitur quòd ſi aliquis qui pugnauit fuit
deuictus: quia de diuino iudicio eſt incertũ qua-
re ſuccubuit non imponitur ſibi pœna mortis:
ſed pecuniariter punitur: quia multi ſuccũbunt
licet ſint ignorantes: ſed propter prauam con-
ſuetudinem Lõgobardorum legem impiam ſe
vetare non poſſe rex ipſe atteſtatur, per quod
concluditur quòd ll. illæ de conſuetudine praua
Lombardorũ loquuntur. Et quòd duella admitti
non debent: quia talis probatio falſa eſt, & de
diuino iudicio incerti ſumus. Et ideo tales con-
ſuetudines non ſunt tenendæ neque ſeruandæ:
ſed potius extirpandæ & eradicandæ: nec etiam
ſtatuta in contrarium facta ſunt ſeruanda, vt s.
com. de ſucceſ. authent. omnes peregrini, & in
auth. vt nulli iudicum. §. t. & extra de timo. cap.
non ſatis. §. fi. quia diuturnitas temporis pecca-
tum non minuit, ſed potius auget, & conſue-
tudines, & ſtatuta quæ canonicis, vel diuinis
obuiant inſtitutis ſeruari non debent, vt ibi &
extra de conſuet. c. 2. & c. quanto, & c. fi. & ideo
iudices, & principes qui duella permittunt gra-
uiter peccant. Item pugilles, & duellantes pec-
cant inter ſe. quidam tamen dicunt, ꝙ ſi prouo-
catus duellum recipiat, vt de crimine ſibi impo-
ſito non damnetur, & ſi totaliter a peccato non
excuſetur, culpa tamen multum atrenuatur, vt
nota. per Ray. de pœna furti in ſumma ſua. in ti.
de duello. Inno. videtur tenere ꝙ peccat etiam:
quia potius debeat omnia mala pati, &c. vt not.
per ipſum extra de cle. pug. in duello. cap. t. Et ꝙ
prohibitum ſit duellum nota. per Roffredum in
ſumma ſua iuris canonici in tit. de purgatione
5 cano. vbi reprobat. Et dicitur duellum ſingula-
re, & de hoc etiam an ſit permiſſum duellum, &
dicitur hic. & not. per An. de Batulo. in lectura
ſua. Item non ob. 2. q. 5. monomachiam, & ibi
in ſtiictu. ſ. presbyteri factũ eſt, & talia in exem-
6 plum non trahũtur. Item non obſtat quòd bella
generalia permittuntur, & per iura approbantur
etiam a lege diuina: vt 23 q. 2. c. dominus non. &
c. 2 & c. iuſtum, & in multis capitulis: quia bella
generalia ſunt iuſta ſi fiant ex edicto Regis vel
Principis pro defenſione reipublicæ vel pro re-
bus repetendis, vel pro iniuriis repulſandis, ve-
lut ad finem, vt pax fiat, & ſic ob cauſas ratio-
a nabiles bella geruntur [a], nec ſic bellare eſt pec-
catum, vt 23. q. 1. c. militare, & c. quis etiam pa-
titur in bello. & c. item Ioannes, & vide ꝙ not.
in glo. ſummali. & 23. q. 2. in ſumma. & eadem
cauſa. 8. c. ſic nulla. ſed duella ſingularia nõ fiunt
ob cauſas tales & ibi tentatur Deus; quia proba-
tio eſt incerta, & ſic non eſt admittenda arg. ex.
de probatio. c. in præſentia cum ibi nota. ſuper
verbo in dubium. in fi. cauere autem deberent
domini temporales & iudices, vt duella nõ per-
mitterent: ſed tamen ipſi hoc malè ſeruant, vt
plures de facto vidi, & audiui, & damnant ani-
mas ſuas, & faciunt damnare animas aliorum,
qui cum eis conſentiunt, & ſi domini eccleſia-
ſtici ipſos duellantes, & dominos temporales
cenſura eccleſiaſtica ipſos arcerent, bene face-
7 rent. Quæro primo ſi iuramenta terribilia quæ
præſtantur per duellantes ab vſu, & obſeruantia
talia iudices admittere & recipere debeant: ipſi
enim non ſolum iurant ſuper quatuor ſancta
Dei Euangelia, & ſuper Crucem: imo adiiciũt
quòd ipſi dant animas ſuas in perditionem ſcili-
cet prouocãs ſi non credat eſſe verum illud per
quod duellum obiecit prouocato. E conuerſo,
prouocatus iurat credere ſe eſſe innoxium, &
quædam alia adiiciunt. Et videtur ꝙ talia iura-
menta admitti non debeant, quia exorbitant à
forma communi iuramenti calumniæ: quia iu-
ra præcipiunt euitari iuramenta, quæ parent la-
queum animabus, & præbent occaſionem de-
linquendi, vt ff. de condit. inſtit. l. quæ ſub condi-
tione de interdic. vidui. l. 2. Leges enim quæ per-
iuria puniunt non debent viam periuriis aperi-
re, vt ibi dicitur in fi. & facit arg. ad præmiſſa. ff.
de in litem iuran. l. videamus. Item conſuetudo
de non præſtando iuramentum de calumnia re-
probatur, vt extra de iuramento calumniæ. cap.
cæterum, ergo ex aduerſo videre per obſeruan-
tiam talis de tam periculoſo, & graui iuramẽto
præſtando non teneat cu. iurium prædictorum.
Sed videtur ꝙ talia iuramenta debeant recipi &
ſeruati, vt in authen. iuſiuran. quod præſtatur ab
his qui adminiſtra. recip. in princip. §. fi. 2. colla.
nam ibi ad recipien. partem cum Iuda & ad le-
pram Giezi, & ad tremorem Caym ſe aſtringũt,
ſe ſupponunt iudices: ſed ſecundum conſuetu-
dines, & obſeruantias Longobardorum iurant
ſolum ꝙ non iſto animo: ſed quia credunt vel
ſuſpicantur ita eſſe ipſum qui ꝓuocauit ad duel-
lum vt in Lombarda, qualiter ſe defendat. l. ſi
quis vxorem. credo ꝙ verbum iſto animo quòd
non

ADDITIO.

a Bella geruntur. Adde Panor. c. quod in dubiis nu. 2. & quod ibi notaui in apoſtil. ad eum in verſi. intereſſe bellis extra de pę. & iſtum in l. cum ad fœliciſsimam num 2. & quod ibi notaui in apoſtil. ad eum in verſi. non poſſunt ſupra de quibus mu. vel præſta. lib. 10.

non pro vindicta, & odio ipsum prouocauit ad
duellum. & habetur de consimili iuramento ca-
lumniæ. l. 1. §. fin. ad l. 3. contra. allega. potest re-
sponderi, ꝙ loquitur de iuramento super facto
futuro præstando hic super præterito & præsen-
ti, & de credulitate. Item in l. 2. remittitur iura-
mentum: quia posset conuerti in damnum rei-
publicæ cuius interest ꝙ repleatur liberis homi-
nibus, & propter alias rationes ibi positas re-
mittitur prædictum iuramētum: sed in casu no-
stro si non expediat prouocantibus. ſiurari po-
terit causam incommodum reipublicæ consul-
tare: quia multi obtinebunt ab isto prauo vsu
duellandi timore talis iuramēti, & facit ad hoc
arg. C. de iudi. l. rem non nouam. Item quæro si
8 arma duellantium debeant in numero, & lon-
gitudine coæquari, vt lanceæ sint eiusdem lon-
gitudinis, & credo ꝙ sic propter obseruantiam
per quam lanceæ si non sint eiusdem longitu-
dinis illa quæ est longior frangitur quatenus ex-
cedit in longitudine alteram lanceam. Item in
numero ensium seruatur, vt quilibet habeat
duos enses solum, & in quibusdam aliis armis,
& facit ad præmissa: quia per iudicium duellum
adeptatur licet malè: sed in actibus iudiciariis
debet æqualitas obseruari, vt supra de fruct. &
litis expen. l. fina. & impietas reprobatur, vt sup.
de re iudic. l. fi. Item quæro si debent constringi
duellantes ad iurandum quòd non habent vir-
tuosos, vel preciosos lapides aut breues propter
quæ possent obtinere in duello, & credo quòd
sic propter æqualitatem seruandam, vt supra di-
ctum fuit proxi. Item quia duellari non dēt cum
dolosis artibus seu deceptuosis: quia si iustitiam
habens pro se succumbere posset, quod esset ini-
quum & iniustum, sed cum propriis corporibus
& armis certare & duellare debent: sicut in cer-
tamine iudiciali non debet per dolum aliquid
fieri, per quod posset obtinere ille qui per se ius
non habet, & hoc continetur in vno de capitu-
lis iuramenti de calumnia. & in promissione de
iudicato soluendo: quia per dolum vel per fal-
laciā aduersarius decipi non debet, vt ff. de dolo.
l. 1. & ff. de transact. l. qui cum tutoribus. §. qui
per fallaciam. & iudicia claudicare non debent
vt ff. de arbitris. l. si cum dies. §. sed si in aliquem
in fine, & in duello expectatur diuinū iudicium,
& authoritate iudiciaria fit de facto, si de iure
fieri non deberet argum. contra 23. q. 2 dicit do-
minus noster. vbi dicitur ꝙ per inducias pugna-
re licitū est: sed illud obtinet in bellis generali-
bus, & iustis in quibus potest pugnare omnibus
modis p quos inimici possunt vinci: sed in duel-
lo scilicet in bello singulari secus. & hoc de cō-
suetudine obtinet: quia iurant quòd non portāt
lapides preciosos virtuosos vel breues. Sed quæ-
9 ro si prouocatus ad duellum pro crimine capi-
a tali sit deuictus debeat puniri [a], sicut de crimine
iudicialiter fuisset deuictus? & dico ꝙ non: quia
in iudicio condemnatur cum crimen clarissimè
est probatum, & alias non: vt supra de pœnis. l.
qui sententiam. Sed probatio quæ fit per duel-
lum non est certa, nec clarissima imo dubia &
incerta, & sæpissimè contingit ꝙ succumbit in-
nocens, exemplum de purgatione vulgari. cap.
significantibus, & ita de vsu seruatur, & aliā pœ-
na pecuniaria, vel relegationis imponitur, &
hoc etiam obseruatur secūdum consuetudinem
Longobardorum in l. recolimus in ti. de homi-
cidio liberorum hominum: quia de iudicio di-
10 uino incerti sumus, vt ibi dicitur. Sed iuxta præ-
missa quæro pone quidā miles Guillermus no-
mine dixit alteri militi Raymundo nomine, ꝙ
ipse proditoriè retinebat certam pecuniam pro
stipendiis ipsius sibi creditam, & eam ei debere
denegabat, & suum vayletum eam portantem
interfici fecerat, & prædictus dominus Ray-
mundus respondit quòd ipse mentiebatur, &
quòd ipse cum debellaret in campo clauso, &
tradidit vadium, & prædictus dominus Guil. re-
cepit bellum sibi oppositum, dicendo etiam ꝙ
ipse debellaret cum ipso, & ꝙ falso pecuniam
se debere negabat. Quæro quis istorum censea-
tur prouocans seu appellans? & dicitur ꝙ do-
minus Raymundus, qui bellum prius opposuit
arg. ff. de iudi. l. in tribus, & per hoc insti. de inter-
dictis. §. planè in versi. duplicia. cum igitur vter-
que bellare voluerit, ille qui primo bellū obie-
cit scilicet dominus Raymun. alium dementien-
do, & ad bellum prouocando censetur obtine-
re partem prouocantem. Sed videtur quòd imo
alter. s. dominus Guil. qui dicebat pecuniā alium
retinere & proditoriè vayletum fecisse interfici,
quia alter opponebat duellum. s. dominus Ray-
mundus ad purgationem, & defensionem sui, &
facit ad hoc ff. de bo. li. l. qui cum minor. §. si li-
bertus. ipse enim videtur defensoris partes su-
stinere, & alter accusator, & facit infra eadem. l.
in seruitutem in princ. sic nec ille dicitur delator
qui crimina in alium retorquet, vt supra de dela.
l. nulla. & l. ex vana, & ff. de iure fisci. l. delator.
& qui pro sua defensione excepit, vel appellat
partem sustinet defensoris non actoris, vt extra
de except. c. cum inter priorem &c. dilecti filij,
& c. si cum ibi no. in vtroq;. c. & circa hoc mul-
tum refert: quia prouocans vel alium appellans
debet prouocatum aggredi, & ipsum debellare,
& vincere infra vnum diem a solis ortu vsq; ad
occasum secundum consuetudines Gallicanas,
& nisi hoc faciat victus reputatur, & prouoca-
tus reputatur victoriā obtinuisse. Sed circa præ-
11 missa aduertendum ꝙ ille qui obiecit duellum
primo dixit ꝙ ipsum debellaret, & sic se obtulit
ad bellandum, & sic videtur prouocans. Item
eius aduersarius respondit ꝙ ipse pugnaret, & ꝙ
ipse reciperet pugnam, & sic videtur ꝙ dominus
Raymund. sit prouocans, & ita debeat assallire
dominum Guil. & primus in campo intrare, &
infra solis occasum alium deuincere vel supera-
re, alias prouocatus reputatur obtinuisse trium-
phum, si ante occasum solis non fuerit deuictus,
& habetur verius in præalleg. l. in tribus, ꝓpterea
ipse incepit duellum opponere etiā prædictum
dominum Guill. dementiendo. nam prædictus
dominus Guill. fuit ad bellum incitatus, & pro-
uocatus. nam si prædictus dominus Raymund.
non debellaret ipsum; sed staret in campo sic,
& ille qui onus probationis assumit, & in se pro-
bationis

ADDITIO.

a Debeat puniri. Adde Bal. in l. 1. supra de dedi. libe. & in c. 1.
colum. 8. in tit. de pace te. & Alex. in l. ex hoc iure. ff. de insti.
& iure.

bationis onus transfert tenetur probare, vt ff. de probat. l. circa. Non ob. Iura in contrarium all. quia loquuntur in excipiente, vel contra alium crimina retorquente pro sui defensione: sed in quæstione præsenti non solum se culpabilẽ negabat, sed ad bellandum se offerebat. Verum
11 tamen secundum consuetudines Gallicanas si delatus de crimine per aliquẽ dicat delatorem mentiri, & paratũ se defendere offerat per duellum, & alter duellum recipiat pro verificatione suæ denunciationis reputatur ille qui duellum obiecit appellatus, & alter qui verba detulit appellans seu prouocans, vt dici audiui. Sed iuxta præmissa quæro si statutum seu arrestũ regium est, & consuetudo Gallicana videlicet q̃ prouocatus seu appellans victus reputetur, nisi prouocatum verisimiliter infra solis occasum possit prouocatus aliquo iure vel ratione fulciri, & videtur q̃ sic: quia prouocans alium ad duellum debet sibi imputare: quia duellum obtulit cum esset certus de consuetudine, & breuitate temporis duellandi. nam tempus etiam statuitur accusanti quo elapso si accusationem non exegerit incidit in pœnã turpilliani, vt supra qui accu. non po. l. si ea quæ. & supra de inge. ma. l. diffamari, & faciunt ad hoc concordantiæ in l. si ea. alle. in glo. sic & vna dies sufficit pro interdicto aquæ ducendæ, vt ff. de aqua quo. & æsti. l. item quæsitum. Sed secundum consuetudinẽ linguæ occitanæ tres dies dantur prouocanti ad duellũ pro qua dilatione facit. ff. de glande leg. l. 1. supra de no. aduoca. l. fi. circa finem. igitur Gallici seruant suam consuetudinem, & illi de lingua occitana seruant suam, & de hac materia not. per Iacob. de Bellouisu in feu. de pa. te. §. si quis hominem, & per hoc in summa in tit. de cle. pug. in duello. §. an sit offerendum. Iacobus Rebuff.

De venatione ferarum.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Leones occidere cuilibet permittitur.*
2 *Venatio leonum & omniũ ferarum cuilibet permittitur.*
3 *Comites & Barones num possint venationem prohibere in terris suis, & de qua venatione intelligatur. num. 4.*

1 **Occidendorum.** Cuilibet permittatur leones occidere, & adducentes Principi feras bestias, vel mansuetas non debent in locis, per quos transeunt vltra septem dies permanere, & si contra faciunt in quinque libris auri punientur. hoc dicit secundum Odoff. Dul. & Andr. sinimus, id est non permittimus calumniam, & reprehensionem vel pœnam, formidare idest timere. bestias scilicet feras alias mãsuetas secundũ Odoff. Guiller. tamen & Dulius intelligunt de feris. i. nocuis bestiis. comitatum id est ad nos. quinis id est quinque. Quæro circa legem istam, quæ fuit causa vel ratio condendi ipsam cum cuilibet ferarum bestiarũ venatio sit generaliter permissa, & sic eas occidere, & capere cuilibet licet vel penes se tenere dum tamẽ aliis nocere non possint, vt ff. de acqui. re. do. l. 1. 2. 3. & 4. & l. naturaliter circa princ. & insti. eo. tit. §. feræ, & ff. de ædil. edi. l. vel fratres, quæ alias sub lege ædiles aitẽ, & l. generaliter, & l. qui vulgo. Potest forte dici q̃ ratio fuit; quia leones qui sunt excellentiores inter feras bestias quandoque Principi adducebantur, dum erant parui & iuuenes, vt nutrirentur, & tenerentur: & quia forte subditi ad hoc dubitabant, & timebant ipsos capere & occidere, fuit submotus Imperator ad condendũ istam, vt de cætero nullus dubitaret eos capere
2 & occidere. Item nota, q̃ venatio leonum, &
a omnium ferarum cuilibet est permissa [a], vt patet etiam in l. superius allega. & quia in nullius bonis sunt, ideo capientium efficiuntur, vt dicto §. feræ. nec refert in suo fundo vel alio capiantur: quia vt dictum est capienti acquiruntur iure gentium, vt ff. de acq. re. do. l. 3. & l. in laqueũ. Potest tamen dominus fundi si præuiderit volẽtem venari vel aucupari sibi prohibere ne ingrediatur causa venandi vel aucupandi ibi, vt ff. de acqui. re. do. l. quod enim, & §. feræ. & ff. de seruitu. rusti. præd. l. diuus. Iuxta hæc quæro num-
3 quid comites, vel barones, vel domini temporales, vel iurisdictionem habentes possint iustè facere prohibitionem generalem, & sub pœna furti, vt nullus audeat venari in forestis, vel nemoribus ipsorum apros ceruos vel alias feras? & videtur q̃ sic, quia quilibet potest si præuiderit prohibere venatorem vel aucupatorem, vt non ingrediatur in fundo prohibentis causa venandi vel aucupandi, vt patet in dictis iuribus: ergo si possunt hoc specialiter prohibere poterunt & generaliter, cum tantum operetur generalis prohibitio quantum specialis, vt supra de præscript. 30. vel 40. annorum. l. omnes, & ff. de administra. tuto. l. si duo plures, & 19. distinct. c. si Romanorum, & facit ad argum. ff. de insti. l. sed & si pupillus. §. de quo palam. & §. præscribere: sed in contrarium faciunt. ff. de ritu nup. l. generaliter mandante. & ff. si quis cau. l. sed & si quis. §. quæsitum, & ff. de acquiren. hæred. l. si quis in bona. §. iussum. in versic. sed vtrum, & facit contra comin. epistolas, &c. l. programma. Item dicitur in l. diuus, & in suis concord. q̃ si dominus præuideret ingredi volentem potest ei prohibere, &c. non ergo valebit prohibitio generalis antequam, vt a verbis legis non recedamus argum. ff. de leg. 3. l. non aliter, & ff. qui & a quibus. l. prospexit legislator. & maxime in pœnalibus, in quibus est facienda restitutio, vt ff. de pœ. l. si præses, & per hoc faciunt quæ nota. in d. l. diuus per glo. quia licet venator fundi ingrediatur contra prohibitionem domini, & feras capiat non tamen committit furtum. Sed credo distinguendo q̃ aut forestæ seu nemora sunt parietibus circundata, & circundatæ vel vallo, vel sepe: ita q̃ feræ sunt adeo inclusæ quód non possunt exinde exire, & tunc venantes furtum committerẽt, vt ff. de vsufruct. l. vsufructuarium venari.

ADDITIO.

a Cuilibet est permissa. Adde de veritate huius dicti Dom. Nico. Boerij in consue. bitu ti. de consue. prædiorum. §. 5 & quod ibi notaui in apostil. 1. in versic. Romæ. Vbi remiss. de hoc tractat.

venari.§. si in viuariis, quia feræ videntur cum custodia euadere non posse. argum. ff. de acquire.do.l.naturalem. §. seruos, & idem crederem de cirogulis quę in tali fundo stant & perseuerāt, & se recondunt in claperiis lapideis ꝙ capiētes committerent furtum præsertim cum domini ipsorum fundorum & claperiorum ipsos ibi tenent, & capiunt quando eis placet, & cyroguli ibi pascuntur, & redeunt, & pariunt, & nutriunt fœtus suos, & facit ad hoc in feu.de eleri.vio.pa. §. nemo retia, & ff.de acqui. pos. l.3. §. Itē feras. Si vero forestæ vel nemora non essent clausæ, vel clausa tunc furtum non committerent eos capientes, & domini temporales, & eorum iudices male faciunt & præstant interesse: quia venationes, & piscationes fluminum publicorum indistinctè prohibent, vt ff. de iniuriis. l.iniuriarum.§.fi.& instit. de re.di.§.flumina cum cōcor.

4 Sed quæro si domini temporales vel eorum iudices possent prohibere, & cum pœna venationem perdicum quæ fit cum quodam instrumēto vulgariter nuncupato sauina, & ideo sic vocatur, quia assimilatur asinæ, & sic cū telis pannis, & intus stat venator, & vadit per campos ad modum asinæ, & cum quodam alio instrumento vocato tona artificiosè capit perdices, & ita spoliant venantes terram de auibus perdicis, & credo quòd possit prohiberi talis venatio: quia redundaret in damnum reipublicæ, si tot & tantæ caperentur, ꝙ non possent præterea inueniri, vel saltim raro, & interesse reipubl.ne quis re sua malè vtatur, vt insti.de his qui sunt sui vel ali.iur.§ fi.& quia talis venatio esset damnosa patriæ potest prohiberi ne nimis continuetur, & pro hoc quia interdicitur alicui vsus damnosus suæ reī, vt j. de cupressis ex luco daph. l. 1.& ar. & infra de salga.non præstan.l.1.& infra vt rusti. ad nullum obse.deuo. & in authen. de consul.& pau.non semper in prin. & §. t.4.coll.& licet venatio ferarum & volucrum sit permissa, vt supra proxime dictum est tamē modus excessiuus venandi, qui redundaret in præiudicium reipublicæ potest prohiberi vt non continuetur: quia genus volucrum deuastaretur, & etiam periret, & idem dico de venatione immoderata, quæ fit per quaternas. nam piscatores auertunt aquam fluuij, & remanet alueus, & pisces qui ibi sunt sine aqua capiuntur, & vidi de facto. pro his facit. ff. de fluminibus.l.quominus, ibi si modo ea aqua, &c.& eodem modo facit.ff.ne quid in flumine publico, l.1.& per totum tit. Item iuxta fi. huius.l.quæro de quibus bestiis intelligatur.glo. & Dulius. intelligunt de feris & bestiis nociuis, & ideo prohibitum fuit, vt nisi per paucos dies tenerentur, & quia possent nocere & dāna dare, & tale damnum vult in tempore euitare arg. ff. de ædil.edict.l.qui vulgo.Odof. autem intelligit de feris bestiis seu māsuetis, & aliquæ bestiæ māsuetæ possent etiam nocere, vt leones qui sunt
a quādoq; mansueti[a], vt ff.de postul.l. 1.§.bestias. Et est eadem ratio vtrobique prohibitionis, vel etiam forte prohibuit in tempore, vt non starent in locis vltra 7. dies hic taxatos propter expensas & ductores ipsarum. Iaco. Rebuffi.

ADDITIO.

a Sunt quandoque mansueti. Adde de. q. quam de facto vidi accidere licet sit parum ab hoc dicto exorbitans quæ fit pœna ioculatorum ducentium animalia fera, vt leones & vrsos si exeant claustra, & irruant in homines, & mors sequatur vide tex. sing. in l.quod vulgo. cum duabus præce.ff de ædil. edicto, vbi ꝙ punitur pœna ducentorum solidorum, quod nota quia prima fronte diceres quod pœna mortis veniebant plectendi.

De maiuma.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Maiuma quid sit, & quare alias fuisset probibita, & inde permissa.*
2 *Castus quis, & vnde dicatur.*

Clementiæ. Scias ꝙ consuetum erat Romæ fieri quidam ludus de mense Maij hoc modo, ꝙ erat quædam puella bene ornata, & bene parata, & ponebatur in curru pleno frondibus & floribus, & in scenis circa illā erant aliæ puellæ stantes in platea, & accipiebant homines transeuntes, & petebant denarios reginæ: quia regina quæ est hic præcepit, & quandoq; ibant ad lenones earum, & dabant magna dona de tali ludo, gaudentes tamen quia habebant colloquium cum eis eas tangendo; fuit prohibitum ꝙ ille ludus de cætero non liceret, & steterunt aliquo tempore, ille ludus non fuit obseruatus. super quo Imperator statuit ꝙ ille ludus fiat dummodo non fiat iniuria castitati puellarum, & verecundia castis mo-
1 ribus perseueret. Odof. Et breuiter hæc dicit, ludus maiumę, & lætitia fuit per aliquos Principes prohibitus, & prohibita prouincialibus per electionē: sed postea Archadius & Honorius prouincialibus restitutis, & restituta voluerunt tantum ꝙ fieret cū omni honestate & castitate ob-
2 seruata, & nota quòd Principi placebat castitas & etiam Deo placet; quia est vna de virtutibus principalibus, vt in authen. de leno. §. præponamus. Item morum honestas: quia est vnum de præceptis, vt ff. de iusti. & iure. l. iustitia. §. iuris præcepta. Item castitas potissimè per prælatos debet obseruari, vt supra de episc.& cler.l.si quēquam, & 23.dist.c.qui episcopus, & ibi multa de castitate honesta, & bonis moribus, & aliorum quæ in episcopo requiruntur enumerantur, & ad hoc 28.dist. c. quando & castum prius dictum à castratione: præterea placuit veteribus etiā eos sic nominari qui perpetuam libidinis abstinentiam pollicebantur secūdum Papiam. Vnde di-
2 citur castus qui carnis libidinem refrenat, & dicitur a castro tras, quod est testiculos amputare, & prælati qui libidinem exercent non merētur dici prælati, sed canes impudici. vnde si aliqui sunt qui castitatem non seruant, inquit ille, qui nihil ignorat. Iaco. Rebuffi.

Vt armorum vsus rusticis vel inconsulto Principe sit interdictus.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Armorum vsus est priuatis probibitus, & vtrum comitibus, baronibus, & eorum officiarijs, & nu. 2. & 3.*

4 Arma

4 *Arma qui possint auferre portantibus in sua iurisdictione & virum barones.*

5 *Comes, baro vel senescallus an possint licentiam concedere timenti se ab aliquo offendi portandi arma, & qualiter illi qui minatur debeat coerceri. num. 6.*

7 *Multa propter necessitatem sunt concessa quæ alias sunt prohibita.*

8 *Bellum an possit sine licentia Principis indici, & an teneantur mandatarijs damnum in bello passum resarcire.*

9 *Bellum gerentes an teneantur ad damna passa per pugnantes in eo bello. Et an commodantes equos euntibus ad bellum pro illis in acie peremptis agere possint. nu. 10.*

1 Nulli. Nulli permittitur arma portare vel guerram facere sine Principis volũtate. h.d. opp. contra istam. l. ff. ad l. Iul. de vi pu. l. 1. & l. pluraliter. §. fi. vbi permittitur portare arma in talibus ibi expressis. Sol. secundum quosdam hæc lex, & auth. de armis. §. 1. corrigunt illas, quia non est nouum, &c. vel dic, & verius ꝙ istæ intelliguntur secundum illas: quia legum correctio vitãda, vt ĩ. de ap. l. præcipimus. Item obstat in feu. de cleri. vio. pa. §. mercator. Sol. ibi permittitur causa periculi rerum, & proprij corporis euitandi, & cum per l. concedatur, dicitur per Principem fuisse concessum. Item cõtra eo. tit. §. ad palatium comitis, vbi ex permissu comitis permittitur armorum portatio, & sic prohibet portare nisi ex permissu solius Principis. Secundo potest dici forte ꝙ ibi Princeps videtur permittere ex ipso quòd ipse permittit arma portare ad rogatũ comitis: quia nostra facimus quibus nostra impartitur auctoritas, vt supra de veteri iure enu. l. 2. in ver. omnia enim, &c. vel forte potest dici quòd ille comes erat officiarius Imperatoris vel Regis vel eius vices gerens: sed prima solutio magis placet, vel loquitur secundũ vsum patriæ in qua comites forte arma portare, & portationẽ concedere ex tolerantia Regis vel Principis poterant. Itẽ opponitur in feudo hic finitur lex incipiunt cõsuetudines regni.
2 c. dominus guerram. Sol. de consuetudine licet praua magnates tirannizantes ex tolerantia Regis vel Principis guerriabant in regno inter se: nec dicitur ibi ꝙ hoc liceret eis sua auctoritate mouere guerram, & ꝙ loquatur ibi de consuetudine patet ex rubrica. quæ dicit quòd incipiũt consuetudines regni, & supposita consuetudine ibi dicitur ꝙ vassallus in guerra licita suum dominum iuuare tenetur: restat igitur ꝙ arma portare vel fabricare, vel guerram mouere prohibentur omnes, & si comites vel barones, vel alij
a subditi sine licentia Principis[a], contrarium facere præsumant puniẽdi sunt, vt ff. ad l. Iul. maie. l. 3. circa me. de his scripsi. supra de fabri. super rubrica. Quæro igitur si per consuetudines põt induci quòd possint guerriare sine licẽtia Regia vel Imperiali, & videtur primo ꝙ sic, quia res de facili ad pristinũ statum reducitur, vt ff. de pact. l. si vnus. §. ꝙ & in specie. Sed iure ab initio fuerunt bella introducta & approbata, vt ff. de iusti. & iu. l. ex hoc iure. ergo videtur ꝙ propter consuetudinem possint, & eis liceat guerriare. Sed dico contrarium ꝙ talis consuetudo tanquam praua, & ex qua plura mala, & perniciosa insurgunt non est obseruanda, sed potius extirpanda, & pro hoc in auth. vt nulli iudi. & supra de decurio. vt omnes iudices lib. 10. & ibi nota in glo. quòd malæ consuetudines non sunt obseruãdæ: sed hæc cõsuetudo mala est & praua, & occasionem præbet delinquendi & ideo non est seruanda sicut nec pacta quæ præbent occasionem seu materiam delinquendi, vt ff. de pac. dota. l. conuenire de pac. l. si vnus. §. illud. & pro hoc infra de decurio. sed & statio. l. 1. cum ibi nota. lib. 12. nec obst. l. ex hoc iure in contrarium alleg. quia intelligitur de bello iusto ꝙ populus Romanus induxit hostibus, vel de bello iustæ defensionis, vt ibi nota. in glo. illa enim bella sunt iusta quæ ex edicto Principis inducuntur & approbantur, vt 23. q. 2. c. dominus non. & q. 8. c. vt pridẽ. Sed bella Comitum, Ducum, & Marchionũ, & Baronum non sunt iusta: quia propter inimicitias, & ad vindictam, & ad malos fines plures mouentur, & quia eis non competit ius indicendi bella: sed soli Imperatori, vt hic & regibus qui non habent vel recognoscunt superiorem qui possunt de eis facere iustitiam. tales enim qui vtuntur imperialibus prærogatiuis magis quam eorum subditis competit nomen, guerram, ex causis iustis seu a iure approbatis, & ff. de capi. & postli. re. l. hostes, & extra. de iureiuran. c. sicut. Et tales Duces, Comites & Barones, vt fiat iustitia super quæstionibus seu contentionibus suis adeant curiam Imperatoris vel Regis, & ibi iustitiam consequantur. arg. supra de Iudæis. l. nullus. & in auth. de manda. prin. §. patrocinia. colla. 3. & in feu. de pace te. & iura. fir. Et tamẽ malè cõseruant: quia ipsi mouent guerras & bella aliqua licẽtia non petita prauam consuetudinem allegantes, quam seruare non debent, vt prædixi maxime cum ex his sequatur perditio animarũ corporum & bonorum, vt not. ĩ. pu. lætitiæ. l. 1. l. 12. & quia hoc proclamatur singulis annis re-
3 gulariter ꝙ nullus audeat portare arma, &c. Sed quæro nũquid barones, & milites, & eorum officiarij in castris, & locis in quibus habent merum imperium, & omnimodam iurisdictionem possint portare arma? & videtur ꝙ non sine licentia Principis vel Regis, vt hic. sed credo contrariũ, quia imperiũ scitum est, & iura imperialia sunt distensa, vt supra de stu. li. vr. Ro. Nota in rubrica, vt eo ipso ꝙ iurisdictiones ad eos pertinẽt: & facultas arma portandi tamen ad bonum finem pro gubernatione & regimine suæ iurisdictionis & terræ permissa esse videntur, ad quod facit. ff. de iurisdict. omn. iudi. l. 2 & supra de yrenar. l. 1. lib. 10. qualiter autem possent suos subditos defensare & inquirere, & criminosos capere & cõprehendere & ab inuasionibus, & malis ipsos arcere si arma eis deferre non liceret. Nam si priuatis pro defensione rerum, & personarũ arma deferre, & tenere, & per iura attributa facultas, vt ff. de vi & vi arma. l. 3. §. cum igitur, & ff. ad l. Iul. de vi publi. l. 1. & penulti. ergo multo magis istis iurisdictiones habentibus, & merum imperium. ar. ad hoc. ff. de ori. iur. l. 3. §. post originem & ff. de offic. præsid. l. illicitas, §. qui vniuersas.

propterea

ADDITIO.

a Sine licentia Principis. Adde quod notaui in apostil. ad istũ in l. 5. nu. 6. in versi. bella geruntur supra de gladiato. isto lib.

propterea quibuſdam officiariis a lege permiſ-
ſum eſt arma portare, vt ſupra de præpo. ſacri
cubi. l. fi. ad inſtar enim præfecti vigilum arma
portare poterunt tam ipſi quam eorum officia-
rij ad reprimendum audacias malignantium, &
pro capiendis criminoſis, & pro iuriſdictione, &
tuitione ſuæ iuriſdictionis, & ſuorum ſubdito-
rum in quiete & pace ſeruandis. ff. de offic. præ-
fect. vigil. l. nam ſolutione. §. ſciendum. iuncta.
l. 1. §. quies populariũ. ff. de offic. præfe. vigil. &
facit in feu. de cleri. vio. pa. §. mercator ſup. alle.
4 Sed quæro nunquid prædicti barones & curiales
a poterunt arma auferre portantibus[a], infra iuriſ-
dictiones ſuas, & dico ꝙ ſic niſi cauſa itinerandi,
& tranſeundi per terram ipſorum ipſi deferrẽt,
non ad finem nocẽdi alicui, & pro tuitione ſui,
& pro hoc facit in feu. de cleri. vio. pa. §. ad pala-
tium. iuncto. §. mercator. Item cui liceret ma-
iora non debent minora denegari, vt infra de
agen. in re. l. ex eo. Item portantes arma contra
prohibitionem iuris, & in caſibus non permiſſis
delinquunt, & armis ipſis priuari debent, vt ibi,
& ad l. Iul. de via pub. l. 1. ergo auferre arma lice-
bit eis, ſicut & eos punire ob hoc vel ob aliud
crimen. vt in auth. qua in prouincia ſupra vbi
de crimine agi oportet ipſos enim dominos, &
curiam eorum offendunt & contemnere viden-
tur, & ſic eos punire, & eis arma auferre poſſunt.
vt ſupra de teſti. l. nullum, & facit ad hoc. ff. de
offi. præſi. l. 3. non ob. hæc. l. quia non prohibet
auferre arma illis habentibus iuriſdictionem, ſi-
cut nec prohibetur eis punire delinquentes in
ſuo territorio. ideo permitti videtur ſicut, & pu-
nitio aliorum exceſſuum, & facit ad hoc. §. ad
palatium. ex quo enim eis competit iuriſdictio,
& armorum ablatio. §. ſi quis ruſticus arma &
lanceam, & §. ſi quis miniſtrales in feu. de cleri.
5 vio. pa. Sed quæro ſi aliquis pacificus eorũ ſub-
ditus timeat per aliquem iniurioſum, & temera-
riũ aggredi vulnerari vel interfici poſſit comes
vel baro vel ſeneſcallus regius ſuo ſubdito cõ-
cedere licentiam deferendi arma pro ſui defen-
ſione? & videtur ꝙ non, vt in hac. l. in qua Prin-
cipi ſoli licere dicitur. plura enim ipſi Principi
permittuntur, quæ aliis permiſſa non ſunt, vt ff.
de flu. l. quominus. & ff. de aqua plu. ar. l. ſi autẽ.
§. ſi flumen. Item ad cuſtodiam locorũ aliquo-
rum cum armis nullus deputare poteſt niſi ſo-
lus princeps qui poteſt legem diſpenſare, & pro
hoc in authen. vt iudices ſine quoquo ſuffr. §. in-
terdicimus. & in auth. de man. princ. §. eos. Item
ex tali ꝯceſſione poſſet oriri ſcandalũ vel mors
ſequi, quod poſſet in damnum reſpub. redunda-
re, & ideo hoc cõcedere eis non eſt permiſſum,
licet ea quæ ſunt vtilia reipu. agere valeant, vt ff.
quod vi aut clam. l. prohibere. §. penul. Præterea
alia remedia ſunt iure eis permiſſa per quæ po-
teſt eis prouideri per ipſos. Sed præſtatio ſecuri-
tatis, vt ſupra de his qui ad ec. confu. l. denuncia-
mus, & in authen. de man. prin. §. neque. Item
6 poterit coerceri talis iuriſdictio per arreſtatio-
nem, & pœnarum impoſitionem ad præſtan-
dum ſecuritatem medio iuramento, & aliis re-
mediis per prætorem coerceri. Sed ſi non poſſet
bene prouideri ſubdito iuſtè, & non vano timo-
re Princeps vel Rex nõ poteſt de facili vel ſine
magna cauſa adiri, & non poſſet de bono alio
remedio prouideri, crederẽ quod poſſent cauſa
cognita, & inſpecta qualitate perſonarũ ad eui-
tandum periculum mortis ſibi permittere por-
tare arma ad ſui defenſionem exacto iuramẽto
ab eo, & cum adiectione pœnæ, vt ipſum non
inuaderet hoc concedere vel ſaltim cum patien
tia tolerare, vt deferat arma ad finem prædictũ:
ſi non poſſet ſibi aliter de bono remedio oppo-
nẽdo prouideri. Et faciunt ad omnia. ſ. de dam.
infect. l. 3. §. ſi tam vicinum. ff. de no. ope. l. de pu-
pillo. §. ſi quis riuos, & ff. de vi publi. l. 1. & l. pen.
& in feu. de cle. vio. pa. §. ad palatiũ comit. Multa
7 enim propter neceſſitatẽ, & vbi mora eſſet pe-
riculum allatura, & ad euitandũ periculum ſcã-
dali permittuntur, quæ alias non permitterẽtur,
vt patet in §. ſi tam vicinum. & §. ſi quis riuos, &
ff. de ap. reci. l. fi. & de ininſt. ru. & ir. te. l. ſi quis ex-
hæredato. §. quid tamen. ibi cum ſeditio prom-
pta, &c. De hac materia ſecuritatis ſcripſi ſupra
de nauicula. l. nullam. ſuper verbo ſecuritate.
8 Item nota quòd bellum vel guerram mouentes
ſine licentia Principis vel Regis in pœnam in-
b cidunt[b], de iure, vt ff. ad l. Iul. l. 3. ſed cum guerra
fit ad defenſionem, & ex iuſta cauſa tũc ex per-
miſſione iuris excuſatur ille, qui fuit diffidatus
ſi ad defenſionem ſui & terræ ſuæ, & ſuorũ ſub-
ditorum militiam congregauit, & cum debito
moderamine ſe defendit contra aggreſſorem,
& ſuæ terræ inuaſorem, vt ff. de iuſti. & iure. l. vt
vim. & ff. ad l. Aquil. l. fi. §. quicumque, & l. ſcien-
tiam. §. qui cum aliter, & extra de ſenten. excom.
c. dilecto filio. lib. 6. & extra de homici. c. 1. in cle.
9 Sed circa hoc quæro ſi guerriantes præfati roga-
uerunt, & mandauerunt aliquos, vt venirent ad
guerras ſuas, & illi in bello perdiderunt equos
ſuos, & de ſuo expendiderint, & damna prædi-
cta occaſione ipſorum ſuſtinuerint. Et ſi com-
petat eis actio contra mandatores ad reſtitutio-
nem, & ſatisfactionem præmiſſorum? Et vide-
tur quòd eis competat actio mandati contraria.
C. mandati. l. 1. & l. ſi ſecundum, & ff. eod. tit. l. 1.
Sed dic quòd illi qui venerunt ad mandatũ illius
qui iuſtam habebat cauſam defendendi cõpetit
actio mandati contra. vt in dictis iuribus. Sed
aliis qui venerunt ad mandatum inuaſoris qui
nullam habuit cauſam bellãdi non dabitur actio
contra mandatorem: quia mandatum fuit in-
iuſtum, & tam mandans quam mandatarius de-
liquerunt, & ita neutri aduerſus alterum actio
competit, vt ff. de tutel. & ratio. diſtra. l. 1. §. nũc
tractemus. verſic. plane ſi ex dolo, & ff. de verb.
oblig. l. generaliter, & l. veluti, & l. ſi palatij, & ff.
mandati. l. ſi vero remunerandi. §. ſi adoleſcens,
10 & inſtit. eod. tit. §. illud quoque. Item quæro ſi
aliquis accommodauit equos ſuos militibus, &
nobilibus ſeu aliis euntibus ad bellum iuſtum
ſeu

ADDITIONES.

a Arma auferre portantibus. Adde Bart. in l. 1. in 2. q. ff. de vi.
pu. & in authen. de ar. §. pe. Spe. in tit. de conſt. verſic. quid ſi
extraneus Bald. omnino in tit. de pace iur. fir. & eius viola §.
ſi quis ruſticus in vſi feu. & notaui aliquid in apoſtil. ad Phi-
lip. Franc. in tit. de vi. & ho. cleri. num. 1. in verſ. idem dic in
laicis.

b In pœnam incidunt. Adde quod notaui in apoſtil. ad iſtum
in l. cum ad fœliciſsimam num. 3. in verſi. non poſſunt ſupra
quibus. mu. vel præſta. lib. 10.

seu licitū, & equi in acie interfecti fuerint possint petere de iure emendam ab illis quibus equi fuerint accōmodati? & dico quòd eis non competit actio pro emenda equorum: quia commodatarii potuerunt se explectari de equis in acie & bello: quia quilibet potest vti re secundū vsum ad quem res est destinata, vt ff. de vsufruct. l. arboribus. §. nouis, & ff. de rei ven. l. vtique. §. fi. & commodantes pergētibus in aciem bene cogitabant seu cogitare poterant quòd cum equis bellarent, & in periculis bellicis cum eis se exponerent, & sic equis fuerunt vsi secundum intentiones commodantium, & sic non tenentur ad emēdam, vt patet per iura prædicta. ad quod facit. ff. de vsu & ha. l. plenum. §. equitis. ipsi enim non fuerunt in dolo, vel culpa bellando cum equis, & sic agi non potest contra eos, vt est dictum. ff. man. l. fi. & not. de hoc per Innoc. extra de resti. spo. c. olim causam. & facit ad præmissa. ff. commo. l. argentum. Iaco. Rebuffi, legum professor.

De agricolis, censitis, & colonis.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Argumentum a contrario sensu an, & quando sit validum.*
2 *Munus ordinarium quod sit.*
3 *Statutum prohibens aliquem trahi ad iudicem ecclesiasticum sub pœna, intelligitur de trahente inuitum, non voluntarium.*
4 *Feriis messium, & vindemiarum an gaudeant, qui nec vinum nec triticum colligunt, & quid de eo, qui arat vel fodit vineam. num. 5.*
6 *Canonici, quibus permissum est percipere præbendas tempore studij, non possunt percipere, si alibi extra studium permanserint.*

Nunquam. Tempore quo agricolæ insistunt seminationi vel messi, vel vindemiæ non vocantur ad munera extraordinaria. hoc dicit Bart. Et sic est argum. quòd rustici insistentes agriculturæ agrorū non tenentur ire ad exercitum vel caualcatam, & argum. infra eod. l. colonos nulla. secundum Dulium. Sationibus id est seminationibus. onera id est munera quæ onerant eos, quibus indicuntur.
1 Sed nunquid possunt vocari ad onera personalia? dico quòd non: ne impediatur agricultura. argum. ff. de excusa. tuto. l. messores. & supra de excu. mune. l. 1. & argu. supra de ca. larcit. l. præcepit. & infra vt rustica. l. 1. & 2. & supra de aquæductu. l. 1. De Securo. Est arg. in hac. l. a contra-
a rio sensu quod est validum quandoque [a], vt infra tit. 2. l. 2. quòd qui non occupatur ad messes vel vindemias possit vocari in ius tēpore dictarum messiū sicuti agricolæ vocantur ad munera tempore messis & vindemiarum, quando non insistunt terræ, de quo not. per glo. in l. 1. ff. de feriis, & hoc in simili. In glo. quæ incipit ad officia autem ibi. item dic extraordinaria quæ non lege non senatuscōsulto, non constitutionibus principum, & illud est infallibile: quandoque tamen licet indicantur per l. ob necessitatē venientem.
2 Illud enim dicitur munus ordinarium cum per l. vel senatuscon. vel constitutiones principum indicitur tempore ordinato, vt puta de anno in annum de quinquennio in quinquennium, vt s. de vaca. mu. l. 1. & de indict. l. 1. & de superindicto. in eadē glo. ibi tamen clerici præstant. Not. clericos præstare debere canonicas functiones de quo in l. placet hic alleg. In ea. glos. ibi nec enim semper valet. Not. ex ista particula quòd arg. a contrario sensu non est semper validum. In ea. glo. quæ sunt contra so. est speciale in casibus aliarum legum, & sic non obstat. In glo. in-
3 uiti ex vi vocabuli. not. ad statutum dispositionis quòd nullus trahatur per alium ad curiam ecclesiasticam sub tanta pœna. nam non habet locū in trahente aliquem sponte sed inuitū, quia hoc est ex vi verbi, vt hic notatur, & etiam est vtile ad quæstionem statuti dicentem, quòd quicumque traxerit sanguinem alicui manu dextra puniatur. nō enim punitur barbitonsor qui trahit voluntariè, & hæc. q. fuit disputata Bononiæ. In gl. fi. in fi. ibi in Italia scilicet in rusticis & colonis nostri temporis, & est ratio quia tales coloni nō sunt censiti, vel agricolæ, vel alio modo terræ
4 ascripti. Bar. Quæro nunquid etiam hæc lex intelligitur in illis qui insistūt collectioni aliorum
b fructuum [b], vt si colligent castaneas, cerasa, fabas, pisa, & similia. videtur quòd non: quia sine istis potest quis viuere: quia cum datur priuilegium alicui ne veniat in ius, dicitur de messibus & vindemiis, vt l. 1. circa princ. ff. de feriis, & supra de feriis. l. omnes, & hoc tenet hic Odoff. & facit pro hoc. ff. de aqua plu. arcen. l. 1. § de eo autem. cum ibi notatis in versic. frumenti. & ff. de verb. signif. l. frugi. Sed in contrarium faciunt d. l. 1. §. de eo. & §. labeo. quia cerasa, fabe, & pisa sunt quodammodo necessaria ad vescendum, vt dicta. l. frugi. iunctis notatis supra de ca. fru.
5 vt. Ro. in rubr. Sed quæro nunquid habet priuilegium iste rusticus, quando arat, vel vineam fodit, vel alias agit agriculturam, vt in futuro percipere possit. Odoff. quòd nō meretur habere hoc priuilegiū cum propter verbum quod dicit *hic* insistens: quia verba intelligenda sunt cum effectu, vt ff. quòd quisq; iur. l. 1. & ita verbum insistens intelligitur cum effectu. Sed ego probo per alias ll. quia per istam agriculturā peruenitur ad messem vel vindemias, alias nō possunt percipi. ergo idem priuilegium. l. omnino. ff. de spon. Item quando. l. loquitur de impēsis intelligitur de impensis factis arando vel colendo, vt ff. sol. mat. l. fructus, & l. instrumentū. ff. de fundo instru. Item qui se præparat eadem præmia consequi debet. l. 1.

ADDITIONES.

a Quod est validum quandoque. Adde Anto. Corse. sing. suo 1. in versic. argumentum, & 3. q & Guil de Cung in l. conuenticulam. num. 1. & quod ibi notaui. in apostil. ad eum in versic. semper concludit supra de episc. & cle.

b Aliorum fructuum. Adde Spec. in tit. de feriis § 1. vers. item not. quod feriæ. vbi tenet quòd feriæ vindemiarum non tantum prosunt occupatis circa collectionē vuarum, sed etiam aliis quam colonis, vt artificibus clericis & aliis, qui licet personaliter non intendant per colonos tamen, & alios intendunt idem tenet Ang. in l. præsides ff. de feriis Alex. in l. 1. co. ti. contra Bar. hic. Et de. q. per istam tract. vide eundem Iono. in c. conquestus, & ibi doct. prælleg. tit de feriis Bal. in sua marg. in versi. feriis versi. 1. & in l. frugi. ff. de verb. signi.

l.1.ff.de bo.po s.ex te.mili.& l.qui mittuntur.ff.
ex qui.cau.ma.& l.ab hostib.§.si quod simplici-
ter.Item probatur.j.de proxi.sa.scri.l.in sacris.
In ꝯrium tamen hic tex.facit pro quo facit arg.
ff.qui & a quib.l.prospexit.& de leg.3.l.non ali-
ter.prout tñ hr̄ in tex.sanctionib.& quia illa tpa
plus in spāli sunt priuilegiata iuxta not. C.de fe-
rijs.l.oēs.in tex.& gl.1.Si tamen habeat in text.
rōnib.tunc pp generalitatem verbi bene proce
6 dere posset dictum Odof. Item hæc l.est in arg.
ꝙ canonici quibus cōcessum est per Papam ꝙ
rōne studij possunt accipere grossum præbenda
rum ꝙ si per paucos menses in studijs gñalibus
permaneant,& alia loca frequentent,ꝙ sub co-
lore gratiæ fructus seu obuentiones præbenda-
rum percipere non debeant tpe quo extra loca
studiorū permanserint,ad qd facit j.de decu.&
stationar.l.per idem tps.& ī.de re mili.l.penu.&
no.de hoc insti.de testa.milit.§.illis autē.super
verbo adiuuatur.Doc.& Iac.Rebuffi.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Venditio potest alicui inhiberi propter vtilitatem pu-
blicam.*
2 *Pactum contra bonos mores non firmatur iuramento.*
3 *Prædia minorum prohibentur alienari sine causa, etiam
si sint inutilia.*
4 *Coloni qui ex statuto culturam agrorum deserere nō pos-
sunt,possunt tamen si terra est effecta fertilis.*
5 *Idem ius est de toto quoad totum, quod de parte quo ad
partem.*
6 *Variatio quando sit permissa; distinguitur.*

Si quis. Non potest quis vēdere prædium
& eius retinere agricolas in dicto
prædio existentes.h.d.Bar.In tex.priuata pactio
ne.i.priuatorum pacto ꝯhentium.desperant.i.
non sperant vel credunt prædia sibi esse vtilia.
1 Doc.In gl.quæ incipit quia authoritate.ibi ꝯ pu
blicam vtilitatem: ex hoc apparet ꝙ venditio
rei inhibetur alicui pp vtilitatem publi. quia si-
cut priuata pactione non potest fieri venditio,
ita ēt nec ex authoritate iudicis secus si ad vtili-
2 tatem pub.fiat.In ca.gl.ibi.Item nunquid. Not.
ex hoc ꝙ sicut pactum ꝯ bonos mores non fir-
matur iuro,vt per Dy.ext.de reg.iu.c.nō est ob-
ligatorium.li.6.ita nec ēt per stipulationem de
quo in l.non dubium hic alleg.& in l.stipulatio
hoc modo.ff.de ver.ob.& ff.de fideius.l.cū lex.
& ibi Bar.In gl.quid si inutiles.ibi respon.Item
3 ex hac glo. argumentari potest ꝙ ex quo prædij
minorum est interdicta alienatio absque cā, ꝙ
talis interdictio habet locum ēt si tale prædium
sit inutile sicut hoc ēt pdium inutile non alienat
absque agricola & censito. pro quo vide quod
no.in l.cum hi.ff.de transac.& ff.de re.eorum.l.
magis puto.§.ne passim.melius inf.eod.titu.l.si
4 fundus.In ca.glo.ibi econtra colonus.Nota ex
hoc ꝙ coloni nostri temporis qui ex forma sta-
tutorum non possunt culturam agrorum dese-
rere,hoc statuto non obstante impune desere-
rent,si terra est effecta fertilis vt in concor.alle.
in gl.Item potest eum deserere si dominus mo-
lestat eum,aut dominus eum iniuriatur,vt infra.
co.l.cum satis.§.caueant.Bar.Nota ꝯ inconstan
tiam ꝙ aut fundum simul cum colonis debet
retinere,aut simul alienare,sic alias inf.eo.quē-
admodum.ff.de admi.tut.l.cum quæritur.ff.de
procu.l.in causæ.in prin sup.de iure delib.l.qui-
dam.ff.de leg.2.l.neminem.& j.de omni agro
5 deserto.l.qui vtilis Item non esse idem ius de to-
to.quo ad totum quod de parte quo ad partem.
nam aliquid licet hic in totum, quod non licet
in parte vt hic inf.co.l.quemadmodum.ff.pro
derelicto.l.3.& ff.de acqui.hær.l.qui ex duobus.
de quo in l.quæ de tota.ff.de rei ven.& l.qui sit.
de vsur.Item arg.ꝙ principale sequitur accesso
a rium.inf.eo.quisquis quod est ꝯ regulam.[a] ff.de
reg.iu.l.cum priuile.& de ꝯh.emp.l.si in emptio
ne §.1.siue in t.respon.ipsius l.in fi.Nam hic nō
pōt alienari sine colonis secundum Duliū. De
quo per Dy.ext.de reg.iu.c.accessorium.lib.6.
6 Item distingue circa variationem, de qua supra
dictum est per Dulium. quia aut quis vult varia
re circa eadem, & non admittitur variatio nec
in eis quæ pro eisdem hñr:vt sunt ea quæ adinui
cem sunt annexa,vt patet in iur.pro hac parte
sup.alleg.& ff.de dam.infec.l.prætor.§.vnde q̄-
ritur.aut circa diuersa,& tunc admittitur varia-
tio.vt ff.rer.amo.l.de rebus.fallit ff.ad Tertul.l.
filij.& ff.de colla.bo.l.nonnunquam.& ratio fal
lentiæ potest ibi colligi in tex.& in glo.De Secu
ro.de quo in capitulo mutare consilium per
Dy.lib.6.Iac.Rebuffi.

ADDITIO.

a Quod est contra regulam. Adde Bar.in l.si in 1.no.sup.per
quas perso.no.acqui.& ibi alias fallen.Bolo.in l.si.ff.de con-
di.indeb.in 1.interpre.& ibi Moder.in § Lucius Philip Fran.
& Dy.in regula accessorium de reg.iur.li.6.Pet.de Anch.&
Feli.in c.cum in.col.9.de consti.Gem.in c.super eo.nu.4.&
quod ibi notaui in apostil.ad eum in ver.non mutat naturā
sui principalis de præben.lib.6.& Hypo.de Marsi.sing.17.in-
cip.accessorium.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Accessorium an & quando videatur cum principali con
cessum.*
2 *Seruus appellatur vagus,si dominus sit vagabundus.*
3 *Patientia,& permissio principis gratiā sapit.*
4 *Possidens rem illius onus agnoscere debet.*
5 *Castro concesso cum mero imperio, an concedantur re-
galia.*

Quisquis. Facta donatione seruorum
fundi p principem vr̄ facta
donatio fundi,& iō donatarius ad fundi tributa
tenet,& idem si aliquis occupauit seruos pdij p̄-
sertim dño patiente.h.d.Et ex hac l.apparet ge-
neralis regula,ꝙ vbicunq; conceditur alicui ac-
cessorium inseparabile a principali vr̄ conces-
sum cum principali.vt hic & econtrario,vt hic
& l.3.§.1.& l.veluti.ff.de ser.rust.præ.secus si sit
separabile vnum a reliquo.Item vbi potest fieri
separatio,si sit separabile concessum id debetur
tm absque accessione: ita ꝙ nō comprehendat
accessorium vel econtrario.vt d.§.fi.& ideo cō
cedens seruos inseparabiles a prædio concessio
esset inutilis nisi princeps concesserit ex certa

ſcelentia vt hic no.gl.& Doc.in l.fin. C.ſi contra
2 ius vel vtili.publi.in tex.ibi vagos. No.hic appel
lari ſeruos vagos, licet inſiſtant terræ quando
eorum dominus eſt vagabundus, puta quia ter-
ram deſerunt.& no.pro eo quod quærimus quis
dicatur eſſe vagabundus de quo dicam. infra de
tyro l.1.vbi eſt caſus.& not.in l. nemo.infra de
re mili.li.12.& ff.de dam.inſec.l.4.§.abeſſe.Bart.
3 Item no.ex hac l.ꝙ iſta ſunt paria an ſola patien
tia poſſeſſoris vel ꝑmiſſione principis ſine peti-
tione transferantur ſerui.Item no. hic mirabile
ꝙ fundus ſequitur aſcriptitium & ex conceſſio-
ne hominis videtur eſſe facta conceſſio fundi,
& ideo forte quia fundus eſt onus aſcriptitij, &
res tranſit cum ſuo onere, vt ſup. de diſtra. pig.l.
ſi debitor.de pig. ac.l.ſi cõuenerit.§.a & de con
4 trah.empt.l.alienatio. Item etiam not.arg.ex ꝑ-
miſſis, ꝙ qui rem poſſidet onus debet agnoſce-
re vt ſup.de anno.& tri.l.2.& l.omnes.ff.de cen.
l.poſſeſſor.contra hanc l.opp.ff.de reg.iu.l.cum
principalis.& de vulga.l. ex populati. Sed illud
regulare.ſed hoc quod dicitur ſpeciale & eſt ra-
tio ſpecialitatis quia aſcriptitij non poſſunt a
feudo ſeparari, vt ſup.l. proxim. & ideo fundus
transfertur cum eis in donatariũ, vel dic quod
fundus eſt onus aſcriptitiorum.& ideo cum mu
nere ſuo transfertur ſecundum Dulium. in glo.
hic ideo circa fin. Sed quæ eſt ratio diuerſitatis
inter hos caſus qui ponuntur in gl.poteſt reſpõ-
deri quod fortius aſtringitur aſcriptitius ꝑ aliũ
quam ſi per ſeipſum quia primo caſu frangeret
fidem alteri. Et eſt malum fidem frangere, vt ff.
man.l.ſi mandato Titij, ſed quãdo per ſeipſum
accepit eos fidem non frangit alteri. In text.ibi
5 obnoxius.cum glo. per hoc videtur quod prin-
ceps concedendo caſtrum cum mero imperio
a non videatur conceſſiſſe iura regalia, [a] cum tri-
butum ſit ius regale.ſup.de præſcrip. 30. anno. l.
competit.ff.ad Trebel.l.ſi patroni filius. in prin.
& l.perinde.§.1.ad quod ſup.de peti.bo. ſubla.l.
1.in fi.iuncta l.1.ſup.de bo.vac.pro quo.ſup. de
aquæductu.l. eos. & l. ſi quis per diuinam. & in
feu.ſi de feu.mili.contro.ſu. c. in generali. & de
capi.qui cu.ven.c.1.in prin. De Securo. Docto.
Iac.Rebuffi.

ADDITIO.

a Conceſſiſſe iura regalia. Adde Bar.& Ange in l.2.in fi.ſup. de bo.vac.li.10.Bar.in l.a.circa prin.ff de ver.ſig & in l.1.§.1.in 1.col.ver.ex hoc collige.ff de offi præfec.vrb. & latius in l.1.& ibi omnino Alex.in fi.col.ver.ex hoc ſequitur.ff.de iuriſd.om.iudi.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

1 *Tributa prædiorum qui teneantur ſoluere.*
2 *Soluere debet, is qui ſuo non alieno nomine tenet poſſidetq; prædia. & nu. 3.*
4 *Partiarij vel cenſuales, an teneantur pro ſubſidio armorum, vel caualcata ſuorum dominorum.*

1 Hi pœnes quos. Domini vel coloni vel cenſiti pro
eorum prædijs tributa ſoluere tenentur, ipſi ta-
men coloni vel aſcriptitij pro fundis quos ha-
bent tributa ſoluant. hoc dicit. Not.ex princip.
huius gloſſ. quod ſtatutum diſponens, quod ad
ſoluendas gabellas recollectionis fructuum te-
neatur colonus ſicut eſt Pariſij. quod fuit factũ
in odium clericorum qui cum non poſſunt co-
gi introductum fuit quod coloni tenerentur ꝑ
eis: quod eſt iniquum & iniuſtum. nam colonus
non tenetur nec teneri debet pro domino nec
vrgeri poteſt per hanc l. In tex. ibi cenſualibus.
Ex hoc patet quod ille qui aſſignauit aliqua bo
na tanquam procurator alterius non poteſt co
gi ad collectas, ſed dominus eſt vrgendus. facit
2 ff.ſi quis caut.l.fi. Item ex hoc patet quod ille de
bet vrgeri ad ſolutionem cenſus & collectarum
qui ſuo nomine poſſidet prædia & in libro cen
ſus nomine proprio inuenitur aſcriptus, ꝑ quo
facit in auth.de colla.§.nullus autem. & ſup. de
3 anno.& tri.l.1.Barto. Hæc lex eſt argum pro ru-
ſticis inſiſtentibus ad agriculturam agrorum, vt
non teneantur ſoluere pro collecta. Sed domi-
ni quorum agros colunt qui tenent, & fructus
percipiunt.ſupra de anno.& tribu.l. 1. & ibi no-
ta. Item poteſt ſumi argumen. pro ſcolaribus &
inquilinis vt nullum onus agnoſcant pro hoſpi
tijs in quibus habitant. immo ſi quid præſtaue-
rint computent diſpẽdium in mercede ſuis do-
minis, vt ff. de loco pub.l. ædiles circa fin.ver.
quicunque autem. alias eſt ſuper rubrica de via
publi.ad hoc præſtat argu. infra eod. l.colonus.
4 An.& Dulius. Item hæc l.cum notatis per Du-
lium facit, quod ſicut pagani parciarij & cenſua
les non teneantur aliquid ſoluere pro ſubſidio
armorum vel pro caualcatis dominorum ſuo-
rum nobilium qui vadunt ad exercitum regiũ,
& facit pro eis, qa ipſi ſoluunt dominis ſuis pen
ſiones, & cenſus, & partem fructuum, & hoc de
bet ſufficere niſi pactio vel conſuetudo prædio
rum aliud contineat.inf.eo.l.1.& infra vt ruſti-
cani ad nullum obſe.deuo.l.1.& 2.cum ibi nota
tis in glo. Ad quod facit.ff.de leg.3.l. qui concu-
binam.§.qui hortos.& ff.de leg.1.l. apud iulia.§.
habes.quia domini eorum onus pro guerris de
bent ſupportare. Item vaſalli ad hoc tenentur,
& non agricolæ vel ruſtici, vt vidi in feud.de
allodijs.§.fina.& infra de priuile. Dom. Aug.
l.1.argum.ff.de vſufruc.leg.l.quæro.& ff. de vſu-
fru.l. hactenus. ſed illi de quibus fit mentio in l.
quæro.percipiebant omnes fructus rerum & te
nebantur ſoluere omnia onera fructuũ & rerũ
ipſarum, vt ibi notatur. Iac.Rebuffi.

LEX V.

SVMMARIVM.

1 *Frumentum qui debet, non poteſt ſoluere pecuniam.*
2 *Accipiens prædium, & nihil de fructibus ſtatuens, tenetur reddere ſecundum qualitatem prædij.*
3 *Conſuetudo prædij eſt ſeruanda.*

1 Domini prædiorum. Si pro cer-
ta annua
penſione frumenti locatio facta eſt tenetur co-
lonus ad ipſum non ad præſtationem pecuniæ,
niſi conſuetudo ſit vt non obſtante pretio pre-
tium præbeatur. hoc dicit ſecundum verã lectu
ram.

ram. Item id quod dicit id quod terra præstat. ex hoc patet ꝙ colonus qui domino annuatim tenetur præstare. 10. corbes grani, tenetur dare de grano, quod nascitur de illo prædio. Vltimo
2 no. in glo. in ver. item potest, ꝙ quando aliquis accipit prædium, & nihil statuit de redditu qđ debet reddere domino prædij secūdum prædij qualitatem de redditu, & hæc est veritas licet quidam aliud dicant Bar. No. ex hac l. quia rustici non audent optare pecuniam non prohibitione iuris, sed timore ne dominus ab his auferat. quia subtili ingenio est auferendum aurum a barbaris, vt sup. de commer. & merca. l. 2. & ar.
3 11. q. 2. c. vtilem. Secundo not. consuetudinem prædij sic, & alias dicitur sententiam dari prædio, & non personæ, vt ff. de neg gest. l. qui allenam. §. si. alias dicitur prædio iniuriam fieri. ff. de pu. l. imperatores. alias dicitur prædio siue ædibus dari libellus denuntiatorius. vt ff. de damn. infe. l. 4. §. quotiens. alias domini sine prædio denunciandi. & ff. de dam. infec. & l. damni. §. prætor. sup. de an. excep. l. non. & ff. ꝙ vi aut clam. l. aut qui aliter. §. 1. & de li. agno. l. 1. in prin. Item potest intelligi secundo hæc lex quando nō conuenit de pensione siue de mercede præstāda, vt tunc possit compelli colonus secundum qualitatem prædij ad præstandam partem fructuum non ad pecuniam, nisi consuetudo prædij aliter se habeat. secundum Dulium. Iac. Rebuffi.

LEX VI.

SVMMARIVM.

1 *Ascriptitius fugiens per præsidem reddire cogitur, prout & serui fugitiui, nu. 2.*

Omnes. Ascriptitius colonus vel inquilinus fugiens non ob. conditionē: census vel alia. compellatur redire ad prædiū vnde fugit per præsidem. h. d. Bar. Arg. ꝙ monachus fugitiuus est compellendus redire ad monasterium de quo aufugit. idem potest dici de vasallo fugitiuo. inf. de colonis palatinis. l. 1. & hoc est expressum. J. de regula. & transeun. ad religio. c. fi. & facit sua authoritate. ext. de aposta. c. 3 in fi. Sed nunquid dūs sua authoritate poterit illos tales capere? videtur ꝙ sic argu. sup. vbi quis de cu. vel coh. l. 1. & 2. & inf. de metalis. l. fi. ff. de his quæ in frau. cre. l. ait prætor. §. si debitorem econtra videtur ꝙ non. s. de exhi. reis. l. vlt. & sup. ne quis ius di. in rubro & in nigro. Potest dici aut iste detinetur ab alio aut non. In primo casu, si quas puto me habere actiones ipsas debeo experiri, vt ff. quod met. cau. l. exeat. sup. de act. & ob. l. negantes. & ff. ad l. iulia de vi priua. l. pe. In secundo casu tunc prouocans in libertatē negando se astrictum domino remittendus est ad locum quem aufugit. sup. vbi causa status. l. 1. & 3. si autem non se prouocat in libertatem possum ipsum authoritate mea capere: quia nō alienum videor capere vel rapere, sed qđ meū est recipere. arg. ff. de acq. pos. l. 1. §. per seruum. & l. 3. §. si seruus. & argumē. sup. de fur. l. ancillæ. secundum Dulium. & adde supra de seruis fug.
2 l. requirendi. Item no. quod sicut fugitiui coloni & censiti per præsides ad loca & prædia derelicta sunt reducendi vt hic, sic & serui fugitiui. & sup. de ser. fug. l. requirendi sic etiam desertores militiæ capi & reduci & etiam puniri debent, vt infra de deser. & occultatori. l. 1. & 3. sic & decu. fugitiuus capitur, & ad curiam reducitur a qua fugerat. vt sup. de decu. l. generali. sic etiam curiales & cohortales. vt sup. vbi quis decurio vel cohor. l. 1. secundum An. & Doc. Iac. Rebuffi.

LEX VII.

SVMMARIVM.

1 *Lex ista diuiditur, & summatur.*
2 *Inconstantia damnatur.*
3 *Dominium an transferatur ex inutili contractu traditione secuta.*
4 *Accessorium an & quando videatur cum principali concessum.*
5 *Coloni non possunt alienari, possunt tamen præscribi.*
6 *In pari causa turpitudinis, potior est conditio possidentis.*
7 *Ex contractu simulato non transit dominium.*
8 *Præscribens an semper præsumatur habere bonam fidem.*
9 *Obligatio impediens agriculturam est prohibita.*
10 *Pro redemptione personæ, possunt alienari bona alienari prohibita, & restitutioni subiecta.*
11 *Translatio de loco ad locum non est alienatio.*
12 *Agricolæ an sequantur terræ venditionem.*
13 *Indiuidui parte irritata, an totum vitietur.*
14 *Contractus, etsi sit reprobatus à lege, tamen si emptor in casu euictionis sit stipulatus pretium, re euicta debetur.*
15 *Dominus non tenetur laudare venditionem, quæ saluo iure suo fieri debebat.*

1 Quemadmodum. Primo phibet, secundo fraudem circa prohibitionem suam remouet. Tertio modificat qđ prohibuit. quarto pœnam affligit venientib. ꝯ prohibitionē. quinto pœnā infligendam amplificat, & extendit, & cōcludit, ꝙ ꝯueniens pscriptione aliqua nō iuuat. in l. ista dr̄ quinq;, sunt aliqui ordinarij vel rustici, & cēsiti si vendo rusticos sine fundo dr̄ ꝙ non possū. nā sicut originarios non possum vēdere sine fundo, ita nec censitos, scđo ibi neq; vero &c. dr̄ ꝙ si vendo modicū terræ & maiorem partē terræ retineo & oēs colonos vel ascriptitios alieno ꝙ non valet talis venditio facta in fraudem citra mentem illius. l. tertio ibi. sed cum soliditas. dicit ꝙ si possessor alienet totum fundum debet transferre oēs colonos sibi ascriptos, si alienet partem fundi, tunc dēt transferre partē colonorum qui in illa parte manserunt siue qui in illa parte fuerūt ascripti. Quarto ibi & emptor &c. dr̄ ꝙ si facta fuit venditio fundi ꝯ. l. istam qa vendidit possessor fundum sine colonis: illa venditio non valebit, & precium quod emptor dedit amittat, & rem ipse venditor poterit vendicare. Quinto & vltimo ibi, & si aliqui. dicitur ibi, quod si venditor fundi vendicare non voluerit, quod poterunt vendicare hæredes venditoris, & contra hæredes venditoris, & contra hæredes emptoris longi temporis præscriptio non obstat, quia malæ fidei possessor est qui
2 contra legum interdicta mercatur. Et primo no. quod aut totum vendat aut totum retineat

& sic no. ɔ̃ inconstantiam, vt dixi. ſ. e. l. 2. Secun-
do no. ꝙ licet in toto nõ licet in parte: sic & hæ-
res cui accreſcit hæreditatis portio, aut totum
habeat aut totũ relinquat. vt ſ. de iur. delib. l. cum
quædam. ff. de acq. hær. qui ex duab. in fi. ad id ff.
pro dere. l. 3. Ex hoc reſultat & aliud no. ꝙ non
eſt idem ius de toto ad partem, quod dr̃, vt ſ. eo.
l. 2. Quarto no. ſicut non valet venditio facta ɔ̃
l. ita & ſi in fraudem l. quod dic vt in l. non du-
bium. Quinto no. ꝙ non debet. l. alia via circũ-
ueniri. vt ff. de tut. & cura. da. ab. l. ſcire oportet.
& de tranſac. l. cum his. §. ſed cum his. Sexto not.
ꝙ parte induiduta irritata & totum irritatur. vt
ff. de ædil. edic. l. plerunque. Septimo not in ter-
tio dicto caſu in quo aliquis rem ſuam vendit
inuitus vt hic. & ſup. de metal. l. 1. & ſup. de de-
bi. ciui. l. 1. §. pe. & dic vt ſup. de contrah. empt. l.
inuitum. Octauo no. in quarto dicto non valet
quartus contractus factus contra l. ſiue in frau-
dem. l. concor. ff. de iur. patr. l. ſi libertus. Nono
3 no. ꝙ licet rẽ ex inutili ɔ̃ctu transferatur domi
nium facta traditione, vt ſup. ſi quis alteri vel ſi-
bi. l. multum intereſt. in fin. etiam ſi dolus dedit
cãm contractui, vt ff. de dolo malo. l. eleganter.
& no. ſup. de fide inſtr. l. contractus in fi. non ta-
men cum celebratus eſt contra. l. vt hic. nã ven-
dicari poteſt ab eo qui vendidit. ergo dominiũ
non receſſit ab eo. ſic ſup. de ſacroſ. ecc. l. iube-
mus. §. ſane. Sic ſupra cum fiſcus vendidit omiſ
ſa ſolennitate ille vendicat & vendidit, vt ſupra
de iur. fiſc. l. 3. & de fide inſtr. & iur. haſtæ fi. l. 1. &
2. Decimo no. ꝙ vbi contractus fit contra l. vel
publ. vtilitatem, ille idem qui facit poteſt con-
ueniri, vt hic & ſup. de lib. ca. omni. Aliud ibi qđ
factum eſt non tenet pp iuris impoſſibilitatem.
quia licet non teneat quod factum eſt, tamen il-
le qui facit non poteſt conuenire, vt ff. de ſeruit.
ruſt. præ. l. per fundum. Vndecimo no. caſum in
quo aliquis venit ɔ̃ factum ſuum, quod dic vt
ff. de adop. poſt mortem. & concor. de li. cã. l. 1.
& ſup. de euic. l. cuncti. & de pa. qui filios diſt. l.
4 2. cum ſimi. Duodecimo no. ꝙ acceſſorium ſe-
a quitur principale,[a] interdum econtra. & ſ. eo. l.
2. Tredecimo not. ꝙ malæfidei poſſeſſor eſt qui
contra l. interdictum mercatur. Decimoquar-
to no. ꝙ malæfidei poſſeſſor non præſcribit lon
ga præſcriptione: ſed longiſſima ſic, vt ſupra de
præſcr. 30. ann. l. omnes. Decimoquinto not. ꝙ
emptor qui ɔ̃ l. interdicta emit, amittit precium
quod dedit, vt inf. de fun. rei priua. l. 1. Decimo-
ſexto no. ꝙ ſpeciale eſt in eo qui mercatur con
tra l. interdicta, vt a percipiendis cum titulo nõ
excuſetur. vt ſ. de fid inſtr. l. 1. in fin. ergo iſte qui
ſic emit nõ excuſatur a percipiendis, & ad hoc
l. iſta ſæpe inducitur, licet de hoc nil dicatur in
5 nigro. Vltimo no. ꝙ coloni non poſſunt aliena-
ri: poſſunt tamen præſcribi longiſſimo tempo-
re: & ſic plus poteſt præſcriptio quam pactum
interdum cum non poteſt alienari nec præſcri-
bi, vt ff. de fundo do. l. ſi fundus. & de ver. ſigni. l.
alienationis. & ſic ꝙ non poteſt pactum nec p̃-
ſcriptio poteſt. quod dic vt j. eo. l. ſi iuribus. & ſup.
eo. domini. An. de Barulo. & Iac. Rebuff. In tex.
ibi. neque vero commento fraudis. i. cõſilio ſeu
animo vel intentione circumueniendi vel frau
dandi. adimetur. i. auſeratur. mercatur. i. contra-
hit vendendo vel emendo vel alium contractũ
ineundo, venditio eſt, & eſt ſpãle hic ob rẽ pub.
vt ne agrorum cultura deſeratur. Simile habe-
mus de ſacroſ. ecc. & l. iubemus. de pa. qui fil. diſ.
l. 2. & in auth. de non alie. circa prin. & ſ. de fide
inſtr. & iur. haſtæ fi. l. pe. Regulariter autem qui
vendit & pretium recipit a venditione ſubmo-
uetur regula generali, quia ɔ̃ factum ſuũ venire
non põt, vt l. poſt mortem. ff. de adop. & quem
de euictione tenet actio & c. vt l. vendicantẽ. ff.
de euic. Nec ob. ꝙ hic vendendo ɔ̃ prohibitio-
nem l. delinquit. & ſimiliter emendo emptor
per quod vr̃ venditorem ſubmoueri debere eſt
6 in pari cã turpitudinis potior eſt conditio poſſi
dentis. vt in regu. iur. poteſt ſolui quia ſpeciale
eſt hic ob reipu. fauorem ne agrorum cultura
deſeratur, vt hic tenet glo. ſuper verb longa. qđ
no quia limitat illam regulam. Scđo no. ex hac
lectura quæ dicit hinc venditori vẽdicationem
concedi. & inf. appellant huius venditionem ſi-
mulatam: quia per hoc patet expreſſe ꝙ ex con
7 tractu ſimulato non tranſit dominium concor.
ff. de aqua plu. ar. l. emptor. ſed bene tranſit poſ-
ſeſſio. quod apparet, quia conceditur vendica-
tio quæ nõ daretur niſi eſſet translata poſſeſſio
cum iſtud ſit not. tamen ꝙ requiratur poſſeſſio
ex parte conuenienti, vt l. 1. ſup. de alie. iud. mu.
cã facta, & inſtit. de act. §. 1. In text. ibi mala fide.
8 No ex hoc verſ. ꝙ licet ille qui præſcribit ſemp
præſumatur præſcribere bona fide: & in hoc ſta
tur ſuæ aſſertioni, vt no. gl. inſti. de act. §. 1. tamẽ
hoc eſt verum qñ præſcribens non hẽt titulum
reprobatum a l. ſed ſi poſſideret cum titulo a l.
reprobato ſemper præſumitur malæ fidei. Ad
quod facit quod no. ſup. de ſi inſtr. l. 1. & ff. de fi-
deiuſ. l. cum lex. In gl. an permutare ibi l. ſtatuli
beri. §. fi. Ex hoc patet, ꝙ l. pœnalis & odioſa ex-
tra ſignificatum proprium nullatenus extendit
vt l. cum quidam. hic alle. & in §. hodie tamen.
vbi extenſio tendit ad fauorem reipubli punire
maleficia ad hoc vt prouincia quiete perma-
neat, vt l. congruit. ff de off. præſi. & de iudi. l. lõ-
gius. § Iulius. pœna ſtatuta maleficium facien-
ti puniretur etiam fieri faciens. facit ff de iuriſd.
9 om. iud. l. ſi quis id quod cum ſimili. In ead gloſ.
ibi de ſerui. expor. l. 2. dic quod obligatio per
quam impediatur cultura eſt prohibita, vt l. præ
ce. ſecus ſi per eam non impediretur, vt dictis
legibus. In ea. glo. ibi. l. ſi quis inquilinos, eſt ſpe
ciale in iſtis aſcriptitijs, tenetur ob reip fauorem
vt non alienentur etiam in vltima voluntate, vt
dicta l. ſi quis inquilinos. regulariter autẽ quan-
do alienatio prohibetur ſimpliciter non vide-
tur eſſe prohibita in vltima voluntate. vt l. ex
hoc §. ſi hæredem. ff. de alien. iudic. mu. cauſa
fac. & l. 1. ff. de fundo do. vbi enim alienatio eſt
prohibita in certam perſonam indiſtincte tunc
et & legatum, & hæredis inſtitutio vr̃ in eã pro-
hibita, adeo ꝙ talis prohibitus curare dẽt ne ad
ipſum veniat res etiam ab inteſtato, vt nota. in
l. ſi

ADDITIO.

a Acceſſorium ſequitur principale. Adde quod notaui in apoſt. ad illum in l. ſi quis nu. 5 in apoſt in ver. quod eſt contra regulam. ſupra eo. tit.

ii.si ita quis.§.cü.l.de verb.ob. vbi vero alienatio
est permissa in quibusdam, in cæteris autem pro
hibita, tunc in vltimis voluntate non intelligit
prohibita vt d.l.pater.§.fundus.& l.Lucius.& re
10 sponso hic alle. In ea.gl.ibi an pp famem arg. q
occasione redemptionis personæ q̃s possit alie-
nare bona subiacentia restitutioni & alienari p
a hibita.ᵃ Si n. possint alienari pp famē, ergo eo-
dem modo vt persona redimatur, vtrobique n.
de redemptione seu cōseruatione personæ tra-
ctatur.facit l.2.hic alle.de pa. qui fi. dic.& in au-
11 then.res quæ.& in cor.vnde sumitur.In ea.glo.
ibi an transferre pōt dic q trāslatio de loco ad
locum non est alienatio.& ideo pōt fieri sicut
diuisio fundi prohibiti diuidi per sepes & fossa-
ta gratia vberioris culturæ: quia non est diuisio,
vt no.gl.in l.iubemus.§.oeconomus.C.de sacrof.
ecc.& no.in l.si quis binas.ff.cōia præd.& pro hoc
facit quod no.ff.de hære.insti.l.ex facto. In ea-
dem glo.ibi sed dicas q̃ &c. diligenter nota hanc
partem,& vr q in fundum libellarium alienari
prohibitum creditor non possit se mittere in
possessionem, & est verum vt duret apud eū per
petuo, sed an duret durante iure debitoris? sic vt
no.in gl. in l.si finita.§.si de vectigalib.ff.de dam.
infec. Non ob.ista gl.quia spāle est in istis agri-
colis. vel dic q quādoq; creditor desiderat libel
larijs mitti ob debitum imminens rōne reipub.
quia domus libellaria minatur ruinam & ruat:
q hoc onus concernit rem ēt vt perpetuo du-
ret & teneat, poterit fieri missio d.§.si de vecti-
galib. Sed vbi debitum non concernit rem libel
lariam, sed personam eius, q̃ quam missio desi-
deratur: tunc poterit fieri missio in rem libella-
riam respectu iuris quod debitor hēt, vt duret
catenus quatenus durat ius ipsius. & est rō quia
creditor non potest consequi plusq̃ habeat ip-
12 se debitor. In gl. pro co. ibi secundum An. siue
addito pretio vult quærere, an ex quo agricolæ
sequuntur terræ venditionem, si ille qui terram
simpliciter emerat compellatur post dare pre-
cium agricolarum qui terræ venditionem se-
quuntur. In gl. ibi.s.in emptionem: in princ. hæc
vera. nec ob.l. in q̃rium alle. si recte inspiciatur,
quia in eis principale & accessorium. non pete-
bantur ab eodem, sed a diuersis: & ideo pro ac-
cessorio nouum precium statuit. nec ob. quia du
plex damnum sentit venditor, quia imputet sibi
quia sic q̃xit vt ff.de pac.l.veterib. In ea. gl. arg.
ff.de contrah.emp.l.dolia. sed ibi dolia vēdi po
terant sine terra: sed non ita censiti. In ea.glo.ibi
cum dicit ex hac l.& cæt. hæc vera quia de facili
fraus fieri posset vendendo oēs seruos cum vili
13 parte fundi. In ea.gl.in fi. No. istam regulam q
irritata parte indiuidui irritatur totum. concor.
l.iudicio.ff.fam.ercis. In glo. reddit ibi redditur
ecclesiæ, & aliud in ecclesia, quia eius fauore
alienatio est interdicta, sed hic non est interdi-
cta alienatio fauore venditoris, sed reipub. ideo
14 precium debetur fisco. In ea.glo. in fi. no. hanc
particulam diligenter, ex qua habes; q ibi q̃ctus
est reprobatus a l.tamen. si in casu euictionis em
ptor est stipulatus sibi pretium rei euictæ petere
potest. Bar. In gl. pe. ibi per fundum solue. vt no.
ff.de adopt.l.post mortem. Dy. Item hæc l.facit
q si emphyteuta i receptione fundi sibi dati in
emphyteusim in instro acapiti promisit domi-
nio facere in hoc manso vel domicilio mansio-
nem & focum, ad hoc se & successores ad dictū
mansum obligando: pro quo teneatur dare cer
tam partem fructuum ibi excrescentium & cer
tum censum annuum soluere, & terras fideliter
cultiuare; si ex post alienet aliquas terras alicui
extraneo ibi non commoranti q non valeat ta-
lis venditio nisi emptor sicut se obliget. arg. ff. de
reg.iu.& quia res conditionata & onerata certa
seruitute vel pensionis præstatione vel pactione
reali per quā ipsa res est affecta vel astricta trans
sit cum suo onere. C.de distra.pig.l.si debitor cū
concor.ibi alle.& facit.ff.de seru.rust.prædio.l.
via.§.si fundus.de pac.l.si tibi 10.§.pactum. extra
de decimis.c.pastoralis.& eo cum non sit in ho-
mine.ad quod ff.de q̃h.emp.l.si quis sub hoc pa-
cto.& de seruis expor.l.si Titius. nam sicut tenē-
tur si totum mansum emisset, sic & ratione par-
tium singularium per eum emptarū, vt in hac
l.& pro quota rerum ad eum peruentarum. &
in hac l. & sup. de debito.ti.l.apud eos.§.1.& 2:
quantum ad solutionem dictorum onerū rea-
lium. quantum autem ad mansionem totius tē
poris faciendam; vnde tenetur cum hoc videa-
tur indiuisibile: vt ff.de serui.l.viæ.ad fi eum cō-
cor. ibi alle. hic est necesse videre Bar. in l.stipula
tiones non di.ff.de ver.ob. & si venditor nō ex-
pressit emptori dictas conuentiones, tenebitur
eidem emptori. vt ff.de act.emp.l.1.§.venditor.
& l.si seruum.§.modus.& l.si in qualitate. Et do
15 minus non tenetur laudare talem vēditionem
quæ saluo iure suo fieri debet. vt extra de feud.
pad.c.1.& ff.de leg.1.l.nihil proponitur. facit ff.
de lo.publi.fru.l.1.§.fina. quod nota, quia de fa-
cto sæpe contingit. De Securo. Iacob. Rebuffi,
& Docto.

ADDITIO.

a Alienari prohibita. Adde Bar. in l.vbi lex. ff. de vsur. Ang. in l.1.sup.de præscr.lon.tem. Io.de Imo. in l.filiusfa.§. diuus Seuerus ff de leg.1.& Do.meom Do. Ia. So.May. in auth. res quæ col. antepe.& seq. sup. com. de lega.

LEX VIII.

SVMMARIVM.

1 *Coloni originarij vel ascriptitij quidam sunt qui tributa fisco soluunt pro capite suo, & si fugerint per quos soluantur tributa, nu. 2.*

3 *Fugitiuos colonos receptans, an & quando puniatur.*

4 *Bannitum receptans, an & quando puniatur, & de præstante ei auxilium & fauorem.*

5 *Præstans opem bannito non punitur magna pœna, nisi sciens esse bannitum opem præstiterit.*

6 *Collecta & cætera impositiones possunt exigi a debitoribus eorum, qui non sunt soluendo.*

Item nouale quid sit.

1 Omnes profugi. Ad euidentiam No. q coloni ori
ginarij vel ascriptitij quidā sunt q debēt tributa
fisco pro capite suo, & certū censum dño fundi
vt hic & j.e. seruos. & in l. ista dñr tria principa-
liter. Primo dicitur q si coloni mei qui erant vt
dixi, & tributarij, & censuales fuga lapsi collo-
cauerunt se apud Titium, dicitur q sunt reuo-

candi cum tributarijs,& censualibus emolumẽ tis indistinctę. q. d. tributa fisco, & mihi census
1 dẽt restitui cum colonis.Sed a quo restituantur dicta tributa habenda est talis consideratio.aut ille Titius qui recepit fugitiuum colonum sciebat eum esse fugitiuũ,& vsus est operis suis gratis nulla data mercede siue faciendo cũ seminare fundum suum siue faciendo fieri nouale aliquod, ꝙ reuocatis colonis ipse Titius qui gratuitas operas recepit, tenetur soluere dicta tributa. & hoc vsq; ibi cæterum si.Secundo dr̃ ꝙ si Titius crediderit eos liberos, eo ꝙ illi fugitiui tacuerunt conditionẽ suam dicentes se liberos esse,& nõ habuit Titius operas illorũ gratis: immo vel dederit eis mercedem vel fuerunt partiarij:tunc non ipse Titius,sed ipsi coloni reuocati tenentur soluere ipsa tributa qui ꝗctus fuit priuatus.q.d.nil fecit Titius ꝗ fiscum vel vtili. pub. & hoc vsq; ibi sequi &c. Tertio dr̃,ꝙ si illi fugiti ui non sunt soluendo illis tributis, quæ ipsi debent, vt ĩ proxi.dixi.alij agricolæ si qui sint debitores eorũ fugitiuorum exigentur:& ab ipsis de bitis ipsorum fugitiuorum procura Cæsaris coram iudice competente quæ ab ipsis fugitiuis debentur exposcat.h.d.An. In tex. ibi fructib. i. ꝑ fructus ab eisdem.s.dhis. ceterũ pro sed. occultato.i.ignorabant eos profugos.impẽsis præstitis. Dy.placitã consecuti sunt.de qua inter eos conuenit.debent pro tributis fisci. Dy. hoĩbus i. fugientib.obnoxijs.i. a debitorib. fugitiuorum.
3 Dy. In textu ibi alienos esse nouerant &c. Not. ꝙ per hoc ꝙ dicit nouerant, ꝙ receptans colonos fugitiuos ignoranter non punit. nec est ꝯ.J. eo.l.seruos.vbi receptans ẽt ignoranter punit: quia qñ quis receptat colonum ignotũ, & tunc punitur.quia sibi imputatur quare non explorauit conditionem eius, vt in ꝯrio. credo ꝙ tunc pœna abũdabat in istis seruis,& istis ascriptitijs sic ꝙ pauci ingenui colebant terras. & sic erat quasi ꝑscriptio ꝙ ex eo erant ascriptitij ex quo ad colẽdum se collocabant. qñq; quis receptat colonum ignotum: sed eius cõdõnem ignorat tunc non punitur Ita loquitur hic hæc glo.licet ꝯrium non ita soluat.& est hoc vtile ad receptã tes bannitos, vt receptans ignoranter nõ puniat si bannitus erat notus, & eius conditio ignota: secus si erat ignotus exbannitus, & eius cõditio imputatur eum receptanti,cur eius conditionẽ nõ explorauit.vt d l. seruos.sed hoc fallit in cau pone stabulario , vt non puniatur ẽt receptãdo cum qui penitus ignotus est. ex quo. n. publicẽ hospitatur non tenetur hospitum cõditionem inquirere,cum inuitus ad hoc cogatur, vt l. t. in
4 fi.vt ff.fur.aduer.nau. Vel dic & melius, ꝙ receptans exbannitum ignoranter non puniuer etiã si fuerit penitus ignotus tali receptanti, nisi in loco esset notorium istum esse exbannitum, qa tunc receptans esset in lata culpa,vt in c. t .extra de postul.prælа.& l. t. de decre.ab or.fa. sup. qui & aduer.quos l. t. & no.gl.expresse in l. t. ff. de recepta nec ob.l.seruos.quia ĩpale est in ipsis censitis.& ita fuit hoc anno consultum in hac ciui
5 tate,cum hæc qõ fuerit de facto. Item est vtilis hæc lex, ꝙ ille qui præstat auxilium & fauorem exbannito non puniatur pœna magna extra formam statuti disponentis ꝙ præstans opem exbannito,ei truncentur manus,nisi in accusatione vel inquisitione fuit deductum, ꝙ præstitit ei opem sciens eum esse exbannitum:quod est necesse probari per hanc lecturam, ẽt pro hoc vr ca sus.ff.de patrici.l.vtrum.vbi præstans opẽ patricidæ punietur eadem pœna si fuerit cõscius, & non aliter vt sup.de rap.virg.l. t .sup.de epi. & cle.l.raptores.pro hoc ẽt. ĩ. de fabri. l. nullus. &
6 ibi dixi.Barto. Vltimo no. arg.ex si.tex.ꝙ collectæ,impositiones,& alia onera põt exigi a debitoribus eorum qui non sunt soluendo, vt hic,& ꝗ.qñ fiscus vel priuatus debi.sui.de.l. 2. secundũ Dulium.In gl. quæ est super verbo nouerint, ibi
a nouale.quid sit nouale [a] de iure ciuili dic vt hẽ & nota.ff.de verb.sig.l. silua cedua.§.nouale.de iure añt canonico dic vt extr.de verb.sig.c.t.& c. quid noualis.& de priuil.c.si.In gl. ibi quæ est super verbo ab illis.in fi.de quo ext.de procu. c. si de decimis.c.tua nobis.& c.cum non sit in homine.& c.qm̃.& c.cum contingit. & c.nouum genus.& c.ex trãsmissa.& c.apostolicæ.Ia.Reb.

ADDITIO.

a Quid sit nouale. Adde Spe.in tit.de proba.§.ult.quaeritur, & iure canonico quid sit unde Lanf.& Card. in cle.t.in §.& 6.q.de deci.

LEX IX.

SVMMARIVM.

1 *Concessum a non habente ius concedendi,non valet.*
2 *Ordinationes iudicum in præiudicis principis, reipub. vel subditorum,non valent.*

Immunitates. Immunitas iugationis vel capitationis absq; probatione concessa non tenet.h.d. Bart.
1 Et sic nota ꝙ concessum ab eo qui ius concedẽdi non hẽt pro non concesso hr̃, vt sup. de iure fisci.l. 2.& ff de reg iur.l.factum.& ext.de iu.pat.
2 c.quod autem.An.Item facit hæc l.contra iudices ordinationes vel edicta facientes in præiudicium principis aut reipu.vel subditorũ, quod non valeant cum ea solum facere possunt, quæ sunt vtilia & nõ damnosa.ff. quod vi aut clam: l.prohibere.§.plane.& arg. t 2.q.2.c.bonæ rei.& c.terrulas.& supra de decurio.l.vacuatis.lib. 10. cum ibi notatis.

LEX X.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegia debent scribi in libris curiæ.*

Cum antea. Ad euidentiam scias, ꝙ olim tñ præstabat vnus hõ noĩe capitationis ꝗtum duæ mulieres: imperator hodie mandat ꝙ tñ ꝑstant duo vel tres viri noĩe capitationis ꝗtum olim præstabat vnus. & tñ præstant quatuor mulieres ꝗtum hodie duæ, & sic patet ꝙ onus capitationis est hodie diminutũ,& hæc l.est hodie localis in quibusdã locis,vt hic patet in tex. Bar. ꝑ singulos.i.pro singulis binas.i.pro binis.censa.i.statuta cõmanentium.sub. per illos terræ vel patre &c. & arietentium ponti repete per hoĩes illius terræ vel patriæ.colono põti.repete ꝑ hoĩes terræ,& dytesa ren-

rentium.repete per homines Capadoci.e,repete
1 per homines,annecti.i.describi. Et sic no. ꝙ pri
uilegia debent scribi in libris curiæ. ad quod fa-
cit.sup.l.proxi.etiam potest esse ratio de graua-
mine maiorum mulierum. quia viri plus grauā
tur in muneribus personalibus.sup.de mulie. &
in quo lo.l.1.& ff.de reg. iur.l.fœminæ.ergo &c.
arg.l.cum qui ff.de iureiur.Iac.Rebuffi.

LEX XI.

SVMMARIVM.

1 *Per rescriptum principis,non tolluntur, quæ sunt immutabilia.*
2 *Præstatio census non potest præscribi.*
3 *Fundus vna cum colono in inuentario describi debet.*

Originarios. Si colonus meus origina
rius in fuga lapsus agri-
culturam deseruit nulla authoritate vel digni-
tate vel priuilegio poterit excusari, quin teneat
redire ad culturam quam deseruit. nec valebit
1 ei priuilegium principis.h.d. Not. quod per re-
scriptū principis oīa quæ immutabilia sunt nō
tolluntur,vt dixi s.de fi.instr.& iur.haste.l.pe.ad
2 idem.j.de fun.patri.l.3.in fi.Secundo no.ꝙ non
præscribitur præstationi census siue quia nihil
soluit originarius siue quia minus soluit quam
debuerit.nam non præscribitur vero censui, &
hoc est ꝙ dr̄ in lra nulla census authoritate &c.
q.d.si nil vel minus soluit in præterito non p̄scri
bet ppea in futuro.ad hoc facit.s.de p̄scr. 30.an.
l.comperit.An.In gl.quæ incipit nō sit liber. in
fi.de hoc no.per gl.C.ū ꝯ ius vel vti.pub.l.fin.&
plenius.C.de preci.imper.off.l.rescripta. In glo.
quæ incipit non soluit:ibi comperit.& eo.tit. l.
male agitur.& dic vt no.plene per Cy.d.l.cōpe-
rit.& per gl.& Doc.eo.tit.l. cum notissimi. §.in
ius.& latius p Spe.tit.de loca.§.nunc aliqua.ver.
41.In ea.gl.ibi producit sub.vna cum fundo. nā
3 fundus vna cum colono in inuentario ponitur
sup.de bo.proscri.l.fin.& si dominus eum male
tractaret,compelleretur dominus ad eum ven-
dendum,vt ff.de his qui sunt sui vel alie. iur.l. 2.
Doc.& Iac.Rebuffi.

LEX XII.

SVMMARIVM.

1 *Fugitiui nullam habent occasionem fugiendi, si sciant se a nemine occultandos.*
2 *Præstationi census non præscribitur.*
3 *Ignorans,an & quando puniatur.*
4 *Pœna duplici, an & quando quis pro eodem facto puniatur.*

Seruos. In l.ista dr̄ tria. Primo dicit im-
perator, nos volumus ꝙ oēs co-
loni ascripticij,& tributarij dēant apud dños p-
petuo permanere. Secundo dr̄ inf.scriptam pœ
nam,quæ ponitur in fi.huius. l.nos volumus im
1 poni & ꝯ scienter rapientes, & ꝯ ignorantes, &
hoc iō vt fugitiui nullā habeant occasionē fugiē
di:ex quo sciēt à nemine occultādos, & ipsi qui
recipiūt colonos alienos in suos agros nō reci-
piēt, nisi quos vere scient esse ingenuos. Tertio
im ponit pœnā receptantib. hmōi fugitiuos qa
fiscus coget soluere. 10.li. argenti, & dño fugiti-
2 ui ipsum cū seruo alio restituere tenetur. Not.
impositionē pœnæ, vt hoīes desistant ab illici-
tis & metu pœnæ efficiantur boni,vt dixi sup.de
exac.tri.l.nemo. Secūdo no. ꝙ fugitiui non p̄nt
diutius occultari sine exceptatorib.sic delinquē
tes,vt ff.de offi.præsi.l.congruit. Tertio no casū
2 in quo punit̄ ignorans ª de quo dixi. s. de decu-
3 rio.l.oēs.r̄sr ꝯ,quia sciam non ignorantiam vo
lumus obligari.vt s.de tabu.l.gñali.li. 10. & hoc
est verum cum tractat̄ de ista pœna. sed cū tra-
ctatur de restitutione tributorum non punitur
ignorans sic soluit ꝯtium.s. e.l.oēs profugi.An.
& Ia.damni.qd̄ hac l.infertur,submonebit.eum
ad notitiā venerit ipsum esse fugitiuū. ignorans
.n.non puniet̄ vt l.oēs profugi.s.eo. Dy. statutis
s.hac l.memoratis.no.memoratis vt tollat ꝯriū.
4 Et no,circa l.ꝙ punit̄ quis duplici pœna pro eo
dem facto.vna q̄ fisco datur,alia q̄ priuato dam
num passo.sic & pœna spūali & tpali punitur,vt
s.de sacros.ecc.l.placet.§ si sicut.& ff. de publ.l.
licitatio.§.quod & illicite. & s. de his qui a non
dño ma.l.fi.ar.ꝯ ext.de iudi.c.at si clerici.in fi &
dic de hoc pro & ꝯ 42 q.4.c.attendendum est.&
dic vt no per Hugo.ext.de hæret.c.eodem.in vl
ti.gl.li.6.Et hæc faciunt ꝙ iudices tpales si impo
nant pœnam 9.solid. vel maiorem dandā dñis
suis ꝯ percutientes aīalia aliena depascentia in
suis pascuis, ꝙ ēt deberent hic ponere pœnā ip-
b sorum dñis inferendam, ᵇ sed ipsi non curant.
deberent tñ dñis facere emendari damnū datū
ipsis aīalibus,illis quorum sunt aīalia. ad quod
facit in auth.de man.prin.§. ꝙ si delinquētes. &
in auth.vt nulli iudi.§.& hoc peruenit. Et vide
circa hoc ꝙ no.per Inn.ext.de accu.c.cū opor-
teat.in gl mag.& facit ad præmissa. ff de Sica.l.
lege Corn.eum ibi no.Ipsi.n. non deberent anī
malia lædere sed leuiter,seu sine damno percu-
tere seu de pascuis, seu prædijs ea eijcere, vt ff.
ad l. Aquil.l.quintus Mutius.inf. de cursu pu.an-
ga.& peranga.l.1.li.12.Iac.Rebuffi.

ADDITIONES.

a Punitur ignorans.Adde gl.& Bar.in l annuculo. ff.de condi.sine causa Bal.in c.1.§.vasallus si de feu.fue.contro.in feu. & in l.error col 4.ver.contra de iur.& facti ign.Dy 10 l.1.§. certe & ibi notaui in apostil. ad eum in ver. ignorans nu. a. ff.de ven. inspi.

b Pœnam ipsorum dominis inferendam. Adde Bar.& Sali. in l.si quis ad se fundum.C.ad l.iuliam de vi pub.

LEX XIII.

SVMMARIVM.

1 *Censiti qui sint.*
2 *Colonus & inquilinus,an & in quo differunt.*
3 *Filius an sequatur condictionem patris vel matris.*

Diffinimus. Natus ex vtroq; parente
censito vel p̄re tm̄:censi-
tus est. Itē si dñs duorū fundorū inquilinū vnū
trāstulerit ad culturā alterius, & in diuersos do-
minos dicti fundi peruenerint domino dicti fun-
di ex quo est facta translatio, tenetur reddere
dominus alterius fundi eum agnatione taliū co
lonorū. h.d.Bar. Vel dic clarius, ꝙ duo dicūtur

in hac l. quæ tractat specialiter de originarijs.
Primo ꝙ qui nascitur ex vtroque parente censi
to ipse est censitus. Idem si ex altero tm̃.s.patre.
& ita filius sequitur patris, & non matris coudi-
tionem. & hæc sunt vera tam in colono quam
inquilino, quia hic sit differentia inter eos quã-
tum ad nomen est, tamen quasi eodem quo ad
effec. conditio. & vsq; ibi illud &c. & hoc prout
habes in litera vtroque. Si vero habes in litera
vetito dic ꝙ qui nascitur ex neutro parente cen
sito sequitur patrem, erãt autem ambo ascripti-
tij. Secundo dr̃ pone, habeo duo prædia, vnum
fertile & refectum: aliud sterile, in vtroque ha-
beo colonos; & quia prædium sterile & inutile
magna indigebat cultura, transtuli omnes colo
nos in fundum sterilem: vendo fertilem, alium
sterilem retineo translatis in sterilem colonis,
qui erant in fundo fertili, dr̃ ꝙ translatio valet:
sed quandiu vterque fundus erat apud me: te-
neor tamen restituere illi emptori illos, quos
transtuli cum sua agnatione conditione ex hac
2 l.h.d. No. ex hac l. ꝙ inter colonos, & inquilinos
non est dr̃ia, licet nomina sint diuersa. & sic de
nomine non est curandum, vt s̃. de consti. pecu.
l. a. & idem sup. de hæreti. l. quicũque. arg. ꝯ s̃. de
codicillis. l. plene. & dixi plene de virtute nomi
nis. s̃. de iudi. l. t. & licet dicatur non esse dr̃iam,
est tamẽ aliqua, & ideo in litera ponitur pœne
i. quasi. quia coloni dicuntur qui inhabitant, &
colunt fundum inquilini, qui solum vero colũt
3 & alibi inhabitant no. in gl. Secundo no. casum
in quo filius sequitur patris, & non matris condi
a tionem, [a] contra regulam generalem. sup. de
rei vendi. l. partum. sed speciale est hic. & sup. de
murileg. l. fi. Tertio no. ꝙ in princ. huius l. repro-
batur illa rõ quæ ponitur. s̃. de codicillis. l. plene.
Item in fi. huius l. colli ge arg. ꝙ licet non valeat
alienatio colonorum. vt sup. l. quemadmodũ.
valet tamen translatio ad idem. sup. de ædificijs
priua. l. 2. An. Iaco. Rebuffi.

ADDITIO.

a Patris & non matris conditionem. Adde quod notaui in apoll. ad illum in l. nati sup de decu. li. 10 & in l. filios, & ibi an & quando patris sequatur conditionem, & quando matris. sup. de muni. & orig. eo. lib.

LEX XIIII.

SVMMARIVM.

1 *Possessio condictione ex hac lege petitur ab eo, qui sine titulo præstabat peasionem.*

2 *Possessio mea ad quemcunque peruenerit, possum contra eum agere.*

3 *Interdicto recuperanda quando agitur ad restitut. posses. prius debet fieri restitutio quam agatur causa proprietatis, siue detentator possideat cum violentia, siue sine.*

4 *Dolo facis, exceptio quando locum babeat.*

5 *Hodie constat, hodie agamus, allegans in hac l. non auditur.*

6 *Spoliatus a iudice iuris ordine non seruato, an sit restituendus.*

7 *Spoliatus pro reparatione grauaminis illati an debeat adire eunde iudicem, qui spoliauit. & an petitorium, & possessorium possint cumulari.*

Si coloni. Colonus bona fide possessu
fugiens apud alium restituit
primo bonæ fidei possessoris, & postea cã origi-
nis agitatur. h. d. Vel aliter. ille ad quem perue-
nit possessio cum vitio eã restituit pristino pos-
1 sessori, licet titulo careat. h. d. Et ad hoc alleg. &
est notabilis hæc l. quia vbi quis cadit ea posses
sione, & non habet titulum quo mediante præ-
stabat, siue sit possessio rei mobilis vel immobi-
lis potest ipsam petere condictione ex hac l dũ
tamen agnouerit possidentem, cum vitio per-
uenerit & non aliter. Aliud autem remedium
cadenti a tali possessione non competit: non. n.
agere potest rei vendi. vel publiciana cum non
esset dominus vel quasi, nec hr̃et aliquod ius in
re. vbi autem possessio peruenisset ad aliũ absq;
vitio tunc nullum videretur dari remedium ca
denti a possessione, quia cum ego de sola pos-
sessione contendam: & tu modo possideas in ta
li causa potior debet esse conditio possidẽtis:
nam qui possidet plus iuris eo ipso habet quã
qui non possidet. ff. vti pos l. 2. Nec ob. l. ista. qa
hic possidet rem vitiosam. s. seruum fugitiuum.
fuga enim facit eum vitiosum, & ideo præscri-
bi vel vsucapi non potest cum faciat furtum sui
vt colligitur hic cum dicit fugæ vitio. sup. de ser
2 uis fugi. l. 1. secundum An. de Barulo. Sed tamẽ
dic ꝙ forte duplex est remedium. Primum vt
agatur triticaria pro illa possessione, vt l. 2. ff. de
triticar. seruia. vt agatur condi. ex l. si me & Ti-
tium. ff. si cert. pet. debes. n. notare ꝙ si possessio
mea ad te peruenit, qđ non est ęquum vt ex pos
sessione mea locupletior efficiaris, & ideo pete
re possum vt condemneris ad restitutionem di
ctæ possessionis. Sed hoc remedium non cõpe-
tit nisi ei, qui cecidisset a possessione quã bona
fide tenebat. si enim fuisset malæ fidei possessor,
hoc remedium sibi non competeret: quia æqui
tas in eum nõ competit: quia in pari causa &c.
dic quam opinionem seruabimus in facto? dicẽ
dum est, quod si ille qui amisit possessionem in-
tentet contra occupantem infra tamen annum
statutum regium incipiens querelæ super nouis
disaizinis. ꝙ sapit realiter interdictum vti pos-
sidetis. tunc seruatur opinio Barto. Et idem est
si veniat per viam casus nouitatis. Si tamen an-
nus erat elapsus a tempore quo possessor posse-
dit tunc seruatur opinio An. Docto. & Rebuf-
3 fi. Vltim. patet per hanc l. quod quando agitur
possessorio recuperandæ siue detentator possi-
det cum violentia siue sine debet fieri prius re-
stitutio possessionis quam agatur causa proprie
tatis: secundum probatur hic. primum proba-
tur in l. si quis emptionis. §. super illis. sup de præ
scri. 30. anno. & l. si quis in tantam. C. vnde vi. in
alijs autem possessorijs secus est si exceptionem
obijciens paratus est incontinenti de suo iure
probare vt no. sup. de interdic. l. incerti. de car.
edi. l. 2. §. duæ. vt in pos. le. l. si is a quo, & de edi.
di. adri. tol. l. a. & C. loca. l. si quis conductionis ti
4 tulo. Barto. Et ita apparet hic melius quam ali-
bi argumen. quod exceptio dolo facis &c. non
habet locum in possessione recuperanda nec
in causa spoliationis. nam si hoc non habet lo-
cum vbi non fuit violentia commissa, multo.
fortius vbi violenta commissa interuenit: ad
idem facit optime. sup. de præscr. 30. an. l. si quis
em-

emptionis-ſed hoc ſuper illis, in alijs autem poſſeſſorijs habet locum ſi incontinenti doceat iſte qui eam opponit de iure ſuo. vt ff. de car. edic. tol.l.3.§.due.& nota.in dicta.l. dolo. Ex præmiſ-
5 ſis apparet ſo. illius quæſt. ſi ille ad quem fuge-
runt coloni dicat, paratus ſum probare de iure meo, hodie conſtat, hodie agamus, ꝙ non ſit audiendus in hac cauſa & cum hoc agetur interdicto vndi vi. Non ob. prælle.l. incerti de car. edi. & vt in po. le.l. is a quo.& ad Trebel.l. ille a quo §.1.& dicta.l.dolo. Et quare non obſt.eſt duplex ratio. Prima fauor ſpoliationis vt dixi. Item qa in his caſibus eſt ſummaria cognitio neceſſaria, & quæ leuiter fiunt leuiter impediuntur propter obiectum domini, ſecus vbi petitur reſtitutio in qua deſideratur plena cauſæ cognitio vt extra de officio deleg.ca. conſultationibus. & ſic nec de facili datur nec ex facili impeditur vt extra de reſtitu.ſpol.capit.litteris. nam quæ difficilius conceduntur difficilius auſeruntur vt ſupra ff. a qui.ma.li.non fi.l.generaliter.§.penul. & de fideius.l.generaliter.§.vlt.And. & Dul. Circa hãc
6 l. quæritur ſi aliquis ſit ſpoliatus a iudice iuris or
dine non ſeruato, an ſit reſtituendus? reſpondetur quòd ſic vt extra de reſtitu.ſpol.capitu. cum verili.& c.ex conqueſtio. quamquam enim præſumatur pro iudice in his quæ in iudicio fiunt, vt extra de renun.cap.in præſentia.de teſtibus.c. alterius de ſen.& re iudicata. cap. ſicut.ff.de ſta. ho.l.ingenuum.ff.de in ius vocan l.adoptiuum. §.1.quod tamen hodie determinationem videtur recipere per illam decretalem extra de proba. cap. quoniam contra falſam iuxta nota.7.q.1.capitu. præſentium. non tamen ſic præſumitur pro his quæ extra iudicium fiunt. & ideo ſi iudex poſt figuram iudicij ſpoliat aliquem faciẽda eſt reſtitutio, ac ſi pateretur a priuato. Si autẽ in figura quis a ſuo ordinario ſpolietur & priuatus petat reſtitutionem tanquam violenter eiectus non eſt audiendus ſed primo inquirẽda eſt cauſa priuationis, quare ordinarius ſic priuauit: & ſi inueniatur quod iuſta cauſa priuauit, confirmatur priuatio alioquin infirmatur. vt ſupra de accu.l.abſentem in fin. Iſta ſunt multum notanda, quia officiatij de die in diem talia faciunt facere fauore partium de facto extra figuram iudicij.& iuris ordine non ſeruato debent de facto ante omnia reuocari vt in iur.ſuperius allegatis & not. 2.quæſt.6.cap.arguta ſapientia in gl.
7 quæ incipit vt ſicut de facto. An autem quære-
lans ſeu ſpoliatus habeat adire iudicem qui intulit grauamen ad finem pro reparando quod male rexit an habeat adire ſuperiorem dic vt nota. per Cyn.in l.ſi vt proponis.C.quomodo & quãdo iudex & etiam ibi per Bartol. & tangitur per Innocen.extra de offi.deleg.capitu.cum contingat. Item an petitionem & poſſeſſionem poſſint ſimul intentare dic de hoc vt extra de cauſa poſſ.& propriè.capitu. paſtoralis. & vide quod not. in gloſſ. ſuper verbo recuperanda. Iac. reb. Vnum tamen ſcias quòd licet celeriter fieri debeat reſtitutio poſſeſſionis in poſſeſſorem vt hic in l.momentaneæ. ſupra vnde vi. tamen in illo poſſeſſorio recuperandæ debet offerri libellus vt ibi gloſſ. not. quoniam licet dicatur celeriter intelligitur antequam de domino cognoſcatur ſic ſupra ad l. Iul.de vi pu.vel priuata.l.ſi quis a ſe fundum. vbi dicit ante omnia, & ſic eſt in quacunque cauſa in qua conductor appareat vt ſit offerendus libellus vt habetur. ſupra de naufra. l.de ſubmer.dicit & tenet hic An.de Baru. Bart. & Iacobus Rebuffi.

LEX XV.

SVMMARIVM.

1 *Scolares non debent à ſtudiis auocare occaſione alicuius exactionis.*

Colonos. Exactores non debent inquietare colonos pro tributis ne propter hoc cogantur agriculturam deſerere: quia nec puncto temporis ab illa debeant amoueri hoc dicit. Et eſt argu. pro ſcolaribus & clericis vt occaſione alicuius exactionis non debeãt
1 a ſuis ſtudijs & ſuis eccleſiis euocari concor. ſu-
pra de epiſco.& cler.l.omnes circa princip. An. Et eſt hoc vtile ſcire ad ſtatuta diſponẽtia quòd coloni teneantur ſoluere gabellas pro dominis non ſubiectis terræ in qua ſunt: vt patet hac. l. & ſupra eo.l.hi pœnes. & infra vt nullus ex vicar. pro alio vicar.debit.l.1.Bar.& Ia.

LEX XVI.

Mulier. Mulier originaria copulans ſe cũ alio cum ſua ſobole remeatur. hoc dicit. Et ſic not. hic quòd ſoboles ſequitur conditionem matris.& eſt hoc regulariter. ſed filij colonorum & inquilinorum ſequuntur patris conditionem vt not. infra eo.medicus & ſupra eo. l.diffinimus. Bar. Ia.re.

LEX XVII.

Per colonum. Colonus contrahendo domino circa dominium non parat præiudicium, hoc dicit ideo autem dicit circa dominium quia plene præiudicaret in poſſeſſione vt patet ſupra de acquir. poſ.l.fi. Bart.& Iac.reb.

LEX XVIII.

1 *Ruſtici non poſſunt eſſe baiuli.*

2 *Clericus ad aliquod officium ſeu dignitatem an debeat admitti, & quid in pageſiis nobilium. nu. 3.*

Colonos. Aſtricti glebæ ad nullum honorem etiam inferioris militiæ poſſunt aſpirare nec etiam eſſe apparitores magiſteriæ dignitatis ſeu p̃ſĩatis. & hæc dicuntur propter publicam vtilitatem. ſ. ne cultura deſeratur agrorum, & etiam propter publicam honeſtatem. An.& ſic nec ruſtici poſſunt eſſe ba
1 iuli ſecundum Barto.cum hic loquitur de omni
2 colono & hic not. in gloſſ. Item hæc l. eſt argu.
quòd clericus ad aliquod officium ſeu dignitatem admitti nõ debet vt infra d ma.& col. pat.l. fina.& de fug.colon.l.1.& ſupra eodem l. originarios. Item nota hic in ſe. eſſe conſulendum iuri dominorum & publicæ honeſtati ſecundum Dul.& eſt ſimile ſupra de impenſis ludorum.l.1.

& de

& de istis apparitoribus magisterie potestatis
habetur infra de appari.magi.mili.l. fin. libr.12.
3 Item facit hæc.l.argum. quòd pagesij nobilium
non debent seruientes fieri principum, comitũ
vel magnatum seu ad aliquod officium pub.seu
ecclesiasticum institui vel creari, vt in argu.con-
tra supra de episco. & cleri.l. quisquis censibus.
nam clerici fieri possunt sed debent suis domi-
nis de eorum iuribus & deuersijs per alios facere
responderi: de istis habetur supra de episcop.&
cleric. authen. ascripticios. & in corpore vnde
sumitur.Iac.Reb.

LEX XIX.

SVMMARIVM.

1 *Colonus conuentus per dominum, cauet de restituendis fru- ctib. si succubuerit.*
2 *Celeritas iudiciorum est amica.*
3 *Cautio vtrum sequestrum faciat cessare.*
4 *Fideiussoribus effectis non soluendo iterum est cauen- dum.*
5 *Contraria adducuntur, & soluuntur.*
6 *Cautio idonea est præstanda ad hoc vt amoueatur seque- strum.*
7 *Confessio coloni cum solutione & lapsu temporis sibi præ- iudicat.*
8 *Solutio diutina ad inducat obligationem.*
9 *Instantia iudicij in quibus finiatur triennio.*
10 *Res sequestrata tempore peritura, potest per sequestra- rium vel officio iudicis vendi.*
11 *Fundo effecto litigioso inter dominum & colonum ad quẽ spectet solutio publicarum functionum.*
Sequestrum non est concedendum nisi de debito constet per publicum instrumentum.

1 Litibus. Si de terræ dominio inter domi
num & colonum est disceptatio,
cum locatio negatur, forma infrascripta ser
uatur: quia satisdare tenetur colonus conuen-
tus de restituendo fructus & redditus pro trans-
latiõe si dominus obtinuerit in causa: quæ satis-
datio durabit triennio, & postea reuocatur, si co
lonus hoc facere noluerit, vel non potuerit, tũc
redditus in auro consistens deponitur per hanc.
l.cum domino. Si vero consistunt in speciebus
iudicis arbitrio venduntur & precium modo
prædicto postea sequestratur. publicas autẽ fun-
ctiones soluet dominus vel colonus secundum
consuetudinem antiquitus approbatam huc vs-
que. Et diuiditur in duas partes principales. Pri-
mo enim ponitur quando est quæstio de terræ
dominio inter colonum & dominum quid fie-
ri debeat de fructibus & redditibus dictæ terræ
& quo ordine procedatur vsque ad versi.hoc de
redditibus, ibi est secunda pars princip. in qua
ponitur quis debeat soluere publicas functiones
circa locata an dominus vel colonus cum inter
dominum & terræ colonum de terræ dominio
quæstio agitetur. & hæc est vna lectura secũdum
quam posui summarium; & est vera & appro-
batur in gloss. super verbo restituatur. Secundo
modo legitur secundum placentinum, ꝙ non
erat quæstio inter dominum & colonum de pro
prietate terræ: sed duo alij inter se contendebãt
de terra & quærebatur quid debeat facere colo
nus de fructibus. sed hæc lectura nõ placet: quia
est contra hanc.l. in princip. quæ dicit quòd co-
loni contra terræ dominos declinauerunt. Bart.
2 Not. quòd iudex debet quæstionibus celeritatẽ
imponere vt ff.de nou.ope.nunc.l.1 §. potest in
fin. ff. si cert. peta. l. quidam existimauerunt. & in
authen. vt cle.apud proprios epi.§. vult.supra de
transac.l.fratris. & extra de dolo & contum..ca.
finem litibus Secundo not. sequestrationem fie
ri si fideiussio non præstatur, vt hic quod est con
3 tra regulam supra de sequestra.pec. prohi.l. pri-
ma. Et collige ex.l.ista optimam regulam, quòd
vbicunque desideratur sequestratio fieri, cessat
si satisdatio offeratur vt hic aperte colligitur, &
ff.qui satisda.cogan.l.si fideiussor.§.vltima. & ff.
de officio præ. l. senatus in fin. de hoc not. extra
de sequestra.pos.& fru. c. ad hæc.& cap. se. cum
si. Item argum. contra quòd non debet fieri se-
questratio, imo debet rusticus pendente lite do-
mino soluere pensionem, vt extra de elec.capi.
quærelam in fin.cum si. quod est contra hanc.l.
dic quòd dominus hic agebat petitorio nõ pos-
sessorio, secus & ibi sol. Tertio no. ex fine.l.quòd
per sententiam iudicis veritas prodit in lucem;
& cuius fuerit res de qua agit. sic alias supra de iu
di.l.rem non nouam §.fina.argum.express. not.
ex prima parte legis vbi dicit qui non ex longo
prolixoque tempore &c. ꝙ si rusticus lõgo tem
pore mihi soluit annuũ puta duos capones præ-
terea velit contendere se non teneri obstabit ex
ceptio solutionis longo tempore factæ, sic supra
de fideiusso.l. t. de fund.patrim.l.ius emphi.ff.de
4 apo.pu. l. quicunque. Item nota argumentum
ibi vbi dicit iterum. renouetur &c. quod si duo
habent discordiam adinuicem, & faciant pacẽ
hincinde datis fideiussionibus de non offenden-
do si fideiussores vnius sunt facti non soluendo
seu decesserint quòd iterum renouandi sunt, ad
idem.ff.de oper.noui nunc.l.prætor.§.penult. vt
in pos.le.l.si is a quo.ff.quorum le.l.1.§. ait ff. de
rem in verso.l.si pro patre.§.versum.An.do.Du
li.& Doctor. Super gloss.3.ibi supra locati:l.si qs
5 conditione timore huius contrarij variauerũt
glosatores & etiam doctores. quidam enim di-
xerunt quòd hic conditio non erat finita ibi sic
licet non per omnes. quia sic non est licitum re
futare quæstionem dominij locatione finita: er-
go nec ea durante. Alij dicunt quòd aut constat
de locatione, & tunc non refutatur quæstio do-
minij, vt ibi alias secus vt hic. & hæc est vera &
probatur aperte per hanc legem, dum dicit ꝙ si
per diutinam præstationem apparet istum esse
colonum quòd cessat. Odoff. vnde in hac.l: ne-
gabatur dominium & negabatur locatio in l.
contraria negabatur dominium sed confessaba
tur locatio & conductio. Alij dicunt quòd colo
ni simplices non possunt refutare quæstionem
dominij vt l. contraria; censiti autem & alij sic
vt hic. Sed hæc solutio est contra lecturam hu-
ius.l.quæ dicit in colonis cuiuscunque conditio
nis hanc. l. obseruari debere. & hoc videtur in-
nuere gloss.2.in princip licet glo. in l. contraria
comprobat hanc. Alij dicunt quod hæc l.corri-
git illam: & similiter hæc est mala: quia vitanda
est correctio legum vt l. præcipimus in fin. sup.
de ap. tene ergo secundam. Sed Iaco. de ra. se-
quen-

quendo quandam aliam opin. positam in l. con
traria, dicit aut est quæstio de pstatione fructuū
sola & tunc bene pōt colonus hoc obijcere vt
hic. & est rō; quia tūc colonus obijcit de nullita-
te contractus eo quia est dñs: & tunc dicit se de-
bere cogi ad redditiuum præstationem, de neces
sitate sequitur qō refutationis dominij. tene er-
6 go quæ dixi. Item ex hac lectura patet ꝙ ille qui
vult impedire sequestrum aut facere reuocari
debet idoneè satisdare de restituendo rem abs-
que alia præstatione. vnde nō sufficit simplex sa
7 tisdatio nisi hæc verba ponantur. Bart. In gl. po-
sita super verbo colonorum, quæro an per solū
temporis fluxum fuerit acquisitum ius ipsi dño
& præiudicatum ipsi colono? & videtur ꝙ sic,
vt hic vbi loquitur indistincte, & solum de fluxu
longi temporis. Sed dico contra: nam confes-
sio & temporis lapsus vna cum solutione prę iu
dicant ipsi colono, & non solum fluxus tempo-
ris. & no. infra eo. titu. l. cum scimus super verbo
incrementum. & not. expresse in eo. tit. l. cum sa
8 tis. §. 1. super verbo detenti sunt. In glo. quæ inci-
pit nullo pacto. & ita intellige. & dic etiam cir-
ca hoc vt not. in præalleg. l. de in rem verso. quia
sola diutina solutio obligationem non inducit
nisi causa sufficiens efficax ad agendum allege-
tur, quæ per diutinam solutionem probatur, per
quam præsumitur ꝙ præcessit promissio sine
causa sufficiens vt in præalleg. l. de in rem verso.
not. glo. & Docto. ff. de seru. l. seruitutes in ma-
gna glo. & per hoc determinatur quæstio de illo
qui per plures annos præstitit par caponum vel
certam quantitatem bladi vel pecuniæ alicui
militi: quia non ob hoc compellitur soluere in
futurum, nisi alleget miles causam efficacem,
vt quia dicit sibi promissum fuisse per stipulatio
nem, quæ præsumitur præcessisse per solutionē
ipsam diutinam: quia non est verisimile ꝙ ita sol
uisset nisi ad hoc se obligasset. ff. de proba. l. cum
de indebito. Sed contra hanc præsumptionem
si posset probari ꝙ causa liberalitatis & amici-
tiæ sic mittebat pro encenniis & præmissa tunc
non tenetur soluere in futurum vt. ff. de acquir.
posses. l. quæ iure familiaritatis. & ff. de offi. pro-
con. & le. l. solent. §. fin. sed si non allegaret cau-
sam sufficientem ad agendum vt quia diceret ꝙ
per pactum promiserat soluere annuatim tunc
non sufficeret promissio & diuturnitatis præsta-
tio vt C. de pactis, l. si certis annis & ibi Cyn. &
Barto. in l. cum de in rem verso. Et dic circa hoc
quod habetur. & not. 10. q. 3. quia cognouerimus
& extra de censi. c. peruenit. Item in glo. quæ in-
cipit ad quod supra de bonis &c. Item in versic.
Item no. ibi ꝙ est speciale. sed tu dic qa imo est:
ideo qa coloni sunt suspecti, quia pecuniā opta-
re non audent vt sup. c. domini prædiorū. & hoc
etiam videtur ibi innuere glos. vel dic ꝙ hæc nō
est propriè sequestratio: sed quædam depositio
quam facit iudex pro conseruatione iuris habē
tis: & hoc innuit hic tex. In tex. ibi interim reno-
9 uetur. No. ar. quòd fideiussore effecto non soluē
do debet iterum satisdatio præstari facit. ff. qui
satisda. co. l. ab arbitro. & ff. de pet. hære. l. si quo
tēpore. p hoc enim apparet ꝙ satisdatio de resti
tuendo rem sequestratam non durat nisi trien-
nio. Et aduerte. qa gl. hæc super verbo accipitur,
dicit ꝙ incipit currere istud trienniū a tpe litis
conte. quia tanto tempore durat instantia quod
not. quia per hoc patet ꝙ tempus instantiæ præ-
fixum per l. properandū. incipit currere a die li-
tis conte. & solet ibi notari. vnde in casibus in q-
bus non solet lis contestari non videtur illa. l. lo
cum tenere. & ob hoc dixi multotiens allegan-
do in quæstionibus de facto, ꝙ cum executio-
nes instrumentorum & sententiarum fiant abs-
que contestatione litis ꝙ non currit instantia
vel non fiat contestatio in text. ibi fructus non
10 vendantur. Ex hoc text. & glo. posita super ver-
bo vendantur quæ incipit propter consumptio
nem. No. ꝙ quando res sequestrata est tempore
peritura, ꝙ iudicis officio potest vendi & pre-
cium sequestrari. potest etiam hoc solus seque-
ster vt l. olcum. ff. de dolo. cum sequestri offi. est
voluntarium & non necessarium vt l. fin. supra
de bo. auc. iudicis po In tex. ibi hoc de redditi-
bus cum glo. posita super verbo functiones, quę
11 incipit in tributa. Not. diligenter hunc versum,
quando res est in litigio inter dominum & co-
lonum, ad quem spectat solutio publicarum
functionum, & vtrum solutio facta per vnum
altero sciente & patiente sibi præiudicet. & ex
hac lectura facit glo. argum. in glo. super verbo
moris erat. an isti teneantur soluere decimas ec-
clesijs, seruetur consuetudo. Vltimo secundum
lect. placentini positam super verbo restituatur
est hic casus si vera esset quæ est vera quantum
in se, ꝙ si duo asserunt se dominos vnius fundi
ꝙ colonus potest dicere nulli vestrum volo re-
stituere fructus satisdando ei qui pro se senten-
tiam reportauerit: quod est notabile, quia est li-
mitatio l. vlti. supra de peti. hæred. No. princip.
l. quia nunquam fit sequestratio de re alicuius
nisi constet de debito per publicum instrumen-
a tum [a] vt infra de ero. mil. anno. l. per hanc Bart.
& Iacob. Rebuffi.

ADDITIO.

a Per publicum instrumentum item limitabis per l. ab ex-
cusatione cum ibi not. & maxime per Bal. quorum ap. non re-
ci. eundem in l. 1. in 2. col. vers. & eodem modo si pendet. su-
pra de prohi. sequest. pecu.

LEX XX.

SVMMARIVM.

1 *Senatusconf. Claudianum quid olim disponeret.*
2 *Partus an sequatur conditionem matris.*

Ne diucius. Hodie natus ex ascripti-
cio & serua vel ascripti-
cia & seruo ventris sequitur conditionem item
inter seruos & ascripticios modica differentia
est, cum seruus cum peculio & ascripticius cum
1 terra alienari possit per dominū. hoc dicit. Præ-
mitte ad euidentiam ꝙ olim senatuscōsul. clau-
dianū volebat vt natus ex ascripticio vel ascri-
pticia semp sequeret ascripticiā ꝯditionē: sic qñ
que paternā qñq; maternā vt supra de se. cōsul.
clau. tol. vnde impa. vidēs ꝙ in illo sena. ꝯsul. ꝯti-
neret ꝙ semp qs traheret ad peiorē, statuit ꝙ ille
sena. consul. esset sublatum ex toto. & ꝙ ille qui
nasceretur ex ascripticio & muliere libera esset
liber vt ibi, nihilominus hic etiam declaratum
fuit

fuit in librorum authenticorum constitutione ex ascriptitio & libera natos in prin. coll. 5. verum quia multi dubitant quando quis nascebatur ex vno ascripticio vel ascripticia & altero seruo vel serua vtrum sequeretur conditionem ventris cum ll. antiquæ positæ ad reuocationem dicti se natus c. nõ loquerentur nisi in nato ex ascriptitio & muliere libera: ideo hic imperator posuit hanc l. & disposuit ꝙ sicut ille qui nascitur ex ascripticia & seruo vel serua & ascripticio sem-
2 per sequitur conditionem ventris; ita & infertur ex hoc alia regula generalis ꝙ partus sequitur conditionem ventris siue sit deterior partui siue vilior. hæc autem regula fauore publicæ vtilitatis fallit in partu murilegulo, qa semper murilegula sequuntur conditionem siue sit pater siue mater vt. l. vlti. supra de murile. Item fallit in eo qui natus est in prædio tamiano quod qualiter sit. Nota. de prædijs tha. in rubrica in l. 1. Itẽ fallit in filijs inquilinorum & colonorum natis ex libera muliere vt supra cod. l. diffinimus. Item in filijs libertarum curiæ. 12 quæst. 2. c. de liberis. & hoc de iure ciuili. Item fallit secundum. ll. longobardorum; vt hic no. in gl. quo ad honores vero sequendos partus sequitur conditionem paternam vt l. cum legitime. ff. de sta. ho. vltimo ex gl. plene nota differẽtiam inter ascriptitios & suos Bart. Et per quoddam potest dici ꝙ natus
a ex pře nobili & matre ignobili est nobilis* & miles fieri potest: cum ex suprascriptis in honorib. filius sequatur conditionem patris & non matris vt d. l. cum legitima & ff. de sena. l. emancipatis. & l. senatoris filius. & l. filia. & l. liberos. nam filij gaudent priuilegijs & honore patris. vt C. de quæstioni. l. diuo marcho. & de episco. & cleric. l. 2 §. fi. Iacob. Rebuffi.

. ADDITIO.

a Est nobil. Adde an sit nobilis idem ecõuerso istum in l. nati & quod ibi posui in apostil. ad cum supra de decu. lib. 10.

LEX XXI.

SVMMARIVM.

1 *Confessio sola, qua quis se ascriptitium enunciatiue asserit statum non mutat.*
2 *Verba enunciatiua in contractibus an & quando sint obligatoria.*
3 *Præscriptio non currit cum non euenit casus, quo quis deberet vti re præscribenda, & contra non desides. numero. 10.*
4 *Priuilegijs ciuitatis gaudet etiam qui absens onera non sustinet si pater, frater, vel cognati sustineant.*
5 *Confessio extraiudicialis vtrum præiudicet, & quis ei stare cogatur.*
6 *Legumlatoris intentio est nemini præiudicare.*
7 *Contractus quandoque etiam ex consensu partium non valet nisi aliud accedat.*
8 *Confessioni standum.*
9 *Duo faciunt, quod vnum efficere nequit.*
11 *Quid requiratur, vt quis se constituat ascriptitium.*
12 *Mulier pro alio fideiubens quare non tenetur.*

1 Cum scimus. Sola confessio vel scriptura in qua enunciatiue quis se alterius ascriptitium asseuerat, nõ statum mutat nec præiudicat, nisi sit alijs adminiculis probata. s. ex diutina præstatione sicut faciunt alij ascripticij: aut quia alia confessio emanauit ex eodem. Si filius ascripticij viuente patre per. 30. annos continuos terram non coluit propterea nunc liberatus nõ est a cõditione ascripticia, cum pater eius tpe suæ vitæ culturæ satisfaceret. H. d. ideo autem dixi enunciatiue prolata & facta quia dispositiue per solemnem stipulationem si quis vellet se facere alterius ascripticium nõ requirerentur alia adminicula secundum Mar. de fano. & An. de barulo hic. sed glo. in l. proxima. in versi. cum autem. videtur dicere ꝙ licet præcedat pactio qua quis se solo obligauerit, ꝙ ista pactio non præiudicet nisi sit secuta propterea. 30 annorum præscriptio. Sed ego intelligo illam glo. quando illa stipulatio non fuit solemnis. Sed propterea ex cursu temporis & diutina præstatione solẽnizatur. vbi autem quis paciscereretur soluere per stipulationem, non videtur dubium quin eo ipso quis sit effectus seruus ascripticius. & de se vendendo ad precium participandum in text.
2 ibi serui autem. Ex hoc versiculo limitari possunt omnes. ll. dicentes ꝙ verba enunciatiua in contractibus prolata non sint obligatoria: nam hoc est verum nisi confessio emanauerit vna post aliam: si enim circa conditionem ascripticiam quæ est mala vt supra. cod. tit. l. ne diuturna præiudicium generat quanto magis generabit in his quæ non sunt tanti præiudicij, certe multo
3 magis in textu, ibi illud quoq; Ex hoc §. sumitur optimum argu. ꝙ si terræ recommendatæ tenentur ciuitati perusij in subsidium & cohortibus & exercitibus & per centum annos steterunt, ꝙ non præstiterunt, ex eo ꝙ ciuitas perusina non requisiuit cum de suis gentibus esset in ceteris numero copiosa, ꝙ non propter hoc dictæ terræ præscripserunt libertatem dicti seruicij. nulla enim potest communi perusij desidia imputari ex quo necessitatem non habuit dicti subsidij. de quo dixi in l. 3. sup. de decurio. vbi videtur casus.
4 In tex. ibi patres vel fratres arg. ꝙ si statutum dicit ꝙ absens a ciuitate perusij non gaudeat ciuili priuilegio, cum onera nõ supportet ꝙ si aliquis abest & in eadem ciuitate permanet pater vel frater vel cognati qui supportent onera ciuitatis ꝙ non obstante tali absentia tali priuilegio gaudebit absens: videtur enim supportare onera cũ supportarent illi qui sunt de suo genere: & ideo si statutum dicit quod non alibratus non audiatur nec in ciuilibus nec in criminalibus, cum nõ supportet onera ciuitatis, quia patris vel aliorũ consortium de domo proderit non alibrato: sufficit. n. hos consortes sustinere, p hãc l. In textu ibi cum enim pars &c. Nota quod corpus vnius consortium appellatur pars ceterorum consortium. Item iniuria quæ fit vni consorti toti consortio facta videtur vt supra de sena. consul. clau. l. omnes. potuerunt vendicare tãquam per se quia eorum iniuriam vt l. si fœmina. ff. supra ad turpillianum. etiam si vendicans sit spurius vt l. prima. cum se. ff. de liberali causa. in tex. in fin. l. per hanc litteram potest dici quòd non videatur absens a ciuitate illa qui in ciuitate patrem habet & alios amicos, vnde non appellabitur vagabundus cum ibi residere videatur: sed contrarium videtur. vnde videmus ꝙ bonis absentis

ſentis datur curator,& citatur agnati,& cognati ſi volunt eum defendere.tex.eſt in l.licin ait præ tor.§.fin.cum.l.ſequenti ff. ex quibus cau.maiores.& quòd detur curator pater in l.ab hoſtibus eod.titu.nec obſtat hæc lex, quia ideo non reputatur abſens quoniam ſui agnati onera ad eum
5 ſpectantia ſupportabunt. In gloſſ.extra jus ibi non in figura iudicij puta coram tabellione nõ nocet. Per hoc patet quod male dicunt illi quòd gloſſ. eſt in l. iubemus. ſupra de libe. cauſa quæ non reperiatur alibi quam ibi, hoc non eſt verum: quia etiam hic inuenitur.hoc eſt verum in confeſſione quæ non præiudicaret extra iudiciũ eodẽ modo præiudicaret coram notario vt in ſequenti glo.Item confeſſio facta non in figura iudicij licet non præiudicet,tamen ſi vis emanet ita præiudicaret forte ſicut ea quæ eſt facta in figura iudicij & hoc videtur velle ſequens gl. Bart. & Iacob.Reb.collige notabilia ex princip.l.&
6 Primo not. intentionem legum conditoris ſcilicet nolle eas alicui præiudicium generare maximè circa conditionem perſonarum concor. l.vnica.C.de ſena.conſul.clau. tol. Nota ſecundo ꝙ ad eſſendum quem aſcripticium non ſufficit ꝙ quis ſe obliget ad habitandum in fundo perpetuo niſi ibi poſtea. 30. annis ſteterit vt ſtra l.proxi.§.t. vel ni poſt illam obligationẽ in ſcriptis atteſtetur ſe velle ibi habitare, & eſſe aſcripticium illius,& hoc innuit ſecunda gloſſ.ſuper verbo interuenientis & alia ſequens ſuper verbo, conditionem & alia quæ eſt ſuper verbo a ſcriptione & alia quæ eſt ſuper verbo legitimis modis & alia quæ eſt ſuper verbo ſcriptura. Itẽ eſt alia gloſ. quæ eſt ſuper verbo conditionale.
7 Tertio not.caſum in quo etiam ex conſenſu partium non valet contractus niſi habeat aliquod aliud adiutorium concor.auct.& ſi cõtractus.C. de fid.inſtr.Quarto no.ꝙ quæ non proſunt ſingula multa iuuant vt hic no.per gl. ſuper verbo ad iutorij. Quinto no. non valere contractum in præiudicium libertatis concor.l. t.§.quæ onerãdæ ff.quarum rerum ac.non da.Sexto no.ꝙ tantum valet cõfeſſio extra iudicium ſicut illa,quæ fit in iudicio vt hic innuit glo.ſuper verbo con-
8 feſſionibus,& aliæ gloſſ.ſequentes Septimo no. quem debere ſtare ſuæ confeſſioni vt hic. Et in gloſſ.quæ eſt ſuper verbo inter acta ibi.Itẽ no. Octauo not. caſum in quo ſunt neceſſariæ duæ ſcripturæ ſic.ſupra ad velleya.l. ſi mulier.& alibi ſunt neceſſariæ duæ confeſſiones. ſupra de plus
9 peti.l. 1. Nono not. idem quod vulgariter dicitur quòd duo faciunt quod nequit vnum ſupra de teſtam.l.ſancimus. & not. inſta de fundo patri.l.ſin.Decimo not. ex verbo illud quoq; cum glo.quantum ad mutilationem operum mũdanorum æquiparari clericum mortuum ſtudentem & fœnem ſic ſupra qui ætate.l.1.2.& 3.lib.10. Vndecimo no.filios ſæ multoties vagare maxime viuẽte patre.l.fi.§.filius.C de bo.libe. & hoc facit iuuentus vt l.t. infra de tyran. lib.12. Duo-
10 decimo no. non currere præſcriptionem cõtra non deſides ſic.C.de anna.ex.l.t. in fi Decimotertio no. filium ſequi conditionem patris ſic ſupra eo.l.ne diutius.Decimoquarto no.filios nõ eſſe deterioris conditionis quam patres ſic infra eo.l.prox. Decimoquinto not.eſſe eandem cauſam parentum & liberorum concor. l. in ſuis.ff. de libe. & poſthu. Decimoſexto not. conditionem & factum fratris prodeſſe alteri fratri. Decimoſeptimo no. non videri quem abeſſe dum parentes & cognati ſunt præſentes. ad quod l. t. in ff. C. de anna. excep. Decimooctauo not. ꝙ retinendo partem videtur quis totum retinere vt ff. de ſerui. vrb. præ.l.vna. Circa principium
11 huius l. quæro primo quare tot requiruntur vt quis ſe conſtituat aſcripticium. Reſpondeo triplex eſt ratio: quia homines ſimplices affectantes aliqua acquirere accedunt ad prædia aliena, & præſumitur quòd de facili poſſent decipi & fraudari:& ideo ſtatuit hæc.l. ꝙ nõ poſſent ſe facere aſcripticios ex vna ſola affectione vel promiſſione: quia præſumeretur quòd interueniret fraus & deceptio:& ideo requiritur ſecunda promiſſio & confeſſio facienda ex interuallo. vt ex ſimili dicitur de ſeruo manumiſſo ſuo manumiſſori operas promittente. nam in ſecunda promiſſione nõ ſic præſumitur quia deliberare potuit interim & ſe aduiſare vt.ff.quarum re.ac.nõ
12 da.l.r.§.quæ onerandæ. verſ. ſed ſi interuallũ. Sic etiam de muliere fideiubente pro alio vt ſupra ad velley.l.ſi mulier. Item ſecunda ratio eſt: nam hic res eſt magni præiudicij:nam quaſi ſeruos ſe conſtituunt dum faciunt ſe aſcripticios vt ſupra eo.l ne diutius.& ideo magis exigitur ſolemnitas vt ff.de carbo.l.1.§. ſed ſi quis.nam vbi maius vertitur periculum cautius eſt agendum Item tertia ratio quia magis intereſt reipublicæ eſſe liberos quam ſeruos vt C.omunia de ma. l. 2.in fin. & ſupra de bo. liber.l. fin.circa me.& ff. ſo.ma.l.t.Iacob. Rebuffi.

LEX XXII.

SVMMARIVM.

1 *Aſcripticius fugiens committit ſui ipſius furtum ſicut ſeruus. & nu. 1.*
3 *Expenſarum refectio an & quando veniat in cauſa criminali.*
4 *Coloni, qui ex ſtatuto culturam agrorum deſerere non poſſunt, prohibentur etiam ſi ipſis pacta immutentur.*
5 *Curiales non liberantur 40. annorum ſpatio, ſecus in aſcripticijs.*
6 *Statuto diſponente, vt pro quolibet animali naſcente in territorio ſoluatur vnus ſolidus, non tenetur ſolui.qui eduxerit animal, vt pariat extra territorium.*
7 *Terra non debet denudari ſuis aſcripticijs, qui ſunt membra fundi.*
8 *Soboles ligatur nexu prædeceſſorum.*
9 *Filius hominis mei homo meus eſt.*
10 *Ad officium præſidis pertinet prouidere, ne potentiores inferant violentias tenuioribus.*
11 *Conſuetudo vetus eſt ſeruanda.*
12 *Occultans rem meam, tenetur ad intereſſe eius temporis, quo eam detinuit.*

1 Cum ſatis. Aſcripticius fugiens ſicut ſeruus ſui furtum facit licet liber ſit & ideo a tali fortuna non liberat. 30.an. ſpacio:ſed cum ſua ſobole idem aſcripticius remanet.Item effecti colonariæ conditionis p cul turam aſſiduam. 30.annorum ſunt liberi & eorũ filij,licet tanto tempore non ſteterint in cultura Item domini poſſeſſionum non debent eiſdem mole-

molestias inferre aut veterum reddituum conditionem immutare: contrafacientes eidē ad interesse tenentur nec poterunt adhoc culturā agrorum deserere. Itē nullum debet colonum vel ascripticium alienum occultare & suspiciēs etiam ignorāter nisi restituat ipsum prius in certis pœnis tenetur. hoc dicit. In tex. ibi quantumcunque emanauerit, hoc est verum nisi ille ascripticius in fuga steterit per 40. annos. vt l. omnes. de præscrip. 30. an. quantum autem tempus requiratur in seruo fugitiuo not. supra de seruis fugi. l. prima nota ꝙ dicit quantuncumque emanauerit: quia per hoc patet coniuncta l. omnes. qa licet statutum dicat ꝙ instrumenta dotalia mandentur executioni nulla obstante longi temporis præscriptione ꝙ si cucurrerunt. 30. annorum curricula, ꝙ obstabit tempus præscriptionis; sicut videmus hic imperatorem dicere istos non præscribere longi temporis cursu libertatem, & tamen currunt curricula. 40. annorum. sed contrarium dicas ꝙ istud statutum simpliciter loquitur, & ideo simpliciter intelligēdum est. l. de precio ff. de pub. nec ob. hæc lex quia limitatur pro alia: ꝙ in statuto non est. & de hoc dic vt supra. ex qui. cau. liceat &c. vbi gl. all. omnes ll. q̄ pos-
2 sunt alle. In tex. ibi furari intelligantur. nota ꝙ licet quis sit liber, tamen sit astrictus alicuius conditioni fugiendo onus illius conditionis, dicitur facere furtum sui. Sequitur in tex. volunt liberos permanere. ex hoc patet ꝙ censiti & coloni sūt homines liberi licet astricti sint huic conditio-
3 ni. quod not. In tex. ibi eos resarcire. Not. ꝙ moderator prouinciæ cognoscit de crimine? & facit eis resarcire interesse. & per hoc dici potest ꝙ in causa criminali veniat refectio expensarum: hoc crimen violentiæ vel rapinæ intendebatur, quando iudex cognoscens de hoc facit resarciri damna & interesse. quod an sit verum not. supra qui accu. non possunt. l. qui crimen. & per Cyn. supra de fruc. & litis impen. Quis autem iudex de hac violentia cognoscat, & quis exequatur & qualiter petatur huius violentiæ punitio dic vt hic per glo. super verbo per iudi-
4 cem. In tex. ibi & veterem consuetudinem not. quòd si statutum dicat, quòd coloni non possunt deserere culturas agrorum, quòd non poterunt etiam si eis pacta reddituum immutentur: sed domini tenentur eis ad interesse, & idem si verberatur a dominis concor. infra ex qui. cau. colo. l. 1. sed cōtra teneatur. nam non plus hic operatur statutum quam operetur pactum, vt in rubrica de decretis. sed si quis promittat terrā colere sub certo pacto, & pœna non incidit in pœnam si ei pacta mutentur, vel dominus ita rixosus est ꝙ colonus in colonia persistere non potest: sicut dicimus in socio qui non permittit societatem soluere. nam potest si socius est rixosus vt ff. pro so. l. si socius. nec ob. hæc lex. quia speciale est in his quorum conditio est multum stricta vt supra cod. l. ne diutius. & l. diffinimus. patet si vxor cum flagellis verberetur ab vno illicite potest dubitare ne &c. in aut. vt cum de ap. cog. §. quia vno plures. multomagis & colonus a domino quando acriter verberatur. In text. vel per procuratorem hic videtur casus ꝙ protestatio procuratoris faciat incidere protestatum in pœnam, sicut protestatio domini. quod est verū quando ipse ostendit procurationem vt l. si quis
5 insiciatur. ff. depositi. In glo. etiam. 40. annorū. hoc procedit in curialibus, vt non liberentur. 40. an. vt in l. hic all. ascripticij vero bene liberantur tanto tempore a tali conditione vt l. oēs de præ. 30. an. nisi pars corporis eorum prædio remanserit vt sup. l. proxi. In ea. gl. ibi solue vt ibi, quia ibi tractatur de alienatione libertatis hic de ea q̄ per viam præscriptionis inducitur. & sic nō ob. in gl. quarta ibi. l. cum gl. in l. præscriptio de præscrip. 30. anno. sol. alio modo. s. ꝙ ibi est spāle in ascripticijs curiarum, vt minori tpe præscribant ascripticij vero fundorum principis nullo tpe p̄scribuntur vt l. 1. supra ne rei do. vel templo. & prædicta procedunt cum ascripticii ipsimet volunt præscribere libertatem, an aūt alius possit p̄scribere ascripticios alienos, dic vt hic not. in gl. sup verbo intelligatur. In gl. quæ incipit ex fœmina ascripticia ibi l. cū. & hoc placet qa ascripti. cōditio est durior quam aliorum colonorū vt sup. co. l. ne diutius ideo eis magis fauetur pro libertate. In gl. super verbo liberos quidem permanere ibi not. simul aliquem esse liberum secūdum quid facit. infra co. l. fin. & instit. de iure per so. in prin. & in auth. de nup. §. ascripticio in gl. super verbo per iudicem, ibi vt hic in nullis præiudicat &c. Not. pro statutis dicentibus, ꝙ iudex prouideat ne damna dentur vel iniuriæ inferantur. nam vigore huius statuti nulla datur actio sed eis datur iudicis officium. Si autem statutū dicit ꝙ iudex debet tueri tales iniuriam patientes: tunc eis datur actio & exceptio vt l. statuas. ff. de acqui. re. do. in ea. glo. ibi quòd in simplum & secundum opin. Hugo. est dare casum in quo pro furto vel rapina non competit ius agendi, nisi ad simplum tantum scilicet cum furatur vel rapit dominus ascripticio suo vel a colono vel cēsito. In gl. quæ incipit nata ex colonis ibi sed quid de nato, notatur an filius natus ex colono ante præscriptionem completam, & natus
a postea sit colonariæ conditionis. [a] nam non est primo casu: ideo non est; quia non est natus ex patre colono. secundo casu ideo quia cum sit conceptus antequam pater esset colonus, habetur pro nato cum de eius fauore tractetur in l. qui in vtero. ff. de sta. ho. & ideo non dicitur primogenitus regis qui natus est ante dignitatem regalem, nec filius præsbyteri qui natus est ante præsbyteratum vt nota. ex l. imperialis de nup. & ff. de sena. l. senatores. in filiis autem eorū qui sponte se curiæ obtulerunt, speciale est vt licet sint post obligationem factam curiæ non sunt curiales inuiti, vt not. in l. fina. supra de his qui spon. mu. sus. In ea. gloss. ibi licet non. 30. annor. sed non ob. hæc. l. quia intelligitur de liberis natis & conceptis postquam, pater effectus est colonus quia ipsi sunt coloni, sed non steterunt. 30.
6 anno. In ea. gloss ibi daretur occasio nota. bene ad statuta dicentia ꝙ pro quolibet animali nascente in territorio perusino debeat dominus soluere

ADDITIO.

a Sit colonariæ conditionis. Adde istum in l privilegio nu. 2. & quod ibi notaui in apostil. ad eum in apostil. in versi. decurio. supra de decu. lib. 10.

uere vnum solidum. nam si habẽs animalia præ
gnantia & ducat eā vt pariant extra territorium
non perusinum. non euitat propterea solutionẽ
quia facit fraudem legi. & facit ꝑ hoc. ff. de hæ-
red. inst. l. ex facto la gran. Barto. Iacob. Rebuffi.
7 Collige notabilia ex hac. l. cum satis. Primo ꝙ
terra non debet denudari suis ascripticijs con-
cor. l. quemadmo. supra. eo. Secũdo not. ꝙ ascri-
pticius vocatur membrum fundi, alibi vocatur
pars fundi in l. longe. ff. de diuersis & tēp. præ. &
alibi vocatur seruus fundi vt infra de colo. tra-
cen. l. prima. Tertio not. ꝙ membra sequuntur
conditionem capitis sic. ff. de relig. & sump. fu. l.
cum in diuersis. Quarto not. quòd accessorium
sequitur naturam principalis concor. l. secunda.
supra eo. Quinto not. similitudinem inter curia-
lem & ascripticium. Sexto not. ascripticium fu-
giẽtem æquiparari seruo fugitiuo, qui etiam sui
furtum facit. l. 1. supra de serui. fugi. Septimo no
ta. quòd curialis etiam. 40. annis non præscribit
libertatem. not. C. de præscript. 30. anno. l. præ-
scriptione. Octauo not. quòd ascripticius præ-
scriptione 30. anno. non pòtest se iuuare nisi
sint. 40. anni vt l. omnes. C. de præscriptio. 30. vel
8 40. ann. Nono not. quòd soboles astringitur ad
nexus prædecessorum. Decimo not. quod etiam
ciuis dicitur conceptus seu natus in alio loco
vel in alia prouincia. Vndecimo not. ex princi.
huius. l. & de versiculo cum autem. ascripticios
& colonos idem signari. Duodecimo nota. in
versicul. cum autem. qualiter coloni & eorum
soboles sint liberi concor. infra titu. 2. Decimo-
tertio not. qualiter filij colonorum etiam quan-
tum ad conditionem colonorum sunt astricti,
sicut & eorum pater. Decimoquarto not. diffe-
rentiam inter ascripticios & colonos quia ascri
pticij sequuntur ventrem vt supra eod. l. ne diu-
cius. coloni patrem vt supra eo. l. diffinimus. sũt
& aliæ dñæ hic not. Decimoquinto not. ꝙ filius
9 hominis mei est homo meus, vt hic in fi. secun-
dæ partis not. supra eo. l. diffinimus. & l. cum sci-
mus in fi. & de murileg. l. fi. & de libe. & eorum
li. l. 2. Decimosexto no. ex §. caueāt autem. dños
non debere molestare homines seu subditos cō
10 cor. infra titu. 2. l. 2. Decimoseptimo not. ad of-
ficium præsidis seu iudicis ordinarij pertinere
ne violentiæ per potentiores fiant tenuioribus.
ff. de offi. præsi. l. illicitas. §. ne potentiores. & §.
ne tenuis. Decimooctauo no. secundum Dul. ꝙ
si verberetur garcifer a scolari vel seruitor a do-
mino vel aliquam violētiam patiatur, vel in ser
uicijs præstādis magis solito oneretur; non pro
pter hoc debet recedere, sed qđ inequaliter factũ
est ad æqualitatem reducatur, vt hic & sup. com
muni di. l. plene circa fi. Decimonono not. casũ
secundum And. de barulo in quo colonus pōt
dominum accusare sic infra tit. 2. l. 1. & 2. in fine.
11 Vigesimo nota veterem consuetudinem obser
nandam. sic supra de iure fisci. l. plene de exact. l.
missi. de excusa. mune. l. negociatores. & infra de
priuilegijs eorum qui in sacro palaci. mili. l. fin.
12 Vigesimoprimo nota ex §. nauim. quòd qui rem
meam scienter occultauerit eius temporis quo
eam detinuerit, tenetur mihi præstare interesse
meum ar. ad idem de colon. tracen. l. prima. &
de colon. illi. l. prima. Vigesimosecundo nota
casum in quo admonitio seu intimatio domi-
ni facit contra malæfidei possessorem, & teneri
ad fructus sic. C. de rei vendica. l. si fundum. Ia-
cobus. Rebuffi.

LEX XXIIII.

SVMMARIVM.

1 *Natus ex libera & ascripticio liber est.*
2 *Partus an sequatur ventrem. casus habetur in quo quis po-
test sibi ius dicere. Item qualiter negligentia puniatur.*
3 *Conamen non debet remanere impunitum.*
4 *Ius sibi dicere quando quis possit, deficiente iudice.*

1 Si qui ascripticiæ. Primo dr̃ ꝙ si
ascriptici' mi-
scuerit se libere mulieri, ꝙ mulier manet libera
& soboles procreata ex tali coniugo. Secũdo di-
citur contra ꝙ si liber coniunxerit se ascripticiæ
ꝙ filij inde nati sunt ascripticij & sic secundum
matrem in vno. Tertio dicitur ꝙ ascripticius nō
debet impune ꝯuolare ad liberas mulieres; imo
dominus incontinenti cum scit debet per præ-
sidem, vel si eius desit copia per seipsum ascripti
cium castigare, vel propter eius negligentiam
ascripticiam iacturam patiatur. & hoc dicit. No
2 ta ꝙ l. ista loquitur de iure communi quo partus
sequitur ventrem. fallit in casibus qui not. supra
eod. l. ne diucius in gloss. Secundo no. casum in
quo potest aliquis sibi ius dicere scilicet deficiē-
te præsidis copia: quod dic vt dixi suprà de decu
rio. l. generali. Tertio not. negligentiam puniri.
quod dic vt supra de offi. præ. præto. l. si quos.
And. in glo. 2. in fi. ibi cum dicitur. §. ascripticios
non tamen intelligas quòd ipsi sint serui nisi ad
quædam seruitia. & hic patet quia inuitis etiam
dominis possunt effici clerici, vt in authenti. de
san. episc. §. ascripticios. quod non est in seruis.
& hanc opin. tenet gloss. in dicto. § ascripticios.
in versicu. sancimus. simile in textu habemus ad
litteram supra. de sena. consul. clau. l. prima. in
gloss. quæ incipit sed seruo in fin. olim vero sem
per natus ex aliquo ascripticio vel ascripticia
semper conditionem ascripticiam sequebatur
& hoc introductum fuerat per sena. ꝯsul. claud.
Sed postea hoc immutatum fuit, vt sequeretur
conditionem ventris, vt tit. de sena. consul. clau.
tol. l. prima. & hic. & in authen. constitutio quæ
ex ascripticio & vidistis sup. hoc ti l. ne diucius.
in glo. quæ incipit ignorans in fin. & hoc est ve-
rum olim ex dispositione senatusconsulti. Sed
hodie partus sequitur conditionem ventris li-
beri, licet pater fuerit seruus. Barto. Super gloss.
fin. Tu dic quòd dominium seu iacturam pati-
tur, quia perdit ascripticiam, & hic fuit intelle-
ctus Dyni. pro quo facit & de murilegu. l. edici-
mus. & infra qui mili. poss. l. pen. not. ex l. præ-
senti secundum Dulium. qualiter partus sequi-
tur ventrem. sic not. supra l. ne diucius. & l. mu-
lier. Sol. no. ex versicu. sed ne. quòd conamen nō
a debet remanere impunitum.[a] de quo in l. si quis
nou

ADDITIO.

a Non debet remanere impunitum. Adde Fel. in c. cum ac-
cessissent. 27. versic. 6. limita extra de consti & plenissime in
suo aureo tract. quādo puniatur conatus qui fuit alias impres
sus post ti. de appel. & nunc post ti. de sen. excō. cū alijs trac.

non dicam rapere. supra de episc. & cler. Tertio no. ꝙ hominis conditio non debet decrescere. Item intellige hominum s. ascriptitiorum, quoniam si tota proles esset libera, & terra remaneret sine ascripticijs: quod esse non debet sup. co. l. 2. & l. quemadmodum & l. colonos nulla. in fi.
4 Quarto no. casum in quo quis propria auctoritate potest sibi dicere ius deficiente tamen iudice vt supra quando liceat sine iudi. se vindi. l. 1. & 2. & de decurio. l. generali. & ibi not. & supra. vbi quis decur. vel cohor. l. 2. & de pign. l. 3. & ff. de his quæ in frau. cre. l. ait prætor. §. si debitorem ad l. acqui. l. quemadmodum. §. si protectum. de via pub. l. ædiles Quinto nota. ex fine. l. negligentiam reuersuram in caput negligentis ad id infra de fundo patri. l. 2. & l. quicunque. & infra de colla. prædi. ci. l. 1.

De capitatione ciuium censibus eximenda.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Rubrica quando est generalis, an sit generaliter intelligenda.*
2 *Rusticani habent multa priuilegia.*

Plebs. Ciues Romani habitantes in vrbe sunt immunes a munere capitationis. hoc dicit secundum vnam lect. potest etiam intelligi in ciuibus aliarum ciuitatum habitantibus intra vrbem, vt hic patet ex generalitate huius litteræ, quæ dicit in orientalibus. quoq; Bar.
1 Et not. ex glo. hic posita, ꝙ quando rubrica est generalis etiam lex debet intelligi generaliter. Bart. plebs vrbana scilicet cuiuscunque ciuitatis pro capitatiõe sua olim enim quilibet soluebat pro capite suo vnũ denarium vt sup. tit. 1. l. cũ antea. Odoff. habeat, a prædicta solutione tributi
2 pro capite præstandi. Dyn. Et potest esse ratio huius lecturæ quia rusticani habent multa alia priuilegia: quia ab extraordinarijs excusantur. & interdum ab ordinarijs & a personalibus. supra tit. 1. l. 1. & plene vt rusti. ad nullum obse. deuo. l. 1. & supra ne ope. a colla. exhi. l. 1. sed ciuitatenses non nisi alias reperiantur priuilegiati vt sunt curiales. de quo no. in l. curiales omniũ. §. de curio. ergo si in vno grauantur &c. l. cum qui. ff. de iureiur. sup. de cano. lar. ti. l. præcepit & de aquæductu. l. 1. Iacob. Reb.

In quibus causis coloni dominos accusare possint.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Sententia respiciens futurum potest ferri.*

Quisquis, Colonus per dominum exactus contra consuetudinem præstationis antiquam accusare potest ipsum, & si dominus conuincitur punitur. hoc dicit. Nota ꝙ coloni nostri temporis qui redditum annuum præstant dominis, vt si lapso tempore coloni in colonia persistunt tantundem deberent
a præstare, quantum consueuerunt.[a] facit. supr. tit. 2. l. cum satis. §. caueant. In text. ibi imposterum
1 prohibeatur. Nota ferri posse sententiam vt in futurum non debeat molestare agentem, sicut in negatoria. vt insti. de act. §. eque. & in vti pos. vt in tu. vti pos. ff. & C. sic patet, ꝙ ratione iuris de præsenti finitur sententia de futuro, alias secus si ius nõ competeret de præsenti vt l. 1. §. 1. ff. de vsur. quæ hic allegatur pro contra. & per hanc literam dicit And. ꝙ qui timet ne offendatur ab aliquo potest adire iudicem, vt sibi caueatur per illum ne offendatur ab eo de quo per Guil. in l. illicitas §. ne potentiores. ff. de offi. præ. & facit. l. equissimum. ff. de vsu. Bart. & hic per Dulium. & plene scripsit. & de nauicula. in l. 1. super verbo securitatem. Iac. Rebuffi.

ADDITIO.

a Quantum consueuerunt. Adde quod in simili not. Antho. coni. sing. suis in vers. salarium incip. dum audirem von mane per quod limitabis hoc dictum.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Bona eiusdem sunt, cuius est persona.*
2 *Principis esse omnia, quomodo intelligatur.*
3 *Domini possunt alienare ascriptitios, & eorum possessiones.*
4 *Censiti an possint dominis inscijs alienare.*
5 *Accusare an possit filius patrem.*

Coloni. Coloni cẽsiti licet respectu aliorum sint liberi, tamen quo ad personas duorum quibus tributa præstant quadam seruitute tenentur ascripti. & ideo eos in iudicio vocare non possunt pro causis ciuilibus nisi ratione superexactionis: sed in publicis criminalibus eos accusant si suam vel suorum iniuriã persequantur, eorum tamen peculia seu prædia alienare non possunt inuitis dominis inter viuos. h.
1 d. In tex. ibi ipsi sunt, nota quòd cum persona est alicuius multofortius sunt bona eius. In tex. ibi & vocem negauimus non modum loquendi nam per hoc patet ꝙ si statutum dicat ꝙ talis nõ habeat vocem in capitulo, per hoc videtur sibi præclusa via in iudicio. In glo. quæ incipit ibi coloni, ibi nam sæpe obligantur. Nona istud vulgare quid importat in glo. eo. ibi sic allega. No-
2 ta ꝙ omnia sunt principis quo ad iurisditionem & vniuersale iudicium domini: sed non quo ad particulare: de quo plene not. in l. bene a zenone in glo. super verbo alienare ibi nec ecclesiam intrare. de iure ciuili videtur secus vt nota. gloss. in l. quemadmodum. C. de agrico. & censi. & est 3
text. in §. ascripti. in authen. de san. epis. Bartol. Nota ex l. ista colonos & ascriptitios esse liberos vt hic in princip. text. & sic tanquam liberi possunt testari vt hic in gloss. super verbo liceret concor. supra & l. cum satis. §. caueant. Secundo not. in consuetudine colonorum & ascriptitia essone cessãtiam scripturam vt hic in 1. glo. Tertio no. ꝙ sicut ille qui est obligatus alicui reputatur seruus creditoris. vt C. de noua. l. 3. §. fina. &
hoc

hoc in versu, ita his, sic non obligatus reputatur liber, vt hic in prin. & propter hoc dicitur quòd libertas est res inextimabilis. l. libertas. ff. de reg.
3 iur. Quarto not. quòd domini possunt alienare ascriptitios, & eorum possessiones: de quo supra tit. 2. & l. 2. & l. quemad. Quinto not. quòd subditus non debet nomen domini in iudicio lacerare seu diffamare sic. C. si quis impera. maledi. l. 1. Sexto not. quòd conditio rerum regulatur secundum conditionem personarum, & cuius est eiusdem sunt res concor. l. hac lege supra de pac. conuen. Septimo not. non nocere alicui proferenti verba placibilia, vt dicendo sum totus tuus, & omnia bona mea sunt tua, & similia vt hic not. & in simili, vt ff. man. l. si non remunerandi. §. cum quidam, & C. quod cum eo. l. fi. & de constitu. per authen. si quando: vers.
4 si autem dixerit. Octauo no. censitos nihil posse alienare dominis inscientibus, vt infra non licea. ha. metro. l. 1 de emphy. habetur in l. fi. C de iure emphy. de vasallo in cap. Imperialem in feu. de prohi. feu. alie. per Fred. iunctis no. in §. fi. si de inuesti. inter do. & vassal. lis oriatur. Nono not. differentiam inter contractus quibus ascriptitius non potest alienare dominis ignorantibus, & tamen possunt testari, vt colligitur hic cum glo. hic positis de quo etiam not. supra tit. 2. l. plene. 10. no. an ascriptitij possint intrare ecclesiam, vt hic tam in glo super verbo liceret quam per Bar. ibidem. 11. not. censitos posse facere conditionem domini meliorem in acquirendo, & non deteriorem in alios transferendo sic in simili. C. de acquiren. possessio. l. fina. 12. nota colonos in causis ciuilibus non posse agere contra dominos nisi in vno casu, videlicet super causa exactionis sic supra l. proxima. 13. nota. colonos & censitos in causis criminalibus non posse dominos suos accusare: nisi persequantur suam vel
5 suorum iniuriam. Et super his. And. de Barulo narrat hic de illa quæstione stulta an filius patrem possit accusare, & dicit quod non: sed officium implorat adinuicem, vt supra de pa. po. l. 3. & licet quidam dicant contra. ff. de parrici. l. vlti. quæ parum facit ad dubium secundum eum. 14. not. secundū Dulium colonos quidem pœnæ seruitutis esse obnoxios dominis, vt hic circa prin. l. inde est quód ad exemplum serui fugiti. si fugiant dicuntur facere furtum sui, vt supra ti. 2. l. cum satis. circa princ. & supra de serui. fugi. l. 1. cum ibi not.

De colonis palestinis.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Locorum differentia esse non debet.*
Colonum an possit dominus propria authoritate capere.

Cum per alias prouincias. Coloni palatini id est illius prouinciæ: quia nati erant in terra in qua Christianus est natus habebant priuil. recedendi quādo volebant à fundo: modo dicitur quod idem sit in eis, quod in alijs colonis aliarum prouinciarum, vt nec recedant a fundo, & recipientes eos puniuntur secūdum l. supra de agri. & censi. l. seruos, & omnibus datur plena reuocandi potestas, h. d. Nota primo
1 quod non debet esse differentiā locorum: sed quod ius est in vna prouincia idem in alia, vt supra de tempori. in inte. re. l. fi. secundo pone argumētum quod dominus potest capere seruum fugitiuum propria authoritate, vt patet in fine huius l. nec pertimescat pœnam, &c. vt infra de meta. l. deuotum. ad idem si quis ar. vel cohor. l. 1. & 2. & quando liceat sine iudice se vindicare. l. 1 & ff. de his quæ in fraudem credi. l. ait prætor. §. si debitorem cum si. contra quod non, vt C. de exhi. reis. l. fi. & in rubeo, & nigro ne quis in sua causa. Sol. Aut detinetur ab alio, & tunc cōtra illum suam dirigat accusationem, vt ff. quod me. causa. l. extat. & supra de act. & oblig. l. negantes cum si. aut non, & tunc aut gerit se pro libero, & paratus subire iudicium liberale, & tunc idem & remittitur ad locum vnde affugit, vt C. vbi causa status. l. 1. & 4. aut nil dicit, & tunc potest dominus sua authoritate eum capere: quia nil videtur capere, sed quod suum est retinere. ff. de acqui. poss. l. 3. §. seruus, & §. quod nerua & l. 1. §. seruum cum si. & supra titu. de man. Ista plene dixi supra de decurio. l. generali. And. & Iaco. Rebuffi.

De colonis thracensibus.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Capitatio quid, & quid iugatio. nu. 1.*
3 *Coloni dicuntur serui terræ.*
4 *Vagabundus quis sit.*
5 *Principes etiam antiquitus magis priuilegiabant terram vnam, quàm aliam.*
6 *Peculij appellatione, an veniat proprium patrimonium.*
7 *Domicilium an & quando relinquere quis prohibeatur.*

1 Per vniuersam. Ad euidentiā not. quòd exsoluebatur olim tributum vnum pro capite, & idem vocabatur capitatio, vt supra de agri. l. immunitates, & de tali loquitur supra de agric. & censi. l. cum antea. Aliud pro terra, & de tali loquitur supra
2 de suscep. l. modios, & vocatur iugatio, vt in præallegat. l. Immunitates, & dicitur hic ergo, quod coloni transeuntes erant immunes a capitatione, sed iugationes soluebant. Et licet sint immunes a capitatione, non tamen credant, vt habeant liberam potestatem deserēdi fundum: sed licet sint ingenui tamen originario iure teneantur, & quasi serui terræ in qua nati sunt ab ea non recedant. Suscipientes autē eos, puniuntur in duabus libris auri, & ad restitutionē eorum
3 cum peculio. Nota ꝙ dicūtur coloni serui terræ alias membrum, vt supra de agric. l. pe. in princ. alias pars fundi, vt ff. de diuer. præscrip. l. longe. Et nota alias pœnas, quæ imponuntur suscipientibus colonos alienos, vt tangitur, & supra de ser. fugi. l. quicumq; An. In textu ibi tracensis,

erat quædam terra quam diligebat multum Imperator, & propterea dabat priuilegium colonis illius terræ, vt pro capitibus nihil teneantur soluere; sed tantum tributa pro terris. Odoffre.
4 In text. ibi vagandi, & nota de vagabundo: quia propriè est ille qui vadit vagando per mundum vt hic, & supra l. proxi. & est casus infra de tiro. l. 1. & hic tenet glo. in l. 4. §. verecundè. ff. de dam. infect. & est verum nisi in primo domicilio essent agnati vel cognati, qui vellent eos ab inquietudine defendere, vt l. cum scimus. §. illud quoque supra de agri. & cen. glo. tamen 3. l. eius ff. ad municip. dicit quòd ille est vagabundus qui non habet domicilium: sed hoc est truffa; quia secundum hoc semper esset necesse quem ha-
5 bere domicilium. Bar. Nota ex. l. præsenti qualiter etiam tempore antiquo Principes magis priuilegiabant vnam patriam quam aliam. sic supra l. proxi. de anno. & tribu. l. fi. ff. ad municip. l. 1. cum multis aliis concord. Secundo nota debere vitare facultatem vagandi sic supra l. proxi. cum concor. ibi alleg. Tertio nota quem esse ingenuum vno respectu etiã quasi seruum alio respectu sic supra tit. 2. l. 2. iunctis notatis supra de agri. & cen. l. diutius in fi. Quarto nota secundum Dulium, quòd quis in eodem loco potest
6 vti iure domini, & iure patroni. Quinto nota proprium patrimoniũ vocari peculium: quod potest prodesse cum in multis instrumentis, & statutis fiat mentio de peculio sic supra tit. 2. l. 2. & in multis aliis legibus huius materiæ. Sexto nota ꝙ facta per Principem remissione vnius impositi vel subsidij non censentur remissæ aliæ indictiones facit supra de neg. gest. l. tutori. & l. hæres statuliberum. ff. de conditio. & demonst. ad quod l. si domus. ff. de serui. vr. præd. & hoc posset esse verum, nisi vnum subsidium dependeret ab alio arg. ad hoc supra de iudi. l. 1. cum ibi not. & depositi. l. 4. & ff. de auro & argen. le.
7 l. & si non sint. §. peruenlemus. Septimo nota casum nõ posse recedere a loco domicilij concor. supra tit. 1. l. 1. & supra de agri. & cen. l. satis. §. caueant. Sic si aliquis in recedendo ab aliquo domino aliquam domum vel mansum, vel in contractu matrimonij alicuius promiserit certam mansionem, vel stagiam seu domicilium, vel in aliquo manso vel loco, quòd ad illud obseruandum teneantur, ad quod supra de agri. & censi l. seruos, & l. quemadmodum, & l. omnes profugi. & quia conuentiones sunt seruandæ. l. 1. ff. de pac. iuncta. l. 1. supra de iur. emphyteo. & maxime quia liberatur soluendo interesse, vt l. si quis ab alio. §. fi. ff. de re iudi. iuncta. l. ob eam rem. de præscripr. ver. & quod habetur, & not. supra de agric. & censi. l. cum satis vbi de hoc per Dulium, ad quod l. licere. supra de pac. & de dona. l. legem. Nec ob. quòd per hoc libertas videatur auferri, vt l. Titio centum. §. Titio contra. ff. de conditio. & demonst. & de libero homine exhi. l. 2. quoniam per hoc non inducitur seruitus, nec etiam fit præiudiciũ libertati imo commodum, & acquiritur ex exceptione huius mansi, & ex hac habitatione, & ad hoc facit quod nota. per Cyn. in l. ob hæc supra de actio. & obligatio. & plenius per Bartol. in d. l. Titio centum.

De colonis illiricianis.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Interesse lucri cessantis iudex ex officio æstimabit.*
2 *Ignorantia non excusat à delicto, & num. 5.*
4 *Prælati tenentur emendare damnum passum per ecclesiam eorum negligentia.*
5 *De furto conuincitur, qui sciens retinet rem, quam scit non esse suam.*

Colonos. Coloni illiriciani origine à terra separari non possunt: contra facientes reuocantur, & reuocati subduntur vinculis. Item receptantes eos licet incognitos puniuntur, hoc dicit Bar. & de hac receptione, vide quod dixi. supra de agri. & censi.
1 l. cum satis, & de fabricen. l. pe. In textu ibi authoritate iudicis. Nota ex hoc quòd interesse lucri cessantis iudex ex suo officio extimare debet: quod nota. pro eo quod ponit Cyn. in l. supra de sent. quæ pro eo quòd interest. Bart. Item nota & secundo secundum And. quòd si quis rem meam occultauerit eius temporis tenetur quo occultauerit, & ratione damni, & etiam lucri sic supra de agric. & cen. l. cum satis in fi. & ff. de
2 eo, quod certo lo. l. 3. in fi. Tertio not. quòd non excusat ignorantia à delicto; de quo supra de decurio. l. omnes. Quarto not. secundum And. ꝙ multa dependent ex arbitrio iudicis interdum vt hic, interdum est limitata, vt supra de mo. mulctarum. l. multarum seuera compendia. pœna vero semper est limitata à l. vt ff. de verbo. signifi. l. aliud. §. inter & l. si qua pœna secundum
3 And. Quinto not. secundum do. Duliũ de Gambayrinis, ꝙ eo ipso probatur de crimine quòd scire debuit, quòd suum non erat ad alios pertinere debere, vt hic & supra vnde vi l. fi. & supra cont. de le. l. fi. §. sed cum & supra de agri. & cen. l. seruos, & 14. quæst. 5. cap. si quid inuenisti, & c. multi. & argum. ff. de ambig. l. 1. §. cæterum. & si talis se velit excusare à pœna debet publicè denunciare vel domino se tale quid inuenisse, & quòd in tali loco reperietur argu. ff de fur. l. falsus. §. qui alienum in fi. Sexto nota quòd crassa ignorantia non excusat: de quo supra de epi. audi. l. si legib. & ff. de proba. l. verius, & l. cum de
4 indebito. & infra qui. mili. non po. l. super seruis. Septimo no. ex fi. secundi dicti argu. contra prælatos ecclesiarum, vt cogãtur ecclesiis damnum emendare, quod contigerit eorum negligentia. & supra vnde vi. l. meminerint. de seruis fugi. l. quicumque, & argum. infra de loca. prædio. ciui. l. 1. & ar. supra de iudic. l. properandum. §. fi. secundum Dulium. Octauo not. quòd idem iuris est in libertis occultatis & detentis, quod est in colonis & inquilinis, & ita prohibitio huius. l. porrigitur ad libertos, licet non sint eiusdem conditionis, & hoc est ideo: quia cadẽ, & par est ratio in vno sicut in alio, qđ potest prodesse ad multa arg. ff. ad l. Aquil. l. illud & facit ff. de contrahen. emp. l. si in emptione. §. fi. & de iure patr. l. adigere. §. quamuis. In tex ibi colonos inquilinosq; id est terræ astrictos. Dy. regiones. s. exeuntes, abeundi. i. recedendi. Dy. rure. i. de rure. immorari.

morari. i.commorari.nexu. i. non tanquam tri-
butarij, verè enim non tenetur colonorum tri-
buta ſoluere, vt l.hi penes, & l.colonos ſupra de
agric. & cen. & ſupra tit.3.l.2.Dy. abſceſſerint. i.
receſſerint.rationem. i. præſcriptionem & ꝓba-
tionem. Dy.ſublata ex quo ſciebat ſeruum eſſe.
in verſ. ita vt etiã dominus ſundi, ibi eum ad cri-
5 minis rationem. Not.hic quem eſſe conuictum
de furto elapſo quòd ſciens tenuit rem, quam
ſcit ſuam non eſſe. Iacobus Rebuffi.

*Vt nemo ad ſuum patrocinium ſuſcipiat ruſti-
cos vel vicos eorum.*

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Contractus in fraudem publicarum functionum facti, non valent.*
2 *Nobilis quando mitius quam ignobilis puniatur.*
Proxeneta illiciti contractus, an teneatur eadem pœna, qua principaliter cõtrahens, & ad vſurarũ reſtitutionẽ.
3 *Multi tyranni Lombardiæ contrauenitunt huic legi.*
4 *Coniurationes, conſpirationes, & confratriæ ad malum finem factæ prohibentur.*
5 *Inuocantes patrocinium potentis, ſi iurauerunt ſeruare contractum an ligentur.*

Si quis poſt hanc. Habet 6. par-
tes. Primo an-
nullãtur omnes cõtractus facti per ruſticos cum
potentioribus in fraudem publicarũ functionũ.
Secundo tabellio qui inſtrumenta taliũ contra-
ctuum ſcribit. Tertio punitur pœna publicatio-
nis vici, & caſtri qui fugit ad patrociniũ poten-
tiorum in fraudem publicarũ functionũ. Quar-
to puniuntur illæ perſonæ quæ tales contractus
à ruſticis recipiunt. Quinto puniuntur mediato-
res talium ꝯtractuum. Sexto ponitur a quo tem-
pore locum habeat hæc lex. ſecũda ibi tabellio-
nibus. tertia ibi vicis. quarta ibi hæc autẽ. quinta
ibi eadem pœna. ſexta ibi quam formam. Not.
1 ꝙ contractus facti in fraudem publicarum fun-
ctionum non valent ipſo iure vt hic, & ff. quæ in
fraudem cre.l.1.& l. Lucius.ff.de iure fiſci, quod
nota. contra ruſticos qui in alios alienant bona
ſua, vt collectam euadant. Secundo nota. ꝙ pu-
niuntur tabelliones qui ſuſcipiunt inſtrumenta
ſuper contractibus illicitis, alias prohibitis ar.ſ.
de eunu.l.2.de ſacroſan.eccle.l.iubemus.ver.his
tabellionibus. de teſta. l. iubemus. in fi. & ſupra
de immu.ne.conce.cũ ſimilibus, & ibi dixi. Ter-
2 tio not.caſum ſingularem in quo minus punitur
nobilis quam ignobilis etiã in pecuniaria pœna,
vt hic in verſ. hæ autem perſonæ, de quibus vide
a Cynum [a], ſupra de ſumma Trinit.l.nemo cleri-
cis, & extra de iureiur.cap.cum quidam, & in 10.
colla.de pa.iura.firman.c.1.Quarto no. quòd ca-
dem pœna punitur ille qui eſt mediator ad con-
tractus illicitos quia & is qui principaliter con-
trahit, vt hic in verſ. eadem &c. & ſic facit quòd
b proſoneta teneatur ad reſtitutionẽ vſurarum [b],
facit.l.1.§.incidit.ff.ad Turpil.de quo in l. ſcien-
tiæ. ff.de parrici. Quinto no. ex vltimo dicto hu-
ius.l ꝙ l.trahitur ad præterita, quia expreſſe hoc
dicitur, & ſ.de ſacroſanct.& l.pe.& fi. regulare ꝯ.
vt ſ.de legi.l.leges, & de decurio.l.pe.in fi. An. In
tex.ibi functionum.i.tributorum publicorũ, for-
tunæ.i.homines. incidentes vt proſonetæ vel fi-
deiuſſores.Dy.& pro hoc.ff.ad munici.l.ordine.
abhinc.i.retrò. Et iterum Sigiſmundi.l.a ſecũdo
conſulatu Sigiſmundi cum bis fuerit conſul. ſe-
3 cundum Dy.Contra hanc.l.faciunt multi tyrãni
Lombardiæ qui ligant ſe cum ciuitatibus & ca-
ſtris, vt eos defendant contra eccleſiam Roma-
nam vel prælatos, & vt non permittant tributa
& decimas eccleſiæ vel prælatis debitas vel alia
iura percipi, & leuari permittentes, & dantes ty-
rannis certas pecuniæ quantitates annuatim, &
4 magna ſtipendia pro præmiſſis. Et not. ꝙ ſicut
hæc. l. prohibet magnatibus, vt non recipiãt ru-
ſticos vel ciues in ſuo patrocinio vel in clientulos
& promittãt eis iuuamen & defenſionem, & ne
iura debita ſoluant eccleſiis vel aliis quibus de-
bentur & tenentur. Sic etiam prohibent iura ci-
uilia, & canonica fraterias cõiurationes, & con-
ſpirationes conuenticulas, & clientelas fieri ad
malum finem. Nam ſi aliqui conueniant, vt ꝯtra
omnes qui petunt aliquid ab eis ſeniunent in liti-
giis vel aliquos impugnent, & in litigiis vel in-
uoluant, grauiter delinquunt, & puniendi ſunt
præſertim cum talia ſe facturos iurãt. vt 11.q.1.
c.ſi quis clericorum, & c.coniurationũ, & c con-
ſpirationum, & ff.ad l.Iul.de vi pu.l.ſenatuſcon-
ſulto & in feu.de pa.iur.firman.§ conuenticulas
tñ ſi ad bonũ fiant adinuicẽ promittentes ſe de-
fendere iuſtè aduerſus tyrãnos vel patriæ vaſta-
tores vel contra aliquos aliquid illicitè exigere
ſatagentes, & hoc facerent modo licito, & pro
iure & iuſtitia conſeruandis, & congregarent ſe
cum auctoritate ſuperioris, tunc eſſet licitum &
honeſtum hoc fieri, vt 16.q.7.c.ſanè. Et nota de
hac materia ad ſaturitatẽ per Guill. de Bazio. ex-
5 tra de verb.ſig.c.conſuetudinẽ. li.6. Item quæro
ſi inuocantes patrociniũ potentis iurauerũt cõ-
tractũ vel promiſſionẽ tenere an ligentur. Reſp.
ꝙ non.ſ.de leg.& conſtitu.l.non dubium, & ff.de
pactis.l.iuregen.§.& generaliter. nam cum ſit il-
licitũ, & ꝯ bonos mores nõ eſt ſeruandũ, vt 17.
q.4.c.in malis ꝓmiſſis, & c.ſe. & extra de reg. iur.
c.non eſt obligatoriũ.lib.6.& tãto magis eſt illi-
citũ quia iuramẽtũ fuit adiectũ, vt c.ꝯiurationũ.
ſuperius alle. & facit ad hoc. ſ. de monopol.l.1.
ff.de le.1.l.ſi quis inquilinos.§.fi.& ſ.de indi.vidu.
tollen.l.fi.& ff.de adi.inſti.l.quæ ſub conditione.
prædictum etiam iurm cõtra publicam vtilita-
tem, & ideo nõ eſt ſeruandũ. ff.ad municipa. l.fi.
Ne

ADDITIONES.

a Vide Cynum. Adde iſtum in l quilibet, & quod ibi notaui in apoſtil ad ipſum in verſi feriomur ſupra de decu.li.10.Panor. c.paſtoralis nu.5. & ibi etiam quod notaui in apoſtil.ad eum inuec.de capitan vbi etiam Fel.nu.1.verſi.dicunt hic moderni extra de offi dele Bal.conſ 368 vol 3.& Bar.Capo.cõſ.14.

b Ad reſtitutionem vſurarum. Adde Io And. & Innoc. in ca. Michael, extra de vſur. Bar.in ca.§ ſimiliter col.ſi verſi quæro in proſoneta in tit.de contto.inueſti eundem in alleg. l. ſi ſciente in glo.1.& ibi Alex.de parri. & in l 2.§ incidit in fi.ff. ad Turpil. quod tamen eſt verum in ſubſidium ſ.ſi principalis contrahens non ſit ſoluendo. Ita nõt. Inno.& Io.And.vbi ſupra Alex. in l.3.§. ſi procurator ff.quod quiſq; iuris lappus plenius omnibus alleg.93.Gemi.in c.ſicut non ſuo.46.diſt. & Lodo Ro.ſing.271.inci.fui interrogatus, & aliquid ſing.725. inci.proſoneta illicitorum contractuum.

Ne rusticani ad vllum obsequium deuocentur,

LEX PRIMA,

SVMMARIVM,

1 *Rustici dicuntur, qui habitant extra muros ciuitatis.*
2 *Rustici soluentes, quod debent suis ciuitatibus vel dominis, ad nullum aliud officium debent vocari,*

Ne quis. Rusticani soluentes capitatio-
nes, & debitas functiones ad nul
lum aliud officium debent compelli, h.d. Et not.
1 tex. ꝙ rustici dicuntur illi qui habitant extra mu-
ros ciuitatis. Sic & ciuis dicitur ille qui nascitur
in ciuitate, vt in auth. quibus mo. na. effi. sui. §. si
quis igitur fuerit naturalium colla. 7. & vide Iac.
de Are. in l. 3. §. siue autem. ff. de ope. no. nunc. &
facit hæc. l. ad ea quæ no. & habentur. s. de mu.
2 pa. l. 3. An. Item not. l. expressam pro rusticis ex
quo soluunt illud, quod soluere debent suis ci-
uitatibus siue dominis, quòd ad nullum aliud of-
ficium debent vocari, quod malè seruatur eis.
Item nota. ꝙ rustici ciuitatum habitatores extra
muros vrbium tenentur agnoscere capitationē:
non autem habitantes in vrbibus, vt supra de ca-
pit. ciui. cen. exi. secundum Dulium. mularum
scilicet custodiendarum, equorum. s. fiscalium,

LEX II,

SVMMARIVM.

1 *Consentientes & delinquentes pari pœna puniuntur,*

Si qui. Officialis præsidis aut quisquis alius
qui sub prætextu officij publi. mu-
neris aliquod officium iniunxerit alicui rustico
inuito, aut seruum vel bouem alicuius rusticani
in ipsos vsus conuerterit ablatis omnibus bonis
perpetuo exilio est damnandus, & simili pœna
damnabitur rusticanus qui spōte tale munus in-
iunctum subierit An. & Doct. muneris publici. i.
1 officij. Not. ex hac. l. ꝙ delinquentes & consen-
tientes pari pœna puniuntur, sic supra de episc.
& cle. l. ti qnēquam. In fi. Item no. casum in quo
quis non potest facere de suo, quod vult sic. s. de
agri. & censi. l. 2. & l. quemadmodum. Item nota
ꝙ quis non potest recipere ēt a volente. concor.
infra de salga. l. 1. An. & potest esse ratio dubitan-
di cum homo homini officiū debeat. ff. de ser-
uis expor. l. seruus ea lege. Sed ratio decidēdi po-
test esse fauor agriculturæ ar. s. de agri. & cen. l. 1.
& l. quemadmodū, quando damnificatur respu-
blica discedendo a cultura agrorum. de Securo.
Item pōt esse bona ratio, quia semper præsume-
retur cōcussio, C. quod metus cā. l. si per impres-
sionē, & est glo. notabilis. j. de Salgamo. l. 1. li. 12.

Non licere habitatoribus metrocomiæ loca sua ad extraneum transferre.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Habitantes in metrocomia vel villa mensurata, non possunt alienare possessiones extraneis,*
2 *Alienatio in extraneum an possit per legem vel statutum prohiberi, & vtrum in ecclesiam vel clericū. Et vtrum hoc casu prohibeatur hæredis institutio, num. 3. & quid de emphyteosi, num. 4.*

1 In illis. Ad euidentiam huius. l. præmitte
quod nota. in rubrica, & supra de
iure fisc. l. certa forma. hæc pmissio dicitur hic
quòd habitantes in metrocomia in villa mensu-
rata non possunt alienare possessiones suas ali-
cui extraneo, & si alienauerint alienatio nō va-
let, & emptor pretio priuatur etiam. hoc dicere
2 vult hæc. l. Not. quòd prohibitio facta a lege ne
quis in extraneum alienet, valet & sic per statu-
tum ciuitatis potest fieri ne quis alienet in extra-
neum seu non subditum, ad idem supra de con-
trahen. emp. l. dudum, & l. si emptione. §. 1. ff. de
contrahen. empt. ibi vel mores ciuitatis &c. In-
tellige tamen de non subiecto. i. forensi. non aūt
de ecclesia vel clerico: quoniam tale statutum
ꝙ non posset fieri alienatio in ecclesiam vel cle-
a ricum [a] non valeret: quia contra libertatē eccle-
siasticam. Nam illa sunt contra libertatē eccle-
siæ quæ sunt contra ea quæ sunt in fauorem ec-
clesiæ constituta, vel etiam ea per quæ ecclesia
seu clericus timidior redditur. primū probatur
in authen. Cassa. & ibi per Cy. supra de sacrosan.
eccle. per Inno. extra de senten. excom. c. nouit.
Secundum probatur in similibus, in l. quæ one-
randæ. ff. quarum rerum acti. non datur. sed in
fauorē & priuilegium. Item concessum ꝙ possit
emere, & absq; traditione dhi in eam transferre,
vt l. fi. s. de sacrosan. eccl. Igitur tale statutum ȝ
3 libertatē ecclesiæ non valet. Quærit glosa an isti
possint alienare instituendo extraneum? glo. vi-
detur velle ꝙ sic: quod perpetuo tene mēti. Ex
quo not. ꝙ quando per legem vel statutū prohi-
betur alienatio in forensi seu non allibratū non
propterea impeditur in eum hæredis institutio.
quod tene menti. sed puto hanc glo. limitādam
sm distinct. positam in l. si ita quis. §. ea lege. ff. de
verbo. oblig. & ibi per Pet. de Bellapertica. Bart.
Illic. s. in metrocomia. transferre. s. in extraneū,
immiscere. s. emendo rem effectam: quia nullus
erit ipso iure, sic. s. vt nemo ad suum pa. l. 1. præ-
4 stitum. s. pretium. Item hæc. l. est in arg. ꝙ si res
data fuerit in emphyteosim sub hac conditione
vel retentione, ꝙ emphyteota non possit rem
ipsam alienare in clericos, vel milites, vel loca
seu personas religiosas, ꝙ si emphyteota vendi-
derit vel donauerit alteri clerico, ꝙ non valeat
venditio vel donatio, & ꝙ dominus non possit
petere rem, vt cōmissam & incursam: sed nullū
esse cōtractū ipso iure vt hic, & s. de agri. & cen.
l. quemadmodum, & s. vt nemo susci. ad suū pa.
vicos vel rusti. l. 1. Item cum pactio per. l. adiu-
uatur dominij translatio impeditur, vt no. supra
de re. alie. non alie. l. fi. & in auth. de non alie. aut
permut. re. eccl. §. si vero alienationes. Sed hæc
pactio

ADDITIO.

a In ecclesiam vel clericum. Adde quod not. Mathæ. Mathesi. sing. 145. in ea nota mirabile dictum Bar. de quo per Feli. in c. ecclesia sanctæ Mariæ in 1. conclu. 6. q. principalis extra de constit. Paul. de Castr. consti. 335. alias 337. incip. primum dubium Pet. de Ancha. consi. 117. incip. iudex Ferrariæ & Alex. consil. 139. vol. 2.

pactio adiuuatur. l. vt supra de iure emphy. l. fi. §. necessitatem. Item certi sunt modi per quos res emphyteoticaria cadit in cōmissum, ergo pœnis expressatis super hoc contenti esse debemus, ff. de verb. oblig. l. stipulatio hoc modo concepta facit. l. ea quidem. C. si manci. ita fuc. aliena, vt ma. Rebuf. Doct.

Vt nullus ex vicariis pro alienis debitis vicariorum teneatur.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Commisso delicto in vno castro aut villa, an omnes de eo castro vel villa teneantur pro damno illato, & quomodo id probetur.*

2 *Represalia an sint de iure concessa.*

1 Graue est. Vnus rusticus pro alio conueniri non debet. h. d. Quod
facit contra multos contrarium agentes, vt in
authen. vt nulli iudi. §. quoniam vero, an autem
pro delicto commisso in vno castro vel villa te-
2 neantur omnes de castro vel villa [a], no. ff. de in-
cen. rui. nau. l. ne quid. & qualiter ille qui agit 9
villam vel castrum pro delicto alterius deberet
probare damnum sibi illatum. vide per Dy. &
per Cy. supra vnde vi. l. si quando, & per Iaco. de
Bellouisu. dicto §. quoniam vero, & per Barto.
2 dicta. l. ne quis. Et an repressaliæ de iure scripto
sint concessæ per quas vnus de facto exequatur
pro debito alterius, vide plene per Iaco. de Bellouisu. in auth. vt non fiant pignora. colla. 5. & per Bar. in materia repressalia. Iac. Rebuffi.

ADDITIO.

a Omnes de castro vel villa Adde Panor. in c. bonæ lo 1. nu. 2. & quod ibi notaui in apostil. ad eum in versi non potest extra de elect. eundem in c. cum fraternitatis num. 5. & quod ibi etiam notaui in addi. ad eum in versic. quod non excommunicetur extra vt lite non contest.

De censibus, & censitoribus, & peræquatoribus, & inspectoribus.

Rubrica.

Visum est Supra de annonis & tributis, videdum est amplius etiam de censibus, & illis qui exactioni illorū præsunt, & qui sunt dic vt in glo. Vel continua, visum est supra de agri & censi. & colonis, qui ad tributa, & ad census tenētur ratione prædiorum. Videndum est igitur de ipsis censibus & tributis, & de eis qui ad eorum exactionem deputantur. De Securo. Iaco. Rebuffi.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Tributa iuxta prædiorum æstimationem sunt soluenda: ex quo infertur contra consules, & maiores celantes pecunias, & diuitias vt minus soluant.*

1 Quoniam tabularij. Ad euidentiam præmitte q tributa debent solui secundum æstimationē prædiorū, & prædia meliora plus soluunt, vt ff. eo. l. fortunam, & supra de operi. pu. l. omnes, & supra de immu. ne. cōce. l. si quemadmodum ciui. mune. l. fi. ff. de mune. & hono. l. 3. §. præses infra eo. l. omne. Tabularij qui mittuntur cum susceptoribus ad prouincias, vt infra de suscep. l. duos. volentes quandoque complacere potētioribus subtrahunt æstimationem potentum, & augēt æstimationem prædiorum hominum inferiorum. dicit hic Imperator quod non obstante tali collusione illi inferiores soluent tributa secundum veram æstimationem, & hoc inducit glo. contra falsos notarios Bononiæ talia committentes auferendo æstimatui vnius addendo æstimationem alterius, & puniuntur, vt in fi. huius. l. Bart. sarcinam id est onus soluendorum tributorum quam transferunt, scilicet minuendo numerum tributorum potentum, & augendo numerum pauperum. Lex ista facit contra consules, & maiores ciuitatum qui in talibus propter suam potentiam, & astutiam dicunt & asserunt se habere minus in bonis quam habeant celando pecunias & diuitias quas habent, & tenent secretè, vt eis talia quam debent minor imponatur, & maior pauperibus imponatur. Et hoc etiam faciunt illi qui nominantur in castris & villis, qui eliguntur ad talias peræquandas qui bona sua æstimant ad minus quam deberent, & bona aliorum ad maiorem summam quam valeant, & si per curiales de his veritate comperta corrigerentur, & fieret reformatio esset dignum & iustum, vt supra de apo. publi. l. 1. §. hoc etiam, & infra eo. l. peræquatores, & l. qui grauatos, & l. si peræquatore misso, & secundum An. de Barulo frans huius. l. multū regnat hodie cum quandoq; tantum æstimatur asinus pauperis quantum domus preciosa vnius diuitis alias potentis.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Prædio deteriorato debet minui tributum.*

2 *Emphyteota fraudem in re emphyteotica committēs qualiter puniatur, & quis habeat fraudē illā probare. nu 3.*

4 *Emphyteota an possit nemus vel arbores fructiferas incidere.*

1 Quisquis. Ad euidentiam scias q quando prædium tributorum deterioratur multum ille cuius est releuatur à censitore, vt l. forma. §. 1. ff. eo. modo dicit Imperator q si ad hoc vt à tributo releuaret succidi vites, & ramos arborum fructum ferentes, & ita vitio, & callidè paupertatis ingenio nō releuor: sed sum puniēdus. Nota quod ille propter paupertatem & sterilitatem nō procurat, vt hic, & ff. eo. l. forma. §. si vites mortuæ. Not. ex l. ista secundum An. & Dulium. contra illos qui mentiūtur paupertatem, illis enim dici potest, q tu mētiris callidæ paupertatis Ingenium, quod not. declinet. i. caltet. Dy. fidem censuum. i. fidelem censuū solutionem. Dy. callidè id est maliciosè. Dy. detectus. i. conuictus vel confessus. Dy. subiiciatur. s. pœnæ pro arbitrio iudicantis. Dyn. quod forte Iac. Rebuffi, super Cod.

2 melius ſtaret prout mihi videtur. Hæc.l.facit ar-
gum. contra ruſticos tenentes terras in emphy-
teoſim, pro quibus debẽt dare quartam partem
fructuum ſeu garbarium, quòd ſi omittant ter-
ras ſufficienter culturare in fraudem, & malum
dominorum quòd debeant condemnari, id eſt
ad amittendum terras quas culturare omiſerũt,
& facit ad hoc ſupra eo.de ſacroſan.eccle.auth.
qui rem, & quod ibi recitatur per Cy. in quarta
quæſtione: ſed illa auth. loquitur quando dete-
rioratur res per emphyteoſim: ſed caueatur ad
intereſſe ipſi domino.facit ibi cum dicit rem læ-
3 ſerit,&c.Quæro circa hanc.l.quis tenebitur pro-
bare quod in fraudem hoc fecerit poſſeſſor? vi-
detur quod dominus qui fraudem allegat. ff. de
probationib. l.quotiens. §. qui dolo, & pro hoc
facit iſte tex. ſed credo ꝙ ſufficiat domino pro-
bare inciſionem talium arborũ fructiferarum:
quia iſtud factum damnoſum præſumptionem
inducit contra ſcindentem arbores ſicut dicitur
in ſimili. ſupra de iureiur. l.ſi non conuicij con-
ſilio, & videtur de hoc tex. ff. de cenſi. l. forma.
§.ſi vites. ibi niſi tamen &c. quia niſi iuſtificet in-
ciſionem, præſumetur hoc feciſſe doloſè. Item
4 facit hæc. l. ꝙ emphyteota non poſſit ſcindere
nemus vel arbores fructiferas: puta per hoc de-
terioratur res emphyteoticaria, quæ debet me-
liorari quod concedo ſi arbores nemorum ſint
fructiferæ, pro hoc.ff.de cenſi.l.forma.§.ſi vites,
& ff.de iure fiſci.l.in fraudem.§.conductor. nam
per hoc vt dixi deterioratur res,vt ff.de peti.hæ-
redi.l.& qui.§.fi. ſed ſi in nemore non eſſent ar-
bores fructiferæ, ſed eſſent talis conditionis, ꝙ
ita naſcerentur poſt inciſionem, tunc ſic,vt ff.de
vſufru.l.ſilua. & ff.de verb.ſignific. l.ſilua cedua.
quia tunc videtur in fructu. & ſicut ad fructua-
rium talia pertinent, ſic ad emphyteotam mul-
tomagis, alias ſecus vt credo ſi non poſſent re-
naſci, vt ff.ſi vſufruc.pe.l.2.& ff.loca.l.ſi merces.
§. culpæ, & facit ad hoc. ff.arb.fur.cæ.l.cædere.§.
fi. Iaco. Rebuffi.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 Collectoris & æſtimatoris pœna. & num. 2.
Peræquator qualiter debet fundum æſtimare.
3 Abſente me & meo procuratore, & quando factum in mei præiudicium teneat.

Si peræquatore miſſo. Si miſ-
ſo per-
æquatore ad prædia tributaria extimãda de præ-
dio meo remoui colonos meos,vt minori pre-
tio prædium æſtimaretur: & me abſente per-
æquator prædium æſtimauit pro illa æſtima præ-
dij tributum ſoluere teneor etiam, ſi vltra debi-
1 tum æſtimauit. hoc dicit. Nota quòd peræqua-
tor cum vult prædium æſtimare debet ire ad lo-
cum, vt hic dum dicit: miſſo &c. & ſic per in-
ſpectionem oculorum debet veritas inueſtigari
ad idem.ff.fi.regun.l.ſi irruptione. Secundo not.
quòd propter dolum meum id quod fit in præ-
iudicium mei me abſente valet, & tenet. Iacob.
Rebuffi legum comes. Argum. ꝙ ſi aliquis circa
æſtimam ſuam de rebus ſuis faciẽdam voluerit
fraudare rem ſi ipſe æſtimetur vltra licitũ mo-
dum propter dolum ſuum de toto æſtimo col-
lectam ſoluere compelletur nec volens cõqueri
audietur: ſecus ſi dolum non commiſiſſet, vt in-
fra eo.l.qui grauatos,& ſupra eo. l.1. ſecundum
Dulium retraxerit, vt peræquator ab eo nõ poſ-
ſet ſcire veritatem, quam volebat indagare vel
eo. ſ. domino vel procuratore ſeruo vel libero.
Dyn. tenebitur. ſ. dominus qui fecit ſeruum vel
2 colonum abſentare. Facit hæc.l.contra illos qui
tempore reparationis focorum per mẽdacium
vel aliquam calliditatem manifeſtãt minorem
numerũ focorum: quia poterant puniri ad in-
ſtar illius, qui exactori tributorum ſubtraxit tri-
butorum debitorem. de quo in l.quotiens ſupra
de exac. trib.vel in duplum focagij quod debe-
bat imponi pro illis ſubtractis vel celatis,vt ſup.
de aſſeſ.l.cancellarios.in fi. Item ſecundum An.
& Doct. Not. caſum ex. l. iſta in quo cognoſci-
tur agnoſcere grauamen immoderatæ æſtima-
tionis propter dolum meum, alias contra. ſ.eo.
3 l. 1.& infra eo. l. qui grauatos. Item not. caſum,
in quo tenet qđ factum eſt in mei præiudiciũ me
vel procuratore meo abſente: & hoc propter
dolum meum, quia iſte dolus cõtumaciæ æqui-
paratur quæ pro præſentia habetur, vt ff. de mi-
nor. l. in cauſæ. §. in cauſa. Iaco. Rebuffi.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

1 Tributa quando ſunt remittenda ratione ſterilitatis, & qualiter conſideretur ſterilitas.
2 Prædium fertile compenſatur cum ſterili, ſicut ſterilitas compenſatur cum fertilitate.

1 Omne. Hæc lex habet duas lecturas. Pri-
ma eſt ꝙ ſi prædia in ea ſint facta
a ſterilia [a], ita quòd ſum releuandus à tributis, vt
ſupra eo.l.2.in fi. & ff.eo.l.forma.§.1. debet fieri
compenſatio, vt quãtum diminueretur de præ-
diis effectis ſterilibus tantum addatur pro præ-
dio illorum quæ ſunt effecta ſterilia, vt ſic ciuitas
non minus ſoluat, quam fuerit ſolita ꝓ tributis
ſoluere. Et pro hoc dicit gloſſ. quòd in ciuitate
Bononiæ propter paupertates fit omnium æſti-
matio de nouo, & in 1.glo.hic, in fine. Secunda
lectura eſt: habeo prædia, pro quibus debet ſolui
tributum, & quædam facta ſunt ſterilia, & quæ-
dam magis fertilia, certè illud quod remittitur
pro prædiis ſterilibus augetur pro prædiis factis
magis fertilibus, vt tantum ſoluam nunc quan-
tùm ſum ſoluere conſuetus, & ſic compenſa-
tur ſterilitas vnius fundi cum fertilitate alterius,
vt hic,& infra tit.1.l.qui per potentiam, & l.hac
2 diffinitione. comes. Nota quòd compenſatur
prædium ſterile cum fertili, vt infra tit. 1. l. qui-
cumque,

ADDITIO.

a Sterilia. Adde quando dicatur prædium eſſe ſterile Bart.in l. licet ſupra de loca.& in l.ſi vero.§.vbicumque verſic.ſed dubitatur.ff.eo.& infra l.ſi merces §.vis maior col.4.verſic. pro declaratione eo.tit.Sal.in d.l. licet col.2.verſ.quarto quando dicatur ſterilitas ibi etiam Bal.col.1.eo.verſic.glo.in cap. propter ſterilitatem, & ibi Panorm.col.2.in fi extra de loca. Berta. de Fir.in ſuo tract.de gabel. parte 2.q.25. & And. Barba. conſi. inci. ſcripſit propheta.

cumque,& l.qui fundos,& l.qui per potentiam.
sic & alias tempus sterilitatis compensatur cum
tempore fertilitatis, vt ff.loca.l.ex conducto.§.si
vis,& l.si vno anno.& extra de loca.c.propter
sterilitatem,& dic vt ibi nota.& arg. ff. de aqua
plu.ar.l.1.secūdum Dulium.§.sicut aūt. Comes.

LEX V.

SVMMARIVM.

1 *Arbitratoris sententia, an & quando, & infra quod tempus possit ad arbitrium boni viri reduci.*
2 *Contra peraquatorem quomodo procedatur.*
3 *Præscriptio annualis quando locum habeat. Et qualiter puniatur peraquator malè æstimans.*
4 *Grauatus ciuiliter & criminaliter agere potest.*
5 *Appellatio a sententia, & appellatio ab actu extraiudiciali infra idem tempus scilicet annum terminari debēt.*
6 *Absenti causa reipubl. tempus non currit super appellatione.*
7 *Appellatio extraiudicialis quæ sit: & quæ extraiudicialis.*
8 *Lapso tempore appellationis an possit nullitas proponi.*
9 *Actiones an & quando tollantur anno.*
10 *Appellari potest a statuto extraiudiciali.*

Qui grauatos. Qui sentit se à grauamine sibi illato à
peræquatore grauatum debet intra annū a tempore sciētiæ conqueri de grauamine sibi illato,
& illi imponitur illud grauamen qui per fraudē
fuit alienatus. Item intra dictum tempus poterit accusare peræquatorem quo elapso vlterius
non auditur exceptis minoribus, & reipublicæ
causa absentibus, quibus dictum tempus non
currit nisi habuerit accedendi potestatem. hoc
1 dicit notabiliter. Hic videtur casus quòd sententia arbitratoris possit reduci ad arbitrium boni
viri infra annum a tempore sententiæ. De quo
in Spe.titu.de arbitrio.§ sequitur versi. sed infra
quod tempus, vbi ipse aliter dicit, & non allegat hanc.l.Secundo no.quòd non valenti agere
non currit præscriptio, vt hic. & supra de an.ex-
2 cept.l.1. in fi. cum simili. Sed quæro quomodo
proceditur contra peræquatorem, dicit glos. t.
per viam appellationis, quod intellige, id est per
viam querelandi non tamen est propriè appellatio: quod dic, vt in glo.hac.super verbo actio.
Vltimo pro intellectu huius.l.vide Roffre. in libellis suis in tit. de iudi.quib. subuenitur illis quibus collecta impo. vltra vires patrimonij. Bart.
3 Itē no. hic habere locū præscriptionē vnius anni, vt supra de iniuriis.l. si non conuicij.& de app.
auth.& qui. Et qualis sit pœna istius peræquatoris malè æstimantis habetur in nota. infra l.
proxi. Item nota. argum. expresse contra æstimantes qui eliguntur in ciuitatibus, vt si æstimauerint bona alicuius vltra debitū modum, ipso
æstimator tenebitur onus agnoscere, quod alij
vltra licitum modum imposuit in argum. supra
eo.l.1.& de discus.l.1.secundum Dulium, & ita
dominus Dulius intelligit hanc.l.& malè, quod
illud quod fuit super additū prædio grauati debet soluere & emendare peræquator, vt patet in
sua positione casus. Sed Odoff. intelligit & bene
quòd illud quod fuit super additamentum tributi soluat ille cuius prædium fuerat indebitè
releuatum. vt patet in textu in versi. vt illud, ibi
cognoscat. & ibi quem debitæ functioni fraus
clādestina subtraxerat. & etiam intelligit ita Dy.
vt patet in interlineari suo,& glosa ordinaria,&
idem Barto. peræquator tamen pro sua fraude
punietur prout, habetur infra eo.l. peræquato-
4 res. Item nota hic quòd grauatus potest agere
ciuiliter querelam exponendo, & petendo grauamē reuocari, & se reduci in pristinum statum:
vel potest criminaliter accusare perequatorem,
si per sordes corruptus pecunia vel per gratiam
aggrauauit illum subaddēdo tributum suis prædiis, & alterius prædia diuidēdo de tributo. Item
nota, quòd hæc lex intelligitur quòd grauatus
exposuit querelam appellādo a grauamine sibi
illato per ipsum peræquatorem, & ita videtur
intelligere glosa ordinaria hic signata. Et hæc
5 suppositio colligitur ex lege ista: quòd sicut appellatio interiecta a grauamine vel sententia iudiciali debet terminari, & finiri infra annum: sic
& appellatio interposita a grauamine extraiudiciali, & est de hoc textus expressus extra de
appel. cap. sicut appellationem. in clemen. Et
quod dicit hic, quod effluxo anno non potest
grauatus conqueri super grauamine prælibato,
debet intelligi nisi iusto impedimēto fuisset impeditus in prosequenda, & fundanda sua appellatione: quia tunc propter iustum impedimentum competeret sibi secundus, immo & tertius:
vt habetur de hoc extra de appell.capitulo.cum
sit Romana. per glo. Innoc. & est tex in capitu-
6 lo.ex ratione. Et facit ad hoc hæc lex in fine: quia
absenti causa reipublicæ agere non valēti tempus non currit sibi super appellatione. & decretalis, cum sit Romana loquitur de appellatione
iudiciali, & extraiudiciali. & quod a grauamine
extraiudiciali liceat appellare, patet in authen.
de colla. §. si quis autem putauerit se lædi. & ibi
nota. per dominum Iaco. de Bellouisu. Et facit
ad hoc supra de appella. l. si ad scribarum.& l. ij
7 qui ad ciuilia, & l. si quis prouocationem. Item
a nota quòd appellatio extraiudicialis[a], dicitur
cum appellatur ab aduersario, vt non procedatur ad aliquam electionem in eius præiudicium
vel ad aliquem alium actum, vt extra de elect. c.
considerauimus, & cap. bonæ memoriæ. & no.
de hoc in præallegata decre. cum sit Romana,
vel cum appellatur ab aliquo executore, cui est
aliqua executio cōmissa. quia non est iudex. no.
extra de offic.dele.cap.super quæstionum.§.nos
autem, & no.in dicto cap.cum sit Romana. vel
cū appellatur ab aliquo officiario vel iudice extra iudicium aliquid agente vel præcipiente, vt
in præallegata l. si ad scribarum, & l. is qui. & in
prædicto. §. si quis autem putauerit se lædi. vbi
appellabatur ab executore tributorum. & hic a
8 peræquatore. Item quæro circa l. istam si appellatum fuerit a peræquatore grauāte, & annus sit
elapsus,

ADDITIO.

a Appellatio extraiudicialis. Adde quæ dicatur iudicialis, & quæ extraiudicialis appellatio, & in quo differant Lanfran. de Oria. cap. quoniam contra falsam. §. interlocutiones, appellationes num.68. versi. & dixit Innoc. & in quibus conueniunt ibidem num.69. versi. conueniunt extra de proba.

elapsus, & appellatio sit deserta, si grauatus potest nullitatem opponere contra id, quod factum extitit per ipsum peræquatorem in præiudicium grauati, & videtur quod non per hanc.l. quia dicitur hic ꝙ exclusa sit querela. Sed dico ꝙ immo poterit, vt ff. de appel. l. si expressum: quia peræquatio nulla ipso iure per effluxum temporis non suscipit efficaciam, vt prædicta. l. si expressum, & supra de inoffi. test. l. contra maiores. Quia per effluxum temporis prosequẽdi appellationem fuit via præclusa grauato: non tamen super nullitate, vt supra quando prouoca. non est ne. vt in l. 1. & 2. & prædicta. l. si expressum. Nec obstat lex ista: quia non erat nullum ipso iure, quod gestum fuerat a peræquatore cum supersisteret; licet ipse iniustè grauasset. tunc enim non posset cõqueri grauatus: quia esset sibi imputandum: quia tamen non peregit, & ibi tempus limitatum & taxatum, vt dicitur in actione de dolo quæ debet infra certum tempus diffiniri vt supra de dolo. l. fi. & de naufra. l. de submersis: sed tunc est cõtra. supra de non nume. pecu. l. 3.
9 & ff. de accus. circa principium. Nam actiones ciuiles non tolluntur anno regulariter, sed prætoriæ sic. Sed si intelligimus. l. istam de instantia appell. quia fuerat appellatum tũc cessant contraria prædicta. Sed si intelligatur aliter põt dici quòd illud est regulare & ius cõmune: sed hoc est speciale, & potest esse ratio, quia esset damnum fisco si tanto tempore duraret actio. quia rationes fiscales nimis intricarentur si tam prolixo tempore possent in litigiis inuolui. & nota quòd fiscus in hoc est priuilegiatus: quia & alibi hoc contingit vbi hypothecaria tollitur spacio quatuor annorum, vt s. de quadri præ. l. bene a Zenone. §. 1. & 2. & fi. quandoq; tamen tollitur spacio sex mẽsium, vt s. eo. l. fi. § fi. Item hæc lex intelligitur de inchoatione causæ non de perse-
10 cutione instantiæ sicut dicetur in eod. l. fi. Item facit hæc lex argumentum, quod à statuto extraiudiciali possit appellari, vt ff. de mino. l. ait prætor. §. permitti. & præalle. §. si quis putauerit se lædi. argumentum contra ff. de app. re. l. fi. So. ibi non loquitur de tali statuto: sed appellabatur ibi, vt ex edicto non posset aliquid discerni per illum qui poterat discernere, & ita appellatio erat frustratoria, & inepta sicut & illa, vt nõ vendatur pignus obligatum. In textu ibi proclamant, id est conqueruntur. Dy. demeretur, id est diminueretur. codicum. i. scripturæ, peræquationis alias peræquatoris, cõpetitione alias petitione. cognoscat scilicet priuatus qui fuerat temere releuatus, emenso id est lapso, his etiam scilicet exceptis, &c. Iaco. Rebuffi.

LEX VI.

SVMMARIVM.

1 *Collectores & exactores aliter exigentes, quam debeant tributa, puniuntur, vt hic.*
2 *Discussor quis dicatur.*

Peræquatores. Si aliquis peræquator per negligentiam vel gratiam onus tributorum aliter imposuerit quã deberet, est honore priuãdus, & in quadruplum eius in quo deliquerit puniendus. Si autem peræquator vltra acceperit a prouincialibus quam deberet, in quadruplum restituere compelletur,
1 hoc dicit. Et nota hanc. l. contra æstimatores, & collectores tributorum & taliarum, qui plus exigunt quam debeant secundum Dulium. negligentiæ: quia diligenter non ꝯsiderauerunt quæ fertilia sunt. Dy. conuicti, id est confessi vel testibus conuicti. exsoluere violentia mediante, & sic soluitur contra supra de superexacto. l. 1. Dy. secundum Bar. approbat lex penultima solutionem. Et nota quòd hæc lex habet duas partes. Prima pars loquitur quãdo peræquator vel discussor culpa vel fraude damnificauit fiscũ, quo casu fisco tenetur in quadruplum. In secunda parte loquitur cũ peræquator vel discussor priuato damnum dedit, quo casu ipsi priuato in quadruplum condemnatur secundum Odoffre.
2 Glosa quærit quis discussor dicatur & dicit vt in ea, sed melius supra de discus. in rubrica. & vide vt dixi in l. 1. illius tit. Bar. & Iaco. Rebuffi.

LEX VII.

SVMMARIVM.

1 *Expensa facta per possessorem in melioratione rei an sint ei restituenda. tributa soluere an teneatur habens causam a fisco. & nu. 2.*
3 *Exceptio præscriptionis, an impediat litis cõtestationem.*
4 *Pœna vnius non esse debet damnum alterius vbi infertur de vassallo, & emphyteota ad dominum directum.*

Apud eum. Tria dicit. Primo quòd si peræquator prædia deserta ab aliis mihi assignauit sub certo tributo, ꝙ ego habeo illam possessionem firmam, & ad præterita tributa non teneor: sed ad futura tantum. Secundo dicit quòd si aliquis dicat illa prædia sibi obligari vel esse sua debet hoc sine mora probare, & si probauerit de iure suo restituantur: sed primo restitutis possessori impensis fa-
a ctis circa rei meliorationem [a]. Tertio declarat verbũ sine mora: quia infra sex menses intelligitur. secũda ibi si quid vero. tertia ibi verum vel.
1 Nota ꝙ habens causam ab officiali fisci non tenetur ad tributa præterita, vt hic, & j. de fun. rei priua. l. 2. in fi j. tit. 1. l. quicũq; in fi. in a. dicto, & l. locorum. in fi. Secundo nota ꝙ dicitur fieri sine mora, illud qđ fit in sex mẽses. Tertio no. casum in quo hypothecaria tollitur spacio sex mensiũ, & sic potes addere ex hac lege quintam vitam actionis hypothecariæ licet glo. in authẽ. vt ecclesia Romana gaudeat spacio centũ annorum in princip. dicat ꝙ actio hypothecaria habeat quatuor vitas, & ita hanc quintam addidi. Adde etiam hic ad id quod not. glos. supra de præscrip. 30. vel 40. anno. l. cum notissimi in princi.
2 Opponitur ad primum notabile, videtur quod teneatur ad tributa præterita, vt ff de publi. l. Imperatores

ADDITIO.

a Circa rei meliorationem. Adde Barto. in l. si finita. §. si quis damni ff. de dam. infec. & in l. si seruos. ff. de pig. act. Bald. in l. in fundo. ff. de rei vendi. & Lanfran. de Oria. in c. quoniam contra. §. expensæ. extra de proba.

peratores glo. non soluit hic. sed dic plene vt dixi supra de fide instru. & iure hastae fi. l. fin. tetigi
3 supra de agri. & cen. l. quicquid. Vltimo not. textum in versic. q si tempus, &c. & ibi nullum penitus &c. Nam videtur tex. q exceptio praescriptionis impediat litis contesta. ad id. ff. de verb. significatio. l. translata cum l. sequenti, & l. 1. in fi. ff. ad Tertul. videtur etiam casus supra ne de sta. defun. l. eleganter. §. si quis post ff. de condi. inde. per hoc in dicta l. emptor supra de praescrip. lon. tempor. & extra de lit. contest. cap. 1. lib. 5. & in Spe. de excep. §. dicto ver. quod autem dicit finita comes. Item nota secundum Dulium quod
4 culpa vnius non debet esse damnum alterius, vt hic, & sic publicatio bonorum vasalli vel emphiteutae non debet euenire in dispendium domini pro quo ff. de ope. nou. nunc. l. de pupillo. §. si plurium de publi. l. fraudati. §. penulti. & vlti. supra de inoffic. o testam. l. si quis. §. si. ff. si qs ali. testa. prohi l. 2. §. 1. & fa. hercis. l. inter eos. §. 1. & & est ratio quia poena debet tenere suos auctores supra de poenis l. sancimus, & extra de his quae fiunt a ma. parte ca. c quae sunt, & ista sunt in argumentum q fideiussor non debet interfici, si non exhibet illum pro quo fideiussit, vt not. 23. q. 5. cap. cum homo. reliqua, tributa tempore praeterito non soluta. Dyn. dispendio scilicet non domini obligatum, scilicet per antiquum ante translationem factam a peraequatore. Dy. confirmat, quia dicit esse suam. An. de Barulo. sine mora idest infra sex menses. Dyn. personam, vt per procuratorem. Dy. possessio quia patet eum ius habere.

De omni agro deserto, & quando steriles fertilibus imponuntur.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Diuites an & quando pauperibus praeferantur.*
2 *Praedia propter sterilitatem relicta quibus assignentur.*

Cum diuus. Imperator Aurelianus pater imperatoris Constantini qui fecit l. istam, Statuit, vt praedia deserta ex quibus consueuit solui tributum debeant assignari decurionibus illius ciuitatis tanquam ditioribus triennij immunitate concessa pro talibus praedijs: quam consuetudinem mandat Constantinus fore seruandam statuendo quod si alij reperiantur ditiores quam decuriones, vt illis illa praedia assignentur cum praedicta immu-
1 nitate. No. ex l. ista ditiores pauperibus praeferri supra de decurio. l. ad subeunda, & de praedijs cu ria. sine decre. non alie. l. 2. secundum Odoff. An. & Dulium. Item nota ex fi. l. q praedia sterilia debent vniri per partes praediis fertilibus propinquis ad hoc, vt praedia fertilia non sustineat onera illorum sterilium. Bart. In textu ibi percepta. quia praesumitur q nunc factum sit fertile cultura decurionis. Odoff. territoriis istorum curialium, quia sunt idonei. Dynus diuidantur per diuisionem applicentur Dynus. In gloss. super verbo, tenore, ibi quicunque solue, vt ibi notatur in
2 glossa, quae incipit q deserta. Nota hic q praedia propter sterilitatem deserta assignantur ciuibus vicinis magnis idoneis, & sic videtur quod inuiti possunt constringi ad recipiendum praedia deserta. Sed contra videtur, q nullus in conductione rerum fiscalium inuitus teneri potest, vt ff. de publi. l. licitatio. §. 1. & C. loca. & conducti l. inuitos nisi quando conductor per plures dominos fundos fiscales locatos tenuerat, & multa lucrata fuisset, vt ff. de iure fisci. l. 1. §. eti quinquennium, & ff. de publica. l. eorem. §. fina. & de hoc dicitur. C. locati l. si cum homines. Sed videtur q possunt compelli praedia recipere, quia immunes sunt a solutione tributorum per tres annos, & est verisimile q interim efficiantur fertilia, & sic nullum damnum patientur, sed potius lucrentur sua diligentia, & industria, & cultura, & ita fauore fisci, & culturae agrorum ad haec compelli possent vt dicitur, & pro hoc infra eodem l. qui vtilia, & ibi videtur hoc expressum, immo videtur contrarium q non cogantur inuiti, sed recurratur ad antiquos conductores, qui sterilia praedia reliquerunt, vt infra eodem titulo l. quisquis, & facit infra eodem l. finali ibi, qui nobis hortantibus, &c. Sed dico, q standum est praedictae l. quisquis quod antiqui possessores praediorum sterilium aliis recurrentibus possint compelli ipsa praedia recipere, & cautionem de qua ibi dicitur praestare compellantur. Sed dic de hoc infra eodem, l. iubemus vbi magis propriè de his debet quaeri. Sed illa lex multos recipit intellectus, vt patebit secundum notata ibi per Odoff. Iaco. Rebuffi.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Praedia sterilia quae dicantur.*
2 *Lex ista an intelligatur, si cum dolo emptoris alienatio facta fuerit.*

Si quis. Possidens primo fundos steriles, & fertiles tributarios si alienat fertiles, & ob hoc efficitur non soluendo tenetur ad tributa sterilium, & fertilium emptor hoc
1 dicit. Et nota q praedia sterilia appellantur hic nerui praediorum sterilium, & est ratio quia sicut in humano corpore caro fertilis, & imbecillis conseruatur p neruos ita praedia sterilia conseruantur per fertilia. Bart. In text. ibi patrimoniali, & tributario. Dynus comparauerit, scilicet aliquod fertile praedium. Dynus possessiones non fertiles. Dynus succisis, per alienationem, vtilium possessionum sterilium subiturus dictus emptor. Haec lex intelligit s'm Odoffredū cum dolo emptoris fuerint praedia vendita fertilia.
2 Sed dic etiam q dolo non interueniente tamen inopia vēditoris teneatur soluere tributū etiam pro sterilibus penes venditorem remanentibus, & ex hoc ideo: quia emptor qui sentit commodum debet agnoscere onus. ff. de regulis iuris. l. secundum naturam supra de caducis tollendis. l. pro seruo. & quia pro ipsa frandatus fuit fiscus, & sic licet non animo doloso emerit fertilia, tenebitur pro sterilibus ad tributa quorum nerui abscisi

abſciſi videntur. Sicut enim dicitur ꝙ ſi filius ſit fraudatus re ipſa reuocat donationem vſque ad legitimam reiecta illa diſtinctione an re aut cõſilio fraudatus ſuit, vt ſupra de inofficio. dona. l. liqueat, vbi fit mentio de diſtinctione prædicta, & eodem titulo l. 1. in 5. quæſtione. & ita poteſt poni caſus breuis reiectis illis verbis de dolo facientibus mentionem. Item in lege iſta non fit aliqua mentio de dolo emptoris, & ideo ſimpliciter intelligenda eſt hæc lex. Iacobi Rebuffi.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Cautio idonea qua dicatur.*
2 *Verbum ad ſenſum ſapientis qualiter intelligatur.*
3 *Clauſula ad ſenſum ſapientis, quid contineat, & operetur.*
4 *Notarius conſulte aget, ſi verba de conſilio ſapientis extendet coram magiſtratu.*

Quicunque Deſerta. accipiens prædia deſerta cum immunitate triennij debet cauere idoneè, ꝙ dicta prædia non relinquat cum damno reipublicæ. Hoc dicit. Sed ſi alicui aſſignarentur prædia deſerta abſque impetratione non debet hac cautione grauari, quia ſatis eſt ꝙ illo inuito ſibi fuerint il-
1 la prædia aſſignata. Bar. Nota ex lege iſta, quòd idoneè cauere intelligitur datis fideiuſſoribus,
a vel pignoribus ᵃ etiam nota in lege iſta in gloſſ. & etiam habetur in l. 1. §. iubet. ff. de colla. bo. & l. ergo. §. adijci de fideicommiſſ. lib. de quo plene per Dynum de verbo. ſignificatio. l. ſelmus. Sed quid ſi venditor vel aliter contrahens promiſit cauere ad ſenſum, & dictamen cuiuſlibet ſapientis, an ſufficiat cauere cum ſola promiſſione, an datis fideiuſſoribus vel pignoribus? An. de Barulo dicit, ꝙ ſi factum eſt tale id quo non darentur fideiuſſores de ſui natura, vt in venditione cum non imminet euictio in limine contractus: & tunc ſufficiat nuda promiſſio ſine fideiuſſoribus, vel pignoribus vt l. emptor, & l. a ff de euict. Si autem eſt tale factum ꝙ de ſui natura requirit ſatiſdationem: tunc intelligitur verbum cautionis, ſcilicet datis fideiuſſoribus vel pignoribus. vt quando immineret euictio in limine contractus vt habetur in l. ſi poſt perfectã. C. de euict. & hoc ideo, quia talia verba ſunt referenda ad ea quæ ſapiens de iure facere poteſt, & debet vt ff. de peculio. l. eo tempore in fine primo reſponſo iuncta l. nepos proculo ff. de verb.
2 ſignificatio. Nam cum dicitur ad ſenſum ſapiẽtis, intelligitur de ſapiente, qui neque fallit neq; fallitur, vt ſupra de ponderato. & auri illatione l. finali libro 10. ſecundum Dulium de quo habetur, & nota. ff. man. l. ſi mandato Titij. §. finali. in gloſſa additionali, & de verbo. obliga. Lex ea parte, & per Odoffredum, & ff. de procurato. l. non ſolum §. qui alieno, & per Dynum. ff. de præto. ſtip. l. 1. §. cautio alias, & per Spec. titu. de inſtru. edit. §. poſtremo ver. quid ſi a contrahentibus, & etiam per ipſum Spec. in tit. de emp. & venditio. §. 1. verſi. ſed quid ſi in inſtrumento.
3 Sed quid ſi teſtator legauerit liberis ſuis, & non dixerit de iure inſtitutionis, ſed in fine teſtamenti dixerit, vt teſtamentum dictetur conſilio alicuius ſapientis in iure, an poterit ibi apponere iure inſtitutionis, &c. quod videtur per iam dicta, & ea quæ habentur, & notan. per gloſſam, & Dyn. ff. de hære. inſti. l. illa. quoniam hic factũ non mutatur, ſed tantum iuris ſolemnitas adijcitur, ſine qua teſtamentum non valeret, vt in authentica cum de app. cog. §. aliud quoque capitulum ad quod bene facit ratio l. 3. in fine. ff. de re mili. & de iure codicil. l. 1. & de vulga. l. cohæredi. §. cum filio. alias nihil operarẽtur illa verba: quod eſſe non debet l. ſi quando. ff. de lega. teſtator enim etiã per alium poterat facere ſubſcriptionem l. cum antiquitas. §. cum autem ſupra de teſtam. Item per illa verba videtur eſſe commiſſa ſapienti, vt illa agat, & ponat quæ ſunt de ſolemnitatibus iuris l. in bonorum. ff. de bono. poſſeſſio. & ſupra de inge. ma. l. 3. iunctis notatis per gloſſam. & Docto. dicta l. illa. ff. de hæredi.
4 inſtitu. Et notarius conſulte aget ſi hæc conſilia ſapientis ſcribat coram magiſtratu. arg. ff. de regulis iuris l. qui actore, & de aquiren. poſſeſſio. l. iuſtæ cum ſimilibus. multi tamen Doctores tenent contrarium, quibus videtur adhærere. Bar. de quo plene per eum d. l. illa. Iaco. Rebuffi.

ADDITIO.

a Datis fideiuſſoribus, vel pignoribus. Addè glo. & Bar in l ſi mandato §. fin. ff. mandati, & in l cautionis de verb. ſignifica. Ange. in authen. de execu. in princ colla. 7. de quo vide Bar. in l. prætoriæ la 3. in fin ff de præto. ſtipu. Bald. in l. ſancimus in 2. oppo. ſupra de verbo. ſigni. & in addi. ad Spec in tit. de contu. §. nunc dicamus verſi ſed nunquid excommunicatus, & in authen. cui relictum colum. 3. verſicu. item nota quod idonea cautio ſupra de indicta vidui tollen. & in l. ſciendum ſupra quorum appel. non reci. & Old. conſ 48 ſed ſufficiens & idonea cautio intelligitur datis pignoribus, vel fideiuſſori. vt no. Cardin. in clemen. 1 §. quia de pœ. & Alexan. in l. 1. qui ſatiſd. cogan.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

1 *Repudians hæreditatem inſtituentis, quo caſu priuetur omnibus alijs bonis ad eum quocunq; titulo deuolutis.*
2 *Inconſtantia reprobatur.*

Hæredes. Hæc lex eſt ſingularis, ſcriptus hæres a tributario debitore etiam onus fundorum ſterilium agnoſcere cogitur, & ſi hæreditati renũciet cogitur cedere omnibus bonis quæ aliquo titulo a debitore perce-
1 pit hoc dicit. Not. hic caſum ſingularem in quo repudians hæreditatem inſtituentis non priuatur ſolum hæreditate verũm etiã priuatur alijs bonis quocunque titulo ad eum deuolutis per inſtituentem, & ſic eſt argumentum ꝙ inſtitutus hæres a debitore communis perueſi; ſi repudiat eius hæreditatem priuatur omnibus bonis ſibi
2 quæſitis quocunque titulo a teſtatore Bar. Item nota contra inconſtantiam: quæ debet totum approbare vel in totum reprobare, vt hic, & in l. in cauſæ. ff. de procurato. & l. cum quæritur de adminiſtratione tuto. l. quidam elogio. de iure delibe. cum ſimilibus, & exorbitat multum hæc lex a iure communi, per quod poteſt quis repudiare

diare hæreditatem, & sibi retinere per eum a testatore in eius vita acquisita facto tamen inuentario, vt authentica, sed cum testator supra ad l. Falci.& l.in imponẽda,& forte hoc mouit principem vt sibi prouideret,& rei publicæ de immunitate,& ea ratione vt eultaret fraudes quæ quãdoque fiunt, vt tributa non soluantur. quoniam contingit aliquotiens ꝙ prædia fertilia possessores alienant titulo donationis inter viuos,& postea instituerint hæredes illos donatarios, qui ex post repudiant hæreditatem,& ita læderetur fiscus,& respublica: quod ferendum non est cum fraudibus occurrendum est l.1. ff. si quis in fraudem pa.& l.cum hi. §.si cum lis de transact. iuncta l.in fundo.ff.de rei vendica.cum similibus facit ad præmissa In feudis an agnatus vel filius de functi po. re. feu. rep.hæ.cap. 1. cum ibi notatis per glo.& Docto.Iaco.Rebuffi.

LEX V.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta an possit domino inuito relinquere rem emphyteuticam,& quid de consuetudine.*

Qui vtilia. Possidens prædia fertilia nõ potest renunciare sterilibus; & fertilia retinere, sed omnibus debet cedere, vt omnia pariter curialibus deferantur. Barto.cum de certis, & cultis relicta, scilicet inutilia. Dynus. Nota hic vulgariter ꝙ qui comedit pingue co-
1 medat,& macrum. An. Facit hæc lex ꝙ licet de iure emphiteuta non possit relinquere rem emphyteuticariam domino inuito, vt l. sicut C. de act.& ob.& ff.de contrahen. emptio. l. fin.& infra de fun. patri. l. quæcunque iunctis notatis, & in feu.de vas.qui contra constitu.lo.re.be.alie.c. 1.& de capi.qui cur.ven.§.1.& in multis alijs locis. Tamen si est consuetudo patriæ ꝙ soluendo arreragia possit rem emphyteuticariam dimittere, vel si loquamur in oneribus meræ realibus, vt in tributis,& talis teneat multas res In emphyteusim, vel sub tributo, & velit aliquas res alienare vel dimittere,& aliquas retinere, ꝙ hoc non possit facere quin teneatur pro omnibus soluere vel omnia omittere per hanc legem, & videtur textus secundum vnam positionem infra eo.l.qui fundos,& quia steriles per fertiles sustentantur supra eo.l.2.ad quod infra eo.l.proxima, & supra eod. l. hæredes cum ibi notatis per glossam.& Docto.& maxime non videretur dubium, si omnes possessiones emphyteuticariæ vna emptione fuissent acquisitæ, vt ex consequenti non debeat fieri diuisio earundem, vt ff. de ædil.edic.& de lega.3.l.prædiis. §.balneas, & supra communia vtriusque iudi.l possessionum Iaco.Rebuffi.

LEX VI.

SVMMARIVM.

1 *Reuertantur, verbum importat retranslationem dominii.*
2 *In subsidium ad antiquos possessores recurritur.*

Quisquis. Prædium sterile desertum iniungi debet possidenti fundũ fertilem Dominicum, vel templotum,& si nullus reperitur volens dictum prædium possidere antiquo possessori restituitur præstita cautione soluendi prædicta tributa, & alias publicas
1 functiones. hoc dicit in textu ibi reluctandi. Sed
quomodo reluctat, cum prædium desertum assignetur inuito, vt supra eo.l.3.Respon.ꝙ hic honoratur in prædio Dominico, vel templorum: ibi in prædio priuati reuertantur. Nota de ver-
2 bo, reuertãtur, quia significat trãslationem [a] dominii ipso iure, & est vtile scire pro substitutionibus, de quo habes in l.1.ff.de dona & supra de reuo.do.l.si vnquam,& supra de inoffi. do.l.si to-
2 tas dixi l.centurio.ff.de vulg & ibi Bar. Item no.
ex l. ista ꝙ in subsidium recurritur ad antiquos conductores sicut alias in subsidium admittuntur ad honores qui alias non admitterentur, vt ff.de decurio.l.generaliter.§. spurios, & l spurij. Ex quibus legibus,& ista colligitur vulgare rusticorum; ꝙ melius est habere asinum in stabulo quã stabulũ vacuum. Dulius. In textu ibi vel templorum idest siue pertineant ad rempublicam siue ad ecclesiã. Dyn. antiquos qui reliquerant & deseruerant illa prædia vel quotlibet alios siue sint decuriones siue non illi possessores antiqui. Dy. Quærit hic Odoff. in quo differt hæc lex ab allegata supra proxima,& dic quia hic loquitur nõ solum de fundis fiscalibus, sed etiam reipublicæ,& ecclesiæ seu templorum, sed supra l. proxima tantum loquitur de fundis fiscalibus. Item quia hic loquitur de satisdatione ibi non, licet facta fuerit mentio supra eo. l. quicunque deserta. Item aliqua sunt plus ibi ꝙ̃ hic quia ibi fit mentio de grauamine municipum euitando & ita vna per aliam non superfluit. Item nec ob. supra eo l.1. quod solue vt hic in glo. super verbo, præstatione. Iaco.Rebuffi.

ADDITIO.

a Retranslationem. Adde Barto.in l. centurio in vltima colu. versicu.6.dubitatur ff.de vulg.& pupil.& in alle.l.1. colum. fina. versic. vlterius nota ff.de dona. Bald in l.si totas in fin supra de inofi.dona.& Ang in authen. de resti & ea quæ parit vndecimo mense in princ. vbi etiam dicit ꝙ licet importet verbũ reuertatur domini translationem non tamen importat possessionis translationem.

LEX VII.

SVMMARIVM.

1 *Fructu proprii laboris nemo priuandus est.*
2 *Coloni qui fundos steriles, fertiles fecerunt, non debent per dominos expelli, nec eis pensio augeri debet.*
3 *Tributa temporis præteriti soluere non cogitur habens possessionem a fisco.*
4 *Priuilegium non trahitur in consequentiam.*
5 *Proximiores,& vicitiores primo sunt grauandi.*

Quicunque desertum. Quinq; sunt principaliter dicta huius. l. Primo dicitur quòd si aliquis cui assignatum fuit prædium patrimoniale desertum,& sterile sua cultura, & diligẽtia fecit eum fertile, perpetuo ipse, & sui hæredes possidebunt ipsum salua solummodo præstatione

ne tributi impositi, perinde ergo habebit illud ac si fuisset domesticum, & ex patris successione quæsitum, vt nec per rescriptum principis auferatur. Secundo ibi cæterum, &c. dicitur q illæ cui fuerint prædia fertilia assignata quæ fertilia possidebat, debet soluere tantum tributa præsentis, & futuri temporis non præteriti. Tertio ibi illos, &c. dicitur q si quis possidet prædia em phyteuticaria vel tributaria iure partim sterilia, & partim fertilia, & ei deserta assignentur, q pro desertis habebit immunitatem tributorum per biennium, & sic nō soluet pro desertis debitum canonem nisi biennio transacto. Quarto ibi nemo, &c. dicitur q cuidam hospitali chachochiæ concessum tale priuilegium, q licet possideat prædia fertilia non cogatur deserta suscipere, nemo ad exemplum illius hospitalis credat se submouere ab illo onere quin possidens fertilia cogatur suscipere deserta. Quinto ibi illud, &c. dicitur q alia prædia deserta peræquator debet procurare assignare ea vicinis habentibus possessiones fertiles, & si non sint aliqui vicini qui habeāt fertiles possessiones, quia omnes eodem vicio laborant, tunc inueniat peræquator fertiles possessiones in proximiori loco, quas potest, & possessoribus earum assignet prædia deserta, & hoc vult illa litera dicere, sed inquantum fieri valet, idest potest pro interiecto spacio sibimet cohærentes inueniat proximiores quam potest; & h. d. An. In text. ibi exereuerit idest fecerit siue detinuerit idoneum, idest de inutili fecit idoneum suis filijs, & nepotibus. Dynus neq; eum, nouum possessorem qui de sterili fecit fertilem. Dynus. operis, quas in prædio deserto fecit Dynus. Cæterū pro certe pro deserta scilicet portione, quæ ei postea adijcitur debiti scilicet publici pro tributis. Dynus. suas alias vacuas, ex illis scilicet desertis quæ eis postea adijciuntur. Dynus. præsidio quo non tenetur soluere tributum. Dynus. finitimas, idest intra fines illius territorii constitutas.

1 Dynus. Nota ex primo dicto huius legis quod a fructu proprij laboris nemo debet expelli, vt infra eodem l. vltima. Dulius, & q diligentia sua cuilibet debet prodesse eōcor. supra de allu.

2 & palu. l. fin. An. Item nota existo textu ibi concludat optimum argumentum pro laboratoribus, & colonis terrarum, qui eorum cultura fundos steriles & heremos faciunt bonos, vt nō possint per dominos eorum expelli nec etiam pensio eis augeri: facit infra titulo 2. l. 1. Bar. hīc notā hic casum, q non perdo bona mea per aliquod rescriptum principis de hoc dixi supra de agrico. & cenū. l. originarios. And. ex secundo di-

3 cto, Nota q qui habet possessionem a fisco non tenetur soluere tributa temporis præteriti de hoc dixi supra titu. 1. l. lina. An. in tertio dicto videtur obstare supra eo. l. 1. vbi datur immunitas triennij hīc biennij. Sed dic q ibi loquitur in fiscalibus, hic in patrimonialibus secundum gloss. sam, & An. de Barulo. Et potest esse ratio diuersitatis, quia imperator plus diligebat suum proprium patrimonium, & maiorem affectionem ad ipsum habebat quia erat apud suos successores remansurum, & quia ipsum habuerat a maioribus suis quam fiscale, & imperij augmentum, ff. de mino l. si emptione, & supra de administra tio. tuto. l. lex quæ tutores. §. fina. & ideo minus tempus in soluendis tributis pro suis prædijs desertis apposuit quam in fiscalibus secundum

4 Odoffredum. In quarto dicto nota q cum conceditur alicui aliquid in priuilegium non trahitur ad consequentias, vt supra de leg. l. 2. An. de Barulo. In quinto, & vltimo dicto, nota q cum habens prædium fertile habeat suscipere prædiū sterile, q tunc debeant ei assignari fundi qui magis sint propinqui fertilibus illius municipij, vel territorij, & ita facit q executio sententiæ debet fieri in prædiis proximioribus scilicet primo sitis in illo territorio, & eis deficientibus in prædijs alterius territorij, seu iurisdictionis proximioribus tamen An. de Barulo. Et ex hoc nota optimam regulam pro potentibus qui compellunt homines emere possessiones bannitorum vt primo debeant compellere proximos consortes quam alios, & si non sint idonei possunt compellere alios proximiores. secundum Dulium. Istum dictū Dulij posset procedere, si erat consuetudo q petentes possent compellere subditos ad emendum possessionem bannitorum: alias de iure non posset procedere: quia regulariter nemo compellitur emere supra de contrahen. emptio. l. inuitum cum similibus. Vel potest intelligi dictum Dulij in crimine huius legis cum prædia erant patrimonialia, &c. cū sermones sunt intelligendi iuxta materiam l. si vno

5 anno. ff. locati. Item hic versus vltimo facit, q ad portandum granum de cluso perusino ad ciuitatem primo debēt grauari clusini postea proximiores seu viciniores eis. Tertio alij si hi sint impotentes pro quo facit optime l. cum nauicu lorum supra de nauicula. An autem isti proximiores, & illi teneantur suis sumptibus, vel publicis portare dic vt ibi dixi. Bar. Item facit hæc l. ad id quod dicitur in l. diuus. ff. de tuto. & curato. da. ab his. Item not. ex vltimo dicto, q omnes tangit, &c. C. de auctorita. præstan. l. fina. An. Tamen gloss. dicit sufficere consensum maioris partis, & hoc est vtile ad quæstionem statuti dicentis quod statutum per maiores fieri non valeat reprobari: quod verum est si sit factum per maiorem partem, vt hic Barto. & Iacob. Rebuffi.

LEX VIII.

SVMMARIVM.

1 *Deserere & derelinquere in quo differunt.*
2 *Aduocatus quomodo debeat articulos deducere in casu huius legis.*
3 *Dominium an & quando per biennalem præscriptionem amittatur.*
4 *Expensa facta in melioratione res per possessorem an sint reficiendæ.*

Qui agros. Agrum tributarium, & desertum quilibet auctoritate propria inuadere potest siue inuadens sit vicinus, siue non, sed dominus deserens infra biennium recuperare potest, restitutis expensis culto ri: quo elapso non auditur hoc dicit. Et nota di-

1 ligenter ex hac lege, q aliud est agrum deserere & aliud derelinquere: q enim derelinqui ipsum ex pœnitentia non reuocat vt l. 1. ff. pro derelicto

cto: sed qui deserit infra biennium datur, sed citato datur solum tempus semestre. vt infra eod. l. locorũ,& est vtilissima hæc l. in ciuitate Eugubij in qua per formam statutorum omnia prædia sunt tributaria, nam si aliquod prædium incultũ esset perquam desertum q auctoritate propria occupauit non tenetur conditi. ex l. cum quære-
2 batur. quod tenet glo. Et sit cautus aduocatus ac cusati in dicta ciuitate in interdicto recuperandi vel ex illa l. vt articuletur, quomodo prædium erat incultum,& reputabatur desertum quo probato necessario sequitur ex quo prædium erat tributarium secus si erat vt l. clam possidere. §. si ad nundinas. ff. de acqui. pos. nisi diuturnitas tẽporis vt Christianorũ aliud induceret, vt glo. magna not. in l. t. supra de fer. fugi. per hanc l. dici potest φ licet sine titulo non præscribatur res minori spacio 30. annorum tamen in illis locis in quibus sunt prædia tributaria præscribuntur res spacio biennali, vt hic: & ideo sit cautus aduocatus cõuenti vel agentis, vt articuletur, vt omnia prædia sint tributaria secũdum formam statutorum, & φ possidetur illud prædium per biennium,& hoc probet per testes. Secũdo quia intrauit possessionem illius prædij tunc vacantis,& deserti: quibus probatis agens,& excipiens obtinebit absque aliquo titulo, & si vult breuiori tempore possidens esse securus faciet citari illos quorum interest, vt compareant infra sex menses ad contradicendum, si credant ad eos pertinere necne,& si infra illud tempus domini non compatuerunt possidens dominium eorũ pleno iure acquiret vt d. l. eorum infra eo. Bart. In text. ibi cessante. scilicet colere vel possidere ad priuatum publicumque compendium idest pro suo commodo & fisci nouus cultor inciderit idest fundum acceperit quæ expensæ factæ p nouum cultorem facultatem scilicet habeat re-
3 cuperandi fundum siluit idest tacuit biẽnio. Nota hic casum amitti dominium per præscriptionem biennalẽm, & not. φ prædia deserta interdum assignantur interdum occupantur, assignãtur, quandoque a peræquatore, vt supra titu. 1. l. fina. quandoque a principe, vt infra eod. l. si oc-
4 cupantur, vt hac l. And. Item not. de recuperatione expensã. factarũ in melioratione prædij sic supra titu. 1. l. fina. §. penulti. futuris idest in possessionibus positis iuxta fines territorij, vel saltim iuxta eius fines, & sic maritime dicũtur quæ sunt iuxta mare vt supra de anno. & tribu. l. mediterraneç. Et est simile verbum supra eo. l. quicũque deserum versicu. illud. Item not. ex lista φ licet tempora præscriptionum rerum immobilium sint diuersa quãdo aliqua dantur inter præsentes,& alia inter absentes, vt C. de lon. tempo. præscrip. l. fi.& alia in personalibus alia in realibus, & hypothecarijs C. de præscrip. 30. vel 40. anno. l. sicut & l. omnes, & l. cum notissimi,& in multis alijs iuribus. tamen in hoc biennio quod datur per hanc l. est tẽpus vniforme sicut in alio casu conceditur biennium supra de dolo l. non possunt,& in alio. ff. locati. l. cũ domini horreorum,& in alio, vt infra eod. titu. l. quæro. §. inter locatores, & in alio vt supra de fabri. l. 2. & in alio, vt supra de sac. 'san. eccl. aurh. qui rem,& in alio supra. de bo. aucto. iudi. possi. l. fin. Odo. Iac. Rebuffi.

LEX IX.

SVMMARIVM.

1 *Fundos patrimoniales principis quis dicatur possidere iure priuato.*

2 *Possessori an & quando prædia relinquere permittatur.*

Qui fundos. Præmitte ad euidentiam φ fundos patrimoniales
1 principis ille dicitur possidere iure priuati, qui illos steriles accepit,& sui cultura fecit fertiles, vt supra eo. l. quicunq;, & ideo dicit hic imperator φ possidens tales fundos,& eidem alij fundi steriles assignentur, φ sibi detur electio φ aut omnes renuat aut suscipiat. hoc dicit Barto. & hanc positionem sequitur Dulius de gunbalsinis. Vel alio modo potest poni casus secundum Odoff. quod quidam recepit duo prædia patrimonialia principis sub certis tributis, vnum factum est sterile. vult deserere illud,& aliud quod est fertile retinere, dicitur hic φ non potest imo habet necesse vel omnia retinere, vel omnibus cedere vnde licet gloss. ponat ambas positiones tamen vltima positio supra posita magis applaudet huic tex. In tex. ibi iure priuato idest iure emphyteutico. abnuant idest renuant. Nota contra inconstantiam de quo not. supra eo. l. hæredes. Secundo not. supra eo. l. quisquis, & l. qui vtilia,
2 & supra de cadu. tollen. l. 1. §. pro secundo Dulius. Item not. hic φ possessori præmittitur relinquere prædia dum tamen omnia tã fertilia quã sterilia relinquat. Nec ob. l. quicunq; & l. quisquis supra eo. vbi debet cauere, φ ea non derelinquet quia forte hic expediebat principi omnia derelinqui. vel forte l. quicunque loquitur cum ad postulationẽ suam fuerunt sibi adiecta prædia sterilia. quia tunc tenetur cauere si ea velit habere l aurem, quisquis loquitur cum tradũtur prædia sterilia antiquis possessoribus quia illi sunt magis arctandi quia fuerunt per eos derelicta,& est verisimile φ ipsi ea derelinquent de facili, vt alias fecerunt, & ideo cõpelluntur in subsidium recipere ea cum alij non inueniũtur qui ea velint acceptare.

LEX X.

SVMMARIVM.

1 *Desertum prædium occupans an incidat in pœnam l. si quis in tantam. vnde vi.*

Qui per potentiam. Duo erant prædia vnũ sterile,& desertum: aliud fertile; qdam fertile sua potentia occupauit dr ẽt qa dẽt sterile accipere vel vtrunque perdet vt supra l. proxi. hoc dicit Odoff. In text. ibi occupauerunt sua auctoritate propria, ex eadem substantia scilicet eiusdem hominis cuius fuerant. Iuxta hanc l. quæro nũquid incidit occupans in pœnam. l. si quis in tantam supra vnde vi. dico φ non: quia omnia prædia erant deserta a domino, cuius fuerant, & sic impune potuerunt occupari, cum possessionem,& domum amisisset derelinquens, vt ff. pro derelicto l. 1.& 2.& fi.& quasi per totum,& ff. de acqui. pos.

posf.l.si quis vt §.differentia cum ibi nota.& præ dicta l.si quis in tantam loquitur cum res ab alio possessa. Sed ista prædia nõ possidebantur ab eo cuius fuerant: quia ista prædia deseruerat de Scæuto. Iaco.Rebuffi.

LEX XI.

SVMMARIVM.

1 *Contumax, an & quando habeatur pro confesso.*
2 *Citatio per edicta melius, quam per vocem praconis innotescit.*

Locorum. Cum prædia deserta per perequatorẽ alicui assignantur, antiqui domini per edicta vocantur, qui si infra sex menses veniant bona recuperant, & debita contracta persoluunt: sed si per prædictum tempus continentes extiterint possidens perpetuo possidebit, & soluet tributa futura nõ præte
1 rita hoc dicit. Nota hic casum quando per spacium sex mensium quidam potest priuari domi nio rei suæ de quo supra eo.l. qui agros. Secũdo nota hic casum quõd contumax habetur pro cõ
a fesso a quod tenet hic glo. Idem not. in l. 2. §. sena tus. ff. de iure fisci, vbi delator contumax tribus edictis vocatus pro confesso habetur. Nota in authen. de exhi. reis. §. secundum vero, & supra de aster. tollen. l. 1. in fine, & de re mili. l. qui cum vno §. qui post, & supra de iura. calum. l. 2. §. penulti. & regulare contra vt l. diuus versic. sed & diuus. ff. de custodia reorum. Et ex hoc patet secundum Andream de Barulo, quõd citatus ve veniat ad iurandum de calumnia, ꝙ licet non ve
b niat non habetur pro confesso. b Bart. Et hoc ni si quando præsens non vult iurare de calumnia, vt supra de iura calumniæ l. 2. §. penul. nec ob. præmissa ff. de iure fisci l. senatus. §. senatus vbi videtur innuere ꝙ contumax pro confesso habeatur, & hoc vltra dictas causas supra allega. quia ille. §. senatus intelligitur quando contractum erat homicidium, & liquebat de causa, vt ibi not. in glo. An. In textu ibi proprietas posses sion s quantum dominus rei, vt l. cum satis supra de agrico. & censi. Et hoc est vtile scire pro statutis dicentibus, quõd domini possessionis possint talia facere. nam non refertur solum ad
2 dominos rei. Bartol. Item nota super citationem per edicta melius quam per vocem præconis quæ paucis innotescit, vt in authentic. qui semel. C. quomodo, & quando iudex in casu tamen est speciale, vt in authen. contra in prouincia. C. vbi de crim. agi oporter, & talem citationem per edicta communiter faciunt magni ma gistratus, vt in authen. qui semel. pedanei, & delegati requirunt per executores & hoc est communius in vsu, vt supra de iudi. l. scimus. And. propria scilicet prædia. debita, scilicet tributa, & expensas, scilicet quas fecit nouus possessor in melioratione. redhibere, idest soluere. impares idest non soluere tributa, vel non esse sufficientes pro soluendis eis, adesse idest venire vel comparere possessoribus scilicet prædij deserti Iaco. Rebuffi.

ADDITIONES.

a Contumax habetur pro confesso. Adde hoc esse verum regulariter in causa ciuili quia in criminali secus, vt not. Bal. in l. 2. col. 2. vers. oppono ꝙ contumax supra quomodo, & quando iudex idem post glo. in l. 2. §. diuus ff. de iure fisci, & Oldr. cons. 54. in prin.

b Non habetur pro confesso. Fallit in l. 2. §. diuus. ff. de iure fisci secundum Alexan. in l. absentem. ff. de pœnis, & in alleg. l. diuus per istum vbi etiam Barto. de quo per Imol. in l. inter accusatorem. ff. de public. iudi. & Oldr. ad consilio 54. in princip.

LEX XII.

Hac diffinitione. Si aliquis deserat prædium, & sic cessat in solutione tributi vel sit debitor alicuius non debet propter hoc grauari alius possessor alterius prædij tributarij, vt propter hoc ip se conueniatur, cum prædium quod alius possessor possidet non sit de bonis illius qui cessauit in solutione tributi siue qui est debitor, & hoc ideo dicitur ne præstigiis idest fallaciis tardetur exactio tributorum illorum qui soluere debent. Du
a lius, & Odof. Nota ꝙ vnus non tenetur pro alio & sic quis non præstabit onus alterius, vt infra eo. l. iubemus Iaco. Rebuffi.

LEX XIII.

Omnium. Domini prædiorum debent requiri vt soluant debita cõ tracta, & tributa, & ipsis cessantibus assignantur volentibus soluere hoc dicit. Et nota hanc l. in ciuitatibus in quibus sunt prædia tributaria. nam si domini non soluunt tributa incontinenti pos sunt prædia aliis assignari Bar.

LEX XIIII.

SVMMARIVM.

1 *Confessio extraiudicialis vtrum praiudicet.*
2 *Confessioni facta apud acta quisq; cogitur stare, & num ponenti fateatur.*
3 *Confessioni apud acta facta, an possit quis obuiare confessus se pecuniam dedisse ad sui defensionem, an habeat probare defensionem.*

Rura. Si curialibus patientibus, vel apud acta fatentibus pdia esse alicuius, tributa quis soluat, apud soluentes remanet dominium perpetuo prædiorum, & nulla repetendi licentia datur. Et nota hanc l. contra fratres, qui fecerunt se instrumentis emptionis notari tantummodo, & postea fecerunt prædia in catastro describi eis fratribus, & sic communiter tributa sunt soluta. nam per hoc est fratribus dominium quæsitum sicut ipsis, quos tenor instrumenti designat. pro quo facit supra de dona. l. censualis per Cyn. de rei ven. l. solemnibus. In textu ibi
1 apud acta. Nota ꝙ confessio extraiudicialis, qua ego confiteor dominium rei meæ esse tuum, nõ præiudicat in l. cum falsa supra de iur. & fac. ign. tamen secus in iudicio, licet illa sit falsa confessio, per hanc l. in gloss. r. ibi non potest corrigi. Nota hoc verum nisi sit erronea confessio, & causa

falsa vel causa erroris sit probabilis vel iusta. ff. de confes. l. cum fideicommissum,& de interroga ac. l. confessionibus,& facit supra de decurio. l. si ille & tue etiam non admittetur erroris correctio nisi refecatis expen. scilicet iudicii hoc vt debitur vt l. edita actio supra de eden. cum suae
2 gloss. Et nota bene hic an assertio facta in libello precum vel professionis possit corrigi Barto. in text. ibi apud acta idest in iudicio corã iudice factis act. de pactorum confessione siue non factis, vt supra de transact. l. siue apud acta, eas scilicet possessiones. functiones idest tributa fiscalia. In gloss. r. ibi interrogatam vbi patet ꝙ confessio mulieri non praeiudicat contra suam libertatem. Solu. ibi non fuit confessa in iudicio causae liberalis. Vel dic ꝙ rei fauorabili seu libertati cum solo pacto non potest derogari eo. tit. l. nec si volens. iunctis notatis in dicta l. interro-
3 gatam. Nota ex l. ista ꝙ non potest quis obuiare suae confessioni factae apud acta, vt hic, & supra de decurio. l. si ille de agri. & censi. cum scimus & ibi not. & ff. de dona. l. patronus. §. de illo. Item supradicta faciunt ꝙ tradens positiones in causa si petatur per partem aduersam, ꝙ affirmet positiones quas ipse tradit, ꝙ non tenetur: quia
a ipse affirmare videtur quod in eis continetur.[a] Sed secundum stilum curiarum cum petitur ꝙ respondeat positionibus, reus per iuramentum non tenet respondere, nisi affirmentur per actorem cum iuramento, & est hoc expresse extra de testi. cap. praesentium lib. 6. & ita seruat stilus curiarum, Item videtur per l. cum precum alle. supra ꝙ si aliquis producat in quo sint aliquae clausulae quae faciunt pro ipso, & aliquae quae faciunt contra ipsum ꝙ etiam standum sit in praeiudiciũ producentis eas quae faciunt contra ipsum, vt extra de censi. cap. cũ olim nec proficit ei si pro testetur, ꝙ non vtitur instrumento nisi inquantũ facit pro ipso producente. ad quod facit extra de fide instrum. cap. imputari. Item nota quòd si aliquis respondendo confiteatur in iudicio se
b percussisse aliquẽ defendẽdo se,[b] vel si confiteatur aliquem recepisse pecuniam docendi causa aliquem per annum, quidam dicunt ꝙ huic confessioni standum est inquantum facit contra eũ fatentem, & non in his quae faciunt pro ipso, vt ff. de deposit. l. publia maeuia. ff. de interroga. ac. l. de aetate, & facit pro hoc extra de concel. praeben cap. cum super aetate, & facit ad idem quod not. in Spec. de confesso. §. effectus, versi. quod si confitentur, & idem videtur sentire Inno. extra de om. delega. cap. cum contingat in gloss. sita su per verbo, post appellationem. Sed Guil. de Bario. dicit contra vt not. per eum extra de confes. cap. 1. lib. 6. super prima glo. ibi quid ergo pone quod lite contest. & ibi videas, & idem dicit Pe. de Bellapertica, & recitatur per Cy. supra de confesso. l. 1. in 13. q. quae incipit 13. quaeritur ponamus ꝙ quidam, &c. & facit pro hoc 1. q. 7. cap. Deibertum, & melius ar. dist. c. hanc autem, & hanc opinio. vltimam credo veriorem iuxta tamen nota. in praedictis iuribus. Iaco. Rebuffi.

ADDITIONES.

a Quod in eis continetur. Adde Lãfran. de Oria in cap. quoniam contra falsam nu. 18. versi. capio glo. in versi. confessiones extra de proba.

b Defendendo se. Adde Lanfran. de Orian. in capi. quoniam contra §. confessiones. num. 18. versicu quaero iuxta praemissa, & quod ibi notatum in apostil. ad eum in versicu. defensionem extra de proba. Felin. in cap. auditis col. 16. versi. obstat secundo, & seq. extra de praescrip. Lodo. Rom sing 18. incipit ac cusatus de homicidio. & tho. ferre. in suo tracta. cautelarum cau. 5. inci. accidit quotidie, & Hyppo. de Marsil. sing. 165. inci. confessio.

LEX XV.

SVMMARIVM.

1 *Praedia quaedam erant nauicularia functioni astricta, & qua.*
2 *Grauatus in vno, in alio releuandus.*

Si quis deserta. Ad euidentiã scias quòd quaedã erant praedia astricta nauicularia functioni, vt supra de praed. nauiculariorum per totum, & dicta praedia tributaria, & dicta praedia efficiunt sterilia, & deserta, & si alicui per peraequatorem adiiciantur, ille tenetur ad functionem nauicularium, &
1 ad tributa. Bart. tributa propter sterilitatem per peraequatorem fuerunt diminuta ad modicam pensionem, quae portiuncula hic appellatur resederit idest permanserit, seu remanserit. Nota
2 ex l. ista ꝙ grauatus in vno non debet amplius grauari, imo potius debet releuari, & e cõntra. ff. de iureiuran. l. cum qui. & de publica. l. eotem. §. fina. And. & Dulius, & Iacobus Rebuffi.

LEX XVI.

SVMMARIVM.

1 *Decipi quis non debet nec legis, nec principis auctoritate.*
2 *Contractus non potest ex poenitentia immutari, cum est perfectus.*

Si quis auctoritate. Si praedia deserta fuerũt alicui assignata principis mandato cum certo tributo, & ille possessor eum magno valore fecit illa praedia fertilia, non debet augmentari tributum, quod auctoritas principalis posuit ne videatur principis auctoritate deceptus: quia forte si a principio ille sciuisset tributum augmentari nõ accepisset illa praedia hoc dicit. Et not. ex hac l.
1 inopinatum onus nemini imponendum. Item not. ꝙ sicut non debet quis decipi l. auctoritate, vt supra de his qui ve. aeta. impetra. l. 1. ita nec principis, qui est lex in authen. de consul. & vigore iusti. supra de iure fi. l. prohibitum in fin. Item not. ꝙ diligentia sua nemini debet esse damnosa
2 vt supra de allu. & palu. l. fin. Item not. ꝙ non potest ex poenitentia illa immutari conditio, quae fuit apposita in initio contractus, de quo dixi supra cod. l. qui fundos. Antonius de Barulo. Item no. hãc l. ꝙ inscibiles praelatos de quo vidistis in l. cum fatis supra de agr. & censi. & supra in l. 1. in qui. cau. colo. cen. Bar. Iaco. Rebuffi.

LEX XVII.

Iubemus. Duobus modis intellige hãc l. primo quãdo curialis vnius ciui-

ciuitatis siue terræ non cogitur accipere prædia deserta alterius ciuitatis: sed suæ tantum; & pro illis quæ possidet soluantur tributa, & hoc dicit. Et secundum hoc ponitur territorium pro terra siue ciuitate alias ponitur magis proprie. ff. de verbo. signi. pupillus. §. territorium, vel dic secundo quòd territorium ponatur proprie; & contineat l. ista aliquod speciale in priuilegium decurionum, vt sit sensus, quòd licet alii non curiales interdum teneantur accipere prædia deserta contra suum territorium posita vt supra eod. l. quicunque. Tamen curiales tenentur accipere nisi vicinas, & pro illis quæ possident soluant tributa hoc dicit An. vel dic quod aliquis curialis non potest conueniri, vt soluat tributa pro alienis prædiis: sed tantum pro his quæ possidet, & hoc velit dicere hæc lex. Et sic nota alium pro alio non esse conueniendum, vt supra eod l. hac & ibi nota. secundum Bar. Dulium. Iaco. Reb.

De fundis limitrofis, & terris, & paludibus limitaneis, & castellorum.

Rubrica.

Quia aliqua tributa de quibus suppradictum est sup certis possessionibus, assignabantur militibus custodientibus limites imperij ideo de his dicit. cætera dic, vt in glo.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Præfecti Tyberiani confirmatur statutum.*
2 *Rescripta impetrata a magnatibus in curijs principis existentibus, an valeant.*
3 *Præfectus prætorio poterat leges condere. quid de legato de latere, & de episcopo.*
4 *Rescripta vel priuilegia contra ius an debeant obseruari.*
5 *Statuta vtilia, si in desuetudinem abierunt, sunt reintegranda.*
6 *Interpretatio priuilegij dubij spectat ad concedentem.*

1 Tiberianus. Ad euidentiam scias quòd quidam præfectus qui vocabatur Tyberianus statuit quasdam possessiones ex quibus militibus custodientibus limites imperij deferebant frumenta, hoc statutum hic impera. confirmat, & iubet legem eius in perpetuum obseruari, mandans quod rescripta in contrarium
2 impetrata nullius sint momenti, & h. d. Et est hæc lex optimum arg. secundum And. de Baru. contra potentes existentes in curiis principum, vt rescripta impetrata ab eis ipso iure sint nulla, quoniam inferunt alicui præiudicium, & hoc patet ex hac litera quæ dicit quicquid in potentia vnius cuiusque, &c. Bar. sic supra de pe. bo. sub. l. t. An. & infra de fun. & sal. rei do. l. 1. Item nota quod nullus debet venire contra veterem vtilitatem, vt infra l. proxi. in fin. 1. respon. Dulius, & Iaco. Reb. In textu, potentia cuiuscunque nominatim elicuit idest imperrauit. Nor. ex prin huius l. quod de propinquis locis debent pensiones militibus assignari, vt non possint perire: quod posset contingere si de remotis auferrent, & vt deferentes eas in portione non grauantur in ius ad quod facit de anno. & tribu. l. nemo & l. pro locis, & l. mediteraneæ, & infra de priuileg. do. Aug. l. 2. Et hæc faciunt contra factores comitum, & Baronum, qui compellunt pagesios de nemoribus remotis ligna asportare pro calfagio eorum. cum possent de nemoribus propinquis cum multo minori labore, & dam-
3 no. Item nota quòd præfectus prætorio poterat leges condere vt hic, & supra de offi præ præ. orien. l. formam, & infra de grege Dominico l. prima. Item & legatus de latere poterat facere statutum, vt extra de offi lega. cap. fina. Item, & Episcopus facere potest constitutionem seu statutum vt extra de maio. & obe. cap. 2. & nota. de hoc, & de consecra. distinctio. 3. cap. primo. Item
4 nota quòd rescripta, & priuilegia contra ius elicita, & obtenta non debent obseruari sed potius cassari, & repelli cum aliis sunt præiudicialia vel damnosa, vt supra de preci. imperato. offe. l. rescripta & die, vt ibi not. & l. nec dānosa, & ff de rescin. vend. l. ratas. cum ibi nota. & facit supra de eman. libe. l. nec auus, & ff. de adml. tu. l. in pubertibus; & ff. ne quid in loc. pu. l. 2. §. si quid
5 a principe & §. merito. Item nota ex hac l. quòd bona statuta per abusum non seruata debēt reintegrari, & cōfirmari & hoc facit pro statutis sancti Ludouici Regis Francorum, vt debeant confirmari, & obseruari non obstante quòd per abusum curialium non fuerint obseruata, & quòd principes succedentes in Regno debeant ea facere obseruari, sicut petitum fuit pluries per ciuitates comites, & Barones, quòd per principem, & alios comites debeant renouari: quia per vsum fuerunt indebitè non seruata ad quod facit. ff. de decre. ab or. fa. l. quod semel, & pro hoc supra de sa. san. eccl. l. priuilegia & de epi. & cler.
6 l. omnia priuilegia. Item nota de priuileg. per Papam concessis, vel per principem si reuocetur in dubium, quod cognitio ad ipsos debet pertinere non ad alios extra de iudi. c. cum venissent quia illius est interpretari cuius est condere, vt supra de legi. l. 1. Iaco. Rebuffi.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Castra in confinibus ciuitatis an possint teneri.*
2 *Possessionem illius rei, an quis habere possit, cuius dominium non potest habere.*
3 *Vetustas antiqua est, de qua memoria non extat.*
4 *Merum imperium consuetudine, vel præscriptione potest acquiri.*

Quicunque castellorum. In limite imperii nullus debet esse castelli detentor, nisi is solus, cui per principem est detentio commissa: contrafacientes pœna hic inserta puniuntur. hoc dicit. Et not. hac l. contra tenentes castra in finibus territorij perusii; nam tenentur ea relaxare communi cum eorum territoriis nisi de permissu ciuitatis fuerint eis concessa, vel per tēpora vetusta possedissent, quia tunc talis vetustas pro lege habetur vt l. secunda in princip. ff. de aqua plu. ar. in aliis autem locis quam in confinibus

finibus bene est licitum possidere vt l. lega-
tum.de operi. publicis.nisi tale castrum tenere-
tur ad æmulationem. vt l.per prouincias. supra
de ędi.priua.hoc tenet gloss.hic quam no. Bart.
2 Et inducitur hæc lex quód nullus potest posses-
sionem habere eius cuius dominium habere nō
potest. no. quód per vetustatem tēporis ius pos-
sidendi castra limitanea acquiritur, sicut & per
concessionem principis. Et opponitur contra
istam.l.per. l. proximam in qua dicitur quód nō
obstat præscriptio, nec proficit possidenti. So-
lu.potest dici quód hic loquitur in rebus depu-
tatis alijs militibus de quorum prouentibus su-
stentabantur.hic cum solum castrum fuerat de-
tentum pro sola custodia ipsius, vt officium cu-
stodiæ.vel aliter quód illa intelligitur secundum
istam, videlicet quód per præscriptionem. 30.
annorum non possit se defendere possessor: sed
per illam cuius in contrarium memoria homi-
num non existit. & hoc indicat littera cum di-
cit, iudicanit antiquitas, & vetustas.de tali præ-
scriptione, de qua non extat memoria in con-
trarium, dicitur, & nota. ff. de aqua plu.arcen.l.
prima. §.fina. & l.in summa circa princip. & §.
primo cum ibi nota. licet quandoque vetustas
præscriptio dicatur. 10. vel. 20. annorum vt eo-
dem titu.l.fina.ibi nota.in gloss.Et quod tempo
re de quo non stat memoria possit ius acqui-
rere facit.ff.de aqua quoti.& esti.l.hoc iure.§. du
ctus aquæ. nam pro titulo habetur talis vetustas
vt ibi vel dic, φ lex loquitur quando possidens
habebat titulum licet inualidum & inefficacem!
& ita possederat longissimo tempore titulo in-
utili vel inefficaci de se.sic infra de fundis patri.
l.fina.Sed hoc est diuinare: quia text.hic non fa-
cit mentionem de titulo: sed de antiquo posses-
3 sore solum. Et intelligo antiquam vetustatem
de qua non extat memoria, vt prædixi, & facit
ad hoc quod not. supra de aquæductu. l. vsum
aquæ veterem.& ff.de legi.l.de quibus.§. inuete-
rata.& sic prima placet. & oppo. supra de edifi.
priua.l.per prouincias. Sed dic vt hic nota.in gl.
quia loquitur ibi de castris factis per priuatos in
possessionibus suis, quibus licuit ipsa edificare,
dum tamen non fierent ad emulationem, vel
per edificationem ipsorum non oriretur scan-
dalum. hæc autem.l. habet locum in castris pu-
blicis auctoritate imperiali in confinibus impe-
rij, pro eius custodia edificatis, quæ non licet ali
cui occupare sine auctoritate imperiali.& quod
dicitur hic in gloss. quód non potest fieri opus
per priuatum ad emulationem Doctor. dicunt
contra dum tamen fiat pro vtilitate edificantis,
ff. de riuis. l. prima. §. fina. cum ibi nota. & facit
quod not. ff. de aqua plu. ar. l. supra. Item super
verbo, pecus alleg.l.proxima.supra allega. Si ta-
men propter castrum posset dari damnum rei-
publicæ tunc secus esset vt dicta. l. opus alias re-
gulariter licitum est priuatis in possessionibus
suis edificare turres & fortalicia pro tuitione
sui & rerum suarum, vt d.l.per prouincias. & fa-
cit ad hoc ff.de solu.l.1.§.sunt qui putant.quia li-
citū est cuilibet facere in suo opus quod sibi pla-
cet maxime ad sui defensionem. vt ff.de damn.
infec.l fluminum.§.fina.& cod.titu. l. proculus.
præmissa sunt in arg. φ milites & barones habē-
tes iurisdictionem omnimodam possunt sua lo-
ca auctoritate propria ingastiare, & edificia vt
in eis habitent volentes se ibi collocare, cōstrue-
re & edificare.& pro hoc.ff.de iusti. & iure. l. ex
hoc iure. & C. de edif priua. l. per prouinciales
hic alleg.in glo.& ff.de operi.pu.l. opus nouum
cum ibi nota.Si tamen esset dubium an hoc pos
set periculum reipublicæ innuere, deberet adiri
superior, & est senescallus regius vt ff.de oper.
pu.l.de operibus. argu. contra præmissa ff.quod
cuiusque vniuer.l.1.& ff.de colleg.illic.l. 1.& l.3.
Sed ille loquitur in priuatis nullam iurisdictionē
4 habentibus. Item hæc.l.allegatur quód merum
imperium possit consuetudine vel præscriptio-
ne acquiri.de quo dicitur & not.per Docto.mo
dernos.ff.de iurisd.om.iud.l.imperium.& recita
tur per Cy.supra de eman.li.l.1. Iac.Reb.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Milites nihil tenētur præstare pro agris sibi assignatis.*
2 *Præscriptio non currit in casu huius legis.*
3 *Milites pro prædijs limitatis non tenentur ad collectas im-
positas ciuibus vel incolis.*
Nobiles an excusentur a collectis.

Agros. Sciendum est φ milites custodien-
tes limina imperij colebant seu
coli & arari faciebant quosdam agros qui agri
eisdem militibus assignati fuerant, de fru-
ctibus quorum forte recipiebant necessaria.
Odoff. vnde dicuntur hic quattuor. Primo dici-
1 tur φ si milites ad limitum custodiam deputati
possidebant agros eis assignatos φ non tenentur
pro eis agris aliquam pecuniā soluere vel agno-
scere inuocationem. Secundo φ si non possi-
dent possunt dicti milites a possessoribus eos
vendicare, nullius præstationis exceptione ob-
stante. Tertio contra facientes pœna exilij pu-
niuntur. Quarto dicitur, φ qui emit tales agros
secuta euictione habet recursum ad venditorē.
2 & hoc dicit. Nota casum in quo non currit præ
scriptio. sic supra de præscript. 30. anno.l. perscri-
ptione. sunt & alij multi casus qui not. in gl. hic
ordi. An. In textu ibi ex prisca dispositione idest
antiqua ordinatione. vacuos idest immunes cō-
3 cussionis idest exactionis. possidet bona fide. Itē
not. ex hac.l. φ pro prædijs limitaneis milites ad
munera vel ad collectas, quæ indicuntur ciuibus
vel incolis non tenētur: quia hoc speciale in eis.
pro alijs vero rebus milites tenentur contribue-
re. Est expressum. supra de offi præfec. aug.l.pri-
ma.quæ alleg.in gloss. & sicut non excusantur a
solutione vectigalium vt supra de vectig. & cō.
l. ex præstatione. sic nec ab aliis collectis se
possunt excusare. Item veterani ex priuilegio ex
cusantur a collectis vt infra de vetera.l.1.& ff.eo
dem titu.l.secunda. ergo alii tenentur ad hoc de
iure communi, & maxime ad munera realia sol
uenda sunt astricti, & pro hoc. ff. de vaca. & ex-
cusatio.mune.l.sunt munera. & l. his honoribus
circa principium argumen. contra infra ea. l. &
§. angariarum. Sed ibi loquitur de muneribus
personalibus. & dic vt ibi in gloss. Nam mili-

ciuitatis siue terræ non cogitur accipere prædia
deserta alterius ciuitatis: sed suæ tantum; & pro
illis quæ possidet soluantur tributa, & hoc dicit.
Et secundum hoc ponitur territorium pro ter-
ra siue ciuitate alias ponitur magis proprie. ff. de
verbo. signi. pupillus. §. territorium, vel dic secū-
do quòd territorium ponatur proprie; & conti-
neat l. ista aliquod speciale in priuilegium decu
rionum, vt sit sensus, quòd licet alii non curia-
les interdum teneantur accipere prædia deserta
contra suum territorium posita vt supra eod.
l. quicunque. Tamen curiales tenentur accipere
nisi vicinas, & pro illis quæ possident soluant tri
buta hoc dicit An. vel dic quod aliquis curialis
non potest conueniri, vt soluat tributa pro alie-
nis prædiis: sed tantum pro his quæ possidet, &
hoc velit dicere hæc lex. Et sic nota alium pro
alio non esse conueniendum, vt supra eod l. hac
& ibi nota. secundum Bar. Dulium, Iaco. Reb.

De fundis limitrofis, & terris, & paludibus limitaneis, & castellorum.

Rubrica.

Quia aliqua tributa de quibus supradictum
est sup certis possessionibus, assigna-
bantur militibus custodientibus limites imperii
ideo de his dicit. cætera dic, vt in glo.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Præfecti Tyberiani confirmatur statutum.*
2 *Rescripta impetrata a magnatibus in curiis principis existentibus, an valeant.*
3 *Præfectus prætorio poterat leges condere. quid de legato de latere, & de episcopo.*
4 *Rescripta vel priuilegia contra ius an debeant obseruari.*
5 *Statuta iusta, si in desuetudinem abierunt, sunt reintegranda.*
6 *Interpretatio priuilegii dubii spectat ad concedentem.*

1 Tiberianus. Ad euidētiam scias quòd
quidam præfectus qui vo
cabatur Tyberianus statuit quasdam possessio-
nes ex quibus militibus custodientibus limites
imperii deferebant frumenta, hoc statutum hic
impera. confirmat, & iubet legem eius in perpe
tuum obseruari, mandans q rescripta in contrarium
2 impetrata nullius sint momēti, & h. d. Et est hæc
lex optimum arg. secundum And. de Baru. con-
tra potentes existentes in curiis principum, vt
rescripta impetrata ab eis ipso iure sint nulla,
quoniam inferunt alicui præiudicium, & hoc
patet ex hac litera quæ dicit quicquid in poten-
tia vnius cuiusque, &c. Bar. sic supra de pe. bo.
sub. l. i. An. & infra de fun. & sal. rei do. l. 1. Item
nota quod nullus debet venire contra veterem
vtilitatem, vt infra l. proxi. in fin. 1. respon. Du-
lius, & Iaco. Reb. In textu, potentia cuiuscun-
que nominatim elicuit idest impetrauit. Not. ex
prin huius l. quod de propinquis locis debent
pensiones militibus assignari, vt non possint pe
rire: quod posset contingere si de remotis au-
ferrent, & vt deferentes eas in portione non gra
uantur in ius ad quod facit de anno. & tribu. l.
nemo & l. pro locis, & l. mediteraneæ, & infra de
priuileg. do. Aug. l. 2. Et hæc faciunt contra fa-
ctores comitum, & Baronum, qui compellunt
pagesios de nemoribus remotis ligna asportare
pro calfagio eorum, cum possent de nemoribus
propinquis cum multo minori labore, & dam-
3 no. Item nota quòd præfectus prætorio poterat
leges condere vt hic, & supra de offi præ præ.
orien. l. formam, & infra de grege Dominico l.
prima. Item & legatus de latere poterat facere
statutum, vt extra de offi lega. cap. fina. Item, &
Episcopus facere potest constitutionem seu sta
tutum vt extra de maio. & obe. cap. 2. & nota. de
hoc, & de consecra. distinctio. 3. cap. primo. Item
4 nota quòd rescripta, & priuilegia contra ius
elicita, & obtenta non debent obseruari sed po-
tius cassari, & repelli cum aliis sunt præiudicia-
lia vel damnosa, vt supra de preci. imperato. of-
fe. l. rescripta & die, vt ibi not. & l. nec dānosa, &
ff. de rescin. vend. l. ratas, cum ibi nota. & facit su-
pra de eman. libe. l. nec auus, & ff. de admi. tu. l. in
pubertibus; & ff. ne quid in loco pu. l. 2. §. si quid
5 a principe & §. merito. Item nota ex hac l. quòd
bona statuta per abusum non seruata debēt rein
tegrari, & cōfirmari & hoc facit pro statutis san-
cti Ludouici Regis Francorum, vt debeant con
firmari, & obseruari non obstante quòd per abu
sum curialium non fuerint obseruata, & quòd
principes succedentes in Regno debeant ea face
re obseruari, sicut petitum fuit pluries per ciui-
tates comites, & Barones, quòd per principem,
& alios comites dēbeant renouari: quia per
vsum fuerunt indebitè non seruata ad quod fa-
cit. ff. de decre. ab or. fa. l. quod semel, & pro hoc
supra de sa. san. eccl. l. priuilegia & de epi. & cler.
6 l. omnia priuilegia. Item nota de priuileg. per
Papam concessis, vel per principem si reuocen
tur in dubium, q cognitio ad ipsos debet perti-
nere non ad alios extra de iudi. c. cum venissent
quia illius est interpretari cuius est condere, vt
supra de legi. l. 1. Iaco. Rebuffi.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Castra in confinibus ciuitatis an possint teneri.*
2 *Possessionem illius rei, an quis habere possit, cuius dominium non potest habere.*
3 *Vetustas antiqua est, de qua memoria non extat.*
4 *Merum imperium consuetudine, vel præscriptione potest acquiri.*

Quicunque castellorum. In li-
mite imperii nullus debet esse castelli detentor,
nisi is solus, cui per principem est detentio com
missa: contra facientes pœna hic inserta puniun-
tur. hoc dicit. Et not. hac l. contra tenentes castra
in finibus territorii perusii; nam tenentur ea re-
laxare communi cum eorum territoriis nisi de
permissu ciuitatis fuerint eis concessa, vel per tē-
pora vetusta possedissent, quia tunc talis vetu-
stas pro lege habetur vt l. secunda in princip. ff.
de aqua plu. ar. in aliis autem locis quam in con-
finibus

finibus bene est licitum possidere vt l. legatum. de operi. publicis. nisi tale castrum teneretur ad æmulationem. vt l. per prouincias. supra de ędi. priua. hoc tenet gloss. hic quam no. Bart.
2 Et inducitur hæc lex quòd nullus potest possessionem habere eius cuius dominium habere nõ potest. no. quòd per vetustatem tẽporis ius possidendi castra limitanea acquiritur, sicut & per concessionem principis. Et opponitur contra istam. l. per. l. proximam in qua dicitur quòd nõ obstat præscriptio, nec proficit possidenti. Solu. potest dici quòd hic loquitur in rebus deputatis aliis militibus de quorum prouentibus sustentabantur. hic cum solum castrum fuerat detentum pro sola custodia ipsius, vt officium custodiæ. vel aliter quòd illa intelligitur secundum istam, videlicet quòd per præscriptionem. 30. annorum non possit se defendere possessor: sed per illam cuius in contrarium memoria hominum non existit. & hoc indicat littera cum dicit, iudicauit antiquitas, & vetustas. de tali præscriptione, de qua non extat memoria in contrarium, dicitur, & nota. ff. de aqua plu. arcen. l. prima. §. fina. & l. in summa circa princip. & §. primo cum ibi nota. licet quandoque vetustas præscriptio dicatur. 10. vel. 20. annorum vt eodem titu. l. fina. ibi nota. in gloss. Et quòd tempore de quo non stat memoria possit ius acquirere facit. ff. de aqua quoti. & esti. l. hoc iure. §. ductus aquæ. nam pro titulo habetur talis vetustas vt ibi vel dic, ꝙ lex loquitur quando possidens habebat titulum licet inualidum & inefficacem. & ita possederat longissimo tempore titulo inutili vel inefficaci de se. sic infra de fundis patri. l. fina. Sed hoc est diuinare: quia text. hic non facit mentionem de titulo: sed de antiquo possessore solum. Et intelligo antiquam vetustatem
3 de qua non extat memoria, vt prædixi, & facit ad hoc quod not. supra de aquæductu. l. vsum aquæ veterem. & ff. de legi. l. de quibus. §. inueterata. & sic prima placet. & oppo. supra de edifi. priua. l. per prouincias. Sed dic vt hic nota. in gl. quia loquitur ibi de castris factis per priuatos in possessionibus suis, quibus licuit ipsa edificare, dum tamen non fierent ad emulationem, vel per edificationem ipsorum non oriretur scandalum. hæc autem. l. habet locum in castris publicis auctoritate imperiali in confinibus imperii, pro eius custodia edificatis, quæ non licet alicui occupare sine auctoritate imperiali. & quod dicitur hic in gloss. quòd non potest fieri opus per priuatum ad emulationem Doctor. dicunt contra dum tamen fiat pro vtilitate edificantis. ff. de riuis. l. prima. §. fina. cum ibi nota. & facit quod not. ff. de aqua plu. ar. l. supra. Item super verbo, pecus alleg. l. proxima. supra allega. Si tamen propter castrum posset dari damnum reipublicæ tunc secus esset vt dicta. l. opus alias regulariter licitum est priuatis in possessionibus suis edificare turres & fortalicia pro tuitione sui & rerum suarum, vt d. l. per prouincias. & facit ad hoc ff. de solu. l. t. §. sunt qui putant. quia licitũ est cuilibet facere in suo opus quod sibi placet maxime ad sui desensionem. vt ff. de damn. infec. l. fluminum. §. fina. & eod. titu. l. proculus. præmissa sunt in arg. ꝙ milites & barones habẽtes iurisdictionem omnimodam possunt sua loca auctoritate propria ingastiare, & edificia vt in eis habitent volentes se ibi collocare, ↄstruere & edificare. & pro hoc. ff. de iusti. & iure. l. ex hoc iure. & C. de edif priua. l. per prouinciales hic alleg. in glo. & ff. de operi. pu. l. opus nouum cum ibi nota. Si tamen esset dubium an hoc posset periculum reipublice innuere, deberet adiri superior, & est senescallus regius vt ff. de oper. pu. l. de operibus. argu. contra præmissa ff. quod cuiusque vniuer. l. t. & ff. de colleg. illic. l. 1. & l. 3. Sed ille loquitur in priuatis nullam iurisdictionẽ
4 habentibus. Item hæc. l. allegatur quòd merum imperium possit consuetudine vel præscriptione acquiri. de quo dicitur & not. per Docto. modernos. ff. de iurisd. om. iud. l. imperium. & recitatur per Cy. supra de eman. li. l. 1. Iac. Reb.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Milites nihil tenẽtur præstare pro agris sibi assignatis.*
2 *Præscriptio non currit in casu huius legis.*
3 *Milites pro prædiis limitatis non tenentur ad collectas impositas ciuibus vel incolis.*
Nobiles an excusentur a collectis.

Agros. Sciendum est ꝙ milites custodientes limina imperij colebant seu coli & arari faciebant quosdam agros qui agri eisdem militibus assignati fuerant, de fructibus quorum forte recipiebant necessaria. Odoff. vnde dicuntur hic quattuor. Primo dici-
1 tur ꝙ si milites ad limitum custodiam deputati possideant agros eis assignatos ꝙ non tenentur pro eis agris aliquam pecuniã soluere vel agnoscere inuocationem. Secundo ꝙ si non possident possunt dicti milites a possessoribus eos vendicare, nullius præstationis exceptione obstante. Tertio contra facientes pœna exilii puniuntur. Quarto dicitur, ꝙ qui emit tales agros secuta euictione habet recursum ad venditorẽ.
2 & hoc dicit. Nota casum in quo non currit præscriptio. sic supra de præscript. 30. anno. l. ꝑscriptione. sunt & alij multi casus qui not. in gl. hic ordi. An. In textu ibi ex prisca dispositione idest antiqua ordinatione. vacuos idest immunes cõ-
3 cussionis idest exactionis. possidet bona fide. Itẽ not. ex hac. l. ꝙ pro prædiis limitaneis milites ad munera vel ad collectas, quæ indicuntur ciuibus vel incolis non tenẽtur: quia hoc speciale in eis. pro aliis vero rebus milites tenentur contribuere. Est expressum. supra de offi præfec. aug. l. prima. quæ alleg. in gloss. & sicut non excusantur a solutione vectigalium vt supra de vectig. & cõ. l. ex præstatione. sic nec ab aliis collectis se possunt excusare. Item veterani ex priuilegio excusantur a collectis vt infra de vetera. l. 1. & ff. eodem titu. l. secunda. ergo alii tenentur ad hoc de iure communi, & maxime ad munera realia soluenda sunt astricti, & pro hoc. ff. de vaca. & excusatio. mune. l. sunt munera. & l. his honoribus circa principium argumen. contra infra ea. l. & §. angariarum. Sed ibi loquitur de muneribus personalibus. & dic vt ibi in gloss. Nam mili-

tes in acie existentes ab extraordin. muneribus excusantur vt ibi not. a muneribus realibus vt ff. de mu. & ho. l. fina. §. ab huiusmodi & in prædicta. l. sunt munera. Sed de consuetudine contrarium seruatur in hac patria & male & contra ius scriptum. de nobilibus autem quòd non sint
a excusati a collectis [a] allegatur tex. in authen. de defen. ci. §. penulti. colla. 3. Iacob. Rebuffi.

ADDITIO.

a A collectis. Adde de veritate huius dicti istum in l. 1. num. 5. & quod ibi notaui in apostil. ad eum in versic. nobiles supra de indict. lib. 10.

De pascuis publicis vel priuatis.

Rubrica.

Continua sic. Visum est supra tit. 2. de prædijs desertis p colonos seu agricolas: quæ prædia quandoque in pascuis & herbagijs conuertuntur. igitur videndum est quæ & quanta pro depastu animalium militum possunt & debent exigi, & depastu animaliũ militum & aliorum priuatorum, & quæ animalia debeant a depastu fundorum seu pratorum fiscalium prohiberi. vel continua sic visum est supr. tit. proximo de imperiali prouisione facta circa pdia militibus in limitibus imperij existentibus assignata. Et quia animalia ipsorum militum indigent herbagijs ex depastu imperator statuit in quibus herbagijs depascere valeant, & a quorum depastu arceri debeant & repelli Iacobus Rebuffi.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Pensiones antiquæ non debent contra legem & vsum antiquum augeri quia antiqua consuetudo est seruanda. nu me. 2. & 3.*

Cum nulla. Hæc lex dicit, q si ego cõduxi pascua publica, vel etiam ipsius principis pro certa annua pensione apposito pacto q ibidem possint pasci animalia publica seu principis, postea ego conductor volo soluere maiorem pensionem ad hoc q dicta animalia ibidem depasci non possint, q nõ possum facere hoc nec debet mihi pmitti, hoc
1 dicit. Et nota argu. ex fine huius. l. q si officialis deputatur ad vendendum gabellas alicuius cõmunis, quod omne pactum initum per istos officiales cum emptoribus gabellæ citra solitum modum vendendi est nullum, quia intelligitur eis concessum more solito, & non aliter. Barto. vnde hæc. l. potest adaptari ad id quod obseruatur in regno Apuliæ. Quædam contrata est vbi sunt multi greges ouium, & illa contrata est valde frigida tempore hyemali & propter frigiditatem non inueniuntur ibi pascua, vnde pastores ducunt illas ad alias contratas, & ita est ordinatum de consuetudine antiqua, quòd quandocunque intrat grex ouium ab illis partibus remotis frigidis veniens ad territorium alicuius ciuitatis, debent dare certam pecuniæ quantitatem baiulo illius ciuitatis, qui est ibi de parte imperiali: vnde quandoque isti baiuli faciunt permissiones pastoribus ouium, quòd non permittent alias oues depascere in pascuis imperialibus, nisi ipsas & ita, promittunt magis quam fuerit constitutum, quare dicit imperator & præcepit præfecto quòd talem licitationem non patiatur inferri: sed vt antiquitus fuerat ita soluatur salarium a pastoribus ouium prædictarum. In textu ibi pro libidine idest pro cupiditate excessiua. priuato. idest thesauro ordinario & decurionum, augmenta idest acrementa pensionum. ex rebus priuatis idest principis. iussione. idest lege. licitationis idest augmentationis pensionis amplius offerẽtibus. repentinam idest de
2 nouo indictam. Hic nota secundum Dulium q antiquitas & consuetudo antiqua seruari debet. & adde ad hoc supra de test. l. test. in fine. vbi præcipitur obseruari mos fidelissimæ vetustatis & supra de aquæductu. l. vsum aquæ veterem. & supra de agrico. & censi. l. cum satis. §. caueant. & l. domini prædiorum. & facit ad hoc ff. de admi-
3 nistra. tuto. l. sine hærede. l. Lucius. Item nota. hic & in l. proxima. alleg. iuncta. l. placet. in fine supra de excu. mu. quòd pensiones antiquæ non debent contra. l. & vsum antiquum augmentari, vel aliquid vltra modum solitum & taxatum ab aliquo exigi: sed id quod consuetum est obseruari, & pro hoc supra in quibus cau. colo. censi. l. 1. & contrafacientes puniendi sunt vt supra de priuileg. cor. vrb. Romæ. l. 1. pro quo facit extra de censi. c. cum amplius. & c. peruenit. & ca. procurationes. Item si aliquid contra præmissa exigatur de facto potest resisti exigenti & exactio denegari. Nam si prælatus cum equitat extra numerum taxatum veniat ad ecclesiam alicuius prioris, potest sibi prior denegare procurationem inquantum est excessiua, vt patet per ea quæ nota. per. Innocen. in præalleg. cap. cum amplius. & per præmissa dico quòd comites & barones augmentantes talias ordinarias vel extraordinarias in casibus illicitis, vel alias illicite imponentes suis subditis debent ab his per suos superiores prohiberi, & subditis fieri restitutio. vt in præallega. l. prima. supra in quibus cau. colo. censi. & in præalleg. l. prima supra de priuilegijs cor. vrb. ro. & subditi possent præmissa dominis suis denegare, vt patet per gloss. Innocen. supra proxi. allegatam: quia non debet exactio consueta augeri: sed consuetudo obseruari, ad quod facit supra de metal. & meta. l. cuncti. & l. ob metallicum canonem. & l. 1. cum ibi not. ad quod facit. ff. communia prædi. l. venditor. §. si constat. & vt rusti. ad nullum obse. deuo. l. 1. Sed comites nobiles & barones hoc male obseruãt. & facit ad præmissa. C. de episcop. & cleri. auth. item nulla communitas. & extra de immunita. eccle. c. aduersus consules. Item prædicti comites & barones, qui prædictas talias amplas & iniuste imponunt debent in quadruplum condemnari vt dicta. l. placet. in fine. supra de excusa. mun. & facit supra de super indict. l. 1. sed cõtra præmissa oppo. ff. de publica. l. locatio vel incipit licitatio. in prin. sol. ibi nõ erat taxata pẽsio p vectigali. hic aũt fuerat taxata ab antiquo quæ augeri non põt. Item per hanc. l. & iura supra allega.

lega.debent seruari consuetudines & statuta facta circa animalia ascendentia in montaneis, in tempore æstiuali, ne amplius pro transitu nec pro pastu exigatur, quam fuerit solitum, & quòd herbagia concedantur iuxta quod antiquitus fuerat obseruatum. & idem in transitu nauigiorum ad quod ff. de publi. l. vectigalia. cum ibi nota. supra noua vectig. institu. non po. l. prima. & secunda. & quod nota. supra de decurio. in rubrica. & extra de constitu. capit. 1. & 2. lib. sexto secundum Odoffre. Dulium, & alios Doctor. Iacobus Rebuffi.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Tria in hac lege statuuntur circa animalia depascenda.*
2 *Prata principis & priuati deuastans vtrum pari pœna puniantur. & nu. 3.*
4 *Animalibus morbosis certa pascua debent limitari ne cætera inficiantur.*

1 Insignis. Tria sunt dicta præsentis legis, mandat imperator magistro militum quòd ipse percipere debeat, quod animalia militum non ingrediantur ad pascendum amena prata fisci vel principis, & si aliquis contra fecerit in libris 12. aur. punietur. eadem pœna tenebitur, qui prata priuatorum deuastauerit: debent tamen curiales statuere loca in quibus animalia militum læsione prouincialium
2 depascantur. Nota similem pœnam imponi deuastantibus prata fisci vel principis, & deuastantibus prata priuatorum, argum. expressum in fine huius l. ꝙ per comites & barones sunt statuẽda loca, in quibus sua pascant animalia sine iniuria subditorum. Dulius. vñ lex ista loquitur magistro militum, & habet locum in Italia & in grecia: nam quando græci equitant mittunt equos ad pascua: vnde quia dominus imperator habet sua loca & prata deputata ad suum solatium, præcepit magistro militum vt prohibeat militibus, vt nullo modo audeant depascere in pratis imperialibus, nec in pratis aliquorum priuatorum. & si aliquis contrafecerit, pœnam duodecim librarum auri sustineat. Sed vnum fieri volumus ad hoc vt saluti omnium priuatorum prouideatur, quòd nullam possint læsionem sufferre, quod ipsi habeant conuenientem locum, qui sit ad pascua specialiter deputatus, vt per eum locum equis militum consulatur. Odoffre. amenis idest delectabilibus, vt sunt viridaria, commodis. idest vtilibus post hoc idest post hanc. l. mitilare idest damnificare per depastum animalium. anthiochenorum, nomen est regionis. Et nota hic parificari in prohibitione depascendi prata principis & priuatorum, & in pœnæ impositione. Sic alias etiam princeps iure priuatorum vtitur vt supra de præd. nauicula. l. 1. & infra de priuileg. do. aug. l. absit. & supra de pet. hæred. l. 12.
3 Item sunt hæc in argu. ꝙ scindentes arbores nemorum seu forestarum priuatorum subditorũ debent in tantum condemnari, inquantum condemnantur illi qui scindunt nemora seu forestas regis seu comitis. Sed hoc non obseruant iudices nostri temporis: quia scindentes arbores forestæ regis vel comitis maiora pœna pecuniaria puniuntur, quam illi qui scindunt arbores nemorum seu forestarum militum vel nobiliũ. Sed de pœna iuris contra scindentes arbores habetur. ff. ar. fur. ce. l. sciẽdum & l. 3. & l. furtim ces. §. fina. & l. sequenti. de illo viro qui scindit arbores frugiferas, vt minorem censum soluat habetur supra de censi. & censito. l. quicquid & ff. de censi. l. forma. §. si vites. Sed in terra ista est certa pœna statuta vltra extimationem arborum. quod statutum pœnale cum sit antiquum debet obseruari vt supra de noxa. l. secunda. cum ibi nota. Item facit argumen. pro statutis huius patriæ vt pro quolibet animali depascenti in pratis ortis vel bladis soluat dominus animalis quatuor denarios vltra extimationem damni,
4 pro quo facit. l. supra allega. Item finis huius. l. est argumen. quód si animalia sint morbosa in aliqua castellania siue regione debeant circa pascua limitari & deputari in quibus depascant, vt fame non pereant, vt animalia in alijs pascuis depascentia, & viuentia non inficiantur. Ad quod facit. ff. de via publica. l. ædiles. arg. supr. de spectaculis. l. si quis in publicis. Item ad id quod in fine dicitur hic, dicit Dulius per hanc. l. ꝙ per comites & barones sunt pascua statuẽda, in quibus depascant sua animalia sine læsione subditorum. facit ad hoc. infra de comitibus rei mili. l. 1. & infra de salg. hospi. non præstan. l. 1. libro 11. cum enim episcopi debeant subditos defendere ne prata vel herbagia ipsorum deuastentur per vicinos, vel alios, sic & ipsi debent ab his abstinere: vt ff. de pactis. l. cum meo. & ff. quod quisque iuris. l. 1. & ff si serui. vendi. l. altius Iacobus Rebuffi.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Princeps non censetur velle concedere priuilegium in alterius præiudicium.*

Prata. Prata prouincialia non debent fatigari molestia militum principis. h. dicit. & facit hæc lex contra stipendiarios communis perusii, vt non possint pascere cum eorum equis in pascuis publicis vel priuatis. Barto.
1 Nota ex. l. ista pratorum possessores non esse in istis pratis aliqua importunitate vexandos. Item nota quòd imperator non vult concedere priuilegium in alterius præiudicium etiam militibus & magistratibus. concord. supra de omni agro deserto. l. quicunque. & de metropoli. l. prima. & de statuis & ima. l. virtutum cum concordantijs.

De fundis patrimonialibus & saltuensibus, & emphyteoticis & conductoribus eorum.

Rubrica.

Visum est supra titu. proxi. de pascuis publicis & fiscalibus & etiam priuato

rum.nunc videndum est de fundis patrimoniali
bus,& fiscalibus quid iuris sit in eis,si concedan-
tur in emphyteosim. & quod ius habeat emphy-
teotæ in eisdem.

LEX PRIMA.

SUMMARIUM.

1 *Emphyteota fisci an possit rem emphyteoticam sine fisci authoritate vendere. & quid in priuato,& cuius domini requiratur consensus,nu.8.& 9.*

3 *Fiscus an & quando æquiparetur minori.*

4 *Donatarius an possit propria authoritate rem donatam adipisci.*

5 *Laudemium an debeat dominus habere a donatario in possessionem rei donatæ misso.*

6 *Concedens rem alienam in emphy.alicui, qui præscribat, inde cesset in solutione canonis per triennium, an concedens possit petere rem vti commissam.*

8 *De quibus fundis loquatur hæc lex.*

9 *Ad quem spectet consensum præstare alienationi rei emphyteoticæ.*

10 *Recognitiones qualiter fiant.*

Si quis fundum. Accipiēs fundum fiscalem in emphy
teosim perpetuam ipsum donare potest,etiam
irrequisito fisco.hoc dicit Bart.&hoc saluo iu-
1 re fisci.Hoc est arg. q donatarius soluat singulis
annis debitum canonem. hoc dicit secundum
Odofr.And.& Dulium.Sed an talis emphyteota
fiscalis possit etiam sine consensu & auctoritate
fisci vendere glo.penult. hic positam tenet, q idē
sit,vt,sine consensu possit nedum donare sed ēt
vendere quia tales emphyteotæ fiscales sunt do
mini talium rerum emphyteoticarum vt no. su
pra in glo rubricæ.& idem tenet hic Barto.quia
si potest donare etiā & vendere, quia cui quod
plus est licet ergo quod minus. vt in regula iuris
cui quod plus est. idem tenet hic Odofre. per.l.
ius emphy. in eodem tit. contrarium tamen te-
net hic And.de baru.alleg.l.fin. supra de prædijs
curialium.& quia prædicta regula fallit in pluri-
bus casibus & ideo sequuntur multi Doct. per
iura dicentia maxime; quia aliud est donare &
aliud vendere vt dicta.l.fina. Item quia donatio
fit causa affectionis, quam habet donans ad do-
natarium vt ff.de dona.l. affectionis. sed vendi-
tio fit propter precium habendum. In quo ca-
su dominus potest rem retinere pro eodem pre-
cio vel laudare & inde laudimium habere, & sic
cessat illa ratio ar.l.adigere.§. quamuis.ff.de iu-
2 re patron. Nec obstat. infra eodem l.hi quibus,
circa finem: quoniam licet dicatur quod em-
phyteota potest vendere & donare, potest ta-
men dici quod verum est, aliter tamen & aliter
videlicet vendere cum consensu domini & do-
nare sine consensu,vt illa intelligatur secundum
l.istam, & secundum.l. vltim. supra de iure em-
phy. quia promptum est iura iuribus concorda-
re. supra de inoffi.dona.l. prima. Et secundum
opinio.istam fiscus non erit deterioris conditio
nis quam priuatus, qui priuatus emphyteota nō
potest vendere sine consensu domini vt. l. final.
C.de iure emphyt.Circa quod quæro,an emphy
teota priuati possit donare domino irrequisito?
quidam q non: quia lex quæ prohibet vendere
facit mentionem de alienatione: ergo de dona-
tione vt de iure emphy.l.fina. in princip. Item
quia eadem ratio videtur in vtroque casu: ergo
idem ius.ff.de verbo.obliga.l.Titia in fine, cum
simi.imo etiam est opinio quorundam, q em-
phyteota fisci possit etiam donare sine fisci con
sensu:nec hæc lex aliquid facit,quoniam hic di-
citur de iudice non requirendo,quod videbatur
a quia cum fiscus æquiparetur minori ᵃ vt supra
ex quibus causis ma.&respublica.& sup. de iure rei-
publicæ.l. rempublicam, & sicut minoris res si-
ne iudice alienari non possunt vt ff. de re. coiū.
l.2 ita videbatur q nec res fisci sine iudice posset
alienari.Sed contra statuitur hic per.l.istam. di-
cendum tamen est contrarium secūdū And. de
barulo, vt etiam emphyteota priuati domino ir
requisito possit donare,licet nō vendere.s.de pr-
dijs curiali.l.fi.& per rationes infra scriptas: vt sit
idem iuris in emphyteota fisci & priuati vt possit
sine consensu domini rem emphyteoticariam
donare & non vendere.Et lex illa vt multi igno
rantes credunt nil contineret speciale,vt dicta l.
fi.Et est ratio vt aliqui dicunt quia donare est per
dere.ff.de dona.l.filius. Et quilibet potest re sua
abuti.l.sed si lege.§ consuluit.ff. de petitio. hære
3 di. Sed melior ratio est quia cum volo vendere
debeo denunciare domino & ipse habet lauda-
re vel retinere pro illo precio: quod secus est in
donatione cum forte, volo donare alicui ami-
co, cui sum ad antidora obligatus, cur hoc de-
nunciarem domino cum non interueniat aliqd
precium secundum Andream de barulo, p quo
bene facit.ff.de superficie.l.1.§.penultimo. cum
legatum dicatur donatio.ff.de lega.2.l.legatum.
& fit legatum sepissime ob meritum & propter
affectionem vt donatio.ff.pro socio.l. nec adie-
cit.de istis & de statutis prohibentibus venditio-
nem in certis casib. an extendantur ad donatio
nes & de multis remissionibus scripsi plene. su-
4 pra de prædijs curialium.l. fina. libro 10. Sed vl-
tra hoc quæro ex quo visum est, quod emphy-
teota priuati potest donare etiam domino irre-
quisito, possit dubitari an talis donatarius pos-
sit sua propria authoritate adipisci possessio-
nem rei donatæ & videtur q sic: quia ex quo per
mittitur donatio: ergo & rei donatæ accipien-
di possessionem facultas etiam sine consensu
domini permissa videtur. ff. de iurisdi. omnium
5 iudi.l.2. & quia larga debet fieri interpretatio hu
ius.l.argum.supra de bonis vacan.l. si quando li-
bro 10.Sed credo q nō liceat sibi possessionem
adipisci sine licentia domini: & hoc ideo quia
nouus emphyteota debet induci in possessio-
nē p dām,alias cadit a iure suo.s.de iure emphy.
l.fi.& ibi loquit indistincte de quolibet nouo em-
phyteota. Itē domini interest inquirere de per-
sona qualis est, & si est sufficiens de soluendo ca
nonem vt in præalleg.§. & demum ipsum repel
lere vel admittere & in possessionē inducere. &
hoc credo verū licet multi dicant cōtrium. Super
hoc credo standū cōsuetudini,& obseruātiæ pa-
triæ:

ADDITIO.

a Aequipareretur minori. Adde quod notaui in apost.ad istum
post eum in rubr.de iu.fisci nu.3 & 4.lib.10.

triæ: & tunc illa opinio præualebit quæ vsu fue-
5 rit approbata ff. de legi. l. si de interpretatione. Item quæro si per dominum debeat in poss. induci an possit aliquid petere a nouo emphyteota & credo quòd sibi debeatur quinquagesima extimationis rei ratione laboris, quia vt dixi de qualitate & facultate noui emphyteotæ haberet inquirere, & ipsum inducendo in possessio. habet laborare argum. in authen. de iudici. §. ne autem labor. & in authen. de sanc. episc. §. pro consuetudinibus. & facit supra de metalla. & metallis. l. prima. & ff. de lega. 3. l. his verbis. §. alumno, sed circa hoc credo esse standum consuetudini prout supra dixi in proxima quæstione. Et nota circa hanc. l. quòd si emphyteota nouus priuati cesset soluere pensionem seu canonem, potest priuari ipsa re sibi concessa si per triennium cessauit emphyteota priuati, & emphyteota ecclesiæ per biennium vt supra de sacrosanctis ecclesijs, authentica, qui rem. & de iure emphy. l. secun-
6 da. Sed circa hoc quæro si aliquis concessit rem alienam Ticio in emphyteosim, & Titius tenuit & præscripsit rem ipsam, & postea cessauit in solutione canonis per triennium, nunquid concedens poterit petere rem vt sibi commissam: & videtur ꝙ non: quia non habuit ipsam seu dominium rei ab ipso concedente: sed ex sua diligentia & facto suo. ff. de regu. iur. l. nemo plus iur. & ff. de acqui. rer. dom. l. traditio. quia dominiū nō transtulit cum res non esset in eius dominio, vt dictis iuribus: sed dico ꝙ imo rem poterit petere vt commissam: quia cum habuit causam ab ipso non potest sibi referre quæstionem dominij vt supra loca. & conduct. l. si quis conductionis titulo: sed prudenter faciet concedens si intentet conditionem ex. l. non rei ven. cum præscriptione non acquiratur dominium directum, sed vtile seu effectus dominij, vt habetur & notatur. supra de bo. mater. auth. si triennale. hanc autem q. mouet Io. de blenasco in sua summa libellorum in ti. de act. in rem vtil. imo tenetur talis Ticius emphyteota ei qui concessit sibi rem in emphy. licet alienam soluere pēsionem seu canonē quamdiu non euincatur res ab eo ar. l. rescriptū. §. qui aliena. ff. de distrac. pig. ex quo causam habet ab eo pro quo. ff. deposit. l. bona fides. §. incurrit & ff. de euict. l. si plus §. fi. & C. eod. titu. l. si rem. & in feu. de controuer. feu. inter dominum & empt. c. 1. Item not. ꝙ emphyteota debet ven-
7 dere rem cum consilio domini vt supra de iure emphy. l. fi. iuxta hoc quæro si sufficit requirere consilium. & respondeo ꝙ sic vt dicta. l. fin. Sed non tenetur. id sequi quia potest rem vēdere personæ idoneæ & dominus debet laudare vel reti-
a nere & ꝙ sufficiat petere consilium [a] facit extra de arbi. c. cum olim, & facit quod not. in simili. per thy. supra de episco. & cler. l. id quod pauperibus. in 15. q. & no. per Guy. de vasio. extra ne so de vacan. c. 1. lib. 6. super vers. consilio epi. habet tamen dñs spacium duorum mensium ad retinēdum pro eodem precio vel ad laudandum vt l. fi. vers. sed ne hac occasionē. sup. de iure emph. Item quæro hic de quibus fundis loquantur iura huius titu. & videtur ꝙ de illis quæ ad imperatorem pertinebant antequam esset imperator: & ad hoc facit quia rubrica dicit de fundis patrimonialibus, & de hoc aliquantulum per glo. in
8 rub. Sed dic ꝙ imo ēt loquitur de fundis & prædijs imperialibus & ad imperatorem & principem pertinentibus ratione imperij. & est sciendum ꝙ quandoq; dñr dominici quia ad imperatorē vt ad dominum mundi pertinent, sic ēt sumitur. C. ne rei dominicæ vel templorū. & infra de agri. & māc. l. dominicos colonos & ĩ. de grege dñico. l. 1. ipse enim dñs mūdi est, vt ipse idē attestatur vt ff. ad l. ro. de iac. l. deprecatio eudemonis. Item ꝙ fundi rei priuatæ sunt imperatoris & imperii & sic idem quod dominici patet. ĩ. de fund. rei priuatæ. l. nemo dempto canone. quia fundi rei priuatæ dicuntur fiscales vt no. infra de fun. re. priu. in rubrica. & l. 1. & 2. & habetur. ff. ne quid in lo. pu. l. 2. §. hoc interdictum ad ea loca. & gl. exponit priuatæ idest fiscalis vt infra de ag. & manc. l. 1. super verbo priuatæ. & dicuntur priuati seu rei priuatæ pro tanto, quia ad priuatam vtilitatem principis sunt dedicatæ & etiam quia imperator dicitur pater omnium vt in auth. de incestis nup. §. dubitatum colla. 3. & in authe. neque virum quod ex dote. §. si. colla. 7. Item dicūtur ciuiles idest fiscales vt infra de locatione fundo. fiscalium. l. 1. & in prædictis ti. patet ꝙ ciuiles dicantur idest fisci vel imperatoris. & ista nomina videntur synonima. idest idem significantia. Item dicuntur res ciuiles idest ad ius publicū pertinentes vt sup. de peti. bo. subla. l. 2. circa finem. Item alibi dicit imperator pr̃imonio nostræ pietatis. Et illud dr̃ impiale, vt infra de priuileg. do. aug. l. excepto. bene tamen etiam possunt esse patrimonialia fiscalia & alia propria & in proprio patrimonio cōsistentia, vt ea, quæ habebat ex se, vel a suis progenitoribus antequam esset assumptus ad imperium, & ad coronationem suam vel etiam eo existente imperatore, vel ēt quæ ab antiquo imperij erant, quæ in regno Frāciæ dicuntur hic esse de domanio. ad quod facit l. fundi. in princ. infra eo. & quod ibi not. in prima glo. & sunt diuersi ærari & diuersi procuratores & diuersi aduocati & in ipsis patrimonijs diuersitas vt patet. C. de modo mulctarum. l. 2. & 3. nam dicitur rationalis rei nostræ idest cesaris vt sup. de edendo. l. procura. & sup. de offi. comitis rerum priu. l. 1. & supr. vbi causæ fiscales vel diu. do. l. ad fiscum. & sup. si adue. fiscum. l. . & vt dixi quandoq; accipitur rei priuatæ idest fisci. & quandoque idest cesaris. & de patrimonio cesaris, quod habebat ante coronationē vel postea vt supra dixi. & not. infra de fundis rei priu. l. vniuersi. glo. 2. & dicitur. ff. de offi. procura. ces. l. prima. Item & de comitibus sacrarum largitionū & orientis. not. per Odoff. in rubrica præallega. de offi. procur. cesa. Item habetur de hoc. supra de cadu. tol. l. 1. §. per omnia. vbi dicit præferendam esse publicam vtilitatem rei suæ priuatæ. de hoc etiam scripsi. sup. de cano. largi. tit. l. præcepit. & de iure fisci i rubrica li. 10. Itē circa. l. istā
9 potest quæri cur fecit hic mentionem de iudice cum potius ad officium censitoris seu perequatoris pertinet approbare, vel ꝯcedere donationem

ADDITIO.

a Petere cōsilium. adde an possit facere eo non habito. Ancho. cons. sing. suis su ver. consiliū raci. quādo in aliquo actu.

tionem, si requiratur consensus vt sup. de censi.
& cēsito l. 3. & l. perequatores. & l. fi. sicut & pro
curatoris cesaris consensus in adeunda hæredi-
tate requiritur vt ff. de officio procuratoris ce-
sa. l. 1. potest dici non videbatur q̄ esset consen-
sus iudicis requirendus & eius decretum sicut re-
quiritur in alienationibus rerum immobilium
minorum & etiam in alienationibus rerum cu-
rialium vt supra prædijs minorum. l. 1. & l. non
solum. sic etiam cum alienatur res immobilis ci
uitatis. supra de venden. rebus ciui. l. fin. Et impe
rator & respublica ciuitatis minoribus æquipa-
rantur vt supra de iure reipublicæ. l. rempublicā
& supra de sacrosanc. eccles. l. vt inter diuinum.
sed hæc lex dicit quòd non requiritur consen-
sus domini in donatione alicuius. & Odofr. ali-
quantulum de hoc dicit hic. Item hæc l. cum di-
cit salua l. fisci. & l. nihil proponitur. ff. de lega. 1.
& supra de omni agro deserto. l. qui fundos. &
ff. qui. mo. pig. vel hypo. sol. l. si debitor. §. si in vē
10 ditione. Et hæc faciunt pro his quæ instar reco-
gnitionum fundi & emphyteosis regulariter ap-
ponuntur, in quibus, dicitur hanc recognitionē
recipio saluo alio iure meo, & quolibet alieno:
de Securo & Docto. & Iacob. Rebuffi.

L E X II.

S V M M A R I V M.

1 *Vectigalia omnia Florentiæ ex consensu principis sunt li-
cita.*
2 *Negligentia iudicis qua & qualiter puniatur.*
3 *Commissum nunquid purget tutor si post triennium reci-
piat solutionem.*
4 *Tutor an habeatur loco domini.*
5 *Tutorum & curatorum negligentia in omittendis legiti-
mis exceptionib. punitur in expensis factis per aduersa-
rium pupilli.*

Patrimonialis. Si pro re emphyteote
caria patrimoniali de
bito tempore soluta pensio non probetur, mi-
nori damnum ipso iure nō infertur: sed tutori &
1 curatori in solutione cessantibus. hoc dicit. Et p
hoc patet, q̄ cum omnia vectigalia communis
florentiæ ex cōsensu principis sint licita, q̄ si mi-
nor cessat soluere vectigal, quod debetur ipsi ci
uitati, dāno nō afficit & hoc est verū nisi ciuitas
sup hoc legem ꝓpriā haberet: quia tūc minori
curreret præscriptio statutaria licet restitui pos-
set vt in c. constitutus. extra de in integ. restit. In
textu ibi aurariam idest in auro consistētem. fru-
mentariam idest in frumento consistentem. se-
rius idest tarde permanente idest seruata. sed qua
liter punietur talis tutor vel curator, dicunt qui
dam q̄ dabit fisco extimationem prædij: alij te-
nent sic cum glo. maior autem perdet fundum
vt supra de omni agro deserto. l. omne. Circa au
tem materiam quæ hic tangitur in glo. vide qd̄
not. per Cy. dicta l si tutores. C. de admi. tuto. &
2 quod scripsi sup. l. proxi. Nota ex hac. l. aliquem
pati pœnam negligentiæ vt infra eo. l. quicunq;
in fi. & supra de offic. præ. præto. orien. l. si quos.
& de custo. re. l. carceris. nam quandoq; per ne-
gligentiam perdit ordinarius iurisdictionē vt ex
tra de fo. compe. c. licet. & c. seq. & not. aliquem
pati pœnam desertl officij, vt hic. & sup. de decu
rio. l. carentiam. & l. qui ad magistratum. l quidā
ignauiæ & ad municip. l. Lucius. & de offi. præsi.
l. diuus. in fi. Dulius. Item no. q̄ negligentia iudi-
a cis* & administratoris etiam puniēda est. vt hic
not. per Dulium. Nam & iudex punitur si crimē
commissum non puniat vt supra ne Sanctum
Bap. iciterc. l. fin de commer. & merca. l. 2. de pri
ua. car. inhi. l. 1. cum ibi not. & de appel. l. quoniā
iudi. circa fi. ad quod ff. de regu. iur. l. culpa de cu-
sto re. l. ad commentariensem. & de iudi. l. pro-
perandum. §. fi. Et propterea curiales regij quan
doque defectu ordinariorum assumunt cogni-
tionem causarum ad ordinarios pertinentiū. ad
quod in auth. vt diffe. iudi. §. 1. coll. 9. de mā. prin.
§. & non permittere. colla. 3 in feu. de pa. iu. fir. §.
iudices vero. & de statu. & consue. contra lib. ec-
3 cle. facit. §. si vero dominus temporalis. Iuxta. l.
istam quæro quid esset cōtra. videlicet si fundus
teneatur in emphyteosim à pupillo & tutor post
triennium elapsum recepit censum seu canonē
trium annorum elapsorum nunquid purgatur
cōmissum sicut purgaretur si maior recepisset
pensionem. vt supra de iure emphyteo. l. 2. ff. de
l. commis. l post diem. & videtur q̄ sic. quia tuto
ri potest solui & soluens consequitur liberatio-
nem vt supra de admi. tut. l. constitutionem. cum
ibi notatis. Item tutor habet loco dñi vt ff. de iu-
di. l. interdum. §. qui tutelam & facit pro hoc. ff.
de verb. obl. l. qui Romæ. §. calimacus. q̄ potest
pro vtraq; parte induci. & facit. ff. de admi. tut. l.
tutor. §. ad vtilitatem. Sed cōtrium de rigore, quia
ꝓpter prædictam cessationem solutionis res cō
missa est ipso iure, & acquisita est pupillo. vt su-
pra de iure emphy. l. 2. & fi. ergo rem pupillo ac-
quisitam pupillus non amittit propter perceptā
solutionem sup. de prædiis minorum. l. non solū
& l. 1. & quia sine decreto res minoris alienari
non potest, vt dicta l. non solum. & l. ob æs alie-
4 num. Item tutor non habetur loco domini, cum
pupillum damnificat. vt ff. pro emptore. l. q. fun-
dum. §. si tutor. Item remittere est dare. vt ff. de re
gu. iur. l. si quis obligationem. & de cond. ob cau
sam. l. si mulier. sed tutor dare nō potest rem pu-
pilli. vt ff. de admi. tuto. l. non oīm. & dicta. l. non
solum. Item talis alienatio, quū est tacita vel expres
sa vt ff. de verb sign. l. alienationis. Item facit ad
præmissā. ff. de admin. tuto. l. Lucius Titius cura
tor. §. fi. & de cura. furiosi l. ab agnato. & de tran-
sac. l. cum hi. §. prætor. non ob. in contrarium al
le. quia pro vtilitate pupilli potest solutionē re-
cipere, & talia facere pro commodo ipsius. sed
eius factum vel negligentia, non debet pupillo
5 damnum afferte. vt etiam in hac l. patet. Hæc. l.
patrimonialis in fi. facit contra tutores & cura-
tores q̄ exceptiones legitimas vel allegationes
omittunt,

A D D I T I O.

a Negligentia iudicis. Adde q̄ negligentia in iudice facit eū
puniri in causa criminali tanquam conscium criminis ita no
ta Bald. in l. non solum supra de commer. & merca. Aduerte
tamen q̄ iudex non dicitur negligens si non facit quia pars
non petit ita not. gloss. in l. cum seruum. supra de ser. fugi. Bal.
in l. mancipia. eodem titu & in l prima §. magistratibus. sup.
de magistra. conue. & in cap. iudices columna 3. de pace iur.
fir. in vers. seu.

omittunt, deinde petunt restitutionem in nomi neminorum ꝙ ipsi teneantur aduersario in expensis. vel si alias eorum culpa vel negligentia negocium differatur ff. de leg. 2. l. qui solidum. §. etiam. Iacob. Rebuffi.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteota an possit petere remissionem pensionis ratione sterilitatis.*

2 *Directum dominium an possit alicui per rescriptum tolli.*

3 *Adiectioni non est locus in venditione patrimonialium, vel ciuitatis.*

Quicunque Possessiones. emphyteota ob sterilitatem nõ petit remissionem mercedis, & rescriptum impetratum per obreptionem non valet. Item fundus fiscalis in emphyteosim perpetuam ab emphyteota nõ potest auelli, licet alius offerat meliorem conditionem. h. d. Et not. hic casum in quo emphyteota ob sterilitatem non potest petere remissionem, licet secus sit in colono. Sed an hoc sit verum simpliciter dic vt no. in authẽ. de non alie. § hoc igitur. & per Ia. de Belloui su. eo. tit. §. qui vero leonis. Bart. de quo etiam colono simplici habetur. ff. loca. l. si vno anno. Itẽ not. ex hac. l. ꝙ vnum iudicatur pro me & aliud
2 contra me. sic. ff. de iureiur. l. cum qui. Item nota casum in quo nil operatur rescriptum. vt dixi su pra de peti. bo. subla. l. 1. li. 10. Quarto not. ꝙ per rescriptum non potest alicui euelli directũ dominium. vt supra de fide instru. & iure hastæ fi. l.
3 fi. nec vtile vt hic in fi. Quinto not. ꝙ non est locus adiectioni in venditione siue locatione fundorum patrimoniliũ sicut nec ciuitatis sed fiscalium sicut hic. & supra de vend. re. ciui. & infra de diuer. præ. in l. eos. & hoc nisi fiat locatio fun di patrimo. ad tempus vt infra de loca. fundi ei ui. l. congruit. & intellige hoc vt dixi in eo. tit. l. fi. & 2. An. In tex. possessiones. s. patrimoniales. ad refundendum. idest remittendum canonem remanere, intellige si soluatur annuatim quod sol ui debet. Iacob. Rebuffi.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

1 *Pacto potest conuenire fiscus, vel ecclesia, vt per cessationem triennii res non cadat in commissum. ex quo infertur ad statutum montis Pessulani. nu. 2.*

Fundi. Si fundi patrimoniales principis in emphyteosim conceduntur ap posito pacto vt ratione canonis non soluti non incidatur in commissum, ob hoc non releuatur emphyteota a solita præstatione canonis hoc di
1 cit. Et nota text per quem patet ꝙ eũ ecclesia & fiscus pari passu ambulant vt l. fi. C. de sacrosan. eccl. ꝙ sicut fiscus concedere potest fundum in emphyteosim pacto apposito vt non incidat in cõmissum ita ecclia. So. habes ꝙ p istud pactum non tollitur quin emphyteota teneatur soluere canonẽ. Bar. In tex. ibi cedunt. i. pertinent. qa eis concessi sunt. nõ possit. i. non poterit esse metus ꝯfiscationis. & hoc verum si pẽtio soluatur alias secus vt. J. sequitur dñi. s. vtilis. vt ff. si ager vecti. vel emphy. pet. l. 1. & 2. ita tñ vt ea. q. d. sunt vera prædicta si pro his fundis soluatur principio qđ
2 olim solui consueuit. Facit. l. ista secundũ intelle ctum Bar. Odoff. An. Dulij. & aliorum notatorũ p statuto municipali mõtispesu. incipiente, & talem tenorem continente, si quis cessauerit solue re canonem pro domo vel pro quolibet honore suo, q a dño mõtispesu. vel eius fertalibus teneatur etiam lõgissimo tpe nõ habet locũ periculum incursionis sed cẽsum debitũ solummõ soluat. vel põt intelligi hæc. l. ꝙ nõ loquatur de aliqua pactione, sed dicat ꝙ nõ dẽt fundus aufer ri emphyteotę si pensionẽ solitã ex integro soluat. vt supra eo. l. qcunq; in fi. & maxime si talis emphyteota aliquid dedit pro rata. ad qđ facit. sup. ne fiscus rem quã vẽdidit euincat. l. 1. & sup. de iure emph. l. 2. & sic põt hæc. l. intelligi qñ pactio non interuenit, & quando emphyteota nolebat soluere pensionem, sed a solutione se pror sus abstraheret.

LEX V.

SVMMARIVM.

1 *Absentis res immobilis an possit vendi prohiberi per statutum pro talia imposita.*

Si qui. Suscipiens a perequatore fundũ desertum seu ab alio derelictũ possidebit ipsum ppetuo. h. d. Bar. In tex. destitutum. id est desertum seu derelictũ. possideant. s. noui em phyteotæ. secundus sub. cuius nunquã fuit prædiũ accedat. i. admittat ẽt si plus offerat. nec ob. s. de omni agro deser. l. agros. & l. locorum. qa loquitur de antiquo possessore q quãdoq; infra bienniũ, qñq; infra sex menses põt recuperare pdiũ derelictũ iuxta modũ ibi traditum. hic autẽ de
1 eo cuius nunquam fuit prædium. Et sunt hic in arg. ꝙ si secũdum statutum ciuitatis res immobiles absentiũ possint vendi pro talia sibi imposita ꝙ si vendita fuerint possit dñs eam vel ea recuperare soluendo taliã & expẽsas: infra tamẽ tpa in illis legibus statuta. Sed alius non possit eam ab emptore auferre. ad qđ sup. de iure do. impetrã. l. fi. vt sic tale statutum interpretetur, & per hæc iura. Iacob. Rebuffi.

LEX VI.

In quibus. Donatarius principis rẽ sibi donatam possidet incon cussam, & eam in aliũ potest transferre. h. d. Bar. q. d. siue in vltima voluntate siue inter viuos. vẽdere aũt nõ poterit dño irrequisito, vt fuit dictũ s. eo. l. 1. an. Vñ no. ꝙ licet hæc. l. sit localis, tamẽ idẽ in aliis alibi sitis vt. s. eo. l. 1. Et ꝓpterea intellige ꝙ possit quocũq; titu. alienare eo mõ quo fuit dictũ d. l. scilicet donare & legare sine cõsen su principis saluo canone annuo. vt ibi. & ff. de leg. 1. l. nihil. & de superficie. l. 1. §. quod ait. & hæ redem instituere. vt ff. de verbo. signific. l. in con uentionibus. & si ager vecti. l. prima. & de ali.

mu.iudi.causa.fac.l.ex hoc edicto.§.si hæredem & scripsi plene dicta.l.1. supra eo. & de prædiis curia.sine decre.non alie.l.si.lib.10.Iac.Reb.

LEX VII.

SVMMARIVM.

1 *Negligentia reuertitur in caput negligentis.*
2 *Pensio an sit minuenda ratione sterilitatis.*
3 *Fideiussores dandi sunt, vbi facultates non sufficiunt.*

Quicunque Accipiens in emphyteosim a fisco debet cauere de non deserendo sub hypotheca suorum bonorum si est idoneus facultatibus alias satisdare tenetur: quam satisdationem si magistratus obmiserit, ad suum redundabit periculum. hoc dicit. & est arg. ꝙ vbi ex forma statuti aliquis tenetur satisdare antequã acceptet officiũ alicui⁹, ꝙ si ẽ idoneus creditur soli cautioni cum generali hypotheca bonorum suorum. Bar. In tex. redundãtia.
1 idest abundantia. Dy. solicitat idest ad quorum officium pertinet locatio. Not. ex ista l. negligẽtiam reuersuram in caput negligentis. vt supra de agrico.& censi.l.fi.& supra eo.l.2.& ibi not. in fi. & propterea baiuli thesaurarij & alii arrendatores redditũum regiorum aut aliorum dominorum tenentur si munus non idoneis arrenda-
2 uerint vt hic,& dictis.ll. Item no. ꝙ pp sterilitatẽ non dimitiĩt pensio nec ob. sup. locati.l.licet.qa ibi loquitur in simplici & temporali cõductiõe. hic in ppetua pẽsione, quæ debetur rõne rei emphyteoticariæ. Item nec ob. sup. de allu.& pallu. l.2. Sed dic vt no. sup. de iur. emphi.l.1. in gl. pe. & fi. No. tamen vnum ꝙ sicut nõ diminuitur pensio propter sterilitatem: sic nec augetur propter
3 fertilitatem. vt infra de fundi. rei priu.l.2. Itẽ no. ex l. ista secundum Odoff. casum in quo sunt dãdi fideiussores, vbi non sufficiunt facultates sic. ff. qui satisda.cog.l. 2. supra de omni agro deser. l. quicunq; alias quisquis. Sed si non sit bene permissum potest deserere predium. sic intelligitur. sup. de omni agro deser.l.2.l. qui vtilia.& l. q̃squis l. qui fundos.& etiam per Odoff. supra. eo.l.1.

LEX VIII.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio, non debet audiri, an impediat litis ingressum.*
2 *Res non est auferenda ei, cui primo fuit concessa.*

Omnes. Fundi limites militibus assignati etiam per rescriptum vel annotationem in emphyteosim vel iure dominii in alium transferri non possunt,& translati reuocãtur. hoc dicit Bar. In tex. ibi penitus audiunt. No.
1 de hac exceptione introducta per statutũ ꝙ qs non debeat audiri: nam impedit litis ingressum
2 vt hic. supra de legi.l.leges. & per Barto. Not. ex hac. l. ꝙ non licet alicui auferre rem illi cui primo erat concessa. in authen. de referen.§. præterea. etiam si per principem sit hoc cõcessum. ad quod supra ne fiscus rem quam ven. euin.l.1. supra de testa.l. ex imperfecto. faciunt quæ habentur.& no. per Dy. extra de reg. iur. c. mutare consilium.& c. quod semel. lib.6.

LEX IX.

Vniuersi. Odoff. ponit sic casum. Quidã habebat prædium fertile in emphyteosim a priuato non debet cogi a perequatore suscipere prædium sterile fisci desertum. h. d. secus si haberet prædiũ fiscale fertile & aliud prædium fiscale sterile & desertum. quia tunc illud cogeretur suscipere vel fertile dimittere. & sic intelligatur. supra de omni agro deser.l.1.& l. vtilia.& l. quicunq;.& l. qui fundos & l. q per potentum.& l. iubemus.& l. prox. infra eo.& no. sic compensationem nõ admitti nec admitteretur supra de omni agro deserto. l. hac diffinitione. sicut nec admittitur. 14. dist. c. quod ait. sm Odoff. Sed Dulius dicit, ꝙ ista. l. facit differentiam inter patrimonialia pdia,& tributaria, quæ emit priuatus a priuato saluo tamen canone. & illa patrimonialia quæ quis directo accepit a principe in emphyteosim, quia primo nõ poterat adiici desertum prædium a perequatore. & si quis cõtrarium fecerit erit graui mulcta feriendus. secundum Dulium. & ista positio bene cõsonat cum positione glo.& cum positione casus. An.& Barto.& Iacobus Rebuff.

LEX X.

SVMMARIVM.

1 *Compensatio fit de prædio sterili cum fertili.*
Valor qualis debet attendi in impositione tributorum.

Fundos. Si aliquis habet prædium patrimoniale principis fertile i emphyteosim, si vacat aliud sterile illud cogitur suscipere. h.d. & facit de omni agro deser.l.1.& qđ
1 not. supra l. proxima. Not. hic compensationẽ admitti sterilis & fertilis. quia de vno prædio ad aliud compensatio fiet. Odoff. & idem sentit gl. Dulius. An. Not. hic esse speciale in principe: qa secus de priuato ad priuatum vt supra l. proxi. facit ꝙ si aliquis habens prædia fertilia acquisiuit aliqua sterilia seu hærema sic deuenta propter mortalitatem vel guerras, ꝙ debeat contribuere in collectis etiã ꝓ istis hæremis ꝓ valore quo contribuere solebant. sed verius est vt debeant
2 æstimari in valore, in quo de præsenti [a] & secundũ redditus q nunc percipiuntur. sup. de ope. pu. l. oẽs. sup. de immu. ne. ꝯce.l 2. de apo. pub.l.1. ff. de vaca. mu.l. his oneribus.§. cunctis.& de mu. et ho.l. cum extruendum.§. inopes. Iac. Reb.

ADDITIO.

a In quo de præsenti sunt Adde Bal in .l.3. col pe. sup. de rescin. vendi.& in l si seruum. ff. ad l. aqu.

LEX XI.

SVMMARIVM.

1 *Pacto an possit conueniri, quod venditor soluat canonem.*
2 *Lex ista diuersimode interpretatur, & nu. 3.*

Pen-

4 *Pensionem petendi ius an possit longo tempore præscribi.*
5 *Principis authoritas plus valet, quam pactio contrahentium.*
6 *Venditor quando & non possessor præstat censum.*

Ius emphyteutici prædij.

Hæc l. diuiditur in duas partes, vt patet ex litera.
& prima pars legitur tribus modis. Primo modo in gl. 1. huius l. Alijs duobus modis in glo. vlti. secundum primam lecturam. Istud principiū
vr dicere ꝙ pensio emphyteutici prædij a fisco
defenditur per emptorem non ob. pacto, ꝙ vē
ditor soluere debeat nisi principis iudicio fuerit
firmatum. h. d. Verba autem hæc expone vt inf.
dicam. & hæc lectura placet & est vera & nota-
2 bilis. Ex qua habes ꝙ possidens fundum patri-
monialem vel fiscalem, si ipsum vendit pacto
apposito, ꝙ ipse venditor teneatur canonē sol-
uere, & non emptor; tale pactum nullam obli-
gationem inducit: qm̄ ius percipiendæ pensio-
nis immutabile est, nisi fuerit firmatum iudicio
principis. & secundum dictam lecturam expo-
ne verba hoc modo. ius. i. pensio. quod. i. ꝙ pen-
sio. sine obligationis vinculo. Ideo dr̄ quia non
inducitur obligatio, ꝙ venditor teneatur ad so-
lutionem pensionis, & non emptor. retētatum
est. i. retenta. mutabilibus. in incōmutabile sub.
nisi talis pactio sit iudicio principis firmata, vt
2 in litera patet. Aliæ vero lecturæ quæ ponuntur
in gl. vlt. recipiunt potius vltra responsum quā
prin. huius l. possessionem, est secunda pars hu-
ius l. & legitur tribus modis hic versus. Primo
modo qui emit prædium patrimoniale emphy
teuticum non iuuatur ex vetustate tēporis, quo
venditor soluit canonem, quominus ipse em-
ptor soluere teneatur. Secundo modo legitur,
ꝙ ille qui possidet prædium emphyteuticum,
non emit nec in eo habet aliquem titu. sed ip-
sum prædium malitiose quæsiuit: & ideo nō iu-
uatur ex vetustate temporis, quin ipse teneatur
soluere canonem, licet non soluerit. & secundū
secundam lecturam verbum, vitiosa possessio q̄
sine obligatione & titu. fuerit non iuuatur tpis
vetustate. secundum vero primam lecturam est
adiectum nominis vetustate. q. d. possessio quæ-
sita sine obligatione. l. cum pacto de quo fit mē
tio in prin. l. ꝙ emptor non teneatur ad pensio-
nem, quæ pactio non parit obligationem vt di-
ctū est non iuuatur vitiosa vetustate tpis, quo-
minus emptor teneatur soluere canonem, licet
3 per vetustata tpa non soluerit. Tertio modo le-
gitur hic versiculus secundum Azo ꝙ non lo-
quatur de præscriptione libertatis ꝯ pscriptio-
nes canonis, sed loquatur de iure ipsius fundi
emphyteutici vt ipsum ius non præscribatur lō-
go tpe. i. 30. annis, ꝙ non soluit canonem certe
possum agere ꝯ te in rem non obstante præscri
ptionis exceptione. Sed hæc lectura reprobatur
per Acc. quia nō est verum ꝙ hæc l. loquatur in
fundo priuati emphyteutico; sed in fundo patri
moniali, & istud apparet quia rubrica dicit de
fundis patrimonialib. & sic hæc l. vr̄ loqui de eis
vt ff. de in diem adiect. l. imperatores. & quæli-
bet istarum lecturarū pōt esse vera pp plenitudi
nem literæ, & secundum omnes lecturas. hæc l.
hoc intendit, tenens fundum emphyteuticū pa
trimonialem non mutat pacto ius præstādæ pē-
sionis, quin eam soluere teneatur, nisi fuerit iu-
dicio principis firmatum, ēt si per vetustata tpa
ipsam pensionem non soluerit. §. emptor. Item
habens ius prædij emphyteutici non perdit ip-
sum vetusto tpe. h. d. secundum vnam lect. Bart.
In gl. fi. ante fi. ibi nam in rubric. &c. No. ꝙ hæc
l. dēt intelligi secundum materiam tituli vbi est
situata. & est casus in l. imperatores. ff. de in diē
4 adiect. Quod autem hæc l. dicit ius præstandi pē
sionem non præscribi longo tpe, intellige nisi
emerserint. 40. anni. vt inf. eo. l. fi. & inf de fund.
rei pri. l. fi. Bar. Itē no. ex l. ista casum in quo non
currit præscriptio vt dixi sup. de fundis limitro.
l. fi. in fi. Item no. ex prin. ꝙ onus concomitatur
5 rem vt dixi. sup. de anno. & tribu. l. 1. li. 10. Item
no. in prin. secundum vnum intellectum, ꝙ plus
valet authoritas principis quam pactio cōtra-
hentium: interdum tamen æquiparantur. sup. de
decurio. l. vacuatis. Item not. casum in quo est
necessaria principis voluntas, de quo dixi. supra
6 de iure fisc. l. prohibitum. An. Item secundum
Odof. no. hic casum in quo possessor non pstat
censum, sed venditor: regulariter contra. vt sup.
de prædijs nauicula. l. fi. Iac. Rebuffi.

LEX XII.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta an habeat dominium, Et an possit compelli a domino emere ius dominij, nu. 4.*
2 *Ascriptitij sine dolo alienari non possunt, possunt tamen manumitti.*
3 *Princeps potest in emphyteusim dare nullo recepto pretio.*

Possessores. Qui habet fundum patri-
moniale ē in emphyteusim
a principe ex eius liberalitate, non compellitur
ipsum emere, sed perinde est securus ac si emis-
set a principe vel ab alio, aut ex successione vel
alio titulo acquisiuisset libertatesque tanquam
dn̄s potest præstare mancipijs ascriptis in hoc
1 fundo. h. d. An. No. hic casum expressissimum
a ꝙ emphyteuta habet dn̄ium, [a] vt patet hic in fi.
In alijs vero legibus non dr̄ ꝙ sint domini, sed
bene dr̄ ꝙ habent actionē in rem vt in l. 1. §. qui
in perpetuum. ff si ager vecti. & alibi etiā vocan
tur dn̄i. inf. de fun. rei pri. l. 1. ad quod. inf. de lo.
2 præ ciul. l. fi. Item no. ꝙ licet ascriptitij non pos
sint sine dolo alienari. vt l. quemadmodum. pn̄t
tamen manumitti, & hoc fauore libertatis, vt
3 hic. & d. l. quemadmodum. secundum An. Item
no. ꝙ princeps potest dare rē in emphyteusim
nullo pretio recepto pro intrata, & ēt donare
& largiri, vt inf. de diuer. præ. l. 1. sup. si socius li-
be. impe. l. 1. in auth. de non alien. §. fuimus. & ꝯ.
4 de bo. vac. l. si qn̄. Item no. secundum Barto. ꝙ
em-

ADDITIO.

a Emphyteuta habet dominium Adde tu inquantum hic, & in tex. dicitur emphyteuta habet dominium esse intelligēdū de vtili secundum Bal. in rubr. sup. de iure emphy. alias secus vt no. idem in rub. sup. de contra. emptio. in 11. q per gl. ordi. in l. cum manu facta. §. nemo. ff. eo. ti. de contrah. empt.

emphyteuta non poteſt compelli a dño emere
ius dominij. Item no. recipientem rem ad acca
pitum eſſe ſecurum, ſicut ſi alio titulo acquiſi-
uiſſet. Et ſic no. accapiti dationem eſſe ſimilem
venditioni: quod prodeſt ſcire ad multa & ſpe-
cialiter ꝙ dans ad accapitum teneatur de eui-
ctione, eſto ꝙ hoc non ꝓmiſit, vt dicitur de ven
ditore in l. nō dubitatur. C. de euic. vt ſic ad om
nia teneatur dans ad accapitum, ad quæ vendi-
tor reperitur tenere maxime dato aliquo pro
intrata, vt in iſtis legibus.

LEX XIII.

Nulli. Prædia patrimonialia hic nomina-
ta alienari non poſſunt pœna con-
trafacientibus imminente. Et eſt localis hæc l.
vt dicit gl. regulariter autem prædia emphyteu
ticaria poſſunt alienari, vt ſup. l. proxi. Barto. In
tex. ibi limitrophos. & eſt ratio: quia milites cu-
ſtodientes & ſtantes in limitibus imperii pro vi-
ctu eorum, & depaſtu equorum illis fundis indi
gebant. In tex. ibi ſaltuenſes. & poteſt eſſe ratio:
quia princeps indigebat illis ſaltibus ſitis in illis
regionibus pro depaſtu equorũ, vel forte erant
aliqua ſpecialia in illis fundis tangentia iura re-
galia. ſ. vt ſunt ſalinæ argentifodinæ & ſimilia.
de quibus dicitur. ſup. de metallarijs. & in titu-
lo, quæ ſunt regalia. & in multis alijs locis. Iac.
Rebuffi.

LEX XIIII.

SVMMARIVM.

1 *Dominium rei patrimonialis quo tempore præſcribitur.*
2 *Emphyteuta qualem poſseſſionem habeat, & quotuplex ſit poſseſſio.*
3 *Prædium dominicum vel templorum etiam ex principis beneficio non alienatur cum pacto, ne canon ſoluatur.*
4 *Solutioni canonis an poſſit præſcribi 40. annorum ſpatio. & quid de dominio rei patrimonialis. nu. 5. & 6.*

Iubemus. Qui per 40. annos fundũ pa-
trimonialem vel templorũ
poſſederit vel alterius cum titulo vel ſine, nullã
pro ipſo moleſtiam vel quæſtionem pati põt, ſi
ſoluerit debitum canonem, ſi vero ab initio titu
lum probet poſſeſſor dempto canone a princi
pe fuiſſe conceſſum a canonis præſtatione etiã
1 ſecurus eſt. h. d. Et ſic non ob. ſup. e. l. ius emphy-
teutici. quæ dicit præſtationem canonis nõ præ
ſcribi tempore vetuſto. quia non 30. ann. vt ibi.
ſed 40 ſic vt hic. In tex. ibi vel locorum. no. con
tra rempu. etiam contra templa præſcribi ſpa-
tio 40. annorum. Sed hoc eſt verum, ſed hæc iu-
ra in quolibet templo. ſed hodie falleret in Ro
mana eccleſia, vt in auth. quas actiones & in
cor. vnde ſumitur. Item hoc eſt verum in rebus
emphyteuticis templorum aliquando, vt ſupra
2 ne rei dominicæ vel templorum. In tex. ibi cor
poralis no. quod dicit corporalis. & inf. ſubiun-
gitur iugis poſſeſſionis. Et ſic apparet ꝙ hic lo-
a quatur de corporali poſſeſſione, [a] & appellant
hic corporalem naturalem admixtam cum ci-
uili. quod apparet quia ex ea reſultat præſcriptio
vt hic, cum ex ſola naturali non poſſit reſultare.
vt l. acquiritur. in fi. ff. de acqui. rer. domi. Vnde
non videtur vera doctrina dicentium, ꝙ poſſeſ-
ſio corporalis eſt illa quæ parit effectum domi
nij i. acquiſitionem fructus: nam hic erat corpo
ralis poſſeſſio, & tamẽ parit effectum dominij.
& ideo dicas prout glo. dicunt quod non acqui-
ritur poſſeſſio corporalis ſeparata a naturali.
b Sed quadruplex eſt poſſeſſio, [b] ſcilicet natura-
3 lis & ciuilis. In tex. ibi hoc etiam, per hunc verſi
culum patet quod prædium dominicum vel tẽ
plorum etiam ex principis beneficio non alie-
natur cum pacto ne canon ſoluatur. Et expreſ-
ſius probatur inf. de fun. rei pri. niſi tale benefi-
4 cium ſpatio 40. annorum ſit confirmatum, vt
hic. Et aduerte bene quia quod non ſoluatur ca
non non præſcribitur ſpatio 40. anno. niſi duo-
bus concurrentibus. Primo ꝙ poſſidens acquiſi
uerit rem cum titulo. Secundo ꝙ tempore acq-
ſitionis imperator conſenſerit ꝙ canõ non ſol-
uatur. nam ſi poſt acquiſitum prædium tale be-
neficium concederetur tunc præſcriptio 40. an-
norum non prodeſſet, vt no. hic gl. Bart. doctor
egregius. In tex. ibi ſaltu i. paſcuo. templorum i.
eccleſiarum. agonetici i. labore colentium fer-
tiles factos. Dy. publico i. a republica. formida-
re. i. timere. Hic etiam incipit ſecundus caſus
adijciendo. i. addendo alium caſum. dempto. i.
remiſſo. datos. i. conceſſos a principe adempti. i.
5 remiſſi. proflagitari. i. ab eis aduocari. No. quod
dominium rei patrimonialis præſcribitur ſpa-
tio 40. annorum non longo tempore. ſic con-
trarium vbi ſupra ne rei do. vel templorum. per
totum. Contra autem priuatum præſcribit mi-
nori tempore. quod dic vt ſup. de omni agro de
ſerto. l. qui agros. & l. qui locorum. Item not. ꝙ
licet præſcribatur dominium rei patrimonialis
non tamen ſolutio cautionis vel tributi. vt ſup.
de præſcript. 30. annorum l. comperit. Et ſic
collige arg. ꝙ non præſcribitur iuri vel ſeruitiũ
feudi. vt in l. comperit. Item no. de continuatio
ne poſſeſſionis, vt hic, & plene ff. de acquir. poſ.
6 in l. Pomponius. In vltimo dicto no. quod licet
ad præſcriptionem dominij rei patrimonialis
vnum ſufficiat. ſ. præſcriptio ſola vt eſt dictũ:
in præſcriptione tamen canonis ſunt duo ne-
ceſſaria. ſ. præſcriptio & conceſſio: quorum al-
terum per ſe non ſufficit concord. ff. de adop. l.
poſt mortem. ſup. de teſta. l. ſcimus. ff. de tranſa.
cum hi. §. ſi prætor. cum multis ſimilib. & de iti.
actuque pri. l. 3. §. hoc autem. cum ſimili. An. de
materia huius no. plene per glo. & Dyn. dicta l.
comperit. C. de præſcrip. 30. vel 40. anno. Et per
Spe. in titu. de loca. §. nunc vero aliqua. verſ. 40.
& verſ. ſequentib.

ADDITIONES.

a Loquatur de corporali poſſeſsione quæ eſt apud emphy-
teutam. Vt no. Bar. in l. ſi vt certo. §. ſi duobus in vlti. verſic. ff.
commo. gl. & idem Bar in l. 3 §. ex contrario. colu. 4 in fin. ff.
de acq. poſ. Bal. in l. 1. ſup. commu. de vſucap. Spe. in titu. de
emp. & vendi. §. 1. ver. ad euidentiam paulo poſt princip. &
Alex. pleniſs. in alle. §. ex contrario.

b Duplex eſt poſſeſsio. Ego dicerem eſſe triplicem addẽdo.
præd. duabus ciuiliſsimam, vt not. glo. in l. ſtipulatio iſta § hi
qui. ff. de ver. ob. & in l. 1. ff. de acq. poſ. Et aliam trimembrem
poſſeſsionis partitionem vide per glo. in § quod autem. in-
ſti. de vſu.

De

De mancipijs & colonis patrimonialium, & saltuensium & emphyteuticorum fundorum.

Rubrica.

Visum est. Sup. de fundis & saltibus seu pascuis in emphyteusim cõcessis & locatis. nunc videndũ est de personis q̃bus cõceduntur in emphyteusim, vel locatis & de colonis & mancipiis per quos gubernant & coluntur, & in eis morantur. ita de ipsis prædijs, & personis dicitur, & sic de vtrisque vt in eis nihil ignoretur. secundum Odolfredum.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Territorij & prædiorum appellatione an veniant siluestria.*
2 *Colonus an teneatur de malo substituto.*
3 *Princeps non vult derogare emphyteutis, nec eorum ius vsurpare.*
4 *Dominus concedens subditis vsum sui nemoris, potest etiam concedere hominibus alterius castri.*

Emphyteuticarios. Cum prædia cuiusdam villæ fiscus locasset pro certa mercede in pecunia constituta, & ea p̄dia postea in emphyteusim alteri concessisset & dicti coloni sic volebant oẽs agros vsurpare, & illos quos nullis culturis erudierant, & nil dicto emphyteutæ relinquerent. quare l. ista dicit q illa pñt vsurpare, q̃ cultura propria addiderunt vt vineas, & oliueta. fontes vero aquarũ non nisi q̃tum sufficit ad irrigationem agrorum. reliqua vero sint ipsorũ
1 emphyteutarum. h. d. An. Et sic vr̃ hic casus, q si dñs villæ vel castri locauit cultoribus territoriũ seu prædia alicuius villæ, non videantur venire alia loca siluestria ad culturam penitus inhabilia, nec illa quæ non sunt consueta culturari nec fontes nec riui aquarum nisi inquantum aqua
2 est expediens ad culturam. In tex. ibi quos nullis culturis erudierunt. no. directe text. ꝯ colonos q faciunt culturari arbores, vel vineas, vel arare terras per ineruditos cultura: nam si p̄dia p hoc
a sunt effecta deteriora tenentur dñis.[a] quia imputatur eis cur ineruditos ad culturam admiserũt.
3 Bar. No. ex l. ista q princeps non vult derogare emphyteutis, nec eorum ius permittit vsurpare sic. s. de oĩ agro deser. l. quicunq;. de pascuis pu. l. fi. de preci. impe. offe. l. quotiens. Non ob. l. emptorem s. loca. & ibi no. Et ẽt potest esse, q aliq fundi fiscales fuerint primo locati, & postea fuerint alia bona ibidem cõtigua in emphyteusim
4 data vt sunt nemora prata & similia. Et facit l. ista in fi. q si dñs concessit subditis vsum & spletam in nemore suo, q postea ẽt hoc possit concedere hominibus alterius castri. In ꝯrium tamẽ facit. sup. de seruitu. l. aquam. & ff. de aqua pluu. ar. l. in concedendo. Sed distingue aut tale munus potest sufficere oĩbus, q tunc valeat concessio, alias q non valeat in præiudicium subditorum quibus prius concesserat. pro quo facit. ff. de aqua quotid. & æsti. l. Lucio. & de serui. rust. prædi. l. 2. §. si aqueductus. & §. seq. Rebuffi.

ADDITIO.

a Tenentur dominis. Adde Bal. in l. non ideo in 1. col. ver. & nota quod lex. sup. de accu. Bar. in l. si merces. §. conductor. ff. loca ti & in l. 3. ff. de an. lega.

LEX II.

Libertates. Colonus simplex mancipijs fundorum patrimonialium libertatem præstare non põt, & si præstiterit non tenet. quia nõ est dominus: secus in emphyteuta qui potest, vt supra tit. 1. l. possessores. An. & Iac. Rebuffi.

LEX III.

Cognouimus. Emptor fundi patrimonialis tenet stare colono, quem si expulerit, possessione priuatur. h. d. Et no. q emens a fisco vel in emphyteusim accipiens rẽ, tenetur stare fiscali colono. Et est rõ ne colonus fiscalis habeat recursum ꝯ fiscũ, vt hic no. quare secus est ĩ emptore priuati. Bar. de quo per gl. & Cy. in l. emptorem. in gl. alleg.

LEX IIII.

Super. Coloni patrimonialium fundorũ si relicta cultura ad aliquam militiã conuolauerint, sunt ad conditionem agri & p̄priam culturam reuocãdi, & ad hoc facit quod dixi inf. de cohorta. l. si quis cohortalis. Secũdo dr̃, q veteranus honestè vel cã militiæ facto solutus sub. qui primo fuerat ascriptus, non debet ad agriculturam reduci. quia tela. i. arma militaria non debent in vsum vomeris & ligonis conuerti. Et no. ꝯ milites nostri temporis, qui dant operam culturæ agrorum, & litibus quib. plus se implicant q̃ factis armorũ & defensioni reipu. iuxta ea quæ no. in l. pe. ff. ex qui. cau. ma. secundum An. & Doct. Item fallit lex in militib. quibus est arare permissum, vt l. agros. s. de fundis limitro. Barto. No. ex l. ista ꝯ multos milites derelinquentes facta militaria, & se dedicantes alijs negotijs non militantibus. & etiam ꝯ doctores, & magistros qui derelicta lectura se dedicant alijs negotijs dehonestando sanctissimi ac nobilissimi iuris scientiam iuxta l. 1. §. proinde. ff. de var. & extraor. cog. & etiam contra sacerdotes exercentes vilia ministeria in dedecus ordinis clericalis, vt in c. 1. ext de vi. & ho. cler. lib. 6. cum concor. Iac. Rebuffi.

De fugitiuis colonis patrimonialibus, & emphyteuticis saltuentibus.

Rubrica.

Visum est. Sup. de colonis & mancipijs p̄rimonialib. & emphyteuticis, verum quia tales coloni q̃nq; fugiũt culturã relinquendo; idcirco videndum est de ipsis fugitiuis colonis, quid iuris sit, & qualiter debeant reduci ad culturam.

LEX

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Filij rusticorum sunt ad pristinum statum reducendi, & sequuntur conditionem patris.*
2 *Officium suum nemo debet relinquere.*

Quicunque. Quidam colonus patrimonialis cuius pater & auus culturæ patrimonialium fundorum fuerat astricti transtulit se ad aliquam militiam vel officium & stipendia recepit, dr̄ q̄ non prosunt ei percepta stipendia, quin ad culturam agrorū re
1 uocetur. h. d. An. No. l. optimam. p̄ rusticos, qui filios suos a paruitate ponunt cum magistratibus, qui sunt omnimodo ad statum pristinū reuocandi.. Item no. q̄ filij sequuntur condōnem sui patris sic l. exemplo. quīque tamen sequūtur conditionem maternam. s. de murileg. l. hi qui,
2 & ff. ad munici. l. 1. Item nō. quod quis non dēt suum officium relinquere concor. sup. de metal. l. cum procu.

LEX II.

Quisque. Suscipiens vel occultans colonum patrimonialem compellitur ipsum restituere, & pœna hic inserta punictur. h. d. Bar.

LEX III.

Cuiuscunque. Coloni patrimoniales q aufugerunt nullo ob. principis rescripto sunt reuertendi ad iudicium p̄sidis prouinciæ, vt culturæ restituantur agrorū. cōcor. s. e. l. 1. & no. casum in quo rescriptū nō valet & dixi. s. de pe. bo. subla. l. 1. An. In tex. in fi. ibi mittent. vt eos restitui faciant culturæ pristinæ agrorum secundum Dulium & An. Hæc l. facit in arg. q̄ si aliquis requiratur per iudicem vt sibi remittatur rōne criminis, q̄ hoc facere debeat iudex sine aliquali informatione
a vel aprisia [a] & ita no. 3. q 6. c. 1. circa mediū magnæ gl. & ff. de noxa. l. fi. Sed vr̄ q̄ nō debeat hoc fieri sine informatione, vt in auth. de mand. principi. §. sed etiam. ff. de cu. reorum. l. non est dubiū. & de hoc no. per Io Cardi. ext. de for. compet. c. Romana. § cōtēes. Et dic circa hoc q̄ summaria informatio dēt fieri & ostendi, sed solennis inquisitio non requiritur. & facit ad præmissa. supra de agric. & censit. l. omnes profugi. Iacobus Rebuffi.

ADDITIO.

a Sine aliquali informatione vel aprisia. An iudex requisitus ad mandatum iudicis requirentis teneatur remittere criminosum sine aliqua informatione vide gl. in clem. pastoralis super verbo de more, & ibi Cardin in §. denique in fin. de re iudica. vbi tenet cum illo in fin. huius l. quod debeat aliqualis & summaria cognitio fieri si deliquerit idem no. Bal. in additio. ad Specu. in titu. de compe. iud. adi. in versic. malefactor de quo vide etiam quod notaui in apostil. ad Panorm. in cap. pastoralis § præterea num. 7. In veracemilio extra de foro compe. vbi an quando & quo iure in criminalibus habeat locum remissio

De collatione fundorum patrimonialium, & emphyteuticariorum.

Rubrica.

Visum est. Sup. ti. 2. de fundis patrimonialib. & s̄ ti. 1. de colonis & personis qui culturæ ipsorū insistere debēt. nunc videndum est an coloni. & emphyteutæ ad aliqua alia possint astringi. Iac. Rebuffi.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta fundi patrimonialis excusatur a muneribus extraordinarijs.*
2 *Excusandus est nemo a contributione pro reparatione viarum.*
3 *Nemo excusandus est ab eo, quod omnibus est profuturum.*

Emphyteuticarij. Licet emphyteutæ fundorum patrimonialium a muneribus extraordinarijs sint immunes, a refectione tamen viarū nō
1 sunt excusati. h. d. Bar. Not. emphyteutas patrimonialium fundorum non teneri ad extraordinaria munera. concor. j. l. proxi. Secundo not.
2 neminem debere excusari a contributione refe
a ctionis viarum [a] con cor. C. de sacros. eccle. l. ad instructionem. & inf. de fundis rei priua. l. absit.
3 & sup. de operi. pu. l. ad portus. Tertio no. neminem debere excusari ab eo quod communiter omnibus profuturum est. Et ratio est, quia vtilitas publica præferenda est priuatæ. vt hic in fin. & supra qui. mu. vel præ. ne. li. se excu. l. 1. & fin. & supra vt ne. lice. ab empt. spe. se excu. l. 1. & sup. de nauic. non excu. l. iubemus nullam. Et hæc faciunt contra nobiles monetarios, & alios priuilegiatos qui conantur se subtrahere a subsidijs & focagijs impositis pro soluendis stipendijs deputatis gentibus armorum pro defensione patriæ ab inimicis & a latrunculis patriam deuastantibus. nam cum præmissa imponantur pro defensione omnium & patriæ & reipu. quod et redundat ad vtilitatem ipsorum quod non possint se ab his excusare. de quo plene scripsi d. l. 1. supra vt nemini lice. in empt. spe. se excu. lib. 10. de reparatione viarum scripsi. sup. de immu. ne. conce. l. 2. De officiarijs an teneantur soluere collectas in l. 2. eiusdem tit. de immu. n. conce. & tetigi in l. præcepit. sup. de cano. lar. ti. de consulibus an sint excusati a collectis scripsi in l. actores. supra de exact. tri. faciunt etiam præmissa contra clericos in casu talis necessitatis imminentis. de quo plene scripsi in l. si diuina domus. sup. de exact. tri. quare hic non repilogo. Iaco. Rebuffi.

ADDITIO.

a Refectionis viarum. Adde istum in l. per Bithiniam num. 4. quod ibi notaui in apostil. ad ipsum in vers. de sacrosan eccle. sup. de immu. nemini conce. li. 10. & Guil. de Cug in l. ad instructiones in prin. in ver. in via publica reficienda. sup. de sacrosan. eccles.

LEX

LEX II.

Patrimoniales. Possessor fundi patrimonialis extraordina. muneribus grauari non debet, nec etiã ꝑ capitibus in fundo constitutis dimidiam vel tertiam partem auri præstare tenetur. satis. n. est ꝙ ordinariam collectã siue in auro siue in frumento canon ille consistat, præstare cogatur. & ꝙ ꝗ facere tentauerit puniatur. h. d. secundum Dulium. No. patrimonialium fundorum possessores ad extraordinaria munera cogendos nõ esse. vt sup. l. proxi. Dulius. Item no. ꝙ emphyteutæ principis non debent pro muneribus extraordinarijs fatigari, & sic quis non debet duplici onere prægrauari: quod multum facit in vineis pro quarum fructu seu vino soluitur quartum principi: & ẽt salmæ pro quarum ẽt fructu soluitur certa quota principi debeant esse immunes a solutione aliarum indictionum: vt patet hic in ver. cum eodem. & recitatum. sup. de excu. mu. l. priuatæ. & ẽt bene facit. l. euidenter. ꝗ. eo. tit. & l. ne rusti. ad ullum ob decuo. l. 1. & hic. nisi immineret tanta necessitas de qua loquitur. l. 1. ꝗ. vt ne. in empt. spe. ll. se excu. l. 1. & fi. ꝗ. qui. mu. vel præsta. ne. li. se excu lib. 10. quod cõ itates male seruant quæ in taxatione earum deberent releuare res subiectas alijs oneribus, vt hic & iuribus sup. alle. iuncta l. proxi. ꝗ. quantum autẽ ad ea quæ per principem mandantur fieri, & solui debere hodie cõ sit l. alata in terris in authẽ. de cõsu. ad fi. habemus præsumere & tenere ꝙ oĩa cum iusta cã faciat, vt no plene per Cyn. in l. rescripta. C. de prec. imper. offeren. Iac. Rebuffi.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta fundi patrimonialis debet agnoscere munera ad eum fundum pertinentia.*

2 *Pertinere, verbum quid importet.*

Omnes. Emphyteuta fundi patrimonialis si insolidum possidet vel pro parte dẽt agnoscere munera pertinentia ad dictos fundos. h. d. No. ꝙ dicit tex. pertinentiũ qa tenetur ad ordinaria, vt sup l. proxi. & l. 1. Secundo no. ꝙ quis tenetur subire munera secundum vires patrimonij vt hic: cõcordantiæ sunt in gl. facit etiam. ꝗ. de anno. & tri. l. indictiones. Batt.

2 Item no. hoc verbum, pertinentium, qđ verbũ denotat partem & ius, quam & qđ quis hẽt in re. quod prodest scire illis qui exponunt clamores ad vires parui sigilli pro iure ad eos pertinere: ꝙ non debeant circũscribere licet tñ iustificent partem ad eos pertinen. vt hic & iuribus hic alle. de quo verbo fit mentio in l. verbum illud pertinere. ff. de ver. sig. & l. licet. ꝗ. filia. de le. 2. & l. fideicõ. ꝗ. fi. de le. 3. & in l. 1. C. de pac. inter empt. & vend. l. comp. cum simill. Iac. Rebuffi.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentum solutionis partis debiti, an possit compelli facere creditor.*

2 *Canonem pro pluribus annis recipere an cogatur dominus. & nu. 3.*

4 *Legis huius prouisio est, vt res non cadat in commissum.*

5 *Notarius an compellatur facere instrumentum.*

Placuit. In tex. ibi assignent. i. soluant eodem die. No. hunc tex. ꝙ si credi tor renuat facere instrũ solutionis partis debiti quousque totum sibi solutum fuerit, ꝙ compellatur. a Gestienti. i. volenti. casus, emphyteuta fundi patrimonialis põt annuum canonẽ soluere infra annum, qñ velit & quantum velit quali bet vice, dummodo non amplius quam tribus vicibus totam pensionem soluat. Item ꝙ vsque ad dimidium Ianuarij tota pensio sit soluta. & si rationalis talem pensionẽ nolit recipere aut apochã facere possessori parato soluere a possessore vel eius procuratore pro testatione præmissa de officiali sumetur vindicta, & ẽt consu-

2 letur possessori. h. d. In fi. tex. ibi cõsultũ vt non incidant res in commissum. alias secus. su pra de fundis patri. l. fundi. not. ex hac l. ꝙ particularis solutio admittitur. de quo dic vt l. quidam æstimauerunt. ff. si cer. pe. Secundo no. tex. dum dicit quantum habuerit &c. nam videtur tex. ꝙ si emphyteuta voletis sibi prouidere, ne ob canonem solitum res incidat in commissum vel soluere pro pluribus annis futuris, quod possit: qđ tenet Spe. per istam l. in ti. de loca. ꝗ. nũc aliqua. ver. 32. dicit tamen ꝙ si etiam non vult recipere b non cogitur b vt no. ipse in d. ꝗ. ver. 33. & ꝑ Mattinum de Fano. in trac. de iur. emphyteotico in 10. q. & l. eum qui. alias habemus. ff. de an. leg. per Doc. in l. 2. in fi. de iur. emphyteo. & vide qđ ipsi

3 notant in c. si certis annis. ꝗ. de pact. Tertio per hanc l. tenet gl. ꝙ si est emphyteuta, sed non est actum quo tempore soluatur pensio potest soluere per tres vices in anno. Ita not. ĩ. de iur. emphy. l. 1. ꝗ. vel pœna. quod etiam tenet Spe. in d. ꝗ. ver. 18. Vel si vis tenere contrarium, Responde ad hanc l. vt no. glo. in d. l. quidam æstimaue-

4 runt. Quæro in quo est consultum possessori p huius l protestationem, dic vt res non incidat

5 in commissum vt dicit super tex. Item iste text. ibi, vel si moram fecit in chyrographo, & sic facit ꝙ notarius cogitur facere instrumentum, vt hic, de quo supra ne quis li. inuitus &c. l. 1. & ibi no. licet quandoque notarius excusetur propter multitudinem actuum, vt in authẽt. de tabellio. circa medium. colla. 4. Ray. Iac. Rebuffi.

ADDITIONES.

a Quod compellatur. No. tex. ꝙ si creditor renuat facere instrumentum solutionis partis debiti quousque totum sibi solutum fuerit quod compellatur de quo vide Saly. & Doc. in l. eum a quo sup. de sol. Lanfr. de Oria. in l. soluto. ꝗ. 1. ff solu. mat. Bar. in l. plures sup. de fi. instr. & Pau de Cast consi. 1.

b Non cogitur. Adde Bal plene in l. plures in si. in l. inter stipulantem. ꝗ. inter incertam de ver. ob. & in addi. ad Spe. in tit. de loca ver. potest solui post ipsum. vers. fi. vbi dicit posse solui pro 14 annis domino volente plenius not. idẽ Bal in l. 1. in vlt. col. sup. de iure emphyte. & Alex. in l. qui Romæ in prin col. 3. sup. de ver. ob. quod tamen limitat ubi ei facit instrumentum in quo recognoscat eum dominũ pro toto tempore pro quo vult ei soluere: quia tunc eo inuito potest ei soluere pro multis annis secundum Bar. in l. eum qui. ff. de annuis lega. Bal. in l. si quis argentum de don. & in l. Illustris ꝗ diuus ff. de leg 1. & Alex. in l stipulatio. ꝗ. si quis doli ff. de ver. ob. & in prealle. l. qui Romæ.

LEX

LEX V.

Per omnes. In tex. ibi. patrimonialiū. ſ. principis canon. i. cenſus annuus dirigatur. i. mittatur. caſus, præſides dñt per ſingulas prouincias canonem publicũ exigere, exactum ad ærarium deſtinare. nec poſſunt ad alios vſus conuertere pœna ꝯ facientib. imminente. h. d. concor. ſunt in gl. No. tex. in fi. ibi niſi maluerint. nam vř hic tex. ꝙ in maleficio ſit naturalis obligatio. cum hic dicatur maluerit. & ſic ineſt conſenſus a quo cãtur naturalis obligatio facit l. 1. §. beſtias. ff. de iureiu. & eſt text. in auth. de non alie. §. quia vero. & ibi per Iaco. de Bello viſu & ibi dixi Bar. Et no. hanc l. ꝯ theſaurarios differẽtes tradere pecunias ſuæ receptæ, quibus eſt hoc mandatum per ſuperiorẽ, qñq; cã proprij commodi. Item cũ hic tex. in fi. dicat grauiſſima ſeueritate põt intelligi de pœna deportationis & confiſcationis bonorũ, vt not. ſ. de nauicula. l. qui fiſcales. & eo. ti. l. fi. & pro hoc ſup. de his qui ex pu. coll. pec. acce. l. 2. Iac. Reb.

De fundis rei priuatæ, & ſaltibus diuinæ domus.

Rubrica.

Viſum eſt de fundis patrimonialib⁹, & de collatione ac ſolutiõe canonum eorundem. nunc videndum eſt de fundis rei priuatæ. i. fiſcalis, qui propriè principis dicuntur, vt hic in glo. dicitur. Rebuffi.

LEX PRIMA.

Vniuerſi. Ab emente rem a fiſco nõ poteſt res annotari, ſed perpetuo pœnes ipſum & eius ſucceſſores dẽt res permanere. h. d. Bar. de fiſco. i. a fiſco. No. rem venditã a fiſco non eſſe reuocandam. concor. ſunt in gl.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Cenſus an debeant augeri, aucta re cenſuali.*
2 *Debitor fiſcalis ſummatim, & ſine dilatione ad ſolutionem compellitur.*
3 *Accipiens in emphyteuſim ab officiali principis, non tenetur ad tributa præterita.*

Hi quos. Volentes prædia rei priuatæ in emphyteuſim accipere debent præſidem adire. datur tñ noĩe penſionis qđ dari eſt conſuetum, & quantum tempore conceſſionis dabatur, & ſi accipiens debitum canonẽ nõ ſoluerit, abſque dilatione cogendus eſt ſoluere. Item ſi res induſtria poſſeſſoris meliorata eſt nõ eſt penſio augmentanda. Si tñ ille qui accepit in emphyteuſim non ſit ſoluendo, ad alium idoneum ſunt danda prædia eodem iure transferẽda quæ ſunt pœnes primum. non tñ tenetur nouus poſſeſſor ad reliquas penſiones in quarũ ſo-
3 lutione primus ceſſauit. h. d. No. hic ꝙ augmentata re cenſuali non dẽt cenſus augmentari Bar.
& ſ. de paſcu. pu. l. 1. quod intellige qñ augmentatur cura & cultura poſſeſſoris, vt hic in verſ. vt ſi quid. ad idem ſup. de prædijs naui. l. 2. & eſt rõne doleant diligentes, vt ſup. de allu. & pallu. l. fi. Si vero augmentetur ex alia cã dic vt no. ext. de
2 cenſi. c. prohibemus. Secundo no. text. in verſi. ſi quid autem. ꝙ debitor fiſcalis debet ſummatim & abſq; aliqua dilatione exigi vt hic. & ſupra de exac. tri. l. 2. & ff. ad l. iul. pecu. l. ſacrilegij. in fi. in auth. vt iudi ſine quoquo ſuffr § oportet. & ſup. de conue. debi. fiſ. l. pen. ſecundum vnum modũ
3 intelligendi. & ibi dixi. Tertio no. in fi. l. ꝙ accipiens rem emphyteuticam vel tributariam ab officiali principis non tenetur ad canonem ſeu tributa præterita, vt hic. ad idem lex quicunque. ver. cæteri. ſup. de oĩ agro deſer. & l. locorum. in fi. eo. ti. Sed ad illud opp. de l. imperatores ff. de publica. gl. dat plures ſo. veritas eſt ꝙ hic accepit in emphyteuſim ab officiali principis ibi a priuato, vt plene no. ſ. de fid. inſtru. & iure haſtæ fi. l. fi. li. 10. & ibi dixi. & ff. de cenſi. l pe. Bar.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Elector tenetur de mala electione ſubſtituti vel deputati ad eligendum.*

Quicunque. Habens fundum a principe iure emptionis ad certum pretium vel iure emphyteuſis vel conductionis, ſi in alium transfert & ille ſoluẽdo non ſit alienans ipſi fiſco tenet. h. d Bar. In text. ibi priuatæ. i. fiſcalis, vt no. in rub. ppetuo. i. emphyteuticario. penſare. i. ſoluere. ſuccedaneum.
1 i. ſucceſſorem. No. ꝙ de mala electione ſubſtituti vel deputati tenetur eligens. ff. de rei vendi. l. vtiq;. §. culpa. cum ibi no. & ſup. de condi. in pu. horreis. l. 2. ff. pro ſocio. l. de illo. cum ſimil. Dullus. Quod facit ꝯ inſtituentes reuderios & leuatores aliquorum reddituum vt teneantur, ſi electi non ſint ſoluendo, vt hic. & iurib. ſup. alle. & ſup. de periculo noĩa. l. 1. cũ multis ſim. Iac. Reb.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

1 *Lex iſta dupliciter interpretatur.*
2 *Princeps an & quando de re eccleſiaſtica cognoſcere poſſit.*

1 **Vniuerſi.** Duobus modis intellige. Primo ſi tẽpla hñt aliqua prædia patrimonialia ad emphyteuſim ab imperatore per rõnales defendantur ſpãli ſtudio dicta ꝑdia, & mercedes exigẽtur a tẽplis. Scdo loquitur de prædijs tẽplorũ, q̃ pertinent ad curam rõnaliũ, vt non vexentur ab aliquo extraordinario. vt in auth. de eccl. tit. §. ad hæc ſancimus. & ẽt mercedes templis debitæ exigentur per eos. No. arg. ꝑ
2 eccleſiaſtica re põt cognoſcere princeps: qa peculiari ſtudio principis dẽt defendi res eccleſiæ. & arg. l. multis eſt incognitum, & qñq; clerici eligunt forũ principis vel alterius; dñt ꝙ hoc faciunt ad inſtar minorum, nam minorib. æquiparantur,

rantur. vt in l. inter diuinum. sed similitudo inuenitur in restitutione, vt ext. de resti. in inte. nō in fori electione. præterea non quilibet minor eligit forum, sed pupillus tantum vt in titu. quando impe. inter pu. & vi. An. Iac. Rebuffi Doctor.

LEX V.

Vsus. Qui subtrahit aquam pub. agrorum pub. irrigationib. deputatam, quia ꝑ hoc fertilitas fundorum pub. destituitur & sterilitas prouocatur, tenetur restituere ad pristinū statum nullius ipsi ꝑscriptione obst. de quo dic plene vt s. de aquæductu. l. decernimus. in prin. An. No. ex l. ista sitim esse aridam. Item not. casum in quo nulla præscriptio obijci potest. Dulius de quo no. per gl & Doc. s. de præscrip. 30. vel 40. ann. l. omnes. Iac. Rebuffi.

LEX VI.

Eum qui. Si colonus publicus vel priuatus seu cēsitus alicui curiæ per 30. ann. seruierit nec per tempu. nec per priuatam a curia poterit reuocari. Not. ad hoc ꝙ præscribatur spacio 30. anno. colonus censitus pub. vel priua. tus tria sunt necessaria, vt per aliū non seruiat solo. vt sup. de agri. & censi. l. cū scimus. in fi & ꝙ ab aliqua curia possideat. & hoc ꝙ non sit seruus principis, vt sup. ne rei do. vel templ. l. 1. si vero a nemine possideatur, sed sint in quasi possessione libertatis, nec per alium seruiuit, tune habet locum præscriptio. 40. anno. vt s. ꝑ. de præscri. 30. vel 40. ann. l. omnes. in fin. vbi de hoc. An.

LEX VII.

SVMMARIVM.

1 *Emptio contra interdictum legis est nulla, & emptor pretium amittit.*

2 *Sumptus quandoque non compensantur cum fructibus factis circa meliorationem rei.*

3 *Emens contra interdictum legis punitur.*

Nemo. Habebat imperator aliqua ꝑdia ex quibus vel pro quib. soluebat aliquis aliquem canonem, palatinus vēdidit ista prædia dempto canone, & eo pacto vt emptor non teneretur soluere canonem. Dicitur hic primo ꝙ talis venditio non valet, & emptor qui dedit pretium amittit & fructus restituere tenetur compensatione. i. reputatione sumptuū nō admissa, quod circa rei meliorationem dixerit se fecisse. Secundo dicitur ꝙ emptor non poterit præscribere nisi spacio 40. ann. Tertio punit palatinus. quarto dicitur hoc rescriptum principis nō valere. h. d. No. in primo dicto cum aliqs 1
emit contra interdictum. l. non valet venditio, & precium amittit. & quod est mirabile venditore vendicante vt hic, & sup. de agri. & censit. l. quemadmodum: secus si emeret alienam, quia tunc pretium repetit nisi sciens emerit, quo casu perdit nisi fuerit stipulatus, vt sup. de euic. l. si
2 fundus. Secundo no. casum in quo non cōpensatur sumptus cum fructibus factis circa meliorationem rei. secus si essent facti circa fructus: quia tunc nullus casus interuenire poterit &c.
3 vt ff. fa. ercis. fundi qui. in prin. Tertio no ꝙ emptor punitur, vt hic dicitur cum emit dempto canone rem quam fiscus ab alio in emphyteusim habebat: secus si emit a priuato emphyteuta eodem pacto ꝙ valet vēditio. Sed pactum solummodo viciatur, vt s. de fun. limi. l. ius emphyteutici. & s. de diu. præd. l. pe & dic vt ibi dixi. Item no. in secundo dicto casum in quo non valet ꝑscriptio licet longissima sit. in tributis autē nec longissima valet, vt in l. comperit. & alij casus sunt s. de fun. li. l. fi. Item in tertio dicto no ꝙ punitur officialis propter negligentiam quod dic vt sup. de fun. patri. l. 3. In vltimo not. casum in quo non valet rescriptum: quod dic vt supra de peti. bono. subla. l. fi. An.

De fundis & saltibus rei dominicæ.

LEX PRIMA.

Si quis. Qui immittit animalia in saltib. l. in pascuis principis animalia ꝑdit, & procurator punitur grauissime, qui accepto pretio illi immissioni consentit. An. No. cōsensum procuratoris & iudicis sæpe esse venalem. vt sup. de decurio. l. si quid. l. 1 est expressum arg. l. ista contra caprarios omnium ciuitatum, qui vident alienas bestias in dānis rerum communium vel priuatorum & seruitio accepto nō faciunt arcere, quod sunt grauissimo supplicio puniendi, vt hic secundum Dulium. Iac. Rebuffi.

LEX II.

Si qua loca. Pone casum in terminis. Titius habebat a principe certa prædia in emphy. vel ad certum cēsum, ponamus duarum vnciarum auri annuatim, venit Seius ad Imperatorem & mentitus est dicens ꝙ Titius dabat mediam vnciam & ipse paratus est dare vnciam vnam & sic imperator ignarus facti concessit Seio & occasione illius priuilegij Seius occupauit illa prædia, & per longum tempus ipse possedit soluendo illum censum minoratum, vel prius occupauit, & postea impetrauit rescriptum, dicitur quod res debet ad primum incensum & primum emphyteutam redire nō ob. rescripto vel præscriptione temporis. & h. d. No. casum in quo non valet rescriptum. Item qui occupat solum alterius per rescriptum in possessione non defenditur, in qua ante erat. Iacob. Rebuffi.

De agricolis & mancipijs dominicis vel fiscalibus siue rei priuatæ.

Rubrica.

Visum est. Sup. de fundis & saltibus rei dominicæ, & de colonis fugitiuis, verū quia coloni in fundis rei priuatæ existentes vocantur per ciuitates qñq; ad honores & munera, ideo hoc fieri hic prohibet ſm Odo,

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Agricolæ, & vinicolæ an debeant eligi in consules, si sit ibi copia aliorum sapientum.*

Nullus. Coloni & originarij principis nõ debent eligi ad honores.nã hmõi nominationes debent fieri de florētibus viris &
1 non de infirmis.h.d. An. & Dulius. Facit hæc l. ꝙ agricultores seu fossores vinearũ & agrorũ non debent eligi in consules alicuius loci, vbi est copia aliorum sapientum: quia indecorum esset consulatui tales esse consules, vt hic. & J. de cohor.prin.l.si cohortalis apparitor. Et sic est indecorũ ecclesijs eligi minores & iuuenes qui seipsos regere non possunt, vt in c.indecorum. ext. de æta. & qualit. Iac. Rebuffi.

LEX II.

Colonos. Si aliquis colonus rei priuatæ idoneus ad agros colẽdos vel ad ratiocinia gerenda accesserit, ad negotia priuatorum retrahendus est, & nemo suscipere eũ audeat imposterum, secundum Dulium. Hæc l. facit ꝯ multos religiosos & monachos & sacerdotes qui faciunt se magnos negotiatores maxime principũ & nobiliũ & mercatorum nedũ ad obtinẽdũ bñficia, & plaruras: imo forte qñq; ad adorandũ dñas, & manutenendũ ancillas, vt debeant retrahi ad eorũ ecclesias, & de hoc dñt hīc curã epi, & cæteri pñdentes. ext. ne cleri. vel mo. c. sacerdotib. & c. sed nec pcuratores. Reb.

LEX III.

Serui. Si aliquis seruus vel colonus vel eorũ filius vel nepos de fundis imperialib. secreto discesserit, & aliquod officiũ fuerit adeptus; debet eis ensis desingi, hoc est a militia
a degradari secundum Odof. Et no. de degradatione alicuius a dignitate cum in ea delinquit. de quo ff. de his qui no.infa. l. a. & inf. qui milit. po.l.cura. & l.omnes. Rebuffi.

ADDITIO.

a A Militia degradari. Argu. est hic ꝙ Doctor, & clerici possunt degradari, de quo plene notaui in Apostil. ad istum in l. grammaticos nu 1. in versi reprobari. sup. de profess. & medi. lib. 10.

LEX IIII.

Ex ingenuo. Natus ex ingenuo & colona vel ancilla fiscali seu dñica, dēt sequi originẽ matris.h.d. No. partũ seq ventrẽ. vt l. partũ. C. de rei ven & s. de agr. & censi. l. vlt. & ibi nota. secundũ Duliũ. Ia. Reb.

LEX V.

Dominicos. Coloni dñici non debẽt compelli ad reliquã præstationem, nec eis debent extraordinariæ functiones imponi, cum talibus contra consuetudinem onera inferuntur. h. d. secundum Duliũ.

LEX VI.

SVMMARIVM.

1 *Quilibet non admittitur ad emendam.*
2 *Malum minus præsumitur de pluribus, quam de vno.*

Quotiens. Si princeps velit vẽdere aliquod pdiũ suũ alicui colonorũ suorũ vẽdat non vni tñ ꝗa posset esse multũ superbus & molestus consortib. quia rustici superbiunt cũ ditanẽ: quare dēt vẽdere princeps duo-
1 bus colonis vel trib. h. d. An. No. ex l. ista, nõ admitti quẽlibet ad emẽdũ sic. sup. ne. lice. ha. metro. l. 1. & in auth. de colla. §. si vero. Item not. ꝙ adiectio fieri dēt vt molestia euitef arg. ff. de fideiuss. l. si scitũ. in prin. Itẽ est arg. ꝙ si res cõis vẽ daẽ potius dēt duob. socijs vel ꝯsortib. vendi ꝗ
2 vni soli, ne molestus sit alijs. Itẽ est arg. ꝙ minus malũ est pſumẽdũ de plurib. ꝗ de vno, & ꝙ vnus facilius delinquit ꝗ plures arg. s. de fidei. l. si. circa fi. & qui testa. fa. po. l. hac consultissima in fi. in auth. de mona. §. cogitandũ. Dulius. In glo. in fi. ibi dudũ. Sol. hic est spãlc in colonis fiscalibus seu dñicis, ne vnus fiat molestus alijs, vt sic pdia deserant, & ita fiscus fraudareẽ pp istius malitiã. arg. ff. de rei vẽdi. l. in fundo. de quo p Cy. glo. & Doc. in d. l. dudum. & si dicaẽ ꝙ multi difficiliter conueniunt, vt ff. de liber. vni. l. 1. & de arbi. l. itẽ si vnus. §. principaliter. & ad Treb. l. ꝗa poterat, & ext. de cõcess. præbẽ. c. quia diuersitatẽ, & cõio parit discordiam. ff. de le. 2. l. cũ pr. §. dulcissimis potest dici ꝙ si difficilius consentiant multi tamen difficilius consentient vni volenti facere ma litias, & iura super hoc prouident volentibus di scedere a communione & tumultuosos & contumeliosos expelli colonos de fundo per procuratorem Cæsa. de Securo. & Doc. Ia. Rebuffi.

De prædijs tamiacis & de his qui ex colonis dominicis alijsq; liberæ conditionis procreantur.

Rubrica.

Visum est. Sup. de fundis & saltibus rei dñicæ & de colonis & mãcipijs dñicis & de colonis fugitiuis ad prædia reducendis, verum quia sunt qdam coloni in prædijs tamiacis insistẽtes qui magis tenenẽ & sunt astricti principi, quam alij, idcirco de conditione ipsorum & vxorum & liberorum ab eis genitorum est modo videndum. secundum Odof.

LEX PRIMA.

Si liber. Si colonus dñicus liber vel colona libera tamiaco vel tamiacæ vinculo mřimonij copulenẽ filij ex hmõi cõtubernio pcreati colonis dñicis socianẽ. Si autem ascriptitius vel seruus alienus colonã vel ancillã dñicã ducat in vxorẽ, vel si ascriptitia vel ancilla cũ seruo vel colono dñico mřimoniũ ꝯhat, & ex his procreanẽ filij, mřis cõdõnem sequnẽ h. d. ſm Duliũ. Et põt esse rõ spãlitatis in primo casu, ꝗa isti hẽbant ponere census in celulis seu domib. paruis, & portare postea imperatori. & sic pp tale grauamẽ priuilegiabanẽ in hoc. & ẽt hoc

hoc statuit hæc l.i fauorē fisci sic vocant tamiaci q.stabāt in pdijs tamiacis,vt nomē sit ɔsonans rebus,vt in §.est & aliud inst.de dona.fm Odo.& & Secur.& vocant pdia tamiaca quædā pdia quæ erāt principis i quibus erāt cellulæ,& mācipia ibi deputata vocantur tamiaca. An. Iaco.Rebuffi.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Cautela abundans non nocet.*
Confirmari an possit quod nullum est ibi.

Meminimus. Hic imperator dicit ꝙ ipse fecit ꝗdā l.ꝗ nō habemus in qua statuit ꝙ pdia tamiaca,& gomatica vēderent emere volētibus sub certo.alias soli to canone,& functionibus his impositis ita tñ ꝙ pdia redacta ex his pdijs fisco oīa inserant & liceat illa l.talibus emptoribus daret plenā securitatē nihilominus tñ imperator statuit ꝙ ipi emptores nō inquirerent, & ꝙ perpetuo sint securi
1 h.d.Ex quo n o.illud vulgare,qd habundās cautela non nocet scdm An.& Bar.Itē no pro ɔsuetudinibus priuilegiorum,quæ ante valebāt.vt hic, & infra titu.i.l.fin.& infra de silentiarijs l.3. ideo &c.& in auth.de hære.& fal §.1.nam confirmatio tribuit ius.ff.de adop.l.nā,& fœminæ de leg. 1.l.si & quando ,& qui. mo. vsufru. ami. l. 1. & de pact. l.legitima,& ad Macc.l.fi.in auth.de defen.ciui.§.1.ver.decreta ꝗ procedunt qn illud qd ɔfirmat tenebat seu hēbat aliq iuris subsistētiam ff.ad Tertul.l.1.§ pen.alias confirmatio esset nulla ff.de testa.tu. l. iure nō.na qd nihil seu nullum
a est non potest confirmari a ff.de act.& ob.l.obligationes secundū Duliū qd est verū nisi princeps id qd nullū ex certa scīa ɔfirmet l. adoptio. ff.de adop. & tetigi in l instiu. supra de iur.fi. & de quo habetur extra de transact. c. 1. & ibi per Inno.super verbo firmitatis. Iaco. Rebuffi.

ADDITIO.

a Non potest confirmari.Ita no.Bal in l.3.col 4.ver.cōtractus factus pōt supra de bo.quæ libe. & ratio est quia cōfirmatio nihil operatur qn non reperit quod confirmet.Ita not. idem Bal in l.falsus col.2.in prin.supra de fur. & in addi. ad Spe in tit.de instr.edi.colū.m prin.in ver.ān valeat confirmatio,& in l.2.col.1.ver.& nota ꝙ confirmabile supra de libe. præte.

De diuersis prædijs vrbanis, & rusticis templorum, & ciuitatum, & omni reddita ciuili.

Rubrica.

Dictum est supra de prædijs Dñicis fiscalibus, & rei priuatæ, & Dñicæ, & patrimonialibus, quæ oīa iuris publici sunt, imperatoris, sequit videre de alijs prædijs quasi publicis idest templorum ciuitatum & vrbium, ideo ponitur rubrica de diuersis.&c. Odoff.

LEX PRIMA.

Proædibus. AEdificās in loco pub.soluere dēt placitā pensionē ꝓ ædificio, si expēdiat reipu.alias solum cum ædificio vendicat h.d.tex.cum glo Bar.No.ꝰ illos q ædificant in pub.loco,vt l.2.§. si quis neminē. ff. ne qd in lo.pu.Dulius.Nec ob huic l. insti. de inuti.sti.§.1.qa ibi loquitur de solo pub.qui in proprietate,& vsu est publicū,qn eius nō est cōmercū.ff.de le.1.l.apud Iulianum.§ fi. Sed si quo ad proprietatem sit publicum, & sit priuatum quo ad vsum,tunc loquit hæc l.de quo in l.sed cellus. ff de contrahen.emp.cum ibi no.placitum idest, conuentum.sic supra de pac.l.legem,& ff.eo.tit. l.ait prætor,& deposi i l. 1.§. si conuenerit.Reb.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Collegium quando sit permissum.*

Pamphilæ. Ciuitates possunt hēre propria,& legari eis potest vt ff. de le.1.l.ciuitatibus,& ad Trebel.l.omnibus.An. & idem Dulius.Et poterat esse dubitatio huius l. quia omne collegium dr interdictū, nisi sit approbatum a principe.ff.de colle.illi.l.1.§ in summa.Sed cum ciuitas sit collegium,quia homines colligunt in vnū,videbatur,quod nō posset capere nec esse de hoc comercium. ff. de colle. illi.l.1.supra de hære.insti.l.collegium.dicitur tñ hic ꝙ potest cum licitum,& probatum sit a superiore expresse intellige,vel tacite,vt quia longissimo tempore sciente principe vel superiore sic steterint:quia in dubio præsumit ꝙ ab initio cōsensus, & approbatio superioris interuenerit.ad quod supra de peti.hære.l.si putas de legibus l.de quibus §.inueterata cōmunia præ.l.venditor.§.si constat cum no.in l.2.supra quæ sit lon.consue, & tales ciuitates,& vniuersitates hō possunt acquirere,vt hic cū cōcor.positis in gl.huius l. & tales vniuersitates bene pñt habere domum, & archā communem,& sindicos,pro defensione iurium vniuersitatis.ff.ꝙ cuiusq; vniuer.l.1.circa prin.& §.quibus cum ibi no.& l. item eorū.§. sed hodie qui sindici vocantur defensores l.fi.§.defensores ff.de mu.& ho.& quia qnq; Dñi locorū denegāt constitutionē sindicorum,qd facere nō debent: vt iuribus allc.supra est consuetum, & bene recurri ad superiorem talis domini qui statim hoc debet concedere, & contra tales denegantes in simili est statuta pœna 25. libr. auri supra de decurio.l. si quos spontaneos libr. 10.& in auth.vt differentes iudi.§.si vero contigerit.oīa enim videntur permissa sine quibus,& c.ff.de iurisd.om. iud.l.2.& parum esset & c.l.2.§.post originē.ff.de origine iuris ad quod.ff.de fundo instr.l.quæsitū. §.saltuarium, & l.prætoris circa prin.& §.instrumento.& de le.3.l.quibus secundum Odof.& de Securo.Iaco.Rebuffi.

LEX III.

SVMMARIVM.

Restauratio murorum non potest fieri inconsulto princ.

Restaurationi. Tertia pars ꝗ redigitur ex fundis , & locis reipub.sufficit ad restaurationē muroū. hoc dicit.
1 Et not.quod restauratio murorum nō potest fie-
a ri incōsulto principe,a de quo in l.pc.ff.de re.di. &

ADDITIO.

a Incōsulto principe. Adde Bar.in l.sacra.ff de re.di.& in l.ex hoc iur.ff.de iust.& iur.& in l.opus,& ibi Alex.ff.de ope.pu.

& hic in gl. Bar. Not. ex l. præsenti tertiam partē
pensionis redditiuum ad restaurationem muro-
rum deputari. Dulius. Licet per aliquos princi-
pes male seruetur. An. th in Regno Franciæ longo
tempore fuit obseruatum, ꝙ Rex concedebat
maioribus ciuitatibus tertiam partem Imposi-
tionum maxime pro reparatione murorū quæ
concessio ex post cessauit aduenientibus multi-
plicibus necessitatibus. Docto. Iaco. Rebuffi le-
gum Doctor.

LEX IIII.

Eos. Emptor reipublicæ, vel templorū ipso-
rū perpetuo possidebit, nec ab eo auelli
potest si alius referat meliorem conditionem h.
d. Et secundum hoc not. ꝙ habet locum substitu-
tio in rebus templorū, & rei Dominicæ: sed hoc
est correctum in rebus templorum per authen.
hoc ius porrectum supra de sa. san. eccle. Barto.
Iacobus Rebuffi. regum Doctor.

LEX V.

SVMMARIVM.

1 *Imperator est solicitus de vtilitate ciuitatis.*
2 *Prædia ciuitatis, & Cæsaris quomodo differunt.*
3 *Onus concomitatur rem. Et imperator plus fauet ciuitati-
bus quam priuatis.*

Si qui. Ticius habebat prædia alicuius ciui
tatis ad certum redditū siue cano-
nem, puta in emphyteusim, ista prædia alienauit
mihi titulo emptionis vel donationis vel titulo
quolibet alio dempto canone. i. eo pacto, vt ego
possessor non tenerer ad canonis solutionē, sed
ille qui vendidit: dr hic ꝙ alienatio bene valet:
sed pactū non valet imo tenebor ego possessor
soluere canonē ciuitati, & maxime Cōstantino-
1 politanæ ciuitati, cui maior debet fauor. Et red-
ditur ratio in litera quare imperator est sollici-
tus de vtilitate ciuitatis, ne fraudentur a priuatis
quia sicut priuatorum iura non patitur deperire
ita multomagis præbenda sunt ciuitati, cui debē
tur. & habet locum a cōsulatu ausonii, & olibrij
& sic trahit ad pterita, de quo nō curo, & hoc vs
q; ibi, si quæ tamen, & c. Scdo pone aliqua ciuitas
habebat rem in emphy. a fisco, vendidit mihi ci
uitas dempto canone valet, vt supra dixi, sed nō
pactum. Sed non habent locum per oīa ea quæ
diximus in prima parte huius l. qa ibi teneor sol-
uere ciuitati, hic ærario publico. dnlo r. i ante in
vtroque casu apud emptorem, & suos hære-
des in perpetuum permanente. hic not. diligen-
ter vt videas aliarū legū quæ videntur repugna-
re tenorē cū quis empto canone ab emphyteu-
ticaria ciuitate, vt hic, vel fisci vt supra de fundis
patri. l. ius emphy. valet alienatio. Sed non valet
pactum nisi interuenerit principis consensus vt
in l. ius supra alle. Si vero quis emat a principe q
est emphyteuticarius dempto canone, nec valet
venditio nec pactū, & punitur emptor in amis-
sione precij, & sumptuū vt s. de fundis rei priua-
tæ l. fi. nā l. illa intelligenda qn princeps erat em-
phyteuta, vt ibi no. in gl. & ibi dixi. Si quæratur qua-
re magis damnatur illa conuētio dempti cano-
nis, qn princeps erat emphyteuta, q̄ qn emit ab
emphyteuta. Respo. plus fuit abhominabile legi
vt princeps nō possidens solueret q̄ si fisco mini
2 mę a possessore soluatur. Notandum est ergo, vt
gl. hic dicit drīam inter pdia ciuitatis, & Cæsaris
qa lex illa ius emphyt. loquit in prædio patrimo
3 niali, & tn dicitur idem quod hic. Denuo not. ꝙ
onus cōmittat rem: de quo dixi supra de anno.
& tri. l. 1. Tertio no. ꝙ plus fauet imperator ciui-
tatibus, quam priuatis, vt patet. s. de sa. san. eccl. l.
inter diuinum. An. Iacob. Rebuffi.

LEX VI.

Hac. Martianus concessit ciuitati Nicenē-
sium, & quibusdam nobilibus de terri
torio Pamenæ ciuitatis, vt de redditu seu canone
quod soluere debebat certam acciperet q̄titatē:
quod priuilegium fuit male seruatum eis a ter-
tia indictione lapsa a tpe huius l. quare mandat
imperator reuocari, qui fecit per hanc l. restitui
dictam quantitatem dictis nobilibus, & ciuitatis
prædictæ, & remoueri quicquid fuit in corū præ
iudicium attentatum. Et sic not. arg. pro priuile-
gijs renouandis, vt in auth. de hæredi. & fal. §. t.
Secundo dicitur, quod non valet decretum iudi
cis nec rescriptum principis contra prædictum
priuilegium attentatum. Tertio punit contrafa-
cientes. An. Iacob. Rebuffi.

De locatione prædiorum ciuilium vel fisca lium siue templorum siue rei priuatæ, vel Dominicæ.

Rubrica.

Visum est supra de prædiis rei priuatæ
dñicæ fiscalium, & templorū
in emphyteusim cōcedendis, & vendendis si ex-
pediat: sed quia qnq; eorū locatio plus expedit
ideo ad illam procedit quid iuris in ea seruet po-
nendo rubricam de locatione, & c. Odo.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Prædia principis idoneis & diuitibus sunt locanda, sicut
& alia munera diuitibus indicuntur.*
2 *Præsumitur pro gestis in præsentia iudicis.*
3 *Consules locorum tenentur resarcire damna data ciuitati
per officiales ab ipsis electos.*

Qui. Prædia principis quæ in perpetuū lo-
cantur sunt locanda diuitibus vel alijs
cum idonea fideiussione. & officialis prædicta
negligēs de suo resarcit omne detrimentum h.
1 d. Bar. Not. ꝙ locanda sunt prædia idoneis sicut
& alia munera idoneis, & diuitibus indicūtur, vt
s. de decurio. l. ad subeūda. Itē qđ dicit de fideius.
est verum si non habeat idonea prædia vt s. de
2 fundi. patri. l. 2. An. Item no. ex hoc text. ꝙ præ-
3 sumptio est de his quæ fiūt in præsentia iudicis [a]
quod

ADDITIO.

a In præsentia iudicis. Hinc est ꝙ decretum iudicis operatur vt aliquis non possit conqueri de dolo vel metu, vt notaui in apostil. ad istum in l. 1. nu. 5. in ver. amicorum supra de prædijs curia. sine decre. non alie. lib. 10.

3 q iuste sint facta. Dul. Hæc l. facit contra consu-
les locorum q teneantur resarcire damnum da-
tum in hospitalibus seu rebus hospitalium, vt in
aliis tãgentibus factũ publicũ seu vniuersitatis si
administratores clauarii aut alii per eos deputa-
ti seu electi non sint soluẽdo, vt hic, & s. de cõdi.
in pu. horreis l. 2. & de peri. nominatoris l. 2. & ff.
de rei ven. l. vtiq, cum concor. Iaco. Rebuffi.

LEX II.

Fundi. A colonis perpetuis fundorum pu-
blicorum non auseruntur bona, li-
cet alius meliorẽ offerat ꝯditionem. Bar. Et not.
hoc ꝯ prælatos q traditis ædificiis ruinosis post
reparationes factas volũt dicere se deceptos de
quo supra de fundis rei priua. l. 2. & de prædi. na-
uicula. l. 2. & ibi dixi Barto.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Locatio perpetua an præsumatur esse contractus emphy-
teuticus.*
2 *Emphyteuta appellatur conductor.*

Loca. Si loca reipu. sint locãda debẽt prius
edicta publice proponi: qbus notum
fiat talia esse locanda, vt eis qui offerre volũt lo-
cari dẽant, & si plus offerẽti fuerit facta locatio
licet alius plus offerat nõ debebit a primo cõdu-
1 ctore siue emphiteuta auferri h. d. Et no. in fi. ar.
q si fiat locatio perpetua præsumitur ꝯctus em-
a phyteuticus [a] cum dicatur emphyteuticarius ha
bitus perpetuus ꝯctus vt hic no. ꝯ. eo. l. fi. Itẽ no.
proponenda edicta in ꝯctibus locationũ, & em-
phyteusi celebrandis super rebus reipub. sic alias
in ecclesia, vt ĩ. de sa. san. ec. auth. hoc ius porre-
2 ctum Dul. In text. ibi perpetuariis cõductoribus
no. emphyteutam appallari conductorẽ: nã om-
nis accipiens rem in perpetuum dr̃ potius em-
phyteuta, quam conductor, vt hic Bar. Iac. Reb.

ADDITIO.

a Locatio perpetua est cõtractus emphyteuticus. Adde i quo
differat locatio ab emphyteusi Bal. in l. 1. in 1. col supra de iu-
re emphyteu. Ioan And. in addi ad Spe. in tit. de loca. §. 5. in
prin. & do. meum Decium consi. pen. vol. 2. per totum.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

1 *Scolaris præfertur aliis in locatione domus, si dat tantum
quantum alii.*
2 *Scriptores librorũ scolarium an gaudeãt eorũ priuilegiis.*

Congruit. Si finita locatione condu-
ctor primus offert tantum
precium quantũ nouus in locatione præfertur,
hoc dicit not. glo. hic posita quæ tenet q cõdu-
ctores perpetui possident secus in temporalibus
1 domus Bar. Arg. est lege ista expressum q si sco-
laris in hospicio, in quo stat, det tantum quan-
tum potest habere ab alio dominus domus, q ip
se est præferendus arg. infra eo. l. fi. in penul. vers.
& ff. de publ. l. licitatio §. 1. & extra de locatio. &
conduc. c. ex rescripto. & c. supra loca l. nemo se
cundum Dul. nunqu id idem erit in aliis inquili-
nis, & dicendum videtur q non vt supra loca. l.
ne cui. quoniam maior fauor debetur studenti-
bus quam aliis, vt est gloss. expressa in l. proxi. in
glo. quæ est super verbo maneatis, & etiam not.
2 per Inno. & Hosti. in d. c. ex rescripto. Et idẽ po-
test dici in iis qui scribũt libros studentibus ser-
uiendo eis, & etiam not. ibi Inno. sed nihil alle.
pro quo. ff. de testa. mili. l. fi. & de bo. po. ex testa.
a mili. l. 1. & l. certum nec ob. l. scriniarios [a] supra
de testa. mili. vt ibi not. Iacob. Rebuffi.

ADDITIO.

a Nec obstat l. scriniarios. Tu tene cum Bal. in all. l. scriniarios
qui tenet oppositum quod hic dicitur ex tex. per istum alleg.
qui videntur esse contrarij. solue vt per eum ibi.

LEX V.

SVMMARIVM.

1 *Res dicitur in emphyteusim perpetuò concessa, quia quan-
diu emphyteuta soluet canonem non poterit expelli.*
2 *Factum an puniatur, si non tenuit.*
3 *Adiectioni locus non est in perpetua conductione: secus in
temporali, & quæ sit ratio diuersitatis nu. 12.*
4 *Ius habens in re aliena, si eam donet, non rem, sed ius quod
habet donare videtur, & nu. 6.*
5 *Conducens rem in perpetuum potest eam vendere, & alie-
nare etiam in perpetuum.*
7 *Emphyteuticus contractus dicitur perpetuus.*
8 *Iudex punitur, si aquiescat iniustæ petitioni, & etiam offi-
cialis eius, quia debebat resistere.*
9 *Scolaris præfertur in hospitio aliis, si tantum dat nomine
pensionis, quantum dominus potest ab alio habere.*
10 *Differentia quæ sit inter annotationem, & pragmaticam
sanctionem remissiue.*
11 *Affectus an puniatur non sequuto effectu. Et an notarius
scribens falsum testamentũ nullũ puniatur de falso.*
13 *Imperator, an & quando possit rem immobilem alienare.*

Prædia. Lex ista habet duas partes princi-
pales. Prima loquit de locatione
fundorum publi. perpetuo vsq; ad §. iane. Secun
da de locatione temporali, & ponit differẽtias
inter eas locationes. Et in prima parte dicuntur
quatuor. Primum præmittitur aphorismus
siue regula generalis, si prædia publica in perpe-
tuũ sũt collocata apud aliquẽ in emphyteusim
erunt perpetuo apud eum idest quandiu soluet
canonem. Secundo ibi aperte enim, &c. dicitur
quòd si respu. prædia mihi perpetuo concessa al-
teri donauit, quòd non valet illa donatio vel re-
scriptum, & comes rerum priuatarum puni-
tur si illius donationis literis aquiescens mei
prædij possessionem turbauit iubendo eum
de possessione exire, licet ille iussus nullam
hubuit firmitatem. Tertio ibi, sed nec &c. dici
tur quòd nec ab emphyteuta, nec a successo-
ribus suis erit dicta possessio substrahenda occa-

sione maioris precii ab alio oblati. Quarto ibi
sane quia dr̄ ꝙ impera. licet non possit donare al
teri extraneo rem quã mihi locauit, tñ bene po-
test donare, & si donet rẽ, dare dr̄ ius illius qđ ha
bet in ipsa re.s.directum dñium, & remittere pẽ-
sionem. in scđa parte ibi, sane si quis dr̄ ꝙ si loca
tio fuit tpalis, & põs iperator donare cui velit, &
admittet licitatio qñque infra tp̄s plus offerẽtis
& res auferetur mihi nisi velim tñ dare quãtum
ab alio fuit oblatum., & hoc vsq; ibi si vero &c.
vbi reddit ad primum dicens si perpetuam con-
cessionem merui, qñque res apud me perpetuo
1 durabit. Nota in primo dicto; quare dr̄ res in em
phyteusi perpetua, quia q̃diu soluit debitum nõ
est ei res auferenda, vt insti. de loca. §. adeo. In se
cundo dicto no. ꝙ impera. non potest rem mihi
perpetuo acquisitam donare alteri, & sic dñium
per rescrip. principis non tollitur, vt dixi supra
de agri. & censi. l. origi. & est rõ quia est immuta-
bile vt insti. de iure naturali. §. pen. & ne iniuria-
rum nascatur inde occasio, &c. vt in l. meminе-
2 rint. Itẽ no. ꝙ punit factũ, & si nõ tenuit, vt ff. ad
Sille. l. si qs in graui. §. si qs codicillos cũ si. & op
time infra qui mili. non po. l. his arg. cõtra. ff. qđ
3 cuiusq; vni l. 1. in fi. cum si. dic vt ibi. In tertio di-
cto not. ꝙ in perpetua locatione reipublicæ nõ
est locus adiectioni precij sub. nisi semel in ipso
contractu, vel infra tempora præstituta, vt infra
4 eo. l. 2. & 3. Sed in locatione tpali, qñq; sic vt pa-
tet supra l. proxi. Quarto not. qui habet ius in re
aliena, & dat eam, non eam rem, sed ius donare
videtur, idem si vendidit, vt ff. de contrahen.
emp. l. si tabulas. Item si legauit, vt ff. de lega. 1. si
domus. §. fina. Item in eo qui donat ecclesiam:
quia videtur donare iuspatronatus, quod habet
in ea, & episcopus dicitur donare episcopalia si
aliud habet temporale, vt donatio aliquid ope-
retur, videtur donare spirituale, vt extra de do. c.
5 pastoralis. An. Item ex primo dicto huius l. not.
hic gloss. quæ est super verbo retrahenda, quòd
conducens rem in perpetuum potest eam ven-
dere, & donare etiam in perpetuum, & ad poste-
ros transferre in tex. ibi vel spõte donauerit; not.
casum in quo princeps rem pleñe concessam
vni non potest alteri concedere etiam motu
proprio: & hoc nisi dicat non ob. tali conces-
sione facta vt in cap. si motu proprio extra de re-
scrip. lib. 6. in textu ibi concedere pensionem.
6 Nota ꝙ si detinentitrem quandam habens ius in
ea donat eam simpliciter intelligitur donare so-
lum ius quod habet. idem est in legato in l. si do-
mus. §. fin. ff. de leg. 1. & not. in l. rem alienam su-
7 pra de lega. Bar. Item not. ex prin. huius l. quòd
contractus emphyteuticarius dicitur perpetuus
contractus, & in hoc est arg. quòd locationes re-
rum immobilium quæ perpetuo fiunt loco em
phyteutici contractus habentur argum. extra de
alie. re. eccl. c. nulli. §. alienationis, & supra eod. l.
locati, vbi dicit perpetuarius, & supra de excu.
8 mu. l. priuatæ. Item no. ex vet. nam si forte ꝙ pu-
nitur iudex si acquieuerit iniustæ petitioni. argu.
supra de pe. bo. sub. l. fi. de fundis pa. l. pen. & quo-
rum appella. non reci. l. quicquid. Item no. quòd
etiam punitus officialis iudicis eadem pœna, vt
supra de episc. & cler. authen. generaliter circa
fin. & l. si quenquã de procura. l. si & infra de si-
lentia l. decurionibus. Et ideo quia debebat resi-
stere iudici pertinaciter infra de metatis l. deno-
tum, & supra de appel. l. qui. & de decurio. l. om-
nes, & ff. de admi. tu. l. q plures, & supra, vt nemo
9 priua. in prædiis suis vel alie. &c. l. 2. circa finem.
In tertia parte not. arg. ex præmissis quod gloss.
hic ponit super verbo maneat, pro scolaribus,
vt si scolaris in hospitio in quo stat velit tantum
dare nomine pensionis, quantum dominus ho-
spitij potest ab alio habere, quod debeat præfer-
ri, vt supra l. proxi. & extra de loca. c. 1. secundũ
Dulium In text. ibi aperte idest manifeste hoc
edicto idest hac l. a perpetuario idest emphyteu-
ticario., qui perpetuarius dicitur. exoratus idest
10 rogatus, vel sponte idest proprio motu. annota-
tione. Quæ sit differentia inter annotationem, &
pragmaticam sanctionem, dic vt no. notabiliter
§. de rescrip. l. fi. & scripsi supra de pe. bo. sub. l. 2.
prope fi. In glo. 3. in fi. ibi sed arg ɔ̃. ff. ꝙ quisq; iu
ris l. 1. in fi. Sol. ibi loquitur de quadã recompen
satione ciuili fienda quæ non potest fieri per il-
lum, qui non fuit passus damnum: quia nõ fuit
secutus effectus: hic de pœna quæ imponitur cõ-
temnenti principis prohibitionem, qui delictũ
consumauit quantum in eo fuit, & ideo contem
ptus regiæ maiestatis vindicatur ff. de iurisd. om.
iud. l. si familia ibi, & contẽpta maiestas, &c. Vel
11 dic quòd, quando lex punit affectum punitur
faciens, & si non sequatur effectus, vt hic prout
not. per Doct. & recitatur per Cyn. supra de epis.
& cler. l. si quis non dicam rapere. vel dic ꝙ co-
natus punitur, & si non sequatur effectus, ne res
prohibita fieri trahatur in exemplum propter
impunitatem, vt supra de peti. bo. subla. l. 1. & 2.
& ibi de hoc per Doct. Et hæc sunt in arg. ꝙ nota
rius qui scribit falso aliquod testamentum. ꝙ tũc
erat ipso iure nullum, ꝙ nihilominus punitur de
a falso * & pro hoc. ff. de fal. l. si quis legatum, nec
ob. ff. de pœnis l. si quis aliquid. §. testamentum,
quia ibi loquitur in subscribente, in quo est aliud
quam in scribente, vt ibi dicitur. Dyn. Item con-
tra hanc l. op. & videtur ꝙ non teneat remissio
canonis nisi sequatur præscriptio temporis vt su
pra de fundis patri. l. fina. Sol. ibi ab initio con-
tractus fuit facta remissio, quæ non tenet quia
sufficere debet emphyteutæ, ꝙ habeat rem arg.
ff. de fund. instru. l. fundus, qui. sed hic p̃cessit con-
tractus, & postea facta fuit donatio seu remissio
pensionis, quæ debuit in aliquo operari in l. si qñ.
ff. de le. 1. vel forte potest dici ꝙ hic fuit facta do
natio per principem adiecto in ipsa donatione
seu remissione ꝙ non ob. prædicta l. fi. & nõ ob.
supra de fun. rei pri. l. nemo. voluit valere ipsam
donationem seu remissionem, quia princeps
non posset sibi legem imponere a qua non lice-
ret sibi recedere, vt dicitur de testatore. ff. de leg.
3. l. si quis perduinam, & de pe. bon. sub. l. 2. Sed
12 circa l. istam quæro quæ est ratio diuersitatis
inter locationem perpetuam, vt illa non possit
reuocari, & temporalẽ vt illa per maiorẽ adie-
ctionẽ reuocetur? dico quòd maius præiudiciũ
fieret emphyteutæ si reuocarent cõducta in per-
petuum.

ADDITIO.

a Notarius q scribit falso aliquod testamentũ qđ erat ipso iure nullũ punit de falso Adde Bar. in l. qđ ergo. §. cum aut. ff. de iosa & in l si quis legatũ & ibi Alex ff de fal Bal. in l. melius su pra de sella. & eundem, & Saly. in l. s. supra de sepul. viola.

petitum ꝙ quæ ad tempus arg.ff. de iud.l.ſi debi-
tori,& princeps non vult ex toto abſorbere ius
alterius,vt ſupra de preci. imper. offe.l.quotiens
13 iuncta l.nec damnoſa.ſ.eo.tit. Dñs Dul.de gar-
bairinis mouet hic, ꝙ ſi imperator donauit ali-
cui aliquod caſtrum an valeat donatio,argu.ab
vna parte, & ab alia tenet ꝙ non pōt alienare rē
immobilē,iuxta ea quæ habentur,& no.in auth.
qūo oportet epi.circa prin.coll.1.& in l.1.g.mo.
te.infir.§. fi. niſi ratione publ & euidentis, vtili-
tatis imperii in auth.de non alie.§. finimus, & in
auth.vt oēs obe.iudi.prouinci.§.arripiant,& tūc
eſt neceſſe ꝙ interueniat pragmatica ſanctio ,&
ſcda iuſſio, vt in auth.de man.prin.§.deinde, &
tunc forte ad tempus, vt ſupra de his qui a prin.
vaca.acci.l.vni.& arg.ff.de off.præ. Barbarius de
euic.l.Lucius d̄ reli. & ſump.fu.l.ſi qs ſepulchrū,
& ſupra pro qui.cau.ſer.pro præm.li.acci.per to-
tum de quo etiam not.per glo.& Ia.de Bellouiſ-
ſu in auth.quomodo oportet epi.coll.1.in prin.
& in decre.96.diſt.c.conſtituimus.Iaco.Rebuffi.

De conductoribus ſiue actoribus prædiorum fiſcalium,& domus auguſtæ.

L E X PRIMA.

S V M M A R I V M.

1 *Ordo iuris eſt ſeruandus in cauſis fiſcalibus.*
2 *Pœnitentiæ locus non eſt poſt commiſſum delictum.*
3 *Offenſa familiaris principis grauior eſt quam extranei, & acrius punitur.*
4 *Domus appellatione veniunt, hi qui ſunt de domo: vt ſi teſtator ſubſtituat domum bardorum, quia omnes de bardis videntur ſubſtituti.*
5 *Ordinem legis quis ſeruare teneatur.*

Conductores. Duo dicunt hæc l.pri-
mo ꝙ conductores,&
hoīes domus imperialis cum hñt aliquod litigiū,
de domo vel re principis, debent mouere,& ſu-
ſcipere actiones ad inſtar omniū hominum, qui
debent iuriſdictionem obſeruare. Secundo dr̄,
ꝙ iſti cōductores, & homines principis nō dēnt
procurationē, vel patrocinium vel executionē
accipere in cauſis aliorū,vt ſui patrocinii fomi-
te iura nō turbēt nec aliquē deferant in fiſci.Si.n.
fecerint punientur,ita ꝙ poſt delictū non pote-
runt pœnitere,& grauius puniuntur iſti ꝙ cæteri,
quia cū ſint hoīes principis magis tenentur prin
1 cipis cuſtodire mandata. Not. ad hoc.l. iſta fre-
quenter inducitur ꝙ in cauſis fiſcalibus ſeruan-
dus eſt ordo iuris,& ſic eſt offerendus libellus, &
optime hoc dr̄ ſupra de delato l pen.& ſic patet
ſolutio illius q.aliquis Baro citat a procu. fiſc.vt
oſtendat iura ſua,& ſi nō oſtendat, ꝙ ſpoliet ca-
ſtris ꝙ poſſidet,vt de facto vidi,nā non eſt ſin iu-
ris ordinē.vt poſſeſſor teneat ſuæ poſſeſſionis ti-
tulū edocere,vt ſ.de rei ven.l.fi.& ſ.de proba.ſi-
ue poſſidetis & de peti.hæred.eogi.Itē vide quæ
dixi de oblatione libelli ſ. de nautra l.de ſubmen
2 ſis.nec.n. publice prodeſt ſingulis legū admini-
cula denegari,vt ſupra de ſen.præſ.præto.l.1. Se-
cundo no.ꝙ ſero aliquis pœnitet poſt delictū cō-
ſumatum.nam tunc non eſt pœnitentiæ locus ſ.
cit.ſ.de apo.l.3.in fi.fallit in caſibus in quibus eſt
locus pœnitentiæ,vt ff.de furtis l.ea mente.Ter-
3 tio.not. ꝙ grauior eſt offenſa ꝙ facit familiaris
principis ꝙ extraneus:& ſic plus dēt puniri deli-
ctum conſanguinei ꝙ extranei,vt patet per totū
titulū de parri.& hic.qñq; tñ ꝯſāguinitas excuſat
4 vt ff.de recep.l.1.And. Item no.glo.hic poſitam
quæ incipit.i. non deferā &c.ꝙ exponit domū.i.
illos de domo.&c.ꝙ facit ad multa. Et ꝓpterea ſi ali
quis ſubſtituat filio ſuo domum bardorum ꝙ vi-
deantur ſubſtituti oēs de bardis. Item per hoc pa
tet ꝙ ſi legatum relinquit eccleſiæ S.Franciſci,ꝙ
iſtud legatū eſt nullū,ſicut ſi relinqueretur fratri
bus S.Franciſci,ꝙ iſtud legatum eſt nullum.Bar.
15 Itē no.hunc tex.cum dicit oē hominū genus te-
netur ſeruare ordinē legū,ſic in l.capitaliū.§. ad
ſtatuas ff.de pœnis.Dul.rō huius l.eſt:q̄a domeſti
ci principis propter ſui potentiam eſſent terribi-
biles,& graues priuatis,ſic ꝙ metu ipſorū cede-
rent liti,aut alias ſuccumberēt.ſic eſt in ſimili ꝙ
potentiores prohibentur in ſe ſuſcipere ceſſio-
nes actionum,vt ſupra ne lite pendente l.1.& 2.
ad quod ſupra ſi quacunque præ. po.l.1.& ff.de
alie.iud.mu.cauſa fac.l.3.Iacob.Rebuffi.

Quibus ad conductionem fiſcalium prædiorum accedere non licet.

L E X PRIMA.

S V M M A R I V M.

1 *Officia duo ſimul, & eodem tempore bene exerceri non poſſunt.*
2 *Coloni prohibentur eſſe milites.*

Nullus. Palatini milites,& curiales prohi-
bentur a locatione fundorū prin-
cipis.h.d.Bart. & poteſt eſſe multiplex ratio.Pri-
ma quia poſſent eſſe graues, & moleſti priuatis,
1 vt dixi ſupra tit.proxi.l. 1. Item quia duo officia
ſimul ex eodem tempore per eundem non poſ-
ſunt bene exerceri ſupra de aſſe. l. fin. ſupra de
decurio.l.ſi quis procurationem,& maxi. quādo
vnū eſt honeſtabile,& aliud nō.ſupra de ſuſcepr.
2 & archa.l.humilioribus.Sic coloni prohibentur
eſſe milites:quia non bene cederent in eodem
exercere facta armorum,& facta ligonum ſupra
de man.& colo.l.fi.& de fugi.colo.l.fi.Item no.
ex ſecundo dicto ꝙ licet tales non poſſunt con-
ducere, vel emere tñ per modum ſucceſſionis
poſſunt. & ſic ꝙ non poſſunt habere per ſe poſ-
ſunt tñ per alium de quo.ff.de contrahen.emp.
l.qui officij,& l.non licet.Iaco.Rebuffi.

De collatione fundorum fiſcalium rei priuatæ Dominicæ,vel ciuitatum,vel templorum.

Rubrica.

Viſum eſt ſupra de colonis rei Domi-
nicæ,& rei priuatæ,& tēplo-
rum,pro quibus pēſiones ſoluere tenentur nūc
videndum eſt per quos compelli debeant ad ſo-
lutiones penſionum prædictarum.de Securo.

LEX PRIMA.

Ordinariorum. Præses prouinciæ, & sui officiales pos sunt exigere conductores Dominicos etiam im partiri fauorem curialibus Cæsaris volentibus facere illã exactionem h.d.Bar.No.hunc tex gu bernatores, & officiarios regios dere hac curã & solicitudinem circa thesaurarios receptores, vt exigantur census,& debita principis,vt hic,& supra de anno.& tribu.l.iudi.de fund.rei priua.l. 3.supra de exact.trib.l.in fiscalibus l missi opinatores,& q si negligens fuerit tenebitur,& punietur.l.1.supra de suscep.& archa.Iaco.Rebuffi.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 Officium comitis rerum priuatarum quod sit remissiue.
2 Baiulo an credatur,& si committat aliquam concussionẽ inducitur hac lex contra tum nu.3.

Palatinos. Palatini trãsmissi per comitem rerũ priuatarum ad præ sidem cum literis, vt sint soliciti circa exactiõ. ẽ pensionum fiscalium non debent inferre aliquã concussionem:contrafacientes puniuntur facta
1 relatione de hoc præfecto prætorio.h d. In tex. comite rerum priuatarum quod sit officiũ eius dic vt dixi supra de susc.& archa.l.duos. And.cũ publicis literis,concor.supra de exact.tri.l.missi opinatores, ibi cum delegatores, & decurio.secundum vnam lect. Item per hanc l. dici potest
2 q cum ipsi Palatini obtineant vicem quorundã baiulorum,vt ibi dicitur,q baiulo debeat dari li tera ad hoc, vt ei credatur,ª & hoc est verũ qñ dictus baiulus non est notus, vt d.l.missi opinatores.Si autem baiulus esset notus, tunc deberet ei credi sine litteris, & ita not. glo.in l.sed interpellatur.ff.de arbi & pro hoc facit l.4.ff.de dam. infec.§.totiens ibi libellum,&c.vel dic q si baiulus inde grauaret aliquem grauiter,& tunc requi ratur litera.quia agitur de magno præiudicio, vt d.l.missi supra de iure fisci l.facultas aut vult citare verbotenus, vt compareat coram iudice, & tunc si est notus non requiritur litera, vt d. l. sed interpellatur. si vero non est notus sic. nam hic
3 transmittebatur de vna prouincia in aliam. Vltimo not.hanc l.contra baiulos committentes ali quam concussionem Batt. Item facit hic tex. in secundo dicto,ibi ad sublimitatem tuam referri per ordinatios,&c.q si commissarii aliqui deputati ad exigendum collectas, vel alios quoscunque actus grauent subditos excedẽdo metas suæ commissionis, q ordinarij iudices facta super hoc informatione mittent eos ad superiorem cum informatione,vt vidi quandoq, heri etiam manibus ligatis. ad quod etiam bene facit infra de excu.& exactoribus l.contra nostra mandata &l.1.& 3.Iacob.Rebuffi.

ADDITIO.

a Vt ei credatur. Adde quod notaui in apostil. ad istum post cum in l.probibitum in princip.in apostil in vers.cognoscantur supra de iure fisci li.10.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 Non priuilegiati res quando perueniũt ad priuilegiatum, an sit immunis a collectis,& econtra.

Omnia. Principis antiqua,& ea quæ in fisc cum ex cõfiscationibus vel alias sunt deuoluta licet ab extraordinariis, & sordidis muneribus excusentur, tamen debent annonarias,& ordinarias functiones,& censuales præ stationes soluere.Doct.etiam per multos Doct. ponitur casus iuxta l. 1. & 2. supra ex qui. mu.ne
1 li.se excu.Et sic facit quid iuris sit quando res nõ priuilegiati peruenit ad priuilegiatum, an sit immunis a collectis,vel econtrario.de quo dixi, & scripsi supra de exact.tribu.l.si diuina dom.Iacob.Rebuffi.

De priuilegijs domus augustæ, vel rei priuatæ, & quarum collationum excusationem habeant.

Rubrica.

Visum est supra de fundis patrimonialibus,& colonis principis, & domus augustæ: nunc videndum est de quibus muneribus fundi principis, & coloni sui, & domus augustæ excusentur secundum Odofredum.

LEX PRIMA.

Priuatas. Priuatæ possessiones principis a sordidis muneribus sunt immunes nec coloni conductores earũ ad extraor dinaria munera vel superindictiones poterant conueniri.hoc dicit secũdum Dul.quæ sunt sordida dic vt supra de excu.mun.l.maximarum,& esset hæc l.bona,& eius concord.pro Pagesiis, si seruaretur,videlicet q emphyteutæ principis essent immunes a talijs, de quibus loquitur hæc lex.Iacob.Rebuffi.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 Leuius portatur,quod a pluribus portatur.
2 Prouinciales sunt tributarii.
3 Translatio ad loca proximiora est facienda.

Rem priuatam. Mãdat imperator vt prædia sua non excusentur a transuectione publica, imo conferant prædia sua sicut alia prædia prouincialium: & hoc causa leuandorum, & releuãdorum prouincialium.Secundo dicit q quadam occasione ista fuit iussio prætermissa,& erat occasio talis: qa quibusdam tpibus species, & frumenta publica fuerunt translata ad loca remota valde, & sic pdia fisci cœperũt excusari.vnde vult imperator vt hodie fiat translatio ad loca proxima, vt antea fiebat, & sic prædia fisci non excusabuntur h.d.

1 h.d.Et not.ex l.ista ꝙ leuius portatur quod a plu-
ribus portatur, vt hic & supra de exact tribu.l.
2 actores.Secũdo not.ꝙ hic colligitur,ꝙ soli pro-
uinciales sunt tributarij: quod dic.vt supra sine
cen.vel reliquis l. omnes. Tertio not. ꝙ transla-
tio debet fieri ad loca proximiora quam magis
3 fieri potest,vt supra de anno.& tribu.l. pro locis
Quarto not. illa pulchra verba excessit occasio
iussionem,&c. An.de Ber.not.hanc l.contra do-
minos, & officiarios; qui compellunt subditos
ad portandum, ligna, frumenta, & alia multa in
eorundem subditorum magnum grauamen:
ad quod faciunt iura in gloss.hic allega. Iacob.
Rebuffi.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Legatum factum fratribus alicuius cõuentus, debetur etiã his qui nondum sunt professi.*
2 *Sponsa gaudet priuilegio vxoris.*

Pro tyronibus. Hic dicit imperator, ꝙ cum certus reddi-
tus assignatur tyronibus certæ militiæ pro eorũ
stipendiis exsoluendis, ꝙ nedum prædia prouin-
cialia tenentur conferre ad præstationem dicto-
rum: sed etiam tenentur ad hoc prædia principis
1 secundum And.Dul.& Ray.Facit hæc l.ꝙ si lega-
tur cuilibet fratri talis cõuentus; ꝙ etiam illi qui
nondum sunt professi debeant habere legatum
cum hic dicantur tyrones noui milites infra de
tyro.l.1.& quibus debeantur stipendia sicut mi-
2 litibus, vt hac l.Sicut dicitur de sponsa quæ gau-
a det priuilegio sicut vxor, * vt l.4.ff.de fundo do-
ta.ad quod ff. de aur.& arg. lega. l.& si non sunt
§. quid ergo cum in tali loco videatur plus fuis-
se habitus respectus ad ecclesiam seu religionẽ,
quam ad personas,vt l.annua. §. Titia.ff.de ann.
lega.Et quia in testamento vbi agitur de proui-
sione animæ,& in fauorabilibus debet fieri lar-
ga interpretatio.ff de regu. iur.l.in testamentis l.
Ticia §.Seya de auro, & arg. lega.l.cum quidam
de lib.& postu.cum concor.de Securo Iacobus
Rebuffi.

ADDITIO.

a Sponsa gaudet priuilegio sicut vxor. Vide de huius dicti veritate Barto & gloss.fin in l.1.ff. de feudo dota. eundem in l. quod seruis.ff de condi.ob causam Bald.in l.1.ff.solu.matr.& in l eos post glo in versi.competunt qui po.in pig.hab.& in l.si sponsus de iure do. & in l. cum non soluen. & ibi plene Doct.de bo.quæ libe.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

1 *Via, & strata ponuntur tanquam species differentes ad quarum reparationem tenentur etiam princeps, & ecclesia, an & ad murorum instructionem teneatur nume. 2. remissiue.*

Absit. Instructio viæ publ.põtium,& strata-
tarum inter sordida non numera-
tur:& ideo nemo excusatur ab eo, vt dicit Bart.
1 Et sic patet quod via, & strata ponuntur in hoc
tex.vt species differentes concor. ff. de via pu.l.
1.in fi.Bar.& sic princeps,& ecclesia tenentur ad
talem refectionem viarum publi. & pontium
2 An autem ad instructionem,& reparationẽ mu
rorũ dic,vt no.per glo.& Doct.in l.ad instructio
nẽ supra de sa.san.ecele. & supra ex qui.mu, vel
præsta.ne.li.se ex.l.fi.lib.10.& ibi scripsi,& in qui
bus casibus ecclesia teneatur scripsi plene l.fi.di-
uina domus de exact.tribu.Iacob.Rebuffi.

LEX V.

Excepto. Nullus a superindicto excusa-
tur excepto principis posses-
sore.h.d. Bar. & no.verbum quod sæpe consue-
uit poni in instrumentis absq; vllius priuilegii ex
ceptione secundum Dul.Iaco.Rebuffi.

De grege Dominico.

Rubrica.

Visum est supra de rebus immobilibus principis.s. de fundis Dñicis nunc vero de rebus mobilibus ipsius principis.s. de animalibus eiusdem secundũ Odo.Iac.Reb.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Subtrahens quandoq; tenetur alia pœna quam dupli, vel quadrupli.*
2 *Pœnitentia an locus sit post furtum consumatum.*

Propositis. Subtrahens equum de gre-
ge Dominico in eius restitu
tione,& vna libra auri punitur. Subtrahens autẽ
de grege priuati punit in media libra auri a qua
pœna releuatur subtrahens,si eũ obtulerit spon
1 te.secundum Bart.An.& Docto. Et nota hic ca-
sum in quo subtrahens punitur alia pœna quam
2 dupli,& quadrupli.Et ꝙ in furto consumato lo-
cus est pœnitentiæ,vt supra de his qui se deferũt
l.1.& ff.de alie.iudi.mu.causa fac.l.3.in fin. & su-
pra ad l.Iuliam maiest.l.quisquis.regulariter con
tra,vt ff.de furtis l. qui ea mente.Barto. Iacobus
Rebuffi.

De palatijs,& domibus Dominicis.

Rubrica.

Visum est supra de rebus immobilibus ruralibus principis,& de prædijs eiusdem principis postea visum est de rebus mobilibus nunc de domib.& palat.eius.

LEX PRIMA.

Consecratas. Non debent priuati in palacijs principis habi-
tare hoc dicit Bart. consecrata quæ ideo dicun-
tur consecratæ: quia sunt principis,qui est sacra-
tissimus.Iaco.Rebuffi.

De cupressis ex luco Daphnensi vel Perseis per Ægyptum non excindendis, vel vendendis.

Rubrica.

Super tit. proxi. visum est de quadam prohibitione ne habitare liceat in domibus principis, nunc in isto tit. tractatur de quadam alia prohibitione, videlicet, vt nemini liceat scindere vel vendere nec emere arbores, cypressos in certis regionibus hic expressatis existentes. Vnde sciendum est quòd vltra mare in terra Aegypti est quoddam flumen magnum vocatum, Nilus, de quo habetur supra de nili agge. non rumpend. l. 1. & illa terra est calida, & sicca, & vix ibi pluit: sed aliquando parte anni illud flumen sic crescit, q tota illa terra inundatur, & postea agricolæ colunt agros, & habent multos fructus inde. vnde in illis locis sunt multæ arbores cypressi, in ripis retinentes terrã ne ripæ labantur tempore illius inundationis: & quia illa loca hic nominata indigent illis arboribus, vt conseruentur nec destruantur illæ ripæ: ideo ponitur hic titulus ne tales arbores sic ram necessariæ excidantur, nec vendantur nec emantur. Iaco. Rebuffi.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Pœna imposita vendenti, an etiam ementi imposita censeatur.*

Si quis. Ementes, & vendentes arbores cypressos in locis hic nominatis puniuntur hoc dicit Bart. Et est hæc lex in argum. quòd eo ipso q imponit pœnam ementi etiam imponitur vendenti secdm Bar. quia quos par facinus coinquinat eos par pœna conuincat, vt supra de episc. & cleri. l. si quemquam cum ibi nota. in fin. & ff. ad l. Pomp. de pari. l. verum, & de his qui no. infa. l. librorum. § notatur. Et hæc iura faciunt quòd si fuerit proclamatum sub pœna 10. librarum, vt nullus audeat vendere equos nisi euntibus ad exercitum, q etiam pœna extenditur ad emptores contrafacientes pro quo. ff. de act. emp. l. veteres supra de malc. l. culpa, & 264. 3. cap. aliquanti arg. contra. ff. ad municip. l. con stitutionibus: quia statuta municipalia sunt stricti iuris pro hoc. ff. so. matri. l. si vero. § de viro. Sed credo q incidant pœnam emptores sicut venditores, per superius alleg. de securo Iacob. Rebuffi.

LEX II.

Omnes. Auctoritate propria nullus potest in luco daphnensi incidere cypressos nec tales arbores colapsas alibi transportare, & contrafacientes puniuntur. Item plantans cypressum non potest ob hoc aliam incidere: sed pro tali plantatione à fisco vnam libram auri consequetur hoc dicit Bart. Nota ex l. ista quòd prius quando vnum indicitur contra aliquod aliud est indicendum pro eo: ad quod l. eum qui in princip. ff. de iureiur. secundum Dul. Nec obst. supra l. proxi. vbi imponitur minor pœna: quia ibi in emente, qui non tantum delinquit. Item non ob. supra de iudæis l. nemo: quia hoc est speciale fauore reipublicæ, & cultu ræ. Item not. ex l. ista quædam licere maioribus quæ non licent minoribus sic supra de spor. l. 2. & supra ne sine iussu princip. lic. cer. iud. bo. consul. l. 1. Item not. quòd quædam possunt concedi per seneschallum quæ non possunt concedi per alios iudices secundum Dominum Berengarium de Securo.

Explicit lectura super 11. libro codicis compilata ab egregio legum comite Domino Iacobo Rebuffi in alma Montispessulani vniuersitate. Anno a Natali Domini. 401.

DO-

DOMINI IVSTINIANI SACRATISSIMI PRINCIPIS

Incipit Liber duodecimus.

De dignitatibus.

Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Dignitatum quot species, & quae. nobilitas quid sit.*

SVper glo. Rubricæ ibi ideo de digni-
tatibus dicit, vel dic, dictum est su-
pra de multis qualitatibus persona-
rum: sed quia dignitas est quædam
qualitas inhærens personæ, idcirco
ponit hic de dignitatibus. Circa hoc quæro quid
differunt tractatus huius libri à tractatu primi li-
bri codicis, & digesti veteris, nam in his tracta-
tur de dignitatibus, sicut hic. Respon. in primo
tractatur principaliter de officiis, in quibus se-
quitur dignitas: hic tractatur principaliter de
ipsa dignitate, & de priuilegiis quæ quis habet
propter ipsam dignitatē, propriè enim loquen-
do aliud est officium, & aliud est dignitas: quod
patet, nam potest quis habere dignitatem sena-
toriam, & consularem licet non sit senator nec
consul. vt videbitur in l. t. huius tit. Item potest
quis habere officium senatoris & cōsulis, & non
habere dignitatem, vt dicam. j. eo. l. quotiens,
& sic patet ꝙ sunt separata secundum Bar. in re-
1 petitione huius. l. Et quia hic incipit tractatus
de dignitatibus sciendum est ꝙ quatuor sunt di-
gnitates principales. Primo dignitas superillu-
stralis. Secundo descendendo dignitas illustralis.
Tertio spectabilis. Quarto clarissima. vnde istæ
quatuor dignitates dicuntur nominatæ de qui-
bus loquitur hæc materia, quoniam dignitas se-
parata ab officio, & administratione est idem
quod nobilitas, prout nobilitas facit quem dif-
ferre à plebeis secundum Bar. in repetitione. l. t.
a vbi latius declarat quid sit nobilitas [a], & quid
dignitas, & quot modis dicitur. Sunt autem qui-
dam magistratus non habentes merum impe-
rium, nec dignitatem sed aliquam coertionem,
& modicam iurisdictionem, vt sunt defensores
ciuitatum, magistratus municipales, pedanei iu-
dices: vt de istis latius habetur in materia offi-
ciorum. C. & ff & fit mentio insti. in proœmio.
§. cumque, & ibi not. in glo. super verbo illustri-
bus, & in authen. vt ab illustri. circa prin. colla. 5.
Iaco. Rebuffi.

ADDITIO.

a Quid sit nobilitas. Adde Panorm. cap. sicut el 3. in fi. versic. glo. nobilis extra de homi. Paul de Cast. consil. 22. colum 1. vers. posset etiam adhuc, & consil. 126 alias 127. colum 3. & Bar. Cæpò. consil. 14.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Dignitatem an debeant habere mulieres.*
2 *Dignitas, quæ venit a patre an sit excellentior, quid sit dignitas, & quæ præferatur.*
3 *Dignitas paterna, vel auita qualiter descendat ad filias, & neptes ex filio, & num. 6.*
4 *Filiæ an retineant dignit. & nobilitatem patris. & nu. 8.*
5 *Consul & Consularis an differant.*
7 *Viri nomen qualiter sumatur.*
9 *Comite decedente pluribus relictis filiis, an omnes sint spectabiles, & comites.*
10 *Baronia an sit diuisibilis, & qualiter plures filij succedunt. ibi.*

Si vt proponis. Nobilitas mulieris
quæ habet ex pro-
genie retinetur, si nubat nobili etiam minoris
dignitatis non plebeis. h. d. in summa. modo po-
no casum in terminis, & causa solatij duæ soro-
res fuerunt in quodam cōuiuio inuitatæ, & non
fuerunt positæ inter dominas cōsulares, & præ-
torias; ideo fuerunt ad Imperatorē proponen-
tes ꝙ habuerunt auum consulem & patrem præ-
torem, & ꝙ ipsæ sunt mixtæ nobilibus viris, licet
non tantæ dignitatis, quæritur nunquid debent
poni inter nobiles dominas in mensa respectu
nobilitatis maritorum? respondet Imperator ꝙ
si vera sunt quæ proponuntur, retinent dignita-
tem & nobilitatem generis. l. parentum. h. d. in
1 termin. secundum Bart. in repetitione huius. l.
a Not. mulieres habere dignitatem [a], quod est ve-
rum, dignitatem quæ est sine administratione.
Et ista dignitas secundum ꝙ not. hic Barto. nihil
aliud est, quam quædam nobilitas sibi obueniēs
vt hac. l. dignitatem autem cum administratio-
ne habere non possunt, & sic loquitur. l. 2. ff. de
reg. iur. fallit tamen in quibusdam excellentibus
mulieribus. de quo in l. fi. supra de arbit. & in c.
dilecta extra de arbi. Et in abbatissis, quæ habent
administrationem in suas monachas, vt hic not.
per Bar. in repetitione huius. l. in secunda opi. &
per Cy. in d. l. fi. de quo plenius in Spe. tit. de arbi.
§. 2. vers. 2. & vers. 1. Qualia autem munera per-
sonalia, & quales honores possunt indici mulie-
ribus, scripsi & posui aliqua exempla. §. de mu-
lie. in quo lo. l. 1. lib 10. prope princ. versi. sed an
possit concedi mulieribus, & in versic. venio ad
2 tertium. Item nota hic dignitatem generis quæ
venit à patre esse excellentiorē, & præferri digni-
tati

ADDITIO.

a Mulieres habere dignitatem. Adde istum in l. 1. nom. 5. & quod ibi notaui in apostil. ad eum in versi. mulieribus supra de mulie. & in quo loco lib. 10.

tati seu nobilitati eidem mulieri obuenientis ex
parte mariti. Et propterea si filia Regis nubat
alicui Duci vel Comiti dicetur Regalis, & etiã
si filia Ducis nubat alicui militi simplici dicetur
Ducissa, etiam hoc aperte probatur per hanc. l.
vnum tamen est, q si dignitas seu nobilitas ob-
ueniens mulieri ex parte mariti est maior quam
dignitas seu nobilitas, quam talis mulier habet
ex parte patris, q tunc vti poterit dignitate à no-
bilitate viri, vt si filia Ducis nubat Regi q dica-
tur Regina, & si filia militis nubat Comiti q di-
catur Comitissa. iuxta. l. mulieres. j. eo. & l. fi. su-
pra de incolis. cum si. iura enim multum fauent
honestis mulieribus, vt habetur, & no. supra de
vesti. olobe. l. 1. & 2. & supra nemini lice. in fre-
nis. l. 1. §. nulli & in eis plenè scripsi. Iac. Rebuffi.
3 Item not. qualiter dignitas paterna vel aui pa-
terni descẽdit ad filias, & ad neptes ex filio con-
cot. ff. de senator. l. liberos, non autem econ-
trario: quia dignitas filij non trãsit ad matrem,
vt ff de sena. l. 1. in fi. & potest esse ratio: quia di-
gnitas, & nobilitas non sic veniunt retrorsum:
quia filius non sequitur conditionem matris in-
quantum ad honores & dignitates. l. 1. ff. ad mu-
nicipales: demptis quibusdam causis no. d. l. 1. in
4 fi. de sena. Reb. Item no. ex. l. præsenti. & ex prin.
glo. filias retinere dignitatem & nobilitatem pa-
tris, & aliorum parẽtum quibus attinent, ex par-
te tamen patris, vt l. cum legitimè, alleg. in prin.
glo. & declaratur bene in l. liberos. ff. de sena. &
sic expeditur prin. primæ glo. Rebuffi. In glo. ibi
exponit consularem. i. consulem, quod non vi-
detur procedere, quoniam aliud est consul, sci-
licet qui habet dignitatem cum administratio-
ne. Et aliud est consularis. s. qui habet dignitatẽ
sine administratione vt est filius consulis, & filia
consulis; & etiam vxor consulis, vt l. 1. & l. libe-
5 ros. ff. de sena. & l. mulieres infra eo. Et quod sit
differentia inter consulem, & consularem hoc
probat tex. ff. de arbit. l. 5. §. fi. Glo. tamen mate-
riam possumus bene saluare, quoniam glo. dicit
consulem, vel de genere consulum, &c. Item in
tit. de dignitatibus quantũ ad dignitatem est pa-
ritas inter consulem & consularem: vnde debe-
mus intelligere tex. & glo. secundum materiam
in l. si vno anno. ff. loca. & idem dicendum est de
prætore & prætorio, vt d. l. Super ea. glo. ibi su-
pra de quæstioni. l. diuo. tamen gl. ibi quæ est su-
per ver. pronepotes videtur extendere vltima. si
ad liberos pronepotum per. l. motis. §. liberos. ff.
de pœnis. de quo per Iac. de Ra. quem sequitur
Cy. in d. l. diuo. Bar. hic dicit sic, q quando illud
ex quo sequitur nobilitas transit ad posteros, vt
Regnum, Ducatus, Comitatus, & similia tunc
etiam vsq; ad infinitum erit ille nobilis ad quem
transit non ex persona parentum: sed quia ha-
bet illud ex quo nobilis est, quandoq; illud non
6 transit vltra pronepotes secundum Bar. Pro de-
cisione Bar. bene facit. l. priuilegia. ff. de reg. iu.
vbi dicitur q quando propter causam conce-
duntur, ad hæredes transeunt, & propterea no-
tanter hæc glo. loquitur de honore & dignitate
seu nobilitate, quæ venit per accidens vt tunc
non extendatur vltra pronepotes a. g. sumpto
de casu. l. diuo. quæ loquitur tantum in priuile-
gio ad quos successores transeat. s. in maioribus
dignitatibus ad pnepotes, ita intelligitur. l. diuo.

etiam, & l. moris. §. liberos, cum concor. in mi-
noribus tamen seu inferioribus transeunt tãtum
ad filios de quo supra de pœnis. l. honor. & ff. de
excusatu. sed & militcs. § non solum alias in ver.
Verecundus cum concor. diuersis tamen modis
qui habentur supra de quæstioni. l. milites, & de
aduo. diuer. l. laudabilem. circa prine. & infra de
protect. & domr. l. fi. de nobilitate autem seu no-
bilitate quæ non venit per accidẽs nec per mo-
dum collationis officij: sed venit ex parte gene-
ris vel gratiæ nobilitationis cõcessæ a Principe,
tunc succeditur in infinitum, istum intellectum
notabiliter ponit vna glosella. ff. de sena. l. libe-
ros. super verbo liberis. In glo. ibi, vbi exponit
7 virum id est hominem. Super hoc Bart. dicit, q
nomẽ viri quandoq; ponitur respectiuè ad vxo-
rem, & tunc ponitur nomen viri pro marito, vt
l. si vero. §. de viro. ff. sol mat. & de iure dot. l. vir
ab eo. & supra de do. inter vi. & vxo. in rubrica,
de iure do. l. si inter virum. cum si. quandoq; no-
men viri ponitur respectiuè, & ponitur cum ad-
iectione denominata, vt sic vir alicuius mulieris
vt dicendo vir seye, aut si dico vir tuus & simi-
lia: tunc etiam in dubio intelligitur vir pro ma-
rito, vt supra de secun. nup. l. 1. & in auth. si qua
mulier supra ad Velley. Si autem vir ponitur si-
ne alia adiectione, tunc intelligitur vir & homo
vt hic, & ff. iudica. sol. l. vir bonus, pro socio. l. so-
cietatem. §. arbitrorum. cum si. aduertendũ ta-
men est q nomẽ, viri denotat hominem altum.
Sed cum nominatur homo pot intelligi de quo-
libet, vt ff. de leg. 3. l. cum quis decedens. §. codi-
cillis, & ibi not. q potest facere ad multa secun-
dum Bart. in prima opi. in fi. glo. de hoc dicetur
8 plenius infra tit. 2. Super glo. fi. quæ est super ver-
bo priuatæ. Not. q filiæ retinent dignitatem &
nobilitatem paternam, dum tamen nubant no-
bili quantumcumq; ille maritus nobilis sit mi-
noris nobilitatis quam paterna: innuitur ergo hic
quòd si filia nobilis nubat alicui ignobili perdit
dignitatem, & nobilitatem paternam, q secus
est in nobilitate quam mulier cõsequitur a ma-
rito: quoniã si eo mortuo nubat alteri minoris
nobilitatis licet nobili, & non plebeio perdit
nobilitatem, & dignitatẽ, quam consecuta fue-
rat a primo marito, vt l. fœminæ. hic alleg & in
vlt. gl. quæ voluit hoc dicere licet succinctè: ad
qđ l. mulieres in fi. j. eo. concord. & hoc not. per
9 And. de Barulo. Iuxta hoc potest quæri si aliquis
comes decedat relictis pluribus filiis an omnes
tales filij habebunt dignitatem spectabilẽ, quo-
niam comes habet imperium, in feud. de cleri.
vio. pa. §. si ministrales, & dignitatem spectabi-
lem infra de comi. consisto. l. 1. & 2. & in authen.
de appel. §. simili modo. colla. 4. Aliqui tamen
comites sunt illustres, vt infra de ero. mili. anno.
l. prouincialium, per supradicta potest dici q ille
solus filius, qui succedit in comitatum habebit
dignitatem, & dicetur comes, vt est expressum
in feudis, quis dicatur Dux, Comes, Marchio.
c. 1. & arg. dictæ l. priuilegium. ff. de reg. iur. & ad
exhi. l. de eo. & si qua. pau. fecisse di. l. 1. in fi. quo-
niam talis dignitas conceditur ratione loci, &
administrationis infra de comi. qui pro. re. l. 1.
ad quod supra de decurio. l. quilibet, ibi propter
10 loci dignitatem & c. lib. 10. Et maxime quia co-
mitatus nõ debet diuidi, vt est tex. in feu. de phi.
seu.

feu. alic. per Fre.§.propterea Ducatus. Sed quid erit in Baronia, dic per prædicta quòd ille solus
a erit Baro qui succedit in Baronia[a]. Alij tamen filij non vocabuntur Barones: sed bene habebunt dignitatem honorariam, vt est hic casus in l.ista, si bene attendatur, pro quo ff. de sena. l.1. & l.3. in fi. ff. de arbi. Sed pone q multi filij succedunt in Baronia quis eorum dicetur Baro, & habebit dignitatem paternam? potest dici quòd ille qui succedit in capite Baroniæ pro hoc in simil. supra de agric.& censi. l. quemadmodum, & ff. de dam.infec.l. quod conclaue. & de relig. l. cum in diuersis. Sed quid erit si diuidatur caput Baroniæ videtur q sit inutile, & q nullus habeat nomen Baronis.ff.de seruitu.[l]. pro parte.dic tamen quòd vbi iure successionis inter filios fit diuisio capitis Baroniæ quilibet potest dici Baro, & potest esse ratio: quia licet tale caput possit dici indiuiduum iure constitutionis tamen vtiliter pôt diuidi, & nomen Baronis penes vtrumq; in solidū remanere: pro quo in simili. ff. de seruitu.l. viæ. de seruit rusti.præ.l.partem.fa. ercisc. hæredes.§.an ea.& in feu.de gradi. success.in feu. c.1.& maximè, quia Baronia non est prohibita diuidi. per.§ propterea Ducatus.s.alleg. Ia.Reb.

ADDITIO.

a Qui succedit in Baronia. Adde an Baronia quæ de iure pertinet ad primogenitum debeatur duobus pariter nascentibus Bal. in l. ex duobus in fi. p.in & ibi Ang.ff de vulga.& pupil. quod sic, & in l.Aretusa ff de sta.ho.idem in authen.ex testamento col. fi. versic. decimumoctauum capitulum supra de colla.cum concor per do.Alex.allc. in d.l.ex duobus versic. item inducitur per Bal.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Infamia siue facti siue iuris sit repellit à dignitate habita & habenda.*

2 *Infamia cognitione pendente an debeat electus administrare.*

Neque famosis. Infamia facti vel iuris notatis por-
1 tæ dignitatis non patent. h. d. Nota q quælibet infamia siue iuris siue facti repellit quē à digni-
a tate[a], & intellige siue iam habita siue habenda, vt infra eo. l. iudices, & sic magis impediunt infamiæ quam valetudines quę non reiiciunt iam promotum, vt ff.de postu l.1.§.casum,secūdum And.de Barulo, & est ratio: quia vbi lex aliquid prohibet, & vltra non progreditur,tunc factum tenet vt in simili. ff. quando appell. sit. l. 1. §. biduum ,& de interdic.& relega. l. relegatorum. §.ad tempus, vbi autem. l. aliquid inhibet, & factum prohibet, tunc factum non tenet, vt supra de legi. l. non dubium , & l. humanum,& dicta l. iudices.§.eo.& supra de assef. l.nemo. & de pro-
2 fesso. & me. l. reddatur. Item potest quæri si aliquis fuit electus ad dignitatem ,& ei obiiciatur quòd est infamis an pendente lite super infamia
b debeat administrare[b]? quidam dicunt quod infra annum desistat à dignitate, & si probata causa infamiæ non fuerit remaneblt in honore. ff. de mu.& ho. l. reus delatus, sic videtur q sit admittendus ad dignitatem nisi obiiciens offerat se promptum facere fidem de eius infamia, vt tunc audiatur, vt ar. ff. vt in possef.le. l.si is à quo. Item per hoc in simili. s. si ex fal.instru.l.fi.& de fal.l.satis aperte, pro quo supra quando prouo. non est ne. l.1. vel dic , q desistit a dignitate tres menses, & nisi causa tunc probata fuerit admittitur ad dignitatem, & obiiciens repelletur. pro quo in auth. de san.episco.§.si quis autem ad ordinationem, vel saltim desistat per duos menses. ar.l.1.C.de tempo.appel. & eligitur tale tempus ne ille electus habeat vagari ab administratione, & respublica sit sine gubernatione, & pro hoc. l. in simili. C. de no: oper. nunc. l.1. & de materia huius l. qualiter infamia priuet ab honore, & munere scripsi. supra de infa. l.1. & l.infamia, & l.nec infames supra de decurio.& habetur.& no. a.q.5.c.presbyter. & per Innoc. extra de accu. c. accedens, & plenius de Symo.c.accusatum. vbi istas dilationes remittit arbitrio iudicis , de quo etiā per Bar. & Doct.in d.l.reus delatus. Ia.Reb.

ADDITIONES.

a Repellit quem à dignitate. Adde quod notaui in apostil. ad istum.l 1.num.1.in vers. ab honoribus,& dignitate , supra de infa. lib.10.

b Si aliquis fuit electus ad dignitatem , & ei obiiciatur q est infamis an pendente lite super infamia debeat administrare. Adde Imo. & Abb.in c venerabilem,& ibi notaui in apostil. ad Panor. in fi. extra de elect.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Dignitas minor adueniente maiori confunditur, & an minor tollatur per maiorem.*

2 *Dignitates duæ possint se compati, & simul haberi.*

3 *Notarius factus præses an deposito officio possit instrumenta conficere. Idem de notario facto decurione, & quòd maior dignitas non facit præiudicium minori.*

4 *Officia duo habens an debeat habere duplex premium vel beneficium. & nu. 5.*

Maior. Si aliquis est in aliqua dignitate , vel militia constitutus ex qua est aliquod priuilegium consecutus, si postea maiorem dignitatem adipiscatur, nihilominus retinet priuilegium, quod habebat ex prima dignitate, concordantiæ sunt in glo. secundum Dul. Circa intellectum huius.l.quidam dicunt q non facit præiudicium eum per superiorem dignitatem confunditur prima quo ad rem & effectum
1 remanent tamen priuilegia. Et per hoc lex in simili q confunditur minor dignitas adueniente maiore. ff de fideiusf.l.generaliter,& de act.emp. l.non est nouum. Item per hoc q tollitur minor per maiorem : quia habent se per oppositum,& ea quæ se habent per oppositū non possunt concurrere in persona vnius,sic est hic,ergo &c.arg. à simili.ff.qui.mo.vsufr.amitti.l.si cui. & quemadmo. seruit. amit. l. 1. Tu dic q maior dignitas non facit præiudicium minori aliquod in dignitate immittendo,sed in administratione : vnde hoc videtur dicere lex ista quæ cū simpliciter loquatur, indistinctè eam intelligimus ,& pro hoc facit supra de excu.mu.l.eos cōcor.alleg. in glo.

pro quo; quia Imperator eligitur à senatoribus, & tamen retinet dignitatem senatoriam, vt infra eo.l.ius senatorum, ad quod in proemio digestorum. in fi. non ob. cōtra quia vbi sunt duo, quæ se habent tanquam principale, & accessorium tunc bene vnum tollit aliud, vt est in obligatione accessoria & principali. Secus tamē est in dignitatibus: quia in eis quilibet est principalis, & per se arg. ff. de procur. l. licet. non ob. alia ll. quæ dicunt quòd maius & minus non possunt concurrere simul in eadem persona; verum est quando non possunt se compati in eadem per-
2 sona, vt ff. de vsufruct. l. quod nostrum. Item duæ dignitates bene possunt se compati in persona eiusdem: quare non ob. sed contra præmissa facit. ff. ad l. Iul. de ambi. l. 1. & sup. de mu. & ho. inter pa. & fi. non. ⁊c. l. 1. & 2. & de accu. l. fi. vbi habes quod duæ dignitates non possunt in eadem persona cōcurrere. Sed dic quod plures dignitates possunt considerari cum administratione, & tunc non possunt concurrere in persona eiusdem, vt d. l. 1. C. de assess. pro quo. j. de agen. in re. l. pe. §. illi. & qui mili. possunt vel non. l. eis quidam. §. impositum de proxi. sa. scrin. l. hac parte, & verum nisi administratio vtriusque dignitatis ad vnum concurreret: quia tunc posset alias exercitium vtriusque retinere, vt in authen. vt iudi. sine quoquo suffra. §. illud. Sed quandoque possunt considerari plures dignitates sine administratione, & tunc possunt concurrere circa personam eiusdem, vt supra de no. C. compo. § 1. & qui te. sa. possunt l. hac consultissima circa prin. Item etiam possunt accipi plures dignitates vna cum administratione & ceteræ sine administratione, & tunc etiam possunt concurrere, circa personam eiusdem, & sic potest loqui hæc lex
3 cum l. alleg. in glo. Circa l. istam potest quæri si notarius sit factus præses, vt sæpe contingit de facto, an deposito officio præsidatus possit conficere instrumenta, & officium notarij exercere videtur quod non per l. vniuersos supra de decurio. lib. 10. Sed credo cōtra vt hic. s. quòd possit conficere vt hic, cum dicit quod maior dignitas non facit præiudicium minori. nam notarij videntur in l. præclaram. j. de primic. pro quo. s. de aduo. di. iudi. l. aduocati. nec ob. l. vniuersos: quia verum est quòd durante officio decurionatus non potest conficere instrumenta. sed post sic, & sic intelligitur lex, si quis decurio. s. de falsis, ad quod supra de aduoca. di. iudic. l. si quis de togatis, &
4 de assesso. l. fi. Item quæritur pone quod Rex concessit omnibus doctoribus huius studij, vt quilibet eorum haberet quinque sestaria salis in salinis Regis. Item hoc idem concessit officiariis suis; doctor est factus officiarius quæritur an debeat habere quinque sestaria salis. an. 10. Et videtur quod solum. 5. per l. alimenta. §. Basilicæ. ff. de all. le. & videtur. l. in ratione supra de lega. l. cum quæstio. §. fi. dic contra. s. quòd habeat. 10. per l. istam. quia illud quod est inductū in honorem alicuius non debet ei nocere supra de legi. l. quod fauore. Item videtur lex expressa. ff. de an. le. l.
5 qui marito. Item quia ista sunt compatibilia & non contraria: ergo &c. & per hoc in ratione supra de bo. dam. l. fi. §. 1. ad quod. ff. de sti. seruo. l. 4. nam ibi sunt duæ prouisiones diuersæ nō tamen ad adinuicem contrariæ possunt simul in eiusdem persona concurrere. ff. si cui plusquam per. l. fal. l. 1. § interdum. pro quo. ff. de adi. leg. l. pater inter filios, & in auth. vt iudi. sine quoquo suffra. § illud. nec ob. §. Basilicæ: quia ibi testator volebat prouidere ductus ad certum quid; tunc non possunt cōcurrere circa eandem personam illæ prouisiones, quia ad eandem viam vadunt. secus est in casu nostro. Ia. Reb. legum Comes.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

1 *Immunitas data rebus, an intelligatur data hominibus.*
Rerum appellatione continentur homines.
2 *Senatores à quibus muneribus excusentur.*
3 *Priuilegium concessum alicui ratione dignitatis, videtur concessum eius hominibus.*
4 *Priuilegium concessum militi ne teneatur soluere pedagium in certo loco, an extendatur ad homines subditos militi.*

Senatorum Substantiæ Senatorū habēt immunitatem à muneribus sordidis & extraordinariis. h. d. Bar. Vel sic res senatorum, & homines ipsorum vassalli seu familiares sunt exempti seu habent immunitatem a muneribus sordidis seu extraordina-
1 riis. h. d. Ex hac. l. no. quod appellatione rerum continentur homines [a], immunitas data rebus, & hominibus data videtur. An. de Barulo. Et sicut est arg. ad q. quæ erat inter Prælatos & Regem, qui Prælati immunitatem concessam terris ecclesiæ volebant extēdere ad vassallos seu ad terras suorum hominum, puta vassallorum secun-
2 dum Bar. & An. de Barulo. Circa l. istam quæritur à quibus muneribus senatores sint immunes, dic quod sunt immunes a personalibus, de quibus habetur. ff. de munc. & ho. l. fi §. personalia. & est ratio, quia talia munera personalia indicuntur municipibus, sed senatores non sunt municipes. ergo &c. ff. ad municipa. l. municeps, & supra de inco. l. eiucs. Item sunt immunes a muneribus personalibus quę indicuntur personis pro rebus, cuius est ratio, quia etiam indicūtur solum municipibus, sed isti non sunt municipales, vt supra dixi. pro quo. ff. de mu. & hono. l. rescripto. §. fi. Item sunt immunes a muneribus realibus extraordinariis tamen vt hæc. l. & supra de sacrosanc. eccle. l. placet. Munera autem realia & ordinaria habent subire senatores, prout supra dixi de naufra. l. pro his cum glo. Et præmissorum est ratio, quia cum datur immunitas alicui non videtur data a muneribus patrimonialibus, vt sup. de mu pa. l. qui immunitatem, cum ibi not. & de
3 iudi. l. 1. & de exact. tri. l. diuina. Item no. ex l. ista quòd concesso priuilegio alicui ratione dignitatis videtur concessum & eius hominibus, pro
4 quo. j. de comi. consisto. l. 2. Et sic facit ad aliā quæstio. quæ est in facto. Rex cōcessit cuidam militi, vt non teneatur soluere pedagium in aliquo

ADDITIO.

a Continentur homines. Adde Panor. in cap. omnes nu. 2. & quod ibi notatur in apostil. ad eum in versic. incorporalia extra de regul. iur.

quo certo loco, ille miles habebat castra; numquid tale priuilegium se extẽdit ad homines ibidem existentes? & videtur ꝙ sic per.l.istam. pro quo.ff.de precario.l. cum precario. & supra si quacumque prædi. po.l.1.ad quod in simili.ff.de priuil.cre.l.4.§. 1. Et videtur. l.cum glo.supra de aduo.diuer.iudi.l.restituendæ. 2. respon. Sed dic contra ꝙ non extendatur ad homines suos tale priuilegiũ, & est ratio: quia fuit concessum personæ non dignitati vel officio. & sic hæc. l. nihil facit, vt ff.de iur.immu.l.2.& 4.& no.ff.de regul, iur.l.priuilegia. ad quod. j. de proxi. sacro.scri.l. in sacris. in princ. Nec ob. contra quia hic concedebatur priuilegium personæ: ibi autem personæ ratione officij & dignitatis, & sic bene trãsmittitur, & sic videtur distinguere.l.cum glo.ff. de censi.l.forma.§.quamquam, & l.ætatem. nec ob. l.restituendæ: quia ibi præcedebat talis interrogatio.ff.de interro.ac.l.si defensor.§. 1.& insti. de inuti. stipu.§. præterea. Et pro hoc ꝙ ex simplici responsione trahatur ad vtraque supra de diuer. rescrip. l. 1. Iaco. Rebuffi.

LEX V.

SVMMARIVM.

1 *Principis autoritas in quibus casibus est necessaria.*
2 *Factum per curiam videtur esse per iudicem ordinatum.*
Substantialia iudicij quæ sint, ibi. eod. vers. fin.

Nemo. Prohibẽtur præfecti aliquod munus sine cõsensu Principis iniungere senatori, sed solus Princeps iniungat, vel de eius mandato iniungatur senatori: nã tunc non est dignus sed dignitas, ꝙ ab Imperatore man-
1 datur. h.d. Et no. notabilem.l.ꝙ quicquid iniungitur à Principe est dignitas. Secundo no. casum in quo est necessaria Principis auctoritas, quod dic vt supra de iur.fisci.l.prohibitum. An. de Barulo. Item no. ꝙ vbi aliquis est immunis ab aliquo munere, si illud munus per Principem indicatur ꝙ non gaudeat illa immunitate: quia tunc non videtur munus immo magis honor & dignitas, vt hic in fi.ad quod supra ad l. Iul. maie. l.
2 nullus. Item not. ex. l. ista. ꝙ illud quod fit per curiam videtur esse ordinatum per iudicem, sicut ponitur quotidie in processibus. pro quo in feu. de milli. vassal. qui contumax est. c. dominus: sed an sufficiat ꝙ sic dicatur in processu ꝙ sit ita per curiam ordinatum; distingue aut illa verba ponuntur circa ea quæ specialiter sunt per iudicem ordinata, & tunc non sufficeret vt est in sententia & similibus. pro quo. de accu. l. libellorum. in princ. vbi habes quòd debet offerri libellus corã iudice, & nominatim, vbi præsertim sunt plures iudices, vt supra de decurio. l. nominationum, & argum. ff. de libe. & posthu. l. 2. Si autem talia verba apponantur circa ea quæ non requirunt præsentiam iudicis, & tunc obtinet quòd seruatur in curiis vt sufficeret dicere, quòd fuit ordinatum, vt talis fuit citatus per curiam. Quæ autem sunt substantialia iudiciorum habetur. C. de sen. & interlo. omn. indi. l. prolatam, & extra de proba. cap. quoniam contra falsam. Iacobi Rebuffi.

LEX VI.

SVMMARIVM.

1 *Artes vilissimæ quæ appellantur.*
2 *Conditioni propriæ quilibet debet deseruire.*
3 *Ascendens altas arbores per pecuniam an possit admitti ad dignitates.*
4 *Electus cum est insufficiens, quis habeat in eius locum alterum subrogare.*

Ne quis. Negotiantes artes vilissimas ad dignitatem non aspirãt, & aspirantes repellẽtur ab ea, & iubentur redire ad pristinam vilitatem. h. d. secundum An. & Bar. In tex. ibi ex vltimis negotiatoribus, vt venditores carniũ & tabernarij abiectis, vt pistores & cloacarij & caprarij & similes: secundum Odoffr. &
1 Dulium. Et no. appellari artes vilissimas eorum qui stant ad custodiam porcorum, & eorum qui vendunt oleum vel sal. vt dicit glo.l.arg. vel sunt
2 tales qui vendunt cepum vel lardum. Item not. quòd quilibet debet conditioni propriæ deseruire, vt infra de cohor. l. si cohortalis. & ibi de hoc An. Sed quæ potest esse ratio quare vel quo iure isti negotiatores repelluntur a dignitatibus, & videtur quòd repellantur: quia infames supra eo.l.neque. pro quo in auth. de testi.§.sancimus. in fi. quæ ratio non videtur procedere, aliàs non pateretur eorum negotiatio si essent infames.ff. de offi.præsi.l.illicitas.§.neq; illicita. de pœnis.l. moris.§. 1. & 2. & quia tales non repelluntur, vt infames, vt ff.de decurio.l.eos qui vtẽsilia, dic tamen ꝙ aliqui prohibẽtur a dignitatibus propter pœnam non vt infames, vt supra eo.l.2.ad quod ff. de interdic.l.relegatorum. §. fi. & de decurio. l. ne quis, vbi habes ꝙ aliqui prohibẽtur a dignitatibus propter pœnam, alij propter insufficientiam, & ratione fragilitatis & vilis mercimonij, quod exercent. vt supra de decurio. l. ad subeunda. & arg. ff. de testi. l. 3. §. 1. & supra de incest. nup. l. humilem. Et sic loquitur ista. l. nec ob. l. eos qui vtensilia: quia illud ꝙ ibi dicitur in princ. l. corrigitur per fi. & quod dicitur in princ. dicitur arguendo, vel aliter dic ꝙ isti tales de quibus loquitur ista. l. non debent vocari ad illa vbi est copia sufficientium, tamen in subsidium bene vocarentur. arg. ff. de mun. & hon. l. ad rempublicam.
3 Circa qđ potest quæri an illi qui ascẽdũt altas arbores data sibi pecunia pro nucibus, & aliis fructibus excutiendis, vel pro ipsis arboribus putandis sint repellendi a dignitatibus vel a testimonio? & videtur ꝙ non, quia istud edictum est prohibitorium, & tales non reperiuntur prohibiti, ergo &c. ff. de testi. l. 1. supra de app. præcipimus. in fi. & de iure fis. l. certa forma. Itẽ quia erubescimus &c. in auth. de trien. & se. §. consideremus, ad quod supra de scrils. l. omnes, iũcta. l. Principes. j. de princ. ag. in rebus, vbi videtur ꝙ tales debeant magis præmiari cum collectores fructuũ sint priuilegiati, vt infra de castren. omnium pala. pecu. l. 1. Credo contra ꝙ non debent admitti. quia videntur infames. Item quia officium tale est vile & abiectum, & ideo repelli debent vt hic, & quia exponunt corpus periculo accepta pecunia. ff. de postu. l. 1. §. bestias. pro quo ff. de testi. l. 3. §. 1. quia hoc verũ, nisi in causa

consimilis

consimilis socij, quia nil Iudeus Iudeo, &c. arg.
supra de lega.l quoniam, & de inoffic. testa.l.in
arenam. Nec ob.quod dicitur, ꝙ debet præmia-
ri: quia immo contrarium, quia exercuit mer-
cimonium contra l. prohibitionem, ideo repel-
lendus supra de agri.& censi.l. quemadmodum,
quod intelligo procedere quantum ad dignita-
tem in ciuitatibus, vbi est copia honestorum vi-
4 rorū, alias secus vt dicta l.eos qui vtensilia. Item
circa fi. huius l.pone aliquis est electus in consu-
lem Montispesulani, post reperitur insufficiens,
quæritur quis habeat in locum istius alium sub-
rogare: an gubernator vel consules antiqui qui
eum sibi præsentauerūt. circa hoc potest distin-
gui aut vacat locus propter mortem, & tunc illi
qui primo eum elegerunt alium subrogent. aut
remouetur, quia insufficiēs tunc deuoluitur ele-
ctio, & ordinatio ad superiorem. arg. ff.de testa.
tu.l.si quis sub conditione, & quia tales consules
antiqui omnes sunt priuati sicut habetur in iu-
dice: quia functi sunt officio suo. ff. de re iudi.l.
iudex. Item quia hoc non dicit constitutio eo-
rum, quia non debent nisi in fine anni. arg. ff. ad
municipal. l. quæstionibus. in fi. & de testa. ar. l.
3.§.fi. Et ideo sequitur ꝙ deuoluatur ad superio-
rem; in aliis tamen officiariis electis seu institu-
tis per istos consules si reperiantur insufficientes
tunc subrogabitur per eos qui illum creauerint:
quia adhuc remanet eis ius eligendi, vt potest
poni exemplum in consulibus mariis operariis
clauariis presbyteris, & aliis qui sunt consueti
eligi consules Montispesulani.arg.supra quo. &
quando iudex l.præses, & de accu.l.4.pro quo in
authen. de iudi. si vero iudex col.6. Iac. Rebuffi.

LEX VII.

Quoniam. Iudex volēs ædificia in vrbe cōstruere senatoris substantias non vexat. h. d. Bar. vel si aliquando indicitur collecta ob murorum extructionē in aliquo loco ad huiusmodi munus senatorum possessiones minimè teneantur. h.d. concor. supra eo. l. senatorū, & infra eo.l.proxi. Sed si ad extructionem, & reparationem viarum, debent conferre vt supra de priuil.do.Aug.l.abūt. Odoff.hic possunt cadere illa quæ dicit Bar.in repetitione.l.si. supra ex qui. mu.vel præsta. ne. li. se excu. & ibi aliqua scripsi de hac materia. Ia. Rebuffi. Comes.

LEX VIII.

Ius senatorum. Dicit Imperator ꝙ nos sumus de numero senatorum, & volumus omnes senatores ab omni iniuria defendi. hoc dicit An. de Barulo. Iac. Rebuffi legum comes.

LEX IX.

SVMMARIVM.

1 *Aduocati quam dignitatem habere dicantur.*

1 Libertorum. Filij libertorū possunt habere dignitates. h. d.
An.& Odo. Quærunt Doct. quam dignitatē ha-
bent aduocati. & videtur ꝙ habeāt clarissimam
supra de aduo.diuer.iudi.l.1. Sed per l.istam po-
test dici ꝙ nullam habeant dignitatem, quia li-
bertus non potest habere dignitatem vt hic not.
& est expressum in l. hic in glo. alleg. Sed liber-
tus potest esse aduocatus ergo, &c. supra de po-
stul. l.3. nec ob. l.contraria. quia ibi non conce-
ditur per modum dignitatis, sed per modū pri-
uilegij: quia domini laborauerunt ar. j. de pro-
fess. qui in vr.constan. l.1. Item notant quod ex
l.illa doctores legentes hodie per biennium ha-
beant priuilegium, quod habebāt olim post. 30.
annos, & supra de decurio.l.Alexandrinis. vnde
dic ꝙ aduocati non habent certam dignitatem
nec nominatam, sed remanent sub generalitate,
sicut dicitur de militibus infra de eques. dig. l.1.
& in contrario. j. de aduo.diuer. iudi.l.aduocati.

LEX X.

SVMMARIVM.

1 *Tormenta qualiter accipiantur, & quis videatur pati tormenta.*

2 *Confessio facta per eum, qui de facto fuit tortus cum torqueri non posset, an præiudicet.*

Aduocati an possint quæstionari. circa finem.

Seueram. Viri clarissimi non debent subiici tormentis.h.d. An.&
1 Dulius. Not. hic accipi tormenta siue trahatur
cum cordis siue detineatur ligatus vel in mani-
cis ferreis. quia istis modis videtur pati tormē-
ta. pro quo. ff.de iur.fi.l.2.§.diuus. & ad silleI.l.&
si percussor.& l.lege Cornelia.& de custo.rei.l.2.
Item pro hoc ꝙ videatur pati tormenta eo ipso
ꝙ est ligatus, facit. ff. de iniur. l. item apud La-
beonem. §. quæstionē. quare dic ꝙ tales de qui-
bus loquitur. l.ista non debent ligari. sed nūquid
saltim poterūt terreri per iudicem verbotenus,
quod non videtur: quia generaliter hic prohi-
betur quæstionari, ergo &c. & supra de quæstio.
l.milites. & l.diuo Marco, & ad l. Iul. maie.l.nul-
lus, dic contra ꝙ immo poterunt. pro quo.ff.de
offic. præfec. vr. l.1.§.cum patronus, & de offic.
præfec.vig.l.3.§.cognoscit, & de quo. l. 1.& d.l.
2 Item apud Labeonem. §. quæstionem, cum si-
mili. Item quæritur si de facto in casu prohibito
sicut dicitur de hac.l.fuerit quæstionatus, & per-
seueret in quæstione post tormenta iuxta. l. 1. §.
sed vltro. ff. de quæstio. nunquid præiudicetur
tali quæstionato. & videtur ꝙ sic sicut est in sen-
tentia.ff.quando app.sit. l.1.§.biduum, & de in-
terdict.& relega.l.relegatorum. §.ad tempus.di-
ci potest contra ꝙ talis confessio ei non præiu-
dicet. ad quod. l.in simili. ff. de quæstio. l. 1. §.
diuus, & l.maritus. Item cum non tenuerit causa
vel aliquid aliud quod ex ea sequitur. ff.de legi.l.
non dubium. Item quæritur nunquid saltim post
sententiam condemnatoriam cum alias quam
per tormenta crimen fuerit probatum, poterit
quæstionari? & videtur ꝙ sic ad hoc vt reuelet
participes, vt ff.de pœnis. l. qui vltimo. Itē quia
amisit priuilegium propter delictum. j. eo. l.iu-
dices, & supra vbi sena.vel clari.l.1.§.2.dic quód
commisit delictum cōtra naturam sui officij vel
dignitatis, & tunc est quæstionandus, & sic lo-
quitur.

quitur. l. iudices. si autem alias deliquisset non contra naturam suæ dignitatis, & tunc non est quæstionandus etiam post sententiam. ff. de quæstioni. l. fi. & arg. ff. de solu. quamuis, alias incipit Calepodius. Item quæritur in casu in quo potest haberi quæstio de tali, nunquid in causa ciuili, & criminali poterit quæstionari? dic ꝙ in ciuili nõ potest quæstionari, nisi prout est ratione testimonij vaxillati. ff. de quæstioni. l. ex libero. & supra de aboll. l. fallaciter. §. 1. si autem loquamur in criminali, ibi distinguunt aliqui Doct. in libero & in seruo. Sed eam non approbo, vt in auth. vt iudi. sine quoquo suffra. §. illud le darier. & est circa me. ti. Item pro hoc ꝙ non sit facienda distinctio, an sit crimen publicum vel priuatum, videtur. l. quæ indistinctè loquitur. ff. de app. recipien. l. ante sent. Item facit hæc. l. ꝙ aduocati non possunt quæstionari, quia habent clarissimam dignitatem, vt supra de aduo. diuer. iudi. l. 1. contrarium credo, quia liberti non possunt habere clarissimam dignitatẽ, vt supra l. proxi. & tamen possunt esse aduocati supra de postu. l. 2. quare, &c. etiam. l. contra. loquitur in aduocato fisci, licet alij aduocati aliqualẽ honorem habeant. s. de aduo. di. iudi. l. aduocati. Et quando sunt in ciuitatibus non in castris. ff. de excus. tut. l. allegatæ. §. a. & l. propter magistratũ, & in proœmio digestorum. §. illud supra de stu. li. vr. Ro. l. 2. Ber. Iaco. Rebuffi.

LEX XI.

SVMMARIVM.

1 *Senatorum filij nati ante Senatoriam dignitatem, an habeant aliquam dignitatem vel priuilegium.*

2 *Primogenitus an sit, si rex filium ex concubina habuit, & post contraxit matrimonium cum alia, qua mortua contraxit cum concubina.*

Si senator. Secundum veriorem modum sic pone casum: filij nati antequam pater esset senator, sunt priuati nec habent dignitatem senatoriam. Secũdo dicitur ꝙ nati post senatoriam dignitatem patris etiam ante concepti sequantur dignitatem paternam. h d. An. & sic sunt ibi duo dicta. Primo quando partus nascitur ex patre non senatore, qui senatum postea adipiscitur. Secundo de eo qui nascitur post senatum, & concipitur ante se-
1 natum: secundum Bar. Quæritur iuxta intellectum huius. l. vtrum filij senatorum nati ante dignitatem habeant aliquam dignitatem vel priuilegium? & videtur ꝙ sic per. l. fi. supra de decurio. & ff. de pœnis. l. moris. §. istæ ferè. & de decurio. l. 2. §. in filiis, dic ꝙ habebunt clarissimam dignitatẽ, vt in fi. istius. l. concluditur, & pro hoc supra de nupt. l. fi. Item qui sunt in clarissima dignitate non quæstionantur supra eo. l. seueram: sed tales filij nati ante dignitatem patris nõ quæstionantur vt dicto §. in filiis, ergo &c. nec ob. l. senatoris filium. hic alleg. In glo. quia ibi loquitur in filio adoptiuo: & est ratio in illo, quia siue ante siue post consequatur dignitatem propter fragilitatis vinculum cum de facili possit desierere esse filius supra de adopt. l. cum in adoptiuis, Sed in filio naturali est secus: quia naturalis non potest ita tolli, ergo. &c. arg. ff. de reg. iur. l. iura sanguinis. Item pro hoc in simili. ff. de iur. do. l. adoptiuum. §. 1. iũcta. l. dos a patre supra de iur. do. Item quid erit si quis susceperit filium ex concubina, & ita sequitur conditionem matris. ff. ad municip. l. 1. & de sta. ho. l. cum legitimè, post ille contraxerit matrimonium an habilitetur, vt sequatur dignitatem patris? & videtur ꝙ non sed matris. pro hoc in auth. qui. mo. na. effi. le. §. filijs. colla. 6. Item pro hoc ꝙ sequitur conditionem matris, facit in feu. si de feu. fu. ꝯtro. inter do. & agnatum vassal. §. naturales: sed videtur contra ꝙ immo sequitur priuilegium patris per. l. cum quis supra de natura. li. & in auth. de incest. nup. §. pen. & fi. colla. 2. dic ꝙ iste filius habebit illustralem dignitatem, & clarissimam si fuerit filius senatoris. Sed hoc non vr̃ posse stare: quia sic sequeretur, ꝙ maius priuilegium haberet quàm si esset natus, vt legitimus, & naturalis ab initio, tunc non haberet nisi clarissimam, vt hic, & sic plus haberet luxuria quàm castitas: quod fieri non debet. s̃ de reuoc. dona. l. his solis. in auth. de resti. & ea quæ parit. §. pe. & fi. Sed dic ꝙ habebit illustralem dignitatem tanquam adoptiuus: & clarissimam tanquam naturalis, ꝙ probatur quia nõ debet plus permitti extraneo penitus quàm filio naturali, sed si esset extraneus haberet illustralem dignitatem per adoptionem, vt s̃. probaui ergo &c. & pro hoc in simili. ff. de contra ta. l. cum emancipatis. §. fi. iuncta. l. senatoris filium. ff. de sena. igitur &c. Item probatur, ꝙ habeat clarissimam, ꝙ omnia iura per matrimonium confirmantur quo ad istum filium, ac si esset ab initio natus, quia iura signãt eum natum ab initio, vt dicta l. cum quis, & §. pen. & fi. de incest. nup. nec ob. contra. quia loquitur de legitimatione quæ fit per rescriptum Principis vel per oblationem curiæ. Sed nos loquimur de legitimatione quæ fit affectione naturali, vt patet in dicta l. cum quis, vt ibi loqui-
2 tur. Et ex his arguitur ad. q. præsupposito quòd primogenitus succedit in regno: pone ꝙ Rex habuit filium ex concubina post contraxit matrimoniũ cum alia, & postea mortua ea contraxit matrimonium cum concubina. quæritur an talis filius tanquam primogenitus succedat in regno, & videtur glo. quòd talis nõ mereatur dici filius Regis supra de nup. l. Imperialis §. his illud & sic quod non habeat regnum: distingue aut iste pater fuit factus Rex ex successione aut ex accidenti. Si accidenti & tunc quòd non habeat regnum talis filius, nec dicatur filius Regis, & est ratio quia non erat Rex tempore quo fuit conceptus. Si autem fuit Rex ex successione, & tunc dic quòd talis filius contributarius dicatur primogenitus, & quòd habeat regnum, & est ratio quia cum suscepit talem filium ex cõcubina erat spes succedendi in regno, & solum deficiebat administratio. ff. de libe. & posthu. l. in suis, & pro hoc. ff. si ex nox. causa agatur. l. pe. & fi. Item alia ratio, quia ea quæ in dubio sunt, si existant trahuntur retro ac si ab initio fuissent. ff. qui poti. in pig. habean. l. potior. pro quo. Infra de consuli, l. 1. & ff. de testamen. milit. l. in fraudem §. testamentum, & l. tribunus. §. 1. & l. Titius. Iacobi Rebuffi.

LEX

LEX XII.

SVMMARIVM.

1 *Confiſcatio an totum vel partem complectatur. priuilegiū meretur amittere, qui ſibi cōceſſa abutitur poteſtate.*
2 *Licentiam obtinens extrahendi centum ſommatas bladi non obſtante prohibitione, an ſi extrahat ducentum, tota ducentum publicentur.*

Iudices. Si iudices & alij in dignitate poſiti conuicti fuerint, & condemnati de aliquo crimine pura furti vel alio ſcelere ab illa deponuntur dignitate, & ad eandem redire non poſſunt: quia ſe fecerunt indignos. h. d.
1 Not. ꝙ infamia priuat quem a dignitate etiam habita vt hic, nedum reiicit ab habenda, vt ſ. eo. l. 2. Secundo not. depoſitum ab officio ad illud iterum redire non poſſe, vt ſupra ſi quacumque prædi. po. l. 1. Tertio not. ꝙ priuilegium meretur amittere qui conceſſa ſibi abutitur poteſtate vt ſupra de Iudæis. l. Iudæos. An. & ibi Dulius, & alij doc. In tex. ibi plebeios. Ex hoc apparet ꝙ iudices, & doct. dicuntur eſſe nobiles, quoniam exuti dignitate inter priuatos & nobiles habentur. Bat. allegat hanc. l. ad dubium quod mouet
2 alibi Ia. Bannum fuit appoſitum ꝙ de ſeneſcalia non extraheretur bladum; quidam impetrauit a rege ꝙ poſſet extrahere cētum ſommatas, ipſe non ſolum extraxit centum, immo ducentum quæritur an tota ducenta publicentur, an ſolum centum, & videtur ꝙ omnia ducēta: quia fecit contra bannum. de quo ſupra de nauti. fœno. l. cum proponas, & ff. de publi. l. eorem. §. dominus, & pro hoc facit hæc l. vbi perditur tota dignitas etiam propter vnum furtum. Sed dic contra, ꝙ ſolum centum publicabuntur, & eſt ratio quia talis prohibitio erat contra ius cōe, & permiſſio ſecundum ius cōe, & ideo ampliāda. arg. ff. de pac. l. ſi vnus. §. quod & in ſpecie dotis, & de re mili. l. eius militis. §. militia miſſus. Item pro hoc in ratione. ff. de aqua quoti. & æſt. l. 1. §. item quæritur. §. Trebatius, quæ ſic concordantur. Item ad hoc. ff. de publi. l. ſi publicanus. §. de rebus, & eſt. § t. nec ob. contra quia loquitur in mercibus indiuiduis, & ideo committuntur in totum, vel aliter dic. ꝙ illæ vſuræ nauticæ vel earum priuilegium ſunt contra. ius cōe, & ideo hic non operatur ad ea quæ ſunt ſecūdum ius commune. Doct. Iac. Rebuffi legum comes egregius,

LEX XIII.

SVMMARIVM.

1 *Vxor mei hominis efficitur mea fœmina.*
2 *Conſcius an & quando contra conſcium teſtificari poſſit. Vir & vxor eandem perſonam repræſentant, & vituperium vnius eſt vituperium alterius.*

Mulieres. Nuptæ hominibus magnę dignitatis communicantur honoribus maritorum, & eorum domicilium ſequūtur. Sed poſtea ſi nupſerint homini inferioris loci prima dignitate depoſita, Secundi retinent libertatē. h. d. An. de Barulo. Nec ſuperfluit hæc. l. cum illa. l. fi. ſupra de incol. cum quælibet faciat ad ſuum tractatum. illa enim quantū ad hoc vt ſciamus domicilium vxoris, iſta eidem quantum ad hoc, vt ſciamus dignitatem. An. Argum.
1 eſt. l. iſta ꝙ vxor mei hominis efficitur mea fœmina. Tamen Dulius determinat contrariū. per. l. fi. ſ. de agric. & cenſi. & ſ. nec vxor pro marito. per totū, & in auth. vt nulli iudi. §. illud. nec ob. hæc. l. & ſimiles: quia mulier mariti fulgore dēt ſplendere vt hic, & ſupra de nup. l. fi. & inſortunio. vi ſ. de do. inter vir. & vxo. l. res vxoris, & l. ſed & ſi moris. ad quod. ff. de ſenato. l. emācipatum. §. fi. & multominus nocebit viro ſi meā accipiat in vxorem, vt ſ. de li. cauſa. l. ſi liber. & C. de furtis. l. ancillæ, & ſ. de agric. & mācip. l. ex ingenuo. lib. 11. ſecundum dnm Dulium de Gambayrinis: Quæritur qualiter intelligitur. l. iſta. quia videtur fruſtratoria cū mulieres non poſſint habere dignitates in publico, & ff. de reg. iur. l. 2. ſed dic ꝙ intelligitur. l. iſta de honore ſiue adminiſtratione, habebit mulier iſta nomen quo ad honorem & nobilitatem. arg. ſ. de quæſtio. l. 2. & de in ius vo. l. 1. iuncta. l. aduerſus. ſ. de cri. expila. hære. & ſupra de nup. l. fi. Et ex his poteſt determi-
2 nari dubium, ita eſt ꝙ in ciuilibus conſcius non poteſt teſtificari contra cōſcium, ſupra de liber. cauſa. l. ſi filium, cum ibi not. & de accu. l. fi. pone igitur duo cōmiſerunt delictum, poſt vnus producitur in teſtē vna cum vxore ſua, & deponūt contra illum: nunquid talis poterit quæſtionari vigore teſtimonij vxoris illius; licet teſtimoniū viri ſui non valeat cum ſit correus, cum vnus teſtis faciat ſemiplenam probationem, ex qua poteſt procedi ad quæſtionem. ff. de teſti. l. 3. §. lege Iulia. & l. ex eo. vbi habetur ꝙ mulier poteſt teſtificari iuncta. l. vt iureiur. ſupra de teſti. Sed dic cōtra. quia vir & vxor eandem perſonam repræſentant, & vituperium vnius eſt vituperium alterius, & ꝓ hoc in auth. de alie. & emphi. §. œconomus, & ſupra ꝙ me. cau. l. ſi per impreſſionē: nec ob. contra. quia hic verum eſt quia mulier poteſt teſtificari in criminibus, niſi alia lege repellatur: ſic eſt hic. & ſupra dictum eſt. igitur &c. Iaco. Rebuffi legum profeſſor.

LEX XIIII.

Præcipimus. Senatori in ꝓuincia quaIiber ꝯſtituto nulla munera publica indicuntur. h. d. An. & Iaco. Rebuffi.

LEX XV.

Clariſsimis. Clariſſimi, & ſpectabiles poſſunt proficiſci ſine licentia quo volunt. h. d. ꝯcordatur. j. eo l. fi. Bar. in aliis ſecus, vt ſ. de manda. princ. l. 1. ſic eſt in milite ignominia miſſo, qui poteſt morari vbi vult præterquā Romæ, & in locis vbi eſt Imperator. j. de re mili. l. 3. Odof. Ia. Rebuffi legū profeſſor.

LEX XVI.

SVMMARIVM.

1 *Perſonæ illuſtres an & pro quibus criminibus ſint in carceribus detrudendæ.*
2 *Crimē grauius qualiter accipiatur. Et an perſona illuſtris poſſit loco ſui alterum in carcerem ſubſtituere.*
3 *Illuſtres an poſſint accuſari vel conueniri officio durante, & per quos poſſint puniri. num. 4.*

Si grauius.

Si grauius. Illustres de criminibus gra
uiotibus irretiti In carcerē
non intruduntur : sed committuntur custodiæ
militari, & per aliquē iudicem non pnniuntur.
sed commissis per eos relatio fit principi cōsti-
tuti vero In dignitate minori puniuntur per præ
fectum prætorio hoc dicit Barto. Ista autem re
latio de qua supradictum est liabet locum dnrā
te dignitate illustri. sed si per facinus esset ea pri-
uatus tunc absque relatione posset fieri de ęo pu
1 nitio. vt infra eod. l. proxi. Bar. Not. ex. l. præsēti
ꝙ in graui crimine personæ illustres non ponun
tur in carcerem, sed in leuibus criminibus com-
mittuntur iuratoriæ cautioni vt infra l. prox. Se-
cundo no. casum in quo crimina remittuntur
sic infra de re mili. l. tribuni. & l. nemo. in fi. & ff.
de pœnis. l. diui frēs in fi. & sup. si quis imperato
ri maledi. l. 1. & ff. quando app. sit l. 1. in princ. &
supra vbi sena. vel clau. l. quotiēns. Tertio not.
apud quem iudicē oēs milites de militari crimi
ne vel communi accusentur de hoc not. sup. de
iuris. om. iud. l. magisteriæ. sed l. ista tractat de po
sitis in dignitate et facit ad hāc l. supra vbi sena.
l. quotiens. In alijs autem personis non ꝯstitutis
in dignitate in grauib. ctimiuibus ponuntur in
carcerem. in leuibus committuntur fideiussoriæ
cautioni. vt ff. de custo. re. l. Diuus. regulariter nō
referuntur crimina sed de hoc supra. de off. præf.
præto. otien. & illi. l. si quos. cū simili. fin An. de
2 Bar. Item no. secundum. l. istam, ꝙ crimē graui*
hic accipitur vbi non potest cōparere per ꝓcu-
ratorē. supra de iniur. l. fi. vbi sena. vel. clari. l. quo
tiens Item quæritur iuxta l. istā, an intelligat, ꝙ
iste illustris possit substituere loco sui in carce-
rem? quod videtur quia substitutio est in locum
alterius positio. & pater potest substituere filiū.
argum. ff. de lega. l. sciendum. §. legati. pro quo
supra de epic. & cleri. l. quisquis & ff. de testa. l. oc
cides. Sed dic contra scilicet ꝙ non sit licitum da
re talem substitutum sed habet locum, dare fide
iussorem. arg. ff. de cust. re. l. 1. item quia esset ꝯtra
ius commune cum pœna debeat tenere suos au
ctores: quia carcer est ad pœnam saltim quādiu
ibi moratur. supra de exact. tri. l. 2. iuncta. l. sanci-
mus. sup. de pœnis. Item talis de se obligaret ad
speciem seruitutis, quod est contrarium iuri cō
muni. ff. de condi. & demon. l. ticio centum. §. Ti
cio centum & quarum rerum actio non datur.
l. 1. § quæ onerandæ. & de li. ho. exhi. l. 2. Nec ob.
contrarium. quia ibi loquitur in honore & mu-
nere pub. & ibi non est onus, sed magis honor in
fra eo. l fi. cum ibi no. & supra eo l. nemo præfe-
ctus in fi. & ideo dic subiectione. i. data fideiussio
3 ne. Item opp. ꝙ non possint accusari vel conue-
niri tales illustres officio durāte. ff. de accu. l. hos
accusare & de iudi. pars literarū. distingue aut ta
les erant magistratus qui erant in dignitate sine
administratione & tūc pāt cōueniri ēt durante
dignitate. s. ne li. po. l. 1. in fi. in auth. vt iudi. sine
quoquo suf. §. quos autem. circa me. Aut erāt hñ
tes administrationē, & tunc aut erant ꝑpetui, &
tūc poterūt ꝯueniri. vt hic & ī. l. ꝓxi. & ff. de in ius
vo. l. 2. & si cer. pe. l. ꝑsidis. aut ipales & tūc aut cō
ueniuntur de his quæ fecerūt ante administratio
a nem, * & eo casu subdistingue aut illi fuerūt per
uenti super illis ante magrātū tunc poterūt pro
ficisci durante. officio vt d. l. hos accusare. §. 1. &
talis delatus potest vocari ad honores si nō fuit
perfecta infra annū. ff. de mu. & ho. l. reus delat*.
Aut non erat peruentus & tūc nō pōt conue-
niri durāte officio. vt d. l. hos accusare in princ.
Aut quæritur de his qui commiserant durante
officio & tunc aut sūnt magni magistratus, & ta
les non pāt conueniri durante officio: minores
aūt magtatus bene possunt cōueniri. de iniuriis
4 l. nec magistratus. Et de in ius vo. l. 1. Sed qui hñt
punire iudices: distingue: aut sunt illustres, & tūc
puniuntur per principem vt hic in princ. & sup.
vbi sena. vel cla. l. quotiens. Aut sunt spectabiles.
& tunc puniet eos præfectus prætorio. vt d. l. si
quos. & e. tit. l. de ordinario. Aut sunt minores
iudices vel magistratus, & tunc si creantur im-
mediate per illos superiores, & tunc punientur
per illos. in auth. de manda. prin. §. festinabis. de
pœnis. l. si quis forte. §. si quos comitum. Aut nō
creantur immediate per superiorem, & tunc pu
nientur per præfectum vt in auth. de defen. ciui.
§. interim. Iac. Rebuffi, legum comes.

ADDITIO.

a Ante administrationē. Adde Bar. in l. qui officij & ibi omni
no Alex. ff. de contrah. emp. & vendi.

LEX XVII.

SVMMARIVM.

1 *Acta iuditij an & quando debeant in scriptis redigi.*
2 *Absuerit, qualiter accipiatur & citatio num possit fieri absque literis, per nuntium.*
3 *Conuenire qualiter ponatur.*
4 *Periurus priuatur sua dignitate & an sit infamis numero 6.*
5 *Libellus in causis ciuilibus olim non offerebatur.*
7 *Appellari an possit ab annotatione bonorum.*
8 *Annotatio bonorum hodie non fit.*

Quotiens. Illustres conuenti ciuiliter
vel criminaliter ad satisda-
tionem iudiciariam non vrgentur, sed eorum
committitur iuratoriæ cautioni, qua neglecta
ꝑ eos vel corū ꝓcūratores corū bonis in ciuili
i crīali vero tāq periuri de dignitate spoliantur
& absque relatione per iudices puniuntur. Item
illustres c timinalitet nō possunt conueniri sine
1 scriptura hoc dicit Bar. In tex. ibi vel corū pro-
curatores ex hac litera patet, ꝙ si dominus pro-
misit stare iuri sine scriptura & procurator cita-
tus non sistat, ꝙ ex hoc committitur stipulatio.
Nam hic cauit de iudicio sisti & procurator cita
tus fuit & absuit & ratione absentiæ ꝓcuratoris
fit missio in bonis domini. In tex. ibi sine scriptis
no. casū in quo semper est necesse ꝙ acta iudicij
redigantur in scriptura: ꝙ idem est regulariter ēt
hodie c. qm̄ contra extra de probati. sed fallit qñ
que vt in auth. nisi breuiores. supra de sen. ex pi-
reci. & infr. de ꝓxi. sac. scri l. pen. s̄ de man. prin.
l. 1. In gl. super verb. fideiussionis. not. casum in
2 quo nō possidēs immobilia nō cogit satisdare
iudicio sisti, sed cōmittit suæ iuratoriæ cautiōi,
regulariter ꝯ. vt l. sciēdū. ff. qui satisda. cog. &
hoc verū sm hæc iura. hodie vero null' suo noīe
ꝯuētus cogit satisd. vt insti. de satisda. §. sed hodie

In tertiã gl. no.bene de hoc verbo adfuerint. qa
aut scribitur per b. & notat absentiã sine dubio
aut per d. & notat præsentiam regulariter. Sed
causa contrarietatis vitandæ ẽt scribatur per d.
vt no.absentiam vt hic.& de hoc est gloss. nota.
in auth.de desen.ciui.§.sed neque. In glo.quæ in
cipit Ipso iure.in fi.no.bene ꝙ periurus est infa-
mis & ipso iure quando venit ꝯ pacta & sacra-
menta. sed qñ ꝯ sacramentũ tãtũ tunc ꝑ sen-
tentiam.concor.sunt in glo. In glo. quæ incipit
commonitoria. ex hoc apparet ꝙ citatio appel
latur sententia vt hic.& hoc etiam tenet gl. in l.
quotiens.j.de priui.scola.ibi glo.tenet ꝙ oẽ ꝓce-
ptũ iudicis faciens ad causam hẽt vim interlocu
toriæ,seu dr̃ sñia interlocutoria.& est illa gl. sin-
gularis.& alia glo.in authen.de litigio. §. ad ex-
cludendas.colla.8. Item ex hac glos. coniuncto
text.patet ꝙ citatio de comparendo possit fie-
ri per nuncium absque literis.vt l.sed interpella-
tur.§.1.ff.de arb.s.dixi.de colla.fun.fisca.l.palati
nos.& supra de exac.trib.l. missi. tñ hoc fallit in
clarissimis.nã illa citatio non valet nisi fiat per
scripturam. Bartol. Not. ꝙ regulariter qui non
possidet immobilia satisdat iudicio sisti. vt in l.
facti. fallit hic infra de prin.agen.in re.l.militis.
& de priuil. scola.l.fi.in princ.& de epi & cleri.
l.cum clericis. Secundo not.hic quòd conueni-
re ponitur pro accusare sic.ff.de iureiuran.l.præ
tor. §. 1. & ar. supra de eden. qui accusare. Ter-
tio not.ꝙ propter periurium quis priuatur sua
dignitate. sic & propter furtum.supra eo.l. iudi-
ces. & propter infamiam.supra l.2.licet nõ qui-
libet periurus sit infamis.vt no. ff. de Infa. l. Lu-
cius.vel dic ꝙ piurus repellit̃ ꝑp infamiam.quia
venit ꝯ suã promissionẽ procurando. Quarto
no.ꝙ cũ quærit̃ de delicto & de pena eius impo
nenda sit intuenda personæ conditio qualis erat
tpe commissi delicti.vt ff.de pœnis.l. 1. Fallit tñ
hic propter periurium qa hic illustris eo tpe quo
delinquit non poterat nisi a principe condem-
nari.hic nũc a quolibet iudice. Quinto ꝙ priui-
legium meretur amittere,&c. vt dixi.s.e. l. iudi-
5 ces. Sexto no.ꝙ in causis ciuilibus olim non of-
a ferebatur libellus [a]nisi ex voluntate.vt ff.de edẽ.
l.1.§. editiones.fallit in priuilegijs illustrium, vt
hic:in criminalib. autem olim erat necessarius
vt in l.libellorum.ff.de accu. immo videtur ꝙ
olim erat voluntarius etiã in criminalibus cau-
sis.vt j.de prox.sacro.seri.l.1.hodie vero in qua-
libet causa dẽt offerri.vt in auth. sententia vero
ẽt olim erat ferenda in scriptis vt sup.de senten.
ex periculo reci.l.1. In text. ibi cum dicit in cri-
minali.in qua per procuratorẽ potest procedere
vt in actione iniuriarum.vt sup.de iniu.l.fi.secus
in alia criminali in qua nõ põt procedere ꝑ ꝓcu
ratorẽ qa tunc teneret̃ dare fideiussorẽ. vt no. s.
l.ꝓxi iuncta.l.quotiẽs.sup.vbi sena.vel cla.super
6 glo.quæ dicit periurũ esse infamẽ. Pro declara-
tione huius puncti sic distingue aut tale iuramẽ-
tum non concernit læsionem tertii: & tunc aut
iurando deierat de præsenti, & tunc non est
infamis. vt ff de his qui no.infa. l. Lucius. cũ gl.
& pro hoc in simili.ff.de crimi. stellio.l. 2.& fin.
aut iste iurando non deierat & tunc est infamis.
vt si iurem tibi soluere 10.in festo Paschæ, si nõ
soluam sum infamis. vt hic.& supra de transac.
l.si quis maior.& hoc idem dicit glo. in dicta l.
Lucius. sed per alia verba. Sed Iac.subdistinguit
cum iuratur de futuro: quòd aut interuenit con
uentio vel pactum, & tunc si pactum vel con-
uentio est liberatorium & veniat cõtra iuramen
tum est infamis. Si aũt pactum sit obligatorium
quia tunc periurus non est infamis,sed fustigabi
tur,& ita extraordinarie punietur.ff.de iureiur.l.
si duo. §. fi. & est ratio diuersitatis inter pactum
liberatorium & obligatorium, quia infamatio
est odiosa & ideo restringenda.ff.de liber.& po-
sthum.l.cum quidam. Sic lex si quis maior loqui
tur in pacto liberatorio, ergo non est extenden-
da ad pactum obligatorium. Si autem iuret̃ non
interueniente conuentione & de futuro,& tunc
non est infamis vt dicta l.2. Tamẽ ista distinctio
non est vera cum Ia. facit differentiam inter pa-
ctum liberatorium & obligatorium. quia nõ est
differentia si bene attendat.l. si quis maior. & ꝓ
hoc est casus. Item non ob.§.fi.d.l. si duo patro-
ni.quia fustigatus est infamis cũ fustigatur ex cã
quæ infert infamiam.ff. ex quib.cau.irro.infam.
l.ictus fustium. Sed quæ est ratio diuersitatis ꝙ
non sit infamis cum iurat de præsenti vel de ꝓ-
terito non lædit partem nec rumpit cõuẽtionẽ.
quia iudex habebit sequi suũ dictũ ex quo repe-
rit eũ deierasse solũ vr̃ religionem Dei offẽdis-
se,& iõ Deũ solũ hẽt vltorẽ.& sic sequitur d.l.lu
cius.& s.de iureiur.l. iurisiurandi. secus cũ iurat
de futuro & ꝓcedenti cõuentione.qa tunc offen
dit Deũ & patrem.& ideo magis punitur. ꝓ quo
ff.de his qui no.infa.l.athletas. §.Pomponius.&
7 l.Imperator.Ber.& Doc. Super glo. quæ incipit
exercere, ibi bona adnotentur. Sed an a tali ad-
notatione bonorum possit appellari.& vr̃ quòd
non,quia adnotatio fit contra contumacem ab
sentem.Sed talis contumax non appellat ergo,
&c.supra de iudi.l properandũ §.cum aũt.ff.eo.
ti.l. post edictũ. Item pro hoc quia aut vult ap-
pellare infra annum, & tunc non est necessaria
appellatio,quia tũc audit̃ de iure cõi per totum
annum. & iõ nõ dẽt implorari extraordinariũ
auxiliũ.sup.de thesau.l.1 aut vult appellare post
annum elapsis 10.diebus,& non põt. in authent.
de app.& Intra q̃ tpa.§.1.& sup.de app. auth. sed
hodie.Nec ob.si dicat̃ ꝙ non hẽt 10. dies ad ap-
pellandum, quia sñia fert̃ sub conditione. s.nisi
venerit infra annum. & tunc non est necessaria.
Dic ꝙ ibi etiam computantur. 10. dies a tpe ꝓ-
8 lationis. ff. qñ app.sit.l.1.§.biduum. Item no. ꝙ
hodie non fit ista adnotatio sicut est de iure: qa
de iure auditur post annum super crimen,quòd
non seruatur de consuetudine. supra de requir.
reis.l. 1. & 2.bene dic ꝙ potest appellari ab an-
notatione sicut potest fieri de iure,quia nõ plus
potest tacitum quam expressum.Sed auditur su-
per crimine,ergo & super bonis.ff. loca.l.qui ad
certum, pro quo.ff.de app.l.non tantum.& sup.
si pen.ap.mors interuene l.2.nec ob.ꝯ.quia recu
perat tunc cũ redit infra annum. & quando ap-
pellant infra 10.dies pro tunc extinguitur pœni-
tus pronunciatum.ff.ad Turpil.l.1.§.fi.Iac. Reb.
legum comes eximius.

ADDITIO.

a Non offerebatur libellus.Adde Lanf.de Oria.in c.qm̃.cõtr
§.petitiões in pri.& qđ ibi notaui in apos.ad ipm ext. đ pba.

LEX XVIII.

SVMMARIVM.

1 *Honor fit ei, qui per principem vocatur ad curiam. Item data licentia alicui libere veniendi an censeatur etiam data remeandi.*

2 *Iudices prouinciarum an, & quando possint ad vrbem venire aut redire sine licentia principis.*

Iubemus. Oēs habentes magnam dignitatem vel minorem cum administratiōe vel sine recedētes ab hac Regia vrbe, idest a curia principis cum licentia principis, vel sine, vt supra. eod. l. clarissimis. volentes redire ad curiā possunt sine aliqua reuocatione principis saluo tñ honore sacræ reuocatoriæ.
1 h. d. No. esse honorē illi qui per principem uocatur ad curiam. An. de Baru. & exponit Dulius saluo honore sacræ reuocatoriæ. quia poterunt per principem reuocari ad curiam, & tunc talibus reuocatis seu euocatis erit honor. & hoc secundum dominū Dulium de Ganbayrinis. Vel sic secundum Bartol. vocati per principem ad aliquam dignitatem maiorem, vel minorem, possunt de vrbe & de prouincijs absq; licentia principis ad comitatū adire h. d. In tex. ibi petere maluerit, quando discessit vel proprie quādo de sua prouincia vel illud accedere de nouo. Odoff. comitatum idest curiam. sic. supra qñ imperator inter pu. vel vi. l. 1. & de his qui per me. iu. non app. l. 1. reuocatoria idest dato ꝙ imperator non mittat pro eo Dy. In gloss. quæ incipit, vel etiam sine consensu. in fin. vel dic hic illustribus qui debent esse iuxta eum cum sint pars sui corporis. supra ad l. Iul. ma. l. si quis ibi aūt in alijs clarissimis. Glo. fi. ibi perpetuis. vbi adhibeē seruitus quædam si non possent exire de loco in quo habent administrationem. ff. de li. ho. exhi. l. 2. de ꝯd. & de. l. Titio. §. Titio. In gl. q̄ incipit, sed cū venerint ibi nō recedāt. per hanc gl. patet euidenter ꝙ illi cui datur licēia veniendi libere nō datur p hoc licētia remeādi. & hoc est verū hoc casu quia. l. specialiter hic disposuit, regulariter autem contra vt not. supra de nauicula. l. 1. & ff. de leg. l. sciendū. de sepul. vio. l. vlt. & ad Treb. l. de eta. & in l. 1. ff. ad l. iul. ma. & dixi. in d. l. 1. ff. ad l. Iul. ma. Bar. & scripsi in d. l. 1. supr. de nauicula. Odoff. dicit ꝙ lex ista difficilis est. In text. tñ leuis est, si aduertatur eius intentio. & dicit duo hæc. l.
2 In primis tamen hoc præmittere oportet, ꝙ imperator quandoque iudices prouinciarum vocat ad se ex causa, vel reuocat qñq; cū de curia ad prouinciā missi sunt. & hoc iudicibus honor est ꝙ vacantur vel reuocationem habent a principe isto honore reuocationis vel euocationis saluo & durante, quādo necessitas erit in primis, dicitur quód si aliquis habet maiorem vel minorem administrationem vel dignitatem in curia vel dignitatem siue administrationem honoratus dicitur si proficiscatur ad prouinciam de cōsēsu principis, vel etiam sine cōsensu: quare pōt (vt supra ea. l. clarissimis.) si vult reuerti ad curiā potest etiam sine licentia reuocatoria principis nec tenetur literam reuocatoriam expectare. hæc in prima parte. Scđo dixit ꝙ si aliquis habet dignitatem in prouincia maiorē vel minorē vbi morei si vult venire ad vrbē Romæ cā iusta, quia vult ibi venire pro negocijs suis expediendis nō expectata litera prouinciali alias principali reuocatoria potest ad vrbem venire. h. d. Prima pars durat vsque ibi. si vero in prouincijs & coniunge quod est in fin. l. siue sacra. &c. Secunda pars incipit ibi siue in prouīcijs. &c. & lege totū vsque in fine. & expone reuocatoria, & sic leuis est l. hic tamē scias, ꝙ iudex prouincialis qui venit ad curiā sine litera reuocatoria, ꝙ post vt hic dicitur, non debet recedere sine licentia principis vt supra de decurio. l. si quis decurio. in princi. Odoff. vel intellige hanc l. quod quicunque sit officiarius habet de recedēdo ab officio suo petere licentiā a principe vt hic tex. innuit, cum dicit principali præcedente consensu. & tunc cōcordabit cum l. nullus alle. in glo. & in l. illud. ff. de offi. præsi. nisi esset cā necessaria vt hic simile ī epō. vt in aut. quomodo opor. epi. §. & illud. & ar. ff. de offi. consul. l. 1. nec ob. l. clarissimis. s. eo. & simile supra vt omnes tam ciuil. quam mili. l. 1. vt intelligaē tantum in habentibus dignitatē siue administrationem: in redeūdo autem ad vrbem Romanā vel etiā ad locum sui officii vbi habet administrationem non est necessaria licētia: ita videtur loqui finis huius. l. Iac. Rebuffi.

De prætoribus, & honore præturæ, & collatione, & gleba, & claui folij & 7. solidorum functione sublata.

Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Mortuo in dignitate constituto alius subrogandus est.*

2 *Olim erant. XVIII. ptores, deinde sunt reducti ad tres qui habebat potestatem condendi edicta quæ pro legibus seruabantur nu. 3.*

1 Supra dictum est de dignitatibus. Sed quia mortuo in dignitate constituto ali⁹ subrogandus est: ex quo quandoq; contingebat ꝙ quis prouincialis præfecturam prætoriā alias prætorianā emebat & eligebatur, qđ erat absurdum pp dignitatē tātā ad q̄ Romanus debet eligi tm, ideo prohibet amō fieri. & iō ponit rubr. de prætoribus, &c. & qa prædictū sublatū est. sic & quædam capitatio personalis quæ olim præstabatur dum clarissimus vel spectabilis eligebatur ad præfecturam prætorianam. Odof. de ptāte horum prætorū habetur. C. de of. præto. l. 2. & insti. de iur. na. §. prætoriū. & ff. de ori. iu. l. 2. §. Diuus deinde augustus. & erant spectabiles. vt in auth. de app. §. simili quoque mō colla. 4. & erāt olim 18. prætores. vt dicto. §. Diuus. & postea fuerunt
2 reducti ad tres [a] vt d. l. 2. quorū duo cognoscebāt de causis vertentibus inter ciues ciuitatis Romanæ & tertius de causis forensium. vñ licet haberēt merū imperiū vt in aut. de leno. § pponam[b] & no. in l. 1. ff. de of. eius cui mā. est iur. tñ eo nō vtebātur

ADDITIO.

a Reducti ad tres. Tu dic ꝙ hodie in Francia & prouincijs alijs regno subditis illorū loco statuti sunt præsides & senatores parlamentorū qui Senatores vim illorū obtinēt vt notaui in apostil ad Guidonem Papæ in decis. gratio. decis. 113.

vtebatur nisi de causis ciuilibus, sed illud totaliter exercebat præfectus vrbis. vt in ti.ff. de offic.
3 præfec. vr. Item habebant potestatem isti prætores condendi edicta quæ pro legibus seruabātur. vt dictis iuribus.& ff. de iurisd.om.iud.l.si quis id quod. cum concor. Iac.Rebuffi.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Domus est tutissimum refugium.*
2 *Iudex in causa principali, an possit esse iudex in causa appellationis.*

Nemo. Clarissimi siue spectabiles in prouincia commorantes non debēt eligi ad præturam. secundum Odof.& Dulium. Tamen An.de Bar. intelligit hanc l. q non debeant eligi inuiti vt hic p eū. tñ tex.nō. h.d. No.
1 bene hic tex. q domus est tutissimum refugium. concor. sunt in glo. In tex. ibi degunt. idest morantur. scilicet deposito officio. Quæ est ratio huius. l. q clarissimi & spectabiles degentes in prouincia non possunt eligi prætores? quoniam videtur contra, cum gradatim sit ascendendum ad honores. vt ff. de mu.& ho.l. vt gradatim. & l. honor. §. gerendorum. sed spectabiles eliguntur in illustres ergo,&c. dicit q rō est, quia cū fit electio super aliqua dignitate debent eligi de ciuitate, vt de decurio.l. 2. melius. sup. de offi.præ. l.tres,& ideo cum isti qui in prouincia degūt nō sint ciues Romani, ergo, &c. Vel est alia ratio, prout est alia littera. quia sequeretur, prout ipsi eligerentur in præfecturam, q ipsi essent iudices in causa principali, & in causa appellationis, cū a spectabili appelletur ad præfectum. sup. de ap.
2 l.præcipi.§. 1. An autem ille qui fuit iudex in cā principali possit esse iudex in causa appellationis,& videtur q non per glo. sup. de appe. l. eos. pro hoc s. de anno. l. præfecti. Sed contra. quòd immo possit esse iudex per l. filius. ff. de inoff. te. nā non facit hic vt primus sed necessitate officij inductus.& pro hoc. ff. de vulg. l. sed si plures. §. fi. & l. fi. tamen securius est, vt committat alteri vt ff. de iurisd. om. iud. l. prætor. ad hoc. ff. quando app. sit. l. 1. §. solent.& d.l. præfecti. Iacob. Rebuffi legum doctor.

LEX II.

Glebam. Hic tractat de secunda parte rubricæ. Dul. Vnde dicit hæc l. quòd olim erāt quædam speciales functiones quæ hic nominantur quæ per hanc l. tolluntur. An. vnde dabant 7. solidos pro capite. & etiā dabatur aliquid ratione follonis. & etiam glebæ & sunt nomina officiorum quæ ignoramus & huius functiones hic prohibet præstari. Odoff. Sed ordinariæ functiones remanent. de quibus dicitur. s. de anno.& tri. in rub. lib. 10 Item facit hæc l. ad dubium, tex inducit collectā ī pria ista post qd mortuo ipso rege hrs suus remisit illā collectam seu subsidiū, quæuā vniuersitas nondū soluerat illud subsi hīrd solsi se obligauerat thesaurario de soluendo, quæritur an possit se liberare ratione remissionis? et vr q non, quia hoc translatū est in aliam speciē. ff. de noua. l. si quis delegauerit.& l. aliam. de dona. causa mortis. l. mortis. ff. de iudi. l. Nesennius. de excep. doli. l. pure. ad qd l. Sciæ. §. præ dia. ff. de fundo instru.& l. prædiis. in prin ff. de leg. 3. dic s per l. istam, cū dicit functus, &c.& præsertim, quia beneficiū principis debet ampliari. supra de bo. va. l. qā.& ff. de consti. prin. beneficium.& pro hoc quia tale subsidium indicitur p guerris: vnde cū guerra cesset dñt cessare indictiones. ff. de dona. l. q id qd & de priuil. cre. l. 2. §. parui. ad quod. s. de operis li. l. nec pronis. nec ob. ꝓriū. quia ll. alle. locū hñt qñ erat facta delegatio personæ tñ extraneæ. Sed hic non fiebat delegatio penitus extraneo, cū isti thesaurarij oīa q acquirunt, regi acqrunt sicut dicimus in seruis. ar. insti. de inuti. stip. §. ei qui. Nec ob. §. prædia. quia agebatur hic de non perdendo, sed de retinendo, qui est magis fauorabilis, quam ille qui tractat de acquirendo: sic est hic, ergo &c. ar. ff. si cer. pe. l. eius qui. pro quo. ff. de iuris & facti igno. l. 1.& l. error. Iac. Reb.

De consulibus & non spargendis ab his pecunijs & de præfectis & magistris militum & Patricijs.

Rubrica.

Dixit. supra de dignitatibus in genere, nūc in specie.& primo ponit de consulibus tanquā de dignioribus. & postea subijcit de præfectis & alijs magistratibus principum, secundum Odof. Iac. Rebuf. doc.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Prior est alijs, qui dignitatem meruit.*
2 *Ordo temporis seruandus inter dignitate æquales.*
3 *Doctor ille est præferēdus, qui prius doctoratu decoratus.*
4 *Consulares persona quæ fiat. Et cum arguitur ex temporis prioritate intelligitur cæteris paribus.*
5 *Ad consularem dignitatem si duos simul eligat Imp. & vnus ex eis post depositam administrationem iterum assumatur, quis debeat præferri.*
6 *Lex ista inducitur ad statutum, quod antiquior doctor vel tunc arguat, & sunt duo licentiati, quorum vltimo licentiatus prior est doctor effectus quis debeat præferri.*
7 *Obligatus ex pluribus causis, si simpliciter soluat in quā causam soluere videatur.*

Antiquitus. Duo dñt hac l. Primo dī q vbi sunt plures eadē dignitatē hñtes puta. asulare, ille erit prior alijs, q prius meruit dignitatē. & hoc ēt est verū, si ille q posterius habuit ꝯsulatū ante fuerat consul: quia repetiti Fasces. i. honores non augēt dignitatē, sed comprobant dignitatē illius, qui sæpe promouetur. Secūdo ibi q si aliquis &c. dī q si duo sunt consules vnus anterior & alius posterior, & posterior fuit electus in patricius præfertur anteriori cōsuli.& si ille anterior cōsul similiter honorē patriciatus attigerit, ex tūc pfert posteriori ꝯsuli licet anteriori patricio & h.d. No. q ille
1 est prior aliis qui meruit dignitatē, & erit prior in loquēdo: in eligendo: salutādo siue adorando prin-

a principem, & etiam in sedendo.[a] & hæc omnia optime leguntur. infra de præpo. sa. cubi. l. 1. & in ordine albi. ff. de albo scri. & ĩ. ti. 1. l. 1. & 2. & ĩ. de pxi. sacro. scri. l. vnicuiq; & ĩ. de decurio. l. vl. & ĩ. de offi. mag. offi. l. nemo. cum simi. q̃ no. ff. de albo
2 scri. l. 1. & ĩ. de agen. in re. l. 1. Scđo no. ꝙ hic seruatur ordo temporis, cum sint in dignitate æquali quia tunc in dubio cum sint pares scruatur ordo temporis vt hic in similibus. ĩ. dictis. & vbi sunt inæquales dignitates non seruatur ordo temporis sed ille est prior qui meruit maiorẽ dignitatẽ. vñ Patricius præfertur cõsuli anteriori, vt hic in fi. & arg. ĩ. vt dig. or. seruetur. l. 2. & ff. de mu. & ho. l. rescripta. in prin. Et hic colligit̃ notabile, & duplex est ordo prioritatis tpis vt in prin. huius. l. & maioritatis, siue æqualitatis vt in fi. huius. l. cum simi. & h. d. l. potioris gradus supra de offi. rect. ꝓui. ꝙ hẽt locũ maioritatis vt optime patet. sup. qui accu. nõ po. l. 1. & hic in fi: Quarto no. ꝙ in eadẽ dignitate præfertur prior, si dat dignitas cum administratione: alias posterior tempore qui est in actu præfertur anteriori hic vacanti vel honorario vt ĩ. de primic. l. 2. in fin. & ĩ. vt dig. or. ser. l. 2.
3 Quinto not. ꝙ ille doctor debet alijs pferri qui
b prius habuit doctoratũ,[b] & ita seruat̃ Bononiæ ꝙ intelligas, cum determinatione quam dixi vt regentes præferantur vacantibus. Sexto not. ꝙ repetiti honores virtutes sæpe meriti comprobant. nam augent, & sic conferre alicui dignitatem est comprobatio & præmiũ virtutis. Septimo no. ꝙ nil altius dignitate & est locutio yperbolica quia deus altior. ff. de pac. l. 1. vnum tamẽ nõ omitto ꝙ licet dixeri ptiorẽ tpe anteire qñ sunt eiusdem dignitatis; verum est nisi posterior plus laborauerit anteriori. vt ĩ. de proxi. sa. scri. l.
4 vnicuiq;. An. In tex. ibi consularibus viris in personis ꝯsulum quæ habent dignitatem siue administrationem. Dy. honoratos. i. dignitatem habẽtes. Dy. summitate. quia vestis illa est summi valoris & coloris. ad qđ supra de vest. olo. l. 1. pares idest pares dignitatibus. Dy. infulis. i. dignitatibus Dy. ad quod infra de primic. l. fi. augeri. i. præferri. Et no. hic. ꝙ cum arguitur de prioritate temporis intelligitur cæteris paribus. ad quod authẽ. de mona. §. ordinatione. auspicia. i. bñficia aliter sumitur sup. de ferijs l. quadragĩta hoc obseruãdo. s. ꝙ iste pferat̃ q priot fuit electus Dy. fasces. i. honores. An. vel dignitates vt ff. de off. proconsul. l. antepen. non augent. s. dignitatẽ. Dy. Patricium. erat autem posterior in cõsulatu. postq̃. i. pro co tpe quo iste qui prior meruit consulatũ
5 Circa l. istam põt quæri, imperator eligit duos simul ad consularem dignitatem, & vnus administrauit & deposuit & postea reassũpsit, quæritur quis istorũ præferatur in salutãdo principẽ vel similia? & vr ꝙ præferatur iste reassumpt[9]. qa a's reassumptio nihil oparet̃ qđ esse debet. ff. de le. 1. l. si quando Tu dic ꝙ nihil operabit̃ hæc repetitio; quia adeo est alta dignitas ꝙ non põt augeri p repetitionẽ. & iõ non erit ordo inter istos sed erũt æquales & ꝓ hoc l. in fini. ĩ. de le. l. cũ q̃st. §. fi. & ff. de le. 2. l. meuius. & in auth. de mon. §. or-
6 dinatione. Itẽ allegat̃ l. ista statutũ est in studio ꝙ antiquior doc. vltimo arguat, pone ꝙ quidã fuit primo licẽtiatus, post quidã alius fuit vltimo licẽtiatus primo tñ doctor, quærit̃ quis habet vlti-
c mo examinare[c] & videtur ꝙ ille qui primo fuit licentiatus vt hic. Item qa vĩ ꝙ birretũ debeat retrahi ad licentiã. sed dic ꝯ: ꝙ ille qui primo fuit doctor arg. & vltimo & est ratio, quia primo fuit assumptus ad gradũ quam alter. pro quo l. ex eo ff. de resta. mili. Item quia ille debet præferri qui primo cõsequitur illud quod nobilius est sed sic est hic ergo, &c. supra de rei ven. l. quotiens. cir-
7 ca hanc l. quæritur. Ita est ꝙ si aliquis est obligat[9] ex pluribus causis, si simpliciter soluat videtur in grauiorem casum soluere. ff. sol. l. in his. pone quidam debet pure c. & c. sub conditione, & sub pœna, soluit simpliciter & nondum extitit conditio quæritur in quem casum videatur soluisse & videtur in pure debitum per l. bouem. §. si sub conditione. ff. de ędi. edic. l. 1. §. annus. ff. qñ actio de pecu. est anna. Sed dic ꝯ, quia fit retrotractio. vt hic & ff. qui pot. in pig. habe. l. potior. & quando app. sit l. 1 §. biduum. Item pro hoc facit l. potior. ꝙ videatur soluisse pro debito conditionali licet vltimo extitit conditio. ff. de pig. l. lex vectigali. Et hoc multũ bũ faciũt ꝓ emphiteota, q re nebat̃ domino directo ĩ alijs debitis vt in dubio prius videat̃ soluisse ꝓ facto vsatici ne res cadat ĩ cõmissũ q̃ aliqua alia cã vt d. l. lex. iuncta cum d. l. in his. ibi cũ dicit in antigorem &c. ad quod l. si ex pluribus. §. fi. ff. de solu. & ibi tex. in fin. vbi fit retrotractio, &c. Iacob. Rebuffi. legum doctor.

ADDITIONES.

a Et etiam in sedendo Adde late Fel. in rubr. de maio. & obe. col. 4. & dignior est qui sedet.

b Doctor debet alijs præferri qui prius habuerit doctoratũ Videtur tacite innuere licentiatum antiquiorẽ factum doctorem posteriori tempore non debere præcedere illum qui ante eum doctoratum est adeptus. de quo vide plene Felin. in rubr. de maio. & obe. col. 3. ver. licentiatus & quis inter doctores habeat primum locum vide eundem vbi sup. vers. ciuiles imperiales.

c Quis habet examinare. Adde qđ notauĩ in apostil. ad istum supra ca. l. nu. 3. in versi. doctor.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Cupiditas rapiendi est auferenda.*
2 *Expensæ sine fructu non sunt faciendæ.*
3 *Consules patres nostri appellantur.*
Item prohibitum est pecunias iactare.

Ordinem. Hodie consules ꝓhibentur per vrbẽ. spargere pecuniam ne cupiditate lucri populus eos sequatur, sed eorum meritis, & pecunia quæ per eos iactabat̃ expendatur in opus aquæductus, & quilibet cõsul expendere debeat. c. põde. auri. h. d. Bar. in tex. ibi sanctionem, quam nõ habemus, sed de ea fit mẽtio in auth. de consulib. circa prin. ornamẽta de quibus hẽs tit. 2. l. fi. centena. idest centum vt. ĩ. l.
1 se. Not. Primo ex l. præsenti sedem principis appellari sellam vt hic in prin. Secundo no. cupiditatem rapiendi esse auferendam, alias capitali pœna est cupiditas ferienda. vt supra de super exact. tri. l. 1. alias dicitur prophanus ardor auaricie vt supra de episco. & cleri. l. si quenquam. alias dicit̃ ydolorũ seruitus, ex̃ de præben. c. aua-
2 riciæ. Tertio no. nõ debere fieri expensã sine fru

ctu.& sic contra eos qui non expendenda expen
dunt, vt faciunt multi scolares, vt supra de im-
pens.ludorũ.l. 1. Quarto no. prohiberi pecuniã
3 spargere, vt alibi, ad quid perditio hæc. Quinto
no. consules patres nostros appellari, vt hic vbi
dicit parentum, &c.& in auth. iusiurãdum quod
præ.ab his. Sexto no. prohibitum esse ne quis pe
cunias iactet vt hic.& ff.de proba. l. cum de in-
debito. Fallit hodie de facto, cum papa vadit ad
sanctum Petrum, vt propter multitudinem gen
tium euntium ad colligendum pecunias nõ im-
pediatur transitus. Item fallit in veris philoso-
phis, qui pecunias iactant, cum debeant eas con
temnere, vt ff.de va. mu.l.in honoribus.§. philo
sophis, ad quod supra de mu.patri.l.professio.&
quod ibi no.li.10.& ff.de acqui.re.do. l. qua ra-
4 tione.§.hoc amplius. Septimo not. vrbem Ro-
manam cõem patriam appellari. vt hic,& ff.ad
muni.l.Roma.& tractat hæc.l.de.2. parte rubri-
cæ.secundum Duliũ. In glo.quæ incipit hic cor
rigitur. vt ibi. hoc amplius, absit ꝙ hæc. l. Iusti-
niani corrigatur per l. Martiani. immo potius
ista per l.si hoc esset.sed dic qđ ibi non loquitur
decidendo, sed transitoriè & explicando Dyn.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Roma est caput orbis terrarum.*
2 *Consules quam potestatem habeant, & quid de consulibus nostri temporis, & nu. 3.*
4 *Consules constituti fuere ad gubernationem vniversi imperij, & pars corporis principis dicebantur.*
5 *Si rex statuerit, vt notarius baiuli singulis annis det certum quid regi, sint autem duo notarij vnus ex concessione, alter ex arrendamento, an ambo teneantur cõferre.*

Nemini. Nullus eligi potest Patricius ni
si prius alteram dignitatum hic
insertarum fuerit adeptus. Item habens dignita-
tem consularem absq; administratione in opus
aquæductus expendere debet. c. ponde.auri. h.d.
1 Bar. Et idem in eo qui impetrat ad annũ cum ad
ministratione.h d. No. dignitatẽ patriciatus præ-
ponendam esse alijs. nec mirum ꝙ Patricius
dicitur pater Imperatoris, vt infra l. vltima. Se-
cundo nota, ꝙ Roma est caput orbis terrarum.
concor.sunt in glo. secundum An. & Dusium.
2 Quæritur quam potestatem habeant isti consu-
les? et videtur quod nullam cum non habeant
aliquod imperium, sed causa honoris & consi-
lij eliguntur in auth. de consuli. §. 1.& non vi-
dentur habere nisi solum voluntariam iurisdi-
ctionem.ff.de offi.consul.l. 1.ad quod.ff.de con
di.& de.l.si cui libertas. & de ali.le. l. solent. pro
quo.ff.de or.iur.l.2.§. exactis. sed dic ꝙ hñt im-
perium, quia æquiparantur præsidi.ff. si inge.es-
se di.l. 3.sed præses hẽt imperium.l. illicitas. §. q
vniuersitas ff.de offi. præsi.ergo &c.ad quod facit
ff.de in ius voc.l. 2.in prin.pro quo regula cõis,
par in parem non habet imperium. ff. de arbi.l.
nam magistratus. ad Trebel.l. ille a quo.§. tem
pestiuum.sed l. dicit quòd consul est superior.er
go &c.ff.de arbi.l. 3.§.fi. Itẽ pro hoc.ff.de appe.
l. 1. circa fin. hoc etiam not.ff.de offic.eius, cui
man est iurisdi.l. 1. An autem consules nostri tẽ-
3 poris habeant talem dignitatem, & potestatem,
quod videtur per hunc tex. cum dicit annuales
& ita sunt hodie. Sed dic quòd immo æquipa-
rantur decurionibus consules nostri temporis,
vt not. supra de decurio.l. 2. & in rubrica. & ff.
quòd cuiusque. l. item eorum. & si hodie repe-
riantur ꝙ hẽant maiorẽ iurisdictionem hoc ex
consuetudine. Iuxta l. istam quæritur, qui erant
isti consules? respondetur quòd cum ab initio
esset regalis dignitas ad regendum populum ex-
post exactis regibus fuerunt adinuenti seu con-
stituti consules, vt consulerent reipu.l. 2. §. exa-
ctis. ff de orig.iuris. post autem aucto populo,
& cõstitutis per diuersa tempora prætoribus se-
natoribus & multis alijs officiarijs pro guberna
tione populi, & reipubl. vt dicta l. secunda. &
materia officiorum. C. & ff. vltimo deuentum
fuit quod tota gubernatio deuenta seu, transla-
a ta fuit in imperatorem [a] vt d.l. secunda. § nouis
sime. iuncta l. prima.ff.de consti.prin. qui Impe
rator ita auctorizauit hos consules & Patricios,
quòd promisit eis ad eorum honorem spargere
argentum. vt in authen.de colla.colla. 4. vocan
do eos gloriosissimos patres, & habere nomen
& esse maiores post Imperatorem. vt in authen
tica constitutio quæ de dignitati. col. 6. & in §,
4 filius. institu. quib. mod. ius pa. po. sol. Vnde si-
cut in ciuitatibus & alijs locis pro gubernatione
populi erant constituti decuriones. ff.de verbo.
signif. iunctis not. supra de decurio. in rubric. li.
10. Item ad gubernationem totius vniuersalis
reipu. Romanorum, & deinde vniuersi impe-
rij fuerunt instituti isti consules qui reputabant
pars corporis ipsius Imperatoris, & qui in consi-
lijs ad consistorium Principis intererant, vt l. ge
quid supra ad l. Iul.ma. iunctis no. in auth. de ap
pella. §. 1. coll. 3. & propterea Odoff. in l. 1. ff. de
offic.consul. exemplificat istos consules in repu.
clericorum in cardinalibus qui assistũt Papæ in
consilijs, prout & isti consules assistebant impe
ratori: & quia isti consules assistebant principi
in sententijs dicendis, vt dictis iuribus potest po
ni exemplum in regno Frãciæ in loco patricio-
rum dicantur esse pares Franciæ qui dicuntur es-
b se duodecim, [b] & quorum nomina dicuntur es-
se descripta in dyademate coronæ Regis, vt si-
cut Patricij reputabantur esse pares corporis Im
peratoris, ita est de istis paribus Franciæ, quibus
sunt datæ magnæ præeminentiæ sicut erat de Pa
tricijs, de quibus infra ti. 2. l. nemini. & l. si & alijs
iuribus, supra alle. qui etiam alibi isti pares Fran
ciæ possunt vocari capitanei Regni in feu. quis
dicatur Dux Mar. Comes. c. 1. loco autem horũ
cõsulum & senatorum, de quibus loquitur hæc
materia possunt dici illi, qui sunt de genere Re-
gis, & alij Duces & Comites cancellarius & aliq
de parlamẽto & đ requestis q per l. sũt electi esse
đ magno ꝯs. regio. & p quos tractant & decidũt
magna

ADDITIONES.

a In Imperatorem. Ex quo infero post doct. & maximè p Io. Fabri. in §. lex insti. de iure natu gen. & ciui. & ibi no. in apos. ad ipsũ in prin. ꝙ populus Romanus hodie nõ posset legem cõdere cũ oẽm suã potestatẽ in imperatorem transtulerit.

b Esse duodecim. sex ecclesiastici. Archieps remensis eps lingonensis & laodunensis duces bolnacus nooiomensis & cathalannensis epi & comites burgundus normanus & aquitanus duces Flandiensis tholosanus & cãpanus comites & laici ut in stilo curiæ parlamenti & ordi regiis in ti. de paribus Franciæ vbi etiam enumerantur eorũ preminẽtiæ & priuilegia.

magna negotia regni prout & olim fiebat per iſtos conſules imperatoris, qui conſiciebant circa regimen totius vniuerſalis imperij, & reipublicæ eiuſdem & cum aliquis eorum mandatur ad aliquam prouinciam regendam tunc loco proconſulum vt in titulo. C. & ff. de officio proconſul. prout & cum Papa mandat aliquē cardinalem ad aliquas partes & ſunt loco proconſulum vt no. extra de offic. vi. c. 1. & melius per Ioan. An. in c. 2. lib. 6. in tex. ibi anteponitur, ratio, quia imperator vocat eos patres. infra l. fin. de Ferrariis. ſeu poſtea. ideſt poſt hanc. vel dic, ideſt poſt poſitam adminiſtrationem. ſederit. i. quando nobis placuerit. honorarij conſulatus, ideſt honorem ſine adminiſtratione ſuſceptum. Dy. in fi. quia ciuitas plus eos diligit, & reuerentiam facit, ſi ex eorum officio commodū cōſequitur: & ita not. diligi a quo bonum habeo ſic. ff. de peti. hæredi. l. ſed & ſi lege. §. conſuluit. & de condi. inde. l. ſi non ſortem. §. liberius. Odof. Et ſic hic tex. eſt in arg. ꝙ licentiati debent dare aliquid vniuerſitati cum licentiantur: pro quo in auth. vt iudi. ſine quoquo ſuffra. §. hæc omnia.
5 Item facit hæc l. in facto, rex ordinauit ꝙ notarius baiuli ſingulis annis daret regi centum gd, repetiuntur ibi duo notarij, quorum vnus habet ex arrendamento alter ex conceſſione regis. quæritur an ambo teneantur conferre, & videtur ꝙ ſic, vt hic & in l. ſequenti. pro quo. ff. de verb. obl. l. ſtipulatio iſta habere. dic contra, ſcilicet ꝙ ſolū ille qui habet iure conceſſionis, & non alius. & ratio, quia habere proprie dicitur cuius nomine rei vendicatio competit. ff. de verbo. ſignif. l. id apud. item pro hoc. ff. ad Syllenia. l. 1. §. dominum. ad quod. C. de præſcrip. 30. anno. l. male agitur. & s. de excu. mu. l. maximarum, & quibus mu. ne. li. ſe excu. l. 1. Nec ob. cōtra. quia verbum habere ſemper eſt intelligendum in propria ſignificatione. Iac. Rebuffi.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

1 *Conſulatus cum adminiſtratione eſt annalis, & conſularis dignitas ſine adminiſtratione eſt perpetua.*
2 *Donatio de nouo & liberatio æquiparantur, item ſi pacto caueatur, vt is, cui venditur res, non poſſit adminiſtrare, niſi poſt tale tempus; an ante illud tempus teneatur emptor ſoluere gabellam ex ſtatuto debitam.*

Sancimus. Quia dictum eſt ſupra, ꝙ cōſularis dicitur ſine adminiſtratione, conſul autem cum adminiſtratione, dicitur hic primo ꝙ conſularis poteſt adminiſtrare alias impetrare a principe vt ſit cōſul ſeu gerat conſulatum per annum. ſecūdo dicitur in verſ. ita vt &c. ꝙ conſularis qui impetrauit adminiſtrationem annualem ea depoſita ſeu finita remanet conſularis, ſicut erat ante tempore, quo impetrauit a principe, nec de nouo videtur adipiſci aliquam dignitatem: ſed videtur intraſſe illam quam ante habebat. Tertio dicitur in verſ. & adoranda &c. ꝙ in ſalutando principem & in alijs honoribus & priuilegiis qui prior eſt tempore præferatur ſecundum ſuum ordinē quarto dicitur in verſ. hoc etiam, &c. ꝙ ſi aliquis conſularis cētū libras dederit pro reſtauratione aquæductus, & poſtea impetrauerit conſulatus adminiſtrationē nō erit demū cōpellendus ſoluere alias centum libras pro reſtauratione aquæductus. h. d. ſm Odof. An. Dul. & Bartol.
1 Not. ex hac l. conſulatum cum adminiſtratione eſſe annualem: ſed dignitas conſularis ſine adminiſtratione eſt perpetua. Secundo not. ꝙ par dignitas nō perditur per aliam superuenientem. concordat lex maior. ſupra de dig. Tertio not. conſulatum cum adminiſtratione habere impetrari a principe. Quarto not. ꝙ princeps dēt adorari hoc eſt ſalutari & honorari. & hoc conſueuit fieri flexis genibus de qua ſalutatione & adoratione hr̄. s. de fabri. l. 2. Quinto no. ꝙ qui prior eſt in tpe in dignitate potior eſt in dignitatibus, & priuilegijs dignitatis. s. e. l. 1. & infra de primic. l. 2. Sexto no. ſemel ſolutū amplius non eſſe ſoluendū. concor. l. bona fides. ff. de re. iur. ſm Odo. & Dul. In tex. ibi conſularibus. ideſt viris dignitatem conſulatus ſine adminiſtrationem habentibus. annum, nam officium conſulatus eſt annuale, quia ei tantum conceditur a principe eſſe in conſilio per annum. Odo pro ceſſione, ideſt adminiſtratione vnius anni. Dy. adipiſci. i. nō videntur de nouo conſules creari. And. ſemel eis conſularibus. ſ. dignitas Dy proceſſio. l. adminiſtratio vnius anni. ordinem, vt illis præferatur, quibus præferebatur ante ſuſceptam adminiſtrationem conſulatus conſul, qui de dignitate conſulari prouectus eſt ad actum conſulatus. & eſt argu. hæc l. ꝙ ſi per formam ſtatuti de quolibet contractu per quem ius acquiratur debeat ſolui tantum de gabella, & aliquis titulo donationis vel venditionis dedit alicui aliquam rem hoc pacto, quòd ius non transferatur in eum niſi mortuo donante vel vendente, ꝙ ſi tunc fuit ſoluta gabella dicti contractus, ꝙ licet adueniente morte tranſeat ius in iſtum non debet gabella iterato ſolui, ſicut ille qui fuit electus in conſulē abſque adminiſtratiōe, ſi ſoluit. 100. lib. aur. pro tali electione nō ſoluet poſtea, ſi concedatur ſibi adminiſtratio: ex hoc ēt aliud infertur. ſ. ꝙ ille electus in conſulem tenetur ſoluere, licet nō ſit
2 ſibi adminiſtratio conceſſa. Et hoc facit ad quæſtionem dicti ſtatuti vt ille cui vēditur res pacto appoſito, vt ius adminiſtrandi ei non competat niſi poſt tale tempus, ꝙ teneatur ſoluere gabellam ēt antequā dictū tp̄s adminiſtrandi veniat. Bar. nō crederē ita eſſe in laudimio cū debeatur ratione laboris, ꝙ hēt dn̄s in mittēdo emptorē in poſſeſſionē, ergo ante nō debeat laudimium niſi illo adueniente tpe vt l. fi. ad fi. C. de iure emphi. licet hoc male quandoque obſeruetur. Item quæritur vēditio non eſt pfecta ante traditionē, in Spe. ti. de locato. §. nunc aliqua. ver. 25. & maxi. ſi erat tp̄s conditionaliter appoſitū vel ex natura ɔ̄ctus ſubſiſtebat aliqua conditio, vt erat in l. 1. ff. qui po in pig. ha. Item facit, quidā Titius impetrauit a Rege vel a Papa vnū officium aut beneficium, poſtea Seyus illud idem impetrauit a Papa ſeu a rege ſequenti ſuccedente in locum primi; deinde Rex, ſeu Papa in locum primi regis ſeu Papæ ſuccedens confirmauit primam conceſſionem. factam Titio per ſuum prædeceſſorem, tunc quæritur quis præferatur: & videtur ꝙ Seyus dēat obtinere ff. ad Treb. l. ſi

mno ſi

quis prioris. & de lib. & posthu. l. si posthumũ. pro quo lex in ratione. ff. de his qui not. infa. l. furti circa prin. nã a tpe cõfirmationis videt assumere vires illa gr̃a: quia est vltimus in ꝯfirmatione sic & vltimus in adeptione de leg. 3. l. 1. §. a præfectis §. si deportatos. & in auth. de defen. ciu. §. interim. credo ꝯ, qa immo Ticius præferat quoniam Papa vel princeps ipsi non videtur dare de nouo; sed antiquum confirmare, & hæc cõfirmatio trahceretur ad tẽpus vt hic. & s̃ eod. l. 1. & quia fit retractio. ff. de adi. le. l. legatũ inutiliter in prin. Itẽ ꝑ hoc in materia codicillorũ. ff. de iure codicil. l. quidã referunt. & de cõd. & de. l. si ita scriptum. ad quod sup. de dona. inter vir. & vxo. l. donationes. ff. de lib. & posth. l. filius. quare credo ꝙ magis videatur antiqua gr̃a q̃ de nouo concessio. nec ob. cõtrarium quia ibi est ratio pp̃ repugnantiam iuris, quia quis non põt decedere duob. testis relictis, & iõ oportet ꝙ vnũ rumpatur per aliud secus est in casu nostro vbi nulla sequitur repugnantia. nec ob. l. furti qñ ibi est ratio qa ex quo fuit interposita appellatio extinguit pronũciatũ. ff. ad Turpi. l. 1. §. 2. iõ valet a tpe ꝯfirmationis: qa qđ est extinctũ non põt reuiuiscere. ff. de iniusto rup. & ir. te. l. nã & si § rumpendo. & qa duæ s̃nĩæ nõ se ꝯpatiuntur. C. qñ pro. non est ne. l. 2. secus est in casu nostro nec ob. §. a præfectis. quia ibi erat lata s̃nĩa ꝑ insufficientem, & erat penitus imperfecta s̃nĩa, secus est in casu nostro. Item finis huius. l. est in ar. ꝙ si aliquis fuerit factus doctor legũ & soluerit bedellis vestes & si postea efficiat in canonib. non teneatur iterato soluere, & pro hoc. ff. ad l. fal. l. cum qui de peculio. sed dic ꝙ contra, cum sint actus diuersi & pro hoc sup. eo. l. 1. in fi. ff. de an. le. l. 1. §. qui Marcho de Sti. seruo. l. 4. si autẽ simul accipiat gradus dic vt ꝑ doctores in auth. vt iudic. sine quoquo suffra. §. illud colla. 2. Itẽ facit habemus feudum in quo tantum succedunt filii in feu. qui feu. da. po. c. 1. & de suce. feu. c. 1. hoc præsupposito pone, ꝙ quidam vasallus habens feudum paternum commisit feloniam, per quã amitteret feudum dominus remisit ei feloniam post ille vasallus moritur quæritur an feudum qđ ei remissũ fuerat iudicetur nouum an paternum: & videtur ꝙ sit feudum nouum qa in iure æquiparãtur datio de nouo, & liberatio ff. de condi. cã da. l. si mulier & l. si quis acceptotum. sed si iste dominus de nouo dedisset esset nouum ergo tunc etiam de nouo liberauit pro quo. ff. de iure dot. l. adoptiuum §. 1. credo contrarium scilicet ꝙ sit feudum antiquum, & non nouum per hanc. l. & est ratio quia isti qui cõmisit feloniam non potuit auferri feudum sine licentia in feu. de feu. sine culpa non amit. §. fancimus. & no de proh. feu. alie. per Fre. §. imperialem. circa prin. ꝑ hoc qa talis vasall' nihil videt acquirere. sed acquisitum non perdere. ff. de colla. bon. l. 1. § si is, qui. ad quod. ff. de pecu. l. 4. §. fi. non ob ꝙ dicitur quod æquiparantur concessio & liberatio, verum est vbi illud super quo liberatur reus clare & necessario habebat puenire ad liberantem. & sic loquitur l. si mulier. & l. si quis accepto. sed hic non erat liquidum, quia adhuc non erat lata sententia dum fuit liberat⁹. & litis euentus sit dubius. ff. de Peculio. l. quod debetur. nec ob. l. adoptiuum. quia ibi est ratio propter institutionẽ & actiones sequuntur hæredes & aliæ abligationes quæ inter eos sunt confunduntur. supra de acti. & obl. l. 3. & pro hac so. est supra de impõ. lucr. descrip. l. 1. §. 1. nã magis videt debitum naturale soluere, quam aliquid dare cum teneretur ad eam dãdam: secus est in casu nostro. Iaco. Rebuffi.

LEX V.

Sancimus. In hac l. dicitur, ꝙ si filiusfami. alicuius efficiatur Patricius, liberatur incontinẽti a patria potestate & assignat latenter triplicem rationem. Primũ quia turpe est vt ille qui est quasi pater principis sit in alicuius potestate. Secũda est quia si pater potest filium emancipare, multo fortius imperator. Tertio, quia raro hoc fit vt filiusfamilias efficiatur Patricius sed tamẽ consul fit frequẽter. ideo consularis dignitas cum nõ liberat sed patriciatus sic, quia in hac parte temporis rarissima nõ debet tale euenire, vt scilicet ille qui est pater imperatoris sit alterius obnoxius potestati vel potest dici, ꝙ ponit duas rationes, & ibi vbi dicit esse tertia in partem respondeatur tacitæ obiectioni scilicet, ꝙ secus est in consule quam Patricio, & dicit quia consul sæpe eligit ille qui est filiusfa. sed nõ Patricius. hodie vero est idem in consule quod Patricio vt in authen. consti. quæ de dig. An. In tex. ibi eximere potestate. q. d. quod licet minori debet licere maiori in auth. de hæredi. & fa. §. in omnibus Odoffr. minui videatur, ꝙ nõ debet alios regere, qui ab alio regitur. insti. de excu. tu. §. minores. Odoffred. vsitata est idest facile fit, quòd filiusfamil. fiat consul. Iacob. Rebuffi.

De præfectis prætorio & magistris militum in dignitatibus exequendis.

Rubrica.

Continua sic; quia post dignitatem cõsulũ ex qua Patricius eligit vt supra tit. 1. l. nemini. sunt aliæ dignitates ordinariæ ponit primo de p̃fectis Iac. præfecti prætorio erant tres constituti per impera. vnus ad gubernandũ partes orientales in græcia, qui vocatur præfectus p̃torio orientis. alius ad gubernandum partes libiæ in terra Egypti, & iste vocatur præfectus prætorio illæq; ambæ partes sunt in asia continentes dimidium orbis. Alius erat ordinatus ad gubernãdũ affricã. qui ꝯtinet quartam partẽ orbis, & iste vocatur perfectus prætorio affricæ, de quibus habetur in tit. de offi. p̃fec. prætorio orientis, & de offi. præfec. præto. affri. Aliã aũt partẽ orbis quæ vocatur europa gubernabat impera. per se & suos offi. vt hic habetur per Odonẽ & Doc. in prædictis titulis: vñ ab istis præfectis p̃torio appellabat vt ff. de offi. p̃fe. præ. l. 1. & erant illustres vt in auth. de colla. §. illo. colla. 4. & no. in auth. vt ab illustri circa prin. qb. põt æquiparari locũte. regis destinat⁹ ad aliquã partẽ mũdi gubernãdã, si rñ sit ordinat⁹ vt nõ possit ab eo appellari alias eẽt loco ꝓcõsulis. Itẽ põt æquiparari gubernatori dalphinat⁹, & in p̃ria sardiniæ iudex q cõiter vocat iudex alboreyo. Itẽ p̃t ei æquiparari rõnales ꝓuinciæ cum vt dr̃ nõ possit ab eis appellari, iste p̃fectus vrbis cognoscebat

Romæ

Romę q̃ erat caput orbis vt supra tit. t. l. nemini. maxime de omnibus eriminibus,& erat illustris infra de pala.fa.lar. l. viros.cui potest æquiparari præpositus parisien. qui post regem iu facto iustiçiæ præest parisius:quæ ciuitas,est maior regni,vel maresciallus Papæ ad quæ facit.l.3. C.de offi. præfecti vrbis & magistri militum.isti magistri militum præerant omnibus militibus & aliis ordinatis ad factum belli qui etiam erant illustres vt C. de offic. magistri militum. l. cum.cui multum bene æquiparatur, conestabulus franciæ qui est rectè ordinatus ad illud officium Iacobus Rebuffi.

LEX PRIMA.

Præfectum. Præfectus vrbis & præfectus pretorio & magister militum & peditum licet habeant dignitates distinctas seu separatas tamen omnes sunt pars gradus, & ille præfertur qui primo fuit electus in dignitate vel assumptus fuit adeptus. Barto.& Ia.& hoc fuit dictum.supra ti. t. l. 1. An. & etiam l.penu.secundum Dul. Iacobus Rebuffi.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium dignitatis durat dignitate finita.*

Quisquis. Quasi idem dicitur,hic quod supra proxi. quia hic æquiparatur dignitas præfecti & magistri militum: & pone sic casum, si ego primo sic fui magister equitum & desiji esse, & tu postea fuisti creatus præfectus subaudi & desijsti esse, ego qui fui anterior tempore ero prior dignitate:diceret quis in quibus ero prior in littera exprimitur in loco sedendi, quia erit sedes prior ante prouectis & promoris. Item locus prospectior, decernendi
1 item loquendi facultas antiquior &c. Not. q durat priuilegium dignitatis dignitate finita. q dic vt infra de prozi. sacro.scri.l.3.Secundo not. q inter vacantes qui habuerunt eandem dignitatem seruatur ordo temporis, vt hic & est expressum infra vt dig.or.serue.l.2 §.vacantes. nō autē seruantur inter vacantem & administrantem: quia qui administrat præfertur vacãti, & etiam anteriori tempore,vt dixi supra titu.t.l.t.An.Argum.hæc.l. pro scolaribus, qui longo tempore steterunt in studio,q ipsi debeant anteponi ceteris qui postea studere ceperunt, & in sedendo & in loquendo vt infra titu. t.l.t.in fin.& supra eodem l.1.& supra titu.proxi.l.1.Item nō aliquem retinere effectum dignitatis dignitate finita vt supra de aduoca. di.iudi.l.petitionem.infra egredientem.& infra titu. proxi.l. 1. & infra de priuileg. corū qui in sacro pala.militu.l. 2. in fin.secundum Dulium.op. contra titu. istum cum dicit q priuilegia æstimantur ex prioritate temporis, & non ex causa.Sed contra.ff.de priuileg.cre.l.priuilegia.quæ mere concernunt personam, & sūt mere personalia & talia non æstimantur ex tempore,sed ex causa argum.ff.de reg. iur. l. priuilegia & l.in omnibus.& de censi. l. ætatem. & sic loquitur.l. contra.sed priuilegia, quæ non con-

ceduntur ratione personæ sed attenta dignitate & eius ratione & tunc æstimatur ex tempore vt hic.& infra de proxi.sa.scri.l.in sacris.& de eo mi. consisto.l. secunda. sed hæc solutio videtur reprobari quo ad primum membrum per.l. assiduis.supra qui pot.in pig.hab.& ideo die q priuilegia quæ concernunt commodum pecuniarii & tunc æstimantur ex causa vtiu l. contra. Sed vbi concernit honorem,tunc æstimatur ex tempore.sed contra hoc videtur, q cui conceditur, quod est plus &c.ff.d reg.iur.l.cui quod est plus. sed præferri in honorem est plusquam pecuniarium commodum ergo videtur, quod debeat præferri etiam in pœnam. ff. si quis omi. ca. testa.l.iul. & ideo dic aliter, q vbi sunt priuilegia quæ concernunt alterius læsionem debent æstimari ex causa superius de emanei. libero.l. nec auus.ff.ne quid in loco pub.l.2.§. merito. & §. si quis a principe. sed vbi non concernit alterius præiudicium æstimatur ex tempore, vt hic.& infra ti.1.l.fiu.& hæc faciunt ad dubium, consuetudo est in aliquo loco, q si quis committat crimen publicum debet amittere bona, hoc tamē saluo, quòd si est aliquis doctor iu genere suo qui detrahat centum de bonis ipsius damnati qui tamen non habet nisi centum in bonis, & sunt tres doctores in genere, quæritur qualiter admittantur ad illa centum & videtur quòd ille qui fuit primus doctor præferatur aliis, vt supra ti.t.l.fin.& quasi per totum tit.Sed videtur contra scilicet q omnes admittantur per l.ff.de reb. dub.l.vtaris.de peti.hæredi.l.3. §. fina. non ob. l. ista,quia hic est priuilegium, secus est in casu nostro. Item quæritur iuxta tex.l.1.& l.2.huius titu. cum equitum & peditum &c. An requiratur q vtrunque habeat ad hoc q præferatur præfecto & videtur q sic per l. a caligato. supra de nupt. Item quia hic loquitur copulatiué: ergo &c.ff. de condi.insti.l.sed hæredi. contrarium credo q pluralis locutio &c.ff. de ma.te.l.liberias §.fi. & pro hoc quia istud priuilegium conceditur ratione laborum: sed ita laborat magister peditū sicut & equitum. ergo & ista est ratio, quòd remuneretur.ff.de bon. possess. ex te.mili.l. 1. circa fi.Iacob.Rebuffi.

De præpositis sacri cubiculi & omnibus cubicularijs & priuilegijs eorum.

Rubrica.

Quia isti cubiculariorum præpositi debēt honorari sicut & præfecti prætorio de quibus supra dictum est, & habetur infra in l. t.ideo subiicitur hic titu. de præpositis sacri cubiculi &c. Et primo sciendum est quòd cubicularii dicuntur,qui ponūt ad lectum dominum imperatorem,& excalceant ipsum & iacent in camera secreta seu ipsius imperatoris. Odoffre.vnde isti præposito sacri cubiculi imperatoris æquiparari potest magnus cambellauus regis Franciæ vocatus le granre hambellan, qui præest cubiculo hoc est camere regiæ. Aliis autem cubiculariis,de quibus iste titulus loquitur æquiparātur cambellaui regis, qui sunt sub magno cambellano. & hunc honorem communiter volūt habere

habere seneschalli & alii officiarii regii maiores layci qui hoc sibi reputant ad magnum honorem, quando sunt cambellani regis. Iacobus Rebuffi.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Imperator adoratur. Item in sententijs, & sede est præferendus qui prius meruit dignitatem.*

Sacri cubiculi. Ad euidentiam nota ꝙ cubicularij dicuntur, qui custodiunt aulam siue cubiculum imperatoris & augustæ, & cubicularijs imperatoris p̄erat vnus præpositus, & aulæ seu cameræ augustæ & eius cubiculariis p̄erat alius præpositus vt infra eod. l. 1. & l. 3. & isti præpositi habent etiam post finitam administrationem dignitatem, vt præfectus prætorio & præfectus vrbis & magister militum. Est tamen inter præpositos habenda ratio temporis. nam manifeste decretum est esse potiorem illum q̄ p̄cesserit, & subsequi, qui recentius probauit examen. similia pulchra verba sunt infra de primic. l. a. & de prox. sacro. scr. l. vnicuique. & in quibus debeat anterior p̄ferri posteriori dicitur in littera scilicet, in adorando principem, in incedendo cum vadunt ad solemnes festiuitates, in sedendo dum sedent in aliquo loco. & in electionibus vt habeant primam vocem, & in similibus. Andreas de barulo. Casus breuis: custodiens cubiculum principis vel augustæ habet eandem dignitatem quam præfectus prætorio, & præfectus vrbis & magister militum, & hac dignitate deposita nulla est inter eos distinctio seruata tamen reuerētia temporis. hoc dicit Barto. in tex. potestatem. idest dignitatem Dyn. adoratur expone vt supra. tit. secundo. l. penul. consensu idest consilio proferen-
1 do. Dy. Not ex. l. præsenti ꝙ ille doctor debeat esse prior doctorum, qui prius examinatur. Item not. alia, de quibus supra de consul. l. 1. & quæ dixi supra l. proxi. An. Item not. ꝙ priuilegium retinetur dignitate finita. not. supra. l. proxi. Item not. imperatorem adorari sic supra de consul. l. pe. circa mediū & infra de px. sacri. l. 1. & ibi nota. & supra de fabri. l. 2. Item not. in sententiis, & in sede esse præferendum, qui primo meruit dignitatem vt supra titu. 1. l. 1. & l. fi. & supra de cōsul. l. 1. & pen. & ff. de albo scribe. l. 1. Et sunt hæc in argum. ꝙ aduocatus qui primo meruit aduocationis officium sit præferendus. Item facit ad id quod no. infra de primicerio. l. pe. secundum Dn. in gloss. 1. ibi l. 3. §. plane. Sed dic quòd ibi loquitur in officio non habente dignitatem annexam, hic econtra, quare secus: vt. supra de consul. l. prima. in hac. l. potest dubitari an præfectus prætorio & vrbis & similes deposita administratione retineant dignitatem taliter, vt etiam inter nolentes possint iudicare & cognoscere. & videtur quod sic vt hic. Item quia reliquiæ primæ administrationis videntur remanere. ff. de quæstion. l. prima. §. serui. & §. si vnus. & ff. de decurio. l. fina. ad quod. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui vel alie. iuris. & pro hoc supra de iurisdi. omn. iudic. l. prima. Item quòd deposito officio possit ius dicere etiam inter nolentes patet. ff. de vsufr. accresc. l. interdum. dicendum tamen cōtrarium. & intelligo. l. istam, ꝙ retineant dignitatem idest nomen & priuilegium dignitatis, nullum tamen exercitium iurisdictionis præcedentis retinent vt supra de consuli. l. 1. pro quo sup. tit. 1. l. 1. quare deposita administratione sunt tāquam priuati quibus non potest priuatorum cōsensus dare iurisdictionem. supra de iuris. om. iudic. l. priuatorum. iuncta. l. 3. & l. 4. ff. de offi. præsid. vbi habetur ꝙ præses habetur tanquam priuatus deposito officio. Item quia talis habet successorem in administratione, in authen. vt nulli iudi. §. & hoc vero iubemus. imo reputatur mortuus ad hoc vt cognoscere non possit. ff. mandati. l. si mādauero. §. is cuius. & pro hoc ratio q̄a iurisdictio competit ratione territorij. ff. de verbo. signi. l. pupillus. §. territorium ergo &c. nec ob. contra. quia ibi est reuerentia super aliquo exercitio, & semper in reliquis remanet eadem causa que erat primo. nec ob. lex interdum, cū ibi sit ratio, quia vsufructus est ius personale & cum persona semper remanet 1 esto ꝙ partem admiserit: & ideo retinet ius saluum in parte cōcessi pro quo. ff. de vsufr. l. si Titio. §. ius. Iacobus Rebuffi.

LEX II.

Hac nostræ. In l. ista sunt tria dicta. primum est ꝙ si aliquis præpositus sacri cubiculi de dignitate exierit retinet quædam priuilegia finita dignitate, videlicet quia domus & possessiones eius debent esse immunes a sordidis præstationibus & angariis & perangariis. & ideo hoc ei conceditur ne decus quod militando consecutus est tēpore quietis amittat finita dignitate vel militia: excipiuntur duo qui non gaudent tali prærogatiua, videlicet comes castrensis & comes domorum. Secūdo dicitur ꝙ domus eius debebunt esse libere a tali inquietudine hospitij. Tertio dicitur ꝙ si rectores prouinciarum vel eorum apparitores cōtrarium fecerunt, duarum librarum auri plectendi sunt. Dul. & ita dominus Dul. ponit casum in præpositis sacri cubiculi, tamen Odo. An. & Barto. ponunt casum in cubicularijs: & hoc magis applicabile est textui. Iacobus. No. priuilegium durare dignitate finita vt supra eo. l. 1. Iac. infra. de mag. scri. l. 1. & ibi no. & infra de priuileg. eo. qui in sacro pa. mili. l. 2. & infra eo. l. fi. Dul. ꝙ dic vt infra de proxi. sa. scri. l. 3. Item not. ꝙ potest q̄s præeligi ad idem officium vt supra de asse. l. cōsiliarios. licet non debeat ꝯtinere vt infra de mu. non conti. l. 1. & ad idem ꝙ possit idem officiū repeti ab eodem. facit infra de cōsulibus. l. 1. ibi repetiti & enim fasces &c. Item no. ꝙ scolaria tēpore vacationis puta finito libro retinet priuilegium scolasticum. de hoc dixi supra de incolis. l. comes. & facit infra de proxi. sa. scri. l. in sacris in fi. An. de baru. circa hanc. l. quæritur, an cubicularios habeat dignitatem? & videtur quòd sic. supra eo. l. 1. Sed dic ꝙ cubicularii simplices nullam habent dignitatem, tamen bene habent priuilegia vt hac. l. sed præpositi cubiculi imperatoris vel augustæ bene habent dignitatem illustrē vt supra eod. l. 1. & infra eod. l. fin. Sed ꝙ cubicu-

larij non habeant dignitatẽ probatur, quia mulieres nullam habent dignitatem. supra de dig. l. mulieres. ff. de reg. iu. l. 2. & tamen mulieres pos sunt esse cubiculariæ. infra eo. l. iubemus. in fi. ergo &c. in versu domus quoque, pone rex conces sit alicui militi & hæredibus eius vt possit capere de lignis forestæ ad vsum domus suæ quæritur an hædes principalis possint quilibet capere prout indigebat vel an solum inter omnes possint tantum capere quantum capiebat eorũ pater: & videtur ꝙ tantum quantum ipse capiebat quia ex persona hæredum non immutatur conditio obligationis. ff. de verbo. obl. l. 2. §. 1. Item quia omnes repræsentant personam patris. ff. de cõdi. & de. l. is cui fundus. Sed dic contra scilicet ꝙ quilibet hæres possit capere pro sui indigẽtia: & est ratio quia isti istam conditionem non censentur habere ex persona eorum patris: sed ex cõcessione sibi facta p principem, & iure suo hoc habent. & ff. de verbo. obl. l. stipulatio ista habere. §. si quis ita. & l. si sit. Item ꝓ hoc quia talc ius est induiduum, ꝙ concernit quemlibet hæredũ insolidum: quare videtur ꝙ quilibet hæredũ pos sit capere supra de lega. l. in annalibus. ad quod ff. fa. herc. l. hæredes. §. an ea. & videtur lex in ratione. supra de aduo. di. iudi. l. iubemus. §. 1. nec ob. contrarium ꝙ ex persona hæredũ &c. ꝙ verum est: sed hic nõ immutatur, quia hæc veniūt iure suo non etiam propter priuilegium sui prædecessoris quare &c. Iac. Reb.

LEX III.

Cubicularios. Cubicularij principis & augustæ non cogũtur respondere nisi coram magistro officiorum hoc dicit Bart. Et not. ꝙ valet priuilegium legis circa forum reo indultum. sed non principis vt hac l. & in auth. qua in prouincia. Sed actori & a principe potest priuilegium indulgeri vt sup. de dila. l. si quando. & in auth. ibi posita. And. Ia.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

1 *Famulus qualiter sumatur & intelligatur.*

2 *Curator si facit legatum de re minoris, & eo defuncto minor facit quitationem hæredibus eius, an etiam de legato fecisse intelligatur.*

Iubemus. Si dominus principis seruum cubicularium obtulit illico talis seruus libertatem adipiscitur & ea vtitur inter viuos & in vltima voluntate: & eidem ex testato & ab intestato succeditur pagnatos & cognatos, quibus deficientibus fiscus bona sua occupat tanquam vacantia. si autem domino inuito vel ignorante cubicularius factus sit, infra qnquẽnium per dominum cũ peculio vendicatur
1 & prædicta etiam ad cubicularias extenduntur. h. d. Et no. hic diligẽter de hoc nomine famulũ: qa ponitur hic famulus pro seruo. sup. l. 2. de his qui in ec. ma. bar. Item no. ex prima parte huius. l. ꝙ ea quæ fiunt inter viuos, trahunt ad ea q̃ fiũt in vltima volũtate, vt hic cũ dicit, ꝙ est ingenuᵒ & viuens & moriens sic insti. de leg. fu. ca. tol. in fi. & ff. d leg. 1. l. seruũ filij. §. cum qui cyrographũ sic & contra. ff. de pac. l. pactum inter lega. sed nõ semper sunt vera. nam aliqua fiunt in vltima voluntate & non inter viuos, vt in translatione dominij, quod transfertur in vltima volũtate sine traditione, nõ sic per pactũ. ff. de furtis. La Titio. & sup. de pact. l. traditionibus & legato vino videtur legata vasa vt ff. de vi. tri. & ole. leg. l. 3. ꝗ nõ sic in venditio. ff. de peri. & como. rei ven. l. 1. in fi. & de ac. emp. l. iul. in fi. Item aliqua licẽt inter viuos quæ non licent in vltima voluntate. nam conditionales stipulationes transmittuntur ad hæredes sed non legata vt insti. de verb. obl. §. ex conditionali. & sup. de cadu. tol. §. si autem. Itẽ actus morientium non possunt esse in suspenso, viuentiũ sic. ff. cõia prædiorum. l. fi. Item not. ꝙ rei vendicatio durat quinquẽnio & alias minori tempore, vt dixi infra qui militare non po. l. su per seruis. Item not. quod læsis implorandi præsidũ facultatem non conuenit denegari. Itẽ not. qnto, ꝙ calumniandi viam non patiuntur diucius esse patefactam: ad hoc duo notabilia facit ad Velley. l. 2. §. pe. ibi deceptis & non decipientib. &c. Sexto & vltimo no. ꝙ posito masculino intelligitur fœmina & cubicularia, quod dic vt ff. de ver. sig. l. 1. An. Item no. & septimo ꝙ homo vult ꝙ imperator vtat potius seruitio ingenuorum quam seruorum: & ideo statuit hic hæc. l. ꝙ tales serui efficiuntur ingenui. Dul. In text. circa prin. ibi cũ dicit liberalitate donati &c. & ita videtur facere differentiam inter donarum, quod est quando datur ex mera liberalitate, & datum quod est quando fit ob causam. ista no. pro quibus glosis contrariis sup. de collatione authẽ. ex testamento in glo. & in auth. de triente & se. §. illud. sed Io. ibi dicit cõtrarium scilicet ꝙ simplex donatio confertur & pro eo facit. l. cum gl. quæ exponit sic datum & donatum. supra de secundis nup. l. hac edictali. §. 1. sed dic ꝙ opi. martini præualet, qui dicit ꝙ donatio simplex non confertur vt hic. & pro hoc quia illa authen. dicit datorum, & donatorum: & ideo a verbis legis &c. ff de lega. 3. l. non aliter. Item hoc potest probari ex ordine rubricarum. sup. de dona. & condit. ob causam dat. & ꝙ possit argui ex intitulatione rubricarum. ff. si cer. pe. in rub & C. ne fideiu. do. dentur. l. 1. ad quod ff. de reg iur l. donari. contra hoc videtur per legem, leges. sup. de legibus. sed dic ꝙ leges ordinantur secundum negocia futura sed nõ præterita. Sed dic ꝙ verũ est nisi expres se in l. caueatur etiam de præteritis. quia tunc ẽt bene trahuntur ad negocia præterita. sup. de decurio. l. pe. & ita no. in d. l. leges. In gl. quæ incipit
2 morientes. in fi. huius glo. facit ad dubium pone quidam curator est maiorum, male administrauit res eius, & post veniens ad mortem quasdã res illius minoris legauit post mortem suam, minor fecit instrumentum quitationis de his quæ patet eorum administrauerat vel gesserat hæredibus eius. Quæritur an in tali quitatione veniant res minoris legatæ per curatorem, & videtur ꝙ sic per glo. istam & institu. de le. fu. ca. §. 1. Sed videtur contra, quia in tali remissione non veniũt ea, quæ dolo gesta sunt. ff. de lib. leg. l. Aurelio. §. gaius. & de pactis. l. tres fratres. Item pro hoc gl. supra de transac. l. actione. Item pro hoc quia talia verba non videntur trahi ad ea quæ in testamento

mento erant legata alienata ff.de verb.sig.l.verba contraxerunt.& de minori.l.ait prætor. circa prin.ad quod.ff.d se.3.l.pr filium.§.fundum. pro quo facit glo. in simili ꝙ talis remissio trahat ad ea quæ inter viuos acta sunt, & non ad ea q̃ acta sunt in vltima voluntate.sup.de sen. pas.l.fi. nec ob.ꝙ hic dicitur in glo.ꝙ acta inter viuos trahũtur ad vltimas voluntates:quod verum est si præcedant verba,quæ ad hoc possint adaptari & trahi in §. & hæc omnia in primo ibi iudicium. In glo.quæ incipit vt magistro officiorum.No. hic ꝙ iste seruus consequitur priuilegium fori, vt cũ ducatur coram magistro officiorum sup.eo.l.cubicularios. hæc facit ad q. quidam intrauit religionem,exiuit,ordo vult eum vendicare quæritur coram quo debeat terminari hæc quæstio an coram iudice ordinario?& videtur ꝙ non supra vbi de cohortali.l.2.ff.ad munici.l.de iure. dic ꝙ si causa agitetur inter istum & ordinem, & tunc debeat agitari coram iudice vel cõseruatore ordinis. Si autem agitetur causa inter ordinem & istum,qui intrauit & alium tertium puta vxorẽ, q̃ vult eũ expellere de ordine,& tunc terminabitur causa coram iudice ordinario.pro hoc sunt duæ leges coniunc.sup.si aduersus fiscum.l. 2. & vbi cã fis. l.ad fiscum.ad quod sup.vbi cã sta. l. iã dudũ iuncta.l.si pr.sup.ne de sta. defunc sed iste.§.vr facere contra istam determinationem quia hic erat coniuncta tertia persona & tamen agit cã coram iudice priuilegiato puta coram mgr̃o officiorum. sed dic ꝙ hic non agebatur cã inter dominũ & cubicularium, sed agebat dominus cum curia,vel dic ꝙ hic est casus sp̃alis, vel speciale priuilegium ipsius principis vt innuitur in princ.huius.l.a. ar.supra de consul.l.penu.Iacobus Rebuffi.

LEX V.

SVMMARIVM.

1 *Dignitate finita adhuc durat priuilegium dignitatis.*
Facile concedendum, quod nulli nocet.
Venditor an teneatur ostendere emptori instrumentum de re sibi vendita.

Iubemus. Præpositi vtriusq; sacri cubiculi etiam post finitã dignitatẽ p̃nt ferre insignia dignitatis, cum vadũt ad agros vel extra vrbem,& valet hoc priuilegium quia prodest petẽti & alteri nõ nocet qd̃ est notãdũ scd̃m An.& alios Doc. No.dignitate finita
1 durare priuilegiũ dignitatis vt sup.l. 1. Secundo no.de facili ꝯcedendum ꝙ ad nullius pertinet læsionem vt hic cum concor.in gl.alf.& ff. de eui. l.creditorem, de aqua plu.ar.l.in summa.§ item varus de relig.l si quis sepulchrũ. in prin. & hæc iura præstant arg. ꝙ hypothecarij possunt colligere herbas saluaticas in fundo alieno,cum hoc ꝓsit & alij non noceat. Item ꝙ vẽditor tenet cõcedere instr̃m emptori de re sibi vendita vt ff.de ædili.edict.l.ꝙ si nolit.§.quia assidua.& sup.de fide inst l.plures apochis.sic emphyteota domino suo ar.ff.de censi.l.forma & supra de iure emph. l.2.22.quæsti.vlt.c de forma. sic creditor debitori de soluto.sup.de sol.l.etiam.& d.l. plures apochis.Dul. Iaco.Rebuffi.

De quæstoribus & magistris officiorum, & comitibus sacrarum largitionum & rei priuatæ.

Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Quæstor quotuplex sit.*

1 De quæstoribus. Triplex est q̃stor vt no.ff.de officio quæ.l.1.super verbo plebeyos, & in ꝓhemio instit. super verbo exquæstore, & scd̃m ꝙ accipit ꝓ illo qui p̃est in lr̃is legendis coram principe vt est cancellarius,& ẽt scd̃m ꝙ accipit scdo,tertio ꝓ eo qui præerat causis capitalibus, vt est p̃sidẽs laycus in parlamento tũc est illustris vt in authẽ. de appel.§.illo. Tertio modo sumitur quæstor.s. ꝓ illo qui quærit pecunias, tunc non est illustris vt no.ff.de offi.quæsto. in rub. & l.1. & ꝙ primo modo sumitur quæstor.i.cancellarius,hoc notauit gl.in l.vniuersa.super verbo q̃stor.C.de diue. rescrip.& idem no.in auth.de exhi.reis.§.1.super verbo quæstorẽ. coll.5. & magistri officiorũ p̃nt dici reformatores missi per principem ad reformandum & indagandum facta officiorum, vel etiã potest dici magnus magister hospicij regis, sub quo sunt & sub eius cognitione omnes alij officiarii hospicij regij, & tales magistri officiorum sunt illustres vt infra de principi.agen.in re. l.eos.de quo. C. de offic. magistri officiorum & ibi per Bert.de deucio.& per Doc.& comitibus sacrarum largitionum.isti comites sacrarũ larg. erant illustres vt infra de exac.& execu.l. siue. & erat eorũ officium circa donationes q̃ fiebant principi.de quo sup.de nouo.C.compo.§ ideo. quia vbi gl.exponit largitionum.i.donationum &c.& not.per Doct.C.de offi.co.sa.pa.in rub. & rei priuatæ.iste comes rei priuatæ etiam est illustris vt sup.de asse.l.fi.& vbi causæ fisca.l.si qs aduersus. & erat eius officium cognoscere de causis vertentibus inter priuatum,& procuratorem fiscalem,vt sup.de offi.co.re.pri. l.1. & ibi p Docto.de quo plene scripsi.sup.de cancellar. ti. in l.1. & iunctis etiam his quæ dixi.sup.de fund.patri.l. 1.lib.11.Iaco.Rebuffi.

LEX PRIMA.

Qui ex quæsturæ. Magr̃atus isti q ꝯtinentur in rubro cũ bene & laudabiliter se habuerunt in officio sunt recipiendi per pp̃lm ad clamationem vt voce magna populares clament, viuat talis,vel præco præcedat eos & dicat,viuat talis,& ita cum magnis laudibus commendentur.similis exclamatio est.sup. de officio rec.prouinciæ. l.illustrissimos secũdũ Odo.An.& Doc.Ia.Reb.

De primicerio & secundicerio & notarijs.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Notabilis dimisso officio non perdit nomen & dignitatem notariatus.& an notariatus sit dignitas.*

Digni-

2 *Dignitatem vnam cum administratione & compendio alterius quis habere potest.*

Præcipua. Primo sciendum est q̃ primicerius est ille qui præpositus est omnibus notarijs, qui custodit archas & scrinios curiæ & solicitat alios, vt potest poni exemplum in prothonotarijs Papæ & in grafferis curiæ parlamenti parisien. & etiam cameræ cõputorum & etiam cancellariæ vt sunt secretarij, & in aliis similibus vt infra de dome. l. fi. & quasi p totum ti. Secundicerius est ille qui secundum locum habet post primicerium: vnde dominus impera. multum applaudet notariis suis. Odoff. Et
1 dicit hic q̃ notarii principis licet senectute depositi fuerint officium aut maiorem dignitatem sint adepti, non ob hoc notarii nomen perdunt, sed & notariatus & dignitatis secundæ retinent priuilegia: nec possunt esse discussores vel perequatores aut similem dignitatem cum admi. subdurante officio notariatus habere, contra faciẽtes puniuntur. h. d. & est optimum arg. ad statutum disponens, q̃ ille qui appellat notarius, non possit esse decurio, & si aliquis fuit semel in matricula notariorum descriptus, licet postea se fecerit alienari seu tolli de maricula nõ ppter hoc possit esse decurio Bart. vel dic latius casum secundum Dy an notarii qui in officio illo perseuerauerunt, & ipsum non deposuerunt, vsque ad senectutem, sed etiam si ad aliam promoti sunt dignitatem, & vsi sunt illo officio retinent vocabulum prioris militiæ idest dignitatis notariatus, & compendium idest priuilegium feq enitis honoris assumant. Secundo dicitur q̃ notarius, nõ potest esse perequator vel discussor vel similem cum administratione dignitatem habere, si contra fecerit, quia spreto notariatus officio ad perequatoris vel discussoris solicitudinem confolauit huius leuis culpæ pœnam patietur grauissimam. & extincto idest remoto de illo corpore perequatorum vel discussorum, illud corpus numerariorum idest illorum inter quos esserat numerari muniatur hoc dicit No. in prin. huius. l. dicit impera. & præcipua est meræ pietatis intentio circa notariorum nomen. Secundo no. q̃ perseuerantibus qui non obmittunt laborem inceptum, sed vsque ad senectutem psistũt sicut dicitur in l. iul. ff. de fidei. lib. non qui incipit sed qui perseuerauerit laudãdus est vt sup. de his qui non imple. sti. l. 2. & ibi de hoc. Itẽ no. q̃ delictũ tollit dignitatẽ q̃sitam. s. de dig. l. iudices Tertio no. q̃ tabellionatus dicitur dignitas siue militia vt hic. & supra de secõ l. vna. licet notarii phibeantur aliis dignitatibus & militiis vt in fin. huius. l. & sup. de tab. l. t. Quarto no. q̃ potest qs
2 habere vnam dignitatem cum administratione & compendium alterius. l. priuilegium vt hic & dic vt intra de proxi. sa. scri. l. 4. Quinto no. casũ in quo pro leui culpa imponit pœna magna sic sup. de si. & eorum lib. l. 2. & sup. de hæret. l. 2. regulariter q̃ ga pœna debet esse delicto pnenies vt ff. de pœ. respiciendũ. iuxta illud poeticũ, & q le uius scutoribus illis dubiacat pœnis, & q grauiore reatu excesserit grauius grauiorẽ sentiat ignẽ. Vltimo no. q̃ q remouer ab aliquo honore siue offiõ est extinctus, & sic est ar. q̃ iudex remot' habeatur loco mortui. And. de ba. Iac. Reb.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Dignitatum vtra sit prima, antiqua, vel noua.*
Dicto ampliorum an ille præcedere debeat, qui prius adeptus est magisteriam dignitatem.
2 *Notarius stipulans alteri, an ei quærat.*

Præclaram. Loquitur de primiceriis, q vocãt hic tribuni: & erat do q̃ erãt prothonotarij. nam gl. exponit eos esse primicerios q erant primi inter milites & hac l. dantur. 4. priuilegia primiceriis, & etiam imponitur pœna vacantibus vltra debitum modum, dicit ergo primo q̃ primicerij habent hoc priuilegiũ vt vltra biẽniũ nõ teneant esse in hoc officio. secundo ibi hoc aũt &c. dr q̃ primicerius q accepto comeatu euagauit vltra q̃ debuit punit hoc mõ, qa si stetit vltra annum pdit vnum gradum honoris, si p biẽnium pdit secundũ. si p trienniũ pdit tertiũ. si p quatuor pdit quartum si p quinq; annos de mřicula delet. tertio his ibi habent &c. datur secundum priuilegium eis etiam sic depositis vt sint immunes a munere pequationis. quarto ibi illud &c. dat tertium bñficiũ vt habeat rõ inter eos, & vltimus nõ pferat primo. quarto ibi hoc etiam &c. datur quartũ beneficiũ, vt finita dignitate primiceriatus habeant aliam nouam dignitatem scilicet magři officio rũ. Lloco primæ antiquæ & rõne nouæ dignitatis pferant anterioribus in tpe vacãtibus, tñ & hoc dicit nõ sicut in l. prox. superiori cõmendamus pseuerantiam, quæ priuilegium meret, vt ibi ita hic in secundo dicto reprehẽdimus vagabũdos qui suo priuilegio spoliant vt hic & infra de domesticis. l. pe. & de comeatu. l. quicunq; & s. de
1 epi. & cle. l. generaliter. Secundo no. illa pulchra verba quæ non est calcanda idest prætermittenda: ideo temporis & quæ longis prolixisq; stipendijs desensa iam pollicet senectus nõ debet gratiosa festinatõe subripere. simi ia pulchra verba infra de tyro. l. fi & de præpo. sa. cubi. l. fi. in fi. Tertio in fi. no. q̃ noua dignitas præfert antiquæ vacanti, tamen non habenti administrationem vt infra ti. px. l. 2. §. sed administratoris. An. Quarto not. officium notariorum habere præclaram militiam, vt in prin. legis. & sic notarii militant vt supra eo. l. 1. Quinto not. q̃ geminatio de licti geminat pœnam sic sup. de epi. audi. l. nẽo. ff. de pœnis. l. aut facta. §. fina. & l. capitalium. §. grassatores. & §. famosos Sexto not. q̃ si sunt duo doctores pcedere debet ille qui primo meruit magisteriam dignitatem, vt hic & sup. de cõsulibus. L. 1. & l. pe. & de præpo. sa. cu. l. t. & hoc si ambo sint digni magisteria dignitate, alioquin magis prouectus præcedere debet vt sup. de præfc. prætori. l. 2. & de profes. & me. l. reddat. & qui melius studuit vt sup. de officio ma offi. l. 2. Septimo nota. q̃ quis ex delicto psequi pmium q̃ alias nõ debet vt ff. de neg. gest. l. sine hæredi. in fi. Octauo no. in fi. verbum insulas, quod ponitur pro dignitate vel corona. vt supra de quadri. præscri. l. vlt. Quæro vtrum notarij nostri temporis sint spectabiles, & vř q̃ sic vt hic. & C. de mã. pri. l. t. Sed credo q̃ non habuit spectabilem dignitatem, & leges istæ loquuntur de notariis, qui consistũt in sacro

sacro palacio quia ꝓprium est imperatoris habere palacium.j.eo.l. hos aūt.imo vile dr̄ officii notarii.sup.de decurio.l.vniuersos.& de comite sacra.lar.l.2.ff.de adop.l.non aliter.sup. de tabu. l.1.& 2.& generaliter.de iure fisci.l.ad instar.Sed quæro quis hodie possit creare notarios: dicunt quidam ꝙ princeps solus per l.istā.quia alii non habent talem dignitatem spectabilem pro hoc. j.de nu.& ac.l.actuarios & ar.sup. de man. prin. l.1.Item absenti per absentem non pōt q̄ri actio insti.de inuti.stip.§.si quis alij.ff de verb.obl.l.stipulatio.§.alteri. sed notarius pōt stipulari alteri. ff.de ma.te.l.1.§.amittere.& de adop.l. non alr. ergo sequit̄ ꝙ non possint creari nisi per principem: quia alias sequeretur ꝙ inferior posset tollere legem superioris, ꝙ esse nō debet.ff.de arb. l.nam magrātus ad Trebel.l.ille a quo.§.tempestiuum. & sup.de pac.l. seruus.sed dico ꝙ q̄libet iudex in sua iurisdictione pōt creare notariū vel quilibet miles qui habet merū imperium, q̄a tales possent creare iudices quod est maius.ff.de iurisd.om.iu.l.imperium in fi.ergo pn̄t creare notarios cū minus sit arg.ff.de regu. iu.l. non debet cui & de adulteri.l.2 & j.eo.§.fi.Itē q̄a isti qui habent merū imperiū pn̄t creare assessorem in auth.ꝺ mā.prin.§ festinabis.C.de asse.l.1.ergo multo magis notarium: ꝓ hoc q̄a q̄libet ciuitas pōt sibi ꝯstituere tabellionem.s̄.de tabel.l.generali.libr.10.Itē princeps nō pōt esse in quolibet loco, ergo nō dēt dici ꝙ ipse solus debeat esse in creatione cuiuslibet notarii.sup.de profe.l.magr̄os. Item p̄sides & defensores creant notarios, q̄ iure alieno habent administrationem in auth.de defen.ci.§.ex ꝓuinciali. ergo multo magis milites vel barones, qui iure proprio habent. nā magis est forte id quod q̄s habet iure ꝓprio q̄ id quod habet iure alieno.vt ꝓbatur ex concordia duarū ll.ff.de leg.2.l.quod principi cum l. seq. pro hoc in auth.de tabel.coll.4.circa fi. Item ad eum spectat punitio ad quem creatio in auth. de defen. ci.§. interim. Sed lex dicit ꝙ si notarius delinq̄t iudex eū punit vt in auth.de armis.§.fi. ergo &c. pro hoc sup. de suscep. & archa.l.si aliquid Bert.

2 Quæritur circa materiam notariorum, & primo an notarius possit alteri quærere per stipulationem, & videtur ꝙ sic per l.non aliter.ff.de adop. & instit.de attili.tu.§.nos autem. Quidam dicūt ꝙ non pōt acquirere, & intelligere. l.nō aliter ꝙ loquatur de seruo reipu.de quo habet̄.sup.de seruis reipu.in ti.l.1.& 2.ff.de quæstioni.l.1.§.q̄ municipum. Alij distinguunt ꝙ aut loquimur in stipulationibus prætoriis & iudicialibus.in illis potest stipulari notarius, non in aliis ciuilibus vt ff. rempu sal.fore.l.2.& ar.ff.de vulg.l.causa cognita.& sup.de capti.& postli.l.cū cognatos, & hæc dicunt ad instar procuratoris qui quærit in iudicialibus & prætoriis.ff.si quis cau.l.pe.& de præto.stip.l.generaliter.& l. in oībus.tu dic ꝙ notarius potest quærere tam in iudicialibus quam in ciuilibus, & pro hoc inst.de inutili.sti.§.si q̄s alij. & pro hoc quia si procu.permittitur stipulari de quo minus videtur multo fortius ei, quia notarius habet officium publicum supra de tabul.l. generali. sed permittitur stipulari procuratori, qui non est ita persona publica, sicut & notarius ergo &c.ff.de consti.pecu.l.cum qui.§.pe.& §. vlti.facit ad hoc supra de fideiui.l.pe. iuncta.l.blanditus.eo.ti.pro quo.l.gaius.ff.de vsuris. secundū vnum modum ponendo casum.nec ob.l. aliter quando dicitur ꝙ loquitur in seruo publico dic, ꝙ falsum est: quia seruus non est capax talis scripturæ vt supra de tabul.in rubrica & l.generali. Et si dicatur ꝙ de iure fforum non reperitur notarius, dic ꝙ imo.pro quo. ff. de var.& extraord. cog.l.1.§.ludi quoque.& si men.fa.mo.di.l.pe.& insti.de adop.§ cum autem.de materia notariorum vide scripta infra de nume.& actua. in gl.super verbo subripere in fi.Odoff.quod intellige si post tempus quinquennii biennales metas expleuerit.nam tunc infulas magistri officiorum consequitur alias nō, vt hic innuitur. cum dicit post deposita publicorum munerum &c. & pro hoc infra de domesti. & protec.l. si domesticorum in fi.quia non conuenit vagabundos conseq̄ priuilegia sed alios vt infra de diuer.offi.l.ad splendidioris.Iacobus Rebuffi.

Vt dignitatum ordo seruetur.

Rubrica.

Dictum est sup.de cōsulibus. l.1. & l.pe. & ꝺ p̄fec.l.2.& ꝺ p̄po.sa.cu.l.1.& sup.ti.ꝓxi.l. vlt. de quodā ordine seruando circa modos dignitatis eiusdē vt q̄ tp̄e prior est potior sit aliis. Sed quia inter dignitates alius ordo est vt ratione officii vnus aliis p̄ferat̄: & vt idoneus alius eligatur qui de ordine est in subsidium vt s̄. de dig.& man.dominicis.l.1. ideo de ordine dignitatum qui sunt eligendi & quo ordine vnus alium præferat, ponit rubricam vt dignitatis ordo seruetur.Odoff.Iac. Rebuffi.

LEX PRIMA.

Si quis. Qui honorem indebitū idest maiorem sibi vsurpauit scienter, cum faciat ꝯ principem est sacrilegii reus. Not. ꝙ cōtemptor mandati tenetur crimine sacrilegii cōcor.sunt in gl.An.vel sic minus idoneus nō assumitur ad dignitatem vt supra de consuli.l.nemini.& si assumptus fuerit de facto deponitur,& tā quam sacrilegus punitur, nec excusatur si prætēdat ignorantiā. hoc dicit & est ratio, quia in proposito facto non est tolerabilis ignorātia: sed in alio ff.pro suo.l.fi.& non mirū si in hoc casu cōmittatur sacrilegium, quia leges sunt sacræ. s̄. de legi.l.leges sacratissimæ.infra de domesti.l.1. secundum Odo.& no.ꝯ illud quod dicitur sede ne dicā surge recede.& pone casum.j de pala.l.2.secūdū Dul.vel sic vsurpans honorem scienter sibi indebitum crimine sacrilegii punitur.h.d.Barto.circa quod vide q̄d scripsi p Bar.& Docto.s̄.si seruus aut liber.l.a.li.10.tn̄ Bar. videtur intelligere.l.istam, quādo vsurpauit sine electione, alias haberet locum illa lex.2.supra alleg.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Ordo duplex temporis & qualitatis.*
Officia duo an quis simul habere possit.
Subrogat⁹ an gaudeat priuilegio ei⁹, in cu⁹ locū subrogat̄

Omnes

Omnes. In. l. ista tractat de gradibus seu ordine dignitatum: & non de ordine tpis seu qualitatis, vt dixi sup. in l. t. de cōsuli. primum locum obtinent qui habent dignitatem cum administratione. scdm qui habent dignitatem vacantem, quia deposuerunt administrationem. Tertium quibus admittitur dignitas cum administratione in absentia ↄstitutis. quartum honorarij qui pñtes adepti sunt honorē sine administratione. quintum in absentia constitutis sine administratione constituuntur. & sic si bene videas tria sunt genera dignitatum, administrantium, vacantium, & honorariarum. sed scdm membrum & vltimū subdiuidunt. & ita accidēter dicuntur quinq; secundo ibi sed administratores ↄferuntur vacantibus. tertio ibi vacantes &c. determinat. ꝙ dicit vacantes præponi honorarijs, quia verū in ↄsimili dignitate nō in dispari vt præfectus vacans ↄfertur præfecto honorario. non aūt quæstorius vacans ↄfecto honorario ↄferatur. q. d. vacans præfertur honorario, si ambo habent eandem dignitatem, non si honorari⁹ maioris sit dignitatis. quarto ibi inter administratores, qui videbantur vacantes. nā si aliquis erat magr̄ vacantium militum & sibi cura belli mandari contingat, non dr̄ amodo vacans cui belli cura mandata est: idem dr̄ in quolibet alio magratu, qui cum esset vacans iniunctū fuit ei ꝙ faceret quod præfectus facere consueuit.

Not. in hac. l. de ordine seruando, de quo supra

1 quemadmodum. ci. mu. indi. l. fin. Secundo nota. duplicem ordinem vnus est ordo temporis de quo dicitur supra de præpo. sa. cu. l. 2. in fin. cū multis similibus. est ordo qualitatis siue maioritatis vt hic: & hic ordo potentior est primo: quia cum habet locum ordo qualitatis non curamus de ordine temporis vt patet supra de consulibus. l. 1. vbi plene dixi de hoc tertio. No. ꝙ dignitas cum administratione quantumcunque posterior præfertur anteriori, cui commissa est cura belli vt in fin. auth. quod autem dicit de ordine seruando vel non dic ꝙ vbi constat de mente. l. non sequimur ordinem: quia sensum & nō verba &c. vt hic cum multis cōcor. & ff. de leg. l. scire. & de adi. lega. l. 3. §. conditio. In duobus autem seruamus ordinem: quia in re dubia melius est verbis edicti seruire. ff. de exerci. l. 1. §. institorum. versi. in re igitur dubia. Et potest poni vnum exemplum cum propono actionem ciuilem non præiudicialem: quia nescimus quæ sit maior actio, seruatur ordo vt in l. qui prior. ff. de ludi. Sed vbi constat quæ actio vel accusatio sit maior, tunc non seruatur ordo vt supra de ordi. iudi. l. fina. & nota. dicta. l. qui prior. vel optimū exemplum vt nota. supra de potioribus ad muno. l. 1. lib. 10. in rescriptis autem cum plura alicui committuntur tanquam principalia non curatur de ordine, quia potest a quolibet incipi. Si autem quædam sunt principalia quædam accessoria debet incipere a principali. pro quo facit. ff de vulga. l. 2. §. adeo. & de pecu. l. quandam secūdum Dul. hic. de quo per Docto. in l. nec enim. ff. de solu. vbi Bart. remittit ad dicta per eum. dicto. §. prius. Secundo videtur quòd ordo hic positus sit peruersus, & ꝙ illi qui sunt in tertio ordine debeant esse in secundo, vt videtur lex in simili. supra de peti. bo. subla. l. 1. lib. 10. pro quo. ff. ꝙ quisque iuris. l. 3. bene dic ꝙ hic text. potest intelligi duobus modis. Primo ꝙ illi qui sunt in ciuitate Romana præsentes & vacantes præferātur illis, qui sunt in prouincia quibus mittuntur insignia dignitatis, quia maior honor debetur illis qui sunt iuxta latus principis. ff. de excu. tuto. l. iurisperitos. de offic. præfec. vrb. l. t. & in rubrica iuncto in auth. de appel. & intra quæ tempora. §. illud. Item pro hoc ꝙ de proprio labore. l. 1. vbi illi qui sunt iuxta principem magis merentur honorari: vel aliter dic ꝙ iste qui est præsens & vacans præfertur illi absenti cui mittitur dignitas. & est ratio quia præsenti alloquitur princeps. alij autem nō alloquitur, sed mittit sibi per nuncium: & ideo præsentia principis facit cum in dignitate superari. argu. supra. de testa. l. oēm. & hæc faciunt ꝙ magis reputetur licētiatus qui mediante examine transit quam quando mittitur ei licentia in domo, cum honores dātur propter laborem & propter merita, sic & licentia infra de re. mili. l. contra publicam in fin. & sup. de profess. & me. l. magistros. & l. omnes. versic. penult. vbi dicitur aliquid ordinarie dignitaris &c. Est argumentum expressum ꝙ si in statuto ciuitatis cauetur vt quis nō possit tenere nisi vnum officium eodem tempore, & sit aliquis habens aliquod officium extraordinarium, & postea eligatur ad officium ordi. quod possit tenere ambo officia non ob. dicto statuto per hanc. l. cum non videatur habere officium, qui habet extraordi. imo videatur officium vacans, qui habet extraordi. & tunc perinde ac si esset sine. officio. Sed contra videtur per verba statuti ad quod infra de proxi. sacro. scri. l. hac parte. & ibi not. & supra de asse. l. fina. ff. de mu. l. libertus. §. præscriptio. in auth. vt iudi. sine quoquo suffra. §. illud infra de agen. in re. l. pe. §. illi sicut nec clericus simul potest habere duas præbendas. extra de præben. c. de multa. Item nor. In fin. huius. l. quòd ille qui in vice alterius subrogatur illa debet vti prærogatiua & priuilegio quibus vtebatur ille, in cuius locum subrogatur, vt hic in fin. & infra de comi. rei mili. l. fina. supra de aquæduct. l. fin. lib. 11. & dē murileg. l. si quis ex corpore eodem. lib. vnde iudex subrogatus in locum alterius dicitur ordinarius vt ille erat vt supra de offic. eius qui vicem alterius ge. l. 2. secundum Dul. Iacobus Rebuffi.

De magistris scriniorum.

Rubrica.

Cum sint quatuor ordines dignitatū. s. supillustres illustres spectabiles & clarissimi, & sic dictum de superillustribus scilicet de patriciis vt supra de cōsul. l. nemini. Item etiam sic dictum est de illustribus vt sup. ti. proxi. nunc sequitur videre de spectabilibus: sic de magistris scriniorum quorum officium est fideliter custodire scrinios & res principis secundum Odoff. possunt rectè æquiparari Parisius magistris cameræ computorum: sed secundum positiones Bar. & And. de barulo erant notarii vel iudices magnæ curiæ principis, quibus potest æquiparari maior notarius magnæ curiæ parlamenti Parisius

risius qui vocatur grafferius vel notarius principalis principis qui tenet registrum litterarum, de quibus videtur latius. infra de proxi. sacro. scr. in rubrica. & p totum ti. ad quod. l. eos. sup. de exc. mu. Iacobus Rebuffi.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Dignitate finita durat priuilegium.*

Viris. Magistri notariorum magnæ curiæ etiam dignitate finita vna cum eorũ filiis a grauamine publico & priuato sunt immunes, & pœna agrauanti imponitur & durat priuilegium hoc dicit Bart. vel dic latius magistri sacrorum scriniorum, qui assidere videntur principis maiestati, vt forte sunt iudices magnæ curiæ proxi. sacrorum scriniorum, de quibus infra est posita rubrica, vt sunt forte notarij actorum magnæ curiæ etiam dignitate finita ipsi & eorũ filij ab omni grauamine publico & priuato sunt immunes, contra facientibus pœna imponit. h. d. An. Nota ex. l. ista ꝙ durat priuilegium dignitate finita. & hoc dicam plene infra de proxi. sacro. scriñ. l. 4. & facit supra de excus. mu. l. eos. & l. maximarum in fin. & supra de præpo. sa. cu. l. 2. cum si. Item not. ꝙ priuilegium datum patri & filio dari videtur. de hoc dicam infra de proxi. sac. scr. l. in sacris in prin. Tertio nota. ꝙ punitur officialis qui præsidi facienti contra iura non cõtradicit. de hoc nota. supra de appel. l. quoniam. An. Item not. ꝙ priuilegium vnius nedum transit ad filios sed etiam ad posteros seu ad filios vt infra de proxi. sac. scri. l. in sacris. 3. in princi. & de agen. in re. l. fin. & de priuileg. eorum qui in sacro pala. mili. l. 2. & etiam ad collaterales vt infra de mera. l. penu. in princ. secundum Dul. vnde dic ꝙ transit ad proximos non vt ad hæredes, sed vt ad proxi. quia talia priuilegia non transeunt ad extraneos hæredes, vt supra de exc. mu. l. sordidorũ de priuil. do. aug. l. 1. vel dic ꝙ priuilegia quæ cõceduntur personæ vel gratia dignitatis vel alia causa etiam ad proximos non trãseunt vt dicta. l. sordidorum. & d. l. 1. dixi. & infra de silentiariis l. iubemus. & de proxi. sa. scri. l. vnicuique secundum Odo. Facit hæc l. i fi. ꝙ si aliquis habeat priuilegium, ꝙ non soluat collectas & petatur ab eo, ꝙ conferat nunquid ipse vltra poterit agere ꝙ non agatur contra eum vt nil innouetur. dicit Dy. ꝙ sic per textum istum. & An. supra de agri. & cens. l. cum satis. §. caue autem. ff. de aqua. quoti. & esti. l. si de via. & sic potest intentare negatoriam vel aliquam ad exemplum negatoriæ vt not. supra in qui. cau. co cen. dominos accu. po. l. 1. ff. de libe. leg. l. aurelius. §. centum. & applicabitur ista pœna fisco, vt credo argum. supra de mo. mul. l. mulctarum. Bertrandus. & sic etiam potest dici, ꝙ si aliquis stetit diu scilicet ꝙ nõ soluerit in collectis, & super hoc inquietetur ꝙ potest petere a iudice ne aliquid contra eum innouetur. & est ratio: quia diutina possessio & priuilegium æquiparantur. ff. de aqua plu. ar. l. 1. in fi. supra de aquæductu. l. vsum aquæ. & hic ꝓ quo. supra de agrico. & cens. l. cum satis. §. caueant. & d. l. 1. supra in qui. cau. co. cen. dominos accu. po. ad quod supra qui bo. ce. po. l. si pater. & idem in aliis præstationibus. nam potest implorari officium iudicis, vt illi perturbanti silentium imponatur. ar. l. all. aurelius. § centum. cum gl. de hoc per Doct. in l. diffamari. de inge. man. & per Cy. §. ne inuitus. l. 1 & ibi per Azo. circa medium & plene per Bart. in l. Titia. ff. de accu. & ibi p Dyn. & per eundem in c. indultum. extra de reg. iur. li. 6. & per Innocen. in c. conquerente. extra de offi. ordi. & tangit in c. cum super. de conces. præ. super verbo. sententiam do. Item quæritur circa. l. istam, an habeat locum hæc. l. in magistro cuiuslibet scrinij? & videtur ꝙ sic: quia generaliter loquitur. Item quia alij præter principem habent scriniarios. supra de testam. mili. l. scriniarios. & de appe. l. ampliorem. §. in refutatoriis. Sed dic quòd solum scriniarij principis habent priuilegium huius l. & de his habes supra de fide instrument. l. comparationes. Item quia scriniarii præsidum non habent istam dignitatem probatur, quia sequeretur quòd haberent maiorem dignitatem quam ipsi præsides qui solum sunt clarissimi: Isti autem spectabiles, quod esse non debet supra de excusa. mu. l. eos. & in auth. de defen. ciui. §. pe. Iacob. Rebuffi.

De comitibus consistorianis.

Rubrica.

Dictum est supra de quibusdam spectabilibus nunc de aliis spectabilibus scilicet de comitibus consistorianis. Odo. vnde tribunal dicit locus vbi sedet iudex ordinarius in audiendo, & iudicando. sed principis vel Papæ dicitur consistorium vt not. in auth. de appe. glossa super verbo tribunal. in §. illud. colla. 3. Iacobus Rebuffi.

LEX PRIMA.

Eos. Comites consistoriani sunt illi, qui diu steterunt in consistorio principis, & sunt spectabiles & ꝓconsulibus adequantur. hoc dicit an. & Bart.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium concessum scolaribus an extendantur ad eorum famulos.*

Viros. Viri spectabiles comites cõsistoriani & eorum coniuges liberi atq; serui & coloni siue agant siue cõueniant, hiisdẽ priuilegiis perfruunt, quibus principes agẽtes in rebus vtuntur. no. priuilegiũ alicui concessum extendi ad vxorem liberos seruos & colonos. con
1 cor. sunt in glossa. Et est arg. hæc l. ꝙ priuilegium concessum scolaribus per authen. habita sup. ne filius pro patre, competat etiam famulis & seruitoribus scolarium, vt hic. & in suis concor. ad quod sup. de epi. & cler. l. a & ff. de vsu & habi. l. 2. cum l. seq. & l. ceterum. in fi. & in tribus legib. se. arg. contra sup. de murileg. l. si quis ex corpe.

Sed in alio casu loquitur secũdum Dusium. Sed videtur hanc. l. non posse stare dum hoc dicitur de seruis: cum serui non possint stare in iudicio supra de iudi. l. seruus, & ff. co. tit. l. vix. dic ꝙ hic datur priuilegium seruis. s. in causis in quibus põt esse in iudicio, vtputa in causis criminalibus, vt ff. de accu. l. hos accusare, & supra de accu. l. 2. & ff. de app. l. Lucius. Item potest habere locum in ciuilibus, vt si conuenia[n]tur dominus ex persona sui: quia facit seruus tunc, & ipse dominus facere videtur, vt ff. de exercito. l. 1. & §. 1. & quasi per totam. l. sic dicimus in substitutione. de vulga. l. qui liberis §. hæc verba, vel intelligitur hæc. l. inquantum de seruis loquitur in turbatiua possessione, vel in momentanea, supra si per vim vel alio modo. l. 1. Ber. Iac. Rebuffi.

De comitibus & tribunis scolarium.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Comites qui dicantur.*
2 *Dignitas à casu dependet.*

Præpositos. Ad euidentiã huius. l. præmittes ꝙ in palatio principali sunt multi qui habẽt cogitare de epulis dicti palatij, qui & præpositi & tribuni scolarium vocantur, & hoc per quandam similitudinẽ: quia sicut scolaris in studio addiscit & studet, sic studium est parare imperiales epulas: vnde hmõi peractores tribuni scolarium, & præpositi tribunorum vocantur. Sunt etiam quidã in dicto palatio qui comites sacri stabuli vocãtur: quia stabulũ imperiale custodiunt, & prouident in victu equorum. Sunt etiam quidam qui comites curæ palatij dicũtur. i. qui curant de ordinatu palatij, scilicet culcitris lintcaminibus, & cæteris vtensilibus & prædicti omnes habent diuersos ordines inter se. quia quidam sunt in primo ordine. i. maius & nobilius habent officium. Alij sunt in 2. alij in 3. alij in 4. & sic de singulis secundum ꝙ de illustribus dicitur supra vt dig. or. serue. l. 2. & in quolibet ordine est quidam præpositus ordinis sui, qui præest alijs de ordine suo, & prouidet etiã vt quilibet diligenter, & bene faciat quod ordini suo incumbit. Sunt etiam & quidam alij qui comites dicuntur Egipti, & Ponticæ diœcesios. i. qui præsunt illis locis, & eliguntur & creantur ex præpositis & tribunis epularum, & comitibus sacri stabuli & curiæ palatij his præhabitis; casus talis est, quæritur præpositi & tribuni epularũ quale officium habeant? & dicitur ꝙ habẽt studium epularum parandarum, & ad eos etiã pertinet Principem salutare, adorando, sicut & consul. vt s. de consul. l. pe. & inter etiam istos comites sacri stabuli & curæ palatij nominantur & numerantur, vt possint Principem adorare, habẽt autem prædicti omnes tale priuilegium: quia si aliquis eorum propter suum bonum seruitiũ mereatur primum ordinem sui gradus, & præpositura sibi concedatur cum administratione, si finito suo officio non promoueatur ad aliud maius officiũ saltim habebitur, vt comes Egipti vel Ponticæ diœcesis, qui habent parem dignitatẽ prædictis præpositis primi ordinis, & hanc dignitatẽ habent sine administratione, & si contingat hunc creari comitem dicti loci cum administratione, scilicet Egipti vel Ponticæ diœcesis, si finito suo officio ad maius non ꝑmoueatur habebitur tanquam rector prouinciarum, & sine administratione. h. d. & quales sunt isti spectabiles. Sed rectores aliarum prouinciarũ sunt clarissimi, & sic rectores Egipti & Ponticæ diœcesis sunt maiores rectoribus aliarum prouinciarum, vt patet. j. tit. proxi. l. vlti. Odoff. Ia. Rebuffi. in summa autẽ hoc dicit hæc. l. præpositi scolarum. i. illorũ qui sunt per Principem ad aliquod officiũ deputati Principem adorare possunt, inter quos etiã Palatini numerantur, si eis data fuerit primi ordinis comitiua cum administratione, & deposito officio si non aspirauerint ad maiorem dignitatem pares sunt comitibus Egipti, & diœcesis Ponticæ. Alij vero comites soluta militia numerantur inter eos qui fuerunt prouincialiũ duces.
1 hoc dicit Bar. No. ex hoc prin. huius l. ꝙ quædã inquietatio est cogitare de epulis, vt ff. pro socio. l. societas, & ideo dicit. l. diuina. noli cogitare de crastino. Secundo no. istos qui põt Principem adorare hoc est salutare, vt j. de silen. l. 1. & de præpo. sacri cubi. l. 1.
2 Tertio no. ꝙ dignitas à casu dependet seu fortuna, vt hic, & s. de legi. l. diuina. & j. de silen. l. 3. in prin. & infra de proxi. sacro. seri. l. iubemus. in fi. An. & Dulius.

De comitibus rei militaris.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Consules an sint illustres.*
2 *Capitanei & duces belli missi trans mare contra turchas, an sint quoad dignitatem proconsulibus pares, singulare quando ponatur pro plurali.*

Qui cõtemplatione. Si aliquis miles mittatur ad partes vltramarinas contẽplatione meritorum suorum, quia probus & strennuus miles erat, si ille iuit vltra mare directis militibus, & factus fuerit strennuissimus miles comes primi ordinis militum, hac dignitate decoratur quam
1 habet consul, qui spectabilis est. h. d. Benedicit ꝙ est post consulem: quia consul est illustris, vt supra de consuli. l. neminem. Sed procõsul est spectabilis, vt s. de commi. consisto. l. 1. Item quod dicit hic ꝙ de primo ordine militari, intellige ꝙ in legione sunt multæ cohortes, & multi ordines militum. primus, secũdus, & tertius, & sic de singulis prout in simili. s. dixi ti. proxi. l. 1. etiã sic comes primi ordinis habet hãc dignitatẽ. Odof.
2 Nor. hanc l. pro illis capitaneis guerræ, qui per Papam vel Principem mittuntur vltra mare ad repugnãdũ sarracenos, quia quo ad dignitatem sunt pares proconsulibus. Bar. Item not. ꝙ aliquis propter bonitatem eligitur ad honores, vt dixi s. de consu. l. 1. Item no hic cũ glo. singulare pro plurali. quia miles ponitur hic pro militibus vt l. 3. de vsu aleæ. in glo. & l. proxi. An. Et sic no. pro capitaneis qui mittuntur ad aliquã prouinciã regẽdam per Principẽ cum magna militum

comitiua, q̄ consequuntur pelmi ordinis comitiuam, vt hic, & etiam ducibus adæquantur, vt s. l. proxi. & supra vt dig. or. seruetur. l. vlti. circa fi. secundū Dulium. Super t. glo. ibi nam probi ad talia eliguntur. pro hoc supra de decurio. l. ad subeunda, & de condi. in publ. horreis. l. 1. lib. 10. & de re mili. l. ꝯ publicam. circa fi. Iac. Rebuffi.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Deputati ad custodiam ciuitatis per Principem vel Papam sunt similes Ducibus.*

2 *Iudex subrogatus an dicatur ordinarius. Et quando singulare ponatur pro plurali.*

3 *Subrogatus an gaudeat priuilegio eius, in cuius locum subrogatur.*

EOS. Missus principaliter ad defendendum aliquam ciuitatem vel prouinciā citra mare similis est duci administrāti aliquam prouinciam excepto duce Ponticæ & Egipti. h. d.
1 No. istam. l. pro illis qui deputātur ad custodiam ciuitatis per Papam vel Principem, quia similes sunt ducibus, & ciuitatem defendere pñt quemadmodū duces. Bar. Vel dic clarius intellectum in hac l. q̄ si aliquis vel aliqui mittuntur ad quālibet prouinciam defendendam sub primo ordine militū authoritate imperiali. Item illi qui curam & vicem magistri militum suscipiunt dignitatem habent quam habēt duces, qui in aliis prouinciis administrant præter Ponticā & Egiptum prouincias: quia illarum duarum prouinciarum duces & comites maiores sunt ducibus aliarum prouinciarum, quia illi sunt spectabiles vt s. ti. proxi. l. 1. Sed aliarum prouinciarū præsides sunt clarissimi vt hic. quia æquiparantur rectoribus prouinciarum. Sed videtur q̄ sint illustres, vt s. l. proxi. vbi dicitur altissimarū dignitatum, &c. secundum vnum intellectū aut saltim sunt spectabiles sm aliū intellectū, sicut & proconsules, vt j. in fi. iuncta. l. 1. supra de comi. consisto. Respon. illa. l. loquitur in comitibus primi ordinis, qui inferiores sunt. Item l. illa loquitur in vltra marinis partibus, vbi maius conceditur priuilegium, quia plus indigent custodia. hic lo-
2 quitur in aliis prouinciis citramarinis. Et nota. hic sumi singulare pro plurali sic supra l. proxi. secundū Odoff. Item no. ex hoc tex. ibi cū dicit vicem illustrium &c. q̄ subrogatus in vicem alterius vel qui gerit alterius vicem gaudet iisdem priuilegiis quibus ille gaudebat, & ideo iudex
a subrogatus dicitur ordinarius non delegatus [a], s. de offi. eius qui vi. al. iud. obt. l. 1. & 2. & supra de aquæductu. l. pe. in fi. & supra de muri. l. si quis ex corpore, & supra de legi. l. vniuersi. & ff. de va. mu. l. legatum. §. comites. Arg. ꝯ. ff. de leg. l. filius,
3 & l. vicarius, dic vt per Bart. dicta lege filius. Sed
b an qui seruit per aliū habeat idē priuilegium [b], ac si personaliter seruiret. & prodest hoc scire in casu multotiens emergenti in regno, si aliquis baro vadit ad exercitum habet exceptionē hostilicam. an idem & si mittat, & videtur q̄ idem vt optime colligitur. ff. de lega. l. filius, in fi. & nauicularii siue personaliter seruiant siue habeāt res suas in nauicularia functione habent immunitatem, vt ff. de mu. & ho. l. nauicularii, & de mr. & immu. l. semper. §. item, & §. lis, & qui seruiunt per substitutos habent illibata priuilegia dignitatis, vt supra de decurio. l. neminem. §. ne tamen indulti. Econtra arg. q̄ non per l. fi. ff. de excu. tu. sed in illa. l. non ponitur tam fauorabile, q̄ prorogetur ad seruientem per substitutum, sicut est abesse officio legationis, vt in l. filius, vel cū exercitus, vt in ipsa. q. posui. loquitur enim. l. contraria in officio pristinl. quod primo dixi verius est, vt in l. filius. An. de Bar. & facit in feu. de prohi. feu. alic. per Fre. §. firmiter. ibi vel alium, &c. & per Dy. in c. potest quis per alium. extra de reg. iuris. lib. 6. Iaco. Rebuffi legum comes.

ADDITIONES.

a Iudex subrogatus dicitur ordinarius & nō delegatus. Adde Bar. in l. ne quicquam. § vbi decretum col. pe. versi oppono, & videtur q̄ illa. ff. de offi. procon. & lega & in l. 1. col. 3. ver. oppono hic q̄ causa. ff. de officius cui man. est iurisdict. vnde cognosci de causis meri imperij nota. Bart. vbi proxi. in pen. col versic. quæro quid si non est delegatus.

b Si aliquis seruit per alium an habeat idem priuilegium ac si personaliter seruiret. Adde quod notaui in apostil ad illū in leos nu. 4. in versi. nō hēt priuilegiū supra de excu. mun. li. 10.

De comitibus & archiatris sacri palatij.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Archiatri qui sint. Medici Principis quam dignitatem habent, & quis ordo inter eos seruetur.*

2 *Duces an sint spectabiles. Et quam dignitatem habeat vicarius Principis.*

1 Archiatros. Pro intellectu huius. l. est sciēdum q̄ in curia principis sunt multi medici inter quos sunt ordines, primus, secundus, tertius: & sic de singulis, vt in aliis dicitur supra ti. 2. l. 1. & supra ti. 1. l. 1. & l. 2. & isti ordines quilibet habet vnum optimum vel duos medicos superiores, & isti archiatri dicuntur. i. principes medicorum, & de illis loquitur. s. de profess. & me. l. medicos, & hic, & his præuisis dī in l. ista q̄ si archiatri. i. comites gradus primi ordinis facti sunt vel nunc vel in futurum, & deponant officium, dignitatem habent vicarij imperialis, & ducis qui in palatio ministrant, ita vt huiusmodi tres dignitates similes sunt, nec vna superior sit alia, sed æquales sunt in dignitate nisi in tempore qui primo adeptus est dignitatē vel administrationem, ille ratione temporis potior sit aliis, & idem est in similibus supra de consul. l. 1. & l. pen. & de offic. præfect. præto. l. 1. & l. 2. & de præpo. sacri cubi. l. 1. & 2. de primicerio. l. 2. & infra de Tyro. l. fi. hoc dicit. Alij dicūt q̄ archiatri sunt omnes optimi medici, q̄ possint facere sui scientia, vt sint de primo ordine, habent priuilegium huius. l. Odoff. Vel sic & melius, summi medici qui dum in palatio principis seruiendo primi ordinis comitis nomē habere meruerunt, efficiuntur inter vicarios, ita vt inter vicarios & duces ex vna parte, & dominos comites nulla sit differentia nisi in tempore, de hoc dixi supra in simili. in l. 1. supra de consu. An. Et not. hanc.

hanc. l. pro medico Principis vel Papæ, vt hac
2 dignitate fungatur. Bar. In glo. quæ incipit quæ est quædã dignitas, scilicet vicariatus Principis quæ est dignitas spectabilis, vt ĩ. de princ. agen. in re. l. eos, cum glo. & etiam Duces sunt spectabiles nedum dicti vicarij, vt supra de epis. & cle. l. raptores. vnde iste vicarius erat deputatus per Principem ad gubernandum aliquam prouinciam, & erat maior post Principem, de quo. s. de offi. vicarij. l. 1. & ibi per docto. Iac. Rebuffi doct.

De comitibus qui prouinciam regunt.

Rubrica.

Continua sic. Postquã dixit de comitibus, & de dignitatibus sacri palatij, etiam de pertinẽtibus dignitatibus ciuitatum & prouinciarum, hic dicit, & ideo ponit rubricam de comitibus qui prouinciam regunt, &c.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Comites an sint illustres. & num. 2.*

Nos qui. Si aliquis factus fuerit primus comes in administratione ciuitatis alicuius vel prouinciæ post depositum officium habet vicarij dignitatem. h. d. Odoff. Vel sic, comites qui gubernarunt prouinciam deposito officio priuilegiis dignitatis vicariæ funguntur.
1 tur. h. d. Bar. Not. priuilegium dignitatis durare dignitate finita, vt supra l. proxi. secundum Dulium. Circa glo. rubricæ potest quæri an comes Tholosanus esset spectabilis. Et videtur ꝙ sit illustris, quia ille comes dicitur illustris cui committitur comitatus cum exercitio iurisdictionis sed comes Tholosanus fuit huiusmodi, ergo &c. Item fuit missus cum militibus, & exercitio iurisdictionis, ergo videtur ꝙ sit illustris, vt hic, & supra de co. rei mili l. 1. & 2. prout ĩ. de ero. mili. anno. l. prouincialium. Sed dic ꝙ est spectabilis, sicut dicit hic gl. rub. & est ratio, quia ab ipsa administratione sibi assumpsit dignitatẽ. pro quo supra de natu. lib. l. 3. §. 1. & in auth. sed. est exemplar, lo 1. vt om. iud. coll. 2. Sed comes Tholosanus non fuit præpositus ciuitati metropolitanæ:
2 sed episcopali; ergo &c. Tamen si hodie esset comes esset illustris, cum sit ciuitas metropolitana. & pro hoc supra de metropo. Berito. l. 1. de hoc in Spec. ti. de iurisdi. om. iudi. circa prin. ver. medij. prima parte, & in prima particula.

De professoribus qui in vrbe Constantinopolitana docent.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Doctores Perusini an gaudeant priuilegio huius legis.*
2 *Doctorandus quoties debet examinari, & à quot doctoribus approbari.*
3 *Doctor an possit per substitutum legere.*
4 *Nemo doceat ius ciuile, nisi sit approbatus.*
5 *Doctoratum vsurpans, idest mentiens se doctorem quomodo puniatur.*
6 *Doctor legens 20. annos efficitur comes.*
7 *Lex ista an habeat locum in doctoribus nostri temporis, & aliorum studiorum.*
8 *Doctores enumerantur inter personas egregias, & per illos totus mundus illuminatur.*
9 *Doctor vtrum possit torqueri.*

Grammaticos. Grãmatici sophistæ & imperiti qui per 20. annos scientiam docuerunt in Constantinopolitana ciuitate, & per illius ciuitatis cœtum in arte docẽdi æstimati sunt digni, ea dignitate honorantur qua funguntur vicarij Principis. h. d.
1 No. hanc l. pro doctoribus qui legunt in ciuitate Perusij nõ gaudebunt priuilegio huius. l. cũ hæc ciuitas habeat priuilegia studij, vt ciuitas metro-
2 politana. Et no. ex. l. ista ꝙ quãdo quis est approbatus per cœtum doctorum per oẽs æstimari dẽt
a dignus[a]. Vltimo no. ex glo. hic posita ꝙ nouem doctores debent esse ad probãdum vnũ doctorem. tex. tñ dicit 7. requiri. vt supra de profess. & me. l. si quis in Archiatri. & ibi scripsi, & eo. tit. l. magistros. Ciuitas Perusina habet priuilegiũ, vt sufficiant quatuor excepto præsentãte. Bart. vel dic latius, ꝙ ad hoc vt doctor perueniat ad comitis dignitatem, debẽt in eo nouem præcipuè cõcurrere, qđ docuerit in regia ciuitate, ꝙ sit statutus ĩ. numerũ. tertio ꝙ sit morigeratus. quarto ꝙ habeat docendi peritiã. quinto ꝙ dicendi facundiã. sexto interpretandi subtilitatẽ. Septimo copiam disserẽdi. octauo ꝙ sit approbatus ab amplissimo ordine. s. doctorum, & est approbãdus in triplici cõflictu siue æstimatione. s. de ale.
b l. 1. nono ꝙ docuerit per 20. annos[b]. Ex his omnibus collige sex principalia quæ debent esse in quolibet, ꝙ sit morigeratus, ꝙ peritus, ꝙ facũdus ꝙ subtilis, ꝙ copiosus, & ꝙ commẽdatus. Ista nõ debent deesse cuilibet volenti docere, & ꝙ non sit comes nisi interueniãt alia tria quæ dixit dñs Ray. addidit in commentatu meo duo alia, ꝙ sit fidelis Principi. ad quod facit insti. in procœmio.
c §. cumq; & ꝙ sit catholicus[c], ad quod facit supra de epi. audi. l nemo. ad omnia ista peruenitur assiduitate legendi & laboris prolixitate, de Tyro. l. fi. & non permittendo laborẽ in quiete, vt sup. de primicerio. l. 1. & ĩ. de re mili. l. milites, & ff. de le. 3. l. legatis seruis. §. ornatricibus. ad hoc perueniũt qui non sunt alieni a puluere & labore, idest à labore studij, vt ĩ. de castren. pala. l. 1. ad hunc honorem labore vnusquisq; perueniat, vt supra de offi. ma. offi. l. 1. quia ad laboris augmẽtum nõ ambitione, sed labore ꝯuenit vnũquẽq;
3 peruenire. vt ĩ. de re mili. l. ꝯ publicã, & eos ad hoc

ADDITIONES.

a Per omnes examari debet dignus. Adde istũ in l. vna nu. 1. & quod ibi notaui in apostil. ad eum in versic. ter examinaretur supra de athle. lib. 10.

b Per viginti annos. Adde quod notaui in apostil. ad istum in l. Alexandrinus nu. 1. in ver, efficiatur comes. C. de decur. li. 10.

c Et quod sit catholicus hic facit ad q. qua quæritur vtrum Iudæus possit esse doctor, de quo vide remissiuè quod notaui in apostil. ad istum in l. omnes la 3 nu. 1. in versi. doctoratum supra de decur. lib. 10. & Panor. in c. Iudæi in fi. vbi etiam notaui in apostil. ad ipsum in versic, non potest. extra de testi.

hoc officium volumus peruenire quorum labores scolæ testimonio probatur, vt infra de agen. in re. l. agentes, ad hoc perueniunt vigiles non dormientes: quia vigilantibus & non dormientibus iura sunt prodita, vt ff de priuil. credi. l. pupillus, non vagabundis, & a propriis muneribus oberrantib. vt infra de domesti. in fi. An. de Bar. No. ex. l. ista quæ debent esse in doctore, ad hoc
3 vt legere possit. Secundo no. arg. q si aliqui sunt constituti a principe, vt ipsi legant in aliqua ciuitate habentes salarium vel actionem, vt a Rege
a vt est Neapoli q nullus alius[a], debet ibi legere qui non habeat principis volũtatem expressam, vt hic dũ dicit, & inter statutos &c. quia eo ipso q quosdam eligit alios prohibuisse videtur, vt ff. de iudi. l. cum prætor. §. de procur. l. maritus. ff. de fun. instru & le. l. quæsitum. §. idem respondit, cum aliis simili. Item quia præsumendũ est pro electis habentibus salarium a principe, vt supra de aduo. diuer. iudi. l. restituendæ, & de re iudic. l. quidam consulebant, & §. de eri. sacrileg. l. 2. & §. de dome. & protec. l. 2. & de præpo. l. 1. ad quod. §. de dig. l. fi. & quæ scripsi. §. de silen. l. 2. ad fi. Item
4 no. ibi dum dicit cetu amplissimo &c. ar. in expressis q nullus audet legere in iure ciuili nisi sit approbatus arg. supra de aduo. diuer. iudic. l. nemini. §. de pfess. & me. l. magistros, & l. reddatur.
5 Et si quis nomen doctoris vsurpet infamis effi-
b citur[b], & de vrbe vbi versatur se nouerit expellendum, vt supra de stu. li. vr. Ro. l. 1. circa princ. nam tales dicuntur disciplinis adulterinã scientiam tradere, vt in procœmio digestorum. §. hæc
6 autem tria volumina. Item not. q ex tẽpore 20. annorum, si doctor rexerit cõsequitur vicariam dignitatem: quia vicarius æquiparatur Comiti & Duci, & sic ipse est Comes, vt §. de comi. & ar. l. 1. Dicuntur ẽt doctores legũ illustres, vt in rub. procœmij digestorum, vbi vocat Iurisconsultus illustres eos, Dulius. & alibi dicitur, & vir illustris ex magisterio iuris doctor, vt C. de iustu. co. pfir. in §. ad istum ver. & viri quoniam, licet comites regulariter sint spectabiles tamen aliqui dicũtur illustres, vt not. supra de comi. qui pu. reg. l. 1. vt potest exemplificari in istis qui per 20. annos legerunt, vt §. de proxi. sa. scri. l. 3. vbi cõpleto tempore 20. annorum consequitur dignitatem honorariam ↄsulatem, vt ibi habetur, quæ dignitas cõsularis est illustralis, vt ff. de sena. l. fi. in fi. cum multis ↄcor. & tetigi & scripsi. §. de proxi. sa. scri. l. iubemus. in fi. l. 3. & in rubr. procœmij digestorũ.
7 Iuxta hanc. l. quæro nunquid doctores nostri tẽporis aliorũ studiorũ habeant hanc dignitatẽ, de qua loquitur hæc. l. & vr q nõ: quia hæc. l. est localis. arg. ff. de iudic. l. cum prætor. §. de procur. l. maritus. Item illi doctores non possunt probare tale priuilegium per. l. §. de execu. mu. l. maxima, rum, ad qd quia erubescimus & c. in auth. de triẽte & sẽ. §. consideremus. §. de ↄsul. l. fi. Item Constantinopolitana ciuitas habet tãtum priuilegiũ sicut Roma antiqua. §. de priuile. vr. Constan. l. 1. ergo non mirum, si doctores qui ibi legunt habeant illud priuilegiũ, quia Romana ciuitas caput est totius mundi, supra de ↄsuli. l neminem, & in auth. vt eadem Romana & c. §. 1. coll. 2. Sed dic q habent dignitatem clarissimam saltẽ quãdiu legunt, vt C. de nouo co. cõpo. l. 1. §. t. & §. de silen. l. fi. & de pala. sacra. lar. l. iubemus. Itẽ quia æquiparantur præsidibus saltem quo ad iurisdictionem, vt in auth. habita. §. ne filius pro patre, & in procœmio digestorũ. §. 1. qui præses prouinciæ habet clarissimã supra de priuatis. l. 1. Item doctores enumerãtur inter egregias perso. vt no.
8 ff. de iurejur. l. ad egregias personas. Item q per eos totus mundus illuminatur. vt dicta auth. habita. quare non mirum si habeant dignitatẽ saltem clarissimam cum aduocatus oriẽtis sit clarissimus supra de aduo. diuer. iudi. l. fi. ergo multomagis doctores. Item pro hoc: quia ll. dant dignitatem quam habent ergo, & administrantes habebunt propter leges. ar. supra de feriis. l. oẽs. §. pe. Item parũ esset iura esse nisi essent qui iura traderent. ff. de orig. iur. l. 2. §. post originẽ. Item quia adornant rempubl. ergo habent honorem, quia nemo dat qd non habet supra de hære. l. 2. ergo vr q habent dignitatem saltẽ clarissimam. pro quo. §. de diuer. offic. l. ad splendidioris, & ff. de mu. & ho. l. vt gradatim, & l. honor. §. gerẽdorum, vbi habes qd debentur per gradus. Sed l. ista dicit q post. 20. annos habent dignitatẽ spectabilem, ergo vr q primo dum legebant habebãt clarissimam, alias fieret assensus per saltũ quod
9 fieri non dẽt, & propterea, credo q doctores ha-
c beant priuilegiũ, vt non quæstionentur[c]. nã milites qui non habent dignitatẽ excusantur, supra de quæstio. l. milites, multomagis doctores cum habeant dignitatem, vt supra & quia Imp. vocat eos nobilissimos, vt sic in hoc habeant hoc priuilegium supra de postu. l. prouidẽdum. pro quo supra de profes. & me. l. medicos, & d. l. ad egregias, cum glo. & instit. in procœmio. & supra de aduo. diuer. iudic. l. fori, & l. aduocati, & ad l. Iulma. l. nullus supra de epis. & cle. presbyteri, & supra vt dig. or. serue. l. 1. nec ob. cum dr q hæc. l. est localis, quoniam illo tẽpore non erat studiũ, nisi ibi. hodie aũt studia sũt in pluribus locis vel ex consuetudine antiqua, vel ex ↄcessione principis. pro quo est glo. §. de stu. li. vr. Ro. in rubr. ad quod. §. de proxi. sa. scri. l. post bienniũ. & sic non videtur q hodie exigatur, quod legat. 20. an. sed l. ista ordinabat, & ad prædicta facit. l. 3. infra de proxi. sac. scri. l. 3. Iaco. Rebuffi legum comes.

ADDITIONES.

a Nullus alius. Adde quod notaui in apostil. ad istum in l. nullus qui nu. 1. supra de decu. lib 10. & Panor. ca firmiter. col 4. vbi etiam notaui in apostil. ad eum post alios in ver. per substitutum extra de sum trini.

b Infamis efficitur. Adde qua pœna puniatur Bart. in l. eos. §. qui se pro milite, & ibi omnino Alex. ff. de fal. & in l. fi quis. supra de aquæductu lib. 11. Bal. in l. data col. 2. supra qui accu. non pos. Panor. c. 1. nu. 1. & ibi notaui in apostil. ad ipsum post Barba. in versi. pœna falsi. extra de cle. non ordi. minist. & Feli caetero loco in prin. extra de proba.

c Non quæstionentur. Tu dic hoc esse verum nisi priũs degradetur, vt not. in l. fi. vbi bon tex. ibi dignitate exuitur supra de male. & mathema. no. Bal. in l. nihil, & ibi tex. supra de quæstio. q autem possit degradari notaui in apostil. ad istum in l. serui in prin. in versiculo a militia degradari supra de agri. & manci. du. lib. 11.

De silentiarijs & decurionibus.

Rubrica.

Circa istum tit. Præsciendũ est, q sunt multæ dignitates in curia Principis, vt patet supra de consul. de

de profeſſ. de præpo. ſacri. ſupra de quæſto. de primicerio. de magiſtris ſcri. ſupra de profeſ. qui in vr. Cōſtan. &c. Sed quia in curia prædicta ſunt aliæ dignitates, vt decuriones tres numero, ſilētiarij 30. numero, qui omnes conſiliarij vocantur, vt infra l. 3. §. pen & de his nondum dixit volens de his, & dignitate eorum dicere poſt alias dignitates curiæ Principis de quibus ſupra præmiſit, ponit rubricam de ſilentiariis &c. Odoff. & Iaco. Rebuffi.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Silentiarij quot eſſe debeant, & quare ſic dicti.*
2 *Negatiua dua dictiones faciunt affirmatiuam.*
3 *Princeps adoratur, cæteri ſalutātur ſcilicet Comites, Barones, & alij. priuilegium durat dignitate finita.*
4 *Fratres eos appellare non licet, qui præ nobis dignitate polent.*
5 *Pœnitentia an habeat locum in electione dignitatum.*
6 *Doctor legens 20. annos conſequitur vicariam dignitatem, & efficitur comes.*

Decuriones. Silentiarij id eſt conſiliarij Principis, & decuriones ſacri palatij, per quos credo fiebant electiones officialium principis, ſicut per decuriones aliarum ciuitatum eliguntur magiſtri ipſius, vt ſupra de decurio. l. 2 finito officio habet electionem an velint eſſe magiſtri officiorum vel inter viros illuſtres comites domeſticorū, vt eis præbeatur honor tam in adorādo principem quam in ſalutādis cæteris magiſtratibus, hoc dicit An.
1 Vnde ſciendum quòd ſilentiarij debent eſſe. 30. decuriones autem quos ſecum habent ſunt tres, vt infra co. l. 3. in fi. & dicuntur ſilentiarij conſilentiarij. vt ff. de mino. l. verum §. ex facto. Dulius. Item intellige. l. iſtam quando durauit eorum officium 14. ann. nam illi tantum quorum officium tantū durauit habent hoc priuilegium ſiue deponant poſt eorum officium ſiue duret, & ſic debet intelligi quod hic dicitur per. l. 1. &
2 l. 3. §. pe. & vlti. Odo. No ex. l. iſta duas negatiuas necnon facere vnam affirmatiuam. ff. de verbo. ſigni. l. duabus, & infra de proxi. ſa. ſcri. l. in ſacris locis. Secundo not. hic tres dignitates æquiparari ſilentiariis ſupra de off. præfec. præto. l. 1. ſ. de comi. & ar. l. 1. & dixi ſupra tit. proxi. l. 1. Tertio not. hic de militia ſupra de co. & ar. l. 1. & de inoffi. teſt. l. fi. & de aduo. diuer. iudic. l. aduoc. ſe-
3 cundum Odoff. re. Quarto not. ꝙ durat priuilegium dignitate finita quod dic, vt infra de proxi. ſac. ſcri. l. iubemus. Quinto not. quòd princeps adoratur: cæteri ſalutantur, & ſic collige arg. ꝙ non debeat quis genu flectere niſi coram principe, & intelligas. l. iſtam cum determinatione. l. 3. in fi. a quibuſdam tamen ſalutatur, vt infra de veteranis. l. 1. Au. & ſic ſola Regia maieſtas debet adorari. Comites & Barones. & cæteri homines ſalutari. vt infra de co. & tribu. ſco. l. 1. infra tit. 1. l. 1. & infra de proxi. ſac. ſcri. l. 3. de pala. ſa. lar. l. 2. & vlti. de priuil. ſco. l. 2. & de præpo. ſa-
4 cu. l. 1. & ſupra de conſul. l. pen. Item non eſt nobis licitū appellare fratres illos, qui ſunt in maiori dignitate poſitj. vt ſupra de offi. di. iudi. l. ſinguli. tamen ſecundum Apoſtolum, omnes ſumus fratres in Chriſto: ſecundum Dulium. In glo. quæ eſt ſuper verb. taxari cum dicit. & comites domeſticorum, &c. tu dic contra. nam comites agentium in rebus ſolum ſunt ſpectabiles, vt infra de princi. agen. in re. l. proconſularis. iuncta. l. ſupra de co. conſiſto. l. 1. comites autem domeſticorum ſunt illuſtres, vt in l. iſta. & ideo expone inter agentes vt ſupra in glo. proxi.
5 Circa. l. iſtam quæritur ſi elegerit iſte vnā de dignitatibus, an poſſit pœnitere, & dimittere, & aliam accipere, & videtur ꝙ ſic. arg. ff. de condi. & demon. l. pater Seuerinam. §. fi. & de ace. emp. l. ſi ſterilis. §. fi. dic contra ꝙ poſtquam vnam elegerit non poſſit redire ad aliam cum vna electa, non poſſit aliam accipere ſicut in actione. ff. de tribu. l. quod in hæredem § eligere. ff. de colle. il.
6 l. 1. § fi. & de ope. le. l. apud aufidium. Item quia hæc actio eſt perſonalis, & ideo non egreditur perſonam illius. ff. de verbo. oblig. l ſi ſtipulatus ſim illud aut illud. Nec ob. contrarium, quia ibi hoc fiebat ex voluntate. Item ibi eſt variatio circa factum non circa ius, & eodem modo ſoluitur ad. l. ſi ſterilis. Iac. Rebuffi.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Decurio & ſilentiarius non tenentur ſubire munera patrimonialia nec perſonalia, quando peregerunt officiū ſuum per 14. annos.*
2 *Generalis conceſſio non tollit ſpecialia.*

Vnuſquiſque. Decurio & ſilētiarius à tyronū, & equorum præſtatione habētur immunes, nec præſtare coguntur collectiones extraordinarias, quæ multæ ſunt. h. d. Bar. & dic tyronum. i. nouorum militum, & equorum. i. equos curialium paſcere teneantur, vt ſ. de mu. patri. l. non videtur: ſecundū Dulium. Vel dic ſm Odoff. tyronum. i. vehiculorum, vt ff. de mu. & ho. l. fi. §. fi. & a præſtationibus equorum ad publicum exercitū, vt ad portandum frumentum vel res ciuitatis, ad faciendum ludum publicū, vt ſ. de Spec. l. 2. In tex. nul-
1 lam collectionem. i. munerum. Odoff. Et ſic no. ꝙ decurio & ſilentiarius non teneātur ſubire aliqua munera patrimonialia vel perſonalia. vt hic & intelligo poſtquā peregerunt ſuum officium per 14. annos ad minus, vt in fi. dictæ. l. 1. proxi. patet quæ determinat iſtā. q. quia dicit ibi. ſ. ſcriptis, & nō eſt nouū, &c. ff. de leg. l. non eſt nouū. Sic & ſunt quidā alij qui a patrimonialibus muneribus excuſantur. vt no. ſ. de magiſtris ſcri. l. 1. ſed licet hic concedantur hæc priuilegia, tamen non intelliguntur conceſſa quæ ſpecialiter iniūguntur, vt ſunt quædam munera quorum nō fit mentio. vt ſ. ex qui. mu. vel præſta. l. 1. ſ. de naui.
2 nō. excu. l. 1. ſupra de priuil. do. Aug. l. abſit. Nam generalis conceſſio non tollit quod ſpecialiter dicitur, vt ar. j. l. proxi. ff. de reg. iur. l. in toto. caue tibi, quia hic in vna ſignificatione accipitur tyro. & in alia ſumitur. j. de tyro. l. pe. quia pro milite nouo, vnde dic ꝙ nec iſti nec etiam proximi ſcriniorum excuſantur a patrimonialibus, ſed ab extraor. tantum & ſordidis, & perſonalibus. arg. j. de proxi. ſa. ſcri. l. iubemus. in fi. ſecundum Odoff. Iaco. Rebuffi legum comes.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Dignitas superueniens an auferat priuilegiũ præcedentis.*
2 *Iudex & officialis eadem pœna puniuntur.*
Senatores sunt illustres.
3 *Rescriptum generale non derogat speciali præcedenti, nisi de eo mentionem faciat. & num. 4. ex quo infertur ad monetarios habentes speciale priuilegium. num. 6.*
5 *Nullus est signum vniuersale omnia comprehendens.*
7 *Priuilegiati sunt tantum qui habentur intra numerum.*

Decurionibus. Septem sunt dicta in
hac. l. in qua quinq;
priuilegia traduntur decurionibus & silentiariis.
Primum est ꝙ si decuriones & silentiarij ad altiorem
dignitatem peruenerint, omnia priuilegia
eis dudum attributa præsenti. l. confirmãtur
nulla generali pragmatica sanctione ob. vsq; ibi
nec angarias vel perangarias. Secundo ibi dicitur
ꝙ ipsi non tenentur suscipere præstationea
angarias vel perangarias, nec sordida munera
vt calcis coquendæ, sed sunt ab omnibus prædictis
& superindicti grauamine liberati, & hoc vsque
ibi domus. Tertium priuilegium est ꝙ domus
eorum vbicũq; sint sunt immunes ab omni
inquietudine hospitandi, & hoc vsq; ibi promissa.
Quartum priuilegium est ꝙ licet eis ire ad
comitatum principis, etiam si non sint per principem
vocari, & hoc vsque ibi multa. Quinto
imponitur pœna iudicibus, & corũ officialibus
non obseruantibus supra dicta vsque in his addimus.
In sexto dicto traditur eis aliud priuilegiũ,
& quintum ꝙ postquam deposuerunt eorũ officium
inter illustres senatores enumerabuntur, &
honore curiæ sine munerum exhibitione fungentur,
& immunitatis gaudio lætabuntur, & vt
sine administratione habeãt senatoriam dignitatem,
& hoc vsq; ibi. sub hac. Septimo & vltimo
dicitur ꝙ priuilegia supra dicta non competũt
silentiariis nisi 30. tantum: quia plures esse non
debent, & tribus decurionibus, quibus priuilegiis
ipsi 30. silentiarij, & tres decuriones vti non poterunt
nisi prius 14. annis, & continuis officium
1 suum quod fit cum vigiliis peregerint. Not. ex. l.
præsenti duo in primo dicto. primo ꝙ priuilegium
durat dignitate finita, vt supra de magistris
scri. l. 1. & ĩ. eo. l. pen. Secundo not. ꝙ dignitas superueniens
non aufert priuilegium præcedentis
dignitatis, vt supra de dign. l. maior. & est arg. ꝙ
si aliquis prælatus sit factus episcopus nihilominus
retinet priuilegia prælaturæ, vt no. in dicta l.
2 maior. Tertio not. ꝙ simili pœna puniuntur iudex
& officialis, vt hic & supra de loca. prædio.
ciui. l. prædia. & ibi not. In sexto dicto no. quòd
senatores sunt illustres. ff. de sena. l. fi. Item no. ꝙ
ea quæ valere possunt debent confirmari, vt hic
in primo respon. & ĩ. de prædiis thamiacis. l. 2.
3 secundũ Dul. Item not. ꝙ generale rescriptum
a non derogat speciali etiam præcedenti [a], nisi de
eo faceret mẽtionem, vt hic, & ff. de leg. 3. l. vxorem.
§. fœlicissimo. & l. seruis vrbanis. in fi. & l. si
quis. in prin. & est expressum extra de rescri. c. 1.
vbi de hoc. An. de Bar. vnde licet supra l. proxi.
satis eis concessisset immunitatis priuilegia: tamen
quia ea quæ notabiliter fuerint, si non fuerint
nominatim expressa vidẽtur quasi neglecta.
ff de iniuriis. l. item apud Labeonem. §. hoc edictum:
ideo specialiter nominat munera a quibus
vult eos excusari. & postea addit de angariis
id est a muneribus personalibus quæ tantum cõsistunt
in opera nõ in sumptus exhibitione. Item
perangariis id est a muneribus personalibus, &
realibus quæ consistunt in opera, & sumptu exhibentis
operã. Item ab his hic denominat in tex.
4 secundum Odoff. Item habetur ex l. ista. ꝙ vbi
datur priuilegium alicui speciali iure si sequatur
generalis reuocatio priuilegiorum ꝙ non extenditur,
nec trahitur ad speciale priuilegium, quòd
hic per speciem generi derogatur, & non econtra.
ff. de leg. 3. l. seruis vrbanis, & de regul. iur. l. in
toto. Et hæc faciunt ad. q. sic erat quod quicunque
extraheret frumentũ de regno solueret certum
pedagium in exitu regni: euenit quòd rex
cõcessit cuidam militi speciali priuilegio, quòd
posset extrahere certam summã frumenti nullo
dato pedagio in exitu regni, postea rex concessit
generaliter omnibus, vt possent extrahere frumentum
de regno nullo dato pedagio, postea
rex reuocauit & mandauit quòd nullus extrahat
frumentum de regno, & sic reuocauit generaliter
priuilegium: quæritur an videatur reuocasse
etiam quo ad illum militem cui primo conces-
5 serat. Et videtur ꝙ sic: quia rex dixit nullus &c.
qđ est signum vniuersale omnia cõprehendens,
ergo &c. ff. de postul. l. quod ꝓhibet. & de hæred.
instit. l. hoc articulo, quisquis. in quo etiam priuilegiati
continentur supra de iudi. l. 1. pro quo.
l. in fraudẽ. §. fi. ff. de re mili. & pro hoc videntur
duæ. ll. quæ vidẽtur ꝯriæ. ff. de ali. le. l. libertis. iuncta.
l. sibi ꝯ. l. alimenta. §. Basilicæ quæ sic cõcordat.
Item arg. ff. de diuer. & tempo præsc. l. de accessionibus.
Sed dic ꝯ. s. ꝙ iste miles sua speciali
prouisione poterit vti, nõ ob. prædicta gñali reuocatione,
& est ratio, quia huic militi cõpetierunt
duæ viæ. s. vna ex cõcessione specialiter sibi
facta, & alia gñaliter omnibus facta. Et poterit
eligere quã vellet. Ex quo ergo eligit vti ex concessione
sibi specialiter facta ex duabus viis saltim
vna debet sibi remanere. arg. ff. de ac. & ob.
l. quotiens, & de publi. l. 1. §. dixerit aliquis. de tribu.
l. quod in hæredem. §. eligere. pro hoc. l. in ratione.
ff. de verb. obl. l. doli clausula, de pœnis. l.
sanctio legum. pro quo. ff. de vulg. l. cohæredi. §.
quod si decedat. & de succ. edic. l. 1. §. quib. Nec
ob. contrarium ꝙ sub exceptione generali, &c.
dic ꝙ verum est, ꝙ omnes qui sub regula prima
veniunt sub generali exceptione, tamẽ iste miles
non veniebat sub concessione generali: sed sub
speciali quã eligit. arg. ff. de adi. le. l. legatũ inutiliter.
§. quibus ex. nec ob. l libertis. nec. §. Basilicæ:
quia ibi fuit talis voluntas testatoris quod volebat
recedere a prima voluntate: quod patet in.
§. Basilicæ, & pro hoc. ff. de annu. le. l. qui Marco.
6 alias. §. sub. l. Titia. Item facit hæc. l. & alia supra
scripta pro monetariis, qui habent speciale priuilegium

ADDITIO.

a Speciali etiam præcedenti. Adde Bal. in l. quotiens supra de sal Gul. de Cung. in l. fi. nu. 3. & quod ibi notatur in apostil. ad ipsum in versic. generi per speciem derogatur supra de feriis Panor. c. sedes col. 3. & 6. extra de rescript & Feli. ibid. col. 2. vers. clausula generalis, & Bal. consi. 260. vol. 5. & 207. eo. vol. & consi. 318. & 330. col. 2. versi. secundo sequitur vol. 2.

uilegium de non soluendo in collectis, quod si rex mandat quod omnes soluant &c. quod hæc generalitas non noceat, &c. quod facit pro ipsis & pro nobilibus nisi euenire casu necessitatis. de quo latius scripsi lib. 10. de iudi. super. l. 1. & etiã scripsi supra vt nemini liceat in emptio. Spe. se excu. l. 2.
7 Circa fi. tex. ibi. 30. numero. & sic not. quod illi qui sunt intra numerum habent priuilegium, & non alii. j. de appa. ma. mili. l. fi. per quod apparet quod si sit factum legatum canonicis sancti Saturnini, & sint aliqui vltra numerum quod illi nihil debent habere de legato. ad hoc. s. de sacrosan. eccl. l. non plures, & s. in proxi. l. vna. Ia. Reb. legum comes.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

1 *Silentiarij coram quo conueniendi. Priuilegium concessum viro prodest vxori.*
2 *Illustres sunt etiam clarissimi & spectabiles, quia maior dignitas non tollit minorem.*

Ne ad diuersa. Silentiarij & eorum vxores ciuiliter & criminaliter sunt conueniendi coram magistro officiorum. h. d. Bar. Dic circa hoc, vt s. de prepo. sa. cu. l. 3. An. Not. ex l. ista silẽtiarios conueniendos coram magistro officiorum. Secundo nõ, quod
1 priuilegium viri prodest vxori, vt j. de proxi. sa. scri. l. in sacris. in prin. & circa fi. & l. in sacris nostris supra de comi. consisto. l. vlti. secundũ Dulinum. Contra primum notabile, & sic contra. l. istam ob. silentiarius & decurio, & magistri officiorum sunt pares in dignitate. s. eo. l. 1. & tamẽ par in parem non habet imperium supra de cõsuli. l. 1. ff. de arbi. l. nã magistratus. Sed dic quod magister officiorũ est illustris, quod patet quia hẽt coertionem senatoris, vt sup. de offi. ma. offi. l. 3. & sic superior, senator autem est illustris. vt sup. l. proxi. silentiarius est clarissimus, vt in l. proxi. in princ. & sic inferior, & sic sub maiore. l. magistro officiorum. Nec ob. si dicatur si silentiarius est clarissimus, ergo non est eius dignitatis, vt est magister officiorum qd est ĵ. l. huius tit. Respondetur quod duo sunt genera silentiariorum & nouitiorum. i. ante 14. annos, & hi sunt clarissimi. j. l. proxi. & antiquorum. s. post 14. annos, & hi sunt illustres secundũ nos: sed secundũ Placentinum sunt spectabiles, supra de inoffic. testa. l. omnino: sed pro nobis est supra l. 1. & l. 3. & hi æquiparantur magistro officiorum. vnde etiam hi respondebant sub magistro officiorũ quoniam par vel
2 maior potest se subiicere pari vel inferiori[a], ff. ad Trebel. l. ille a quo. §. tempestiuam, & sic multofortius potest hoc facere Imperator ar. supra de consuli. l. fi. in auth. de hæredi. & fal. §. in omnibus, quod fit auctoritate huius l. vt & alias. j. de prin. agen. in re. l. 2. nec ob. l. omnis. §. fi. s. de mos. test. vbi dicit eos esse spectabiles, quia dico quod & spectabiles & illustres & clarissimi sunt secundũ diuersos respectus. Clarissimi sunt vt dixi vsq; ad
2 14. annos, postea sunt illustres. Et quando illustres sunt & clarissimi sunt & spectabiles sunt, quia maior dignitas non tollit minorẽ habitam, nec ei præiudiciũ facit, vt supra de dign. l. maior. Ideoq; qui illustris est dignitatẽ quam habuit. s. clarissimã retinet. sicq; & clarissimus põt dici. & per hoc est. j. de ero. mili. anno. l. prouincialium. Item cum dignitates sunt gradatim dandæ. ff de mu. & ho. l. vt gradatim, si detur dignitas illustris etiam spectabilis videtur concessa sibi dignitas, vt ordo dignitatis seruetur. arg. supra vt dig. or. ser. l. 2. & quia quod plus est vtq; tanti est. ff. de in litem iurand. l. pe. & quia cui licet quod plus est, & quod minus est debet licere. ff. de reg iur. l. nõ debet, & l. qui potest. & isto respectu habito vocãtur in l. omnino. spectabiles. Si autem vis exponere in l. proxi. clarissimorum silentiariorum. i. clare dignitatis silentiariæ, tunc non est contra aliquid, & est similis expositio. j. de princ. agen. in re. l. fi. in prin. secundum Odoff. Iaco. Rebuffi.

ADDITIO.

a Potest se subiicere pari vel inferiori. Adde Io. And in cap. ecclesia sanctæ Mariæ, & ibi Panorm & Feli. col. 2. versic sed contrariam opinionem extra de consti & quod ibi notaui in apostil. ad Panor. nu. 6. in versi. iurisdictionem eundem Panor. in c. significasti nu. 17. vbi, etiam addidi ad eum in ver. sed contrarium vbi tractatur an Papam possit se submittere iurisdictioni Imperatoris extra de fo. compe.

LEX V.

SVMMARIVM.

1 *Filius aduocatus, doctor, & assessor an quod acquirit, sit quasi castrense peculium, & illud possit sibi retinere uiuo patre, vel an teneatur conferre fratribus. & nu. 2.*
3 *Filius clericus an conferat acquisita ex præbenda.*
4 *Priuilegium patris an transeat ad filios.*
5 *Paria sunt acquirere ex negotio, vel ex qualibet eius cã.*
6 *Labores aliquorum nõ debent cõuerti in fructũ alterum.*

Iubemus. Silentiarij in potestate positi quicquid acquirunt retinẽt tanquam castrense peculium, nec eis per parẽtes auferri potest, nec post parentum obitũ per fratres vel alij parentum hæredes possunt petere ea poni in diuisione, nec etiam tenentur conferre prædictis illud, quod parentes vel alij eis donauerunt ratione militiæ supradictæ. Item excusantur à tutelis & curis, & filij eorum inuiti ad præturam non vocantur, & per hanc. l. non deroga-
1 tur priuilegiis eis datis. h. d. No. hunc casum, quod filius militans inermi militia illud, quod accepit ratione dictæ militiæ appellatur peculium quasi castrense, adeo quod ipsum retinere põt inuiro patre, nec tenetur cõferre fratribus post mortem patris. Et sic videtur hic casus quod filius doctor vel aduocatus vel etiã assessor illud qd acquirit militãdo in tali militia retinet sibi præcipuum tanquam castrense peculium, adeo quod non tenetur ipsum conferre fratribus post mortẽ patris, pro quo facit supra de aduo. diuer. iudi. l. aduocati.
2 Item hac. l. est in argum. quod si pater pro filio doctorando multa fecit encenia, filius aduocatus retinet tanquã castrense peculium[a]. & patri vsufructus

ADDITIO.

a Retinet tanquam castrense peculium. Adde pro hoc dicto. & seq. s. quod pater teneatur emere libros & cattum in l. 1. nu. 2. & quod ibi notaui in apostil ad ipsum in versi. sibi prouidere supra de periculo succes. parentis lib. 10.

vſufructus non quæritur nec etiam tenetur poſt
mortem patris diuidere inter fratres per viam
collationis. An autem pater qui miſit filium ad
ſtudiũ teneatur emere libros, dic vt not.in l.Ma-
cedoniani. ſ. ad Macedonianum, & in l.qui pa-
3 ter.ff. fa. erciſc. & quod ibi no.Bar. Item collige
hic arg. ꝙ clerici non tenentur conferre fratri-
a bus acquiſita ex præbendis [a]. Item no.ꝙ non eſt
deſenſor idoneus alterius, qui ſuis rebus ſupereſ-
ſe non poteſt, vt ſupra de legi.tu.l.fi.Item no.ca-
4 ſum in quo priuilegium non tranſit in aliquo ad
filios etiam mortuo patre. de hoc dixi.j.de pxi.
ſa.ſcri.l.vnicuiq; in verſic.habeat quoque. Nam
patre viuẽte priuilegiũ patris duret in filiis, mul-
ta ſunt iura quæ dixi. j. de proxi. ſa. ſcri. l. in ſa-
cris. in prin. An.de quo etiam.ſ.de priuil.dot.l.1.
j. de priuil. corũ qui in ſacro pala. mili.l.1. Item
no. depoſito officio dignitatem retineri ſic.ſ.de
excuſ. mu. l.eos, & l.eam, & ſupra co.l. 1. Odoff.
5 Item not. ex hoc tex. ibi cum dicit, vel quālibet
eius cauſam, &c. quod non refert vtrum aliquis
acquirat ex aliquo negotio, vel ex qualibet eius
cauſa, vt hic, & ff.de incen.rui.nau. l.1.§. 2.de ca-
pti. l.poſtliminium, & l. in bello. in princ. ſ. de
le.& cõſti.l.non dubium. ibi ex eo, vel ob id &c.
& ſupra de aduo. diuer. iudic.l.fori tui culminis,
quæ iura faciunt ad determinationem multarũ
6 quæſtionum. Item no. ꝙ labores aliquorũ non
debent conuerti in fructum vel lucrum aliorum
vt ſ.de bo.quæ li.l cũ oportet.§. 1.& ſ. de inoffic.
teſt.l.omnimodo.§.vlt. ſm Dulium. Ia.Rebuffi.

A D D I T I O.

a Acquiſita ex præbendis. Adde Barto. in l.1.§. nec caſtrenſe col. 3.verſi. dico ergo ꝙ quidam.ff de colla.bono. Ang.in l.in quartam, & ibi omnino Alex.col.14.verſic. item inquantum Bar.ff.ad le.fal.Guil.de Cung. in l.omnimodo.§.imputari nu. 3 & ibi notaui in apoſtil. ad ipſum in verſi. non debet in legitimam ibi etiam Bal. 10 l. 1. verſic.ſecundo etiam præmitte. ſupra de inoffi.teſta.& do.meum do.Iaſo. May. in l. illud ſupra de colla.

De domeſticis & protectoribus.

Rubrica.

Continua ſic. Quòd non ſolum ij de quibus ſupra dictũ eſt habent officia, & dignitates in curia imperiali, ſed etiam domeſtici laici qui ſtant iuxta imperatorem, & nobiles & diſcreti, vt cum his imperator loquatur & habeat ſolatiũ, ſicut & iuxta Papam ſunt quidam templarii. Item protectores ſunt armati ante principem, vt cuſtodiant eum: ſecundum Odof. Iac.Reb. legum comes.

L E X PRIMA.

S V M M A R I V M.

1 *Lex hac inducitur ad conſuetudinem mulierum, quæ ſe inuicem oſculantur.*

2 *Sacrilegij inſtar eſt dubitare an dignus ſit quem princeps approbauit.*

Domeſtici. Domeſtici. i. milites qui ſunt in comitiua princi-
pis, quaſi dicat: ſocij & familiares & protecto-
res qui armati principem cuſtodiunt cum ſalu-
tant vicarios præfecti ſunt à vicariis ad oſculum
recipiendi, & ſi non faciunt, & non honorantur
quaſi ſacrilegium committant, cum ipſi dome-
ſtici & protectores per principem ſic digni ſunt
approbati atq; honorati ꝙ eius purpuream tan-
gere poſſunt, & habent etiam ipſum principem
1 veſtire: ſecundum Odoff. An. & Dulium. Not.
hanc.l.ꝙ ſit pro conſuetudine mulierũ quæ con-
ſueuerunt ſe vna aliam oſculari, dum ſe ſalutãt.
Item no. quem princeps honorat debet ab om-
nibus honorari. concor.ſunt in glo.& alibi mul-
tũ præſumitur pro his qui a principe ſunt electi,
vt ſupra de ſum. tri. epiſtola liquet in fi.& in au-
then. vt iudi.ſine quoquo ſuffra. §.eos. verſ. quis
2 enim. Item not. ꝙ ſacrilegij inſtar eſt dubitare
an dignus ſit, quem princeps approbauit, vt no,
ſupra de profeſ.qui in vr.Conſtan.l.1.ſecundum
An. & Dulium. Iac. Rebuffi legum comes.

L E X II.

S V M M A R I V M.

1 *Prioritas temporis an habeat locum in honoribus deferendis, & ordine ſeſſionum.*

2 *De ſingulari quandoque fit tranſitus ad plurale.*

Primicerius. Domeſtici & protecto-
res habent ſcholas id eſt
ſocietates domeſticorum, & eſt ſocietas prote-
ctorum, & huiuſmodi ſocietates habẽt ſuos pri-
micerios, qui præſunt ſocietati.& primi ſunt qui
etiam habent ſocietates, vt & alias ſupra de pri-
mi.& ſecundicerio, eſt etiam quidã qui vtriuſq;
ſcholæ id eſt ſocietatis, & domeſticorum prote-
ctorum eſt primicerius, & comes ſiue dux & hu-
iuſmodi primicerius maior vtriuſq; ſcholæ eli-
gitur a tribunis, vt ſupra de primicerio.l.2.habes
ſimile, & hic primicerius accepta dignitate ſpe
1 ctabilis cenſetur, hæc in prima parte. Secundo
dicitur ꝙ finito officio huius primicerij clariſſi-
mus erit, & qui ei ſuccedit a dicto officio ſimili-
ter in dicto officio clariſſimus erit, & ſic de ſin-
gulis vſq; ad decem tantum, & acceſſio loci ſer-
uabitur in dictis decem: quia ſecundum ꝙ anti-
quior fuit in officio ante alios locum habebit &
ſedebit, & ante alios ſtabit, & loquetur poſterio-
res, ſunt ſic ſupra de offi. præſe. præto. l.2.in fi.&
j. de Tiro.l.pe.h.d. Alij ſunt qui dicunt ꝙ primi-
cerij magni ſunt 10. qui præſunt ſcholis prædi-
ctis quilibet ſuæ ſcholæ. Et alij habent dignita-
tem clariſſimam tantum, & non alij qui ſunt vl-
tra 10. illos. Et qui prior eſt tempore potior eſt
poſterioribus, vt ſupra de conſuli. l.1. & l.pen. &
ſupra de co. & archa. hoc dicit. hæc eſt ſecunda
pars. Odoff. An. Doct. Bart. ponit ſic caſum &
bene, omnes iſti domeſtici & protectores ha-
bebant vnum præpoſitum, qui vocabatur pri-
micerius ad tribunatum & ducatum electus ſpe-
ctabili fungitur dignitate, alij qui poſt eũ ſunt in
ordine, alij vſque ad 10. ſunt clariſſimi, cæteris
poſt 10.datur priuilegiũ per hanc.l.& inter iſtos
10. eſt habẽda ratio temporis, & hoc dicit, ꝙ dic
vt j. de Tiro. & ſ.de conſuli. l.1. ſm An. Dulius
autem

autem dicit ꝙ primicerius hic erat notarius qui
primo erat ſcriptus in matricula aduocatorum,
qui primicerius dicitur comes domeſticorum,
& protectorum. Alij vero notarij qui erant 10.
numero qui poſt primum ſcripti ſunt erant in-
ter clariſſimos numerandi ſeruato tamen ordi-
ne inter ipſos, prout fuerunt electi, & hoc velit
dicere hæc lex ſecundum Dulium, vel breuius ſe
cundum An. primicerius domeſticorum, & pro
tectorum ſungitur dignitate ſpectabili alij inter
clariſſimos numerandi. Ita tamen ꝙ qui prior
2 eſt in loco, prior ſit in ordine hoc dicit ſecundũ
Bar. Not. hic ꝙ de ſingulari tranſit ad plurale, ſic
ſupra de comiti. rei mili. l. 1. Item nota ꝙ hic lo-
quitur de conſulari, qui eſt decurio vel ſilentia-
rius ſeu conſiliarius ſimplex, qui clariſſimus eſt
ſupra titu. 1. l. fin. nam alii conſules ſunt illuſtres,
ſupra de conſuli. l. nemini. ſecundum Odoff. &
Dulium cum An. & Bar. qui ad eundem tendunt
finem ſunt magis plani, & etiam ſecundum intel
lectum gloſſæ, & maxime poſitio caſus Andreæ
quam teneas. Iaco. Rebuffi. Doc.

LEX III.

Si quis. Punit lex iſta vagabundos milites ſicut, & ſupra de primiceriis l. 2. Sed per alium modum: nam qui fuit per bienniũ abſens regreditur vſq; ad quintum gradum alias locum ideſt poſtponitur quinq; quibus erat anterior, ſi per triennium fuit abſens, regreditur vſq; ad 10. locum, ſi per quadriennium erit vltimus inter omnes, ſi per quinquenniũ delebitur de matricula. An. No. pro vagabundis de quo in l. 2. ſupra de primicerio. Secundo no. ꝙ augumentatio delicti facit augumentare pœnam, vt ſupra de primicerio. l. 2. & ibi no. ſecundum An. & Dulium. Iaco. Rebuffi.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

1 *Salarium an & qui officiales ad hæredes tranſmittant, & pro quo tempore.*

2 *Hæres aſſeſſoris decedentis in officio poteſt petere ſalariũ totius temporis.*

Lege. Si domeſticus, vel protector ante fi-
nitum tempus deceſſerit hæres eius
ſalarium totius anni, ac etiam ſubſequentis rece
pit h. d. Et eſt mirabile in iſto officiali, vt ſi dece-
dat durante officio hæredes eius debeant habere
1 ſalarium totius tẽporis, & etiam vnius anni ſub-
2 ſequentis. In aliis autem officialibus * non repe-
ritur. ſed hæredes eorum debent tantum habere
ſalarium illius ſui temporis, non autem tempo-
ris ſubſequentis, vt infra tit. 2. l. ſi quis in ſacris, &
ſupra de aduo. diuer. iudi. l. poſt duos. §. fin. & de
primipilo. l. 2. & de princi. agen. in re. l. cui. facit
etiam quod not. ff. de offi. aſſeſ. l. diem functo. Et
2 hic no. pro hæredi. aſſeſſo. decedentiũ in officio,
vt petere poſſint a poteſtate ſalarium totius tem
poris ſemeſtris. Bar. Item no. caſum in quo plus
habet hæres quam defunctus ſic. ff. de magi. con-
ue. l. non ſimiliter, & de peti. hære. l. nec vllam.
§. fi. An. Iaco. Rebuffi.

ADDITIO.

a In alijs autem officialibus. Adde iſtum plene in l. 2. & quod ibi notaui in apoſtil. ad ipſum in verſic. ſalarium ſupra de legatio. lib. 10.

De præpoſitis laborum. conſtitutio græca.

Rubrica.

Et hi ſimiliter sũt de palatio principis vbi dignitatem habent, & ideo de his dicit, & qui ſunt dic vt in gloſſ. rubricæ. Odoff. & Iaco. Rebuffi.

LEX PRIMA.

Qui præpoſiti. Præpoſiti laborum durante officio ſunt clariſſimi, & eo functo inter conſulares habent h. d. Bar. Vel ſic præpoſiti laborum ideſt qui puniebant maledicentes de principe ſunt clariſſimi, & conſulares, & habent immunitatem munerum. ſecundum An. Iac. Rebuffi.

De proximis ſacrorum ſcriniorum cæteriſq; qui in ſacris ſcrinijs militant.

Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Spectabiles ſunt nominati in hoc titulo.*

2 *Clerici cameræ qui ſunt, & qualiter a iuriſconſulto appellentur.*

1 Etiam hi ſicut, & nominati in præceden-
tibus titulis a titulo de magiſtris
ſcriniorum incluſiue citra, dignitatem habent
ſpectabilem in palatio ideo, & de iſtis admittit
in rubri. & licet de huiuſmodi proximo dictũ ſit
ſupra de magiſtris ſcriniorum, tamen iterum po
nitur, vt addat Odoff. vel dic ꝙ de iſtis de quibus
tractat hic titu. ſint poſiti ſingulis ſcrinijs, ille au-
tem titu. loquitur de illis magiſtris qui generali-
ter præerant omnibus ſcrinijs, & põt poni exem-
plum in camera computorum Pariſius vbi ſunt
magiſtri cameræ computorum, & de iſtis poteſt
loqui ille tit. de magiſtris ſcri. Item pro ſcriptu-
ris tangentibus de manu Regis cuiuſlibet ſene-
ſcaliæ ſeu bailiagij eſt ibi vna camera quæ latri-
culus vocatur, & cuiuſlibet cameræ, ſeu latricu-
li ſuus præpoſitus dicit ideo, quia ibi præeſt aliis
quantum ad cuſtodiam, & gubernationem ſcri-
pturarum in illa camera ſeu latriculo, & de iſtis
præpoſitis ſeu proximis videtur loqui hic titu. ꝙ
patet ex contentis in l. prædicta alle. ſupra de ma
giſtris ſcrin. vbi beneficium conceſſum magi-
ſtris extẽditur ad tales prępoſitos ſeu proximos.
Item patet ex conſtitutione titulorum, cum in
iſto libro 12. præponantur habentes maiores di-
gnitates, vt patet ſupra in tit. de digni. & titulis ſe
quentibus, & in iſto reſpectu poſſunt dici proxi-
mi, ideo quia magis ſe appropinquant circa cu-
ſtodiam ſeu gubernationem illius latriculi, vel
cameræ, in qua per principem ſunt præpoſiti de
2 quibus etiam ſcripſi infra co. l. 1. Deinde ſciendũ
quòd

ꝙ sunt tria genera scriniorum, in quibus ponun-
tur scripturæ, vt hæc glo. declarat, & cuilibet ge-
neri est præpositus qui proximus sacrorum scri-
niorum vocatur. De ista proxima parte rubricæ
habetur infra l. 1. & l. iubemus ver. equorum, &
in l. pro biennio. Alij vero qui in singulis scrinijs
scribunt, & negociantur, vulgariter vocātur cle-
a rici cameræ[a] hic autem vocantur scriniarii de
quibus dicit finis huius rub. de quibus infra l. 2. 3.
& 4. in pri. no. dicto, & l. priuilegiarii, & multis
aliis ll. huius titu. qui scriniarii in talibus officiis
militare dicuntur, & in tali militia, & in simili su
pra de comi. & ar. l. t.

ADDITIO.

a Clerici cameræ. Adde ꝙ alio nomine etiam tabularij appel
lamur, vt not. iste in l. militar. nu. 1. supra de iure fisci lib. 10.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Scrinia in quibus principis scriptura reponuntur sunt tria & de his traduntur exempla secundum tempora hodierna nu. 2. 3. & 4.*

5 *Intellectus triplex huius legis ponitur hic.*

6 *Collato alicui honore, statim censetur etiam collatum priuilegium ex eo prouenitens.*

7 *Vacantes ab officio, quod primo administrauerunt, quandoq; administrantibus præferuntur.*

1 Proximos. Ad euidentiam scias ꝙ tria
sunt scrinia siue cameræ in
quibus reponuntur scripturæ principem tangen
tes. In vno scrinio seu camera ponuntur episto-
læ seu literæ quæ per principem aliis mittuntur,
seu ab aliis mittūntur principi, & istud est offi-
cium secretariorum principis. Vnde cum etiam
sint, & instituantur multi secretarii, tamen vnus
est magis secretus, & continuus principi, qui est,
& reputatur præpositus huius sacri scrinij, quia
præponitur aliis scriniariis, hoc est aliis secreta
riis, & etiā vocatur proximus, quia plus se aproxi-
mat, & appropinquat principi quam alij secreta-
rii; & qui habet principalē custodiam vnius scri-
nii seu cameræ, vbi tales sunt scripturæ, & literæ
reponuntur, cum talis sciat archana, & secreta
principis, vt infra eo. l. proximos. Vel erat aliqs
istis literis custodiēdis præpositus per principem
secundum scriniū suæ cameræ, vbi tales scriptu
ræ, & literæ sunt repositæ cū talis sciat archana,
& secreta principis, vt infra eo l. proximos. Vel
erat aliquis istis literis custodiendis præpositus
per principem. Secundum scrinium seu camera
est vbi reponuntur scripturæ libellorum, & co-
2 gnitionum. Vt recte potest poni exemplum Pa-
risius in camera parlamenti, vbi reponuntur ta-
les scripturæ: qui magistri parlamenti sunt ibi
plures. Sed sunt ibi quatuor præsidentes qui præ
ponuntur aliis magistris parlamenti, & habent
ibi præsidentiam. qui possunt appellari vno res-
pectu præpositi huius sacri scrinii hoc est came-
ræ parlamenti, & etiam vocantur hoc iure pro-
ximi quia magis se approximant principi, & qui
antiqui, vt infra eo. l. hac parte, vel potest poni
exemplum in graffario curiæ parlamenti q præ-
ponitur, & præest omnibus aliis notariis, & scri-
bis illius curiæ, & sic merito potest dici præposi-
tus. Item proximus quia Rex, & Præsidentes in
parlamento curiæ, & eius scripturæ, & qui com-
muniter eligitur Doctor vel licentiatus, & talis
qui sit bene sufficiens, & habilis ad illud officium
& de quo etiam scripsi supra de magistris scri. l.
t. Vel erat aliquis qui fuit præpositus per princi-
3 pem specialiter ad istas scripturas custodiendas
Tertium scrinium seu camera est vbi ponuntur
scripturæ pertinentes ad principem super dispo
sitione regiminis, & emolumentorum imperii
seu regni. Et potest poni exemplum Parisius de
camera computorū vbi sunt multa scrinia pro-
uinciarum regni hoc est loca seu cameræ in qb:
ponūtur tales scripturæ, & sunt ibi multi q vocāt
magistri cameræ cōputorū. Item sunt ibi aliqui
4 præpositi de quibus scripsi super rubri. Item est
aliud scrinium in palatio Regio Parisius seu ca-
mera in qua sunt repositæ scripturæ tangentes
antiquitates, & notabiliora facta Regni: quod
scrinium seu camera vocatur thesaurus, & desti-
natur ibi vnus principalis præpositus seu præsi-
dens pro gubernatione seu custodia illius came
ræ tenens clauem principalem illius cameræ, &
præponitur alijs tenentibus etiam alias claues il-
lius cameræ, & qui etiam proximus potest voca
ri cum se magis appropinquat Regi quam alij;
& sic potest esse de scripturis cameræ computo-
rum, vt hic vbi vnus principalis præpositus pro
custodia scripturarum tangentium domanium
Regis qui magis scit archana domanij de quo
potest loqui. l. proximos infra eo. in l. ista sic po-
test poni casus, proximi seu præpositi sacrorum
scriniorum eidem honore vel dignitate fungū-
tur quibus vicarij principis, & ex eo tēpore quo
officium proximatus sunt adepti sic supra de co
mi. & arc. l. 1. & de comi. qui prouin. regunt l. vni
5 ca. In vers. in sequentibus, &c. & ponitur triplex
intellectus secundū diuersos notatores. Primus
ꝙ finito officio proximatus videlicet anno quo
habent durare vicarij principis administrantes
seu durante eorum officio præferuntur, & istis
proximis seu præpositis sacrorum scriniorum
quorum officium erat finitum, & istum intelle-
ctum videtur sequi glo. Secundus intellectus est
ꝙ finito officio proximatus hi proximi seu præ-
positi sacrorum scriniorum præferuntur vica-
rijs qui vicarij adepti sunt officium vicariatus
post finitum officium proximatus. Tertius intel
lectus est ꝙ hi proximi seu præfecti finito eorū
officio præferuntur vicariis qui postea admini-
strauerunt, sed etiam erat finitum eorum officiū
Vltimo in ver. nullam, &c. dicit ꝙ isti proximi in
nullo tenentur subire onus descriptionis expo-
nit Odoff. hoc est onus munerum personalium,
6 vt supra de magistris scriniorum l. 1. & infra eo.
l. iubemus. Not. ex l. ista secundum Dulium. In
tex. vbi dicitur ex eo tempore, &c. ꝙ iniuncto ho
nore alicui, vel electione de aliquo ad dignitatē
consequetur statim priuilegium dignitatis nam
ex hoc ius sibi acquiritur. An. hic, & in authē. de
colla. §. ad hoc prohibentur in vers. antequā ve-
ro de quo extra de elect. c. cum inter canonicos
& 8. q. 2. c. dilectissimi, & per Inno. d. c. cum inter
canonicos, & per Iac. de Belloui su. d. §. ad hoc
prohibemus, & in auth. de defen. ci. §. iusiurandū
colla.

tolla. 3. vbi concludit id quod Inno. tenet d. cap.
7 cum inter canonicos. Secundo no. ſecundũ vnũ
ſcilicet intellectum ꝙ vacantes hoc eſt qui pri-
mo adminiſtrauerunt, & eorum officium eſt fini
tum, præferuntur poſtea adminiſtrantibus. Ter-
tio not. ſecundum alium intellectum quod ad-
miniſtrantes præferuntur vacãtibus, vt ſupra, vt
dignitatis ordo ſeruetur l. fi. ſecundum Dulium.
Iac. Rebuffi.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus varius legis huius ponitur.*
2 *Aduocatus an poſſit cogi conſulere.*
3 *Honor, & reuerentia fit ei, qui ſalutatur.*
4 *Honor alicui fit in loco ſedendi. Et priuatis non licet ſede*
re cum iudicibus.

In ſacris ſcrinijs. Hæc lex intelligi-
tur ſecundum ali
quos notatores, ꝙ iſti præpoſiti ſacrorum ſcri-
niorum erant facti iudices ordinarij vel ſpecta-
biles in prouincijs. Sed ſecundum alios eſt econ
uerſo, ꝙ tales ordinarij, & ſpectabiles erant facti
1 præpoſiti eorum ſcriniorum. Quicquid ſit Bar.
ponit hic caſum, ꝙ iſti militãtes in ſacris ſcriniis
ordinarij, vel ſpectabiles iudices in prouincia
exiſtentes ſalutare nõ compelluntur, nec etiam
accedere ad conſilium, & eis non debet denega
ri acceſſus ad principẽ, & eis debet in ſalutatio-
ne reuerentia adhiberi; ac etiam dari poteſtas ſe
dendi cum iudice. ꝙ ſi contrarium fecerint tri-
nas libras auri nomine pœnæ ſoluant Odoff. te-
net idem in primo dicto videlicet ꝙ non com-
pelluntur ſalutare principem, ſed bene compel
luntur inuiti dare conſilium principi, &c. An. tñ
de Barulo intelligit hũc tex. in Ʒrium, & exponit
hũc tex. nõ arceant. i. nõ excuſant ꝙ n trãſeũtem
principem ſalutare teneantur, nec excuſantur
a conſiliis. nam & in conſenſu ideſt in conſilium
inuiti accipiuntur, &c. & præterea elicit hoc no-
tabile, ꝙ nullus pro aliqua dignitate debet dedi-
2 gnari ſalutari principem. Secundo no. ꝙ quili-
bet tenetur conſulere, vt hic not. glo. Et ſic not.
arg. ſecundum An ꝙ præſes ſiue poteſtas poteſt
compellere aduocatum vt ſibi det conſilium in
cauſis, & hoc per hanc l. quam multi neſciũt ad
hoc allegare, ſed dicunt hoc eſſe de conſuetudi-
3 ne. Tertio no. ꝙ honor fit alicui quando ſaluta-
tur, & ſalutando videtur ei fieri reuerentia, vt ſu-
4 pra de offi. di. iudi. l. fin. & infra eod. l. peculiari.
Quarto not. ꝙ honor fit alicui in loco ſedendi
ſic ſupra de præpo. ſa. cu. l. 1. Item no. non eſſe li-
citum priuatis ſedere cum iudicibus. nam cum
ſit ſpeciale in iſtis, obtinet contrarium in aliis,
quia quod vni permittitur alijs prohibitum cen
ſetur. ff. de iudi. l. cum prætor, & ſupra de procu.
l. maritus. niſi aliud expreſſim inueniret eſſe con
ceſſum, vt d. l. fin. ſupra de offi. di. iudi. & infra eo.
l. peculiari, ſecundum Dul. An. & Docto. In tex.
principe ideſt officiali, vel dic ideſt prætorio
principis. Vel expone principe ſcilicet agentiũ
in rebus, vt infra de princi. agen. in re. per totum.
In gloſſ. quæ eſt ſuper verb. corniculario, vt eſt il
le qui cum cornu ſonabat, vt no. infra de appa.
præfe. præto. l. 1. In gloſſ. quæ incipit ideſt prima
tibus de quibus habetur de princi. agen. in re.
per totum.

LEX III.

In ſcrinijs. Qui militauerunt in ſacris
ſcrinijs per 20. ann. conſula-
rem retinent honorẽ nec poſſunt quoquo mo-
do ab ocio ſeparari hoc dicit ſecũdum omnes
Doc. Not. ab ocio ſibi commiſſo neminem re-
uocandum, vt ſupra de dome. & prote. l. 3. & in-
fra de vete. l. 1. & de appa. præfe. præ. l. 1. & ſupra
de excu. arti. l. 1. lib. 10. ſecundum Dulium. Et fa-
cit hæc l. in eo, quod dicit de 20. annis ad ea quæ
habentur, & not. & ſcripſi ſupra de profeſ. qui
in vr. conſtan. l. prima, & quæ ſcripſi infra eod. l.
iubemus in fine.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

1 *Militãtes in ſacris ſcrinijs, a quibus muneribus excuſent.*
2 *Notarius factus iudex an poſſit inſtrumenta conficere.*
3 *Priuilegium durat dignitate finita.*
4 *Duplici cingulo dignitatis an quis vti poſſit.*

Iubemus. Poſſeſſio militantis in ſacris
ſcrinijs tributum ſolum cano
nicæ indictionis præſtat a cæteris vero muneri-
bus non vexatur. & ſi ad maiorem aſcenderit di-
gnitatem nõ perdit ob hoc priuilegium ſcrinio-
rum hoc dicit Bar. Vel dic latius ſecundũ Odof.
ꝙ lex iſta reſpicit primam partem, & vltimam
rubricæ. Et primo tractat de ſecunda parte rub-
ricæ, quia indiſtincte loquitur de omnibus mili-
tantibus in ſacris ſcrinijs dicens ꝙ ſiue militant
in ſcriniis epiſtolarum vel in ſcriniis libellorum
vel in ſcriniis diſpoſitionum ab omni ſordido
munere ſunt exempti. Item a ſuperindicto ſic ſu
pra de ſilentiariis l. 4. Itẽ venalia in victualia non
præſtant. Item ab extraordinariis muneribus ex-
cuſantur. Item a præſtatione implauſtrorũ hoc
in prima parte dicit. Secundo tractat de prima
parte rubricæ ideſt de proximis hoc eſt de præ-
poſitis ſacrorum ſcriniorum: & reſtringit ſe ad
proximam diſpoſitionem dicens, vt quicunque
militauerit in ſacris diſpoſitionum ita ꝙ fuerit
de primo ordine diſpoſitionum, vel etiam qui-
cunq; fuerit proximus ideſt præpoſitus in ſacris
ſcriniis, & ſic loquitur generaliter excuſatur a ty
ronibus ideſt a vehyculariis, & equorum præſta-
tione: quod patrimoniale munus eſt: & ſic hæc
remittuntur patrimoniis prædictorum, vltimo
dicit, vt quicunque habuerit honorem prædictũ
ſi proſperiori fortuna ad maioris dignitatis cul-
men aſcendat non propter hoc ea antiqua pri-
uilegia ſcriniorum perdit, ſed retineat. hoc dicit.
1 Sic ergo not. hic ꝙ militantes in ſacris ſcriniis
excuſantur a muneribus ſordidis, & extraordi.
ſed ab indictio. ideſt extraordi. præſtatione quæ
ab omnibus præſtatur, & a patrimonialibus præ-
ter equorum, & tyronum, non excuſantur. quod
patet: quia cum ab his equis, & tyronibus conce
dat in aliis patrimonialibus vetat, & ita non ex-
cuſantur arg. ſupra de procur. l. maritus. Sed vi-
detur

detur ꝙ ab omnibus patrimonialibus excusantur, vt supra de magistris scriniorum l. 1. & infra de priuile. eorum qui in sa. pala. mili. l. 2 aliquod dic illas per istam distingui, & quod dicit hic de equis, & ivionibus concordat supra de silen. l. 3. Item no. hic ꝙ dicit de primo ordine dispositionum. nam multi ordines erant in sacris scrinijs, vt infra eo l. vnicuique & infra l. proxi. Item no. fortuna ascendi, vt hic. Sic econtra descendi sic supra de specta. l. lenones Item not. ꝙ maior dignitas minori quaesitae non praeiudicat in priuilegijs retinendis, & sic durat priuilegium dignitate finita, vt hic & supra de dig. l. minor infra ti. proxi. l. hac saluberrima, & de prin. agen. in re. l.
2 1 in prin. secundum Odo. Et haec faciũt pro praelatis electis ad maiorem dignitatem, vt priuilegium retineant praelaturae, vt in d l maior. Not. secundum Dul. & per hoc tenent aliqui, ꝙ si notarius efficiatur iudex ꝙ possit adhuc conficere instrumenta publica tanquam dum esset nota-
a tius, [a] & hoc vidi de facto, & pro instrumento inducebatur l. ista cum si. ibi no. quod non credo verum. nam quod dicitur hic ꝙ durat priuilegium primae dignitatis non sequitur, quod duret
3 dignitas quod patet ex hoc An. Nam priuilegiũ durat dignitate finita. vt supra de excu. mu l. cos, & l. maximarum in fin. & l. seq. & supra de praepo. sa. cu. l. 2. & infra eo. l. in sacris in fi. vnde lex non sine ministerio dicit durare compendium: sed non dignitatis, vt supra de primic. l. 1. & ad idem supra de praepo. sa. cu. l. 1, & de praefe. prae-
4 ro. l. 1. & 2. Praeterea expressum est, ꝙ nemo po-
b test duplici vti cingulo dignitatis [b] vt infra eo. l. hac parte cum si. ibi not. & infra qui militare nõ pos. l. his de quib. facit ad praedicta, ꝙ quis possit habere priuilegia multiplicis dignitatis supra de dig. l. 3. & supra de silẽ. l. 1. & infra de pala. sa. lar. l. vlti. & in alijs concor. supradictis secundum An. non habent. text. vbi dicitur longi temporis sudore quaesiuit; &c. quod facit ad id quod dicitur 20. annis supra de profes. qui in vr. constan. li 1. & ad id quod dicitur supra cod. l. in scrinijs, vt attento tempore 20 anno. quaesierit dignitatem illustralem, vt habetur d. l. in scrinijs, & sic respõdetur ad id quod dixi supra cod. l. 1. & l. 2. de proxi. seu praepo. scriniorum, qui habent tantum dignitatem spectabilem, vt habetur ibi, & est hoc ideo quia in illo officio non stant, nisi per biennium vt infra eod l. pro biennio, & ideo nõ mirum si plus laborauerunt, habeant plus de honore, vt infra cod. l. vnicuiq; & l. proximos, & de re mili. l. contra rempublicam, & supra de offi. ma. offi. l. 1. & 2. de quo etiam scripsi supra de profe. & me. l. medicos lib. 10 & in l. 1. supra de profes. qui in vr. constan. isto lib. 12.

ADDITIONES.

a Tanquam dum esset notarius. Adde istã in l. vniuersos nu 6. & quod ibi notaui in apostil. ad ipsam in vers. fi. de decurio supra de decurio. lib. 10.

b Duplici cingulo dignitatis Adde Lud. Ro. sing. suo 381. in cĩsu habes secus. vbi tenet con rari um dum loquitur de doctore milite.

LEX V.

Peculiari. Omnes milites in sacris scrinijs cuiuscunque sint gradus ad principem habent accessum, siue sint inter clarissimos ratione sui gradus siue inter spectabiles. hoc dicit Bar. vel dic clarius ꝙ vt supra eo. in rubrica, & in l. 1. no. tria sunt genera scriniorũ in sacro palatio: scilicet epistolarum, libellorũ & dispositionum: quod memoriae hic vocatur, & infra l. proxi & quodlibet habet multa scrinia, & multos ordines militantium in sc. quidam etiã vocantur exceptores quidam melloproximi, vt hic, & sunt nomina dignitatum militantium in scriniis praedictis. Sunt autem multi alii ordines in scriniis praedictis militantium, vt in l. vnicuique. his praemissis dicitur in l. ista, ꝙ militantes in scriniis dispositionum. epistolarum. & ab ordine exceptorum vsque ad ordinem militum proximorum clarissimam habent dignitatem, & si-
2 cut reliqui in scriniis militantes habent licentiã secretariorum nostrorum, & iudicum ordinariorum nostrorum, vt supra eo. l. in sacris ita etiã & hi habebant: possunt incedere etiã cũ spectabilibus, & secretarium eorum intrare, & ab eis in reuerentiam haberi secundum Odo. Not. ex hac l. ꝙ qui possunt intrare secretarium principis, vel Regis, ꝙ magnum dicuntur habere priuilegium & facit pro illis quibus permissum est sine licentia ingredi secretarium iudicis, vt supra eo. l. 2. & ibi no. Dulius Iac. Rebuffi.

LEX VI.

Pro biennio. Officium militantis in sacris scriniis quod olim durabat biennio hodie ad vnum annum restringitur hoc dicit secundum Bart. sed An. de Baru. intelligit hanc l. de proximis, qui debebant esse in officio proximatus per biennium, vt hodie sufficiat, ꝙ sint per annum alii autem memoriales post proximos debent seruire maiori tempore, vt supra eo. l. 2. secundum An. Odo. autem dicit ꝙ cum sint in sacris scriniis multi ordines, inter quos sunt quidam quibus tradebantur tria scrinia ad custodiendum, & istorum officium erat biennale: hodie tamen cum magnus sit labor erit annale, & sic no. hic de officio biennali. Simile est supra de dome. & protec. l. lege pragmatica secundum Odo. Dulius autem intelligit l. istam in maioribus militantibus in sacris scriniis, secus in inferioribus, vt supra eo. l. in scriniis secundum Dul. intellectũ. An. & Duli concordant cum intellectu gloss. & magis videntur applaudere textui. Iac. Rebuffi.

LEX VII.

SVMMARIVM.

1 *Supernumerarius an gaudeat priuilegio.*
2 *Coadiutor an detur episcopo debili vel infirmo.*
3 *Ordo temporis est seruandus. & nu. 4.*
5 *Subrogatus quandoq; non sapit naturam eius, in cuius locum subrogatur.*
6 *Testes 25. aliquando sunt necessarij.*
7 *Exceptio exceptionis fit quandoq, & priuilegium patris mortui prodest filio.*
8 *Recusans semel potest iterum admitti.*
9 *Canonici subrogandi in locum decedentium, debent secundum ordinem illorum subrogari.*

Admit-

10 *Admittitur aliquando aliquis non vt ipse, sed vt alius.*
11 *Emphyteutica res si vendatur, quis debeat præferri proximior scilicet iure sanguinis, an dominus, & nu. 12.*

1 **Vnicuique.** Pro euidētia huius l. scias
prout dictum est supra in
ll. præcedentibus, ꝙ multi sunt ordines militan-
tium in sacris scrinijs palatij imperialis. nam sūt
ibi scrinia libellorum, dispositionum, & episto-
larum missarū imperatori ab aliis, & ab eo aliis
missarum: & ista custodiebantur, & regebantur,
& sic in perpetuum omnia acta imperatorum in
ueniantur in curiis, & sic multa, & innumerabilia
scrinia esse oportet: & ad ea custodienda esse
oportet multos ordines, vt ea custodiant: quia
vnus custodiebat duo scrinia alter tria, alter vnū
& sic de aliis, & isti custodientes militare dicunt
in sacris scriniis: & horū militantiū est certus nu
merus statutus ad ea custodienda: & quia dispo-
sitiones libelli, & epistolæ excreuerunt post nu-
merū statutorum militum, & quotidie crescunt
ideo oportuit, & oportet quotidie alios milites
assumere vltra numerum statutum ad ea scrinia
custodienda, qui milites vltra numerum statu-
a torum [a] militare dicuntur in sacris scriniis. Sed
quia militantes in sacris scriniis intra numerum
statutorum priuilegia dignoscuntur habere, de
quibus dicitur supra eo. tit. 2. 3. 4. & 5. & deficien-
tibus his militibus intra numerum statutorum
aliqui vltra numerū statutum in locum deficiē-
tis intra numerum ponuntur: ideo quo ordine
ponantur intra numerum statutorum, hic decla
rat. Vnde multi sunt ordines, quia aliqui vocant
proximi idest quasi proximi seu præpositi proxi
mi ordinis, vel secundi, vel tertii. Alii vocantur
melloproximi idest quasi proximi seu præpositi
idest post præpositum maioris, in suo ordine, si-
cut in religionibus reperitur prior, & superior,
minister, custos, gardianus. Alij vocantur adiu-
torii, vt quādo proximus, vel meloproximus est
infirmatus absens, vel occupatus: quia adiu-
tor ei datur sicuti habenti tutorem minor non
datur, sed adiungitur ei curator, vt inst. de cu
2 ra. §. interdum. Sicut episcopo debili, vel infirmo
datur coadiuuator extra de clerico ægro. per to-
tum vel habet certum officiū, vt patet infra eod.
l. in sacris lo 3. Alij sunt qui exceptores vocātur
vt supra eo. l. peculiari. Sūt multi alii gradus qui
non specificantur sicut inter militantes intra nu
merū sunt gradus; ita inter se militātes vltra nu
merum sunt gradus, vt primo assumptus sit pri-
mus, secundus, & tertius, & sic de singulis, vt qui-
libet suo posteriori sit potior ratione temporis
vt arg. supra. vt dig. or. serue. l. 2. de consuli. l. 1. &
l. pen. & supra de dome. l. 2. in fi. secundum Odo.
Et dantur tria priuilegia in hac l. Primo de his
qui sunt intra numerum vsque ad versum, &
vniuersos. Secundo de his qui sunt vltra numerū
vsque ad versum illum, tamē. tertio quid habeāt
facere ille qui subrogatur in locum mortui: &
3 hoc vsq; in fine. Primo ergo ꝙ inter eos q sunt
intra numerum seruatur ordo, & ratio temporis
seruatur inter eos qui sunt vltra numerum, vt cū
vacat aliquis locus, ille primus admittitur ad lo-
cum vacantem, qui primo fuit admissus ad pri-
mum vacantem, & ille qui subrogatur, erit vlti-
mus, licet subrogetur in locum primi, cum sit
posterior in locum præceden. Ad hanc regulam
fit vna exceptio, quādo ille qui est posterior pro
batur per 25. testes laborasse plus anteriori: quia
tunc præfertur ei: ab ista exceptione fit vna exce
ptio, vt vbi primus q minus laborauit fuit filius
proximi mortui, vt tunc præferatur. Secundo li-
cet tertius magis meruit. Tertio dicitur, ꝙ prior
qui vltra numerum est subrogatus loco mortui
debet soluere proximis, & melloproximis, &
adiutoribus certam pecuniæ quantitatem, quæ
in literis exprimitur. Et si nolit soluere, sed renū-
ciat tali honori: tunc facit locum sequenti, & si
sequens renunciat facit sequenti locū, & sic dein
ceps. Item ille qui recusauit interim de suo gra-
du nō remouebitur, & si interim locus vacet ha-
bebit liberum arbitrium amittendi, vel renun-
4 ciandi locum illum, & hoc dicit. Not. primo de
seruando ordine temporis, & ratione temporis
non calcandi, vt dixi plene supra de consuli. l. 1.
& de primicer. & secundi. l. 2. & facit infra de ty-
5 ro. l. fi. Secundo not. ꝙ licet qui subrogatus sit id
priuilegium habeat, & eādem naturam cum eo,
in cuius locum subrogatur, vt dixi supra de co-
mi. rei mili. l. 2. & si quis cautio. l. si eum §. qui in-
iuriarum. Fallit tamen hic ꝙ qui subrogatur in
locum primi est vltimus, vt supra comperimus
6 Tertio not. arg. ꝙ non sufficit diu studuisse: sed
7 bene. Quarto not. casum in quo sunt necessarii
25. testes de modo probandi dixi supra de naufr.
l. quotiens. Quinto not. exceptionem exceptio-
num. Sexto not. priuilegium patris mortui filio
prodesse, vt supra de aduo. diuer. iud. l. iubemus.
§. filios, & supra ad silley. l. fin. & ibi dixi ꝙ prosit
filio priuilegium patris superstitis: sunt multa iu
ra, vt j. e. l. in sacris ī prin. Septimo in tertio dicto
not. ꝙ hic est locus successorio edicto, sicut in
bonorum possessione, vt ff. quis or. in bo. pos.
8 ser. l. 4. & de succes. edicto per totū. Octauo not.
ꝙ qui primo recusauit aliam vicē potest admit-
tere, & ita nonnunquam varietatem prætor ad-
mittit, vt ff. de colla. bo. nonnunquam. Item no.
ꝙ licet quis priori iuri renunciauerit non propte
rea posteriori renunciasse videtur. ff. de reg. iur. l.
9 quotiens duplici. An. de Baru. Item no. ex prin-
cipio huius l. ꝙ si vltra numerum canonicorum
sunt alij canonici deputati, qui in locum decedē
tium debeant subrogari ꝙ secundum ordinem
datum istis canonicis, vltra numerum ipsorum
quilibet subrogabitur in locum canonici deficiē
tis secundum Bar. Item no. ꝙ præferendus est il-
le, qui maiorem laborem sustinuit, vt infra de ca
stren. l. 1. de agen. in re. l. 1. extra de præscrip. c. cū
ex officiū de præben. c. cum serui, & arg. ꝙ ami-
cus qui magis seruiuit præferatur ei, qui minus
seruiuit. Item no. consuetudinem seruandam, vt
10 supra de iur. fi. l. pen. Et ibi not. Dul. ꝙ si quis nō
admit-

ADDITIO.

a Vltra numerum statutorum Ego putarem contrarium per le. §. ꝙ autē supra de colle. lib. 11. & per ea quæ not. Bar. in l. si duos §. decet vers. hunc numerum. ff. de excu. tuto. & in auth. vt determ. sit nu. cleri §. non enim. & ibi Iaco. de Belloui su col. la. 1 fa. c quoniam extra de vi. & hone. cler. & ca. cum M. Ferrariensis; & ibi omnes Doct. extra de consti. ita not. in termi nis auctro. Corse. fin. tuis in vers. supernumerarius inci. qui est super numerum.

admittitur vt quilibet, admittitur tamen, vt alius vt hic in filio q licet non admittatur, vt præferatur, vt quilibet admittitur tamen vt alius quia vt filius,& pro hoc.ff.de priuile.cre l.1. 2.& 3. & hoc facit contra gloss. quæ dicit q maius ius habet quis in his, quæ habet ex probitate quam in his quæ haber iure sanguinis vel agnationis. ff. de capti.l.si quis in bello secundum gloss. istam. Et pro hoc.ff.de mino.l.si quis in emptione, &
11 supra de admi.tu.l. lex quæ tutores. Et hæc faciunt ad q. quis præfertur ad rem emphyteuticam venditam, an dominus proximior præferatur iure sanguinis illi domino maiori per l.istam, & p iam dicta. Item q sit potior ratio sanguinis quã ratio legis.ff.de inter. & rele.l. 3. pro quo in feu. qualiter feu.olim po.alie. §. in prohibendo. sed credo contrarium, q dominus præferatur illi proximiori,& est ratio, quia vbicunq; duo contendunt super aliquo actu ille qui habet antiquius ius præfertur. Sed dominus hẽt antiquius iusq̃ proximior.ff.de iure do. l. cũ post.§.paterna.ad quod supra si pp pu.pen.l.1.& ar ff.de pig. l.lex vectigali. Item per hoc sunt iliff.de pecul.l. sed si damnum. §. 1.& l. ex facto. §. primo pro quo l.in simili. ff. de priuile. credi.l. 3. §. finacum l.sequen.& so.ma.l.si cum dotem §.fi.cum l. seq. Nec obstat contrarium scilicet l.3.de interdict. quia illud est, quia ab antiquo deferebantur illa bona ex iure agnationis:& sic etiam colligitur in prohibendo,& pro hoc in feu.in ti.
12 de succes.feu.c.t. Item no.ex fin.huius l.q ad id q quis semel repudiauit nihilominus licitum est & postea redire: quod facit ad quæstionem suppositam consuetudine, quod proximior de genere possit rem retinere infra annum, quidam vendebat rem, emptor dicit q non emeret, quia timebat de retractione, proximior dicit q non retraheret illam rem: post ille emptor infra annũ alij vendidit: nunc quæritur an proximior admittatur nunc secundo ad retractionem per l. 3. ff. quis or.in bo. po. seruetur. Item postquã semel repudiauit non debet audiri secundo pro quo: ff.de leg.2.l.cum pater.§.libertis,& de leg 3.l.pater.§. quindecim ad quod supra de remissione pig.l.fi.& ff.qui.mo.pig.vel hypo.sol.l.sicut.§.in super vacuam, ergo videtur q talis non admittatur ad retractionem. Sed credo contrariũ quod admittatur per hanc l. pro quo faciunt concor. alle.in glo. ad quod facit ratio quia non videtur venire ex eadem causa licet sit eadem res, vt habetur in repudiatione bo.po.vt ff.de succes.edic. l.1.§.quibus,& de hæredi.insti. liber homo.§.fin pro quo.ff.de acqui.hæredi.l.filius.§.qui se patri. & supra vnde liberi l. fin. non obst. contrarium de §.liberis & §.quindecim quia ibi ex eadẽ causa ex qua repudiauerat volebat admitti: & ideo non permittitur ei arg. ff. de leg.1.l.si fundum p fideicommissum. quod secus in q.nostra. Nec ob.l. fin. de remis. pig. nec § supervacuam quia ibi ex quo semel voluit, & concessit alienationi extinguitur pignoris obligatio: & ideo non potest reuiuiscere: quia quod est extinctum non potest reuiuiscere.ff.de verb.ob. l. inter stipulãtem §.sacram.& de sol.l.qui res.§.aream. secus in cã su nostro: quia hic semper durabat vigor cõsuetudinis in glo. quæ est super verbo,& si quis ibi.l. 3. Sed ibi facta repudiatione erat alteri ius quæsitum,& ideo nõ permittitur sibi variare, nec permittitur ei de nouo quærere, hic autem ex vacãte iam contractu nulli fuerat ius quæsitum, & iõ poterit variare.ff.de collat.bon.l. nonnunquam cum ibi not. Vel dic melius q in l.3ria.ex eadem causa admitti volebat; hic autem ex noua, quod potest ff.de succ.edicto.l.1.§.quibus ex eadẽ glo. ibi nulli, sed ibi fuit ratio, quia sequeretur inconueniens a iure, quod de maiori dignitate descenderet ad minorem, quod fieri non debet supra quemadmodum ciui.mu.indicantur l.maioribus Iaco.Rebuffi.

LEX VIII.

SVMMARIVM.

1 *Officialis commendatur ex fide, industria diuturna militia, & strenuitate.*
2 *Clausula saluis omnibus priuilegijs, quid operetur.*

Proximos. Proximi sacrorum scriniorum, quos comendat industria licitæ militiæ & comes dispositionum, quẽ probitas comendat finito officio proximatus, q finitur anno. supra eo.l. pro biennio. efficiuntur comites sacri consistorij durantibus nihilominus priuilegijs proximatus. quod not. vt supra
1 eod.l.3.in fin. An.notandũ ex l.ista q fides diuturna industria, habilis militia probitas, & strenuitas comẽdat officialem, vt hic in prin. Itẽ not. q manet priuilegiũ dignitate finita, vt.s. eo.l.iube-
2 mus,& de magi.scriniorum l.1. Item not. vbi dicit saluis priuilegijs, pro verbis quæ apponũtur in instrumentis cõtractuum saluis omnibus priuilegijs, & iuribus, &c. vt per talia verba saluari videantur, vt hic & infra de princi.agen.in rebus l.principes,& de palati.l. fin. ad hoc facit supra de priuileg.do. Aug l.fi.in fi.secundum Dulium, & extra de appella.c.vt debitus in fi.& c.sæpe eõ tingit.§. si forsitan. Item not. ex fin. huius l. quod debemus eos honorare quibus secreta nostra committimus, vt supra de præpo. laborum l.1.ff.de ven.inspicien.l.1. circa prin. secundum Dul. Iaco.Rebuffi.

LEX IX.

SVMMARIVM.

1 *Scolaris ad tempus recedens an gaudeat priuilegio.*
2 *Domesticus fine miles sacri sermij non debet discedere sine licentia, nec alij hic enumerati.*
3 *Cardinalis, qui ex priuilegio potest conferre beneficia suorum familiarium decedentium in domo, an possit conferre si decedant in studio.*

In sacris. Proximi qui habent commearum non perpetuo, sed ad tempus ipsi cum liberis ac vxoribus habent adhuc priuilegium, sic ac si non abessent. secundo dicitur, q sunt immunes ipsi, & domus suæ sicut, & cæteri proximi qui sunt in officio de quorum im
1 munitate dixi supra eo.l.4. Not. optimam l. pro scolari qui recessit finito libro, in hyeme rediturus in tempore vacationis; vt habeat priuilegiũ de quo dixi supra de præpo.sa.cu.l. 2. & infra de priuil.

priuil.ſco.l.2.Item no.ꝙ qui ad tempus abeſt nō videtur abeſſe,& hæc dixi ſupra de bo.vacan.l.2. An.Item not.ex hac l.priuilegium ad filios tranſire,vt hic,& ſupra de magi.ſcri.l.1.& infra eod.l.
2 in ſacris ,& l. ſi quis.Item not. ꝙ durante officio ſuo domeſticus vel miles ſacri ſcrinij non debet diſcedere ſine licentia,vt hic , & ſupra de dome. l.3.& infra eod.l.pen.de prin.agen.in re.l. ex eo. in fi.Sic nec milites infra de re mili.l.tribuni nec curialis ſupra de decurio.l.curiales vltra,ſed finito officio poteſt,vt ſupra eod.l.in ſacris.Alij autem qui non ſunt ſic in curia aſtricti etiam ſine licentia imperiali vadunt,& reueniunt, vt ſupra de dig.l.clariſſimis,& l.fin. Sed reuocati a curia non debēt ſine licentia recedere , vt ſupra de de-
3 curio.l.ſi quis decurio,vel proprie, & c. Facit ꝙ Cardinales habentes priuilegium conferēdi beneficia ſuorum famulorum in ſua domo morientium , poſſunt conferre beneficia morientis familiaris in ſtudio cōcor.ff.de fundo inſtr.l.Seyæ. §.Pamphilæ de leg.3.l.quæſitum de lega. 1.l.ſi ita legatum de verb.ſign.l.in lege cenſoria de annu. le.l.legatum.§.vini. Sed contra. ff. ad municipa. l.conſtitutionibus,& de iniur. l. lex Cornelia. §. domum,ſed dic ꝙ ibi domus ſtricte accipitur:vt in campis facta iniuria non videatur facta in domo , ſed clericus iſte videtur in ſeruitio Cardinalis cum debeat redire ad eum. Iac. Rebuffi.

L E X X.

Hac parte. Numerantur hic quot debent eſſe memoriales. Secundo dicitur ꝙ vnus non debet habere officia. And.de Baru.& idem not. hic Bar. concor. ſunt in glo.& fuit tactum ſupra,vt dig or.ſerue.l.fin. & infra eod.l.comperimus.Iaco.Rebuffi.Doct.

L E X XI.

Si quis. Lex iſta determinat l. vnicuique in fin.ſupra eo. ſiue corrigit:nam pecuniam quam ibi dicit a ſubrogato dari proximis,& adiutoribus, hic dicit quód detur hæredibus mortui vel creditoribus ſuis,q dicto mortuo pecuniam mutuarunt, cum fuit promotus in illo honore. Si vero nemo voluit adire eius hæreditatem,defertur creditoribus,& præferuntur creditores filijs. Si autem nō ſunt creditores admittuntur ad hāc pecuniā filij, & alij agnati, & cognati per ordinem nec mirum ſi hæc pecunia acquiratur hæredibus,nam & reſiduum ſalarij quod debebatur proximo,qui deceſſit ad ſucceſſores tranſmittit, & hoc dicit An. Et ſic not. hic caſum quód ſucceſſori debetur ſalarium defuncti, pro toto tempore de quo ſupra de dome.& protect. l. fina per Bart. Item not. hic caſum in quo filij non conſequuntur iura patris, non vt hæredes : ſed nomine priuilegij ſic ſupra de lati. lib. tollen. l. 1. §. ſed ſi ſub conditione. Item not. hic caſum ꝙ licitum eſt emere dignitatem,vt hic ſecundum intellectum glo.quæ incipit filios ibi. ſed hodie ita demum, & ſupra eod. l. vnicuique verſic. illum , & ſupra de conſuli. l. ſecunda , & tertia. ſecundum Dul. de quo extra de ſy.cap. cum in eccleſia , & per Iaco. de Bellouiſu in authen. vt iudices ſine quoquo ſuffra.in princ.& de ſanctiſ.epiſcopis.§.pro conſuetudinibus. Iaco.Rebuffi.

L E X XII.

S V M M A R I V M.

1 *Sportula quæ,& quanta ſolui debeant.*
2 *Priuilegia vni ex litigatorib. competentia circa ſolutionem ſport. ad alterum porriguntur , vt æqualitas ſeruetur.*
3 *Notarijs datur norma de quantitate , quam debent recipere pro actorum editione.*
4 *Intellectus huius legis,ex quo infertur ad ſtatutum.*
5 *Petitionem ſuam ſcribi faciens per notarium actorum,nō dicitur in ſcriptis offerre libellum.*
6 *Citatio appellatur,& dicitur ſententia interlocutoria.*
7 *Æqualitas in iudicijs eſt ſeruanda,& nu.12.*
8 *Sententia,dictio,quot modis ſumatur.*
9 *Priuilegium datum patri vel domino , videtur datum filio , vel ſeruo aut vxori.*
Immunitas an tranſeat ad hæredes.
10 *Fideiuſſorem idoneum,& locupletem pro rei qualitate an ſemper quis dare teneatur.*
11 *Arbiter triceſimas vtrum poſſit recipere,& quid in arbitratore,& rationem diuerſitatis ibidem.*
13 *Priuilegium durat etiam dignitate finita.*
14 *De ſeruis intelligatur hac lex.*
15 *Cardinalis qui poteſt conferre beneficia ſuorum familiarum decedentium in domo,an poſſit conferre, ſi decedāt in ſtudio.*

In ſacris. Hic ſunt 5.dicta.Primo dicitur quód militantes in ſacris ſcrinijs & eorū parentes vxor liberi,& coloni aſcriptitij,& ſerui eorum ciuiliter,& criminaliter coram officiorum magiſtro ſunt conueniendi Secundo ver. fidei , dicitur ꝙ datur ei priuilegium aliud circa præſtationem cautionis de iudicio ſiſti: quia in vrbe dabunt vnum de adiutoribus ſiue notarijs ſacri ſcrinij: ſed ſi in prouincia conueniuntur ſatiſdare non coguntur de iudicio ſiſti licet immobilia non poſſideant , ſed eorum iuratoriæ cautioni committitur. Tertio in verſ.
1 modum dicitur ꝙ nomine ſportularum ſoluēr, vt ſequitur.nam executoribus agēnum in rebus vnum ſolidum præſtabunt , & cum ingrediūtur iudicium dicti magiſtri ſoluant ſolidos duos , & pro editione actionis notarijs ſolidum dimidiū & ſi litigant coram arbitro delegato eidem nomine ſportularum vnum ſolidum tantum.Item ſi non coram magiſtro;ſed alijs iudicibus maioribus ſuper annonis ciuilibus tutela vel cura,vel nunciatione noui operis cōueniantur illos ſumptus faciant in tali iudicio quos facere tenebantur coram officiorum magiſtro. Si vero conueniantur coram præfecto annonæ,vel fiſci patrono aut vrbicario præfecto aut apud archiatricos illos ſumptus præſtabunt nomine ſportularum quos coram arbitris præſtare tenentur, & non vltra.& habet locum ſiue per ſe ſiue ꝑ procuratorem litigent,& ad prædictas ſportulas tenentur cum proceſſus ordinarie agitur in ſcriptis ſecus ſi extraordinarie . Item dictis mi-
2 litantibus donec militent,& etiam depoſito officio priuilegia data ſunt ſalua. Quarto in ver.& quo-

quoniam dicitur, ꝙ ob æqualitatem in iudicijs
obseruandam priuilegia eis competentia circa
præstationem sportularum ad aduersarios por-
riguntur. Et hæc est cā quare agentes, & fugientes
hanc habent prærogatiuam: quia non etiā one-
rosum aduersarijs cum eisdē etiam detur. Quin
to in vers. in his videlicet dr̄ ꝙ p mutationem lo
3 ci priuilegia eis concessa non perduntur. h. d. In
tex. ibi pro editione gestorum not. dari posse for
mam per l. notarijs actorum, vt pro editio-
ne actorum non debeant assumere nisi cer-
tam quantitatem. In text. ibi in maiori qui-
dem iudicio, opp. quòd non poterunt conueniri
nisi corā magistro officiorum, vt in princ. l. Sol.
dicit glo. super verbo, eos, ꝙ hic litigabant spon
te coram alio q̄ coram magistro officiorum, &
sic non ob. vel aliter dicit glo. ista cā erat specia-
liter istis iudicibus demandata: & ideo possunt
conueniri coram eis pro hac cā tm̄ quod nota.
4 Quia secundum hunc intellectum est hic casus
quæstionis; dicit statutum ꝙ hospitale misericor
diæ non possit agere nec conueniri nisi coram
suo iudice portæ S. Petri. Aliud statutum dicit ꝙ
iudex portæ Eburneæ solus habeat cognitionē
vsque ad 10. libras etiam coram iudice portæ
Eburneæ. Quæritur an possit litigare de hoc etiā
coram iudice portæ Eburneæ, & hic est casus ꝙ
sic quia illud statutum disponens, ꝙ illud hospi-
tale debeat agere vel conueniri coram iudice
prioris Sancti Petri, habet locum in alijs causis
quando cognitio non est alij iudici demandata
specialiter per formam legis vel statuti. Vel in-
tellige hunc text ꝙ quando sunt in curia conue-
niantur coram magistro. secus si extra curiam,
5 quia tunc coram alijs iudicibus vt infra sequitur
secundum Bar. & Doct. In glo. quæ est super ver
bo depositionem ibi, notarijs not. istam glo. ꝙ si
aliquis vadat coram iudice, & dicit notarijs acto
rum scribe, ꝙ ego peto a Titio 10. & ipsum pe-
to condemnari in eis, ꝙ non dicitur in hoc libel
lum in scriptis offerre, licet notarius hoc scribat
nec procedetur ordinario iure: sed potius extra
ordinem quod not. quia posset tibi de facto cō-
6 tingere. Item not. ex ista glo. super verbo senten-
tia, quòd citatio appellatur sententia, & dicitur
sententia interlocutoria, & hoc etiam approbat
tex. hic in princi. legis ibi nec non liberos ex sen-
tentia, &c. Et hæc sententia dari potest parte ab
sente, vt l. sed interpellatur. §. 1. ff. de arbi. pro
quo facit quod not. Inno. extra de procura. cap.
auditis. Item not. ex hac eadem glo. ꝙ quis po-
test citari per epistolam, & ita de consuetudine
7 obseruatur concor. dicta l. sed interpellatur. Vlti
mo no. æqualitatem in iudicijs esse obseruandā
concor. l. fin. supra de fru. & litis expen. & l. pro-
uidendum C. de postu. & Infra de re mili. l. fina.
cum si. hic not. in gloss. & ideo priuilegium mi-
hi concessum circa præstationem sportularum
ad alium extendi, vt hic, & idem not. in dila-
tione, vt l. petēdæ supra de temp. In inte. re. Bar.
8 Not in primo dicto huius vocabuli, sentētia, in-
terdum enim ponitur pro citatione, vt hic, & su
pra de epis. & cleri. l. cum clericis interdum pro
sententia diffinitiua, interdum pro interlocuto-
ria, interdum pro opinione. his enim omnibus
9 modis ponitur. ff. de arbi. dicit §. 1. Secundo not.
ꝙ priuilegium datum patri vel domino, videtur

datum filio, & seruo, & vxori not. supra de fabri.
l. eos de profes. & me. l. medicos, & l. fin. de epis-
co. & cleri. l. 1. & 2. supra de silen. ne aduersa. de
priuile. sco. l. 3. supra de comi. consisto. l. 2. infra
de agen. in re. l. fin. infra de castren. l. hi qui & vl-
tra. §. hic autem infra de priuileg. eo. qui in sacro
pala. mili. l. 1. & 2. de priuile. scho. l. 2. cum si. hic
alleg. in glo. & cum qua determinatione hic in-
telligantur dixi plene supra de profes. & me. l.
fin. de vxoribus fuit dictum dicta l. fin. de profes.
& me. De filijs autem potest dici sic, quòd aut
datur alicui immunitas ratione dignitatis vel
pfessionis, & obtinet l. ista l. ista pcor. nisi fauor
curiæ aliud inducat, vt supra de decurio. l. in fi-
lijs in fin. & l. priuilegio, aut ratione necessitatis,
vt quia impeditur morbo, vel quia habet mul-
tos filios, & debet vacare educationi liberorum
in l. semper. §. & si non omnibus. & tunc habet lo
cum l. fi. supra qui morbo. & qui nu. li. l. fi & ff. de
iure immu. l. semper. §. immunitati. & de vaca.
mu. l in honoribus. §. vacationum. nam licet pa
ter sit inhabilis filius potest esse habilis. Ad hæ-
redes autem indistincte non transit immunitas
vt supra de excu. mun. l. sordidorum. ff. eod. titu.
l. eam legem. nisi cum datur generi: quia tunc
transit ad descendentes ex linea masculina, vt
ff. de iure immuni. l. 1. & antedicta l. fin. de quo
scripsi plenius dicta l. sordidorum de seruitori-
bus studentium scripsi supra de comi. in fisco l.
2. Tertio not. ꝙ transit priuilegium ad superio-
res, vt hic & supra de priuile. scola. l. fina. in prin-
cip. & infra de meta. in princ. regulariter contra
vt ff. de sena. l. 1. in fin. & ibi not. In secundo di-
10 cto not. ꝙ licet quis regulariter dare teneatur fi-
deiussores idoneos, & locupletes pro rei qualita
te vt ff. qui satisdare cogan. l. ab arbitro, & l. si ve
ro pro condemnato §. quia pro rei qualitate. ta-
men hic fallit: quia in vrbe dat adiutorem talem
qualis est sicut in clericis qui dant iconomum,
vt supra de epi. & cle. l. cum clericis. §. 1. & in pa-
tre, & patrono pro quo quilibet fideiussor acci-
pitur, vt ff. de in ius vo. l. eant. Secūdo nota de iu-
11 ratoria cautione, vt supra de dig. l. quotiens. In
tertio dicto not. ꝙ maiores sportulæ præstantur
tam magnis iudicibus quā corā paruis, & maio-
res coram ordinarijs, q̄ coram arbitro, & maio-
res in vrbe quam in prouincia & sic est arg. ꝙ ar-
biter possit accipere trecesimas. Secundo not. ꝙ
vbi cognoscunt iudices sine scriptis non dantur
sportulæ, & sic est arg. ꝙ arbitratores non pos-
sunt recipere trecesimas. Tertio not. ꝙ priuile-
gium datum alicui durat etiam si litigetur per
procuratorem, vt hic, & sic est argu. ꝙ exceptio
hostica quæ datur in regno euntibus ad exercitū
habet locum siue quis litiget per se siue per pro-
curatorē arg. ff. de dam. infec. qui bona. §. 10. infra
de agen. in re. l. fi. circa prin. Arg. contra subtili-
ter. ff. de procur. l. si cum dominus ibi apparet ra
12 tio iuncta illa l. cum l. seq. In quarto dicto not.
æqualitatem esse seruandam in iudicijs, vt hic, &
supra de fruct. & litis expen l. fi. & de post. l. pro-
uidendum, & ff. de reg. iur. l. non tantum. Item in
arbitris, vt ff. de arbi. l. si cum dies. §. pen. & in pœ
nis. ff pro socio l. socius pro filia, & de vltimis vo
luntatibus supra de testam. mili. l. in testamento.
& de vulga. substi. l iam hoc iure, & in collationi
bus, vt supra de colla. illud, & in legis beneficio,
vt

vt ſup. qui po. in pig. ha. l. fi. & regulariter in con-
tractu, & quaſi, qa ex ↄtractu oritur vtraq; obliga-
tio vt ff. de ver. ſig. l. labeo. & eſt exemplũ in con
modato, pignoraticia, mãdati, & depositi: vbi ori
tur actio ↄtraria & directa. ex quaſi ↄtractu eſt exẽplũ
in act. neg. geſt. inſt. de obli. quæ ex quaſi ↄtractu. §.
fi. fallit tamẽ interdum in ↄtractu vt ff. de act. empt.
l. Iul. § pe. & in quaſi ↄtractu vt ſup. de neg. geſt. l. fi.
cum ſi. Et vbicunq; dicimus ceſſare actionẽ ne-
go. geſt. Item ſeruatur æqualitas in ſolutionibus
tributorum, in muneribus ſubeundis vt plene di
13 xi. ſup. de anno. & tri. l. in fraudem. In vltimo di-
cto not. ꝙ finita dignitate durat priuilegium, de
quo dixi ſupra eo. l. iubemus. Item not. ex diffe-
rentia enim locorum &c. vt ſup. de tempo. in in
14 te. re. pe. l. fi. And. de barulo. Circa hanc. l. quæri-
tur de quibus ſeruis intelligatur, dic ꝙ hic loqui-
tur de ſeruis qui morantur in vrbe Romana, qui
pro liberis habentur. ff. de ſta. ho. l. in vrbe. Item
poteſt loqui pro ſeruis qui sũt dati in obſequio
principis vt ſupra de præpo. ſa. cubi. l. iubemus.
circa prin. alias obſtaret. l. ſeruus ſup de iudi. Itẽ
an intelligatur hæc. l. ſolũ de ſeruis, qui ſolum de
gunt in ciuitate Romana, vel in ſeruitio princi-
pis, & videtur ꝙ ſolum dum degũt habeãt hoc
priuilegiũ. arg. ff. de iudi. l. cum prætor. & de pro-
cura. l. maritus. ſed dic ꝙ imo etiam ſi alibi de-
gunt vel proficiſcantur retineant priuilegium
dum tamen non receſſerint animo non redeun
di vt l. quæſitum. ff. de ſundo inſtr. & l. ſcyе. ex per
15 to. §. pamphile. cum ſi. Et hæc faciunt ad q. vnde
habes ꝙ videtur quis perpetuo eſſe in loco licet
corporaliter præſens non ſit, dum tamen ſe nõ
abdicauerit ab illo loco. pone cardinales habẽt
de conſuetudine ꝙ beneficia familiarium hoſpi
cij ſui decedentium poſſunt conferre. quidã cle-
ricus cardinalis iuerat ad ſtudium vel alibi profi
ciſcebatur, quærit ſi moriatur, an cardinalis poſ
a ſit conferre beneficia ipſius [a] ? & videtur quod
non: quia verba conſuetudinis dicunt ſi moria-
tur, alias morietur in domo ſeu hoſpicio: ergo
non extendatur extra hoſpicium. ff. ad munici. l.
conſtitutionibus iuncta. l. cum qui ædes. de vſuc.
& inſtit. de iniur. §. domum. & ff. eo. tit. l. lex Cor-
nelia. §. domum. ſed credo contra per. ll. iam di-
ctas. pro quo facit. ff. de leg. 3. l. ſi ita legatum &
de lega. 1. l. ſi ita legatum & de verbo ſign. le. l. cẽ
ſoria. Item quia vbicunque talis proficiſcatur,
cenſetur eſſe clericus cardinalis: & ideo non in-
telligatur ꝙ ſolum ſit in domo imo etiam ſi ali-
bi eſt dum tamen ſit in ſeruitio ſuo: & pro hoc
lex in ratione. ff. de an. le. l. legatum. §. vini faler-
ni. de offi præſidis. l. fina. & etiam. l. ſi vxor. §. pri-
mo. ff. de auro & argen. lega. nec obſtat contra-
rium ꝙ intelligatur domus ex cohetentibus edi
ficiis. Sed dic ꝙ domus cõſideratur ſtricte vt eſt
de iniuria facta: quia non videtur facta in domo
ſi fiat in campis & pro hoc. ff. de adult. l. pater. &
l. marito. quandoque accipitur domus pro toto
patrimonio, vt eſt in caſu noſtro. & ll. ſupra all.
Iacob. Rebuffi.

ADDITIO.

a Beneficia ipſius. Vide iſtum in l. ꝛo ſacris nu. 3. & quod ibi
notaui in apoſtil. ad ipſum. ſup. eo.

LEX XIII.

SVMMARIVM.

1 Adiutores ſcriniorum qui etiam adiutores quæſtoris ap-
pellãtur quot eſſent olim.
2 Inſinuationi donationis, an iudex debeat ſe ſubſcribere.
3 Diminutio officialium facta per ſtatutum non præiudicat
officialibus exiſtentibus tempore diminutionis, ſed futu-
ris tantum.
4 Officio duplici an quis fungi poſſit.
5 Acta an iudex tabellio ſcribere poſſit.
6 Subrogatus in officio tenet ordinem ſubrogantis.
7 Officialis ex neceſſitate poteſt per ſubſtitutum officiũ exer
cere.
8 Exempla maiorum ſunt imitanda.

1 Comperimus Ponit quando adiu-
tores ſcriniorum qui
appellantur adiutores quæſtoris ex iuris diſpoſi-
tione non poterant eſſe niſi. 12. in ſcrinio ſacræ
memoriæ, hoc eſt in ſcrinio regiſtri, quod appel
latur ſcrinium diſpoſitionum, in ſcriniis vero ſa
crarum epiſtolarum & libellorum conuentio-
nalium quæ ſunt ſcrinia inferiora ſolum. 7. adiu
tores dictorum ſcriniorum eſſe poterãt. poſtea
vero propter importunitatem quorũdam talis
numerus diſturbatus fuit, & multi ſupadditi fue-
runt: & ideo ſtatuit imperator ꝙ nõ faciẽdo præ
iudicium illis qui nunc ſunt, ꝙ nulli alij poſſunt
eligi in hoc numero coadiutorum, donec perue
niatur ad numerum ſtatutum, qui per. l. ſtatutus
fuerat; ergo ſi moriatur aliquis vltra numerum
non ſubrogatur aliquis loco ſui donec fuerit fa-
cta reductio ad numerum antiquum; ſed dicit
in verſic. non prohibendis, quòd ſi aliquis ex di-
ctis coadiutoribus ad laterculenſe officium fue-
rit vocatus aut etiam admiſſus in numero ſcri-
niariorum, cum primo erat coadiutor: quia po-
teſt in locum ſui alium ſubrogare. Tertio dicit
in verſi. illud &c. hoc eſſe verum dum tamen di-
mittens primum officium libellum offerat viro
illuſtri ſignificando perſonam eius, quam vult
ſubrogare: & tempus & dictus ſubrogandus or-
dinari debet pro tanto tempore, pro quanto li-
bellus fuit porrectus illuſtri. Quarto dicit in ver-
ſicu. ordinandum, quòd ille qui eligitur in me-
morialem, licet ſit vltimus inter memoriales, re-
manet tamen prior inter adiutores ſicut a prin-
cipio erat. ille tamen qui eſt ſubrogatus eſt vlti-
mus inter adiutores vt ſupra dixi & ſic patet ꝙ il-
le electus in memorialem duo habet officia, qa
eſt adiutor & memorialis regulariter contra vt
ſupra eo. l. hac parte. Quinto dicit in verſi. quod
etiam quòd hoc in aliis officiis obſeruatur. hoc
2 dicit vſque ad fin. In tex. ibi ſacræ memoriæ di-
ſpoſitionum. Dyn. laterculenſis qui cuſtodiebat
ſecretaria. Dyn. memoriæ: ſcilicet diſpoſitionũ.
Dyn. quantitas ad numerum determinatum Dy
nus. cæteris ſcilicet primo creatis. Dyn. ſubſcri-
ptio. Not. quòd ſubſcribitur quæſtor, & ſic facit
quod ſubſcriptio iudicis ſeu decretum in dona-
tione quæ inſinuatur requiratur, vt per eum ap-
probetur vt not. in authen. vt non fiant pignora.
§. illud & facit ſupra de apo pub. l. 1. lib. decimo
nec ſufficit ſi ſoli iudici inſinuetur ideſt maniſe-
3 ſtetur. In text. ibi non eximatur. nota cau-

tera ista, q si per formam alicuius statuti nume-
rus officialium reducitur ad minorem numerũ,
puta cum essent. 10. reducitur ad numerum. 5. q
talis diminutio nullum refert præiudicium illis
officiariis, qui erant electi tempore reductionis
ergo tantum præiudicabit nouæ creationi offi-
ciariorum. In tex. ibi qui prior in adiutoribus. i.
donec reducatur ad prædictum numerum. Dy.
qui prior in adiutoribus, not. hic q ille qui erat
scriniarius fuit electus coadiutor scriniariorum,
nihilominus ambobus istis officiis fungi potest.
4 Et sic est optimum argum. q capitaneus posset
simul aliquem ad officium iudicaturæ maiorũ
& ad officium vicariatus deputare. Nec obstat,
q quis non potest vti duplici officio vt supra eo
dem titu. l. hac parte, quia hoc verum quando
officia sunt prorsus diuersa, secus si circa idem
tendebant. & hoc fuit de mente gl. super verbo
5 meruit. Et sic facit quòd si iudex qui erat tabel-
lio scripsit omnia acta coram se facta, q ex ipsis
potest pronunciare & sentẽtia lata valet nec im
peditur hic fungi duplici officio, quia circa idẽ
tendunt: per quod facit infra qui mili. possunt. l.
cis quidem. supra de consuc. c. 2. & de præben. c.
cum singula. li. 6. & de elec. c. dudum in fin. lo se-
6 gon. Vltimo not. q subrogatus in locũ officij te
net illum locum in ordine, quem tenebat ille in
cuius locum subrogatio facta est. Barto. & An.
de hoc etiam scripsi sup. de comi. rei mili. l. cos.
Item no. ex hac. l. in primo dicto cõtra multitu-
dinem, quæ est restringẽda: quia nil habet honẽ-
stum vt referetur quia canonibus est inimicia vt
extra de præben. quia in tantum & dic vt ibi. &
ideo effrenata multitudo testiũ euitatur vt ff. de
testibus. l. 1. & circa reprobationem testiũ repro
batur infinitas, vt extra de testib. licet dilectus. &
multitudo legum deducitur ad lucidam, & con-
sonam breuitatem, vt in prin. const. C. & in mul
tis aliis euitatur multitudo, & infinitas, vt not. su
pra de sa. san. ec. auth. interdicimus. & extra de
æta. & quali. c. pe. & plenissime extra de rescript.
in decretalis noua Inno. quarti. & ca. præsentiam
vbi ponuntur & numerãtur casus in quibus eui-
7 tatur multitudo. Secundo no. contra ambitionẽ
vt dixi supra de iure fisci. l. super creandis. In se-
cundo dicto not. q aliquis officiarius si necessi-
tate superueniente non potest suum officium ex-
plicare explicabit per substitutum & si doctor
impeditus, defectum supplebit per scholarem
suum ar. supra de agen. in re. l. agentes. & dixi. su-
pra de decurio. l. nullus. & ibi scripsi in tertio di-
cto. not. quid debeat cõtinere libellus quod me-
lius colligitur supra de epis. & cler. in auth. ge-
8 nerali. Secundo not. quòd imitanda sunt exem-
pla maiorum vt ff. ad Trebel. l. apud Iulianum.
§ antistia licet non sit exemplis sed legibus iudi
candum vt supra de sententijs. l. nemo. Vltimo
not. casum in quo idem habet duo officia. & de
hoc dixi in littera. And. Iac.

LEX XIIII.

SVMMARIVM.

1 *Adiutores possunt in scriptis, & sine scrip. accusari & cõ-
ueniri.*

2 *Libelli oblatio in quibus causis erat olim & hodie neces-
saria.*

3 *Consuetudo, quæ olim vrgebat circa adiutores, qua forct.
& quid hodie statuatur. nu. 4.*

5 *Absens soldarius cum licentia, an percipiat stipendia me-
dij temporis.*

6 *Citatio an sit de essentia iudicij.*

7 *Processus valet etiamsi non appareat de citatione dum-
modo partes comparuerint.*

8 *Studens canonicus cum licentia Papæ, an dicatur iuste ab-
esse vt possit consequi fructus sui beneficij.*

Hac lege. Quando adiutores cõueniũ-
tur ciuiliter vel criminaliter
coram quæstore, si sine scriptis sufficit nomen
rei vel accusati exprimi ore præcipientis, hoc est 1
agentis seu accusãtis hoc est q intentionem suã
oretenus & voce sola declaret & explicet. Si au
tem in scriptis conueniatur, tunc debet edi libel
lus & præcedere citatio, quæ præbet initium fu-
turo certamini. hoc dicit primum dictum vsque
ad ver. & quoniam. secundum Odoff. An. & Bar
1 to. Et sic no. q hi adiutores possunt conueniri &
accusari in scriptis, & sine scriptis: sic in simili su-
pra eo. l. in sacris in ver. hoc & si probata. Odof.
Item no. ex hoc principio, q verbum conueniẽ-
di ponitur etiam pro accusando sic. ff. de iur. pa-
2 tro. l. adigere. §. 1. Item nota q olim erat necessa
a ria oblatio libelli in omnibus causis, [a] quòd dic
vt dixi supra de dig. l. quotiens. Item no. hic dici-
tur q causa incipit habere initium per libelli ob 2
lationem vel per citationem conuentionalem
in scriptis, alias dicitur a tempore litis contesta.
magis propriè in auth. de litigiosis. §. omnẽ. an-
te enim non dicitur aliquis agere, sed agere vel-
le. l. amplius. ff. rem ratam haberi. And. Item no.
ex hoc principio strictum iuris ordinem seruan
dum. secundum Dul. Item no. hic casum in quo
3 sufficit nomen accusati designati Barto. Et quo- 6
niam antiquitus erat consuetudo, q si aliquis ad
iutor ex licentia sibi data aberat diminuebantur
sibi stipendia ratione absentiæ in libellensibus
sacris scriniis erat contrarium vt ea. l. in sacris. &
l. hac parte: & melius in l. comperimus. vnde cũ
talis consuetudo contra adiutores indecens es-
set, potius vult sequi exemplum de eo quod in li
bellensibus est statutum quam indecoræ consue
tudini indulgere, scilicet vt quod in libellensibus
sacrorum scriniorum obtinebat id in adiutori-
4 bus obseruetur. Videlicet vt ratione talis absen-
tiæ nulla fiat eis deductio stipẽdiorum seu emo-
lumentorum, quæ omnia etiam trahuntur ad
omnes alios viros clarissimos proximos & mel-
lo proximos & eorum adiutores vt absentes,
cum tamẽ licentia sicut præsentes salariũ suum
percipiant. nec aliquid de suo proprio dare
nec aliquid de eorum stipendiis remittere oc-
casione absentiæ cogantur quamuis spacium
licen-

ADDITIO.

a In omnibus causis. Adde Lanfran. de Oria. in ca. quoniam contra falsam in §. citationes & § petitiones num. 13. versic. sed quæritur extra de proba.

licentiæ sibi datum excedat halendas Ianuarij.
vel contineat in seipsum diem halen. Ianua. se-
cundum Odo.& Dulium.Not. ex hoc versic. ꝙ
magis est exemplis quam indecoræ consuetudi-
5 ni indulgendum.Item not. ꝙ videtur adesse qui
licite abest.& sic facit pro studentibus beneficia-
tis . supra eod.l.in sacris.extra de cle. non resi. ex
parte.alias contra vt supra de domest.& protec.
l. 3. de primie.l. fina. de episcop. & cleri.l. si qua
per calumniam.Et sic nota.pro soldariis, vt si se
absentant cum licentia consequentur stipẽdia
medij temporis, quo fuerunt absentes vt supra
eodem l.in sacris nostris. secus si sine licentia re
cedant vt ff.de re mili.l.qui excubias. secundum
Dulium.& And. & idem Bari.doctores.
In §.ad hoc.hic dr̃ ꝙ nullus in locũ vacãtis adiu
toris debet institui , quousque est plenus nume-
rus per. l. statutus. Iacob. Rebuffi legum comes
eximius.Nisi aliqui illorum qui sunt infra nume
rum veterem decedant , alias sequeretur quód
ex toto subducerentur.supra eod.l.comperimus
vel dic quód est verum per ambitionem alias
sic . vel dic quód potest intelligi , ꝙ adiutor non
potest alium subrogare;nisi cum ipse est electus
ad laterense vel ad secundum gradum aliorum
duorum scriniorum, & sic hoc generale restrin-
gitur per prædicta, ꝙ alius adiutor nõ possit sub-
rogari nisi ille quem quæstor ponit & remouet
quando vult.sic intelliginir. supra l. proxi. Guil.
de ferrariis. Sed pro meliori intelligo hunc text.
6 vt glo.fina.intelligit infra l.proxi. Ex hac.l. habe
tur, quód requiritur sententia citatoria in scri-
ptis redacta si tales conueniãtur;circa quod quę
a ritur an citatio sit de essentia iudicij,[a] vt non va
leat processus nisi interueniat , & videtur quód
sic : quia ordo debet seruari in iudiciis supra de
senten.l.prolatam , Sed prætor incipit iudicium
ab ea parte, quæ est de in ius vocando : ergo &c.
instit.de pœ.te.liti.§.fina.& ff.de in ius voc.l. 1 .&
pro hoc in authen.vt in me.litis non fiant sa;for.
§.fina.quæ incipit sancimus.& gloss.supra de ac-
7 cu.l.4.Dic quód valet processus , esto quód non
reperiatur citatio dummodo reperitur in pro-
cessu comparitio partium.& est ratio; quia cita-
tio nihil aliud est quam præceptum iudicis, qđ
reditur in inuitum. ff.de verbo.obl.g.l. inter sti-
pu.§. 1.& ideo si tales veniant in iudicio volunta
rie,non oportet ꝙ citentur. & pro hoc in simili.
ff.de testa.l.hæredes palam.§.fi. nec ob. cõtrariũ
de le.prolatam: quia ibi nõ dicit ꝙ citatio sit de
essentia iudicij seu processus nec pars potest cõ-
queri de processu: ideo quód non fuit citatus :
quia ex quo sponte subiit videtur hanc solemni
tatem remisisse per l.2.in prin.ff.de iud. ad quod
facit.l.ista. quia in istis est priuilegium & specia-
le; ergo contrarium est ius cõe. & ꝙ sit speciale
in istis pbat.sup.eo.l.in sacris & de priuile. scho
la.quotiens.Nec ob. l.4. quia ibi erant absentes :
cum tunc sit bene necessaria. Ad quæ faciunt
not.in auth de testa.§.& licet.non obst. §.fi.ꝙ ibi
non dicit,ꝙ citatio debeat pcedere litis cõtesta-
tionem: sed dicit ꝙ illa proœmia quæ agũtur an
te litis contesta.debent scribi.pro hoc facit.ff.do
8 mino.l.etiam in fine.Item quæritur circa penul.
gl quidam canonicus impetrauit a Papa vt pos-
sit studere nunc vult consequi integram præben
dam,ac si esset præsens in canonica,nunqđ põt?
& videtur ꝙ sic per glo. quæ dicit ꝙ ille videtur
esse præsens qui cum licito comeatu abest . pro
quo.ff.de excu.tu.l.idem vlpianus. Item ꝙ videa
tur esse facta plena concessio per Papam, & cõ-
sequatur plenam præbendam,facit.ff.sol.ma l.li
berta distingue aut iste clericus erat talis,qui po
terat recedere sine concessione: & tunc dic ꝙ vi
deatur esse concessum vt possit petere præben-
dam.& est ratio;quia alias concessio Papæ nihil
operaret cum ipse posset licite recedere etiam
sine præbenda ar.ff.de leg.1.l. si quando iuncta.
l.1.supra de thesau.pro quo.ff.de vsur l.si stipula
tus. in princ. aut iste canonicus erat talis condi-
tionis , ꝙ non poterat recedere sine licentia su-
perioris tunc non operabitur concessio aliquid
in præbenda.& est ratio : quia talis concessio fit
in præiudicium residentium, & propterea debet
stricte interpretari.ff.ad municipales.l. constitu-
tionibus.iuncta.l.quotiens.sup.de præci. imper.
offe.&.ff.de const.prin.l.fin.vbi not.ꝙ debet stri
ctè interpretari quod est contra ius commune ,
sic, vt hic erat.nec ob.hæc.l.nec glo.Sed dic ꝙ ni
hil facit quia fuit datus comeatus propter ho-
norem sacræ reuocatiuæ in tit. 1. l. matriculam
iuncta.l.fi.supra de dig. & eod.titu.l. clarissimis.
nam quod.l.dicitur magis denotat facti accidẽ-
tiam quam iuris ministerium, alias intellige hãc
l. & eius gl. dum tamen non sit præiudiciũ tertij
vt l. secunda. §.si quis a principe. & §.merito. ff.
ne quid in loco publi. & supra . de decurio. l.
vacuatis. & quód ibi nota.lib.decimo. Iacobus
Rebuffi.

ADDITIO.

a An citatio sit de essentia iudicij Vide Lanfran. de Oria. in c quoniam contra falsam.§.citationes in prin.& quod ibi notauit in apostil.ad ipsum extra de proba.

LEX XV.

SVMMARIVM.

1 *Mutatio si prohibeatur an sit etiam prohibita additio.*

2 *Ex permutatione non vaccat beneficium.*

Certę. Primo facit mentionem de. l. cir-
ca adiutores statuta , quæ disponebat quód nullus de numero adiutorum qui nũc
sunt diminui debet , licet sint vltra numerum
vt supra eod. l. cum proximus. nec etiam sunt
alij subrogandi nisi adiutor sub rogari petens
ad latriculense officium , vel ad locum serui su-
perioris scriniorum comolauerit. Secundo di-
cit , quód subrogatus tenebit locum vltimum
adiutoris,subrogans autem similiter erit vltimus
inter memoriales, non obstante quód talis sub-
rogans esset de primo numero adiutoris secun-
dum diuersos intellectus positos supr.eo.l. com
perimus. Tertio facit mentionem de quadã pra
gmatica sanctione, per quam erat prouisum,ꝙ
non solũ in casibus supradictis, sed ẽt vbi p casũ
fortuitũ impediat seruire in locum suum pote-
rat aliũ subrogare. Quarto corrigit hãc pragma
ticã sãctionẽ statuẽs, ꝙ in duob[9] pdictis casibus
ũn adiutor possit petere aliũ ĩ locũ suũ subroga

ri.Quinto not.φ 12. adiutores tantũ sunt in scri-
nio sacræ memoriæ registri.septimo vero ĩ aliis
duobus scrinijs libellorum & epistolarum.vlti-
mo mandat, quòd nullus potest vltra numerum
addi confirmando circa capitula.& hoc dicit vs
1 que ad fi. In tex.circa fin. ibi nam si permutatio-
nem. not. optimum argum. φ si statutum dicit
φ per nullum casum fortuitum possint priores
mutari, φ vigore eiusdem statuti videtur etiam
prohibitum ne possit numerus priorum augeri.
nam ex quo est prohibita mutatio multomagis
est prohibita additio Barto.In gloss. penultima,
vbi signat contrarium. Solu.ibi iam peruenerât
ad debitum numerum:& ideo nõ mirum si vno
moriente impedito de numero alius suppleatur
. hic autem non perueniant ad numerum an
tiquum:quare non ob. circa fi.tex. supposito φ
ex permutatione non vaccet beneficium, vt ex-
tra de re.permu. ca.1. lib.6. pone quidam habet
pingue beneficium, ad mortem permutauit cũ
alio minoris valoris: ipso mortuo venit impe-
trans, & vult admitti ad vnum istorum benefi-
ciorum, quæritur ad quod admittatur? ad bonũ
beneficium non, quia ibi fuit commissa fraus.
pro quo.l.in ratione.ff solu.mat.l.filiæ.& ad hoc
etiam.ff.si quis te.li.esse iussus.l.1.§.primo.& l.fi-
na. nec obstat, si dicatur φ rescriptũ dicit quòd
2 admittatur ad beneficium vacans. Sed istud non
vacauit cum ex permutatione non vaccet: sed
dic quòd hic admittitur ex alio edicto, scilicet vt
euitetur fraus ar. ff. de leg. 2. l. cum pater.§.cum
Titio de acqui.hæredi.l.Iulianus. Iacobus Reb.
Et quia propter infirmitatem præsumitur fraus
vt dicta.l.filiæ. & est expresse extra de renunci.c.
si te præbendam lib.6.

De agentibus in rebus.

Rubrica.

Quia non solum supradicti obtinent digni
tatem in curia imperatoris: sed etiã
hi qui agentes in rebus dicuntur: ideo de agen-
tibus in rebus subiicitur. & ad euidentiam est
sciendum φ isti agentes habent curam circa di-
uersa facta principis, & horum sunt diuersi ordi-
nes, & multi numeri, quorum nomina sunt scri
pta in quodam libro, qui matricula dicitur vt in
fra cod.l.matriculam. & habent priuilegium ne
deponantur ab aliquo iudice vt infra eodem.l.
2.nec teneantur respõdere coram præfecto; sed
solum coram magistro officiorum vt infra eo.
l.4.& de decurio.l.pe.& quilibet ordo istorum
habet vnum præpositum, qui princeps agentiũ
vocatur, vt infra titu.proxi.& in isto titu. princi-
paliter tractatur de ipsis agentibus in rebus, licet
quandoq; fiat mentio de ipsis principibus & agẽ
tium in rebus: hoc est de ipsis præpositis de qui-
bus fit mentio in gl.in titu.24.2.secundum Odo.
An.& Bar.De scala.lõ d societate & numero ac
ordine agentium in rebus. Iacobus Rebuffi. &
docto.

LEX PRIMA.

Nullus. Nullus de numero agẽtium in re
bus de numero mortui per pecu-
niam debet inuadere: sed in locum eius ille de-
bet succedere, qui in gradu post eum erat proxi-
mus, & dignus laboris. hoc dicit Barto. Facit ad
ea quæ habentur.sup.de consulibus. l. 1. & infra
de tyro.l.fina.concor.sunt in glo.An. Item not.
præferendum eum qui maiorem laborem susti-
nuit vt sup.ti.1.l.vnicuiq; & infra de castrensia.l.
1.Dulius Iacob.Reb.

LEX II.

Nulli. Agens deponendus vel eximendus
de libro agentium non est per ali-
quem iudicem ad cuius officium nõ spectat co-
gnitio contra eos.Bart. distinguendi idest repel-
lendi.An.sola idest societas.Odoff.Not.ex l.ista
φ iudex non habet imperium in suum parẽ vel
maiorem secundum Odoff.Item not. casum in
quo est necessarius consensus principis: de quo
in l.prohibitam.supra de iure fisci. Item not. in
fin. ad quod communiter dicitur facias bonũ &
nõ timebis iudicem. Item not.φ qui sentit se in-
nocentem a delicto & fidelem non debet esse ti
midus.Iacob. Rebuffi.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Electus ad militiam vel offitium debet a principe appro-
bari.*
2 *Offitiali decedente successor debet habere salarium totius
temporis.*
3 *Offitialis quis probatur ex matricula registri, vbi offitia-
les notantur.*

Matriculam. Tria dicuntur hac.l. de
primo statuũtur diuer
si numeri agentium in rebus.Secundo vbi fit in-
eternum dicitur quòd cum moritur aliquis agẽs
in rebus luctuosum salarium transfert ad suos
success.adeo vt vsque quo durare debebat defun
ctus alius non eligitur in locum eius, ne nimis
grauetur respublica in dando salario electo no-
uiter & hæredi defuncti. Tertio dicitur φ nullus
agens in rebus habet priuilegium deuotissimę
stolæ nisi qui est a principe approbatus, & sic di
citur habere probatoriam principis. hoc dicit
1 Et sic not. φ qui eligitur ad militiam vel officiũ
debet esse per principem approbatus, vt infra
de diuersis offi.l.probatoris.An, vel sic in tertio
dicto ibi & c. nullus qui non sit descriptus in ma-
tricula prædictorũ registrata in memorialibus
principis salarium vel premium habebit hoc di
cit.In textu eius fructum successores.No. quòd
2 officiali decedente successor eius debet habere
salarium totius temporis vt hic. & supra de do-
me.l.fi.Qua de causa not.diligenter φ vbicunq;
hæres officiarii mortui debet habere salarium
totius temporis nũquam in locum eius alius de
bet subrogari, ne respublica duobus salariis fati-
3 getur.diuali probatoria.Nota istum tex.per quẽ
patet φ ad probandum quem esse officiariũ cõ-
munis ꝓbat p matriculã registri, in qua registra-

ta sunt omnia nomina officiariorum. Secundo no. hic casum expresse; ꝙ si officiarius non reperiatur descriptus in originali registro, vbi registrantur omnia nomina officiariorum, ꝙ nō debet habere salarium nec priuilegio potitur. adde glo. l. 4. supra de offi. magi. mili. Barto. In gl. quæ est sup verbo quot annis, etiam sic apparet hæc officia esse annualia sic infra de pala. l. ad similitudinem: secundum Odo. Iac. Reb.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

1 *Scolarium priuilegium, ne possint coram alio quam suis iudicibus conueniri habet locum etiam in criminalis.*

2 *Dignitate finita amperitur priuilegium.*

3 *De magistris offitiorum quis cognoscat, & an cognitio possit demandari.*

Ex eo. Ad euidentiam not. ꝙ diuersi sunt numeri agentium. Alij enim vocātur centenarii. alii ducentenarij vt sup. l. proxi. in princ. Azo. And. nullus de numero centenariorum vel ducentenariorum in rebus agentium moram trahens in ciuitate constantinopolitana conueniri potest coram alio quam coram magistro officiorum in causa ciuili vel criminali: quo priuilegio non vtitur, si extra ciuitatem illam degat vel deposito officio hoc dicit. Not.
1 ex principio huius. l. quòd si statutum simplici-
a ter dicat, quòd scholaris non possit pulsari [a] coram alio iudice, quam coram rectore, vt non intelligatur solum pro causa ciuili, sed etiam criminali, immo fortius pro criminali. vltimo no. ex fin. quòd si statutum dicat quòd scholaris non pulsetur coram alio, quam coram rectore intelligitur, dum est in ciuitate in qua degit ad studium. sed si extra ciuitatem degat poterit coram
2 iudice conueniri per hanc literam. Bart. In tex. nota ex secundo dicto quòd finita dignitate perit seu non durat priuilegium dignitatis: sed contra supra de excu. mu. l. maximarum. in fin. & l. prima. de fabricen. l. eos de mag. scri. l. 1. & supra titu. 1. l. in sacris. & l. iubemus. secundum Dul. & And. & scripsi de hoc dicta l. iubemus. & etiam glo. soluit infra l. fin. quæ incipit perill. Iacobus.
3 In tex. ibi. & cui forsitan ipse concesserit. hic habes, quòd cognoscit de istis magistris officiorū, vel cui ipse concessit. Sed videtur quòd non possit demandare vel delegare: quia ea quæ ex speciali concessione alicui competūt non possunt delegari. ff. de offi. eius cui man. est iurisdict. l. 1. sed isti habent ex speciali concessione. ergo &c. sed potest dici quòd non possunt delegari sub generali delegatione: sed sub speciali sicut hic & ita not. gloss. in l. contraria. Vel aliter dic, quod ista lex intelligitur quòd potest vnam causam specialem delegare: sed totam vniuersitatē causarum vel iurisdictionis nō potest delegare: sed vnam causam bene, & hoc in simili. ff. quis & a quo ap. sit. l. prima. §. fina. vel aliter dic, quòd ille magister non potest delegare simpliciter; sed ex causa, sicut no. in dicta l. contraria. §. 1. & hæc faciunt ad quæstionem; pone quòd rex concessit alicui senescallo quandam causam specialiter per hæc verba. Senescallo tali &c. vobis committimus talem causam & debito fine terminandam, quæritur cum senescallus esset absens an eius locumtenens poterit cognoscere de hac causa, & videtur quod sic: quia plus debet licere in persona coniuncta, quam in extranea. supra non licere habi. metro. l. 1. iuncta l. pen. & l. fi. sed hoc licet in persona extranea; ergo multo fortius licebit in persona coniuncta: pro hoc sunt ll. in simili. ff. de vsufr. l. non vtitur. cum legibus sequen. de peri. & com. rei vēn. l. necessario. §. penul. Item quia talis commissio videtur necessaria senescalliæ iurisdictioni: sed iste habet principalem iurisdictionem: ergo &c. ar. ff. de contrahē. emp. l. si aquæductus. si seruitus ven. l. vel si testatrix. §. plane. de act. empt. l. creditor. §. penult. Item quia sequeretur quod impetrantes senescallum commissarium remanerēt sine iudice quod esset inconueniens. & pro hoc in simili in authen. de administrato. §. illud. ff. de offic. proconsul. meminerint. ergo videtur ꝙ talis locumtenens possit cognoscere: pro quo in authen. de admi. offi. §. fi. colla. 3. Sed credo contrarium, ꝙ non possit cognoscere, nisi in commissione dicatur senescallo vel eius locumtenenti. & est ratio: quia imperator dixisset si voluisset ꝙ locumtenens cognosceret. C. de cadu. toll. §. si autem Item quia a forma commissionis non est recedendum in auth. vt diuinæ iussio. circa medium coll. 8. supr. de aquæductu. l. eos. §. ad municip. & constitutionibus. Item cum dicit rescriptum senescallo &c. videtur velle ꝙ senescallus cognoscat & non eius substitutus sup. qui. mu. excu. qui post imple. mili. l. 1. lib. 10. & de excu. mu. l. maximarum circa fi. co. li. Item quia si talis locumtenens vellet cognoscere de tali causa hoc faceret qa esset sibi data vniuersalis iurisdictio. sed hoc non potest esse: quia in illis quæ ex diuerso iure proueniunt, non habet locum ius accrescendi. ff. de bo. pos. l. 3. & l. sed cum patronus. §. fi. de vsu fr. accrescen. l. 1. §. fi. cum duabus. ll. se. Et videtur l. expressa. ff. de offi. eius cui man. est iuri. l. 1. §. si a familia. Nec ob. contrarium, quando dicitur ꝙ permittitur in extraneo &c. volo. & cum dicitur ꝙ permittitur in successore, dic ꝙ successor non habet ex beneficio illius ex iure ordinario, secus est in locumteñ. nec ob. l. de vsufructu. quia verū est ꝙ fructuarius potest vendere. & est ratio qa in vsufructu solum inspicitur vtilitas fructuarij. & ideo cum vendit ipse videtur vti: secus in casu nostro, vbi non attenditur solum vtilitas iudicis. immo etiā partium & plus. Itē nō ob. qđ dicitur de cōsolidatione: quia ibi illud accessorium est consolidatū cū principali. & iō ipsum sequit. sec' in q. nostra, vbi sunt penitus diuersa. nec vna iurisdictio dependet ex alia. & sic etiam tollitur §. fi. de administra. & pro hoc. ff. de pecu. l. eo tēpore. §. fi. pro quo in simili. ff. ad Trebel. l. in fidei cōmissoria. §. 1. & 3. ī prin. ff. de le. 2. l. sequēs quæstio.

ADDITIO.

a Si statutum dicat ꝙ scholaris non possit pulsari coram alio iudice quam coram rectore ꝙ non solum intelligatur pro causa ciuili sed etiam criminali & etiam intelligitur dum est in ciuitate in qua degit ad studium de quo vide Ang. in l. si vacantia. ver. ex his apparet charta 9. supra de bo. vacan. lib. 10.

ftio.de dote l.3.§.1.& idem tenet Guil.de cūgno & glo.quæ eſt ſuper verb.ab ſurdum.ibi latruncu lator. ſed dic ꝙ ibi dabatur ſpecialiter iuriſdictio ſuper delictis latronum. & ideo non extenditur ad pecuniarias cauſas cum ſeparatæ ſint iuriſdictiones.ar. ſupra de proxi. ſa. ſcri.l. hac parte.Iacob.Rebuffi.

De præpoſitis agentium in rebus.

Rubrica.

Aliqui habēt hic rubricam de principibus agentibus in rebus. ſed cōiter eſt infra poſt.l.hac ſaluberrima.Iacob. Rebuffi.

L E X P R I M A.

S V M M A R I V M.

1 *Aſſumens duo offitia cum vnum tantum habere poſſit, an poſſit habere duplex ſalarium.*
2 *Offitium requirit induſtriam perſonæ.*
3 *Ad offitium non debet elligi niſi qui per ſocios probatur idoneus.*
4 *Electus qualis debet eſſe.*

Agentes in rebus. Præpoſiti agētium in rebus ſunt per ordinem ſtatuendi de anno in annum. ad quod officium negociatores alienarum perſonarum nō poſſunt aſſumi. ſed illi ſolum quos labor vt ſufficientes approbat. Item primicerij & ſecundicerij ſcriniariorum aſſumendi non ſunt:quia duobus officijs ſeruire non poſſunt. & ſi tale officium morbo,ætate,ſenio, imperitia, vel alio caſu adimplere non poteſt,poteſt ſeruire per ſubſtitutum eiuſdem ſcrinij per cartularium moribus præditum ſcientia & peritia eruditum & ſuo periculo;Si autem ſeruire volēs ob rem publicam multos ſuſtinnit labores.hoc di-
1 cit.In tex.ibi nam præter emolumenta.no. cum quis aſſumit duo offitia, & non poteſt habere niſi vnum, ꝙ non poteſt habere ſalarium niſi primi officii tantum. Secundo not. ex hoc text. ꝙ quis duo officia ſimul ſubire non poteſt, vt hic. & ſup ti.2.l.hac parte.& ff. de adop.l.ſi conſul.& hoc eſt verum quando ſunt incompatibilia, vel vtrique non poteſt deſeruire.vt dixi. ſup. tit.2.l.
2 comperimus.In tex. ibi per ſubſtitutum vbi etiā officium requirit induſtriam perſonæ. conco.§. de epi.& cle.l.ſi quis & l. ad ſimilitudinem. & ff. de admini.tut.l.decreto.ad municipa.l.quid ergo.& ſup. de periculo no.l. ſi. cum ſimili. hic all. in gl.quod eſt veiū qñ volens ſeruire ꝑ ſubſtitutum ſe multum in his fatigauit ꝑ hanc.l. quā no.
a Item aduerte ꝙ volēs ſeruire per ſubſtitutū,ᵃ ſēp debet ſeruire ꝑ homines æquæ conditionis, vt hic dum dicit cartularium eiuſdem ſcrinij&c.ſi ergo doctor vult ſeruire ꝑ ſubſtitutū debet ſeruire ꝑ doctorē non ꝑ ſcolarē, licet ſit ſufficiens.Itē ſi miles vult ſeruire ꝑ aliuм militem debet ſeruire ꝑ alium militem non per domicellam & ſemper ſubſtitutus debet eſſe moribus præditus ſciētia,& peritia eruditus. Bart. ad præmiſſa facit in feu.de lege corradi.§ ex eadem. & §. ſimiliter.& de prohi feu.alie.per fre.§. firmiter.& ibi not. in
3 glo.quæ incipit notare poteſt Iac. Rebuffi. Item no.ex verſ.receptis. ibi teſtimonio &c.quod nemo debet eligi ad aliquam dignitatem, niſi quorum labores ſociorum teſtimonio comprobātur. & ſic eſt credendum teſtimonio ſociorum de fama & bonitate ſocij.not.extra de elec.cap. innotuit &c.ſcriptum & c.poſtquam. & in authē. de
4 mo.§.cogitandum.Item circa fi.nota quod electus debet habere ſcientiam & eorum experientiā.ſic.ff de decretis ab or.fa.l.1.& arg. in procemio inſti.§. cum igitur.& ſupra de iuſti.co. confir.ſcientia enim valet quo ad cognitionem: ſed experientia quo ad operationem. nam experientia eſt operatio ſcientiæ vt ſupra de iudiciis.l. penultima. Et ſic non ſufficit aliquem eſſe peritum niſi habeat experientiam eius ad quod eligitur. vt ſupra patet.& optime melius quam alibi colligitur infra tit.i.l.ex agentibus. ſecundum An. Iac.Rebuffi doctor.

A D D I T I O.

a Volens ſeruire per ſubſtitutum debet ſeruire per homines equæ conditionis & ita doctor debet ſeruire per alium doctorem non per ſcolarem licet ſit ſufficiens. Pro quo vide quod notaui in apoſtil ad titulum in l.nullus qui num.1. in verſ. lib.12.& de decu.lib.10.& Nicolo.cōſi.Aug.ſuis in verſi.ſubſtitutus mei.volens ſeruire per ſubſtitutum.

L E X I I.

S V M M A R I V M.

1 *Dans fideiuſ.priuilegiatum non videtur dare,fallit reg. vt hic.*
2 *Diminutionem non debet operari quod eſt in augmentum introductum.*
3 *Sportulæ qualiter ſint ſoluendæ remiſſiue.*

Hac ſaluberrima. De prærogatiua fori, quæ datur agentibus dixi.ſup.eodem l. hæc loquitur de prærogatiua quam habent circa.ſoluendas ſportulas,& dationem fideiuſſoris de iudicio ſiſti. & dicit ꝙ habent eandem prærogatiuam quam habent cæteri in ſactis. Et habent prærogatiuam ſiue agant per ſe ſiue per procuratorem. Secūdo ibi ita &c. dicitur ꝙ alia priuilegia collata per leges iſtis agentibus nō tolluntur per hanc. l. quia facimus. l. iſtam ad augmentum priuilegiorum non ad diminutionem. Tertio ibi ſimiliter &c. dicitur ꝙ hoc priuilegium transfertur ad matres & vxores & familiares. Quarto ibi. ita &c.dicitur ꝙ priuilegium circa ſportulas durat in prouincia,vt etiam minus ſoluat quam in vrbe, ꝗa tertiam partem tantum. Quinto & vltimo in verſicu.denarum &c.imponit poenam non ſer-
1 uantibus. l.iſtam.An.Not.ex hac.l.quòd licet qs non videatur dare fideiuſſorem, qui dat priuilegiatum.vt l.dedi.§.qui mulierem. ff. qui ſatiſda. cog.& l.1.ff.ſi quis in ius voc.non ierit.tamen fallit in agentibus in rebus,qui dant vnum priuile-
2 giatum ſcilicet vnum de numero ſuo. Item no. in ver.cum per abſurdum.caſum expreſſum ꝙ ꝑ conceſſionem noui priuilegij alia priuilegia eidem indulta non tollunt: quoniā non debet operari diminutionem inductū ad augmentū vt hic.

Quali-

3 Qualiter autem soluētur hæc spo. habes sup. ti. 1. l. in sacris. Bar. & q per nouum priuilegium alia non tollantur, facit sup. de dig. l. 3. sup. titu. 1. l. 4. & ar. ff. de ac. & ob. l. Lucio. ademptio enim facit quominus aliquod beneficium debeatur nō collatione. vt ff. de adim. leg. l. legata inutiliter. & hoc secundum An. hæc. l. facit ad quæst. pone q quidam impetrauerant rescriptum a Papa cōtra plures viuente Papa. citauit vnū & post mortuo Papa vult citare alios. quæritur an possit, ppter dubium. l. & quia. ff. de iurisdi. om. iudic. videtur quòd non. quia ita est de iure, quòd vbi impetratur rescriptum contra aliquem, nisi viuente Papa incipiat vti illo rescripto, post non potest vti. Item videtur q nō possit citare alios per l. istam. sed in contrarium videtur per l. supra de diuer. rescrip. l. 1. Sed distingue circa hoc aut rescriptum istud est impetratum contra plures, & super eadem causa: & tunc citatio facta contra vnum non extenditur ad alios. Aut non competit super eadem causa, & tunc non valet citatio facta contra vnum contra alios. pro hoc. ff. de serui. ru. præ. l. vna est via. Item pro hoc sunt. ll. in simili. ff. de appel. l. si quis separatim. § primo. & supra si vnus ex plu. ap. l. 1. & 2. Item, hic habes in conreis debendi. supra de duo. reis. l. fin. ff. de lib. leg. l. 3. §. de effectu. Iacobus Rebuffi legum comes.

De principibus agentium in rebus.

Rubrica.

Supra tit. proxi. dictum est de agentibus in rebus. sed quia tales agentes. s. quilibet ordo eorū habet vnum præpositum, q principes agentiū in rebus dicunt, igit sequit hic rubrica de prin. agen. in rebus. qui agētes in rebus dicunt qui velint bona & res principis vt infra de decurion. l. pe. & q in curia principis circa diuersa curam habent, & habēt diuersa noīa vt supra ti. 1. l. matriculam. & l. ex co. Vnde sciendum q in titu. isto principaliter agitur de principibus agentium in rebus licet incidenter etiam tractetur de ipsis agentibus in rebus. sic etiam fit supra tit. proxi. vbi principaliter tractatur de agentib. in rebus. Solummodo fit etiam in titulis de pactis & administrationibus trāsactionibus. Nam in tit. de pactis fit quandoque mentio de transactionibus & econtra. vt supra de pact. l. cum proponas. & de transact. l. 1. & l. transigere. & l. in pactum & in multis alijs. ll. illorum titulorum. secundum Odoff. Iac. Rebuffi legum doct.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Palma ponitur pro victoria.*
2 *Gradus maiores acquiruntur per labores & sudores.*
3 *Ambitio reprobatur in dignitatibus obtinendis.*
4 *Princeps agentium coram imperatore tm̄ est conueniendus.*
5 *Fisci patronus non potest contra principem agentium postulare pro alio pro se autem potest.*
6 *Cum quid prohibetur, & omnia per quæ peruenitur ad illud.*
7 *Contemptor legis punitur.*

Agentes. Agentes in rebus, qui laborauerunt in hoc officio post palmam idest victoriam labore emeriti, coronantur principatus honore, & postea sint principes agentium in rebus. Et hoc vsque ad vers. atque ideo. ille vers. potest intelligi duobus modis. primo q post quam isti agentes in rebus sunt facti principes non possunt ad aliquod munus vocari, nec et citari sine licentia principis. i. imperatoris. etiā si per eos fiat citatio in locis vbi degunt ipsi principes agentium, hoc est q non exhibeatur nec molestatur per aliquem officialem nisi coram imperatore tantum: etiam si alij iudici vel officiali q sit in loco vbi dictus princeps agētium in rebus moratur, mādatum fuerit per imperatorem, vt cognoscat de causa vel exhibeat in iudicio alterius iudicis dictum principē agentem in rebus. & hæc videtur verior q exponatur
a principe idest imperatore [a]. Nam si secunda esset vera tunc esset contra. l. ex co. supra titu. 1. vbi magister officiorum cognoscit & non alius. nisi diceretur q ibi loquatur in numero centenariorum, hic in aliis agentibus. alias nisi dicas q ille cognoscit, & iste similiter, alio modo potest intelligi q nullus agentium in rebus hoc est qui sit de militia ipsius principis poterit ad aliquod munus vocari, nec etiam citari nisi ab ipso principe agentium in rebus. etiam si per alios citarentur in locis in quibus degunt. vel potest intelligi hæc. l. quòd iste seruierat tanquam miles agentium in rebus per longum spacium saltim. 25. annorum, videlicet non vacauerat locus matricula decurrente, q fuerit factus princeps agentium in rebus: tamen ratione tanti & tam longi laboris habebit honorari in dignitate principatus iuxta. l. ex agentibus infra eodem & hoc videtur velle in prin. huius. l. ibi honore &c. vnde licet alij principes agentes non habeāt priuilegia in hac. l. contenta vt supra titu. 1. l. ex co. in fin. tamen iste propter prædictos labores habebit hæc priuilegia, de quibus loquitur hæc. l. & tunc propriè stabit hic textus principe scilicet qui est in actu cū non videatur loqui de principe idest imperatore. cum simus in ti. de princ. agen. in rebus. ar. l. si vno anno ff. loca. iuncta. l. 3. sup. tit. 2. & hoc vsque ad ver. causarum. Qui versus causarum secundum primum intellectū ver. præcedentis hoc dicit, q patroni seu aduocati causarum sciant, vt ignorante imperatore nullam foueant causam contra vel pro aliquo contra prædictos principis agentes in rebus. vel secūdū aliū intellectū hoc dicit, vt aduocati causarū nullam præstent aduocationē sine licentia principis agen. in rebus contra agentes in rebus militantes sub eo. & hoc vsque ad versum neue. ibi dicitur ne aduocati prædicti fingentes esse negocium præmissorum, cum sit alienum, sub prædicto velamine introducāt, seu aduocēt in fraude eorum,

ADDITIO.

a Principe i. imperatore. tu dic q quamuis de stricta sui significatione princeps intelligitur quilibet dominus citra legem vt not. Card. clem. 1. de testi. & melius in cle. 1. in 6 q 8. de bap. sumitur tamen nonnunquam pro imperatore & Papa not. idem Card. in cle. 1. in pro de iureiurā. & Alex. post Bal to. in princip. ff. de orig.

eorũ,quæ dicta sunt.Vltimo in vers. denatũ &c.
imponit pœna contra hanc constitutionem fa
cientibus hoc dicit secundum Odof.& Dulium.
1 No.ex hac,l.ꝙ palma ponitur pro victoria.& iõ
palma dicitur ꝙ dat aduocatis pro victoria cau
2 sæ vt hic no. Secundo no.ꝙ ꝑ laborem & sudo-
rem peruenitur ad gradum maiorem vt sup. de
offi.ma.offi.l.2.& infra de tyro.l.2.nam ad hono
ris augmentum ꝑ laborem vnumquemq; cõue-
nit peruenire.vt j.de re mili.l.contra.& dat prin
cipatus corona vt hic : laborantibus enim datur
honor & merces,vt optimè dicit.infra eo.l prin
cipes. quia eos ad hæc officia volumus aspirare
&c.sup.tit.1.l.pe. & virtutum premia tribui me-
rentibus conuenit.vt sup.de sta.& imag.l.fin.Nã
labor non debet esse sine mercede,vt in auth. de
iudi.§.ne autem. & meretur studiorum labor. vt
sup.de profes.l.1.& facit ad hæc infra de diuer.
offi.in fi. & l.ad splendidioris.& infra de appari-
to.præfe.præto.l.cornicularij.vbi remunerantur
sudóres:& de castren.oĩm.pa.pe.l.1. & dixi supr.
3 de profes.qui in vr.constan.l.1.An.de Bar. Nam
in dignitatibus obtinendis suffragium seu ambi
tio reprobatur vt sup.de proxi.sa.scri.l.comperi
mus.& quod dr̃ in hoc text. principatus honore
remuneramus.intellige matricula decurrẽte.vel
intellige quia primo scriptus erat in matricula
in suo numero,vt tunc efficiatur princeps agen-
tium illius numeri.vt supra tit.1.l.agẽtes in prin.
4 Secundo no.principem agentium cõueniendũ
coram imperatore,& non coram alio iudice ẽt
si imperator hoc cõcesserit:licet in locum prin-
cipis agentium in rebus ciuitatis iudex ille more
tur.nec ob.sup.tit.1.l. ex eo.in fi.& c.iuncta.l.3.ff.
de iurisdi.om.iudi.quia hic est speciale in princi
pe agentium in rebus,vt solus princeps idest im
perator cognoscat quod ideo est vt gratia prin-
cipis larga sit & magna, quæ sic est interpretan-
da.ff.de consti.prin.l. fi. Sed adhuc videtur aliud
cõtrarium,quia cum iudex moret in loco prin-
cipis agentium citati,cui hoc committitur,vide
tur ꝙ possit cognoscere quasi iudex loci, vbi re'
moratur. & sic ad suum iudicem trahitur & non
ad alienum.quod etiam potest vt sup. de iurisdi.
om.iud.l.2.& l.in generali . Sed dic etiam hoc es
se speciale vt princeps agentium a nullo conue
niatur,nisi a solo imperatore etiam a iudice loci
5 vbi degitur.Tertio no. ꝙ patronus fisci non po-
test esse contra principem agentium in rebus ꝓ
alio sed pro se potest. quia quandoque permitti
tur aliquid pro se quod pro alio non potest. vt
sup.de procur.l.qui stipẽdia.& ff. de postu.l.1. §.
secundo loco.& §.sexum.& §. remouet.& §. se-
6 quentibus. Quarto not. prohiberi fieri fraudem
vt hic in ver.neue.& erat hic fraus de persona ad
personam.Quinto no. ex prædicto ver. quód cũ
aliquid prohibetur , & idem per quod perueni-
tur ad illud.vt sup.tit.2 l.certe.& quod me.ca.l.si
7 per impressionem. Vltimo not.contemptorem
legis puniri,vt hic.& sup.ti.1.l.fi & de domes.l.1.
secundum Odoff.& Doc.Iac.Rebuffi.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Agentes in rebus etiam senatores coram Imperatore tan tum conueniuntur.*

2 *Rescriptum surrepititium non præiudicat.*

1 Omnia. Tria dicuntur in l.ista. Primo ꝙ
omnes agentes in rebus, etiam
si sint senatores sunt tantum conueniendi corã
principe agen.in rebus sub quo militant. Secun
do dicitur ꝙ actus legitimi qui in senatu recitan
tur,vt insinuationes & similes sunt coram magi
stro census celebrandi. quia ipse est communis
iudex in talibus vt sup. de testa.l.testamenta om-
nia.& de epi.& cle.l.repetita . Tertio dicit quod
nullum rescriptum subreptitium præiudicii fa-
2 ciat prædictis.h.d.Sed quando est ꝙ senator qui
illustris sup.de silen.l.3 §.his.teneatur respoude-
re coram iudice agentium in rebus, qui inferior
est cum sit spectabilis vt infra l. proxi.& l.par in
parem nõ habet imperium . multominus in ma
iorem vt.ff.de arbi.l.magistratus Respondeo au
ctoritate Imperatoris hoc fieri,quod licet.vt su-
pra de dig.l.nemo.§.pe.& vlti.nam tunc quia au
ctore imperatore hoc fit quãtum ad hoc maior
est senatore,simile est sup.de silen.l. ne ad diuer-
sa.& infra de priui.sco.l.2.Odoff.Vel dic ꝙ reti-
net dignitatem senatoriam.Sed inquantum ope
ratur in officio agentium in rebus talis debet cẽ
seri & iudicari in hoc negocio , in quo versatur
vt dicitur de consule,qui est illustris: sed quando
accedit ad prouinciam regendam est tãtum spe
ctabilis.vt infra l proxi.& l. raptores.C. de episc.
& cle.& quia sibi imputetur, ꝙ episcopus in tan
ta dignitate tale officium sibi assumpsit vt l. ma-
ioribus.sup.quemadmodum ciuilia mu.ind.iun
cta regula iuris,& aliis iuribus vulgatis.& his qui
habentur & no.in auth. qua in prouincia.C. vbi
de cri.agi.oportet.& in c. Romana. extra de fo-
ro compe. & hanc opi. videtur tenere gloss. hic.
Nota. rescriptum subrepticiè impetratum nul-
lum inferre præiudicium.secundum Dulium.&
Iac.Rebuffi.legum Docto.

LEX III.

Proconsularis. Princeps agentiũ in
rebus decoratur di-
gnitate proconsulari hoc dicit Bart.& sic est spe
ctabilis vt in auth.de non alie.§.vlt. Sed videtur
ꝙ sit clarissimus,vt infra eo.l.fi.in prin.Sed expo
ne ibi clarissimos & clarissimæ dignitatis: qa ꝓ-
consularis dignitas est clarissima, & sic non con
tradixit.similem expositionem notat gl. sup. de
silen.l.iubemus.secundum Odo.Iac.Reb.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

1 *Princeps agentium potest habere domesticos.*

2 *Eligendus quisque est ex sociorum testimonio.*

3 *Leprosus canonicus an debeat habere præbendam.*

4 *qui in dignitate actu est præfertur honorario etiam antiquiori.*

Ex agentibus. Primo dicit ex hac.
l.ꝙ princeps agentiũ
potest habere domesticos idest milites idoneos
& fideles repertos,etiam qui alias fuerũt in offi-
cio.Secundo in ver. & si quis dr̃,ꝙ agentes in re-
bus qui 25. annis fuerunt in illo officio si non
possunt

poſſunt plus laborare.quia ſunt infirmi & teſti-
monio ſociorum conſtat eos bene laboraſſe,ha
bent principatus honorem & priuilegia. Tertio
ibi ſed in ſalutationibus &c. dr principem, qui
eſt in actu eſſe priorem honorarijs. Quarto ibi
nihil,&c. dr ꝙ conſules & apparitores non poſ-
ſunt aliquid excogitare cõtra priuilegia eorum
principum, quin incidant in pœna hic conten-
1 ta.h.d. ſecundum An.No. ex primo dicto quòd
principes agẽtium poſſunt habere domeſticos,
2 vt hic no.in gl.Scdo no. ꝙ teſtimonio ſociorũ
qs eligẽdus eſt, ſic ſ. ti.2.l.vnicuiq;.& no ſ.ti.1.l.
agentes.§. exceptis.Tertio no. ꝙ quis dẽt eſſe
expertus in officio ſuo, de quo ſupra titu.1.l.pe.
Quarto no.ꝙ ille qui ſemel fuit in officio poteſt
iterum eligi in eodem. vt ſupra de aſſeſſ.l.qui ſe
mel. dnmmodo non continuet vt ſupra de ho-
3 no. non conti. Quinto not. quòd ille qui corpo
ris valitudine impeditus officium implere non
potuit, & ob hoc ad aliud officium aſpirauerit
ꝙ nihilominus fungitur priuilegijs quæ compe
tunt illis qui officium perfecerunt. Item no. ꝙ
caſus, ideſt morbus non impedit quantum ad
vtilitatem habendam, vel rerinendam.quod fa-
a cit pro leproſis canonicis. a & concor.ſupra l.1.
& l.pen.§. quòd ſi morbo. licet illi legi ſit con-
tra ti.2.l.fi.§. pe.ſed ibi loquitur in alio officiali,
4 quam hic.& in l.ſuperiore ti. Ex ſequenti dicto
no. ꝙ qui in actu eſt & ſi poſterior ſit præfertur
antiquiori honorario,ſic ſupra vt digni. or. ſer-
uetur.l.2.§.ſed adminiſtratore.Item vltimo no.
differre inter illum, qui ad finem perduxerit of-
ficium, & illum qui ratione valitudinis eſt im-
peditus, vt hic.& ſupra de his qui non imple.ſti
pen.l.1.ſecundum Odof.An.& Dulium.& Bart.
Iacob. Rebuffi.

ADDITIO.

a pro leproſis canonicis.Adde Card in cle.2.q.13. de præbẽ.
& in cle.2.in 1.q.& in §.vt ait.in 1.q.extra de reli.domi.

LEX V.

Eos. Poſtquam agentes in rebus vel adiuto
res magiſtri officiorum effecti fuerint
principes agentium vicariam habent dignitatẽ.
h.d.Et ſic not. ꝙ principes ſunt ſpectabiles.An.
Iacob. Rebuffi.

LEX VI.

Principes. Hic dicit ꝙ principes agen-
tium qui peruenerũt ad hũc
honorem cum multis periculis, & renunciatio
ne vitæ ſuæ propriæ ſalutis completo tempore
principatus habent dignitatem comitiuæ primi
ordinis ſacri palatij. & nihilominus antiqua pri
uilegia retinent.h.d. ſecundum Odof.& An.cõ
cor.ſupra de proxim.fac.ſcrin.l.iubemus.in fin.
Not.ꝙ qui exponit ſe periculo renunciat vitæ,
& propriæ ſaluti. No. ſecundo.ꝙ dignitas ſuper
ueniens non aufert priuilegium præcedentis di-
gnitatis, vt ſupra titulo.1.l.fin.ſecundum An.&
Dulium. Iac. Rebuffi.

LEX VII.

Quicunque. Quis ſit cohortalis dici-
tur infra de cohor.dic er
go quòd ſi aliquis cohortalis conditionis fuit
inter agentes in rebus, & poſt laudabilem labo-
rem meruerit principatum, ꝙ filij ante ſuſcepti
quam eſſet princeps ſunt obnoxij cohortali cõ-
ditioni.Sed poſt ſuſcepti ſunt liberi & immunes
ſicut & ipſe pater. Not. ꝙ ſicut ſuperueniens pa
tris ingratitudo non obeſt iam filijs ſuſceptis, ita
nec ſuperueniens dignitas prodeſt vt ſupra de li
be. & eorum li.l.2.& hic & ſupra de dignita.l.ſe-
nator.An. Iac.Rebuffi.

LEX VIII.

SVMMARIVM.

1 *Satiſdare quod non teneatur poſſidens immobilia, qualiter hoc intelligatur.*
2 *Arbitri debent habere ſalarium a partibus.*
3 *Priuilegium mariti prodeſt vxori, liberis, colonis & ſeruis.*
4 *Fideiuſſor idoneus quis dicatur. Item an is qui non poſſidet immobilia, eſt tamen alias locuplex, ſit idoneus. numero 11.*
5 *Poſſeſſores omnes immobilium debent iurare ſiſtere iudicio.*
6 *Libellus & petitio quomodo differant.*
7 *Notarij an poſſint ſibi ſolui facere pro nota & pro exemplificatura inſtrumenti. & an etiam pro relationibus, quæ per nuntios fiunt.*
8 *Sportulæ maiores debentur pro lite, quæ coram iudice, quam quæ coram arbitro ventilatur.*
9 *Iudex vt compellat arbitrum pronuntiare poteſt aliquid à partibus accipere.*
10 *Fideiubere non valens in vno loco remittitur ad locum, vbi habet fideiuſſorem.*
12 *Poſſidentes tantum mobilia ſuſpecti ſunt.*

Multis. Agentes in rebus conuenti nomi
ne ſportularum coram maiorib.
iudicibus ſoluant vnum ſolidum executoribus.
apparitoribus vero præſidis ſeu alicuius vicarij
tertiam partem ſolidi. fideiuſſorem autem de
iudicio ſiſti non præſtabunt niſi qualem defen-
ſor æſtimabit: ita vt ſi poſſideant immobilia in
vrbe vel in prouincijs ſatiſdare non teneantur,
ſed eorum iuratoriẽ committitur cautioni nec
conueniri nec citari poſſunt niſi in ſcriptis pro
ſcribendo vero reſcripta principis, vel libellum
in libro iudicis ſoluant executoribus ſolidum
vnum. & quando exemplum actoris petitur
ſoluant ſolidum vnum. pro ſcribendo vero epi
ſtolam citatoriam non vltra tres ſolidos. Si ve-
ro coram arbitris litigauerit ipſis arbitris vnum
ſolidum. patronis dimidium ſolidum. notarijs
vero pro editione cartarum, & pro toto nego-
tio vſque ad finem peragendo dimidiam partẽ
ſolidi.& pro introducendo iudicio cũ agũt co-
ram maiorib.iudicib.quatuor ſolidos. Sed ſi co
rã eiſdẽ ꝯuenit duos ſolidos.Et vltra q̃titates p̃di
ctas ſi agãt ſiue ꝯueniant vexãdi nõ ſunt. No. ex
1 gl.ſuper verbo iuratorie in fin. quòd licet poſſi-
dens immobilia non teneatur ſatiſdare hoc eſt
verum, quando poſſidet in loco in quo ꝯuenit.
Sed

Sed si possidet in alio loco non sufficit. vñ si quis
conueniatur Perusij non sufficit si possideat im
2 mobilia Senis. Item no. ex ista. l. ꝙ arbitri debent
3 habere salarium a partibus. Barto. No. ex princi
pio huius. l. ꝙ priuilegiũ mariti prodest vxori li-
beris colonis & seruis. sic supra ti. 1. l. fi. de comi.
4 consisto. Secundo no. ꝙ quando est contentio
in iudicio de fideiussore qui datur vtrum sit ido
neus necne, debet hoc remitti arbitrio iudican-
tis argumen. ff. qui satisda. cogan. l. si vero. §. pro
5 rei qualitate. & l. ab arbitrio. Tertio nota, quòd
omnes possessores rerum immobilium debent
6 iurare iudicio stare. Quarto no. in versic. & pro
insinuandis ibi vel simplici, &c. quòd differen-
a tia est inter libellum, & petitionem [a]. libellus
datur in scriptis. supra de lit. contest. authen. offe
ratur. & de episco. & cler. auth. generaliter. peti-
tio quando actor simpliciter verbo petit argu.
infra de castren. l. fi. & ad hoc. supra de naufr. l. de
submer. & ex. de libel. ob. c. 1. 2. & 3. Tñ hoc de-
bemus interpretari secundum vsum & stilum cu
riarum in quibus communiter eundem habent
effectum libellus & petitio cum dicatur ꝙ iuxta
petitionem habet fieri sententia. l. vt fundus. ff.
7 communi di. & extra de spo. c. licet heli. Quinto
no. ibi quotiens exemplaria, &c. pro notarijs vt
licet fecerint sibi solui, pro nota quam scripse-
runt in eorum libro, tamen ꝙ pro grossatura vel
exemplificatura possint iterum facere sibi solui
vt hic & infra de ero. mili. anno. l. si. Sexto no. ibi
pro implendis vero munimentis &c. ꝙ tabellio-
nes pro scribendis relationibus quæ per nũcios
publicos referuntur possunt facere sibi solui. Se-
ptimo nota. quantum debet iudex vel notarius
8 recipere pro insinuatione rescripti. Octauo no.
ꝙ plus soluitur pro causa, quæ est coram iudi-
ce quam pro causa quæ ventilatẽ corã arbitro vt
hic & ĩ. de castrẽ. pec. l. fi. & de proxi. sa. scri. l. fi. &
ibi no. Nono no. ꝙ aliæ sportulæ applicantur fi-
sco vt in prin. huius. l. aliæ iudicibus vt in versi. ꝙ
si nõ &c. Et sic videtur ꝙ duplices sportulæ sunt
9 soluendæ. Decimo no. iudicem qui compellit ar
bitrum pronunciare posse a partibus aliquid acci
pere vt hic. & sup. de proxi. sa. scri. l. in sacris. Du
lius. In glo. quæ est super verbo iuratoriæ cautio
ni ibi vel potes hic dicere &c. Prima verior est
nam cum sit similis militia in vtrisque, ꝙ quili-
bet est spectabilis vt supra de proxi. sa. scri. l. 1. &
supra. c. l. proconsularis. simile ergo ius seruabi
tur in vtroque. infra de pala. l. fin. Doc. sed videt
mihi vltimam opi. esse veriorem p hũc text. nec
mirum si secus est in proximis vt no. ĩ. co. l. vlti.
10 in fi. vbi hoc notat. Sed primum videtur verius
vltra rationẽ gl. quia possessio & satisdatio æqui
parantur vt dicit gl. Sed ita est ꝙ qui nõ pt satis-
dare in vno loco remittitur ad locum vbi habet
fideiussores ergo, &c. ff. qui satisda. co. l. si fideius
sor. §. si necessaria. & l. de dic. §. iubet. Sed dic glo.
veram ꝙ tenetur satisdare, & est rõ qa satisdatio
hẽt locũ vt iudiciũ in tuto possit exerceri. Sed si
dicas ꝙ possessio alibi constituta esset loco satis
dationis, nõ esset iudiciũ in tuto. vt pbabo. ergo
&c. Et pro hoc facit. l. ff. de bo. auc. iudi po. l. cũ
a nus. §. is qui. & de re iudi. l. a Diuo Pio. & ideo
cũ iudex nõ possit sibi exercere iurisdictionẽ nõ
vr bene cauisse qui satis. co. l. 2. Nec ob. ɔtriũ qa n
æquiparãtur satisdatio & possessio nisi iudex pos
sit ius dicere in vtroq; in auth. de execu. & de his
qui conue. §. 1. 6. colla. Et idẽ tenet Bert. de Scan
dalis. quod verũ credo regulariter in alijs casib.
vt l. fideiussor. §. si necessaria. ff. qui satis. cog. sed
quantum ad casum huius. l. est speciale vt hic in
nuit tex. ibi. vel in hac sacratissima vrbe vel in p
uincijs, &c. Sed quæritur an fideiussores qui non
11 possident immobilia tamẽ alias sunt locupletes
an reputentur idonei. Glo. mouet hoc in authẽ,
de exhi. & intro. reis. §. sancimus in ver. suscepto
in prin. colla. 5. super verbo personali vero fide-
iussione. Item no. l. ꝙ videãtur esse idonei. sup.
de omni agro deser. l. 3. lib. 11. Item facit. ff. de
mu. & ho. l. fi. in ver. qui fœnus exercet. cum simi.
Bertrandus de Scandalis tenet gl. positam in ver.
suscepto. ꝙ tales fideiussores tãtũ mobilia solũ
possidentes non reputantur idonei & fundat se
etiam illa glo. per. §. si. in fi. insti. de replica. nam
cũ cautio præstetẽ rõne securitatis qualiter hoc
est magis securum quam in alio nõ video, quare
&c. nam cum dicit locupletẽ debet intelligi vt
sit locuples circa facultatem conueniẽdi. ff. qui
satisda. co. l. 2. & l. si vero. §. qui pro rei qualitate,
& iõ dãtur iudices vt cognoscant an sint idonei.
12 ff. si quis cau. l. si ab arbit. Nam possidentes so-
lum mobilia suspecti reputantur. ff. de priui. cre.
l. si creditores cum simili. secundum Bert. & Do
cto. pro quo supra de debi. ciui. l. si. ibi vel duos
prædiorum, &c. Iac. Rebuf.

ADDITIO.

a Not. differentiam inter libellum & petitionem. De qua vide
Lanfr. de orta. c. quoniã contra falsam in § petitiões in prin.
& quod ibi notaui in apostil extra de probationibus.

De curiosis & stationarijs.

Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Curiosi qui, & quotuplices sint. & num. 2. & 3.*

Dictum est Supra de agentibus in re-
bus, & de eorum princip.
in genere nunc ponit de duabus spẽbus agentiũ,
qui curiosi vocantur, ideo rubrica intitulatur de
1 curiosis, &c. Vnde prima species istorũ est quo-
rũdã quorũ offiii est nunciare crimina, & remit
tere criminosos. & de istis agitur. l. 1. multotiens
referunt principi facta cameræ parlamẽti, & cũ
quib. est princeps qñ ɔfert de regimine illius cu
tiæ seu cameræ. & alibi isti quatuor præsidentes
vocantur. Scda pars est quorũdã qui pñsunt cui-
ctionib. seu curijs imperialib. & de his agit ĩ l. 2.
3. & 4. huius tit. ideo autem omnes prædicti cu-
riosi dñtur, quia dictorũ officiorũ cura ad eos
spectat sic hoc assumũt nomẽ. ff. de tribut. l. 1. In
fi. d don. §. est & aliud. & ff. si cer. pe. l. a. s. app. &
sic nomen curiosi gñale est ad dictas duas spe-
2 cies. Prima tamen species nomen speciale su-
mit, quia stationarij uocantur. ideo forte sic di-
cti quia in aliquo bene cõsueuerũt sugere delin-
quentes & dictio vel posita resoluitur pro id est
sic alias sumitur vel pro id est. vt supra de fundi.
patri. l. si quis prioribus. Sed secunda pars in
suo nomine generali remanet, nisi quòd agens

3 in rebus dicitur, vt infra l. 2. & l. vlt. Et sic patet
 q̄ hæc dictio curiosi sumitur in genere & in spe
cie. sic ff. de adop. l. 1. & l. vlt. Odoff. Iac. Rebuffi.
legum doctor.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Denuntiatori criminis non est simpliciter credendum.*
2 *Denuntiatores criminum licet non possint incarcerare pos-*
sunt tamen fugientes sub custodia tenere.
3 *Officiali vtrum credatur, & in quibus.*

Curiosi. Agentes in rebus de quibus dictū
est supra titulis præcedentib. erāt
diuersi deputati. alij enim erant curiosi qui debe
bant inquirere & denuntiare criminosos vt hac
l. Alij erant deputati super euectione vel cur su
publico, vt sequentibus legibus. In l. ergo ista dr,
q̄ si isti curiosi denuncient aliquos criminosos
debent probare, alias puniuntur tanquam calū-
niatores. Secundo dicitur q̄ illa iniqua consue-
tudo per quam curiosi poterant incarcerare ali
quos tollitur. h. d. An. Vel dic breuius secundum
Bar. denuncians maleficium punitur, si non pro
bat. & ideo alium pro delicto non incarceret. h.
1 d. Etiam no. ex hac l. q̄ denunciatori criminis
simpliciter non est credendum. immo veritas
exquirenda est, & si falsum scienter denuncia-
uit punitur. alias si parum probe mouetur vt l.
diuus. ff. de custo. reor. & l. ea quidem. C. de accu
2 sa. Vltimo no. q̄ denunciatores malorum non
possunt in carcerem intrudere, licet tamen non
possint incarcerare tamen malefactores fugien
tes possunt sub custodia tenere. vt l. pen. de ser-
3 uis fugi. ff. coneor. infra e. l. fi. secundum Bar. In
glo. quæ incipit. no. ergo. in fin. Tu dic q̄ aut iu-
sta causa fuit motus ad accusandum, & tunc li-
cet alteri non parceretur: isti tamen parcitur
at. l. moriente. sup. de dela. li. 10. & ff. de his qui,
vt indign. l. tutore. Si autem deponat circa eius
a officium in leuioribus credo eis debere credi: *
sic potest intelligi illa. l. 1. in fi. ff de offi præfec.
vr. & ff. de rebus eorum. l. magis. §. ne tamen. &
in auth. ne liceat ma. & auiæ. § quod autem. nam
cum iurauerit se iuste exercere suum officium
non præsumitur immemor suæ salutis. sup. ad l.
iul. repe. l. fi. de quo in Spec. de citatione. in §. 4.
ver. sed nunquid. Alleg. hæc l. in fi. an merū impe
rium possit præscribi; & vr q̄ non: quia incarce-
rare est meri imperij, de in ius voc. l. 2. in princ.
sed incarceratio non potest quæri per consuetu
dinem, vt hic, & in auth. vt nulli iudi. §. 1. sed cre
do contrarium. quia imperium semper adhæ-
ret territorio. vt l. pupillus. §. territorium. ff. de
verb. signifi. sed tale territorium potest præscri-
bi. ergo, &c. sic supra de fund. lim. l. quicunque
castellorum. cum glos. & infra de diuer. offic. l.
eos viros. & est glos. supra quæ sit long. consue.
l. 2. Item quòd potest præscribi & concedi, sed
imperium potest concedi, ergo & præscribi. nec
obst. l. ista quòd isti curiosi non habent imperiū
cum non habeant aliquod territorium, & ideo
nihil facit. Iac. Rebuffi legum comes.

ADDITIO.

a Debere credi an officiali credatur circa suum officium. Vi-
de Spe. in ti. de noto. cri §. 8. vers. pe. & de cita. §. 4 vers. sed
nunquid Cyn. in l. si quis decusso in 4. oppo. supra de fal. Ale-
xan. in l. 2 §. si absens. ff. si ex noxali causa agatur & notaui
aliquid in apostil. ad istum supra de pondera. & auri illa. l.
quotiens libro decimo.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Cursus publicus quid sit.*
Officium alterius nemo debet vsurpare.
2 *Lucra turpia & inhonesta sunt reijcienda.*
3 *Iussus Imperatoris non excusat.*

Agentes. Officium agentiū in rebus est
hic curam super euectionib.
cursus publici portando pecuniam publicam
per prouinciam, naues concedendo & anima-
lia ad ferendum annonam. Et alius officiarius
non debet se ad hoc intromittere. contrafacien
tes puniuntur. Item pro animalibus in cursu pu-
blico nō adductis non est licitum officiarijs pe-
cuniam accipere, contrafaciens restituit in qua-
1 druplum. h. d. Et quid sit cursus publicus no. in-
fra de cursu pub. super rubr. Not. ex l. ista q̄ ali-
quis non debet officium alterius vsurpare sic su
pra de agen. in re. l. 1. Item no. quòd quis non de
2 bet plus petere, quam debeatur sibi. Nam turpia
lucra & inhonesta permitti non debent, ff. de of
fi. præsi. l. illicitas. §. 1. & §. neque illicita & de do
lo. l. itaque. Odoff. Item no. ibi. Item si quis no-
3 bis iubentibus &c. quòd iussus imperatoris non
excusat. secundum Dulium. Iacob. Rebuffi le-
gum comes.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium perdit, qui eo abutitur.*
2 *Cōdemnatio facta contra officialem, qui seruat honesta-*
tem est irrita.

Per id tempus. Condemnatio præ-
fecti facta de agenti-
bus in rebus est nulla, nisi talis agens aliquid cō-
tra honorem honestatem vel dedecus sui offi-
cij commisit. quia tunc grauius punietur. h. d.
1 Bar. Item ex hac l. not. q̄ non meretur dignitatē
qui male eam seruat, & priuilegium perdit qui
eo abutitur sic supra de digni. l. iudices infra tit.
3. l. 2. ff. de mino. l. auxilium. cum simil. Odoffr.
2 & An. Item nota q̄ irrita est cōdemnatio facta
contra officiarium qui honestatem seruat. secun
dum Dulium.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

1 *In carcerem mittere, & sub custodia detinere differunt.*
2 *Facti exercitium vbi alicui committitur, an videatur*
illi commissa iurisdictio. & quando videatur electa in-
dustria personæ.

Agentes.

Agentes. Agentes in rebus singuli per singulas prouincias sunt mittē
di, qui in euectionib. inspiciendis curam habeāt
& nihil habeant cum alijs iudicibus vel prouin-
cialibus. & alios illicite non vexabūt: de causis
vero non cognoscent nec detrudent quemquā
1 in carcerem hoc dicit. Et not. ex glo. vlti. huius
l. quod aliud est mittere in carcerē, aliud est sub
custodia detinere. facit supra de exac. tri. l. 2. Bar.
Item not. ex fi. huius l. quēcunque debere atten-
dere ad suum officium. sic supra de prox. sa. scri.
2 l. hac parte. Item not. ꝙ ubi committitur alicui
facti exercitium nulla videtur ei commissa iuris
dictio & pro hoc supra de exac. tri. l. missi. & de
can. lar. tit. l. 2. ll. 10. & hæc faciunt ad q. in quadā
causa agebatur Parisiꝰ, actor nominauit aliquos
testes pro intentione sua fundanda, rex commi-
sit examinationē testium duobus: vnus istorum
vult committere socio vt ipse examinet, quæri-
tur an valeat examinatio. & videtur ꝙ sic per l.
a iudice. supra de iudi. sed dic cōtra quia vbi cō
mittitur facti exercitium nulla videtur esse com
missa iurisdictio. & sic nihil facit l. a iudice. quia
ibi habebat iurisdictionē. & pro hoc in hoc ca-
a su videtur esse electa industria personæ[a] & ideo
non potest alij demandare. ff. de testi. l. tertia. §.
tu magis. & supra de fide instrum. authenti. apud
iter. quia videtur hic commissum factum quod
non potest fieri per alium. ff. de verbo. oblig. l. si
stipulatus fuero illud aut illud insti. de sti. seruo.
§. sed cum factū est in authē. de vsu. nauti. circa
princ. & ibi casus colla. 9. & pro hoc arg. ff. de
lega. 3. libro 11. §. finali in fine. Iacob. Rebuffi,
legum comes.

ADDITIO.

a Videtur esse electa industria personæ Adde quando dicatur electa industria personæ et qualiter cognoscatur, & dic ꝙ qñ committitur quod per alium impleri non pōt vt not. Bart. in l. fideicommissa. §. fi. & ibi bon. tex. ff. de leg. 3, & l. inter artifices ff. de solu. & Feli. c. si § 10 autē. col. pēn. ver. quomodo aūt cognoscatur extra de offic. dele. & an illo casu filius possit expedire actum loco patris vide Bar. in l. 1. ff. de in ius vo. & Felin. ubi supra ver. secundus modus.

De palatinis sacrarum largitionum, & rerum priuatarum.

Rubrica.

Dictum est supra de agentibus in rebus & principibus eorum. Item etiam de curiosis, qui agentes ī rebus vocā tur. vt supra tit. prox. l. 2. & l. vlt. q omnes in palatio imperiali militare dicuntur. Sed quia sunt alij habentes officia ex prædictis agentibus, & etiam ex alijs in dicto palatio & etiam extra occasione palatij qui palatini vocantur, qui & dignitatem habent. ideo de his volens dicere ponit rubricam de palatinis. & quia palatini & in sacris ordinibus habent officia, & in patrimonio imperiali scilicet fiscali. & in rebus priuatis idest in proprio patrimonio imperatoris. qui omnes eodem priuilegio gaudent vt infra e. l. vltim. ideo annectitur in rubri. sacrarum largitionum, & rerum priuatarum. secundum Odof.

de istis etiam not. per Bertrandū de Deucio. & alios Doct. C. de officio com. sacr. largitionum l. 1. & in titul. de offic. com. rer. priu. l. vna. & de hoc scripsi plene. s. de cano. lar. tit. l. præcepit. & de fundis patrimo. l. 1. Iacob. Rebuffi.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Palatini qui dicuntur.*
2 *Palatini sunt immunes ab extraordinarijs.*
3 *Onus capitationis non est extraordinarium, neq; sordidū.*

1 **Vicarij.** Ad euidentiam not. ꝙ dicunt pa latini duobus modis: vno modo
stricte qui mittunt ad exigenda tributaria debita
& isti dicuntur palatini sacrarum largitionum.
Alij sunt qui mittuntur ad exigenda debita pa-
trimonialia & isti dicuntur palatini rerum pri-
uatarum. & istis modis sumuntur in hoc ti-
tu. & licet sint diuersa officia, est tamen idem
priuilegium vt infra eodem l. fi. & licet mittan
tur isti palatini ad exigendū tamen nihil exigūt,
sed tantū insistunt p̄sidi. vt s. de can. lar. ti. l. 2. & sic
videtur esse idem officium eorum & opinatorū
vt supra de exac. l. missi. Alio modo dicuntur pa
latini quicunque habent officium in palatio. Et
in ista significatione potest dici palatinus præ-
positus sacri cubiculi & proximus sacrorum scri
niorum. & similes & sic sumitur infra de prlui-
eorum qui in sacro pala. mili. per totum. & ma-
2 xime in l. 1. & 2. Vnde isti palatini de quibus su-
pradixi qui dicuntur vicarij, quia quodammo-
do gerunt vices principis sunt immunes ab ex-
traordinarijs. capitationem tamen soluere tenē
tur. h. d. in gl. ibi sed illa specialia. vel dic quòd
isti palatini præstant capitationē non ratione
capitis, sed ratione rerum & possessionum quæ
est ordinaria præstatio, & realis a qua nullus ex-
cusatur vt supra de mu. patri. l. qui immunita-
3 tem. & l. neque secundum Odoff. Vnde no. ex l.
ista ꝙ onus capitationis non dicitur onus extra
ordinarium neque sordidum. Barto. & Iacob.
Rebuffi.

LEX II.

Nullus. Thesaurarius vel comes Thesaurorum semel repertus culpabilis in officio, iterato ad eandem militiam non aspirabit: nec etiam aliam acquirere potest hoc dicit. Not. hic casum contra seruitores monetæ qui si reperti sunt fraudem commisisse ad illud officium ad aliud quodcunque aspirare non debent. Bat. Iacob. Rebuffi.

LEX III.

Prisco. Scire debes ꝙ comites domorum habent palatinos sub se, quæ officia nominantur. infra eod. l. scrinijs. per totum. & istorum palatinorum aliqui sunt qui mittendarij. i. habiles ad mittendū sunt. de quibus dicit infra eadem l. scrinijs. §. scriniorum. & l. placuit. & huic comiti domorum principatus Capadociæ erat deputatus pro suis stipendiis. vnde

dicitur

dicitur in l. ista q ad regendum dictum principatum comites prædicti debent mittere de palatinis qui mittendi sunt & eligere & monere, quòd si male gesserint male eos tractabit hoc dicit Odoff. Vel sic principatus Capadociæ principaliter erat deputatus comiti domorum, ad quem gerendum sicut olim sic hodie mittitur aliquis de palatinis quem etiam timebit comes ne aliquid propter ipsum male agatur. Et sic nota. quòd malus prælatus timet bonum subditũ siue officialem: quod est ratio, quia subditus potest superiori resistere. vt supra de mag. scri. l. 1. in fin & de app. l. quoniam. Item malus doctor timet bonum scolarem. secundum An. & Bar. Iac. Rebuffi.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

1 *Iurisdictio minoris magistratus non perit per aduentum maioris.*

2 *Episcopus non potest signare in episcopatu alterius, nisi obtenta licentia.*

Nihil. Palatini nihil habent commune cũ alijs iudicibus prouinciarum. sed excepta reuerentia quæ eis debetur nõ solum per iudices minores verumetiam per maiores quilibet in officio suo seruiat Bar. Et sic not. arg. q
1 nõ perit iurisdictio minoris magistratus per aduentum maioris vt hic. & in auth. de sen. § nulla. An. Super glo. fi. in fin. facit. infra de meta l. cun
2 ctos. & quod ibi no. Et quòd vnus episcopus nõ signet in episcopatu alterius nisi prius obtenta licentia no. extra. de vsu pallij. c. ex tenore. Iac. Rebuffi. legum comes.

LEX V.

Quidam. Qui fuit palatinus & compleuit officium suum non potest postea transire ad aliam dignitatem puta ad scrinia exceptorum. sed debet adhuc militare in eodem officio. hoc dicit. Not. q quilibet sequitur illum ordinem quem multitudo eligit. & sic facit pro perseuerantia. An. Et ita qui eligit vnum alteri renunciare videtur. sunt multa concor. & sic doctor debet intendere scientiæ non in alijs se occupare. secundum Dulium. Iac. Rebuf.

LEX VI.

Ab officijs. Nihil potest iniungere palatinis nec præfectus, nec præses prouinciæ. secundum An. & Bar. etiam loquitur comiti domorum. secundum Odof.

LEX VII.

Scrinijs. Lex ista nominat quosdam officiales, qui subsunt comitibus domorum. & hi soli habent stipendia a publico, & nulli alij. In primis ergo dicit imperator Valentianus, quòd omnibus scrinijs sacrarum largitionum Commitatensium dignitates attributas ille nominat. ideoque nullus alius ambitu vel alio modo aspiret in dictis scrinijs ad aliquam dignitatem, quæ non est ibi. & in prædictis dignitatibus constituti salaria capiant, & nulli alij. hoc dicit, vsque ad §. breuis. postea nominat officia, & officiales vsque in finem. l. & sic not. ambitiositatem reprobari in officijs, sic supra de proxim. sa. scr. l. comperimus. & sup. eo. l. 2. & caue tibi in l. ista quia semper in tertia forma debent esse pauciores cũ maior sit dignitas vt patet. infra de castren. l. 2. Odof. Et not. quod non debet quis ire per mendicata suffragia An. sic. C. de accu. l. singuli. Dulius. Iac. Rebuffi.

LEX VIII.

Placuit. Loquitur Imperator præfecto, qui statuerat vt ex palatinis mittendariis, ex ducennariis quolibet anno quiescerent tres. ex centennariis autem secundum q sibi videretur. hic Imperator approbat dicens, q prædicta prouisio præfecti sibi placet. hoc dicit. Iacob. Rebuffi.

LEX IX.

SVMMARIVM.

1 *Procurator regius, qui non fecit fidem de mandato, an reddat processum nullum.*

Cum aliter. Nullus officium sacrarũ largitionum vel rerum priuatarum assumere potest sine principis annotatione. hoc dicit secundum Odof. & Bar. Et al-
1 legatur. l. ista in fin. q si procurator regius se opponat in iudicio agendo vel defendendo, & nisi faciat fidem de procuratorio, q processus sit nullus. ad quod supra de man. princ. l. t. & in authen. de collato. §. eos. & supra de diuer. offi. l. in his. Iacob. Rebuffi legum comes.

LEX X.

Palatinos. Palatini adiutores & primicerij finito officio sicut agẽtes in rebus a præbitione tyronum cæterisque muneribus sordidis sunt immunes. h. d. & no. gl. quæ dicit de iunctura pedis: tibiæ & subcellaris. Bar. Iac. Rebuf.

LEX XI.

Ad similitudinem. Officium palatini, quod olim durabat biennio, hodie anno concluditur sicut scriniorum officium: hoc dicit Bartolus. Iacob. Rebuffi legum comes.

LEX XII.

SVMMARIVM.

1 *Exempla non restringunt regulam.*

2 *Clericus in actione reali an sit fori secularis.*

Viros. In ciuitate Cõstantinopolitana palatinus sub præfecto vrbis non compellitur

pellitur litigare nisi pro seruitutis domib. vel an
nonis quæstio moueatur. In prouincia vero co-
gnoscit præses cõtra palatinum. sed in causa cri
minali ꝯtra eum non feret sententiã nisi ex sug-
gestione comitis sub quo militat palatinus. h.d.
1 In tex. ibi domorum &c. Iuxta hũc tex. quæritur
an in istis tribus casibus hic enumeratis sit tãtum
speciale & videtur ꝙ sic quia hic dicit de cæteris
ergo non extẽditur ad alios vt iuribus vulgaris.
Sed intellige quod hic dicitur esse idem in alijs
omnibus realibus vt possit conueniri coram or
dinario & quod hic dicitur gratia exempli di-
citur vt ff. de vi & vi ar. l. 1. §. quod vulgo vnde
noui operis nunciatio realis est. ff. de nou. oper.
nun. l. de pupillo. §. nunciationem idem in ser-
uitutibus, quæ sunt reales idem in annonis
supra. de an. & tri. l. 1. & quasi per totum. lib.
2 10. Iuxta quod quæritur an clericus in causa rea
a li habeat priuilegium,[a] & videtur, ꝙ nõ per l. istã
nam sicut clericus priuilegium ita isti palatini: &
tñ in realib. non habẽt priuilegium vt hic habet,
Item aut dicet, ꝙ habeat priuilegiũ in reali aut
in personali: non in reali q̃a illam rem ꝯcernit. s.
vbi in rem actio l. 2. sed habet in personali q̃ con
comitatũ personam ff. p socio. l. 3. & pro hoc all.
l. ꝙ in reali non habeat priuilegium sup. de epis.
& cler. l. de his qui. Sed dic, ꝙ imo & in realib. &
in personalibus habeat priuilegium. Nam ratio
cur datur priuilegium clericis est fauor ordinis
clericatus totius, & non singulorum vt s. de pac.
l. pen. & ideo cum detur fauore ordinis habebit
priuilegium tam in realib. quam in personalibus
pro quo vide l. expressa. ff. de censi. l. fi. §. Diuus
Vespasianus. & pro hoc in auth. vt omnes obe-
di. iudici prouinciæ. §. hæc considerantes & est. §.
t & ibi soluitur. l. de his. quia intelligitur in causa
triburorũ. facit alia gl. ff. de nox. l. fi. vnde l. de his
loquit̃ in casu speciali .s. cã tributorũ vbi nemo
habet priuilegiũ pp publicam vtilitatem vt sup.
de exac. tri. l. si diuina domus. vt ibi alleg. & nota
tur, & ꝙ habeant talem priuilegiũ, probatur su-
pra d̃ epi. & cle. l. 2. de quo Pet. Ia. in ti. de duello.
ver. quidã tñ dixerunt. & in tit. de rei ven. ver. li-
bellus de consuetudine approbatur in positionĩ
bus rei & Archid. extra de cle. coniugã. c. clerici
super verbo deprauati, & per Bald. C. de epis. &
cleric. auct. clericus primo notabili. in fin. & ple
ne scripsi dicta l. si diuina. Iac. Rebuffi.

A D D I T I O.

a An clericus in actione reali sortiat forũ corã seculari de quo vide Pano. in c. cum non ab homine. nu. 1. & quod ibi no taui in apostil. ad ipsum in ver. clericus extra de iudi.

L E X XIII.

Inter alias. Primicerius sacrarum largi tionum qui forte erat prin ceps palatinorum, & tres primicerij scriniorum tribuni prætoriani militari dignitate fruuntur, & nulla potest eis iniungi necessitas publica vel priuata. hoc dicit secundum Ant. & Bar. Iacob. Rebuffi.

L E X XIIII.

Iubemus. Palatini principis eisdẽ pri uilegiis funguntur, quibus pa latini sacrarum largitionum ideo primicerii & primates scriniorũ principis finito officio inter militantes tribunos numerantur. & nulla sollici tudine negocij publici vel priuati possunt vrge- ri. hoc dicit Bar. Iac. Rebuffi comes.

De stratoribus.

Rubrica.

De seruientibus palatij imperialis idest de palatinis & comitibus domorum imperial. dictum est supra titu. proxi. sed q̃a sunt alij seruientes princi pũ etiam præsidũ prouinciarum de quibus nõ di- xi & etiam cæterorum omniũ iudicum in pro- uincijs exercituum quales sunt stratores ideo de his dicit. dicuntur autem stratores qui præsunt stabulis & equis custodiendis. circa ꝙ qualiter se debeant habere in suo officio, & quod inde cõ modum consequentur, hic dicitur. Odoff.

L E X PRIMA.

S V M M A R I V M.

1 *Stratores qui, & quantum habent pro expensis.*
2 *Donare sponte de suo quandoque quis non potest.*
3 *Capistrum venit cum equo velut accessorium.*
4 *Iudex tenetur inquirere.*

1 Per omnes. Stratores dicũtur qui præsũt
stabulis equorũ. nã stratoriũ
dr̃ stabulum: dr̃ hic ꝙ stratores debẽt habere qua
libet die vnum solidum pro expen. secundũ An.
de Bar. Sed secundum odoff. Dulium. & Bar. pro
stipendijs. Item cum princeps secundum Anto.
sed cum præses secundum Odo. dat alicui equũ
donatarius potest ei dare vnum solidum & non
plus, si plus dederit punietur. Item punietur offi-
cium præfecti, si sciens rem prædictã illicite ge-
stam fuisse illico eam seueritati iudiciariæ non
2 prodiderit. hoc dicit. No. quod punitur qui spõ-
te dat, & sic nõ potest quis sponte donare de suo
sic sup. de meta. l. deuotum cum simili. & erat rõ
hic quia præsumitur ꝙ corrũpit stratorẽ ille do-
narius vt induceret principem ad donandum
3 sibi equum. secundum Anto. de Bar. Item no. ꝙ
ratione maioris doni quis præsumitur citius cor
rumpi, quam pro uno dono. & ideo ll. prohibẽt
ne præsides recipiãt magna dona, Sed ea quæ in
esu & potu consistunt. nec attendat ad munerũ
qualitatem. ff. de offici. consul. l. solent in fi. & de
offic. præsi. l. plebiscito. & expone hic non prodi
disset idest non manifestasset secundum Odoff.
Item facit hæc l. pro garciferis & scutiferis petẽ
tib. capistrũ, quãdo dominus donat, vel vendit
equum, & dicunt hoc esse de consuetudine igno
rantes hanc l. Item not. ꝙ punitur donans quasi
symoniacus. ad hoc supra de episcop. & clerici.
si quemquam. Item not. quod punitur officialis
nisi

nisi male gesta referat iudici, vt in fi. huius l. secundum Dulium. Bar. tamen ponit casum sic. vnus solidus stratoribus idest præsidentibus stabulis principis stipendij nomine dandus est, & & offerēdo equos principi per prouinciales certa & æqualis forma seruanda est.& si aliquis prouincialis stratori dederit ob hoc ꝙ non licet ei accipere punietur.& si iudex hoc sciens eum punire neglexerit, Centum librarum auri pœna punietur. hoc dicit. & nota hunc textum,
4 dum dicit si sciens. Item quia est casus statuti disponentis ꝙ iudex teneatur inquirere & punire sub certa pœna omne homicidium factum suo tempore: nam sic demum puniet si sciuerit factum esse Bar. primum tamen intellectum in ver.& in offerendis sequitur gl.& alij notatores.

De castrensiarijs & ministerianis.

Rubrica.

Circa hunc ti. sciendum quòd qui dam sunt qui vocantur castresiarij qui præsunt castris ordinandis. Item eligebantur decani id est qui præsunt 10. vt infra tit. prox. Item mensores qui mensurant metas & locum competentem in castris.vt infr. titu. 2. Item sunt ministeriarij qui præbent ministerium prædictis personis.& de istis hic agitur: secundum Odof.

LEX PRIMA.

In officio. Castrensiarij & ministeriarij finito officio per lapsum biēnij alius subrogatur. ipsi vero ad idem officium nullatenus eligantur hoc dicit Bart. In tex.ibi in officio.loquitur comiti domorum vel magistro officiorum secundum Odof.vel forte isti castrēsiarij erant qui habebant curam castrorum id est centenariorum. & militabant sub præfecto prætorio vel magistro militum.secundum Odoff. No.ex hac l. ꝙ labor trahit ad se dignitatem.sic supra de agen.in re.l.1.& l.agentes. Item no.officium completum non iterari vt supra de palatinis.l.quidam.& infra ti.1.l.1. Item no. de bienali officio sic infra tit.1.l.1.& supra de domest. l.lege pragmatica. sed quandoque annale est,vt supra ti. 1.l.ad similitudinem. Odo.illud quod dicitur in l. ista, ꝙ illi qui fuerint in aliquo officio non reuertantur ad idem, intellige nisi hoc fiat de principis voluntate vt dixi plene infra de diuer. offi.l. 2.Item not.pro labore remunerando vt plene dixi supra de prin.agen.in re.l.1. An.Ia. Rebuffi legum comes.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 Priuilegijs alternatiue concessis, quod maius est concessum videtur in stipulationibus an semper expectetur, quod res de qua agitur sit in tuto.

Si quis patriæ. Si aliquis castrensiarius impetrauerit, vt inter statutos primæ vel secundæ vel tertiæ formæ sit,& numeretur, hoc consequitur ex indulgentia principali, vt in gradu tertiæ formæ inter statutos vltimus societ. hoc dicit. Et sic no.
1 hic duo. Primum quòd licet in alternatiuis promissionibus qđ minimū est spectari dēat, vt supra de condi.indeb. l.fin. alias pe. & ff. de verb. oblig. l. si ita stipulatus fuero 10.tamen in priuilegijs diuersis alternatiue cōcessis hoc vel illud maius concessum videtur vt hic.nam tertia forma maior est alijs. quod patet qa minor numerus in ea ponitur. supra ti. 2. l. setinijs. & potest esse ratio, quia in stipulationibus semper specta tur, quod res de qua agitur in tuto sit. ff. de ver. olig.l. quotiens in stipulationibus.nam qui promittit semper, quod minus est videtur promittere.ff.de verb.oblig. l. si stipulatus fuero. 10.nisi conferat in electione stipulantis, vt e.tit. l. si stipulatus fuerim illud aut illud. vel nisi ratione temporis vel loci intersit promissoris, quod minus est soluere vt ff.de eo quod certo loco.l. iō. quare vt stipulatio hēat vires tō eo quod minus est stipulator & promissor videantur cōsentire, quod minimum est spectatur, sed in priuilegijs alternatiuē concessis princeps videtur ēt cōcedere quod maius est vt hic,ideo quia libertas imperialis non est restringenda sed augenda & largissime sumenda vt supra de agen. in re. l. hac saluberrima.& ff.de consti.prin. l. fin. quod notabile est.Secundo no.quòd qui vltimo venit vltimus habetur vt hic. & supra de consul.l. 1.& de præfect.præto.l. 1. & 2. & de præpo. sa.cubi. l. 1.& infra de mensoribus.l. 1. secundum Odof fred. Iac. Rebuf.

LEX III.

Hi qui. Qui militant in scola sacræ vestis puta quia erant gineciarij qui faciebant vestes principis,& ipsi & eorum matres & vxores conueniuntur coram magistro officiorum criminaliter, & ciuiliter.hoc dicit. An. Vel sic militantes in hac militia & eorum matres & vxores non possunt conueniri in causa ciuili vel criminali, nisi sub comite castrensiariorum.hoc dicit Bar. Iac. Rebuf. legum doctor.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

1 Delicta debent inquiri & puniri.
2 Scolaris in sua causa potest dare fideiussorem alium scolarem.
3 Priuilegium filij prodest matri, & vxori.
4 Sportula quanta & quibus debeantur.

Anteomnia. Lex ista plixa dat multa priuilegia deputatis ministerio principis, qui officiales continentur in breui ꝙ non habemus. Et est primum priuilegium fori vt non conueniantur coram alio iudice quam corā pfecto prætorio sm An.de Bar. sed sm Odo.& Dulium,nisi coram magistro officiorum.& ibi Bar. & hoc vsq;ad ver. sed ne in hoc.Secundo dr quod datur eis aliud priuilegiū vt non conueniātur nisi in scriptis vsque ad ver. conuentos. Tertio dat ibi aliud priuilegium ad euitandum fideiusso.de iudicio sisti. quod per omnia vt supra de proxi. sacr. scri. l. in sacris in prin. 2

prin.& hoc vſque ad ver.nec vltra. Quarto dat ibi priuilegiũ circa ſportulas & alios ſumptus in diuerſis iudicijs & corã diuerſis iudicib.faciẽdis. & hoc ad ver.hæc aũt priuilegia. Quinto hic dr ꝙ omnia priuilegia hic dantur matribus vxoribus filijs & ſeruis.& hoc vſque ad ver. exceptis. Sexto & vltimo facit exceptionem ab eo quod dixi in primo dicto, vt in quibuſdam cauſis quæ continentur in lr̃a nõ habeãt prærogatiuam.&
1 h.d.An.No.ex l. iſta delicta inquiri & puniri. ff. de offi.præſi.l.tertia.& l.illicitas.& l.congruit.cũ concor.multis ſecundum Odo.Item no.in ver.
2 conuentos ibi ſiuæ ſcolæ &c. ꝙ ſcolaris poteſt dare fideiuſſorem in cauſa ſua alium ſcolarem. de quo dic vt ſupra de agen.in re.l.fi. Item not.
3 ex quinto dicto,quòd priuilegium filij prodeſt matri & vxori vt ſupra l.prox. Item no. ꝙ maiores expenſæ ac ſportulæ præſtantur coram iudicibus quam coram arbitris.ad idem ſup.de prin. agen.in re.l.fi.& de prox.ſac.ſcri.l.in ſacris.Item no.ex fi.huius.l.ꝙ reatus excludit priuilegiũ ſic ſup.vbi ſena.vel clari.l.1.& de epi.& cle.l.raptores.& ꝙ cãæ tributorũ & publicarũ functionum auferunt fori præſcriptionẽ. & in quibuſdã alijs: vt s̃.de px.ſa.ſcri.l.in ſacris.& ĩ.de priu.ſco.l.2.& s̃ de pala.l.viros.& in auth.vt iudi. ſine quoquo ſuffr.§.qd aũt.colla.2.ſm Dulium. Iac.Rebuf.

De decanis.

Rubrica.

Dictum eſt, ſupra tit.proxi.de caſtrenſiarijs.ideſt de illis qui pręſunt in caſtris principis ordinandis, ſed quia ex iſtis eligebantur decani.ideſt vnus qui decẽ præeſſet:& ſic de ſingulis qui prouident ſuper huiuſcemodi ordinatiõe,ideo de his ponit ſm Odo.

LEX PRIMA.

Quatuor. Quatuor ex decanis qui primum locum in ordine tenuerunt per biennium ad primiceriatus officium aſſumuntur.& alij in locum eorum debent ſubrogari tranſacto biennio.h.d.Bar.Not.ꝙ finito officio quis non debet curare, vt in eo remaneat, ſed vt alius ſubſtituatur vt hic.& s̃.ti.1.l. 1. Item qui petit ſe iterum eligi eo ipſo ſe reddit indignũ & ſuſpectum vt ar.ſup.de epi.& cle.l. ſi quẽquã. & de proc.l.quæ omnia.ad aliã tamen dignitatem poteſt aſpirare.ſup.de prin.agen.in re.l.eos. & l.princeps. & l.ex agentib. & infra ti. 1. l. 1. qd verũ eſt ſi primo officio bene ſe habuerit, alias punietur,& o ĩ officio dẽt priuari.vt ſup.de pala.l.1 & 2.& l.quidam.Item no. ambitionem ceſſare, vt ſup.de pala.l.ſcrinijs.Item no. de officio biennali ſic ſup.ti.1.l.1.& infra ti.1.l.1.ſecũdũ Odoſ. & Dulium. Iac.Rebuſſi doctor.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 Reſpublica ſub prætextu iudiciorum nõ debet perturbari.
2 Exemplis an & quibus ſit iudicandum.
3 Cum quis eximitur a iuriſdictione ordinarij & ſub altera conſtituitur, debet ratio reddi exemptionis.

Noſtræ. Datur in hac l.decanis duplex priuilegium. Primo vt conueniantur coram magiſtro officiorum. Secundo circa fideiuſſoriam cautionem de iudicio ſiſti: vt non teneantur dare alium fideiuſſorem niſi priorem ipſorum.h.d.ſecundum An. & ita expone. In tex.ibi priorum,ideſt qui primum gradum obtinent in ſocietate decanorum. ſecun-
1 dum Duliũ.No.ꝙ reſpublica prætextu iudiciorum perturbari non debet vt hic. & ſupra de pala.l.fina.& de decurio. l. fina. ſic nec diuinum officium, vt ſupra de epiſcopis,& clericis. l. omnes qui.ff.de arbi.l.non diſtinguẽmus. & de in ius voc.l.2.Item no. ꝙ quando imperator aliquid facit ita ſtatuitur,vt alius non grauetur vt hic.& ſupra de ſta.& ima.l. vt virtutum.de metropoli.l.1.li.11.de theſauris.l.1.li.10. de paſcuis publicis. l.fin.lib.11. quandoque tamen contra-
2 rium ſtatuitur cum cauſa ſupra de conſul. Item no.hic ad exemplum aliorum aliquid, & ſic exẽ
a plis iudicatur. quod intellige de bonis[a] & de ſimilibus ad ſimilia.ſup.de pala.l fi.Sed malis exẽplis non eſt aliquid ſtatuendum.ſup.de ſenten.l. nemo,de legibus.l. quod non ratione. ſecundũ Odoffredum. & idem Dulius. Iacob. Rebuffi.
3 In textu ibi ſed viri illuſtris tantum magiſtri officiorum obſeruare examen,&c.No.ex hoc text. ꝙ vbi quis a iuriſdictione ordinarij eximitur, & ſub noua iuriſdictione conſtituitur, debet reddi ratio exemptionis nouæ vt hic cum ver.ſequenti. ibi hoc nanque modo &c. pro quo faciunt omnes ll.allega.in glo. Et hæc faciunt ad quæſtionem: quidam impetrauit a rege, quòd eſſet exemptus a iuriſdictione cuiuſdam ſeneſcalli,& non continetur in reſcripto ſub quo ſeneſcallo nunc exiſtat: quæritur an valeat reſcriptum? & videtur quòd non per l. iſtam.vbi habetur ꝙ iſti qui eximebantur conſtituebantur ſub noua iuriſdictione;in quæſtione prædicta ſeu in tali reſcripto non conſtituitur,ergo,&c. & ꝑ hoc.l.1. infra de com.ſacri pala.alias eſt l.2 ſub rubr. de offic. proconſul.& le.pro quo in ſimili, vt non valeat talis exemptio, quando non apparet cauſa exemptionis. ff.de hæredi.inſti.l. ſi quis Sempronium.in fi.iuncta l. ſupra de libe.præte.auth. non licet.nec obſt.l.diſputari.ſupra de cri. ſacri, quia ibi loquitur quãdo diſputatur, an princeps hoc potuerit concedere de poteſtate ſua, ſecus autem vbi diſputatur de forma & viribus reſcripti, ſicut hic erat ad quod ſupra ſi contra ius vel vti.pub.l. & ſi non cognitio. Iacob. Rebuffi.

ADDITIO.

a Secundum bona exempla iudicandum eſt & non ſecundũ mala & ita concor.l.nemo.ſup.de ſent.& l.de di.§ liber.ff.de condi.ob cauſam quæ alle.ꝑ non ſit iudicandum exẽplis.

De menſoribus.

Rubrica.

Iſti menſores erant caſtrenſiarij, de quibus notatur ſupra titulo ſecundo, ſuper rubrica.& hic in gloſſ.rubricæ. Odoffr.

LEX

LEX PRIMA.

Primicerius. Hic dicit quod primicerius mensorum expleto suo officio quod fit lapso biennio sociatur agentibus in rebus vltimus alias vltimis, & h d. secundũ Odo. Et no. in l. ista. de biennali officio, vt supra tit. 1. l. 1. Item not. quod qui vltimo veniunt vltimo capiunt sic ff. de iudi. l. qui prior supra de castren. l. 2. Odo. Iaco. Rebuffi.

De priuilegijs eorum qui in sacro palatio militant.

Rubrica.

Dictum est supra de singularibus officijs quae in palatio sunt, nunc de priuilegijs militantium in sacro palatio, & sic postquam de personis dixit de eorum priuilegijs subijcit Odo.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium est dandum ei, qui inculpate gerit officium.*
2 *Priuilegium patris ad filium, aui ad nepotem, & domini ad famulum trahitur.*
3 *Legis cõtemptor punitur, nec dignitate aliqua excusatur.*
4 *Emphyteusis quando est alicui data pro se filijs, & nepotibus quis ordo attendatur.*

Palatinis. In l. ista dicitur quòd a palatinis qui inculpate gerunt officium suum, & ab his qui in scriniis memoriæ epistolarum, & libellorum de quibus dicitur supra de proxi. sacri scri. per totum omnes calumniæ, & omnes nominationes munerum sunt semotæ: quod beneficium ad filios, & nepotes eorum pertinet: sunt ergo ipsi, & eorum filij, & nepotes, & mãcipia liberati ab omnibus sordidis muneribus, & extraordi. & personalibus, & qui contrafacere tentauerint non obstante dignitate
1 aliqua eius pœnas debitas patientur. hoc dicit. Not. ex l. ista quòd illi datur priuilegium qui inculpatè gerit officium suum. sic supra de pala. l. palatinos. secus si culpatè gerat: quia tunc priuilegio. & officio suo se reddit indignum in quibus deliquerat, vt supra de dig. l. iudices, & de pala. l. 2, in tex. ibi calumnias expone idest extraordinarias præstationes. Et quod dicit nominatiões. i. psonalia munera, & qđ dicit iniurias refe ras ad sordida munera, vt ī. de pala. l. 1. & l. palatinos, & ſ. l. proxi. & ī. de magistris scri. l. 1. & de silen. l. 2. & 3. & sic qđ in prin. huius l. dr generaliter, & obscure, declaratur hic in verãq; nã priora per posteriora generaliter & regulariter intel
2 ligunt, vt ff. de leg. l. non est nouũ. Secundo no. ex hac l. priuilegium patris trahi ad filium, priuilegium aui ad nepotem, priuilegium dñi ad famulum sic ī. de castren. l. fi. de priu. agen. in re. l. fi. de proxi. sa. scri. l. in sacris 3. & l. si quis in sacris
3 de silentia. l. iubemus de mag. scri. l. 1. Tertio no. cõtemptorem l. puniri nec dignitate aliqua excusari, vt supra de curiosis l. 2. de agen. in re. l. 1. de domesti. l. 1. & de proxi. sa. scri. l. vlt. secundum Odoff. Item no. hic de ordine sanguinis. In glo. ibi contra. §. a te. sed ibi est ratio volũtas testato
4 ris, vt ibi not. Et alleg. hæc l. qđ dedit qs rem in emphyteusim, tibi & filiis tuis, & nepotib. quæri per quem modum admittuntur te mortuo filij, & nepotes, & dic quòd secundum ordinem sanguinis, vt hic scilicet prius filij deinde nepotes in feu. de succe. c. 1. filia pro quo glo. in l. gallus. §. 1. ff. de libe. & posthu. Iaco. Rebuffi.

LEX II.

De cubiculis. Cubicularii principis quibus vacatio est concessa, & memoriales scriniorum libellorum, & epistolarum, & etiã palatini, & agentes in rebus & eorum filij, & nepotes ad honores, & ad munera non vocantur inuiti, & a personalibus, & corporalibus muneribus sunt immunes. hoc dicit Bar. In tex. ibi palatinis, qui officium expleuerunt, & sic habent requiem, vt supra de pala. l. palatinos, & l. fin. & supra l. proxi. Odo. Missionum de quibus supra de pala. l. præsto. & l. scrinijs. nepotes per ordinem tamen sanguinis, vt supra l. proxi. In glo. ibi supra de testa. mili. l. penul. sed ibi datur priuilegium militibus non ratione dignitatis cum militia non sit dignitas, vt no. infra de equestri dig. in rub. Et est casus. ī. qui mil. po. l. fi. circa medium, sed propter laborem eis ꝯceditur, vt ff. de bo. po. ex te. mili. l. 1. & ideo finito labore cessat priuilegium arg. C. de epi. & cle. l. placet. hic autem datur priuilegium propter dignitatem quæ durat etiam finita administratione supra de consuli. l. 1 de arbi. l. 3. §. fin. & ideo durat priuilegium, vt hic. Item scias quòd Odo. exponit hunc tex. censualibus scilicet prædictis vel extraordinarijs. nam supra in text. nominauerat aliqua patrimonialia, vt munus protestasiæ, vt hic in glo. ergo secus in alijs, vt l. maritus supra de procura. & sic non obstabit l. iubemus. ibi solumque canonice, &c. supra de proxi. sac. scrin. & l. nec protestasiæ supra de mu. patri. & concordabis. l. qui immunitatem eod. titu. & hoc modo intelligit Odo. hanc l. & supra l. proxi. Iaco. Rebuffi.

LEX III.

Ex aula. Discedentes ab aliquo officio aulæ principis licet sint idonei, & experti tamen ab omnibus oneribus eisdem iniunctis sunt immunes. hoc dicit Barto. Not. quòd isti ab omni onere personali excusantur. vt hic, & supra l. proxi. & de proxi. sacr. scrin. l. 3. Odoffre.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

1 *Prior tempore cæteris præcedit in sedendo, eundo, & loquendo.*
2 *Dignior est, qui magis, & in pluribus dignitatibus laborauit.*
3 *Legis contemptor tanquam sacrilegus potest puniri, si alia pœna non sit statuta,*

Omnes. Qui missionem meruit ab officio qđ in palatio principis exercebat, anteferri debet omnibus alijs, qui post ad regendas dignitates, vel prouincias sunt suspecti, & contrafaciens pœna hic inserta puni-
1 tur. hoc dicit Barto. No. quod qui prior est tempore potior est alijs qui succedunt in sedendo, & in loquendo & in eundo, & in consensu, vt supra de consuli. l. 1. & l. pen. & de præfec. præto. l. 1. & 2. & de præp. sac. cubi. l. 1. & de comi. & archi. l. archiatros de proxi. sa. scri. l. operimus & ca
2 stren. l. 1. & de mens. l. 1. Odo. In tex. ibi diuersis actibus no. hunc tex. per quem innuitur ꝙ hic vacans habuit plures dignitates, & officia diuersa in palatio, & ideo quia magis laborauit dignior est posteriore administratione, qui vnam tantum habent dignitatem, vt hic, & sic non obstabit supra de primi. l. vlt. in fi. & vt digni. or. serue. l. 3. §. sed administratores. nisi intelligeremus hanc l. quod vacans præferatur honorario hoc est illi qui suscepit aliquam prouinciam vel dignitate palatinam regendam subaudi. sed non admini-
3 strationem adhuc secundum Odo. Secundo no. temeratorem legis posse quasi sacrilegum puniri, nisi alia certa pœna fuerit statuta contra illum nam sacrilegus est, vt hic, & supra vt dig. or. ser. l. 1. & supra de domest. l. 1. Odoffre. Iaco. Rebuffi.

De priuilegijs scolarum.

Rubrica.

Dictum est supra de militantibus, & de his qui habent officium in palatio. Item de priuilegiis ipsorum palatinorū sequitur videre de priuilegiis militum. Sed quia ipsi milites scolam idest societatem habent in qua hēbant comitem idest superiorem, qui magister militum vocatur, ideo ponit rubricam de priuilegiis scolarum: & ita scola vocatur hic militum societas secundum Odo. Iaco. Rebuffi.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Officium prohibitum per statutum, vel alias, non potest in alterum transubstantiari nomen.*
2 *Seruus domino imperare vel æquiparari non debet.*
3 *Cum quid prohibetur, & omnia per quæ peruenitur ad illud.*
4 *Nomina propria an possint mutari.*

Viris. Magister militum milites senatores, suos scolares verberare vel degradare nemo potest: sed illud spectat ad officiorum magistrum. Item magister militum suos domesticos senatores ducenarios, vel centenarios facere non potest pœna contrafacienti imminente. Item prohibetur esse domesticus perpetuo vel ad tēpus alio nomine assumpto. colore quæ
1 sito non est durante prohibitione assumendus. h. d. No. ex ista l. ꝙ si per formam statuti prohibitum est officium cōseruationis, quod nō potest ad aliquod aliud assumi alio nomine, & hoc sentit glo. hic dum sumit argu. de domino qui fuit potestas Bononiæ. nam cum esset prohibitus esse potestas fuit factus defensor, & habebat officium potestatis. Bart. In tex. ducenarios de quibus dicitur supra de agen. in re. l. matriculam & de pala. l. scriniis. degradandi idest de societate militum in qua militant priuent eos: sed hoc ad officium magistri officiorū pertinet. Odo. cente-
2 narios. No. ꝙ seruiens non debet domino imperare vel æquiparari nec in sui locum poni: quia conuersatio æqualis inducit dignitatis contemptum, vt ff. de offi. præsi. l. obseruandum. Barto. Barbarorum de quibus dicit supra de pala. l. scri-
3 niis circa fi. Et not. in fi. huius l. ꝙ cum quid prohibetur, & id per quod peruenitur ad illud, vt supra de proxi sa. scri. l. certe de prin. agen. in re. l. 1. secundum Odo. nec debet lex alia via circumueniri, vt ff. de tu. & cura. da. ab his l. scire. de trāsact. l. sicū in. §. sicut cū his. cū si. Item no. ꝙ licet nōia pro-
a pria possint mutari vt ff. ad Trebel. l. aut facta.
4 §. si vero non in fraudem, vt hic, & supra de nominis muta. l. 1. & in auth. vt nulli iudi. §. 1. secundum And. de Barulo. Iaco. Rebuffi.

ADDITIO.

a Nomina propria possunt mutari sed non in fraudem. Nota Bal. in l. 1. in 2. q. supra de haere. instit. & in rub. supra de fide instru. col. 6. & Alex. in 1. cōsti. florū § nos Philip. F. in proce. 6 an. § & ibi notatu idapostili. ad plenum in vers mutatio nomi nis, & Fels plenius in proce. decreta. Gregorius col. 9. versi tertia conclusio mutatio nominis propij.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Concessio intelligitur facta, dummodo respublica non lædatur.*
2 *Imperator non concedit licitum cuius prætextu potest cōmitti illicitum.*
3 *Delictum vbi cōmissum est, ibi delinquens est cōueniēdus.*

Hac lege. Militās in aliqua militia qui stipendiis decursis primicerius factus est omnibus priuilegiis sibi competētibus perfruatur, & etiam in ciuilibus coram officiorum magistro cogitur respondere, in criminalibus vero causis hoc priuilegium non sortitur, ne crescat flagitiorum auctoritas, & publica vacillet vtilitas. h. d. Et sic not. ꝙ denegat iurisdictionem in ciuili, & concedit in criminali hoc officio finito: eo vero durante in vtroque casu est iurisdictio denegata, vt supra de agen. in re. l. ex eo Barto. In text. ibi comitum de quibus dicitur supra de comi. & tri. sco. l. 1. competentibus cum noua dignitas prioris priuilegia non tollat, vt supra de proxi. sac. scrin. l. iubemus
1 & supra de primicerio l. 1. Not. ex. l. ista ꝙ cum aliquid conceditur videtur concedi, vt vtilitas publica non lædatur, vt supra de offi. magistri offi. l. fi. & de suscep. l. humilioribus lib. 10. nā rescripta, & priuilegia aduersus vtilitatem publicam concessa valere non debent, vt hic, & supra de
2 præci. impera. offe. l. nec damnosa. Itē no. ꝙ impera. non cōcedit tale licitum sub cuius prætextu possit committi illicitum, ut hic, & supra de
3 epis. & cle. l. cum qui probabilē sm Odo. In glo. fi. in

fi.in fi.ibi hic in prouincia, optima est solutio si bene intelligat:& descendit ex illo fonte, ꝙ quilibet debet conueniri in illo loco in quo delinquit, vt in auth.qua in ꝑuincia:ergo cũ delinquit in vrbe si habeat priuilegiũ iudicis non iñ loci: ga in loco delicti punit, & corã iudice speciali, Sed si delinquit in prouincia cũ in prouincia sit tñ vnus iudex.s.præses cum oĩa desideria q̃ Romæ diuersos iudices habẽt in prouincia tñ pertinent ad ꝑsidem:ergo cũ debeat in loco vbi delinquit puniri merito non habet fori prærogatiuam,ga ibi non est alius iudex nisi præses,respõdebit ergo coram ꝑside arg.ergo collige contra fatuũ scolarẽ,vt si delinquat in Neapoli habeat priuilegiũ fori iudicis dico non loci. secus si extra Neapolim: quia tunc sub illo præside respõdebit in cuius delinquit prouincia.quod est notã dum etiam si scolares habent pro malo secundum And.de Baru.Iaco.Rebuffi.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Vidua stans in viduitate gaudet priuilegio mariti.*
2 *Iudex appellatus potest accipere tricesimas.*
3 *Priuilegium durat etiam tempore vacationis.*
4 *Priuilegiũ concessum alicui pro se,& descendentibus masculis, & fœminis extenditur ad fœminas si sint viduæ, secus si nuptæ.*
5 *Sententia sine scriptis an possit de partium consensu ferri.*

Quotiens, In hac l.prolixa eadem fere dicuntur quæ habent supra
de castrensianis l.fi.& de proxi. sa.scri.l.in sacris
dat enim priuilegia circa præbẽdam cautionem
iudicio sisti,& sportulas soluendas tam istis mili
tibus quam matribus, & vxoribus,& filijs & fa-
miliaribus.Sunt tamen aliqua notanda hic quæ
non sunt in d.l. in sacris.bene præter illa sunt hic
1 colligenda aliqua notabilia. Primo not. hic in
prin.quòd durat priuilegium vxoris marito mor
2 tuo eadem in viduitate manente[a] concordat su
pra de dig.l.mulieres.And.& ff.ad municip. l. fi-
2 lij. §. vidua. Bar. Secundo not.in versic. quòd si
causa iudicio, &c. quòd iudex appellationis po-
test accipere tricesimas arg.ad idem supra de ca-
stren.l.fi.Tertio not.quòd in causa appellationis
contestatur lis,vt supra ne liceat in vna eadem q.
3 causa tertio prouocare l.1. Quarto not.in versi.
hoc etiam adijciendo, quòd durant priuilegia
etiam tempore vacationis,& quietis,& sic facit
pro scolaribus emitti ad domum, vt dixi supra
4 de incolis l.2.secundum And.de Baru.Item no.
singulariter hunc tex. quòd vbi priuilegium con
ceditur mihi, & omnibus meis descendentibus
masculis, & fœminis, ꝙ descendentes per lineã
fœmininam ita demum sortiantur priuilegiũ si
sint viduæ non autem si ad maritum cõuolauerunt,& potest esse ratio:quia postquam virũ assu
munt in alium se transferunt in torũ, & statum
5 suum mutant,vt no.in d.l.mulieres. Vltimo no.
ex verbo consentientibus cum glo.ꝙ per cõsensum partium fieri potest vt sñia non ferat in scri
ptis. Et sic habes ꝙ solemnitas illa quæ traditur
vt sententia feratur in scriptis, vt l.2. supra de sen.
ex peri.reci.potest remitti de partium voluntate
& idem de sacramẽto testis: quia remitti potest
vt l.1.de ferijs.Et not.ibi, & l. 2. §. sed quia veremur C.de iuramento calum.idem est in libello: quia libellus potest omitti licet non expresse remitti, vt not.glo. vt offeratur supra de litis contest. & ibi plene versicu. 11. per Cyn. de quo in Specu.titu.de libel.concep. §. vtrum, & §. nunc dicendum quarta parte.licet quidam contra, & idem de iuramento calumniæ: quia omitti potest licet non expresse remitti, vt dicto. §. sed quia.litis autem contestatio nec tacite nec expresse potest remitti, vt not. Ioan. Andr. extra de offic.delega.cap.de causis.Barto.Iac.Rebuffi. Doctor.

ADDITIO.

a In viduitate manente l.fœminæ,& ibi Bar.ff de sena & l.fi. col.1.in fi.vers.sed quid si est effecta vidua supra de verb sig. & in l.1.col.2.vers.item nota quod mulier supra de mulie & in quo loco lib.10.& Bal.in l. voluntas col.2.ver.dicit lõgobarda lex supra de fideicom quod est verũ in fauorabilibus non in odiosis,vt per Doct.vbi supra.

De castrensi omnium palatinorum peculio.

Rubrica.

Supra de palatinis dictum est.s.de priuilegijs eorundem:sed quia non ad plenum dictum est de omnibus priuilegijs eorundẽ quia sunt quidam palatini filijfa. qui in seruitio imperatoris aliquid acquirũt, ꝙ priuilegium in illis quæsitis habeant de hoc non dixerat:& ideo de hoc dicit in titu. isto, & quia illud quæsitum prædicto mõ est castrense peculium: & ideo ponit rubricam de castren.&c. Odoffre. Iacob. Rebuffi.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Miseri dicuntur,qui castra sequuntur.*
2 *Clerici Romæ degentes debent percipere fructus præbendarum,vt si essent præsentes in suis ecclesiis.*
3 *Seruientibus conceduntur priuilegia,non alijs.*

Omnes. Palatini qui in sacro palatio militant hñt in peculio castren.ea q̃
acquirũt a nobis vel a parte viuẽdo. Secũdo res-
pondet duabus tacitis quæstionibus, diceret ali-
quis qũo est castrense qđ non acquiritur in ca-
stris.Respondet imperator,imo satis dr̃ acquisi-
tum in castris,qđ acquirit nobis conscijs, & sub
nostris conspectibus. diceret aliquis adhuc non
vr̃ castrẽse quod acquiritur a nõ militibus;illi.n.
sunt qui mille labores sustineant, & isti nõ sunt
alieni a puluere, & labore qui sequuntur castra
nostra.sunt ergo eorum acquisita castrensia, &
præcipua habent, & sic not.quòd illi habent pri-
uilegia qui non sunt alieni a puluere, & labore.
Et sic not. de remunerando labore, vt supra
1 de prin. agen. in re. l. 1. Secundo not. quòd qui
sequuntur castra principis non sunt sine la-
bore, & sudore iuxta illud, dicuntur mise-
2 ri, qui castra sequuntur. Anto. Et sic est

hæc l. in arg. ꝙ clerici qui sunt in curia Romana debent percipere fructus præbendarum quasi præsentes in suis ecclesiis, cum ipsi sint in seruitio domini Papæ pro hoc supra de proxi. sa. scri.
3 l. hac lege. Item not. ꝙ qui seruit habet priuilegium, non alius, vt supra de domes. l. 3. secūdum Odo. Item facit ꝙ legatus per Papam debeat recipere fructus præbendarum cum præsens reputetur per hanc l. vt supra de proxi. sa. scri. l. hac l. in fi. Bertran. Iaco. Rebuffi.

De equestri dignitate.

Rubrica.

Visum est supra de palatinis qui sunt in seruitio principis, qui reputātur quasi præsentes in castris, vt sic peculium castrense dicantur acquirere, nunc de palatinis militibus, qui custodiunt vrbem Romanam, quia & ipsi quasi absētes cā reipub. dicunt̄, vt ff. ex q. cau. ma. l. milites. versi. qa hmōi milites hn̄t quosdam inter se qui equestrem dignitatem habent, ideo de his dicere volens ponit rubricam de equestri, &c. secundum Odof. Iaco. Rebuffi.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Militia simplex non est dignitas.*
2 *Consulatus quam dignitatem habeat.*

Equites. Milites, & equites qui Romā custodiūt hn̄t secundū gradum post clarissimos i. spectabiles sunt. h. d. & caue qa licet tex. dicat equites tn̄ rubrica dicit equestres quia alij milites simplices non habent dignitatē talem, vt infra tit. 2. l. vlt secundum Odo. In glo. fi. in fi. ibi in prin. & infra de meta. l. omnes. §. fin. Dul. & infra de cursu publico l. 3. & de cohorta. l. cohortalis in prin. & l. se. & sequenti, & pro hac
a glos. ꝙ simplex militia non sit dignitas [a] facit qa
1 omnis dignitas aut est clarissima aut spectabilis aut illustris non sunt clarissimi, quia illa dignitas spectat ad præsidem supra de priua. car. l. 1. Itē spectabiles sunt comites, & præfecti, & similes, vt in auth. de appel. & intra q̄ tēp. §. illud de comi. qui prouin. re. l. 1. Item illustres dicunt̄, & sunt Senatores, & patricij, & præfecti prætorio, vt in auth. vt ab illust. & qui super eos sunt circa princ. & supra de cōsuli. l. 1. ergo vī ꝙ non sint in dignitate arg. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. l. patersam. sed dic ꝙ milites licet non habeant aliquā dignitatē nominatā, quæ cadat sub aliqua specie dignitatis habent tn̄ dignitatem generalē prout cadit in specie honoris: qa præferuntur paganis ar. supra de quæstio. l. milites, & l. diuo Marcho, nec mirū si tales milites habeant dignitatem, & honorem, quia eam habent portionarij supra de suarijs l. 1. & 2. Item debent, & merentur habere, quia procurant honorem, & vtilitatem reipu. supra de agen. in rebus l. principes, & infra de re militari l. milites qui a repu. de militia autem
b doctorali an sit dignitas, [b] & qualis plene scripsi supra de profes. qui in vr. constan. l. 1. & de proxi. sa. scri. l. in scrinijs, & l. iubemus. In gl. fi. ibi idest
2 consulatus, vnde dic ꝙ aliqui consulatus habent dignitatem illustralē aliqui clarissimam, vt scripsi super l. 1. hic alleg. Iaco. Rebuffi.

ADDITIONES.

a Non sit dignitas. Adde Ro. sing. suo 505. inci. an sit militia dignitas, & istum in l. 1. nu. 1. & quod ibi notaui in apostil. ad eum in ver. potest esse miles supra de mu. & ho. lib. 10.
b An sit dignitas. Adde istum l. curiales nu. 1. & quod ibi notaui in apostil. ad ipsum in versi. de epi. & cle. supra de decu. li. 10. Panor. c. clericus nu. 3. & ibi notaui in apostil. ad ipsum in versi. sit dignitas extra de iudi. & in c. quanto nu. 15. & ibi notaui in apost. in versi. dignitas sit extra de proba. & Felin. cap. quanto in princi. de magist.

De perfectissimatus dignitate.

Rubrica.

Super glo. rubricæ: de quo habetur supra de pala. l. scrinijs. §. 1. Ia. Rebuffi Doctor legum.

LEX PRIMA.

Codicillis. Hic dicit ꝙ codicillis idest dignitate perfectissimatus potest vti, qui eam impetrauit, dum tamen non sit seruilis conditionis, vel fisco, vel curiæ obnoxius vel non sit pistor: quod est vile officium, nec in aliquo vili officio sit constitutus, vt tabernatius caupò, vel similis. Item quòd huiusmodi dignitatem non emerit quia ambitiositas maxime in dignitatibus reprobatur, vt supra de primicerio l. fi. & de proxi. sa. scri. l. comperimus. Item nec sit alicui administrationi astrictus. hoc dicit Odo. In tex. ibi in aliquo officio. Ego puto etiam honesto sic debere intelligi istam l. quia duobus officijs quis non debet vti, vt infra titu. 1. l. his quidem. §. 1. & supra de agen. in re. l. agentes. §. 1. & de proxi. sac. scri. l. hac parte. Odofr. In text. ibi pistores, an sit idem in alijs ministerijs, vnde cum non excipiantur hic nisi pistores, & videtur quòd non, cum istud edictum sit prohibitoriū ideo omnibus videtur esse permissum, nisi sint prohibiti. ff. de testi. l. 1. Item quod de vno dicitur, & de alio ff. de iudi. l. cum prætor. Sed dic contra ꝑ quo l. ista cum dicit, vel non in aliquo officio, & eidest in alio mercimonio vili, vel huic simili, & quod dicitur de pistore hic gratia exempli ponitur arg. supra de adulte. l. ita nobis pudet, & ff. de vi & vi ar. l. prima. §. quod vulgo. Item quia eadem est ratio, ergo, & idem ius infra nego. ne mili. l. 1. Iaco. Rebuffi.

Qui militare possunt vel non, & de seruis ad militiam, vel dignitatem aspirantibus, & vt nemo duplici militia, vel dignitate simul vtatur.

Rubrica.

Dictum est supra de dignitatibus, & diuersis officijs sacri palatij, & quia ex militibus assumuntur prædicti, quoniam, & ipsi militant, & militare dicuntur ac

debent

debent, vt supra de priuil. sco. l. 1. & l. 2. cum similibus restat vt videamus q põt ad militiã puenire & qui non: ideo ponit rubricam qui militare possunt vel non põt aliqua de eã. verũ quia sm aliquos qñq; se transferunt ad militiam, vel dignitatem aliquam, vt eulient onera seruilia, vel vt liberi videant secundũ qđ fecit Barbarius Philippus. ff. de offi. præto. l. 3. qđ prohibetur fieri imo reuocari iubentur ad pristinam cõditionem, vt supra si seruus aut liber ad decurio. aspira. l. 2. & supra de manci. & colo. l. fi. nã hic, & similes militare prohibentur, vt supra de fugi. colo. l. 1. & l. vlt. ĩ de metal. l. fi. de murilegulis, & de agen. in rebus l. agentes §. 1. & de dig. l. ne quis, & supra ti. proxi. l. 1. ideo dr̃ in rubrica, & de seruis &c. & de ista secda parte agitur infra eo. l. pen. & l. fi. & quia qñq; quis vtiĩ duplici dignitate, vel officio, quod non ferendum est, vt supra de asse. l. nemo, & de proxi. sac. scri. l. hac parte, & de agen. in re. l. agentes. §. 3. ideo subijcitur in rubrica, & vt nemo, &c. de quo agitur infra eod. l. eis Odoff. Iaco. Rebuffi.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Doctor esse volens approbari primo debet ab his qui ius approbandi habent.*
2 *Dignitate priuatur, qui eam obtinet tramite non recto.*
3 *Miles a quo priuatur militia.*

Si militiæ. Volentes militare se debent offerre ei, qui ius habet probandi scilicet coram militum magistro. Item nullus causa litis vitandæ militare potest. hoc dicit Bar. & hoc est arg. contra facientes se scolares vel famulos scolarium causa litium etiam &c. Item ꝯ illos qui faciunt se burgẽses Regios, &c.
1 Item not. ex hac l. arg. φ qui vult esse doctor debet probari primo ab his qui probandi ius habent, vt extra de magistris c. 1. Item debet a principe impetrari per l. istã. pro quo supra de pro-
2 fes. & me. l. medicos. Bar. Item not. φ qui assumit dignitatẽ aliter quam debeat illa priuatᷓ dignitate, & ad primæ condinionis statum reducit ad qđ supra de primicerio. l. 1. de agen. in re. l. 1. vt dig. or. ser. l. 1. de pala. l. quidam de decurio. l. qui derelicta secundũ Dul. in tex. ibi litis cã, &c. vt quia habens litẽ cum aliquo se transtulit ad militiam, vt potentiorẽ redderet se aduersarijs, qđ permitti non debet ne humiliores a potentioribus opprimantur. vt supra de condnc. & procura. re. fisca. l. 1. & ne liceat po. l. 1. vel qa habebat causam criminalem, cuius metu ne cõdemnaretur fugit & se transtulit ad militiã, quia ex hac causa princeps qñq; remittit pœnam delictorum, vt ff. de re mili. l. non omnes §. fi. & pe. Et propterea ad postulationem aduersarij absoluitur a militia, & reducitur ad pristinum statum, vt sic aduersarius eius potẽtia non opprimatur. cum æqualitas debeat seruari actori, & reo, vt supra de proxi. sa. scri. l. in sacris 3 & supra ne liceat poten. per totũ
3 secundum Odo. postulantibus aduersarijs. Sed an iudex aduersario non postulante si videat militis apertam fraudem an possit eum amouere a militia, & ad pristinum statum reducere? & videtur φ sic arg. ff. de postu l. quos prohibet. puto contra cum hoc non spectet ad iudicem, vt illũ amoueat: sed ad principem supra de agen. in re. l. a. licet sit contra supra de priuil. scola. l. 2. in fi. Tamen quia hic dicit postulantibus non licet a contrario sensu: quod fortissimum est arg. ff. de offi. eius cui man. est iurisd. l. 1. §. huius rei. quia quod in vno casu permittitur in alio prohibetur supra de procu. l. maritus. ff. ad municip. l. 1. secũdum Odoffre. Et quia in fauorem partis hoc est inductum: & ideo cum ipsi sint scientes, dolus non videtur eis inferri argu. supra de transact. l. cum donationis, & ff. de postulan. l. quamuis. Bertran. Iaco. Rebuffi.

LEX II.

Non tantum. In fraudẽ ciuiliũ munerum nullus armatæ militiæ nomen potest assumere. hoc dicit Bart. Not. φ in fraudem non debet quis lucrũ sentire, vt hic, & supra de hære. & manichæ. l. curiales. ff. de dolo l. 1. & ff. de interdi. & rele. l. rele. in fi. imo debet in expensis ꝯdemnari arg. extra de rescrip. c. cæterum in fi. & c. fi. in fi. secũdum Dul. In tex. ibi ciuilium munerum. s. personalium a quibus milites excusantur, vt supra de decurio. l. militaribus secundum Odo. Iaco. Rebuffi.

LEX III.

Cura. Coloni vel saltuenses ad militiam armatam volentes vel inuiti non sunt assumendi. hoc dicit Bat.

LEX IIII.

Omnes. Curialis, vel cohortalis conditionis existentes ad armatam militiã non possunt assumi. h. d. Bar. In tex. ibi cohortalis. cohortalis dr̃ ille qui hẽt officiũ cohortatũ adeo φ illud dimittere non potest vel aliud assumere, & est quoddam officium sic vocatum, & de istis cohortalibus agitur infra de cohor. per totum secundum Odo. & de materia huius l. habetur infra tit. t. l. si cohortalis. Iaco. Rebuffi.

LEX V.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia plura an quis habere possit.*
2 *Duas præbendas quis tenere non potest.*
3 *Officium habenti, si aliud deferatur, in potestate sua est quod velit retinere quod declaratur nu. 4.*
5 *Factum punitur, & si non teneat.*
6 *Affectus, an & quando non sequuto effectu puniatur.*
7 *Pretium rei habens an rem habere videatur.*

Hos. Casus. Quis duas militias diuersi generis, aut dignitatem, & militiam eo-
1 dem tempore quis habere non potest, secus si ad idem tendunt. contrafaciens, & contra impetrãs & iudex impetranti non resistens pœnis hic insertis punitur hoc dicit. Bartolus. Et sic not:

ex hac l. regulam gñalem vtrum quis possit hīc plura officia, de quo dixi in l. competitimus s. de
2 proxi. sa. scri. Et propterea glo. sumit hic arg. ꝙ
a quis non possit tenere duas præbendas [a] In tex.
3 ibi detur electo not. ꝙ si habenti vnum officium defertur aliud, qđ in potestate sua est qđ velit retinere B. hæc lex habet quatuor partes in prima dicitur ꝙ olim aliquis ex speciali ꝯcessione poterat vti multis honoribus, qđ hodie prohibetur per hāc l. vt j. patebit, sed si aliquis sit qui habeat concessionem, vt possit vti pluribus honoribus, non poterit vti omnibus illis, sed eliget quo honore velit vti, & hoc vsq; ad ver. imposterū hic est scda pars in qua dr̄ ꝙ post l. istam nemo postulare audeat, vt liceat ei vti pluribus honoribus, licet illa supplicatio nullū effectum habeat, eꝫ pro temeritate tali infructuosa plectetur, puniuntur etiam iudices, & notarij qui recipiunt illas literas: ad qđ facit supra de peti. bo. subla. l. 2. & dic vt ibi, & literæ tales subrepticiæ impetratæ nō valēt & hoc vsq; ad ver. sciuitis hic est tertia pars: diceret aliquis prohibitum est impetrare, ꝙ aliquis habeat plures honores. Sed quid si
4 sine impetratione aliquis meruerit talem prærogatiuam, puta cum primo haberet vnum honorem sine militia, fuit electus ad alium puta ad administrandas militias, respondet ꝙ tūc debet alterum eligere, vt dixi supra in prin. l. & hoc vsque ad ver. monente ibi est quarta pars, vbi dr̄ ꝙ licet promotus ad aliam dignitatem non possit retinere primam militiam. i. præbendam quam habebat occasione primæ militiæ, si talis esset ꝙ poterat vendi in alium alienare, & precia consequi vel fratribus conferre potest quibusdā ex-
5 ceptis, quæ in litera nominantur. No. hic puniri infructuosam temeritatē sic & alibi punit factum si non teneat, vt supra de loca. fundo. ciuili l. fi. & alibi dr̄ puniri affectū, & si non sequatur effectus, vt supra de epi. & cle. l. si quis nō dicam rapere, & de his qui ad eccl. confug. l. fi. Itē no. ꝙ rescriptum non valet, si præcedat postulatio, vt s̄ de peti. bo. sub. l. 1. secundum An. Itē not. ꝙ punitur officialis nisi resistat iudici, vt supra de decurio. l. omnes, & ibi no. Item not. ꝙ rescriptū contra l. p̄ro non rescripto, & non ꝯcessio hr̄ vt
6 supra de legi. l. non dubium sm̄ Dul. In glo. quæ incipit not. punit affectum, &c. in fi. dic vt no. supra de epi. & cle. l. si quis non dicam, & ibi p Cy. & Doc. In gloss. fi. in fi. contra hoc, & ꝯ totam l. istam vr̄ ꝙ imo quis possit habere duas dignitates, per l. maior supra de dig. & l. iubemus, & de proxi. sacro. scri. & de pala. l. iubemus. Sed dic ꝙ l. ista prohibet, ꝙ quis habeat duas dignitates vel officia cū administratione, secus si sine, vt l. contraria, & iuxta hoc dic ꝙ qñ aliquis hēt inferiorē dignitatē, & vocat ad maiorem, & tunc ad superiorem dignitatem cum administratione: & ad inferiorem sine administratione admittitur, & sic l. cōtrariæ, vt supra de excu. mun. l. eos, & l. eā quia tunc maior non facit præiudicium minori quo ad priuilegia: sed quo ad stipendia, aut aliquis habet administrationem, & vult ei dignitatem aliquam adijcere cum administratione, nō potest: l. sic loquitur l. ista in ver. interdicēdis &c. pro hoc in authen. de administra. offi. §. 1. colla. 3. & quasi per totam colla. Sed qui habet dignitatem maiorem cum administratione, & vult reuerti ad minorem omnino perdit maiorem, & eius priuilegia sic loquitur hic versus sciuitis, & ff. de sena. l. fœminæ, & l. fi. & ratio, vt priuetur priuilegio; quia contra ordinem l. vult facere eo quia de maiori vult peruenire ad minorem supra ead. l. in prin. & supra quemad. ci. mu. indi. l. & in maioribus, & sic vr̄ expeditum per l. istam ꝙ qui est in magna dignitate, & finito eo tēpore vult reuerti ad minorem dignitatem ꝙ possit supra de aduo. diuer. iudi. l. si quis de cognatis. Bar. In d. glo. fi. ibi non licere habere duas præbēdas vt extra de præben. c. de multa de cle. non resi. c. quia nonnulli pro quo faciunt, ll. alle. supra In gloss. quæ est super verbo in militiis secundum Dul. super quo vide in decretis. 40. di. c. Sāctorū vbi allegatur hoc in glos. quæ est super verbo in
7 duabus. Super §. fi. in tex. no. hic ꝙ qui habet precium rei non vr̄ rem habere, vt hic, sed vr̄ contra hoc: quia precium succedit loco rei: vt ff. de peti. hære. l. si & rem, & precium, & de leg. 2. l. imperator insti. cum l. seq. sed dic ꝙ habere rem dupliciter potest considerari primo quo ad vtilitatē vt infra l. contraria, & ideo qui habet precium, & rem videtur habere. quandoque consideratur habere rem quantum ad administrationem: & tunc qui habet precium nō videtur habere rem. Iaco. Rebuffi.

ADDITIO.

a Quis non potest tenere duas præbendas. Tu dic hoc esse verum in eadem ecclesia, vt no. in cap. literas extra de concess. præben. inno. in cap cum iamdudum de præben. & Oldrad. consi. 69. Imo vna vacat ipso iure per alterius impetrationem, vt ibi & not. Barto. post glo. hic versic. vltimo not. Panor. in alle. c. literas, & Bertha. de firmis tractat. de episcopo in 2. lib. in prin.

LEX VI.

SVMMARIVM.

1 Ignorantia probatur eo, quod non probatur contrarium.
2 Reus in exceptionib. est actor, ideoque probare debet.
3 Rei vendicationi quo tempore præscribatur.

Super seruis. Serui post hanc l. conditam militiam adepti dominis scientibus sunt liberi, & iuri patronatus non sunt subiecti. Sed si ignorantibus, in seruitutem redigantur, sed si ante militabant, & adhuc militant, si quidem dominis scientibus idem ꝙ supra si eis ignorantibus infra 30. dies tantū permittitur eos a militia euocare hoc dicit. Not.
1 ignorantiam probari eo quod contrarium non probatur, quod not. & ad hoc allegatur Bart. & habet lex duas partes. Prima loquitur de seruis qui militant post hanc l. Secunda pars loquitur de illis qui militant tempore huius l. secunda pars ibi in vers. super illis, &c. Not. ex l. ista nouū genus ꝓbandi pro ignorantia quæ in dubio præsumitur, vt ff. de proba. l. verius. Secundo not.
2 quod reus qui excipit aliquid in asserendo illud probat, quoniam reus in exceptionibus suis dicitur actor. ff. de probatio. l. in exceptio-
3 nibus. Tertio not. casum in quo rei vendicationi præscribitur spacio 30. dierum interdum 4. mensium, vt ff. pro socio. l. fratres. §. illud respondi. interdum spacio 6. mensium, vt supra de

de censi.l.fi.interdũ anno. vt in auth.de sanc.epi. §.si seruus.interdum biennio, vt ff.de omni agro deserto l.qui agros interdum minus triennio, vt in auth. de monachis.interdum triennio completo, vt in vsucapionibus rerum mobilium interdum 10.vel 20.vel 30. vel 40. annorum vt supra in titulis, & in materijs præscriptionum latius patet. And. Iaco.Rebuffi.

LEX VII.

SVMMARIVM.

1 *Præscriptio quod non currat ignoranti, qualiter intelligatur.*

Si quis Seruum. dominus patiens seruum in dignitate esse priuabitur dominio, & iure patronatus. Sed si domino ignorãte eam fuerit adeptus: tunc infra 30. dies tantum ex quo scierit datur sibi potestas vendicandi h.d.
1 No. præscriptionem non currere ignoranti, qđ est verum ad incõmodum ignorantis, vt hic cũ si.Sed ad cõmodum ignorantis bene currit, sic intelligitur l.genero.ff.de his qui no.infa.Bar.Et caue quia lex superior loquitur de seruis militãtibus scientibus vel ignorantibus dominis, hic autem loquitur de seruis pueniẽtibus ad aliquã dignitatem scientia vel ignorãtia dominorum & not.ꝙ nil videtur esse actum, &c. vt supra ad Sylley.l.fin.secundum And.

Negotiatores ne militent.

Rubrica.

Dictum est supra tit. proxi. de seruis q̃ militare nõ possunt regulariter:sed quia nõ tantum illi sed negociatores militare prohibentur, ideo ponit subsequenter rubricam,negociatores, &c.secundum Odoff.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Negociatores militare non possunt.*
2 *Nobilitas nunquid requiratur in milite.*
3 *Priuilegium concessum militi ratione militiæ,ne possit cõueniri an noceat ei,qui arma illi vendidit.*

Eos qui. In hac l. dicuntur quinque.Primo ꝙ negociatores non possunt militare.Secundo excipit argenti distractores qui possunt militare in qualibet militia præterquam in armata.Tertio dicitur ꝙ si aliqui negociatores tempore huius l. militauerant habẽt electionem recedendi a negociatione,& retinẽ di militiam, vel econtra. Quarto dat eandẽ electionem argenti distractoribus qui tempore huius l.peruenerant ad armatam militiam.Quinto & vltimo dat ꝙ illi qui faciunt arma possunt mi
1 litare remanentes in suo artificio. hoc dicit.An. No. primo negociatores nõ posse militare hoc est propter vtilitatem officii concor. sunt in gl. Secundo not.ex vers.exceptis.quod aliquid permittitur ratione vtilitatis quod alias non permitteretur sic supra iii.1.l. penul vers. vero & l. fi.in fi. Tertio no.ex ver.si q̃ vero , & extra quod & in argenti, &c. ꝙ tale quod impeditur faciendum quod nõ dissoluitur iam factum , vt hic sic ff.de arbi.l nõ distinguemus. §. sacerdotio,& supra de decurio. l. infamiam,& de reis postula. l. 1.Quarto.not.ex ver.quod & in argenti.illud generale, ꝙ cum lex in præteritum quid indulget seu permittit in futurũ vetat sic in auth. de æquali.§.1.Quinto not.ꝙ simile applaudet suo simili vt hic in vers.vltimo.sic supra communia vtriusque iudi.l.fin.secundum Odo & Dul.An autem quod dicitur hic in alma vrbe habeat locum in alijs prouinciis dic vt no. per Odo.& Doct.in simili supra de profes.qui in vr.constan.l.1. Super
2 glo.2.no.hanc glo. hos prohiberi a militia non quia non sunt nobiles,sed quia vile exercent officiũ:circa quod reuoco in dubium, An ad hoc ꝙ quis sit miles requiratur nobilitas, & videtur quod non per glo.istam pro quo supra si seruus aut libertus l.1. & 2.cum ibi not.iuncto in auth. vt liberi de cætero. Sed contra videtur ꝙ requiratur nobilitas in milite.pro quo in feu. de clevio.pa.§ si miles.vbi habes ꝙ miles potest recusare duellum si alter non sit nobilis,& ꝙ exigitur genus facit supra ad l.iul.ma.l.nullus.& hoc credo procedere de iure feu. sed de iure ciuili credo ꝙ nõ requiratur genus quia miles dicit quasi durus. Item dicitur a mille quia eligebantur de mille per imperatorem,& quemcunq; potest eligere si sit sufficiens. ff. de re mili.l. 1.& arg. supra de cri.sacri.l.disputare. Nec ob l.nullus:quia ibi exponitur generis idest quæ descendunt ex genere militis,vt sunt filii, & pro hoc ff.de quæstioni. l.milites.Nec ob.§.si miles;quia loquitur de cõsuetudine: quia feuda non sunt iura sed consuetudines,vel dic ꝙ est ratio , vt seruetur paritas in duello. nam qui est antiquior in militia maiorẽ videtur habere dignitatem infra de tyro,l.1.& supra de dig. l. 1. nec ob. quod no. ff. ex qui.causis ma.l.fi.vbi dicitur ꝙ requiritur genus quod verũ est ad hoc non ex dãnato coitu pro quo in auth.
3 qui.mo.na.effi.le.§.quisquis.In ver.fi. facit ad q. quidã impetrauit a Rege ꝙ nec ipse nec fideiussores tenerentur respondere quandiu ipse erat in exercitio tali , ipse emit a quodam ille vult eum conuenire quæritur an possit , & vĩ ꝙ non propter generalitatem priuilegij. Sed dic contra ꝙ imo possit per hunc tex.nã adeo vĩ priuilegiatus iste armiger qui vendidit pro quo. ff. qui pot. in pig.ha.l.interdũ cũ l.seq. liẽ vbi sunt priuilegiati plures antiquior pfertur sibi q̃ po. in pig.ha. l. fi. sed iste armiger venditor est priuilegiatus,& magis antiquus quam alter ergo ei præfertur , vt supra de pig.l.fi.cum auth.ibi posita.pro quo supra an seruus ex suo facto l.permisi sic,& ff.de nauti fœno.l.paruuli Iac.Rebuffi.

De re militari.

Rubrica.

Dictum est. supra qui possunt militare, & q̃ nõ:nunc dicet de his q̃ pertinent ad militiam , & sic ponitur rubrica de re militari.Odo.Iac. Rebuffi.Doc.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Miles pro tpe captiuitatis stipendium habere non debet.*
2 *Ambasciator si dãnū patiaē, cuius expensis ei resarcitur.*

Stipendia. Miles captus ab hostibus dū ibi est stipendia vel denariū
1 habere non potest hoc dicit. Et not. hūc tex. pro militibus nostri temporis qui capiuntur in bello, qui stant captiui, per id tempus non haber stipendium & op. & soluitur, vt in glo. & in l. contraria secundum Bar. & alios Doc. In tex. ibi stipendia, quæ dantur militibus, vt supra de castrē. omnium pala. peculio. l. 1. & qui mili. po. l. fin. secundum Odo. Et est arg. hæc lex, ꝙ si legatus, vel
2 ambasciator alicuius ciuitatis captus est ab hostibus siue inimicis eundo, vel redeundo, ꝙ ciuitas non teneatur ei, & ad damna quæ passus est arg. huius l. & ff. eod. l. qui excubias, & infra eo. l. cū allega. sm Dul. de quo per Bart. & Doc. in l. inter. §. non omnia. ff. manda. & per Cyn. C. ad l. Iul. de vi publica. l. quoniam multa q. 2. & per In no. extra de iureiuran. c. sicut 2. & per Spe. in spe. tit. de iudi. §. specialia. vers. illud & plene per Barto. in l. si seruus a. §. 1. ff. de furtis. Iac. Reb.

LEX II.

Viginti. Milites qui militauerūt seu exercuerit arma per 20. annos a muneribus sordidis militiæ liberantur. hoc dicit. And. & Odofr. facit ad ea quæ scripsi supra de professo. qui in vrbe constan. l. 1. & de proxi. sacri. l. 3. Iaco. Rebuffi.

LEX III.

Milites. Missus a militia ignominiæ causa est infamis, & dignitatem militiæ consequi non potest: morari tātum potest vbiq; præterquam in locis interdictis hoc dicit. Bar. Iacob. Rebuffi.

LEX IIII.

Defunctorum. Bona militis deserētis in desertione defuncti confiscantur. hoc dicit Bart.

LEX V.

SVMMARIVM.

1 *Suspensus ad tempus an lapso tempore debeat habere fructus præteriti temporis.*
2 *Bannitus restitutus an possit esse de consilio.*

Cum allegatis. Desertor ex indulgentia principis restitutus non habetur pro tempore, quo deseruit perinde ac si militasset in castris & pro illo tem-
1 pore stipendia nō petat h. d. Bar. Et facit pro clerico suspenso ad tempus, an lapso tpē debeat hābere præbendas præteriti tpis: facit l. stipendia. s. cod. quæ facit ad multas qōnes not. s. de dam. infec. l. inter quos. §. dānl, & ibi dixi Bar. Item pone arg. ꝙ iuste exbannitus non restituitur cum absoluitur ad fructus medij temporis. vt not. extra de ap. c. pastoralis, secus si iniuste arg ff. eo. l. pen.
2 Item vide quæ not. ff. de alt. leg. is cui. An. Item facit, quod si aliquis fuit exbannitus, & postea fuit extractus de banno ꝙ pro futuro tempore potest esse de consilio secundum Dul. Itē hæc lex facit ad dubium pone quod Rex concessit cuidam nobili priuilegium considerans, quód iste nobilis iuuaret eum in guerra sua, postea iste nobilis non iuuauit Regem dum habēret guerram: imo fuit contra eum post fuit reformata pax inter Regem, & alios quærit an iste nobilis possit vti isto priuilegio, vt videatur reformatū & reparatum ex quo fuit reformata pax: & vide tur quód sic, vt hic & pro hoc videtur lex. ff. de adi. le. l. 3. §. fina. cum l. sequen. pro quo. ff. de op. le. l. plane. dic contra, ꝙ non potest vti priuilegio nisi iterato sibi concedatur: & est ratio quia hic dabatur priuilegium, vt præstaret auxilium, sed ipse non præstitit, imo nocuit ergo & c. supra de iudæis l. iudæi, & de aquæductu l. eos, & l. est. 3. p hoc l. ff. de iure anu. aur. l. 1. Et ratio quia ll. faciunt differentiam an quis restituatur in gratiam in pristinum statum. nam cum restituitur ad gratiam solum videtur remissa iniquitas. Sed ad pristinum statum videntur sibi omnia restituta: & ideo cum iste solum videatur restitui ad gratiam non extenditur ad aliud. pro hoc fit lex. conco. supra de senten. passis l. 2. & 3. & l. cum indulgentiam. Nec ob. ista l. quia hic fuit restitutio quo ad militiam non ad omnia quæ concernunt militiam. Nec ob. l. 3. quia ibi hoc facit cōfirmatio testatoris. Iacob. Rebuffi.

LEX VI.

SVMMARIVM.

1 *Denunciationem medici debet præcedere diligens iudicis inquisitio.*
2 *Peritorum iudicio standum est in re dubia.*
3 *Curator datus ei qui credebatur prodigus, cum non esset an teneat.*

Semel. Missus a militia ex causa ægritudinis factus sanus instaurandus non est, tamen mitti non debet nisi medicis hoc denunciantibus, & iudice hoc inquirēte. hoc dicit.
1 Et not. hunc tex. singularem, quód nunquam denunciatio facta per medicum qui dicat aliquem esse infirmum, vel ex vulnere remansuram esse cicatricem aliquid operatur, nisi præcedat diligens iudicis inquisitio: & ideo fit semper cautus assessor qui in actis faciat registrari, quando diligenter examinauit verum ex vulnere remansura sit cicatrix, & ipse medicus diligenter exa-
2 minatus hoc retulit alias non valerer Barto. In text. not. ex hac l. quod vbi dubium est in re aliqua standum est iudicio peritorum, vt hic, & in authentica. de non alic. §. quod autem. ff. de sta. ho. l. septimo mense. Item not. hic quód statur iudicio medicorum an vulnus sit lætale, aut non; pone quód medici iudicauerunt quem esse mortuum, postea reconualuit an teneatur lege

lege Cornelia de ſicarijs, ac ſi eſſet mortuus? & videtur, ꝙ ſic per hanc. l. vbi videtur caſus, pro hoc. ſ. de ſicar. l. is qui cum telo. Item quia hoc videtur eſſe factum fato, & quæ fato fiunt fieri non videntur. ff. de con di. & demon. l. a. in fi. pro quo ff. de adult. l. nihil. quare videtur ꝙ teneatur
a ſecundum doct. Item facit, ꝙ ſi iudex det curatorem prodigo qui re vera non eſt prodigus an teneatur, & videtur ꝙ ſic, vt hic pro quo glo. ff. de verb. oblig. l. is cui bonis: ſed caſus videtur in contrarium ſi bene attendatur. ff. de cura. furio. lit. circa principium. Iaco. Rebuffi.

LEX VII.

Fruſtra. Damnatus de crimine militari miles exiſtens non infamatur, ēt ſi factus veteranus hoc dicit Bart. In tex. in fine & quia miles fuit punitus vel pœna ei remiſſa militauit, et militia completa honeſtam miſſionem recepit ſicq; veteranus factus eſt ſecūdum Odoff. Iac. Rebuffi.

LEX VIII.

Cauſaria. Tria ſunt genera miſſionum honeſta cauſaria & ignominioſa, bene ſi quis honeſte vel cauſariè mittitur a militia, non debet timere quód propter talem miſſionem aliqua macula aſpergatur: nō enim infamis ex hoc efficitur, ꝙ ex cauſa procedit & legitime fuerit ſupra eo. l. ſemel. in fi. Odoff.

LEX IX.

Si quis Barbaris. Dans operam, vt Barbari Romanos deprehendāt vel prædam factam cum eis diuidens, comburitur. hoc dicit Bar.

LEX X.

SVMMARIVM.

a *Vxor an poſſit eſſe teſtis.*

Quicunque. Miles impetrauit quód poſſit ſecū habere familiam ſuam. l. iſta interpretatur qui cōtineantur [a], appellatione familiæ, & continentur vxor & filij & ſerui non aſcriptitij: quia non poſſunt a ſolo recedere, vt ſupra de agri. & cen. l. 1. colonos. No. ꝙ ſemper lex iſta inducitur, quod vxor eſt domeſtica. arg. ad idem. ff. ſi quis cau. l. ſed & ſi quis. §. 2. & de iudic. l. interdum, alias autem non numeratur inter domeſticos, vt ſupra de his qui ad ec. confug. l. præſenti. §. pen. & ſi eſt domeſtica [b], non poteſt eſſe teſtis cum marito: quia domeſtica, &c. vt ſupra de teſti. l. 1. & magis large exponitur hoc verbum familiæ ſupra de verb. ſign. l. fi. And. Iac. Rebuffi.

ADDITIONES.

a Qui contineantur. Adde Bar. & Alex. in l. 1. §. familiæ. ff. de vi & vi arma. & Pau. de Caſt. conſi. 17.

b Vxor non poteſt eſſe teſtis quia domeſtica. Adde quod notatur in apoſtil. ad Lanf. de Oria. in c. quoniam contra falſam. §. teſtium de poſitiones num. 56. verſ. adde præmiſſis extra de probatio.

LEX XI.

Tribuni. Tribuni vel milites in locis deputatis facere debent manſionem non per poſſeſſiones vagari, & contra faciens punitur. h. d. Bart. Sic debet ſcolaris quidem eſſe continue in ſtudio, ſic eſt de agente in rebus ſic ſupra de agen. in re. l. ex eo. in fin. & in clerico. ſ. de epiſ. & cle. l. omnes & in curiali ſ. de decurioni. l. curiales, & in domeſtico ſupra de domeſt. l. 3. Secus autem in alijs qui præfulgent alijs dignitatibus, vt l. fi. & l. clariſſimis ſupra de dig. ſecundum Dul. Iac. Rebuffi.

LEX XII.

SVMMARIVM.

1 *Lauantes pannos in ſummitate fluminis, an poſſint prohiberi ſi aquam conſpurcent. Sic & econtra ſi lauant in parte inferiore fluminis, nu. 2.*

3 *Cedens bonis, an poſſit auferri camiſia.*

Cum ſupra. Quando milites ſunt ſupra ripā fluminis in herba virenti, nullus in illo loco ſe balneare debet, nec etiam equos lauare ne commune aquæ poculum corrumpatur, & oculi videntium inficiētur. Sed volēs prædicta facere vadat ad inferiorem partem fluminis, & ibi ſtet in loco ſecreto,
1 ita ꝙ videri non poſſit. h. d. Et ſic no. hic caſum contra lauantes pannos in ſummitate alicuius fluminis, ꝙ poſſint prohiberi: quia per talem lauacrum commune aquæ poculum corrūpitur.
2 tex. eſt hic. Vltimo no. glo. ſumit arg. cōtra eos, qui more beſtiarum ſe inuerecundè lauāt in aliquo loco. vltimo habes caſum, ꝙ lauans ſe in inferiori parte fluminis non poteſt partem ſuperiorem corrumpere, & ideo prohiberi non
3 poteſt, & ſic facit contra lupum. Bart. Hæc lex allegatur: an illi qui cedit bonis ſit auferenda camiſia: & videtur, ꝙ ſic, vt inſti. de act. §. fi. & ff. de ceſſio. bo. l. is qui. & quæ in frau. credi. l. 1. in fi. ſed l. iſta facit in contrarium, dicens ꝙ quis non debet incedere nudus, ſicut faciunt beſtiæ: ergo videtur, ꝙ non ſit ei auferenda camiſia. Item per l. qui bonis. qui bo. ce. po. & pro hoc hęc lex, vbi dicitur eſſe expeditum. ff. de bo. dam. l. diuus & hoc intelligo niſi eſſet valde precioſa: nam tūc excambiaretur. Iac. Rebuffi doct.

LEX XIII.

Nemo. Milites deputati ad Principis cuſtodiam vel de alio numero, ſine licentia Principis vacare non debent aut alia negotia peragere pœna contra facientibus imminente, & qui a tali obſequio milites retinent, in 5. libris auri puniūtur. Item miles ad Principem in ambaſciatorem miſſus in continēti ſe offerat viris illuſtribus, ſub quorū regimine eſt, vt ſtatim commeatum accipiat. Item milites reperti vagari per prouinciam per præſidem puniūtur hoc dicit Barto.

LEX XIIII.

Contra publicā. Miles de vno numero ad alium ſe tranſ-

transferre non potest nisi vtilitatis publicæ causa princeps hoc concesserit, & cõtra faciens punitur.h.d.Bar. No. q translatio militiæ pertinet ad principem sicut episcopatus ad Papam, vt extra de translat.c. t. sic multa alia pertinent ad principem, vt supra de iure aur. annu.l.1. & 2. & §.de his qui ve. æta.impe. l.t.& 2.& ff.ad municipales.l.fi.in prin.& legitur in auth.qui.mo.na. effi.sui.Item & in alio, vt C.de legi.l.fi.& infra co.tit.l.2.Item.ff.de postu.l.t.§. prouidere. & in multis aliis casibus quos dixi supra de iure fis. l. prohibitum. Item no. hãc l. pro remuneratione laborum sic supra de prin.agen.in re.l. 1. Itẽ no. contra ambitionem sic supra de iure fis. l. super secundum An.de Bar.Iac.Rebuf.

LEX XV.

Milites. Milites qui alimenta habent à republica debent occupari publicis vtilitatibus, non vacare cultui agrorũ, nec custodiæ animalium vel mercimoniorũ q̃stui: sed debent esse frequentes in munere suo, vt armorum quotidiano exercitio ad bella se præparent si contra factum fuerit punitur, & magister militum qui pastus est eos vacare, & qui eos recepit ad seruitium suum.h.d.secundum Odofr. Bar. & And.quod nor. quia non debent milites tela in ligones conuertere. vt supra de mancip. & colo. l. fi.in fi. Item not. q humana conditio per continuum exercitium recipit incrementũ, vt l.legatis seruis.§.ornatricibus.ff.de leg.3.secundum And.sic debent facere religiosi, & alij viri ecclesiastici, qui debent esse in cõtinuo seruitio diuino, nec se immiscere, nec se inuoluere in negotiis temporalibus: quod malè seruatur, nec etiam seculares deberent eos ad se retinere, vt hic, & supra ne clerici vel monachi per totũ, sic debet esse in scolaribus, vt habeant vacare continuo studio iuxta dictum iurisconsulti in l. apud Iulianum.ff.de fideicomm. li.& etiam per nota ta in l.omnes.§.de ser.& in decretis 38.dist. c.nullus, & etiam scripsi. supra eo. l. tribuni, & §. de collegia. l. t.lib.11. In glo. quæ est super verbo in regiis, facit ad ea quæ.§.scripsi. §. de fundi. patri.l.1 lib.11 & de can.lar. ti.l.præcepit.lib.10. Iacobi Rebuffi.

LEX XVI.

Militares. Milites non audẽt ciuiles curas vt tutelas & curas, & alia personalia munera suscipere, & si contrarium fecerint militia & priuilegiis priuabũtur, & illud statuit imperator vt hi timeant, qui statuta sua violare tentauerint. hoc dicit secundum Dulium, & doct. Iac.Rebuffi.

LEX XVII.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo an tollatur lege contraria & econtra.*
2 *Inquisitio de moribus & vita facienda est eius, qui est promouendus ad dignitatem.*

Neminem. Nullus in aliquo numero militum põt militare sine licentia principis. Si tamen de numero deficiat, magister militũ, & dux belli in illius locũ alium subrogabit facta prius declaratione principi secundum huius. l. tenorem. contra faciens punitur. h. d. Bart. In tex. ibi consuetudine, quæ fuit
1 ratio, q consuetudo hic præcedens tollatur per legem, & potest esse duplex. Prima quia consuetudo pręcedat legem, quia lex & ꝯsuetudo æquiparantur: sed lex præcedens tollitur per subsequentem, ergo & c.ff.de leg.l.non est nouum, & l.sed & posteriores, alia est ratio: quia hic expresse cõsuetudo tollitur per hanc.l.& ideo non potest valere consuetudo, quæ expressè reprobatur per legem, vt supra de fur.authen. nauigia, & communia de leg.auth.omnes peregri.& appa-
2 ret ratio in hoc text. In text. ibi veritate discussa per hunc tex.habetur, q vbi aliquis promouendus ad aliquam dignitatem vel officium super regimen reipu. q facienda sit prius inquisitio de eius conditione, & fama in prouincia vel in ciuitate, in qua degit. pro hoc etiam est lex in examinatione testium. ff.de quæstioni.l.de minore. §. fi. & ff. eo. tit. l. non omnes. §. fi.

LEX XVIII.

SVMMARIVM.

1 *Ciuitas criminaliter accusata per quem comparebit. Et qualiter veniat puniende.*
2 *Dux militum potest delegare causam criminalem vertentem inter milites,*
3 *Ciuiliter agere contra vnum coram vno, & coram alio criminaliter contra eundem, an quis possit.*
4 *Iudex potest vti seruientibus curiæ proximorie, si non habeat.*
5 *Seruiens, siue nuntius citans vniuersitatem, an debeat habere duplicata salaria.*

Tam collatores. Præmittendum est, q in partibus orientalibus sunt diuersi numeri siue corpora vel collegia siue societates militũ, qui appellantur numeri præsentalium, & sunt ibi, & magister militum, & etiam duces: secundũ Odoff. Primo ergo dicitur q milites præsentales existẽtes in partibus orientalibus debent obedire ipsis ducis belli, & in causis ciuilibus & criminalibus, non autem respondent magisteriæ potestati, sed duci prædicto, nisi ad ducis respõsum: secundum Bat. sed Odof. intelligit hunc primũ casum, q non conueniatur coram magistro militum per orientem, vt olim: sed coram magistro militum præsentalium vel coram ducibus, & hoc in effectu vsque ad vers. vt autem omnifariam vt hic, & secundo statuuntur sportulæ quas habent soluere tales milites cum conueniuntur siue singulariter, vel totus numerus militum secundum Bar. vsq; ad vers. erit ibi. & tertio dicitur quòd duces de crimine cognoscentes possunt audire, & suam audientiam alteri delegare. Bar. & hoc vsque ad vers.quibus viris ibi.& quarto dicitur ne prouinciales afficiatur dispendiis tempore pacis non debẽt mittere pro multis militibus: sed si indigeant eorum præsentia causa sciendi numerũ militum mittant pro paucis, nec enim expedit subditis multos milites pacis

pacis tempore conuocare. Si tamen necessitas exegerit, vt multi vocentur, procedat hoc sine damno prouincialium, & vsque ad 30. dies viuant propriis expensis: post 30. dies ministretur eis à prouincialibus secundum And. & Bar. vsq; ad versi. quoniam vero ibi. & quinto dicitur ꝙ milites non debent per eam actionem qua sunt conuenti vel accusati coram magistro militum accusari pendente primo iudicio coram duce & econtra. Item si coram vno sit accusatus criminaliter coram alio non potest pendente primo iudicio conueniri ciuiliter. Et cõtra facientes puniuntur. And. h. d. vsque ad vers. dispositiones secundum Andr. vel dic latius secundum Odof. casum in hoc ver. ꝙ olim milites præsentales coram magistro militum per orientẽ conueniebantur, hoc prohibetur hic: sed quòd de cætero milites conueniantur coram magistro militum præsentalium vel coram ducibus, intantum quòd conuenti coram vno non debent conueniri coram alio super eodem. Item non possunt dicti milites conueniri separata continentia causæ coram magistro militum præsentalium ciuiliter, & coram ducibus criminaliter vel econtra. Sed apud eundem iudicẽ est vtraq; conuentio facienda. h. d. vsq; ad ver. si quis vero secundum Odoff. ibi. sexto dicitur ꝙ per hanc l. non derogatur iurisdictioni magisteriæ potestatis, cum omnes duces sint eidem subditi. h. d. se-
1 cundum Odof. Andr. & Bar. In tex. ibi subdito. hic est casus ꝙ vniuersitas criminaliter accusata potest comparere per sindicum, Bar. ad quod. ff. quod cuiusq; vniuer. l. nullis, cum ll. sequentib. & est ratio: quia difficile est omnes consentire, vt ff. de dolo. l. sed & si ex dolo. ad quod. l. aliud. §. refertur. ff. de regu. iur. Item quia omnes non
a possunt puniri criminaliter [a], cum multi forte sint innocentes, & ideo conuertitur punitio in pœnam pecuniariam. pro hoc. l. 3. de decurio. l. quinq; summates, & ꝙ possit cõstituere procuratorẽ habetur. 3. de procur. l. quicũq; facit etiam; quia segnius expediunt cõmissa negotia plures, not. ff. de admi. tu. l. si plures, qualiter autem puniatur vniuersitas delinquens, dic ꝙ si commisit delictum execrabile, vt hæresim. & tunc patitur aratrum, vt ff. qui. mo. vsusfruct. amit. l. si vsusfructus ciuitati. si autẽ aliud delictum puta commune: tunc si appareant delinquentes vel promouentes, & illi solum puniantur. ff. de pœnis. l. capitalium. §. solent. alias autem si nõ appareat puniatur vniuersitas, & tunc conuertatur in pœ-
2 nam pecuniariam, vt supra dictum est. In tex. ibi vel eorum discussione. Not. hic casum ꝙ in criminali dux belli cognoscens inter milites potest committere discussionẽ causæ: regulariter aũt causæ meri imperij non delegantur, vt l. imperium ff. de iurisdict. om. iudic. & de pedan. l. pla-
3 cet. Bar. In text. ibi quoniam vero. in isto versi. est tex. expressus, ꝙ quis potest agere cõtra eundem ciuiliter coram vno iudice, & criminaliter coram alio iudice pro vno negotio: ergo in cõtrarium est ius commune. Bar. Item not. ex vltimo dicto ꝙ honorando subditum videtur honorari dominus iuxta illud, estote subiecti principi & ducibus ab eo missis &c. vt extra de censi. cap.
4 omnis anima. Andr. Circa prin. tex. ibi in proximis locis no. ꝙ vbi aliquis iudex non habet seruientes vel alios officiales, ꝙ licitum est sibi accipere a iudice sibi ꝓximiore, vt hic, & pro hoc quòd sit recurrendum ad proximiorem facit in auth. scenicas non solum. §. fi. co. l. 5. Item allegatur ꝙ si habeat iurisdictionem & merum imperium & non habeat locum, vbi cõmode possit erigere furcas, ꝙ possit plantare in loco vicino sibi propinquiori, vt ibi iustitiam exerceat, & est ratio, quia vna prouincia alteri prouinciæ habet deseruire, vt habes hic in iudicibus & offi-
5 cialibus, & de iniur. l. fi. Super text. in versi. vt autem, ibi duplicata quantitate, facit ꝙ seruientes quando citant vniuersitatem debeat habere duplicata salaria plusquam habeant ab vno priuato: sed contra hoc videtur casus legis quòd non debeant habere nisi tantum quantum deberent habere ab vno priuato in auth. de sanctis episcopis. §. sportularum. ff. si fa. fur. fe. di. l. t, Nec ob. l. ista: quia hic prouidebatur specialiter in minori modo sportularum, & ꝙ sit speciale in istis probatur supra de proxi. sacro. scri. l. in sacris. in q. autem loquitur vbi de iure cõmuni dantur sportulæ, & ideo cum non laboret in vacatione plurium plusquã si vacaret circa vnum solũ, ꝙ non debeat plus habere. In tex. circa principium ibi dispendium sub. quod talibus personis obueniret, & etiam reipublicæ nisi possent conueniri coram isto duce: de quo loquitur hic text. qui moratur inter milites in acie. nã eundo ad aliũ à remotis existentem grauarentur istæ personæ in sumptib. & in itinerũ laboribus, & vtilitas reipublicæ differretur. In vers. ita videlicet in prin. Supra locutus est de his quæ concernunt actus militares. Magnificaui hoc no. vt detrahatur honori magistri militum cum & duces sint sub eo, vt infra ea. l. in fi. In vers. eo. iste vers. loquitur in officialibus non habentibus territorium, de quibus dicitur ꝙ non indigent clientibus qui eorum sententias mandent executioni, ne pro multitudine, no. iustitiam peruerti propter diuersa officia simul concurrentia. Item no. multitudinem reprobari. Iac. Rebuffi.

ADDITIO.

a Non possunt puniri criminaliter. Adde istum in l. quinque casus nu. 1. & quasi per totam legem, & ibi notaui in apostil. ad ipsum in versi. vniuersitas supra de decu. lib. 10. & in rub. num. 1. supra de munc. patri. eo. lib. Panor. c. in causis num. 5. & ibi etiam notaui in apostil. in versi. per sonum. extra de elect. Angel. late consil. 167. Anch. consil. 157. Franc. de Are. consil. 154. & Oldra. consil. 61.

De castrensi peculio militum, & præfecti annonæ.

Rubrica.

Dixit. Supra de militibus, qui possunt militare, & qui non, dixit etiam de re militari circa multa statum eorum tangẽtia: verum quia milites quandoque sunt filijfa. habentes peculia castrensia prout & palatini, vt supra de castren. omnium pala. pecu. l. 1. & de inoffic. test. l. fi. ideo de castrensi peculio militum dixit. de præfecti autem annonæ non dicitur in nigro, vt hic not. in glo. rubr. verũtamen licet expresse non

non fiat mentio de præfecto annonæ in l. huius tit. tamen cum tractatur hic de peculio aliorum militum, consequenter etiam videtur tractare de peculio præfecti annonæ: quia quæ in præfationibus dicuntur in sequentibus censentur esse repetita. l. Titia. §. idem respondit. ff. de verbo. obligatio. & instit. de lega. §. sed Sabino: secundum Odoff.

LEX PRIMA.

Si in potestate. Sex principaliter dicuntur hac. l. Primo quòd vbi pater emit rem aliquã nomine filijfa. illa res est patris; ꝙ scilicet pater videatur donasse filio: quæ donatio non tenet licet possit confirmari morte patris vel emancipatione filij, vt supra si quis alteri vel sibi. l. 2. & de inoffic. dona. l. 2. Secundo dicitur ꝙ res mobiles & habiles ad militiam sub. & contẽplatione militiæ efficiuntur peculij castrensis. Tertio dicitur idem est in hæreditatibus pro cõmilitone filiisfa. militibus donatis. Quarto dicitur secus esse in hæreditate paterna filiofamilias militi debita. Quinto dicitur ꝙ filio militi prædium datum nõ est in peculio castrensi. est de peculio castrensis alias castrense peculiũ. h. d. An. No. hic casum in quo succedit res loco pretij, vt supra de rei vend. l. si vt proponis, & l. si vt pecunia. nec pretium loco rei, vt ff. de furt. l. qui vas. in fi. Itẽ facit res empta de peculio castrensi est castrensis eodem modo de profectitio, & aduentitio secundum Bar. Sed quæ est ratio ꝙ res immobiles nõ connumerentur in castrensi peculio: sed mobiles sic? dic ꝙ ratio est quia res castrenses dicuntur quibus potest vti, & quibus potest iuuari in castris. ff. eo. l. 1. 2. & 3. sed constat ꝙ rebus immobilibus non potest vti in castris nec secum deportare, ideo non possunt connumerari inter castrenses.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Filiusfamilias, an possit esse in iudicio in castrensibus sine consensu patris.*

Filiusfamilias. Non potest alienare filiusfam. sine patris
1 consensu nisi castrensia. h. d. An. Hæc l. facit contra glo. positam supra de bo. quæ libe. in fi. §. necessitate, quæ dicit ꝙ filiusfa. non potest esse in
a iudicio in castrensibus sine consensu patris [a], sed videtur cõtra per. l. istam, ꝙ immo posset, & pro hoc glo. ff. ad Trebel. l. Imperator. & ff. de castr. pecu. l. 4. vbi est casus. Iac. Rebuffi.

ADDITIO.

a Sine consensu patris. Adde Bar. & doctio. in l. fi. §. necessitate supra de bo. quæ libe. Spec. in tit. de actore versi. hoc quoque & ibi. Io. And. in addi. ad eum versi. inter quos Paul de Cast. consil 51. Lanfran de Oriã. in cap. quoniam contra falsum. §. confessiones num. 3. versi. similiter videmus, & ibi notam in apostil. ad eum post Benedi. vadum vbi posui alias fallentias, quando possit in iudicio stare sine consensu patris extra de probatio. de quibus vide Bertholo. Soci. in suo tract. fallen. regula. 151.

LEX III.

Errat. Licet quis militet non tamen liberatur à patria potestate. hoc dicit Bart. Iacobi Rebuffi.

LEX IIII.

Cum allegas. Duo fratres erant cõmilitones. & in militia peragebant, vnus decessit alio instituto hærede: talis hæreditas est in peculio castrensi, quia à commilitone delata. nam isti fratres videntur sibi adinuicem reddidisse cariores, propter militiam, & sic militia auget fraternam dilectionem quod est notandum. h. d. An. Et no. ex hac. l. quod magis intuemur hic quod prodest quam quod obest. sic. ff. de iure fisci. l. non intelligitur. §. quãdo autem. cum multis aliis quæ ibi notantur. An. Item not. ꝙ societas inter fratres augmẽtat dilectionem inter fratres eos adinuicem, & eos cariores reddit. Bar.

LEX V.

Intelligis. Mortuo filio milite ab intestato pater occupat peculiũ eius castrense iure peculij non hæreditario concordat. ff. eo. l. fi. hodie iure hæreditario, vt in glo. An.

LEX VI.

Ius castrensis. Scriniarij & expectatores, & præfecti prætorio, & alii in eius officio militantes habent castrense peculium. Sic est arg. secundum An. nec ob. huic legi. l. scriniarios supra de testa. mili. & ff. de re milit. l. antepenul. quia quod hic dicitur quòd habent ius militare est verum quantum ad castrense peculium, vt illud præcipuum habeãt, nec patri illud acquirant, & ꝙ de ea testari possint, communi tamen iure. non autem dicit ꝙ possint testari iure militari, & tunc loquuntur. ll. contrariæ, vel hic scripti erant in matricula, & numero militum, ibi non. vel hic erant in hostili prælio, & ideo licet non sint milites iure tamẽ militari testantur, vt ff. de testa. mili. l. fi. & de bo. pos. ex te. mili. l. 1. secus in contrariis, & ideo non habent priuilegium militare, & hanc reputo veriorem. Palatini habent priuilegium militare, vt supra de castren. omnium pala. pecu. l. 1. Odoff. In text. ibi scriniarios exceptores, idest notarij qui in curia magistri militum officium exercẽt. sic exponit exceptores, idest notarios vel scriptores, vt in auth. de defen. ciui. §. deinde, super verbo exceptorem. coll. 3. In tex. ibi legione prima forte in qua erat princeps. de legione autem secunda fit mentio, & not. supra de professo. & med. l. 1. lib. 10. Iaco. Rebuffi.

De erogatione militaris annonæ.

Rubrica.

Dictum est Supra de militibus seruiẽtibus reipub. quibus olim annona

annona publicè erogabatur: qualiter autẽ hodie erogetur, ideo ponitur hic rubrica de eroga. &c. secundum Odoff. Iaç. Rebuffi.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Acetum licet fiat ex vino, diuersum tamen quid est.*
2 *Militum vita qualis esse debet.*

Repetita. Tempore expeditionis militibus debet tradi panis bucellatus, vinum, acetum, lardum, & carnes veruecinæ, duobus videlicet diebus bucellatum, vno die panis integer, vno die vinum, & alio die acetum, vno die lardum, & aliis diebus carnes. h.d.
1 Et not. hic tex. expressum, ꝙ licet acetum fiat de vino, tamẽ aliud est vinum, & aliud est acetum: quod apparet, quia ponuntur hic vt species separatæ, & sic appellatione macellatorũ carnis non continentur macellatores lardi, vt l. cum delanionis. §. asinam. ff. de fund. instruct. Bar. In tex. ibi duobus diebus. s. Ebdomadæ. Odoff. lardum ad faciendum condimentum Odoff. Not.
2 ex hac. l. consuetudinem antiquam debere seruari sic supra de testa. l. testamenta de iur. fisci. l. pen. & ff. com prædi. l. venditor. §. si. cum simili: Odof. & Dulius. Item no. ꝙ milites durè & asperè debent viuere, & non cibariis delicatis, quoniam si cis viuerent, & deficerent vlatleis grossis vti non possent, & sic debilitarentur, & respublica læderetur, & ideo cibaria grossa de quibus hic dicitur eis dantur, & pro hoc est ꝙ hic legitur quòd pauperes cibariis militum vti non debent, ne cibariis delicatis deficientibus non possint grossis vti, & sic lædantur. Odoff.

LEX II.

Vicesimo. Nõn debent milites quærere paleas vltra vicesimum lapidem. i. miliarium. An. Vel dic latius quòd secũdum, ꝙ annona panis & vini & victualium militibus assignantur, vt supra l. prpai. Ita & paleæ & fęnum, vt infra eo. l. prouincialium. Vnde istæ paleæ prope vnum miliarium militibus cõgregantur in campis: non autem portantur ad domum militum, & est ratio vt quod superererit putrefiat, & in campis remaneat, vt fiant pinguiores, & ita prope. s. per vnum miliare congregantur, ne longius vadant milites, & vt citius possint haberi, si sit necesse: secundum Odoff.

LEX III.

Cęnator. Alias cęnaticotum. Milites vt aliquid in cænã habeant à prouincialibus nihil possunt accipere. h. d. Et not. arg. contra milites nostri temporis, vt non possint grauare comitatenses, vt eis parent ad comedendum. Bart. Et not. verbum super stantes: secundum Dulium. Iac. Rebuffi.

LEX IIII.

Sicut. Cum annona est deferenda militibus constitutis in custodia limitum vel in castris, quæ sunt in limitibus, debet deferri annona à prouincialibus qui sunt constituti in loco viciniori, non a remotioribus prouincialibus sed vicinioribus. Secũdo dicitur ꝙ si in aliquibus castris puta veteranis siue antiquis est fatis de annona, in aliis castris puta nouis est defectus annonæ ab antiquis debet deferri annona: non tamen vltra tertiam partem, & sic milites constituti in antiquis castris retineãt pro se duas partes. An. Iac. Rebuffi.

LEX V.

Actuarij. Et susceptores idem sunt, & dicuntur illi qui recipiunt annonam a prouincialibus, vt illam assignent militibus, vt patet infra eo. l. excellentia. Isti tales debent facere breuem seu breues in quibus contineatur quantum annonæ susceperunt, vt secundum quãtitates annonæ in breuem redactæ fiat militibus distributio, vt dicta l. excellentia. in fi. vnde dicitur in l. ista, quòd prædicti actuarij facto breue vel factis breuibus debent illos breues dare, & tradere scriniariis sacri palatij infra 30. dies, quibus traditis dẽt fieri distributio annonæ militibus secundum veritatem breuium, quæ si non fiant punientur vt hic, & dicta l. excellentia: secundum Odoff. Et hæc fiunt vt sciatur introitus & exitus, & si aliqua penes actuarium remanserint secundum Odoffre. An. Vel sic constituti ad distribuendum militares annonas si infra 30. dies annonam receptam, & militibus assignatam non ostenderint per publicũ instrumentum tam militibus quam reipublicæ de suo inferre cogentur, hoc dicit secundum Bar.

LEX VI.

Fortissimi. Militibus reipub. est annona præstãda in capite anni vel singulis diebus, vt supra l. 1. ꝙ si non faciunt sed solutionem recusant recipere, cum eis offertur imputatur eis, adeo quòd postea volẽtes habere non admittuntur, sed fisco applicatur. h.d. secundum Odof. Not. hunc text. contra stipendiarios, & doctores communis Perusij, qui noluerunt recipere pagam tempore debito. quoniam tempore lapso non possunt eam petere, & est speciale in republ. secus autem in priuata, vt infra l. proxi. Bart.

LEX VII.

Nulli. Qui tempore fertilitatis annonam neglexerunt recipere de publico, tẽpore caristiæ pretium ipsius aut annonam petere non possunt. hoc dicit Bar.

LEX VIII.

Prouincialium. Vult Imperator ꝙ milites accipiãt fenum ad domum suam: sed tantum accipiant quantum pro equis sufficiat, quamdiu sunt in exercitio. hoc dicit Bart.

LEX

LEX IX.

Excellentia. Præfectus prætorio habet susceptores qui suscipiunt annonam militibus distribuendam, vt supra eo. l. actuarij, habet etiam opinatores, qui exigunt à collatoribus, vt infra eo. l. opinatoribus, & l. his scolaribus, & isti debent facere breues, in quibus contineantur quantitates specierum, quas exegerunt & receperunt, quos breues debent tradere scriniis sacri palatij, & veritatem in illis ponere & nihil celare. quo facto secundū breues illos fit militibus distributio annonæ etiā debēt fieri, & tradi tales breues ante principium indictionis, & si reperiatur ꝙ non bene posuerint omnia in breuibus vel minus bene distribuerint militibus in duplum reddant secundū Odo. Vel dic breuius ꝙ omnis erogatio annonæ per susceptores facta in scriptis est redigenda, & etiā quantitas ipsius annonæ susceptæ quam debet Principi declarare, & si quid vltra acceperint quam scripserint, in duplum tenentur. h. d. Et no. hunc tex. contra officiales communis, quoniam tenentur in duplum si non scribūt omnia quæ recipiunt. In tex. ibi exploretur. no. apparere introitum, & exitum alicuius computi per librum communem: secundum Bar. & Docto. Iacobi Rebuffi.

LEX X.

Iubemus. Post kalen. Nouembris militibus vinum nouum non vetus tribuitur. Bar. & est ratio quia graue esset, & nimis sumptuosum vinū vetus ministrare cum carius sit nouo, vt ff. si certum peta. l. cum quid. Odoff. ꝙ patet per verbum dispendiosa hic positum. Et sic est hic casus contra tutorē, qui post kalen. Nouembris faciebat bibi per familias vi-

a num vetus[a], vt de suo resarcire teneatur: quoniam debebat facere bibi vinum nouum cum erogatio veteris est damnosa. Bar.

ADDITIO.

a Vinum vetus. Adde Bar. allegare hunc tex. pro sing. ad hoc quod vinum nouum debet incipi potari primo die mensis Septembris, & omitti potatio antiqui: quem refert ad hoc, & sequitur Ludo. Rom. sing. suo. 377. inci. licet tu mihi probare vbi ad hoc allegat Bal.

LEX XI.

Opinatoribus. Exactor militaris annonæ nullum debet cum prouincialibus habere cōmercium ad hoc vt omnem summam possit infra annum cōferre. h. d. Bar. Vel dic latius, quod exactores annonæ non debent discurrere per prouinciam, & exigere annonam sed a præside vel a iudice loci debent illam suscipere, vt illam restituant, vt inde possit fieri distributio, vt supra eo. l. fortissimi. hoc dicit. Et intellige hanc legem ita quod opinatores id est exactores tributorum & annonarum, si soluere distulerant infra annum non habeant commercium id est litigium cum collatoribus: sed adeant præsidem vel iudicem loci, qui soluere faciant, vt s. de exac. tri. l. apparitores, & l. missi. & de cauo. lar. ti. l. neque: secundū Odoff.

LEX XII.

SVMMARIVM.

1 *Frumenti pretium qualiter sit æstimandum.*

Septem. Olim erant septē dies in anno quibus tribunis prætorianis species resistentes ligna: fœnum & bladum dabant pro minori pretio quam aliis daretur, quod erat nomine stellaturæ hoc est pro emolumento alicuius officij, quòd hoc remouetur, vt de cætero dictæ species eis pro minori pretio non dentur: sed secundum ꝙ in foro venalium vendi poterant. h. d. Et sic hodie non habent priuilegium ante alios dictis septem diebus secundum Odof. Vel sic olim species quę deferebantur in ærariū pro annona militum emebantur vilius quā aliæ species, quia forte per septem dies nullus audebat emere priusquam essent emptæ species pro annona. pro hoc prohibet fieri Imperator, & vult ꝙ emantur sicut cæteræ res in foro rerū ve-

1 nalium. facit infra de cohor. l. speciebus. An. Et sic secundum vnam lecturam. no. hic casum ex-

a pressum ꝙ quantum frumētum[a] valeat vel aliæ res mobiles venales nunquam debet inspici nisi in loco publico fori, & quantum ibi vendi potuissent, vnde si res potest vendi multo plus vel multo minus, sed non in foro non debemus inspicere illum locum, sed æstimationem semper considerare debemus, secundum locum publici fori. Bar. & Iaco. Rebuffi.

ADDITIO.

a Quantum frumentum valet in foro, & non alibi est considerandum. De quo per Bar. in l. cum emptor. §. si. ff. de dam. infecto. & in l. non intelligitur. § diui. ff. de iur. fisci Bal. in l. 1. col. pe. vers. & si æstimatores supra de rescin. vend. & Panor. in c. cum Ioannes. extra de fi. instrum.

LEX XIII.

Lege. Si miles speciem aliquam a qua exclusus est, vt supra eo. l. fortissimi, & l. nulli tractat habere iterato, vel erogationes antiquas secundum ꝙ statutæ sunt, vt supra eo. l. 1. & l. fortissimi, & l. prouincialium, & l. excellētia. tentauerit immutare, dux si hoc facere tentauerit in c. libr. auri punietur, & eius officialis in tantumdem; nisi punierit facientem insuper, vt sacrilegus & legum contēptor puniri poterit, hoc dicit. est ergo sacrilegus legum contemptor seu violator, vt supra vt dign. or. seruetur. l. 1. & de domesti. l. r. Odoff.

LEX XIIII.

SVMMARIVM.

Legato facto priori de certa summa, deinde singulis prædicatoribus de alia summa, an etiam prior debeat de altero legato participare.

His scolaribus. Sunt scolæ. i. militiū societates, vt supra de priui. sco. per totum. in quibus milites stant, & examinantur & milites, dicitur ergo hic quòd si aliquis

aliquis dictorum scolarium diu laborauerit, & moruerit numerum suum gubernare: hoc habet priuilegium, quia de annonis fiscalibus datur sibi vnus solidus per opinatores, i. exactores. Item nihilominus eis dantur annonæ quas meruerunt occasione tabellationis, sicut aliis militibus, & hoc debet eis solui quando annona aliis erogatur, vt supra eo. l. 1 & l. fortissimi. & l. excellētia. sed si aliqui mortui sunt omnia sibi debita occasione militiæ, & occasione regiminis sui ad hæredes suos transeunt. h. d. secundum Odof. Hæc l. alleg. quidam legauit priori prædicatorum. 10. pro tunica, deinde legauit singulis prædicatoribus. 5. quæritur an etiam prior debeat habere 5. & dic q sic per. l. istam. & hæc. q. determinatur per dictas. ll. nam quia generalis prouisio, & specialis vadunt circa idem, & c. per specialem prouisionem derogatur generali. vbi autem generalis prouisio, & specialis tendunt ad diuersa, tūc non derogatur, sic concordantur duæ. ll. contrariæ. ff. de alimen. le. l. alimenta. §. Basilicæ, & de annu. le. l. qui Marco. Iac. Rebuffi.

LEX XV.

Annonas. Sicut annonæ præbentur militibus, vt supra per totum, ita & officiariis sacri palatij, & sacris scriniis, & diuersis officiis: quæ annonæ olim cum dispendio prouincialium exigebantur ab eis: hodie vero exigentur: sed tam annonæ quæ militibus præstabantur quā aliis officiis a sacro ærario præstabantur, & eis taxatis illis pretium taxatum soluere facit nomine sportularum. h. d. & secundum hoc corrigitur supra eo. l. mili. & l. sicut. Vel dic secundo q non corriguntur, quia vt olim ita hodie a prouincialibus præstabuntur collatoribus, vt infra ti. 1. l. 1. no. sed non vltra debitum petatur ab eis, q olim fiebat, vt supra eo. l. cænaticorum, & l. opinatoribus. Et si non sufficiat, ab ærario dabitur, & præstabitur, q decst, si pretium taxatum cum annonariæ species plures non habeantur. arg. supra eo. l. nulli. h. d. Vel dic tertio quòd olim in prouinciis exigebantur annonæ: ita & hodie exigūtur: sed quia exactores pro officiis sacri palatij missi de quibus hic dicitur male exigebant a prouincialibus, & sic eos grauabant quod esse non debet, vt supra eo. l. 3. forte ideo annona præstabatur in dictis officiis in speciebus exactis: ideo ne hoc amodo fiat præcepit Imperator, vt ad similitudinem erogationis militaris annonæ non in speciebus: sed in pretio limitato fiat erogatio. & sic cum non habeant annonam nisi certum pretium, & non vltra nil exigatur a prouincialibus vltra debitum. h. d. & iste intellectus litteræ consonare videtur rationi. Odof. Vnde hæc. l. dicit hoc in effectu: annonæ debitæ in publico vniuersis officijs, & sacri palatij ministris sacrisq; scriniis, & cæteris adminiculis dignitatum præberi eis debent in pretio taxato, hoc dicit Bar. Iac. Rebuffi.

LEX XVI.

SVMMARIVM.

1 *Conseruatores deputati ad soluendum stipendia non possunt soluere per substitutum.*

2 *Stipendium militum an possit per procuratorem recipi.*

3 *Sequestrum non debet fieri, nisi constet de debito per publicum instrumentum. testis præsumitur iuratus, ex eo quòd in eius depositione scriptum reperitur eum iuratum deponere.*

4 *Testis debet reddere rationem sui dicti per sensum actui congruentem.*

5 *Administrator publicus debet iurare, & etiam executor testamentarius.*

6 *Officiarius an possit per substitutum seruire.*

Iubemus per hanc. Hæc l. mittitur magistro equitum. Et dicitur primo quòd erogator annonæ iurare debet se officium legaliter, & secundum iustitiam peracturum, & sua manu debet numerare militibus annonam eis debitam. Secundo in §. hoc videlicet, dicitur q si actuarius qui debet erogare, vt supra eo. l. actuarij, & l. excellentia mutuet aliquid alicui militi seu militibus siue ad vnum annum siue ad plures, potest paciscei; vt pro quolibet solido tremissem recipiat, i. tertiam partem solidi occasione lucri; vltra autē ex pacto recipere non potest sub prætextu prolixitatis temporis. Tertio in §. si qua tamen, dicitur q si prætextu pactionis inter militem & actuarium aliqua cōtrouersia oriatur per instrumenta veritas inquiratur, & quæstio terminetur, interim pecunia sequestrata ad petitionē actuarij, donec inter eos lis finem debitum accipiat. Quarto in §. super his no. ad euidentiam q non debet dari licentia seu commeatus vltra quam 30. militibus, vnde si quæstio inter actuarium, & milites qui habuerunt cōmeatum super prædicto lucro: sic debet tantum sequestrari pecunia quæ debetur 30. militibus non vltra sed sequestratio fiat penes deuotissima principia. Si tamē actuarius de pactione docuerit per instrumentum publicum, vt cum milites redierint de absentia prædicta principalis quæstio terminetur, & si tribunus vltra 30. militibus dederit cōmeatum, tunc erogator annonæ nulla stipendia det illis qui fuerunt absentes vltra dictum numerum de 30. Sed illa stipendia redeant ad vtilitatē publicam vnde processerunt, tribunus autem de suo proprio soluet stipendia illis militibus, quibus indebite dederit licentiam se absentandi. s. vltra numerum de 30. Item dictus tribunus antea nō potest deserere suum officium, quam seruauerit eos indemnes. Quinto in §. hoc etiā adijciendo, dicitur q decem primates ex deuotissimis principibus, & quodliber caput scolæ iurati debent deponere apud acta sub suo conspectu vnumquenq; militem recepisse de manu erogatoris annonam & debitam, & hanc relationē tribuno, & deuotissimis principis transmittere de tribus mensibus in tres menses, & postea notificare principi. Sexto in §. hoc videlicet, dicitur q erogator intra duos vel tres vel quatuor menses secundum locorum distantiā faciat erogationē pecuniæ publicæ militibus: quod si non fecerit sed facere distulerit, omne resarciet principibus quod ex non erogatione sunt passi. Septimo in §. scientibus, dicitur quòd si erogator huius. l. præcepta violauerit aut in suo officio aliquod scelus commiserit, aut alias hæc constitutio non fuerit seruata, miles qui contrafecerit

non

non solum cingulo militię priuabitur, sed etiam bonorũ publicationem sustinebit, & exinde erogationis solicitudo ab officio magistri equitum ad alios transferetur, nisi violatorem manifestauerit principi vel magisteriæ potestati per quẽ ad aures nostras referatur, vt sic puniatur, vt dictum est, & si vnus duo pluresve milites læsi fuerint: quia huius cõstitutio non seruatur vnus vel duo comeatum accipiant, & nobis referant, & probent in quo læsi sunt, vt sic violator constitutionis puniatur. Octauo in §. illud, dicitur ꝙ si aliqui milites moriãtur pecuniæ eis debitæ tempore mortis per erogationem omnino soluantur eorum defunctorũ vxoribus & liberis, vt dicit ex recollecta. Odof. An. de Bar. & Bar. & alio
1 rum notatorum. In tex. ibi manu sua. no. ex hoc tex: ꝙ conseruatores monetæ ciuitatis qui deputati sunt ad soluendum stipẽdia non possunt soluere stipendium per substitutum, sed sua manu
2 propria soluere. Bar. In tex. ibi per suã manum solutio. No. ꝙ stipendiarij non possunt constituere procuratorem ad suum stipendium recipiendum, quia per propriam manum ipsorum recipere debent, & ideo sint cauti gubernatores communis quod nũquam procuratoribus ipsorum soluant. Bar. & hac causa forte est obseruãtia in regno Franciæ, ꝙ stipendiarij & officiarij faciunt instrumẽtum seu apocam de recepto, & illam mittunt thesaurariis per aliquem nũtium, & quando est magna causa vel quãdo talẽ apocam mittunt ad partes longinquas, vtputa Parisius, tunc tale instrumentũ seu apocam faciunt corã aliquo magistratu, &c. In tex. ibi cũ actuario. no. ꝙ officialis publicus potest mutare pecuniam stipendiariis sub vsuris: tamen vsuræ nõ possunt transcendere tertiam partem eius, quod mutuatur vt hic, qđ no. Bar. In §. super his vere. no. ꝙ illi qui mutuauerunt pecuniam stipendiariis, si sibi satis non fit possunt eorum stipendia sequestrari. ar. tamen ꝛ. in l. stipendia. de excep.
3 rei iudicatæ. In tex. ibi pyctatia. no. istã literam coniũcto verbo protulerit, quod est.) quod hic est casus quod nõ potest petere fieri sequestrum de rebus alicuius, nisi debitum ostẽdat per publi-
a cum instrumentum [a], Bar. In tex. ibi de propriis facultatibus. not. ꝙ conseruatores monetæ qui dant quandoq; literam stipendiariis se absentadi contra formã statutorum: nam stipendiarij non debent habere stipendiũ per illud tempus à cõi, sed ab istis conseruatoribus Bart. In tex. ibi iuratus deponat. not. hunc tex. pro eo quod dicitur
b testis iuratus deponit [b], &c. Nam per hoc probatur iuramentum præcessisse vt hic, & l. Theopompus. ff. de dotę præle. tutius tamen est, vt de
4 iuramento appareat, vt ibi no. Dy. In text. ibi sub obtutibus. no. ꝙ testis reddens cãm sui dicti, debet reddere per sensum corporis actui ꝯgruẽtem vt hic, & l. testium. ꝛ. de testi. Vltimo hic apparet, ꝙ si testis dicit rem agitatã prout superius dictum est meo conspectui, quod valet & ꝑbat hic tex. In tex. dãnum. no. ex isto text. ꝙ ille qui tenetur soluere stipendium stipẽdiariis, si habet pecuniam, & negligit eis soluere, & ob hoc stipendiarij accipiunt pecuniam sub vsuris ꝙ ille tenetur restituere omnes vsuras, & omnia dãna
5 quæ incurrerũt occasione talis negligẽtiæ. Circa prin. l. no. ꝙ qui susceperit administrationẽ pub. habet iurare: quod facit vt executor etiam testamentarius teneatur iurare. pro quo etiã videtur. l. ꝛ. de dona. l. si quis pro redemptione, & de bonis auc. iudi. poss. l. fi. §. fi. & in auth. iusiuran. qđ præsta. ab his. circa prin. col. 5 & in auth. vt hi qui
6 obli. se ha. perhi. re. mi. §. fi. coll. 6. Item no. ꝙ qui suscipit officium debet illud peragere per se non
c per substitutum [c], & ideo quia videtur esse electa industria personæ. ad quod. ff. de solu. l. inter artifices. Sed videtur cõtra. l. ꝙ possit exercere per procuratorẽ vel per alium. ff. manda. l. inter causas. §. 1. & de admi. tu. l. ita autẽ. §. gessisse: sed non ob. quia vbi mandatur alicui officiũ ratione industriæ suæ, & tunc exercere non potest per aliũ: & sic loquitur. l. ista. arg. ꝛ. de condi. in pu. horre. l. 1. lib. 10. Si autem eligatur nõ ratione industriæ sed ratione personæ, puta quia est de parentela vel alias est ei fidelis amicus, & tunc poterit exercere per substitutum, vt in contrarium, & ꝓ hoc supra de ponde. & aur. illa. l. 2. Et ꝙ transeat ad alium vbi eligitur industria personæ probatur. ff. de statu libe. l. si statulibe. §. fi. & pro hac distinct. sunt. ll. ꝛ. de prædi. mili. l. minorũ. ff. de re. eorum. l. magis. §. ne tamen, & per ista determinatur dubium. mandaui tibi vt venderes librum meum, non vendidisti sed alij tradidisti, & ille vendidit. nunquid videaris satisfecisse mandato: dic ꝙ sic. dum tñ ego mandans non elegissem industriam personæ tuæ: quia tunc nõ videris satisfecisse, vt patet per. l. in contrarium alleg. Iaco. Reb. doct.

ADDITIONES.

a Not. sequestrum non debere fieri nisi constet de debito per publicum instrumentum Adde omnino Alciat. in l. si fideiussor §. fi. ff. qui satisda. cogan Panor. in c. 2. col. fi. extra de sequestra. posses. & fruct. quod tamen potes limitare per ea quæ notaui in apostil. ad istum in l. iustbus. in fi. in versic. per publicum instrumentum supra de agri. & censib. lib. 11.

b Nota si in processu dicatur testis iuratus licet non constet ꝙ testis iurauerit ꝙ processus valet. Adde pro hoc Lanfr. de Oria. in c. quoniam contra §. testium depositiones nu 2. vers. secundo quæro, & quod ibi notaui in apostil. ad eum extra de proba. vbi tenet contrarium pro quo vide Panor. in c. tuis in vlti. col. ver. vltimo quæritur extra de testi. vbi dicit testem qui in iudicio deponit in dubio præsumi nõ iuratum nisi appareat etiam si notarius scripserit ꝙ talis testis iuratus, & examinatus deposuerit, idem tenuit Barto. in l. Theopompus in prin. ff. de dote præle. & Feli. in alle c. tuis col 4 vers. item inquantum dom. Anto. & do. Abb de testi.

c Qui suscipit officium debet illud peragere per se non per substitutum, & an aliquis possit seruire per substitutum, vide hic & in l. 1. num 2. & quod ibi notaui in apostil. ad istum in versi. per substitutum supra de prin. ageo. in rebus co. tit.

LEX XVII.

SVMMARIVM.

1 *Milites Perusij, si destinantur ad custodiam ciuitatis castelli, à Perusio debent habere stipendium.*

2 *Expensas an teneatur facere petens custodiã militarem.*

Cum sæpe. Milites deputati ad custodiã vnius personæ vel loci annonam de publico non accipiant: sed à custodita persona, solum salarium habebunt de publico. Itẽ milites non debent ad custodiã alicuius deputari sine Principis licẽtia in scriptis obtenta, & ꝛ faciens pœna hic inserta punitur. h. d.
1 No. ex prin. huius. l. ꝙ si milites ciuitatis Perusij destinantur

destinantur ad custodiam ciuitatis castelli q stipendium debent habere a ciuitate Perusij non a ciuitate castelli. sed ab illa ciuitate castelli tantū recipient annonā pro ipsis & equis. Vltimo not. q milites ciuitatis Perusij nō possūt insulto cōi ire ad custodiam alicuins castri Perusij, nisi sup hoc licentia in scriptis obtenta a cōi & ideo sint cauti vt semper licentiā in scriptis faciant registrari. deinde gl. sumit arg. an custoditus a nūcio communis debeat soluere nuncio cōmunis vel communi? & dic vt in ea. Bar. Itē no. arg. ex hac l. q ille soluat tabellioni p instrō ad cuius cautelam fit instrumentum. Ant. Circa hanc l. an ille
2 qui petit custodiam militarem habeat facere ex pensas? dic q aut petit in sui fauorem, vt defendatur a suis inimicis: & tūc ipse habet præstare ipsos sumptus sic intelligitur hæc l. ant petit in ei' odium puta quia est arrestatus, vel alias custoditur, & tunc ipse non præstat sumptus custodibus sed ille qui fecit eum custodiri. vel si vbi ille non est soluendo præstatur de publico. ff. ad Sillei. l. lex Cornelia & de bon. dam. l. Diuus. & supra de decurio l. circensium. In text. ibi sine speciali: not. ad solum principem pertinere concedere securitatem & saluū conductum de quo scripsi supra de nauicula. l. 1. & etiam saluamgardiā. de quo etiam plene scripsi. eo. ti. l. 3.

De excoctione & translatione militarium annonarum.

Rubrica.

Dictum est Sup. de erogatione militaris annonæ qualiter sit eroganda annona publica militibus: sed qa erogari non debet nisi exigatur, ideo de excoctione militaris annonæ ponitur hic rubrica, & qa hui' annonæ transportari debent de loco ad locum. & inde militibus portari vt supra tit. proxi. l. vicesimo. & l. sicut. & l. prouincialium. ideo de translatione subijcitur in rub. militarium annonarū ideo dicit quia diuersæ sunt annonæ quæ militibus assignantur vt patet supra tit. 1. l. his scolarib. est annona ordearum alias horreorum vt patet supra tir. 1. l. 1. & l. fortissimi. Est annona carnis panis & carnium foeni palearum & similium. vt supra tit. 1. l. 1. & 2. & l. prouincialium. & sic quia sunt diuersæ annonæ ideo in plurali numero ponitur militarium annonarum de qua scda parte rubricæ agitur in l. finali. de prima autem parte agitur in l. 1. huius secundum Odoff.

LEX PRIMA.

Opinatores. Opinatores delegati vt annonam a prouincialibus exigant, & militibus soluant non possunt exactionem facere si sit consuetudo contraria hoc dicit. Et sic nō. q ꝯsuetudo regionis seu prouinciæ excusat in his in quibus quis non excusaretur secundum Bar. quod facit pro illis qui non consueuerunt soluere in collectis: p quo faciūt ll. in gl. alleg. Iac. Rebuffi.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 Procuratores absentium, si negligunt commissa, puniuntur & etiam domini si fuerint conscij. & nu. 2.
3 Dominus an excommunicetur ex contumatia procuratoris.

In excoctione. Ab excoctione panis nulla domus et principis excusatur'. & si procurator cui panes coquendi mandantur cōtumaciter facere neglexerit, punitur ipse & etiam dominus si fuerit cō-
1 scius. h. d. Et not. casum contra procuratores ab sentium quibus procuratoris nomine aliquid mandatur: q si negligunt puniuntur ipsi etiā do
2 mini si fuerint conscij. Vltimo nō. hic esse casum quia dominus ex contumacia procuratoris punitur seu tenetur si conscius tamē est. & hoc mō pōt limitari. ff. si quis ius di. non obtem. l. 1. §. si p curatores. In tex. ibi in translatione, idest deportatione panis cocti ad milites propinquos vt su
3 pra tit. 1. l. sicut. Odof. An. An autem propter cō tumaciam procuratoris dominus excommunicetur habetur extra vt lit. contesta. c. 1. in fi. & de hac materia plene per Bar. dicta. l. 1. Iacob. Rebuffi comes.

De militari veste.

Rubrica.

Sicut annona panis & aliarum rerum exigitur vt sup. tit. 1. & 2. ita & vestiū militarium canon exigitur & ideo ponit rubricā de militari veste. Odoff.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 Vestes hiemales, & estiuales quo tempore, & quousque debeant præstari.

Omnem canonem vestium A kalē. Septēbris vsque ad kalen. Aprilis respublica soluet.
1 hoc dicit. Not. casum quód vestes hyemales debent fieri a kalen. mensis Septembris. debent durare vsq; ad kalc. mensis Aprilis. & vestes estiuales a kalen. Aprilis vsque ad kalen. mensis septembris. Item not. pro famulis quibus promit
a titur vestis hyemalis, & estiualis ✝ & etiam pro illis quibus vestis in testamenro relinquitur. Bar.

ADDITIO.

a Hiemalis & estiualis. Adde Ludo. Ro singu. suo. 565. incip. aliud non scimus. vbi alleg. hunc text. pro sing. adhoc quod hic dicitur. Idem facit Ang. Cors. sing. suis in ver. vestis inci. pro solatio.

LEX II.

Prouinciæ. Prouinciæ Traciarū qbuslibet. 20. iugis seu capitibus

anno quolibet vnam vestem præstabant ad vsũ militum, Scytia & Misia ꝑ 30. iugeris seu capitibus, quod in Egipto, & partibus oriẽtis seruatur & si vestes non habent loco eius aureum vnum præstabunt exceptis hosterez natis: & Osroena & ysauria quæ ad aurei præstationem non tenẽtur hoc dicit Bar. Et sic est hic casus in quo capitatio præstatur ꝙ dic vt supra de pas. l. 1. non potest tamen secundo legere l. istam, vt pro 30. capitibus habentibus 30. iugera fiat præstatio vestis, & sic occasione terræ non capitis fiat præstatio Odoff. Iaco. Rebuffi.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Vestes si promittantur aut debeantur alicui intelligitur iuxta conditionem personæ. Ex quo arguitur contra sartores nu. 2.*

Fortissimis. Ad vestem militis nõ præstabũtur bini tremisses, sed
1 vnus solidus h. d. No. pro vna clamide non sufficit vnus ducatus, vt hic in glo. super verb. clamidibus vnde si promitto tibi clamidem facere intelligitur maioris precij vnius floreni: quod est verum considerata conditione personæ. nam si promitto vni doctori vel vni militi debet esse
a maioris precij [a] secus si alicui vili personæ. Vlti-
2 mo no. arg. contra sartores vt non possint accipere pro factura vnius clamidis nisi vnum florenum. Bar.

ADDITIO.

a Maioris precij scilicet secundum dignitatem suã ita no. Flo. in l. sed & si quid. § mancipiorum. ff. de vsuf. leg. Spec. in tit. de aduo. §. sequitur videre in princ. Ant. Corte. singu. suis in ver. conditio personæ incip. aliquis promisit mihi facere vestem. de quo per Feli. plene in c. causam quæ col. 12. in fi. extra de rescrip. & do. meum do. Iaso. may. in l. 1. in 1. col. supra de lega.

LEX IIII.

Militaris. Quandoq; partes precij vestis militaris in pecunia debẽt dari fortissimis militibus, debilibus vero sexta pars in primo hoc dicit No. et glo. ista quòd armentum in dubio intelligitur de animalibus magnis sed grex de animalibus, & pecudibus minimis qui ergo promittit gregem potest dare pecudes, sed qui promittit armentum non potest dare nisi bestias magnas seu grossas. quod no. Bar.

De metatis, & epidimeticis.

Rubrica.

Dictum est. supra de ero. mili. anno. & de militari veste de hospicijs autem militum, in quibus habitãt in prouincijs in quibus sunt causa tuitionis reipu. non fuerat dictum: ideo de his dicere volens ponit rubricam de metatis. &c. secundum Odof. quod expone, vt in glo. Iaco. Rebuffi.

LEX PRIMA.

Si quis. Mensor deputatus per epidemeticos ad hospicia mensurãda, & militibus danda seu assignanda, si in aliqua domo scripserit nomen militis cui fuit assignata, & postea aboleuit, punitur pœna falsi hoc dicit Barto. Et est ratio, quia aut primo male scripsit seu assignauit, & tunc commisit falsum: & non male, & postea delet quod vere ascripserat, & sic falsum commisit vt ff. de fal. l. 1. §. quæ in rationibus. Item alia ratione nõ potuit delere quia erat functus officio suo vt arg. ff. de re iudi. l. iudex. An. Et facit ꝙ si aliquis ouem signo suo signauit cum esset aliena, & aliud signum domini deleuit quód teneatur pœna falsi ad quod ff. de fal. l. lege Cornelia, & l. hoc alle. in glo. & melius. ff. ad municip. l. Ticio. Iac. Rebuffi. legum comes.

LEX II.

In qualibet. Cum assignantur hospicia militibus, diuidetur hospiciũ in tres partes, & dñs eliget primo tertiã partẽ domus q̃ optauerit: tertia vero dño domus relinquit: ergasteria aũt mercimonijs deputata sunt immunia, & exempta ab onere hospitũ. Si tñ in tertia parte domus hospitibus assignata stabulũ deficiat in ergasterio, partem pro stabulo debent habere, nisi dñs domus alias prouiderit. s. assignando aliũ locũ ꝑ animalibus: illustribus tñ assignabit pars media domus, vt vel dñs diuidat & illustris eligat, vel econtra. Ꝯ faciens punit pœnis hic insertis h. d. sm An. & Bar. No. hic de priuilegio electionis de quo §. de his qui se defe. l. 1. & supra qñ & qui. quarta pars l. 1. sm An. & supra de dona. l. sancimus. §. 3. Sed quid erit si non concordãt de diuisione? dic ꝙ tunc sorte dirimetur nec hẽt locum prima pars huius l. qa ibi loquit vbi dñs retenturus est duas partes, & pro hoc d. l. 1. §. qñ & qui. quarta pars li. 10. circa prin. & in gl. circa fi. l. Et no. pœnam contra occupãtes hospitia vltra quam debent Iacob. Rebuffi. comes.

LEX III.

Cunctos. Hic dicitur ꝙ omnes iudices, & milites dum faciunt transitum ꝑ prouincias, debent abstinere a domibus judicũ ordinariorũ, dũ præsentes sunt, & ibi habitant h. d. Et sic prætorium sumitur pro domo alias pro loco, vbi ius redditur secundum Odof.

LEX IIII.

Fabricensium. Domus fabricensiũ ad hospites recipiẽdos non grauatur hoc dicit Bar. Et est ratio, quia eorum officium publicam continet vtilitatem; & ideo eis conceditur, vt alijs negociatoribus denegaretur, vt supra nego. ne mili. l. 1. habent etiam alia priuilegia vt supra de fabri. l. 1. & Leos. In fi. tex. ibi absente &c. idest nisi contingat adesse sacrum comeatum idest principem vel eius exercitum. quia tunc propter multitudinem, & necessitatem populi, & militum non excusarentur secundum Odoff. Iaco. Rebuffi.

LEX

LEX V.

SVMMARIVM.

1 *Defenſio, an quando pro quib. reb. & qualis ſit permiſſa. & per tot.leg.*
2 *Officiali abutenti offitio ſuo poteſt reſiſti.*
3 *Emphyteota non ſoluens canonem nunquid poſſit per dominum propria authoritate expelli.*
4 *Defenſio permittitur nedum ob tutelam corporis, ſed & rerum.*
5 *Iniuriatus num poſſit ſe vindicare.*
6 *Contemptor mandati principis tanquam ſacrilegus punitur.*

Deuotum. Nullus miles ad predium publicum vel priuatum pōt
accedere.& contra facientes tamquam ſacrilegos quilibet poteſt expellere.& adminiſtrator
quicum tranſmiſerit, punitur, ſolumq; militib. tranſeūtibus hoſpitari licet. nihil pro ſe vel pro
animalibus ab hoſpite quærant vel exigant ſiue hoſpitans inuitus ſiue volens det: & in tali hoſpitio
reſidentiā non faciant.contra ſaciens punitur.h.d.In tex.ibi vltionis no. ꝙ pro defendenda
poſſeſſione ſua licitum eſt vlciſci:& talis vltio non eſt proprie vltio ſed defenſio vt dicit
gloſ. quod not. ad q. de eo qui dicit in iudicio ꝙ ad ſui defenſionem Titiū vlciſcendo percuſſit
nā verbum vltionis accipitur hic pro defenſio-
1 ne,vt hic in gl.In tex.ibi qui primus inuenit.No. hic text.expreſſum, ꝙ ſi aliquis vult me expellere
de poſſeſſione mea, ꝙ amici mei & vicini & etiam peregrini poſſunt impedire volentē me
expellere quod me non expellat. quod nota.
2 valde Bar. Itē not.hac l. ꝙ poteſt reſiſti officiali volenti officio ſuo abuti.ſic ſupra de iure fiſc. l.
prohibitum & facit infra de exec.,l. pen. Item no. ꝙ non peccat faciens aliquid legis auctorita
te.& eſt ratio ne repetiatur circunuētus a lege,qđ
3 eſſe nō debet ſupra de his qui v e.eta.impe.l.1.Itē no.argum.ꝙ ſi dominus propria auctoritate em
phyteotam expellat infra debitum tempus canonem non ſoluentem, non punit: cū hoc ſuo
ꝓprio relinquit arbitrio.vt ſup.de iur.emph.l.2. Item not. quod legitime factum eſt pœnam nō
meretur.concor.ſunt in glo.Item not. quod facere non poteſt quis de ſuo quod vult.ſic ſupra
4 de theſauris .l. 1.Item not. ꝙ non tamū ob tutelam ſui corporis eſt permittenda defenſio vt.ff.
de iuſti.& iur.l.vt vim.& ad l.aquil.l.ſciam.§.qui cū aliter.cū ſimili.ſed ēt ob tutelam rerū.vt ſup.
vnde vi. l.1. quid ſi ob tutelam alterius puta fratris vel filij vel amici,dic vt not.dicta.l.vt vim.
Quid ſi ob tutelam vxoris;dic ſicut in propria, tum quia vxor defenditur per maritum vt ff.de
iniur.l.1.in fin.& inſti.eod.§.2.tum quia ſunt eadē pſona. duo .n. ſunt in carne vna & ſocij diuini
& humani Thori.Itē qđ ſi a magiſtratu magiſtro vel minori offendatur in curia.dic vt no. d.
5 l.vt vim. Sed nunquid poſſit ſe iniuriatus vindicare:videtur ꝙ ſic per verbū vltionis hic poſitū
vt ſupra quādo liceat ſe ſine iudi.vin.l.1.& quia ignoſcendum eſt ei &c.ff.de bon.libe.l.qui cum
maior.e contra ꝙ non vt ſupra ad l.Iul.de vi pu. vel priua.l.ſi quis fundum.& eſt ratio vt ſupra de
iudæis.l.nullus.Sol.extra iudicium non licet alicui ſe vendicare vt in l. nullus.ſed in iudicio ſic
vt in l.qui cum maior.& hoc ideo quia iuris exe
6 cutio nō habet iniuriam. Item no.hoc qđ dicit litera ſacrilegum, ꝙ contemptor mandati prin
cipis pœna ſacrilegij puniat vt de hoc in l.1.ſup. de theſauris.Item not.caſum in quo non licet re
cipere etiam a volente.quod dic vt infra tit.proxi.l.1.An.& Iac.Rebuffi.

LEX VI.

Hoc proſpectum eſt: Milites qui hoſpitantur in domibus priuatorum non quærant balneum a priuatis nec quid aliud vt ſupra lege proxima in fi.An.

LEX VII.

Deuotiſsimos. Milites vrbis Romæ cum ingrediuntur vrbem vel regrediuntur, debent in pedibus turriū murorum vrbis deſcendere,& mutare veſtes:qa ſi forte vadunt ad bellum debēt aſſumere arma. Si reuertuntur a bello deponūt arma & aſſumūt veſtes pacis,& conſtrue literam vt in gl. An. Vel poſſet dici ꝙ ibi ſtent: quia forte ſunt feſſi vt ibi quieſcant ſecundum Odoff. quod non habent aliqui libri.Iac.Reb.comes.

LEX VIII.

Archiatros: Princeps medicorum & magni magiſtri in medicina, & aliarum liberalium artium præter primas literas, vt alphabetum docentes, & profeſſores picturarum dum tamen ſint ingenui habent excuſationem ſuſcipiendorum hoſpitum. h.d.ſ'm primam lecturam.Odoff.

LEX IX.

SVMMARIVM.

1 *Excuſatus ab hoſpitalitate ex priuilegio, debet ſoluere penſionem pro tertia parte domus excuſata.*
2 *Iure eodem vtatur, quod quiſque in alium ſtatuerit.*
3 *Priuilegio legū carere debet, qui leg. fraudare conatur.*

1 **Omnes.** Ad euidentiam not. ꝙ ſi aliquis ꝑtextu priuilegij ſpecialiter impetrati excuſetur ab hoſpitalitate,debet ſoluere penſionem pro tertia parte domus excuſatæ.dicitur ergo hic, quod qui præſtat hoſpitalitatem, non tenetur ad dictam penſionem. Secundo in verſi.deinde dicitur, ꝙ ſi aliquis impetrauerit priuilegium vt hoſpitem non recipiat, ipſe non poterit in alijs ædibus vendicare metatum in hoſpitalem.Tertio in verſi.cæteris. dicit ꝙ habentes illuſtrem dignitatem cum adminiſtratione vel ſine non ſunt immunes ab onere hoſpitandi.Quarto ibi ſeituris, dicitur ꝙ ſi aliquis ī dignitate poſitus impetrauerit priuilegiū vt ſit immunis ab hoſpitalitate nō debet eſſe immunis a tertia parte penſionis.& ſi impetrauit vt etiam a penſione ſit exemptus carebit legum priuilegio,quas fraudare conatus eſt.Si vero nō

sit in dignitate positus centum libr.auri mulcta
2 feriatur hoc dicit. Not.ex l. præsenti ꝙ quisq; iu
ris in alterum statuerit ipse eodem iure vtat. qd
intelligas eum rescriptum est impetratum ad
eius postulationem, ꝙ dic plene vt no.supra de
leg.l.quod fauore. Item not. ꝙ cingulum ponit
pro administratione . concor. supra vt dign.or.
3 seruetur.l.2.Item no.carere legis priuilegio, qui
fraudare conatur. vt ff. de minori.l.auxilium in
fi.& ibi no in gl. secundum Odoff.& An.In glo.
fi. ibi l.properādū.§. sinautem ex gestis.Sed dic,
ꝙ ibi cōtumax priuat beneficio illius legis quā-
tum ad instātiā triēnij:nō asit debet priuari iure,
quod habet in re. quia sic iudex degeneraret vt
in eodem titu.l.rem non nouam.quod iura non
patiuntur vt supra de indi c.vidu.l.2.Iac.Rebuf-
fi legum professor.

LEX X.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium transit ad superiores.*
2 *Quandoque minus habet hæres quam defunctus, & econtra.*
3 *Domo legata an veniat officina, seu operatorium.*

Hac lege. Hic enumerantur aliquæ per
sonæ positæ in dignitatibus,
quæ in litera exprimuntur : quæ in parte non in
totum eximuntur ab onere hospitandi:dum vi-
uunt & post mortem hæredes eorum filij & pa-
rentes nepotesque fratres & sorores atq; vxores.
illustres autem honorarij nullam habent excusa
tionem ab hospitatione militum.sed ergasteria
seu domus in quibus vēdunt mercimonia exeu
santur.Itē rescriptū impetratum ꝫ dispositionē
huius l.non valet hoc dicit secundū Odo.An.&
1 Bar. No. ex l.ista ꝙ priuilegium transit ad supe-
riores.de quo dictum fuit supra de proxi.sacro.
scr.l.in sacris.Secundo no.ꝙ minus habet hæres
quam defunctus. quandoque plus habet hæres
quam defunctus.vt supra de dome.& protect.l.
fi.regulariter tamen eiusdē iuris sūt hæres & de
functus vt l.hæredes.ff.de reg. iuris & in auth.de
2 iureiur.a mori.præs.col.5.§.1. Vltimo no.casum
in quo non valet rescriptum. de quo sup.de pe-
ti.bo.subla.l.1.& 2.secundum Odoff.& Anton.
In glo.ibi facit contrarium de.l.hæredes.ff.d re
gu.iur.dic vt ibi not.circa fi.text. ibi exceptis vi-
3 delicet ergasterijs,&c. Not.ex hoc tex.& ex.l.in
qualibet.supra eo.ꝙ vbi domus est astricta ad ali
quod munus,ꝙ ergasteria seu operatoria nō vi-
deantur esse astricta, & ꝙ si legetur domus nō vi
a deatur legatum operaroriū *.Circa quod dic,ꝙ
aut tale operatorium non est coniunctum do-
mui:& tunc non venit in legato. vt. ff. vti poss. l.
1.§.si duo.de leg.3.l.si cui ædes & de dāno infec.
l.quod ꝯclaue.aut erat ꝯiunctū domui,& tunc ve
nit in legato.ff.de fund.instruc.l.Seyæ experte.§.
tirannæ,& de act.emp.l.creditor.§. fi.& est ratio
propter coherentiam vt supra de bon.vacā.l.2.
& ff.si serui.vendi.l. testatrix & pro hac distinct.
facit.ff.de lega.3.l. prædijs. §. penu.& fin. Iacob.
Rebuffi.

ADDITIO.

a Legatum operatorium. Adde Bart.in l.plerique.& ibi om
nino Alex.de imo in 1.col cum cōcor.ibi per eum signatis ff.
de in ius vocan.& in l.meminisse.ff.de offic. procōsu.& lega.
vbi tenent ꝙ non & io l.lex Cornelia § domum.ff.de iniur.
Bar.consi inci statuto cauetur ꝙ pro maleficio. & Paulus de
Castr.consilio.47.inci. viso puncto suprascripto.

LEX XI.

Decem. Tribuni decem post primice-
rios immunitatē habent ab ho-
spite recipiendo in domibus quas tenent in vr-
be Constantinopolitana.Bar.

De salgamo hospitibus non præstando.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Milites nec a volentibus, salgamum debent accipere.*
2 *Promissio per subditos facta domino cui debetur reuerentia an teneat.*

Nequis. Milites sub pœnæ interminatio
ne ꝓhibent extorquere vel a vo
lentibus recipere salgamū idest culcitras, oleū ,
& alia quæ in litera recitantur. facit supra titu.1.
1 l.deuotum.in fi.Item nota casum in quo etiam
a volente nō licet accipere.ꝯco.de rap. virg.l.1.
de officio procōsul.l. obseruare. cum concor.
hic in glosa positis secundum Odoff.& An. Gl.
ponit rationem,quia semper præsumitur cōcus
sio: quod facit vt promissio facta per subditos
suo superiori , quem habēt in reuerentia,ꝙ non
valeat secundū ea quæ habētur in l.1.§. quæ one
randæ ff.quarum rerum act.non da.secūdū Dul.
Idem posset dici de confessione seu obligatio-
ne in carcere , & maxime facta alicui officiario,
& idem de obligatione facta gentibus armotū
seu latrunculis tempore captionis seu metus.
quæ obligationes seu confessiones in præmissis
casibus, & similibus censent plus esse factæ cau
sa concussionis quam gratis. ad quod faciunt ll.
2 in glosa alleg. Iuxta hanc l. potest quæri an talis
miles dato precio saltim a volente possit recipe
re quod videtur,vt ff.ad l.Iul.repe.l. 1. & infra de
lucris aduo l. 4. Sed an modica possint recipere
a volentibus sine precio quod videtur arg. ff. de
offi.præsi.l.solent,& como.l.in rebus. §. possunt.
quod apparet, quia fit talis prohibitio ne tales
subditi grauent supra tit.1.l.deuotum.Sed in mo
dico non est grauamen ergo cessante causa pro-
hibitionis debet cessare prohibitio ff. de iure pa-
tro.l.adigere.§.quamuis iuncta l.de precio cum
concor.ff.de public. Item potest quæri si aliquis
miles hospitetur in domo alicuius amici sui, an
habeat locum pœna huius l. vt non possit reci-
pere salgamum?& videtur quòd sic,cum hæc lex
indistincte loquatur ergo,&c. vt dicta l.de precio
& l. prima. §. generaliter. ff. de lega. præstan.
Sed videtur dicendum contrarium cum l. ista
loquatur in extraneo, cui ad hoc non tenebatur

ad

ad quod.ff ad l. Iul.repe.l. 1.in fi.cum in coniuncto debet cessare ratio huius l.vt in eo non præsumatur concussio arg.ff.de rit.nup.l.nõ solum. §.1.ad quod supra de castren.pecu.l. cum alleg. cum ibi nota. Iac. Rebuffi.

De comeatu.

Rubrica.

Dictum est supra in præcedentibus titulis de factis tangentibus multos officiarios, & etiam milites, & acta militaria, & cũ ẽt officiarij milites in exercitio militari & eorum officio existentes quandoque recipiunt comeatum, hoc est licentiam recedẽdi a bello vel ab exercitio militari, & eorum officijs. Igitur subijcitur hic rubrica de comeatu. Iacob. Rebuffi.

LEX PRIMA.

Ne cui. Tempore expeditionis vel belli non est danda licẽtia militi: alias pœna capitis punitur licentians & licentiatus. hoc dicit secundum Odoffre.& An.Nota quód potestas vel capitaneus tempore, quo est timor inimicorum non potest dare licentiam militibus recedendi de exercitu. alias potestas & licentiatus puniuntur vt hic. Item nota ꝙ iussus superioris non excusat de quo in l. furti. §. qui iussu. ff.de his qui no.infa.& in l. 2.supra de dela.& de decurio l.omnes lib. 10.& per Dy.in c. quod qs. extra de reg.jur.lib.6. secundum Dulium. Iaco. Rebuffi.

LEX II.

Quicunque. Qui de scrinijs aut agentibus aut etiam de palatinis comitibus, qui factarum aut priuatarum rerum assequuntur remunerationem si vltra tempus comeatus per sex menses absens fuerit. Itẽ qui proprio arbitrio anni vacationem, & qui per quadriennium stetit, necnon & qui post quadriennium pœna hic inserta punitur. hoc dicit. Not.quód prout quisque maiori tempore delinquit plus debet puniri. Item nota augeri pœnã, si assuescat delictum vt hic.& supra de epi.audi. l. 3.quod verum est in delicto, quod recipit iterationem. alias autem impositio pœnæ ex temporis longinquitate minuitur, sic soluitur contrarium.ff.de pœnis. l.si diuturno.& de ritu nup. l.qui in prouincia. secundum Odoff.& An.

LEX III.

Si quis. Qui sine comeatu anno biennio, triennio, vel quadriennio vacauerit modo hic inserto punitur. hoc dicit Bartol. Et sic nota quód plus punitur qui recedit illicentiatus, vt hic quam qui cum licentia, vt supra l. proxim. Item nota contra vagabundos, de quibus supra de primicerijs. l. a. Iacob. Rebuffi doctor.

De tyronibus.

Rubrica.

Visum est supra de militibus & corũ exercitio.& etiam de militibus non exercentibus eorum officium seu facta militaria recepto comeatu. vt supra titulo proxi.verum quia sunt aliqui electi ad militiam, qui tamen adhuc non exercuerunt nec sunt adhuc scripti in matricula, sed solum electi, qui tyrones vocantur, ideo subijcitur hic de tyronibus. Iac. Rebuffi legum comes.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Tyrones qui sint.*
2 *Vagus quis sit, & quis vagabundus.*

1 Nullus. Ad euidẽtiam huius l. scias quód dicuntur tyrones, qui eligũtur ad militiam.non tamen prius sunt milites quam in numero militum referantur. vt ff.de testa. mili. l.ex eo.sic est in alijs officialibus:quia primo eliguntur & post aliquod tempus exercitium officij committitur.vt ff.de condi.& demon.l.publicus. dicitur ergo hic ꝙ tyro vagus ascriptitius & veteranus ad militiam non accedat. & sic not. contra vagabundos secundum Odoffredum &
2 An. In tex. ibi vagus.nota ex hoc textu coniuncta glos. quód ille dicitur vagus qui in loco firmus non stat. Et sic est argumentum, quód scolaris, a qui non stat firmus, dicitur vagus,& non gaudet priuilegio scolarium, tamen est veritas, quia siue sit vagus siue non, gaudet priuilegio; quia scolaris est ergo, &c. in auth. habita. supra ne filius pro patre.non obst. hæc l. quia verum est quo ad hoc vt nõ efficiatur magister. & ista. Lest in arg. ꝙ ille dicitur vagabundus qui firmus non stat in loco. & pro hoc. l.4.§.abesse ff.de dã. infect.quædam tamen glo.dicit licet male quód ille est vagabundus qui non habet proprium domicilium, vt l.eius.§. Celsus. ff.ad municip.

ADDITIO.

a Quis dicatur vagus scolaris. Adde Panor.c. quoniam.§.porro.col.4.ver.aut causa absentiæ et ibi Fel.col.7.vers. dum dicit Abbas extra vt lite contestata. & Anton. Corf. sing. suis in verb. vagabundus.

LEX II.

Quisquis. Punitur qui alienum mancipiũ militiæ curauit ascribi. An.

LEX III.

Tyrones. In hac l. ponuntur pulchra verba.& dicitur in ea, ꝙ tyrones in scolis, Idest in societatibus militum debent esse in posteriori loco, quasi post milites confirmatos.& sic est argumen.quod noui scolares debent sedere post perfectos, de quo ordi-

nc temporis habetur supra de consul.l.1.& l.iubemus.& de remuneratione laboris.In l.1. sup. de prin.agen. in re. Odoff. & An.Item no.hanc l.contra doctores iuuenes qui volunt celsiorem gradum obtinere,& omnibus anteire,quia non possunt quia illud tantum doctoribus conceditur quibus laborum assiduitas & stipendiorum prolixitas suffragatur. Barto. Super gloss.iu fine ibi potioris.Sed dic φ non est contra. quia nō dicit posteriorem potiori præponendum,sed dicit φ superior non debet sibi ad iniuriam reputare si inferior veritatem inuestigauerit, vbi publica tractatur vtilitas. Iacobus Rebuffi doctor.

De littorum & itinerum custodia.

Rubrica.

Quia interest reipu.& etiam cedit honori militum de quib. supra in præcedētibus tit.dictum est,vt sic prouideatur,& fiat talis custodia in portib.& alijs locis ne illicita portarentur barbaris hoc est inimicis reipu.hoc dicit. Igitur subijcitur hic tit.de littorum &c.alias limitum & alias locorum Iac.Rebuffi doct.

LEX PRIMA.

Saluberrima. Hic phibet merces dferri ad Barbaras natiões. Secūdo phibet nauib. nō euntibus ad loca illicita, nec cum mercibus illicitis concussionem inferri. dummodo naucherij qui vadunt manifeste deponant.Odoff.& An.In tex.ibi naucherij no.hāc l.p portantibus frumentum,& alia blada qui timent accusari de cōcussione ac vento vt semper vadant coram officiali,ad hoc deputato & notificent ei ad quem locum pergere volunt.nam hæc manifestatio reseruabit eos de cōcussione,quæ contra eos fieri posset.Bar.& cum hoc custodes portuum & itinerum non debebunt duplicare merces,nec per istas vias impediretransfeuntes,sed debeat stari eorum iuramento pro quo.ff.de re mil.l.cotem.§ si dominus.& supra de his qui ad ec.confu.l.fi.§. sicubi.& cum hoc etiam cum litera de qua supradictum est libere habebit transire.Iac.Rebuffi.

De desertoribus & occultatoribus eorum.

Rubrica.

Quia milites de quibus supradictū est quādoque deserunt militiam in magnū damnum & periculum reipub.ideo subijcit titulus de desertoribus.verū qa aliqui tales desertores in suis domibus occultant in dam.et reipub. ideo sequitur in rubrica & occultatoribus eorū. Iac. Rebuffi comes legum.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Statuto disponenti,vt sit destruenda domus in qua fuit latus vel proditio aut quid simile non est locus, si procurator id gesserit domino nescio.*

2 *Officiales acriter puniuntur,qui gratia vel dissimulatione differunt imponere pœnas legibus vel statuto impositas.*

3 *Pœnitentia an sit locus in delictis post delictum consumatum.*

Si quis forte. Recipiens scienter desertorem in agro vel in domo,si est actor vel procurator capite punitur. Sed domus seu prædium confiscatur si conscius est dominus.Item manifestans desertorem præmiatur. Itē desertor est qui tempore belli se absentauit a signis. Item si seipsum prodiderit veniam meretur.punitur vero desertor pœna mortis naturalis. φ si iudex dissimulauerit punitur & eius officialis pœnis hic insertis h.d.In textu.ibi sciens prudensq;.No.pro receptantibus rebelles φ ita demum puniuntur si sciant ipsos esse rebelles.concor.quod not.ff.de recep.l.1.& vide quæ
1 dixi supra de fabricen.l.fi. In text.ibi vel procurator. no. quando dicit statutum, φ si in aliqua domo fuit repertus ludus quòd deuastetur. vel si in aliqua domo fuerit ordinata proditio contra cōmune debeat deuastari: φ si actor vel procurator in ea retinuerit ludū vel pditionē ordinauerit,φ non deuastabitur domus sed procurator punietur.tunc ad deuastationē domus proceditur cum dñs domus conscius fuerit aut alij qua scelera comiserit. qđ hic nō facit φ no.§.de
2 fal.mo.l.c.Vltimo no.ex fi. l. magnam pœnam contra officiales,qui pœnas impositas a legibus vel statutis gratia vel dissimulatione imponere, differunt de quo hic in glo.vlti.Et sic facit contra capitaneos Perusij qui malefactores gratia vel dissimulatione non puniūt.ad quod.§. publicæ letitiæ vel con l.fi.Bar.Item no.φ punit conscius delicti si delictum non publicat sic l.t.sup. de fal.mo.& de incest.nup.l. cū ancillis.sed hoc credo speciale in casibus istis.regulariter nemo tenetur indicare furem.ff.de cond.ob tur.causā. l.3.& de præscri.l nō solemni.sic etiam speciale est in seruo cuius silentium punitur si domini necem non prodeat ff.ad Sille. l.excipiuntur.& est ratio quia serui non debent suam salutem saluti dominorum præponere vt eod.tit.l.t.§. potuisse.iudex tamen siue superior non debet dissimulare,alias si dissimulat delictum,& non vindicet regem vt coscius criminosa festinat. sup.de cōmer.merca.l.a. & in fine huius l.& sic de præl.in relligunt illa verba,nō caret scrupulo societatis occultæ.vt no.extra de senten.excom.c.quanto & facit quod no.extra de offici.ordinarij.tudi.in prima gloss. Et not. plene φ quadruplex est cōsensus extra de offic.de lega.capi.primo.In secūdo dicto not.quod sicut in hoc casu pœna non indicanti desertorem imponitur: vt est dictum. quia punitur conscius & datur premium indicanti.facit supra pro quibus cau.serui pro præmio li.ac.in rubrica & nigro.In quarto dicto nota φ parcit spōte pfitēti.sic.§.de ijs qui spō. se defe.l.1.& ff.de alie.iud.mu.cau.fac.l.3. & sup.d pe
3 na iu.q ma.iud aut.nouo iure.Itē no.φ post delictū ɔsummatū locus est penitētiæ sic.§.ad l.Iul: maie.l. quisquis.in fine.& in casibus notatis in l.

qui

qui ea mente.ff.de fur.regulariter contra.vt in l.
qui ea mente. & supra de aposta. l. hi qui.secun-
dum An. & Odofredum. In textu ibi degene-
rem id est turpem. quia tunc miles degenerat,
quando appetit latebras. & sic facit, ꝙ nobilis
non teneatur fugere. Item timere, vilitas repu-
tat. & sic per cōsequens fugere. sup. de agē. in re
bus. l.2.in fin. latebram.expone. supra de decu-
rio.l.quidam ignauiæ. Iaco.Rebuffi.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Rebelles possunt à quocunque occidi.*

Si desertores. Desertor inuentus re-
sistens vt rebellis oppri
matur.Item diligens debet esse iudex ne sub præ
textu alicuius licentiæ desertor possit euadere.
Bar. vel sic clarius, desertores si armis se defen-
dant tanquam rebelles a quolibet possunt occi-
1 di. Et sic est hic argu. ꝙ rebelles a quocunq; pos
a sunt occidi. [a] Secundo dicitur ꝙ si aliquis miles
recedens a militia dicat se habere literas pro sui
licentia, quæ tractoriæ vocantur, præses prouin
ciæ literas illas diligenter excutiat ne sub præte-
xtu huiusmodi literarum desertionis suæ crimē
defendere moliantur. h.d. secundum Odoffr. &
And.& facit prin.huius l. ꝙ si in facienda execu-
tione debitè constat rebellio, & rebellis reperia-
tur vulneratus, quod seruiens non teneatur. ad
quod facit.ff.de iniur.l.iniuriatum.Iac. Rebuffi.

ADDITIO.

a Possunt a quocunque occidi. & ratio est quia prouocant
iram omnium in se & odium ad vindictam.ita no Bald. in l.
2.in 6.col.vers quinto oppono supra de ser.fugi.& eis ius nō
debet reddi.vt no.Cyn.in l.1.sup.de natu libe & Bal.in auth.
habita.col.3.vers.tertio oo.sup.ne filius pro patre.

LEX III.

Qui relictis. Puniuntur tanquam de-
sertores milites, qui signis
relictis se ad latrocinium prædamque conuer-
tunt. And. & Odo.

De veteranis.

Rubrica.

Quia milites de quibus dictum est su
pra in præcedentibus ti
tulis aliqui deserunt militiam, & propterea pu-
niuntur vt supra tit.præcedenti.aliqui autem tā-
cta militaria exercent per tempus a iure ordina
tum, videlicet 20.annorum.qui tali tempore cō
pleto veterani appellantur vt supra de excu. ve-
tera l.1.cum notatis in l.2.§ Ignominiæ.ff.de his
qui not.infa.ideo subijcitur hic,&c. de veteranis
supra quando prouoca.non est neces. & in ti.de
excu. vetera. & in ti.ff. de priuileg. vetera. & in
multis alijs locis. Iac. Rebuffi legum comes.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Veterani a quo pedagio excusentur, etiam qualiter sit salutandus princeps.*
2 *Libellus generalis non est admittendus.*

Cum introissent. Veterani gau-
dent priuilegijs
hic insertis.h.d. Bart. Nota ex hac l. de pedagio
eius, quod colligitur per eum, qui stat super pō-
tem, & non permittit aliquem transire nisi sol-
uat pedagium, quòd ab hoc pedagio veteranus
excusatur. Item in tex.ibi te nobis.not.non esse
irreuerenter loquutum si quis alicui magno do
mino dicat, tu, & non, vos: quia hoc fuit dictū
imperatori, & hoc verum nisi sit consuetudo in
1 contrarium Bar. Item no.qualiter princeps est
salutandus non tamen a quocunque.supra de si-
len. l. 1.Item no. ꝙ solus princeps salus est subie
ctorum de hoc in auth. de hæred. & fal. in prin.
colla. 1 & ff.de of.præfecti vigil.l.nam salutem.
Item no.hic benignam imperatoris responsio-
nem secundum And. & Odoff. Alleg. hæc l. vt
a libellus generalis [a] non sit admittendus, vt ha-
2 bes hic de veteranis, qui generalem petitionem
inserebant, & non merebantur responsionem,
nisi esset benignitas imperatoris. & de hoc sup.
de impub. & alijs substi. l.precibus iunctis. not.
in l.1.ff.de edendo.& per Cy.in l. edicta supra de
edendo. Iac. Rebuffi.

ADDITIO.

a An libellus generalis sit admittendus. Adde Lanf.de Oria.
in c.quoniam contra falsam.§.petitiones.nu.4.ver.cautela est
extra de proba.

LEX II.

Prouidendum. Veteranus factus p-
tector, aut alium ho-
norem assecutus nullis iniurijs est pulsandus, cō
trafaciens est secundum qualitatem facti per re-
ctorem prouinciæ puniendus. hoc dicit Barto.
& forte vocat iniuriam si frāgatur eis immuni-
tas lege superiori concessa. Odo. & And.

LEX III.

Veterani. Puniuntur veterani omni pri
uilegio exuti qui nō culturæ
agrorum nec alicui honesto operi: sed latroci-
nijs intendentes se dederunt. Et sic no. ꝙ deli-
ctum excludit priuilegium vt supra, vbi sena. l.
1. Secundo no. ꝙ honestum est colere prædia.
milites vero nulli culturæ agrorum intendunt,
vt supra loca. l. milites. cum similibus. Odoffr,
& An.

LEX IIII.

Nullus. Veteranus effectus inuitus vel vo
lens non tenetur subire militare
iudicium, & sententia contra cū lata tali ordine
nō seruato nō valet, nisi dū ipse militabat qō in

cognitionem fuiſſet deducta quia tunc ibi finit, licet veteranus ſit effectus niſi ſpeciali priuilegio contrario ſit indultum.h.d. Et no.ex hac.l.ꝙ licet ego efficiar alterius fori lite incohata ꝯtra me iudicium ibi finiri debet, vbi initiũ accepit cõcor.l.vbi.ff.de iudi.& l.ſi quis poſtea quã cod. tit. & l. cum quædam puella. ff. de iuriſdic. om. judi.Barto.

De filijs officialium militarium qui in bello moriuntur.

Rubrica.

Quia in præcedentibus titulis tractatum eſt de militibus ſeu de militaribus viris, nunc tractabitur de eorum filijs. Iac.Rebuffi legum eximius profeſſor.

LEX PRIMA.

Hi qui Planum eſt quod dicitur in hoc ti. filij officialium ſeu militum nõ debent ad aliud officium vel militiam vocari niſi quo eſt vel fuit pater. Et ſic not. ꝙ familiæ nõ debent diuidi vt glo.hic not.ſecundum. And.& Odoff.Iac.Rebuffi.

De oblatione votorum.

Rubrica.

Quia milites de quibus ſupradictũ eſt quãdoque faciũt dona eorum principi, qualia dona debent facere, hic declaratur ſubijciendo hic rubricam de oblatione, hoc eſt qualia debent offerri ſeu donari ac præſentari.& ſequitur in rubrica votorum, hoc eſt quãdo voluntarie & bona volũtate volunt facere dona eorũ principi.Iac. Rebuffi.

LEX PRIMA.

Quando. Cum milites volunt ſuis dare principibus debent donare libram auri, & donabunt per ſolidos obrizatos: hoc eſt per obolos ſolidi auri, quando fiunt hæc munera vocatur fœlix annus. Et not. ꝙ qui donat debet donare de meliori ſicut Abel. Odoffre.& Andre.

De numerarijs actuarijs & chartularijs & adiutoribus ſcriniarijs, & exceptoribus ſedis excelſæ cæterorũq; iudicum tam ciuilium quam militarium.

Rubrica.

Quia milites de quibus dictum eſt ſupra in titulis præcedentibus ſunt deputati ad defenſionem, & vtilitatem ac factum reipub. ſic ẽt ſunt neceſſarij alij officiarij ꝓ factis rãgẽtibus rẽpub. put ſunt numerarij & alij hic nominatiõ ſubijcit hic tit.de numerarijs,&c. vnde primo dicitur in rubro de numerarijs qui idem ſunt qd tabularij.& in l.ne diutius. & in l. ſcriniarios & l.nulli.& in l.officio.ſequit in rubro,& actuarijs &c.de iſtis habetur. infra cod. l. ne diutius. & in l.actuarios.& l.nemini.ſequitur de cartularijs, de quibus habetur in l.nulli & l.fi.ſequitur in rubro & adiutoribus ſcriniarijs, aliqui habent & adiutoribus ſiue ſcriniarijs, quoniam idem ſunt vt not.infra eodem l.nulli. de quibus etiam in l. ſcriniarios. ſequitur in rubro & exceptoribus ſedis excelſæ cæterorumq; iudicum &c. de iſtis habetur in l.fi.& l.nulli.Iac.Reb.

LEX PRIMA.

Vorax. Qui dicantur numerarij dixi plene ſupra de iure fiſci l.2.& patet in l.ſequen. in hac enim l. puniuntur numerarij fraudulenti, vt etiam quæſtionibus ſubijciantur, & plenius dic vt in l.ſequen. And.& not.fraudulentum propoſitum inhibendum ſecundum Dul. Bartol. ponit ſic caſum : numerarij fraudulenter ſeruientes rectotib. in diuerſis obſequijs in tormentis & lacerationibus puniuntur hoc dicit.Et not.hanc.l.contra illos, qui volunt deſeruire pluribus iudicibus in diuerſis obſequijs, quod puniuntur Barto.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Notarius an poſſit, vt iudex recuſari tanquam ſuſpectus.*

Qui numerarij. Numerarii conſuliarium, & præſidũ qui hodie tabularij appellantur tormentis ſubijciantur, niſi indicibus vel alijs per principem in prouincia deſtinatis ſeu exactoribus nomen debitorum ſub actorum teſtificatione monſtrauerunt, vt eis indicantibus omnes fiſci debitores ad ſolutionem compellantur, & quod ab eis debitoribus exigi non poterit de ſuo reſtituere tenebũtur quaſi fecerint litem ſuam: tempuſq; tabula-
1 lariorum triennio concluditur hoc dicit. Et no. hanc l.contra tabularios conſeruatorũ, qui non aſſignant nomina debitorum, ac numerum, & modum per publicum inſtrumentum. nam faciunt litem ſuam per hanc l. quã no.Bar.& And. In glo.3.ibi litem ſuam no. glo. ſolũ ꝙ notarius facit litem ſuam, quando plus vel minus quam debeat ſcribit, quia tenetur parti læſæ ad intereſſe pro quo facit. ff.ſi menſor fal.mo. dixe. l.fina. & ſupra de magi.conue.l. fina. in fin. de quo per Bald. ſupra de epiſc.& cler. l. præsbyteri in fin. &
a quòd poſſit recuſari, vt iudex [a] ſolus text. eſt in authen.de trien.& ſe. §. quod ſæpe, ſuper verbo artificio colla.3.Iaco.Rebuffi.

ADDITIO.

a Poſſit recuſari vt iudex. Adde Lanfran.de Orian.in capitu. quoniam contra falſam. § interlocutoriæ & appellationes. col.11. extra de proba. & Spec.in tit.de inſtru.edi.§.2. & ibi, quando dicatur ſuſpectus.

LEX III.

Numerarios. Numerarij præfecti prętorio cingulum & ordinem militiæ retinent hoc dicit Bar. In tex. super verbo cingulum. idest administrationem militiæ ordinem idest sunt in numero militũ. And.

LEX IIII.

In prouincijs. In omni ꝓuincia duo numerarij & tabularij collocentur, vnus ad ratiocinium archæ fiscalis alius super titu. largitionalibus idest super donis quæ principi largiuntur, nullusque de alterius officio se intromittat, contrafaciens punitur & celans talem culpam, similiter est puniendus. h. dicit. Not. hunc text. ꝙ nunquam vnus officialis debet se intromittere de alterius officio vt hic. & infra de exac. & execu. l. 2. Vltimo not. ex glo. quid sit fiscus, & quid ærarium. Bart. & allegatur hæc lex, ꝙ notarius vnius territorij non possit conficere instrumenta in alio territorio. Iacob. Rebuffi.

LEX V.

SVMMARIVM.

1 *Notarius factus psbyter licet nõ possit notariatus officiũ exercere, põt tñ de notis prius receptis instr̃a conficere.*

Exceptores. Exceptores .i. scriptores prouincialiũ iudicũ etiã si decuriones sint idest fiant non prohibẽtur vti exceptoris officio, dummodo non sint cohortalis conditionis, nec public as annonas recipiant coguntur tamen si sint decuriones munera propriæ ciuitatis cuius sunt decuriones agnoscere, & finito exceptoris officio ad primam curiam alias curam reuertentur hoc dicit. Et quod dicitur hic in tex. etiamsi decuriones, contradicit legi vniuersos supra de decurio. vbi dicitur ꝙ decuriones non possunt esse notarij vel scriptores; responsio, qui est decurio non potest creari exceptor vt ibi: sed si est exceptor vt hic sic, & remanet notarius, l. si quis decurio supra de fal. ex quo not. ꝙ vna dignitas non perit per aliam superuenientẽ vt supra de dig. l. 4. cum multa impediant contrahenda, quæ non impediunt iam
1 contracta. Odo. & Andre. Et facit ꝙ notarius factus præsbyter, qui non potest vti officio notariatus vt extra ne cle. vel mo. c. sicut te. possit de notis prius receptis ab eo conficere leu grossare instrumenta. ad quod facit. ff. de pub. iud. l. is qui reus. §. fi. Iac. Reb.

LEX VI.

Ne diutius. Numerarij a communione actuariorum abstinere debent, & contrafacientes puniuntur. hoc dicit Barto.

LEX VII.

SVMMARIVM.

1 *In officialium creatione antiquus mos est seruandus.*

2 *Acta eius, qui habebatur pro publico officiali, vel pro tabellione cum reuera non essent, nulla sunt.*

Actuarios. Actuarij secundum cõsuetudinem antiquam sunt ordinandi, & si aliter factum fuerit ab eis non va-
1 let, & ipse faciens punitur hoc dicit. Ex hoc not. ꝙ vbicunque creantur aliqui officiales semper debet mos antiquus obseruari, alias creatio esset nulla vt l. non tantum. ff. de decurio. & sic est casus, ꝙ sindicus creatus non congregata vniuersitate ad sonum campanæ vel alio sono, vel congregata de mandato superioris, prout consueuerat, nõ dicitur legitime, & sic de facto
2 obtinui per hanc. l. Item not. ex fine huius, l. ꝙ licet aliquis habeatur & reputetur ꝓ officiali publico, & reuera non sit, ex eo ꝙ non fuit legitime ordinatus, vel reputetur aliquis tabellio, cũ non sit, ꝙ omnia acta facta nullius sunt momenti, & ipse faciens punitur. nec obstat. l. barbarius. ff. de offi. præto. quia quandoque quis est electus solemniter, tamen propter defectum personæ non põt esse, & tunc facta per eum valent ꝓpter vtilitatem publicam, vt ibi: quandoq; qs potest esse, sed nõ est electus scd'm formã debitã: & tũc facta p eũ nõ valẽt, vt hic. & ita tenet Guil. d cug. d. l. barbarius. Bart. Iaco. Reb.

LEX VIII.

Scriniarios. Scriniarij prohibentur fumere vel polliceri pecuniam mutuam pro expensis publicis, vt sic finito officio nullam inquietudinem patiantur, ad instar tutoris qui non tenetur ex eo, ꝙ nomine pupilli gessit vt ff. quãdo ex facto tu. l. post mortem & sup. de admi. tuto. l. cum quidam. An. & Odoff. quod not. vt consules & clauarij vniuersitatum non teneantur deposito officio. pro quo ff. de re iud. l. 4. §. tutor. Iac. Reb.

LEX IX.

Nemini. Qui est in quacunque militia constitutus actuarius ad aliquã militiam non aspirat, quatenus omni priuilegio militari nudatus nihil fraudis circa reddendam rationem attentet, esset enim propter militiam magis fauorabilis: & ita posset propter militiæ fauorem & potentiam respu. fraudari. & sic soluitur a militia, qui militauit causa vitandæ litis, vt ff. de re militari. l. qui cum vno. §. non omnes. & supra qui militare non poss. l. 1. & hac ratione prohibentur officiales esse clerici vt sup. de episaudi. l. officiales. An. ideo est in titu. de epis. & cle. Iacob. Rebuffi.

LEX X.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentum carens debita solemnitate, non est sine suspicione falsi.*

2 *Iudex an ex se possit acta conficere.*

Sub-

3 *Subscriptio an sit necessariá in instrumento.*
4 *Notarij duo quando vnum instrumẽtum recipiunt, in subscriptione alter alterius mentionem facere debet.*

Nulli. Scriniarius nullos scriniarios vltra quaternas vices habere potest, nec etiam cartularius interpolato tamẽ tempore, & non continuato, & debet esse in scriniarijs interuallum biennij in cartularis quinquennij. Item adiutor seu scriniarius ad solicitudinem cartularii non potest descendere. Item numerarii scriniorum orientis & Asianæ diœcc. eligunt de numero hic notato in diœcc. pontica eligi possunt hi quos scriniarij duxerint eligendos, instrumentaque ab eis facienda solemnizãda sunt solemnitate hic descripta, alias suspitione falsi nõ carent exceptis instrumentis hic nota. hoc dicit.
1 No. in dignitatibus debere semper quem ascendere de gradu in gradum non descendere. Vltimo no. ꝙ instrumentum carens solemnitate debita nõ est sine suspitione falsi. Bar. & habet præsens lex quattuor partes. In prima dicitur quãto tempore scriniarii vel cartularii debuerant numerarios adiuuare. In secunda parte ibi nulla dicitur ꝙ qui sunt adiutores non possunt effici cartularii quia dignitas debet ascendere & non descendere. In tertia parte ibi ita dicitur a quibus scriniarii debeant eligi adiutores siue in orientali siue in Asiana siue in põtica. In quarta parte ibi omnia dicitur a quibus debent subscribi & inspici publica instrumenta & pœna contrafacientibus imponitur. And. In tex. in versi. nulla hic habes ꝙ isti non possunt descẽdere ad inferiorem dignitatem vel administrationem. hoc facit ꝙ iudex per se non habeat potestatem conficiẽdi
a acta:[a] sed videtur extra lex expressa in contrariũ
2 supra de mag. municip. l. magistratus. Super quo distingue aut iste iudex est adeo occupat' circa iurisdictionẽ ꝙ nõ põt aliis vacare & tũc nõ potest conficere vt hic & sup. de proxi. sa. scr. de assesso. l. fi. de postu. l. qsquis aut non est tantũ occupatus quin bene possit vacare circa actorũ ꝓfectionem: & tunc bene potest conficere acta & præcitum si notarium cõmode habere non potest vt d. l. magistratus. & pro hoc. l. ff. de test. l. cu
3 tet magistratus. In ver. omnia sané not. hic sub-
b scriptionem esse necessariam instrumẽto[b] alias non esset carens suspitione. pro quo sup. de contrahen. emp. l. optimam. & de conueni. fisci. debi. l. a. & ff. de iure fi. l. in fraudem. §. quotiens. cũ si. Circa quod quæritur si notarius videatur mihi suspectus vtrum possim petere vt remoueatur vel vt alius sibi adiungatur vel quid iuris. & dicũt quidam ꝙ nõ remoueatur sed quod alius sibi adiungat vt dicitur in iudice ordinario: quia etiam notarius est communis omnibus de prouincia sicut iudex ordinarius vt sup. de iud. l. apertissimi iuncto §. in auth. de tabellio. Sed credo contrarium ꝙ sit remouendus. nec. ob. quod dicitur ꝙ æquiparatur iudici ꝙ nõ est verum cum ꝑtãs notarii dependeat ex voluntate partium in auth. de tabellio. §. 1. & supra de adop. l. adoptio. vbi habes ꝙ non habet iurisdictionẽ sed ordinarius habet iurisdictionem. Item iudex non est voluntarius ideo redditur in inuitum. ff. de ver. ob. l. inter stipulantem. §. 1. de verb. sig. l. pupillus. §. in territorium. sed dic ꝙ potest æquiparari delegato. ff. de offi. eius cui mãdata. est iuris. l. 1. § fi. vbi habes ꝙ delegatus nihil habet ex se sic nec notarius aliquid habet nisi auctoritate creãtis in auth. de tabellio. §. ꝙ si vero præter, sed delegatus potest excusari & remoueri vt d. l. apertissimi ergo & notarius. & pro hoc in auth. de trien. & se. §. quod sæpe. Sed pone ꝙ notario suspecto fuit alius adiunctus: sed post in processu continetur in aliqua parte: ꝙ partes comparuerunt coram illo suspecto nõ coram alio. quæritur an valeat processus. & videtur ꝙ nõ per l. istam. Tu tamẽ distingue aut nomen illius notarii adiecti reperitur in principio processus generalis & tunc valet quia videt repetitum in qualibet parte. ff. de eden. l. 1. §. 1. de leg. 1. l. si seruus pluriũ. & hoc verum nisi ex hoc emineret magnum præiudiciũ: quia tunc credo ꝙ debeat apponi nomen vtriusque quãdo est in substantialibus processus vt in examinationibus testium & similibus vt in auth. apud eloquentissimum. C. de fide instrum. & ad prædicta facit. l. si stipulanus fuero. § grisogonus.
4 in fi. ff. de verb. obl. In tex. ibi. §. omnia ibi mentione nor. ꝙ quando duo notarii faciunt vnum instrumẽtum ꝙ quilibet in sua subscriptione debet facere mentionem alterius. Iac. Reb.

ADDITIONES.

a An iudex per se habeat ptãtẽ conficiendi acta. de quo vide Lanfr. de Oria. in c. quoniam contra falsam §. interlocutoriæ & appellationes. nu 64. & quod ibi notaui in apostil. ad ipsum in ver. iudex notarius. extra de proba.

b Subscriptio est necessaria in instrumento & rõ est qa subscriptio dicitur testimonium quasi testificare videatur qui se subscribit. vt not. Bal in l. fi in 2. no. sup. si cer. pe. & habet vim depositionis. vt no. idem Bal. in l. fi. in 3. oppo. supra de edicto diui adr. tol. & pro principali dicto huius dic ꝙ subscriptio est necessaria quia auctorisat instrumentum cui subditur ita no. Bar. & docto. in l. eo ꝙ in 1. no. supra si cer. per. & in l. diuus §. item senatus. ff. de fal. & quando sit necessaria vide Spec. in tit. de instru. edi § instrumentum col 12. versi. item ꝙ non est in tabellione. & quare requiratur, vide eundem Spe. in tit. de cita. §. iam de citatione ver. litteris igitur.

LEX XI.

Officio. Olim aute. l. ista m numerarii durabant per biennium nunc statuit ad petitionem officialium magistri officiorum vt durent tantum per annum. An. Iac.

LEX XII.

Per hanc. Hæc. l. est obscura & loquitur præfecto ꝓtorio p Illiricũ & dicitur ꝙ cum eius scriniarii siue numerarii vel officiales deposito hoc officio efficiebant tribuni ꝓtoriani ascẽdendo ad maiorẽ dignitatẽ vt sup. co. l. mili. recitabat sñia siue decretũ electionis hmõi, & aliqd eis dabat: mãdat idẽ obseruari in officialib. siue scriniarii ꝑfecti ꝓtorio Illirici q ꝓmouent ad comitiuã primi ordinis & hæc eadẽ obseruantur per omnia in officialibus Macedoniæ. An. & Odo. Iac. Reb.

De cursu publico angarijs & parangarijs.

Rubrica.

Quia circa facta militaria ac bellica ad tuitionem reipublicæ ordinata, de quibus

quibus supradictum est. Est necessaria portatio armorum, & annonæ & aliarum rerum circa p̄missa necessaria cum curribus animalibus plaustris & talibus ad hæc deputatis, & ius publicum tangentibus: ideo subiicitur hic tit. de cursu publico, de quo in toto isto tit. & de angariis & par angariis, & de quibus expresse in l. nemo. & l. nullus. tamen de illis innuitur per totum hunc titu. Iacob. Rebuffi.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Equum fuste vel baculo percutiens conductor an teneatur si deterioretur.*

Equos. Ad euidentiam. l. not. quæ hic dicuntur in glos. rubricæ, & dicitur in hac. l. q qui præest tali cursui publico nō verberet vel faciat verberari equos destinatos militibus cursui publ. & portantes annonam & arma, & fustibus & lignis: sed tantum flagellis idest corrigiis vel auerta hoc dicit secundum An. In
1 tex. ibi lignis vel fustibus. not. optimam. l. cōtra conductores equorum ad vecturam, qui equos conducunt vt ambulent, & postea equum conductum percutiunt cum ligno vel fuste, sic q ex hac percussione equus deterioratus est. nam ad eum spectat periculum, quia non debuit eū per-
a cutere ligno vel fuste[a] vt hic. Sed si eum percusserit flagello vel calcaribus, & casu quo equus fuerit mortuus vel deterioratus, tunc nō spectaret ad eum periculum, quia licite potuit eum flagello vel calcaribus cedere. Bar. Iac. Reb.

ADDITIO.

a No. bonam l. contra conductores equorum qui equū percutiunt cum ligno vel fuste q teneantur illa sing. colligit & no. Bar. hic per istum tex. quem refert & sequitur Anto Corf. sin gu. suis in ver conductor. inci. aliquis conduxit equū. & quod ibi not. in apostil. vbi vltra rationem per eum ibi assignatam alia quæ mihi videtur potior datur ratio.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Subditorum animalia & res non sunt vsurpanda.*
2 *Per loca deuia non est eundum.*

Præsidibus. Præsidibus & rationalibus dātur expensæ de publico pro certis equis. vnde non debent vsurpare para ueredos prouincialium idest plaustra pro deferendis rebus suis: sed accipiant ad vecturas. Secundo dicitur q illi qui vehunt cursum publicū non debēt ire per aliā viam, nisi quam totus cursus publicus ire dignoscitur, & hoc vt tollatur fraudandi occasio. & per omnia dicitur idem in fra co. l. si quis per. Tertio dicit q præfecto prætorio præsto est licētia idest præstita vtendi cursu publico idest accipiendi plaustra publica vel prouincialium, & ducendi res suas per locum
1 non consuetum. hoc dicit secūdum And. de barulo. Nota. ex primo dicto huius. l. non debere vsurpari animalia, & alias res subditorum. quod male seruant præsides & officiales nostri temporis, q cum de publico stipendia percipiant quotidie equos aliorum accipiunt ad quod. Lu dicibus. infra eo. And. In text. ibi paraueredi declarius quam glo. q paraueredus dicitur ductor plaustri idest bubulcus siue auriga, & dicit a para quod est iuxta & veredus idest equus. & sic iuxta equum ducentem redam a veho & reda: quælibet enim reda, idest quadriga habet vnū equū in medio cum Sella in quo equo equitat paraue redarius & ille equus dicitur veredus idest vehēs redam. ponitur ergo hic pars pro toto idest ductor plaustri pro toto plaustro, sicut in toto isto tit. ponitur veredus pro tota quadriga. Item auriga vocatur veredarius infra cod. l. non patimur.
2 An. Habetur ex hac l. q nulli permittitur ire per loca deuia nisi præfecto prætorio. pone, quòd rex concessit cuidam monasterio, q possit extrahere de quibusdam salinis quantum posset portare cum quadriga duorum equorum, ibi est mala via sic q modicum posset extrahere & portare per illam viam, voluit facere nouam viā ad hoc vt possit plus extrahere, & portare de sale, quæritur an possit? & videtur q non vt hic. & infra eo. l. si quis per publicum 10 fi. Sed in contrarium facit infra eo. l. parhippum in fi. sed dic primum verius per l. si locus. & l. & seruitute. ff. quē admo. serui. amit. & ar. ff. de auro & argen. leg. l. si ita. & quia videntur facere nolum inter in fraudem, vt posset vti ampliore sale ad quod in simi li. ff. de leg. 3. l. nomen. §. filio. nec obst. l. parphipum. in fi. quia ibi non erat damnum fisci, nec in aliquo grauabatur licet per alium locum iret, in quæstione nostra sic. Iac. Reb.

LEX III.

SVMMARIVM.

1 *Scrutari se de mercibus non permittens, est suspectus de fraude.*

Euectiones. Euectiones idest equitaturæ siue equi forte cum quibus est cursus publicus deferendus ab omnibus scilicet prouincialibus postulentur: alias seu aliter dicūtur euectiones res quæ deferuntur vt infra co. l. grauissimæ. Secundo dicitur q illi qui præsunt cursui publico, vt sunt agentes in rebus vt supra de curiosis. l. 2. non ante patiantur huiusmodi euectiones transire cursum publicum deferentes, nisi totius euectionis idest cursus puplici seriem aspiciant, & tempus statuant infra quod quid cum illo cursu publico transeat. si qs dominis agentibus lo rebus putauerit resistendum, & infra tempus vel vltra tempus cursui publico deputatum transire voluerit, retineri debe bit in via vbi repertus fuerit & iudicis arbitrio punietur, & magis plebeius quā positus in dignitate. & hoc dicit An. Barto. autem dicit sic, nullus iudex vel custos publici cursus pati debet per publicum cursum aliquē ire nisi vadens primo seriem suæ euectionis ostendat. & hoc volens resistere aut vltra tempus vehere vbi repertus fuerit retinebitur & secundum qualitatem personæ
1 per iudicem plectentem punietur. Et ex hoc nota. contra illos, qui reperiuntur in itinere, de quibus

bus est suspitio ne portent aliquid vltra deuectum.nam si non permittant se scrutari possent capi & retineri per custodes ad hoc deputatos,
a & ex sola resistentia[a] debent acriter puniri hic secundum Bart.Iac.Reb.

ADDITIO.

a Si aliqui reperiunt in itinere de quibus est suspitio vt portent aliquid contra deuectum si non permittant se scrutari possent capi & retineri per custodes & ex sola resistentia debent puniri. Adde Anto.Cor.sing suis in ver.gabella.lo 2.in cip. aliqui reperiuntur in itinere vbi refert & sequitur Barto. hic.

LEX IIII.

SVMMARIVM.

1 *Mulio an teneatur ad gabellas.*

Parhippum. Ad euidentiā no. ꝙ euectiones & equi siue plaustra ad cursum publicum deputata a prouincialibus postulantur vt supra eod. l.euectiones, & non accipiūtur omnes veredi siue equi vel plaustra prouinciæ simul in quolibet cursu: sed qualibet vice accipitur quarta pars veredorum siue equorum vel plaustrorum vt infra eo.l.in omnibus. dicitur ergo hic ꝙ agens in rebus qui subtrahit & mittit equos siue veredos quos euectio cōtinebat idest cursui publico deputatos: quia sūt de quarta parte ad euectionē deputata, & alios veredos non deputatos ad euectionem, extra ordinem idest iniuste commouet idest deputat euectioni idest cursui publico,& sic releuat non releuandos, & mittit non mittendos vocatur parhippus vt hic manifestè colligitur & nota.in gl.infra eod.l.iudicibus in fin.& infra eo.l.si quis pro vna. Secundo ibi nihil autem, dicitur quòd agens in rebus cui euectionum cura mandatur, vt dixi supra eodem l.tertia siue velis euectiones idest equitaturas pro suo itinere siue pro mulionibus, cum quis mittit res publicas, non peccat dummodo non excedat debitum modum, & formam euectionis, & hoc dicit lex ista obscu-
1 ra,quam pauci intelligunt. Andre.Nota. ex isto text. quòd si gabellarii dederant mihi licentiam portandi mea Arnesia extra ciuitatem, & est descriptum, si ista Arnesia portentur postea per mulionem, si mulio non sit descriptus in licentia,sed solum ego, tamen licite poterunt p eum
a portari,[a] quod not.Barto.In tex.ibi habendum esse scilicet quantum ad hoc vt puniatur.l. contenta infra eo.l.iudicibus. in fi.an euectio continebit,vult dicere ꝙ princeps agens in rebus non debet equos positos ad veredam deducendam deligere,& alios non destinatos ponere, cū plures sint ad hoc destinati.And.nec ad crimē.i.aliquem super hoc accusandum vel etiam puniendum vt sup.And.& Iac.Reb.doc.

ADDITIO.

a Licite poterunt per eum portari. Adde iterum An. Corse. sing.suis in ver.gabella. lo 3. iuci.gabellarij portarum vbi ad hoc alleg hunc tex.& Bar hic.

LEX V.

Si quis. Istam.l. not.ad id quod dixi supra eo.l.2.Bart.

LEX VI.

Euectionum. Senatus siue vocetur ad principem siue recedat ab eo pōt vti publicis euectionibus. Alij autem vtentes publicis euectionibus contra vetitum puniuntur, vt sunt præsides, qui non pub. euectionibus, sed equos ad vecturam de proprio inueniunt vt supra eod.l.2.& infra eo.l.iudicibus.And.In tex.ibi veneratione, allegatur hic tex.quòd si citatus compareat, & facta comparitione illicentiatus recedat, quòd reputetur contumax, siue quòd non videatur comparuisse facit supra de decurio.l.si quis decurio.& ff. de excu.tuto.l.scire oportet. §. scire. & l. hic allega.3. gloss.& extra de procu.capitu.constitutus. & de iudi.c.1.& est expressum.18.di.c.si quis autem.& 11.q.3.c.certum.Iac.Reb.

LEX VII.

SVMMARIVM.

1 *Stercus iumenti pro mercede dat fiscus.*
2 *Via publica per quos debeat reparari.distinguitur.*
3 *Scolaribus recedentibus an palea & fimus pertineant ad hospitem.*

In omnibus. Sicut patet supra eod. l. euectiones prouinciales debent dare euectiones siue equos cursui publico deputandos non omnino simul sed qualibet vice quartam veredorum, quod expone vt sup, eodem l.2.& hoc primo. Secundo dicit ꝙ stabula prouincialium non sunt reparanda expensis publicis, sed propriis prouincialium, & satis est quod habetur pro hostelagio stercus equorum
1 hoc dicit Not.mirabilem mercedem,quam fiscus dat hospitibus suis scilicet stercus, quæ quodam modo fructuosa est in aliquibus locis sed
2 onerosa in aliis. Secundum hanc hæc.l.allegatur per quosdam si via pub. indigeat refectione,
a quis habet eam reficere, [a] & dicunt aliqui per hanc.l.quòd illi in quorum territorio est & pro hoc supra de operi publicis.l.turres. tu distingue,qa aut erat via vrbana;& tunc refectio pertinet vnicuique secundum quòd se extendit domus sua ff.de via publica.l.ædiles.§ construant. Aut est via rustica, tunc aut est publica & pertinet ad omnes possessiones illius ciuitatis. supra de operibus publicis.l. omnes. & in authen.de ec.titu.§.ad hæc sancimus.colla.9. aut erant viæ vici-

ADDITIO.

a Quis habeat ipsam reficere. Adde ꝙ notaui in apostil. ad istum in l per bithiniam nume 1.in ver. sicu.de sacrosan.ecc. supra de immu. nemini conce.lib.10. & ibi an ecclesia teneatur & verum conductor.

vicinales, sunt viæ inter vineas constitutæ & similes, & tales habent refici ad expensas illorum possessorum: aut est via priuata; & tunc refectio spectat ad illum in cuius territorio est. ff. ne quid in loco publico. Nec obstat. l. turres. quia hoc facit vtilitas vsus quem sequitur, & ideo onus habeat. ff. de regulis iuris. l. secundum naturam. &
3 de vsufruct. l. hactenus. Item allegatur hæc. l. an recedentibus scolaribus paleæ & fimus pertineant ad hospitem: & videtur quòd sic per. l. istā. Sed dic quòd nihil facit, quia isti hospitantes nihil dabant pro hospitiosis, quia gratis recipiebant: & ideo non mirum si in remuneratione hospiti remaneat fimus: secus est in scolaribus. nam si gratis essent recepti tunc bene idem crederem argumen. ff. ad exhib. l. celsus. §. idem celsus. & pro hoc. l. in ratione. ff. manda. l. idemque. §. idem labeo. & loc. & conduct. l. sed addes. §. si quis cum in annum. Iac. Reb.

LEX VIII.

Vt agendi, Quando cursus publicus destinatur non debēt omnes veredi simul destinari, quia cum cursu se impedirent: sed per singulos dies deni idest viginti. videlicet decem in eundo, & decem in redeundo contrafacientes puniuntur. & facit infra eodem l. fina. & expone veredi vt supra eodem l. secunda. hic ponitur pro tota quadriga vt ibi dixi. And. Iac. Reb.

LEX IX.

Iudicibus. Omnes iudices, & officiales exceptis præfecto prætorio, & magistro officiorum & senatu non vtantur publicis euectionibus: sed accipiant ad vecturas seu ad loquerium. fallit in legatis vt supra codē l. his tantum. Secundo ibi his & enim &c. Dicit quod iudices agentes in rebus qui præsunt euectionibus, illos tātum veredos in translatione publicatum specierum pro suo scilicet iudicis arbitrio destinabunt, qui ad hanc translationem fuerunt deputati, puta in quarta veredorum vt supra eodem. l. in omnibus. non autem pro alio deputabunt, alias erit qui hoc fecerit parphipus vt supra eodem l. parphipum, & punietur in vigintiquinque libr. aur. & hoc dicit Andre.

LEX X.

Grauissime. Grauissimè puniunt emētes & vendentes euectiones, idest res publicas quæ vehuntur, & locantes ac conducentes animalia cursui publico deputata. And. Bartolus autem dicit sic, super animalibus publicis ad euectionem cursus publici deputatis nullus contractus locationis etiam ad vecturam vel emptionis tenet, pœna grauissima contrafacientibus imminente. Bartolus.

LEX XI.

Nullus. Non potest aliquis priuatus vti euectione, etiam si imperiale rescriptum fuit impetratum quinimmo quia hoc nec magistratibus licet vt supra codē l. iudicibus. And. & Iac. Reb. doct.

LEX XII.

Quoniam veredorum. Veredorū sella computato freno cum pectorali non transeat vltra 40. libras auri. Si autem sit vltra sella cedatur per frusta, pectorale vero publicatur, exceptis rusticis, qui in saculis onere portant. hoc dicit secundum Barto. Andr. autem de Barulo dicit, quòd isti hypocomi, de quibus hic tex. loquitur. sunt vilani qui ducunt auricentenaria in saculis solitis idest valde bene ligatis, quia illa nō vehuntur cum sellis: sed forte cum barca vel dorso equi, & sunt basti. Et not. quod hypocomi dicunt ab hypos quod est sub, & comos quod est villa, & sic hypocomi. i. vilani qui sūt in villa, & sm An. hoc dicit. Sed quæ est ratio inter istos duos casus quod sella frustet, & pectorale applicet fisco. dic quod pœna pecuniaria apponitur in detrimentum illius, qui patitur supra de summa trinita. l. 2. in fine & l. 3. vnde ita est quòd Sella est in honorem illius cuius est supra de hono. vehicu. l. prima. Sed pectorale, & auerta fiunt ad decorem equi, vnde fit maius in dedecus cum illi frangitur Sella quod est principallus quam si applicaretur. Et hæc faciunt quod si quis portet vestes contra statutum super hoc factū, quod debeant frustari. supra de vestib. olobe. l. 1. & nulli licere in fine. lege vnica.

LEX XIII.

Non patimur, Prohibet hypocomos etiam vilanos veredariis idest aurigis vt dixi supra eodem. l. secunda. indigna spoliatione vexari, nam quidam veredarij huiusmodi vilanis auferunt segea idest vestes tenues, & abrasas, contrafacientes punit hoc dicit Andre. vel sic, non debent rustici qui hypocomi appellantur, ducentes equos per publicum cursum indigna spoliatione vexari pœna contrafacientibus imminentę. hoc dicit Bartolus.

LEX XIIII.

SVMMARIVM.

1 *Muli debent onerari secundum onus, ad quod iuxta consuetudinem reputantur sufficientes.*

Publici. Exhibitio siue cura publici cursus & ordinare vbi curtus debeant onerari, est committenda vel curialibus alias curijs vel cohortalibus secundum consuetudinem locorum, vel quibus hoc iniungitur a præfecto. hoc dicit Andre. vel aliter. Cursus secun-

cundum consuetudinem debet onerari. hoc dicit. Ex hac.l. nota optimum argumentum quòd muli debent onerari secundum onus, ad quod portandum sufficientes secundum consuetudinem reputantur. & facit quòd si ego onerani equum vel mulum onere librorum, qui sufficiēs reputabatur ad tantum pondus, Sed cum fuerit oneratus cecidit ex pondere, & fortè mortuus fuit, quòd ego non tenear, quia permissum est mihi ipsum onerare secundum consuetudinem & muli sufficientiam. Bar. Iac. Reb.

LEX XV.

Si quis per vnā mutationē.

Alias p̄ vna mutatione, & d̄r hic q̄ punit̄ agēs in rebus, qui mittit veredum non mittendum, & relevat mittendum. Et sic punitur pro tali mutatione saltem pro vna idest si etiam semel hoc fecerit. facit supra cod. l. parhippum. & l. iudicibus secundum Andre. vel sic mittens equum in cursum publicum non mittendum, quadruplū precij dicti equi fisco restituat hoc dicit Bart. Iacobus Rebuffi.

LEX XVI.

His tantummodo. Legati gētiū principi non subditarum cursu publico possunt vti. hoc dicit cum gloss. Et nota argumentum pro ambasiatoribus Florentiæ, vt possint onerare equos communis Perusij pro portandis rebus eorum perusij secundum Bar. Iac. Reb.

LEX XVII.

Nemo. Subtrahens mulionem mutationibus: idest euectionibus deputatum decem libras argenti persoluat. hoc dicit secundum And. Bar. Iac. Reb.

LEX XVIII.

SVMMARIVM.

1 *Statuto potest caueri, vt tyronibus ciuitatem aduenientibus annonæ pro tanto pretio tradantur, dummodo non sit nimis vile.*

2 *Equus si deficiat ex defectu pabuli, conductor tenetur ad interesse.*

Animalia. Duo mala faciebant mancipes siue apparitores agentiū forte in rebus: quia pro animalibus publicis cursu publico deputatis a prouincialibus maiora pabula, quàm debebant exigebant: quia animalia debitis pabulis defraudabantur: quia non dabant eis integram præbendam, sicut faciunt muli scutiferi, & sic animalia vexabantur, quare mandat imperator vtrumque vitium emendari: & hoc disponat magister officiorum, & neque pabula mutationibus desint & euectionibus sine equis: sic exponit supra d. proxima. neq; prouinciales vltra debitum onerētur [a] Andreas.

1 Nota quòd potest fieri statutum, quod cum tyrones vel aliqui magnates communis Perusij veniunt ad ciuitatem, quòd præbenda annonæ non possit vendi nisi tanto precio dummodo

2 precium non sit magis vile quam debeat. Item nota quòd cum equus male habet ad comedendum non potest ambulare, & sic facit contra conductores equorum ad vecturam, qui non dederunt eis bene comedere: quia si made facti sunt, tenētur ad interesse per hanc. l. cum gloss. quod not. Vltimo est in argumētum l. ista quòd conductor equorum ad vecturam non tenetur dare tantum de præbenda ronsino cum est cara: quantum cum est vilis vel cum iusto precio venditur. Bartolus. Iacobus Rebuffi legum professor.

ADDITIO.

a Vltra debitum onerētur. Adde Barto. in l. qui insulam. §. qui mulas ff. loca. Flo. in l. si seruus seruum. §. rupisse. ff. ad l. aqui. & Alex. in l. si vt certo. in prin. ff. commo.

LEX XIX.

Comperimus. Curiales & prouinciales non tenentur ad præstandum animalia indebita ad cursum publicum, dum grauantur: quia satis est si conferant in pabulo, & pecunijs equorum deputatorum cursui publico. Barto. Hæc lex facit contra barones nostri temporis qui licet habeant certa emolumenta a subditis & vltra hoc habeant certa stipendia occasione guerræ, ad quæ stipendia etiam subditi compelluntur per impositiones, talium impositionum & gabellarum & aliarum indictionum, quod ista grauamina non debeant amplius compelli ad subueniendum dominis pro equis emendis, aut alias, vt est hic tex. expressus ad quod supra vt rustici ad nullum obse. deuo. l. 1. & 2. lib. 11. & in auth. de man. prin. §. illud. Iac. Reb.

LEX XX.

Nemo. Prohibet ducem & suum officiū vti in itineribus cursu publico vel angarijs, & non accipiant aliena animalia, vel non vtantur euectionibus publicis, sed proprijs iumentis vel accipiant ad vecturam. Idem dicit secundo in cohortalibus. Tertio contra facientes punit & facit supra codem l. iudicibus. And. vel sic nullus dux postquam ducatum suum intrauit vti debet cursu publico, sed iumentis proprijs: quod etiam obseruatur in officialibus cohortalibus poena contrafacientibus iminente. hoc dicit Barto. Nota. in princip. huius l. duces postquam intrauerunt ducatum suum non debere vti veredis. Item nota. licitum esse etiam nobilibus vti iumentis, vt hic: de quo quidam verecundantur secundum Dulium Iacobus Rebuffi.

LEX

LEX XXI.

Nullus. Etiam ecclesia tempore expeditionis non excusat ab angariis & parangariis. Et not. hanc l. contra clericos, vt teneantur ad collectas quæ imponuntur ad defensionem contra gentes armorum, cum veniunt in patria deprædando, currendo, & occidendo secundum Barto. de quo scripsi supra de exact. trib. l. si diuina. In text. ibi tempore expeditionis, scilicet quo transit exercitus principis. Andreas.

LEX XXII.

Cursum. Loquitur præfecto prætorio orientis, & prohibet cursum publicum fieri in prouincia orientali idest vt in illa prouincia non accipiantur animalia prouincialium ad angariam pro deferendo res publicas: fallit cum est ibi vel transit inde exercitus imperialis, & pro translatione armorum, in quibus casibus cogetur tota prouincia ad euectiones, & plaustra seruata consuetudine. legatis vero transeuntibus per orientem dabunt euectiones ad vecturam non gratis vt supra. & merces alias: alias non merces &c. soluetur ab archa præfecti prætorio. Vltimo dicitur quòd tractorias idest litteras in quibus continetur data licentia vehendi animalia solus præfectus prætorio poterat indulgere. hoc dicit secundum Andr. Allega. hæc lex, q si scolaris vult recedere de studio, & veniat ad quendam qui habeat equum, quem consueuit locare, quòd compellatur ei locare, quoniam scolares sunt priuilegiati: sicut dicitur hic de istis. & pro hoc gl. supra loca. l. exceptio. dabit tamen salarium quod consueuit communiter præstari ar. insti. locati. §. 1. ff. cōmunia præ. l. venditor. §. constat. Iac. Reb.

LEX XXIII.

Iubemus. In l. ista prohibet per orientalem tractum ducere vel mouere vltra vnum veredum idest cursum, licet propriè ponatur pro equo ducente cursum, vt supra eo. l. 2. & vnum parauere dum nisi specialis euectio plurium animalium alicui a principe concedatur: & nisi sit facienda fiscalis auri translatio: in quo casu tot animalia poterunt duci quot ad translationem illam necessaria sunt. Vltimo punit contrafacientes. hoc dicit secundum And.

De tractatorijs & statiuis.

Rubrica.

Quia circa cursum vehendi, de quo supra dictum est, in titu. præcedenti sunt necessariæ tractatoriæ litteræ licentiæ secūdum communem intellectum, de quo habetur hic in rubrica, ideo sequitur hic titulus de tractatoriis &c. Iac. Rebuffi.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Licentia concessa extrahendi aliquid extra territorium, quot dies duret.*

Tractatores. Multis modis exponitur in rubrica hoc verbum, secundum tamen expositionem credo veriorem, vt dicantur tractatoriæ litteræ continentes licentiam vehendi equos cursui publico deputatos: vt supra titu. 1. l. penul. Dicitur ergo primo iste qui habet istas tractatorias siue licentiam debet incohare &c. infra biduum. Secundo dicitur quòd non dantur aliis huiusmodi tractatoriæ nisi deputatis ad equos prædictos ducendos, & reducendos. Tertio dicitur, quòd in corpore tractatoriarum, idest in libro in quo scribitur dies datæ licentiæ scribitur primo biduum supradictum ad arripiendum iter: & alii quinque dies scribuntur, & dantur in quibus possit morari & quiescere in itinere, vbi si pluribus diebus moram fecerit, capietur in loco, vbi inuenitur. Andre. vel melius licentia data pro animalibus vehendis ad arripiendum iter debet biduum continere, ad moram vero trahendum quinque dies tantum, & nullum debet dari pro se & necessariis sibi personis, nisi illis tantum qui animalia vsui publico deputata persequuntur. hoc dicit. Et nota ex hac. l. optimum argumen. quòd si alicui est data licentia de extrahendo certum frumentum extra ciuitatem licentia non extenditur vltra numerum septem
a dierum,[a] quorum quis habet duos pro arripiēdo iter, alios vero quinque pro itinere faciendo, quæ faciunt etiam pro licentiis quæ dantur per gabellarios portantibus sal extra districtum secundum Bar. Iac. Reb.

ADDITIO.

a Numerus septem dierum. Adde Anto. corse. sing. suis in versicu gabella titu. vlti. incip. si alicui est data licentia vbi refert & sequitur Bar. hic per istum tex. de quo vide Ludo. Roma. idem volentem in repe. rubr. de ac. col. 19.

De apparitoribus præfecti prætorio & priuilegijs eorum.

Rubrica.

Quia supra visum est de præfectis prætorio, & eorum dignitatibus in titulo de præfectis prætorio, etiam in multis aliis titulis superioribus: nunc videndum est de eorum officiariis, & apparitoribus & eorum priuilegiis, de quibus subiicitur de apparitoribus &c. quoniam apparitores dicuntur, quia faciunt apparere gentes coram officiariis, qui alibi dicuntur nūtij alias exceptores & aliis multis nominibus vt not. in auth. de jud. §. nullo. super verbo exceptoribus. coll. 6. Iac. Reb. Doct.

LEX PRIMA.

Præfecturæ. Cornicularijs hoc honore præfunctis cōceditur adorare

adorare principem, & ab omnibus muneribus personalibus, pcipue susceptionis immunitas indulgetur. hoc dicit And. & idem Barto. Iacobus Rebuffi.

LEX II.

Præfectiarios. Præfectiarios idest officiales præfecti prohibentur se immiscere propriis quæstibus aut prouincialium. Item prohibentur gerere custodiã publicorum hortorum, vel curiarum ius non assumant, idest officium curiosi; quasi dicat sint agentes in rebus, contrafacientes puniuntur. hoc dicit secundum Andream & Barto. Iacobus Rebuffi.

LEX III.

Cornicularij. Cornicularijs & numerariis præfecti post finitum officium indictionum immunitatem indulget, & etiam priuilegium fori. Secundo versi. huic sanxioni &c. dicit quòd si aliquis prædictorum sine legitimo successore decessit intestatus non ad fiscum vel aliorum bona: sed ad præfectum defertur eius hæreditas. Tertio in versic. scriniarlis &c. dicit quòd prædictis in prima militantibus legione concedit priuilegium fori. & hoc dicit Andre. vel breuius cornicularij idest primi scriniatij numerarij præfecti prætorio sortita laborum requie priuilegiis hic insertis gaudent. hoc dicit Bartolus. In text. in versic. huic sanctioni. an autem barones habeant bona suorum subditorum decedentium sine hærede? & videtur quòd non: quia talia reputantur regalia. in feud. quæ sunt regalia. capitulo primo. Item quia bona vacantia spectant ad principem. supra de bonis vacantibus. l. prima. & l. vacantia. Contrarium tenent communiter doctores, cum barones habeant communiter hodie imperium, quod est diuisum. & nota. supra de studiis libera. vrb. Ro. in rubrica, vt sic etiam habeant confiscationes & similia; pro quo quia barones purgant terram suam ab hæreticis. in feud. de statu. & consuetudi. contra li. eccle. fac. §. si vero dominus temporalis. & de pa. te. & eius vio. §. si clericus. & §. si iudex. Iacobus Rebuffi.

De apparitoribus præfecti vrbis.

Rubrica.

Viso de apparitoribus præfecti prætorio sequitur videre de apparitoribus præfecti vrbis.

LEX PRIMA.

Præter. Officialibus præfecti prætorio & præfecti vrbis tantum conceditur post finitum officium principem adorare: quod omnibus aliis officialibus denegatur in prouinciis constitutis hoc dicit. Et no. quod honor est adorare principem vt supra tit. j. l. ij. interdum autẽ salutatur. l. 1. And. & Iac.

LEX II.

Quicunque. Punitur apparitor præfecti vrbis qui pistorem concussit, vt perpetuo paneficij nexibus alligetur idest efficiatur de corpore pistorum qui panem faciunt. Et hoc si habes paneficij. & cru spe cisic contra. l. ne quis supra de pœnis. alias beneficij etiam est plana. And.

De apparitoribus magistrorum militum & priuilegijs eorum.

Rubrica.

Quia etiam magistri militum habent apparitores, ideo sequitur de eis videre subijciendo rubricam de apparitoribus.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Militem se dicenti an & quando credatur.*

Qui sese. Apparitores magistrorũ militum a muneribus sunt immunes. & ita ad nulla munera vocantur concor. supra titu. 2. l. 1. In tex. ibi super verbo monstrauerit. quid si probari non potest; quia matricula est amissa, vel est in remotis partibus dicit quòd

a postquam est in actu militiæ creditur sibi [a] arg. in authen. vt li. ma. & anie. §. quod autem. & ff. de re militari. l. 3. §. penul. & de excusatio. l. scire §. sufficit. Et idem dicerem in clericis & sacerdotibus si nõ habeant litteras qualiter fuerint promoti postquam sunt in tali statu alias habitu. & facit quod nota. supra lo. matri. l. si quidem melius. extra de senten. excommun. capitu. si iudex. lib. 6. & facit quod ille, qui factus est miles in remotis partibus, & vult collectitare suos homines ad hoc obligatos, quòd si negent eum militem debeant credere suo iuramento. argumen. contra huic. cum dicit monstrauerint & infra de cohor. l. 2. & de diuer. offi. l. probatorias. & l. in his. sed dic vt supra. Item facit quod si sint plures iudices habentes notarios vel seruientes sub se quilibet puniat suos officiarios in sua iurisdictione delinquentes. & facit supra de palati. l. viros. & de agentibus in re. l. ex eo. de offi. rect. prouinciæ. l. in officiales. & hoc nisi sint supranumerum vt hic. Item ad hoc allega. supra de offic. præfec. præto. orien. l. si quos. & l. de ordinario. & ff. de pœnis. l. si quis forte. §. si quos comitum. Iacob. Rebuffi.

ADDITIO.

a Creditur sibi. Adde Bald. docto. & pe. de sen. in l. si solemnibus supra de fi instrum. & an clericus possit per testes probari vide guidonem Papæ in deci. 341. & quod ibi notatur in apostil.

LEX II.

Qui in officio. Apparitores prædicti sũt in ordine militari. hoc dicit. An. & Iac. Reb.

LEX III.

Probari. Cohortales & censibus astricti nō possunt esse apparitores magistri militum. hoc dicit Andr.

LEX IIII.

Numerarios. Numerarij magistri militum tam præsentium & illorum qui sunt cum principe quam illorum qui sunt in oriente post finitum officium socientur tribunis prætorianis, & ab omnibus indictionibus & muneribus sunt immunes. illi vero magistri militum, qui functi sunt munere principatus: quia maiores inter alios fuerunt tribunis vigilum militaribus aggregantur, de quibus tribunis dicitur supra de comiti.rei mili. l.1. Andr. & Iaco. Rebuffi.

LEX V.

Eos. Officiales magistri officiorum qui sunt infra numerum, habent fori prærogatiuam, qui sunt vltra numerum prærogatiuam non habent. hoc dicit And. Et facit ꝙ canonici expectantes non habent vocem in capitulo: ad quod. ff. de peti. hæredi. l. item veniunt. §. illud. & not. per doct. in auth. de defen. ciui. §. interim. colla. 3. & intelligo expectantes qui sunt vltra numerum constituti vt hic. Sic est de seruientibus armorum de quibus propriè loquitur hic tit. Iac. Rebuffi.

De apparitoribus proconsulis & legati.

Rubrica.

Quia Consules & eorum legati habent apparitores sunt, & nominati in præcedentibus: ideo sequitur hic rubrica de apparitoribus proconsulis, &c.

LEX PRIMA.

Officio. Obsecondans proconsuli vel legato non debet esse curialis vel astrictus alicui corpori: & si astrictus est debet restitui, & tales apparitores debent esse 40. h. d. cum. ll. sequenti. Et not. ꝙ magistratus ciuitatis debet esse membrum ciuitatis. Bar. And. de Barulo ponit casum sic in l. ista. prohibet curialem alicuius ciuitatis vel aliis corporibus annexos puta pistores, fieri apparitores procōsulis Africæ: & si facti fuerint restitui eos suis corporibus. h. d. And. Et facit hæc. l. officio. in fi. quòd quando rex vocat comites & duces, & alios maiores sui regni ad exercitum, quòd debet eis mittere barones, & alios nobiles subditos illis qui sic vocantur, vt veniant cum illo duce vel comite ad exercitum, & in eorum comitiua, & est expressum in feu. de allo. §. fi. ad quod facit. ꝫ. l. proxi. Iaco. Rebuffi.

LEX II.

Apparitioni. Idem dicit quod superior nisi quòd taxat numerum apparitorum procōsulis Africæ. & not. quòd diuersa officia dicuntur membra reipublicæ. An. & Iac. Rebuffi.

LEX III.

In proconsulari. Proconsul postulat à prouincia sua quod consuetum est nec impudēter se vel operas suas inserat secundum Andream. Iac. Rebuf. legum comes.

De apparitoribus comitis orientis.

Rubrica.

Etiam Comes orientis habet apparitores: ideo de his subijcitur. Iac. Rebuffi.

LEX PRIMA.

In officio. Hic taxat numerum apparitorum comitis orientis, qui numerus abundanter sufficit secundum And. qđ multis bene facit, vt dominus non debeat ponere seruientes in castro, nisi solum illos qui sufficiunt ad custodiam. & ad officium necessarium facit quod not. in authē. de iudi. §. his qui causas colla. 6. Iaco. Rebuffi.

De cohortalibus & principibus cornicularijs ac primipilaribus.

Rubrica.

Visum est supra de multis apparitoribus in tit. præcedentibus, qui sunt astricti ad citandum, & ad faciendum apparere eos, qui habent agere coram officiarijs, de quibus not. in authen. de iudi. §. nullo. super verbo exceptoribus colla. 6 & scripsi supra de appa ri. præfec. præto. super rubrica: verum quia sunt aliqui astricti cohorti seu officio cohortis pistorum seu monetariorū aut multorum aliorum, ideo subijcitur hic titulus generalis, de cohortalibus: ideo quia sunt cohortati seu astricti alicui officio, vt not. hic in glo. rubricæ, & de quibus infra cod. l. officia, & l. quicunque la. 2. & l. si quis & l. si cohortalis, & l. fina. & de principibus. Isti principes erant maiores aliorum, vt not. per glo. & in l. pen. supra tit. 3. Cornicularijs declara, vt no. supra de apparito. præfec. præto. l. 1. & primipilaribus. de istis habetur infra eo. l. solita, & l. quicumque, la 1. & l. ordinariorum, & l. speciebus, & l. si quis & l. nullum. Iac. Rebuffi legum comes.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Cohortalis an possit aliquem incarcerare, & vtrum malefactorem in crimine deprehensum possit capere & iudici tradere.*

2 *Carcer an sit meri imperij.*

Iac. Rebuffi, super Cod. Cc Om-

Omnes. Stationarij qui irenarchæ dicuntur seu vocantur non debent facere exactiones, nec aliquem incarcerem mittere, etiam si crimen sit manifestum; contra faciens punitur. h. d. Bar. Et intellige hãc l. ꝙ ratione huius officij sibi commissi non potest incarcerare aliquem tamen malefactorem deprehensum in crimine bene potest capere, & iudici tradere, quoniam etiam priuatus hoc facere posset, vt ff. de adulte. l. capite quinto. Item ꝙ exercens iurisdictionem quam non habet, vel vltra terminos suæ iurisdictionis, & idem in seruientibus ꝙ capi
2 taliter puniantur. Item allegatur hæc l. ꝙ carcer est de mero imperio pro quo l. 2. ff. de in ius vocan. quod est verum quando competit maiori iudici habenti merum imperium, secus si non habet merum imperium: quia tunc non est imperij, sed iurisdictionis de quo per Doct. in l. 2. ff. de iurisdi. om. iudi. quod apparet quod non sit semper imperij, quia quandoq; competit etiam priuato. ff. quæ in frau. credi. l. ait prætor. §. si debitorem, & l. capite quinto. ff. de adulte. Iacob. Rebuffi.

LEX II.

Nullus. Nullus iudex volentem militare approbare debet sine sacra probatoria, nec permittere vehere exceptis prouinciæ officialibus qui cursus publici solicitudinem sustinent. hoc dicit Barto.

LEX III.

Solita. Priuilegia solita concessa per diuũ Diocletianum principem confirmantur: & etiam extenduntur, vt hic describitur hoc dicit Bar. vel dic clarius cohortalibus priuilegia siue immunitatem indulget, vt nec ad officium bastagæ nec ad nauiculariorum munus eligantur inuiti, vt eandem prærogatiuam prædicta officia recusandi concedit cohortalibus, qui fuerunt in officio primipili, & si habeas post dictionẽ primipili dictionem pastus, vel faustus ordina, & expone vt in glo. si non habeas sic ergo litera est plana. Item expone literam bastage, & vastage, & vtrunque officium publicum erat quod gerentes bastagarij dicebantur idest qui rusticos ad bestiam quintam principi dandã cogebant, vt supra de murileg. l. 3. & l. æternam. An. Iaco. Rebuffi.

LEX IIII.

Officia. Officiales rectorum prouinciæ comprobati per principem priuilegijs cohortalium gaudent hoc dicit An. & Iaco. Rebuffi.

LEX V.

SVMMARIVM.

1 *Antiquior causa est præferenda: ex quo infertur ad legatum factum per habentem duos equos legando vnum hospitali alterum alteri monasterio cui sit danda facultas eligendi meliorem num. 2.*

2 *Ordo scripturæ attendendus.*

Quicumque. Primipilarius osdrosenæ prouinciæ si multos habet filios, vnum loco sui substituat: alterum tradat curiæ: alios vero deputabit militiæ, cui volet: si vero duos tantum habeat satisfaciet curiæ, & cohorti; si vero vnum tantum habeat tradat ordini suæ patriæ priuilegio contra hoc indulto nullatenus valituro, & hoc dicit secundũ
1 An. & Bar. In tex. ibi hæreditario iure vel alijs qui vnum ex filiis tantum hæredem instituunt, & hoc faciunt ne hæreditas in plures diuisa desoletur. Guil. de Cung. Item not. ex hac l. quód antiquior causa præferenda est: nam antiquior est causa patriæ propria liberorum. ff. de capti. l.
2 postliminium. §. filius. de ventre inspi. l. 1. §. & generaliter. Et hæc faciunt ad dubium pone quidam miles habens duos equos reliquit vnum hospitali Beati Ioannis, & alium conuentui prædicatorum: vbi sepeliri volebat: quæritur quis istorum debeat habere meliorem equum, & per hanc l. videtur ꝙ hospitale Beati Ioannis tanquam antiquius, vt not. l. supra alleg. Item
a attenditur ordo scripturæ. [a] ff. de vsufruc. l. quotiens, & hoc etiam licet habeat alios ad maiorẽ affectionem ratione sepulturæ. ff. de leg. 2. l. cum pater. §. si a te. Iaco. Rebuffi.

ADDITIO.

a Ordo scripturæ Adde Floria. gloss. & Docto. in l. quotiens ff. de vsufruct. Barto. & Bal. in 1. constitu. C. §. quibus. Bal. in l. 1. supra de impu. & alijs substi. & in l. 1. supra de fur. plene. in l. cum pater. §. pen. ff. de lega. 2 & in l. nec enim. ff. de fof. Cardin. in clem. 1. in 14. q. extra de iure patr. & Gemi. in c. mandato. in fin. & ibi notaui in apostil. ad eum. in versi. ordinem extra de præben. lib. 6.

LEX VI.

SVMMARIVM.

1 *Sententia an possit in criminali proferri contra absentem*

2 *Citatio qualis præcedere debeat antequam possit contra absentem ferri sententia.*

Si apparitor. Criminosus fugiens citandus est, ꝙ nisi compareat infra talem diem cõtra eum proferetur
1 sententia. No. hic ꝙ licet sententia contra absentem non proferatur in criminali, vbi est pœna a relegatione supra, tamen contra officialem proferri potest, vt hic, & supra de pœnis l. ne diu.
2 No. etiam ex hac glo: hic posita modum citandi, cum debet ferri sententia contra absen-
a tem [a] quia debet fieri comminatio, quód nisi veniat citatus infra terminum feretur sentẽtia cõdem.

ADDITIO.

a Cum debet ferri sententia contra absentem. Adde Bartol. in l. fin. ff. de publi. iudi. Bald. in l. vt perfectius. de annali exceptio. Alexand. in l. 1. de requi. reis. Innocen. in capitu. si aduersarius. de eo qui mitti in possess. & Lanfranc de Oria. in capi. quoniam contra §. citationes. nume. 4. versicu. quinto quæro ad fi. extra de probat.

demnatoria contra eum, non ergo sufficit eum citari simpliciter ad audiendum sententiam, sed quòd veniat alias feretur sententia contra eum, quod not. & idē credo in ciuili vbi lite non contest. non potest ferri sententia, vt si pars est absens debet fieri comminatio modo prædicto. alias non noceat. Bartolus.

LEX VII.

Ordinariorum. Apparitores quorumcumque iudicum non possent scribi in numero aliquorum militum aut contemplatione alicuius stipendij relaxari, priusquam primipili rationem reddiderint. nec etiā petere vt quieti donentur. Item soluti militia ob delictum non ob hoc quietem accipiunt, & bona talis delinquentis illi militiæ relinquentur. Bart. Vel dic clarius apparitores speculatorum id est præsidum, & aliorum ordinariorum iudicum non ante ab hac solicitudine absoluantur alterius contemplatione militiæ quam compleuerint digesta ratione pastum primipili idest reddiderint rationem officij primipili quod exercuerunt. Primo enim sicut homo comedit postea digerit: sic iste primo gerit officium postea rationem reddit. Idem per omnia dicit in illis apparitoribus, qui petunt se absolui ob valitudinem vel senectutem. Illi autem qui pro suis sceleribus ab huiusmodi officio deijciuntur, & peculio integro non lætantur, quia salarium perdunt, & etiam bona sua tenebuntur militiæ in qua militant. & si extrema id est minima militia erant obnoxij obseruare. Nota q̄ speculatores dicuntur præsides prouinciarum, quia semper debent esse in speculo, vt videant, & inquirant delinquentes, vt supra de priua. car. l. 1. & ff. de officio præsidis. l. congruit. cum similibus. Secundo nota, quòd principium huius l. vsque ibi quòd si ante &c. videtur loqui de honesta missione. Sed vsque ibi eos &c. loquitur de causaria. tertio de ignominiosa secundum An. Iaco. Rebuffi.

LEX VIII.

Speciebus. Cum species adhærentur. i. ad ærarium deducūtur primipilaribus assignandæ fiet illa æstimatio, quæ fieri consueuit in publicis venalibus speciebus, ad quod facit supra de eroga. milita. anno. l. septem quæ istam legem aperit. An. & Iaco. Rebuffi doctor.

LEX IX.

Per illiricum. In illirico centum apparitores, singulis iudicibus obsecondant, & non vltra: ad quæ obsequia non deputātur iniqui: sed illi tantum qui solicitudines debitas obsequuntur. Bart. Iacob. Rebuffi.

LEX X.

Quicumque. Non aliter permittatur aliquis ad aliquod cohortale officium accedere, nisi suo nomine scripto in matricula. cōtrafacientes puniuntur. hoc dicit An. Bar. autem sic ad officium emendum cartas vel tabulas vbi acta publica describuntur nullus deputatur, nisi prius nomen suum
a in matricula [a] scribi fecerit secundum Bartol. Iaco. Rebuffi.

ADDITIO.

a In matricula scribi fecerit. Adde Bal. in l. scriniarios supra de testam. mil. Bar. & Imo. in l. sed si cum de peti. hæredi. & idem dic in matriculando de proximo. arg. l. pe. ff. de testa. mili. oot. Ang. in l. ex eo. ff. de testam. mili. & Alexan. in l. si quis id quod ff. de iurisdict. om. iud.

LEX XI.

Si quis. Exemptus de grege cohortalium propter crimen, si voluerit ad idem sacramentum repedare, allegare debet, & ostendere principis oraculum de certa scientia concessum. Not. hic de verbo, repedare, quod idem est quòd à capite incipere. Bart. & Iacob. Rebuffi.

LEX XII.

SUMMARIUM.

1 *Nemo debet egredi terminos suos, & manum mittere in messem alienam.*
2 *Filij debent sequi conditionem, & vestigia patris.*
3 *Vassallus præscribit libertatem, spatio triginta annorum, & minori tempore.*

Si cohortalibus. Apparitor cohortalis, vel cohorti obnoxius, & eorum filij nulla temporis præscriptione obstante ad aliam militiam conuolantes retrahi possunt ad primam conditionem: quod etiam in omnibus deputatis alicui negotiationi vel ergasterio obseruandum est, vt non possint ad aliqua prouincialium officia conuo-
1 lare. hoc dicit Bar. Not. ex. l. præsenti q̄ nemo debet egredi terminos suos, & alterius aspirare quam sua cōditio patiatur iuxta illud poeticum, bene qui latuit bene vixit, & inter formam de-
2 bet quisque manere suam. Item not. quòd filij
a debent sequi conditionem patris [a]. Iuxta illud non egrediamini terminos, quos statuerunt patres vestri, & alias. Quærite de semitis antiquorum, & ambulate per eas, ad vtrumque facit supra de metal. l. fi. de murileg. l. 1. & l. æternam. & l. murileguli. de decurio. l. decurio. & l. quidam ignauiæ, & l. curiale, & l. quotiens, & l. omnino supra de fabricen. l. stigmata. cum simi-
3 libus. Tertio nota argumentum, quod vassallus

ADDITIO.

a Conditionem patris. Adde istum in l. nati. nu. r. & quod ibi not. in apostil. ad eum supra de decu. lib. 10. & in l. filios. vbi etiam addidi. supra de muni. & ori. eo. li.

lus potest præscribere libertatem spacio. 30. annorum. immo minori tempore, vt supra de præscript. quæ pro liber. lib. 1. Quarto nota contra eos qui sunt procreati de mala stirpe, quibus potest dici maiorum vestrorum exēpla vobis præiudicant. An. & Iac. Rebuffi doct.

LEX XIII.

Nullum. Nullus primipilarius vel cohortalis ad aliam militiā aspirabit etiam ex annotatione Principis, & statim restituēdus est curiæ ciuitatis vnde oriundus est. Bart. Iac. Rebuffi.

LEX XIIII.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium Principis motu proprio concessum an, & quo casu non valeat.*

Quisquis. Obligatus cohorti etiam ex priuilegio Principis cōcesso motu proprio ad dignitatem aliam non aspirabit, & carebit effectu priuilegij, & commodum
1 cohortalis militiæ nō habebit. Nota casum singularem in quo priuilegiū Principis motu proprio concessum nullius est momenti, regulariter contra vt in cap. si motu proprio. extra de præben. lib. 6. Item est casus expressus, quòd si statutum dicit quòd habens vnum officium non debet aliud accipere: quòd si accipiat ille talis accipiens careat officio acceptato & cum effectu, & etiam punitur in hoc quòd non debet habere stipendium primi officij, nec etiam eius priuilegium. Bart.

De apparitoribus præfecti annonæ.

Rubrica.

Sicut Et multi officiarij habent & habere debent apparitores, vt supra titulis præcedentibus. Ita & præfecto annonæ sunt necessarij, vt per eos præfectus annonæ compellat eos qui tenētur ratione sui officij. ideo hic subijcitur de apparitoribus præfecti annonæ. Iacobi Rebuffi.

LEX PRIMA.

Apparitores præfecti vrbis. Apparitores non inferāt se officio annonæ: sed eis separatis præfectus annonæ cum suis apparitoribus idem officium exequatur. hoc dicit Andreas. Nota quòd vnus officiarius non debet se intromittere de officio alterius. concor. sunt in glo. Iac. Rebuffi doctor.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Ordinem iuris vtrum debeant seruare præfectus annonæ, & fiscus in exigendo.*

Præfectus. Præfectus annonæ debet exigere annonarium canonem per suos apparitores, si contrafecerint punien-
1 tur. hoc dicit An. Facit hæc. l. quòd fiscus possit contra debitores suos incipere ab executione nō seruato iuris ordine, nec intentata aliqua actione vel libello. pro quo supra de exactione tributo. l. nemo carcere: sed dic contra, quòd imo
a debet seruare iuris ordinem [a], vt apparet expressè supra de conuen. fisc. debi. l. quoniam. circa finem supra. de iure fisci. l. defensionis facultas. de dela. l. omnes, & de conduc. & procur. siue exact. prædi. fisc. do. August. l. vnica. circa princip. nec ob. contrarium: quia loquitur in causa notabili scilicet in annonis & tributis, ex quibus milites alimentantur, & ideo non est seruandus iuris ordo, vt argum. ff. de re iudic. l. 2. de agnosc. libe. l. si quis à liberis. §. si vel parens, & l. si quis neget. de inofficio. testamen. l. si instituta. §. si. quare patet, quòd nihil faciunt immo potius econtra. Iacob. Rebuffi legum comes eximius.

ADDITIO.

a Debet seruare iuris ordinem. Adde Bal. in l. 1. supra de hære. vend. & in l. cum possessor ff. de censi. & ta l. non intelligitur. § multa ff. de iur. fis. de quo per Bald. & aliquid per illum in l. 1. supra de mulie. & in quo loco. lib. 10. vbi etiam aliquid notaui in apostil.

De diuersis officijs, & apparitoribus iudicum, & probatorijs eorum.

Rubrica.

Quia Supra in titulis præcedētibus dictum fuit de multis ac singularibus officiariis, & eorum apparitoribus. nunc sequitur rubrica de diuersis officiis, & etiam generaliter de apparitoribus iudicum, de quibus in l. 1. & sequenti. vsq; ad. l. probatorias: verum quia sunt aliqua officia quæ non possunt per aliquem obtineri, nisi sint approbata per Principem, ideo sequitur de probatoriis, de quibus in l. probatorias, & l. seq. vsque in fi. tit. Iac. Rebuffi.

LEX PRIMA.

Si quando. Astrictus cartarum officio vel publicis ratiociniis, si ad militiam conuolauit, ad primum officium remeatur, & in locum talis remoti substituitur, quem merita digna faciunt. h. d. Bart. & Iaco. Rebuffi.

LEX II.

Nullus. Qui solutus est à militia non admittitur ad eam, nisi de Principis mandato, si contrafecerit punitur. hoc dicit. Nota qui solutus est ab aliqua militia siue honestè, vt supra de castrensia. l. 1. & hic, siue causariè,

causariæ, vt supra de re milit. l. qui semel, siue ignominiosæ, vt supra titulo. 2. l. si quis ex grege,
a nunquam redibit ad eam [a], sine Principis auctoritate vt hic. Item nota casum in quo est Principis necessarius cōsensus. facit supra de iure fisci. l. prohibitum. cum similibus. An. & Ia. Rebuffi.

ADDITIO.

a Nunquam redibit ad eam. facit quod in simili no. Bal. in l. 2. supra de lib. & eorum libe. & in l. 2. per illū tex. supra de manumiss. vindic. & in c. at si clerici. col. 4. extra de iudic. & melius in c. officij. in fi. de elect. & in cap. post translationem in vlt. not. de renun.

LEX III.

SVMMARIVM.

Depositus ab officio an iterum possit ad illud promoueri.

Nullus. Apparitor præfecti prætorio publicę necessitatis obtentu aut executionis priuati negotij non reuocatur ab obsequiis ciuitatis, vnde oriundus est: aut in qua larem suum constituit pœna imminente vocantibus, & ipsis acceptantibus. quod obseruatur in domesticis protectoribus in rebus agentibus palatinis & stratoribus. hoc dicit Bart.

LEX IIII.

Qui. Non prohibentur esse apparitores, habentes exiguam rerum substantiā. hoc dicit An. & Iaco. Rebuffi.

LEX V.

Quicumque. Apparitor ob culpam vel negligentiam motus ab officio per sentētiam ad nullam militiam aspirabit imminenti contrafacienti pœna grauissima. hoc dicit Bar.

LEX VI.

In his. Nullus debet fieri proconsul Asiæ, comes orientis, præfectus augustalis vel eorum vicarius nisi per sacri scrinij probatoriam constaret. pœna cōtrafacientibus imminente. hoc dicit Barto. & Iaco. Rebuffi.

LEX VII.

Ad splendidioris. Qui militiam interioris gradus perficit ad maiorem potest accedere. dum tamen faciat proposito honoris adipiscendi nō cupiditate lucri, vel vt possit delicta iam commissa occultare aut aliter in futurum delinquere. hoc dicit. Et nota ꝙ clauis iustitiæ multum errat in hoc, quia delicta maiorum celat. Bar.

LEX VIII.

SVMMARIVM.

1 *Statuto, si caueatur, vt scolaris debeat conueniri sub eius episcopo, non fit praeiudicium rectori, qui ex consuetudine etiam cognoscere potest. secus vero si ex lege.*
2 *Consuetudo an det iurisdictionem & qualem.*

Viros. Duces & eorum apparitores, & limitanei castrorum sub officiorum magistro conueniūtur. non tamen per hoc derogatur iurisdictioni magistri militum thraciæ & illirici, qui ex consuetudine iurisdictionē ha-
1 bent contra eos. hoc dicit. Et not. ex hac. l. ꝙ si statutum dicit scolarem debere conueniri sub episcopo eius, & de consuetudine est ꝙ etiam rector contra eos cognoscat, quòd per istud statutum non derogatur iurisdictioni rectoris quā habet ex cōsuetudine. secus si eam habet a lege. pro hoc facit quod notatur in c. 1. extra de cōsti.
2 lib. 6. Secundo no. ꝙ consuetudo dat iurisdictio-
a nem [a] ordinariam sicut lex. & hoc notat glosa supra de municipi. lib. 10. in fine. Bartol. & Iac. Rebuffi legum comes.

ADDITIO.

a Consuetudo dat iurisdictionem. Tu dic ꝙ iurisdictionem ordinariam & temporalem. tex. est singul. in c. cum contingat. & ibi Panor. in vlt. nota. vbi notaui in apostil. ad ipsum. extra de for. compe. Bal. in l. 1. col. 6. & seq. versic. iurisdictio præscriptibilis patet. & versi nota ꝙ ista duo. supra de eman. lib. & in sua Marg. in versi. clericus versi. 10. Item dat iurisdictionem contentiosam versi. 3 & ibi Philip. Fran. post glo. in ver. de consuetudine. vbi etiam notaui de excep. lib. 6 Archi. c. conquestus. 9. q. 3. & Bald. in præall. l. 1. vbi dicit esse verum in consue. tanti temporis ꝙ non est memoria in contrarium. Item verum est in his quæ sunt meri & mixti imperij. vt no. in præalle. c. cum contingat de fo. compe.

LEX IX.

Probatorias. Memoriales & agentes in rebus, & apparitores præfecti prætorio orientis non sortiuntur præmia militiæ nisi secundum consuetudinem sint eorū electiones manu Principis approbatæ non per litterarum exempla. & debent prædicti officiales esse fideles Christiani. hoc dicit. Et not. ex glosa super verbo authenticis, quòd si statutum dicit quod instrumentum confessionatum scriptum manu publici notarij de contractu rogati plenam fidem faciat, & executioni mandetur, quòd instrumentum exemplificatum etiam authoritate iudicis non faciet fidem nec mandabitur executioni: quia non est scriptum manu notarij de contractu rogati. Et sic statutum ad id non se extendit. Secus autem si illa verba manu notarij, &c. non essent in statuto: quia tunc illud exemplum authoritate iudicis authēticam faceret fidem, & executioni mādaretur, vt l. chirographis. ff. de administra. tuto. dixi in auth. vt spon. lar. §. si quis in aliquo documento. colla. 9. Iac. Rebuffi. Bar.

LEX X.

Hac sanctione. Approbatio facta per Principem de militare volente habens subscriptionem Principis, & administrantium, sub quibus militare

debet ipsi traditur, exemplum vero eorundem iudicum subscriptionem habens apud officia dimittitur. Item istis probatoriis egent tantum illi, de quibus fit mentio in l. proxi. quæ incipit agentium, & si alio modo aliqui militant puniuntur. hoc dicit cum l. seq. Bar. & Iac. Rebuffi.

De executoribus & exactoribus.

Rubrica.

Visum est Supra de multis officiariis, & eorum apparitoribus: verum quia tales apparitores hoc est publicarum pecuniarũ executores & exactores prouinciales grauant, & multotiens vltra modum vexant tales debitores fiscales, qualiter sit procedendũ, ideo subiicitur hic rubrica de executoribus & exactoribus, &c. Iac. Rebuffi.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Palatini qui dicantur.*
2 *Potestas an teneatur pro delicto suæ familiæ.*
3 *Nuntius missus a præside pro executione facienda in terra Baronis, nihil potest agere, nisi prius requirat Baronem vel eius iudicem ordinarium.*

Ne per diuersas. Palatini seu executores qui diriguntur ad prouinciarum præsides non debent ipsi aliquid exigere, sed solum insistere præsidi, vt exigat, & ratio ponitur in principio huius. l. vsque ibi hac lege &c. Si contrafecerint puniuntur per præsides, & etiam prouinciales possunt eis resistere, & propriam temeritatem repellere.
1 In textu ibi Palatini, vno modo dicitur Palatinus qui mittitur ad exigenda debita fiscalia, & idem dicitur Palatinus sacrarum largitionum, vt dixi. supra de Palati. l. 1. ponuntur ergo hic Palatini pro opinatoribus, qui diriguntur ad prouinciarum rectores, de quibus dixi. supra de exact. tributo. l. missi serui. An. de Barulo. Bar. tamen ponit sic casum ne apparitores vel Palatini exequentes per prouinciam vagando inferant prouincialibus molestiam, periculum gestorum pertinet ad eos, quorum sunt gestores
2 vel exactores. Et nota hanc. l. contra capitaneum & potestatem Perusij: quia si eorum officiales per comitatum Perusij committunt aliquid illicitum, faciant puta furtum baratariam
a vel concussionem, tenentur [a] ipsi de omnibus factis & gestis per eos. Barto. Et licet vterque intellectus sit notabilis, tamen casus & intellectus An. magis consonat textui, & cuilibet bene in-
3 tuenti potest apparere. Et sic secundum hoc facit quòd si præses mittit aliquem seruientem ad terram alicuius Baronis pro faciẽda aliqua executione, quòd nihil authoritate sua potest facere nisi prius requisito Barone seu eius officiario ordinario. pro quo intra eodem. l. contra. & ad quod in simili. ff. de bo. aucto. iudic. poss. l. cum vnus. §. is qui. & in feu. de pace te. & eius vio. §. si iudex. nam si fecerit executionem irrequisito ordinario esset puniẽdus tanquam vsurpans iurisdictionem vt hic, & supra de canon. largi. ti. l. 2. de exact. tributo. l. missi. cum similibus. Iaco. Rebuffi.

ADDITIO.

a Tenentur. Limitabis hoc dictum nisi tales exhibeant delinquentem officialem. ita not. Bart. in l. 1. §. familiæ. & §. fi. ff. de publi. & in l. si post depositã. supra de assesso. & in l. debet. ff. nautæ caupo stabu. Bal. consil. 336. inci. casus talis est, & Panor. c. licet nu. 8. & quod ibi notaui in apostil. ad eum in vers. officialium. extra de restitu spolia. vbi dedi cautelam ꝓ non obstan. ꝙ non exhibeat officiali delinquentem, nec ꝙ post scientiam purgauerit delictum, vt per Rotam decis. 278. inci. si vicarius, in no. ꝙ nihilominus non teneatur quam ponit Bal. in l. obseruare. § proficisci. col. 1. versic. quid si statutum. ff. de offic. proconsul. & lega. & in l. si vero. in fi. ff. qui satisd. cog. & in addi. ad Spe. in tit. de accu. versic. sed nunquid tenetur potestas, quem refert & sequitur Paris de Puteo in suo tract. sindica. in versic. familiares §. 20 ex eo quod ferunt familiares versi. potestas qui tenetur pro suis familiaribus. illam tamen poteris restringere, vt per eundem vbi supra in versi. carcer. § an potestas. versi. an si carceratus, & per eundem Bal. in d. addi. ad Spe. vbi supra.

LEX II.

Quicumque. Deputatus ad vnũ officium nõ se intromittat de alio officio. hoc dicit. De quo etiam. s. de. l. prouinciis. Bart. Nota ex hac. l. quòd non creditur officiali sine litteris. Item nota casum in quo est necessaria scriptura. de vtroque habetur supra de iure fis. l. prohibitum. Item nota quod vnus non debet se intromittere de officio alterius, & vsurpare alterius iurisdictionem, & si faciat nil valet, cum egrediatur fines mandati, vt l. diligenter. ff. man. An. & Iac. Rebuffi.

LEX III.

Siue. Exactor debet ostendere infra annum ea quæ exegit, & quæ non exegit debet declarare causam, quare non exegit alias punitur. hoc dicit Bar. Et nota in textu dum dicit cura prouincialis officij, &c. quòd si commissarius etiam à Rege excedat formam suæ commissionis, vt hic est expressum ꝙ senescalus qui prouinciæ præest, potest facere eum ligare, & capere, & punire: & etiam superior poterit eum punire, ad quæ faciunt ea quæ habentur in l. contra. infra co. & in auth. vt iudi. sine quoquo suffra. §. volumus. versic. domus. colla. 2. ad quod supra si aduersus rem iudic. l. 3. & supra qui & aduer. quos. l. 1. ff. de bo. auct. iudic. possi. l. cum vnus. §. is qui. in feu. de pa. te. & eius vio. §. si iudex, vt supra de cano. largi. tit. l. 2. & de exac. tri. l. missi. & l. nemo. Iac. Rebuffi.

LEX IIII.

Nullam. Mandat Imperator neminem pro alterius delicto conueniri. concor. sunt in glosa. An. & Iac. Rebuffi.

LEX V.

Contra. Facienti exactionem vltra modũ põt licitè resisti, & si probetur criminosus potest puniri. hoc dicit Bar. Not. facienti

cienti officiali vltra modum posse resisti propria auctoritate conect. supra de iure fis. l. defensi onis facultas. Vltimo nota hanc l. contra baiulos, qui sunt destinati ad pignorandum aliquem. nã si capiant pignora vltra modum debiti licite po test eis resisti, & etiam debent puniri quod not. Bar. & Iaco. Rebuffi.

LEX VI.

Sancimus. Exactor præfecti prætorio antequam exactionem publicarum pecuniarum subscriptam impleuerit aliam suscipere non potest. si sit tamen necessitas duas exactiones simul in eadem prouincia faciendas suscipere potest, sed non tres pœna contrafacientibus imminente hoc dicit. Not. ex necessitate quem posse duo officia simul suscipere, sed non tria. quod nota bene, & tenementi. Bar. & Iaco. Rebuffi.

De lucris aduocatorum, & concussione officiorum siue apparitorum.

Rubrica.

Visum est sup. de exactoribus, & executoribus: verum quia multæ concussiones, & grauamina inferuntur tam per eos quam aduocatos, & officiarios. ideo admittitur hic dicere de his. vnde licet rubrica præmittat de lucris aduocatorum, tamen in isto titulo nil dicitur de lucris, sed de concussionibus, & præda istorum qui in hac rubri. nominantur Iaco. Rebuffi.

LEX PRIMA.

Si quis. Sentiens se læsum a ducennariis, centenariis, vel aduocatis pandat iniuriam, vt dicti officiales conuicti puniantur. Hoc dicit Bartolus.

LEX II.

Præter. Exactores non tantum recipiunt a prouincialibus debitas, & canonicas illationes, sed etiã multa alia indebite acquirunt, & exigunt maxime pabula ꝓ se & equis eorum: quare mãdat imperator vt rectores prouinciarum huiusmodi iniurias non deferant impunitas. facit supra de cursu publico l. comperimus. An. & Iaco. Rebuffi.

LEX III.

Quotiens. Cum exactor, vel alius officialis de prædatione conuictus etiam non consulto principe punitur.

LEX IIII.

Curialibus. Subuenit princeps curialibus, vt aliis corporibus deputatis ad publicam vtilitatẽ, vt nauiculariis, & similibus, vt nil ab apparitoribus exigat ab eis dem, quod ad prædam pertineat, alias non esset aliquod speciale hic corporibus indultum, cum a nemine præda sit auferenda. An. & Ia. Rebuffi.

De primipilo.

Rubrica.

Visum est supra de multis officiariis, & eorum administratoribus ac dignitatibus, & præeminentiis, verum quia inter eos sunt aliqui qui portãt primipilum, quod expone, vt hic in glo. rub. ideo subiicitur hic, & c. de primipilo. Iaco. Rebuffi.

LEX PRIMA.

Commoda. Certa erat administratio primipilatus, & dicebant officiales, qui erant primipili inter alios, & dr̃ hic ꝙ istis primilatiis debent salaria post finitã administrationem primipilariã, & si eos mori ꝯtigerit transfert salarii portio ad hæredes. Et not. hanc l. vt in glo. An. in fi. a. glo. ibi. l. 3. dic vt ibi per Cy. & Doc. In glo. fin. in fin. ibi. l. 2. dic vt ibi scripsi. Iaco. Rebuffi.

LEX II.

SVMMARIVM.

1 *Fideiussor coram quo debeat conueniri.*

Obtenta. Præsciendũ est, ꝙ cum fiscus vult agere cõtra primipilum conuenit eum coram procuratore Cæsaris. ergo dr̃ hic ꝙ fiscus vult cõuenire debitorem primipilarii: quia forte primipilarius debitor fisci non est soluendo, conuenit eum nõ coram suo iudice. i. procuratore Cæsaris, sed coram iudice illius debitoris. facit supra de condi. ex lege l. 1. cũ
1 similibus. An No. ergo regulam ꝙ fideiussor co
a ram suo iudice [a] conueniri debet non coram iudice principalis debitoris bene facit pro laico q̃ fideiussit pro clerico secundum. An. & Odof. sic etiam facit ꝙ si aliquis habeat priuilegium ꝙ debitores suos possit conuenire corã officiali certo, & ille priuilegiatus cessit actiones suas alicui priuato, ꝙ ille priuatus non habeat illud priuilegium, vt hic cum ll. in gl. alle. ad quod supra vbi in rem ac. l. 1. & in auth. vt iudi. sine quoquo suff. §. cogitatio. Vel hic tex. potest aliter intelligi. ꝙ primipilarius non potest conuenire suum debitorem coram aliquo iudice priuilegiato obtẽtu nominis primipili, & secundũ primũ intellectũ expone literam trãsferendæ. Iaco. Rebuffi.

ADDITIO.

a Coram suo iudice. Adde Bal. in addi ad Spec. in tit. de cõpe. iud add. vers. laycus, & ibi Spe. quod forte limitabis in persona priuilegiata, vt in scolari, vt no. Bal. in authen. habita. col. 6 supra ne filius pro pa. vel osti in fideiussore iudicatum solui qui potest conueniri coram iudice rei principalis, vt no. Bal. & Specu vbi supra.

LEX III.

Vtilitas. Speciale est in officio primipili, vt si bona primipilarii fuerint obligata vxori pro dote, præferatur fiscus in tacita hypotheca, & primo fisco deinde doti satisfaciat reus. ratio quia publica vtilitas præfertur priuatæ concor. sunt in glo. secundū An. de quo per Cyn. supra de cadu tol. l. 1. in fi. vt latius per Bar. ff. so. ma. l. 1. 3. oppo Iaco. Rebuffi.

LEX IIII.

Cum ex sola. Speciale est tantum in officio primipili, vt filius eius, & hæredes etiā bona paterna non possidentes teneantur fisco. cōcludit ergo artificiose l. ista, vt in cæteris casibus in contrarium obtinet ius commune, vt argu. supra de thesau. l. 1. & quia in officio primipili permittitur ergo in cæteris omnibus casibus prohibetur. An. Bar sumatur sic solum ex causa primipili filius existēs hæres patris potest conueniri pro patre in aliis vero secus. hoc Bar. Iaco. Rebuffi.

Publicæ lætitiæ vel consulum nunciatores, vel insinuatores constitutionum, & aliarum sacrarum, vel iudicialium litterarum ex descriptione vel ab inuitis ne quid accipiant immodicum.

Rubrica.

Visum est supra in titulis præcedētibus, & maxime supra ti. 2. de mul tis grauaminibus, & concussionibus, quæ quandoq; per aliquos officiarios inferuntur subditis: verum quia nedum officiarij, sed etiam nuncii principis sub ea occasione, quia portant literas principis aliquam lætitiam cōtinentes nituntur aliqua exigere ab illis, quibus illas portant, & ita eos grauare imperator circa talia grauamina prouidere volens inferuit hic rubricam publicæ lætitiæ, &c. Iaco. Rebuffi.

LEX PRIMA.

SVMMARIVM.

1 *Officiales sunt acriter puniendi, qui dissimulatione delicta non puniunt.*
2 *Bellum quid causet.*
3 *Nuncij puniuntur, qui accipiunt præmium pro nunciandis prosperis nouis.*
4 *Ambasciatoribus donata, vtrum debeant eis remanere.*

Quicquid. Portans triumphalia noua a principe suum salarium debet consequi, nō autem ab illis quibus portat, pœna cōtrafacientibus imminente, & ēt officiales qui prædicta dissimularent, puniunt. h. d. Bar. Et no. hanc l. directe ꝯ officiales, qui dissimulatione maleficia non puniunt. nam sunt acriter puniēdi, vt hic, & supra de deserto. l. 1. Bar. vel ad longum. fin An. h. d. Mandat imperator cum aliqua prospera de eo populo nunciantur puta q̄ sub eo deferunt bella, & ꝙ ex victoria oriunt faustus ꝙ sibi honor delatus est noue dignitatis: puta quia aliquod regnum est sibi noulter acquisitū vel si est facta pax, vel si ostendat sacratissimos vultus suo populo, ꝙ ille q hæc prospera nūciat nil accipiat sponte, nec exigat ab inuitis, sit nunciatio ista castissima, nō venalis. nuncij non sint pauperes, & indigentes, sed diuites, qui nō curēt de hmōi donis. Et hoc ne turpi colludio quærāt ex miseriis preciū gaudiorū, ꝯfacientes puniūt.
2 h. d. secundū An. Nota ꝙ lætitia populo cū desi-
a nit bella: cū bellum [a] inducat perditionē aīæ, & corporis, & substātiæ in auth. de armis in prin. colla. 6. Scđo not. ꝙ victoria principis est lætitia subditorum, & ex victoria faustus oritur. Tertio no. ꝙ imperator pōt etiam alios honores acquirere. Nam legitur ꝙ Iustinianus postquā factus fuit imperator, factus fuit consul, vt in pœmio ffrorum. & ideo dr̄ semper augustus. Quarto not. ꝙ tranquillitas pacis est appetenda, & est multū fauorabilis. facit extra de treug. & pa. c. 1. & supra
3 de feriis l. fi. Quinto not. contra nuncios, qui recipiunt precium pro nunciandis prosperis nouis. Sexto nota ꝙ magis datur pauperibus quam diuitibus habenti enim dare vt ait decretum nihil aliud est quam perdere 1. q. 2. pastor, & facit supra de epi. & cle. l. nulli. Septimo no. non esse ridendum cum fletu alterius. facit extra de priui.
4 cap. petistis. Octauo & vltimo not. ꝙ pari pœna punitur accipiens sponte, & exigens ab inuitis. An. de Barulo. facit ꝙ illud ꝙ datur ambasia-
b toribus, debeat eis remanere [b] de quo per gl. & Bar. in l. si vero negotium. §. 1. ff. so. ma. Iaco Rebuffi legum comes egregius.

ADDITIONES.

a Cum bellum inducat perditionē animæ, & corporis Hoc videtur intelligendum de illicito non de licito qđ excusat a peccato vt no. in c. olim lo 1. extra de rest. spol. Card. io cle. dudū §. 1. in fi. de sepul. Bar. in l. si quid in bello ff. de cap. per glo. io c. 1 & ibi Arch. 23 q. 1.

b Remanere. Adde Flo. in l. si serui. ff de vsufruct. & per Bar. & Ioan. de Imo in l. sed si plures. §. in arrogato. ff. de vulgari. & Bar & Alex. io l. socium §. socius ff pro so per Bar. & Ioā. de pra. & Do Guil. de chu. in l. qui proprio. § procurator. vt in cæteris. ff. de procur. & gl. Dy. Bar. Bal. Imn. & Doc. in l. si vero in prin hic per istū alle. per Cy. in l. manifestissimi supra de fur. vbi Bal. in § penul. dicit ꝙ in dubio non debet domino mittē ti restitui: sed retinenda est ab eis vide Ioan. An. in c. a collatione extra de app. lib 6. & ibi etiam per do. Philip Fran. & ꝓ præmissis est casus si bene inspiciatur in l. socium qui in eo in fi. ff. pro soc. Adde Bal. in terminis cons 47. vol. 1. &c.

Sequitur repetitio eiusdem l. vnicæ per eundem do. Iaco. Rebuffi ll. comitem repetitæ. anno suo iubileo in celeberrima vniuersitate studij generalis montispesulani. Anno Domini. M. ccccx.

SVMMARIVM.

1 *Prosperitates principum sunt populis nuncianda.*
2 *Populus lætatur, cum desinunt bella.*
3 *Lætitia, & honor est, cū princeps aliquid regnū acquirit.*
4 *Pax eximiam adfert populo lætitiam.*

Lex quā Deo ꝓpicio repetiturus sum situata est in titulo seu rubrica publicæ lætitiæ

tiæ, vel consulum nun. vel insi consti. & alia sa. vel ludi. litte. ex descrip. vel ab inuitis. ne quid accip. immodicum lib. 12. Et est vltima L. istiū librorum C. circa huius legis repetitionem: si sic dici mereatur auxiliante Sancta Trinitate tria agere dispono. Primo rubricam continuans dicenda circa eam expediam. Scdo ad l. descedens litteralia in breui recitabo ac notanda circa materiā. Tertio ad propositum veniens gratias Deo, & omnibus referam. Et sic cum istis tribus Deo auxiliante de hoc actu ero breuiter expeditus omnia tamen quæ dixi, & sum dicturus intendo dicere, & dixisse cum omni reuerentia, & honore correctione ac totali determinatione, &c. Veniens ad primum, præsens rubrica potest continuari ad proxima vel remota ad proxima sic, visum est supra, & tractatum maxime supra titu. 2. de multis concussionibus, & grauaminibus quæ per officiarios subditis inferebantur verum quia nuncij qui mittuntur per principem ad denunciandum popularibus publicam lætitiam seu aliqua bona noua, quandoq; extorquebant ab ipsis popularibus immodica hoc est magna dona eis faciebant elargiri, ad prouidēdum super istis extorsionibus subijcitur hic titulus, publi. lætitiæ, &c. Ad remota potest sic continuari. Visum est supra d̄ duplici militia videlicet armata, & inermi hoc est litterata militia per quas duas militias litteratam, & armatam oīa mundi imperia, regna, potestates, & dominationes reguntur, & gubernantur, attestante imperatore Iustiniano sic inquiente. Imperatoriam maiestatem nō solum armis decoratam, sed ēt legibus oportet esse armatam in prooemio insti. in prin. & nedum imperia, & regna, sed ēt totius reipublicæ tuitio eodem Iustiniano sic inquiente. Summa reipub. tuitio de stirpe duarum rerū armorum atq; legū veniēs ad alteram semper alterius auxilio eguit. Quoniam res militares per l. armorum præsidio conseruantur de iusti. C. confir. prima cōsti. Pro quorum scilicet armorū, & legum, & sic ꝯsequēter totius reipublicæ ꝯseruatione princeps agere non potest sine pecunijs propter militares expēsas, & hostium cōsequutiones, vt sunt verba tex. in §. illud in authē. vt iudices sine quoquo suffra. colla. 2. de quibus plene fuit visum, & tractatum maxime in 10. lib. C. vt in titulo de iure fis. de bo. va. de thesau. de anno. & tribu. de cano. lar. tit. de indi. superindi. de auro coro. de ar. præ quod the. infertur. Et de modo exigendi ista tributa, & collectas mirabiliter bene fuit dispositum, vt in tit. de exacto. tri. & suscep. & ar. de ponde. & auri illatio. & in pluribus alijs titulis eiusdem libri 10. de modo faciendi guerras, & in terra, & in mari vt in titulo de nauicula. & de naui. nou excu. de cursu publico de re mili. supra in pluribus alijs titulis horum trium librorum. In alijs autem titulis, & materiis istorum trium librorum maxime in 12. li. fuit principaliter tractatum de remunerationibus, & dignitatibus conferendis illis, q tam in militia literali quam in militia armata diutius, & fideliter laborauerunt. Et etiā de pœnis impositis illis qui infideliter circa præmissa se habuerunt, & apparet per discursum huius libri 12. verum quia quandoque post tales guerras habetur victoria contra inimicos, vel euenit tractatus pacis aut alias euenit in populo publica lætitia: Igitur qualiter, & per quos debeant hæc prospera populo nunciari, & qualiter circa hoc male, & infideliter se habentes debeant puniri sequitur rub. pub. lætitiæ, &c. Veniens ad secūdum hæc l. potest sic summari secundum Bar. Portās triumphalia noua principis debet suum salariū ꝯsequi à principe nō ab illis quibus portat pœna contrafacientibus imminente. h. d. Lego litteram quicquid, &c. Præsens lex diuidit in quinque partes. in prima proponit factum. in secūda illud declarat per exempla. In tertia respondet. In quarta ratiocinando prouidet. In quinta punit. Secunda ibi ad bella. Tertia ibi est, hoc siue. Quarta in actum. Quinta ibi. ꝙ si. Casus in terminis seu per extensum potest sic poni. Lōga sunt tempora ꝙ bella vexationes, & tribulationes viguerūt in patria, & regno præsenti, ex quibus populus fuit multum afflictus, & in personis, & in bonis, euenit diuina operante clementia, ꝙ Rex mandauerit certos nuncios populo ad nunciandum bona noua, & prospera ex quibus totus populus summe, & prouide fuit lætatus, & exemplificando mandauit seu nunciare fecit ꝙ bella cessauerunt, vel ꝙ habuit victoriam ab inimicis, vel quod acquisiuit aliquod aliud regnū, vel aliquē alium magnum honorem, vel fecit nunciari ꝙ ipse fecit pacem cum inimicis, vel ꝙ volebat visitare, & videre populum suum hoc requirentem vel similia prospera fecit nunciari populo per istos nuncios: isti nuncij petunt a popularibus certum salarium, & non modicum eis dari, fuit quæsitum in l. præsenti an isti populares ad hoc teneantur, & respondet imperator igitur ꝙ non, etiā si populares dare vellent, & ratio sequitur quoniā actus principis debet esse castissimus & purissimus absq; interuentu alicuius precij, & princeps debet mittere aliquos officiales suos locupletes non indigentes, quibus potius præberetur, & iudices qui sunt in patria debent esse soliciti ne quæratur ex miseris precium gaudiorum: sed ponatur ꝙ in contrarium fuit acceptatum. ꝙ isti nuncij exegerunt a popularibus aliqđ magnum salarium, & iudices hoc non puniunt sed potius dissimulant. dicit idem imperator, igitur ꝙ isti nuncij patientur pœnam infamiæ, & amissionem bonorum siue accipiant ab inuitis, siue gratis dantibus officiales autem qui hoc per dissimulationem hoc transire promiserunt puniuntur in triginta libris auri hoc dicit.

1 Not. primo ex l. præsenti bona & prospera noua dum principi veniunt popularibus esse nuncianda. leges enim permittunt fieri ludos, & spectacula honeste tamen ad lætitiam populi, vt tractaui, & dixi supra de specta l. 1. lib. 11. sic legistæ lætificantur, & diem festum celebrant, cum primū leges accipiūt, vt sunt verba tex. in prooemio. ff. orum. §. tertij, & alibi alacri studio has leges nostras accipite in prooemio institu. ad fin. nō interuenientibus gladijs supra de gladia. pœ.

2 tollendis. Secundo not. esse lætitiam populo cū bella desinunt: ratio quia bellum inducit perditionem animæ, & corporis, & bonorum, vt in auth. de armis in prin. colla. 6. Quarto not. esse lætitiam populo, cum princeps habet victoriam de inimicis. ratio, quia ex hoc sunt subleuati a durissimo iugo inimicorū l. 1. circa prin. C. de off. præ. præto. affri. Quarto not. ꝙ ex victoria sequitur

tur Faustus, sit quis alti cordis, & altus propter triumphū. Sic legimus de athletis qui post tres cōflictus coronabantur supra de athlet. l. 1. Sic in doctoribus post tres examinationes morum natalium, & facultatis, & c. de quibus. C. de profe. & me. l. magistros, & l. fi. quis in archiarri. & de profe. qui in vrbe cōstan. l. 1. & de veteranis l. 1. cum
3 multis alijs iuribus. Quinto no. φ honor, & lætitia est; quando Princeps acquirit aliquod regimen, & sic honorem regalem. sic attestatur Iustinianus imperator in l. 1. C. de offi. præfec. prætō. affri. & etiam est honor dum ipse imperator eligebatur consul, vt hic vnde legitur imperator Iustinianus fuit ter ꝯsul in procemio ffotū ad fi. & vestiebaт trabea hoc est veste purpurea & ꝯsulari, vt hic no. & in auth. de ꝯsuli. ad fi. coll. 4. & de
4 ꝯsuli. l. 1. li. 12. Sexto noto magnā esse lætitiā populo habere pacē, quoniā, vt ait Cassiodo. tem pore pacis populi proficiunt, & vtilitas gētium cōseruatur hæc bonarum artium mater, & multiplicant facultates. ad quod in feu. de pa. te. in prin. & de pa. iura. fir. c. 1. Septimo noto populares φnque desiderare videre eorū principem: sic erat de imperatore Frederico eundo Roncaliis ad tenendum ibi curiā in feu. de alie. feu. per Fre. cap. 1. Octauo noto esse permistum in modico quod est prohibitum in magno. sic in l. solent. §. fi. ff. de offi. proconsul. iuncto supra de fid. instru. & iure hastæ fi. l. pen. lib. 10. Nono noto factum principis debere esse castissimum, & purissimum ac mundum ab omni macula, & euitare omnes corruptiones, & calumnias in auth. & vt iudi. sine quoquo suffra. in prin. colla. 2. & in feu. qualiter olim feu. pote. ali. §. dona. ve. & debet contemne re aurum in auth. de consuli. §. 1. colla. 4. Sed pone ad defensionē populi. C. de offic. præfec. præto. affri. l. 1. & in auth. de hære. & fal. in prin. colla. 2. Decimo noto potius esse dandum pauperibus quam diuitibus, vt C. de epis. & cle. l. si quis ad de clinandum §. pe. & ait decretum φ dare habenti nil aliud est quam perdere 1. q. 2. c. pastor. Vndecimo noto non esse quærendum ex miseris precium gaudiorum, & sic non esse ridendum cum fletu alterius extra de priuile. c. petitiis. Duodecimo noto pari pœna puniri cogentem, & gratis accipientem sic supra de re mili. l. fi. §. vt autem. Decimotertio noto hanc l. in fi. contra officiarios, qui dissimulatione maleficia non puniunt. nam sunt acriter puniendi, vt hic supra de deserto. l. 1. hoc lib. 12. Expeditus de notabilibus, & alijs tangentibus tex. & gl. omissis aliquibus quæstionibus quas recitare intendebam ne grauem paternitates vestras venio ad tertium, & vltimū. Pro cuius expeditione recipio casum summariū principij huius l. qui potest elici ex contentis in rubrica, & in tex. publicæ lætitiæ, &c. Sed portantes prospera, & triumphalia principis, &c. Applicādo hoc ad hanc iuris scientiā, quæ est pars philosophiæ, vt no. ff. de iustitia, & per quam totus mundus illuminatur, & ad obediendum Deo, & principi vita oium informatur. C. ne filius pro patre auth. habita, & per quam Reges regnant, & potentes scribunt Iustiniam epistola inter claras. C. de sum. trinitate, in iuris sciētia, & eius gubernatione est sic φ didicitis primitiuis scētijs venientes ad hanc scientiā dominus rector admittit eos, & scribit in matricula studentium. Et post quintū annū in libro bacalariorū ex quo est publica lætitia, & vniuersitati, & eius parentibus, &c. Et habent priuilegia, vt d. auth. habita, & id procemio ffōrum ad fi. & supra de stu. li. vr. ro. l. 1. lib. 11. & deinde post quinquennium lecturæ iuxta l. 1. C. de athle. lib. 10. & in procemio ffōrū. §. sed quia vers. quibus dominus rector tanquam bonus pater, vt l. 2. ff. de or. iur. & in auth. vt iud. sine quoquo suffra. in prin. & §. interim, & C. de his qui spon. mu. subeunt l. 3. lib. 10. eos præsentati disponit ad conflictum: hoc est licentiam obtinendam in quibus tribus conflictibus si obtineant coronantur, & multis priuilegijs decorantur, vt ff. de va. & extraordi. eog. l. 1. §. proinde, & C. de offi. diu. iud. l. pen. & fi. de profe. & medi. l. medicus lib. 10. cum multis similibus, & postea per lecturam 20. annorum facti veterani consequuntur dignitatem ducum, & comitum ad modum militum, & officiariorum, vt l. 3. de proxi. sa. scri. lib. 12. & de profe. qui in vr. constan. l. 1. eo. lib. est verum φ veterani congregati venerūt ad imperatorem constantino. dicentes vobis Deus saluet salus nostra, &c. Et clamauerunt cō stantine auguste cur facis nos veteranos, si nullam diligentiam, & in fi. Respondit omnibus veteranis concedimus ne quis eorum conueniatur aliquo munere ciuili vel publico, neq; in aliqua indictione, neq; in vectigalibus neque a fisco aliqualiter inquietentur, sed liceat vendere, & mercimonia agere, & quiete perfruantur C. de vetera. l. 1. lib. 12. Alia habent priuilegia. ff. de priuile. vetera. per totum quando prouo. non est ne. l. veteranus enim si non mirum ergo si est publica lætitia maxime huic venerabili vniuersitati, ac collegio dictorum dominorum, dum tales post tātos labores talia priuilegia consequuntur cū dignitate ducum, & comitum; cum his glosis eorū obsequijs non nihil reipubl. comoditatis afferāt & decoris C. de primi. & secun. l. 2. lib. 12. & cis est splendor, & c. de præfec. præto. siue vr. l. 1. eo. lib. Sed qui portat illa prospera forte hæc præsens vniuersitas, & per eius ministerium rector dominus prior dominorum doctorum, & assidendo dominus episcopus cancellarius qui sunt tanquam domini, & patres, vt dictis iuribus tam ergo veneranda tam felix hæc vniuersitas, quæ tot & tales viros scolasticos baccalarios licen. doctores veteranos summos Pontifices prælatos ecclesiarum rectores officiarios maiores mediocres, & minores enutriuit, quibus velut stellis mundi tenebras radiauit publicam læticiam seu triumphalia portando iuxta verbum præassumptum publicæ læticiæ, &c.

Explicit lectura celeberrimi legum comitis interpretisque profundissimi Domini Iacobi Rebuffi Galli Montispesulanensis super tribus libris Codicis.

CELSVS HVGO DISSVTVS CAVILlonus celta iuris vtriusque doctor lectori. Salutem.

MAgnifico quantum clarissimoque viro domino Nicolao Boerio montispesulani iuris vtriusque professori celeberrimo; inque sacro regio maiore cõsistorio consiliario vel meritissimo lector amice debeas, opus hoc per celebre testatur quod e bibliothecarum penetralibus erutum adeo lucide subtilem trium postremorum librorum. C. materiam interpretatur. & illorum ambiguitates ac enigmata dilucidat & enodat: vt palam dicere ausim doctorum nullũ in illorum interpretatione isto (quod bona Bart. Ang. Bal. Lucæ de pęna & aliorum scriptorum venia dixerim) clarius meliusque ac profundius sentijsse & scripsisse. Quamquidem fit iste supra cæteros in colligendo prosusior & copiosior in dubiis enodandis clarus ac profundus inuestigator & in firmandis sentẽtiis & conclusionibus non subtilis sectator opinionis: sed quam maior communiorque doctorum approbat sententia. Sumitote ergo præclarum istum & solemnem doctorem studiosi lectores nostris innouantem apostillis cuius vos lecturæ (spero) non pęnitebit. & prælibato domino Nicolao Boerio conciui suo ꝙ hunc in tenebris amplius deliteri non passus indefessas agite gratias, Guilhelmi de cungno lecturam: & Dyni Muxellani aliorumque plurium qui sua prodeunt officina propediem excepturi. At si curiosus lector de doctoris huius (vt fieri solet) me vita ac fama forte rogabit & origine illius (qđ huic epistolæ subscripsi) edoctus esse potis est testimonio quod calci repetitionis. l. vnicæ. in fin. huius operis quæ est publi. Icti. insertum montispesulanensis de eius a pueritia ad senium vsque actibus & gestis dum edocet suam de eisdem posteritatem certiores reddit. Sunt autem hæc huius verba.

VEnerandi patres & domini mei de omnibus istis diuina clementia qui maxima sui misericordia & gratia me licet indignissimum participem aliquali fecit & maxime incipiendo in mea tenera ætate seu natiuitatis in qua mutus natus fui nec fui locutus de sex annis. Sed summa præordinante clemẽtia in sexto anno & in mense marcij dum pluebat clamaui fortiter in pręsentia multorum pluit dominus noster Iesus Christus sit benedictus de tanta gratia mihi facta. & ex inde parentes me posuerunt ad seruitium ecclesiæ & ad adiscendum alphabetum & alias primas litteras vbi steti aliis sex annis quo tempore colaro mihi quodam beneficio ego fui priuatus antequam aliquos mũdi fructus recepissem & hoc propter minorem ætatẽ. Et postea in 12. anno miserunt me ad hanc villam montispesulani in grammaticalibus & logicalibus vbi steti aliis sex annis. Ex post ad iura mandatus in audiendo fui quasi aliis sex annis in legendo quasi sex annis quo tempore edicta cruzata per Papam Innocentium contra Anglicos qui hostiliter cęperant locum Sancti Spiritus iuxta rodanum ad obtinendam indulgentiam ad pęnam & ad culpam illuc armatus accessi & steti vsque in finem. Sed oppressus & fatigatus exportatione armorum ad studium montispesulani redij & post instigatus per dominos nobiles anno domini. M. 361. die. 16. martij dei gratia fui doctoratus & continuaui lecturam ordinariam circa. 22. annos Et ex inde extraordinarie aliis quibusdam annis vt tit. de act. de edendo, libelli obla. & de interdictis. & istos tres libros. C. scilicet. 10. 11. & 12. & ita à die mihi concessi doctoratus vsque ad diem & horam præsentes compleui annum. 49. intraturus cras deo auxiliante annum quinquagesimum. In hoc etiam tempore seruiui domino nostro regi & ecclesiæ in officiis & consiliis multis & etiam reipublicæ huius villæ in consulatu istis etiam temporibus. 49. annum finiui in tribus matrimoniis a quibus sunt procreati. 26. liberi. Et ex liberis liberorum. 14. Tempus ergo instat quiescendi qui sum citra ætatem iuxta infra alleg. quod tamen facere non intendo quamdiu vites personæ supportabunt iuxta. l. apud Iulianum. ff. de fideicom. liber. ibi septuagesimumoctaunm. & nota. de 83. annis. 24. q. 3. c. 2. vbi nota. ꝙ nulla ætas sera est ad adiscendum vsque ad 83. annum, ad salutem tamen & anime sanctificationem iuxta verbum sacræ scripturæ aientis sanctificabis annum. l. &c. leuitici. c. 25. vbi dicitur ꝙ iste annus. l. est iubileus censuit letanter. Psal. Dauid dicens. Iubilate Deo omnis terra seruire domino in leticia. Non ergo est sariscus hæc iubilatio: sed fit ab operantibus iusta opera per. 49. annos ex doctrina sacræ scripturæ vt dicto. c. ibi sanctificabis annum secundum & iubileus est annus. l. & propheta Dauid. Iubilate deo omnis terra &c. fit ẽt ad exaltationem etiam huius ciuilis sapientiæ quæ a Deo venit & diuinitus fuit promulgata. l. 1. ff. de legibus. C. de præscrip. lon. temp. l. fi. de ve. iur. enucle. l. 1. in authen. de fide instru. §. 1. ad quod in decretis. 16. q. 3. c. nemo. & per cuius instantiam totus mundus &c. auth. habita. C. ne fi. pro pa. & l. 1. ff. de legi. fit etiam ad honorem & exaltationem huius almæ vniuersitatis quæ principi & reipublicæ portat hanc leticiã publicam & hæc sit prospera & triumphalis: cuius leticiæ & gloriæ sempiternæ vos & nos faciat participes Dei filius qui est in secula benedictus.